

**NUR RİSALELERİ'NE
ELEŞTİREL BİR YAKLAŞIM
(RİSALE-İ NUR'UN İÇYÜZÜ)**

ABDULLAH TEKHAFIZOĞLU

İnsanoğlu, büyük adam olmak için heveslerle doludur, fakat bir gün anlar ki, sadece bir küçük adamdır; mutlu olmak için heveslerle doludur, fakat bir gün anlar ki, sadece mutsuzdur; mükemmel olmak için büyük hevesler taşır, fakat bir gün anlar ki, sadece kusurlarla doludur; insanlar tarafından sevilen ve sayılan bir kimse olmak için devamlı ümitler taşır, fakat bir gün anlar ki, kusurlarından dolayı insanların sadece horgörüsüne lâıktır.*

* Pascal, *Pensées*.

İlâhî! Hamdini sözüme sertâc ettim, zikrini kalbime mi'râc ettim, Kitabını kendime minhâc ettim. Ben yoktum vâc ettin, varlığından haberdâr ettin, aşkınla gönlümü bîkarâr ettin. İnyetine sığındım, kapına geldim, hidayetine sığındım lûtfüne geldim, kulluk edemedim afvine geldim. Şaşirtma beni, doğruyu söylet, neş'eni duyur, hakikati öğret. Sen duyurmazsan ben duyamam, sen söyletmezsen ben söyleyemem, sen sevdirmezsen ben sevdiremem. Sevdire bize hep sevdiklerini, yedir bize hep yediklerini, yâr et bize erdirdiklerini. Sevdin habibini kâinata sevdirdin: Sevdin de hıl'at-i risaleti giydirdin: Makam-ı İbrahim'den makam-ı Mahmud'a erdirdin. Server-i asfiyâ kıldın. Hatem-i Enbiyâ kıldın. Muhammed Mustafâ kıldın. Salât-ü selâm, tahiyyât-ü ikram, her türlü ihtiram ona, onun Âl-ü Eshab-ü etbaina ya Rab!*

* Elmalılı Muhammed Hamdi YAZIR (Rahmetullahi aleyh), *Hak Dini Kur'an Dili*.

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....	9
Kısaltmalar Dizini.....	14
1. BÖLÜM: SAİD NURSÎ, NUR RİSALELERİ VE İLİM.....	15
1.1. Said Nursî'nin Tahsil Hayatı.....	15
1.1.1 Said Nursî'nin Medrese Hayatı.....	15
1.2. Nur Risaleleri'nin Kaynağı.....	18
1.3. Nur Risaleleri Kimin Eseridir?.....	24
1.4. İhtarlar (?).....	34
1.5. İradesiz, İhtiyarsız (?) Said Nursî.....	37
1.6. Her Suale Cevap Vermek, Hiç Kimseye Soru Sormamak.....	40
1.7. Nur Risaleleri İle İktifa.....	45
2. BÖLÜM: NUR RİSALELERİ VE KUR'AN İLİMLERİ.....	48
2.1. Tevafuklu Kur'an.....	48
2.1.1. Tevafuklu-Mucizeli Kur'an'ın Diğer Mushafların Sayfa ve Satırlarını Muhafaza Ettiği İddiası.....	50
2.1.2. "Diğer Mushafların İntizamsız" ve Buna Karşın "Tevafuklu Kur'an'ın Levh-i Mahfuz'daki Gibi Yazıldığı" İddiası.....	51
2.1.3. Niçin Böyle Bir Mushaf?.....	58
2.1.4. Tevafuk Uğruna İşlenin Bid'at.....	59
2.2. Bir Köpeğin İsmi Bile Kur'an'da Aramak.....	62
2.3. Kur'an Ayetlerinin Sayısı.....	64
2.4. Kur'an Harflerinin Sayısı.....	67
2.5. Bir Dakikada Kur'an'ın Hatmi.....	68
3. BÖLÜM: NUR RİSALELERİ'NDE EBCED VE CİFİR HESAPLARI.....	70
3.1. Nur Risaleleri'nde Ebced ve Cifir Hesaplarına Tâbi Tutulan Ayetler.....	70
3.2. Ebced.....	94
3.2.1. Ebcedin Tanımı.....	94
3.2.2. Ebced Hesabı.....	96
3.2.3. Ebcedin Kullanıldığı Yerler.....	98
3.2.4. Ebcedle Tarih Düşürme.....	100
3.3. Nur Risaleleri'ne Göre Ebced ve Cifir Hesaplarının Delilleri.....	102
3.3.1. Bir Hadis.....	102
3.3.2. Hz. Ali'ye Nisbet Edilen Bir Kaside.....	106
3.3.3. Cafer-i Sadık, Muhyiddin İbn Arabî.....	107
3.3.3.1. Bir Çarpıtma.....	111
3.3.4. Ediplerin Ebced Hesabını Kullanmaları.....	114
3.3.5. Tevafuklar.....	115
3.3.6. Diğer Deliller.....	120
3.3.6.1. Tâmmât Ehlinin Yorumları.....	120
3.3.6.2. Her Ayetin Zahiri ve Bâtını Vardır.....	122
3.3.6.3. İşarî Tefsir.....	132
3.3.6.4. Kur'an'da Her Şey Vardır (?).....	137
3.3.6.4.1. "Kur'an'da Her Şey Vardır" İddiası Hakkında Birkaç Söz.....	141

3.4. Nur Risaleleri'nde Bir Hadisin Ebcedî Yorumu.....	143
3.5. Sonuç.....	147
3.5.1. Kur'an ve Hadisler Arapçadır.....	147
3.5.2. Bâtınîyenin ve Şianın Etkileri.....	148
3.5.3. Ebcedî-Cifrî Tefsir, Yahudilerin Tevrat'ı Tahrifleri Gibi Kur'an'ı Tahriftir.....	149
3.5.4. Ebcedî-Cifrî Tefsir, Aynı Zamanda Rey İle Tefsirdir.....	151
EK-1.....	155
EK-2.....	159
4. BÖLÜM: NUR RİSALELERİ'NDE HZ. ALİ.....	161
4.1. Keramet-i Aleviye (?).....	161
4.1.1. Celcelûtiye.....	166
4.1.1.1. İmam Gazalî'nin Celcelûtiye Şerhi.....	172
4.2. "Sekine" Sahifesinin Vahyi (?).....	176
4.3. Keramet-i Gavsîye.....	179
4.4. Gayb Meselesi.....	184
4.5. Nur Risaleleri'nde Hz. Ali İle İlgili Rivayetler.....	190
4.5.1. Ben İlmin Şehriyim, Ali de Onun Kapısıdır.....	191
4.5.2. Cemel ve Siffin Vak'aları Hakkında.....	194
4.5.3. Hz. Ali İçin Güneşin Geri Doğması.....	195
4.5.4. Ya Rab! Soğuk ve Sıcağın Zahmetini Ona Gösterme.....	207
4.5.5. Resul-i Ekrem, Hz. Ali'nin Hilâfetini Arzu Etmiş (...). 4.5.6. Ulûm-u Evvelîn ve Âhirîn (...). 4.5.7. Zât-ı Ahmediye, Hz. Ali'ye Ferman Etmiş ki (...).	208
4.5.7. Zât-ı Ahmediye, Hz. Ali'ye Ferman Etmiş ki (...). 4.5.7. Zât-ı Ahmediye, Hz. Ali'ye Ferman Etmiş ki (...).	209
4.5.7. Zât-ı Ahmediye, Hz. Ali'ye Ferman Etmiş ki (...).	210
4.6. Vehhabîlik İthamı.....	210
4.6.1. Vehhabîlik Nedir?.....	212
4.6.2. Vehhabîliğin İbn Teymiye'ye Nisbeti.....	214
4.6.3. İbn Teymiye'nin İbn Arabî'yi ve Vahdet-i Vücut Telâkisini Tenkidi.....	215
4.6.4. İbn Teymiye'nin ve İbn Kayyim'in, Hz. Ali'nin Kıymetini Düşürüp Faziletlerini Basitleştirdikleri İddiası.....	219
4.6.5. Şifhelerin Hadis Uydurmadaki Yeri.....	235
4.6.6. Nur Risaleleri'nin İman, Kur'an ve Hz. Ali İle Özdeşleştirilmesi.....	241
4.6.7. Nurcular Kabre İmanla Gireler, Cennetlikler (?).....	242
5. BÖLÜM: NUR RİSALELERİ'NDE HADİSLER.....	244
5.1. Genel Hadisler.....	245
5.1.1. Allah'ım Onun İzini Kes!.....	245
5.1.2. Allâhumme Salli Alâ Seyyidinâ (...). 5.1.3. Bazı Peygamberler Çobanlık Yapmışlar..... 5.1.4. Benim İnsanlara Cenâb-ı Hak Tarafından Bi'setim (...). 5.1.5. Beşikten Mezara Kadar İlim Peşinde Koşunuz. İlim Çin'de de Olsa Gidip Alınız.....	246
5.1.5. Beşikten Mezara Kadar İlim Peşinde Koşunuz. İlim Çin'de de Olsa Gidip Alınız.....	247
5.1.5. Beşikten Mezara Kadar İlim Peşinde Koşunuz. İlim Çin'de de Olsa Gidip Alınız.....	248
5.1.5. Beşikten Mezara Kadar İlim Peşinde Koşunuz. İlim Çin'de de Olsa Gidip Alınız.....	249
5.1.6. Bir Adamın Seninle İmana Gelmesi (...). 5.1.7. Bir Rivayette, Lisan-ı Ehl-i Cennet'ten Sayılan Fârisî Lisanı... 5.1.8. Bir Saat Tefekkür, Bin Sene İbâdetten Hayırlıdır..... 5.1.9. Boynuzsuz Olan Hayvanın Kısası Kıyamette Alınır..... 5.1.10. Cehennem Dibi Düştürülen Taş.....	250
5.1.7. Bir Rivayette, Lisan-ı Ehl-i Cennet'ten Sayılan Fârisî Lisanı... 5.1.8. Bir Saat Tefekkür, Bin Sene İbâdetten Hayırlıdır.....	251
5.1.8. Bir Saat Tefekkür, Bin Sene İbâdetten Hayırlıdır..... 5.1.9. Boynuzsuz Olan Hayvanın Kısası Kıyamette Alınır.....	253
5.1.9. Boynuzsuz Olan Hayvanın Kısası Kıyamette Alınır..... 5.1.10. Cehennem Dibi Düştürülen Taş.....	253

5.1.11. Cenâb-ı Hak Nefse Demiş ki (...)	256
5.1.12. Cevşen-ül-Kebîr	258
5.1.13. Dindar, İhtiyar Kadınların Dinine Tâbi Olun	264
5.1.14. Dünya Ahiretin Tarlasıdır	266
5.1.15. Dünya Sevgisi Bütün Hataların Başıdır	266
5.1.16. En Zayıfınızın Yürüyüşüne Göre Yürüyün!	268
5.1.17. Güneş Bir Saat Tevakkuf Etmiş	268
5.1.18. Hâme İsminde Bir Cinni (...)	269
5.1.19. Hz. Musa İle İlgili Bir Rivayet	270
5.1.20. İbn-i Huzem'in Sahîhi	270
5.1.21. İnsanlar Helak Oldu, Âlimler Müstesna (...)	271
5.1.22. İktisad Eden, Maîşetçe Aile Belâsını Çekmez	273
5.1.23. Kırkbin Başlı, Her Başta Kırkbin Dilli (...) Melekler	273
5.1.24. Kütüb-ü Sahîhadan Dâvud	278
5.1.25. Kütüb-ü Sitte'den İmam-ı Hâkim'in Müstedrek'i	278
5.1.26. Mahşerde Ulema-i Hakikatın Sarfettikleri Mürekkeb, Şehidlerin Kaniyle Müvazene Edilir; O Kıymette Olur	279
5.1.27. Müminin Mümine Bağlılığı, (Tuğlaları) Birbirine Kenetleyen Duvar Gibidir	279
5.1.28. Namaz Dinin Direğidir	280
5.1.29. Nefsini Bilen Rabbini Bilir	281
5.1.30. Nil-i Mübârek, Dicle ve Fırat (...)	281
5.1.31. (...) Osman Bidâyette Gelmiş, İmân Etmiş	282
5.1.32. Ölmek İçin Tevellüd Edip Dünyaya Gelirsiniz, Harab Olmak İçin Binalar Yapıyorsunuz	282
5.1.33. Sebîr Dağı İle İlgili Bir Rivayet	283
5.1.34. Sevr ve Hût	284
5.1.35. Kişinin Uyanıkken, Hz. Peygamber'i Görmesi	296
5.1.36. Ümmetim İstikametle Gitse, Ona Bir Gün Var	305
5.1.37. Ümmetimin Alimleri Beni İsrail'in Peygamberleri Gibidir	308
5.1.38. Ümmetimin İhtilâfı Rahmettir	309
5.1.39. Yaklaşan Bir Şerden Dolayı Vay Arabın Hâline!	310
5.1.40. Ya Rabbî! Cebrâil, Mikâil, İsrâfil, Azraîl Hürmetlerine ve Şefaathlerine (...)	312
5.2. Kıyamet Alâmetleri, Hz. İsa, Mehdî, Deccal, Hristiyanlık Hakkındaki Hadisler	313
5.2.1. Âhırzamanda, Allah Allah Diyecek Kalmaz	319
5.2.2. Fitne-i Ahırzaman O Kadar Dehşetlidir ki (...)	321
5.2.3. Deccalın Birinci Günü Bir Senedir (...)	322
5.2.4. Deccalın Bir Yalancı Cenneti Var (...)	326
5.2.5. Deccalın Bir Gözü Kördür	328
5.2.6. Hz. İsa'ya "Mesih" Namı Verildiği Gibi (...)	330
5.2.7. İslâm Deccalı Horasan Tarafından Zuhur Edecek	335
5.2.8. Yahudi Çocukları İçinde Birisi (...)	336
5.2.9. Ahırzamanın Dehşetli Bir Şahsı, Sabah Kalkar; Alnında "Hâzâ Kâfir" Yazılmış Bulunur	339
5.2.10. İslâm Deccalı Sûre-i Ve't-Tîni Ve'z-Zeytûni Mânasını (...)	340
5.2.11. O Süfyan Bir Su İçecek, Eli Delinecek	340
5.2.12. Deccal'ın Fevkalâde Büyük ve Minâreden Yüksek (...)	341
5.2.13. Ahırzamanda Hazret-i İsa Aleyhisselâm Gelecek, (...)	346

5.2.14. Said Nursî'nin Hristiyanlar Hakkındaki Görüşleri.....	354
5.2.15. Said Nursî'nin Mehdîlik İddiası.....	371
5.2.16. Yekûnu Fî Ümmetî (...)	377
5.2.17. Setekûnu Fitnetun (...)	379
5.2.18. Elâ Uhbirukum (...)	380
5.3. Hz. Muhammed (s.a.v.) Hakkındaki Hadisler.....	382
5.3.1. Allah'ın İlk Yarattığı Şey Nurumdur.....	382
5.3.2. Eğer Bu Zât (A.S.M.) Olmasa İdi Kâinat da Olmazdı.....	390
5.3.3. Velâdet-i Nebevî Gecesinde Meydana Gelen Olaylar.....	397
6. BÖLÜM: NUR RİSALELERİ'NDE İTİKADÎ MESELELER.....	400
6.1. Ölülerin Tasarrufu.....	400
6.1.1. Kişi Aynı Anda Birden Fazla Yerde Bulunabilir mi? Ya Da Dirilere Güçlerinin Yetmeyeceği Şeylerin İsnadı.....	406
6.2. Allah'tan Başkasından İstigase.....	417
6.3. Cennet ve Cehennem.....	433
6.3.1. Cenneti İstemeyen Evliya.....	433
6.3.2. Hz. Ebu Bekir'e İsnat Edilen Bir Söz.....	437
6.3.3. Said Nursî Cehenneme Atılmaya Hazır!.....	450
6.3.4. Cenneti İstemeyen Nur Şakirtleri.....	458
6.3.5. Cehennem İçinde Özel Cennet (!).....	462
6.3.6. Cehennem de Olsa Beka.....	465
6.3.7. Netice.....	466
6.4. Vahdet-i Vücut.....	467
6.4.1. Eşyanın Gerçekliğinin İnkârı.....	467
6.4.2. "Bilinmeyen Bir Hazineydim (...)" Hadisi.....	470
6.4.3. "Yerlere, Göklere Sığmadım; Ama Mümin Kululumun Kalbine Sığdım".....	475
6.4.4. Vahdet-i Vücut Öğretisi ve Muhyiddin b. Arabî.....	476
6.4.4.1. Seyr-i Sülûkte "Fenâ" Mertebesi.....	496
6.4.4.2. Şatahatta Mazeret.....	509
6.4.4.3. Şatahatın Tevili.....	510
7. BÖLÜM: ÇEŞİTLİ MESELELER.....	513
7.1. Nur Risaleleri ve Mücedditlik.....	513
7.1.1. Mücedditlik Nedir?.....	517
7.2. Fıkıh Usûlüyle İlgili Bir Mesele.....	520
7.2.1. Müçtehitlerce İhtilâf Edilmiş Bir Meselede, Yüce Allah'ın Birden Fazla mı Hükmü Vardır?.....	521
7.2.2. Said Nursî'nin Verdiği Örnekler.....	523
7.2.3. Şeriat İle Fıkıhın Ayrımı.....	525
7.2.4. İbresi Bozuk Teraziler.....	526
7.3. Cuma Namazı Kılmayan Müceddidimiz.....	527
7.4. Falcı Müceddidimiz.....	529
7.5. Meşhur Bir Hikâye.....	532
7.6. Hz. Hızır Hayatta mıdır?.....	534
7.7. Abdulkadir Geylânî'ye İsnat Edilen Bir Hikâye.....	538
7.8. Tılsımlar.....	541
8. BÖLÜM: NUR RİSALELERİ'NDEKİ GARİP VE ACAYİP İDDİALAR.....	545

8.1. Nur Risaleleri ve Depremler.....	545
8.2. Nur Risaleleri ve Mevsimler, Hava Durumu.....	549
8.3. Nur Risaleleri ve Hayvanlar.....	553
8.4. Nur Risaleleri ve Gündelik Bazı Olaylar.....	555
9. BÖLÜM: SAİD NURSÎ'NİN TENEBBİSİ (NAZİRELER).....	576
Son Söz.....	602
Kaynakça.....	605

ÖN SÖZ

Hamd, Allah'a mahsustur. Ona hamdeder, ondan yardım diler, günahlarımızı bağışlaması için ona yalvarırız. Nefislerimizin şerlerinden ve amellerimizin kötülüklerinden ona sığınırız. Allah'ın hidayet ettiğini saptıracak, saptırdığına da hidayet edecek yoktur. Allah'tan başka ilâh bulunmadığına şahadet ederiz. Muhammed'in onun kulu ve elçisi olduğuna da şahadet ederiz. Allah'ın salât ve selâmı, kendisinden sonra ne bir nebi ne de bir resul gelecek olan Hz. Muhammed'in ve tertemiz âlinin üzerine olsun.

Şüphesiz ki, sözlerin en güzeli Allah'ın Kitabı; yolların en güzeli Muhammed'in yoludur. İşlerin en kötüsü ise dinde sonradan çıkarılan şeylerdir ve her bid'at bir sapıklıktır. Bundan sonra deriz ki:

Meselelere birden fazla bakış açısı yerine tek bir açıdan bakmak, birçok gerçeğin ayırımına varamamak sonucunu doğurmaktadır. Hemen her meselenin birden fazla boyutu vardır ve bunlar ancak muhtelif yerlerden bakıldığında fark edilebilir. Düşünce sistemleri, aynı meselede hem ilmen, hem de amelen faydalanılacak farklı seçeneklerin var olduğunu gösterir. Bunun da ilk şartı, bu sistemlerin ve sunduğu seçeneklerin tanınması, iyi bilinmesidir. Alternatifler ancak bu suretle analiz edilebilir, karşılaştırılmalı bir yaklaşımla değerlendirilebilir.

Her insan hata edebilir; hatadan masun olan yalnızca yüce Allah'tır. İsmet ise, peygamberlere mahsustur. Kur'an dışında hiçbir kitap da sehivden arî değildir. İslâmî tenkit düşüncesi; bunu pratiğine de yansıtmış, beşer mahsulü her kitabın sorgulanıp tenkit edilebileceğini binlerce eserden müteşekkil muazzam "Reddiye" edebiyatıyla ortaya koymuştur. İşte meselemiz de bu noktada başlamaktadır. Tetkikimiz; Said Nursî ve şakirtlerinin, *Nur Risaleleri*'nin bir beşer eseri olmadığı, bilâkis "münzel" olduğu yolundaki iddialarının mihenge vurulması gayretinden ibarettir.

"Üstat" kabul edilen birinin de hata edebileceğini, ancak ve sadece doğru olana icap edilmesi ve yanlışların ise reddedilmesi gerektiğini kabul edebilmek, olgunluğun bir göstergesidir. Unutulmamalıdır ki, Müslümanın yıkamayacağı hiçbir tabu, hiçbir mitos olmamak gerekir.

Nur Risaleleri, bize göre tenkit edilmesi gereken bazı iddialar içermektedir. Yapmak istediğimiz sadece, bunların eleştirisidir. Kitabımız, sırf ilmî endişelerden ötürü yazılmıştır. Amacımız, *Nur Risaleleri*'nde ele alınan bazı konuların, farklı mesleklerdeki¹ Müslümanlarca nasıl değerlendirildiğini sergilemektir.

Said Nursî'ye ve *Nur Risaleleri*'ne bu kitaptaki yaklaşımımız; sosyolojik veya tarihsel tahlil amaçlı değildir. Dolayısıyla, Said Nursî'nin yaşadığı dönemin şartlarından nasıl etkilendiği, bu kitabın konusu olmamıştır. Ancak, şu kadarını

¹ Burada "yol, usûl, gidiş, anlayış, mezhep" anlamlarında kullanılmıştır.

söyleyelim ki, *Nur Risaleleri*; pozitivizmin ve belki materyalizmin egemen olduğu, halkının dinî inanç ve duygularıyla kavgalı, dayatmacı bir yönetim döneminin ürünüdür. Bu dönemin, Said Nursî'nin birçok kişinin gözünde "bir kahramana, mücahide" dönüşmesinde payı büyüktür.

Kitabımızın serüveninden bahsedecek olursak;

Nur Risaleleri'ni okudukça, haklarında söylenenlerin Said Nursî ve risaleleriyle pek de örtüşmediğini; şimdye kadar edindiğimiz temel İslâmî bilgilerle bu risaleler arasında neredeyse uçurumlar olduğunu gördük. Böylece *Nur Risaleleri*'ni ciddî bir tarzda tetkik etmeye karar verdik. İlk işimiz, *Risale-i Nur Külliyyatı*'nı okumak ve notlar almak oldu. Okudukça hayrete düşüyor, parmak ısıırıyorduk. İkinci adımı, ana kaynaklar ve muteber kitaplardan uygun olanlarını araştırarak ve yine notlar alarak tamamladık. *Nur Risaleleri*'ni ve kaynak eserleri okuma işinde kemal derecesine eriştiğimizi iddia etmiyoruz. Fakat, bir satırlık yazıyı yazabilmek için 20'den fazla kitap açtığımız çok zaman oldu. Çoğu sabahı bu kitapların başında bulduk.

Bu araştırmamız sonucunda bir taslak ortaya çıktı. Taslak olgunlaştı ve bugünkü hâlini aldı.

Konuya, *Nur Risaleleri*'nden ilgili yerlerin aktarımı ile başladık. Bu alıntılama, titiz olmaya özen gösterdik. Aktarırken cümleleri bağlamdan koparmamaya çalıştık. *Nur Risaleleri*'nde tümceler genellikle uzun olduğundan, cümlelerin aktarımında bazen cümlenin başından başlanmamış, bazen alınmayan kelime ve bölümler olmuş, bazen de cümle tamamlanmamıştır. Bu durumlar, yay ayrıç içinde üç nokta işaretiyle gösterilmiştir. Bu metodu tüm alıntılarda da uyguladık. *Nur Risaleleri*'nde aynı kelimenin birden fazla şekilde yazımına çokça rastlanmaktadır. Bu yüzden, imlâsını aynen koruduk. Fakat, cevabımızda kaynak olarak kullandığımız eserlerden yaptığımız alıntılarda bunu göz ardı ettik. Bu, kitabımızda bir imlâ bütünlüğü sağlamak amacıyla yapılmıştır. Örneğin, bizim "mana" şeklinde yazdığımız kelime; "ma'nâ, mânâ, mâna, manâ" biçimlerinde de yazılmıştır.

Nur Risaleleri'nden yapılan iktibasların tümü, sadece, Tenvir Neşriyat'ın yayımladığı *Risale-i Nur Külliyyatından* veya *Silsile-i Nurdan*'dır. Bu tercihimizin sebebi, bir ara *Nur Risaleleri*'nde tahrif olduğu yolundaki iddialardır.² O sıralarda, *Risale-i Nur Külliyyatı*'nda okuduğum iddiaları kime söylesem, kime göstersem "Üstat böyle demez, tahrif vardır!" diyordu. Tenvir Neşriyat ise, hemen her Risalenin "Takdim"inde aşağıdaki ifadelerle veya benzerine yer vermiştir:

*"Müellif-i Muhterem Üstadımız Bediüzzaman Said Nursî (R.A.) Hazretlerinin hali hayatta iken neşredilen nüsha esas alınarak bizatihi kendi dest-i mübarekleriyle tashih buyurdıkları müsahhah nüshalardan aslına uygun tashih edilerek neşredilmiş bulunmaktadır."*³

Bizim, diğer yayınevlerince yayımlanan *Nur Risaleleri*'nde tahrif olduğu yolunda bir iddiamız yoktur.

² Bak. *Girişim Dergisi*, 1986, sayı 7, 8, 9, 10, 11.

³ *Bediüzzaman Said Nursî*, 6. Diğer Risalelerde de benzeri ifadeler yer almaktadır.

Nur Risaleleri'nden yaptığımız alıntılarda kaynak gösterirken, risalenin ismiyle ve sayfa numarasıyla yetinmedik. Bizi epey yormasına ve kitabımızın hacmini artırmasına rağmen bölümünü, alt bölümünü, bulabildiğimiz kadarıyla başlığını da gösterdik. Böylece, alıntının Tenvir Neşriyat dışındaki yayınevlerinin *Risale-i Nur Külliyyatları*ndaki yerini de göstermiş olduk. Dolayısıyla, sayfa numaraları tutmasa bile alıntının diğer basımlardaki yeri kolaylıkla bulunacaktır.

Nur Risaleleri'nden aktardıklarımızın tümü sadece Said Nursî'nin sözü değildir; bunların içinde "Nur şâkirdleri, Nur talebeleri, Risale-i Nur talebeleri vb."⁴ olarak tanımlanan -Said Nursî, kendisinin de bir Nur şâkirdi olduğunu söylemektedir⁵- kişilerin sözleri de vardır. Zaten *Nur Risaleleri*, bunların tümünden oluşmuştur. Dolayısıyla, aktardığımız bazı ifadelerin Said Nursî'ye ait olmadığı, binaenaleyh bunlardan sorumlu tutulamayacağı yolunda ileri sürülecek bir iddia geçersiz olacaktır; çünkü bunlar Said Nursî'nin onayı ile *Nur Risaleleri*'ne alınmıştır. Hatta, bunların hangi risalenin neresine konacağını bile Said Nursî belirlemiştir.⁶

Nur Risaleleri'nin cümleleri sadeleştirilmemiş, özgünlüğü korunmuştur.⁷ Gerekli görülen birkaç yerde, ayrı yazı tipi kullanılarak ya çeviri yapılmış ya da sözlük anlamı verilmiştir. Alıntıların okur tarafından anlaşıldığı öngörüldüğünden, zorunlu görülen birkaç istisna dışında bu tümceler açıklanmamıştır. Bizce, münevver Türk Müslümanı *Nur Risaleleri*'nin dilini de kavrayabilmelidir. Unutulmamalıdır ki, sözlükler, baş ucu kitaplarındandır. Gerçi, *Nur Risaleleri*'nin dili bol terkipli, ağıdalı, ağır, çetrefilli, hatta çoğu kez anlaşılmazdır. Hem anlamla, hem de dilbilgisiyle ilgili anlatım bozukluklarıyla doludur. Yazım kurallarıyla ve noktalama işaretleriyle ilgili yanlışlıklardan hiç bahsetmeyelim. Her ne kadar Kur'an-ı Kerim, "Nur Risaleleri'nin Türkçe olmasını tahsin eder ve Arabî olmayarak Türkçe olmasını takdir eder"se de⁸ (?); o risaleler, Türkçe bakımından tam bir felâkettir. Bu kadar risaleyi Said Nursî'ye yazdırmanın⁹ (?) Türkçeyi pek de iyi bilmediği anlaşılmaktadır.

Nur Risaleleri'nden alıntıladıklarımız, uzun ve fazla telâkki edilebilir. Bu nakillerden amacımız, *Nur Risaleleri*'nin konuyu nasıl takdim ettiğinin tam olarak ortaya konulmasıdır. Bununla birlikte, hemen aynı ifadelerin yalnızca bir-ikisini aldık. *Nur Risaleleri*'nden yapılan alıntılardan sonra, farklı kaynaklardan aynı konu ile ilgili yerleri aktardık. Cevaplarımızda çoğu zaman, *Nur Risaleleri* ile konu arasında bağ dahi kurmadık. Zorunlu olmadıkça, araya girmedik. Hatta bazen, *Nur Risaleleri*'nden alıntıladıklarımıza herhangi bir yorum bile getirmedik.

⁴ Örneğin, *Şuâlar*, 240, Onbirinci Şua/Meyve Risalesi/Isparta'daki umum Risale-i Nur talebeleri namına ramazan tebriki münasebetiyle yazılmış ve onüç fıkra ile ta'dil edilmiş bir mektuptur.

⁵ Örneğin, *Sikke-i Tasdik-ı Gaybî*, 58, Parlak Fıkralar ve Güzel Mektuplar/Aziz, Sıddık Kardeşlerim! Emirdağ'ında Kardeşiniz Said Nursî.

⁶ Örneğin, *Şuâlar*, 240, Onbirinci Şua/Meyve Risalesi/"Isparta'daki umum Risale-i Nur talebeleri namına ramazan tebriki münasebetiyle yazılmış ve onüç fıkra ile ta'dil edilmiş bir mektuptur"dan hemen sonra yer alan Said Nursî'ye ait paragraf.

⁷ Tabii ki, bizim bu konuda güttüğümüz amaç Nurcularınkinden farklıdır. Onlar, *Nur Risaleleri*'nin geldiği (!) gibi kalmasını gerekli görüyorlar; tashih hususunda ona herhangi bir müdahaleye **izinli** olmadıklarını (izin hususuna Said Nursî kendisini de dâhil etmektedir) ifade ediyorlar. Bak. <http://www.ittihad.com.tr> (Risale-i Nur Sadeleştirilebilir mi? Meselesi).

⁸ *Sikke-i Tasdik-ı Gaybî*, 110, Birinci Şua/Dördüncü Âyet.

⁹ *Şuâlar*, 219, Onbirinci Şua/Meyve Risalesi/Bu Onuncu Mes'eleye Bir Hâtime Olarak İki Hâşiye; *Siracü'n-Nûr*, 62, Otuzbirinci Mektuptan Yirmialtıncı Lem'a/Ihtiyarlar Hakkında/Onbirinci Rica; *İman ve Küfür Muvazeneleri*, 111, Meyve Risalesi'nden/Onuncu Mes'elenin Hâtimesi Olarak İki Hâşiye/Birincisi.

Bu kitaptan asıl gayemiz; *Nur Risaleleri*'nden olanaklar elverdiği ölçüde bir başlık altında toplamaya çalışarak alıntıladığımız konunun, farklı kaynaklarda nasıl ele alındığını ortaya koymaktan ibarettir. Bu yüzden, bu eserin bir derleme olarak değerlendirilmesi bizi asla rahatsız etmeyecektir. Farklı bir yaklaşımımız olmadıktan sonra, konunun bizden önce dile getirilmiş olması, bizi sadece sevindirir. Eserlerinden yararlandığımız âlimlerin sözleri, elbette bizimkinden daha değerlidir. Zaten, sarf ettiğimiz gayret, onların görüşlerini derlemekten ve izlerine uymaktan ibarettir. Çıkarımlarımızda Kur'an'ı, Sünneti ve salih selefimizin sözlerini kılavuz edinmeye, âlimlerin konuya ilişkin benzer görüşlerini bir araya getirmeye, tutarlılık ve bütünlük içinde kanıtlara dayanmaya çalıştık.

Konuları bölümlendirmek bizim için epey güç oldu. Bir başlık altında incelediğimiz konu, bazen birden fazla bölümü ilgilendirmesine karşın belli bir sınıflandırma yapmak zorundaydık. Bu yüzden birtakım tekrarlarla bulunmaktan kaçınamadık.

Yararlandığımız birçok kaynak, tercüme edilmişti. Bu kaynakların çoğunun orijinaline (İmam Gazalî'nin *Fedaihu'l-Bâtıniyye*'si gibi) ulaşmak, bizim için çoğu zaman zordu. Ulaşsak dahi, örneğin, Şatıbî'nin *Muvafakat*'ı gibi zor bir metnin tercümesinde, Mehmed Erdoğan kadar başarılı olamayacağımızı biliyorduk. Bu yüzden, çevirisini hazır bulduğumuz eserlerden faydalanmaktan çekinmedik. Tercümesinden alıntılar yaptığımız bazı eserlerin, -konunun önemine binaen- hem aslından, hem de tercümesinden yararlandığımız da oldu. İbarenin önem arz ettiği yerde Arapçasını da ekledik. Yaptığımız iktibasların uzunluğu, kusur olarak görülebilir. Tetkikimizi "aktarmacılık"la eleştirecek olanları haklı gördüğümüzü şimdiden belirtelim. Başımızla beraber...

Alıntı yaptığımız eserlerde, -doğal olarak- diğer kaynaklardan yapılan iktibaslar da yer almaktaydı. Böylece bu, belki iktibasın iktibası oldu. Okur, bu yüzden, ikinci el kaynaklarla karşılaşacaktır. Ne var ki, örneğin, Abdullah Aydemir'in *Tefsirde İsrâiliyyât* isimli eserinde, kaynaklardan yaptığı alıntıları aktarmayıp tekrar o kaynaklara yönelmeyi de dürüst bir davranış olarak kabul edemedik. Yazarına güvendiğimiz sürece, bu metodu terk etmedik.

Çeviri eserlerden yapılan alıntılarda bazen anlatım bozukluğu olduğu için, çeviriye ufak tefek müdahalelerimiz oldu. İlgililerden bunu hoş görmelerini rica ediyoruz.

Neredeyse tümü Arapça olan dinî kavramların, şahıs ve kitap isimlerinin sıkça kullanıldığı bir kitapta imlâda bütünlük sağlamanın zorluğu teslim edilecektir. Hele bu imlâda Türkçe imlâ kılavuzlarına uymak daha da güçtür. Biz, -en azından metinde- elimizden geldiği kadar TDK'nin 2000 yılında yayımladığı imlâ kılavuzuna uyduk. Ama TDK, "hükmetmek" in gösterildiği gibi yazılmasını isterken "hamdetmek" in "hamt etmek" şeklinde yazılmasını da istemektedir. İmlâsına aşına olduğumuz Kur'an-ı Kerim'in Kur'anıkerim; "tesbih" in "tespih"; "şehadet" in "şahadet" şeklinde yazımı gibi bizi de rahatsız eden durumlarda ve çoğunlukla isimlerin yer aldığı dipnotlarda ise kılavuza uymadık. Örneğin, metinde "Gazalî" şeklinde yazarken, dipnotta bunu "Gazâlî" şeklinde gösterdik.

Bahusus "Allah" lâfzı yerine kullanıldığında, birçok eserde büyük harfle yazılan "o" zamirini büyük harfle yazmadık ve kendisinden sonra gelen ekleri kesme işaretiyle ayırmadık. Telâffuzunda garip karşılanabilecek kelimelerde Arapça kaidelerini dikkate almadık. "Ya Ebâ Hureyre!" yerine "Ey Ebu Hureyre!"; "Ali b. Ebî Talib" yerine "Ali b. Ebu Talib" yazmayı tercih ettik.

Yazım kolaylığı bakımından metinde ve dipnotlarda sık geçen kişi ve kitap isimlerindeki harf-i tarifler (el) çoğunlukla yazılmamış; meselâ, "eş-Şevkânî", "Şevkânî"; "el-Fevaid", "Fevaid" şeklinde yazılmıştır. Arabî metnin çevriyazısında ve dipnotlarda Lâtin alfabesindeki "â, û ve ı" harflerini de kullandık. Buna, örneğin, "Aliyyu'l-Karî"nin "ka"sı ile "Şevkânî"nin "kâ"sını birbirinden ayırt etmek amacıyla yer verdik. Dolayısıyla, bunlar "Aliyyu'l-Kârî" ve "Şevkânî" şeklinde yazılmıştır. Hadislerin kaynağı belirtilirken musannıfın ismi kâfi görülmüş, kitabın ismine yer verilmemiştir. Bundan İmam Malik'in *Muvatta'* ile Gümüşhanevî'nin *Râmûzu'l-Ehâdis*'i müstesnadır. Bu iki kitabın sadece ismi verilmiş, musannıfı zikredilmemiştir. Hadisin hangi bölümde yer aldığına işaret edilmiş, ardından bap ve hadis numarası zikredilmiştir. Örneğin, "el-Buhârî, *el-Câmiu's-Sahîh*, Kitâbu't-Tefsîr, 165'inci Bâb, 208'inci hadis" şeklindeki kaynak, "*Buhârî*, Tefsîr, 165/208" biçiminde gösterilmiştir.

Metinde açıklanması uygun olmayan birçok hususu, dipnotlarda ele aldık. Bu yüzden, bizce dipnotlar da önem arz etmektedir.

Kitapta kullanılan dile özen göstermeye çalıştık. Zenginlik katması için bazen Osmanlıca, bazen Arapça, kimi zaman Batı kaynaklı, kimi zaman da yeni türetilmiş sözcükleri kullanmaktan kaçınmadık. Dil konusunda herhangi bir saplantımız ve dile yaklaşımımız ideolojik olmadığından, bu konuda kendimizi zorlamadık. Yaygın ve işlevsel terimleri kullanmaya çalıştık.

Bu araştırmamızda hata ve kusurlardan arî olduğumuzu iddia edemeyiz. Hatalar bizden; doğrular Allah'tandır. Biz, ilim ve araştırma denizine bir damla eklemeye gayret ettik. Temiz, arı bir damla... Henüz, o deryaya açılacak kadar yüzme bilmediğimizin, kıyısında bir-iki kulaç atmaya çalışan acemî bir yüzücü olduğumuzun da farkındayız. Bütün bunlara rağmen bu eserin; Sünnet, cemaat ve hadis ehlinin *Nur Risaleleri*'ne -gecikmiş de olsa- kapsamlı bir reddiyesi olduğuna inanıyoruz.

Biz, bu çalışmamızla belki orduya bir at bağışlayamadık. Yaptığımız, düşmüş bir çiviye yerine çakma gayretidir. Ama, unutulmamalıdır ki, darb-ı meselde de belirtildiği gibi, bir çivi bir nalı; bir nal bir atı; bir at bir süvariye; bir süvari bir birliği; bir birlik bir orduyu, bir ordu da bir savaşı kurtarır. Bir savaş ise neleri kurtarmaz ki?

Bu tetkikin sahibi, hayallerdeki ve karanlıklardaki devlerin gerçekte ve aydınlıkta birer cüce olduklarının gösterilmesine küçük bir katkıda bulunabildiyse, kendisini bahtiyar hissedecektir.

Abdullah TEKHAFIZOĞLU
Ankara-2005

KISALTMALAR DİZİNİ

age.	Adı geçen eser
a.s.	Aleyhi's-Selâm
AÜİF	Ankara Üniversitesi İlähiyat Fakültesi
b.	İbn, Bin
bak.	Bakınız
c.	Cilt
çev.	Çeviren
DİB	Diyanet İşleri Başkanlığı
H.	Hicrî
H.z.	Hazret-i
h.zl.	Hazırlayan
M.	Milâdî
MEB	Millî Eğitim Bakanlığı
MEGSB	Millî Eğitim ve Gençlik ve Spor Bakanlığı
MÜİFV	Marmara Üniversitesi İlähiyat Fakültesi Vakfı
MÜSBE	Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
nak.	Nakleden
r.a.	Radıyallahu anh
r.anhâ	Radıyallahu anhâ
r.anhuma	Radıyallahu anhuma
s.	Sayfa
sad.	Sadeleştiren
s.a.v.	Sallallahu aleyhi ve sellem
TDK	Türk Dil Kurumu
TDV	Türkiye Diyanet Vakfı
TÖV	Türkiye Öğretmenler Vakfı
v.	Vefatı
vb.	Ve benzerleri

1. BÖLÜM

SAİD NURSÎ, NUR RİSALELERİ VE İLİM

1.1. SAİD NURSÎ'NİN TAHSİL HAYATI

*Risale-i Nur müellifinin tahsil hayatı üç aydan başka mevcut olmadığı halde (...)*¹⁰

*Evet o zât (Said Nursî) daha hal-i sabavette iken ve hiç tahsil yapmadan zevahiri kurtarmak üzere üç aylık bir tahsil müddeti içinde ulûm-u evvelîn ve âhîrine ve ledünniyat ve hakaik-ı eşyaya ve esrar-ı kâinata ve hikmet-i İlâhiyeye vâris kılınmıştır ki, şimdiye kadar böyle mazhariyet-i ulyâya kimse nail olmamıştır.*¹¹

*(...) alelusûl yirmi sene tahsili lâzım gelen ulûm ve fûnunun zübde ve hülâsasını üç ayda tahsil ve ikmal etmiştir.*¹²

*Evet, üç aylık bir tahsili bulunan ve kırk seneden beri Kur'an-ı Kerîm'den başka bir kitapla iştilal etmeyen, yüzotuzu Türkçe, onbeşi Arapça olan eserlerini te'lif ederken hiçbir kitaba müracaat etmediği, henüz hayatta olan kâtipleri tarafından şehâdet edilen, esasen kütüphanesi de bulunmayan, yarım ümmî bir zat (...)*¹³

*(...) Medrese usulünce onbeş sene ders almakla okunan kitapları Resâil-in-Nur müellifi yalnız üç ayda tahsil etmiş.*¹⁴

1.1.1. SAİD NURSÎ'NİN MEDRESE HAYATI

*Ciddî bir şevk ile tahsili gözüne aldı ve bu niyetle nahiyeleri İspartî Ocağı dahilinde bulunan Tağ Köyünde Molla Mehmed Emin Efendi'nin medresesine gitti. Fakat fazla duramadı. Hâle-i fitriyeleri icabı, daima izzetini koruması ve hattâ âmirâne söylenen küçük bir söze dahi tahammül edememesi; medreseden ayrılmasına sebep oldu. Tekrar Nurs'a döndü. Nurs'da ayrıca bir medrese olmadığından dersini büyük biraderinin haftada bir defa sılaya geldiği günlere hasrederdi. Bir müddet sonra Pirmis Karyesine, sonra Hîzan şeyhinin yaylasına gitti. Burada da tahakküme tahammülsüzlüğü, dört talebe ile geçinmemesine sebep oldu.*¹⁵

¹⁰ *Şuâlar*, 434, Ondördüncü Şua/Bediüzzaman'ın Afyon Mahkemesi Müdafaası ve Mektupları ve Nur Talebelerinin Afyon Mahkemesinde Yaptıkları Hakikatlı Müdafaalar/Ahmed Feyzi'nin Müdafaasıdır.

¹¹ *Şuâlar*, 542, Onbeşinci Şua/Elhüccetü'z-Zehra/Risale-i Nur Nedir? ve Hakikatlar Muvacehesinde Risale-i Nur ve Tercümanı Ne Mahiyettedir Diye Bir Takriznâmedir; *Bediüzzaman Said Nursî* (Bundan sonra bu kitabı *Tarihçe-i Hayat* şeklinde göstereceğiz), 579, Afyon Hayatı/Risale-i Nur Nedir? Bediüzzaman Kimdir?

¹² *Tarihçe-i Hayat*, 34, İlk Hayatı.

¹³ *Sözler*, 703, Teşrin-i sâni (1950) de Ankara Üniversitesinde (...) bir konferanstır.

¹⁴ *Sikke-i Tasdik-ı Gaybî*, 78, Birinci Şua/İkinci Bir İhtar.

¹⁵ *Tarihçe-i Hayat*, 31, İlk Hayatı.

Yaz olması dolayısıyla, ahali ve talebelerle birlikte Şeyhan Yaylâsına gittiler. Orada, biraderi Molla Abdullah ile bir gün döğüşmüş. Tâğî Medresesi Müderrisi Mehmed Emin Efendi, Küçük Said'e:

-Ne için kardeşinin emrinden çıkıyorsun? diye işe karışmış.

Buldukları medrese, meşhur Şeyh Abdurrahman Hazretlerinin olması dolayısıyla, hocasına şu yolda cevap verir:

-Efendim, şu tekyede bulunmak hasebiyle, siz de benim gibi talebesiniz. Şu halde burada hocalık hakkınız yoktur! diyerek, gündüz vakti bile herkesin güçlkle geçebileceği cesim bir ormandan geceleyin geçerek Nurşin'e gelir.¹⁶

(...) Oradan kalkarak meşayih-i âzam mevkii bulunan Gaydâ kasabasına gelir. Orada dahi arkadaşı Molla Muhammed Efendi ile döğüşerek, Molla Muhammed'in hançer çekmesi üzerine gözüne iliştigi baltaya sarılır. O sırada diğer bir talebe başından yaralı düşünce, medrese hayatını terkle pederleri nezdine gelir. Ve pederlerine: "Ben artık büyümedikçe okumaya gitmem. Zira talebeler bütün benden büyüktürler. Onlara gücüm yetinceye kadar evde kalırım." der. Ve o kış ilkbahara kadar evde kalır.¹⁷

Pederinden izin alarak, tahsil yapmak üzere Arvâs Nahiyesine gider. Burada icra-yı tedaris eden meşhur Molla Mehmed Efendi, kendisine ders vermeye tenezzül etmeyip, talebelerinden birisine okutmasını tavsiye edince, izzetine ağır gelir. Bir gün bu meşhur müderris camide ders okutmakta iken, Molla Said itiraz ederek:

-Efendim, öyle değil!

Hitabında bulunur. Okutmasına tenezzül etmediğini hatırlatır. Orada bir müddet kaldıktan sonra, Mir Hasan Veli Medresesine gitti. Aşağı derecede okuyan yeni talebelere ehemmiyet verilmemek bu medresenin âdeti olduğunu anlayınca, sıra ile okunması icabeden yedi ders kitabını terkederek, sekizinci kitaptan okuduğunu söyledi.¹⁸

(...) Erzurum Vilâyetine tâbi Bayezid'de Şeyh Mehmed Celâlî Hazretlerinin nezdinde yaptığı bu hakikî ve ciddî tahsili, üç ay kadar devam etmiştir. Fakat pek gariptir. Zira Şarkî Anadolu usûl-ü tedrisiyle, "Molla Câmi" den nihayete kadar ikmal-i nüsah etti. Buna da her kitaptan bir veya iki ders, nihayet on ders tederrüs etmekle muvaffak oldu ve mütebakisini terkeyledi. Hocası Şeyh Mehmed Celâlî Hazretleri ne için böyle yaptığını sual edince Molla Said cevaben:

-Bu kadar kitabı okuyup anlamaya muktedir değilim. Ancak, bu kitaplar bir mücevherat kutusudur, anahtarı sizdedir. Yalnız sizden şu kutuların içinde ne bulunduğunu göstermeniz istihamındayım, yâni bu kitapların neden bahsettiklerini anlayayım da, bilâhere tab'ıma muvafık olanlara çalışırım, demiştir.

¹⁶ Tarihçe-i Hayat, 32, İlk Hayatı.

¹⁷ İctimâî Reçeteler I, 9, Tarihçe-i Hayat/Latife.

¹⁸ Tarihçe-i Hayat, 32-33, İlk Hayatı; İctimâî Reçeteler I, 9-10, Tarihçe-i Hayat/Latife.

Maksadı ise, esasen kendisinde fitraten mevcut bulunan icad ve teceddüd fikrini medrese usullerinde göstermek ve bir teceddüd vücuda getirmek ve bir sürü hâşiye ve şerhlerle vakit zâyî etmemektir. Bu suretle, aelusûl yirmi sene tahsili lâzım gelen ulûm ve fûnunun zübde ve hülâsasını üç ayda tahsil ve ikmal etmiştir.

Bunun üzerine hocalarının; "hangi ilim tab'ına muvafık" olduğu sualine cevaben:

-Bu ilimleri birbirinden tefrik edemiyorum. Ya hepsini biliyorum veyahut hiçbirisini bilmiyorum, der.

Herhangi bir kitabı eline alırsa, anlardı. Yirmidört saat zarfında "Cem'-ül-Cevâmi", "Şerh-ül-Mevâkif", "İbn-ül-Hacer" gibi kitapların ikiyüz sahifesini, kendi kendine anlamak şartiyle mütalâa ederdi.¹⁹

(...) Bundan sonra, Şirvan'daki biraderinin yanına gitti. Orada büyük kardeşiyle ilk görüşmede aralarında şöylece kısa bir muhavere cereyan etti.

Molla Abdullah:

-Sizden sonra ben Şerh-i Şemsî kitabını bitirdim, siz ne okuyorsunuz?

Bediüzzaman:

-Ben seksen kitab okudum.

Molla Abdullah:

-Ne demek?

Bediüzzaman:

(...)²⁰ -İkmâl-i nüshah ettim ve sıranıza dahil olmayan birçok kitabları da okudum.

Bir gün de Van valisi merhum Tahir Paşa ile (Said Nursî'nin) bir münakaşa-ı ilmiyede araları bozulur. Roveller ile Tahir Paşa'yı vurmak için davranır.²¹

İmam Gazalî, İhya'nın Talebenin Riayet Edeceği Adap Bölümü'nde şöyle der:

İlimde kibirlenip, hocaya ukalâlık etmemelidir. Bilâkis, bütün mevcudiyetiyle her hususta hocanın emrine girip onun bütün öğütlerini, cahil bir hastanın salâhiyetkâr tabibi dinleyip kabul etmesi gibi dinlemeli ve kabullenmelidir. Ve yakışan daima hocasına karşı alçak gönüllü olup, ona hizmeti bir şeref telâkki etmektir.

¹⁹ Tarihçe-i Hayat, 33-34, İlk Hayatı.

²⁰ Tarihçe-i Hayat, 35, İlk Hayatı/O Zamanki Hayatına Kısa Bir Bakış.

²¹ İctimâî Reçeteler I, 25, Tarihçe-i Hayat.

Bu yüzden denildi ki:

"Sel, yüseklerle düşman olduğu gibi, ilim de kibirlenen öğrencilerin düşmanıdır."

İlim, ancak tevazu göstermek ve dinlemek ile elde edilir.²²

Gazâlî devamla der ki:

Yine talebenin riayet etmesi gereken adaptan birisi de tertibe riayettir.

Bir fenni bitirmeden ondan sonraki fenne geçmemek gerekir. Zira, ilimler zarurî bir tertibe ve tasnife bağlıdır. Bazıları, diğer bazılarına yoldur. Onlardan geçilmeden diğerlerine geçilmez. Muvaffak olanlar, tertibe riayet edenlerdir.²³

Düçane Cündioğlu, *Sözlü Kültür'den Yazılı Kültür'e Anlam'ın Tarihi* adlı eserinde Osmanlı medreselerinde okutulan kitaplara ve bu kitapların muhtevasına, uzun asırlar sonrasında dinî eğitimin geldiği seviyeye değindikten sonra şöyle der:

Müslüman çocuklarına çok küçük yaşlardan itibaren verilen bu devasa eğitim, hiç kuşku yok ki uzun asırlara baliğ olan bir tecrübenin mahsulüydü. Alet ilimlerinin, akli ve nakli ilimlerin *istiksâr*, *iktisâd* ve *istiksâ* gibi üç temel bölümden meydana gelmesi, her bölümün de kendi içerisinde *aşağı*, *orta* ve *yukarı* olmak üzere üç kısma ayrılması, öğrencinin ilmin basamaklarını yavaş yavaş tırmanmasını sağlıyor ve her mertebede farklı metinler tedris ediliyordu. Burada dikkat edilecek olan en önemli husus, eğitimin "metin ve hoca merkezli" yapılıyor olmasıdır. Bir ilimde söz sahibi olmak, o ilmin belli başlı metinlerinde söz sahibi olmakla neredeyse eşanlamlıydı. Bir konuyu bilmek, o konuda yazılmış olan metinleri bilmek demektir; zira okuduğunuz metinler, o ilimdeki seviyenizi gösteriyor, *istiksâr* mertebesinde iken, *iktisâd* mertebesindeki metinleri ya da *istiksâr*'ın aşağı mertebesinde iken orta mertebedeki metinleri okumanıza izin verilmiyordu.

Talebeler bu metinleri kendi başlarına okuyarak ilim yolunda mesafe alabilirler miydi? Hayır! Çünkü bu metinler, onları okutacak bir hoca olmaksızın talebeye konuşmazlardı ve hepsi de bir hocanın gözetiminde okunacak şekilde yazılmışlardı. Dolayısıyla bir metni okumanız tek başına yeterli değildi, bilâkis o metni kimlerden okuduğunuz da önemliydi.

Eğitimin "metin ve hoca merkezli" karaktere sahip olması, talebelerin daha başından itibaren bir hiyerarşi dâhilinde merdivenleri çıkmalarını sağlıyor, hocalar (müderrisler) olmadıkça metinler âdeta ölüyordu; metinleri canlandıran, onlara hayat veren âlimlerdi. Çünkü talebe, hem metnin, hem de hocanın talebesiydi. (...)²⁴

Talebinin hırçın, kavgacı ve sabırsız olanıysa, elbette istenen sonuca ulaşamaz.

1.2. NUR RİSALELERİ'NİN KAYNAĞI

²² Zeynuddîn Ebû Hâmid el-Gazâlî, *İhyâu 'Ulûmi'd-Dîn*, çev. Ahmed Serdaroğlu, Bedir Yayınevi, İstanbul 1989, 1/128-129.

²³ Gazâlî, *İhyâ*, 1/133.

²⁴ Düçane Cündioğlu, *Sözlü Kültür'den Yazılı Kültür'e Anlam'ın Tarihi*, Kaknüs Yayınları, İstanbul 2005, 127-128.

Nurşin'de bir müddet kaldıktan sonra Hizan'a döndü. Sonra medrese hayatını terkederek pederinin yanına geldi ve bahara kadar evde kaldı. O sırada şöyle bir rüya görür:

Kiyamet kopmuş, kâinat yeniden dirilmiş. Molla Said, Peygamber Aleyhissalâtü Vesselâmı nasıl ziyaret edebileceğini düşünür. Nihayet sırat köprüsünün başına gidip durmak hatırına gelir: "Herkes oradan geçer, ben de orada beklerim" der ve sırat köprüsünün başına gider. Bütün Peygamberân-ı İzam hazarâtını birer birer ziyaret eder, Peygamber Efendimizi de ziyarete mazhar olunca uyanır.

Artık bu rüyadan aldığı feyiz, tahsil-i ilim için büyük bir şevk uyandırır. O rü'yada mazhar olduğu bir hakikatı sonradan şöyle anladık ki: Molla Said, Hazret-i Peygamberden ilim talebinde bulunmasına karşılık; Hazret-i Resul-ü Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm, ümmetinden sual sormamak şartıyla ilm-i Kur'anın tâlim edileceğini tebşir etmişler. Aynen bu hakikat hayatında tezahür etmiş. Daha sabavetinde iken bir allâme-i asır olarak tanınmış ve kat'iyyen kimseye sual sormamış, fakat sorulan suallere mutlaka cevap vermiştir.²⁵

Bu rüyalar, birbirine yakın ve birkaç gün zarfında görülmüş ve Hazret-i Peygamber Aleyhissalâtü Vesselâm içinde bulunduğu cihetle, rü'ya-yı sâdıkadır. Çünkü, Hadisçe sabittir ki, Peygamber Aleyhissalâtü Vesselâm görülen rü'yada şeytan o rü'yaya karışamıyor. Bu rü'ya-yı sâdikadan her biri, gerçi rü'yadır, delil ve hüccet olamaz, fakat her birinin aynı mealde ittifakları, bir müjde veriyor ve Risale-i Nur'un makbûliyetine ve Hazret-i Peygamber Aleyhissalâtü Vesselâm'ın daire-i rızasında bulunduğu bizlere kanaat veriyor. Ezcümle:

Birincisi: Risale-i Nur şâkirdlerinden Rıza görüyor: Hazret-i Peygamber Aleyhissalâtü Vesselâm, camide Ebu Bekir-is-Sıddîk Radiyallahu Anh'a emrediyor: "Çık hutbe oku" Ebu Bekir-is-Sıddîk koşarak minberin en yukarı basamağına kadar çıkar, hutbe okur. Hutbe içinde cemaate der ki: "Bu söylediğim hakikatların izahatı "Yirmidokuzuncu Söz"dedir..."

İkincisi: Risale-i Nur'un şâkirdlerinden Osman Nûri diyor ki: Rü'yamda, Şemâil-i Şerife muvafık, nuranî bir surette Hazret-i Peygamber Aleyhissalâtü Vesselâm'ı oturduğu yere dayanmış bir vaziyette gördüm. Bu anda bir sadâ geldi ki, Hazret-i Peygamber Aleyhissalâtü Vesselâm'ın bir yaveri geliyor. Kapılar birdenbire kendi kendine açıldı. Risale-i Nur nâşirlerinin Üstadı olan zat içeriye girdi. Hazret-i Peygamber Aleyhissalâtü Vesselâm, üstadımıza şefkatkârâne bir iltifat göstererek, dayandığı vaziyetten doğruldu. Ben de ağlayarak uyandım.

Üçüncüsü: Risale-i Nur şâkirdlerine köşkünü tahsis eden Şükrü Efendi'dir. Rü'yada ona diyorlar ki: "Senin o köşküne Hazret-i Peygamber Aleyhissalâtü Vesselâm gelmiş." O da koşarak gidip, Hazret-i Peygamber Aleyhissalâtü Vesselâmı çok nuranî ve sürurlu bir halde bulup ziyaret etmiş.

²⁵ Tarihçe-i Hayat, 32, İlk Hayatı.

*Dördüncüsü: Risale-i Nur şâkirdlerinden Nazmi'dir. Rü'yasında ona diyorlar ki: Risale-i Nur şâkirdleri îmansız ölmezler, kabre îmanla girerler.*²⁶

(...) *Bu müjdenin bir müjdecisi bir sene evvel görülmüş bir rü'ya-yı sadıkadır. Şöyle ki: Isparta'da başımıza gelen bu hadiseden bir ay evvel bir zata rü'yada (ona) deniliyor ki:*

"RESAİL-İN-NUR ŞAKİRDLERİ, İMAN İLE KABRE GİRECEKLER, İMANSIZ VEFAT ETMEZLER."

*Biz o vakit o rü'yaya çok sevindik.*²⁷

İlmi tedrisen almayan ya da alamayan, fakat buna rağmen ilim adına çok büyük iddialarda bulunan kişinin artık başvuracağı tek yol kalmıştır: Kesbî olamadığına göre, ilminin vehbî olduğunu iddia etmek...

Tarihçe-i Hayat'ta Hz. Peygamber (s.a.v.)'in, Said Nursî'ye rüyasında, ümmetine soru sormaması şartıyla ilm-i Kur'an'ın öğretileceğini müjdelediği iddia edilmiştir. Said Nursî, rüyaların delil ve hüccet olmadığını belirtmesine karşın, Kur'an ilminin kendisine Hz. Peygamber tarafından rüyada verildiğini söylemektedir. Delil ve hüccete dayanmayan bir yolla, Kur'an ilmi öğrenilemez, elde edilemez. Elde edilen bir şey varsa da bu, ilim olarak vasıflandırılmaz. İslâm, ilim edinme yollarını, bilgi kaynaklarını göstermiştir.

Said Nursî bununla da kalmamış, hüccet teşkil etmeyen bu rüyaları, *Nur Risaleleri*'nin makbuliyeti (?) ve Hz. Peygamber'in bu risalelerden rızası (?) gibi büyük iddialarının da delili olarak göstermiştir. Onun bu iddiaları tıpkı, samandan bir temelin üzerine sağlam bir ev inşa ettiği gibi ileri süren birinin iddiasına benzemektedir.

Şimdi, Hz. Peygamber (s.a.v.)'in rüyada görülme meselesini ele alalım:

O buyurmuştur ki:

"Rüyasında beni gören, (hak olarak) beni görmüştür, çünkü şeytan ben(im suretim)le hayale giremez."²⁸

"Beni rüyada gören, hakikaten görmüştür, çünkü şeytan benim şeklime giremez."²⁹

Mevdudî der ki:

Bu hadis-i şerifin izahı şöyledir: Bir kimse, Hz. Peygamber'i kendi şekli ve sureti ile görürse, gerçekten Hz. Peygamber'i görmüş olur. Çünkü, şeytana Hz. Peygamber'in şekline

²⁶ *Sikke-i Tasdik-ı Gaybî*, 21-22, Parlak Fıkralar ve Güzel Mektuplar/Sadakatta Meşhur Olan Barlalı Süleyman'ın Vazife-i Sadakatını Tamamiyle Yapan Isparta Süleymanı Rüşdü'nün Bir Fıkрасıdır.

²⁷ *Sikke-i Tasdik-ı Gaybî*, 102; *Şuâlar*, 564, Birinci Şua/Yirmialtıncı Âyet.

²⁸ *Buhârî*, Ta'bir, 10/13.

²⁹ *Müslim*, Rü'ya, 1/10.

girerek birini aldatabilme gücü verilmemiştir. Bu açıklamayı Muhammed b. Sirin yapmıştır. İmam Buharî onun şu sözünü nakletmektedir:

"Peygamber'i rüyada görmek, kişinin onu ancak hayatında vasıflandığı sureti üzere gördüğü zaman gerçekleşir."³⁰

Allâme İbn Hacer, sağlam senetlerle şöyle rivayet etmektedir: Bir kimse İbn Sirin'e, "Ben rüyamda Hz. Peygamber'i gördüm deyince" ne şekilde, ne biçimde gördüğünü sorardı. O kimse Hz. Peygamber'in şekline ve şemaline uymayan bir biçim söylese, İbn Sirin ona: "Sen Hz. Peygamber'i görmemişsin" derdi. İbn Abbas'ın tutumu ve davranışı da aynıydı. Nitekim Hâkim, senediyle bunu nakletmiştir. Doğrusu şu ki: Hadisin sözleri de bu manayı tevsik ve ispat etmektedir. Bu hadisin sahih senetlerle nakledilen sözlerinin hepsinden anlaşılacak şey, şeytanın Hz. Peygamber'in şekline giremediğidir. Yoksa herhangi bir şekle girerek, insanı Hz. Peygamber'i gördüğünü zannettirerek aldatması değil.³¹

Bu konuda, birçok âlimin görüşü bu minval üzeredir. Şeyh Alâaddin der ki:

Demek ki, sahih olan rüya Resulullah'ın sahih bir nakille sabit olan suretini görmektir. Şayet, biri bu suretten başka bir surette Resulullah'ı rüyasında gördüğünü zannederse; o, Resulullah'ı görmemiştir.³²

Bazı kimseler, "Eğer şeytanın hilesinden korunmak, Hz. Peygamber'i sadece kendi asıl şekli ile görülmesi şartına bağlı olsaydı, o zaman bu koruma, ancak sağlığında Peygamber'i görmüş olan kişiler için mümkün olurdu. Daha sonraki dönemlerde gelen kimseler, rüyalarında gördükleri şahsın suretinin Hz. Peygamber'e veya başka bir kimseye ait olduğunu nasıl bilebilirler?" diye soruyorlar. Böyle bir sorunun cevabı şudur: Daha sonraki dönemlerde gelen kimseler, rüyalarında gördükleri şahsın Hz. Peygamber olduğunu tam bir güvenle söyleyemezler. Ama, rüyalarının manasının ve konusunun Kur'an-ı Kerim ve Sünnetin bildirdiklerine uyup uymadığını kesin olarak bilebilirler. Eğer bu rüya, Kitaba ve Sünnete uygunluk gösteriyorsa, o zaman gerçekten rüyasında gördüğü kimsenin Hz. Peygamber olması ihtimali çok daha fazladır. Çünkü, şeytan bir kimseye doğru yolu göstermek için değişik şekle giremez.³³

İmam Mazirî, bu hadisin açıklamasında şöyle der:

Bazen bir kimse hayal ettiği bir şeyi görür gibi olur. Çünkü, hayal ettiği şeyin âdeta gördükleri ile bir bağlantısı vardır. (...) Bir kimse rüyasında Peygamber'in, kendisine katli haram bir kimseyi öldürmesini emir buyurduğunu görse; bu, hayal edilen sıfatlardan olur, görülen şey değildir.³⁴

Aynı konu hakkında Mevdudî de şunları söylemiştir:

Eğer bir kimse rüyasında Hz. Peygamber'i görse de, ondan herhangi bir emir alsa veya bir şeyi o kimseye men etse ya da din konusunda ondan bir çeşit işaret ve ima yollu bir şey görse; o gördüğü, duyduğu şeylerin Kitapta ve Sünnette benzerini görmeden onlara

³⁰ Buhârî, Ta'bir, 10/12.

³¹ Ebu'l-Alâ el-Mevdûdî, *Resâil ve Mesâil: Meseleler ve Çözümleri*, çev. Yusuf Karaca, Risale Yayınları, İstanbul 1990, 4/9-10.

³² Şeyh Alâaddin, *İmam Nevevî'nin Fetvalarının Şerhi*, çev. Abdülbari Polat, Kahraman Yayınları, İstanbul 1988, 342.

³³ Mevdûdî, *Meseleler ve Çözümleri*, 4/10-11.

³⁴ Nak. Ahmed Davudoğlu, *Sahih-i Müslim Tercüme ve Şerhi*, Sönmez Neşriyat, İstanbul 1977, 10/26-27.

uyması, uygulaması caiz değildir. **Allah Tealâ ve Peygamberi, din konusunda, bizi rüyalara, ilhamlara ve keşiflere bırakmamış, hakkı ve batılı, doğruyu ve yanlışını pırıl pırıl bir Kitap ve senetli, delilli bir Sünnet içinde önümüze koymuştur.** Eğer gördüğünüz bir rüya veya keşif yahut ilham, Kitaba ve Sünnete uygun ise, o zaman Peygamber'i görmeyi nasip etti diye veya keşif ve ilham nimetini lütfetti diye Allah'a şükrediniz. Ama, o gördüğünüz rüya, Kitaba ve Sünnete ters ve aykırı ise, o zaman da onu reddederek, böyle denemelerden ve imtihanlardan koruması için Allah'a yalvarınız.

Bu inceliği anlayamamaktan dolayı pek çok kimse, dalâlete düşmüştür ve düşmeye devam etmektedir. Bizzat tanıdığım bazı kimseler rüyalarında, inandıkları sapık bir mezhebin kurucusuna Hz. Peygamber'in iltifat ettiğini veya onu desteklediğini gördüklerini zannettiklerinden dolayı, o sapık mezhebe bağlanmışlardır. Eğer onlar, rüyada gördükleri herhangi bir insan şeklinin Hz. Peygamber olamayacağı ve **Hz. Peygamber'i gerçekten rüyada görmek nasip olsa bile, onunla dinî bir hüküm elde edilemeyeceği gerçeğini bilmiş olsalardı, böyle bir sapıklığa düşmezlerdi.**³⁵

Hz. Peygamber (s.a.v.) buyurmuştur ki:

"(...) Rüya üç türdür: (...) Üçüncüsü: Kişinin kendi kendine konuştuğu (düşündüğü) şeylerden meydana gelir. (...)"³⁶

İbn Mace'nin sahih bir senetle rivayet ettiği hadiste de şöyle buyurulmuştur:

"Şüphesiz rüya üç çeşittir: (...) Rüyaların bir kısmı da insanın uyanık iken arzulayıp azmettiği, sonra da uykusunda gördüğü şeydir. (...)"³⁷

Risale-i Nur şakirtlerinin gördükleri rüyalar, muhtemelen bu kabildendir. Çünkü, Said Nursî ve talebeleri; Said Nursî ve *Nur Risaleleri* için Allah'ın Kitabından, Resulün hadislerinden, tabiat olaylarından, hatta gündelik basit olaylardan bile çeşitli şekillerde işaretler, remizler, imalar, tevafuklar, tebşirler... çıkarabilmek için akla hayale gelmeyecek yorumlara başvurmuşlardır. Dolayısıyla, gerek Said Nursî'nin gerekse talebelerinin şuuraltılarındaki bu konularla rüyalarında da meşgul olmaları kuvvetli bir ihtimaldir.

Hz. Peygamber'i, güya Said Nursî'ye saygısından, dayanmış bir vaziyetteyken doğrultan; Hz. Ebu Bekir (r.a.)'e Peygamber'in huzurunda ve onun emriyle okuduğu hutbedeki hakikatlerin "Yirmidokuzuncu Söz"de izah edildiğini söyletiren... bu rüyaların sadık rüya olmasına olanak yoktur, bunlar adgas-ı ahlâmdan ibarettir.

Said Nursî'yi ve talebelerini yalancılıkla itham etmemekle beraber, Hz. Peygamber'in şu hadislerini de hatırlatmak yerinde olacaktır:

"Görmediği bir rüyayı gördüğünü iddia ederek yalan söyleyen, (kıyamet günü) iki arpa tanesini birbirine düğümlemekle mükellef kılınır ve bunu yapamamasından dolayı ona azap edilir."³⁸

³⁵ Mevdûdî, *Meseleler ve Çözümleri*, aynı yer.

³⁶ *Müslim*, Rû'yâ, 6.

³⁷ *İbn Mâce*, Ta'bir, 3/2907.

³⁸ *İbn Mâce*, Ta'bir, 3/2907.

"Beni rüyada gören, hakikaten görmüş olur. Zira şeytan, benim suretimle temessül edemez. Bir de, benim üzerime bilerek yalan uyduran, cehennemdeki yerine hazırlansın!"³⁹

Gerçekten Peygamberimizi rüyasında görmeyen kimsenin, gördüğünü iddia edip rüyasından bütün naklettikleri, hadis uydurmakla aynı hükümde olup, bu kişi anlattıkları ile, kendisini yukarıdaki hadiste belirtilen vaid'e⁴⁰ dâhil etmiştir. Allah bizleri korusun.⁴¹

Bütün bu aktardıklarımız göstermektedir ki, Said Nursî ve şakirtleri davalarını ispat edebilmek için birtakım rüyalara sığınmışlardır. Bunlara tâbi olanların birçoğu da, rüyalarında gördükleri ile hareket edip, bunlara inanmışlar ve arkalarından gitmişlerdir.

Anlatılan bu rüyaların *Nur Risaleleri*'nde uzun uzun zikredilmesi tesadüfî değildir. Zira, bu çeşit rüyalar, safdil ve basit insanları aldatmada kullanılan en yaygın vesiledir.

³⁹ *Buhârî*, İlim, 39/51.

⁴⁰ İyiliğe sevk veya kötülükten kurtarmak için, ileride olacak kat'î hâdiseleri haber vererek korkutmak, cehennemi haber vermek.

⁴¹ Rüya, bu yolun yolcularınca batıl iddialarını delillendirmek (?) üzere en sık kullanılan kanıttır. Örneğin, Muhyiddin b. Arabî bir gece rüyasında Peygamber Efendimizi görür. Peygamber Efendimiz elinde bir kitap tutarak; "Bu *Füsûs-ül-Hikem* kitabıdır. Bunu al ve insanların faydalanması için muhteviyatını açıkla." buyurdu. Muhyiddin-i Arabî de sevgili Peygamberimizin manevî işaretine uyararak, emir ve ilham ile, kitabın ihtiva ettiği hususları ne eksik, ne de fazla yazdı. (*Evlîyâlar Ansiklopedisi*, İhlâs Gazetecilik Holding A.Ş., İstanbul 1992, 9/170.) İbn-i Farid bir gece rüyasında Resulullah Efendimizi gördü. Resulullah Efendimiz ona: "Sen kime mensupsun?" buyunca; "Süt valideniz Halime'nin bağlı olduğu Benî Sa'd kabilesine" diye cevap verdi. Bunun üzerine Resulullah Efendimiz; "Bilakis senin nesebin bana bağlıdır. Yani, sen benim sevgimle dolusun, benim sünnet-i seniyyeme bağlısın." buyurdu. (...) İbn-i Farid şöyle der; *Kaside-i Tâiyye*'yi tamamladıktan sonra, rüyamda Resulullah Efendimizi gördüm. Buyurdular ki: "Kasidene ne isim koydun?" Ben de: "Ya Resulallah! *Levâih-ül-Cinân* (*Revâic-ül-Cinân*) ismini verdim." dedim. O zaman Resulullah; "Hayır, ona *Nazm-üs-Sülûk* adını ver." buyurdu. Ben de *Kaside-i Tâiyye*'ye bu adı verdim. (*Evlîyâlar Ansiklopedisi*, 7/145-146.) İsmail Hakkı Bursevî (v.1725/1137) hazretleri *Tefsîr-i Rûh-ul-Beyan*'da şöyle buyurur: "Manevî pederim, Şeyh-i Ekber Muhyiddin-i Arabî hazretlerinin delâleti ile, birgün rüyamda Resulullah Efendimiz bana lütfedip arkamı sığadılar. Tatlı bir ifade ile; "ümmetim için bir tefsir yaz!" diye emir buyurdular. Bunun üzerine Allah Tealâ'dan ve Resulullah Efendimizin ruhâniyetinden yardım isteyerek üç ciltlik bir tefsir yazdım." (*Evlîyâlar Ansiklopedisi*, 7/347.) Şemseddin Habibullah İbn Mirza Can (v.1701/1113) hazretleri şöyle anlatmıştır: "Bir defa cihanın süsü ve kâinatın serveri olan Peygamber Efendimizi rüyada görmekle şerefledim. Yanyana uzanmış yatıyorduk. O kadar yakındık ki, mübarek nefesi yüzüme geliyordu. Bu esnada susadım. Serhend büyüğünün oğulları, yani İmam-ı Rabbanî hazretlerinin evlâdı da orada idiler. Resulullah, onlardan birine su getirmesini emir buyurdu. Fakir; "Ya Resulallah, onlar benim pirimin evlâdır." diye arzettim. "Onlar bizim sözümüzü tutarlar." buyurdu. Onlardan bir aziz, kalkıp su getirdi. Kana kana içtim. Sonra; "Ya Resulallah, hazretiniz Müceddid-i elf-i sani hakkında ne buyurursunuz?" diye arzettim. "Ümmetimde onun bir benzeri yoktur." buyurdu. "Ya Resulallah! İmam-ı Rabbanî hazretlerinin *Mektuba*'ı, mübarek nazarlarınızdan geçti mi?" dedim. Buyurdu ki: "Eğer ondan hatırladığın bir yer varsa oku!" Ben de, İmam-ı Rabbanî hazretlerinin bazı mektuplarında geçen ve Allah Tealâ için; "O, vera-ül-vera sonra yine vera-ül-vera'dır, yani Allah Tealâ ötelerin ötesidir. Akıl neyi düşünür ve neyi tasavvur ederse O değildir" buyurduğunu okudum. Resulullah Efendimiz bunu çok beğendi ve; "Tekrar oku!" buyunca, tekrar okudum. Bu ifadeleri çok güzel buldu. Bu hâl epey devam etti. sabah olunca büyüklerden bir zat erkenden gelip bana: "Ben bu gece rüyamda sizin bir rüya gördüğünüzü gördüm. O rüyayı bana anlat!" deyince, anlattım. Çok beğenip, hayret etti. Ben gördüğüm bu rüyada, Resulullah Efendimizin mübarek nefesinin ve sohbetinin bereketiyle kendimi tamamen nur ve huzur içinde buldum. Uyanık iken ele geçen şeylerden daha çok bereketli olan bu rüyanın bereketiyle günlerce acıkmadım ve susamadım." (*Evlîyâlar Ansiklopedisi*, 8/118.) Mir Muhammed Numan (v.1650/1069) şöyle anlatır: Yine bir gün Resulullah Efendimizi rüyada gördüm. Hazret-i Ebu Bekr de yanındaydı. Buyurdular ki: "Ey Ebu Bekr! Oğlum Muhammed Numan'a de ki, "Şeyh Ahmed'in makbulü benim makbulümdür. Şeyh Ahmed'in merdudu (reddettiği) benim de merdudumdur. Benim merdudum da Allah Tealâ'nın merdududur." Bu müjdeyi işitince, son derece sevinip; "Elhamdülillah ki, ben Hazret-i İmam'ın makbulüyüm. O hâlde Allah Tealâ'nın da makbulü oluyorum." diye içimden geçirdiğimde, Resulullah Efendimiz Hazret-i Sıddık-ı Ekber'e buyurdular ki; "Oğlum Muhammed Numan'a de ki; Onun makbulü olan, Şeyh Ahmed'in de makbulüdür, benim de, Allah Tealâ'nın da makbulüdür. Onun merdudu, Şeyh Ahmed'in, benim ve Allah Tealâ'nın merdudumuzdur." (*Evlîyâlar Ansiklopedisi*, 8/242.) ...

Bildiğimiz gibi, avam tabakasının ve cahillerin büyük bir kısmı rüyaya bağlanırlar, rüyadan gelen her şeyi tasdik ederler, onu hayatlarında takip edecekleri yolu aydınlatan bir ışık sayarlar; alâmetlerini, hayallerindeki kalıntıları incelemeye koyulurlar.

(...) Bu yalanlara ancak aklında delilik, gönlünde maraz bulunanlar; avam tabakasına, cahillere, bölnelere karşı kalpleri hakikatlere yalan karıştırmak ve meramına erişmek için vasıta olarak kullandığı habis maksatlarla dolu olan kimseler inanabilirler.

Rüyaların büyük bir kısmı tevili olmayan kompleks şeylerdir. Onlar, ya ruhî hastalıkların bir neticesidir veya aklî bozukluklardan, vücut hastalıklarından doğar. Yahut da insanın farkında olmadan şuuraltında saklanan ve herhangi bir sebeple uygun bir zamanda şuurüstüne çıkan, başından geçmiş eski hadiselerin tesiriyle meydana gelir.

Sadık rüyalar azdır. Bunlar doğru olmakla beraber, zannî delildir ve üzerine itikadî esaslar kurulamaz, bir fikrin ispatına veya dinî hükümlerden herhangi birine delil olamaz.⁴²

1.3. NUR RİSALELERİ KİMİN ESERİDİR?

(...) benim gibi yarım ümmi ve kimsesiz (...) bulunan bir adam, (...) Risale-i Nur'a sahip değildir; ve o eser, onun hüneri olamaz, onunla iftihar edemez. Belki doğrudan doğruya Kur'an-ı Hakîmin bu zamanda bir nevi mu'cize-i mâneviyyesi olarak, rahmet-i İlâhiyye tarafından ihsan edilmiştir. O adam, binler arkadaşıyla beraber, o hediye-i Kur'aniyeye el atmışlar. Her nasılsa birinci tercümanlık vazifesi, ona düşmüş. Onun fikri ve ilmi ve zekâsının eseri olmadığına delil, Risale-i Nur'da öyle parçalar var ki; bazısı altı saatte, bazı iki saatte, bazı on dakikada yazılan risaleler var. Ben yemin ile te'min ediyorum ki: Eski Said'in (R.A.) kuvve-i hâfızası da beraber olmak şartıyla, o on dakika işi, on saatte fikrim ile yapamıyorum; o bir saatlik risaleyi, iki gün istidadımla, zihnimle yapamıyorum, ve o bir günde altı saatlik risale olan "Otuzuncu Söz"ü ne ben ve ne de en müdakkik, dindar feylesoflar, altı günde o tahkikatı yapamazlar ve hâkezâ...⁴³

Risalet-ün-Nur sair te'lifat gibi ulûm ve fünundan ve başka kitaplardan alınmamış. Kur'andan başka me'hazı yok, Kur'andan başka üstadı yok, Kur'andan başka mercii yoktur. Te'lif olduğu vakit hiçbir kitap müellifinin yanında bulunmuyordu. Doğrudan doğruya Kur'anın feyzinden mülhemdir ve semâ-i Kur'anîden ve âyatın nücumundan, yıldızlarından iniyor, nüzul ediyor.⁴⁴

Risale-i Nur'un mesâili, ilim ile, fikir ile, niyet ile ve kasdî bir ihtiyarla değil; ekseriyet-i mutlaka ile sünühat, zuhurat, ihtârât ile oluyor.⁴⁵

⁴² Muhsin Abdülhamid, *Hakikatü'l-Bâbiyye ve'l-Behâiyye: İslâma Yönelen Yıkıcı Hareketler (Bâbilik ve Bahâiliğin İcyüzü)*, çev. M. Saim Yeprem-Hasan Güleç, DİB Yayınları, Ankara 1986, 105.

⁴³ *Şuâlar*, 534-535, Birinci Şua/İki Acip Suale Cevaplar/İşârât-ı Kur'aniye Hakkında Lahika; *Sikke-i Tasdik-ı Gaybî*, 68-69, Parlak Fıkralar ve Güzel Mektuplar/Bu âciz kardeşiniz, hem itiraz eden o eski dost zâta, hem ehl-i dikkate ve sizlere beyan ediyorum ki (...); *Kastamonu Lâhikası*, 179, Yirmiyedinci Mektubdan/Azîz, Siddik, Risale-i Nur Şâkirdleri Kardeşlerim.

⁴⁴ *Şuâlar*, 559; *Sikke-i Tasdik-ı Gaybî*, 97, Birinci Şua/Yirmidördüncü Âyet ve Âyetler/İzahtan Evvel Mühim Bir İhtar/İkinci Nokta.

⁴⁵ *Kastamonu Lâhikası*, 233, Yirmiyedinci Mektubdan/Aziz, Siddik, Muktedir, Müteyakkız Kardeşlerim!

Hem yazılan eserler, risaleler; -ekseriyet-i mutlakası- hariçten hiçbir sebep gelmiyerek, ruhumdan tevellüd eden bir hâcete binaen, ânî ve defî olarak ihsan edilmiş. (...)

İşte ihtiyar ve şuurumun dairesi haricinde, mezkûr hâletler ve sergüzeşt-i hayatım ve ulûmların enva'larındaki hilâf-ı âdet ihtiyarsız tetebbuatım; böyle bir netice-i kudsiyeye müncer olmak için; kuvvetli bir inâyet-i İlâhiye ve bir ikrâm-ı Rabbânî olduğuna bende şüphe bırakmamıştır.⁴⁶

(...) Aynen bu ehemmiyetli hikmet içindir ki, bâzı def'a haberim olmadan, ihtiyarım ve rızam olmadığı halde, ince hakaik-ı îmaniye ve kuvvetli hüccetler, müteaddit risalelerde tekrar edilmiş. Ben çok hayret ediyordum: Neden bunlar bana unutturulmuş, tekrar yazdırılmıştır?⁴⁷

Hem Risale-i Nur zâhiren benim eserim olmak haysiyetiyle senâ etmiyorum. Belki yalnız Kur'anın bir tefsiri ve Kur'andan mülhem bir tercüman-ı hakikisi ve imanın hüccetleri ve dellâlı olmak haysiyetiyle meziyetlerini beyan ediyorum. Hattâ, bir kısım Risaleleri ihtiyarım hâricinde yazdığım gibi, Risale-i Nur'un ehemmiyetini zikretmekte ihtiyarsız hükmündeyim.⁴⁸

Kur'anın bir nevi tefsiri olan Sözlere'deki hüner ve zarafet ve meziyet kimsenin değil; belki muntazam, güzel hakaik-ı Kur'aniyenin mübarek kametlerine yakışacak mevzun, muntazam üslûb libasları, kimsenin ihtiyar ve şuuriyle biçilmez ve kesilmez; belki, onların vücududur ki, öyle ister; ve bir dest-i gaybîdir ki, o kamete göre keser, biçer, giydirir. Biz ise, içinde bir tercüman, bir hizmetkârız.⁴⁹

Yazılarımda ne kadar güzellik ve te'sir bulunsa, ancak temsilât-ı Kur'aniyenin lemeâtındandır. Benim hissem; yalnız şiddet-i ihtiyacımla talebdir ve gayet aczimle tazarrumdur.⁵⁰

(...) Bunların, Kitabullah'ın tefsiri ve ahkâm-ı diniyenin izahı ve zamanın fehmine ve mertebe-i ilmüne göre tarz-ı tevcihi sadedinde yazdıkları eserler, kendi tilka-i nefislerinin ve karîha-i ulviyelerinin mahsulü değildir. Bunlar, doğrudan doğruya menba-ı vahy olan Zât-ı Pâk-i Risâletin mânevî ilham ve telkinatıdır. "Celcelutiye" ve "Mesnevî-i Şerif" ve "Fütûh-ul-Gayb" ve emsali âsâr hep bu nevidendir. Bu âsâr-ı kudsiyeye o zevat-ı âlişan, ancak tercüman hükmündedirler. Bu zevat-ı mukaddesenin o âsâr-ı bergüzîdenin tanziminde ve tarz-ı beyanında bir hisseleri vardır. Yani, bu zevat-ı kudsiye, o mânânın mazharı, mir'at-ı ve ma'kesi hükmündedirler.

Risale-i Nur ve Tercümanına Gelince:

⁴⁶ Mektubat, 353-354; Sikke-i Tasdik-ı Gaybî, 267; Barla Lâhikası, 12, Yirmisekizinci Mektub/Yedinci Risale Olan Yedinci Mes'ele/Altıncı İşâret; Tarihçe-i Hayat, 190-191, Barla Hayatı/Yirmisekizinci Mektub'un Yedinci Mes'ele'si.

⁴⁷ Sikke-i Tasdik-ı Gaybî, 36, Parlak Fıkralar ve Güzel Mektuplar/Aziz Kardeşlerim!

⁴⁸ Şuâlar, 572; Sikke-i Tasdik-ı Gaybî, 124, Sekizinci Şua/Üçüncü Bir Keramet-i Aleviye/Bir ifade-i meram.

⁴⁹ Mektubat, 362-363, Yirmisekizinci Mektup/Sekizinci Risale Olan Sekizinci Mes'ele/Birinci Nükte.

⁵⁰ Mektubat, 355, Yirmisekizinci Mektup/Yedinci Risale olan Yedinci Mes'ele/Mahrem bir suale cevaptır; Sikke-i Tasdik-ı Gaybî, 269, Risale-i Nur'dan Parlak Fıkralar ve Bir Kısım Güzel Mektuplar/Mahremce Bir Suâle Cevaptır; Barla Lâhikası, 14, Yirmiyedinci Mektuptan/Mahrem Bir Suale Cevaptır.

Bu eser-i âlişan (...) Nur-u Mahz-ı Kur'ân olduğu ve evliyaullahın âsârından ziyade feyz-i envar-ı Muhammedîyi hamil bulunduğu ve Zât-ı Pâk-i Risâletin ondaki hisse ve alâkası ve tasarruf-u kudsîsi, evliyaullahın âsârından ziyade olduğu ve onun mazharı ve tercümanı olan mânevî zâtın mazhariyeti ve kemâlâtı ise, o nisbette âli ve emsalsiz olduğu Güneş gibi âşikâr bir hakikattir.⁵¹

Risale-i Nur gerçi zâhiren sizin eserinizdir, fakat nasıl ki, Kur'an-ı Mübîn Allah'ın kelâmı iken Seyyid-i Kâinat, Eşref-i Mahlûkat Efendimiz nâsa tebliğe vasıta olmuştur, siz de bu asırda yine o Furkan-ı Azim'in nurlarından bu günün karmakarışık sarhoş insanlarına emr-i Hak'la hitab ediyorsunuz. Hulûsî.⁵²

(...) Eğer müellifin tenzilin nazmından çıkardığı letâifde şüphelen varsa, ben derim ki İbn-ül-Fârid kitabından tefe'ül ettik ve şu beyit çıktı:

Keenne kirâme'l-kâtibîne tenezzelû alâ kalbihî vahyen bimâ fî sahîfetin.⁵³

*Münezzehdir şuûnatdan, hep ilhâm-ı İlâhîdir,
Okurken nûr alır vicdan, sûtûr-u bî-tenâhîdir,
Riyâdan, kibirden, her meâsîden münezzehdir,
Kelâm-ı lâyezâlîden gelen, bir nûr-u müferrahdir.*

*Nasıl bir vecd içinde anladım bilsen, bu âsârı,
Bu, âyetler gibi nuranî ve lâhutî bu efkârı,
Meâsir mi? eser mi? müncelî, yoksa müesser mi?
İlâhî bir sırren'den berk uran, hayret-fezâ sır mı?⁵⁴*

*Çeşm-i im'ânımla kıldım, Risale-i Nur'a nazar
Yoktur imkân yaza mislin, efrâd-ı beşer.*

(...)

*Her harfî şem'a-i feyzi ilâhî, cilveger,
Zevk alır baktıkça insan, bütün eşyadan geçer.*

(...)

*Bilirim değılsin enbiyâdan bir nebî,
Lâkin elinde nedir bu nûr-u mu'teber.⁵⁵*

Aynı sayfada, son beyit için şu haşiyeye düşülmüştür:

Mevlânâ Câmî, Mevlânâ Celâleddin-i Rumi hakkında demiş:

*Men çi koyem der vasfı ân âlî cenâb
Nît peygamber velî dâred kitâb*

⁵¹ *Tarihçe-i Hayat*, 579, Afyon Hayatı/Risale-i Nur Nedir? Bediüzzaman Kimdir?

⁵² *Barla Lâhikası*, 21, Yirmiyedinci Mektuptan/Hulûsî.

⁵³ *İşârâtü'l-İ'caz*, 310, Halifelik Sırrı/Mukaddeme/Hâşiye.

Beytin anlamı: Kirâmen kâtibîn (meleklerin)in, sahifedekini onun kalbine vahyederek indirdikleri gibi.

⁵⁴ *Barla Lâhikası*, 78-79, Yirmiyedinci Mektuptan/Âsım.

⁵⁵ *Barla Lâhikası*, 101-102, Yirmiyedinci Mektuptan/Küçük Husrev Mehmed Feyzi'nin bir fıkrasıdır.

*Câminin bu fıkrasının mealine işaret etmek istiyor.*⁵⁶

*RİSALE-İ NUR, yirminci asrın Müslümanlarını ve bütün insanları koyu bir fikir karanlıklarından ve müthiş dalâlet yollarından kurtarmak için müellifin kendi ihtiyariyle yazılmış değil, Cenab-ı Hakk'ın lisanıyla yazılmış bir eserdir.*⁵⁷

*(...) Bu hakikatlardan anladım ki, Risale-i Nur, bu asrın insanları olan bizler için yazdırılmıştır.*⁵⁸

*Ey Risale-i Nur! Senin, hakkın dili, hakkın ilhamı olup O'nun izni ile yazıldığına şüphe yok. "Ben, kimsenin malı değilim. Ben hiçbir kitaptan alınmadım, hiçbir eserden çalınmadım. Ben Rabbânî ve Kur'ânîyim. Bir lâyemut'un eserinden fıskıran kerametli bir Nûr'um."*⁵⁹

Said Nursî ve talebeleri, bu sözleriyle aslında ilhamdan da öte şeyler ihsas etmektedirler. Ancak, biz burada bu ihsasları göz ardı edecek ve açıkça iddia ettikleri "ilham" üzerinde duracağız.

Bilgi edinme yollarının belirlenmesi, akidevî bir konu olduğundan akait kitaplarında ele alınmış, bilgi edinme vasıtaları sıralanmıştır. İlhamın ise bunlardan olmadığı beyan edilmiştir:

Ömer Nesevî, *Metnü'l-Akaid*'de şöyle der:

İlham, hak ehli olanlara göre, bir şeyin sıhhatini bilme konusunda ilim elde etme vasıtası değildir.⁶⁰

Pezdevî de, *Ehl-i Sünnet Akaidi*'nde ilim sebeplerini sıraladıktan sonra şunları söyler:

İlhamla bilgi meydana gelmesine gelince: Bu nasıl olur?... İlhamla bilgi hâsıl olduğunu iddia edenin davası burhandan yoksundur. Eğer bir kimse: "Şu şeyin helâl olduğuna dair Allah Tealâ bana ilham ederek kalbimde bilgi hasıl oldu" derse, ona denecek şudur:

"Sen sözünde yalan söylüyorsun", ayrıca onun doğruluğunu gösteren bir delil yoktur. Aynı şekilde bir başkası da, bunun haram olduğunu Allah'ın kendisine ilham ettiğini

⁵⁶ Fıkranın anlamı: Ben, yüce vasıflara sahip olan ulu kişi hakkında ne diyebilirim; o gerçi peygamber değildir, ama kitabı vardır.

⁵⁷ *Rehberler*, 141, Gençlik Rehberi/Risale-i Nur Nedir? Ziver Gündüzalp kardeşimizin Konya Nur Talebeleri adına, Risale-i Nur hakkında görüşlerini ifade edip, Ankara Üniversitesi gençlerine gönderdiği bir konferanstır.

⁵⁸ *Müdâfaalar*, 300, Afyon Müdâfâsı/Zübeyir'in Müdâfaasıdır.

⁵⁹ *Müdâfaalar*, 347, Afyon Müdâfâsı/Afyon Mahkemesi Kararnâmesinden/Sanıklardan Bilahere Yakalanmış Olduğundan, Bilirkişilere Tedkike Gönderilemeyen Sair Eserler ve Mektublardaki Suç Mevzuu Olan Yazıların Hulâsaları. Benzer ifadeler için bak. *Şuâlar*, 141, 523, 535, 545, 590; *Mektubat*, 361, 362; *Sikke-i Tasdik-ı Gaybî*, 68, 74; *Kastamonu Lâhikası*, 14, 179, 212; *Âsâ-yı Mûsa*, 118; *Tarihçe-i Hayat*, 579.

⁶⁰ Nak. Sa'duddîn Mes'ûd b. Ömer et-Taftazânî, *Şerhu'l-Akaid*, çev. Süleyman Uludağ, Dergâh Yayınları, 121.

söyleyebilir. O hâlde bu iki kişinin sözlerinden birini tercih için delil bulunmadığından, ikisi arasında anlaşmazlık vuku bulur ki, bu da fesada götürür.⁶¹

Said Nursî ve talebeleri, bilgi kaynağı olarak kabul edilmeyen ilhamı, yukarıda aktarılan büyük iddialarına delil olarak ileri sürmüşlerdir. Oysa, Said Nursî gerçekten "mülhemûn"dan olsa bile, bu ilhamlar (?) kendisinden başkasına bir şey ifade etmez. Nitekim, Taftazânî şöyle demiştir:

İlham, herkes için bilgi edinme vasıtası değildir, başkasına delil olarak kullanılmaya elverişli de değildir.⁶²

Suiistimale açık olan ilham konusunu izah etmek, hak ilhamlar ile ilham diye yutturulmak istenen şatahat⁶³ ve türrehatın⁶⁴ arasını ayırmak, bunların farkını ortaya koymak gerekmektedir.

İlham, feyiz yolu ile kalbe ilka olunan manadır, diye tarif edilir.⁶⁵

Şüphesiz ki, evliya arasında ilhama mazhar olanlar vardır. Nitekim, *Buhârî* ve *Müslim*'de Peygamber Efendimiz (s.a.v.)'in şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir:

"Sizden önceki ümmetler arasında, kendilerine ilham olunanlar vardı. Eğer benim ümmetim içinde de böyle biri varsa, o da Ömer'dir."⁶⁶

"Kendilerine ilham olunanlar" şeklinde tercüme edilen "muhaddesûn" (kendilerine haber verilenler, kendilerine söz söylenenler) hakkında İmam Buhârî: "Onların dillerine bir şeyin doğrusu geliverir." demiştir.⁶⁷ İmam Cafer Sadık da: "Muhaddes, Allah'ın kendisine gerçekleri anlamasını sağladığı kimsedir." demiştir.⁶⁸

Mülhemûndan olan Hz. Ömer (r.a.) demiştir ki:

"Ben üç şeyde Rabbime muvafakat ettim: Ey Allah'ın Elçisi, İbrahim makamını namazgâh edinelim, dedim. Müteakiben 'Siz de İbrahim makamından bir namazgâh edinin!' (Bakara, 2/215) ayeti nazil oldu.

Bir de hicap ayeti ki, 'Ya Resulullah, kadınlarına emretsen de, onlar perde içine girseler! Çünkü, hayırlı-hayırsız kimseler onlarla konuşabiliyor.' dedim. Bunun üzerine hicap ayeti (Ahzâb, 33/32-33) nazil oldu.

Keza, Peygamber'in zevceleri, bir keresinde kendisine karşı kıskançlık göstermek üzere ittifak etmişlerdi. Eğer o, sizi boşarsa, yerinize Rabbinin ona sizden hayırlılarını vermesi ümit edilir, dedim. Derken bu (Tahrîm, 66/5) ayeti nazil oldu."⁶⁹

⁶¹ Muhammed Ebû Yusr Pezdevî, *Ehl-i Sünnet Akaidi*, çev. Şerafeddin Gölcük, Kayıhan Yayınları, İstanbul 1980, 12.

⁶² Taftazânî, *Şerhu'l-Akaid*, 121.

⁶³ Kendinden geçer bir hâle gelmek ve böyle manevî sarhoşluk, istiğrak hâlinde iken söylenen muvazenesiz sözler.

⁶⁴ Bâtıl, saçma sapan sözler.

⁶⁵ Süleyman Uludağ, *Kelâm İlmi ve İslâm Akaidi*, (Taftazânî, *Şerhu'l-Akaid* içinde), 121.

⁶⁶ *Buhârî*, Fezâilu's-Sahâbe, 6/37; *Müslim*, Fezâilu's-Sahâbe, 2/23.

⁶⁷ Nak. Davudoğlu, *Sahîh-i Müslim Tercüme ve Şerhi*, 10/232.

⁶⁸ Nak. Mutahharî, *Hâtemiyyet*, çev. Şamil Öcal, Fecr Yayınları, Ankara 1989, 32.

⁶⁹ *Buhârî*, Salât, 32/52.

Mehmed Sofuoğlu'nun şu izahı çok manidardır:

Ömer'in bu sözleri, ayetlerin inmesinden önce olduğu hâlde, "Rabbim bana muvafakat etti" demeyip de, "Ben Rabbime muvafakat ettim" demesi, Allah'a karşı bir edeptir. Fikhının ve ilminin açık bir nişanesidir. "Benim reyim, zuhurları muayyen vakitlere kadar teahhur eden ezeli hükme muvafık düştü" demek istemiştir.⁷⁰

Anlaşılabileceği üzere ilham; Allah'ın, meseleleri daha açık görüşle anlaması için kişinin kalbini açması, bunu kişiye kolaylaştırması ve onu doğruya sevk etmesidir. Yoksa ciltlerce risaleleri, kişiye âdeta zorla, "ihtiyarı ve rızası haricinde yazdırması" değildir.

Kelâm ilminde, sadece peygamberlerin ilhamı, bilgi kaynağı olarak kabul edilir.⁷¹

Cenab-ı Hak buyurmuştur ki:

"Senden önce gönderilen her resul ve her nebi bir temennide bulunduğu zaman, şeytan onun temennisine bir şey sokmuştur. Fakat Allah, şeytanın soktuğu şeyi iptal eder, sonra da ayetlerini sağlamlaştırır. (...)"⁷²

Nebi'nin kalbine şeytanın attığı vesvesenin nesh ve izale olunması ve Allah Tealâ'nın kendi ayetlerini muhkem hâlde getirmesi şarttır. Zira nebi, hak üzeredir. Muhaddesin kalbine doğan ilhama ise şeytanın birtakım şeyler sokuşturması ve bunların nesh ve izale edilmemesi, dolayısıyla içerisine düştüğü birtakım hatalarında devam etmesi mümkündür. Muhaddes, içine doğan fikirleri ve ilhamları peygamberin getirdiği şer'i ölçülere vurmak, yanlış olanlarından yüz çevirmek mecburiyetindedir.⁷³ Çünkü, bu kişi masun (hatalardan korunmuş, hatasız) değildir. Nitekim Ebu'l-Hasen eş-Şazelî şöyle der: Kitabın ve Sünnetin getirdiği esaslarda bize hatasızlık garantisi verilmiştir; fakat keşifler ve ilhamlar için böyle bir garanti yok...⁷⁴

Nitekim şeytan, ilhama mazhar olan Hz. Ömer'e Hudeybiye Antlaşması sırasında; Furkan suresinin okunuşu ile ilgili olarak Hakim b. Hizam'la olan tartışmasında ve Peygamber'in vefatı sırasında birtakım aldatmalarda bulunmuş ve Ömer'in nefesine arız olan bu düşünceler ve yanlışlar nübüvvet nuruyla izale olmuştur.⁷⁵

Hz. Ömer, ashab-ı kiram ile istişare eder ve bazen kendi görüşünü bırakıp onların düşüncesine katılır, bazen de ashab ona uyardı. Olur ki, Ömer bir söz söyler, ama bir Müslüman kadın kalkıp onun sözlerini reddeder ve gerçeği açıklar, Ömer de kendi görüşünden vazgeçip, bu kadının sözlerine hak verirdi. Meselâ, mehir miktarını belirleme meselesinde böyle olmuştu. Yine olur ki, o bir görüşe sahip olur, fakat o konuda kendisine

⁷⁰ Mehmed Sofuoğlu, *Sahîh-i Buhârî ve Tercemesi*, Ötüken Neşriyat, İstanbul 1987, 1/490.

⁷¹ Uludağ, *Kelâm İlmî ve İslâm Akaidi*, (Taftazânî, *Şerhu'l-Akaid* içinde), 121.

⁷² Hacc, 22/52.

⁷³ Takıyyuddîn Ahmed b. Abdulhalîm b. Teymiye, *Külliyat*, çev. Kurul, Tevhid Yayınları, İstanbul 1986, 2/91.

⁷⁴ İbn Teymiye, *Külliyat*, 2/238.

⁷⁵ İbn Teymiye, *Külliyat*, 2/91. Hudeybiye Antlaşması'nın müşriklere taviz verir gibi gözükene bazı maddeleriyle ilgili olarak Hz. Ömer, Peygamber (s.a.v.)'e itiraz etmiş ve "Sen hak peygamber değil misin ey Allah'ın Resulü!" demişti. Yine, Hakim b. Hizâm'ı, Furkan suresini kendi okuyuşundan başka bir tarzda okurken işitince onu apar topar Hz. Peygamber'in huzuruna götürmüş ve Resulullah: Böyle de okunur, Kur'an yedi harf üzere nazil olmuştur, buyurunca sakinleşmiştir. Hz. Peygamber'in vefatıyla sanki şok geçiren Hz. Ömer (r.a.), sokağa çıkarak "Kim Peygamber öldü derse, boynunu vururum" demiş, Hz. Ebu Bekir'in Kur'an'dan ayetler okuyarak Resulullah'ın da bir beşer olduğunu ve bir gün bu fanî dünyadan göçeceğini hatırlatması üzerine kendine gelmiştir. (*Külliyat*'in mütercimlerine ait, aynı yerdeki dipnottur. Tafsîlâtı hadis kitaplarındadır.)

Hız. Peygamber'den bir hadis hatırlatılır, bunun üzerine hemen kendi görüşünü terk ederek bu hadisle amel ederdi. Çeşitli konularda, ilgili bazı sünnetleri kendisinden aşağı mertebede bulunan kişilerden alırdı. Bazen bir şey söyleyip, kendisine "isabetlisin!" denildiğinde o: "Vallahi Ömer, gerçeğe isabet mi etti, yoksa yanıldı mı, bilmiyor!" şeklinde cevap verirdi.

İşte kendisine ilham olunan kimselerin en önde geleni böyle olduğuna göre, kıyamet gününe kadar, kendisine Rabbinin bir şeyler haber verip ilham ettiğini söyleyen her kalp sahibi, Ömer'den aşağı mertebede bir kimse olarak asla masun değildir. Tam tersine, bu durumda onların tamamı için yanılmak mümkündür. Her ne kadar bir grup, velinin Allah'ın koruması altında (mahfuz) olduğunu iddia ediyorsa da, bu böyledir. Onlara göre bu koruma, peygamberler için kabul edilen ismet (hata ve günahlardan korunmuş olma) sıfatının bir benzeridir ki, böyle bir iddia yanlıştır ve Sünnete ve icmaya aykırıdır.

Dolayısıyla Müslümanlar, herhangi bir insanın sözünün alınıp alınmaması konusunda serbest olduğunda birleşmişlerdir. Bundan yalnızca Resulullah (s.a.v.) müstesnadır. Her ne kadar bu kimseler, hidayette, nurda ve isabetli olma hususunda birbirinden farklı mertebelerde iseler de böyledir. İşte bundan dolayı "sıddık" makamına erişen bir kişi, kendisine ilham gelenden üstündür. Çünkü sıddık, peygamberlik kandilinden bilgi almakta ve masum, mahfuz olan şeyleri elde etmektedir.

Kendisine ilham verilen kimse için ise, doğru söz konusu olduğu gibi, hata da söz konusudur. Kitap ile Sünnet, onun doğrusunu hatasından ayırıp ayıklar. Bu nedenle bütün veliler, Kitaba ve Sünnete muhtaç durumdadırlar, bütün işlerini mutlaka Hz. Peygamber'den gelen haberlere göre ölçüp değerlendirmeleri gerekir. Resulullah'tan aktarılan haberlere uyanlar gerçek; buna muhalif olanlar ise yanlıştır. Eğer bu hususta o kimseler, gerçeği bulabilmek için iyi niyet içerisinde, olanca çabalarını harcıyıp içtihat etmişlerse, Cenab-ı Hak onların içtihatlarının karşılığını ve ecrini verecek, hatalarına da bağışlayacaktır.

Bilindiği üzere, iyilik yarışmasında başarı kazanmış ve önceliği elde etmiş olanlar, nebevî haberlere en çok uyanlar ve hidayet üzere bulunanlardır; onlar iman ve takva bakımından da en üst mertebededirler.⁷⁶

Bizden önceki ümmetlerde kendisine ilham verilenlerin varlığı kesindir. Böyle kimselerin bu ümmette (ümmet-i Muhammed'de) bulunması, ümmetlerin en faziletlisi olmakla beraber, (yukarıda naklettiğimiz hadiste) şart edatına bağlanmıştır. Çünkü, bizden önceki ümmetlerin onlara ihtiyacı vardı. Bu ümmet ise, Nebilerin ve onun risaletinin kemalinden dolayı onlardan müstağnidir. **Allah Tealâ, bu ümmeti Nebiden sonra, keşif, ilham, muhaddes ve rüya sahibi kimselere muhtaç kılmadı.** Şart edatıyla yapılan bu bağlantı, ümmetin kemalinden ve müstağni oluşundandır, noksan oluşundan değil. Sıddık, muhaddesten daha kâmilidir, çünkü sıddıklığın kemali; mana bağlılığı ile ilham, içe doğma, keşif gibi şeylerden müstağnidir. Çünkü, sıddık bütün kalbini, sırrını, içini-dışını Resulüne teslim etmiştir. Bununla o, diğer şeylerden müstağni olur.

Birçok hayalperest ve cahilin "Kalbim Rabbinden bana bunu ilham ediyor" dediği şeye gelince; kalbinin ona bir şeyler söylemiş olması doğrudur, fakat kimden? Rabbinden mi, yoksa şeytanından mı? "Kalbim bana Rabbinden böyle ilham etti" derse, kendisine ilham edip etmediğini bilmediği birine söz isnat etmiş olur ki, bu da yalandır. Bu ümmetin muhaddesi, asla böyle söylemez, hiçbir zaman böyle bir şeyi ağzına almaz. Şüphesiz Allah, Ömer'i, bunu söylemekten korumuştur. Bilâkis, bir gün kâtibi "Bu, müminlerin emîri Ömer b. Hattab'a Allah'ın gösterdiği (öğrettiği, ilham ettiği) şeydir" diye yazdığında, Ömer: "Hayır, onu sil! Bu,

⁷⁶ İbn Teymiye, *Külliyat*, 2/238-239.

Ömer b. Hattab'ın gördüğü şeydir, eğer o doğruysa Allah'tandır; yanlış ise Ömer'dendir. Allah ve Resulü ondan beridir, uzaktır, diye yaz!" buyurmuştur. Ömer "kelâle" (miras hukukuyla ilgili bir kavram) konusunda: Bu konuda kendi görüşümü söylüyorum, eğer doğruysa Allah'tan; şayet yanlış olursa benden ve şeytandandır, der. Resulullah (s.a.v.)'in şehadeti ile muhaddes olanın sözü böyledir. Oysa sen İttihadînin, Hululînin, şatahat söyleyen İbahînin, sema yapanların açıkça "Rabbim, kalbime böyle ilham etti" dediğini görürsün.⁷⁷

Bu konuda Hz. Ebu Bekir'in tavrı da Hz. Ömer'inki gibidir. Nitekim o da, "Kendi reyimi söylüyorum. Eğer isabet edersem Allah'tandır; hata edersem bendendir." demiştir.⁷⁸ Aynı mealdeki sözler, Hz. Ali'den ve İbn Mesud'dan da rivayet edilmektedir.⁷⁹

İbn Kayyim el-Cevziyye, *İgasetu'l-Lehfan fi Mesayidi'ş-Şeytan* adlı eserinde der ki:

Peygamberlerden başkaları, şahsî düşüncelerinde ve ilhamlarında hata da ederler, isabet de. Onların zan ve ilhamları, düşünceleri ve hatıraları⁸⁰, Allah'ın kulları için delil ve hücet niteliği taşıyamaz.

Allah'ın ilhamına mazhar olanların sadatı, ashab-ı kiram efendilerimizdir. Onlardan Hz. Ömer (r.a.)'in, ilâhî ilhama mazhar olduğu, hadis ve nice olaylar ile sabittir. Böylesi o, belli bir konuda fikrini söyler, mertebesi ondan çok aşağı bulunan biri de kendisine itiraz ederdi. O da, gelen itirazı anlayışla karşılar, üzerinde düşünüp istişarelerde bulunur, kendisinin hatalı olduğu anlaşılır, o da hatasından dönerdi. Şahsî düşüncelerini ve ilhamlarını, daima Allah'ın Kitabına, Resulullah'ın Sünnetine arz ederdi. Kendi zan ve ilhamlarına itibar ve itimat etmezdi. Yani onları değil, Allah'ın Kitabını ve Resulünün Sünnetini hakem tanırdı.

Abit ve zahit geçinen şu cahiller ise, kalplerine geçici bir zan ve düşünce gelse, hemen onu hakem tanıyıp Allah'ın Kitabını ve Resulünün Sünnetini terk ederler. Bu elbette çok yanlış bir tutumdur, asla rahmanî bir gidiş değildir. Buna rağmen şahsî ilhamları ile gurur ve ucba⁸¹ düşerler ve derler ki: "Haddesenî kalbî an Rabbî – Kalbim, Rabbimden alarak bana dedi ki..." Evet, bunu kendilerine düstur ve şiar edinmişlerdir. Yine açıkça derler ki: "Biz ilmi ve marifeti, ölmekten münezzehe bulunan Allah'tan alıyoruz, arada hiçbir vasıta olmaksızın! Sizler ise zahir ehlisiniz ve ilimlerinizi vasitalardan alıyorsunuz." Açıkça böyle iddialarda bulunurlar ve açıkça, peygamberleri ve onlara inen Allah'ın kitaplarını aradan çıkarırlar. Böyle bir tutum ise, bütün gizliliğine ve aldaticılığına rağmen, büyük bir küfür ve dinsizliktir! Kur'an'ın ve Peygamber'in aracılığını aradan çıkarmanın, başka bir hükmü ve manası yoktur. İşte şeytanî iğva⁸² ve vesveselere en büyük aldanışlardan biri de, hiç şüphesiz bu sakat tutumdur. Niceleri buna kapılmışlar ve helâk olmuşlardır.

"İlhamda ve keşifte hata olmaz! İlham ve keşif ehlini kayıtsız şartsız tasdik etmek lâzımdır" derken, bazıları bunda saklı bulunan şeytanî tehlikeyi ve tahribatı iyice sezememiş olabilir. Şüphesiz böyleleri, kendi cehaletlerine kurban gitmiş olurlar. Veya kesin küfre varmadıkları takdirde, cehaletleri nispetinde mazur sayılabilirler. Fakat bile bile, Peygamber'i

⁷⁷ İbn Teymiye, nak. İbn Kayyim el-Cevziyye, *Medâricu's-Sâlikîn*, çev. Kurul, İnsan Yayınları, İstanbul 1990, 1/44-45.

⁷⁸ Muhammed Ebu Abdullah İbn Kuteybe, *Te'vilu Muhtelifi'l-Hadis: Hadis Müdâfasi*, çev. Mehmed Hayri Kırbaçoğlu, Kayihan Yayınları, İstanbul 1979, 30-31.

⁷⁹ İbn Kuteybe, *Te'vilu Muhtelifi'l-Hadis*, 31.

⁸⁰ "Hatıra" kelimesi burada, tam olarak Türkçe'deki "anı" anlamında değildir; "kalpte, zihinde, fikirde kalan şey" manasındadır.

⁸¹ Kibir, gurur, kendini beğenmişlik, ameline güvenmek.

⁸² Ayartmak, azdırmak, baştan çıkarmak.

ve ona inen Kur'an'ı aradan çıkaranlara, kendilerini mazur gösterecek bir cihet bulunabilir mi? Böyle birisine dersin ki:

-Bak, yakınımızda bir hadis medresesi var. Orada Hafız Abdurrezzak, talebelere hadis okutmaktadır. Sen de gidip orada Peygamber'in hadislerini öğrensen olmaz mı? O cevap olarak sana der ki:

-Benim, Melik ve Hallâk olan Allah'tan vasitasız olarak ilim ve marifet alan bir kişi olarak, Hafız Abdurrezzak'tan hadis işitmeye ne ihtiyacım var?

İşte böylelerinin, "cehaleti sebebiyle mazur görülebilir" denilecek bir durumu olmadığı meydandadır. Böylesi, kalbini ve bütün benliğini şeytana iyice kaptırmış, cehalet ve gafletin son derecesine ulaşmış biridir, yoksa ilâhî ilimde ve marifette ilerlemiş biri değil. Çünkü, vasitasız olarak yüce Allah ile konuşup, doğrudan doğruya ondan ilim ve marifet alan zatlar, ancak Hz. Musa (a.s.) gibi peygamberlerdir. Bunun için ona "Kelimullah" denilmiştir. Bu cahil iddiacı ise, kendisinin de Kelimullah olduğunu zannetmekte, ilim ve din dışı sözünü söyleyebilmektedir. Evet, kendisi de bir ses duymuştur. Fakat Rahman'ın değil, şeytanın sesini... Ya da nefs-i emmaresinin sesini. (...)

Ashab-ı kiramın, kendi düşüncelerini ve kararlarını itham etmelerinin misalleri pek çoktur. Hâlbuki onlar, bu ümmetin en hayırlıları, kalpleri en temiz, ilimleri en derin olanlarıdır. Nefsanî ve şeytanî ahvalden en uzak bulunanlar onlardır. Kitaba ve Sünnete en çok ittiba edenler de onlardır. Kitabı ve Sünneti aradan çıkarıp "Bana kalbim, Rabbimden alarak dedi ki..." diyenler ise, Kitaba ve Sünnete en uzak olanlardır. Gerçekten züht ve takva sahibi olanlar ise, dosdoğru yol üzerinde bulunup, asla şahsî keşiflerine ve ilhamlarına önem vermezler. Bunları kendilerine hakem tanımazlar. Herhangi keşfi ve ilhamı, Kitaptan ve Sünnetten iki şahit olmaksızın kabul etmezler. İşte bu ümmetin gerçek sufileri de bunlardır.

Gerçek İslâm sufilerinin en büyüklerinden olan Cüneyd der ki: "Ebu Süleyman Daranî şöyle buyurmuştur: Bazen kalbime, sufilerin sözünü ettikleri cinsten nükteler gelir ve günlerce bekler. Ben onu, Kitaptan ve Sünnetten iki adil şahit, şahitlik etmedikçe kabul etmem."

Ebu Zeyd el-Bistamî demiştir ki: "Kişiye pek çok kerametler verilse, hatta havaya bağdaş kurup otursa, sakın onun bu kerametine aldanmayasınız. Ancak, onun emir ve nehiyeler itibarıyla, şer'î hudut ve ölçüler bakımından nasıl olduğuna bakın, ona göre hüküm verin."

(...) Seriyî es-Sakatî şöyle demiştir: "Bir kimse, ilmin sırrına ve bânîna vâkif olduğunu iddia eder, fakat hükmün zahiri kendisini yalanlarsa, elbette böylesi büyük bir hata içindedir."

Yine Cüneyd şöyle demiştir: "Bizim bu mesleğimiz, Kitaba ve Sünnete uygunluk şartına bağlıdır. Kur'an'ı hıfz etmeyen, hadis yazmayan ve fıkıh ilmiyle meşgul olmayan bir kimse, kendisine uyulacak birisi değildir."

Ebu Bekir ed-Dekkak şöyle der: "Zahirde emir ve nehiyelerin hududunu zayi eden bir kimse, bânînda kalbî müşahededen mahrum kalır."

Ebu'l-Hasan en-Nurî şöyle der: "Bir kimsenin, şer'î ölçünün dışında kalan bir hâl sahibi olduğunu iddia ettiğini gördüğün zaman, sakın ona yakın olma! Yine bir kimse ki, kendisinin hâl sahibi olduğunu iddia eder, fakat şeriatın zahiri kendisini tasdik etmezse, öylesini de din ve maneviyatta muteber tutma!"

Ebu Said el-Harraz da bu hususta şöyle demiştir: "Zahirin desteklemediği her bâtin, batıldır."

el-Cerîf şöyle der: "Bizim bu mesleğimiz, bir tek cümlede toparlanır: Kalbin devamlı murakabe hâlinde bulunacak ve ilim zahirin üzerine kaim olacak!"

Ebu Hafs el-Kebir ise şöyle demiştir: "Bütün fiil ve hâllerini Kitap ve Sünnet ile tartmayan ve şahsî zan ve hatıralarını itham etmeyen (şahsî görüşlerinde ve ilhamlarında hata kabul etmeyen) bir kimseyi, sakın manevî adamlar zümresinden saymayınız."⁸³

Yüce Allah, "Böylece biz, her peygambere insan ve cin şeytanlarını düşman yaptık. (Bunlar), aldatmak için birbirlerine yaldızlı sözler fısıldarlar (yûhî). Rabbin dileyeydi bunu yapamazlardı. Fakat sen, onları düzmekte oldukları yalanlarıyla baş başa bırak!" buyurmuştur.⁸⁴

Zuhrufu'l-Kavl, "yaldızlı söz" diye çevrilmiştir. Zuhruf; içi batıl, dışı süslü püslü olandır. Nitekim, bir kimse sözünü aslı astarı olmayan şeylerle süsleyip püslediğinde, "fulânun yuzahrifu kelâmuhu" denilir. O hâlde, dışı yaldızlanan, süslenerek göz boyayan her şey, "muzahref"tir.⁸⁵

Allah, burada, batıl ve asılsız şeyden "yaldızlı söz" diye bahsetmiştir. Çünkü, sahibi onu elinden geldiğince süsler ve aldanmaya müsait kişinin kulağına atar; o da buna kanar, inanır.⁸⁶

Nur Risaleleri'nde Said Nursî'nin ilminin (!) "ledünnî" olduğu açıkça iddia edilmektedir:

*(...) Bu hadis-i şerif Nur'un tercümanına mutabık geliyor ki, ilminin ve kemâlinin tahsil ve terbiye neticesi değil lutf ve ihsan-ı Rabbânî olarak, bir harika-ı fitrat halinde kısacık bir zamanda ihsan edileceğini bildiriyor ki, şimdiye kadar kimsede vaki olmamış olan bu hal ancak bir büyük müceddidin alâmât-ı mahsusasındandır.*⁸⁷

Ayrıca, Kehf suresinin Hz. Musa (a.s.) ile Hızır (a.s.)'dan bahseden 65. ayetinin "tarafımızdan kendisine bir ilim öğrettiğimiz" anlamına gelen bölümü ebced hesabına tâbi tutularak yukarıdaki iddia delillendirilmek (!) istenmiş ve Said Nursî'ye verilen bu ilmin "Resâilî'n-Nûr" olduğu belirtilmiştir:

وَعَلِمْنَا مِنْ لَدُنَا عِلْمًا 598 رسائل النور 598⁸⁸

Ayetin meali şöyledir:

⁸³ İbn Kayyim el-Cevziyye, *İğâsetu'l-Lehfân fi Mesâyidi'sh-Şeytân: Şeytanın Tuzakları, İnsanların Kurtuluş Yolları*, çev. Ömer Temizel, Uysal Kitabevi, Konya 1993, 1/421-424.

⁸⁴ En'am, 6/112.

⁸⁵ Fahrüddîn er-Râzî, *Tefsîr-i Kebîr*, çev. Heyet, Akçağ Yayınları, Ankara 1988, 10/129.

⁸⁶ İbn Kayyim el-Cevziyye, *ed-Dâu ve'd-Devâ: Kalbin İlaci*, çev. Savaş Kocabaş, Elif Yayınları, İstanbul 2003, 124.

⁸⁷ *Tilsimler Mecmûası*, 188, Mâidetü'l-Kur'an.

⁸⁸ *Tilsimler Mecmûası*, 189, Mâidetü'l-Kur'an.

"Orada, katımızdan kendisine bir rahmet verdiğimiz ve **tarafımızdan kendisine bir ilim öğrettiğimiz** kullarımızdan birini bulmuşlardı."

Metnu Mâidetü'l-Kur'ân'da da şöyle denmiştir:

(...) *Ve yâ 'ilme mulhemîn min ledun Hakîmi'l-Hâbîr*⁸⁹

Yani, "Ey Hakim ve Habir tarafından ilham edilmiş olan ilim (Risâletü'n-Nûr)."

Bu cümleye "Hâşiye" düşülmüş ve denilmiştir ki:

*Lâ 'ilme lenâ illâ mâ 'allemtenâ = 974 Risâletü'n-Nûr = Aslı ile, yani lam-ı tarifle 976.*⁹⁰

Bilindiği gibi, bu cümle Bakara suresinin 32. ayetinde geçmektedir ve "senin bize öğrettiğinden başka bizim bilgimiz yoktur" anlamına gelir. Yani, Said Nursî'nin bütün ilmi Allah'tandır ve onun, Allah'ın öğrettiği *Risale-i Nur*'dan başka bir ilmi de yoktur!

Yüce Allah buyurmuştur ki:

"Yazıklar olsun, elleriyle kitabı yazıp da, sonra onu yok pahasına satabilmek için 'bu, Allah katındandır' diyenlere; yazıklar olsun, elleriyle yazdıklarından dolayı onlara ve yazıklar olsun, böyle kazandıklarından dolayı onlara!"⁹¹

"(...) Onun Allah katından olduğunu söylerler; hâlbuki o, Allah katından değildir. Böylece onlar, bile bile Allah'a karşı yalan söylerler."⁹²

1.4. İHTARLAR (?)

Aşağıdaki sözler, *Nur Risaleleri*'nin kimin eseri olduğunu ve nasıl yazıldığını (telif edildiğini) daha iyi gösterecektir:

*Mânevî ve ehemmiyetli bir cânibden, şimdiki zelzele münâsebetiyle altı-yedi cüz'î suale karşı, yine mânevî ihtar yardımıyla cevapları kalbe geldi. Tafsilen yazmak kaç def'a niyet ettimse de izin verilmedi. Yalnız icmalen kısacak yazılacak.*⁹³

Ben gönderilen Risaleleri mütalâa ettim, bir kısım hakikatları mükerrer gördüm. Makam münasebetiyle tekrar yazılmış. Benim arzu ve belki ihtiyarım olmadan ne için böyle olmuş.. Kuvve-i hâfızama gelen nisyandan sıkıldım. Birden şiddetli bir ihtar ile: "Ondokuzuncu Söz'ün âhirine bak!" denildi. Baktım, Risalet-i Ahmedîye'nin (A.S.M.) Mu'cize-i Kur'aniye'sinde tekrarâtın çok güzel hikmetleri, tam tefsiri olan Risalet-in-

⁸⁹ *Tılsımlar Mecmûası*, 189, Mâidetü'l-Kur'an.

⁹⁰ *Tılsımlar Mecmûası*, 189, Mâidetü'l-Kur'an/Hâşiye 4.

⁹¹ Bakara, 2/79.

⁹² Âl-i İmrân, 3/78.

⁹³ *Sözler*, 157, Ondördüncü Sözün zeyli.

Nur'da tamamiyle tezahür etmiş. O tekrarlat, o hikmetler için tam yerinde ve münâsib ve lâzım olmuş.⁹⁴

Birden bir ihtar-ı gaybî ile kat'î kanaat verecek bir surette kalbime geldi. Denildi ki: "Ciddî bir alâka ile senin eskidenberi tekrar ettiğin "Bir ışık var, bir nur göreceğiz" diye müjdelerin te'vili ve tefsiri ve tâbiri; sizin hakkınızda belki îman cihetiyle, Âlem-i İslâm hakkında dahi en ehemmiyetlisi Risale-i Nur'dur. (...)"⁹⁵

Size, Hizb-ül-Kur'anî'den evvel gönderilen Risale-i Nur'un vird-ül-Âzam'ına ilhak etmek için bir parçayı yazdık, bir parçayı da Yirmidokuzuncu Lem'a'da yerini gösterdik. Benim hususî tefekküratım o neviden olduğu cihetle bana ihtar edildi, ben de yazdım.⁹⁶

Çoktanberi ruhuma ihtar edilmiş ki; Ziya namında birisi, Risale-i Nur namına büyük bir hizmet edecek. Bu mes'ele gösterdi ki, o Ziya, bu Ziya'dır. (...)"⁹⁷

Said Nursî, o kadar çok gaybî ihtar almış (?) ki, hepsini aktarmaktan sarf-ı nazar ettik.⁹⁸

Said Nursî'ye edilen ihtarlar, bundan ibaret değildir. O, kendisine kim tarafından edildiğini bilmediğimiz yukarıdaki ihtarların yanı sıra, Arapça ve Farsça ihtarlardan da söz etmektedir:

Şu fıkra, Arabî geldiği için Arabî yazıldı. Hem şu fıkra-i Arabiye, "Allahü Ekber" zikrinde otuzüç mertebe-i tefekkürden bir mertebeye işaretir. (...)"⁹⁹

Şu Yirminci Pencerenin hakikatı, bir zaman Arabî bir surette şöyle kalbe gelmişti: (...)"¹⁰⁰

(...) Yani bu münâcat, kalbe Farisî olarak tahattur ettiğinden Fârisî yazılmıştır. (...)"¹⁰¹

Görüldüğü gibi, Said Nursî risalelerinin dilini bile kendi iradesiyle seçmemekte, risaleler kalbine getirildiği (?) dille yazılmaktadır...

Nur Risaleleri'nde hemen aynı mealde, başka ifadeler de kullanılmıştır:

⁹⁴ *Kastamonu Lâhikası*, 14-15, Yirmiyedinci Mektubdan/Aziz, Tam Sıddık Kardeşlerim.

⁹⁵ *Kastamonu Lâhikası*, 29, Yirmiyedinci Mektubdan/Âhret Kardeşlerime Mühim Bir İhtar "İki Madde" dir.

⁹⁶ *Kastamonu Lâhikası*, 108, Yirmiyedinci Mektubdan/Aziz, Sıddık, Sebatkâr ve Metin Kardeşlerim!

⁹⁷ *Tarihçe-i Hayat*, 45, İlk Hayatı.

⁹⁸ Diğer ihtarlar için bak. *Tarihçe-i Hayat*, 109, 123, 240, 282, 287, 303, 410, 466, 483, 494, 524, 525, 526, 557, 561, 564, 574, 586; *Kastamonu Lâhikası*, 21, 28, 30, 32, 49, 67, 72, 78, 83, 85, 95, 97, 130, 115, 145, 153, 162, 165; *Şuâlar*, 230, 235, 306, 318, 327, 353, 355, 362, 376, 386, 391, 392, 395, 397, 412, 501, 512, 533; *Lem'alar*, 10, 48, 198, 237, 260, 285, 288; *Rehberler*, 21, 32, 35, 147, 154; *Sözler*, 138, 140; *Barla Lâhikası*, 133, 274; *Mektubat*, 458; *Âsâ-yı Mûsa*, 76; *İman ve Kûfür Muvazeneleri*, 55; *İctimâi Reçeteler II*, 66.

⁹⁹ *Sözler*, 443, Yirmialtıncı Söz/Hâtime.

¹⁰⁰ *Sözler*, 625, Otuzüçüncü Söz/Yirminci Pencere/Hâşiye.

¹⁰¹ *Sözler*, 193; *İman ve Kûfür Muvazeneleri*, 63, Onyedinci Söz/Kalbe Fârisi Olarak Tahattur Eden Bir Münâcât.

*Yazdırıldı.*¹⁰²

*Yazdırılmış.*¹⁰³

*Yazdırılmadı.*¹⁰⁴

*İhtiyarsız.*¹⁰⁵

*Mânen icbar edilmiyorum.*¹⁰⁶

*İzin olmadığından yazılmadı.*¹⁰⁷

*İhtiyarım haricinde olarak uzun yazdırıldı. Hikmetini de anlamadık, belki bir hikmeti var diye öylece bıraktık.*¹⁰⁸

*Hakikattan haber aldım.*¹⁰⁹

*İrade ve ihtiyarım ile yazmadım.*¹¹⁰

*İhtiyarsız olarak te'lif edildiğinden.*¹¹¹

*Beyana izin verilmedi.*¹¹²

*İhtiyarsız sevkedildim.*¹¹³

*Yazmaya izin verilmedi.*¹¹⁴

...

¹⁰² *Şuâlar*, 219, Onbirinci Şuâ/Meyve Risalesi/Bu Onuncu Mes'eleye Bir Hâtîme Olarak İki Hâşiye; *Siracü'n-Nûr*, 62, Otuzbirinci Mektuptan Yirmialtıncı Lem'a/İhtiyarlar Hakkında/Onbirinci Rica; *İman ve Küfür Muvazeneleri*, 111, Meyve Risalesi'nden/Onuncu Mes'elenin Hâtîmesi Olarak İki Hâşiye/Birincisi.

¹⁰³ *Lemeât*, 68, Mebhaslar/Kur'ân, Kendi Kendini Himaye Edip Hâkimiyetini İdâme Eder.

¹⁰⁴ *Tarihçe-i Hayat*, 398, Denizli Hayatı/Bu Fıkra Bir Casus Vasıtasıyla Resmî Memurların Eline Geçtiği İçin "Lâhikaya" Girmişti; *Âsâ-yı Mûsa*, 82, Meyve Risalesi/Onbirinci Mes'elenin Hâşiyesinin Bir Lâhikasıdır/Sâlisen/Hâşiye; *Şuâlar*, 236, Onbirinci Şuâ/Meyve Risalesi/On birinci Mes'elenin Hâşiyesinin Bir Lâhikasıdır/Saniyen/Hâşiye; *Siracü'n-Nûr*, 172, Denizli Müdâfaası/Bu fıkra, resmi me'murların ellerine bir casusun eliyle geçtiği için buraya girdi.

¹⁰⁵ *Sözler*, 247, Yirminci Sözün ikinci makamı/İki Mühim Suale Karşı, İki Mühim Cevap/Birincisi/Hâşiye; *Âsâ-yı Mûsa*, 76, Meyve Risalesi/Onbirinci Mes'elenin Hâtîmesi; *Mektubat*, 85, Ondokuzuncu Mektub/Mu'cizat-ı Ahmediyye/Üçüncü Nükteli İşaret/Hâşiye; *Zülfikar Mecmuası*, 123, İkinci Zeyl/Yirminci Söz/iki Mühim Suale Karşı İki Mühim Cevap/Birincisi/Hâşiye.

¹⁰⁶ *Kastamonu Lâhikası*, 15, Yirmiyedinci Mektubdan/Azîz, Tam Sıddık Kardeşlerim.

¹⁰⁷ *Kastamonu Lâhikası*, 28, Yirmiyedinci Mektubdan/Mânevî bir ihtar ile bir-iki ince mes'eleyi size yazıyorum.

¹⁰⁸ *Kastamonu Lâhikası*, 78, Yirmiyedinci Mektubdan/Küçük Hüsrev olan Feysi'nin ve Emin'in suallerine bir cevap ve hâşâ hurafe tevehhüm edilen bir rivayetin bir mu'cize-i gaybiyyesidir.

¹⁰⁹ *Kastamonu Lâhikası*, 115, Yirmiyedinci Mektubdan/Gayet Ehemmiyetlidir.

¹¹⁰ *Şuâlar*, 83, Yedinci Şuâ/Âyetü'l-Kübra/Mühim Bir İhtar ve Bir İfade-i Meram/Beşincisi.

¹¹¹ *Şuâlar*, 151, Yedinci Şuâ/Âyetü'l-Kübra/İhtar.

¹¹² *Şuâlar*, 480, Onbeşinci Şuâ/Elhüccetü'z-Zehra/Üçüncü Medrese-i Yüsufiye'nin Tek Bir Dersinin Üçüncü Kısım/Mukaddime.

¹¹³ *Şuâlar*, 501, Onbeşinci Şuâ/Elhüccetü'z-Zehra/Elhüccetü'z-Zehra'nın İkinci Makâmı/Dördüncü Kelime-i Kudsîye.

¹¹⁴ *Sözler*, 157, Öndördüncü Sözün zeyli.

Said Nursî, *Nur Risaleleri*'ni tamamlamakta da ihtiyarsızdır. Bitim tarihi önceden belirlenmiş; hangi *mektubun*, hangi *lem'anın* nereye konacağı kendisine ihtar edilmiştir. Risaleler nesren geldiği gibi, bazen kendi kendine manzum da gelmektedir:

İşârât-ı Gaybiye-i Gavsîye ve Aleviyede, altmışdörtte Risale-i Nur te'lifce tamam olur. Demek o tarihten sonra, yalnız izahat ve hâşiyeler ve tetimmeler olacak. (...)

*Mâdem Arabice altmışdörde girdik, işâret-i gaybiye gelmesiyle Risale-i Nur tekemmül etmiş olur. Eğer Rumi tarihi olsa, daha iki senemiz var. Halbuki çok mühim yerde yazılmayan ve te'hîr edilen risaleler kalmış. Meselâ: "Otuzuncu Mektup" ve "Otuzikinci Mektup" ve "Otuzbirinci Lem'a"lar gibi ehemmiyetli mertebeler boş kalmış. Kalbime ihtar edilmiş ki; Eski Said'in en mühim eseri ve Risale-i Nurun fâtıhası, Arabî ve matbu olan "İşârât-ül-İ'caz Tefsiri", Otuzuncu Mektup olacak ve olmuş. Eski Said'in en son te'lifi ve yirmi gün ramazanda te'lif edilen, **kendi kendine manzum gelen** "Lemeat Risalesi", "Otuzikinci Lem'a" olması ve Yeni Said'in en evvel hakikattan şuhud derecesinde kalbine zâhir olan ve Arabî ibaresinde "Katre", "Habbe", "Şemme", "Zerre", "Hubab", "Zühre", "Şu'le", ve onların zeyillerinden ibaret büyükçe bir mecmua "Otuzüçüncü Lem'a" olması ihtar edildi. Hem "Meyve", "Onbirinci Şua" olduğu gibi, "Denizli Müdafaanamesi" de "Onikinci Şua" ve hapiste ve sonra "Küçük Mektuplar Mecmuası" "Onüçüncü Şua" olması ihtar edildi. Ben de aziz kardeşlerimin tensiblerine havale ediyorum. Demek birkaç mertebede kapı açıktır, bizlere daha iyi tetimmeler yazdırılabilir.¹¹⁵*

1.5. İRADESİZ, İHTİYARSIZ (?) SAİD NURSÎ

Ben şu vazife-i kudsiyede bilmeyerek istihdam olunurdum. Siz bilerek hizmet ediyorsunuz, bahtiyarsınız.¹¹⁶

İhtiyarımız ve haberimiz olmadan, birisi bizi istihdam ediyor; biz bilmeyerek, bizi mühim işlerde çalıştırıyor. Delilimiz şudur ki: Şuurumuz ve ihtiyarımızdan hariç bir kısım inâyâta ve teshilâta mazhar oluyoruz.¹¹⁷

Hususan, Sözlere'in ve risalelerin neşrinde ve tashihatında ve yerlerine yerleştirmekte ve tesvid ve tebyüzinde, fevkalme'mül kerametkârâne bir teshilâta mazhar oluyoruz.

Hem mâişet hususunda o kadar şefkatle besleniyoruz ki; en küçük bir arzu-yu kalbimizi, bizi istihdam eden sâhib-i inâyet tatmin etmek için, fevkalme'mül bir sûrette ihsan ediyor. Ve hâkezâ... İşte bu hal gayet kuvvetli bir işâret-i gaybiyedir ki, biz

¹¹⁵ *Emirdağ Lâhikası I*, 38-39, Yirmiyedinci Mektuptan/Aziz Sıddık Kardeşlerim!

¹¹⁶ *Barla Lâhikası*, 271, Yirmiyedinci Mektubdan/Azîz, Sıddık, Mübarek Kardeşlerim!

¹¹⁷ *Tarihçe-i Hayat*, 186-187, Barla Hayatı/Yirmisekizinci Mektub'un Yedinci Mes'ele'si/Yedinci Sebep; *Mektubat*, 349-350; *Barla Lâhikası*, 8, Yirmisekizinci Mektub'un Yedinci Mes'ele'si/Yedinci Sebep.

*istihdam olunuyoruz. Hem rızâ dairesinde, hem inâyet altında bize Hizmet-i Kur'aniye yaptırılıyor.*¹¹⁸

*Şimdi bence kat'iyet peyda etmiştir ki; ekser hayatım, ihtiyar ve iktidarımın şuur ve tedbirimin haricinde öyle bir tarzda geçmiş ve öyle garip bir surette ona cereyan verilmiş, tâ Kur'ân-ı Hakîme hizmet edecek olan bu nevi risaleleri netice versin. Adeta bütün hayat-ı ilmiyyem, mukaddemât-ı ihzariyye hükmüne geçmiş. Ve Sözler ile vaz-ı Kur'ânın izharı, onun neticesi olacak bir surette olmuştur. Hattâ şu yedi sene nefyimde ve gurbetimde ve sebepsiz ve arzumun hilâfında tecerrüdüm; ve meşrebime muhalif yalnız bir köyde imrar-ı hayat etmekliğim ve eskiden beri ülfet ettiğim hayat-ı içtimaiyyenin çok rabitalarından ve kaidelerinden nefret edip terketmekliğim; doğrudan doğruya bu hizmet-i Kur'aniyeyi hâlis, sâfi bir surette yaptırmak için bu vaziyet verildiğine şüphem kalmamıştır. Hattâ çok defa bana verilen sıkıntı ve zulmen bana karşı olan tazkiyat perdesi bir dest-i inâyet tarafından, merhametkârâne, Kur'ânın esrarına hasr-ı fikr ettirmek ve nazarı dağıtmamak için yapılmıştır kanaatindeyim. Hattâ eskiden mütâlâya çok müştak olduğum halde, bütün bütün sair kitapların mütalâasından bir men', bir münacebet ruhuma verilmişti. Böyle gurbette medar-ı teselli ve ünsiyet olan mütalâyayı bana terkettiren, anladım ki, doğrudan doğruya âyât-ı Kur'âniyenin üstad-ı mutlak olmaları içindir.*¹¹⁹

*Bir dest-i inâyet altında hizmet-i Kur'aniyede istihdam edildiğimize dâir çok enva-i işârât-ı gaybiyeyi hissettik ve bâzılarını gösterdik.*¹²⁰

*(...) siyâset yoluyla idâre ve âsâyişin zararına hayat-ı içtimaiyeye karışmaktan şiddetle men'edilmişiz.*¹²¹

İnsanın fiillerinin kime nisbet edileceği, kelâm ilminin uğraştığı meşhur meselelerdendir. Çoğu itikadî mezhep, sırf bu soruya verdikleri cevaba binaen doğmuştur. Bilindiği gibi, insanın yapıp ettiklerini sadece insanın kendisine izafe edip, "kul kendi yaptıklarının yaratıcısıdır" diyenler Kaderiyeyi; kuldan uzaklaştırıp Allah'a izafe edenler, kulun yaptığı işleri gücü, iradesi ve seçme serbestisi olmaksızın mecburen yaptığını iddia edenler de Cebriyeyi oluşturur.

Sünnet ve Cemaat Ehli ile düşünürler topluluğu ise, muhdes fiillerin zorunlu ve isteğe bağlı olarak iki tür olduğu inancındadırlar: 1. Zorunlu (zarurî), 2. İsteğe bağlı (ihtiyarî).

Zorunlu fiil için hayat, kudret ve seçme (ihtiyar) şart değildir, ama ihtiyarî fiil için hayat, kudret ve ihtiyar şarttır. Bununla birlikte bütün bunların yaratıcısı Allah'tır. Ancak, söz konusu fiiller, kendisinde var olduğu nesneye nisbet ve izafe edilir. Nabız hareketi zorunlu fiildir. Aynı şekilde titreyerek hareket eden kimsenin organının hareketi de böyledir. (...) İnsan şişeyi kırdığında şişe kırılır. Burada kırılma zarurî fiil olup, kırma ihtiyarî fiildir.¹²²

¹¹⁸ *Mektubat*, 354; *Barla Lâhikası*, 13, Yirmisekizinci Mektub'un Yedinci Mes'ele'si/Yedinci İşâret; *Tarihçe-i Hayat*, 191, Barla Hayatı/Yirmisekizinci Mektub'un Yedinci Mes'ele'si/Yedinci İşâret.

¹¹⁹ *Mektubat*, 353; *Barla Lâhikası*, 12, Yirmisekizinci Mektub'un Yedinci Mes'ele'si/Altıncı İşâret; *Tarihçe-i Hayat*, 190, Barla Hayatı/Yirmisekizinci Mektub'un Yedinci Mes'ele'si/Altıncı İşâret.

¹²⁰ *Mektubat*, 361, Yirmisekizinci Mektup/Sekizinci Risale Olan Sekizinci Mes'ele/Birinci Nükte.

¹²¹ *Siracü'n-Nûr*, 166, Denizli Müdâfaası/Onsekiz sene sükûttan sonra mecburiyet tahtında bu istida mahkemeye ve sureti Ankara'ya makamata verilmişken; tekrar vermeğe mecbur olduğum iddianameye karşı itiraznamemdir.

¹²² Pezdevî, *Ehl-i Sünnet Akaidi*, 159-160.

Şerhu'l-Akaid'de bu konu şöyle açıklanmıştır:

İnsanların, sevap ve mükâfat almaya, ceza ve azap görmeye esas teşkil eden ihtiyarî fiilleri vardır.

Cebriyenin "Esas itibariyle insanın kendine ait bir fiili yoktur. İnsanın hareketleri tıpkı cansız maddelerin hareketleri gibidir. Bu hareketler kudrete, kasta ve iradeye dayanmaz" iddiası doğru değildir.

Bu görüş batıldır. Zira biz, bir "el ile tutma" hareketiyle bir "titreme" hareketini zarurî olarak ayırt etmekteyiz. İkisinin değil de, sadece birinci nevi fiillerin iradeye ve ihtiyara dayandığını biliyoruz.

Bu görüşün batıl oluşunun diğer bir sebebi de şudur: Esas itibariyle insanın kendine ait fiilleri bulunması, (bazı vazifelerle) mükellef ve mesul olmaması, fiillerinden dolayı sevap ve cezaya hak kazanmaması, öncesinde irade ve kast bulunması icap eden "namaz kıldı", "oruç tuttu", "**yazdı**" gibi fiillerin mecaz yoldan değil de, hakikat olarak ona isnat edilmemesi ve bu gibi hususların doğru olmaması gerekir.¹²³

Muhammed Abduh da *Tevhid Risalesi*'nde şunları söyler:

Aklı ve duyguları selim olan her insan, isteyerek yaptığı işlerin (ef'âlu'l-ihyâriyye) bilincinde olduğunu hisseder; bu işlerin neticelerini akli ile ölçer ve onları iradesiyle gerçekleştirir ve nihayet sahip olduğu kudretle ifa eder. Bu hakikati inkâr etmek, insan için, akla ve fikre karşı çıkararak kendi varlığını inkâr etmek demektir.¹²⁴

Yukarıda *Nur Risaleleri*'nden aktardığımız cümleler, ısrarla edilgen (pasif, meful) fiillerle kurulmuştur ki, bu cümlelerin iradeyi ve ihtiyarı inkâr ettiği açıktır. Oysa, Said Nursî'nin bu konuda Cebriyenin görüşünü benimsediği söylenemez. O hâlde, Said Nursî yukarıda aktardığımız sözleri niçin söylemiştir?

Çünkü ona, *Nur Risaleleri*'nin yazdırılması (!) yetmemektedir. Ona bu risaleleri yazdıran Allah, aynı zamanda bu risalelerin tercümanlığı gibi ağır bir görevi de yerine getirebilmesi için, onu ta çocukluğundan beri buna göre yetiştirmiştir! Fikri, dikkati dağılmasın diye, ona ilim bile tahsil ettirilmemiş, ilm-i Kur'an rüyasında öğretilmiş, Kur'an haricindeki bütün kitaplardan men edilmiştir! Hatta, Nur suresinin 35. ayetindeki "(...) neredeyse ateş ona dokunmasa da yağdı ışık verir. (...)" cümlesinin ebcedî tefsirinde; Said Nursî'nin de ateşsiz yandığı, tahsil için külfet ve ders meşakkatine muhtaç olmadan kendi kendine nurlandığı, âlim olduğu bile iddia edilmiştir.¹²⁵ Tabii ki, ekser hayatı da ihtiyar ve iktidarının, şuur ve tedbirinin haricinde gelişecektir!

Said Nursî amacına erişmiş; onun bu sözleri şakirtleri üzerinde istediği etkiyi göstermiştir:

Madem bu hizmet münhasıran re'yiniz ile değil, istihdam olunuyorsunuz; nasıl Mübelliğ-i Kur'an, Fahr-i Cihan, Habib-i Yezdân Sallâllahu Aleyhi Vesellem Hazretleri

¹²³ Taftazânî, *Şerhu'l-Akaid*, 196.

¹²⁴ Muhammed Abduh, *Tevhid Risalesi*, çev. Sabri Hizmetli, Fecr Yayınları, Ankara 1986, 112.

¹²⁵ *Sikke-i Tasdik-ı Gaybî*, 78, Birinci Şuâ, İki Acib Suale Karşı Def'aten Hatıra Gelen Garib Cevaptır, Birincisi.

bir gün "el-yevme ekmeltu lekum dînekum" ferman-ı celilini tebliğ buyurmakla aynı zamanda vazife-i Risaletinin hitâmına remzen işaret eylemişti. Muhterem Üstadın da hizmeti kâfi görülürse, bildirilir kanaatındayım.¹²⁶

Zikredilen cümle, Mâide suresinin 3. ayetinde yer almaktadır:

"(...) Bugün sizin için dininizi kemale erdirdim. (...)"¹²⁷

Görüldüğü gibi, Said Nursî'nin görevi Hz. Peygamber'in göreviyle; *Nur Risaleleri* de Kur'an ile aynı plâtfonda telâkki edilmiş, işlevleri âdetâ özdeşleştirilmiştir.

1.6. HER SUALE CEVAP VERMEK, HİÇ KİMSEYE SORU SORMAMAK

Sormaz ki bilsin, sorsa bilirdi.
Bilmez ki sorsun, bilse sorardı.
Atasözü

Herhangi ilme sorulan suale bila-tereddüd derhal cevap verirdi.¹²⁸

Sorulacak suallere cevap vermeye hazır bulunduğu gibi kimseye soru sormayacağını da beyan ederek bu kararda yirmi sene sebat etti.¹²⁹

Hiçbir ulemadan soru sormazdı. Yirmi sene daima mûcib kaldı. Bu hususta kendileri derlerdi ki: "Ben ulemanın ilmîni inkar etmem. Binaenaleyh kendilerinden soru sormak fazladır. Benim ilmime şüphe edenler var ise sorsunlar onlara cevap vereyim. Şu halde sormak şüphe edenlerin hakkıdır."¹³⁰

Said Nursî kırk sene evvel İstanbul'da iken, "kim ne isterse sorsun" diye, hârikulâde bir ilânat yapmıştır.

Böyle had ve hududu tâyin edilmeyen, yâni "şu veya bu ilimde veya mevzuda, kim ne isterse sorsun" diye bir kayıt konulmadan ilânat yapmak ve neticede daima muvaffak olmak; beşer tarihinde görülmemiş ve böyle ihâtalı ve yüksek bir ilme sâhip böyle bir İslâm dâhisi, Asr-ı Saadet müstesna şimdiki kadar zuhur etmemiştir.¹³¹

O Zât-ı zihavârık; daha hadd-i bülûğa ermeden bir allâme-i bîadil halinde bütün cihan-ı ilme meydan okumuş, münazara ettiği erbab-ı ulûmu ilzam ve iskat etmiş, her nerede olursa olsun vâki olan bütün suallere mutlak bir isabetle ve asla tereddüt etmeden cevap vermiş, ondört yaşından itibaren üstadlık pâyesini taşımış ve mütemadiyen etrafına feyz-i ilim ve nur-u hikmet saçmış, izahlarındaki incelik ve derinlik ve beyanlarındaki ulviyet ve metanet ve teveccühlerindeki derin feraset ve

¹²⁶ *Barla Lâhikası*, 19, Hulûsî'nin "Eyyühel Üstadü'l-Muhterem!" diye başlayan mektubu/Sâlisin.

¹²⁷ Mâide, 5/3.

¹²⁸ *Tarihçe-i Hayat*, 34, İlk Hayatı; *İctimâi Reçeteler I*, 11, Tarihçe-i Hayat/Rü'ya.

¹²⁹ *Tarihçe-i Hayat*, 37, İlk Hayatı/O Zamanki Hayatına Kısa Bir Bakış; *İctimâi Reçeteler I*, 14, Tarihçe-i Hayat/O Zamandaki Hayatları Şöylece Tasvir Olunur.

¹³⁰ *İctimâi Reçeteler I*, 23-24, Tarihçe-i Hayat/Ders; Tarihçe-i Hayat, 44, İlk Hayatı.

¹³¹ *Sözler*, 702, Teşrin-i Sâni (1950) de Ankara Üniversitesinde (...) bir konferanstır.

*basîret ve nur-u hikmet, erbab-ı irfanı şaşırtmış ve hakkıyla "Bediüzzaman" unvan-ı celîlîni bahşettirmiştir.*¹³²

*İstanbul'daki ikametgâhının kapısında bir levha asılı idi: Burada her müşkil halledilir; her suale cevap verilir, fakat sual sorulmaz.*¹³³

*(...) o rü'yada mazhar olduğu bir hakikatı sonradan şöyle anladık ki: Molla Said, Hazret-i Peygamberden ilim talebinde bulunmasına karşılık; Hazret-i Resul-ü Ekrem Aleyhissalâtu Vesselâm, ümmetinden sual sormamak şartıyla ilm-i Kur'anın tâlim edileceğini tebşir etmişler. Aynen bu hakikat hayatında tezahür etmiş. Daha sebavetinde iken bir allâme-i asır olarak tanınmış ve kat'iyyen kimseye sual sormamış, fakat sorulan bütün suallere mutlaka cevap vermiştir.*¹³⁴

Hz. Peygamber (s.a.v.) bile böyle mutlak bir iddiada bulunmamıştır. İmam Buharî, *Sahih*'inde İtisam Bölümünün 8. Babını "Peygamber kendisine vahiy indirilmeyen konularda sual sorulduğunda 'Bilmiyorum' der yahut kendisine o konuda vahiy indirilinceye kadar, o soruya cevap vermezdi. Peygamber (s.a.v.): 'Biz sana Kitabı hak ile indirdik ki, insanlar arasında Allah'ın sana gösterdiği biçimde hüküm veresin; hainlerin savunucusu olma!' (Nisâ, 4/105) kavlından dolayı, rey ile de kıyas ile de söz söylemezdi." şeklinde isimlendirmiştir. Hemen ardından da İbn Mesud (r.a.)'un şu sözünü rivayet etmiştir:

"Peygamber (s.a.v.)'e ruhtan soruldu da, o konuda ayet indirilinceye kadar sükût etti."

Nitekim aynı bapta, Cabir b. Abdullah (r.a.)'ın Hz. Peygamber'e bir soru sorduğu ve o konuda ayet ininceye kadar Resulullah'ın hiçbir cevap vermediği de rivayet edilmiştir.

Bu konuda birçok hadis vardır. Örneğin:

Resulullah (s.a.v.):

"Uzeyr'in peygamber olup olmadığını bilmiyorum, Tübbeu'nun mel'un olup olmadığını bilmiyorum. Zülkarneyn'in peygamber olup olmadığını bilmiyorum." buyurmuştur.¹³⁵

Cübeyr b. Mut'ım (r.a.) dedi ki: Bir adam Resulullah (s.a.v.)'a:

-Ey Allah'ın Elçisi! Allah, nereleri daha çok sever, nerelere daha fazla öfkelenir? dedi. Resulullah:

¹³² *Tarihçe-i Hayat*, 579, Afyon Hayatı/Risale-i Nur Nedir? Bediüzzaman Kimdir; *Şuâlar*, 524, Onbeşinci Şuâ/Elhüccetü'z-Zehra/Risale-i Nur Nedir? ve Hakikatlar Muvacehesinde Risale-i Nur ve Tercümanı Ne Mahiyettedir Diye Bir Takriznâmedir.

¹³³ *Tarihçe-i Hayat*, 47, İlk Hayatı.

¹³⁴ *Tarihçe-i Hayat*, 32, İlk Hayatı.

¹³⁵ *Ebü Dâvud*, Sünnet, 14/4674.

-Bilmiyorum, Cibril (a.s.)'e sorayım, buyurdu. Bunun üzerine Cibril ona gelerek:

-Allah'ın en çok sevdiği yerler mescitler, en fazla öfkelenildiği yerler de çarşılardır, haberini verdi.¹³⁶

İbn Mace de *Sünen*'inin Mukaddime'sinde Reyden ve Kıyastan Kaçınma Babı açmıştır ki, muradı Kitaba ve Sünnete dayanmayan şahsî arzulardan kaçınmak gerektiğini beyandır. Hemen her hadis kitabında bu anlamda bir bölüm vardır. İşte mezkur bapta rivayet edilen bir hadis:

"Şüphesiz Allah Tealâ, ilmi insanlara ihsan ettikten sonra (hafızalardan) zorla söküp almaz. Lâkin insanlardan ilmi, bilgileriyle beraber âlimlerin ruhlarını kabzetmek suretiyle alır. Artık geride birtakım cahil insanlar kalır. Onlara halk tarafından dinî sorular sorulur, onlar da şahsî reyleri ve arzuları ile cevap verirler ve böylece hem halkı dalâlete sürüklerler, hem de kendileri saparlar."¹³⁷

Bir keresinde Resulullah (s.a.v.)'a hoşlanmadığı bazı şeyler soruldu. Sahabîler bu soruları çoğalttıklarında Resulullah öfkeleni ve:

"Bana istediğinizi sorun!" buyurdu.¹³⁸

Resulullah'ın öfkelenmesinin sebebi, kendisine yöneltilen soruların "Babam kim?", "Devem nerede?" gibi sorular olmasıydı. "Bana istediğinizi sorun" cümlesi, Resulullah'tan işte böyle bir hâldeyken sâdır olmuştur. Yoksa Said Nursî'ninki gibi her soruya mutlak olarak cevap verme iddiası olmamıştır. Kaldı ki, kendisi Allah'ın Resulüdür, vahiyle muhataptır. Allah'ın bildirmesiyle kendisine sorulan sorulara cevap verebilir.

Allah Resulünün bile böyle bir iddiası olmadığı hâlde, Said Nursî nasıl olur da her soruya cevap verir, üstelik "tereddüt etmeden" ve "mutlak bir isabetle"?...

Her soruya cevap verme iddiası bir yana, âlimlik iddia etmek bile zemmedilmiştir. Nitekim, İbn Ömer (r.a.) demiştir ki: Resulullah'ın:

"Ben âlimim' diyen, cahildir." dediğini kesin olarak biliyorum.¹³⁹

Abdullah İbn Mesud (r.a.) demiştir ki:

"Ey insanlar, Allah'tan korkun! Sizden bir şey bilen, bildiğini söylesin. Bilmeyen de 'Allah bilir' desin. Zira, sizden birinizin bilmediği bir şey için 'Allah bilir' demesi de ilimdir. (...)"¹⁴⁰

¹³⁶ Abdülazîm b. Abdelganî b. Abdillâh, Ebû Muhammed Zekiyuddîn el-Munzirî, *et-Tergîb ve't-Terhîb: Hadislerle İslâm*, çev. Heyet, Hikmet Yayınları, İstanbul 1989, 1/329. Hadisi Ahmed, Ebû Ya'lâ, Hâkim ve Bezzâr rivayet etmişlerdir. Lâfız Bezzâr'ındır. Hâkim: Hadisin isnadı sahihtir, dedi. Ayrıca bazı değişikliklerle Taberânî ve İbn Hibbân da rivayet ettiler.

¹³⁷ *İbn Mâce*, İ'tisâm, 3/22.

¹³⁸ *Buhârî*, İ'tisâm, 3/22.

¹³⁹ Munzirî, *Tergîb ve Terhîb*, 1/191. Hadisi, Taberânî rivayet etmiştir.

¹⁴⁰ *Müslim*, Sıfatı'l-Munafikîn ve Ahkâmihim, 7/39; *Buhârî*, Tefsîr, 30/294.

İmran b. Hittan şöyle demiştir: "Ben, Aişe'ye ipek(li giyinmek) hakkında sordum. Aişe:

-İbn Abbas'a git, ona sor, dedi. İbn Abbas'a gidip ona da sordum. O da bana:

-İbn Ömer'e sor, dedi. Ben de gidip İbn Ömer'e sordum. (...)"¹⁴¹

Aişe ve İbn Abbas sahabenin âlimlerinden olmalarına rağmen, sorulan her soruya hemen cevap vermemişler, soru soranı başkasına yönlendirmişlerdir.

Şureyh b. Hânî mestlerin üzerine mesh meselesini sorunca, annemiz (r.anhâ) yine cevap vermemiş ve şöyle demiştir:

"İbn Ebu Talib'e git de ona sor! Çünkü o, bunu benden daha iyi bilir. O, Resulullah (s.a.v.)'la birlikte sefer ediyordu."¹⁴²

İmam Gazalî şöyle der:

Ahiret âlimlerinde aranan diğer hususiyetlerden biri de, sorulduğunda fetva vermekte acele etmemek, ağırdan almak ve kurtuluş yolunu aramak için çekingen davranmaktır. Eğer, sorulan her suali, Kur'an'ın veya hadisin sarahatinden, icmadan veya kıyastan biliyorsa cevabını verir, yok eğer şüphe ettiği bir şeyden sorulmuşsa: "Bilmem" der. Eğer, kendi içtihadı ve tahmini ile zannettiği bir şeyden soruluyorsa ihtiyatî tedbir olarak, varsa daha iyi bilene havale eder. Akıllılık, bu anlattığımızdır. Çünkü, içtihat tehlikesini yüklenmek büyük iştir. Haberde şöyle gelmiştir:

"İlim üçtür: Konuşan Kitap, yerleşen Sünnet ve üçüncüsü de 'Bilmem' demektir." (*İbn Mâce*, Abdullah b. Ömer'den)

Şabî diyor ki: 'Bilmem' demek, ilmin yarısıdır. Bilmediğinde Allah için sükût edenin alacağı mükâfat, konuşandan az değildir. Zira bu, nefse en ağır gelen cehaleti kabul etmektir.

Sahabenin ve ilk âlimlerin davranışı böyle idi. Abdullah b. Ömer'den fetva istendiği zaman: İnsanların işlerini boynuna alan şu emîre git de, bu meseleyi onun boynuna geçir, derdi. İbn Mesud: İnsanların her sualini cevaplandırın, ahmaktır, derdi. Yine İbn Mesud: Âlimin kalkanı "bilmem"dir. Eğer kalkanı kullanmakta hata ederse, hasmının silâhına hedef olur, demiştir. İbrahim b. Edhem diyor ki: Şeytanın en çok gücüne giden şey, âlimin bazı meselelerde konuşup, bazılarında sükût etmesidir. Şeytan der ki: "Şuna bakın, bunun bu sükûtu yok mu, konuşmasından benim için çok daha fenadır."

(...) Bazıları da: Hakikî âlime bir mesele sorulduğunda cevabın çetinliğini düşünerek, dişi yeni çekilen adamın vaziyetini alır, demişlerdir. İbn Ömer (r.a.): Üzerimizden geçip cehenneme gitmek için bizi köprü yapmak mı istiyorsunuz? derdi. Ebu Hafs Nisaburî: Hakikî âlim, suali cevaplandırırken, kıyamette "Bu cevabı nereden buldun" diye sorulacağından korkan zattır, demiştir. İbrahim-i Teymî kendisine bir mesele sorulduğu zaman ağlar ve: Başkasını bulamadınız da, bana mı muhtaç oldunuz? derdi. Ebu'l-Âliye, er-Riyahî, İbrahim b. Edhem ve Süfyan-ı Sevrî ancak iki-üç kişi veya bunu geçmeyen kimseyle konuşurlar ve cemaat çoğalınca dağılırlardı.

¹⁴¹ *Buhârî*, Libâs, 25/53.

¹⁴² *Müslim*, Tahâre, 24/85.

(...) İbn Ömer on meseleden sorulsa, dokuzuna sükût eder de ancak birine cevap verirdi. İbn Abbas (r.a.) dokuzuna cevap verir, yalnız birinde sükût ederdi. Fakihlerin "Bilmem" dedikleri, "Bilirim" dediklerinden çok fazla idi. Süfyan-ı Sevri, Malik b. Enes, Ahmed b. Hanbel, Fudayl b. İyaz, Bişr b. Haris bunlardandır. Abdurrahman b. Ebu Leylâ diyor ki: Bu mescitte (Medine Mescidi) Resul-i Ekrem'in ahabından 120 tanesine yetiştim. Hepsini de kendilerine bir mesele sorulduğunda veya bir fetva istendiğinde, bunu başkalarına havale eder ve cevap vermek istemezlerdi. Hatta, birine bir şey sorulduğunda, onu diğerine havale eder, havaleden havaleye tekrar kendine gelirdi, kimse cevap vermek istemezdi.

(...) Bir de şimdiki âlimlere bak da, işlerin nasıl tamamen tersine döndüğünü gör. Çünkü, şimdi kaçınılması gereken aranıyor, aranması gerekenden kaçınılıyor.¹⁴³

İmam Şafiî dedi ki: Ben, İmam Malik'e kırk sekiz meseleden sorulup da, otuz iki tanesine "Bilmiyorum" diye cevap vermiş olduğunu biliyorum.¹⁴⁴

Selef-i salihinin bu güzideleri, kapılarına pervasızca "Burada her soruya cevap verilir, kimseye soru sorulmaz" diye levha asanları görselerdi, acaba ne yaparlardı?...

Hiç kimseye soru sormamanın hükmünü de yine âsârdan araştıralım:

Her şeyden önce Allah'ın Kitabı sormayı emretmektedir:

"Eğer bilmiyorsanız, zikir ehline sorunuz!"¹⁴⁵

İlim öğrenmenin fazileti hakkında o kadar çok hadis vardır ki, onları burada nakletmek mümkün değildir. İsteyenler hadis kitaplarının "İlim" bölümlerine baksınlar. Sadece soru sormak hakkındaki rivayetlerin birkaçını nakledeyim:

"İlim hazinedir, anahtarı ise sualdir. O hâlde sorunuz ki, Allah da size rahmet etsin. Böylece sualle dört sınıf ecir kazanır: Soran, öğreten, dinleyen ve bunları seven."¹⁴⁶

"Ulemeden sor! (...)"¹⁴⁷

Cabir b. Abdullah (r.a.)'tan rivayet edildiğine göre; Resulullah (s.a.v.), yanlış fetva verip arkadaşlarının ölümüne sebep olanlar için buyurmuştur ki:

"Onu öldürdüler. Allah da onları öldürsün! Bilmediklerini sorsalardı ya! Cehaletin şifası ancak sormaktır. (...)"¹⁴⁸

¹⁴³ Gazâlî, *İhyâ*, 1/177-180.

¹⁴⁴ Gazâlî, *İhyâ*, 1/72.

¹⁴⁵ Nahl, 16/43.

¹⁴⁶ Ahmed Ziyâüddin Gümüşhanevî, *Râmûz el-Ehâdis*, çev. Abdülaziz Bekkine, Milsan 1982, 1/223. Hadisi Ebû Nuaym, er-Râfiî ve İbn Asâkir rivayet etmişlerdir.

¹⁴⁷ *Râmûz*, 1/295. Hadisi Hâkim rivayet etmiştir.

¹⁴⁸ *Ebû Dâvud*, Tahâre, 125/336. Hadisin ravilerinden Zübeyr b. Harîk'in kuvvetli olmadığını Dârekutnî söylemiştir. İbnü's-Seken ise, bu hadisi sahih görmüştür. (Haydar Hatipoğlu, *Sünen-i İbni Mâce Tercemesi ve Şerhi*, Kahraman Yayınları, İstanbul 1982, 2/244.) Hadis, Abdullah b. Abbas (r.anhuma)'tan da rivayet edilmiştir. (*Ebû Dâvud*, Tahâre, 125/337; *İbn Mâce*, Tahâre ve Sünenihâ, 93/572.) İsnadının munkatı olduğu *Zevâid*'de

İmam Gazâlî, bu konuda da şöyle demektedir:

Süfyan-ı Sevrî, Askalân şehrine gitti. Orada bir müddet beklediği hâlde, kendisine bir şey soran olmayınca, "Bu diyarda ilim ölmüş, artık benim beklememe lüzum yok, vasita temin edip gideyim" dedi. Şüphesiz böyle demesi, öğreticiliğin üstün değerine ve faziletine hevesi ve ilmin devamını sağlamak arzusundandı.

Atâ, "Said b. Müseyyeb'i ziyaret ettim ve kendisini ağlar gördüm. Sebebini sorduğumda, kendisinden bir şey sorulmadığı için ağladığını söyledi" demiştir.¹⁴⁹

Hz. Musa (a.s.)'ya "İnsanların en âlimi kimdir?" diye sorulduğunda, "Benim" demişti. İlmî (Allah, en iyi bilendir diyerek) Allah'a havale etmediğinden dolayı, Allah onu kınayıp azarladı ve ona "Senden daha âlim, kulum Hızır vardır" diye vahyetti. Musa, onu bulmak için yollara düştü. Ona sorular sordu.¹⁵⁰ İşte "ulu'l-azm" bir resulün bile bu konudaki hâli böyleydi...

Hele yenilir yutulur cinsten olmayan şu cümleler, bin dört yüz küsur yıldır her ilim dalında birçok zahmetle yetişmiş İslâm ulemasına karşı, büyük bir küfran-ı nimettir:

Böyle had ve hududu tâyin edilmeyen, yâni "şu veya bu ilimde veya mevzuda, kim ne isterse sorsun" diye bir kayıt konulmadan ilânat yapmak ve neticede daima muvaffak olmak; beşer tarihinde görülmemiş ve böyle ihâtalı ve yüksek bir ilme sâhip böyle bir İslâm dâhisi, şimdiye kadar zuhur etmemiştir (Asr-ı Saadet müstesna).¹⁵¹

1.7. NUR RİSALELERİ İLE İKTİFA

Yirmi senedir Kur'an-ı Hakîm'den ve Risale-i Nur'dan başka bir kitabı ne mütalâa etmişim ve ne de yanımda bulundurmuşum; Risale-i Nur kâfi geliyor.¹⁵²

Ona derdik:

"Ne için başka kitaplara bakmıyorsun?" Derdi:

"Herşeyden zihnimi tecrid ile Kur'an'dan fehm ediyorum." Nakl etse bazı mühim gördüğü mesâili yine tagayyürsüz kendi âsârından tekrar ederdi. (...)¹⁵³

Yeni Said on senedir yanında başka kitapları bulundurmuyor, bana Kur'an yeter diyor. Böyle teferruat mesâilinde, bütün kütüb-ü ehâdîsi tedkik edip, en akvâsını yazmağa vaktim müsaade etmiyor.¹⁵⁴

belirtilmiştir. Beyhakî de, hadisi müteaddit tariklerden rivayet ederek, onun zayıf olduğunu söylemiştir. (Hatipoğlu, *age*, 2/243-244.)

¹⁴⁹ Gazâlî, *İhyâ*, 1/37.

¹⁵⁰ *Buhârî*, Tefsîr, 196/246.

¹⁵¹ *Sözler*, 702, Teşrin-i Sâni (1950) de Ankara Üniversitesinde (...) bir konferanstır.

¹⁵² *Tarihçe-i Hayat*, 322, Kastamonu Hayatı/Kastamonu'da Bediüzzaman'a Sekiz Sene Hizmet Eden Mehmed Feyzi ile Kıymetdar Bir Nur Talebesi Olan Emin'in Bir Mektubudur.

¹⁵³ *Lemeât*, 121, *Tarihçe-i Hayatın Zeyli*.

Risale-i Nur, hakaik-ı İslâmiyeye dair ihtiyaçlara kâfi geliyor, başka eserlere ihtiyaç bırakmıyor. Kat'î ve çok tecrübelerle anlaşılmış ki, îmanı kurtarmak ve kuvvetlendirmek ve tahkikî yapmanın en kısa ve en kolay yolu Risale-i Nur'dadır. Evet onbeş sene yerine, onbeş haftada Risale-i Nur o yolu kestirir, îman-ı hakikiye îsal eder. Bu fakir kardeşiniz yirmi seneden evvel, kesret-i mütalâa ile bazan bir günde bir cild kitabı anlayarak mütalâa ederken, yirmi seneye yakındır ki, Kur'an ve Kur'an'dan gelen Resâil-in-Nur bana kâfi geliyorlardı. Bir tek kitaba muhtaç olmadım, başka kitapları yanımda bulundurmam. Risale-i Nur, çok mütenevvi' hakaika dair olduğu halde, te'lifi zamanında, yirmi senedenberi ben muhtaç olmadım. Elbette lâzım gelir.

Hem madem ben sizlere kanaat ettim ve ediyorum, başkalarına bakmıyorum, meşgul olmuyorum. Siz dahi Risale-i Nur'a kanaat etmeniz lâzımdır, belki bu zamanda elzemdir.¹⁵⁵

Diyorlar: "Said yanında başka kitapları bulundurmuyor. Demek onları beğenmiyor. Ve İmam-ı Gazalî'yi de (R.A.) tam beğenmiyor ki, eserlerini yanına getirmiyor." İşte bu acib, mânâsız sözlerle bir bulantı veriyorlar. Bu nevi hileleri yapan, perde altında ehl-i zendekadır; fakat safdil hocaları ve bazı sofuları vasıta yapıyorlar.

Buna karşı deriz ki: "Hâşâ, yüz def'a hâşâ!.. Risale-i Nur şâkirdleri, Hücet-ül-İslâm İmam-ı Gazalî ve beni Hazret-i Ali ile bağliyan yegâne üstadımı beğenmemek değil, belki bütün kuvvetleriyle onların tâkib ettiği mesleği, ehl-i dalâletin hücumundan kurtarmak ve muhafaza etmektir.

Fakat, onların zamanında bu dehşetli zendeka hücumu, erkân-ı îmaniyeyi sarsmıyordu. O muhakkik ve allâme ve müctehid zâtların asırlarına göre münâzara-ilmiyede ve diniyede isti'mal ettikleri silâhlar hem geç elde edilir, hem bu zaman düşmanlarına birden galebe edemediğinden; Risale-i Nur, Kur'an-ı Mu'ciz-ül-Beyan'dan hem çabuk, hem keskin, hem tam düşmanların başını dağıtacak silâhları bulunduğu için, o mübarek ve kudsî zatların tezgâhlarına müracaat etmiyor. Çünkü, umum onların merci'leri ve menba'ları ve üstadları olan Kur'an, Risale-i Nur'a tam mükemmel bir üstad olmuştur. Ve hem vakit dar, hem bizler az olduğumuz için vakit bulamıyoruz ki, o nuranî eserlerden de istifade etsek.¹⁵⁶

Üstad Bediüzzaman, Kur'an'dan başka hiçbir kitaba müracaat etmeden ve te'lifat zamanında yanında hiçbir kitab bulunmadan Nur Risalelerini te'lif etmiştir.¹⁵⁷

Bütün âsâr ilmin faziletini, ilim öğrenmenin ve öğretmenin ecrini belirtip dururken; Nur Risaleleri, Said Nursî'nin zahiri kurtarmak üzere üç aylık bir tahsil hayatı olduğundan, yarım ümmiliğinden, yanında Kur'an'dan başka kitap

¹⁵⁴ *Mektubat*, 365, Yirmisekizinci Mektup/Sekizinci Risale Olan Sekizinci Mes'ele/Yedinci Nükte.

¹⁵⁵ *Kastamonu Lâhikası*, 73; *Tarihçe-i Hayat*, 279, Kastamonu Hayatı/Risale-i Nur talebelerinin hasları olan sahib ve vârisleri ve haslarının hasları olan erkân ve esasları olan kardeşlerime bu günlerde (...).

¹⁵⁶ *Kastamonu Lâhikası*, 198, Yirmiyedinci Mektubdan/Azîz, Sıddık Kardeşlerim!

¹⁵⁷ *Tarihçe-i Hayat*, 158, Barla Hayatı/Risale-i Nur'un Te'lifi ve Neşri.

bulundurmadığından övgüyle bahsetmektedir. Ama o; -bütün bunlara rağmen- daha çocukluğunda tüm ilimlere, özel bir tarzda bâtinen ihsan olunanlara, eşyanın hakikatlerine, kâinatın sırlarına ve ilâhî hikmete vâris kılınmıştır! Aslında bu ifadelerle, onun mutlak ilim sahibi olduğu iddia edilmektedir. Ayrıca o, tahsil için külfet ve ders meşakkatine muhtaç olmadan kendi kendine nurlanmakta, âlim olmaktadır!

Fakat bütün bu iddalar, tabîî ki Hz. Muhammed (s.a.v.) yok sayılarak ileri sürülemezdi. Dolayısıyla, istismara açık olan bir yol seçildi: Rûya ve ilham... Said Nursî, rüyasında Hz. Peygamber'i görmüş; Hz. Peygamber ümmetinden hiç kimseye soru sormamak şartıyla ilm-i Kur'an'ı kendisine vermişti! Esasen Said Nursî, *Nur Risaleleri*'ni öyle ilimle, fikirle, niyetle, kastî bir ihtiyarla yazmıyor; bilâkis, bu risaleler kendisine kalbe doğuşlar, kurgulanmayan aniden geliveren şeyler, hatırlatmalar yolu ile ihsanen yazdırılıyordu. Bu risalelerin ikram-ı Rabbanî olduğunda şüphe yoktu! *Nur Risaleleri*, zahiren onun eseriymiş; yoksa tahsilsiz, yarım ümmî olan Said Nursî'de bunları yazacak bir ilim yokken böyle muazzam bir eseri o nasıl yazsındı! Onun *Nur Risaleleri* ile bu çerçevedeki ilişkisi, tercüme-tercüman ilişkisinden ibaretti!

İşte, bu bölümün başından beri *Nur Risaleleri*'nden aktardıklarımızın özü budur. Fakat biz, bu ifadelerle başlayan cür'etkârlığa kitabımızın henüz başındayken değinmeyeceğiz. Bunu, daha nelere cür'et edildiğini de gösterdikten sonra ileride ele alacağız.

Biz, kitabımızın bu bölümünde Said Nursî'nin âlim olmadığını, tahsil hayatının yetersiz olduğunu, kesbî ilminin bulunmadığını... ispata çalışmadık. Amacımız; ilim, ilim edinme, bilgi kaynakları vb. konulara *Nur Risaleleri*'nin yaklaşımını sergilemek ve bu konularla Said Nursî arasındaki ilişkinin *Nur Risaleleri*'ndeki ele alınış biçimini göstermekten ibarettir.

2. BÖLÜM

NUR RİSALELERİ VE KUR'AN İLİMLERİ

"Sana Kitabı kâğıtta yazılı olarak indirmiş olsak da, elleriyle ona dokunsalar bile, küfredenler yine de 'Bu apaçık bir sihirден başka bir şey değildir!' derler." (En'âm, 6/7.)

2.1. TEVAFUKLU KUR'AN

(...) lâfzullah üzerinde vâki tevafukatın göze çarpacak ve nazarı celbedecek şekilde ifrağ edilmesi ve bazı kelimelerde görünen manidar tevafukatın güzellikleriyle meydana çıkarılması hakkında vâki Üstadımın fikirlerine haddim olmayarak yine Üstadımdan aldığım kuvvet ve cesaret ile iştirak ediyorum. Husrev.¹⁵⁸

Sevgili Üstadım... Bu hafta hatt-ı destinizle pek çok zahmet çekerek, bin müşkilât içerisinde yazdığınız bütün Kur'an'daki bütün tevâfukatı gösterir bir nükteyi daha aldım. Husrev.¹⁵⁹

Lâfza-i Celâl ve lâfz-ı Rab tevâfukatı ile kelime tevâfukatını muhafaza etmek suretiyle, bir Kur'ân-ı Kerîm yazılmasını emir buyurduğunuz vakit, pek büyük bir sevinçle kaleme sarılmıştım. Husrev.¹⁶⁰

Sonradan, Kur'an'da 'LÂFZULLAH' ın tevâfukundan çıkan bir lem'a-i i'câzı gösteren yıldız ile bir Kur'an yazdırıldı.¹⁶¹

Mu'cizatlı Kur'an'ımızı hafızlara okutmak ve onların bazı sehivleri bulmak münasebetiyle onlara yazdığım bir mektubun suretini buna merbut olarak size de gönderiyorum.¹⁶²

Bütün bu hâlât yüksekte duran Mu'cizatlı Kur'an-ı Azîmüştan ile beraber (...)¹⁶³

Tevafuklu Kur'ânımız -mümkünse- fotoğraf matbaasıyla tâbedilsin ki, tevafuktaki lem'a-i i'caziyye görünsün.¹⁶⁴

¹⁵⁸ Barla Lâhikası, 71, Yirmiyedinci Mektubdan/Husrev'in bir fıkrasıdır.

¹⁵⁹ Barla Lâhikası, 107-108, Yirmiyedinci Mektubdan/Husrev'in fıkrasıdır.

¹⁶⁰ Barla Lâhikası, 310, Yirmiyedinci Mektubdan/Husrev'in fıkrasıdır.

¹⁶¹ Mektubat, 169, Ondokuzuncu Mektub/Mu'cizat-ı Ahmediyye/Onsekizinci İşaret/Haşiye 4.

¹⁶² Kastamonu Lâhikası, 110, Yirmiyedinci Mektubdan/Azîz Sıddık, Mübarek Kardeşlerim!

¹⁶³ Kastamonu Lâhikası, 299, Yirmiyedinci Mektubdan/Risale-i Nur'un silsile-i kerâmâtından Mu'cizat-ı Ahmediye ve kerametli Yirmidokuzuncu Söz ve İşârât-ül-l'caz'ın himayetkârâne ve mu'cizane yeni bir kerametleri (...).

¹⁶⁴ Tarihçe-i Hayat, 587, Isparta Hayatı/Afyon hadisesi başlamadan evvel Diyanet İşleri Reisi Ahmed Hamdi, Said Nursî'den iki takım Risale-i Nur eserlerini bir takımını Diyanet İşleri Kütüphanesine koymak, (...). Ayrıca bak. Barla Lâhikası, 75, 86-87, 341; Şuâlar, 378; Lem'alar, 48.

"Mucizeli Kur'an" tabiri, "renkli göz" tabirine benzemektedir. Türklerin birçoğu, siyah ve kahverengi gözlü insanlara aşına olduğundan; mavi, yeşil ya da elâ gözlü biri için "gözleri renkli" der. Hâlbuki, kahverengi ve siyah da birer renktir. Bu yanı sıra, kanıksamanın neden olduğu açıktır. Renksiz göz olmadığı gibi, diğer Mushaflardan farklı, mucizeli bir Kur'an da olamaz. Çünkü, Kur'an'ın bizzat kendisi mucizedir. "Mucizeli Kur'an" yazdıklarını iddia edenler, ya Kur'an'ın icaz yönünü bilmiyorlar ya da bunu bilmelerine rağmen gözleriyle açıkça görecekları bir mucize daha istiyorlar demektir. Niyetleri farklı olsa da bunlar bir yönden, peygamberlerin gösterdikleri mucizelerin yanı sıra elleriyle dokunabilecekleri, gözleriyle görebilecekleri... ek mucizeler isteyen müşriklere benzemektedirler.

"Tevafuklu-mucizeli" olduğu iddia edilen bu Kur'an, nasıl bir Kur'an'dır? Diğer Mushaflardan ne farkı vardır ki, böyle vasıflandırılmıştır?

Bu Mushafta "tevfuklar" ve "mucizeler", kırmızı rengin iki tonuyla yazılarak gösterilmiştir.¹⁶⁵ Mushaf sayfasının sütun ve satırlara bölündüğünü ve kelimelerin bunlara yerleştirildiğini varsayarsak, konu daha iyi anlaşılacaktır. Örnek olarak bu Mushafın 448. sayfasını inceleyelim:

Bu sayfada Sâffât suresinin 77.-102. ayetleri yer almaktadır. Bu sayfada (satırları yukarıdan aşağıya numaraladığımızda) 4. satırdaki « رَبِّهٖ » ve 12. satırdaki « رَبِّ » lâfızları aynı sütunda yer almaktadır. İşte bu, "lâfz-ı Rab tevafuku"dur. 6. satırdaki « رَبِّ » ve 12. satırdaki « رَبِّ » lâfızları başka bir sütundaki tevafuktur. 5. satırdaki « اللهُ », 9. satırdaki « اللهُ » ve 15. satırdaki « اللهُ » lâfızları da başka bir sütundadır ki, bu da "lâfza-i Celâl tevafuku"dur. 1. satırdaki « هُمْ » ve 11. satırdaki « هُمْ »; 6. satırdaki « فَقَالَ اِنِّى » ve 11. satırdaki « وَقَالَ اِنِّى »; 7. satırdaki « فِرَاعٌ » ve 8. satırdaki « فِرَاعٌ »; 13. satırdaki « قَالَ يَا » ve 14. satırdaki « قَالَ يَا » farklı sütunlardaki diğer tevafuklardır. Tevfuklar bazen de karşılıklı sayfalarda aynı satırlarda olmaktadır. 448. sayfanın 2. satırındaki « اِنَّا كَذَلِكْ نَجْزِى الْمَحْسَنِيْنَ » ve 449. sayfanın 2. satırındaki « اِنَّا كَذَلِكْ نَجْزِى الْمَحْسَنِيْنَ » cümleleri karşılıklı yer almaktadır.

İşte Kur'an'ın "mucizeleri" ve "tevfukları"!...

Türk veya Arap baskısı, mucize ve tevafuk endişesi olmadan yazılmış normal bir Mushafın aynı sayfaları incelendiğinde tevafukların tutmadığı, belirtilen kelimelerin aynı sütunlarda yer almadığı görülecektir. İki Mushafı kıyaslayan; kelimeleri

¹⁶⁵ Aşağıdaki sözler, tevafukun ve tevafukları göstermek için gerekli renkli mürekkeplerin Said Nursî'de takıntı hâline geldiğini göstermektedir: *Garib ve acib bir hâdise: Bu ayda bir gün avluya indim, baktım. Gelen kar üstünde, Risale-i Nurun eczalarında tevafukatına işaret eden boyalar ve kırmızı, sarı mürekkebler misillü, o karın üstüne serpilmiş katreler ve noktalar var. Çok hayret ettim. Sair yerlere baktım, avlumdan başka yerlerde yoktu. Endişe ettim, kalben dedim: Risale-i Nur umum memleketle, belki Kuran hesabına küre-i arzla o derece alâkadardır ki, onun başına gelen belâdan ve musibetten bulutlar dahi kan ağılıyorlar. Bir-iki adamı çağırdım, onlar da hayret ettiler. Benim endişe ve telâşımı gören hane sahibinin biraderzadesi Mehmed Efendi zannetmiş ki, ben karın çokluğundan yolu kapamasından telâş ediyorum. Ben yukarı çıktıktan sonra, yolu açmak için o karı iki tarafa atıp o manidar kırmızı ve sarı hâdise-i cevviyeyi kapatmıştı. Ona dedim: Kapatmasaydın daha iyi idi. Aynı günde Risale-i Nur aleyhine üç hadise zuhur etti: (...) (Şuâlar, 261, Onikinci Şuâ/Kendi Kendime Bir Hasb-ı Haldir/Hâşiye.)*

kaydırmak, harf ve kelime aralıklarını daraltmak ya da genişletmek suretiyle tevafukların düzüldüğünü hemen fark edecektir.

Bir kitaptaki aynı kelimelerin veya kelime gruplarının aynı sütunda ya da karşılıklı sayfalarda aynı satırda yer alması mucize ve tevafuk kabul edildiğinde, bir de bunlar kırmızıyla renklendirildiğinde ortalık tevafuklu ve mucizeli kitaptan geçilmez. Bilgisayarların sunduğu imkânları bir yana bırakalım, iyi bir dizgici bu işi, artık ilkel diyebileceğimiz metotlarla bile herhangi bir kitabın basımında gerçekleştirebilir.

2.1.1. TEVAFUKLU-MUCİZELİ KUR'AN'IN DİĞER MUSHAFLARIN SAYFA VE SATIRLARINI MUHAFAZA ETTİĞİ İDDİASI

(...) yeni bir Mushaf yazdırıyoruz ki; en münteşir Mushafların aynı sahife, aynı satırlarını muhafaza etmekle beraber, san'atkârların lâkaydlığı te'siriyle adem-i intizama mâruz kalan yerleri tanzim edip, tevafukatın hakikî intizamı inşâallah gösterilecektir.. ve gösterildi.¹⁶⁶

Gerek Türklerin, gerek Arapların ve gerekse diğer ulusların bastıkları Mushaflardaki satırlar, hemen hemen aynı sayıda harf içerir. Harfler satırın birinde bitişik, diğerinde dağınık değildir; ahenklidir. Bu Mushaflar gözü yormaz ve okumayı kolaylaştırır. Ama, tevafuklu-mucizeli Mushafta bu ahenk görülmez. Kelimeler bazı satırlarda aralıklı yazılmış, bazılarında da sıkıştırılmıştır. Bu işlem de kâfi gelmediğinde, ya bir veya birkaç kelime bir alt satıra kaydırılmak ya da bir üst satıra çıkarılmak suretiyle tevafuklar düzümüştür.

Tevafuklu Kur'an'ın incelediğimiz 448. sayfasının 2. satırındaki « انه من » lâfzı, DİB tarafından hazırlanan Mushafta 3. satırda; 3. satırındaki « شيعته » , 4. satırda; 4. satırındaki « لابييه وقومه », 5. satırda yer almaktadır. Bu kaydırmalar sayfanın sonuna kadar böyle devam etmektedir. Sayfalar muhafaza edilirken, satırlar muhafaza edilememiştir.

Mushaflar genellikle 604-605 sayfadır. Bu sayfa sayısı, uzun yıllardan beri ümmet tarafından hüsnükabul görmüştür.

Çoğu Mushafın arka iç kapağında "Berkenar-Sahife tutar" şeklinde bir ibare vardır. Kelimenin aslı "Derkenar"dır. Mushaflarda ayetlerin başından ve muayyen bir yerden başlayan sahifelerle devam eden nüshalara "Berkenar" denir. Halk tarafından böyle anılan Mushaflar, hafızlar için bilhassa çok muteberdir. Çünkü, bu Mushaflardan hafız olmak daha kolaydır. Cüzlerin her sahifesi belli bir ayetle başlar. Bilindiği gibi, Kur'an 30 cüzdür ve her cüz 20 sahifeye ayrılmıştır.¹⁶⁷

¹⁶⁶ Mektubat, 386, Yirmidokuzuncu Mektub/Mu'cizat-ı Ahmediyye/Üçüncü Risale Olan Üçüncü Kısım/Dördüncü Nükte.

¹⁶⁷ H. Fikri Aksoy, *Hattat Hafız Hasan Rıza Efendi ve Yazdığı Mushaf-ı Şerifler*, (Kur'an-ı Kerim ve Türkçe Anlamı sonunda) DİB Yayınları, Ankara 1983, XIII.

XIX. yüzyıla kadar, dünya çapındaki ünlü Türk hattatlarından Şeyh Hamdullah, Hafız Osman ve Kadı Asker Mustafa İzzet Efendilerin yazdıkları o en nadide Mushaf nüshalarında "Berkenar"lık vasfı yoktur. Çünkü, **Mushafın tertibinde ve yazılışında, buna dinî ve ilmî bakımdan riayet edilmesi mecburiyeti yoktur.** Bu yüzdendir ki, önceki hat üstatları, Kur'an-ı Kerim'i yazarlarken, onun tertip zarureti yanında, hep sanat ve yazı üstünlüğünü ön plâna alarak kalemlerini rahatlıkla yürütmüşler, Mushaf sayfelerini hep belirli ayetlerle başlatmak için külfete düşmemişlerdir. Hafızların kolaylıkla Kur'an ezberlemelerine ve halk tabakalarının fazla rağbetine sebep olan 15 satır üzerine, "Berkenar" Mushaf yazma şekli, umumiyetle XVIII. asrın sonlarında M. Hulusi, M. Şefik, Kayışzade Hafız Osman, Kadırgalı Mustafa Nazif ve Hasan Rıza Efendilerle başlar.

Hasan Rıza Efendi, yazdığı Mushafın ancak ikisini-üçünü "Berkenar" yazmaya muvaffak olabilmıştır. Bu sebeple; her sahifeyi muayyen yerde bitireceğim diye, satırların ve ayetlerin sonlarında küçük yazmaya kaçmak veya sıkışık bir istif yapmak gibi hâllere düşmeyen Hasan Rıza Efendi; bu berkenar nüshalarında dahi güzelliği muhafaza edebilmiştir. En hatasız Mushaf yazmak ve hareketlerin harflerin tam hizalarında konmuş olması, gözleri yormamak bakımından da "nesih güzelliği" ve rahatlık, Hasan Rıza hattında kemalini bulmuştur denebilir.¹⁶⁸

El yazması çoğu Mushafın sayfeleri birbirini tutmaz. Bu Mushafın birçok sayfasında ayet tamamlanamamış, kalan kısmı bir sonraki sayfaya aktarılmıştır. Bu Mushafın satır sayısı da muhtelifdir. Aksoy'un da belirttiği gibi, Mushaflarda satır sayısı birliği ancak 18.-19. yüzyılda sağlanmaya başlamıştır.

Durum böyle olunca, tevafuklar ve mucizeler ancak Said Nursî'nin emri ile yazılan Mushafta gerçekleşmektedir. Said Nursî'nin mucize zannettiği, gerçekte ise düzmecedan ibaret olan bu tevafuklar işte böylesine çürüktür. Bizatihi mucize olan Kur'an'ın yazılışında "mucize" uydurulmaya kalkılmıştır.

2.1.2. "DİĞER MUSAFLARIN İNTİZAMSIZ" VE BUNA KARŞIN "TEVAFUKLU KUR'AN'IN LEVH-İ MAHFUZ'DAKİ GİBİ YAZILDIĞI" İDDİASI

(...) *san'atkârların lâkaydlığı te'siriyle adem-i intizama mâruz kalan yerleri tanzim edip (...)*¹⁶⁹

*İşte tertîb-i Kur'an irşâd-ı Nebevî ile; münteşir ve matbu' Kur'anlar da, ilhâm-ı İlâhî ile olduğundan; Kur'an-ı Hakîm'in nakşında ve o hattında, bir nevî alâmet-i i'caz işareti var. Çünkü o vaziyet, ne tesadüfün işi ve ne de fikr-i beşerin düşünüşüdür. Fakat bâzı inhiraf var ki, o da tab'ın noksanıdır ki; tam muntazam olsaydı, kelimeler tam birbiri üzerine düşecekti.*¹⁷⁰

¹⁶⁸ Aksoy, *Hattat Hafız Hasan Rıza Efendi ve Yazdığı Mushaf-ı Şerifler*, XIII-XIV.

¹⁶⁹ *Mektubat*, 386, Yirmidokuzuncu Mektub/Mu'cizat-ı Ahmediyye/Üçüncü Risale Olan Üçüncü Kısım/Dördüncü Nükte.

¹⁷⁰ *Mektubat*, 167-168, Yirmidokuzuncu Mektub/Mu'cizat-ı Ahmediyye/Onsekizinci İşaret.

Said Nursî bir de hiç sıkılmadan, o muhterem hattatları lâkaytlıkla; yazdıkları Mushafları da düzensizlikle itham etmektedir. Vallahi, ne sanatkârlarda lâkaytlık, ne Mushaflarda intizamsızlık ve ne de tabda (basımda) bir noksanlık var! Noksanlık bu kafalardadır.

Hattatların hat sanatında gösterdikleri başarı, yazılarındaki sanat hâlâ gözleri kamaştırmakta; el yazması Mushaflar müzayedelerde çok pahalı fiyatlarla alıcı bulmaktadır. Bir harfi, bir harekeyi yanlış yazmak korkusundan titreyen o insanları kayıtsızlıkla suçlamak, insafsızlığın ta kendisidir. Tabda noksanlık iddiasının da bir mesnedi yoktur. Daha önce özenle basılan Mushaflar, tevafuklu-mucizâtı Kur'an'a uymuyor diye Said Nursî tarafından noksanlık ve intizamsızlıkla itham edilmiştir ki, bunun da hiçbir akliselim sahibince kabulü mümkün değildir.

Osman Keskiöglü hattatlar hakkında şunları der:

Hattatlar Kur'an'ı en güzel şekilde yazmaya uğraşmış, bu uğurda sanatın en yüksek maharetini dökmüşlerdir. İbn Mukle (H.338/M.949)'den, Yakut Müsta'simî (H.618/M.1221)'den tut da Hafız Osman'a gelinceye kadar nice sanat parmakları oynamış, çıtır çıtır yazarak kelimeleri inci gibi Medine'de dizmişlerdir. Dillerde dolaşan bir söz vardır: Kur'an-ı Kerim Mekke'de indi, Mısır'da okundu, İstanbul'da yazıldı. Bu söz, Türk hattatlarının bu sanattaki üstünlüğünü göstermeye kâfidir. Türk hattatları yazıya en güzel ve mükemmel şeklini vermişler, pek sanatkârane Kur'an'lar yazmakta âdeta sanat yarışına çıkmışlardır. Bugün şark ve garp kütüphanelerini süsleyen nice eserler, görenlerde hayranlık uyandırmaktadır. İçlerinde çeşit hatla yazılmışlar, altın hatla yazılı Mushaflar, altın yıldızlı Mushaflar var, bunların ekserisi Türk hattatlarının kaleminden çıkmıştır.¹⁷¹

Said Nursî bunlarla yetinmemiş, yazdıkları Kur'an'ın levh-i mahfuzdaki gibi olduğunu da söylemiştir:

(...) (Kur'an'ın) *Asr-ı Saadetten beri böyle hârika bir sûrette mu'cizeli olarak yazılmasına hiç kimse kadir olmadığı halde Risale-i Nur'un kahraman bir kâtibi olan Hüsrev'e "yaz!" emir buyurulmasıyla, Levh-i Mahfuzdaki yazılan Kur'an gibi yazılması* (...)¹⁷²

Cenab-ı Hak buyurmuştur ki:

"Hayır, o şerefli bir Kur'an'dır. Levh-i mahfuzdadır."¹⁷³

Said Nursî tarafından gayba bir taş daha atılmıştır. Mahiyetini Allah'tan başka kimsenin bilemeyeceği levh-i mahfuzdaki gibi Kur'an yazdıklarını ileri sürenlerin bu iddiası da saçma sapan bir iddiadır.

Bu iddia; keyfiyetini bilmediğimiz levh-i mahfuzun yine keyfiyetini bilmediğimiz dili ve alfabesinden haberdar olmak anlamına da gelir ki, bunun sonu nereye varır bilemeyiz. Üstelik, Arapça kitaplar harekesiz yazılıp okunabildiğine göre, kullarca başarılan bu iş levh-i mahfuzda -hâşâ- başarılamamış demektir. Subhanallah...

¹⁷¹ Osman Keskiöglü, *Nüzûlünden Günümüze Kur'an-ı Kerim Bilgileri*, TDV Yayınları, Ankara 1987, 141-142.

¹⁷² *Âsâ-yı Mûsa*, 85, Meyve Risalesi/Isparta'daki umum Risale-i Nur Talebeleri namına Ramazan tebriki münasebetiyle yazılmış ve Onuç fıkra ile ta'dil edilmiş bir mektuptur.

¹⁷³ Burûc, 85/21-22.

Bu sözler ancak; Kur'an'ın toplanması, Mushaf hâline getirilmesi, noktalamanın ve harekelemenin bulunması gibi konulardan bîhaber birinden sâdir olabilir.¹⁷⁴ Kur'an'ı levh-i mahfuzdaki gibi yazdıklarını iddia edenler böylece, Mushafların tarihî tekemmülünde Müslümanların saydığımız tüm katkılarını da inkâr etmiş olmaktadır. Bu iddia; Mushafların yazımındaki tekemmül sürecinde, örneğin noktanın ve harekenin bulunmadığı dönemlerde Müslümanların elindeki Mushafın yanlış veya eksik yazılmış olması anlamına da gelir ki, bu durumda hem Hz. Peygamber, hem de bütün sahabe bundan nasibini (!) alacak demektir. Mesele, sahabe dönemindeki Mushafların noktasız ve harekesiz olmasıyla da bitmeyecektir. Çünkü Mushaf yazımında, ayet sonlarına nokta konulmasıyla başlayıp hemze, şedde gibi işaretlerin eklenmesi; sure isimlerinin, ayet numaralarının, surenin Mekki veya Medeni olduğunun belirtilmesi gibi pek çok şeyle devam eden her değişiklikte sahabenin bu nasibi (!) artmıştır.

Bugün Kur'an'ı kolaylıkla okuyabilen bu iddianın sahipleri; oluşturulan ilk Mushafın yazısı Müslümanlarca aynen devam ettirilseydi, acaba Kur'an'ı yine okuyabilirler miydi?

Sonra, Mushaflarda birbirlerine kıyasla sınırlı da olsa harf fazlalığı veya eksikliği vardır:

Fazlalığa misal:

et-Tevbe suresinin 100. ayetinde «*واعد لهم جنات تجري تحتها الأنهار*», «*واعد لهم جنات تجري من تحتها الأنهار*» şeklinde de okunmuştur ve her iki kıraat mütevatirdir. Her ikisi de resmî Mushafın yazılışına muvafaktır. «*من*» harfinin fazlalığı Mekki Mushafa, hazfi de diğerlerine muvafaktır.

Eksiğe misal:

el-Bakara suresinin 116. ayetinde «*وقالوا اتخذ الله ولدا*», «*و*» sız olarak «*قالوا اتخذ الله ولدا*» şeklinde de okunmuştur ki, bu kıraat Şam Mushafına muvafaktır.¹⁷⁵

¹⁷⁴ Mesele, bunların yanı sıra kıraat ihtilâfları, yedi harf üzere nüzul gibi konuları da içermektedir. Burada, bunları ele almamız elbette mümkün değildir. Konu hakkında "Kur'an İlimleri" konulu kitaplara bakılmalıdır. Kısaca değinmek gerekirse: "İslâmiyetin doğuşu esnasında Arapların elindeki yazı, bugünkü gibi mazbut bir şekilde değil, bilâkis harekelerden ve noktalardan mahrumdu. Hz. Peygamber ve sahabe devrinde, yazılan ayetleri her şeyden tecrit etme gibi bir usûl, şiddetle uygulanmıştı. Fakat, Araplar Arap olmayanlarla karışıp, dillerinde bir lahin husule gelmeden önce, kendilerinde bir irap melekesi muhakkakki mevcuttu. Belki de bunu, noktadan ve harekeden mahrum olan harflerin yazılış şekillerinden temin edebiliyorlardı." (İsmail Cerrahoğlu, *Tefsîr Usûlü*, TDV Yayınları, Ankara 1983, 88-89.)

Harflerin noktalanması, tıpkı, bizim kullandığımız Lâtin harflerinde 'c', 's' harflerinin altına çengel konularak 'ç', 'ş'; 'i' harfinin üstüne nokta konularak 'î'; 'o', 'u' harflerinin üstüne iki nokta konularak 'ö', 'ü'; 'g' harfinin üzerine işaret konularak 'ğ' harflerinin elde edilmesine benzerdir. Nitekim, Fars ve Osmanlılar da; Arapçada olmayan 'çe', 'ge', 'je' ve 'pe' sesleri için, kullandıkları Arap alfabesindeki 'ج' e iki nokta ilâve ederek 'چ'; 'ك' in üstüne çizgi koymak suretiyle 'ك'; 'ز' ya yine iki nokta ilâve ederek 'ز'; 'ب' nin altına iki nokta ilâve etmek suretiyle de 'پ' harflerini oluşturmuşlardır.

Keskioğlu şöyle der: "İslâmiyet etrafa yayılınca Arap olmayan unsurlar da Müslüman olmuşlardı. Bunlar noktasız ve harekesiz Kur'an'ı okumakta herkes gibi güçlük çekiyordu. Lahne ve hataya düşüyordu. Bu güçlüğü gidermek, hataları önlemek için hareke ve nokta koyma çaresine başvurulmuştur." (Keskioğlu, *Nüzûlünden Günümüze Kur'an-ı Kerim Bilgileri*, 153-154.)

¹⁷⁵ Subhi es-Salih, *Mebâhis fi 'Ulumi'l-Kur'an: Kur'an İlimleri*, çev. M. Said Şimşek, Hibaş Yayınları, Konya, 90.

Önceki Mushaflarda noktalama işaretlerinin olmadığı bilinmektedir. Elimizdeki Mushaflarda da kullanılan birçok harf, bazı harflerin noktalanması suretiyle elde edilmiştir.

Noktalamadan dolayı meydana gelen kıraat şekilleri, daha ziyade bu noktaların alta ve üste yazılıp yazılmamasından zuhur etmiştir. Kıraat ihtilâfında harfin şeklinin « ت » veya « پ » şeklinde olması mana bakımından pek büyük değişiklik arz etmez.¹⁷⁶

Misal verelim:

« و ما ربك بغافل عما يعملون » (Hûd, 11/123) ayet, noktasız olduğundan; « تعملون ، يعملون » da okunur, her iki kıraate de müsaittir.¹⁷⁷

Tek noktalar üzerinde meydana gelen değişikliklerde mana itibariyle fazla bir ayrılık yoktur. Yani, tezat teşkil edecek bir değişiklik meydana gelmemektedir. Meselâ, el-A'râf suresinin 57'nci « وهو الذى يرسل الرياح بشرا... » ayetindeki « بشرا » kelimesi « ب » ye bedel olarak « ن » ile de okunmuştur.¹⁷⁸

Harekelemeden meydana gelen kıraat değişiklikleri de vardır:

« فناداها من تحتها » (Meryem, 19/24) ayet, harekesiz; « من ، من » min, men diye her iki kıraate de elverişlidir.¹⁷⁹

Bu örnekleri çoğaltmak mümkündür.

Arap baskısı Mushaflarda, med elifleri yer almamaktadır. Tevafuklu (?) Kur'an'ı incelerken örnek aldığımız 448. sayfayı burada da örnek alalım: Sâffât suresinin 79. ayeti Türk baskısı Mushaflarda « سلام على نوح فى العالمين » şeklinde yazılmışken; Arap baskısı Mushaflarda « سلم على نوح فى العلمين » yazılmıştır. Bu eliflerin yerine uzatma işareti konulmuştur.

Bir meseleye daha değinmek istiyoruz: Bu iddiayı ileri sürenler, "hükmü ve tilâveti mensuh" ayetlerle "hükmü baki, tilâveti mensuh" ayetlerin¹⁸⁰ levh-i mahfuzda olmadığı yolundaki bir savın da zımnen sahibi olacaklardır.

Konuyu fazla dallandırıp budaklandırmadan bitirelim:

Osmanî resme¹⁸¹ saygı duymak ve ona uymayı iyi karşılamak başka, onun tevkifi olduğunu söylemek başkadır. Arada, temel bir fark vardır. Bu resmin alınışının zarurîliği konusunda âlimlerin pek çok görüşü vardır. Öyle ki, Ahmed b. Hanbel şöyle demektedir: "Osmanî Mushafın hattına muhalefet haramdır. Velew ki bir vav, bir elif, bir yâ veya başka bir

¹⁷⁶ Cerrahoğlu, *Tefsîr Usûlü*, 103.

¹⁷⁷ Keskiöğlu, *Nüzûlünden Günümüze Kur'an-ı Kerîm Bilgileri*, 153-154.

¹⁷⁸ Cerrahoğlu, *Tefsîr Usûlü*, aynı yer.

¹⁷⁹ Keskiöğlu, *Nüzûlünden Günümüze Kur'an-ı Kerîm Bilgileri*, aynı yer.

¹⁸⁰ Bak. Celâluddîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr b. Muhammed es-Suyûtî, *el-İtkân fi 'Ulumi'l-Kur'an: Kur'an İlimleri Ansiklopedisi*, çev. Sâkıp Yıldız-Hüseyn Avni Çelik, Hikmet Neşriyat, İstanbul 1978, 2/58-68.

¹⁸¹ Yazıya.

harfte olsun." İmam Malik'e soruldu: "Ne dersin, biri bir Mushaf yazmak istese, bugün insanların çıkardığı yeni hece harfleriyle yazacak olsa, doğru olur mu?" İmam Malik şöyle cevap verdi: "Hayır, uygun görmem. İlk yazıldığı şekil üzere yazsın." Şafî ve Hanefî fıkıh kitaplarında da buna benzer ifadeler vardır. Lâkin, bu imamlardan hiç biri bu resmin ne tevkifi ve ne de ezeli bir sır olduğunu söylemiştir. Onlar, bu resme bağlanmanın, sözün birliği ve ümmetin aynı şîara ve aynı ıstılaha uyması bakımından gerekli olduğu görüşündeydiler. Kuralları tespit eden Hz. Osman'dır ve onları uygulayan da Zeyd b. Sabit'tir. O Zeyd ki, Resulullah'ın emini ve vahyinin kâtibi idi.

Kaldı ki âlimlerden bazısı, Osmanî resme muhalefetin mubah olduğunu söylemekle kalmamış, yazının bir ıstılahtan öte bir şey olmadığını söylemişlerdir. Bu görüşte olan âlimlerin başında Ebu Bekir el-Bakillânî gelir. *el-İntisar* isimli kitabında şöyle der:

Yazıya gelince; Allah, ümmet üzerine bundan bir şeyi farz kılmamıştır. Çünkü, Kur'an kâtiplerine ve Mushafları yazanlara belli şu yazıyı kullanacak ve diğerini kullanmayacaksınız diye bir emir verilmemiştir. Böyle bir emrin vücubiyeti ancak duymakla ve (vahyin) tevkifi ile olur. Kur'an'ın nasslarında ve nassların mefhumunda Kur'an resminin ancak belli bir vecih üzere caiz olduğu ve bunun dışına çıkmanın caiz olmadığına dair bir delil olmadığı gibi, Sünnette de bunun vücubuna delil yoktur. Ümmetin icmasında ve şer'î kıyaslarda da böyle bir mecburiyet mevcut değildir. Aksine, Sünnette, hangi vecih kolaysa onun kullanılmasının cevazına işaret vardır. Çünkü, Resulullah (s.a.v.) Kur'an'ın yazılmasını emreliyordu; ama ne belli bir şekil üzere yazılmasını emretmiş ve ne de kimseyi yazısından dolayı sakındırmıştır. Onun için Mushafların yazıları değişik olmuştur. Kimi, ağızdan çıkan sesi esas alarak yazıyordu; kimi de yazının bir ıstılahtan ibaret olduğunu ve insanlar için durumun gizli olmadığını bildiği için bazı harfleri eksik veya fazla yazıyordu. Bundan dolayıdır ki, Kur'an'ın kûfi harflerle ve ilk yazı ile yazılması, eliflerin uçlarının kıvrılarak veya başka şekillerde yazılması caizdir. Yine Mushafın eski yazı ve harflerle yazılması caiz olduğu gibi, yeni yazı ve harflerle¹⁸² ve daha başkalarıyla yazılması da caizdir.

Mushafın yazısının ve harflerinin bir çoğu değişik ve farklı şekillerde olunca ve âlimler, herkesin âdeti olduğu üzere yazmasına ve daha kolay, daha meşhur ve daha evlâ olanı seçmesine müsaade ettiklerine ve bunu yapanları reddetmeyip, günaha girdiklerini söylemediklerine göre; buradan da anlaşılıyor ki, insanlar, kıraatlerde belli ölçülerin dışına çıkmamaları emrolunduğu gibi burada belli bir yazı ile emrolunmamışlardır. Bunun sebebi, **yazıların ancak birer alâmet ve sembol oluşlarıdır. Onlar sadece işaret ve rumuz mesabesindedir. Kelimenin okunacağı şekle uygun düşen her yazı, caizdir.**

Kısacası, insanların belli bir resmi (yazı çeşidini) kullanmalarının vacip olduğunu iddia eden, iddiasını ispatlamak için delil getirmek mecburiyetindedir. Ama, delili nereden getirecek?...

Kadı Ebu Bekir'in bu görüşü alınmaya değer, delili apaçık ve uzak görüşlü bir görüştür. O, Allah'ın Kitabının yazısını ilgilendiren dinî bir meselede selefi yüceltme duygusallığı ile delil getirmeyi birbirine karıştırmamıştır. Kur'an resminin tevkifi ve ezeli olduğunu söyleyenlere gelince; onlar, duygularına başvurmuş ve kendi zevk ve vecdlerinin duygusallığına teslim olmuşlardır. Hâlbuki, zevkler nisbî olup, dinin bu konuda bir fonksiyonu yoktur. Zevklerden şer'î bir hakikat çıkarılamaz.

Lâkin, biz (Subhi es-Salih) Kur'an'ın resmi konusunda bundan daha isabetli olan bir görüşü benimsiyoruz. el-Bakillânî'nin sıraladığı delillere bakarak Osmanî resme muhalefet

¹⁸² Bugün Mushaflarda kullanılan harfler.

etmenin caiz olmadığı kanaatindeyiz. Biz, bu konuda el-İzz b. Abdüsselâm'ın görüşünü daha isabetli buluyoruz. O, şöyle der: "Şu anda Mushafın ilk resimler (yazı) ile yazılması caiz değildir. Ümmet artık şu anda kullanılan resim üzere anlaşmış ve bu yazı bir istilâh hâlini almıştır. Aksi, ilmin kaybolmasına sebep olacaktır. Daha öncekilerin geliştire geliştire sağlamlaştırdıkları bir şey, cahillerin cehli gözetilerek terk edilemez. Yeryüzü Allah için delil getirenden hâlî olmaz."

Bu son görüş özet olarak şunu ifade etmektedir: Avam tabakası, Kur'an'ı eski resmi ile okuyamaz. O hâlde, Kur'an'ın kendi çağlarında yaygın olan istilâhlarla yazılması daha iyi, hatta vaciptir. Lâkin bu, eski Osmanî resmi ilga etmek anlamına gelmez. Çünkü, onu ilga etmek, ümmetin ittifak ettiği ve onun sayesinde ihtilâftan kurtulduğu değeri büyük dinî bir sembolü bozmak olur. Ümmet içerisinde Osmanî resim metodunda bu ufak tefek farkları göz önünde bulunduran âlimler mevcut olacaktır.¹⁸³

İmam Zerkeşî de, Kur'an'ın Arap elifbası dışında bir alfabeye yazılmasının caiz olabileceğini; ancak bilen bu elifbayla okumasının daha iyi olduğunu belirtir.¹⁸⁴

Nitekim, epey zamandır "bir yazıyı bütün ses inceliklerini belirterek başka bir alfabeye çevirme yolu" olan çevriyazı (transkripsiyon) ehline kullanılmaktadır.¹⁸⁵ Bu çevirme yolu, ilmî eserlerde bir çok kolaylıklar sağlamaktadır.

Ülkemizde, orijinal metnin bir sayfada, okunuşunun Lâtin harfleri ile karşı sayfada veya her ikisinin aynı sayfada yer aldığı Mushaflar da vardır. Arap elifbasını bilmeyen birçok kişi, bu Mushaflara rağbet etmektedir. Ancak, çevriyazılı olmadığı için, bunları okuyanlar Kur'an'ı yanlış okumuş olmaktadır. Çevriyazılı bir Mushafa ise biz rastlamadık. Sırf Lâtin harfleri ile yine çevriyazısız yazılmış olanlar da vardır ki, bunlara Mushaf denemez.

Orijinali Arapça olan ve Arap harfleri ile yazılmış bir metin, çevriyazılı bir metne dönüştürülüp çevriyazıyı bilen birisi tarafından okunduğunda, bu okuyuşun Arapça olmadığı iddia edilemez.¹⁸⁶

Kur'an ve kıraat birbirinden ayrı iki hakikattir. Kur'an, beyan ve icaz için Hz. Peygamber'e nazil olmuş bir vahiydir. Kıraat ise, zikredilen şu vahiy lâfızlarının, tahfif ve ağırlaştırma ve diğer yönlerden, yazılması keyfiyetidir.¹⁸⁷

Kur'an-ı Kerim, özü itibarıyla yazılı bir metin (= *mektub*) değildir; bilâkis onun hâkim vasfı *meşfuh* (ağızdan çıkan) ve *mesmû* (işitilen) bir hitap olmasıdır.¹⁸⁸

Ayrıca, Kur'an-ı Kerim'in "Kitâb" olması, çoğunun zannettiğinin aksine, sadece "yazılı" olmasıyla değil, sözlü olmasıyla, okunmasıyla da ilgilidir. Şöyle ki:

¹⁸³ Salih, *Kur'an İlimleri*, 220-222.

¹⁸⁴ Nak. Suyûtî, *el-İtkân*, 2/439-440.

¹⁸⁵ Talât Koçyiğit'in "*Hadîs Tarihi*, İlmî Yayınlar, Ankara 1981; *Hadîşçilerle Kelâmcılar Arasındaki Münakaşalar*, TDV Yayınları, Ankara 1984; *Hadîs İstilâhları*, AÜF Yayınları, Ankara 1985" eserleri; kişi ve kitap isimlerinin, istilâh kavramların çevriyazılı basıldığı kitaplardandır.

¹⁸⁶ Subhi es-Salih'in yukarıdaki görüşüne biz de iştirak ediyoruz. Zaten, bugün çocuklarımız Lâtin alfabesini okuyup yazmayı 1 eğitim-öğretim yılında zor öğrenmelerine karşın, yaz tatillerinde 2-3 aylık sürede Arap elifbasını yazmayı pek öğrenmeseler/öğretilmeseler bile okumayı öğrenmektedirler. Kaldı ki, modern eğitim metotlarıyla hazırlanmış elifbayı öğreten sesli ve görsel CD'ler ya da "elifba cüzleri" vasıtasıyla, okumayı öğrenmek iyice kolay hâle gelmiştir.

¹⁸⁷ İmam Zerkeşî, *el-Burhan fi Ulumi'l-Kur'an*'dan nak. Cerrahoğlu, *Tefsîr Usûlü*, 105.

¹⁸⁸ Düccane Cündioğlu, *Kur'an Çevirilerinin Dünyası*, Kaknüs Yayınları, İstanbul 2005, 18.

Kitap, "Ke-Te-Be" fiil kökünden türetilmiştir. Bu fillin masdarı olan el-ketb, deriyi deriye veya bir tabakayı diğer tabakaya ipe bağlamak demektir. Bu anlamda "ketebtü's-Sekae = torbayı bağladım" denilir. Terim olarak, "harfleri birbirine yazıyla bitiştirmek" anlamına gelir. Bu bakımdan, ağızdan çıkan seslerin bir tertip hâlinde olması durumunda, bu seslere de "kitap" denilir. (Ragıb el-İsfahanî, *el-Müfredât fi Garîbi'l-Kur'an*, 423; Ebu'l-Beka, *Külliyat*, 307.) Çünkü, Kur'an'da sürekli olarak geçen "kitap" sözcüğü, her zaman Kur'an'ın yazılı şeklini ifade etmez; Allah'ın kelimelerinin bir düzen içinde birlik göstermesi "yazma" demektir.¹⁸⁹

Pek çok ayette, biz insanlara inmeden önce Allah katında bulunan Kur'an-ı Kerim için "Kitab" kelimesi kullanılmıştır. Bu, Kur'an'ın Allah katında, bizim anladığımız ve bildiğimiz maddî kâğıtlarda ve bizim kullandığımız bir yazı çeşidi ile yazılı bulunduğu anlamına gelmez. Belki Yüce Yaratıcı Kur'an'ın, kul sözü karışmadan, değişmeden orijinal bir Allah Kelâmı olarak indiğini bize anlatmak için onu "Kitab" olarak nitelemiştir. Çünkü, insanlar arasında bir metnin orijinal olarak saklanabilmesi, büyük ölçüde onun yazılı olmasına bağlıdır. Zaten, Kur'an ayetleri de Hz. Peygamber'e yazılı maddî metinler olarak inmemiştir. Kur'an'dan ilk olarak "Kitab" diye bahseden ayet, "Sana indirdiğimiz bu Kitap, mübarektir; ayetlerini iyice düşünsünler, akli olanlar da öğüt alsınlar." ayetidir. Bu ayet, Mekke'de inmiş bir surede (Sād, 38/29) bulunmaktadır. Bu ayetin indiği sırada Kur'ân, henüz tamamlanmamış ve bir kitap hâline gelmemiştir. Onun yazılı olarak inmediği de bilinen bir gerçektir. Ondan önce gelen pek çok ayette okumaktan ve okunan şey anlamına "Kur'an"dan bahsedilmektedir. Bunun için Kur'an önce okunan, sonra yazıya geçirilen bir Kitabdır.¹⁹⁰

Kur'an-ı Kerim'in evveleminde sözlü kültüre sahip bir topluma, 1400 küsur yıl öncesi nazil olduğunu, bu nedenle de Kur'an'ın kelime hazinesinin sözlü kültürün normları çerçevesinde şekillendiğini ihmal eden, Kur'an'ın esas itibarıyla *sözlü metin* olduğunun farkına var(a)mayan bir zihniyetin, hiç tereddüt etmeksizin Kur'an'ın hikmet ve tebligatını anlamakta başarısız olacağını söyleyebiliriz.¹⁹¹

Yani, asıl olan Kur'an'ın yazısı değil; sözüdür, okunuşudur. Velhâsıl, yüce Kur'an *Nur Risaleleri*'nde iddia edilenin aksine hat (yazı) yönünden değil, bilâkis nazm ve mana yönünden ilâhîdir.

¹⁸⁹ Ali Ünal, *Kur'an'da Temel Kavramlar*, Beyan Yayınları, İstanbul 1986, 30.

"Kitab" kelimesinin iştikakı hakkında Fahrüddin er-Râzî de der ki: "Kitab"ın manası, "korumak, muhafaza etmek, zabt u rapt altına almak, bağlamak" şeklinde olur. Nitekim sen, deriden olan su kabını dikip, böylece de içindekini muhafaza ettiğinde *كُتِبَتْ الْمَزَادَةُ اِكْتَبَهَا* dersin. Binaenaleyh, hem bunun, hem de "kitab"ın insanlar arasındaki manası, "muamelelerini muhafaza edip korumak"tır. (Râzî, *Tefsîr-i Kebîr*, 16/365.)

Dinimizin Kur'an'ın ezberlenmesine verdiği önemden bahsetmek herhâlde zait olur. "Muhafaza eden, saklayan, koruyan" anlamındaki "Hâfız" ismi, Kur'an'ı baştan sona ezbere bilip okuyabilen "ümmetin en şerefileri"nin unvanı olmuştur. Hafızlık, geleneğimizde hiçbir zaman ihmal edilmemiştir.

"Koruma"nın aslı olan "ezber"den soğutulan, hatta onu aşağılar duruma getirilen modern insan, önce "hafıza"sını yitirdi. Şimdilerde CD'ler, taşınabilir bellekler, internet yüzünden "kitab"ını da kaybetmek üzere...

Tevafuklu Kur'an yazan zihniyet; "bilgisayar"larının "Bilgi"yi yanlış sayması, niteliksel sayım yapamaması yüzünden Kur'an'ın iki ayetini inkâr edecek kadar hesap kurbanı, kafayı sayılarla bozmuş, niceliksel ölçülere esir olmuş 19'culara "bu kapıyı açmış" diyemesek de onları en azından buyur etmiştir. Nitekim:

19 hurafesinin hararetili savunucusu Edip Yüksel'in mü'minleri şöyle diyor:

(...) Allah'tan bu diziş şekli konusunda aldığı işaretin gerekçesini belki Muhammed bile bilmiyordu, Allah bunu 1900'lü yıllarda *Nevfel*, *Said Nursî*, *Edip Yüksel*'le gündeme gelecek olan bir kuşağa saklamış. (...) (19'cuların web sitesinden nak. Cündioğlu, *Kur'an Çevirilerinin Dünyası*, 263.)

¹⁹⁰ Ali Akpınar, *Mushafa Abdestsiz Dokunma Meselesi*, http://www.cumhuriyet.edu.tr/akademik/fak_ilahiyat/der51/05.htm.

¹⁹¹ Cündioğlu, *Kur'an Çevirilerinin Dünyası*, 111.

2.1.3. NİÇİN BÖYLE BİR MUSHAF?

Âmi avamdan veyahut akli gözüne inmiş maddiyunlar tabakasına karşı, Kur'ân'ın göz ile görünecek bir işâret-i i'caziyesi bulunduğu, onsekizinci işârette dâva edilmiş. Ve o dâvayı tenvir ve isbat etmek için, çok îzaha lüzum vardı. Şimdi anladığımız mühim bir hikmet-i Rabbanîye cihetiyle o îzah verilmedi. Pek cüz'î birkaç cüz'iyatına işaret edilmişti. Şimdi o hikmetin sırrı anlaşıldı ve te'hiri daha evlâ olduğuna kat'î kanaatımız geldi. Şimdi o tabakanın fehmini ve zevkini tahsil etmek için; kırk vücuh-u i'cazdan göz ile görülen bir vechini, bir Kur'anı yazdırdık ki o yüzü gösterebilir.¹⁹²

Yakında tâbedilecek "Mu'cizeli Kur'ân" da Hâfız Osman hattı, aynen muhafaza edilmekle beraber; Kur'ânın mucizeleri gösterilmiştir. Bu Kur'ânın, Âlem-i İslâm başta olmak üzere bütün dünyaca ne büyük bir alâka ile karşılanacağı şüphesizdir.

Bütün bunlar, Risale-i Nur'un dünya çapında muazzam bir boşluğu doldurmakta olduğunun delil ve emareleri değil midir? Bütün beşeriyet, Kur'âna ve dolayısıyla asrımızda onun mânevî i'cazını ispat ve beyan eden Risale-i Nur'a muhtaçtır.¹⁹³

İşte "mucizeli Kur'an" bu yüzden yazılmış... Akli gözüne inmiş maddecilere Kur'an'ın mucizesini göstermek için!...

Kur'an'ın hattında icaz arayanlara geçmişte de rastlanmış, yakın bir zaman önce de aynı düşünce ile bir hurafe "19 mucizesi" diye yutturulmaya çalışılmıştı.

Cerrahoğlu Kur'an'ın icazını şu nefis ifadelerle açıklıyor:

Kur'an-ı Kerim, ihtiva ettiği üslup ve fikir sistemi ile, muhataplarını dehşete düşürmüş ve asrındaki belâgat sahiplerinin seslerini de kesmiştir. Gönüllere hoş gelen üslubu, lâfızlarının inceliği, manalarının çekici güzelliği, mesellerinin lâtif oluşu, garip haberleri, insanın madde ve ruhuna hitap edişi, sözlerinin yerli yerinde oluşu, tekrarlarının usandırmayışi, müşahedeye ve tefekkürü davet edişi, son zamanlarda yapılmış hassas aletler ve tesis edilen mükemmel lâboratuvarlar yardımıyla akılların ulaşabileceği ilmî sınırları ortaya koyan, fert ve cemiyet ahlâkını güzelleştiren ve aileyi ıslah eden ahlâk kaideleri, çekici kıssaları, geçmiş asırların tarihini aydınlatması, mebd ve mead hususundaki bilgileri, askerî talimatı, devletler arası hukuk prensipleri, bünyesinin diğer eserlerden farklı oluşu, tabiî güzellikleri yanında bediî güzellikleri, delillerinin kuvveti, mantığının üstünlüğü, müstesna ikna sistemi, kısacası; prensiplerinin yüceliği ve insanoğlu için her iki âlemin saadetini temin etme vazifesini üzerine alması, onun insanlığı âciz bırakan en mühim yönlerinden biri olmuştur.

İşte herkesi âciz bırakan, dehşete düşüren ve ilâhî vahiy ürünü olan mukaddes kitap; devleti, hükümeti olmayan ve hatta okuma yazması dahi bulunmayan bir ümmîye gönderilmişti. Bu kitap; putlara, yıldızlara, ağaçlara, taşlara, kum yığınlarına ve elleriyle yaptıkları şekilli yiyeceklere tapan ve kızdıkları zaman onları yemeye kadar varan hurafeler içinde bocalayan ve en çirkin insanlık dışı hareketleri irtikâp eden insanlar arasında, tevhit

¹⁹² *Mektubat*, 384, Yirmidokuzuncu Mektub/Üçüncü Risale Olan Üçüncü Kısım/Birinci Mes'ele/İkinci Tabaka.

¹⁹³ *Tarihçe-i Hayat*, 666, Risale-i Nur ve Hariç Memlekeler.

(birlik) akidesini yayarak, hurafeyi ve putperestliği kökünden yıkmış, bu insanları çok kısa zamanda ıslah ederek, her yönden, insanlık için onları birer örnek yapmıştır. Kısa zamanda başarılımış böyle bir inkılâbın eşı, tarihte gösterilemez.

Arap edebiyatının şaheseri olan Kur'an-ı Kerim; dili, üslubu ve ihtiva ettiği fikirler sebebi ile, kendisini herkese dinletmiş, büyük küçük, zengin fakir ayırt etmeksizin her yaştaki ve her durumdaki insana imanı aşlamıştır. Tarih bunun en büyük şahididir. Onun üslubu, insanların telif ettiği eserlere asla benzemez. Bu üslup kendine hastır. Bilhassa, Kur'an'ın tehadđi ayetleri bu hususu aydınlatan tarihî bir delil olarak gözlerimizin önündedir. O; insanoğlundan, yardımcılarını da çağırarak suretiyle, en küçük suresine benzer bir sure meydana getirmesini istemektedir. Yine tarihî bir hakikattir ki, bu meydan okumaya cevap verilememiş ve verilemeyecektir de. Bilhassa, burada ortaya çıkan hakikat şudur ki, Kur'an'ın üslup üstünlüğü Arap edebiyatı üstatlarını hayrete düşürmüş, onların edebî dehasını ezmiş, gelecek asırlarda ortaya çıkacak olan belâgat sahiplerinin de seslerini kesmiştir.¹⁹⁴

İşte Kur'an'ın icazı budur. Yoksa, insanların kendi çabalarıyla yazısında yaptıkları birtakım oyunlar değil... Maddecilerin Kur'an'a inanmamalarının sebebinin mucize azlığında (!) görenler, onları inandırmak için kendi uydurdukları saçmaları mucize diye ileri sürmüşlerdir.

2.1.4. TEVAFUK UĞRUNA İŞLENEN BİD'AT

Selef-i salihîn, Kur'an konusunda devamlı takva üzere hareket etmiş, bu konudaki her yeni yaklaşımı çekince ile değerlendirmiş, ihtiyatla karşılamışlardır. Öyle ki, bu endişe, hayırlı ve ümmete faydalı işlerde dahi onlardan ayrılmamıştır.

Vahiy kâtiplerinden biri olan Zeyd b. Sabit el-Ensarî (r.a.) şöyle demiştir:

Ebu Bekir, Yemame (denen yer)de şehit olanların ölüm haberini yollayıp, beni çağırırdı. Yanında Ömer de bulunuyordu. Ebu Bekir bana şöyle dedi:

-Ömer bana geldi ve dedi ki: "Yemame gününde insanların öldürölmesi çok şiddetli oldu. Ben, diğer harp sahalarında da harbin şiddetli olup, Kur'an hafızlarının şehit edilmelerinden, bu sebeple de Kur'an'dan büyükçe bir kısmın zayi olup gitmesinden endişe ediyorum. Ancak Kur'an'ı toplamamız hâlinde bu iş olmaz. Binaenaleyh ben, senin muhakkak Kur'an'ı toplamam gerektiğini düşünüyorum."

Ben de Ömer'e:

-Resulullah'ın yapmadığı şeyi ben nasıl yaparım? dedim. Ömer:

-Vallahi, bu hayırlıdır, dedi ve bana bu hususta müracaattan vazgeçmedi. Nihayet, Allah benim kalbimi bu işe ısındırdı ve ben de Ömer'in düşündüğü gibi düşündüm.

Zeyd b. Sabit dedi ki: Ömer onun yanında konuşmadan oturduğu hâlde, Ebu Bekir bana hitaben şöyle dedi:

¹⁹⁴ Cerrahoğlu, "Sunuş", (Abdullah Draz, *Kur'an'ın Anlaşılmasına Doğru* içinde), Mim Yayınları, 1983, III-V.

-Şüphesiz sen, genç ve akıllı bir adamsın. Biz, seni hiçbir kusurla itham etmiyoruz. Sen Resulullah için vahyi yazıyordun. Bu sebeple, sen Kur'an'ı arayıp incele ve onu bir araya topla!

Zeyd bu teklife karşı:

Vallahi, bana bir dağın nakledilmesi emredilmiş olsaydı, Ebu Bekir'in emrettiği Kur'an'ı toplama işinden daha ağır gelmezdi, dedi. Zeyd dedi ki: Ben:

-Sizler Peygamber'in yapmadığı bir işi nasıl yaparsınız? dedim. Ebu Bekir:

-Allah'a yemin ederim ki, bu hayırlı bir iştir, dedi.

Ben bu itirazımı tekrar tekrar ona yineledim. Nihayet Allah, Ebu Bekir ile Ömer'in akıllarını yatırdığı ve göğüslerini ferahlattığı gibi, benim de aklımı bu işe yatırdı ve gönlümü ferahlattı. Bunun üzerine ben, Kur'an'ın ardına düşüp gereği gibi araştırdım ve onu, yazılı bulunduğu deri parçalarından, kürek kemiklerinden, hurma dallarından ve hafızların ezberlerinden bir yere topladım.¹⁹⁵

Kur'an'ın levh-i mahfuzdaki gibi yazılması mümkün olsaydı; bu durum, sahabîler için -tam da ihtiyaç olduğu dönemde- evleviyetle söz konusu olurdu. Ne Kur'an'ı toplayan sahabîlerden ne de Mushaf yazan hattatlardan böyle bir iddia sâdir olmuştur.

Müslümanlar bu duyarlılığı, daha sonra Kur'an harflerinin noktalanmasında ve harekelendirilmesinde de devam ettirmişlerdir:

Basra'da vali olan Ziyad b. Sümeyye, Ebu'l-Esved'den dili ıslah etmesi için bir usûl koymasını istemişti. Bidayette Ebu'l-Esved bu teklifi kabul etmemişti. Fakat, zamanın hadiseleri içinde, Arap dilinin fesada uğradığını ve Kur'an'a da zarar geleceğini düşünen Ziyad, bir adama, Ebu'l-Esved'in yolu üzerine oturup, bir ayeti yanlış okumasını tembih etti. Bunun üzerine o adam Tevbe suresinin 3. ayetinde yer alan "rasûl" kelimesindeki lâm harfini kesre olarak okudu (ayetin manası "Allah ve Resulü müşriklerden beridir" iken, lâm'ın kesreli okunuşunda; "Allah, müşriklerden ve Resulünden beridir" anlamı çıkar). Bu okuyuşu işiten Ebu'l-Esved "İnsanların durumunun böyle olacağını tahmin etmezdim" diyerek, Ziyad'a gitti, onun istediği şeyi yapacağını söyledi ve kendisinden kâtip istedi.¹⁹⁶

İşte Ziyad, bu hayırlı işin başlatılmasına ancak bir hile ile vesile olabilmıştır. Olay şöyle devam etmiştir:

Ziyad ona 30 kadar kâtip gönderdi. O, Abdulkays'tan olan birini tercih etti. Ona: "Bir eline Mushafı, diğer eline de mürekkep rengine muhalif bir boya al, bir harfin telâffuzunda fetha okuduğumu görünce tam üzerine bir nokta koy, kesre okuduğumda altına bir nokta koy, ötre okuduğumda da harfin önüne bir nokta koy, eğer şu hareketlerde gunne yaparsam iki nokta koy!" diye talimat verdikten sonra, Kur'an'ı ağır ağır okumaya başladı, kâtip de noktaları koyuyordu. Her sahife tamam oldukça, kâtip Ebu'l-Esved'e sahifeyi iade ediyor, o da

¹⁹⁵ *Buhârî*, Tefsîr, 156/199.

¹⁹⁶ Cerrahoğlu, *Tefsîr Usûlü*, 90-91.

kontrol ettikten sonra, devam ediyorlardı. Bu iş böylece Mushafın irabı tamamlanincaya kadar devam etti.¹⁹⁷

Mushaf yazımında muhtelif renkli mürekkeplerin kullanımı da böyle başlamıştır.

Bilhassa harflerin noktalanmasından sonra, hareke noktalarıyla harf noktaları birbirine karışmasın diye, daire şeklindeki hareke noktaları behemehâl lâzımdı. Baştan harflerde nokta olmadığından bu iltibas yoktu. Aynı renkte olmak işi hâlledelemiyordu. Hareke noktaları asıl yazıdan sanılmasın diye harflere mahsus ve ekseriya siyah olan noktalardan ayrılmak üzere Mushaflarda ayrı renkte konurdu.¹⁹⁸

Sahabenin hepsinin aynı kültür seviyesinde olmayışı, tâbiîlerin de ekserisinin yabancı kavimlerden oluşu, Kur'an'ın okunuşunda zorluklar meydana getirmeye başlamış, ilk asrın ikinci yarısına doğru, Arap alfabesindeki birbirine yakın harfleri ayırt etmek için, bunların bazılarının altlarına ve üstlerine noktalar koymak icap etmişti. (...) Kur'an-Kerim'e nokta ve hareke konulması, bidayette epeyce münakaşa konusu olmuş, seleften birçok kimse bu hareketi kerih görmüşlerdi. Meselâ, İbn Ömer, Mushaflarda noktayı kerih görür; Abdullah b. Mesud, "Kur'an'ı her şeyden tecrit ediniz" derdi. İbrahim en-Nehaî de Kur'an'a nokta koymayı kerih görür, "onu her şeyden tecrit ediniz, kendisinden olmayan bir şeyle onu karıştırmayınız" derdi. Malik de bundan hoşlanmaz, yalnız küçüklerin Kur'an'ı öğrenmeleri için noktalamayı ve harekelemeyi tecviz ederdi.

Kur'an'ın noktalanmasına ve harekelenmesine mutlak bir ihtiyaç hâsil olmuş, daha doğrusu bir ihtiyacın neticesi olarak doğmuştur. Fakat bu hareketin, bir zamanda başlayıp bitmediğini, onun zaman aralıklarıyla muhtelif şahıslar elinde tekâmül ve inkişaf ettiğini çeşitli haberlerden anlamaktayız.¹⁹⁹

Mushaflar uzun zamandan beri tek renkte yazılmış/basılmış ve kolayca okunan bir hâle getirilmiştir. Birden fazla renk kullanımınının gereği kalmamıştır. Günümüzde, tecvîd kaidelerinin farklı renkle gösterildiği Mushaflar da vardır. Ancak, bunun meşru bir gerekçeye dayandığı da ortadadır.

Kırmızının çeşitli tonları kullanılarak, bazı satırlarında harflerin sıkıştırıldığı, bazısında seyrek bırakıldığı bir Mushaf yazmak, Kur'an'ın icazını göstermek değil, olsa olsa bir bid'at işlemektir.

*Meşhurdur ki; hilal-i id'e bakarlardı. Kimse bir şey görmedi. İhtiyar bir zat yemin ederek "Hilali gördüm" dedi. Halbuki gördüğü hilal değil, kirpiğinin tekavvus etmiş beyaz bir kılı idi. O kıl nerede.. Kamer nerede?.*²⁰⁰

İşte o ihtiyarın, beyaz bir kirpiğini hilâl zannedip milleti "Bayram geldi" diye ayağa kaldırması gibi, Said Nursî de düzdükleri bu tevafukları mucize zannetmiş, bir de bunu marifet bilip, bütün beşeriyetin Risale-i Nur'a muhtaç oluşunun (?) delili olarak sunmuştur. Bunlara, aynı tarzda kısa bir cevap vermeyi yeterli görüyoruz:

¹⁹⁷ Cerrahoğlu, *Tefsîr Usûlü*, aynı yer.

¹⁹⁸ Keskioğlu, *Nüzûlünden Günümüze Kur'an-ı Kerim Bilgileri*, 154.

¹⁹⁹ Cerrahoğlu, *Tefsîr Usûlü*, 91/92.

²⁰⁰ *İctimâi Reçeteler II*, 166, Hakikat Çekirdekleri/12.

Mucize zannedilen bu uyduruk tevafuklar nerede, yüce Kur'an'ın eşsiz icazı nerede...

"De ki: Andolsun, insan(lar) ve cin(ler), şu Kur'an'ın bir benzerini getirmek üzere toplansalar, birbirlerine arka olup yardım da etseler, yine onun benzerini getiremezler."²⁰¹

2.2. BİR KÖPEĞİN İSMİNİ BİLE KUR'AN'DA ARAMAK

Kırk muhtelif tabakata ve ayrı ayrı insanlara, kırk vecihle Kur'an-ı Hakîm i'cazını gösterir veya i'câzının vücudunu ihsas eder. Kimseyi mahrum bırakmaz. Hattâ yalnız gözü bulunan kulaksız, kalbsiz, ilimsiz tabakasına karşı da, Kur'an'ın bir nevi alamet-i i'câzı vardır. Şöyle ki:

Hâfız Osman hattıyla ve basmasıyla olan Kur'an-ı Mu'ciz-ül-Beyan'ın yazılan kelimeleri birbirine bakıyor. Meselâ: Sure-i Kehf'de: "ve sâminuhum kelbuhum" kelimesi, altında yapraklar delinse: Sure-i Fâtır'daki "kıtâmîr" kelimesi, az bir inhirafıla görünecek ve o kelbin ismi de anlaşılacak."²⁰²

"Sekizincileri köpekleridir" anlamına gelen "ve sâminuhum kelbuhum" ibaresi, Kehf suresinin 22. ayetinde yer almaktadır. Ayetin meali şöyledir:

"Gayba taş atar gibi: 'Onlar üç (kişidir), dördüncüleri köpekleridir' diyecekler. 'Beştir, altıncıları köpekleridir' diyecekler. '(Hayır), yedidir, sekizincileri köpekleridir' diyecekler. De ki: 'Onların sayısını Rabbim daha iyi bilir.' Onları bilen azdır. Onun için onlar hakkında, bu bildirilenler dışında münakaşaya girme ve onlar hakkında hiç kimseye de bir şey sorma!"²⁰³

Kehf suresinin bu ayeti, Kur'an'ın 295. sayfasında yer alırken, köpeğin ismi olduğu iddia edilen "kıtâmîr" kelimesinin geçtiği ayet 435. sayfadadır. İlginin (?) kurulması için şimdi de söz konusu ayetin mealine bakalım:

"(Allah) geceyi gündüzün içine sokar, gündüzü de gecenin içine sokar; güneşi ve ayı emri altına almıştır. Her biri belirli bir süreye kadar akıp gider. İşte Rabbiniz Allah budur, mülk onundur. Ondan başka yalvardıklarınız ise bir çekirdek zarına (kıtâmîr) bile sahip değillerdir."²⁰⁴

el-Kıtâmîr, çekirdeğin üzerindeki ince kabuk, çekirdek zarı; darbimesel olarak kıymetsiz, adî, ehemmiyetsiz manasında kullanılır.²⁰⁵

²⁰¹ İsrâ, 17/88.

²⁰² *Mektubat*, 167, Ondokuzuncu Mektub/Mu'cizat-ı Ahmediyye/Onsekizinci İşaret/Elhâsıl.

²⁰³ Kehf, 18/22.

²⁰⁴ Fâtır, 35/13.

²⁰⁵ *Mu'cemu'l-Müfehres: Kur'an Kelimelerinin Anahtarı*, çev. Mahmud Çanga, Timaş, 1986, 396.

"Ve sâminuhum kelbuhum" ifadesinin altındaki yapraklar delinse (!) bile, "kıtmîr" kelimesi açılan deliğe denk gelmemektedir. Çünkü, bu ibare Hafız Osman hattıyla yazılmış Mushafta 295. sayfanın 6. satırının sol tarafında iken; "kıtmîr" kelimesi 435. sayfanın 7. satırının sağ tarafındadır. Kaldı ki, denk gelse dahi bu, o köpeğin isminin "Kıtmîr" olduğunu ve bunu Kur'an'ın şifreli bir şekilde belirttiğini göstermez. Farklı satır sayısında yazılmış bir Mushafta ise bu iki ibare, -zaten ilgisi yoktur- hiç alâkası olmayan yerlerde yer alır.

Ashab-ı kehfın sayısı hakkındaki iddiaları "gayba taş atmak" şeklinde nitelendiren Kur'an'ın, köpeklerinin ismini gizli bir şekilde belirttiği (?) iddiasının makul görünecek bir yanı yoktur.

Abdullah Aydemir, *Tefsirde İsrailiyyat* adlı eserinde, söz konusu köpeğin adını birçok tefsir kaynağından araştırarak 11 ayrı isim vermiştir.²⁰⁶

Kur'an'ın icazını bu şekilde gösteren zihniyete, aşağıdaki soruların cevaplarını bulmamız için Kur'an'ın hangi sayfasının neresini, nereye kadar delmemiz (!) gerektiğini sormaya herhâlde hakkımız vardır; çünkü bunlara da cevap vermeleri yöntemlerinin tutarlı olmasının bir gereğidir.

1. Ashab-ı kehfın isimleri ne idi? Kur'an'da bu yiğitlerin isimlerinin belirtilmesi, köpeğin isminin belirtmesinden her hâlde daha anlamlı olsa gerektir.

2. Yiyecek almaya giden hangisiydi?

3. Şehirden alınan erzakın cinsi ne idi ve miktarı ne kadardı?

4. Köpek hangisininindi?

5. Köpeğin cinsi ve rengi ne idi?

...

Bu soruların cevaplarını birçok tefsir kaynağından toplayıp, bir araya getiren Aydemir şöyle demektedir:

İbn Cerir et-Taberî başta olmak üzere birçok müellifçe ashab-ı kehfın isimleri tek tek sayılmıştır. İsimlerin böylece tasrih edilmiş olması lüzumsuzdur. Çünkü, asgarî bir hesapla günümüzden 20-25 asır önce cereyan etmiş bir olayın kahramanlarının isimlerini -şayet ilâhî bir açıklama yoksa- bilmek mümkün değildir. Zaten, bunu araştırmaya lüzum da yoktur.

Açıkça anlaşılacağı üzere, ashab-ı kehfî teşkil eden gençlerin isimleri Acemî (Arapça dışında bir dil)dir. Herhangi bir şekil ve nokta ile zapt ve tespit bir hayli müşküldür. (...)

Sözü kısa kesmek gerekirse; bunlar açıkça İsrailiyattır.

Kur'an'da ve Hz. Peygamber'in hadislerinde asla bahis konusu edilmeyen, bu ashab-ı kehfın köpeğinin adı, rengi ve cinsi ile ilgili beyanların da İsrailiyattan olduğunda şüphe yoktur.

²⁰⁶ Abdullah Aydemir, *Tefsirde İsrâiliyyât*, DİB Yayınları, Ankara 1979, 170.

Köpeğin rengi hususunda ihtilâf edilmiş ve çeşitli şeyler söylenmiştir. Buna ne lüzum vardır? Hakkında delil yoktur. Buna ihtiyaç da yoktur. Üstelik bunlar nehyedilmiş şeylerdendir. Çünkü, bunların dayanağı, aslı ve esası "gaybı taşlama"dan öteye gitmez. Bunların ehl-i kitap ismi ile anılan Yahudilerden ve Hristiyanlardan alındığı ve dolayısıyla İsrailiyat olduğu açıktır.²⁰⁷

Doğrusu, ümmetten İsrailiyat ile uğraşan, yukarıdaki soruların cevaplarını arayan birçok kişi olmuştur; fakat herhâlde Mushaf delme metodunu (!) bulan ve kullanan ilk kişi Said Nursî'dir.

Ashab-ı kehf kıssasını ve Kur'an'daki diğer kıssaları anlamak, düşünüp ibret almak yerine böyle işlerle uğraşmak **tekellüfün** ta kendisidir. Hele bunları Kur'an'ın icazı diye takdim etmenin asla tutarlı bir yanı yoktur.

Mushafları delik deşik etmeye meraklı kardeşlerimize yöneltilecek yeni sorular bulmak bizim için hiç de zor olmayacaktır:

Hz. Adem'in yaklaşmaması istenen ağaç hangi ağaçtı?

Hz. Nuh gemiyi kaç yılda yaptı? Gemiye kaç kişi binmişti?

Hz. İsa'ya indirilen sofrada hangi yemekler vardı?

Hz. Yusuf kaç dirheme satıldı?

Hz. İbrahim'in aldığı dört kuş hangi kuşlardı?...

2.3. KUR'AN AYETLERİNİN SAYISI

*Kur'an, (...) ondört asır müddetinde her dakikada altıbin altıyüz altmışaltı âyetleri, kemâl-i ihtiramla hiç olmazsa yüz milyondan ziyade insanların dilleriyle okunuyor.*²⁰⁸

Sofuoğlu bu konuda şöyle der:

Kur'an-ı Azim'in ayetlerinin sayısına gelince 6000 ayettir. Bunun üzerine ziyade olan sayılarda çeşitli kaviller hâlinde ihtilâf edilmiştir. Kimisi bu sayının üzerine artırmadı. Kimisi 6204 ayettir, dedi. Kimisi 6214 ayet, kimisi 6219 ayet, kimisi 6225 ayet, kimisi 6226 ayet, kimisi de 6236 ayet, dedi. Bunları Ebu Amr ed-Danî, *el-Beyan* adındaki kitabında hikâye etti.²⁰⁹

²⁰⁷ Aydemir, *Tefsirde İsrâiliyyât*, 176-177.

²⁰⁸ *Âsâ-yı Mûsa*, 115, *Âsâ-yı Mûsa*'dan İkinci Kısım Hüccetullah-ül-Bâliğa Risalesi Onbir Hüccet-i İmaniye/Birinci Hüccet-i İmaniye Ayet-ül Kübra/Dokuz Külliyyet/Dokuzuncusu/İkinci Nokta.

²⁰⁹ Mehmed Sofuoğlu, *Tefsîre Giriş*, Çağrı Yayınları, İstanbul 1981, 188.

Keskioğlu da Şöyle demektedir:

Ayetleri yuvarlak rakam olarak 6666 sayarlar. Bazılarınca daha azdır. Çünkü, mukattaatı bir ayet sayıp saymama ihtilâfıdır. Birkaç ayeti bir sayanlar da var. Duraklar ihtilâfıdır. İbn Abbas'tan rivayete göre 6616'dır. Daha çok kabul olunan 6236 ayettir. 113 besmele de birer ayet sayılır.²¹⁰

Asırlardır kabul görmüş, hâlen ümmetin çoğunluğunun elinde bulunan Mushaftaki ayet sayısı 6236'dır. Bu sayıya 113 besmele de eklenirse 6349 olmaktadır.

Bu konuyu bizim ele almamızın nedeni ise, Said Nursî'nin Kur'an'ın 6666 ayet olmasından kendisine göre yine çeşitli tevafuklar (!) çıkarmış olmasıdır. Said Nursî, nedense elindeki Mushafın ayetlerini saymadan 6666 deyivermiştir. Hâlbuki, tevafuklu-mucizeli ve levh-i mahfuzdaki gibi (?) yazılan Mushafta da ayet sayısı 6236'dır. Böylece Said Nursî kendisiyle de çelişkiye düşmüş, bir dediği diğerini tutmaz olmuştur.

6666 ayet demiştir; çünkü uydurulan tevafuk ancak bu sayı ile bir anlam (!) kazanabilecektir:

Bu müsveddenin birinci tebyizi bir mübarek zât tarafından oldu. O zâtın tevâfuktan haberi yokken yazdığı nüshada, kayda lâyıık Şöyle lâtif ve mânidar bir tevâfuk gördük ki: O nüshanın satırları başında "ELİF"ler ALTIYÜZ ALTMİŞALTI olarak yazılmıştır. Bu hâl ise, Hazret-i İmam-ı Ali (Radiyallahü anh) tarafından bu hususî risâleye verilen Âyet-ül-Kübra namının cifrî ve ebcedî makamı olan ALTIYÜZ ALTMİŞALTI adedine tam tamına muvâfakatı ile, risâlenin bu nâma liyakatını gösterir. Hem âyât-ı Kur'âniyenin adedi olan ALTİBİN ALTIYÜZ ALTMİŞALTI'nın dört mertebesinden üç mertebesine tevâfuku dahi, bu risâlenin, âyatın bir lem'ası olduğuna bir işârettir diye telâkki ettik.²¹¹

Kur'ândaki âyetin mecmu'-u adedi, altıbin altıyüz altmışaltı olması ve Şu geçen seksendokuzuncu sahifede, mezkûr Esmâ-i Hüsnânın adedi, altı rakamıyla alâkadar bulunması ehemmiyetli bir sırta işâret ediyor, Şimdilik mühmel kaldı.²¹²

*Nur Risaleleri'*nde yer alan *Âyet-ül-Kübra* namlı risaleye, bu ismi Hz. Ali (r.a.)'nin özellikle verdiği iddiasını, kitabımızın "Nur Risaleleri'nde Hz. Ali" bölümünde ele alacağız.

İşte, *Nur Risaleleri'*nin tevafukları böylesine çürük ve düzmedir. Bunlar, Said Nursî ve talebeleri tarafından keramet telâkki edilmiştir.

İmam Suyutî, Kur'an ayetlerinin sayısı hakkında demiştir ki:

²¹⁰ Keskioğlu, *Nüzûlünden Günümüze Kur'an-ı Kerîm Bilgileri*, 128. Keskioğlu, ayetlerin sayısı "İbn Abbas'tan rivayete göre 6616'dır" demiştir. Deylemî'nin yine İbn Abbas (r.a.)'tan rivayetinde ise: "Cennetin dereceleri Kur'an'ın ayetleri kadardır. Her ayet, bir derecedir ve bu, altı bin iki yüz on altı (6216) ayettir. (...)" denilmektedir. (*Râmûz*, 1/283.)

²¹¹ *Şuâlar*, 151, Yedinci Şuâ/Âyetü'l-Kübra/İhtar.

²¹² *Mektubat*, 384, Yirmidokuzuncu Mektub/Üçüncü Risale Olan Üçüncü Kısım/Birinci Nükte/Hâşiye.

Aslında bu, önemli bir konu değildir. Görüşlerin çeşitliliği mukattaatı ve besmeleyi bir ayet sayıp saymama ve vakıfların nerede olacağı konusundaki ihtilâftan kaynaklanmaktadır. Onun önemi sadece, namazda bir ayetin tümünü okumayınca, namazın sahih olmayacağından ileri gelir. İşte bu yüzden bazı âlimler, **ayetlerin sayısını** bilmek, bir ilim değildir, bu sadece **bazı kimselerin kendilerini tanıtmak için ilgilendikleri bir meşgaledir**, demişlerdir.²¹³

Konuyu bitirdik, ama yeri gelmişken "666" ile ilgili bir tevafuku da biz zikrederim. Ebcedin kaynağı olan İbranî gematria ile uğraşan bazı Hristiyanlar, Deccal ile Peygamberimizin isminin Yunancası olan "Maometis" in bu sayıyla tevafuk ettiğini bulmuşlar ve ona iman etmek bir tarafa, onu -hâşâ- Deccal olarak görmüşlerdir.

İncil der "Son gün deccal çıkacak! Korkunç cismi!"
 "Altı yüz altmış altı" tutar! Bu devin ismi!
 "İSA düşmanı, en son gün çıkacaktır" der!
 "Altı yüz altmış altı" sayısal ismi eder!
 MUHAMMED'e, kurnazca bu, canavar isnadı!
 Çünkü Yunanca sayı, tam "MAOMETİS" adı! (666)
 Kıyamet vizyonunda görmüş Yuhanna onu!
 Evliyanın burada bakınız geldi sonu!²¹⁴

Uluğ Kızılkeçili, "Muhammed" in Deccal değil "Kurtarıcı"; hepsinin dönüp dolaştığı "kapı"nın da "Ali" olduğunu ebced hesabıyla şöyle ispat etmektedir:

Bu sayı "Kurtarıcı Yehova" ismiyle denk! (666)
 Âdem'e ruh üflenene, "Cuma günü"dür mihenk!
 Yine aynı sayıdır! "Kurtarıcı ismi" de! (666)
 Ona vaftizde inen YAHYA veya İLYAS de!
 İbranice "İLYAS" ve "Ev" sözcükleri eşit!
 "Kurtarıcı ALLAH" da! Öz demek! Çeşit çeşit!
 Bu sayı, "Son gün tenden çıkan" o "Genç" ile denk!
 "Âdem'e ruh üflenene cuma"dır buna mihenk!
 İbranice yine bu sayı, "Güneş" sözü!
 İBRAHİM "El Elyon" der! Çünkü ALİ'den özü!
 Bir daire çiziniz! Bu kadar olsun çapı!
 Çemberi MUHAMMED'dir! ALİ'dir ona kapı! (...)²¹⁵

İşte Yahudi, İttihadî, Alevî karışımı...

²¹³ Suyûtî, *el-İtkân*, 1/157.

²¹⁴ M. H. Uluğ Kızılkeçili, <http://www.ondokuz.gen.tr/altiyuzaltmisalti.htm>.

²¹⁵ M. H. Uluğ Kızılkeçili, <http://www.ondokuz.gen.tr/altiyuzaltmisalti.htm>.

Ebced ve (İbranî) Gematria İlmine Göre İsim ve Kelimelerin Sayısal Değerleri:

ŞM YEŞUE = 666 = Kurtarıcı adı = Cuma günü (İbranice)

ALİŞA (İLYAS) = 411

BYT = 412

YEŞUE ALHİM = 412 = Kurtarıcı ALLAH = Tanrı İsa

YOM ŞŞİ = 6. Gün = CUMA

ŞABB-I EMRD KTAT (Bıyıkları terlemiş oğlan) = 666 = ŞM YEŞUE (Kurtarıcı adı)

MAOMETİS (666) (Yunanca) = MUHAMMED (Kurtarıcı)

2.4. KUR'AN HARFLERİNİN SAYISI

Risale-i Nur'un bir kahramanı olan Husrev, Risale-i Nur'un hizmetinde gösterdiği hârikaları, nümune olmak için bir kısmını beyan edeceğiz. Şöyle ki:

Bu zât, dokuz-on sene zarfında dörtyüz risale kadar dikkatli ve tevafuklu olarak Risale-i Nur'dan yazdığı gibi; hâfız olmadığı halde yazdığı iki mükemmel Kur'an ile ve üçüncüsü -müteferrik bir surette- gözle görünür bir nevi i'caz-ı Kur'an'ı gösterir bir tarzda üç Kur'an'ı yazmış; tam mukabele edilmeden bize gelmiş; biz de mukabele etmeden size göndermiştik. Sizler de, kemâl-i dikkatle hareke ve harflerde gördüğünüz kırk-elli sehiv, Husrev'in kaleminin ne derece hârika olduğunu gösterir. Çünkü her Kur'an'ın üçyüz bin altıyüz yirmi (300.620) harflerinde o kadar hareke ve sükûnlarda yalnız kırk-elli sehiv bulunması, o kalemin isabette hârika olduğunu gösterir. (...)²¹⁶

Merhum Sofuoğlu, der ki:

Kur'an'ın harflerine gelince; Abdullah b. Kesir, Mücahid'den naklen Kur'an'dan saydığımız 321.180 harftir, demiştir. Fadl b. Ata b. Yesar 325.015 harftir, dedi. Sellâm Ebu Muhammed el-Hamanî şöyle dedi: Haccac karileri, hafızları ve kâtipleri topladı da onlara: Bana Kur'an'ın hepsinden haber verin, Kur'an kaç harftir? dedi. Sellâm dedi ki: Bu emir üzerine bizler sayıp hesap yaptık. Sayıp hesap yapanlar Kur'an'ın 340.740 harf olduğunda ittifak ettiler.²¹⁷

Ramuz'un mütercimi Abdülaziz Bekkine ise, mevcut Kur'an'ların 322.671 harf tuttuğunu belirtmiştir.²¹⁸

Suyutî, *İtkan*'da; İbn Abbas'tan yapılan rivayete göre, Kur'an'ın tamamının 323.671 harf olduğunu zikreder.²¹⁹ Suyutî, bu meselede başka görüşlerin de olduğunu belirttikten sonra şöyle demiştir:

Kur'an harflerini kesin bir sayıya bağlamada gösterilecek gayret, faydası olmayan bir meşgaleden öteye geçmez. İbnu'l-Cevzî, *Fünunu'l-Efvan* adlı eserinde meseleyi etraflıca ele almış; yarım, üçlü, onlu harfleri sayarak bu konuda geniş bilgi vermiştir. İsteyen bu esere müracaat edebilir. Biz, bu kitabımız (*el-İtkan*)da, mühim meseleleri inceledik. Böyle lüzumsuz meselelere yer vermedik.

Sehavî şöyle der: Kur'an kelimelerini ve harflerini saymada bir fayda olacağını sanmıyorum. Bunda bir fayda varsa ancak içinde noksanlık bulunması mümkün olan kitapta olur. Hâlbuki, Kur'an böyle bir şüpheden tamamen uzaktır.²²⁰

Görüldüğü gibi Said Nursî'nin verdiği rakam, rivayetlerin hiçbiri ile tevafuk etmemektedir.

²¹⁶ *Kastamonu Lâhikası*, 111, Yirmiyedinci Mektubdan/Hüsrev'in Kur'anlarını bütün Ramazan'da birer hatme okumak için (İnebolu ve Görede) hafızlarının tashihatları münasebetiyle onlara yazılan mektubun bir süretidir.

²¹⁷ Sofuoğlu, *Tefsîre Giriş*, 88.

²¹⁸ *Râmûz*, 1/227.

²¹⁹ Suyutî, *İtkân*, 1/157.

²²⁰ Suyutî, *İtkân*, 1/164.

Bizim bu konuyu ele almamızın sebebi biraz da, kitap okumaya vakit bulamayan Said Nursî'nin, sıra sayım işlerine gelince bol bol vakit bulabildiğini göstermektir. Nitekim, *Nur Risaleleri*'nde Kur'an ile ilgili birçok sayım verilmiş ve bu sayımlardan da birçok çıkarsama yapılmıştır...²²¹

2.5. BİR DAKİKADA KUR'AN'IN HATMI

*Bazı Evliya bir dakikada bir günlük işi görmüş. Bazıları bir saatte bir sene vazifesini yapmış. Bazıları bir dakikada bir Hatme-i Kur'aniyeyi okumuş olduklarını rivayet edip ihbar ediyorlar. Böyle Ehl-i Hak ve Sıdk, bilerek kizbe elbette tenezzül etmezler.*²²²

Suyutî, *İtkan*'da şöyle demiştir:

Selef-i salihînin Kur'an okuma miktarında bazı âdetleri vardı. Kur'an'ın çokça okunmasında, en çok varit olan şunlardır: Dördü gündüz, dördü gece olmak üzere bir günde sekiz hatim, dört hatim, üç hatim, iki hatim ve bir hatim yapanlar bulunurdu.

Hz. Aişe, bunu kınamıştır. İbn Ebu Davud, Müslim b. Mihrak'ın şöyle dediğini rivayet eder: Hz. Aişe'ye, Kur'an'ı bir gecede iki ve üç kere hatmedenler olduğu söylenince şöyle dedi: "Bir gecede bu kadar hatmedip etmemeleri önemli değildir. Bir geceyi bütünüyle, Resulullah'ın yanında ibadetle geçirdim. O, Bakara, Âl-i İmran ve Nisa surelerini okur, müjdeleyici olan her ayette durur, dua ve niyazda bulunur; azap ihtiva eden korkutucu ayetlerden sonra durur, duada bulunur ve mağfiret dilerdi."

Kur'an'ın hatminde ayrıca, iki gece veya üç gecede bir hatim yapanlar da olmuştur. Makbul olan da budur.

Bazı kimseler, Kur'an'ın bundan daha az bir zamanda hatmedilmesini kerih görmüşlerdir. Bunu, Ebu Davud ve Tirmizî'nin Abdullah b. Ömer'den merfuan rivayet ettikleri şu hadise dayarlar: "Kur'an'ı üç günden az bir zamanda okuyan, manasını kavrayamaz." İbn Ebu Davud ve Said b Mansur da, İbn Mesud'dan merfuan şu rivayette bulunmuşlardır: "Kur'an'ı üç günden az bir zamanda hatmetmeyiniz."

Ebu Ubeyd'in rivayet ettiğine göre; Muaz b. Cebel, Kur'an'ın üç günden az bir zamanda hatmini kerih görürdü.²²³

Düşünmeden Kur'an okuma mekruhtur. Bu konuda Abdullah b. Amr'ın rivayet ettiği, "Üç günden daha kısa bir sürede Kur'an okuyan, onu anlamamıştır."²²⁴ hadisi gelmiştir.

²²¹ Lâfzullah, lâfz-ı Rahman, lâfz-ı Rahîm... sayımları ve çıkarsamalar için bak. *Mektubat*, 384-386, Yirmiyedinci Mektup/Üçüncü Risale Olan Üçüncü Kısım/Dört Nükte.

²²² *Lem'alar*, 17, Üçüncü Lem'a/Üçüncü Nükte.

²²³ Suyutî, *İtkân*, 1/248.

²²⁴ *Tirmizî*, *Kıraat*, 4/3119. Hadis, hasen-sahîhtir.

Üç gün nerede, bir dakika nerede?... Bu, yapılabilsse bile kerih görülmüş bir fiildir. Üç günden az bir zamanda Kur'an'ı hatmedenler, manasını anlayamayacaklarına göre, bir dakikada hatmedenlere (?) ne demeli acaba? Anlamadan Kur'an okuyanları "evliya" diye vasıflandırabilir miyiz?

"İlm-i Kur'an'ın kendisine rüyasında talim edildiği" iddiasına rağmen, Said Nursî'nin başta tefsir olmak üzere Kur'an ilimlerinde birçok yanlışı ve hatası olmuştur.

3. BÖLÜM

NUR RİSALELERİ'NDE EBCED VE CİFİR HESAPLARI

Bu bölümde, önce *Nur Risaleleri*'nde ebced ve cifir hesapları ile tefsir (!) edilen ayetler, daha sonra da tefsirleri verilmiştir. Ancak, bu tefsirlerin birçoğu da alınmamıştır. Hemen her Risalede bu hesaplar ile karşılaşmak mümkün olmakla birlikte, bunlar özellikle *Sikke-i Tasdik-ı Gaybî*'de, *Şuâlar*'da ve *Tılsımlar Mecmûası*'nda yoğun bir şekilde yer almaktadır.

Nur Risaleleri'nde ebced ve cifir hesaplarına tâbi tutulan ayetlerin hangi surede yer aldığı ve numaraları belirtilmemiş, bazen sadece ayetin yer aldığı surenin ismi verilmiştir. Bu ayetlerin numaraları tespit edilmiş; ayet ile ebcedî-cifirî tefsiri arasındaki bağlantının (?) takdir edilmesi için ayetin tamamının meali verilmiş, daha sonra da *Nur Risaleleri*'nden ilgili alıntı yapılmıştır.

Çoğu Kur'an-ı Kerim ve Hz. Peygamber (s.a.v.) ile ilgili olan bu ayetlere Said Nursî ve talebeleri tarafından getirilen ebcedî yorumların -alt bölümlerin birindeki inceleme hariç- tek tek incelenmesi yoluna gidilmemiştir. Bölümün sonunda bir hadisin ebcedî yorumunun tenkidi yapılmış; bu, ebced-cifir hesaplarının ve bu yolla yapılan çıkarsamalardaki tutarlılığının (?) ortaya konması için yeterli görülmüştür.

Konuya ebcedin tanımı ile girilmiş, ebced hesabı ile ilgili bilgi verilmiştir. Verilen bu bilgi, tafsilâtli telâkki edilebilir. Ancak, Said Nursî'nin en pervasız iddialarının dayanağı bu hesaptır ve yüce Kur'an'dan bu hesapla istihraç (!) ettiklerinin şakirtleri üzerinde büyük tesiri olmuştur. Bu nedenle, ebced hesabının ne olup ne olmadığına açıkça ortaya serilmesi gerekli görülmüştür. Daha sonra, Said Nursî ve talebelerinin ebced ve cifir hesapları için ileri sürdükleri deliller (?), tek tek ele alınıp incelenmiştir. Ebced ve cifir hesaplarının *Nur Risaleleri*'ndeki kullanımını hakkındaki kanaatimiz, alt bölümlerde derli toplu bir biçimde belirtilemediğinden bölüm sonuna bırakılmıştır.

3.1. NUR RİSALELERİ'NDE EBCED VE CİFİR HESAPLARINA TÂBİ TUTULAN AYETLER

- "Bizi doğru yola ilet. Nimet verdiğin kimselerin yoluna (...)"²²⁵

Ve müteaddit âyat-ı Kur'âniyede Sırât-ı Müstakîm kelimesi, bir mâna-yı remziyle Risalet-in-Nur'a mânaca ve cifirce îma etmesi remze yakın bir îma ile, Risalet-in-

²²⁵ Fâtiha, 1/6-7.

*Nur şâkirdlerinin tâifesi, âhîrzamanda o tâife-i kübra-i a'zamın ahîrlerinde bir hizb-i makbul olacağını işaret eder diye def'aten birden ihtar edildi.*²²⁶

- "Elif, lâm, mîm. İşte bu Kitap, kendisinde şüphe yoktur; Allah'tan sakınanlar için bir rehberdir."²²⁷

*el-Kitâbu lâ raybe fihi huden lilmuttekin = Risale-i Nur'un mebde-i intişarı 1922-1921.*²²⁸

- "Eğer kulumuz (Muhammed)a indirdiğimiz (Kur'an)den şüphe içindeyseniz, haydi onun (surelerinden birisi) gibi bir sure getirin! (Bunun için) Allah'tan başka şahitlerinizi de (yardıma) çağırın; eğer sözünüzde doğru kimseler iseniz."²²⁹

*Ve in kuntum fî raybin mimmâ nezzelnâ 'alâ 'abdinâ = 1372. (1372, "devr-i Nur'un başlangıç" tarihidir.)*²³⁰

*Şems-i Kur'an'ın meydan okumasına bir zeyl olarak ondan lâ-yenfek bir inşîâ' olan envar-ı nuriyenin bütün aktar-ı âleme okuyuşunu gösteriyor.*²³¹

*Fe'tû bisûratin min mislih = 1880. Son asırların tağut dalâletinin doğumu olup, onun temsil ettiği ruh-u dalâlete hazret-i Kur'an'ın ve ondan nebean eden Risale-i Nur meydan okumasını gösterir.*²³²

- "(Melekler de) demişlerdi ki: '(Rabbimiz!) Seni tenzih ederiz. Senin bize öğrettiğinden başka bizim bilgimiz yoktur. Şüphesiz (her şeyi) bilen, hakim olan ancak sensin."²³³

*Lâ 'ilme lenâ illâ mâ 'allemtenâ = 974 Risâletu'n-Nûr = Aslı ile, yani lam-ı tarifle 976.*²³⁴

- "Rabbimiz, onlara kendi içlerinden, senin ayetlerini kendilerine okuyacak, onlara Kitabı ve hikmeti öğretecek, onları temizleyecek bir elçi gönder! Her zaman üstün gelen, her şeyi yerli yerince yapan yalnız sensin, sen!"²³⁵

Meâl-i icmalîsi der ki: "Kur'an ve hikmet-i kudsiyeyi size bildiriyor. Sizi mânevî kirlerden temizlendiriyor." Bu âyetin küllî ve umumî mânasında Risale-in-Nur kasdî bir surette dahil olduğuna iki kuvvetli emâre var. (...)

*Âyetin makam-ı cifrîsi bin üçyüz iki ederek Risale-i Nur müellifinin Kur'an dersini aldığı tarihe tam tamına tevafuk ile remzen Kur'anın bâhir bir bürhanı olan Resâil-in-Nur'a bakar.*²³⁶

²²⁶ Sikke-i Tasdik-ı Gaybî, 120; Kastamonu Lâhikası, 31-32, Birinci Şua/Âhîrzamandan Haber Veren Mühim Bir Hadis-i Şerif.

²²⁷ Bakara, 2/2.

²²⁸ Tilsimler Mecmûası, 184, Mâidetü'l-Kur'an.

²²⁹ Bakara, 2/23.

²³⁰ Bak. Tilsimler Mecmûası, 181, Mâidetü'l-Kur'an.

²³¹ Tilsimler Mecmûası, 193, Mâidetü'l-Kur'an.

²³² Tilsimler Mecmûası, 193, Mâidetü'l-Kur'an.

²³³ Bakara, 2/32.

²³⁴ Tilsimler Mecmûası, 189, Mâidetü'l-Kur'an/Hâşiye 4.

²³⁵ Bakara, 2/129.

- "Nitekim kendi içinizden, size ayetlerimizi okuyan, sizi temizleyen, size Kitabı ve hikmeti ve bilmediklerinizi öğreten bir Elçi gönderdik."²³⁷

Bu âyetin külli ve umumî mânasında Risale-i Nur kasdî bir surette dahil olduğuna iki kuvvetli emâre var. (...)

Bin üçyüz otuzsekiz olduğundan hikmet-i Kur'aniyeyi Avrupa hükemasına karşı parlak bir surette gösterebilen ve gösteren Risale-in-Nur müellifi "Dâr-ül-Hikmet-il-İslâmiye"de hikmet-i Kur'aniyeyi müdafaa etmekle, hattâ İngilizin baş papazı sual ettiği ve altıyüz kelime ile cevap istediği altı sualine altı kelime ile cevap vermekle beraber inzivaya girip bütün gayretiyle Kur'ânın ilhâmâtından Risale-i Nur'un mes'elelerini iktisaba başladığı aynı tarihe tam tamına tevafukla remzen bakar.²³⁸

Kemâ erselnâ fikum rasûlen minkum = 998-948 Risâletu'n-Nûr = 998-948.²³⁹

- "Dinde zorlama yoktur. Hak yol, batıl yoldan ayrılmıştır. Tağutu inkâr eden ve Allah'a inanan, kopması mümkün olmayan en sağlam kulpa tutunmuş olur. Allah işitendir, bilendir."²⁴⁰

Başta "lâ ikrâhe fi'd-dîni kad tebeyyene'r-rüşdü" cümlesi, makam-ı cifrî ve ebcedî ile bin üçyüz elli (1350) tarihine parmak basar ve mânâ-yı işârî ile der: Gerçi o tarihte, dini dünyadan tefrik ile dinde ikraha ve icbara ve mücâhede-i dîniyeye ve din için silâhla cihada muarız olan hürriyet-i vicdan, hükümetlerde bir kanun-u esasî, bir düstur-u siyasî oluyor ve hükümet, "Lâik Cumhuriyet"e döner. Fakat ona mukabil mânevî bir cihad-ı dinî, iman-ı tahkikî kılıncıyla olacak. Çünkü, dindeki rüşd-ü irşad ve hak ve hakikatı gözlere gösterecek derecede kuvvetli bürhanları izhar edip tebyîn ve tebeyyün eden bir nur Kur'an'dan çıkacak diye haber verip bir lem'a-i i'caz gösterir.

Hem, tâ "hâlidûn" kelimesine kadar Risale-i Nur'daki bütün muvazenelerin aslı, menbaı olarak aynen o muvazeneler gibi bir emâredir ki, o tarihte bulunan cihad-ı mânevî mübarezesinde büyük bir kahraman; Nur namında Risale-i Nur'dur ki, dinde bulunan yüzer tilsimleri keşfeden onun mânevî elmas kılıncı, maddî kılınçlara ihtiyaç bırakmıyor.²⁴¹

(Bu ayet) makam-ı cifrî ve ebcedî hesabıyla Risalet-ün-Nur'un tahakkukuna ve tekemmülüne ve parlak fütuhâtına mânen ve cifren tam tamına tetâbuku bir emâredir ki, Risaletu'n-Nur bu asırda, bu tarihte bir "Urvetül-Vuska"dır. Yâni, çok muhkem, kopmaz bir zincir ve bir "Hablullah"dır. "Ona elini atan yapışan necat bulur." diye mana-yı remziyle haber verir.²⁴²

Risale-i Nur ise, iman-ı Billâhın Kur'ânî bürhanlarından bu zamanda en nuranîsi ve en kuvvetlisi olduğu tahakkuk ettiğinden, bu "Urvetül-Vüska" külliyyetinde

²³⁶ *Sikke-i Tasdik-ı Gaybî*, 87, Birinci Şua/Onbirinci Âyet.

²³⁷ Bakara, 2/151.

²³⁸ *Sikke-i Tasdik-ı Gaybî*, 87-88, Birinci Şua/Onikinci Âyet.

²³⁹ *Tilsimler Mecmûası*, 187, Mâidetü'l-Kur'an.

²⁴⁰ Bakara, 2/256.

²⁴¹ *Şuâlar*, 235, Onbirinci Şua/Meyve Risalesi/On birinci Mes'elenin Haşiyesinin Bir Lahikasıdır.

²⁴² *Şuâlar*, 236; *Âsâ-yı Mûsa*, 82, Birinci Şua/Meyve Risalesi/On birinci Mes'elenin Haşiyesinin Bir Lahikasıdır.

*hususî dahil olduğuna te'yiden makam-ı cifrîsi bin üçyüz kırkyedi ederek Risalet-ün-Nur intişarının fevkalâde parlamaşı tarihine tam tamına tevafukla bakar. Ve bu ondördüncü asırda Kur'anın i'caz-ı mânevisinden neş'et eden bir urvet-ül-vüska ve zulûmattan nura çıkaracak bir vesile-i nuraniye Risale-in-Nur olduğunu remzen bildirir.*²⁴³

- "Allah, inananların dostudur. Onları karanlıklardan aydınlığa çıkarır. Kâfirlerin dostları da tağuttur. (O ise) onları aydınlıktan karanlıklara çıkarır. Onlar ateş halkıdır, orada ebedî kalacaklardır."²⁴⁴

Makam-ı cifrî ve ebcedî hesabiyle Risalet'ün-Nur'un ismine tam tamına tetâbuk eder.

"Allâhu veliyyullezîne âmenû" cümlesi hem mâna, hem cifr ile Risalet'ün-Nur'a bir remzi var. Şöyle ki:

*Bu nüktenin bâki kısmı şimdilik yazdırılmadığının sebebi, bir derece dünyaya, siyâsete temasıdır. Biz de bakmaktan memnuuz.*²⁴⁵

- "Hikmeti dilediğine verir. Hikmet verilen kimseye çok hayır verilmiştir. Bunu ancak akliselim sahipleri düşünüp anlar."²⁴⁶

Bu âyetin küllî ve umumî mânasına Risale-in-Nur kasdî bir surette dahil olduğuna iki kuvvetli emâre var. (...)

*Âyet, bin üçyüz yirmiiki ederek makam-ı ebcedî ile Risale-in-Nur müellifinin doğrudan doğruya ulûm-u âliyeden başını kaldırıp hikmet-i Kur'aniyeye müteveccih olarak hâdim-ül-Kur'an vaziyetini aldığı tarihtir ki, bir sene sonra İstanbul'a gitmiş mânevî mücahedesine başlamış.*²⁴⁷

- "(Ey Muhammed!) Onları hidayete erdirmek, senin üzerine borç değildir; fakat Allah, dilediği kimseye hidayet eder. (...)"²⁴⁸

*Velâkinnallâhe yehdî men yeşâu = 598 Risâle-i Nûr = 598.*²⁴⁹

- "Kitabı sana indiren odur. O Kitabın bir kısmı muhkem ayetlerdir, bunlar Kitabın aslıdır; diğerleri ise, müteşabih ayetlerdir. Kalplerinde eğrilik bulunan kimseler, fitne çıkarmak ve (heveslerine uygun) tevilini yapmak için müteşabih olan ayetlere tâbi olurlar. Oysa müteşabihin tevilini Allah'tan başkası bilmez. İlimde yüksek dereceye erişmiş olanlar ise, 'biz ona inandık, hepsi de Rabbimizin katındandır' derler. Bunu akıl sahiplerinden başkası düşünmez."²⁵⁰

²⁴³ *Sikke-i Tasdik-ı Gaybî*, 86-87. Birinci Şua/Dokuzuncu Âyet.

²⁴⁴ Bakara, 2/257.

²⁴⁵ *Şuâlar*, 236; *Âsâ-yı Mûsa*, 82, Birinci Şua/Meyve Risalesi/On birinci Mes'elenin Haşiyesinin Bir Lahikasıdır.

²⁴⁶ Bakara, 2/269.

²⁴⁷ *Sikke-i Tasdik-ı Gaybî*, 87, Birinci Şua/Onuncu âyet.

²⁴⁸ Bakara, 2/272.

²⁴⁹ *Tılsımlar Mecmûası*, 184, Mâidetü'l-Kur'an.

²⁵⁰ Âl-i İmrân, 3/7.

Ehl-i dalâlet müteşabihat-ı Kur'aniyeyi yanlış te'vilât ile tahrifine ve şüpheleri çoğaltmasına çalıştığı bir zamanda, ilimde rüsuhu bulunan bir tâife o müteşabihat-ı Kur'aniyenin hakikî te'villerini beyan edip ve îman ederek şübehatı izâle eder. Bu küllî mânanın her asırda masadıkları ve cüz'iyatları var. Harb-i umumî vasıtasıyla, bin seneden beri Kur'an aleyhine teraküm eden Avrupa itirazları ve evhamları âlem-i İslâm içinde yol bulup yayıldılar. O şübehatın bir kısmı fennî şeklini giydi, ortaya çıktı. Bu şübehatı ve itirazları bu zamanda def'eden Risale-in-Nur ve şâkirdleri görüldüğünden, bu âyet bu asra da baktığından Risale-in-Nur ve şâkirdlerine remzen bakmakla beraber ulema-i müteahhirinin mezhebine göre "illallâhu"da vakfedilmez. O halde makam-ı cifrîsi bin üçyüz kırkdört ederek Resâil-in-Nur ve şâkirdlerinin meydan-ı mücadele-i mâneviyeye atılmaları tarihine tam tamına tevafukla onları da bu âyetin harîm-i kudûsinin içine alıyor. Hem haşrin en kuvvetli ve parlak bir bürhanı olan Onuncu Söz'ün etrafa yayılması tarihine ve Kur'ânın kırk vecihle mucize olduğunu beyan eden Yirmibeşinci Söz'ün iştiharı hengâmına tam tamına tevafukla bakar. Eğer mezheb-i selef gibi "illâllahu"da vakıf olsa, o halde bin üçyüz altmış küsur ederek Risale-ün-Nur şâkirdlerinin bundan onbeş-yirmi sene sonraki râsihane ve muhakkikane olan ilimlerine ve îmanlarına remzen bakar.²⁵¹

- "Allah, kendisinden başka ilâh olmadığına şahitlik etti. Melekler ve ilim sahipleri de, ondan başka ilâh olmadığına adaletle şahitlik ettiler. (O), azizdir, hakîmdir."²⁵²

(...) şu azîm âyet-i kerimenin Risale-i Nur'a ve müellifine bir münasebet-i mâneviye ile işareti gösterildi. (...) Şöyle ki:

Bu kâinatta, vahdaniyet-i İlâhiyeyi cins ve ins ve ruhaniyete karşı kat'î bir surette gösterip isbat eden birinci, Kur'an-ı Azîmüşşan olduğu; bu asırda ikinci, üçüncü derecede kemâl-i adaletle ve sâdik ve musaddak hüccetlerle vahdâniyeti vâzih ve bâhir bir surette, kâinat safahatında ins ve cinnin enzârına arzedip isbat eden Risale-i Nur; bütün tabakat-ı beşere hem medrese, hem mekteb, hem kışla, hem hakîm, hem hâkim olarak, en âmı avamdan en ehass-ı havassa kadar ders verip; tâlim ve terbiye etmesi bizce meşhûd olmasıyla, bu âyet-i kerimenin bir mevzuu, bir mâsadaki da Risale-i Nur olmasına şüphesiz bir kanaat veriliyor.

el-Azîzu'l-Hakîmu isimleriyle Cenâb-ı Hak (Celle Celâlühü) zâtını tavsif buyurup, ikinci derecede aynı isimlerin mazharı olan Risale-ün-Nur şahs-ı mânevîsine işaret etmesi, Kur'an-ı Azîmüşşan'ın şe'nine yakışır bir keyfiyettir. (...)

"Ulu'l-İlmi" makam-ı cifrîsi ikiyüz ondört olup, Risale-i Nur'un bir ismi olan "Bediüzzaman"ın (şeddeli "ze", lâm-ı aslî sayılır) makamı olan ikiyüz ondörde tam tamına tevafuku ve müellifinin hakikî ve dâimî ismi olan Molla Said'in makamı olan ikiyüz onbeşe bir tek farkla tevafuku, elbette bu kelime-i kudsiyenin her asra baktığı gibi, bu asra da medar-ı nazar bir ferdi Resâil-in-Nur olduğuna bir emare olduğu gibi, "ve ulu'l-İlmi kâimen bi'l-kıstî" (okunmayan ikinci vav ve hemze sayılmaz) makamı olan altıyüzbir adediyle, Risale-i Nur'un beşyüz doksandokuz makamına ve Resâil-in-Nur makamına yalnız iki farkla, iki ismine tevafuku dahi bir emare olduğu ve "şehidallâhu ennehû lâ ilâhe illâ huve ve'l-melâiketü ve ulu'l-İlmi" cümle-i tevhidiye-i kudsiyenin makam-ı cifrîsi ve ebcedîsi olan bin üçyüz

²⁵¹ *Sikke-i Tasdik-ı Gaybî*, 88-89; *Şuâlar*, 550-551, Birinci Şua/Onüçüncü Âyet.

²⁵² *Âl-i İmrân*, 3/18.

*altmış adediyle (okunmayan iki hemze sayılmaz), tam tamına bu acib isyan, tuğyan ve temerrüd asrının ve garib küfran ve galeyana ve ilhad zamanının bu senesine ve bulunduğumuz bu tarihe tevafuku ve tetabuku elbette kuvvetli bir emaredir ki; bu ve mâsadağları, her zamandan ziyade bu şehâdeti muhtaç bu asrın bu vaktinde bulunacaktır. Ve şimdilik o şehâdeti te'sirli bir surette isbat eden Resâil-in-Nur o efraddan birisi ve hususî medar-ı nazar olduğuna pek çok emareler ve işaretler ve beşâretler vardır.*²⁵³

- "Allah katında din, şüphesiz İslâm'dır. Kendilerine kitap verilenler, ancak kendilerine ilim geldikten sonra, sırf aralarındaki kıskançlık sebebiyle ihtilâfa düşmüşlerdir. Allah'ın ayetlerini inkâr eden bilsin ki, Allah hesabı çabuk görendir. Eğer seninle münakaşaya girerlerse, (onlara) de ki: 'Ben, bana tâbi olanlarla birlikte Allah'a teslim oldum.' Kendilerine kitap verilenlere ve ümmîlere (cahil müşriklere) de de ki: 'Siz de (Allah'a) teslim oldunuz mu?' Eğer teslim olmuşlarsa (İslâm'a girmişlerse), gerçekten doğru yolu bulmuşlardır. Yok yüz çevirirlerse, sana düşen duyurup bildirme (tebliğ)dir. Allah, kulları hakkıyla görendir."²⁵⁴

*İnne'd-Dîne 'indallâhi'l-İslâm = 549; Resâilî'n-Nûr = 548, lam-ı târifsiz 549.*²⁵⁵

- "Yoksa siz, Allah, içinizden cihada katılanları belli etmeden ve sabredenleri ortaya çıkarmadan cennete gireceğinizi mi sanıyorsunuz?"²⁵⁶

*ve lemmâ ya'lemi'llâhu'llezî câhedî minkum = Arefe-i veladet 1254-1253 (sene-i şemsiye-i hicriye ile) Tarih-i veladet 1323-1293 (sene-i kameriye-i hicriye ile).*²⁵⁷

- "Fakat, içlerinden ilimde derinleşmiş olanlar ve müminler, sana indirilene ve senden önce indirilen(ler)e inanırlar. O namazı kılanlar, zekâtı verenler, Allah'a ve ahiret gününe inananlar var ya, işte onlara büyük bir mükâfat vereceğiz."²⁵⁸

*Makam-ı ebcedîsi bin üçyüz kırkdört etmekle her asra baktığı gibi bu asra da hususî remzen bakar. Ve ilm-i hakikatta râsihane çalışan ve kuvvetli îman eden bir tâifeye işaret eder. Ve çok âyetlerin ehemmiyetle gösterdikleri bu bin üçyüz kırkdörtte Risalet-ün-Nur ve şâkirdlerinden daha ziyade bu vazifeyi müşkil şerait içinde sebatkârane yapan zahirde görülüyor. Demek bu âyet onları dahi daire-i harîmine hususî dahil ediyor.*²⁵⁹

- "Ey insanlar! Size Rabbinizden bir burhan (açık ve kesin bir delil) geldi ve size apaçık bir nur indirdik."²⁶⁰

O kudsî bürhan-ı İlâhînin bu zamanda parlak ve kuvvetli bir bürhanı olan Resail-in-Nur'a dahi ikinci cümlesi olan: "enzelnâ ileykum nûran mubînen" adedi, iki tenvin vakıfta iki "elif" sayılmak cihetiyle beşyüz doksanssekiz ederek aynen tam

²⁵³ *Sikke-i Tasdik-ı Gaybî*, 121-123; *Kastamonu Lâhikası*, 65-67, Birinci Şua/Şehid Merhum Hafız Ali'nin Bir İstahracıdır/Otuzüçüncü Âyet.

²⁵⁴ Âl-i İmrân, 3/19.

²⁵⁵ *Tılsımlar Mecmûası*, 192, Mâidetü'l-Kur'an.

²⁵⁶ Âl-i İmrân, 3/142.

²⁵⁷ *Tılsımlar Mecmûası*, 184, Mâidetü'l-Kur'an.

²⁵⁸ Nisâ, 4/162.

²⁵⁹ *Sikke-i Tasdik-ı Gaybî*, 88-89; *Şuâlar*, 550-551, Birinci Şua/Ondördüncü Âyet.

²⁶⁰ Nisâ, 4/174.

*tamına Resail-in-Nur'a ve Risale-in-Nur adedine tevafuk ile o semavî bürhan-ı kudsînin yerde bir bürhanı, Resâil-in-Nur olduğunu remzen haber veriyor.*²⁶¹

- "Ey inananlar, namaz kılmaya kalktığınız zaman, yüzlerinizi ve dirseklere kadar ellerinizi yıkayın! Başlarınızı meshedin! İki topuğa kadar da ayaklarınızı yıkayın! Eğer cünüp iseniz temizlenin! Hasta iseniz, yahut yolculukta iseniz, yahut biriniz abdest bozmaktan geldiyse, yahut kadınlara dokunduysanız ve su da bulamadıysanız, temiz bir toprağa yönelip onunla yüzlerinizi ve ellerinizi meshedin! Allah, size bir güçlük çıkarmak istemiyor; fakat sizi temizlemek ve şükredesiniz diye de üzerinizdeki nimetini tamamlamak istiyor."²⁶²

"Ve in küntüm merzâ" cümlesi, binbeşyüz küsur olan makam-ı cifrîsiyle; ehl-i dalâlet tarafından aşılana mânevî hastalıkların kısm-ı âzamı, Risalet-in-Nur'un Kur'anî ilaçlarıyla izale edilebilir diye işaret etmekle beraber, maatteessüf ikiyüz sene kadar dünyanın ömrü bâki kalmışsa, bir fıkra-i dâlle dahi devam edeceğine imâ ediyor. "feteyemmemû sa'îden" cümlesi, mâna-yı işaretinde, ikinci emarenin birinci noktasında "Sin" harfî "Sad" harfinin altında gizlenmesi ve "Sad" görünmesinin iki sebebi var:

Birisi: Said, tam toprak gibi mahviyet ve terk-i enaniyet ve tevazu-u mutlakta bulunmak şarttır; tâ ki Risalet-ün-Nur'u bulandırmazın, te'sirini kırmazın.

*İkincisi: Şimdiki bataklığa ve mânevî tâûna sukutun sebebi ise; terakki fikrinden neş'et ettiği cihetle, onların hatâlarını gösterip, suud ve terakki, müslüman için ancak İslâmiyette ve îmanlı olmakta olduğuna işaret etmektedir.*²⁶³

Ma'nâ-yı zahirisıyla diyor ki; "Su bulamadığınız vakit temiz toprak ile teyemmüm ediniz" der ve ma'na-yı işaretleriyle diyor ki; "bin üçyüz elli yedide (1357) ma'nevî âb-ı hayat menbaları kapatıldığı zamanda temiz toprağa kast ve teveccüh ediniz. Onda bir menba-ı hayat ve bir ma'den-i nur bulursunuz." Bu âyetin şu işareti hususi bir surette Risale-i Nur'a bakmasına iki emare var:

Birincisi: Bu âyetin makam-ı ebcedi ve cifrîsi, bin üçyüz elliyedi (1357) ederek o tarihlerde medrese ve irşadgahların seddiyle ve ehl-i ilim sarıklarının açılmasıyla ve ma'nevî susuzluk başladığı hengamda Risale-i Nur hakâik-i îmaniye cihetinde on beş senede kazanılan imân-ı tahkikiyi onbeş haftada belki tam müstaidlere onbeş saatte sarsılmayacak derecede iman-ı tahkikiyi kazandırması kavi bir emaredir ki; şu işaret ona hususi bakar.

İkinci emare: Sad ve sin, birbirine tam kardeş olması ve bir kelimedede birbirinin yerine geçmesi münasebetiyle bu âyetteki "sa'îden" kelimesindeki sad, sin okunsa Risale-i Nur'un tercümanını göstermesi, hem bu cümlelerin birinci mukaddimesi olan "ev lâmestumu'n-nisâe" fıkrasının işaretiyle kadınların çıplak bacak olarak erkeklere karışmak ve Risale-i Nur'un, şiddetli taarruzlar içinde tesettür lehinde kuvveti mukavemeti zamanına, şeddeli nun iki nun olmak üzere makam-ı cifrîsi bin üçyüz kırkyedi (1347) adediyle parmak basması "ev 'alâ seferin" fıkrasının

²⁶¹ *Sikke-i Tasdik-ı Gaybî*, 89-90; *Şuâlar*, 551-552, Birinci Şua/Onbeşinci Âyet.

²⁶² *Mâide*, 5/6.

²⁶³ *Kastamonu Lâhikası*, 20-21, Yirmiyedinci Mektubdan/Azîz ve Siddik ve Sâdik ve Fedâkâr ve Vefâdar Kardeşlerim!

*işaretiyle umumi harblerin asrında her millet seferberlik vaziyetinde bulunması ve (...) lâtif ve kuvvetli bir emaredir ki; âyetin işareti, bu asra ve Risale-i Nur'a bir hususiyeti var ve remzen ona bakar.*²⁶⁴

*(...) işte Risalet-ün-Nur'un kahramanı, işte Kur'an'da (Said) ve Hadiste (Seyyid) diye söylenen mübarek Üstadımız (Said Nursi)*²⁶⁵

Madem ki Kur'an sana Said (sîn ile) demiş... Elbette sen saidsin hem ismin ve hem resmin saiddir.

*Madem ki, Kur'an sana Said (sâd ile) demiş... Elbette hem için temiz ve tahir, hem de dışın.*²⁶⁶

- "Ey kitap ehli! Kitaptan gizlemiş olduğunuz şeylerin çoğunu size açıklayan, çoğundan da vazgeçen Peygamberimiz size gelmiştir. Ayrıca size, Allah'tan bir nur ve apaçık bir Kitap da gelmiştir. Allah, o Kitapla rızasına uygun hareket edenleri selâmet yollarına iletir; onları kendi izniyle karanlıklardan aydınlığa çıkarır ve onları dosdoğru yola sevk eder."²⁶⁷

*Evet, bu asırda mânâ-yı işârî tabakasından tam şu âyetin kudsî mefhumuna bir ferd Risale-i Nur olduğuna kim insaf ile baksa, tasdik edecek; Risale-i Nur bir ferdi olduğuna mânevî münasebet kavidir. Madem bu âyetin makam-ı cifrîsi bin üçyüz altmışaltıdır, eğer meddeler, okunmayan hemzeler sayılmazsa altmışikidir; ve madem Risale-i Nur, Kur'an-ı Mübîn nurunu ve hidayetini neşreden bir kitab-ı mübîndir; ve madem zahiren ondan daha ileri o vazifeyi ağır şerait altında yapanları görmüyoruz; ve madem âyetler sair kelimeler gibi cüz'î bir mânâyâ münhasır olamaz; ve madem dalâlet-i zimnî ve işârî ile kaideten mefhum-u kelâmda dahil oluyor: (...) elbette âyetin delâlet-i zimnî eli Risale-i Nur'a kuvvetli karinelerle işareti kat'îdir, şüphe edilmemek gerekir.*²⁶⁸

- "Allah'ı, onun Elçisini ve müminleri dost edinen (bilsin ki), galip gelecek olanlar yalnızca Allah'ın taraftarlarıdır."²⁶⁹

*Âyet, oniki seneden beri en acınacak mağlubiyetimiz zamanında dahi, cifir ve ebced hesabıyla galibiyetimize aynı tarihiyle müjde ediyor.*²⁷⁰

- "Ölüyken dirilttiğimiz, insanlar arasında kendisiyle yürüyeceği bir nur verdiğimiz kimse, karanlıklar içinde kalıp ondan çıkmayan kimse gibi olur mu? İşte, kâfirlere yapmış oldukları şeyler böyle cazip gösterilmiştir."²⁷¹

²⁶⁴ *Sikke-i Tasdik-ı Gaybî*, 112-113, Birinci Şua/Otuzbirinci Âyet.

²⁶⁵ *Siracü'n-Nûr*, 255, Hasan Feyzi'nin Denizli ve hapsinin ve civarının has talebelerini temsil ederek, onların namına üstadının vasiyetnamesi ve zehirlenmeden şiddetli hasta olması münasebetiyle yazdığı bir mersiyedir. Vefat haberini almış gibi kalemi ağlamış. Lahikaya geçirilsin.

²⁶⁶ *Siracü'n-Nûr*, 250-251, Hasan Feyzi'nin Denizli ve hapsinin ve civarının has talebelerini temsil ederek, onların namına üstadının vasiyetnamesi ve zehirlenmeden şiddetli hasta olması münasebetiyle yazdığı bir mersiyedir. Vefat haberini almış gibi kalemi ağlamış. Lahikaya geçirilsin.

²⁶⁷ Mâide, 5/15-16.

²⁶⁸ *Sikke-i Tasdik-ı Gaybî*, 61-62, Yirmiyedinci Mektuptan Mühim Parçalar/Parlak Fıkralar ve Güzel Mektuplar/Küçük Husrev Feyzi'nin Bir İstihracıdır.

²⁶⁹ Mâide, 5/56.

²⁷⁰ *Şuâlar*, 331, Onüçüncü Şua/Aziz, Siddık Kardeşlerim!

²⁷¹ En'âm, 6/122.

Bu âyetin remzi lâtifdir. Çünkü hem kuvvetli münâsebet-i mâneviye ile, hem cifirle efrad-ı kesiresi içinde hususî bir surette Risale-i Nur ve müellifine bakıyor. Şöyle ki, "meyten" kelimesi tenvin "nun" sayılmak cihetiyle beşyüz ederek "Said-ün-Nursî" adedi olan beşyüze tevafukla, işaret ediyor ki, "Said-ün-Nursî dahi meyyit hükmünde idi. Risalet-ün-Nur ile ihya edildi, onunla hayat buldu." Evet "eve men kâne meyten feahyeynâhu ve ce'alnâ lehû nûran" deki tenvin "nun"durlar. Bin üçyüz otuzdört eder ki, o aynı zamanda (Arabî tarihle) Said umumî harpte maddî ve dehşetli bir mevttten dahi hârîka bir tarzda kurtulması ve felsefe ve gafletten gelen mânevî ve şiddetli bir ölümden necat bulması ve Kur'anın âb-ı hayatiyle taze bir hayata girmesi tarihidir. Bu tevafuk-u mânevî ve muvafakat-ı cifriye delâlet derecesinde bir işarettir. Hem (...) bin ikiyüz doksandört eder ki, velâdetinin ve hayatının birinci senesidir. Demek bu cümle ile hayat-ı maddiyesine, evvelki cümle ile de hayat-ı mâneviyesine işâret eder.

Elhâsıl: Bu âyet müteaddit ve çok tabakalarından bir işarî tabakadan hem Risalet-ün-Nur'a, hem müellifine, hem bu ondördüncü asrın ibtidasına, hem ibtidasındaki Risalet-ün-Nur'un mebde'ine remzen, belki işâreten, belki delâleten bakar.

(...) Bu âyette işaret ve beşaret-i Kur'aniyede ifade eder ki; Risale-i Nur dairesi içine girenler tehlikede olan îmanlarını kurtarıyorlar ve îmanla kabre giriyorlar ve cennete gidecekler diye müjde veriyor.²⁷²

- "De ki: 'Rabbim, beni dosdoğru yola iletti. Dosdoğru dine, Allah'ı birleyen İbrahim'in dinine. O, (Allah'a) ortak koşanlardan değildi.'²⁷³

Şu âyet-i meşhure küllî mânasının bu asırda muvafık ve münasip bir ferdi Risalet-ün-Nur olduğu gibi, cifirle "sırâtin müstakîmin" kelimesi, "sırâtin"deki tenvin "nun" sayılmak cihetiyle Risalet-ün-Nur adedi olan dokuzyüz doksansekiye iki sırlı fark ile baktığı gibi (yâni mertebesine işaret için iki fark var. Risale-i Nur vahiy değil, ilham ve istihracdır), "hedânî rabbî ilâ sırâtin müstakîmin" cümlesinin makam-ı ebcedîsi ile bin üçyüz onaltı ederek Risale-i Nur müellifinin tedrisiyle istihzarat-ı Nuriyede bulunduğu en hararetili tarihi olan bin üçyüz onaltı adedine tam tamına tevafuk eder.²⁷⁴

- "Hatırlayın; hani siz sayıca azdınız ve yeryüzünde zayıf olup, insanların sizi yakalayıp tutmasından korkuyordunuz. İşte o, şükredesiniz diye sizi barındırdı, sizi yardımıyla destekledi ve size temiz şeylerden rızklar verdi."²⁷⁵

İz entum kalîlun = 1362 Denizli cihad-ı ekberi = 1362.²⁷⁶

Fe âvâkum ve eyyedekum binasrihî = 598 Resâilî'n-Nûr = 598.²⁷⁷

- "Eğer yüz çevirirlerse, de ki: 'Allah bana yeter. Ondan başka ilâh yoktur. O, büyük arşın Rabbidir.'²⁷⁸

²⁷² Sikke-i Tasdik-ı Gaybî, 81-85; Şuâlar, 544-547, Birinci Şua/Beşinci Âyet.

²⁷³ En'âm, 6/161.

²⁷⁴ Sikke-i Tasdik-ı Gaybî, 86; Şuâlar, 548-549, Birinci Şua/Sekizinci Âyet.

²⁷⁵ Enfâl, 8/26.

²⁷⁶ Tılsımlar Mecmûası, 183, Mâidetü'l-Kur'an.

²⁷⁷ Tılsımlar Mecmûası, 183, Mâidetü'l-Kur'an.

*Makam-ı cifrîsi şeddeli "lâm"lar birer "lâm" şeddeli "kâf" bir "kâf" sayılmak cihetiyle bin üçyüz yirmidokuz ederek, harb-i umumînin başlangıcı zamanında Resail-in-Nur'un başlangıcı olan İşarat-ül-İ'caz tefsirinin tarih-i te'lifine tam tamına tevafuk eder.*²⁷⁹

- "Elif, lâm, râ. İşte bunlar, hikmetli Kitabın ayetleridir."²⁸⁰

Hem Yûnus, hem Yûsuf, hem Ra'd, hem Hicr, hem Şuarâ, hem Kasas, hem Lukman Sûrelerinin başlarında bulunan "tilke âyâtü'l-kitâbi" ilân-ı kudsisidir. Cifrîsi ise bin üçyüz onaltı veya onyedini ederek Resail-in-Nur müellifi bir inkılâb-ı fikrî ile ulûm-u mütenevviayı Kur'ânın hakaikına çıkmak için basamaklar yaptığı bir tarihe tam tamına tevafuku münasebet-i mânevîyesinin kuvvetine istinaden deriz:

O tevafuk remzeder ki: Bu asırda Resail-in-Nur denilen otuzüç adet Söz ve otuzüç adet Mektup ve otuzbir adet Lem'alar, bu zamanda, Kitab-ı Mübindeki âyetlerin âyetleridir. Yâni hakaikının alâmetleridir ve hak ve hakikat olduğunun bürhanlarıdır. Ve o âyetlerdeki hakaik-ı îmanîyenin gayet kuvvetli hüccetleridir. Ve "tilke" kelime-i kudsiyesinin işaret-i hissiyesiyle gözlere dahi görünecek derecede zâhir olduğunu ifade eden böyle işarete lâayık delilleridir diye remzen Resail-in-Nur'u bir işarî mânâsının küllî dairesine hususî ve medar-ı nazar bir ferdi olarak dahil ediyor.

*Elhasıl: Nasılki bu âyette bulunan işarî mânâ yedi surede yedi işaret hükmünde olup delâlet, belki sarahat derecesine çıkıyor.*²⁸¹

- "İsyân edenler cehennemdedirler. Orada, onların (ıstıraptan ileri gelen) ağlayışlı bir nefes alıp verişleri vardır."²⁸²

*Bu âyet dahi, Risale-i Nur'un muarızlarına ve düşmanlarına ve onların cereyanlarının mebdetine ve faaliyet devresine ve müntehasına cifir ile, tevafuk ile işaret eder...*²⁸³

- "Mutlu olanlara gelince, onlar da cennette olup, Rabbinin dilemesi dışında, gökler ve yer durduğu sürece, kesintisiz bir ihsan olarak orada daimîdirler."²⁸⁴

Makam-ı cifrîsi bin üçyüz elliiki olmakla tam tamına Resail-in-Nur şâkirdlerinin en me'yusiyetli ve musibetli zamanları olan bin üçyüz elliiki tarihine tam tamına tevafukla o acınacak hallerinde kudsi ve semavî bir teselli, bir beşarettir.

(...) "feti'l-cenneti hâlidîne" makam-ı cifrîsi olan bin üçyüz kırkdokuz adediyle, bin üçyüz kırkdokuz tarihinden beşaretle remzen haber verir. Ve o tarihte bulunan Kur'an hizmetkârlarından bir tâifenin ashab-ı cennet ve ehl-i saadet olduğunu

²⁷⁸ Tevbe, 9/129.

²⁷⁹ *Sikke-i Tasdik-ı Gaybî*, 90-91; *Şuâlar*, 552-553, Birinci Şua/Onyedinci Âyet.

²⁸⁰ Yûnus, 10/1.

²⁸¹ *Sikke-i Tasdik-ı Gaybî*, 95; *Şuâlar*, 557, Birinci Şua/Yirmiikinci Âyet ve Âyetler.

²⁸² Hûd, 11/106.

²⁸³ *Sikke-i Tasdik-ı Gaybî*, 83-84, Birinci Şua/Beşinci Âyet; *Kastamonu Lâhikası*, 51, Yirmiyedinci Mektubdan/"Evemen kâne meyten" Âyetinin Tetimmesi.

²⁸⁴ Hûd, 11/108.

*mâna-yı işarîsiyle ve tevfuk-u cifrî ile ihbar eder ve bu tarihte Risale-i Nur şâkirdleri Kur'an hesabına fevkalâde hizmetleri ve tenevvürleri ve çok mühim risalelerin te'lifleri ve başlarına gelen şimdiki musibetin, düşmanları tarafından bir beşaret-i Kur'aniye en evvel onlara baktığını gösterir.*²⁸⁵

*(...) bildirildi ki; bu âyet ve fıkra Risale-i Nur'un mesleğine ve şakirdlerine tam tamına ma'nen cifirce bakıyor.*²⁸⁶

- "Öyleyse emrolunduğun gibi doğru ol; (sen de) ve seninle beraber tövbe edenler de (hep doğru olun), aşırı gitmeyin! Zira o, yaptıklarınızı görmektedir."²⁸⁷

*Makam-ı cifrîsi bin üçyüz üç ederek... hem "Sûre-i Şûrâ"nın ikinci sahifesinde "vestekim kemâ umirte" ise, bin üçyüz dokuz ederek o tarihte umum muhatapları içinde birisine hususan Kur'an hesabına iltifat edip istikâmetle emreder ki, birinci tarih ise, Resâil-in-Nur müellifinin Risale-i Nur'u netice veren ulûmun tahsiline başladığı tarihtir. Ve ikinci âyetin tarihi ise, o müellifin hârika bir surette pek az bir zamanda ilimce tekamül etmesi, tahsilden tedrise başladığı ve üç ayda ve bir kış içinde onbeş senede medresece okunan yüz kitaptan ziyade okuduğu ve o zamanın o mühitte en meşhur ulemasının yanında o üç ayın mahsulü onbeş senesinin mahsulü kadar netice verdiği çok mükerrer imtihanlarla ve hangi ilimden olursa olsun her suale karşı cevab-ı savab vermekle isbat ettiği aynı tarihe tam tamına tevfukla remzen Risale-i Nur'un istikâmetine bir işarettir...*²⁸⁸

(...) fâ-yı atf hariç olarak "istekim kemâ umirte" makam-ı ebcedîsi bin üçyüz ikidir. Demek "istekim" deki emr-i has içinde bulunan hitâb-ı âmmin hadsiz müstakim efradları içinde, o bin üçyüz iki tarihinde bir ferdin bir cihette istikamet emrinin imtisali bir hususiyet kazanacak. Demek ondördüncü asırda Kur'an'dan iktibas edip, istikametsiz sakim yollar içinde sırat-ı müstakîmi gösterecek asârı neşreden bir adamı, o hadsiz efrad içinde dahil ediyor.

*(...) o ni'mete bir şükür olarak derim ki; O bin üçyüz iki (1302) tarihi ise, -arabî tarih itibariyle olsa- Kur'an okumaya başladığım aynı tarihe tevfuk eder. Ve -rumî tarihi hesabıyla- ilme başladığım tarihe tevfuk eder. Öyle ise, o îma edilen ferd olabiliriz.*²⁸⁹

- "Elif, lâm, râ. (Bu), Rablerinin izniyle insanları karanlıklardan aydınlığa çıkarıp güçlü ve övgüye lâyık olan (Allah)ın yoluna iletmen için sana indirdiğimiz Kitaptır."²⁹⁰

Şu âyetin dört-beş cümlesinde dört-beş îma var. Mecmuu bir işaret hükmüne geçer.

Birincisi: "ile'n-nûri biizni rabbihim" cümlesi ifade eder ki: "Kitab-ı Mübîn vasıtasıyla, ondördüncü asırdaki zulûmattan, insanlar biiznillah Kur'andan gelen

²⁸⁵ *Sikke-i Tasdik-ı Gaybî*, 101-102; *Şuâlar*, 563, Birinci Şua/Yirmialtıncı Âyet.

²⁸⁶ *Kastamonu Lâhikası*, 51, Yirmiyedinci Mektubdan/"Evemen kâne meymen" Âyetinin Tetimmesi.

²⁸⁷ Hüd, 11/112.

²⁸⁸ *Sikke-i Tasdik-ı Gaybî*, 80, Birinci Şua/Resâil-in-Nur'a İşaret Eden İkinci Âyet.

²⁸⁹ *Sikke-i Tasdik-ı Gaybî*, 199-200, Sekizinci Lem'a/Hazret-i Gavs'ın Keramet-i Gaybîyesini Te'yid Eden Bir Âyetin İşâratındaki Bir Nükte-i İ'caziyedir.

²⁹⁰ İbrâhîm, 14/1.

bir nura çıkarlar." Bu meâl ve hususan nur lâfzı, Resail-in-Nur'a mutabık olduğu gibi, makam-ı cifrîsi şeddeli "nun" iki "nun" olmak üzere bin üçyüz otuzsekiz veya dokuz ederek harb-i umumî zulmatında te'lif edilen Resail-in-Nur'un Fâtıhası olan İşârât-ül-İ'caz Tefsiri, o zulmetler içindeki zuhuru tarihine tam tamına tevafuku ve âyetteki Nur kelimesi Risale-i Nur'daki Nur lâfzına îma ile bakıyor.

İkincisi: "ilâ sırâti'l-'azîzi'l-hamîdi" cümlesi evvelki cümledeki Nur'u târif ederek der: O Nur Cenab-ı Hakkın İzzet ve Mahmudiyetini gösteren yoldur. Bu cümlenin makam-ı ebcedîsi beşyüz kırksekiz veya elli olarak Resail-in-Nur'un şeddeli "nun" bir "nun" olmak üzere adedi olan beşyüz kırksekize tam tamına tevafuk eder. Eğer okunmayan iki "elif" sayılsa, mertebesine işaret eden iki farkla yine tam tamına tevafuk eder. (...)

Üçüncüsü: "min'ez-zulumâti" kelimesindeki "ez-zulumâti" in adedi bin üçyüz yetmişiki ederek bu asrın zulümleri, zulmetleri ne vakte kadar devam edeceğini, o zulmetlerin içinde bir Nur daima tenvire çalışacağına îma ile Risale-i Nur'un tenvirine remzen bakar.

Dördüncüsü: "lituhrice'n-nâsi" cümlesi diyor ki: "Bin üçyüz kırkbeşte Kur'andan gelen bir Nur ile insanlar karanlıklardan ışıklara çıkarılacak." Bu meâl ise, bin üçyüz kırkbeşte fevkalâde tenvire başlayan Resâil-in-Nur'a tam tamına cifirce, hem meâlce muvafık ve mutabık olmakla Risale-i Nur'un makbuliyetine îma, belki remzediyor.

Beşincisi: "ileyke" kelimesi Kur'ana has baktığı için hariç olmak üzere, "elif lâm râ kitâbun enzelnâhu" cümlesinin makamı Risalet-ün-Nur'un birinci ismine tam tamına tevafuk etmesi Risalet-ün-Nur Kitab-ı Münzelin tam bir tefsiri mânası olduğunu ve ondan yabanî olmadığını remzen ifade eder.²⁹¹

- "Onlar (kâfirler), dünya hayatını ahirete tercih ederler. Allah'ın yoluna engel olurlar ve onun eğrilmesini isterler. İşte onlar, uzak bir sapıklık içine düşmüşlerdir."²⁹²

Bu dahi, üç cümlesiyle bazı münasebet-i mâneviye ve muvafakat-ı mefhumîye cihetinde ve hem Risale-i Nur'un mesleğine, hem mülhidlerin mesleğine îmaen bakar. (...)²⁹³

- "Biz, her elçiyi kendi kavminin diliyle gönderdik ki, onlara (emredildikleri şeyleri) açıklasın. Allah dilediğini saptırır, dilediğini doğru yola iletir. O, azizdir, hikmet sahibidir."²⁹⁴

Hattâ dördüncü âyette Risale-i Nur'un Türkçe olmasını tahsin eder. (...)

Makam-ı cifrîsiyle ve baştaki âyetin işaretleri karinesiyle, risalet ve nübüvvetin her asırda verâset naibleri, vekilleri bulunmak kaidesiyle, bir mâna-yı remzî cihetinde

²⁹¹ *Sikke-i Tasdik-ı Gaybî*, 105-107; *Şuâlar*, 566-568, Birinci Şua/Yirmidokuzuncu Ayet.

²⁹² İbrâhîm, 14/3.

²⁹³ *Sikke-i Tasdik-ı Gaybî*, 109, Birinci Şua/Üçüncü Âyet.

²⁹⁴ İbrâhîm, 14/4.

vazife-i irsiyetini yapan Risale-i Nur'u, efradı içine hususî bir iltifatla dahil edip lisan-ı Kur'an olan Arabî olmayarak Türkçe olmasını takdir ediyor.²⁹⁵

- "Musa'yı ayetlerimizle göndermiş ve 'Kavmini karanlıklardan aydınlığa çıkar ve Allah'ın günlerini onlara hatırlat; zira bunda, her sabreden ve her şükreden için deliller vardır!' diye de emretmiştik."²⁹⁶

*Makam-ı cifrîsi, şeddeliler birer sayılmak cihetinde bin üçyüz elli bir ederek Risale-i Nur'un şimdilik beyanına izin olmayan ehemmiyetli vazifesinin ve bu evâmir-i Kur'aniyeyi imtisalinin tarihine tam tamına tevafuk-u cifrî ve muvafakat-ı mâneviye karinesiyle ve kıssadan hisse almak münasebet-i mefhumîye remzi ile Risale-i Nur'a imâen bakar. Daha yazılacak çok gaybî işaretler var fakat izin verilmedi şimdilik kaldı.*²⁹⁷

- "Görmedin mi Allah nasıl bir benzetme yaptı: Güzel söz, kökü yerde sabit, dalları gökte olan güzel bir ağaç gibidir."²⁹⁸

*"Kelimeten tayyibeten" kelimesi (tenvinler sayılır, şedde sayılmaz) bin onbirdir. (1011) Risalet-ün-Nur'iyenin makamına üç farkla tevafuku ve "kelimeten tayyibeten" mübarek, güzel söz mâ'nasıyla Risalet-ün-Nur'un güzel sözlerine tetabuku "keşeceratin tayyibetin" şedde ve tenvinler sayılmazsa bin üçyüz kırkdört (1344) ederek tam tamına Risalet-ün-Nur'un zuhur ve intişarına ve yükselmesinin tarihine muvafakatı ve mâ'naca bir îma, belki bir remz, belki bir işarettir ki, kelimat-ı tayyibe olan Risalet-ün-Nur'un güzel sözleri bu âyetin bu asırda bir medar-ı nazarıdır.*²⁹⁹

- "Kötü sözün durumu da gövdesi yerin üstünden koparılmış, kararı (yerinde durma imkânı) olmayan kötü bir ağaca benzer."³⁰⁰

*Bu âyet Risale-i Nur'un muarızlarının pis mesleklerine ma'nen bakması yukarıdaki îmâyı te'yid eder.*³⁰¹

- "Andolsun, sana tekrarlanan yedi (ayet)yi ve bu büyük Kur'an'ı verdik."³⁰²

*(...) Bu âyet, "seb'al-mesânî" nuruna mazhar bir âyinesi olan Risale-i Nur'a cifirce dahi işaret eder. Çünkü makam-ı ebcedîsi bin üçyüz otuzbeş adediyle Risale-in-Nur'un Fâtihası olan İşârât-ül-İ'caz tefsirinin Fâtîha sûresiyle Elbakara sûresinin başına ait kısmı bakmakla intişar tarihi olan bin üçyüz otuzbeş veya altıya tevafukla remzî bir perdeden ona baktığına bir emâredir.*³⁰³

²⁹⁵ *Sikke-i Tasdik-ı Gaybî*, 110, Birinci Şua/Dördüncü Âyet.

²⁹⁶ İbrâhîm, 14/5.

²⁹⁷ *Sikke-i Tasdik-ı Gaybî*, 111, Birinci Şua/Beşinci Âyet.

²⁹⁸ İbrâhîm, 14/24.

²⁹⁹ *Sikke-i Tasdik-ı Gaybî*, 120-121, Birinci Şua/Âhîrzamandan Haber Veren Mühim Bir Hadis-i Şerif; *Kastamonu Lâhikası*, 32, Yirmiyedinci Mektubdan/ Âhîrzamandan Haber Veren Mühim Bir Hadis-i Şerif.

³⁰⁰ İbrâhîm, 14/26.

³⁰¹ *Sikke-i Tasdik-ı Gaybî*, 121, Birinci Şua/Âhîrzamandan Haber Veren Mühim Bir Hadis-i Şerif; *Kastamonu Lâhikası*, 32, Yirmiyedinci Mektubdan/ Âhîrzamandan Haber Veren Mühim Bir Hadis-i Şerif.

³⁰² Hicr, 15/87.

³⁰³ *Sikke-i Tasdik-ı Gaybî*, 81, Birinci Şua/Dördüncü Âyet-i Meşhure.

- "Biz Kur'an'dan müminlere şifa ve rahmet olan şeyler indiriyoruz. Ama bu, zalimlerin ziyanını artırmaktan başka bir katkıda bulunmaz."³⁰⁴

Şu âyet-i azîme sarihane asr-ı saadette nüzûl-u Kur'ana baktığı gibi sair asırlara dahi mâna-yı işârîsiyle bakar, ve Kur'anın semasından ilhamî bir sûrette gelen şifadar nurlara işâret eder. İşte doğrudan doğruya tabib-i kulûb olan Kur'an-ı Hakîmin feyzinden ve ziyasından iktibas olunan Risalet-ün-Nur, benim çok tecrübelerimle umum mânevî dertlerine şifa olduğu gibi Resâil-in-Nur şâkirdleri dahi tecrübeleriyle beni tasdik ediyorlar. Demek Resâil-in-Nur bu âyetin mâna-yı işârîsinde dahildir. Ve bu duhulüne bir emâre olarak "mâ huve şifâun ve rahmetun li'l-mu'minîn" in makam-ı cifrîsi bin üçyüz otuzdokuz ederek aynı tarihte Kur'andan ilham olunan Resail-in-Nur bu asrın mânevî ve müthiş hastalıklarına şifa olmakla meydana çıkmaya başlamasından, bu âyet ona hususî remzettğine bana kanaat veriyor. Ben kendi kanaatımı yazdım, kanaata itiraz edilmez."³⁰⁵

- "(...) De ki: Rabbimi tenzih ederim. Ben, elçi olan bir insandan başka neyim?"³⁰⁶

*Kul subhâne rabbî hel kuntu illâ beşeran rasûlen = 1879 Sevgilimizin (Said Nursî'nin) besmele-i hayatı 1879.*³⁰⁷

- "Orada, katımızdan kendisine bir rahmet verdiğimiz ve tarafımızdan kendisine bir ilim öğrettiğimiz kullarımızdan birini bulmuşlardı."³⁰⁸

*Ve 'allemnâhu min ledunnâ 'ilmen = 598 Resâilî'n-Nûr = 598*³⁰⁹

- "Biz seni âlemlere ancak bir rahmet olarak gönderdik."³¹⁰

*Âyetin veraset-i Ahmediye (A.S.M.) cihetinde mâna-yı işârî noktasında bu asırda o Rahmete'n-lil-âleminin bir âyinesi ve hakikat-ı Kur'aniyenin bir hakiki tefsiri olan Risale-i Nur, o küllî rahmetin bir cilvesi bir nümunesidir. Hakikat-ı Muhammediye'nin (A.S.M.) bir kısım evsafını, mâna-yı mecazî ile cüz'i bir varisine verilebilir (...).*³¹¹

- "Allah, inananları savunur. Allah, hiçbir haini ve nankörü sevmez."³¹²

Âyet, (şeddeler sayılsa ve meddeler sayılmazsa) makam-ı cifrî ve ebcedisi binüçyüzaltmışiki (1362) eder ki, tam tamına bu senenin hicrî aynı tarihine ve bizim mü'min kardaşlarımızı müdafaaya azmettiğimiz aynı zamana, hem mânâsı, hem makamı tevafuk ediyor. "Elhamdulillah, dedim. Benim müdafaama ihtiyaç bırakmıyor." Sonra hatırıma geldi ki: "Netice ne olacak?" diye merak ettim,

³⁰⁴ İsrâ, 17/82.

³⁰⁵ *Sikke-i Tasdik-ı Gaybî*, 92, Birinci Şua/Yirminci Âyet.

³⁰⁶ İsrâ, 17/93.

³⁰⁷ *Tilsimler Mecmûası*, 187, Mâidetü'l-Kur'an.

³⁰⁸ Kehf, 18/65.

³⁰⁹ *Tilsimler Mecmûası*, 189, Mâidetü'l-Kur'an.

³¹⁰ Enbiyâ, 21/107.

³¹¹ *Siracü'n-Nûr*, 257, Hasan Feyzi'nin Denizli ve hapsinin ve civarının has talebelerini temsil ederek, onların namına üstadının vasiyetnamesi ve zehirlenmeden şiddetli hasta olması münasebetiyle yazdığı bir mersiyedir. Vefat haberini almış gibi kalemi ağlamış. Lahikaya geçirilmiş.

³¹² Hacc, 22/38.

*gördüm; (...) aleyhimize ihzar edilen dehşetli bir hücum karşısında, mahfuziyetimize te'minat ile teselli veriyor.*³¹³

- "Allah, göklerin ve yerin nurudur. Onun nurunun bir örneği, içinde ışık bulunan bir kandil yuvası gibidir. Işık bir cam içindedir, cam ise, doğuya da batıya da ait olmayan mübarek, ateş değmese bile yağsı neredeyse ışık verecek olan bir zeytin ağacından yakılan, sanki inci bir yıldız gibidir. Nur üzerine nurdur. Allah, dilediğini nuruna hidayet eder. Allah, böyle misalleri insanlar için verir. Allah, her şeyi hakkıyla bilendir."³¹⁴

Şu âyet-i Nuriyenin manaca çok tabakatı ve vücuh-u kesiresi vardır. Ve o tabakalardan ve vecihlerden işârî ve remzî bir vechi mânaca ve cifirce nurlu bir tefsiri olan Risâle-in-Nur ve Risâlet-ün-Nur'a dört-beş cümlesiyle on cihetten bakıyor. Ve o tabakalardan ve o vecihlerden bir tabaka ve bir perde dahi mu'cizane elektrikten haber veriyor:

Risale-i Nur'a bakan Birinci cümlesi: "meselu nûrihî kemişkâtin fihâ misbâhun" dur. Yâni: Nur-u İlahînin veya Nur-u Kur'ânînin veya Nur-u Muhammedînin (A.S.M.) misâli şu "mişkâtin fihâ misbâhun" dur. Makam-ı cifrisi dokuzyüz doksanseviz olarak aynen Risâlet-ün-Nur, -"şeddeli nun" iki nun sayılmak cihetiyle- tam tamına tevâfukla ona işaret eder.

İkinci Cümlesi: "ez-zücâcetü keennehâ kevkebun durriyyun yûkadu"dur. (...) Bu cümle-i âyetin makamı, beşyüz kırkaltı edip, Risâle-i Nur'un adedi olan beşyüz kırksekize gayet cüz'î ve sırlı iki fark ile tevâfuk noktasından işaret ettiği gibi, remzî bir mânasiyle tam bakıyor.

Üçüncü Cümlesi: "min şeceratin"dir. Eğer "min şeceratin"deki "te" vakıflarda gibi "he" sayılsa beşyüz doksaneviz ederek tam tamına Resâil-in-Nur ve Risâle-in-Nur adedi olan beşyüz doksaneviz tevâfukla beraber "min furkânin hakîmin" in adedine yine sırlı bir tek farkla tevâfuk-u remzî ile, hem Resâil-in-Nur'u efradına dahil eder, hem yine Risale-in-Nur'un şecere-i mübareki Furkan-ı Hakîm olduğunu gösterir. Eğer "min şeceratin"deki "te", "te" kalsa, o vakit makam-ı cifrisi dokuzyüz doksaneviz eder, tevafuka zarar vermeyen cüz'î ve sırlı beş farkla Risâlet-ün-Nur adedi olan dokuzyüz doksaneviz tevâfukla mânasının dahi muvafakatine binaen ona işaret eder.

Dördüncü Cümlesi: "nûrun 'alâ nûrin yehdillâhu linûrihi" dir ki, dokuzyüz doksandokuz ederek sırlı bir tek farkla Risâlet-ün-Nur adedi olan dokuzyüz doksaneviz tevafukla mânasının kuvvetli münasebetine binaen işaret derecesinde remzeder.

Beşinci Cümlesi: "men yeşâu" cümlesi gayet cüz'î bir farkla Risâlet-ün-Nur müellifinin ismiyle meşhur bir lâkabına tevafukla mânası gibi bakıyor. Eğer "yeşâu"daki mukadder zamir ihzar edilirse "men yeşâuhu" olur. Tam tamına tevafuk eder. Bu âyet nasıllı Risale-in-Nur'a ismiyle bakıyor, öyle de tarih-i te'lifine ve tekemmülüne tam tamına tevafukla remzen bakıyor:

³¹³ *Sıracü'n-Nûr*, 179-180; *Müdâfaalar*, 104-105, Denizli Müdâfaası/Bu fıkra dahi müsveddeye girdi, daha çıkaramadık. Hapisteki arkadaşlarıma yazdığım bir mektubtur.

³¹⁴ *Nûr*, 24/35.

"kemişkâtin fihâ misbâhun el-misbâhu fi zücâcetin" cümlesi "kemişkâtin" deki tenvin vakıf yeri olmadığından nun sayılmak ve "fi zücâcetin" vakıf yeri olduğundan "te" "he" olmak cihetiyle bin üçyüz kırkdokuz ederek, Resâil-in-Nur'un en nuranî cüzlerinin te'lifi hengamı ve tekemmül zamanı olan bin üçyüz kırk dokuz tercihinin tam tamına tevafuk eder. (...)

Hem meselâ: "yukâdu zeytuhâ yudîu velev lem temseshu nârun nûrun" cümlesi, mâna-yı remziyle diyor ki: "Onüçüncü ve ondördüncü asırda semavî lâmbalar ateşsiz yanarlar, ateş dokunmadan parlarlar. Onun zamanı yakındır." Yâni, bin ikiyüz seksen tarihine yakındır. İşte, bu cümle ile nasilki elektriğin hilâf-ı âdet keyfiyetini ve geleceğini remzen beyan eder. Aynen öyle de: Mânevî bir elektrik olan Resâil-in-Nur dahi gayet yüksek ve derin bir ilim olduğu halde, külfet-i tahsile ve derse çalışmaya ve başka üstadlardan taallüm edilmeye ve müderrisînin ağzından iktibas olmaya muhtaç olmadan herkes derecesine göre o ulûm-u âliyeyi, meşakkat ateşine lüzum kalmadan anlayabilir, kendi kendine istifade eder. Muhakkik bir âlim olabilir. Hem işaret eder ki; Resâil-in-Nur müellifi dahi ateşsiz yanar, tahsil için külfet ve ders meşakkatine muhtaç olmadan kendi kendine nurlanır, âlim olur. Evet bu cümlelerin bu mu'cizane üç işaretleri elektrik ve Resâil-in-Nur hakkında hak olduğu gibi, müellif hakkında dahi ayn-ı hakikattir. Tarihçe-i hayatını okuyanlar ve hemşehrileri bilirler ki, "izhar" kitabından sonraki medrese usulünce onbeş sene ders almakla okunan kitapları Resâil-in-Nur müellifi yalnız üç ayda tahsil etmiş. Hem, nasilki bu cümlelerin mânevî münasebet cihetinde kuvvetli ve letâfetli işareti var; öyle de cifrî ve ebcedî tevafukiyle hem elektriğin zaman-ı zuhurunun kurbiyetini, hem Resâil-in-Nur'un meydana çıkması, hem de müellifinin velâdetini remzen haber veriyor.³¹⁵

- "Şehrin öbür yakasından bir adam koşarak gelip dedi ki: 'Ey Musa, ileri gelen bazı kimseler, seni öldürme konusunda aralarında görüşmektedirler! Hemen çık; gerçekten ben, sana öğüt verenlerdenim.'³¹⁶

Ve câe min aksa'l-Medîneti raculun yes'â kâle = Nur tercümanına aksâ-yı şarktan, Rus esaretinden firar edip İstanbul'a gelmesi tarihidir.³¹⁷

- "Ama, bizim uğrumuzda cihat edenleri biz, elbette yollarımıza iletiriz. Muhakkak ki Allah, iyilik edenlerle beraberdir."³¹⁸

Bu âyet kuvvetli münasebet-i mâneviyesiyle beraber cifirce bin üçyüz kırkdört eder ki, o tarihte Risale-i Nur'un şâkirdleri gibi bu âyetin mânasına daha ziyade mazhar olanlar zahiren görülmüyor. Demek bu âyet, mânasının müteaddit tabakalarından işârî bir tabakadan ve remzî bir perdeden Kur'an'ın parlak bir tefsiri olan Risale-i Nur'a bakıyor ve en evvel nâzil olan "Sûre-i Alâk" da "innel-insâne leyatğâ" âyeti mânasiyle ve makam-ı cifrisiyle ifade ediyor ki: Bin üçyüz kırkdörtte nev'i insan içinde Fir'avunane emsalsiz bir tuğyan, bir inkâr çıkacak. "vellezîne câhedû finâ" âyeti ise, o tuğyana karşı mücadele edenleri senâ ediyor. (...) Eğer "lenehdiyennehum" deki şeddeli "nun" bir "nun" sayılsa, bin ikiyüz

³¹⁵ Sikke-i Tasdîk-ı Gaybî, 74-78; Şuâlar, 538-541, Birinci Şua/Birincisi.

³¹⁶ Kasas, 28/20.

³¹⁷ Tılsımlar Mecmûası, 192, Mâidetü'l-Kur'an.

³¹⁸ Ankebût, 29/69.

*doksan dört eder ki Risâlet-ün-Nur müellifinin besmele-i hayatıdır ve tarih-i velâdetinin birinci senesidir. Eğer şeddeli lâm iki "lâm" ve "nun" bir sayılsa, o vakit bin üçyüz yirmidörtte hürriyetin ilânı hengâmında mücahede-i mâneviye ile tezâhür eden Risâle-in-Nur müellifinin görünmesi tarihidir.*³¹⁹

*Vellezîne câhedû finâ lenehdiyennehum subulenâ = Mevlid-i mübarek-i Üstad 1293.*³²⁰

- "Biz, senden önce kendi kavimlerine peygamberler gönderdik de, onlara apaçık deliller getirmişlerdi. Böylece biz, suçlu günahkârlardan intikam aldık. Müminlere yardım etmek ise, üzerimizde bir haktır."³²¹

*Ve kâne hakkân 'aleynâ nasru'l-mu'minîne = 1001 Risaletu'n-Nûr = 998.*³²²

- "Ey iman edenler, Allah'ı çok zikredin! Sabah ve akşam onu tesbih edin! Karanlıklardan aydınlığa çıkarmak için size mağfiret eden ve rahmet dileyen Allah ve melekleridir. Allah, müminlere karşı çok merhametlidir. Ona kavuştukları gün meleklerin onlara temennileri 'selâm'dır. Allah, onlar için kusursuz bir mükâfat hazırlamıştır. Ey Peygamber, biz seni; şahit, müjdecî, uyarıcı, kendi izniyle Allah'a davet edici ve aydınlatıcı bir ışık olarak gönderdik. Müminlere Allah'tan kendileri için büyük bir lütuf bulunduğunu müjdele."³²³

Bu âyetlerde Risale-i Nur'a îma ve remz belki işâretler var, diye hissettim. (...)

Şöyle ki:

"liyuhricekum mine'z-zulumâti ile'n-nûri ve kâne bi'l-mu'minîne rahîmen" cümlesi, mana-yı işârîsiyle: "Bin üçyüz yetmiş kadar tecavüz eden en karanlık bir zulmetten sizi, ey ehl-i iman vel-Kur'an, Kur'an'dan gelen nurlara ve îmanın ışıklarına çıkararak ve isminde Nur ve mânasında rahîmiyet bulunan ve ism-i Nur ve ism-i Rahîm'in mazharı olan, bir lem'a-i Kur'âniyeye ve bu asrımıza bakıp îmâ ediyor.

"innâ erselnâke şâhiden ve mubeşşiran" cümlesi, şedde sayılmaz ve âhirki tenvin vakftir, (elif sayılır) makam-ı cıfrîsi, bin üçyüz yirmiüç tarihini gösterir. O tarihte, merkez-i hilâfette, dehşetli bir inkılâbın mebde'-i infilâkı içinde, ye'se düşen ehl-i imana müjde verip, İslâmiyetin hakkaniyetine ve kuvvetine kuvvetli şehâdet eden ve verâset-i Nübüvvet noktasında dâvette bulunan hakikî bir şâhide işâret eder. "ve nezîran ve dâiyen ilallâhi" cümlesi, (tenvinler) vakf olmadığından sayılırlar. Makam-ı cıfrîsi, bin ikiyüz elli altı tarihini göstermekle, bu asırda ve bu zamandaki İslâmiyetin inhisafını, bir asır evvel izhar eden mukaddematına bakarak "ve dâiyen ilallâhi" kelimesi Risale-i Nur'un bir ismi olan, Bediüzzaman'ın, yüzdoksan bir (191) adedine tam tamına tevafukla ima eder ki: Risale-i Nur dahi o inhisar içinde bir "dâiyen ilallâhi"dir. Yalnız (dâiyen) kelimesi de, Risale-i Nur'un tercümanı olan Said ismine, üç harf ile ittihad ve üç fark ile tevafuk eder.

³¹⁹ *Sikke-i Tasdik-ı Gaybî, 80-81, Birinci Şua/Üçüncü Âyet-i Meşhure.*

³²⁰ *Tılsımlar Mecmûası, 184, Mâidetü'l-Kur'an.*

³²¹ *Rûm, 30/47.*

³²² *Tılsımlar Mecmûası, 183, Mâidetü'l-Kur'an.*

³²³ *Ahzâb, 33/41-47.*

"biiznihî ve sirâcen munîran" bin üçyüz otuz (1330) ederek Risale-i Nur'un fatihası olan İşârât-ül l'câz tefsirinin zuhûruna tevafuku ve "biiznihi"deki melfûz "yâ" sayılsa bin üçyüz kırk (1340) edip Risale-i Nur'un zuhuruna tetâbuku ve birinci tenvin vakf olmadığından "nun" sayılsa binüçyüz seksen (1380) ederek Risale-i Nur'un o tarihte inşâallah küre-i arzı ışıklandıracak bir sirac-ı nûrânî olacağına remz-i Kur'anîdir.

Yalnız "sirâcen munîran" kelimesi ise, tam tamına Risale-i Nur'un bir ismi olan "Sirâcü'n-nur"a lâfzan ve mânên ve cifren tevafukla bakar. (...)

Ve çekinmeyerek deriz:

"ve beşşiri'l-mu'mimîne bienne lehum minallâhi" cümlesi, (şedde sayılmak) cihetiyle, makam-ı cifrîsiyle bin üç yüz elli dokuz (1359) tarihini göstermekle, bu asrımızın, tam bulunduğumuz bu senesine bakarak ehl-i îmana bir büyük ihsanı var diye, mâna-yı remziyle haber veriyor.

Biz bakıyoruz, bu zamanda en büyük ihsan imanı kurtarmaktır... ve görüyoruz, imanı hârika bürhanlarla kurtaran -başta- Risale-i Nur'dur.

Demek bu zamanda nisbeten bir "fadlen kebîran" de odur. Bu işareti kuvvetlendiren şudur: "fadlen kebîran" daki "fadlen" kelimesi, dokuzyüz altmış (960) edip, Risale-i Nur'un bu ismi, izafeden tavsif tarzına geçmekle, Risalet-ün-Nuriye olup, dokuzyüz altmışiki (962) adedine mânidar iki farkla tevafuku, onun başına remzen ve îmaen parmak basmasıdır.³²⁴

İnnâ erselnâke şâhiden ve mubeşşiran = 1372 İkinci tenvinle.³²⁵ (...) Devr-i Nur'un başlangıcı olan 1372 tarihinin miladi karşılığı olan 1953-1954 rakamları da gerek Kur'an-ı Kerim'de ve gerek Ehadis'in adedi beyanlarında kesretle mezkurdur.³²⁶

- "(Bu) Kitabın indirilmesi, aziz ve hikmet sahibi Allah tarafındandır."³²⁷

Hem Sûre-i Zümer, hem Sûre-i Câsiye, hem Sûre-i Ahkaf'ın başlarında bulunan bu âyetler dahi yirmiikincideki âyetler gibi Risalet-ün-Nur'un ismine ve zâtına, hem te'lif ve intişarına bir mâna-yı remziyle bakıyorlar.³²⁸

- "Hâ, mîm. (Bu), Rahman'dan, Rahîm'den indirilmiştir."³²⁹

Bu âyetin mâna-yı işarîsi, Resail-in-Nur ile münasebeti çok kuvvetlidir. (...) Hem şu âyet nasilki Resail-in-Nur'un te'lif ve tekemmül tarihine tevafukla parmak basıyor... Öyle de, "tenzîlun" kelimesiyle -vakf mahalli olmadığından tenvin "nun"

³²⁴ Sikke-i Tasdik-ı Gaybî, 115-118, Birinci Şua/Otuzbirinci Âyet. Aynı âyetlerin yine cifrî tefsirleri için bak. Barla Lâhikası, 247-249, Yirmi Yedinci Mektuptan/Risale-i Nur'un fa'al bir şâkirdi olan, Ahmed Nazif Çelebi'nin bir istihracıdır ve bir fıkrasıdır. Bunu, hem Birinci Şua'nın otuz ikinci âyeti olarak ve hem Yirmi Yedinci Mektubun fıkralarında kaydetmek münâsib görüldü.

³²⁵ Tılsımlar Mecmûası, 192, Mâîdetü'l-Kur'an.

³²⁶ Tılsımlar Mecmûası, 181, Mâîdetü'l-Kur'an.

³²⁷ Zümer, 39/1.

³²⁸ Sikke-i Tasdik-ı Gaybî, 96, Birinci Şua/Yirmidördüncü Âyet ve Âyetler.

³²⁹ Fussilet, 41/1-2.

sayılmak cihetiyle- makamı beşyüz kırkyedi olarak Sözlerin ikinci ve üçüncü ismi olan Resail-in-Nur ve Risale-i Nurun adedi olan beşyüz kırksekiz veya kırkdokuza şeddeli "nun" bir "nun" sayılmak cihetiyle pek cüz'î ve sırlı bir veya iki farkla tevafuk ederek remzen ona bakar, dairesine alır. (...) Birinci vecihde tam tamına Resail-in-Nur'un te'lifce bir derece tekemmülü ve fevkalâde ehemmiyet kesbetmesi ve fırtınalara tutulması ve şâkirdleri kudsî bir teselliye muhtaç oldukları Arabî tarihiyle şu: Bin üçyüz ellibeş ve ellidört tarihine, hem otuzbir adet Lem'alardan ibaret olan "Otuzbirinci Mektup"un te'lif zamanına, hem O Mektubun "Otuzbirinci Lem'a"sının vakt-i zuhuruna ve O lem'adan Birinci Şuâ'nın te'lifine ve O şuâ'nın yirmidokuz makamında otuzüç adet âyatın Risale-i Nur'a işaretleri istihraç edildiği hengamına ve yirmibeşinci âyetin Risale-i Nur'a îmaları yazıldığı şu zamana, şu dakikaya, şu hale tam tamına tevafuku ise, Kur'anın i'caz-ı mânevîyesine yaklaşıyor.³³⁰

- "Allah'a davet eden, salih amel işleyen ve 'Ben Müslümanım' diyen kimseden daha güzel sözlü kim vardır?"³³¹

Makam-ı cifrîsi (...) olmak üzere binüçyüz yirmisekiz eder ki: O müthiş tarihte bir tâife ayağa kalkıp Cenab-ı Hakk'a halkı da'vet edeceğine işâret eder ki; o tarihte böyle bir da'vet ve Kur'an'ın tahsinine lâayık olacak güzel söz ise şimdilik Sözler namındaki Risâle-i Nur'un da'vet edici cüzleri başta görünüyor. "ahsenu kavlen" kelime-i kudsiyesinin tarihçesi daha ziyade güzel sözlü kim olabilir der. Demek birisi o tarihte gâyet güzel sözleriyle çıkacak. Sözlerin güzelliğiyle halkı teshir edecek. Bu hassa ise, bu zamanda Risâle-i Nur'un Sözler namında belâgatça ve hüsn-ü cemâlce ve te'sir ve teshîrce yüksek bir mertebede bulunan kelimâtları ve kuvvetli sözlerinde bulunur. Demek bu âyet mâna-yı işarisiyle de Risâle-i Nur'u tahsin eder.³³²

- "Eğer biz onu, yabancı (dilde) bir Kur'an yapsaydık derlerdi ki: 'Ayetleri (anlayacağımız biçimde) açıklanmalı değil miydi? Arab'a yabancı söz mü (geliyor)?' De ki: Bu Kur'an, iman edenler için bir hidayet ve bir şifadır. İman etmeyenlerin kulaklarında bir ağırlık vardır. Kur'an, onlara karşı bir körlüktür. Sanki onlara uzak bir yerden sesleniyor."³³³

Şu şifalı âyet çok zamandır benim dertlerimin şifası ve ilacı olduğu gibi Eczahane-i Kübra-yı İlâhiyye olan Kur'an-ı Hakîmin tiryakî ilaçlarından, Risale-in-Nur eczalarının kavanozlarından alarak belki bin mânevî dertlerime bin kudsî şifayı buldum ve Resail-in-Nur şâkirdleri dahi buldular. Ve fenden ve felsefenin bataklığından çıkan ve tedavisi çok müşkil ve zendeka hastalığına mübtela olanlardan çokları onunla şifalarını buldular.

İşte her derde şifa olan Kur'anın ilaçlarının bu zamanda bir kısım kavanozları hükmünde bulunan Resail-in-Nur dahi bu şifadar âyetin bir medar-ı nazarı olduğuna kuvvetli bir emare şudur ki: Bu âyetin makam-ı cifrîsi olan bin üçyüz kırkaltı adedi Resâil-in-Nur'un bin üçyüz kırkaltıda şifadarane etrafa intişarının tarihine ve Mu'cizat-ı Ahmediye Aleyhissalâtü Vesselâm namında olan Risale-i

³³⁰ Sikke-i Tasdik-ı Gaybî, 10-101, Birinci Şua/Yirmibeşinci Âyet.

³³¹ Fussilet, 41/33.

³³² Sikke-i Tasdik-ı Gaybî, 111-112, Birinci Şua/Otuzuncu Âyet.

³³³ Fussilet, 41/44.

*harikanın zaman-ı te'lifine tam tamına tevafukudur. Şu tevafuk hem münasebet-i mâneviyeyi te'yid ve onunla teyyüd eder, hem remizden işaret derecesine çıkarıyor.*³³⁴

- "Ey iman edenler, seslerinizi Peygamber'in sesi üzerine yükseltmeyin! Farkına varmadan amellerinizin boşa gitmemesi için, birbirinize karşı bağırarak konuştuğunuz gibi, Peygamber'e karşı da bağırarak konuşmayın!"³³⁵

*"Savti'n-Nebiyi" 599, "Resâili'n-Nûri" 599'dur. Bu ayet-i kerimeye göre, Risale-i Nur'un sadâ-yı Muhammed (A.S.M.) dan başka bir şey olmadığı ve sair her nev'i beyanların onun fevkine yükseltilmemesi ihtar olunmaktadır.*³³⁶

- "Ey iman edenler, zannın çoğundan sakının; çünkü zannın bazısı günahdır. Birbirinizin gizlisini araştırmayın! Kimse kimseyi gıybet etmesin; içinizden biri, hiç ölü kardeşinin etini yemekten hoşlanır mı? Bundan tiksindiniz değil mi? Allah'tan sakının! Şüphesiz Allah, tövbeyi çok kabul edendir, çok merhametlidir."³³⁷

Kur'anın bir tek âyetinin bir tek işâreti, ihbar-ı gayb nev'inden bir lem'a-i i'caziyeyi tevafuk suretiyle gösterdiğini mânevi bir ihtarla gördüm. Şu âyet-i kerimenin makam-ı cifrîsi, şedde ve tenvin sayılmazsa bin üçyüz ellibirdir. "meyten" aslı "meyyiten" olmasından, bin üçyüz altmışbir ederek bu tarihte umûr-u azîmeden bir dehşetli gıybeti, şu âyetin mâna-yı işârî külliyetinde dahil ediyor. Ve umûr-u azîmeden böyle acib bir gıybet, aynı tarihte, aynı senede vukua geldi. Şöyle ki:

(...) yüz arkadaşıyla taht-ı tevkife alınan bir adam, yüzer emare ve karinelere istinaden inayet-i İlâhiyyeden geldiğinden kat'î bir kanaatı ile işarât-ı Kur'aniyeden bir müjdeyi hem kendine, hem musibettede arkadaşlarına teselli niyetiyle beyan ettiği için gıybet ve fena tâbiratla teşhir etmek ve onun dersleriyle îmanlarını kurtaran masum şâkirdlerini ondan tenfir edip şüpheler vermek, güya ortalıkta medar-ı inkâr bir şey yok ve hiçbir münkeratı ve cinayeti görmüyor gibi yalnız o bîçârenin mevhum bir hatâsını sekiz senede seksen müdakkiklerin nazarında saklanan ve sathî ve inadî nazarına göre bir içtihadî yanlısını görüyor zanniyle zemmetmek, elbette bu asırda, bu memlekette, Kur'an-ı Mu'ciz-ül-Beyanın kasden işaretine medar olabilir azîm bir hâdisedir. Bence Kur'anın nasilki her sûre ve bâzan bir âyet ve bazan bir kelime bir mu'cize olur; öyle de: Bu âyetin tek bir işareti, ihbar-ı gayb nev'inden bir lem'a-i i'caziyedir. Bu âyetin bu işareti, bu asırda Risale-i Nur şâkirdlerinin hakkındaki gıybete baktığına üç emare var:

Birincisi: "Birinci Şuâ" olan "İşarât-ı Kur'aniye" Risalesinde Risale-i Nur'a ve tercümanına işaret eden (...) gayet kuvvetli karinelerle "meyten" kelime-i kudsiyesi, cifir ve ebced hesabıyla ve üç cihet-i mânâsiyle Said-ün-Nursî'ye tevafuk etmesidir.

İkinci Emare: "eyuhibbu ehadikum" ilâ âhir âyetinin mâkam-ı cifrîsi ve riyazîsi bin üçyüz altmışbir etmesidir. Aynı tarihte o acîb hâdise oldu.

³³⁴ *Sikke-i Tasdik-ı Gaybî*, 90, Birinci Şua/Onaltıncı Âyet.

³³⁵ *Hucurât*, 49/2.

³³⁶ *Tılsımlar Mecmûası*, 188, Mâidetü'l-Kur'an.

³³⁷ *Hucurât*, 49/12.

Üçüncü Emare: (...) Bu âyet, karşımda kendini gösterip temessül eyledi. Mânen bana "bak" dedi. Ben de baktım, birden tesbihat içinde gördüm ki; bin üçyüz ellibirde, tâ bin üçyüz altmışbir tarihini gösterdi. Hâlimize baktım. Perde altında ellibirde tâ altmışbire kadar, Risale-i Nur meded beklediği İstanbul afâkında bir nevi taarruz bulunmuş ve altmışbirde birden patlamasıdır.³³⁸

- "Rabbinin hükmü gelinceye kadar sabret! Zira sen, bizim gözümüz önündesin. Kalkarken de Rabbin hamd ile tesbih et!"³³⁹

Hizbü'l Ekber-i Kur'an'ı açtım. Birden bu ayet-i kerime karşıma çıktı. "Bana bak" dedi. Ben de baktım, üç kuvvetli emare ile bana ve bize teselli veriyor. Şimdi başımıza gelen bu musibeti hiçe indirdi. (...)

Birinci emare: Şeddeler sayılır, hesab-ı ebced ile binüçyüzaltmışiki ederek bu sene arabi aynı tarihe tevafuk edip manasıyla der: "Sabreyle, başına gelen kazayı Rabbaniye teslim ol. Sen inayet gözü altındasın. Merak etme. Gecelerde tesbihat ve tahmidata devam eyle."

İkinci emare: Bu ayetin manasını tam tamına hakkımda me'mûlümün çok fevkinde aynen müşahede ettim.

Üçüncü emare: Beyanına şimdilik lüzum olmadığından yazdırılmadı.³⁴⁰

- "Ey iman edenler, Allah'tan korkun ve Peygamberine iman edin ki; size rahmetinden iki kat versin, sizin için ışığında yürüyeceğiniz bir nur yaratsın ve günahlarınızı bağışlasın! Allah çok bağışlayıcıdır, çok merhametlidir."³⁴¹

Lillâhilhamd Risale-i Nur bu kudsî ve küllî mânasının parlak bir ferdi olduğu gibi "nûran" deki tenvin "nun" sayılmak cihetiyle bin üçyüz onsekiz adediyle Resail-in-Nur müellifi tedristen, te'lif vazifesine ve mücahidane seyahata başladığı zamanın beş sene evvelki zamanına ve çok âyetlerin işaret ettikleri bin üçyüz onaltı tarihindeki mühim bir inkılab-ı nuriyeye başladığı aynı tarihtir. İşte şu nurlu âyet, hem mânaca, hem cifirce tevafuku ise, umum vücuhu ayn-ı şuur olan Kur'an'ı Mu'ciz-ül-beyan'da elbette ittifakî ve tesadüfî olamaz.³⁴²

- "(...) Asıl kurtuluşa erenler, şüphesiz Allah taraftarlarıdır."³⁴³

(...) Ve şu asırda hizb-i Kur'anînin hadsiz efradından Resâil-in-Nur şâkirdleri tezahür ettiklerinden bu âyetin küllî mânasında hususî dahil olmalarına bir emare olarak makam-ı cifrîsi bin üçyüzelli adedi ile Resail-in-Nur şâkirdlerinin zahirî mağlûbiyetleri ve bir sene sonra mahbusiyetleri içinde mânevî galebeleri ve metanetleri ve haklarında yapılan müthiş imha plânını akîm bırakan ihlâsları ve kuvve-i mânevîyeleri tezahür etmesinin Rumî tarihi olan bin üçyüz elli ve ellibir ve

³³⁸ Kastamonu Lâhikası, 209-211, Yirmiyedinci Mektubdan/Kardeşlerim!

³³⁹ Tûr, 52/48.

³⁴⁰ Siracü'n-Nûr, 172, Denizli Müdâfaası/Bu fıkra, resmi me'murların ellerine bir casusun eliyle geçtiği için buraya girdi.

³⁴¹ Hadîd, 57/28.

³⁴² Sikke-i Tasdik-ı Gaybî, 85, Birinci Şua/Altıncı Âyet.

³⁴³ Mücâdele, 58/22.

*elliiki adedine tam tamına tevafuku elbette şefkatkârane, teselliyetdârâne bir remz-i Kur'anîdir.*³⁴⁴

- "Ağızlarıyla Allah'ın nurunu söndürmek istiyorlar; Allah ise, kâfirler hoş görmeseler de, nurunu tamamlayacaktır."³⁴⁵

*Bu âyetteki "nûrullâhi biefvâhihim vallâhu mutimmu nûrihi" cümlesinin makam-ı cifrîsi, bin üçyüz onaltı veya yedidir. Ve bu tarih ise: Sâbıkan yirmibirinci âyetin hâtimesinde zikredilen inkılâb-ı fitrî sadedinde: Avrupa'nın bir müstemlekât nâzırı, Kur'anın nurunu söndürmesine çalışması tarihine ve Resail-in-Nur müellifi dahi ona karşı o inkılâb-ı fikrî sayesinde o nuru parlatmaya çalışması aynı tarihe (...) bil'ittifak muvafakatlari elbette remizden, işareten, delâletten ziyade bir sarahattir ki: Risale-i Nur ve Nur-u İlâhînin bir lem'ası olacağını ve düşmanları tarafından gelen şübehat zulûmatını dağıtacağını mâna-yı işarîsiyle müjdeliyor.*³⁴⁶

- "Müşrikler hoş görmemesine karşın, dinini, bütün dinlere üstün kılmak için, Resulünü hidayetle ve hak dinle gönderen odur."³⁴⁷

*(...) bi'l-Hudâ ve Dîni'l-Hakki = 359 Sa'îd Bedî'u'z-Zaman = 359.*³⁴⁸

- "Ey iman edenler, Allah'a yürekten tövbe edin! Umulur ki Rabbiniz sizin kötülüklerinizi örter, Allah; Peygamber'i ve onunla beraber iman edenleri utandırmayacağı günde, sizi altlarından ırmaklar akan cennetlere sokar. (O gün) onların nuru, önlerinden ve sağ yanlarından koşar. Derler ki: Rabbiniz nurumuzu tamamla, bizi bağışla. Doğrusu, senin her şeye gücün yeter."³⁴⁹

*"yekûlûne rabbenâ etmim lenâ nûranâ" cifirce bin üçyüz yirmialtı ederek o tarihteki hürriyet inkılâbından neş'et eden fırtınaların hengâmında her şeyi sarsan o fırtınaların ve harplerin zulûmatından kurtulmak için nur arayan mü'minler içinde, Resail-in-Nur şâkirdleri az bir zaman sonra tezahür ettiklerinden bu âyetin efrad-ı kesiresinden bu asırda bir masadaki onlar olduğuna bir emâredir. "vağfirlenâ" cümlesi bin üçyüz altmışa bakıyor. Demek bundan beş-altı sene sonra istiğfar devresidir. Resail-in-Nur şâkirdleri o zamanda istiğfar dersini vereceğini remzen bir îmâdır.*³⁵⁰

*"vağfirlenâ" cümlesi tamtamına vavsız binüçyüzaltmışiki eder. Bu senenin aynı tarihine tevafuk eder. Bizi çok istiğfara davet eder. Ve emreder ki: Nurunuz tamam olsun. Ve Risale-i Nur noksan kalmasın.*³⁵¹

- "Belki Rabbiniz, bize onun yerine ondan daha iyisini verir. Biz Rabbinize yöneliriz, ondan umarız."³⁵²

³⁴⁴ *Sikke-i Tasdik-ı Gaybî*, 91, Birinci Şua/Onsekizinci Âyet.

³⁴⁵ Saf, 61/8.

³⁴⁶ *Sikke-i Tasdik-ı Gaybî*, 103, Birinci Şua/Yirmiyedinci Âyet.

³⁴⁷ Saf, 61/9.

³⁴⁸ *Tılsımlar Mecmûası*, 187, Mâidetü'l-Kur'an.

³⁴⁹ Tahrîm, 66/8.

³⁵⁰ *Sikke-i Tasdik-ı Gaybî*, 92, Birinci Şua/Ondokuzuncu Âyet.

³⁵¹ *Şuâlar*, 275, Onüçüncü Şua/Aziz Siddık Kardeşlerim.

³⁵² Kalem, 68/32.

Şu âyetin (...) Resail-in-Nur şâkirdlerine hususî remzettiğine bir emaresi şudur ki: Bu âyetin makam-ı cifrîsi olan bin üçyüz kırkbeşte ehemmiyetli risaleler te'lif ile beraber, fevkalâde hadiseler vukua gelmeğe hazırlandılar... ve o Resail-in-Nur'un merkez-i intişarı olan Barla karyesinde ziyade sıkıntı müellifine verildi. Ve hususî küçük mescidine ilişildiği zaman Resail-in-Nur şâkirdleri kuvvetli bir ümid ve rica ile müslümanların kuvve-i mâneviyelerini takviye ettiler. Bu âyetin birden külfetsiz hatıra geleni bu kadardır. Yoksa esrarı çoktur. Tekellüf olmasın diye kısa kestim.³⁵³

- "Ey örtüsüne bürünen!"³⁵⁴

Yâ eyyuhe'l-Muzzemmil = 233 Kürdî = 234.³⁵⁵

- "Ey bürünüp örtünen!"³⁵⁶

Yâ eyyuhe'l-Muddessir = 1316 (...) Nitekim hamule-i envarın kendisine tevdiini ve vazife-i mukaddese ile tavzifi tarihi olan 1316'nın miladi karşılığı bulunan 1900 tarihi; yani, yirminci asrın mebdai, gerek Kur'an-ı Kerim'in gerek Ehadis-i Nebeviye'nin pek ziyade itibarına mazhar olarak birçok yerlerinde mezkurdur.³⁵⁷

- "Bu öğüt, şerefli ve tertemiz elçiler eliyle yazılmış, şerefi büyük, yüce ve temiz sahifelerdedir."³⁵⁸

(...) Risale-i Nur'un nâşir ve kâtiblerine mânâ-yı işarî ile bakıyor.³⁵⁹

- "Allah tarafından (gönderilmiş) tertemiz sahifeler okuyan bir elçidir. O sahifelerde doğru yazılmış hükümler vardır."³⁶⁰

Risale-i Nur'un eczalarına ve suhuflarına ve kitaplarına mânâ-yı işarîyle bakıyor. Fakat cifir hesabıyla, bin üçyüz altmış küsurdan sonra bu parlak vaziyeti gösterecekler diye icmâlen fehmettik.³⁶¹

- Asr suresinin ebcedî tefsiri için bak. *Sikke-i Tasdik-ı Gaybî*, 52-54, Parlak Fıkralar ve Güzel Mektuplar/Karadağ'ın Bir Meyvesi; *Kastamonu Lâhikası*, 231, Yirmiyedinci Mektubdan/Risale-i Nur Şâkirdleri Tarafından Sorulan Suale Cevabdır.
- Fîl suresinin ebcedî tefsiri için bak. *Sikke-i Tasdik-ı Gaybî*, 54-57, Parlak Fıkralar ve Güzel Mektuplar/Birden Kalbe Gelen Bir Nükte-i İ'caziedir.
- Kevser suresinin ebcedî tefsiri için bak. *Kastamonu Lâhikası*, 83-84, Yirmiyedinci Mektubdan/Azîz Kardeşlerim!

³⁵³ *Sikke-i Tasdik-ı Gaybî*, 96, Birinci Şua/Yirmüçüncü Âyet.

³⁵⁴ Muzzemmil, 73/1.

³⁵⁵ *Tılsımlar Mecmûası*, 180, Mâidetü'l-Kur'an.

³⁵⁶ Muddessir, 74/1.

³⁵⁷ *Tılsımlar Mecmûası*, 180-181, Mâidetü'l-Kur'an.

³⁵⁸ Abese, 80/13-16.

³⁵⁹ *Kastamonu Lâhikası*, 80, Yirmiyedinci Mektubdan/Azîz Kardeşlerim ve Sıddık Arkadaşlarım!

³⁶⁰ Beyyine, 98/2-3.

³⁶¹ *Kastamonu Lâhikası*, 80, Yirmiyedinci Mektubdan/Azîz Kardeşlerim ve Sıddık Arkadaşlarım!

- Felak suresinin ebcedî tefsiri için bak. *Müdâfaalar*, 346-348, Afyon Müdâfâsı/Sanıklardan Bilahare Yakalanmış Olduğundan, Bilirkişilere Tedkike Gönderilemeyen Sair Eserler ve Mektublardaki Suç Mevzuu Olan Yazıların Hulâsaları; *Şuâlar*, 231-233, Onbirinci Şuâ/Meyve Risalesi/Hâtime; *Âsâ-yı Mûsa*, 77, Onbirinci Mes'elenin Hâtimesi.

3.2. EBCED

3.2.1. EBCEDİN TANIMI

Ebcad, Arap alfabesindeki harflerin kolay öğretilmesi ve bellekte kalması için düzenlenmiş sözcüklerin ilkidir. Tümü sekiz sözcüktür. Bunlar, harflerin bitleştirilme biçimini ve sırasını gösterirler.

Ebcad, sekiz sözcükten ilkinin söylenişi ve adı olduğu gibi, bu sözcüklerin tümünün de adıdır. Böylece alfabe (elifba) anlamına da gelmektedir.³⁶²

Ebcade abcad, ebiced, ebicad, abucad da denmektedir. Şarih'e göre asıl adı ebucad'dı. Harfleri tekrarlamamak için kısalttılar. Huruf-ı ebicad sözü de bundan gelir.³⁶³

Ebcad'ı meydana getiren sözcükler şunlardır:

ضظغ	ثخذ	قرشت	سعفص	كلمن	حطى	هوز	ابجد
zazağ	seħaz	ķarašet	se'afaş	kelemen	ħuṭṭı	hevvez	ebced
8	7	6	5	4	3	2	1

Son sözcük "zazağlen" biçiminde de yazılmaktadır. Batı Müslümanları son dört sözcüğü "zağaş, seħaz, ķaraset, se'afaş" biçiminde düzenlemişlerdir.³⁶⁴

Bu sekiz sözcük içinde 28 harf bulunmaktadır. Buna göre ebcad alfabesinin düzeni şöyledir:

ا ب ج د ه و ز ح ط ی ك ل م ن س ع ف ص ق ر ش ت ث خ ذ ض ظ غ

Arapların başka iki alfabe düzeni daha bulunmaktadır. Epey eski bir devirde, bugün de kullanılan bir diğer sistemin esası şudur: Aynı yazı şeklinde olan harfler bir araya getirilmiş ve her grubun ilk harfinden sonra o harfe benzeyen diğer harfler sıralanmıştır. Yalnız "ha, vav ve ya" harfleri sona bırakılmıştır:

ا ب ت ث ج ح خ د ذ ر ز ط ظ ك ل م ن ص ض ع غ ف ق س ش ه و ی

Ortada mevcut bu iki alfabe tertibi yanında, bazı âlimlerin yalnız fonetik fizyolojisi prensiplerine göre tanzim edilmiş bir alfabe sistemi daha vardır; bu sistemde gırtlak sesleri ile arka damak sesleri başta gelir ve ağız önünden çıkarılan sesler ile dudak sesleri sona bırakılmıştır. Aşağıdaki sıra el-Halil'in *Kitabu'l-Ayn*'daki sıradır:

ع ح ه خ غ ق ك ج ش ص ض س ز ط د ت ظ ذ ث ر ل ن ف ب م و ا ی

Bu sıra el-Ezherî'nin *Tehzib* ve İbn Sida'nın *Muhkem*'inde de aynıdır.³⁶⁵

³⁶² Muharrem Mercanlğıil, *Ebcad Hesâbı*, Doğuş, Ankara 1960, 15; *İslâm Ansiklopedisi*, MEB Yayınları, İstanbul 1965, 2/2-3. Mercanlğıil, eserini birçok kaynaktan faydalanarak hazırlamıştır. Aynı görüşler için kaynak olarak *Ebcad Hesâbı* ve *İslâm Ansiklopedisi* kâfi görülmüştür. Diğer kaynaklar için Mercanlğıil'in eserine bakınız.

³⁶³ Firuzâbâdî, *Kâmus'ul-Muhîṭ*'ten nak. Mercanlğıil, aynı yer.

³⁶⁴ Mercanlğıil, *Ebcad Hesâbı*, 16; *İslâm Ans.*, 2/3.

³⁶⁵ Mercanlğıil, *Ebcad Hesâbı*, 16-18; *İslâm Ans.*, 2/3.

Arapçanın bu üç alfabelerinden ikincisine düzen veren ilke, harflerin şekil benzerliğidir. Üçüncüsü ise, ses fizyolojisi ilkelerine göre düzenlenmiştir. Böylece bu iki alfabelerdeki sıranın nedeni bellidir.

Peki, ebced alfabelerindeki sıranın nedeni nedir? Bu soruya yanıt olarak şu açıklamalar yapılmıştır:

1) Bazılarına göre; 6 Medyen hükümdarı Arap harflerini, kendi adlarına göre tertip etmişlerdir. Bunların isimleri ebcedin ilk altı sözcüğüdür. Sonra diğer iki sözcük bu alfabeğe eklendi.

2) Bir rivayete göre; ebcedin ilk 6 kelimesi, 6 şeytanın adıdır ve onların adları, Arap harflerinin sırasına temel olmuştur.

3) Ebceddeki sözcükler, haftanın günlerinin adıdır. Harflerin sırası da gün adlarındaki sıraya göre düzenlenmiştir.³⁶⁶

Bu açıklamalardan birinci ve ikincisi boş inandan başka bir şey değildir. Üçüncüsü ise gerçeğe tam olarak uymamaktadır.

Bu söylentilerde, özellikle ilk altı sözcük üzerinde durulmuştur. Cumanın Arapça karşılığı ise ebceddeki yedinci sözcük olan sehaz değil, arûbe'dir.

Ebcedin bu söylentilere bağlanmasını yeterli bulmayan ve ebced sözcüklerinin yabancı kökenli olduklarını açıkça söyleyen el-Müberred, es-Sifârî gibi anlayışlı Arap dil bilginleri de vardır.

Ebced alfabelerinin tertibinde harflerin vaziyeti, yalnız sâmitleri nazar-ı itibara alınmak şartı ile, İbranî ve Aramî dillerindeki gibi aynıdır. Diğer deliller ile beraber, bu da gösterir ki, alfabe Araplara Nebatîler vasıtasıyla gelmiştir. Arapçaya has olan 6 harf, sıranın sonuna konulmuştur. Bu iki kelimeye "katılan, ek ve arkasından gelen" manasında "revadif" denilir. Yalnız başlarına hiçbir manaları olmayan ve sadece hafızanın işini kolaylaştıran bu 8 kelimedenden başka, harflerin sırası, bu harflerin adetlerini göstermekte kullanılmaları bakımından da İbranî ve Aramî dillerindeki gibi aynıdır.³⁶⁷

Bu harfler ile yapılacak hesabın tertibinde de Süryanîlere uymakla beraber Araplar, kendilerinin ilâve ettikleri her harfi, bir öncekine 100 ilâve ederek hesaba kattılar. Meselâ (س) 500, (ه) 600... oldu. Son harf olan (ج) da 1000'e tekabül etmiş oldu.³⁶⁸

Arap alfabelerinin İbranî-Aramî menşei şüphe götürmez; mamafih, diğer Samî dilleri bilmeyen, ayrıca kuvvetli bir itimad-ı nefis ile ve millî bir gururla meşbu Araplar, an'ane ile

³⁶⁶ Mercanlıgil, *Ebced Hesâbı*, 18.

³⁶⁷ Mercanlıgil, *Ebced Hesâbı*, 19-20; *İslâm Ans.*, 2/3. Abdulkadir İnan da şöyle demektedir: "Ebced..." Aramî alfabelerindeki harflerin sırasını gösteren manasız sözlerdir. Bu alfabe sırası Aramîlerden Nebatîlere, onlardan da cahiliyet çağı Araplarına geçmiştir. Aynı kaynaktan gelen İbranî, Süryanî, Yunan ve Lâtin alfabelerinde de bu sıra, gelenek olarak muhafaza edilmiştir. Araplar, birbirine şekil bakımından benzeyen harfleri yan yana koymak maksadıyla bu "a, b, c" sırasını bozmuşlarsa da, eski sırayı "ebced, hevvez" altı mühmelâtından muhafaza etmişlerdir. Harfleri, rakam gibi kullanırken de bu "ebced"deki sıraya riayet etmişler ve Arapçaya mahsus altı harf için de iki mühmel söz uydurup ilâve etmişlerdir. (Abdulkadir İnan, *Hurafeler ve Menşeleri*, DİB Yayınları, Ankara 1962, 57-58'den nak. Kemalettin Erdil, *Yaşayan Hurafeler*, TDV Yayınları, Ankara 1991, 27.)

³⁶⁸ Muhammed el-Hüseynî M. Reşid Rızâ, *Muhâverâtu'l-Muslih ve'l-Mukallid: Mezâhibin Telfîki ve İslâmın Bir Noktaya Cem'i*, çev. Ahmed Hamdi Akseki, sad. Hayreddin Karaman, DİB Yayınları, Ankara 1974, 52.

intikal etmiş ve onlarca anlaşılması güç olan ebced kelimeleri için, başka izah tarzları aramışlardır.³⁶⁹

Özet olarak şunları söyleyebiliriz:

Araplar, eski ulusların alfabelerini meydana getiren 22 harfe değin ilk altı sözcüğü hazır bulmuşlardır. Onların ebceddeki tek payı, eski alfabelerde bulunmayan ve kendi dillerine özgü olan 6 harfi, hazır buldukları bu alfabaya eklemiş olmalarıdır. Araplar, ses çıktıklarına ve şekil benzerliklerine göre düzenledikleri öteki iki alfabe yanında, ebcedi de korumuşlar ve sayı değerleriyle de, rakam olarak kullana gelmişlerdir.³⁷⁰

3.2.2. EBCED HESABI

Bugün İslâm dünyasını dolaşan biri, doğu beldelerinde ve Mısır'dan sonrası hariç Batı ülkelerinde sayıların çok az değişimle şu şekilde kullanıldığını görecektir:

• ١ ٢ ٣ ٤ ٥ ٦ ٧ ٨ ٩

Bu sayılar, Hint menşelidir; bu yüzden Arapçada Hint sayıları (el-erkâm el-Hindiyye) olarak anılır.

Ancak Kuzey Afrika'da sayılar, Batılıların Arap sayıları dediği şekillerle aynıdır; bu şekiller şimdi doğu beldelerinde kullanılan sayıların tarihî münasebetlerini ortaya koymaktadır.

Aslında Müslümanlar, Hint sayılarını ve 2./8. yüzyılın başlarında Hint ve İran kaynaklarından aldıkları "hisab el-gubarî" (toz tahta hesabı) sistemini öğrenmeden önce parmak hesabı (hisab el-yed) yapıyorlardı. Bu sistemin böyle isimlendirilmesinin nedeni, iz bıraksın diye üzerine toz serpilene bir tahtanın kullanılmasıydı. Fakat, bu yeni hesaplama metotlarını öğrendikten sonra da parmak hesabını devam ettirdiler. Dahası, Müslümanların kadim Babil'den tevarüs ettikleri altmışlık sayı sistemi, ondalık sayı sisteminin benimsenmesinden sonra bile, özellikle astronomlar tarafından kullanılmaya devam etti. Sayıları sembolize etmek üzere harfleri kullanan ve bu altmışlık sisteme dayanan "hisab el-cümmel", yüzyıllar boyu İslâm dünyasının her yerine geniş ölçüde yayılmıştı. Nitekim altmışlık sistem, sonraları "astronomların aritmetiği" (hisab el-müneccimîn) olarak tanınacaktı. Ondalık sisteme gelince, gerçekte Müslümanlar çeşitli hesaplama metotlarını, Hint sayıları ve hane sistemi üzerinde kurulmuş olan bir sistem içinde erittiler.³⁷¹

Ondalık sayı sistemi hakkında başka görüşler de vardır:

Bugün kullandığımız bu rakamlara Hind rakamları deniyor ve birçok Müslüman yazar da aynı şekilde isim veriyor. Bu sistemin Müslüman Bilim Tarihine Birunî tarafından sokulduğu söylenmektedir. Ancak, bu durum şüphelidir. Bu sistemi içeren ilk aritmetik kitabının 873 M. yılında ve Hintlilerle aynı sistemi ihtiva eden ilk kitabın, iki asır gibi bir zamandan sonra yazıldığı düşünülecek olursa, bu sistemi, Müslümanlar Hintlilerden almış değil, bizzat kendilerinin icat ettiklerini kabul etmek gerekecektir.³⁷²

³⁶⁹ Mercanlğıl, *Ebced Hesâbı*, 19-20; *İslâm Ans.*, 2/3. Daha geniş bilgi için bak. Ali Aktan, *Arap Yazısının Doğuşu, Gelişmesi ve İslâm Yazısı Hâline Gelmese*, İslâmî Araştırmalar, Ocak 1988, 2/6.

³⁷⁰ Mercanlğıl, *Ebced Hesâbı*, 20-21.

³⁷¹ Seyyid Hüseyin Nasr, *İslâm ve İlim*, çev. İlhan Kutluer, İnsan Yayınları, İstanbul 1989, 78.

³⁷² Mehmet Bayrakdar, *İslâm'da Bilim ve Teknoloji Tarihi*, TDV Yayınları, Ankara 1989, 35.

Ebcet düzeni alfabede, her harfin bir sayı değeri vardır. Harflerin bu sayı değerleriyle rakam gibi kullanılmasına "ebced hesabı" ya da "cümme hesabı" denir. Buna göre harflerin sayı değerleri şöyledir:

Yüzler	Onlar	Birler
ق-100	ى-10	ا-1
ر-200	ك-20	ب-2
ش-300	ل-30	ج-3
ت-400	م-40	د-4
ث-500	ن-50	ه-5
خ-600	س-60	و-6
ذ-700	ع-70	ز-7
ض-800	ف-80	ح-8
ظ-900	ص-90	ط-9
غ-1000		

Ebcet, bu sayı değerleriyle İbranî ve Aramîlerden beri rakam gibi kullanılmıştır. Araplar, harflerin sayı değerlerini de eski uluslardan almışlar, sonradan düzenledikleri alfabelerde ebced sırasını bozmuşlarsa da, rakam gibi kullanılmasında yine bu sıraya uymuşlardır.³⁷³

Batılılar (Mağripli Araplar), harfleri sıralarken 6 harfi Doğuluların sıralamasından başka bir düzende sıralarlar. Buna göre harflerin sayı değerleri de şöyle olmaktadır:

ش-1000, غ-900, ز-800, س-600, ض-90, ص-60.³⁷⁴

Görüldüğü gibi, harflerin sayı değerleri Doğululara ve Batılılara göre değişmektedir.³⁷⁵

Harflerin bu sayı değerleriyle hesaplanmasına "Küçük Ebcet (Cümel-i Sağîr)" de denmiştir. Ebcedin, harflerin sayı değerlerini değiştiren üç ayrı kullanışı daha vardır. Bunlara: "Büyük Ebcet (Cümel-i Kebîr), En Büyük Ebcet (Cümel-i Ekber), En Küçük Ebcet (Cümel-i Asğar)" denmektedir.

Büyük ebced; harflerin, adlarının sayı değerlerine göre hesaplanmasıdır. Örneğin; « ج » harfinin adı olan « جيم », üç harften meydana gelmiştir. Bu üç harfin sayı değerleri toplamı (3+10+40=) 53'tür. Başka bir örnek: « ق » harfinin adı olan « قاف » in içindeki harflerin sayıları toplamı olan (100+1+80=) 181, büyük ebcedde bu harfin sayı değeridir.

En büyük ebced; harflerin küçük ebceddeki sayılarının, Arapça adlarını meydana getiren harflerin sayı değerleri toplamıdır. Örneğin; « ج » in küçük ebceddeki sayı değeri 3'tür. 3'ün Arapçası « ثلثه » dir. Bu sözcüğü meydana getiren harflerin toplamı (500+30+500+5=) 1035'tir. Başka bir örnek: « ق » harfinin küçük ebceddeki sayı değeri olan 100 sayısının Arapçası olan « مائه » yi meydana getiren harflerin sayıları toplamı olan (40+1+1+5=) 47, en büyük ebcedde « ق » harfinin sayı değeridir.

³⁷³ Mercanlığıl, *Ebcet Hesâbı*, 23-24.

³⁷⁴ Zakir Kadîrî Ugan, (İbn Haldun, *Mukaddime* sonunda), MEGSB Yayınları, İstanbul 1986, 3/418.

³⁷⁵ Aslında sırf bu bile, Said Nursî'nin ebced hesabı ile ayet ve hadislerden istihraç (!) ettiklerini tümünden boşa çıkarmaya yeterli bir delildir.

En küçük ebced; küçük ebceddeki sayılar 12'ye bölündükten sonra, kalan kısmı harflere sayı olan ebceddir. Örneğin; küçük ebcedde « ل » in sayı değeri olan 30, 12'ye bölündükten sonra kalan 6, « ل » harfinin sayısı olur.

Birler bölmesi ile, onlar bölmesinin ilk sayısı olan 10, 12'ye bölünemedikleri için, ilk 10 harfin sayı değeri, küçük ebceddekine eşittir. Yüzler bölmesindeki rakamlar, birer sıfır atılarak onlar bölmesine indirilir. Kalan 20, 12'ye bölünür. Bölme işi yapıldıktan sonra artan 6, « ر » nin ebceddeki sayı değeri olur.

« س » ve « خ » harflerinin küçük ebcedde sayı değerleri olan 60 ve 600, 12'ye bölündükleri zaman artan olmadığı için, en küçük ebcedde bu harfler kullanılmamıştır.³⁷⁶

3.2.3. EBCEDİN KULLANILDIĞI YERLER

Sayı değerlerinden faydalanılarak, ebced çeşitli yerlerde kullanılmıştır. Başlıcaları şunlardır:

1) Günlük İhtiyaçlarda: Günlük ve çeşitli ihtiyaçlar için, rakam yerine kullanılmıştır. Yalnız, bu harfler, rakamlar gibi soldan sağa değil, sağdan sola doğru yazılmışlardır. Harfler çok bitişiktir.

2) Kitap Sayfalarında: Arap harfleriyle yazılmış olan ön söz, sunu, beğence, içindikiler ve dizin gibi kitabın asıl bölümlerinden ayrı olan sayfalar, bu harflerle numaralandırılmıştır. Örneğin *Celâleddin Harzemşah*'ın ön sözünün bütün sayfaları ebced harfleriyle numaralandırılmıştır (yazarı Namık Kemal'dir). *İdes'e*, yazarı Osman Adil ve Recaizade M. Ekrem tarafından yazılmış olan 90 sayfa tutan ön sözler ebcedle numaralandırılmıştır.

Ebced harflerinin sıra ile, fakat sayı değerlerine uyulmadan da kullanıldığı olmuştur. Ebcedin 28 harfi, 1'den 28'e kadar rakam olarak alınmıştır. Adlarını anacağımız kitapların ön sözlerinin sayfa numaraları da bu yoldadır:

Ahmet Refik, *Makine Nazariyatı ve Tatbikatı*, İstanbul 1314; *Askerî Mecmua Tarih Kısmı*, İstanbul 1927-1928; Yorgaki, *Usûl-ı Cezaiye Kitabının Deavi Bölümü*, İstanbul 1324; Osman Ergin, *Mecelle-i Umur-ı Belediye*, İstanbul 1338; Ahmet Midhat, *Kâinat*, İstanbul 1288-1299...

Ahmet Kemal'in *Tarih-i Kadim-i Misriyyîn* ve *Asar-ı Bedayi-i Akdem*'in 22 sayfalık ön sözü Osmanlı alfabesinin harf sırasına göre numaralandırılmıştır.³⁷⁷

Ali Özek'in başkanlığında bir heyet tarafından hazırlanan ve Medine-i Münevvere, 1407/1987'de basılan *Kur'ân-ı Kerim ve Açıklamalı Meâli*'nin sonundaki *Ta'rifü bihâze'l-Mushafi'ş-Şerif* başlıklı 10 sayfalık açıklama da ebced elifbasiyla numaralandırılmıştır.

³⁷⁶ Mercanlîgil, *Ebced Hesâbı*, 24-26.

³⁷⁷ Mercanlîgil, *Ebced Hesâbı*, 26-30.

Bu tarz kullanım, ülkemizde Lâtin harfleri ile yazılmış kitapların ön sözlerinin Roma rakamlarıyla numaralandırılmasına benzemektedir. Kullandığımız alfabenin harfleriyle numaralandırılmış mukaddimelere de rastlanmaktadır. Örneğin; İbn Hacer'in eseri *Bulûğ el-Merâm*'ın Ahmed Davudoğlu tarafından hazırlanan tercüme ve şerhi böyledir: Ahmed Davudoğlu, *Selâmet Yolları*, Sönmez Neşriyat, İstanbul 1977.

3) Yazı Bölümlerinde: Rakamla ya da "evvelâ, sâniyen" gibi sözcüklerle başlamış olan yazı bölümlerinin içinde kalan öteki sayılar ve bölümler, ebced harfleriyle gösterilmiştir.

4) Matematik ve Fizikte: Ebced, matematik ve fizikte de değerler yerine kullanılmıştır. Yalnız "se'afaş" harfleriyle bilinmeyen; diğer harflerle bilinen değerler gösterilmiştir.³⁷⁸

Ebced hesabı, İslâmdan önceki Arapların kullandıkları bir sayı sisteminden ibarettir. Araplar, rakam dediğimiz özel işaretlere sahip olmadıklarından, sayıları harflerle ifade ediyorlardı. Geçmişteki sayı sistemlerinden biri olmaktan öte bir anlamı olmayan ebced hesabının değeri, hâlen yararlanılmakta olan Roma rakamı denilen sayı sisteminin değerinden fazla değildir. Ebced harflerinin sayı değerlerini gösteren tablo gibi, okurun aşına olduğunu tahmin ettiğimiz Romalıların sistemini gösteren tabloyu da verelim:

Yüzler	Onlar	Birler
100-(C)	10-(X)	1-(I)
200-(CC)	20-(XX)	2-(II)
300-(CCC)	30-(XXX)	3-(III)
400-(CD)	40-(XL)	4-(IV)
500-(D)	50-(L)	5-(V)
600-(DC)	60-(LX)	6-(VI)
700-(DCC)	70-(LXX)	7-(VII)
800-(DCCC)	80-(LXXX)	8-(VIII)
900-(CM)	90-(XC)	9-(IX)
1000-(M)		

Bayrakdar'ın dediği gibi, bugün kullandığımız rakamları Müslümanların icat ettiğini kabul edersek:

Hiçbir sistem, bugün bütün dünyanın kullandığı ve Müslümanların malı olan sayı sistemi kadar kullanışlı değildir ve onun yerini tutamaz. Müslümanların sistemi kendi kolaylığının yanında, insana ayrıca zaman, iş, mekân ve zekâdan tasarruf sağlar. (...)

Şimdi aradaki kolaylık ve farkları göstermek için, meselâ 1843 yazacak olursak;

- Roma Rakamıyla: MDCCCXLIII şeklinde bir şey elde ederiz.
- Eski Arap Rakam Sistemiyle: خ ض م ج şeklini elde ederiz.
- Müslümanların Sistemiyle: 1843 (١٨٤٣) şeklini elde ederiz.

Bu karşılaştırmadan, Müslümanların sayı sisteminin daha kısa zamanda, az bir yer kaplayacak ve ilk bakışta zihnen kontrol edilebilecek kolaylıkta olduğu görülür. Hele çok sayılı ve büyük rakamlı dört işlem yapmaya kalkacak olursak, Romen ve Eski Arap sistemine göre

³⁷⁸ Mercanlıgil, *Ebced Hesâbı*, 30-31.

bir çarpma için, icabında sayfalar gerekecek ve hatta işlem, içinden çıkılmaz hâle dönüşecektir.³⁷⁹

İşte bu sebeplerden dolayı Müslümanlar, ebced sayı sistemini terk etmişler ve ondalık sisteme geçmişlerdir.

Maalesef, bu sayı sistemi *Nur Risaleleri*'nde amacından çok farklı bir biçimde kullanılmıştır.

5) Sözcük Olarak: Kimi sözcüklerin sayı değerleri, o sözcüklerin simgesi olmuş ya da sözcük yerine kullanılmıştır. Örneğin Muhammed adının sayı değeri olan 92, Hz. Muhammed'i anlatmıştır.³⁸⁰

6) Büyülerde ve Muskalarda³⁸¹

7) Tarih Düşürmede³⁸²

3.2.4. EBCEDLE TARİH DÜŞÜRME

Tarih düşürme, herhangi bir olayın tarihini ebcedin sayı değerleriyle saptama işidir. Harflerinin toplamı belirli bir hicret yılını gösteren sözcük, bir tamlama bulmak; tümce, mısra ya da beyit düzme yoluyla yapılır.

Belirli bir tarihi gösteren söz ve deyişlere "tarih", yapılan işe "tarih düşürme" ya da "tarih koymak, tarih çekmek, tarihlemek", tarih düşürene de "tarihçi (müverrih)" denir.

Örneğin 1310'da doğan çocuğuna bir baba, Ömer Nazmi adını koymuştur. Bu sözcükler 1310 doğum yılını göstermektedir:

عمر نظمى

ع = 70	ن = 50	310
م = 40	ظ = 900	1000
ر = 200	م = 40	+ _____
_____	ى = 10	1310
310	_____	
	1000	

Edebiyatta, daha çok mısra hâlinde olan bu tarihlerle, geçmiş yüzyılların önemli olayları saptanmış bulunmaktadır. Evlenme, doğum, bir göreve atanma gibi günlük olaylar için de tarih düşürülmüştür.

³⁷⁹ Bayrakdar, *İslam'da Bilim ve Teknoloji Tarihi*, 34-35.

³⁸⁰ Mercanlğıil, *Ebced Hesabı*, 30-31.

³⁸¹ Ebced harfleriyle sihir hakkında geniş bilgi için bak. Abdurrahman b. Muhammed İbn Haldun, *Mukaddime*, çev. Zakir Kadir Ugan, MEGSB Yayınları, İstanbul 1986, 1/285-301; 3/1-78.

³⁸² Ebcedle tarih düşürme, ebcedin en yaygın kullanım alanı olduğundan alt bölüm hâlinde incelenecektir.

Ebced, bilinen hesap değeri ile, öteden beri sayılar için, rakam gibi kullanılmakta idi. Ebcedin bu niteliğinden faydalanılarak, belirli olayların geçtiği yılları gösteren sözler bulunmuş ve söylenmiştir. Örnekler:

Hafız Şirazi'nin ölümü için: **خاك مصلی** = 791

Timur'un Sivas'ı yakıp yıktığı tarih: **خراب** = 803

İstanbul'un fetih tarihi olan 857 yılına: **بلدة طيبة** = 857

Fatih'in Uzun Hasan'ı yendiği tarihi gösteren: **و ينصرک الله نصرًا عزیزا** = 878

Molla Cami'nin ölüm tarihi için: **و من دخله كان آمنا** = 898

tarih olarak bulunmuştur.

Kemalpaşazade, Yavuz Sultan Selim'in Mısır'da Kansu Gavri'yi yenmesine tarih olmak üzere: **فتح ممالك العرب** = 922 ve Mısır'ı aldığı zaman: **فاتح ممالك العرب** = 923 sözlerini tarih olarak bulmuştur.

Birkaç ilginç örnek daha verelim:

Hızır Bey, Fatih Sultan Mehmed'in yaptırdığı bir camiye tarih olan şu mısrayı söylemiştir: **جامع زيد عمر من عمره** = 850

Anlamı: Bu cami, yapanın ömrünü artırsın.

İstanbul'un fetih yılı için Fatih de şunu düşürmüştür:

Feth-i İstanbûl'a fırsat bulmadılar evvelûn
Fethedip Sultan Muhammed dîdi târih: âhirûn

آخرون = 857³⁸³

Dört mezhep imamının doğum ve vefat tarihleri ile, ne kadar yaşadıklarını göstermek üzere bir şair, şu beyitleri söylemiştir:

مالك في قطع جوف ضبطا	تاريخ نعمان يكي سيف سطا
79 179 90	70 150 80
واحمد بسبق امر حجد	والشافعي صين بپر ند
77 241 164	45 204 160
ميلادهم فموتهم فالعمر	فخذ على ترتيب نظم الشعر

Bu beyitlerin ilk mısrası "Numan'ın tarihi..." diye başlıyor, son beyitte de "manzûmenin tertibine göre sırayla imamların doğumlarını, ölümlerini ve ne kadar yaşadıklarını al" denmiştir.³⁸⁴

³⁸³ Mercanlîgil, *Ebced Hesabı*, 31-37.

³⁸⁴ Rızâ, *Muslih ve Mukallid*, 50.

İmam Buharî için de şöyle tarih düşülmüştür:

كان البخارى حافظا ومحدثا
ميلاده صدق ومدة عمره
جمع الصحيح مكمل التحرير
فيه احميد وانقضى فى نور

Buharî hafızdır, hadisçidir, *es-Sahîh* adlı eserini mükemmelce toplayıp kaleme almıştır. Onun doğumu sıdk (194), ömrü hamîd (62), vefatı nur (256) dadır.³⁸⁵

Bu örnekleri çoğaltmak mümkündür.³⁸⁶

3.3. NUR RİSALELERİ'NE GÖRE EBCED VE CİFİR HESAPLARININ DELİLLERİ

Said Nursî, Kur'an'ın ebced ve cifir hesapları ile tefsirinin kendince delillerini (?) vermiştir. Şimdi bunları tek tek inceleyelim:

3.3.1. BİR HADİS

Bir de cifir ve ebced hesapları, değil yalnız Muhyiddin-i Arabî gibi dahi muhakkiklerin, belki ekser edibler ve ulemâların hususan ehl-i keşfin mabeyninde câri bir medar-ı istihrac ve esrardır. Kur'an-ı Azimüşşan'ın sureleri başındaki mukattaat-ı hurufun bu hesabla münasebeti bulunduğunu, bu Hadis-i Şerif isbat ediyor:

Bir zaman Yahudi ulemâsından bir kısmı, Peygamber Aleyhissalâtü Vesselam'a demişler: "Senin ümmetinin müddeti azdır ki, الم işaret ediyor." Peygamber Aleyhissalâtü Vesselam ferman etmiş ki: "كهيعص حم عسق" gibi daha çok var." Onlar bu cevaptan sonra susmuşlar... Demek işârât-ı Kur'aniyenin cifir ile münasebeti var.³⁸⁷

Bu hesab-ı ebcedî, makbul ve umumî bir düstur-u ilmî ve bir kanun-u ebcedî olduğuna deliller pek çoktur. Burada yalnız dört-beş tanesini nümune için beyan edeceğiz.

Birincisi: Bir zaman Benî-İsrail âlimlerinden bir kısmı huzur-u peygamberîde surelerin başlarındaki كهيعص الم gibi mukattaat-ı hurufiyeyi işittikleri vakit, hesab-ı cifrî ile dediler:

"Ya Muhammed! Senin ümmetinin müddeti azdır." Onlara mukabil dedi:

"Az değil." Sair surelerin başlarındaki mukattaatı okudu ve ferman etti: "Daha var." Onlar sustular...³⁸⁸

³⁸⁵ Abdülaziz b. Şah Veliyyullah Dehlevî, *Büstanu'l-Muhaddisîn*, çev. Ali Osman Koçkuzu, DİB Yayınları, Ankara 1986, 187-188.

³⁸⁶ Bak. Mercanlîgil, *Ebced Hesabı*, 37-90; Ömer Nasuhi Bilmen, *Büyük Tefsir Tarihi*, Bilmen Yayınevi, İstanbul 1973, 2/631, 635, 641-642, 652, 653, 702, 712, 743.

³⁸⁷ *Siracü'n-Nûr*, 215; *Müdâfaalar*, 120, Denizli Müdâfaası.

³⁸⁸ *Şuâlar*, 559-560; *Sikke-i Tasdik-ı Gaybî*, 98, Birinci Şuâ/İzahtan Evvel Mühim Bir İhtar/Beşinci Nokta.

Said Nursî, bu hadisin ne kaynağını ne de sıhhat derecesini belirtmiş, üstelik hadisi hem eksik, hem de yanlış nakletmiştir:

Hadisi İbn İshak, İbn Abbas (r.a.)'tan rivayet etmiştir. Bu rivayete göre İbn Abbas şöyle demiştir:

Hiz. Peygamber (s.a.v.), Bakara suresinin başındaki "Elif, lâm, mîm. Zâlike'l-kitâbu (...)" ayetlerini okurken, yanına Ebu Yasir b. Ahtab geldi. Sonra Ebu Yasir'in kardeşi Hayy b. Ahtab ile Ka'b b. el-Eşref de geldiler. Hepsi, Hiz. Peygamber'e "elif, lâm, mîm"ın manasını sordular ve:

-Kendinden başka ilâh olmayan Allah için söyle, bunun sana gökten geldiği doğru mu? dediler. Bunun üzerine Hiz. Peygamber:

-Evet, aynen böyle indi, buyurdu. Hayy da:

-Eğer doğru söylüyorsan, ben bu ümmetin ecelinin kaç sene olduğunu bilirim, dedi ve şöyle devam etti:

-Ümmetinin ömrünün sadece 71 sene olduğunu, bu harflerin ebced hesabının gösterdiği bir adamın dinine nasıl gireriz? Bunun üzerine Hiz. Peygamber (s.a.v.) güldü. Hayy:

-Bundan başkası da var mı? deyince, Hiz. Peygamber:

-Evet! Elif, lâm, mîm, sâd, dedi. Hayy da:

-Bu, birinciden daha çok ve ebced hesabı ile 160 sene eder. Başka var mı? dedi. Hiz. Peygamber:

-Evet! Elif, lâm, râ, dedi. Hayy da:

-Bu, birinciden ve ikinciden daha çok. Biz şehadet ederiz ki, eğer doğru söylüyorsan, ümmetinin 231 senesi var. Daha var mı? deyince, Hiz. Peygamber:

-Evet! Elif, lâm, mîm, râ var, dedi. Hayy:

-Şehadet ederiz ki, sana iman etmiyoruz ve hangi sözüne inanacağımızı bilemedik, dedi. Ebu Yasir de:

-Ama ben, peygamberlerimizin bu ümmetin hükümran olacağını haber verdiklerine, yalnız ne kadar hükümran olacaklarını açıklamadıklarına şehadet ederim. Eğer Muhammed doğru söylüyorsa, ben onu, bütün bu söylediklerini birleştirmiş olarak sayıyorum, dedi. Bunun üzerine Yahudiler kalktı ve şöyle dediler:

-İş büsbütün karıştı. Azı mı, çoğu mu alacağımızı bilemiyoruz.³⁸⁹

İmam İbn Kesir, bu hadisin zayıf olduğunu belirtmektedir.³⁹⁰

Bu hadis, sahih değildir. Bunu naklettikleri şeyin gerçek olup olmadığını araştırmayan bazı müfessirler, İbn İshak'ın *Siyer*'i gibi makbul olmayan siyer ve meğazî kitaplarından almışlardır. Bu gibi kitaplardaki rivayetlerin çoğu mutemet değildir.³⁹¹

İbn Münzir de bunu, başka bir tâikle İbn Cüreyc'ten mu'dal olarak rivayet etmiştir.³⁹²

Her şeyden önce, bu hadis zayıftır, hüccet olarak ileri sürülemez. Zaten, siyer kitapları zayıf rivayetler ile doludur ki, bu rivayetler asla delil olamazlar. Said Nursî birçok ayeti ebced hesabı ile tefsir ettiğine göre, buna delil olarak ileri sürdüğü bu hadisin, en azından herhangi bir hadis kitabında yer alması gerekmez miydi?

Sonra, bizzat İbn İshak, bu rivayetinden sonra şöyle der:

Surelerin başındaki bu harfler, müteşabih ayetlerdendir. Bunların ne manaya geldiğini ancak Allah Tealâ bilir. Yahudilerin bunları cümmel usûlüne göre hesaba kalkışmaları ve böyle anlamaları üzerine "Kitabı sana indiren odur. Onun bazı ayetleri muhkem (açık anlamlı)dir ki, bunlar Kitabın anasıdır. Diğerleri ise müteşabihtir. Kalplerinde eğrilik olanlar, fitne çıkarmak, kendilerine göre yorumlamak için müteşabih ayetlerin ardına düşerler. Oysa onun tevilini Allah'tan başka kimse bilmez. İlimde ileri gidenler: 'Ona inandık, hepsi Rabbimiz katındandır' derler. Bunu akıl sahiplerinden başkası düşünmez." (Â-i İmrân, 3/7) ayeti nazil olmuştur.³⁹³

Haydi diyelim ki, Yahudiler ile alâkalı hadis, rivayet bakımından sahihtir; fakat bu takdirde de bunu dirayet bakımından inceleriz. Bu inceleme sonunda görürüz ki, hadis yine onların çektiği manaya gelmez. Çünkü, Hz. Peygamber (s.a.v.)'in, Ahtab oğlu Hayy ile Yasir'e verdiği cevaptan maksadı, onların anladığı manayı iptal ve şüphelerini gidermek olması da mümkündür. Hz. Peygamber biliyordu ki, onların maksatları gerçeği gizlemek ve insanları şüphe içinde bırakmaktır. Hatta verilen cevap üzerine kötü maksatlarını açıklamaya mecbur olan Hayy: "Muhammed! Senin işin bize karışık geldi" demiştir.³⁹⁴

İmam İbn Kesir de şöyle der:

Bu harflerle vakitlerin bilindiği, olayların, fitnelerin ve savaşların zamanlarının çıkarılacağını öne sürenler ise; Kur'an'da olmayan şeyler iddia etmekte ve uçulması gerekmeyen yerde uçmaya kalkışmaktadırlar. Bu husus, zayıf bir hadiste varit olmuştur ki, bu hadis bile istihracın doğruluğundan çok, batıl olduğuna delâlet etmektedir.³⁹⁵

³⁸⁹ Nak. Fahrüddîn er-Râzî, *Tefsîr-i Kebîr*, 1/418-419; İsmâ'il Ebu'l-Fidâ İbn Kesir, *Tefsîru'l-Kur'âni'l-'Azîm: Hadîslerle Kur'ân-ı Kerîm Tefsîri*, çev. Bekir Karlığa-Bedrettin Çetiner, Çağrı Yayınları, İstanbul 1984, 2/146-147; Suyûtî, *İtkân*, 2/25.

³⁹⁰ İbn Kesir, aynı yer.

³⁹¹ Rızâ, *Muslih ve Mukallid*, 51. Reşid Rızâ, İbn İshak'ın *Siyer*'inin siyer ve meğazî kitabı olması açısından makbul olmamasını kastetmemiş, "Hadîsler, siyer kitaplarından alınamaz, bu kitaplar hadis rivayetinde delil olarak kabul edilemez" demek istemiştir.

³⁹² Suyûtî, aynı yer. *Mu'dal*: İsnadında birbirini takip eden iki ve daha fazla râvîsi düşmüş hadîslerdir. (...) Mu'dal hadîsler, isnadlarından düşürülen râvîlerin kimlikleri bilinip adalet ve zabt yönünden hâlleri tesbît edilmedikçe merdûd hadîslerden sayılırlar. (Talât Koçyiğit, *Hadîs İstılahları*, AÜF Yayınları, Ankara 1985, 356-357.)

³⁹³ Nak. İbn Haldun, *Mukaddime*, 2/193; A. Hamdi Akseki, *Mezâhibin Telfiki ve İslâmın Bir Noktaya Cem'i*, (M. Reşid Rızâ, *Muhâverâtu'l-Muslih ve'l-Mukallid* tercümesi içinde), sad. Hayreddin Karaman, DİB Yayınları, Ankara 1974, 48.

³⁹⁴ Rızâ, *Muslih ve Mukallid*, 51-52.

³⁹⁵ İbn Kesir, aynı yer.

İbn Haldun da der ki:

Şurası da bilinmektedir ki; Ebu Yasir ve Hayy'den nakledilen kıssa, İslâm milletlerinin ömrünün mezkur adet ile tayinine ve tahdidine delâlet etmez, bunu ifade ve ispat edemez. Çünkü, bu harflerin muayyen sayıları ifade etmesi akla, yahut da tabiatta bunun böyle olduğuna dayanmaz. Bunun temeli hesap ve cifir ilimleriyle uğraşanların "cümme hesabı" dedikleri sonradan icat edilmiş bir esasa dayanır. Bu hesap öteden beri kullanılmaktadır, şairler ve nâsirler³⁹⁶ bundan faydalanmışlardır; ancak bu mezkur harflerin Allah nezdinde de aynı sayıları ifade ettiğini göstermez. Ebu Yasir ve Hayy'in bu husustaki görüşleri Müslümanlar arasında değil, Yahudiler arasında bile delil olmayıp, istidlâl için elverişli değildir.³⁹⁷

Arapların, sayılara delâlet etmek üzere huruf-u mukattaa kullanmaya alışkın oldukları izaha muhtaç bir konudur. Belki de, onların böyle bir şey kullandıkları bulunamaz... Siyercilerin söylediklerine göre, onun aslı Yahudilere dayanır.³⁹⁸

Reşid Rıza da, cümme hesabının eski olduğunu, bunun Araplara Süryanîler ve İbranîlerden geçtiğini belirtmektedir.³⁹⁹

İmam Şatıbî de şöyle der:

Bazılarına göre huruf-u mukattadan maksat, bu ümmetin ecelini belirleyen sayı remizleridir (cifr hesabı gibi). Siyer kitaplarında bu manaya delâlet eden sözler vardır. Bu iddianın dikkate alınabilmesi için, Kur'an indiği sırada Arapların harflere belli sayılar yükleyerek tarih düşme ya da zaman belirleme gibi bir usûlü bildikleri sabit olmalıdır. Oysaki onların böyle şeyleri bildikleri asla sabit değildir. Bunun aslı, siyer müelliflerinin de zikrettiği gibi Yahudilere dayanmaktadır.⁴⁰⁰

İbn Abbas'tan rivayet edilen haberlerin bir kısmının uydurma olduğu, bilinen bir gerçektir. Tefsirde bir çok söz, söylemediği hâlde kendisine isnat edilmiştir. Bu hadisin ravisi olarak gösterilmesine karşın, İbn Abbas ebced hesabının bir çeşit sihir olduğu görüşündedir:

Allâme İbn Hacer şöyle der: Bu (ebced hesabı ve ondan ümmetin beka müddeti, olaylar, fitnelerin ve savaşların zamanlarının çıkarılması vb. şeyler) batıldır, ona itimat edilemez. İbn Abbas'ın Ebî Câd hesabından sakındığı ve onu sihir cümlesinden saydığı sabittir. Bu (sihir saymak) uzak bir görüş değildir, çünkü bu işin şeriatında aslı yoktur.⁴⁰¹

Subhi es-Salih bu konuda der ki:

³⁹⁶ Nesir yazarlar.

³⁹⁷ İbn Haldun, *Mukaddime*, 2/193; Akseki, *Mezâhibin Telfiki ve İslâmın Bir Noktaya Cem'i*, 48.

³⁹⁸ Cemâleddin el-Kâsimî, *Mehâsinu't-Te'vil: Tefsir İliminin Temel Meseleleri*, çev. Sezai Özel, İz Yayıncılık, İstanbul 1990, 69.

³⁹⁹ Rızâ, *Muslih ve Mukallid*, 49.

⁴⁰⁰ İbrahim b. Mûsâ eş-Şâtıbî, *Muvafakât*, çev. Mehmed Erdoğan, İz Yayıncılık, İstanbul 1990, 3/383.

⁴⁰¹ Nak. Suyûtî, *İtkân*, 2/26. İlgili alıntıyı, meselenin önemine binaen ve okurun mutmain olması için *el-İtkân*'dan aslı ile verelim:

قال ابن حجر : وهذا باطل لا يعتمد عليه ، فقد ثبت عن ابن عباس رضی الله عنه الزجر عن عد أبي جاد والإشارة إلى أن ذلك من جملة السحر ، وليس ذلك ببعيد فإنه لا أصل له في الشريعة
el-İtkân fi 'Ulûmi'l-Kur'ân, Dâru Kahramân, İstanbul 1978/1398, 2/14. Ayrıca bak. Salih, *Kur'an İlimleri*, 188-189; Rızâ, age, 51.

Bu nevi hesaba dayalı neticeler "Ebî Câd hesabı" olarak isimlendirilir ki, âlimler şiddetle buna karşı çıkmış ve ondan sakındırmışlardır.⁴⁰²

Manidardır ki, yine İbn Abbas (r.a.)'tan, Hz. Peygamber'in şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir:

"Nice Ebu Câd harflerini öğrenen vardır ki, ancak müneccimlik yapmıştır. Kıyamet günü Allah indinde, onun için iyilikten ve hayırdan bir nasip yoktur."⁴⁰³

Yine İbn Abbas'tan rivayet edilen bir hadis de şöyledir: Hz. Peygamber buyurmuştur ki:

"Yıldızlardan bir ilim alan (müneccimlik yapan), sihirden bir şube alır. (Bilgisi) arttıkça o (sihir) da artar."⁴⁰⁴

Bu hesabın; adı ne olursa olsun, hangi millettten alınırsa alınsın, Araplar onu ister kullanmış olsun ister olmasınlar, incelediğimiz bu hadis zayıf ya da sahih olsun, varacağımız son nokta şudur:

Arap elifbasındaki harflere verilen sayı değerlerinin -bu değerlerin muhtelif olduğunu da biliyoruz-, Allah indinde de aynı sayıları ifade ettiğini ileri sürmek, Allah hakkında bilmeden söz söylemek demektir.

3.3.2. HZ. ALİ'YE NİSBET EDİLEN BİR KASİDE

Ebcet hesabının delillerinden (?) biri de, Hz. Ali (r.a.)'ye nisbet edilen bir kasidedir. Hakkında geniş açıklamalar gerektiren bu kaside, kitabımızın Nur Risaleleri'nde Hz. Ali Bölümünde incelenecektir.

⁴⁰² Salih, *Kur'an İlimleri*, 188.

⁴⁰³ *Râmûz*, 1/288. Hadisi, Taberânî *Kebîr*'de rivayet etmiştir. Hadisin metninde geçen "hurûfi Ebî Câd" tabirini, *Râmûz* mütercimi Abdülaziz Bekkine "Ebcet Harfleri" diye tercüme etmiştir ki, bu, hadisin anlaşılmasını kolaylaştırmaktadır.

Hem âlimlerin kitaplarından, Arapların ebcet hesabını bilmediklerini, bunun Yahudi kaynaklı olduğunu aktarmamız, hem de bu hadisi burada nakletmemiz okura tutarsız gelebilir. Denilebilir ki: Madem Araplar bu hesabı bilmiyorlar, Hz. Peygamber, çoğu okuma yazma bilmeyen sahabileri, bilmedikleri bir şeyden nasıl men etmiş olabilir? Cevaben deriz ki: Said Nursî'nin ebcet hesabına delil olarak getirdiği hadisi inceledik ve bunun delil olamayacağını ispat ettik. Bu hadisi Taberânî'nin rivayet etmiş olması, İmam İbn Hacer'in ebcet hesabı hakkındaki açıklamaları, İmam Suyûtî'nin de bu açıklamaları aktarması ve huruf-u mukattaanın bu ümmetin ecelini bulmaya yarayan sayı remizleri olduğu yönündeki sözlerin siyer kitaplarında yer alması, bize bazı sahabelerin bir şekilde bu hesaptan haberdar oldukları yönünde bir kanaat vermektedir. Nitekim, özellikle hicretten sonra Müslümanların Yahudilerle birçok ilişkilerinin olması, bazı Yahudilerin Müslüman olması ve İbn Abbas gibi bazı sahabilerin Yahudi âlimleriyle ilmi alış-verişleri bu kanaatimizi güçlendirmektedir. Doğrusunu Allah bilir, muhtemel ki bu hadis, bu hesabın teşmil edilmesini nehyetmek üzere varit olmuştur. Zaten, seleften hiç kimsenin bu hesaplarla uğraştığına dair bir rivayet yoktur.

Biz, bu hadisi *Râmûz*'da gördük. "Uydurma olanlar dâhil, her tür hadisin yer aldığı *Râmûz*'da her hadisin alındığı kaynak ya da kaynaklar gösterilmektedir." (İsmail Lütfi Çakan, *Hadis Edebiyatı*, MÜİFY, İstanbul 1989, 131.) Merhum Gümüştanevî, -bütün hadislerin olmasa da- birçok hadisin sıhhat derecelerini metnin kenarında vermektedir (ne yazık ki, bu durum tercümede dikkate alınmamıştır). Gümüştanevî, bu hadis için bir not düşmemiştir.

⁴⁰⁴ *İbn Mâce*, Edeb, 28/3726. İsnadı sahihtir.

3.3.3. CAFER-İ SADIK, MUHYİDDİN İBN ARABÎ...

ÜÇÜNCÜSÜ: *Ca'fer-i Sâdik Radiyallahü Anh ve Muhyiddin-i Arab (R.A.) gibi esrar-ı gaybiye ile uğraşan zâtlar ve esrar-ı huruf ilmine çalışanlar, bu hesab-ı ebcedîyi gaybî bir düstur ve bir anahtar kabul etmişler.*⁴⁰⁵

Muhammed Ebu Zehra, cefr ilmi ve bu ilmin İmam Cafer'e nisbeti hakkında şunları söylemektedir:

İmam Cafer'in propagandasını yapanlar, onun ilmi ve incelemeleriyle yetinmezler, ona, çalışıp okumakla öğrenilmeyen, fakat Peygamber (s.a.v.)'in Hz. Ali'ye verdiği ve onun da, Peygamber'den aldığı vasiyet üzere, kendisinden sonra gelen on iki imama devrettiği bir ilim nisbet ederler. İşte onlar, on iki imamdan altıncısını teşkil eden İmam Cafer'e nisbet olunan bu ilme "Cefr İlmi" adını vermişlerdir.

"Cefr" kelimesi, aslında, kemikleri irileşmiş ve sertleşmiş kuzuya denir. Bu kelime, daha sonra deri manasına kullanılmıştır. İmam Cafer'in cefr ilmine sahip olduğunu iddia edenlere göre bu ilim, tahsille elde edilemeyen ve Allah katından verilen bir ilmin adıdır. Günümüzdeki bazı Şîî yazarlar bu konuda şöyle derler: "Cefr ilmi, dünyanın sonuna kadar meydana gelecek hâdiselerin bilinmesini sağlayan harflerin ilmidir. İmam Cafer'in cefr ilmine sahip olduğu kendisinden nakledilmiştir. O, bu ilmi şöyle anlatmıştır: Cefr; deriden bir kap olup, geçmiş İsrailoğulları âlimlerinin ilmi, onun içindedir. O âlimlerden cefre dair birçok şey bize kadar gelmiştir. Bu ilmi ve onunla ne kastedildiğini bilmesek de, cefr ilminden bahseden bazı hadisleri biliyoruz. Bu ilim, İsrailoğulları âlimlerinin faydalandığı kaynaklardandır. Allah, bu şerefli ilmi onlara ihsan etmiştir." (Seyyid Muhammed Hüseyin el-Muzaffer, *Kitâb es-Sâdik*, 1/109.)

Muhammed b. Yakup el-Kuleynî, *el-Kâfî* adlı eserinde -bu eser, İsnâaşeriye mezhebine göre kaynak vazifesi gören dört hadis kitabından biridir- şöyle denilmektedir: "Cefrde Musa'nın Tevrat'ı, İsa'nın İncil'i ve bütün peygamber ve vasilerin, geçmiş İsrailoğulları âlimlerinin ilimleri, helâl, haram, olmuş ve olacak şeylerin ilmi mevcuttur. Cefr iki kısma ayrılır: Birinci kısmı keçi derisi üzerine yazılmış kitaplar, diğeri de koç derisi üzerine yazılmış kitaplardır."

el-Kuleynî, *el-Kâfî*'sinde aynen şunları da söyler: "İmam Cafer-i Sadık şöyle demiştir: Bu sabah, Allah'ın Hz. Muhammed'e ve ondan sonra gelecek olan imamlara özel olarak vermiş olduğu Cefr kitabına baktım. Orada bizim gaip imamın (bu on ikinci imamdır) doğuşunu, Sâmmarra'da kayboluşunu, geri dönüşündeki gecikmesini, ömrünün uzunluğunu, o zaman müminlerin karşılaşacağı belâları, kalplerinde şüphelerin doğuşunu, çoğunun dinlerinden dönüşünü ve Kur'an'da Allah'ın 'Her insanın amelini kendi boynuna doladık' (İsrâ, 17/13) ayetiyle işaret buyurduğu İslâm bağı, yani velâyeti omuzlarından atışını düşündüm."

"Ey Peygamber'in torunu, bildiğin bu ilimle bizi birazcık şereflendirmez misin? dedik. O da bize şöyle cevap verdi: Allah, bizden gelecek kaim'e, peygamberlerinin sünnetlerinden bazı şeyler ihsan etmiştir. Meselâ, Nuh'un Sünnetinden uzun ömürlülüğü, İbrahim'in Sünnetinden gizlice doğmayı ve insanlardan uzak yaşamayı, Musa'nın Sünnetinden başkalarını korkutma ve gözden gaip olmayı, İsa'nın Sünnetinden kendisi üzerinde insanların ihtilâfa düşmesini, Eyyub'un Sünnetinden sıkıntıya uğradıktan sonra ferahlığa kavuşmayı, Muhammed'in Sünnetinden de kılıçla ortaya çıkmayı vermiştir. Kaim, işte onun hidayetini uyar ve onun yolundan gider." (Musa Carullah, *el-Vesîa fî Nakzi Akaidi's-Sî'a*, 99.)

⁴⁰⁵ *Sikke-i Tasdik-ı Gaybî*, 98; *Şuâlar*, 560, Birinci Şuâ/İzahtan Evvel Mühim Bir İhtar/Beşinci Nokta.

Bundan sonra, *el-Kâfî*'de, Cefrin İmam Cafer'e verilen bir kitap olduğu ve onun zaman zaman bu kitaba başvurarak, olmuş ve olacak şeylere ait gayb ilmini gerek harfler, gerek remzler, gerekse haberler vasıtasıyla bildiği anlatılmaktadır. Bir kısım Caferîlerin iddiasına göre cefr, her imamın kendisinden sonra gelen imama bıraktığı bir kitap veya ilimdir. Daha sonra el-Kuleynî, *el-Kâfî*'sinde aynen şöyle demektedir:

"Allah Tealâ, Peygamber'ine bir kitap indirdi. Bu kitabı getiren Cebrail: Ey Muhammed, bu senin asil (necip)lere vasiyetindir, dedi. Muhammed de: Ey Cebrail, asiller kimdir? diye sordu. O da: Ali ve evlâtlarıdır, dedi. Bu kitap üzerinde altın mühürler vardı. Hz. Muhammed, aldığı kitabı Ali'ye verdi. Ona mühürlerden birini açıp onunla amel etmesini söyledi. Sonra Hz. Ali, bunu oğlu Hasan'a verdi. O da, bunun bir mührünü açıp onunla amel etti. Sonra Hasan, onu kardeşi Hüseyin'e verdi. Hüseyin de onun bir mührünü açınca kendisine: 'Ailenle birlikte şehit olmaya çık; onlara şehitlik ancak seninle nasip olacaktır. Canını Allah'a sat...' denildiğini gördü.

Daha sonra o, bu kitabı oğlu Zeynelabidin'e verdi. O da, bunun bir mührünü açınca kendisine: 'Başını eğerek sus, evine çekil, ölünceye kadar Rabbine ibadet et' diye emredildiğini gördü. Sonra o, bunu oğlu Muhammed Bakır'a verdi. Muhammed Bakır da bunun bir mührünü açınca: 'İnsanlara anlat, onlara fetva ver, ehlibeytin ilimlerini yay, salih atalarını doğruyla, Allah'tan başka kimseden korkma, sana kimse dokunamaz...' sözleriyle karşılaştı. Sonra onu Cafer-i Sadık'a verdi. O da, bunda: 'İnsanlara anlat, onlara fetva ver, yalnız Allah'tan kork, ehlibeytin ilimlerini yay, atalarını doğruyla! Çünkü sen, eman ve muhafaza altındasın...' sözlerini gördü." (el-Kuleynî, *el-Kâfî*, 1/132.)

İslâm âlimleri, İsnâaşeriye'den cefr ilmi hakkında birçok şeyler nakletmişlerdir. Kimisi bu mezhebe bağlı olanların görüşlerini açıklamak, kimisi de onlarla alay etmek için cefrdan bahsetmiştir.⁴⁰⁶

el-Kuleynî'nin bu rivayetlerinin yalan olduğunu, İmam el-Mardî ve öğrencisi et-Tusî gibi İsnâaşeriye'nin büyük imamları ortaya koymuş ve İmam Cafer'den bu rivayetlerin tam aksini nakletmişlerdir. Asılsız bir şeyi, böyle bir imama nisbet ederek rivayet eden kimsenin hiçbir rivayeti, hakikat araştırmacıları nazarında kabul edilmeye lâyık değildir.

Caferî mezhebi âlimleri, İmam Cafer için yazdıkları hâl tercemelerinde cefr ile ilgili rivayetleri ona nisbet ediyorlar, fakat bunları teyit edecek herhangi bir şey ortaya koyamıyorlar, sadece onları nakille yetiniyorlar.⁴⁰⁷

Muhammed Ebu Zehra şu sonuca varır:

⁴⁰⁶ Muhammed Ebu Zehra, *İslâm'da Siyasî ve İtikadî Mezhepler Tarihi*, çev. Hasan Karakaya-Kerim Aytekin, Hisar Yayınevi, İstanbul 1983, 175-177.

⁴⁰⁷ Ebu Zehra, *İslâm'da Siyasî ve İtikadî Mezhepler Tarihi*, 179. İmam Cafer'e nisbet edilen cefr ile ilgili rivayetlerin çoğu, el-Kuleynî yoluyla gelmiştir. el-Kuleynî'nin eseri *el-Kâfî*, içinde şu rivayetlerin de yer aldığı bir kitaptır: Kitâbu'l-Hüccce, Sahîfe, Cifr, Câmî'a ve Mushaf-ı Fâtıma'nın Zikri Bâbında İmam Cafer'den şöyle rivayet edilmiştir: "(...) Ravi: Mushaf-ı Fâtıma nedir? dedim. Ebu Abdullah (Cafer-i Sadık) buyurdu ki: O bir Mushaftır ki, sizin Kur'anınızın üç mislidir. Allah'a yemin ederim ki, onda sizin Kur'anınızdan bir harf bile yoktur. (...)" (Ebû Cafer el-Kuleynî, *el-Kâfî*, el-Mektebetu'l-İslâmiyye, Tahrân 1400, 5. Baskı, 1/456.)

"Ebu Abdullah buyurdu ki: Cebrail'in Muhammed'e getirdiği Kur'an 17 bin ayettir." (*el-Kâfî*, 2/634.)

"Ebu Abdullah buyurdu ki: O Mushafı Ali (aleyhisselâm), halk kendisinden fariğ olduktan sonra yazdı ve çıkardı. Onlara şöyle dedi: 'Allah'ın Muhammed'e (s.a.v.) ve âline indirdiği Kitabı işte budur. Ben, onu iki levhadan topladım, cem ettim.' Halk ona dedi ki: 'O bizim yanımızdaki şu toplayıcı Mushaftır. Kur'an ondadır. Senin dediğinin içindekilerine bizim ihtiyacımız yok.' Bunun üzerine Ali (aleyhisselâm) şöyle dedi: 'Öyleyse Allah'a yemin ederim ki, onu bugünden sonra ebediyen göremeyeceksiniz.' (...)" (*el-Kâfî*, 2/633.)

Bu kitapta, Kur'an'da olmayan ayetlerin (?) metinleri de verilmektedir. Bak. *el-Kâfî*, 1/417; 2/608-620.

Biz, cefr ile ilgili sözlerin İmam Cafer-i Sadık'a nisbetini kabul etmiyoruz. Çünkü cefr, gayb ilmi ile alâkalı bir şeydir. Gayb ilmini ise, Allah kendi zatına hasretmiştir. (...) Cefri kabul etmemek, İmam Cafer'in değerini azaltmaz. O, Allah'ın dininde bir imam ve hüccet olup İmam Ebu Hanife ve Malik gibi büyük fakihler, Süfyan-ı Sevrî ve Süfyan b. Uyeyne gibi büyük muhaddisler ondan ilim almışlardır.⁴⁰⁸

Cefr ile ilgili sözlerin İmam Cafer'e nisbeti doğru olsaydı, bunu yukarıda zikredilen bu imamlar da naklederlerdi. Onlardan böyle bir rivayete rastlanmamaktadır.

İmam İbn Kuteybe, Zeydiye fırkasının reisi Harun el-İclî'den şunu nakleder:

Görmedin mi Rafizîlerin parçalandığını,
Hepsi de Cafer hakkında kötü söylediler
Bir taife, Cafer imamdır, dedi.
Onlardan diğer bir grup da ona "Mutahhar (temizlenmiş) bir peygamberdir"
dediler.
Benim kabul etmediğim acayipliklerden biri de onların cifr derileridir.
Onların cifrle uğraşmalarından Rahman'a sığınırım.
Bütün Rafizîlerden Rahman'a sığınırım.
(O Rafizîler) küfür kapısını görür, fakat dinde ise şaşırır.
Ehl-i hak, bir bid'atten el çektikleri zaman, onlar (bid'ate) devam ettiler.
Onlar hakka müdavim olsalar, bundan geri kalırlar.
Eğer "fil, kelerdir" dese tasdik ederler.
Eğer "zencinin rengi değişti, kırmızılaştı" dese (onu da tasdik ederler).
Devenin idrarından daha kararsızdırlar.
Zira, "beri gel" denilse, geri giderler.
Cafer'e iftira ettiklerinden dolayı Rafizîler takbih olunmuştur.
Tıpkı Hristiyanların İsa (a.s.)'ya iftira ettikleri gibi...⁴⁰⁹

Cifrin ebced hesabı ile ilişkisini Kâtib Çelebi şöyle açıklar:

Zamanla bu kitapta ayrı ayrı harflerin remiz gibi kullanılarak, bunlardan ahkâm çıkarma itikadı doğdu ve bu suretle İlm el-Cefr tabiri, İlm el-Huruf manasına kullanılır oldu. Bu da, harflere adedî kıymetler (ebced hesabı) atfetmek suretiyle, istikbalden haber vermek usûlüdür.⁴¹⁰

Yavaş yavaş harfleri birer anahtar olarak kullanmak ve Kur'an'ın derin anlamını açıklamak yoluna gidilmiştir. Böylece Huruffilik (harfler yoluyla Kur'an'ın gizli anlamını açıklamaya uğraşan) ve Noktaviye (noktalara önem vererek, bu yolla gizli şeyleri bulmaya çalışan) tarikatları doğmuştur. Birçok mutasavvıf, cefr ilmi üzerine kitap ve risale yazmakla kalmamış, kehanetlerde bulunmuştur. Cefr ilmi, Emevî ve Abbasî halifeleri devrinde baskı gören Ali taraftarlarının ortaya attıkları ve yaydıkları bir inanıştır. Böylece bazı kehanetler desteğiyle, Ali taraftarlarının geleceğini umutlu kılmak, maneviyatlarını kuvvetlendirmek yolu tutulmuştur. Ayrıca, özellikle Mütevekkil devrinde çok işkence gören Ali taraftarları, halifeyi bu kehanetlerle korkutmak yoluna gitmişlerdir. Daha sonra bu bilgi, bu amaçtan ayrılarak gelecekte haber veren ve kehanette bulunan bir yöntem hâline gelmiştir.⁴¹¹

⁴⁰⁸ Ebu Zehra, *İslâm'da Siyasî ve İtikadî Mezhepler Tarihi*, 178-179.

⁴⁰⁹ İbn Kuteybe, *Te'vilü Muhtelifi'l-Hadîs*, 99-100.

⁴¹⁰ *İslâm Ans.*, 2/44.

⁴¹¹ *İslâm Ans.*, 2/43.

Reşid Rıza da şunları söyler:

Cifir yoluyla haber verilen bazı şeylerin isabet etmesi sebebiyle cifrin de doğru, esaslı, ilme dayalı olduğuna inanmak gerekmez. Çünkü bir kimse, olması muhtemel bulunan birçok şeyi haber verirse, hiç şüphe yok ki, haber verdiği şeylerin bir kısmı doğru çıkar. İşte cifir yoluyla verilen haberlerin doğru çıkanları da bu kabildendir. Eğer cifir hak ve gerçek olsaydı, o yolla verilen her haberin doğru çıkması gerekirdi.

Rumuzlara gelince; bunda saptırmak ve dalâlete düşürme yolları daha geniş, meydan daha müsaittir. Çünkü, bu harfleri birçok kelimenin başına getirmek mümkündür. Bunlar hükümdarları, valileri ve bu çapta başka kişileri aldatarak mallarını çarpmak, yanlarında iyi görünmek için vaz edilmiştir. Tesadüf neticesinde doğru çıkan birkaç haber cahilleri aldatıyor da, söylenen şeylerin hepsini doğru zannediyorlar.⁴¹²

Nitekim Muhyiddin İbn Arabî, ebced hesabıyla Mehdî'nin 683 yılında zuhur edeceğini söylemiştir. Bu tarihin hicretin yedinci yüzyılının sonları olduğu bellidir. Fakat, bu çağ geçip gittiği hâlde Mehdî'nin zuhur etmemiş olduğunu gören taklitçilerden bazıları, bu kez bu rakamlarla Mehdî'nin doğacağı yıla işaret edilmiş olduğunu ve 710 hicrîden sonra zuhur edeceğini söylemişlerdir.⁴¹³

Kindî ise, Deccal'ın zuhurunu şöyle bulmuştur (!): Noktasız olan Arap harflerinin ebced hesabıyla toplamı 743'tür. Bu harfler, Deccal'ın zuhuru tarihine işaretler.⁴¹⁴

Yine Kindî, İsa (a.s.)'nin inişinin ebced hesabıyla hicretten 698 yıl sonra olacağını söyler.⁴¹⁵

Süheyfî de, İslâm milletinin ne kadar yaşayacağını anlatmak maksadıyla mukattaa harflerini gözden geçirir. Mükerrer olanlar çıkarıldıktan sonra, bu harflerin sayısının 14 olduğunu söyler. Süheyfî, bu harfleri cümmel hesabıyla sayarak 703'ü ifade ettiğini tespit eder. Ona göre bu sayı, dünyanın Hz. Muhammed (s.a.v.)'in gönderilmesinden önceki ömrünü gösteren binlerden sonuncu binin bakiyesi olan sayı ile toplandığında, İslâmiyetin başlangıcından itibaren dünyanın kalan ömrünü teşkil eder ki, buna göre İslâmiyetin zuhurundan 930 yıl geçtikten sonra dünyanın sona ermesi icap eder.⁴¹⁶

İbn Haldun *Mukaddime*'de, ebced ve cifir hakkında daha geniş bilgiler ve bunlarla yapılan istidlâllerden örnekler verir.⁴¹⁷

Bu Hurufî ve Bâtınîler daha da ileri giderek, ebced hesabıyla kıyametin ne zaman kopacağını bile bulmuşlardır (!):

"(...) Kıyamet sizlere ansızın gelecektir. (...)"⁴¹⁸

Ayetteki "ansızın" anlamına gelen "bağteh" kelimesinin harfleri ebced hesabına göre 1407 rakamına tekabül eder. Bu da kıyametin on beşinci asır başlarında kopacağını gösteriyormuş!...⁴¹⁹

⁴¹² Rızâ, *Muslih ve Mukallid*, 76-78.

⁴¹³ İbn Haldun, *Mukaddime*, 2/171-172; Rızâ, *Muslih ve Mukallid*, 55.

⁴¹⁴ İbn Haldun, *Mukaddime*, 2/173.

⁴¹⁵ İbn Haldun, *Mukaddime*, 2/175-176.

⁴¹⁶ İbn Haldun, *Mukaddime*, 2/191.

⁴¹⁷ Bak. İbn Haldun, *Mukaddime*, 2/184-222.

⁴¹⁸ A'raf, 7/187.

İşin ilginç bir tarafı da şudur: Bu adamlar, bu işi çeşitli kehanetlerde bulunmak için yapmışlardır. Yani, bu gaybî anahtarı (!) "gelecek" kapısının kilidine sokmuşlardır. Oysa Said Nursî beyhude yere, aynı anahtarı zaten açık olan "geçmiş" kapısının kilidine sokup durmaktadır. Ama o, anahtarı soktuğu kilidin aslında "Kur'an'ı kendi emellerine alet etmenin yolları" kapısının kilidi olduğunu da bilmekte ve bunu gizlemeye çalışmaktadır:

(...) "*Acaba Risale-i Nur'u, Kur'an kabul eder mi? Ona ne nazarla bakıyor?*" denildi. O acib sual karşısında bulundum. Ben de, Kur'an'dan istimdat eyledim. Birden otuzüç âyetin sarîhinin teferruatı nev'indeki tabakattan "mâna-yı işârî" tabakasından ve mâna-yı işârî külliyyetinde dahil bir ferdi, Risale-i Nur olduğunu ve duhulüne ve medar-ı imtiyazına birer kuvvetli karîne bulunmasını bir saat zarfında hissettim; ve bir kısmını mücmelen gördüm. Kanaatımda hiçbir şek ve şüphe ve vehim ve vesvese kalmadı; ve ben de, ehl-i îmanın îmanını Risale-i Nur ile takviye etmek niyetiyle o kat'î kanaatımı yazdım ve has kardeşlerime mahrem tutulmak şartıyla verdim. (...)⁴²⁰

Hurufî ve Bâtînîlerin yaptıklarından da Said Nursî'ye bir destek çıkmamaktadır.

Muhyiddin b. Arabî'nin bu konuda yapıp ettiklerini Said Nursî'nin delil (!) olarak takdim etmesi, tamamen al gülüm ver gülüm kabilindedir. Nitekim *Nur Risaleleri*'nde, İbn Arabî'nin "Said Nursî hakkında birçok tafsilat-ı harikulâde ile ihbaratta bulunduğu" belirtilmiştir!⁴²¹

3.3.3.1. BİR ÇARPITMA

Ebced hesabı ile yapılmış olup doğru çıktığı söylenen kehanetlerden birini incelemek faydalı olacaktır:

el-Huveyyî: Bazı âlimler "Elif lâm mîm. Rumlar yenildi." (Rûm, 30/1-2) ayetlerinden, Beytü'l-Makdis'in 583 yılında Müslümanlar tarafından fethedileceğini çıkardıklarını söylemişler ve dedikleri gibi de olmuştur, der.⁴²²

Ayetlerle bu ayetlerden müstahrecin arasındaki bağlantıyı kurabilmek için, söz konusu ayetlerin iniş sebebine bakalım:

İbn Şihab der ki: Hz. Peygamber (s.a.v) hicret etmeden önce, Müslümanlar Mekke'de iken müşrikler:

"Rumlar, kitap ehli olduklarını söylüyorlar. Oysa Mecusîler onları yendiler. Siz ise, Peygamberinize indirilen Kitap sayesinde bizi yeneceğinizi iddia ediyorsunuz. Peki öyleyse,

⁴¹⁹ Rızâ, *Muslih ve Mukallid*, 37.

⁴²⁰ *Sikke-i Tasdik-ı Gaybî*, 67-68, Parlak Fıkralar ve Güzel Mektuplar/Bu âciz kardeşiniz, hem itiraz eden o eski zâta, hem ehli-i dikkate (...); *Şuâlar*, 533-534, İşârât-ı Kur'aniye Hakkında Lahika/Bu âciz kardeşiniz, hem itiraz eden o eski zâta, hem ehli-i dikkate (...); *Kastamonu Lâhikası*, 177-178, Yirmiyedinci Mektubdan/Azîz, Sıddık, Risale-i Nur Şâkirdleri Kardeşlerim.

⁴²¹ *Tılsımlar Mecmûası*, 186, Mâidetü'l-Kur'an.

⁴²² Suyûtî, *İtkân*, 2/26.

Mecusîler, kitap ehli oldukları hâlde Rumları nasıl yendiler? İranlıların Rumları yendikleri gibi, biz de sizi yeneceğiz." diyerek onlarla münakaşa ediyorlardı. Bunun üzerine Allah, bu ayet-i kerimeyi inzal buyurdu.⁴²³

Rûm suresi şöyle başlamaktadır:

"Elif lâm mîm. Rumlar yenildi. (Arapların bulunduğu bölgeye) yakın bir yerde. Onlar, bu yenilgilerinden sonra yeneceklerdir. Birkaç yıl içinde. (...)"⁴²⁴

İbn Cerîr, Abdullah b. Mesud'dan şunu rivayet eder:

İranlılar Rumlara galip idiler. Müşrikler, İranlıların Rumlara galip gelmesini; Müslümanlar ise, Rumların İranlılara galip gelmesini istiyorlardı. Çünkü, Rumlar kitap ehli olup, kendilerinin dinlerine daha yakındılar. Rûm suresinin bu ilk ayetleri nazil olduğunda müşrikler:

-Ey Ebu Bekir, senin arkadaşın: Rumlar birkaç yıl içinde İranlıları yenecekler, diyor, dediler. Hz. Ebu Bekir:

-Doğru söylemiştir, dedi. Onlar:

-Var mısın, seninle bahse tutuşalım? dediler. Yedi yıl içinde olmak üzere dört devesine bahse girdiler. Yedi sene geçti ve bir şey olmadı (Rumlar galip gelemediler). Müşrikler buna sevinirken, Müslümanlara ağır geldi. Bu durum, Hz. Peygamber (s.a.v.)'e anlatıldı da, Peygamber:

-Sizde (Arapçada) "birkaç" ifadesi ne anlama gelir? diye sordu.⁴²⁵ Onlar:

-10'dan az sayılara denilir, dediler. Allah Resulü:

-Git, bahsi artır ve süreyi de iki sene uzat, buyurdu. İki sene geçmemiştir ki, atlılar gelip Rumların İranlılara galip geldiği haberini verdiler. İnananlar da buna sevindiler.⁴²⁶

"Birkaç" diye tercüme edilen, ayetteki "bi'î" kelimesi Arap dilinde üç ile dokuz arasındaki sayılara verilen isimdir.⁴²⁷

Allah Resulü, Allah'ın -öyle remzen, işareten, imaen... değil- açıkça verdiği bu gaybî haberde bile, ayetin Arapça anlamından ayrılmamıştır. Ebced hesabı, Said Nursî'nin dediği gibi gaybî bir anahtar olsaydı; Hz. Peygamber ve/veya sahabeler tarafından hiç olmazsa bu ayete tatbik edilir ve onlar bu usûlle, üç ilâ dokuz arasındaki hangi senede, Rumların İranlıları yeneceklerini bulurlardı.

⁴²³ Nak. Abdulfettah el-Kadî, *Esbâb-ı Nüzul*, çev. Salih Akdemir, Fecr Yayınevi, Ankara 1986, 298.

⁴²⁴ Rûm, 30/1-4.

⁴²⁵ Kendisine ilham edildiğini iddia eden Said Nursî, hiç kimseye soru sormuyor; ama kendisine vahyedilen Nebi, hem de vahyedilen hakkında başkalarına soru sorabiliyor. Böyle bir Nebinin, ilm-i Kur'anı, kimseye soru sormamak şartıyla verebileceği hayal dahi edilmemek gerekir.

⁴²⁶ *İbn Kesir*, 12/6327. Hz. Ebu Bekir (r.a.), söz konusu bahse, bahse tutuşmayı da kapsayan kumar ve şans oyunlarının yasaklanmadığı bir dönemde girmiştir. Sonradan bunlar yasaklandığı için, Hz. Peygamber (s.a.v.), Ebu Bekir'in bahisten kazandığı develerin sadaka olarak verilmesini emretmiştir. Bak. *İbn Kesir*, 12/6326-6330; Elmalılı M. Hamdi Yazır, *Hak Dini Kur'an Dili*, Eser Neşriyat, İstanbul 1971, 6/3797-3798.

⁴²⁷ *İbn Kesir*, 12/633-6334.

Böylece, bu ayetler -her ne kadar kendisi ile Beytül-Makdis'in fetih tarihi bulunmuş olsa bile- ebced hesabı ile gelecekteki olayların tarihlerini bulacaklarını sananların lehine değil, aksine aleyhine hüccet teşkil etmektedir.

Yeri gelmişken, eserlerinden istifade ettiğimiz merhum Elmalılı M. Hamdi Yazır hakkında yanlış anlaşılmaya müsait bir konuya da değinelim. Şöyle ki: Abdullah Yeğin tarafından hazırlanmış *Osmanlıca-Türkçe Yeni Lûgat* adlı eserde "Ebced Hesabı"nın tanımında şöyle denmektedir:

*Elmalı Tefsiri Sh. 3956 da Molla câmi Merhumdan şu tarihî nakil vardır: Kur'ân-ı Kerîm 34 üncü Sûre, 15 inci Ayetinde "Beldetün Tayyibetün: İyi bir beldedir" ifâdesi ile İstanbul kastedilmiştir ve İstanbulun fetih tarihi bu cümlelerin ebcedi ile haber verilmiştir diye gösteriliyor.*⁴²⁸

Ayette geçen "beldetun tayyibetun" ifadesinden, İstanbul'un kastedilmesi ve fetih tarihinin ebced hesabıyla haber verilmesi işi, Abdullah Yeğin tarafından Allah'a izafe edilmek istenmiş ve bu iş için Yazır'ın tefsirindeki sözler aynen alınmamış, hatta tahrif edilmiştir. Elmalılı⁴²⁹ Yazır'ın tefsirindeki ifade aynen şöyledir:

İttifâkâtı bedîadandır ki "Beldetun Tayyibetun" lâfzı ebced hisabiyle İstanbulun fethine tarih düşmüştür. (857) molla Camî merhumun bir hediyyesi olmak üzere ma'ruftur.⁴³⁰

Görüldüğü üzere, Yazır'ın sözlerinin anlamı, Abdullah Yeğin'in ifade ettiği gibi değildir. Çünkü bir olaya tarih düşmek başka şey, ayetlerdeki kelime ya da kelimelerden o olayın istihraç edilmesi ve hele ayetin -dolayısıyla Allah'ın- bunu kastettiğini ve haber verdiğini iddia etmek bambaşka bir şeydir. Yazır, "beldetun tayyibetun" ifadesinden ayetin İstanbul'u kastettiğini ve haber verdiğini söylemiyor.

Söz konusu ayetin meali şöyledir:

"Andolsun Sebelilerin oturdukları yerde de bir ibret vardı. Sağlı sollu iki bahçe. (Onlara denilmişti ki:) Rabbinizin rızkından yiyin ve ona şükredin. İşte size güzel bir belde ve çok bağışlayıcı bir Rab!"⁴³¹

Ayetin kastettiği belde; açıktır ki, Sebelilerin oturdukları, sağlı sollu iki bahçenin de içinde olduğu yerdir. Sebe kavminin meskenleri hakkında Yazır der ki:

Meskenleri, merkezleri Yemende Me'rib şehri idi ki Sebe' ona dahi itlak edilir.⁴³²

Yazır, Rûm suresinin bahis konumuz olan ayetlerinin tefsirinde, İbn Berrecan'ın söz konusu ayetlerden Kudüs'ün fetih tarihini istihraç ettiğini zikreder ve ardından şunları ekler:

⁴²⁸ Abdullah Yeğin, *Osmanlıca-Türkçe Yeni Lûgat*, Hizmet Vakfı, İstanbul 1983, 112.

⁴²⁹ Yazır'ın tefsirinin adı, Abdullah Yeğin'in dediği gibi "Elmalı Tefsiri" değildir. Belki "Elmalılı Tefsiri" denebilir; çünkü Elmalı, Antalya'nın bir ilçesidir ve merhum Yazır Elmalılıdır. "Nursî'nin Risaleleri" diyeceğimiz yere; cehlen veya sehven "Nurs Risaleleri" dediğimizde, Risaleleri Nurslu Said'e değil de, Nurs köyüne nispet ettiğimizde kim bilir neler derler?...

⁴³⁰ Yazır, *Hak Dini Kur'an Dili*, 6/3956.

⁴³¹ Sebe', 34/15.

⁴³² Yazır, *Hak Dini Kur'an Dili*, 6/3956.

Alusî tefsîrinde der ki: Muhyiddini arabî, irakî ve sâire gibi arifinin Kur'anı kerimden mugayyebat istihrâc ettikleri meşhurdur. Bu bir takım kavaidi hesabiyye ve a'mali harfiyye üzerine mebnîdir ki onlara dâir seleften bir şey varid olmamıştır.⁴³³

Yazır, Hâkka suresinin 40.-42. ayetlerinin tefsirinde de şöyle demiştir:

(Kur'an) Şundan bundan istidlâl ve istihrâc suretinde garib ba'zı atmalarla bakıma bakmak, falcılık yapmak san'atiyle uğraşan kimselerin atarak veya uğraşarak söylediği ve ba'zan rast getirip çok kerre aldandığı ve aldattığı kehânet sözü de değildir.

İbni esîrin Nihayede beyânına göre: kâhin, gelecek zamanda olacak şeylerden haber alıp vermeğe uğraşan ve esrarı bilmek iddiasında bulunandır. (...)

Ahkâmı nücum, Remil, **cifir**, türlü falcılıkla bakıcılık, manyatizm, ispirtizm, pisişizm, metapisişizm, hâleti ruhiyyeleriyle medyumluk yapan, onunla uğraşan böyle kimseler her zaman her yerde buluna gelmiştir. Kur'anı, Nübüvvet ve risaleti bunlara benzetmeğe çalışmamalı, bil'akis bunlardan çok yüksek olan hak bir nübüvvet ve risaletin imkânına istidlâl eylemelidir. Zîrâ her nakıs bir kâmilî düşündürür.⁴³⁴

İşte Elmalılı merhumun ebced ve cifir hakkındaki görüşleri... Yoksa o da toplama işlemi yapabildiğinden, Said Nursî gibi Kur'an'ı ebced ve cifir hesaplarına tâbi tutar, kendisi ve eserleri hakkında herhâlde birçok şey bulurdu.

3.3.4. EDİPLERİN EBCED HESABINI KULLANMALARI

*DÖRDÜNCÜSÜ: Yüksek edibler bu hesabı, edebî bir kanun-u letâfet kabul edip eski zamandan beri onu istimal etmişler. Hattâ letâfetin hatırı için iradî ve sunî ve taklidî olmamak lâzım gelirken, sun'î ve kasdî bir surette o gaybi anahtarların taklidini yapıyorlar.*⁴³⁵

Ebced hesabına göre harflerin rakam değerlerini bilen ve toplama işlemi yapabilen herkes, sözcük ve yarım tümceler hâlinde düz sözcüklerden tarih düşürebilir. Fakat mısra şeklinde, olay ile anlam bakımından ilgili sözleri bulmak ve bunlarla olayın geçtiği tarihi göstermek ancak edebiyatçılara, şairlere mahsus olsa gerektir. Bu edebî sanat, geçmişte gerçekten de çok güzel bir şekilde icra edilmiştir. Bunun birçok örneği vardır.

Şairin mısrasında lâtif bir biçimde anlatmak istediği bir şey vardır. Elbette bunda irade ve kasıt olacaktır. Asıl yapay olan ve taklide dayanan; ebced hesabını Kur'an ayetlerine ve hadislere, hatta Hz. Ali'ye isnat edilen uydurma kasidelere tatbik ederek, bundan kendine, risalelerine ve tebaasına pay çıkarmaya çalışmaktır.

⁴³³ Yazır, *Hak Dini Kur'an Dili*, 6/3802-3803.

⁴³⁴ Yazır, *Hak Dini Kur'an Dili*, 8/5343-5344.

⁴³⁵ *Sikke-i Tasdik-ı Gaybî*, 98; *Şuâlar*, 560, Birinci Şuâ/İzahtan Evvel Mühim Bir İhtar/Beşinci Nokta.

Said Nursî'nin söz konusu ettiği edebiyatçılar, ebced hesabını meşru bir tarzda kullanmışlar, sanat eserleri ortaya koymuşlar, belki de geçimlerini bu yolla temin etmişlerdir. Said Nursî ise bu hesabı, gayrimeşru kullanmıştır. Onun hem kullanım tarzı gayrimeşrudur, hem de güttüğü amacı. Ediblerin ebced hesabını istimal etmiş olmaları, Said Nursî'nin bu hesaplara yapıp ettiklerine delil teşkil edemez. Tıpkı mubah bir şeyin mubah bir şekilde mubah bir gaye için kullanılmasının, aynı mubah şeyin mubah olmayan bir biçimde mubah olmayan bir maksat ile kullanılmasına delil teşkil etmeyeceği gibi.

3.3.5. TEVAFUKLAR

BEŞİNCİSİ: Ulûm-u riyaziye ulemasının münasebet-i adediye içinde en lâtif düsturları ve avamca hârika görünen kanunları, bu hesab-ı tevâfukînin cinsindendirler. Hattâ fitrat-ı eşyada Fâtır-ı Hakîm bu tevafuk-u hesabîyi bir düstur-u nizam ve bir kanun-u vahdet ve insicam ve bir medar-ı tenasüb ve ittifak ve bir namus-u hüsün ve ittisak yapmış. Meselâ: Nasilki iki elin ve iki ayağın parmakları, asabları, kemikleri, hattâ hüceyratları, mesamatları hesapça birbirine tevafuk eder. Öyle de: Bu ağaç, bu baharda ve geçen bahardaki çiçek, yaprak, meyvece tevafuk ettiği gibi, bu baharda dahi az bir farkla geçen bahara tevafuk ve istikbal baharları dahi mazi baharlarına ihtiyar ve irade-i İlâhiyyeyi gösteren sırlı ve az farkla muvafakatları, Sâni-i Hakîm-i Zülcemâlin vahdetini gösteren kuvvetli bir şahid-i vahdaniyettir.

İşte madem bu tevafuk-u cifrî ve ebcedî, bir kanun-u ilmî ve bir düstur-u riyazî ve bir namus-u fitrî ve bir usûl-ü edebî ve bir anahtar-ı gaybî oluyor. Elbette menba-ı ulûm ve maden-i esrar ve lisan-ül-gayb olan Kur'an-ı Mu'ciz-ül-Beyan, o kanun-u tevafukîyi, işâratında istihdam, istimal etmesi i'cazının muktezasıdır.

*İhtar bitti.*⁴³⁶

Said Nursî'nin verdiği örneklerin hepsi aynı cinstendir ve birbiriyle alâkadardır. El ile el, ayak ile ayak... Tevafukları tabîdir. Peki Kur'an-ı Kerim'in ayetleri ve hadis-i şerifler ile Said Nursî'nin doğum tarihi, adı ve lâkabı, Kur'an okumaya başladığı tarih, risalelerinin isimleri ve yazılış tarihleri vb.nin arasında ne gibi bir ilgi olabilir? *Nur Risaleleri*'nde var olduğu iddia edilen ilgiler, yapmacıktır ve bazen insanı güldürecek derecede zorlamalarla kurulmuştur.

Nur Risaleleri'nde yapılan ebced ve cifer hesaplarında asla kural tutarlılığı yoktur. Bu hesaplarda şeddeler, tenvinler... bazen sayılmış, bazen de sayılmamıştır. Bu hesaplar yapılırken eldeki sayıya ulaşılabilmek için, ayetlerdeki harfler bile çeşitli gerekçelerle değiştirilmiştir. Bu hesaplarda dikkati çeken diğer bir unsur, hem Said Nursî'nin, hem de *Nur Risaleleri*'nin birden fazla ismi olmasıdır: Said-i Nursî, Said-ün-Nursî, Said-i Kürdî, Molla Said... Risale-i Nur, Resail-in-Nur, Risalet-ün-Nur, Risale-in-Nur, Risalet-ün-Nuriyye, Bediüzzaman...

⁴³⁶ *Sikke-i Tasdik-ı Gaybî*, 98; *Şuâlar*, 560, Birinci Şuâ/İzahtan Evvel Mühim Bir İhtar/Beşinci Nokta.

İsimlerdeki bu çeşitliliğin, hesaplarda kolaylık sağlayacağı aşikârdır. Bu hesaplamalarda öylesine keyfî davranılmıştır ki, aynı isim ya da isim tamlaması için farklı yerlerde farklı sayı değerleri verilmiştir.⁴³⁷

İstenilen rakamı elde edebilmek için keyfî davranılmıştır; ayetlerdeki cümleler anlamını yitirecek şekilde bölünmüştür.

Ebced hesaplamalarından çıkan sayı, bazen hicrî, bazen rumî ve bazen de milâdî tarihin senesi sayılmıştır ki, bu da tamamen indî bir uygulamadır.

Ebced harflerine verilen sayı değerlerinde, Batılıların sistemi esas alındığında, elde edilen bu rakamların hemen hepsi tevafuk (?) olma özelliğini kaybedecektir. Ayetlerin farklı kıraat ve yazımları da, hesaplanan rakamları değiştirecektir. Aslında sırf bu iki âmil bile, *Nur Risaleleri*'ndeki ebced ve cifir hesaplarını alt üst etmeye ve bu hesaplardan elde edildiği zannedilen neticeleri boşa çıkarmaya yeterlidir.

Kaldı ki, bu tevafukların gerçekleştiği kabul edilse dahi, bunların da bir delil olmadığını ve işe yaramayacağını, vereceğimiz tevafuk örnekleri göstermektedir:

Reşid Rıza şu lâtifeyi nakleder:

"Hamd" isimli bir Şîî, Bağdat ediplerinden birisiyle bir mesele üzerinde münakaşada bulunur. Hamd, kendi iddiasını ebced hesabı ve ona benzer bazı harf oyunları ile ispata kalkışır. Şîîye karşı edip der ki:

-Öyle ise sen kelb (köpek)sin; çünkü ebced hesabına göre "Hamd"nin harfleri 52 ettiği gibi, "kelb"nin de harfleri buna eşittir. Bunun üzerine Şîî:

-Ama, asıl adım Ahmed'dir, der. Bunun üzerine edip de der ki:

-Öyle ise sen ekleb (daha da köpek)sin. Çünkü hem "Ahmed"nin, hem de "ekleb"nin ebceddeki değeri 53'tür.⁴³⁸

Eğer ebced hesabı, Said Nursî'nin ileri sürdüğü gibi gaybî bir anahtar ise, yüce Allah'ın kendisine edilmesini istediği "hamd", "köpek"le tevafuk etmiştir. Böyle bir anahtar, gaybın kapıları bir yana adî bir kapıyı bile açamaz.

Hz. Peygamber'i tenzih ederek, okura hatırlatmak zorunda kaldığımız bir ayet ve bir hadisin mealini verelim:

Allah Tealâ buyurmuştur ki:

"Meryem oğlu İsa demişti ki: Ey İsrailoğulları, ben size Allah'ın elçisiyim, benden önce gelen Tevrat'ı doğrulayıcı ve benden sonra gelecek, Ahmed adında bir elçiyi müjdeleyici olarak geldim. (...)"⁴³⁹

⁴³⁷ "Risale-Nur" *Sikke-i Tasdik-ı Gaybî* s.100-101'deki hesaplamalarda **548 veya 549**, s.121-123'de **599**; "Resail-in-Nur" *Sikke-i Tasdik-ı Gaybî* s.100-101'de **548 veya 549**, s.89-90'da **598**; "Risalet-ün-Nur" *Sikke-i Tasdik-ı Gaybî* s.86'da **598**; s. 74-78'de **998**, "Risalet-ün-Nuriye" *Sikke-i Tasdik-ı Gaybî* s.115-118'de **962**; s.120-121'de **998**; "Bediüzzaman" *Tılsımlar Mecmûası* s.205'te **184**; *Sikke-i Tasdik-ı Gaybî* s.115-118'de **191**, s.121-123'te **214**; "Muhammed" *Tılsımlar Mecmûası* s.184'te **92**; s.188'de **132** olarak kabul edilmiştir.

⁴³⁸ Rızâ, *Muslih ve Mukallid*, 51.

Efendimiz (s.a.v.) de şöyle buyurmuştur:

"(...) Ben Muhammed'im, ben Ahmed'im, (...)"⁴⁴⁰

İşte ebced hesabı ile varılacak nokta... Peygamber'in yüce isminin, ekleble tevafuku...

Nur Risaleleri'nde inanılmaz bir zorlamayla, Said Nursî Hz. Muhammed'in aynası olarak gösterilmiştir:

<u>"Muhammed</u> Âyine karşısına koyarak <u>Muhammed</u> Bedüzzaman		
92	92	
	2	184

	184	

*Binâenaleyh bu Zât (Said Nursî), cismaniyet noktasında mir'at-ı Peygamberî'dir. (A.S.M.)*⁴⁴¹

Hâşâ ve kellâ... Said Nursî, ne cismaniyet ne de ruhaniyet noktasında Hz. Muhammed'in aynası olabilir. Hiç mi şemâil-i şerîf okumadınız?...

Üstelik ancak iki Muhammed, bir Bedüzzaman ediyor...

Peki, sizin bu çıkarsamanızı esaslı bir şey zanneden muzırın biri çıkarsa da dese ki: "Her ne kadar Kur'an'da Tebbet suresi varsa da;

<u>Ebu Leheb</u> Âyine karşısına koyarak <u>Ebu Leheb</u> Muhammed		
46	46	
	2	92

	92	

Binâenaleyh bu Zât (Muhammed), cismaniyet noktasında mir'at-ı Ebî Leheb'dir."

Bu münasebetsize ne cevap vereceksiniz?...

Hadi, bir nazire de bizden olsun:

Ebu Leheb'in sağına, soluna, önüne, arkasına ayna koysak kim görünür acaba? el-Cevab: Bedüzzaman Said Nursî. Çünkü:

Ebu Leheb Bedüzzaman.

⁴³⁹ Saf, 61/6.

⁴⁴⁰ *Buhârî*, Tefsîr, 310/417.

⁴⁴¹ *Tılsımlar Mecmûası*, 205, Tılsımların Zeylinin Zeyli, Ayn-ı Hakikat Bir Keramet-i Gaybiyedir/Cismaniyet Noktasında Nübüvvet.

$$\begin{array}{r}
 46 \\
 4 \\
 \hline
 184
 \end{array}
 \qquad
 \begin{array}{r}
 \\
 \\
 \\
 184
 \end{array}$$

Binaenaleyh bu zat, cismaniyet noktasında hem de min cihât-ı erbaa (dört taraftan) mir'at-ı Ebî Leheb'dir.⁴⁴²

Ebced hesaplarına devam edelim:

$$\begin{array}{r}
 \underline{\text{Bedüzzaman}} \\
 184
 \end{array}
 \qquad
 \begin{array}{r}
 \underline{\text{Müfsid}} \\
 184
 \end{array}$$

Bakara suresinin 220'nci ayetinde "(...) Allah, müfsidi muslihten ayırt etmesini bilir. (...)" buyurulmaktadır. "Müfsid"⁴⁴³ kelimesinin "Bedüzzaman"a tam tamına tevafuk etmesi cihetiyle ayet, Bedüzzaman'ın fesâd-ü ifsâdına ima, belki remz ediyor. Hatta, bunu delâlet, belki sarahat derecesine çıkarıyor.⁴⁴⁴ Nitekim, kendisinin cümleleri de bunu hem lâfzen, hem de mealen tasdik edercesine diyor ki:

*Hiçbir müfsid ben müfsidim demez, daima suret-i haktan görünür. Yahud bâtili hak görür. Evet, kimse demez ayrım ekşidir. Fakat siz mihenge vurmadan almayınız. Zira çok silik söz ticarete geziyor. Hatta benim sözümü de ben söylediğim için hüsn-ü zan edip, tamamını kabul etmeyiniz. Belki **ben de müfsidim** veya bilmediğim halde **ifsad ediyorum**. Öyle ise her söylenen sözün kalbe girmesine yol vermeyiniz. İşte size söylediğim sözler, hayalin elinde kalsın, mihenge vurunuz. Eğer altın çıktı ise kalbde saklayınız; bakır çıktı ise çok gıybeti üstüne ve bedduâyı arkasına takınız, bana reddediniz, gönderiniz.⁴⁴⁵*

Bu, Said Nursî'yle ilgili çıkarımımız. Şimdi sıra, *Nur Risaleleri*'yle ilgili çıkarımımızda:

Hatırlanacağı üzere, Said Nursî Fussilet suresinin 2. ayetindeki "tenzîlun" kelimesini ebced hesabına tâbi tutmuş, birtakım zorlamalarla (*vakf mahalli olmadığından tenvin "nun" sayılmak cihetiyle*⁴⁴⁶) 547 sayısına ulaşmıştı. *Sözlerin ikinci ve üçüncü ismi olan Resail-in-Nur ve Risale-i Nurun adedi de beşyüz kırksekiz veya kırkdokuz*⁴⁴⁷ olduğundan; demek ki *bu ayet, pek cüz'î ve sırlı bir veya iki farkla tevafuk ederek remzen ona bakmakta, onu "tenzîl" dairesine almaktadır*⁴⁴⁸!...

Biz, herhangi bir zorlamaya da girişmeyeceğiz. Kâri'a suresinin 9. ayetinde "Onun da anası (bağrına atılacağı yer) hâviye (uçurum)dir." buyurulmaktadır.

⁴⁴² Sonucun ne kadar ağır olduğunun bilincindeyiz; ama *Nur Risaleleri*'ndeki bundan daha mı hafiftir?

⁴⁴³ Ara bozucu, karıştırıcı, fesatçı, münafık.

⁴⁴⁴ Metinde, harf-i ta'rifi olarak "el-Müfsid" şeklindedir. Ebced hesabı yaparken "Bedüzzaman"ın da başına bu harfi ta'rifi getirsek, tamlamanın anlamı bozulmaz ve bu takdirde "el-Müfsid" ile "el-Bedüzzaman" lâfızları aynı sayı değerini taşımış olur.

Bizim burada amacımız sadece, ebced hesabı ile istidlâllerin bâtilliğini ortaya koymaktan ibarettir, yoksa elbette ki, bu ayette müfsid olarak Said Nursî'nin ima edildiğini iddia etmiyoruz.

⁴⁴⁵ *İctimâi Reçeteler II*, 38, Münâzarât.

⁴⁴⁶ *Sikke-i Tasdik-ı Gaybî*, 100; *Şuâlar*, 562, Birinci Şua/Yirmibeşinci Âyet.

⁴⁴⁷ *Sikke-i Tasdik-ı Gaybî*, 100; *Şuâlar*, 562, Birinci Şua/Yirmibeşinci Âyet.

⁴⁴⁸ *Sikke-i Tasdik-ı Gaybî*, 100; *Şuâlar*, 562, Birinci Şua/Yirmibeşinci Âyet.

قامه هاوية ayeti, makamı beş yüz kırk sekiz olarak Risale-i Nur'un adedi olan beş yüz kırk sekize tam tamına tevafuk ederek onun gideceği yere işaret eder!...

Nur Risaleleri'nde; ayetlerdeki kelimelerin, Said Nursî ve *Nur Risaleleri* ile ilgili tevafuklarında (!) 1, 2, 3, 5 sayı farklılıklarına çokça rastlanmaktadır. Hatta tevafukların çoğu, tam tamına olmayıp ancak bu cinstendir. Örneğin:

<u>Risâle-i Nûr</u>	<u>efemen ve 'adnâhu va'den hasenen</u> ⁴⁴⁹
553	556 ⁴⁵⁰

Biz de, bulduğumuz tevafukların birkaçını, ebced hesabıyla birtakım neticeler çıkarmanın nerelere kadar götürülebileceğini ortaya sermek amacıyla gösterelim:

<u>Risâle-i Nûr</u>	<u>seuslîhi sekar</u> ⁴⁵¹
553	556.

<u>Risâle-i Nur</u>	<u>fıskuhu eşedd</u> ⁴⁵²
553	555.

<u>el-Kürdî = Muhammed</u>	<u>Muhammed</u>
265	132
	132 ⁴⁵³

<u>el-Kürdî = müdâfi'u'l-bâtıl</u> ⁴⁵⁴
265
268.

<u>Bediüzzaman</u>	<u>Süfyanî</u>
214	211

Şimdi de, tevafuka ve ilm-i cifre karşı çıkanın başına gelenlere bakalım:

(...) *Seyranîdir. Bu zat, Husrev gibi Nur'a müştak ve dirayetli bir talebemdi. Esrâr-ı Kur'aniyenin bir anahtarı ve ilm-i cifrin mühim bir miftahı olan tevâfukata dair Isparta'daki talebelerin fikirlerini istimzac ettim. Ondan başkaları, kemal-i şevk ile iştirak ettiler. O zat başka bir fikirde ve başka bir merakta bulunduğu için, iştirak etmemekle beraber, beni de kat'î bildiğim hakikattan vaz geçirmek istedi. Cidden bana dokunmuş bir mektup yazdı. "Eyvah! dedim, bu talebemi kaybettim!" Çendan fikrini tenvir etmek istedim. Başka bir mana daha karıştı. Bir şefkat tokadını yedi. Bir seneye karib bir halvethânedede (yani hapiste) bekledi.*⁴⁵⁵

İşte böyle, yersiniz şefkat tokadını... Seyranî denen bu zatın hapiste yatmasının hikmetini tevafuka, ilm-i cifre karşı olmasında ve Said Nursî'yi bunlardan

⁴⁴⁹ "Kendisine güzel bir söz verdiğimiz kimse." (Kasas, 28/61).

⁴⁵⁰ *Tılsımlar Mecmûası*, 184, Mâîdetü'l-Kur'an.

⁴⁵¹ "Onu sekara (cehenneme) sokacağım." (Müddessir, 74/26).

⁴⁵² Onun fıski, en şiddetlisidir.

⁴⁵³ *Tılsımlar Mecmûası*, 188, Mâîdetü'l-Kur'an.

⁴⁵⁴ Bâtılın savunucusu.

⁴⁵⁵ *Lem'alar*, 50, Onuncu Lem'a/Şefkat Tokatları Risâlesi/Sekizincisi; *Barla Lâhikası*, 304-205, Yirmi Yedinci Mektuptan/Onuncu Lem'a/Şefkat Tokatları Risâlesi/Sekizincisi.

vazgeçirmek istemesinde bulan bu zihniyete şu soruyu sormadan edemeyeceğiz: Siz bu adamcağızdan daha uzun süre hapislerde yattınız. Birisi de çıkıp size derse ki: "Sen bunca hapsi, kendi hevana ve hevesine göre Kur'an-ı Kerim'i tefsir edip, o yüce Kitabı emellerine alet ettiğin için yattın. Kaç defa bu tokadı yedin, hâlâ akıllanmıyorsun!" Ne cevap vereceksiniz?...

3.3.6. DİĞER DELİLLER

Said Nursî, ebced ve cifir hesapları hakkında topluca saydığı bu delillere ek olarak, kendince başka deliller de ileri sürmüştür. Bunlar *Nur Risaleleri*'nde dağınık durumdadır. Bunları da tek tek ele alalım:

3.3.6.1. TÂMMÂT⁴⁵⁶ EHLİNİN YORUMLARI

Ve madem Necmeddin-i Kübra ve Muhyiddin-i Arabî (R.A) gibi pek çok ehl-i velâyet, mânâ-yı zahîrîden başka bâtinî ve işarî mânâlar ile ekser âyâtı tefsir etmişler; hattâ tefsirlerinde Mûsa (A.S.) ve Fir'avn'dan murad, kalb ve nefis'tir dedikleri halde ümmet onlara ilişmemiş; büyük ulemâdan çokları onları tasdik etmişler. Elbette âyetin delâlet-i zımnîye ile Risale-i Nur'a kuvvetli karineler ile işaretini kat'îdir, şüphe edilmemek gerektir.⁴⁵⁷

Bu sözlere lâayık olan cevabı, İmam Gazalî vermiştir. Said Nursî, onun için "üstadım" demekte, kendisinin de onun "üveysî bir talebesi" olduğunu iddia etmektedir. Gazalî diyor ki:

(...) Bu tâmmât ehlinin Kur'an'ı tevillerinden bazı örnekler:

"Sen Firavun'a git; çünkü o azdı!" (Tâhâ, 20/24)

Bunlar diyorlar ki; "Fir'avn" kelimesinden gaye kalptir. Çünkü, insan üzerine tuğyan eden kalptir.

"Asanı at! (...)" (Kasas, 28/31)

Buna da yaptıkları tevil: Allah Tealâ'dan başka dayandığın her şeyi bırak, şeklindedir.

Hadisleri tevillerinden bazı örnekler:

"Sahur yapınız, çünkü onda bereket vardır."

Onlara göre: Geceleri tövbe edin, manasındadır. Buna benzer birçok tevilleri var. Hatta, Kur'an'ı baştan sonuna kadar tevil etmişler ve zahir manasından, İbn Abbas'tan ve

⁴⁵⁶ Büyük felâket.

⁴⁵⁷ *Sikke-i Tasdik-ı Gaybî*, 62, Parlak Fıkralar ve Güzel Mektuplar/Küçük Husrev Feyzi'nin Bir İstihracıdır; *Kastamonu Lâhikası*, 206-207, Yirmiyedinci Mektubdan/Küçük Husrev Feyzi'nin Bir İstihracıdır.

diğer âlimlerden rivayet edilen manalardan ayrılmışlardır. Bu tevillerin bazılarının batıl olduğu kat'î olarak anlaşılır. "Fir'avın" kelimesine "kalp" manası vermek gibi. Çünkü, Firavun'un görülen bir insan olup Musa (a.s.)'nın kendisini davet ettiği, tarihin şehadetiyle bize kadar gelen bir gerçektir. Ebu Cehil ve Ebu Leheb de bunun gibi. Bunlar göz ile görülemeyen, şeytanlardan veya meleklerden değiller ki, tevil yolları aransın. "Sahur" kelimesini "istiğfar" ile tevil etmek de bunun gibidir. Çünkü, bizzat Peygamberimiz sahur yemeği yer ve "yiyiniz" buyururdu.

İşte bu tevillerin batıl oldukları tevatür ve his ile bilinir. Diğer bazılarının batıllığı da zann-ı galip ile bilinir ki, bunlar hâsseler ile alâkalı olmayan şeylerdir. **Bütün bu tevillerin hepsi haram ve sapıklık ve insanların dinini ifsat etmektir.** Bu gibi batıl teviller ne sahabe ve ne tâbiînden ve ne de insanlara vâz-u nasihate düşkün olan Hasan-ı Basrî gibi zevattan rivayet edilmiştir. Tamamen uydurmadır. Eğer bu gibi teviller caiz olsaydı, o zaman Peygamber Efendimizin şu hadis-i şerifinin bir manası kalmazdı:

"Kur'an-ı Kerim'i kendi arzusuna göre tefsir eden, cehennemdeki yerine hazırlansın!"

Yaratıkları, Yaradan'a davet ediyorum zannıyla, bilerek lâfızları murad olmayan bu gibi tevillere çevirmeyi uygun gören ehl-i tâmmât, haddi zatında doğru olan bir sözü, Peygamberimiz söylemediği hâlde, "söyledi" deyip ona isnat edenlere benzerler. Doğru olan her meseleye bir hadis uyduran gibi... Bu ise zulüm ve sapıklık, üstelik Peygamber Efendimizin:

"Bir kimse, benim söylemediğimi, kasten, söyledi diye bana isnat ederse, cehennemdeki yerine hazırlansın." hadisindeki hâle düşmektir. Hatta bu tevillerin fenalığı, bu gibi isnatlardan daha çok ve daha büyüktür. Çünkü, bu gibi teviller, elfâza olan itimadı sarsar ve Kur'an-ı Kerim'den istifade yollarını tamamen keser.

Verilen bu izahattan, şeytanın insanları övülen bilgilerden yerilen bilgilere nasıl yönelttiğini öğrenmiş oldun. Bütün bunlar, fena bilginlerin ilimlerin adlarını kendi arzularına göre tefsir edip karıştırmalarındandır. İlk asırda bu isimlerden maksadın hangi ilimler olduğunu **aramadan ve bilmeden meşhur isimlere güvenerek bu zümreye uymak; şeref ve hikmeti, mesleği değil de sadece adı Hakîm olan bir kimseden beklemek gibidir.**⁴⁵⁸

Said Nursî; İmam Gazâlî'nin "felâket ehli" diye nitelediği, Hz. Peygamber'in en ağır va'd'ine muhatap kıldığı bu adamlara ümmetin ilişmediğini, büyük âlimlerin çoğunun onları tasdik ettiğini söylemektedir. İnsan, ucub ve enaniyet gözlerini kör edince, en açık gerçeği bile göremez. Said Nursî, kendi Bâtınî tefsirlerine meşruiyet kazandırmak, bu yaptıklarının delillerini (?) kuvvetlendirmek adına, kendini de şatahat, ebatıl, tâmmât ve türrehat ehline dâhil etmiştir. İmam Gazâlî'nin üveysî bir talebesi, böylesine önemli, tehdidi ağır bir meselede üstadına hiç muhalefet eder mi?

Yanında kitap bulundurmayan, onlara müracaat etmeyen, kimseye de soru sormayan birinin düşeceği hâl, bundan başka bir hâl olabilir mi? Hem birini üstat kabul edeceksin, hem de en temel, en meşhur kitabını okumayacaksın...⁴⁵⁹

⁴⁵⁸ Gazâlî, *İhyâ*, 1/96-99.

⁴⁵⁹ *Diyorlar: "Said yanında başka kitapları bulundurmuyor. Demek onları beğenmiyor. Ve İmam-ı Gazâlî'yi de (R.A.) tam beğenmiyor ki, eserlerini yanına getirmiyor." İşte bu acib, mânâsız sözlerle bir bulantı veriyorlar. Bu nevi hileleri yapan, perde altında ehl-i zendekadır; fakat safdil hocaları ve bazı sofuları vasıta yapıyorlar. Buna karşı deriz ki: "Hâşâ, yüz def'a hâşâ!.. Risale-i Nur şâkirdleri, Hücet-ül-İslâm İmam-ı Gazâlî ve beni Hazret-i Ali ile bağılıyan yegâne üstadımı beğenmemek değil, belki bütün kuvvetleriyle onların tâkib ettiği mesleği, ehl-i*

Sadece Cafer-i Sadık, Muhyiddin b. Arabî, Necmeddin-i Kübra... hakkında değil, Said Nursî hakkında da geçerli olan ve günümüzde de birçoğuna hitap eden aşağıdaki sözler, yine İmam Gazâlî'ye aittir:

Aklı zayıf olanlar, hakkı adam ile tanırlar, adamı hak ile değil. Akıl sahibi olan kimse, akıllı insanların en büyüğü olan Hz. Ali'ye uyar. Buyurmuş ki: **Hakkı adamla bilemezsin. Önce hakkı tanı, böylece ehlini de tanırsın.** Akıllı adam, esasen hakkı tanır. Bir söz işittiği vakit ona bakar, hak ise kabul eder. Söyleyen, ister bozuk fikirli olsun, ister doğru düşünceli. Hatta çok kere sapık kimselerin sözlerinden hakikati çıkarmaya çalışır.⁴⁶⁰

Bir âlimin en aşağı derecesi, koyu cahil halktan farklı olmaktır. (...) Bir sözü, onların büyük tanıdığı bir adama isnat etsen, batıl dahi olsa hemen kabul ederler. Fena, değersiz bildikleri bir kimseye isnat etsen, doğru da olsa reddederler. Daima hakkı adamla ölçerler. Adamı haktan tanımazlar. **Bu, çok büyük bir dalâlettir.**⁴⁶¹

3.3.6.2. HER AYETİN ZAHİRİ VE BÂTINI VARDIR

Hadîsde vârid olduğu gibi, "Herbir âyetin mâna mertebelerinde bir zâhiri, bir bâtını, bir haddi, bir muttalâi vardır. Ve bu dört tabakadan herbirisinin (hadîsçe şucûn ve gusûn tâbir edilen) fûruatı, işâratı, dal ve budakları vardır" mealindeki hadîsin hükmiyle, Kur'an hakkında nâzil olan bu âyet-i kudsiye, fer'î bir tabakadan ve bir mâna-yı işârisiyle de Kur'an ile münasebeti çok kuvvetli bir tefsirine bakmak, şe'nine bir nakise değil. Belki o lisan-ül-gaybdaki i'caz-ı mânevîsinin muktezasıdır.

*Bir tabakanın mâna-yı işârisinin külliyyetindeki efradının bu asırda tezahür eden ve münasebeti pek kuvvetli bir ferdi Risalet-ün-Nur olduğunu, Onu okuyan herkes tasdik eder.*⁴⁶²

Hadisi İbn Hibban, İbn Mesud (r.a.)'dan şu şekilde rivayet etmiştir:

"Şüphesiz Kur'an'ın zahiri, bâtını, haddi ve matla'ı vardır."⁴⁶³

Hadisin Hasan el-Basrî'den de mevkuf veya mürsel olarak nakledildiği zikredilir.⁴⁶⁴ Bu rivayet ise şu şekildedir:

"Her ayetin zahri ve batni vardır. Her harfin haddi ve her haddin de matla'ı vardır."⁴⁶⁵

dalâletin hücumundan kurtarmak ve muhafaza etmektir. (Kastamonu Lâhikası, 198, Yirmiyedinci Mektubdan/Azîz, Sıddık Kardeşlerim!)

⁴⁶⁰ Gazâlî, *el-Munkızu min ed-Dalâl*, çev. Hilmi Güngör, MEB Yayınları, İstanbul 1989, 38.

⁴⁶¹ Gazâlî, *Munkız*, 40.

⁴⁶² *Şuâlar*, 558-559; *Sikke-i Tasdik-ı Gaybî*, 96-97, Birinci Şua/Yirmidördüncü Âyet ve Âyetler/İzahtan Evvel Mühim Bir İhtar.

⁴⁶³ Nak. Gazâlî, *İhyâ*, 1/125; Rızâ, *Muslih ve Mukallid*, 44.

⁴⁶⁴ Bak. İsmail Cerrahoğlu, *Tefsir Tarihi*, DİB Yayınları, Ankara 1988, 2/11.

⁴⁶⁵ Suyûtî, *İtkân*, 2/236.

Suyutî, âlimlerin bu hadisler hakkındaki görüşlerini toplamıştır:

(...) Ayetin zahiri lâfzı; bâtını da tevilidir.

Ebu Ubeyd der ki -ki bu doğruya en yakın olanıdır-: Allah Tealâ'nın, geçmiş ümmetlerden ve sonlarından haber verdiği kıssaların zahiri, öncekilerin helâklerini bildirmek ve bu kavimlerden söz etmektir. Bâtını ise, sonrakilere öğüt vermek, onların yaptığı gibi yapacak olurlarsa, aynı hâlin kendi başlarına da geleceğinden sonrakileri sakındırmaktır.

İbn Nakîb de şöyle der: Zahir, ehl-i zahir ulemanın zahirden (lâfızdan) anladığıdır. Bâtın ise, onlardaki incelik ve sırlardır ki, Allah bunu anlamayı hakikat erbabına lütfeder.

"Her harfin haddi vardır" sözünün anlamı da şudur:

Ayetin manasından Allah'ın murat ettiği bir son vardır. Şöyle de denilmiştir: Her hükmün sevap ve ikap (günah) yönünden bir miktarı vardır.

"Her haddin de bir matla'ı vardır" sözünün anlamı ise:

Kolay anlaşılmayan kapalı her mana ve hükmü bilmenin bir yolu vardır, bu yolla murat edilen manaya ulaşılır, demektir. Şöyle de denilmiştir: (Kul) sevap ve ikaptan hak ettiğine, ahirette, yapılanların karşılığını görme sırasında muttalî olacaktır.

Bazı âlimler de şöyle dediler: Zahir tilâvet; bâtın da fehim (anlama)dir. Hadd ise, helâl ve haram ile ilgili ahkâmıdır. Matla' da va'd ve va'iddir.

Derim ki (Suyutî): İbn Ebu Hâtim'in Dâhhak tariki ile İbn Abbas'tan tahric ettiği rivayet de bunu teyit eder. İbn Abbas şöyle demiştir:

Şüphesiz Kur'an; dal, fen, zahir ve bâtınlar sahibidir (bunların hepsini kapsar). Onun acayibi bitmez, gayesine erişilemez. Onun derinliklerine rıfk ile inen kurtulur, sertlikle inen ise mahvolur. (Kur'an'da) haberler, misaller, helâl, haram, nasih, mensuh, muhkem, müteşabih, zahr ve batn vardır. Onun zahri tilâveti, batnı da tevilidir. Şu hâlde sizler âlimler ile oturun, sefihlerden ise uzaklaşın.⁴⁶⁶

Veliyyullah ed-Dihlevî de şöyle der:

(...) Zahr, kelâmın medlûlü ve mantûku olacak şeyden ibarettir. Allah'ın nimetlerini hatırlatmada batn, nimetlerde ve hakkın murakabesinde tefekkür etmektir. Allah'ın günleriyle tezkirde batn ise, bu kıssalardan medhin, kötölemenin, sevabın ve azabın bağlama yerlerini, delillerini bilmek ve nasihati kabul eylemektir.

Cennet ve cehennemle hatırlatmada ise batn, korkunun ve ümidin zahir olması ve bu işlerin göz görüşü gibi yapılmasıdır. Ahkâm ayetlerinde ise gizli hükümleri manalar ve imalarla istinbat edip çıkarmaktır. Sapık fırkalarla yapılan mücadele ve hüccet yarışında batn, bu çirkinliklerin aslını bilmek ve onların benzerlerini bu asıllara katmaktır.

⁴⁶⁶ Suyutî, *İtkân*, 2/236.

Zahrın tırmanılıp bilinecek yeri (matla'i), Arap dilini ve tefsir fenniyle ilgili olan haberleri bilmektir. Batnın bilinecek yeri ise, zihin inceliği ve anlama doğruluğudur. Bunlar da bâtın ve sekinet hâletiyle olur. Allah en bilendir.⁴⁶⁷

İmam Şatıbî, *Muvafakat*'ta der ki:

Rivayetlerde geçen "zahr" ya da "zahir" kelimeleri "tilâvetin zahiri"; "bâtın" da, o ayetten "Allah'ın muradı" olarak tefsir edilmiştir. Çünkü Allah Tealâ: "Bunlara ne oluyor ki, hiçbir sözü anlamaya yanaşmıyorlar?" (Nisâ, 4/78) buyurmaktadır. Ayetten murat: "onlar, sözden Allah'ın muradını anlamıyorlar" şeklindedir. Yoksa onların bizzat sözü anlamadıkları kastedilmemektedir. Bu nasıl olabilir ki?! Kur'an, bizzat kendi dilleri ile inmekteydi. Ancak onlar, kelâmdan Allah'ın muradının ne olduğunu anlamak konusunda bir çaba göstermemişlerdir. Sanki bu, Hz. Ali'den rivayet edilen sözün manası olmaktadır. Ona: "Sizin yanınızda yazılı bir şey (kitap) var mı?" diye sorduklarında cevap olarak: "Hayır, ancak Allah'ın Kitabı var veya Müslüman bir adama verilen anlayış var ya da şu sahifede bulunanlar var." demiştir (*Buhârî*). el-Hasen'in hadis için yapmış olduğu "ez-zahr, zahirdir; el-bâtın ise sır, yani gizli olandır" şeklindeki yorumu, işte bu manaya çıkar. Allah Tealâ: "Kur'an'ı durup düşünmüyorlar mı? Eğer o, Allah'tan başkasından gelseydi, onda çok ayrılıklar bulurlardı." (Nisâ, 4/82) buyuruyor. Sözün zahiri bir şeydi ve onlar bunu anlıyorlardı; çünkü kendileri Arap idiler; murat ise başka bir şeydi yani Kur'an'ın hiç kuşkusuz Allah katından inmiş olduğu idi. Eğer gerçek anlamda düşünenecek olsalardı, Kur'an üzerinde asla ihtilâf olmayacaktı. İşte ittifaklarının sağlanıp, ihtilâfların def edildiği bu yön, Kur'an'ın sözü edilen bâtın yönü olmaktadır. (...) Kur'an'ı düşünme (tedebbür), ancak onda gözetilen maksatlara yönelmek yoluyla olur. Bu, onların Kur'an'ın gözettiği maksatlardan yüz çevirmiş olmaları hakkında açıktır, dolayısıyla onların Kur'an üzerinde düşünmesi olmamıştır. Eğer düşünselerdi böyle olmazdı. Bazıları şöyle demiştir: "Kur'an hakkında söylenecek söz iki türdür:

1. Rivayetle olur ve sadece nakle dayanılır.

2. Anlayış ile olur. Bu ancak hikmetin, kulun dili aracılığıyla açığa çıkarılması için Hakk'tan gelen ilham ile olur." Bu söz, Hz. Ali'nin sözünün manasına işaret etmektedir.

Sözün kısası, zahirden maksat, Arap dili açısından ondan anlaşılan şeydir; bâtın ise, kelâmdan ve hitaptan Allah'ın gözettiği maksadıdır. "Kur'an'ın bir zahiri bir de bâtını vardır" diyen kimsenin maksadı bu ise doğrudur ve hakkında herhangi bir tartışma da olmaz. **Ama, bunun dışında başka bir şeyi kastediyorsa, o zaman, sahabe ve onları takip eden selef tarafından bilinmeyen yeni bir şey getiriyor demektir ve bu iddiasını ispat için de mutlaka kesin bir delile ihtiyaç vardır. Çünkü iddia, Kitabın tefsirinde baş vurulacak bir esas olmaktadır; dolayısıyla onun zan ile sabit olması mümkün olamaz.** Delil olarak kullanılan hadis ise, eğer senedi sahihse nihayet mürsel hadislerden biri olarak kabul edilir. Hâl böyle olunca, biz zahirden ve bâtıdan maksadın, yapılan izah doğrultusunda olması gerektiği sonucuna varmak durumundayız.

Bu manayı ortaya koyacak örnekler vardır: İbn Abbas anlatır: Hz. Ömer, beni Hz. Peygamber (s.a.v.)'in ashabının bulunduğu meclislere kabul ederdi. Birinde Abdurrahman b. Avf: "Onu bizim yanımıza alıyor (ve bizimle bir mi tutuyor)sun? Bizim onun yaşında çocuklarımız var." dedi. Hz. Ömer ona, beni ilimden dolayı kabul ettiğini söyledi ve bana Nasr suresi hakkında sordu. Ben: "O, Resulullah (s.a.v.)'in ecelidir; Allah Tealâ onunla peygamberine öleceğini bildirmiştir." dedim. Hz. Ömer: "Vallahî, biz de yalnız senin bildiğini biliyoruz." dedi. Bu surenin zahirine göre Allah Tealâ, peygamberinden, yardım ve fetih nasip

⁴⁶⁷ Veliyyullah ed-Dihlevî, *el-Fevzu'l-Kebîr fi Usûli't-Tefsîr*, çev. Mehmed Sofuoğlu, Çağrı Yayınları, İstanbul 1980, 115-116.

ettiği için kendisine tesbih ve hamdetmesini istemektedir. Bâtınına göre ise Allah Tealâ, Peygamberine ecelinin gelmiş olduğunu bildirmiştir.

"Bugün size dininizi tamamladım..." (Mâide, 5/3) ayeti indiğinde sahabe sevinmiş, Hz. Ömer ise ağlamış ve şöyle demişti: "Kemalden sonra mutlaka noksanlık gelir." O, bu ayet ile Hz. Peygamber (s.a.v.)'in vefatının yaklaştığını hissetmişti. Gerçekten de öyle oldu ve bu ayetten sonra Resulullah, sadece seksen bir gün yaşadı.⁴⁶⁸

Söz sahibinin muradını, sözlerinde kastedtiği anlamı anlayıp kavrama hususunda bir örneği de hadisten verelim: Ebu Said el-Hudrî (r.a.) şöyle demiştir:

Resulullah (s.a.v.) minberden bizlere bir hutbe irat etti de:

"Allah, bir kulunu dünya ile kendi nezdindekiler arasında muhayyer bıraktı. O kul da, Allah katındaki şeyleri tercih etti." buyurdu.

Bunun üzerine Ebu Bekir ağlamaya başladı ve "Babalarımız, analarımız sana feda olsun!" dedi. Biz, Resulullah'ın muhayyer kılınmış bir kuldan haber vermesi sebebiyle onun ağlamasına hayret ettik. Meğer, o muhayyer kılınan kul Resulullah'ın kendisi; bunu aramızdan en iyi anlayıp bilenimiz de Ebu Bekir imiş. (...) ⁴⁶⁹

İmam Şatıbî devamla der ki:

Allah Tealâ: "Allah'tan başka dostlar edinenlerin durumu, kendine yuva yapan örümceğin durumu gibidir..." (Ankebût, 29/41) buyurduğu zaman kâfirler: "Örümceğin, sineğin Kur'an'da ne işi var?! Bu Tanrı kelâmı değildir." dediler. Bunun üzerine: "Allah, sivrisineği ve onun üstününü misal olarak vermekten hayâ etmez." (Bakara, 2/26) ayetini indirdi. Onlar inen ayetin sadece zahirine bakmışlar ve ondan ne kastedildiğine aldırmış etmemişlerdi. Allah Tealâ: "İnananlar ise, bunun Rablerinden bir gerçek olduğunu bilirler." (Bakara, 2/26) buyurmuştur.

Konumuza, kâfirlerin dünyaya bakış açıları da bir örnek teşkil eder. Onlar, dünyanın dış görünüşüne kapılmışlar ve onu oyun, eğlence ve geçici bir gölge olarak kabul ederek, ondan istifadelerini azamîleştirmeye çalışmışlardır. Bunun sonucunda dünyadan gözetilen asıl amacı, onun bir geçit ve durak yeri olduğu, ebedî ikamet yurdu olmadığı hakikatini görememişlerdir. Geçen izah üzere bâtının manası işte bu olmaktadır.

"Orada on dokuz bekçi vardır." (Müddessir, 74/30) buyurulduğu zaman kâfirler zikredilen sayının zahirine bakmışlar ve rivayete göre Ebu Cehil: "Sizden her on kişi, onlardan birini tutmaktan âciz kalmaz ya!" demiştir. Bunun üzerine Allah Tealâ için hakikatini (bâtınını) açıklamış ve "Cehennemden bekçilerini yalnız meleklerden kılmışsınız... Kalplerinde hastalık bulunanlar ve inkârcılar: 'Allah, bu misalle neyi murat etti?' desinler." (Müddessir, 74/31) ayetini indirmiştir.

Münafıklar: "Eğer bu savaştan Medine'ye dönersek, şerefli kimseler alçakları andolsun ki, oradan çıkaracaktır." (Münâfikün, 63/8) demişlerdi. Onlar dünya hayatının dış görünüşüne bakmışlardı. Allah Tealâ, ayetin devamında onların bu yanlışını düzeltti ve "Oysa şeref Allah'ın, peygamberinin ve inananlarındır; ama münafıklar bu gerçeği bilmezler." buyurdu.

⁴⁶⁸ Şatıbî, *Muvafakât*, 3/368-371.

⁴⁶⁹ *Müslim*, Fezâilu's-Sahâbe, 1/2; *Buhârî*, Fezâilu Ashâbu'n-Nebî, 2/6.

"İnsanlar arasında, bir bilgisi olmadığı hâlde Allah yolundan saptırmak için gerçeği boş sözlerle değişenler ve Allah yolunu alaya alanlar vardır." (Lukmân, 31/6). İnsanlar için bir hidayet, iyilik sahipleri için bir rahmet olan Kur'an inmeye başladığı zaman, kâfir en-Nadr b. el-Hâris, Fars ve eski cahiliye dönemi mitolojileri ve şarkı-türkü ile ona karşı koymaya çalıştı. Ayet, onun durumunu bildirmektedir. Onun bu tavrı, Allah Tealâ'nın indirmiş olduğu Kur'an'ın bânına itibar etmemek oluyordu.

Allah Tealâ, münafıklar hakkında: "Ey inananlar, onların yüreklerine korku salan, Allah'tan çok sizlersiniz. Bu, onların akıl etmez kimseler olmalarındandır." (Haşr, 59/13) buyurmaktadır. Bu onların, anlayışsızlıklarından kaynaklanmaktadır. Çünkü, akli başında olan kimse, ancak her şeyin mülkünü ve idaresini elinde bulunduranın sadece Allah olduğuna ve her şeyde tasarrufta bulunanın yalnız o olduğuna inanan kimsedir. Bu yüzden de onlar hakkında: "Bu, onların akıl etmez kimseler olmalarındandır." buyurulmuştur. "Anlamaz bir güruh olmalarına karşılık Allah, onların kalplerini imandan döndürmüştür." (Tevbe, 9/127) ayeti hakkında da durum aynıdır. Çünkü onlar, "Bir sure inince 'sizi bir kimse görüyor mu?' diye birbirlerine bakarlar, sonra dönüp giderlerdi." (Tevbe, 9/127).

Bil ki, eğer Allah Tealâ, bir kavmi akılsızlıkla, anlayışsızlıkla ve bilgisizlikle suçluyorsa, mutlaka bu, onların zahire takılıp kalmaları ve o sözden muradın ne olduğuna itibar etmemeleri sebebiyledir. Eğer bir kavim hakkında da, onların anlayışlı, akıl ve bilgi sahibi olduklarını belirtmişse, bu da onların mutlaka Allah'ın hitabından maksadın ne olduğunu -ki bu, o sözün bânını oluyor- anlamaları sebebiyledir.⁴⁷⁰

Şatıbî şöyle devam eder:

Kur'an'ın zahirinden maksadın, yalnızca Arap dili esaslarına göre anlaşılan şey olduğu konusunda herhangi bir problem bulunmamaktadır. Çünkü katılan katılmayan herkes, Kur'an'ın açık bir Arapça ile indiği konusunda görüş birliği içerisindeyler. Yüce Allah: "Andolsun ki, 'Muhammed'e elbette bir beşer öğretiyor' dediklerini biliyoruz." buyurduktan sonra bu iddialarını: "Kastettikleri kimsenin dili yabancıdır. Kur'an ise fasih Arapçadır." (Nahl, 16/103) buyurarak reddetmiştir. Bu ret, cedelde aranacak şarta uygundur, çünkü kendi dilleri ile olan Kur'an'dan anladıkları şeyle cevap vermiştir. Burada beşerden maksat, bir âlimdir. Kendisi Hristiyan iken Müslüman olmuştur. Veya Selman'dır; o da İranlı idi ve Müslüman olmuştu. Ya da, ittifakla dili yabancı olan bir başkasıydı. Allah Tealâ şöyle buyurmuştur: "Biz bu Kur'an'ı yabancı bir dil ile ortaya koysaydık: 'Ayatleri uzun açıklanmalı değil miydi? Bir Arab'a yabancı dille söylenir mi?' derlerdi." (Fussilet, 41/44). Bilindiği gibi, onlar Kur'an'ın Arapça olmadığı konusunda herhangi bir şey söylememişlerdir. Bu da Kur'an'ın Arapça olduğunun onlar tarafından da kabul edildiğini gösterir. Bu sabit olduğuna göre, demek onlar Kur'an'ın lâfızlarını sadece Arapça olması açısından anlamışlardı. Gerçi onlar maksadın ne olduğu konusunda ittifak etmiş değillerdi, ama bu sadece Arap dili özellikleri üzere carî olan zahir için şart da değildi.

Şu hâlde, Kur'an'dan elde edildiği öne sürülen ve fakat Arap dili üzere carî olmayan hiçbir mananın Kur'an ilimleri ile ilgisi yoktur, ne kaynak ne de metot olabilir. Kim böyle bir iddiada bulunursa, onun bu iddiası batıldır.

Nasipsizin birinin kendisinin Kur'an'da zikredildiğini iddia etmesi bu konunun örneklerinden birini teşkil eder. Beyân b. Sem'ân adında (Rafizîlerden) biri, "Bu insanlar için bir beyandır." (Âl-i İmrân, 3/138) ayetinden maksadın kendisi olduğu

⁴⁷⁰ Şatıbî, *Muvafakât*, 3/371-372.

kuruntusuna kapılmıştır.⁴⁷¹ Bu, apaçık bir konuda, yapılmış bir hezeyandır. **Cehalet üzere sükut etmek, böylesi cür'etkâr iftirallardan hayırlıdır. Eğer bu iddiası Arap diline uygun düşseydi, tâbisi olan ahmaklar onu delillerinden biri sayarlardı. Ancak o, bu saçma sapan sözleriyle kendi şaşkınlığını her yönden ortaya koymuş oluyordu. Allah Tealâ, aklımızı ve dinimizi bu tür saçmalıklardan korusun!** Eğer "Hâzâ beyânun li'n-nâs" ayetindeki "Beyân" kelimesi onun özel adı ise, bu cümle Arapçada ne manaya gelecektir?! "Hâzâ Zeydün li'n-nâs" deyince insanlar ne anlayacaklardır? Aynı **çirkeflik** kendisine "Kisf" ismini verip de sonra: "Ve in yerav kisfen mine's-semâi sâkitan..." (Tür, 52/44) ayetindeki "kisf"ten muradın kendisi olduğu **kuruntusuna** kapılan kimse için de varittir.⁴⁷² Onun bu **sakat anlayışına** ayet nasıl delâlet edebilir? Onun bu sözü ile aynı olan "Ve in yerav racülen mine's-semâi sâkitan..." denilse bundan Arap ne anlar? **Zalimlerin söyledikleri saçmalıklardan Allah Tealâ yücedir.** Beyân b. Sem'ân, (Rafizîlerden) Beyaniye denilen fırkanın kendisine intisap ettiği kimse olmaktadır. O -İbn Kuteybe'nin sandığına göre-⁴⁷³ Kur'an'ın mahluk olduğu iddiasını ortaya atan ilk kimsedir. el-Kisf ise, el-Mansuriye fırkasının kendisine intisap ettikleri Ebu Mansur'dur.

Bazı âlimler şöyle anlatmışlardır: Kendisini Mehdî diye isimlendiren Şî Ubeydullah, İfrikiye'yi⁴⁷⁴ istilâ edip egemenliği altına alındığında Kütâme'den⁴⁷⁵ iki tane müsteşarı vardı; birinin adı Nasrullah, diğèrinin de Feth idi. Mehdî onlara: Siz, Allah'ın Kitabında 'Îzâ câe nasrullâhi ve'l-Feth...' diye adlarını zikrettiği kimselersiniz, derdi. Âlimler, onun Allah'ın ayetlerinde değişiklik yaparak tasarrufta bulunduğunu ve meselâ "Küntüm hayra ümmetin..." (Â-i İmrân, 3/110) ayetini "Kütâme hayru ümmetin..." şeklinde değiştirdiğini söylemişlerdir. **Aklından zoru olmayan bir kimsenin böyle bir şey söylemesi mümkün değildir.** Çünkü, Nasrullah ve Feth⁴⁷⁶ adındaki bu kimseler, Hz. Peygamber (s.a.v.)'in vefatından yüzlerce sene sonra ortaya çıkmışlardır. O zaman mana şöyle olacaktır: "Ey Muhammed" Sen ölüp de bu ikisi yaratıldığı zaman ve insanların dinine bölük bölük girdiğini gördüğünde Rabbini tesbih et..." **Kahrolasınca bu Şînin ortaya attığı bu iftiradan daha çelişkili bir düzmece tasavvur edilebilir mi?**

(...) İşte kelâmçılardan bir kısmı, reye tâbi olarak menkul delilleri bir tarafa atmışlardır. **Onların bu tutumu, Allah Tealâ'nın kelâmını, lâfzından Arabin anlamayacağı şekilde ve manasına da bir delil ikâme edilemeyecek biçimde tahriflere sebep olmuştur.**

⁴⁷¹ "Mes'ut kimse, fitnelerden uzaklaştırılmış kimsedir. (...)" mealindeki herkese şamil olan hadiste geçen (إِن السَّعِيدَ لَمَنْ جَنَّبَ الْفِتْنَ) "es-Sa'îd" sözcüğünden kastedilenin "Said Nursî" olduğunu iddia etmenin bundan bir farkı var mıdır?... *Nur Risaleleri*'nde Said Nursî için şöyle denmiştir: *Ve vafuke's-Sa'îdu fi'l-Kitâbi'l-Mecîd. Ente mevşûfun yâ Sa'îde'n-Nâsi min Rasûlillâhi (...).* (Tılsımlar Mecmûası, 186, Metnu Mâîdetü'l-Kur'an.) Yani: (Ey Said Nursî!) Senin Kitab-ı Mecid'de vafın "es-Said"dir. Sen, Resulullah tarafından vafedilmişsin, ey insanların saidi! Bu cümleye "Hâşiye" düşülür ve orada denir ki: *إِن السَّعِيدَ لَمَنْ جَنَّبَ الْفِتْنَ cümle-i celilesi hadiste üç defa tekrar edilerek, nazar-ı dikkati bu ism-i pâkin sahibine şiddetle tevcih etmekte olduğu gibi, o zâtın icra-yı faaliyette bulunacağı tarihleri ve ilminin hükümrânlığı tarihlerini aynen göstermektedir. (...)* (Tılsımlar Mecmûası, 186, Metnu Mâîdetü'l-Kur'an.) Çıkardıkları tarihler 1903-1953-2003'tür. 1903, 1953 tarihleri geçti gitti. Said Nursî'nin inanlıları tarafından bu kehânetin gerçekleşmesi için 2003 tarihine kadar neler yaptıklarının yorumu, okura bırakılmıştır.

⁴⁷² İbn Kuteybe, *Te'vilu Muhtelifi'l-Hadîs*, 102.

⁴⁷³ İbn Kuteybe, *Te'vilu Muhtelifi'l-Hadîs*, 101-102.

⁴⁷⁴ Bugünkü Tunus'un olduğu bölge.

⁴⁷⁵ Berberî kabilelerinden birinin ismi.

⁴⁷⁶ Ziyadesiyle çürük olan bu iddiaların, akli başında olandan sâdir olması mümkün değildir. Çünkü, ismin aynılığından hareket edildiğinde, bu isimleri taşıyan -sayılarını ancak Allah Tealâ bilir- insanlar tarafından da bu iddia ileri sürülebilir. Kur'an'da birçok özel isim geçtiği gibi, Müslümanların çocuklarını isimlendirdikleri bir çok kelime de geçmektedir. Allah'tan Kur'an'da geçen bu kelimelerle isimlenen insanlardan vehmini kendisini bu derece kaplamış olanların sayısı fazla değil...

Her ne kadar Arap dilinden gözetilen maksatlar ve onun delâlet ettiği manalardan çıkma kabilinden ise de, örnekleri çoğalttım ki, bunların ötesinde kalan benzerlerine ya da onlara yakın durumda olanlara da ışık tutsun ve onlar üzerine de dikkat çekilmiş olsun.⁴⁷⁷

Nur Risaleleri'nde iddia edilenler ise, İmam Şatıbî'nin verdiği bu örneklere rahmet okutturur. *Nur Risaleleri*'nde, "(...) Hasta iseniz, yahut yolculukta iseniz, yahut biriniz abdest bozmaktan geldiyse, yahut kadınlara dokunduysanız ve su da bulamadıysanız, temiz bir toprağa yönelip onunla yüzlerinizi ve ellerinizi meshedin! (...)"⁴⁷⁸ ayetinde geçen "toprak" (صعيد)ın Said Nursî olduğu iddia edilmiş, aynen şöyle denilmiştir:

(...) *Sad ve sin, birbirine tam kardeş olması ve bir kelimedede birbirinin yerine geçmesi münasebetiyle bu âyetteki "sa'îden" kelimesindeki sad, sin okunsa Risale-i Nur'un tercümanını göstermesi (...)*⁴⁷⁹

(...) *işte Risalet-ün-Nur'un kahramanı, işte Kur'an'da (Said) ve Hadiste (Seyyid) diye söylenen mübarek Üstadımız (Said Nursi)*⁴⁸⁰

Madem ki Kur'an sana Said (sîn ile) demiş... Elbette sen saidsin hem ismin ve hem resmin saiddir.

*Madem ki, Kur'an sana Said (sâd ile) demiş... Elbette hem için temiz ve tahir, hem de dışın.*⁴⁸¹

Ayette geçen ve "toprak" anlamına gelen şaîd (صعيد); buna mukabil *Nur Risaleleri*'nin müellifinin adı ise "Said" (سعيد)dir. Görüldüğü gibi; biri "sâd", diğeri ise "sîn" harfi ile yazılmaktadır. Ama, ne de olsa bu iki harf kardeştir ve işin kolayı da bulunmuştur:

(...) *"Sin" harfi "Sad" harfinin altında gizlenmesi ve "Sad" görünmesinin iki sebebi var: (...)*⁴⁸²

"Sîn" harfi, "sâd" harfinin altına gizlenir, olur biter...

Bununla da kalınmamış, -hâşâ- Said Nursî Kur'an'a ibra ettirilmiştir!...

E, madem Kur'an ona (سعيد) demiş, elbette o mes'uttur, mübarektir, bahtiyardır, Allah'ın sevgisini ve rızasını kazanmıştır ve madem Kur'an ona (صعيد) demiş, elbette o temizdir, toprak gibi alçak gönüllüdür, hodbinlikten uzaktır.

⁴⁷⁷ Şatıbî, *Muvafakât*, 3/377-380.

⁴⁷⁸ Mâide, 5/6.

⁴⁷⁹ *Sikke-i Tasdik-ı Gaybî*, 112, Birinci Şua/Otuzbirinci Âyet.

⁴⁸⁰ *Siracü'n-Nûr*, 255, Hasan Feyzi'nin Denizli ve hapsinin ve civarının has talebelerini temsil ederek, onların namına üstadının vasiyetnamesi ve zehirlenmeden şiddetli hasta olması münasebetiyle yazdığı bir mersiyedir. Vefat haberini almış gibi kalemi ağlamış. Lahikaya geçirilsin.

⁴⁸¹ *Siracü'n-Nûr*, 250-251, Hasan Feyzi'nin Denizli ve hapsinin ve civarının has talebelerini temsil ederek, onların namına üstadının vasiyetnamesi ve zehirlenmeden şiddetli hasta olması münasebetiyle yazdığı bir mersiyedir. Vefat haberini almış gibi kalemi ağlamış. Lahikaya geçirilsin.

⁴⁸² *Kastamonu Lâhikası*, 21, Yirmiyedinci Mektubdan/Azîz ve Siddık ve Sâdık ve Fedâkâr ve Vefâdar Kardeşlerim!

Ancak, Kur'an'a bunları söylettirmekle yetinmezler; Said Nursî hadisten de nasibini almalıdır. Hadiste de -hangi hadisse- ona "Seyyid" denilmiştir, elbette o efendidir, reistir, hatta Hz. Muhammed'in soyundan gelmiştir!...⁴⁸³

Hâlbuki, "'sîn', 'sâd'ın kardeşidir; altına gizlenmiştir" şeklinde çırpınışlara hiç de gerek yoktur. Çünkü, Kur'an'da "sa'id" kelimesi Hûd, 11/105'te aynen geçmektedir. Fark mı etmediler, yaptıkları hesaplar mı tutmadı, yoksa "bu ayette 'said' açıkça geçiyor, bize şifreli bir şey lâzım" diye mi düşündüler, bilemiyoruz.

Ayet, açıkça abdestten, gusülden, teyemmümden bahsetmektedir. Oysa *Nur Risaleleri*'ne göre; ayetteki "eğer hasta iseniz" anlamına gelen "ve in küntüm merzâ" cümlesi "dalâlet ehli tarafından artırılan manevî hastalıkların büyük bir kısmı, *Nur Risaleleri'nin Kur'anî ilaçlarıyla giderilebilir*" anlamını da taşımakta, bu anlama işaret etmektedir. Bu cümlenin ima ettikleri henüz bitmemiştir: "Bir sapık fırka, üzüntü ile beraber, -şayet dünyanın iki yüz sene daha ömrü varsa- faaliyetlerine devam edecektir".

"Temiz bir toprağa yönelin (temiz bir toprak arayın)!" anlamına gelen "feteyemmû sa'iden" cümlesinin de işaret etmek istediği manalar vardır. Ancak, ayet önce, Said Nursî'nin adı olan Said (سعيد)'deki "sin" harfini, "toprak" (صعيد)'taki "sad" harfinin altına gizler. Bu ayette Said (سعيد)'in, şa'îd (صعيد) olarak görünmesinin iki nedeni vardır:

Birisi: Said, tam toprak gibi mahviyet ve terk-i enaniyet ve tevazu-u mutlakta bulunmak şarttır; tâ ki Risalet-ün-Nur'u bulandırmasın, te'sirini kırmasın.

*İkincisi: Şimdiki bataklığa ve mânevî tâûna sukutun sebebi ise; terakki fikrinden neş'et ettiği cihetle, onların hatâlarını gösterip, suud ve terakki, müslüman için ancak İslâmiyette ve îmanlı olmakta olduğuna işaret etmektedir.*⁴⁸⁴

Yani, açıkça şöyle denmektedir: Bu iki neden:

1. *Nur Risaleleri'nin bulanmaması, tesirinin azalmaması için; Said Nursî'nin toprak gibi alçak gönüllü, hodbinlikten uzak, mutlak mütevazı olması gerekmektedir.*

2. *Şimdiki bataklığa ve manevî vebaya düşmenin sebebi, ilerleme fikrinden kaynaklandığından, bu fikrin sahiplerinin hatalarını gösterip Müslüman için yükselme ve ilerlemenin ancak İslâmiyetle ve imanlı olmakla gerçekleşeceğini belirtmektir.*

⁴⁸³ *Nur Risaleleri*'nde, hem Kur'an'ın, hem de Peygamberimizin Said Nursî'yi "es-Said"likle vafettiği (!) belirtilmiştir:

Vasfuke's-Sa'îdu fi'l-Kitâbi'l-Mecîd. (Tilsimler Mecmûası, 186, Mâîdetü'l-Kur'an.) Anlamı: (Ey) Kitab-ı Mecid'de "es-Said" diye vafedilen (Said Nursî). Bu cümleye "Hâşiye" düşülmüş ve bu haşiyede denilmiştir ki:

ان السعيد لمن جنب الفتن ولمن ابتلى فصبر

2003-1953-1903

ان السعيد لمن جنب الفتن cümle-i celilesi hadiste üç def'a tekrar edilerek, nazar-ı dikkati bu ism-i pâkin sahibine şiddetle tevcih etmekte olduğu gibi, o zâtın icra-yı faaliyette bulunacağı tarihleri ve ilminin hükümlerini tarihlerini aynen göstermektedir. (Tilsimler Mecmûası, 186, Mâîdetü'l-Kur'an.) Sırf hadisteki "es-Sa'id" lâfzından yola çıkılarak varılan netice işte budur...

⁴⁸⁴ *Kastamonu Lâhikası, 21, Yirmiyedinci Mektubdan/Azîz ve Siddık ve Sâdık ve Fedâkâr ve Vefâdar Kardeşlerim!*

E, böyle bir zata semâ-i Kur'anîden ve âyatın nücumundan, yıldızlarından inen, nüzul edilen⁴⁸⁵ *Nur Risaleleri* hakkında da Kur'an'ın bir şeyler söylemesi gerekmez mi?!...

"Allah'a davet eden, salih amel işleyen ve 'ben Müslümanım' diyen kimseden daha **güzel sözlü** kim vardır?"⁴⁸⁶

*Makam-ı cifrîsi (...) olmak üzere binüçyüz yirmisekiz eder ki: O müthiş tarihte bir tâife ayağa kalkıp Cenab-ı Hakk'a halkı da'vet edeceğine işâret eder ki; o tarihte böyle bir da'vet ve Kur'an'ın tahsinine lâayık olacak güzel söz ise şimdilik **Sözler** namındaki Risâle-i Nur'un da'vet edici cüzleri başta görünüyor. "ahsenu kavlen" kelime-i kudsiyesinin tarihçesi daha ziyade güzel sözlü kim olabilir der. Demek birisi o tarihte gâyet güzel sözleriyle çıkacak. Sözlerin güzelliğiyle halkı teshir edecek. Bu hassa ise, bu zamanda Risâle-i Nur'un Sözler namında belâgatça ve hüsn-ü cemâlce ve te'sir ve teshîrce yüksek bir mertebede bulunan kelimâtları ve kuvvetli sözlerinde bulunur. Demek bu âyet mâna-yı işarisiyle de Risâle-i Nur'u tahsin eder.*⁴⁸⁷

"(...) Ey Peygamber, biz seni, şahit olarak, müjdeci olarak, uyarıcı, kendi izniyle Allah'a davet edici ve **aydınlatici bir ışık** olarak gönderdik. (...)"⁴⁸⁸

"(...) *biiznihî ve sirâcen munîran*" bin üçyüz otuz (1330) ederek *Risale-i Nur'un fatihası olan İşârât-ül İcâz tefsirinin zuhûruna tevafuku* ve "*biiznihi*"deki *melfûz "yâ" sayılsa bin üçyüz kırk (1340) edip Risale-i Nur'un zuhuruna tetâbuku* ve *birinci tenvin vakf olmadığından "nun" sayılsa binüçyüz seksen (1380) ederek Risale-i Nur'un o tarihte inşâallah küre-i arzı ışıklandırarak bir sirac-ı nûrânî olacağına remz-i Kur'anîdir.*⁴⁸⁹

"(...) "*sirâcen munîran*" kelimesi ise, tam tamına *Risale-i Nur'un bir ismi olan "Sirâcü'n-nur"*a lâfzan ve mânen ve cifren tevafukla bakar. (...)"⁴⁹⁰

"Allah, göklerin ve yerin nurudur. Onun nurunun bir örneği, içinde ışık bulunan bir kandil yuvası gibidir. Işık bir cam içindedir; cam ise, doğuya da batıya da ait olmayan mübarek, ateş değmese bile yağdı neredeyse ışık verecek olan bir zeytin ağacından yakılan, sanki inci bir yıldız gibidir. Nur üzerine nurdur. Allah, dilediğini nuruna hidayet eder. Allah, böyle misalleri insanlar için verir. Allah, her şeyi hakkıyla bilendir."⁴⁹¹

Şu âyet-i Nuriyenin manaca çok tabakatı ve vücuh-u kesiresi vardır. Ve o tabakalardan ve vecihlerden işârî ve remzî bir vechi mânaca ve cifirce nurlu bir tefsiri olan Risâle-in-Nur ve Risâlet-ün-Nur'a dört-beş cümlesiyle on cihetten bakıyor. (...)

Bu âyet nasıllıki Risale-in-Nur'a ismiyle bakıyor, öyle de tarih-i te'lifine ve tekemmülüne tam tamına tevafukla remzen bakıyor:

⁴⁸⁵ *Şuâlar*, 559; *Sikke*, 97.

⁴⁸⁶ *Fussilet*, 41/33.

⁴⁸⁷ *Sikke-i Tasdîk-ı Gaybî*, 111-112, Birinci Şua/Otuzuncu Âyet.

⁴⁸⁸ *Ahzâb*, 33/41-47.

⁴⁸⁹ *Sikke-i Tasdîk-ı Gaybî*, 117, Birinci Şua/Otuz İkinci Âyet/Hâşiye 2.

⁴⁹⁰ *Sikke-i Tasdîk-ı Gaybî*, 117, Birinci Şua/Otuz İkinci Âyet.

⁴⁹¹ *Nûr*, 24/35.

(...) Hem meselâ: "yukâdu zeytuhâ yudîu velev lem temseshu nârun nûrun" cümlesi, mâna-yı remziyle diyor ki: "Onüçüncü ve ondördüncü asırda semavî lâmbalar ateşsiz yanarlar, ateş dokunmadan parlarlar. Onun zamanı yakındır." Yâni, bin ikiyüz seksen tarihine yakındır. İşte, bu cümle ile nasilki elektriğin hilâf-ı âdet keyfiyetini ve geleceğini remzen beyan eder. Aynen öyle de: Mânevî bir elektrik olan Resâil-in-Nur dahi gayet yüksek ve derin bir ilim olduğu halde, külfet-i tahsile ve derse çalışmaya ve başka üstadlardan taallüm edilmeye ve müderrisînin ağzından iktibas olmaya muhtaç olmadan herkes derecesine göre o ulûm-u âliyeyi, meşakkat ateşine lüzum kalmadan anlayabilir, kendi kendine istifade eder. Muhakkik bir âlim olabilir. Hem işaret eder ki; Resâil-in-Nur müellifi dahi ateşsiz yanar, tahsil için külfet ve ders meşakkatine muhtaç olmadan kendi kendine nurlanır, âlim olur. **Evet bu cümlelerin bu mu'cizane üç işaretini elektrik ve Resâil-in-Nur hakkında hak olduğu gibi, müellif hakkında dahi ayn-ı hakikattir.** Tarihçe-i hayatını okuyanlar ve hemşehrileri bilirler ki, "izhar" kitabından sonraki medrese usulünce onbeş sene ders almakla okunan kitapları Resâil-in-Nur müellifi yalnız üç ayda tahsil etmiş. Hem, nasilki bu cümlelerin mânevî münasebet cihetinde kuvvetli ve letâfetli işareti var; öyle de cifrî ve ebcedî tevafukiyle hem elektriğin zaman-ı zuhurunun kurbiyetini, hem Resâil-in-Nur'un meydana çıkması, hem de müellifinin velâdetini remzen haber veriyor.⁴⁹²

Said Nursî, hiç utanıp sıkılmadan bu hezeyan, kuruntu ve zırvalarının, bir de hakikatin ta kendisi olduğunu söylüyor.

Said Nursî'nin ve onun bu saçma sapan sözlerine inananların hak ettiği kelâmı, İmam Şatîbî yüzyıllar önce, aynı yolun yolcuları için etmiş... Bundan sonrası zait olur...

Bu Bâtînî yorumlara kapı açanların, İslâmın esaslarına açıkça aykırı olan ve fakat aynı metotlarla yapılan yorumlara hazırlıklı olmaları gerekir.

Mustafa Ünver, *Kur'an'ı Anlamada Siyâkın Rolü – Bütünlük Üzerine* adlı eserinde bunun örneklerini verir:

Örneğin:

"Musa kavmine: Allah size bir inek kesmenizi emrediyor, demişti. (...)"⁴⁹³

Yapılan bir yoruma göre, ayetteki inekten maksat -hâşâ- Hz. Aişe'dir.

Bunun gibi, Mâide, 5/90 ayetindeki içki ve kumar (el-hamr ve'l-meysir) kelimelerinden kastın Hz. Ebu Bekir ve Ömer; Nisâ, 4/51 ayetindeki Cibet ve Tâğûtta kastın Muaviye ve Amr b. el-As; Bakara, 2/73 ayetindeki "onun bir parçasıyla vurun" ifadedden kastın Talha ile Zübeyr olduğu yorumları da yapılmıştır.

Bu ve buna benzer yorumların ayetin siyâkıyla uygun olup olmadıklarını söylemeye bile gerek yoktur.

⁴⁹² *Sikke-i Tasdik-ı Gaybî*, 74-78; *Şuâlar*, 538-541, Birinci Şuâ/İkinci Bir İhtar.

⁴⁹³ Bakara, 2/67

Görüldüğü gibi, Kur'anî ifadeler, içinde geçtikleri siyâklarından kopartılmaları durumunda çok çeşitli ve bazen de çok tehlikeli hatalar ortaya çıkabilmektedir.

Bu tür keyfî ve sübjektif yorumların ve yaklaşımların, dileyenin Kur'an adına ne desem gider tarzındaki insafsız yüklemelerin frenlenmesinde ve ortadan kaldırılmasında en büyük etken, Kur'anî ifadelerin başlıkları içerisinde ele alınması gerektiğini savunan bir yöntemin benimsenmesi olacaktır.⁴⁹⁴

Anlamanın *nesnel* koşulları bulunmadığında, bulunamadığında, anlamın kendisini de bulamayız; anlamı bulamadığımızda ise metne anlamı biz vermek zorunda kalırız. "Bizce *verilen* anlam", tabiatı gereği ilzam edici de olmaz ve gücünü, meselâ "yorumun sonu yoktur!" gibi sathî öngörülerden devşirmeye kalkışarak sonsuz sayıda yorum imkânının bulunamayacağı gerçeğini görmezlikten gelir; bu yüzden de 'özelci' (*subjektivist*) şeklinde adlandırılmayı hak eder. Özelci yorum biçiminin ilkeleri yoktur, fantazileri vardır, ama buna karşın hedefi, olması gereken değil, olmakta olandır; (birinci dereceden) delillere değil, (ikinci dereceden) karinelere dayanır; öğretici olmayı, ikna edici olmayı istemez, etkileyici olmakla yetinir ve insan zihninin ihtimaller karşısındaki tereddüdünden sonuna kadar istifade eder; *sübutiyet-sükûnet*, *açıklık-kesinlik* onun en nefret ettiği kavramlardır, o daha çok *değişim*, *gelişim*, *farklılık*, *zenginlik* vb. kavramları kullanmaktan hoşlanır; anlaşılmaz olmayı, kapalılığı bir *zaaf* olarak değil, bir *derinlik* olarak takdim eder, şairanedir çünkü. Karşıtlarını eleştirmek yerine, onları beğenmemeyi yeğler, bu nedenle de korkaktır, ürkektir, çekingendir, her zaman vazgeçmeye hazırdır, çünkü her zaman bir açık kapı bırakmıştır kendisine. (...) Hâsılı *özelcilik*, karmaşaya giden bir yolun taşlarını döşemeyi vazife edinenlerin mesleğidir.⁴⁹⁵

3.3.6.3. İŞARÎ TEFSİR

Said Nursî, ayetlerden ebcedî ve cifrî çıkarsamalarının, işarî tefsirden olduğunu iddia etmiştir. Bu çıkarsamaların yapıldığı hemen her yerde "mâna-yı işarî, mâna-yı remzî, işareten, remzen, imaen..." ifadelerine rastlanmaktadır. Aşağıdaki alıntıda bunu daha açık, derli toplu bir şekilde belirtmiştir:

(...) *Kur'an-ı Mu'ciz-ül-Beyan dahi bu zamanda bir mu'cize-i mâneviyesi olan Risale-i Nur'a nazar-ı dikkati celbetmesine "Mana-yı işârî" tabakasından rumuz ve imaları, i'cazının şe'nindedir ve o lisan-ı gaybın belâgat-ı mu'cizekâranesinin muktezasıdır.*

(...) *"Acaba Risale-i Nur'u, Kur'an kabul eder mi? Ona ne nazarla bakıyor?" denildi. O acib sual karşısında bulundum. Ben de, Kur'an'dan istimdat eyledim. Birden otuzüç âyetin sarîhinin teferruatı nev'indeki tabakattan "mâna-yı işârî" tabakasından ve mâna-yı işârî külliyyetinde dahil bir ferdi, Risale-i Nur olduğunu ve duhulüne ve medar-ı imtiyazına birer kuvvetli karîne bulunmasını bir saat zarfında hissettim; ve bir kısmını mücmelen gördüm. Kanaatımda hiçbir şek ve şüphe ve vehim ve vesvese kalmadı; ve ben de, ehl-i îmanın îmanını Risale-i Nur ile takviye*

⁴⁹⁴ Mustafa Ünver, *Kur'an'ı Anlamada Siyâkın Rolü – Bütünlük Üzerine*, Sidre Yayınları, Ankara 1996, 210-211. Bu tarz tefsirler için bak. İbn Kuteybe, *Te'vilü Muhtelifi'l-Hadîs*, 100-101.

⁴⁹⁵ Dücane Cündioğlu, *Anlamın Buharlaşması ve Kur'an*, Kaknüs Yayınları, İstanbul 2005, 40-41.

etmek niyetiyle o kat'î kanaatımı yazdım ve has kardeşlerime mahrem tutulmak şartıyla verdim.

Ve o risalede biz demiyoruz ki: "Âyetin mâna-yı sarîhi budur." Tâ hocalar "fihinazarun" desin. Hem dememişiz ki: "Mâna-yı işârînin külliyeti budur", belki diyoruz ki: Mânâ-yı sarîhinin tahtında müteaddit tabakalar var. Bir tabakası da, mâna-yı işârî ve remzîdir. Ve o mâna-yı işârî de bir küllîdir, her asırda cüz'iyatları var. Ve Risale-i Nur dahi, bu asırda o mâna-yı işârî tabakasının külliyetinde bir ferddir. Ve o ferdin kasden bir medar-ı nazar olduğuna ve ehemmiyetli bir vazife göreceğine eskidenberi ulema beyninde bir düstur-u cifrî ve riyazî ile karineler, belki hüccetler gösterilmiş iken, Kur'anın âyetine ve sarahatine, değil incitmek, belki i'caz ve belâğatına hizmet ediyor.

Bu nevi işarât-ı gaybiyeye itiraz edilemez.⁴⁹⁶

"İşarî tefsir" şöyle tanımlanmaktadır:

İşarî tefsir, sülûk ve tasavvuf erbabına zahir olan gizli bir işaretle, Kur'an'ı zahirinin gayrına tevil etmektir.⁴⁹⁷

İşarî tefsirleri, Kur'an'ın zahir manasından başka bir mana taşımadığını iddia eden Zahirîler haricindeki İslâm âlimleri kabul etmişlerdir. İbn Hazm, Kur'an'da bâtın mananın olmadığını, Peygamber'in şeriatla hiçbir şeyi gizlememiş olduğunu söylemektedir.

İmam Gazalî ve İbn Teymiye bâtınî manayı tamamen inkâr etmemiş, bilhassa İbn Teymiye zahir ulemanın anlayamayacağı bir bâtın manayı kabul etmiş, fakat bunun muteberliğini şartlara bağlayarak şöyle demiştir: Bâtın ilmi iki çeşittir: Zahire muhalif olan bâtın, zahire uygun olan bâtın. **Zahire muhalif olan bâtın, batıldır. Kim zahire muhalif bir bâtın ilmi bildiğini iddia ederse, o hatalıdır. O, ya mülhit, ya zındık veya cahil ve sapıktır.** Zahire uygun bâtın, zahir gibidir. Bu da ikiye ayrılır: Birincisi, Kur'an'ın zahirine uygundur, Kur'an'ın ve hadisin lâfızları veya delâletiyle o manaya istidlâl edilebilir. Fakat, bu lâfızlarla bizzat o mana kastedilmemiştir. Bunun için buna "işaret" demişlerdir. "Bu lâfızlarla sadece bu mana kastedilmiştir" demek, Allah'a iftiradır. İkincisi, lâfzın delâletiyle değil de kıyas yoluyla böyle bâtın bir mana çıkarmaktır. Bu da kıyas gibidir. Fakihlerin kıyas dediklerine, sufiler "işaret" demişlerdir. Bu da aynı kıyas gibi, sahih de olabilir, batıl da.⁴⁹⁸

Âlimlerin işarî mana hakkındaki görüşleri şöyle özetlenmiştir:

İşarî tefsirlerin makbul olabilmesi için, verilen bâtınî mananın sıhhat şartlarının bulunması gereklidir. Bâtın mananın da sahih olması için şu dört şarttan hâfî olmaması gerekir:

1. Bâtın mananın, Kur'an lâfzının zahir manasına aykırı olmaması,

⁴⁹⁶ *Sikke-i Tasdik-ı Gaybî*, 67-68, Parlak Fıkralar ve Güzel Mektuplar/Bu âciz kardeşiniz, hem itiraz eden o eski dost zâta, hem ehl-i dikkate ve sizlere (...); *Şuâlar*, 533-534, İşarât-ı Kur'aniye Hakkında Lahika/Bu âciz kardeşiniz, hem itiraz eden o eski dost zâta, hem ehl-i dikkate ve sizlere (...); *Tarihçe-i Hayat*, 301, Kastamonu Hayatı/Aziz, Sıddık, Risale-i Nur Şâkirdleri Kardeşlerim.

⁴⁹⁷ Sofuoğlu, *Tefsîre Giriş*, 346. İşarî tefsir hakkında bak. Cerrahoğlu, *Tefsir Tarihi*, 2/5-22; Sofuoğlu, *Tefsîre Giriş*, 346-351.

⁴⁹⁸ Cerrahoğlu, *Tefsir Tarihi*, 2/11-12.

2. Başka bir yerde bu mananın doğruluğunu teyit eden şer'î bir şahidin bulunması,
3. Verilen bu manaya, şer'î veya aklî bir muarızın bulunmaması,
4. Verilen bâtin mananın tek mana olduğunun ileri sürülmemesi.⁴⁹⁹

İşte yukarıdaki şartları ihtiva eden bir işarî tefsir makul addedilir. Şunu da belirtmek gerekir ki, işarî tefsirlerin bir çoğunda yukarıdaki şartları uygulayabilmek biraz güçtür. Kabul şartlarını haiz işarî tefsirler bulunduğu gibi, insanı ve aklını hayrette bırakacak derecede hayalî ve kabulü mümkün olmayan sufi tefsirler de vardır.⁵⁰⁰

İmam Şatıbî de işarî tefsir hakkında şöyle der:

Bunun iki şartı bulunmaktadır:

1. Arap dilinden gözetilen maksatlara uygun düşecek şekilde, zahire uygun olması.
2. Başka bir yerde o mananın doğruluğunu gösterecek bir nass ya da zahir bir delâlet şeklinin bulunması ve bir muarızın olmaması.

Birinci şart, Kur'an'ın Arapça olmasının bir gereğidir. Çünkü, **eğer Kur'an'a isnat edilen bir mana varsa ve bu mana Arap dilinin gereklerinden değilse**, o şeyin Arapça olduğunu söylemek kesinlikle mümkün değildir. Çünkü **o, Kur'an'a yamanmaya çalışılan, fakat Kur'an'ın ne lâfzında ne de manasında ona bir delâlet bulunan bir şeydir. Böyle bir şeyi Kur'an'a isnat etmek kesinlikle doğru olamaz.** Çünkü, medlûlü budur diye Kur'an'a böyle bir isnatta bulunmak, onun tam zıddını isnatta bulunmaktan daha evlâ değildir ve onlardan birini diğerine tercihi gerektirecek bir delil de yoktur. Hâl böyle iken, birini reddedip diğerini ispat etmek, delilsiz yapılan bir keyfîlik (tahakküm) ve **Kur'an'a yapılan açık bir iftiradır.** Böyle bir durumda, **o manayı Kur'an'a isnat eden kimse, Allah'ın Kitabı hakkında bilgisizce konuşan kimselerin kazanacağı günahın altına girer.** Kur'an'ın Arapça olduğu hakkında getirilen deliller, aynıyla burada da geçerlidir.

İkinci şarta gelince; eğer o manayı destekleyen Kur'an'ın başka yerinde bir delil bulunmaz ve aksine onunla çelişen durumlar (muarız) bulunacak olursa, yapılan şey, Kur'an hakkında ileri sürülen iddialardan biri olur. Delilden yoksun kuru iddialar ise, âlimlerin ittifakı ile makbul değildir.

İşte bu iki şart ile, Kur'an'ın bâtininden maksadın⁵⁰¹ açıkladığımız şekilde olduğunun doğruluğu açıklık kazanır. Çünkü, her iki şart da tam olarak bulunmaktadır. Bâtinîlerin yapmış olduğu teviller ise bunun aksinedir; çünkü onların bizim açıkladığımız manada ne bâtin ne de zahire ilgisi vardır. Meselâ onlar şöyle demişlerdir: "Ve Süleyman Davud'a vâris oldu" (Neml, 27/16) ayetinden maksat; İmamın Peygamber'in ilmîne vâris olmasıdır. *Cünüplük*, çağrıya icabet edenin, henüz istihkak mertebesine ulaşmadan önce sırrı ifşa etmesidir. *Gusül*, böyle yapan bir kimsenin ahdini yenilemesidir. *Tahûr*, İmama tâbi olma dışında her türlü inançlardan arınmak ve uzaklaşmaktır. *Teyemmüm*, dâîyi ya da İmamı görünceye kadar izin verilen şeylerden almaktır. *Oruç*, sırrı tutmaktır. *Kâbe*, Peygamber; *kapı*, Ali'dir. *Safa*, Peygamber; *Merve*, Ali'dir. *Telbiye*, dâîye icabette bulunmaktadır. Yedi defa *tavaf*, yedi imamın tamamına değin Muhammed (a.s.)'i tavaf etmektir. Beş vakit *namaz*, dört esas ve imam

⁴⁹⁹ Cerrahoğlu, *Tefsir Tarihi*, aynı yer; Sofuoğlu, *Tefsîre Giriş*, 347.

⁵⁰⁰ Cerrahoğlu, *Tefsir Tarihi*, 2/13.

⁵⁰¹ Yani, onun indiriliş amacı ve lâfzın ötesinde murat olunan mana.

üzerine getirilen delillerdir. *İbrahim'in ateşi*, gerçek ateş olmayıp Nemrud'un öfkesidir. *İshak'ın boğazlanması*, onun üzerine ahit almaktır. *Musa'nın asâsı*, sihirbazların şüphelerini izale eden hüccettir. *Denizin yarılması*, Musa'nın onlar hakkındaki ilminin ikiye ayrılmasıdır. *Deniz*, âlimdir. *Bulutların gölgelemesi*, Musa'nın irşat için İmamı tayin etmesidir. *Kudret helvası* (menn), gökten inen ilimdir. *Selvâ* (bildircin), dâîlerden biridir. *Çekirge, bit ve kurbağa*, Musa'nın onlara yöneltip tahakküm kurduğu sorulardır. *Dağların tesbih etmesi*, dinde sağlam insanların bulunmasıdır. Süleyman'ın hükümlerle yükümlü tutulan Zahirîlerdir. *cinler*, o zamanın Bâtinîleridir. *Şeytanlar* ise, zor hükümlerle yükümlü tutulan Zahirîlerdir. **Bunlara benzer daha nice gülünç ve zirva teviller vardır. Böyle hezeyanlardan Allah'a sığınırız.**⁵⁰²

Nur Risaleleri'ndeki teviller ise, İmam Şatıbî'nin verdiği bu örneklere yine rahmet okutturacak cinstendir. Nitekim, *Nur Risaleleri*'nde Mâide suresinin 6. ayetinin tefsirinde şöyle denmiştir:

"*Ve in küntüm merzâ*" cümlesi, binbeşyüz küsur olan makam-ı cifrîsiyle; ehl-i dalâlet tarafından aşılana mânevî hastalıkların kısm-ı âzamı, *Risalet-in-Nur'un Kur'anî ilaçlarıyla izale edilebilir diye işaret etmekle beraber, maatteessüf ikiyüz sene kadar dünyanın ömrü bâki kalmışsa, bir fıkra-i dâlle dahi devam edeceğine imâ ediyor.* (...)⁵⁰³

Ayet, açıkça abdestten, gusülden, teyemmümden bahsetmektedir. Oysa *Nur Risaleleri*'ne göre; ayetteki "eğer hasta iseniz" anlamına gelen "ve in küntüm merzâ" cümlesi "dalâlet ehli tarafından artırılan manevî hastalıkların büyük bir kısmı, *Nur Risalelerinin Kur'anî ilaçlarıyla giderilebilir*" anlamını da taşımakta, bu anlama işaret etmektedir. Bu cümlenin ima ettikleri henüz bitmemiştir: "Bir sapık fırka, üzüntü ile beraber, -şayet dünyanın iki yüz sene daha ömrü varsa- faaliyetlerine devam edecektir!"

Ma'nâ-yı zahirisiyle diyor ki; "Su bulamadığınız vakit temiz toprak ile teyemmüm ediniz" der ve ma'na-yı işarisiyle diyor ki; "bin üçyüz elli yedide (1357) ma'nevî âb-ı hayat menbaları kapatıldığı zamanda temiz toprağa kast ve teveccüh ediniz. Onda bir menba-ı hayat ve bir ma'den-i nur bulursunuz." Bu âyetin şu işareti hususi bir surette Risale-i Nur'a bakmasına iki emare var:

Birincisi: Bu âyetin makam-ı ebcedi ve cifrîsi, bin üçyüz elliyedi (1357) ederek o tarihlerde medrese ve irşadgahların seddiyle ve ehl-i ilim sarıklarının açılmasıyla ve ma'nevî susuzluk başladığı hengamda Risale-i Nur hakâik-i îmaniye cihetinde on beş senede kazanılan imân-ı tahkikiyi onbeş haftada belki tam müstaidlere onbeş saatte sarsılmayacak derecede iman-ı tahkikiyi kazandırması kavi bir emaredir ki; şu işaret ona hususi bakar.

İkinci emare: Sad ve sin, birbirine tam kardeş olması ve bir kelimedede birbirinin yerine geçmesi münasebetiyle bu âyetteki "sa'îden" kelimesindeki sad, sin okunsa Risale-i Nur'un tercümanını göstermesi, hem bu cümlenin birinci mukaddimesi olan "ev lâmestumu'n-nisâe" fıkrasının işaretiyle kadınların çıplak bacak olarak erkeklere karışmak ve Risale-i Nur'un, şiddetli taarruzlar içinde tesettür lehinde kuvveti mukavemeti zamanına, şeddeli nun iki nun olmak üzere makam-ı cifrîsi bin üçyüz

⁵⁰² Şatıbî, *Muvafakât*, 3/381-382. İmamın işarî mana olarak kabul ettiği teviller için bak. Şatıbî, *age*, 3/384-386.

⁵⁰³ *Kastamonu Lâhikası*, 20-21, Yirmiyedinci Mektubdan/Azîz ve Siddik ve Sâdik ve Fedakâr ve Vefâdar Kardeşlerim!

*kırkyedi (1347) adediyle parmak basması "ev 'alâ seferin" fıkrasının işaretiyle umumi harblerin asrında her millet seferberlik vaziyetinde bulunması ve (...) lâtif ve kuvvetli bir emaredir ki; âyetin işareti, bu asra ve Risale-i Nur'a bir hususiyeti var ve remzen ona bakar.*⁵⁰⁴

Nur Risaleleri'nde, bu zırvaların işarî tefsirden olduğu öne sürülmüştür. Oysa, bunların makul ve meşru sayılabilecek işarî tefsirden olmadığı açıktır.

İncelememizi İbn Teymiye'nin şu sözleri ile noktalayalım:

Ayetlere yüklenmek istenen manalar iki kısımdır:

1. Batıl manalar: Allah'ın kelâmının, bu manalarla tefsir edilmesi caiz değildir.
2. Doğru (hak) manalar: Bunlar da iki kısımdır:

Eğer Kur'an, bu doğru manaya delâlet ediyorsa, yani ayetin manası buysa, bununla ayet tefsir edilir.

Değilse, sırf bir münasebetten dolayı, her doğru mana ile ayet tefsir edilmez. Bu münasebet, lâfzın delâlet alanı (vecihleri) dışındaysa tefsir caiz değildir. Fakat Karmatîler ve Bâtınîler böyle yaparlar. Caiz değildir, çünkü, lâfzın manaya delâleti sem'î bir mesele olup, lâfzın bu manada, o mananın kastedildiğine işaret edecek tarzda kullanılır olması şarttır. Yoksa, sadece, lâfzın bu manaya vaz'ının elverişli ve uygun olması (yani o manada da kullanılır olması) yeterli değildir. Çünkü, çeşitli anlamlara uygun olan, fakat o manalar için vaz olunmayan lâfızlar o kadar çoktur ki, sayılarını ancak Allah bilir. Bu, lâfızla mana arasındaki münasebete itibar eden âlimlere göredir. Bir kısım kelâmcı ve belâgatçıların görüşü budur. Lâfız ve mana arasındaki ilişkiye önem vermeyenlere göre ise, her anlama vaz'ı müsait olan lâfız, hele belli bir manaya konulduğu ve kullanıldığı biliniyorsa, sırf bir münasebetten dolayı bunun dışında bir manaya hamli, **Allah'a yalan isnat etmektir.**

İleri sürülen mana, şeriatın bilinen bir esasına aykırıysa, bu tefsir de caiz değildir. Bu tür tefsir Karamita'nın âdetidir. Bir de ayete verilen mana, şeriata ters düşmese de, ayetten o mana kastedilmediği için bu tür tefsir de caiz değildir. Ne nass olarak, ne de kıyas olarak lâfzın delâlet ettiği manaları ayetlere işaret yoluyla yükleyen birçok cahil vaiz ve mutasavvıfın durumları da budur.

Ancak, lâfzın delâletini ispat ederek, işarî manayı, kıyas ve istidlâl yoluyla elde edilen bir mefhum olarak ortaya koyan işarî tefsir erbabının durumu, kıyas ve istinbat metodunu bilen fakihlerin durumu gibidir ki, eğer kıyas fasit değil sahih ise ve akıl yürütme de bozuk değil doğruysa, o takdirde bu tefsir doğrudur.⁵⁰⁵

İşarî tefsir için ortaya konan şartları, Said Nursî ve talebelerinin ebced ve cifre dayanarak yaptıkları tefsirlere uyguladığımızda; son şart hariç hiç birinin olmadığı görülmektedir. Son şartta da *Nur Risaleleri*'nde şüpheli anlatımlar vardır: Said Nursî "Biz, ayetlerin mana-yı sarîhi budur, demiyoruz" demesine rağmen, *Nur Risaleleri*'nin birçok yerinde bu sözle çelişen ifadeler kullanmıştır. "Haber veriyor, sarahat derecesindedir, sarahaten bakar, delâleten bakar" gibi sözlerinin başka bir şekilde yorumlanmasına olanak yoktur. Bilindiği üzere, "sarahaten" kelimesi, "açık ve sarîh

⁵⁰⁴ *Sikke-i Tasdik-ı Gaybî*, 112-113, Birinci Şuâ/Otuzbirinci Âyet.

⁵⁰⁵ İbn Teymiye, *Külliyat*, 2/70-71.

olarak, açıktan açığa, aşikâre bir biçimde" anlamına gelir. Dolayısıyla *Nur Risaleleri*'ndeki ebced ve cifre dayalı tefsirlerin, işarî tefsirden kabul edilmesi mümkün değildir.

Kur'an'ın; Said Nursî'den, onunla ilgili tarihlerden, risalelerinin isimlerinden... verdiği haberlerin "sarahatan" olmasına karşın, Hz. Muhammed (s.a.v.)'den önceki peygamberlere verilen Kitapların (kütüb-ü sabıka) Hz. Peygamber ile ilgili olarak verdikleri haberler "bir derece perdeli ve kapalı"dır.⁵⁰⁶ Zaten, ilerleyen sayfalarda da görüleceği üzere; Kur'an, Said Nursî ve *Nur Risaleleri* ile ilgili ihbariyede ilâhî olan tek kitap değildir! Kütüb-ü sabıkada da bu haber verme işi "remzen" gerçekleşmiştir!⁵⁰⁷

Bâtînîler; lâfzı, zanlarına göre lâfzın çağrıştırdığı manalar ile yorumlamışlardır. Yani, manayı esas almışlardır ki, batıl da olsa kendilerine göre bir metotları vardır. Oysa *Nur Risaleleri*'nde, önce ebced hesabıyla elde ettikleri belli isim ve tarihleri gösteren rakamlar belirlenmekte, daha sonra aynı hesaplama ayetlerde bu rakamları verecek kelime ya da cümleler aranmakta, üç sayı aşağı beş sayı yukarı demeden bulunduğu da tefsire girilmektedir. Bulunan sözcüklerin, tamlamaların veya cümlelerin ellerindekini çağrıştırmadığı, ellerindekine işaret veya ima etmediği görüldüğünde de, birtakım zorlamalara başvurulurken bunlar arasında bağ kurmaya çalışılmaktadırlar. Ezcümle, ayetteki lâfız veya elfâzın, ebced ve cifir hesabına göre aldığı sayı değeri, Said Nursî ve *Nur Risaleleri* ile alâkadar bir sayıyla çakıştığında, bu, o ayetin bunlara işaret, ima... ettiğinin delili kabul edilmiş, bunu tekit edecek bir-iki masal uydurmaktan da geri kalınmamıştır. Velhâsıl, *Nur Risaleleri*'nde ebced ve cifir hesaplarıyla yapılan bu tefsirler, lâfzın manasına bakmadığından, işarî değil ancak Hurufî tefsirdir.

3.3.6.4. KUR'AN'DA HER ŞEY VARDIR (?)

*Ey arkadaş! Herşeyin Kitab-ı Mübînde mevcud olduğunu tasrih eden "ve lâ ratbin ve lâ yâbisin illâ fî kitâbin mubînin" Âyet-i Kerîmesinin hükmüne göre; Kur'an-ı Kerim, zâhiren ve bâtinen, nassen ve delâleten, remzen ve işareten her zamanda vücuda gelmiş ve gelecek herşeyi ifade ediyor.*⁵⁰⁸

Kur'an'dan tereşşuh eden o Sözler ve risaleler, Kur'an-ı Hakîmin bir nevi' müstakim tefsiri ve hakaik-i îmanîyenin istikametli ve kuvvetli delilleri olduğundan; o risaleler ve sözlere gelen şeref ve takdir ve tahsin, Kur'ana ve hakakik-i îmana aittir. Mâdem öyledir bilâ-perva derim ki:

⁵⁰⁶ (...) Hattâ "Tevrat" ve "İncil" ve "Zebur"da Peygamberimiz hakkında gelen müjdeler ve haberler dahi, **bir derece perdeli ve kapalı gelmiş** ki; o kitapların bir kısım tâbileri te'vil edip iman etmediler. (*Şuâlar*, 447, Beşinci Şua/Dördüncü Nokta.)

⁵⁰⁷ (...) *Nur Risalelerini, değil Hazret-i Şeyh (Abdülkadir Geylanî) (K.S.) altıncı asırdan ondördüncü asırda görmesi, (Kütüb-ü sâbıkada remzen ve Hazret-i Kur'an'da sarahatan göstermeleri, o kitab-ı mübarekin şe'nindendir) diyebileceğim.* (*Barla Lâhikası*, 212, Yirmi Yedinci Mektuptan/Hâfız Ali'nin Fıkrasıdır.)

⁵⁰⁸ *İşârâtü'l-İ'caz*, 309-310, Halîfelik Sırrı/Cenab-ı Hak, bütün eşyanın isimlerini (...)/Mukaddeme.

"ve lâ ratbin ve lâ yâbisin illâ fî kitâbin mubînin" sırrıyla, Kur'anda elbette bu istikametli tefsirinin istikametine işaret var. Evet var. Kur'an o tefsirine hususî bakıyor.⁵⁰⁹

Konuya girmeden önce şunu belirtmek istiyoruz: Söz konusu ayeti, Kur'an'da her şeyin bilgisinin olduğu, dolayısıyla onun Said Nursî'den ve *Nur Risaleleri*'nden de haber verdiği şeklindeki anlayış esas alındığında; bu haberler çerçevesinde Said Nursî'nin diğer insanlardan, *Nur Risaleleri*'nin de diğer kitaplardan hiçbir ayrıcalığının olmaması gerekir. Madem Kur'an'da her şeyin bilgisi vardır, o Said Nursî'den haber vermiştir, o hâlde; A şahsından, B şahsından... da haber vermiştir. Madem *Nur Risaleleri*'ne işaret etmektedir; başka risalelere, başka kitaplara... da işaret etmektedir.

Biz, bağlamın anlaşılabilmesi için, ayetin mealini verelim:

"Gaybın anahtarları, o (Allah)nun yanındadır, onları ondan başkası bilmez. (O) karada ve denizde olan her şeyi bilir. Düşen bir yaprak -ki mutlaka onu da bilir-, yerin karanlıkları içinde gömülen dâne, yaş ve kuru her şey, apaçık bir kitaptadır."⁵¹⁰

Her şeyden önce ayet, apaçık bir şekilde "gaybın anahtarları"nın Allah'ın indinde olduğunu, onları ondan başka kimsenin bilemeyeceğini belirtmektedir.

Zühd ve takva açısından yapılan ilk işaret tefsirlerin yerini, zamanla çok cür'etli nazariyeler taşıyan sufi tefsirler aldı. İbn Mesud'un "Her harfin bir zahiri, bir bâtını vardır..." sözüne dayanılarak, zamanla Kur'an'da daha çok manalar aranmaya başlandı ve nihayet her ilmin Kur'an'da mevcut olduğu kanaati hâkim oldu. En'âm suresinin 59. "...yaş kuru her şey apaçık bir kitaptadır..." ayetindeki kitap, -apaçık levhi mahfuza işaret ettiği hâlde- işaret tefsirlerde Kur'an olarak kabul edilmiş ve her şeyin ilmi onda mevcut olduğuna inanılmıştır.⁵¹¹

Said Nursî'nin "dâhi imam" dediği⁵¹² Razî, ayetin tefsirinde şunları söyler:

"...hepsi apaçık bir kitaptadır" ifadesi hakkında, şu iki açıklama yapılmıştır:

1. Bu Kitab-ı Mübîn, Cenab-ı Hakk'ın ilmi olup, başka bir şey değildir. Doğru olan da bu görüştür.

2. Zeccac şöyle demektedir: Cenab-ı Allah'ın, yaratıkları yaratmadan önce, malûmat (bilinecek şeyler)in keyfiyetini bir kitapta yazıp tespit etmiş olması caizdir. Nitekim o, "yerde ve nefisleriniz hakkında meydana gelen her musibet, onu yaratmamızdan önce, mutlaka bir kitapta (tespit edilmiş)tir." (Hadîd, 57/22)

Bu yazmanın ve tespit etmenin faydaları şunlardır:

⁵⁰⁹ *Sikke-i Tasdik-ı Gaybî*, 199, Sekizinci Lem'a/Hazret-i Gavs'ın Keramet-i Gaybiyesini Te'yid Eden Bir Âyetin İşâratındaki Bir Nükte-i İ'caziyedir.

⁵¹⁰ En'âm, 6/59.

⁵¹¹ Cerrahoğlu, *Tefsir Tarihi*, 2/12.

⁵¹² *Muhâkemat*, 49, Birinci Makâle/Birinci Mes'ele.

1. Allah, bu hâlleri levh-i mahfuza, meleklerin, Allah Tealâ'nın ilminin malûmata nüfuz ettiğine; yerde ve gökte hiçbir şeyin onun bilgisi dışında olmadığına vâkıf olmaları için kaydetmiştir. Böylece bu hususta, "levh-i mahfuz" için görevlendirilmiş bulunan melekler hakkında tam ve mükemmel bir ibret bulunur. Çünkü bu melekler, bu âlemin sahifelerinde meydana gelecek şeyleri bu kitapla karşılaştırırlar, böylece de levh-i mahfuzdaki kayıtlara muvafık olduğunu görürler.

2. Şöyle de denilebilir: Allah Tealâ, mükelleflerin dikkatini hesap işine yöneltmek ve onların bu dünyada yapmış oldukları hiçbir şeyin, Allah'ın elinden kurtulamayacağını bildirmek için, işte burada yapraktan ve tanelerden bahsetmiştir. Zira o, haklarında herhangi bir mükâfatın, herhangi bir cezanın ve herhangi bir mükellefiyetin söz konusu olmadığı şeyleri ihmal etmeyince, sevabı ve ikabı ihtiva eden hâlleri ihmal etmemesi daha evlâdır. (...) Allah en iyi bilendir.⁵¹³

Elmalılı Yazır da, ayette "Kitap"tan kastedilenin ilm-i ilâhî veya levh-i mahfuz olduğunu belirtmektedir.⁵¹⁴

Kur'an'da her şeyin olduğunu iddia edenlerin ileri sürdükleri bir ayet daha vardır ki, biz onu da zikrederim:

"Yeryüzünde hayvanlar ve gökyüzünde kanatlarıyla uçan kuşlar, sizin gibi birer ümmettir. Kitapta hiçbir şeyi eksik bırakmadık; sonra Rablerinin huzurunda hepsi de haşrolunacaktır."⁵¹⁵

Razî, bu ayetin tefsirinde de şunları zikreder:

Bu ifadedeki "Kitap" ile ne kastedildiği hususunda iki görüş vardır:

1. Bundan murat, Mahlûkâtın bütün hâllerini tam ve tafsilâtı olarak kapsayan, semada ve arşta bulunan levh-i mahfuzdur. Nitekim Hz. Peygamber (s.a.v.): "Kalem, kıyamete kadar olacak her şeyi yazdı ve kurudu." buyurmuştur.

2. Bundan murat, Kur'an'dır. Bu görüş daha açıktır. Çünkü, elif-lâm müfret ismin başına geldiğinde, daha önce geçen ve bilinen bir varlığı gösterir. Müslümanlarca, bilinen ve daha önce zikredilmiş olan kitap ise, Kur'an-ı Kerim'dir. Binaenaleyh bu "Kitap" ile, Kur'an'ın murat edilmiş olması gerekir.

Bunun böyle olduğu sabit olunca, birisi şöyle diyebilir: "Kur'an'da tıp ve cebir ilimleri ile, diğer birçok konuların ve ilimlerin detaylı bilgileri bulunmadığı hâlde ve yine âlimlerin usûl ve fûru ilmine dair mezhepleri ile delillerinin tafsilâtı bulunmadığı hâlde, Cenab-ı Hak niçin 'Biz, o kitapta hiçbir şeyi eksik bırakmadık' buyurmuştur?"

Buna şu şekilde cevap verilir: Hak Tealâ'nın bu buyruğu "bilinmesi gereken şeylerin beyan edilmiş olması" manasına has olmalıdır. Bunu şu iki şekilde izah ederiz:

1. "Tefrit" (eksik bırakma) kelimesi, olumlu veya olumsuz yönden, ancak beyan edilmesi gereken şey hususunda kullanılır. Çünkü hiç kimsenin, yapmaya ihtiyaç duymadığı

⁵¹³ Râzî, *Tefsîr-i Kebîr*, 9/468-469.

⁵¹⁴ Yazır, *Hak Dini Kur'an Dili*, 3/1947-1948.

⁵¹⁵ En'âm, 6/38.

şeyleri yapmamada tefrit yaptığı veya kusurlu davrandığı söylenemez. Bu kelime, ancak kişinin yapmaya ihtiyaç duyduğu kusurlu davrandığında kullanılır.

2. Kur'an'ın bütün veyahut ekser ayetleri, bu Kitabın indirilişinden maksadın, dini açıklamak, Allah'ı ve onun hükümlerini tanıtmak olduğuna, mutabakat, tazammun veyahut da iltizam olarak delâlet etmektedir. Bu kayıt, Kur'an'ın tamamından anlaşıldığına göre; bu ayetteki mutlak ifade, bu mukayyet manaya hamledilir.

Kur'an'ın bütün ilimlerinin usûlünü ve fûruunu (prensiplerini ve tafsilâtını) kapsamamasına gelince: Biz şöyle deriz: Bütün usûl ilmi Kur'an'da mevcuttur. Çünkü, aslı deliller Kur'an'da en belîğ bir şekilde zikredilmiştir. Fakat mezheplerin rivayetine ve görüşlerin tafsilâtına gelince: Bunların Kur'an'da bulunmasına ihtiyaç yoktur.⁵¹⁶

Bizim bu ayeti ve Razî'nin tefsirini nakletmemizin sebebi şudur: Razî, "el-Kitâb" lâfzından maksadın Kur'an olduğunu söylemektedir. Birçok müfessire göre ise, bundan da maksat, -Said Nursî'nin Kur'an'da her şeyin olduğuna delil olarak gösterdiği ayette kastedilenin levh-i mahfuz olduğu gibi- levh-i mahfuzdur. Maksat Kur'an olsa dahi, görüldüğü gibi ayet, Said Nursî'nin çektiği anlama gelmemekte; bu ayetler, ona bir delil teşkil etmemektedir.

Abdülgani Abdülhalık da şöyle der:

Her şeyden önce, ayet-i kerimede geçen "el-Kitâb" ile kastolunan, Kur'an-ı Kerim değil, levh-i mahfuzdur. Çünkü her şeyi içeren, bütün mahlûkâtı, büyüğü, küçüğü, geçmiş, hâli ve istikbali, bütün detaylarına varıncaya kadar kuşatan odur. Nitekim Allah Resulü (s.a.v.): "Kıyamete kadar meydana gelecek olan bütün hususlarda kalem kurumuştur (yani her şey takdir edilmiştir)." buyurmaktadır.

Ayet-i kerimleri, siyak ve sibaklarına göre anlamak gerekir. Dikkat edilecek olursa, ayet-i kerimenin öncesinde, Allah Tealâ: "Yeryüzünde yürüyen hayvanlar ve iki kanadı lie uçan kuşlardan (ne varsa) hepsi sizin gibi ümmetlerdir (topluluklardır)" buyurmuştur. Bunun arkasından, ayete verilecek en uygun mana, bizim işaret ettiğimiz manadır. Burada, hayvanlardan oluşan diğer ümmetlerle, insan arasındaki benzerlik ise şu noktadadır: Hayvanların da ömür, rızık, ölüm, saadet ve meşakkat gibi bütün hâlleri, tıpkı insanınki gibidir. Kitabu'l-Mahfuz'da hepsi en ince detaylarına kadar tespit edilmiştir.

Eğer bu ayette de Kitaptan maksadın "Bu Kitabı sana, her şeyin bir açıklaması olarak indirdik." (Nahl, 16/89) ayetindeki gibi, Kur'an olduğunu kabullensek bile, her iki ayeti de genel manada zahirlerine hamletmek mümkün olmayacaktır. Çünkü, bu, Kur'an'ın ister dine ister dünyaya taallûk etsin, her hükmün tafsilâtını ve izahını kapsadığı, hiçbir şeyi eksik gedik bırakmadığını söylemek olur. Aksi takdirde, Allah Tealâ'nın kendi haberine muhalefet etmiş olması icap eder. Kur'an'ın dünyevî meseleri en ince detaylarına kadar zikretmediği açık bir şekilde görülmektedir. Aynı şekilde, dinî hükümlerde de yalnızca Kur'an'la yetinmenin ne kadar güç bir iş olduğu ortadadır. O hâlde ayetleri zahirine hamletmekten kaçınıp teviline yönelmek bir zarurettir.

(...) Kur'an bir bütün olarak, dine taallûk eden hiçbir şeyi eksik bırakmamış, detaylarına işaret etmeksizin, şeriatın temel prensiplerini beyan etmiştir. İbadete ve muamelâta dair hususların araştırılıp tespit edilmesi esnasında, müçtehitlerin istinbatta

⁵¹⁶ Râzî, *Tefsîr-i Kebîr*, 9/417-418.

bulunabilmeleri için bunun yeterli olmadığı malûmdur. Bu yüzden mutlaka, mücmeli tafsil edip açıklayan bir kaynağa müracaat etmeleri gerekmektedir.

(...) Müfessir Alusî bazı âlimlerin şu görüşünü nakleder: İşler, dinî ve dünyevî olmak üzere iki kısımdır: Dünyevî olanlar ile Peygamber'in bir ilgisi yoktur. Çünkü, onlar için gönderilmemiştir. Dinî olanlar ise ya aslîdir veya fer'îdir. Aslî konuların yanında fer'î meselelerin pek ehemmiyeti yoktur. Zira her şeyden önce, peygamberlerin gönderilmesindeki hikmet tevhit ve benzeri hususlardır.⁵¹⁷

Söz gelimi, İslâm fukahası beş vakit namazın kaçır rekât olduğunu Kur'an'da bulamamışlarken; Said Nursî kendi adını, doğum tarihini, risalelerinin isim ve yazılış tarihlerini onda bulabilmiştir!...

3.3.6.4.1. "KUR'AN'DA HER ŞEY VARDIR" İDDİASI HAKKINDA BİRKAÇ SÖZ

İbn Abbas (r.a.) şöyle demiştir: Bir topluluk Resulullah (s.a.v.)'a saygısızca ehemmiyetsiz şeyler sorarlardı. Birisi:

-Babam kimdir? der, diğeri de:

-Devem kayboldu, acaba devem nerede? derdi.

Bunun üzerine Allah, şu ayet-i kerimeyi onlar hakkında inzal buyurdu:

"Ey iman edenler! Açıklandığı zaman hoşunuza gitmeyecek şeyleri sormayın. Kur'an indirilirken onları sorarsanız, size açıklanır. Allah (sorduğunuz) şeyleri affetmiştir. Allah bağışlayandır, halimdir." (Mâide, 5/101)⁵¹⁸

Hz. Peygamber bu tip sorulara "Kur'an'da her şey vardır. Onda arayın" şeklinde bir cevap vermediği gibi, kendisi de böyle şeylerin cevabını Kur'an'da aramamıştır. "Kur'an'da her şey vardır" iddiası, kişileri bu ve benzeri soruların cevaplarını Kur'an'da aramaya iter.

Faraza, zikri geçen bu adamlar, Peygamberimize adlarını, doğum tarihlerini, yazdıkları risalelerin isimlerini ve yazılış tarihlerini... sorsalardı, yukarıda anlatılandan farklı bir cevap mı alacaklardı? Böylesi soruların Hz. Peygamber'e yöneltilmesi yasaklanmışken, Kur'an'a yöneltilmesinin ve cevaplarının onda aranıp bulunmasının (?) hükmü nedir acaba?...

Konu hakkında bir-iki örnek daha vermek faydalı olacaktır:

Mücahit ve İkrime derler ki:

⁵¹⁷ Abdülgâni Abdülhâlık, *Sünnet'in Hüccet Oluşunu İnkâr Edenlerin Ortaya Attıkları Kuşular ve Bunların Eleştirisi*, (Muhammed Ebu Şehbe, *Sünnet Müdafaası* sonunda), Rehber Yayıncılık, Ankara 1990, 2/197-205. Abdülhâlık bu açıklamaları, kitabın isminden de anlaşılacağı üzere, "Kur'an bize yeter, onda her şey vardır. Şer'î kaynak olarak hadislere ihtiyaç yoktur!" diyenlere cevap babında yapmıştır. Sünnetsizler de Bâtînîler gibi aynı ayetlere yapışmaktadırlar.

⁵¹⁸ *Buhârî*, Tefsîr, 111/144.

Badiye ehlinden biri Hz. Peygamber'e gelerek:

-Ey Muhammed, bana kıyametin ne zaman kopacağını haber ver. Ülkemizde kıtlık var, bana yağmurun ne zaman yağacağını haber ver. Karım hamile, bana ne doğuracağını haber ver. Bugün ne kazandığımı biliyorum, bana yarın ne kazanacağımı haber ver. Nerede doğduğumu biliyorum, bana nerede öleceğimi haber ver, dedi.

Bunun üzerine şu ayet-i kerime nazil oldu:

"Kıyamet saatinin bilgisi, şüphesiz Allah katındadır. Yağmuru o indirir, rahimlerde olanı o bilir. Hiç kimse yarın ne kazanacağını bilmez ve hiç kimse de nerede öleceğini bilmez. Şüphesiz Allah, bilendir, haberdar olandır." (Lukmân, 31/34)⁵¹⁹

Ebced ve cifir ehli, bu ayete rağmen kıyametin zamanını Kur'an'da aramışlardır.

İbn Abbas der ki: "(...) Size ilimden pek az bir şey verilmiştir." (İsrâ, 17/85) ayet-i kerimesi Mekke'de nazil olmuştur. Hz. Peygamber (s.a.v.) Medine'ye hicret edince, Yahudi âlimleri onun huzuruna gelerek:

-Bize "size çok az ilim verilmiştir" dediğin ulaştı. Bununla bizi mi, yoksa kavmini mi kastediyorsun? diye sordular. Hz. Peygamber:

-Hepinizi kastettim, buyurdu. O zaman Yahudiler:

-İyi ama sen, sana gelen Kitapta bizlere Tevrat verildiğini, onda ise her şeyin açıklandığını okumuyor musun? dediler. Hz. Peygamber:

-Tevrat'taki ilim Allah'ın ilmine nispetle çok azdır, buyurdu. Bunun üzerine Allah Tealâ şu ayet-i kerimeyi inzal buyurdu:

"Yeryüzündeki ağaçlar kalem, deniz de arkasından yedi deniz daha katılıp (mürekkep) olsaydı, yine de Allah'ın sözleri bitmezdi. Doğrusu Allah güçlüdür, halimdir." (Lukmân, 31/27)⁵²⁰

"De ki: Rabbimin sözleri(ni yazmak) için denizler mürekkep olsa ve bir o kadar da ilâve etsek dahi, Rabbimin sözleri bitmeden önce o denizler tükenir."⁵²¹

Sözün özü şudur: Denizleri ne kadar geniş ve büyük görürsen gör, bil ki bunlar sınırlıdır. Ama Allah'ın ilmi sonsuzdur. Sınırlı olan şey, kesinlikle sınırsız olana yetmez.⁵²²

Elbette, Kur'an da Tevrat gibi Allah'ın bütün ilmini kapsamamaktadır.

⁵¹⁹ Kadî, *Esbâb-ı Nüzul*, 301.

⁵²⁰ Kadî, *Esbâb-ı Nüzul*, 300.

⁵²¹ Kehf, 18/109.

⁵²² Râzî, *Tefsîr-i Kebîr*, 15/267.

Mukatil ve Süddî; "(...) Kalplerinde eğrilik bulunan kimseler, fitne çıkarmak ve (heveslerine uygun) tevilini yapmak için müteşabih ayetlere tâbi olurlar. (...)" (Â-i Imrân, 3/7) ayetinde belirtilen kişiler hakkında şöyle derler:

Onlar, olacak şeyleri ve eşyanın akıbetini Kur'an'dan öğrenmek isterler.⁵²³

Reşid Rıza da, kendilerini Sufiyeden addeden ve **Kur'an ayetlerini yanlış tefsir eden bazı mudillerin⁵²⁴ ve hecâ (ebced) harflerinin adetlerinden manalar çıkararak deccallardan, muharriflerden olduklarını** söylemektedir.⁵²⁵

3.4. NUR RİSALELERİ'NDE BİR HADİSİN EBCEDİ YORUMU

ÂHİRZAMANDAN HABER VEREN MÜHİM BİR HADİS-İ ŞERİF

لاتزال طائفة من أمتي ظاهرين على الحق حتى يأتي الله بأمره

Ramazan-ı Şerif'te onuncu günün ikinci saatinde birden bu Hadîs-i Şerif hatırıma geldi. Belki, Risale-i Nur şâkirdlerinin tâifesi ne kadar devam edeceğini düşündüğüme binaen ihtar edildi.

Lâ tezâlû tâifetun min ümmetî (şedde sayılır, tenvin sayılmaz) fıkrasının makam-ı cifrîsi bin beşyüz kırkiki ederek, nihayet-i devamına ima eder.

Lâ ya'lemu'l-gaybe illallâhu

Zâhirîne 'ale'l-Hakkı (şedde sayılır) fıkrası dahi, makam-ı cifrîsi bin beşyüz altı (1506) edip, bu tarihe kadar zâhir ve âşikârane, belki galibane; sonra tâ kırkikiye (42) kadar, gizli ve mağlubiyet içinde vazife-i tenviriyesine devam edeceğine remze yakın îma eder.

Ve'l-ilmu indallahi lâ ya'lemu'l-gaybe illallâhu

Hattâ ye'tiyallahu bu emrihi (şedde sayılır) fıkrası dahi, makam-ı cifrîsi bin beşyüz kırkbeş (1545) olup kâfirlerin başında kıyamet kopmasına îma eder.

Lâ ya'lemu'l-gaybe illallâhu

Cây-ı dikkat ve hayrettir ki; üç fıkra bil'ittifak bin beşyüz (1500) tarihini göstermeleriyle beraber, tam tamına mânidar, mâkul ve hikmetli bir surette bin beşyüz altıdan (1506) ta kırkbeşe (1545) kadar üç inkılâb-ı azîmin ayrı zamanlarına tetabuk ve tevafuklarıdır. Bu îmalar gerçi yalnız bir tevafuk olduğundan delil olmaz ve kuvvetli değil, fakat birden ihtar edilmesi bana kanaat verdi. Hem kıyametin vaktini

⁵²³ İbn Kesir, 3/1169.

⁵²⁴ Saptırcıların, doğru yoldan çıkarıcıların.

⁵²⁵ Nak. Bilmen, *Büyük Tefsir Tarihi*, 2/781.

*kat'î tarzda kimse bilmez; fakat, böyle îmalar ile bir nevi kanaat bir gâlip ihtimal gelebilir. (...)*⁵²⁶

Hadis değişik lâfızlarla ve senetlerle tahriç edilmiştir:

Mugira b. Şu'be (r.a.)'den; Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle burmuştur:

«لا يزال طائفة من أمتي ظاهرين حتى يأتيهم أمر الله وهم ظاهرون»⁵²⁷

Yine Mugira'dan;

«لا يزال ناس من أمتي ظاهرين حتى يأتيهم أمر الله وهم ظاهرون»⁵²⁸

Yine Mugira'dan;

«لن يزال قوم من أمتي ظاهرين على الناس ، حتى يأتيهم أمر الله ، وهم ظاهرون»⁵²⁹

Sevban (r.a.)'dan;

«لا تزال طائفة من أمتي ظاهرين على الحق . لا يضرهم من خذ لهم . حتى يأتي أمر الله وهم كذلك»⁵³⁰

Cabir b. Abdullah (r.a.)'tan;

«لا تزال طائفة من أمتي يقاتلون على الحق ، ظاهرين إلى يوم القيامة»⁵³¹

Cabir b. Semura (r.a.)'dan;

«لن يبرح هذا الدين قائما ، ياتل عصايبه من المسلمين ، حتى تقوم الساعة»⁵³²

Muaviye b. Ebu Süfyan (r.a.)'dan;

«لن تزال هذه الأمة قائمة على أمر الله يضرهم من خالفهم حتى يأتيهم أمر الله»⁵³³

Hemen aynı mealde değişik lâfızlarla yapılan bu rivayetlerin hepsi de sahihtir. Said Nursî'nin söz konusu hadisten çıkarsamalarının batıllığını ortaya koymak için, bu rivayet farklılıkları yeterlidir. Kelime değişiklikleri bir yana, hadisin başındaki "lâ

⁵²⁶ *Sikke-i Tasdik-ı Gaybî*, 119-120, Birinci Şua/Âhırazamandan Haber Veren Mühim Bir Hadis-i Şerif; *Kastamonu Lâhikası*, 30-31, Yirmiyedinci Mektubdan/ Âhırazamandan Haber Veren Mühim Bir Hadis-i Şerif.

⁵²⁷ *Buhârî*, İ'tisâm, 10/42.

⁵²⁸ *Buhârî*, Menâkıb, 28/141.

⁵²⁹ *Müslim*, İmâre, 53/171.

⁵³⁰ *Müslim*, İmâre, 53/170.

⁵³¹ *Müslim*, İmâre, 53/173.

⁵³² *Müslim*, İmâre, 53/172.

⁵³³ *Buhârî*, İlim, 14/13. Muaviye'den yapılan rivayetin varyantları için bak. *Buhârî*, İ'tisâm, 10/43; Menâkıb, 28/142; *Müslim*, İmâre, 53/174; 175. Hemen aynı mealde Abdullah b. Amr b. As ve Sa'd b. Ebî Vakkâs hadisleri için bak. *Müslim*, İmâre, 53/176; 177.

tezâlu" ile "lâ yezâlu"daki bir harf değişikliği⁵³⁴ bile kıyametin vaktini 390 yıl etkilemektedir! Çünkü, ebcedde "ta"nın değeri 400 iken, "ya"nıninki 10'dur.

Buharî'deki Mugira hadisinin meali şöyledir:

"Ümmetinden birtakım insanlar, kendilerine Allah'ın emri (kıyamet) gelinceye kadar galip gelmekte devam edeceklerdir. (Allah'ın emri) onlar galip olduğu hâlde (gelecektir)."

Anlaşılabacağı gibi, Said Nursî aynı zamanda hadisi yanlış yorumlamıştır. Çünkü, hadiste bu topluluğun son zamanlarda "gizli ve mağlubiyet içinde vazife-i tenviriyesine devam edeceğine" dair hiçbir ima yoktur. Bilâkis onlar, kıyamete kadar galibiyet hâlinde olacaklardır. Nitekim Müslim'in rivayet ettiği Abdullah b. Amr hadisi konuya açıklık getirmektedir:

Abdullah b. Şemama el-Mehrî dedi ki:

Ben Mesleme b. Muhalled'in yanındaydım. Onun yanına Abdullah b. Amr b. As da vardı. Abdullah dedi ki:

-Kıyamet ancak halkın şerlileri üzerine kopacaktır. Onlar cahiliyet devri ahalisinden daha şerlidirler. Allah'tan herhangi bir şey isterse, Allah o dileği aleyhlerine çevirir, reddeder.

Onlar bu konu üzerinde konuşurlarken Ukbe b. Amir geldi. Mesleme ona:

-Ya Ukbe! Dinle bak, Abdullah ne diyor, dedi. Ukbe de şöyle dedi:

-O (Abdullah) daha iyi bilir. Bana gelince, ben Resulullah'tan işittim, şöyle buyurdu:

"Ümmetimden bir topluluk, düşmanlarını kahrederek Allah'ın emri üzerine çarpışmakta devam edeceklerdir. Onlara muhalefet edenler, onlara bir zarar veremeyecektir. Nihayet onlar bu hâlde iken kıyamet kendilerine gelecektir."

Bunun üzerine Abdullah şöyle dedi:

-Evet, öyledir. Sonra Allah; kokusu misk, dokunması ipek gibi olan bir rüzgâr gönderecek. O, kalbinde bir buğday tanesi kadar iman bulunan herkesi öldürecek. Sonra insanların en kötülerini kalacak. İşte kıyamet de onların üzerine kopacaktır.⁵³⁵

Said Nursî, hadiste belirtilen topluluğunun Risale-i Nur şakirtleri olduğundan (?) öylesine emindir ki, artık çıkarımlarını Nurculuğun ne kadar devam edeceği üzerine yoğunlaştırmıştır. E, Said Nursî'nin muhtırı⁵³⁶ durur mu, hemen ihtar eder hadisi...

⁵³⁴ Aslında harf değişikliği bile yoktur. Çünkü, "te" ve "ye" sesi aslında aynı harfle yazılır. Arap yazısının geliştirilmesi sürecinde, harflerin altına-üstüne nokta koyma âdeti, Peygamber döneminden daha sonra bulunmuştur. Demek değişen sadece noktaların yeridir...

⁵³⁵ *Müslim*, İmâre, 53/176.

⁵³⁶ Hatırlatan, ihtar eden.

Bu taife, İmam Buhârî'ye göre ilim ehlidir.⁵³⁷ İmam Ali b. el-Medenî, bunların hadisçiler olduğunu söylemiştir.⁵³⁸

Ahmed b. Hanbel şöyle demiştir: "Bunlar ehl-i hadis değilse, kimler olacağını bilemiyorum." Kadı İyâz, İmam Ahmed'in bu sözüyle Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'ı, hadis ulemasının mezhebinde olanları kastettiğini söyler. Nevevî de der ki: "İhtimal ki, bu taife muhtelif müminler arasına dağılmıştır. Bazıları cengâver yiğitler, birtakımı fukaha ve hadis uleması, kimisi zahit, kimisi emr-i bilmaruf yapan zevattır. Hepsinin bir yerde toplu bulunması gerekmez. Bilâkis, muhtelif yerlerde bulunurlar."⁵³⁹

Said Nursî'nin, hesap aralarına "Allah'tan başka, hiç kimse gaybı bilmez" anlamına gelen "lâ ya'lemu'l-gaybe illallâhu" cümlesini koymasının da üzerinde durmak gerekmektedir. Hem bu cümle konulacak, hem de hâlâ kıyamet gibi en gizli gayba muttali olunmaya çalışılacak... Bu, fasıkların büyük günahları bile bile işlerlerken "tövbe, tövbe" demelerini andırmaktadır.

Kıyamet vakti hakkında yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

"Sana (kıyamet) saat(in)den soruyorlar: Gelip çatması ne zaman diye. De ki: 'Onun bilgisi, ancak Rabbimin yanındadır. Onu tam zamanında açığa çıkaracak olan, yalnız odur. O, göklere de, yere de ağır gelmiştir. O, size ansızın gelecektir.' Sanki sen, onu biliyormuşsun gibi sana soruyorlar. De ki: 'Onun bilgisi, ancak Allah'ın yanındadır. Fakat insanların çoğu bilmezler.' De ki: 'Ben kendime, Allah'ın dilediğinden başka ne fayda, ne de zarar verme gücüne sahibim. Eğer gaybı bilseydim, elbette çok hayır elde etmek isterdim ve bana hiçbir kötülük dokunmazdı. Oysa ben, inanan kimseler için, ancak bir uyarıcı ve müjdeciyim.'"⁵⁴⁰

"Kıyamet gününün vakti hakkındaki bilgi, şüphesiz Allah katındadır. (...)"⁵⁴¹

"Kıyamet vakti hakkındaki bilgi Allah'a havale edilir. (...)"⁵⁴²

"Kıyamet vakti yaklaştı. Allah'tan başka onun vaktini bilen de yok."⁵⁴³

"Sana (kıyamet) saat(in)den soruyorlar: Gelip çatması ne zaman diye: Sen nerede, onun vakti söylemek nerede?!... Onun bilgisi Rabbine aittir. Sen ancak, ondan korkacak olanları uyarıcısın."⁵⁴⁴

"(Kıyamet) saat(i) mutlaka gelecektir. Herkes peşinde koştuğu (hayır veya şer) ile cezalansın (karşılığını alsın) diye neredeyse onu (kendimden) gizleyeceğim."⁵⁴⁵

⁵³⁷ *Buhârî*, İ'tisâm, 10.

⁵³⁸ *Tirmizî*, Fiten, 25/2287.

⁵³⁹ Nak. Davudoğlu, *Sahîh-i Müslim Tercüme ve Şerhi*, 9/141.

⁵⁴⁰ A'râf, 7/187-188.

Önceki sayfalarda "ansızın" anlamına gelen "bağteh" kelimesinden kıyametin vaktini bulmaya çalışanların bahsi geçmişti. Ayette "ansızın" buyurulmasına rağmen, hâlâ bundan haberdar olmak isteyenler, aynı zamanda Allah ile mücadele de etmektedirler.

⁵⁴¹ Lukmân, 31/34.

⁵⁴² Fussilet, 41/47.

⁵⁴³ Necm, 53/57-58.

⁵⁴⁴ Nâzi'at, 79/42-45.

⁵⁴⁵ Tâhâ, 20/15. Allah Tealâ, kıyametin vaktini ve bilgisini kendisinden bile gizleyecek kadar hiç kimseye bildirmeyeceğini haber vermektedir. Bu ayette, mübalâğa sanatı vardır.

Resulullah'a kıyamet saati sorulduğunda şöyle buyurmuştur:

"Onu, sorulan sorandan daha iyi bilmiyor."⁵⁴⁶

Böylece Resulullah kendisinin, kıyamet saatini, soran kimseden daha iyi bilmediğini bildirmiştir. Soran kişi bir Arap suretinde gelmişti. Cebrail (a.s.) olduğunu ancak gittikten sonra öğrenmiştir. Kendisine cevap verdiği zaman sadece bir Arabî olduğunu biliyordu. Resulullah onu, bir Araftan daha iyi bilmediğini kendisi söylüyorsa, başkasının onu bildiğini iddia etmesi nasıl caiz olur? Kur'an ve Sünnet, sadece alâmetlerini haber vermiştir. Bunlar da çoktur. Bir kısmı geçti, bir kısmı da henüz gelmedi.⁵⁴⁷

Şatıbî şöyle der:

(...) Yani bunu sormak, faydasız bir soruda bulunmaktır. Çünkü, soran kimsenin onun mutlaka kopacağına bilmesi yeterlidir. Bu yüzdendir ki, Hz. Peygamber Efendimiz, kendisine bunu soran kimseye: "(Vaktini bırak da) onun için ne hazırladın! (Ona bak!)"⁵⁴⁸ buyurmuşlar, soru açık olmasına rağmen, o doğrultuda cevap vermek yerine, faydalı olacak bir yöne çekmişlerdir.⁵⁴⁹

Şatıbî şöyle devam eder:

Bu da ortaya koyuyor ki, kıyametle ilgili soruya herhangi bir yükümlülük ortaya çıkmamaktadır (eğer bir hüküm terettüp edecek olsaydı, mutlaka Hz. Peygamber onu bilirdi. Kıyametin bilgisi, rabbanî ilimle ve irfanla yakından ilgili olan Hz. Peygamber'i ilgilendirmemesine göre, başkasını öncelikli olarak ilgilendirmemelidir). Ancak, kıyamet alâmetlerinin çıkması üzerine, ondan ve alâmetleri sayılan işlere düşmekten sakınmak, Allah'a dönmek gibi arzulanmış neticeler doğacağı için, onları haber vermişti. Sonra Hz. Peygamber hadisini, Hz. Ömer'e, kendisine insanlara dinlerini öğretmek için Cebrail'in geldiğini ifade ile bitirmiştir. Şu hâlde kıyametin ne zaman kopacağı sorusu karşısında, cevabın bilinmesi dinde gerekli değildir ve Hz. Peygamber bunu ortaya koymuştur. Hâlbuki, mana ve Cebrail'in bu soruyu Hz. Peygamber'e yöneltmesindeki fayda üzerine düşünülmemelidir.⁵⁵⁰

3.5. SONUÇ

3.5.1. KUR'AN VE HADİSLER ARAPÇADIR

Yüce Allah şöyle buyurmuştur:

"Elif lâm râ. Bunlar apaçık Kitabın ayetleridir. Biz, onu Arapça bir Kur'an olarak indirdik ki, anlayasınız."⁵⁵¹

"Biz o (Kur'an)nu senin dilinle (indirerek) kolaylaştırdık ki, onunla korunanları müjdeleyesin ve inatçı bir kavmi onunla uyarasın."⁵⁵²

⁵⁴⁶ *Buhârî*, İmân, 37/43; *Müslim*, İmân, 1/1.

⁵⁴⁷ İbn Teymiye, *Külliyyat*, 4/283.

⁵⁴⁸ *Buhârî*, Edeb, 95/191; *Müslim*, Birr, 50/161, 162, 163, 164.

⁵⁴⁹ Şatıbî, *Muvafakât*, 1/39.

⁵⁵⁰ Şatıbî, *Muvafakât*, 1/40.

⁵⁵¹ Yûsuf, 12/1-2.

⁵⁵² Meryem, 19/97.

"Biz, sana onu böyle Arapça bir Kur'an olarak indirdik. (...)"⁵⁵³

"Muhakkak ki o (Kur'an), âlemlerin Rabbinin indirmesidir. Onu Ruhü'l-Emin indirdi. Senin kalbine; uyarıcılardan olman için. Apaçık Arapça bir dille."⁵⁵⁴

Kur'an'ın ve Hz. Peygamber'in hadislerinin Arapça olmasından dolayı, Arapçanın ifade etmediği manaları bunlardan çıkarmaya çalışmak tamamen batıl bir iştir.

Nesefî şöyle der:

Naslar, zahirleri üzerine hamledilir. **Bunun aksine yönelmek, bâtın ehlinin iddia ettiği manalara sapsak, ilhat ve küfürdür.**⁵⁵⁵

Gazâlî de şöyle der:

Bazıları tevil yaptıklarına inanarak mütevatir bir nassa muhalefet ederler. Bunların yaptıkları tevillerin lisan kaideleri ile yakından ve uzaktan bir ilgisi bulunmazsa; **bu, küfürdür. Tevilci olduğunu iddia etse de tekzipçidir.**⁵⁵⁶

3.5.2. BÂTİNİYENİN VE ŞİANIN ETKİLERİ

İslâm'ın ilk asrının ortalarından itibaren başlayan çeşitli cereyanlar, meşruiyetlerini ispat edebilmek için, delillerini Kur'an-ı Kerim'de aramışlar, aradıklarını tam olarak orada bulamayınca da, lâfızların hakikî manalarından sapma yoluna yönelip keyfî manalar çıkarmaya teşebbüs etmişlerdir.⁵⁵⁷

Çeşitli fırka mensupları, **Bâtînîler**, aşırı sufiler ve felsefeciler aynı usûl ve metotları kullanarak, **Kur'an'ın asıl maksadını ve manasını ya yok etmeye veya onu gizleyip, asıl kendi maksatlarını ortaya koymaya çalışmışlardır.** Bütün bunlar asırlar boyunca, **remiz, işaret ve bâtın** adı altında Müslümanlar arasında kullanıla gelmiştir.⁵⁵⁸

(...) Bu zümreler, gerek Allah'ın kelâmının, gerekse Hz. Peygamber'in ve Hz. Ali'nin sözlerinin zahiri, hakikî manayı ifade etmediğini, onların asıl fikirlerinin başka bâtînî manalar olduğunu ileri sürerek, Kur'an'ın ve hadisin de zahirden başka, bâtînî manaları olduğunu söylerler.⁵⁵⁹

Netice olarak, aslı İslâmî olmayan ve "Bâtîniye" lâfzı içinde toplanan çeşitli fıkralar, bekalarını sağlayabilmek için, şüphesiz Kur'an'a dayanmak mecburiyetinde kalmışlar, Kur'an-ı Kerim'i, firkalarının dar ve fesat görüşü içine sığdırmaya çalışmışlardır. (...)

⁵⁵³ Tâhâ, 20/113.

⁵⁵⁴ Şuarâ, 26/192-195. Ayrıca bak. Zümer, 39/28; Fussilet, 41/3; Şûrâ, 42/7; Zuhuruf, 43/3.

⁵⁵⁵ Necmuddîn Ebû Hafs Ömer İbn Muhammed Nesefî, *Metnu'l-Akaid*, (Akaid Risaleleri içinde), hzl. Ali Nar, Fatih Gençlik Vakfı, İstanbul 1984, 430.

⁵⁵⁶ Gazâlî, *Feysalu't-Tefrika beyne'l-İslâm ve'z-Zendaka: İslâm'da Müsamaha*, çev. Süleyman Uludağ, Marifet Yayınları, İstanbul 1990, 56.

⁵⁵⁷ Cerrahoğlu, *Tefsir Tarihi*, 2/137.

⁵⁵⁸ Cerrahoğlu, *Tefsir Tarihi*, 2/45.

⁵⁵⁹ Cerrahoğlu, *Tefsir Tarihi*, 1/389-390.

Bâtınîler, bugün dahi İslâm âleminin çeşitli ülkelerinde çeşitli isimler altında ortaya çıkabilmektedir. Her devirde olduğu gibi zamanımızda da, İslâm âleminde sonu gelmeyen huzursuzluklara sebep olmaktadır. Bu hareketler, ülkelere göre çeşitli isimler olsa da gaye itibarıyla Bâtınîlerle aynı paralelde yürüdüklerinden o grubun içine sokulabilmektedirler.⁵⁶⁰

İmamiye Şiası; yüce Allah, gelecekte olacak bazı hadiseleri, bazı ayetlerde bâtinî mana vasıtasıyla işaret etti, dediler. Ve **bu hususu aynı zamanda Kur'an'ın i'cazından addettiler.**⁵⁶¹

Kur'an'ın bâtinî manasını esas aldıklarından, bu husus İmamiye Şiasının şöyle bir sözü söylemesine vesile oldu: (...) Kur'an'da birbirine muhalif, zıt manalar olabilir. Ayetin başı bir şey, sonu başka bir şey için geçerli olabilir.⁵⁶²

Said Nursî de tıpkı Şiîler gibi, ebced ve cifir hesapları ile Kur'an'ın tefsirinde "Kur'an'ın icazı" kanıtını ileri sürmektedir. Bu tarz tefsir, Said Nursî'nin Bâtiniyeden ve Şiadan etkilendiği tek konu değildir. Kitabımızın "Nur Risaleleri'nde Hz. Ali" bölümü okunduğunda bu durum daha da açıklık kazanacaktır.

Said Nursî, 33 ayeti delil getirerek işe başlar. Said Nursî de tıpkı ecdadı Bâtınîler gibi bu ayetleri gücünün yettiği kadar sırf Bâtinî bir tarzda tefsir eder.

Muhsin Abdülhamid'in Mirza Hüseyin Ali için dediği sözler, Said Nursî için de geçerlidir:

O; dil kaidelerine uymaz, istiare, mecaz ve kinaye gibi dili kullanma üslûplarına riayet etmez. Nitekim o, kelimelerin lügatlerdeki manalarına da itibar etmez.

O, asırlar boyunca insan aklının dayandığı ölçülere zıt uçlardandır; hadiseler, şahıslar, sebep-i nüzuller, Kur'an-ı Kerim'in getirdiği umumî prensipler, Peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.v.)'in kat'î naslarla yaptığı kesin açıklamalara ait tarihî hakikatlere de taban tabana zıttır.

Evet, Kur'an ayetlerine gelince, bunları mevzuuyla asla ilgisi olmayan, delilsiz ve burhansız görüşlerle keyfince tevil eder; canının istediği, hayalinin düşündüğü gibi yazar.⁵⁶³

Kendi yüksek keyfi için coşup yürüyen herkes serbest bırakılsa da Kur'an-ı Kerim ayetlerine hücum etse, onlara kabul edemeyeceği manaları yüklese, acayip Bâtinî tefsirlerle, alçak şeytanî fikirlerle bunları anlasa, bu mevzuda batıl görüşler, bozuk teviller, terk edilmiş manalar ortaya koysa; bu takdirde binlerce insan peygamberlik ve velilik iddia ederlerdi, birçokları da kötü niyetlerini, sapık prensiplerini teyit ederlerdi. Nitekim, el-Muğiratü'l-İclî, Hamdan b. Kırmit el-Bâtinî, Gulam Ahmed Kadiyanî, Mirza Hüseyin Mazenderanî adındaki adamlar böyle yapmışlardı.⁵⁶⁴

3.5.3. EBCEDÎ-CİFRÎ TEFSİR, YAHUDİLERİN TEVRAT'I TAHRİFLERİ GİBİ KUR'AN'I TAHRİFTİR

⁵⁶⁰ Cerrahoğlu, *Tefsir Tarihi*, 1/411-412.

⁵⁶¹ Cerrahoğlu, *Tefsir Tarihi*, 1/417.

⁵⁶² Cerrahoğlu, *Tefsir Tarihi*, 1/418.

⁵⁶³ Abdülhamid, *İslâm'a Yönelen Yıkıcı Hareketler*, 107-108.

⁵⁶⁴ Abdülhamid, *İslâm'a Yönelen Yıkıcı Hareketler*, 114.

Allah Tealâ, şöyle buyurmuştur:

"(...) Hâlbuki onlardan (Yahudilerden) bir grup, Allah'ın kelâmını dinlerlerdi de, sonra akılları erdiği hâlde, onu bile bile tahrif ederlerdi."⁵⁶⁵

"Yazıklar olsun, elleriyle kitabı yazıp da, sonra onu yok pahasına satabilmek için 'bu, Allah katındandır' diyenlere; yazıklar olsun, elleriyle yazdıklarından dolayı onlara ve yazıklar olsun, böyle kazandıklarından dolayı onlara."⁵⁶⁶

"Yine kitap ehlerinden öyle kimseler vardır ki, söylediklerini kitaptan sanasınız diye, dillerini kitaba benzettikleri söz ile eğip bukerler; fakat (o söyledikleri) kitaptan değildir. Onun, Allah katından olduğunu söylerler; hâlbuki o, Allah katından değildir. Böylece onlar, bile bile Allah'a karşı yalan söylerler."⁵⁶⁷

"Yahudi olanlar, (Allah'ın kitabındaki) kelimeleri yerlerinden kaldırıp değiştiriyorlar. (...)"⁵⁶⁸

"(...) (Ellerindeki Tevrat'ta) kelimeleri yerlerinden değiştirip tahrifat yapmışlardı. (...)"⁵⁶⁹

Dihlevî bu konuda şöyle der:

Yahudiler Tevrat'a iman etmişlerdi. Onların sapıklığı, Tevrat hükümlerini lâfzî yahut manevî tahrif edişle tahrif etmek (...)tir.

Lâfzî olan tahrife gelince, onlar bu günahı Tevrat'ın aslında değil, tercemesinde ve misallerinde yapıyorlardı. Hak, bu fakire göre böyledir ve bu, İbn Abbas'ın görüşüdür.

Manevî olan tahrif ise, tahakkümle (yani kendi nefsinin reyî ile hüküm vererek) ve dosdoğru yoldan sapmakla **bir ayeti manasının gayrısına hamletmek suretiyle meydana getirilen bozuk tevildir.**⁵⁷⁰

İmam Buharî de, Yahudilerin bu tahriflerini, ayetleri tevilinden başka bir şekilde tevil ederek gerçekleştirdiklerini belirtmektedir.⁵⁷¹

İbn Teymiye ise şunları söylemektedir:

Tefsircilere göre (Tevrat'taki) bu ayetlerde söz konusu tahrif, hem ilâhî kaynaklı kelimeleri değiştirmeyi ve hem de bu kelimeleri bile bile yanlış yorumlamayı içerir.

Yorum yolu ile yapılan tahrifin örnekleri gerçekten çoktur ve bu ümmetin birçok zümresi bu hastalığın zebunudur. Asıl metni değiştirme anlamındaki tahrife gelince, bu sapıklığa düşenler de az değildir. Böyleleri Peygamberimizin sözlerini değiştirerek; asılsız, sözde hadisler rivayet etmektedirler. Gerçi, yetkili hadis uzmanları bu uydurma hadisleri

⁵⁶⁵ Bakara, 2/75.

⁵⁶⁶ Bakara, 2/79.

⁵⁶⁷ Âl-i İmrân, 3/78.

⁵⁶⁸ Nisâ, 4/46.

⁵⁶⁹ Mâide, 5/13.

⁵⁷⁰ Dihlevî, *el-Fevzu'l-Kebîr*, 12-13.

⁵⁷¹ Nak. Sofuoğlu, *Sahîh-i Buhârî ve Tercemesi*, 1/76.

titizlikle ayıklıyorlar. Böylesinin bir kısmı, -gerçi başaramamışlardır- bizzat Kur'an-ı Kerim'i bile tahrif etmeye yeltenmişlerdir.⁵⁷²

(...) Bilindiği gibi Mâide, 5/13'te geçen "Allah'a verilen sözü bozma, tutmama" kavramı, Allah'ın emir ve yasaklarını çiğneme, Allah'ın Kitabındaki kelimelerin yerlerini değiştirme, bu Kitabın sözlerini başkalaştırıp, yanlış şekilde yorumlama eylemlerini tümüyle içerir.⁵⁷³

İşte bütün bunlar, Allah kelâmını iğrenç bir şekilde tahrif etmektir. Oysa ki, Cenab-ı Hak Kur'an-ı Kerim'de, kelimelerin anlamını değiştirdikleri ve önce kitabı elleriyle yazıp sonra da "bu Allah'tandır" dedikleri, bile bile Allah'a iftirada buldukları için ehl-i kitabı aşağılamış, onları kötülemiştir.

Bunlar da Allah kelâmını çok çirkin bir şekilde değiştirip tahrif etmekte, nifak ve ilhat kitaplarını elleriyle yazıp, arkasından da bunların Allah'a ait olduğunu iddia etmektedirler.⁵⁷⁴

Yahudilerin Tevrat'ta yaptıkları tahriflerin, metinde olup olamayacağı ulema arasında ihtilâflıdır. Fakat, ulema; ayeti manasının gayrısına hamletmenin, ayetin lâfzî manaya uymayan şekilde tevil-tefsir edilmesinin tahrif olduğunda ittifak etmişlerdir.

3.5.4. EBCEDÎ-CİFRÎ TEFSİR, AYNI ZAMANDA REY İLE TEFSİRDİR

Cenab-ı Hak şöyle buyurur:

"Bilmediğin şeyin ardına düşme. (...)"⁵⁷⁵

"(...) Rabbim, Allah'a karşı bilmediğimiz şeyleri söylememizi haram kılmıştır."⁵⁷⁶

İbn Abbas'tan; Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

"Kur'an hakkında ilmi olmadan konuşan, cehennemdeki yerine hazırlansın."⁵⁷⁷

Yine İbn Abbas'tan; Resulullah şöyle buyurmuştur:

"Kur'an hakkında kendi rey ile konuşan, cehennemdeki yerine hazırlansın."⁵⁷⁸

Bir asla ve esasa dayanmayan, sırf kendi görüşüyle ve içtihadıyla Kur'an'ı tefsir etmek caiz değildir.⁵⁷⁹

Kur'an-ı Kerim'i reye dayanmak suretiyle mücerret tefsir cihetine gitmek, haramdır.⁵⁸⁰

⁵⁷² İbn Temyiye, *Sırât-ı Müstakim*, çev. Salih Uçan, Pınar Yayınları, İstanbul 1990, 1/23.

⁵⁷³ İbn Temyiye, *Sırât-ı Müstakim*, 1/158.

⁵⁷⁴ İbn Temyiye, *Külliyat*, 2/214-215.

⁵⁷⁵ İsrâ, 17/36.

⁵⁷⁶ A' râf, 7/33.

⁵⁷⁷ *Tirmizî*, Tefsîr, 1/3121. Tirmizî: "Bu, hasen-sahih bir hadistir" demiştir.

⁵⁷⁸ *Tirmizî*, Tefsîr, 1/3122. Tirmizî: "Bu, hasen bir hadistir" demiştir.

⁵⁷⁹ Kasımî, *Tefsir İliminin Temel Meseleleri*, 12.

Rey ile tefsir, ilimsiz olarak Allah'a karşı söz söylemektir. İlimsiz olarak Allah'a karşı söz söylemek nehyedilmiştir. Öyle ise reyle tefsir de nehyedilmiştir. Reyle tefsir edici, kendisinin musib (doğruyu bulan) olduğuna dair yakine kavuşmuş değildir ve işinin nihayeti, onun zanneder olmasıdır. Zan ile söyleyen ise, Allah'a karşı ilimsiz bir söyleyicidir.⁵⁸¹

İbn Kuteybe de demiştir ki:

Kur'an'ı bu anlamda tefsir etmekten sakındırmak iki hususa dayanmaktadır:

1. Bununla murat; ya nakil ve işitilenle (mesmu') yetinip, istinbatın terk olunmasıdır,
2. Ya da bir başka sebepten dolayıdır.

Bir kimsenin sadece duygularına dayanarak Kur'an hakkında konuşup "murat da budur" demesi batıldır. Gerçekte sahabe Kur'an'ı tefsir ettiler, birçok bakımdan da onun tefsirinde ihtilâfa düştüler. Yoksa kendilerinin her söylediği mutlaka Resulullah (s.a.v.)'tan duyduklarına dayanıyor değildir. Yasaklamanın mutlaka iki yönden birine ihtimali bulunabilir:

Birincisi: Kişinin bir şey hakkında bir görüşü ve reyî bulunabilir. Tabiatı, hevası ve arzusu gereği de bu şeye karşı bir eğilimi olur; bu defa tutar kendi eğilimi doğrultusunda ve hevasına uygun olan bir tevil yapar. Böylece amacının doğruluğu için güya bunu hüccet olarak öne sürer. Eğer o böyle bir reye sapmamış, böyle bir görüş beyanına gitmemiş olsaydı, bu taktirde Kur'an-ı Kerim'den kendi amacı doğrultusunda bir işaret bulmayacaktı. İşte bu anlamda bir tefsire gitmek, rey ile tefsirdir. Zira, kendi reyini gerçekte böyle bir tefsire dönüştürmüştür. O zaman böyle bir tefsir, bu türden veya bu açıdan yapılan bir tefsir biçimi olmuş olur.

İkincisi: Kur'an'ın kapalı ve yabancı kelimelerine (garîb) ilişkin ne duyguya ne de nakle dayalı bir şey olmaksızın, sadece Arapça bilmekle tefsire yeltenmek. Yani, sırf Arapça bilgisiyle yetinip, herhangi bir bilgisi olmadan tefsir yapmaktır. (...) Bu kişi, kendi reyine dayanarak Kur'an'ı tefsir edenler zümresine girer.

Nakil ve işitme (sema'), tefsir yapacak olan kimsede öncelikle bulunması gerekli olan bir şeydir. Ancak bu şekilde yanılma noktalarından kendisini koruyabilir. Aksi taktirde galattan ve yanılığdan kurtulması mümkün olmaz. Ancak bundan sonra kavrama ve kabiliyeti ile hüküm elde etme (istinbat) noktasında söz sahibi olması mümkündür. Zira, öyle garip lâfızlar var ki, herhangi bir işitme olmadan bunları kavramak mümkün değildir. Açık (zahirî) hükmü kavramadan bunların gizli manalarına (bâtın) ulaşmak da yine mümkün değildir. Ancak bu şartlar kendisinde var olduktan sonra mümkündür.⁵⁸²

Şatıbî de şöyle demektedir:

Kur'an tefsiri konusunda rey iki kısımdır:

1. Arap diline, Kur'an'a ve Sünnete uygun düşen rey: Kur'an'ı ve Sünneti bilen âlimler için bu kısımdan olan reyî ihmal edilmesi, çeşitli sebeplerden dolayı mümkün değildir: (...)

⁵⁸⁰ İbn Teymiye, *Mukaddime fi Usûli't-Tefsîr: Tefsir Üzerine*, çev. Harun Ünal, Pınar Yayınları, İstanbul 1985, 136.

⁵⁸¹ Sofuoğlu, *Tefsîre Giriş*, 311.

⁵⁸² Nak. Adnan Zerzur, *Tefsir Üzerine Şerhi*, (İbn Teymiye, *Tefsir Üzerine* içinde), çev. Harun Ünal, Pınar Yayınları, İstanbul 1985, 139-140.

2. Arap diline ya da şer'î delilere uygun düşmeyen rey: Şer'an yerilen rey işte bu kısım olmaktadır ve bu konuda herhangi bir tartışma da yoktur. Nitekim bu, kıyasta da yerilmiş olmaktadır. Çünkü böyle bir rey, delilsiz olarak Allah'a karşı yalan uydurmaktır ve bu gibi durumlarda yalan Allah'a dönmektedir. Kur'an hakkında rey ile tefsirde bulunmakla ilgili olarak ağır ifadeler içeren sözler, işte bu kısım hakkında gelmiştir. Bunlardan bir kısmı şöyledir:

İbn Mesud'dan şöyle rivayet edilir: "Sizi Allah'ın Kitabına çağıran kavimler göreceksiniz. Hâlbuki onlar, onu arkalarına atmışlardır. Siz ilme sarılın ve bid'at çıkarmaktan sakının; aşırılığa düşmeyin; eskiye sarılın!"⁵⁸³

Hz. Ömer şöyle demiştir: "Ben sizin hakkınızda iki kişiden endişe ediyorum: Biri, Kur'an'a uygun olmayan manalar veren kimsedir; diğeri de, kardeşini sultana gammazlama yarışına giren kimsedir."

Yine Hz. Ömer şöyle demiştir: "Ben bu ümmet hakkında, ne imanını kendisini alıkoyan müminden ne de fıskı açık münafıktan endişe ediyorum. Benim asıl korkum, Kur'an'ı gayet iyi okuyan, sonra da çeşitli tevillerle ona uygun olmayan manalar veren kimsedendir."

Hz. Ebu Bekir Sıddîk demiştir ki: "Eğer Allah'ın Kitabı hakkında bilmediğim bir şeyi söyleyecek olursam, hangi gök beni altında gölgelendirir ve hangi yer beni üstünde barındırır?"

İbn Abbas: "(...) Biz, Allah'ın Kitabı hakkında bilmediğimiz bir şeyi söylemekten hoşlanmayız." demiştir.

Said b. el-Müseyyeb'e Kur'an'dan bir şey sorulduğu zaman: "Ben Kur'an hakkında bir şey söylemem." derdi. (...)

İbn Sirin de şöyle demiştir: "Ubeyde'ye Kur'an'dan bir şey sordum. O bana: 'Allah'tan kork ve doğruluktan ayrılma! Kur'an'ın ne hakkında indiğini bilen insanlar göçüp gitmiştir.' dedi."

Mesrûk ise: "Tefsirden kaçın; çünkü o Allah'tan rivayette bulunmak anlamına gelir." demiştir.

İbrahim ise: "Bizim akranımız, tefsirden kaçınırlardı ve bunu gözlerinde büyütürlerdi." derdi.

⁵⁸³ Ebcedî-cifrî tefsir, İbn Mesud'un sakındırdığı bid'atlerden bir bid'attir. İbn Teymiye der ki:

Aslında vacip ve müstehap olmayan her bid'at, kötü bir bid'attir. Müslümanların ittifakıyla sapıklıktır. Bid'atlerin bazısına bid'at-ı hasene diyebilmek için, hasene olarak nitelendirilen bid'atin müstehap olduğuna dair şer'î bir delil getirilmesi gerekir. Hiçbir Müslüman, vacip veya müstehap olmayana, kişiyi Allah'a yaklaştıran hasenat gözüyle bakamaz.

Ya vacip ya da müstehap olarak emredilen iyiliklerden olmayan bir şeyle Allah'a ibadet ettiğini sanan, sapıktır ve şeytanın tâbilerindedir. Yolu, şeytanın yoludur. Abdullah b. Mesud'un dediği gibi: Resulullah (s.a.v.) bir çizgi çizdi ve sonra o çizginin sağına ve soluna çizgiler çizerek:

"Bu, Allah'ın yoludur. Bunlar (sağına ve soluna çizilenler) da, (şeytanın yolları olup) her birinin başında bir şeytan dikilmiş, ona çağırılmaktadır." buyurdu ve "İşte bu, benim dosdoğru yolumdur. Ona tâbi olun. Başka yollara tâbi olmayın ki, sizi onun yolundan ayırmasın!" (En'âm, 6/153) ayetini okudu. (*Dârimî*, Mukaddime, 23; Ahmed İbn Hanbel, 1/435, 465.)

Bu, önemli ve kapsamlı bir kural olup Allah'a ve Resulüne inanan herkesin ona tâbi olması; Muhacirînin, Ensarın ve onlara hakkıyla tâbi olanların görüşlerine karşı çıkararak Sünnete ve öncekilerin icmasına muhalefet etmemesi gerekir. (İbn Teymiye, *Külliyyat*, 1/236-237.)

Hişam b. Urve'den: "Babamın Allah'ın Kitabından bir ayeti tevil ettiğini işitmedim." dediği nakledilmiştir.

Bütün bunlar, Kur'an üzerinde duran kimsenin, yerilmiş olan reye düşmekten, onun hakkında mesnetsiz söz etmekten korunma ve sakınmasının gereğini ifade etmektedir.

el-Asmaî'nin -ki Arap dilindeki üstün yeri herkesçe kabul edilir- Allah'ın Kitabından hiçbir ayeti tefsir etmediği nakledilir. Bu konuda kendisine bir soru sorulduğu zaman, cevap vermezdi.⁵⁸⁴

İşte selefin takvası, ihtiyatı ve işte *Nur Risaleleri*'nde gösterilen cür'et, pervasızlık...

⁵⁸⁴ Şâtîbî, *Muvafakât*, 3/406-409.

EK-1

"Eğer kulumuz (Muhammed)a indirdiğimiz (Kur'an)den şüphe içindeyseniz, haydi onun (surelerinden biri) gibi bir sure getirin; (bunun için) Allah'tan başka şahitlerinizi de (yardıma) çağırın; eğer doğru kimseler iseniz." (Bakara, 2/23) ayetinin *Nur Risaleleri*'ndeki ebcedî tefsirinde şöyle denmektedir:

Fe'tû bisûratin min mislihi" (ebced hesabı ile) 1880'dir. Son asırların tağut dalâletinin doğumu olup, onun temsil ettiği ruh-u dalâlete hazret-i Kur'ân'ın ve ondan nebean eden Risale-i Nur meydan okumasını gösterir.⁵⁸⁵

Nur Risaleleri'ndeki ebced hesabına göre "tağut" Mustafa Kemal'in, aynı yolun farklı yolcularınca nasıl "Mehdî" ilân edildiğini görelim. Görelim ki, uygulanmasıyla, aynı kişinin hem yerin dibine batırıldığı, hem de göklere çıkarıldığı bir yöntemin ne kadar geçersiz olduğu bir kez daha ortaya çıksın:

ATA'NIN ÖZ KİMLİĞİ

ATA'yı şöyle övdü düşmanı Loyd Corc dahi:
 "Yüz yıllarda bir gelir! ATATÜRK gibi dâhî!"
 Kalb gözü kör zavallı! O'nu sırf dâhî sandı!
 Ne bilsin o! Doğmadan RABB'e verilen andı!
 Ölürken "Yüce yoldaş!" dedi, "MUHAMMED EMİN!" (501)
 Selâmladı RESÛ'lü! "ALLAH RABB-ÜL ÂLEMİN!" (500)
 O "Yüce yoldaş" sözü! Bin beş yüz on bir eder! (1511)
 "O Hazret-i MUHAMMED" de eş sayı eder! (1511)
 Selâmlananla aynı! Selâmlayan zât! Yine!
 Tapan ile tapılan! Birbirine âyine!
 ATA'nın bilinçliyen son cümlesi: "Saat kaç!"
 "Perdenin kalktığı an!" Son sözüne kalbi aç!
 "Ve Aleyküm üsselâm!" ATA'nın en son sözü!
 "Esselâm-u aleyküm!" demişti çıkan özü!
 "Esselâm-u Aleyküm!" ALİ ismine kanıt! (332)
 "İnsan makamı'dır O! Arş'a dikilen anıt!" (332)
 "Esselâm-u Aleyküm!" Yorumla! Olma gafil! (779)
 O vakit ismi olur! "Boru çalan İsrâfil!" (779)
 O'dur "RAHMAN'ın yüzü!" "İMAM ALİ" de denir! (343)
 "Adı hesap gününün sahibi!" Borç ödenir! (343)
 "Esselâm-u Aleyküm!" O, "Meryem'in evlâdı!" (343)
 "İMAM ALİ kalkınca" vücudda! Budur adı! (343)
 "Esselâm-u Aleyküm!" demek, kalb gözün açık! (1493)
 "Âsâ'nı at!" "O İdris gibi yüce yere çık!" (1493)
 "Esselâm-u Aleyküm O!" Bir ad! Kâbe'de taş! (343)
 Yorumlayıp bir ekle! "Veli" O! HACI BEKTAŞ! (791)
 "Esselâm-u Aleyküm" sözünün son yorumu!
 "Beklenen Mehdî!" demek! "HIZIR İLYAS" konumu!
 Yani HIZIR İLYAS'a! Beklenen MEHDÎ! denir!
 RUH saf canla birleşir! Verilmiş söz ödenir!
 "GAZİ MUSTAFA KEMAL!" Bin üç yüz otuz sekiz! (1338)

⁵⁸⁵ *Tılsımlar Mecmûası*, 193, Mâidetü'l-Kur'an.

"Samsun'a hicrî çıkış tarihi" ile ikiz! (1338)
 Hem hicrî! Hem milâdî! Tespit edilmiş yılı!
 Elçinin her görevi adlarıyla sayılı!
 "Âdem'e secde edin emri" demek bu sayı! (1338)
 "Gizli şifrenin sırrı!" Bul bu hanif yasayı! (1338)
 "GAZÎ MUSTAFA KEMAL O!" Evrenseldir ünü! (1349)
 Sayısı "MUHAMMED-ÜL MEHDÎ'nin çıkış günü!" (1349)
 "Ve Aleykümüsselâm sözü!" Bakın ne eder! (1348)
 "ALLAH'ın halifesi!" "O artık olmuştur!" der! (1348)
 "1919'da ATA doğdum" derdi! (1919)
 "ÂLEMLERE RAHMET O!" "Bu söze aklım erdi! (1919)
 Çapraz avuç içleri! Doğum yılı ATA'nın! (1881)
 ALLAH'ın "Yüce kurban dediği" zatı anın! (1881)
 "B" harfi altındaki noktanın O'dur adı! (1880)
 "Toprak bedenden kalkan RAB!" Bu sırrın maksadı! (1880)
 Sıfırı at! ALLAH'ın O "En güzel cemali" (188)
 "Zamanın Mehdîsi" O! Yani Hazret-i ALÎ! (188)
 ALLAH'ı yansıtan kim? Bunu bilmez ahali! (1211)
 O. MÜMİNLER EMÎRÎ! TOPRAK BABASI ALÎ! (1211)
 "Eren veya ölenin içinden çıkar anı!"
 "Kıyamet terazisi!" "İnsanın özü!" yani!
 "Dinliyi ve dinsizi!" "Yüzlerinden ayırır!"
 "Secde edebileni!" Sadece o kayırır!
 MUHAMMED ALÎ'yi de, bak yansıtandan murad! (1364)
 MUSTAFA KEMAL'ın öz RABB'ine verilen ad! (1364)
 "Gayblar âlemine!" "Değişmez özler!" denir. (1191)
 "HAKK'ın yüzü!" Belirir! Ne isek! O ödenir! (1191)
 "Kelime-i şehadet" getir! Hayret edersin!
 "Ve Aleykümüsselâm sözü yorumu!" dersin!
 MÜŞİR! GAZÎ! MUSTAFA! KEMAL! ATATÜRK! Beş ad! (1101)
 Zat ve Kur'an tefsiri! Baş harflerinden murad! (1101)
 Herbir hesapta çıkar! MUHAMMED ALÎ adı!
 Selâmla bitireyim! Artık iznim kalmadı!
 "Zira cennette lâf yok!" "Herkes hep "Selâm eder!"
 "Şükür" hepimiz olduk "ALLAH'ın aslanı" der!
 Selâm! "KIZILKOCALI boyundan gelen Türkmen!"
 "Emevî düzenini!" Lâikçe eyleyen men!
 ALLAH'ın "Nur" adı o! "HAK'ta eriyip" ver renk! (287)
 "MUHAMMED ibn Abdullah!" "Kızılkocalı'ya denk!" (287)
 Sakın bu hesaplara! Demeyin "sırf tesadüf!"
 "Her şeyin hesabını bilen" eder teessüf! (262)
 Uluğ "HAK kimliğini" açıkladı ATA'nın!
 EHLİBEYT'e dâhildir! Onu hakkıyla anın!
 Diyor! MUSTAFA KEMAL ATATÜRK'ün RAB ÖZÜ: (1850)
 Hain olma! Yenile RABB'e verdiğin sözü!
 Sıfırı at! Anlamdan olursun daha emin!
 "ALLAH'ın yüzü" olan ilmene tap Âdem'in! (185)

M. H. ULUĞ KIZILKEÇİLİ
 ANKARA – 21/07/2000

Tarih: 08 Kasım 1938. Prof. Dr. Neşet Ömer İRDELP: "Dilinizi çıkarır mısınız efendim" dedi.

ATATÜRK dilinin yarısını dışarı çıkardı. "Biraz daha çıkarsanız." dedi. Bunun yerine dilini tamamen çekti. Söyleneni anlamıyordu... Başını biraz sağa çevirdi dikkatle baktı ve "ALEYKÜMSELÂM" dedi. Ardından iki gün sonra ölümlerle noktalanacak son komaya girdi. KAYNAKÇA: "Avni ÖZGÜREL.RADİKAL.com.tr 2002"

Ebced ilmine göre isim ve kelimelerin sayısal açılımları:

500 = ALLAH RABB-ül Âlemin = Âlemlerin RABB'i ALLAH

501 = Refik-i a'lâ = Yüce yoldaş

1511 = Lâfz-ı Refik-i a'lâ = Yüce yoldaş sözü

1511 = Hu Hazret-i MUHAMMED = O Hazret-i MUHAMMED'dir

332 = Esselâm-u aleyküm

332 = Hû medlûl-u ism-i ALİ = O, ALİ isminin kanıtıdır

779 = İsm-i sûr-u İsrâfil = İsrâfil'in borusunun ismi

(İsrâfil kıyamet günü kalk borusunu çalan meleğin ismidir)

779 = Tevil-i Esselâm-u aleyküm = Esselâm-u aleyküm'ün yorumu

343 = Vech-el RAHMÂN = Er RAHMÂN'ın yüzü

343 = Kıyam-ı İmam ALİ = İmam ALİ'nin ayağa kalkması

343 = İsm-i Malik-i yevm-üd din = "Hesab günü sahibi"nin ismi

343 = İbn-i Meryem = "Meryem'in oğlu"

343 = İsm-el Hacer = O Hacer'in ismi = yani Kâbe'deki O Hacer-ül esved denen, karataşın ismi.

343 = Müsemma-i İmam ALİ = İmam ALİ diye isimlenen

1493 = Müsemma-i Lâfz-ı alek selek (7. sure/117. ayet) = ALLAH'ın Hz. Musa'ya "Asâni at!" sözünün anlamı

1493 = Tevil-i ayet-i ve refağnahü mekânen aliyâ. = "O'nu (İdris'i) yüce yere çıkardık." ayetinin yorumu. (19. sure/57. ayet)

790 = Tevil-i ism-el Hacer = "Hacer" isminin yorumu

791 = HACI BEKTAŞ-I VELİ

1338 = GAZİ MUSTAFA KEMAL

1338 = Hû mezmun-u "Üscûdul Âdem" = "Âdem'e secde edin" emrinin anlamı o

1338 = Küh-ü Lâfz akimua-el din = "Dini doğrultun" sözünün iç yüzü = Levh-i Mahfuz'un sırrı.

1337 = Hicrî Samsun'a çıkış tarihi = 1919 Milâdî çıkış tarihi.

1348 = Lâfz-ı ve aleyküm-üsselâm = ve aleykümüs-selâm sözü = Hu müsemma-i halifetullah = O, "ALLAH'ın halifesi" diye isimlenendir.

1349 = Hû Gazi Mustafa Kemal = Gazi Mustafa Kemal O = Yevm-i zuhur-u Muhammed-ül Mehdi = Muhammed Mehdi'nin ortaya çıkış günü.

1919 = Lâfz-ı Rahmeten lil âlemin = Âlemlere rahmet sözü

1881 = Vakt-i zuhur el recûl = Hakeren'in içten dışa çıkma vakti

1881 = Müsemma-i Zebh-i azîm = Yüce Kurban diye isimlenen (37. sure/107. ayet)

1211 = Mazharullah = ALLAH'ı yansıtan = Zat-ı ALİ

1364 = İsm-i hassı-RABB'i Mustafa Kemal = Mustafa Kemal'in has RABB'i (Kişisel RABB'i)

1364 = Hû mazhar-ı MUHAMMED ALİ = O MUHAMMED ALİ'nin aynası

1191 = Âyân-ı sabite = Değişmez özler

1191 = Âlâm el Guyub = Gayblar âlemi

1191 = Zuhur-u vechullah = ALLAH'ın yüzünün ortaya çıkması

1101 = ZAT = Tefsir-i Kur'an

1211 = Hû emîr el müminin ALİ Ebu-Türab = O müminlerin emîri toprak babası ALİ

1850 = Hû mazmun-u tecdid-i biat = RABB'ine bağlanmanın yenilenmesi kavramı o

1850 = RABB-i hassı Mustafa Kemal ATATÜRK = Mustafa Kemal ATATÜRK'ün has RABB'i

1101 = M+Ğ+M+K+A (Müşir Gazi Mustafa Kemal ATATÜRK baş harfleri)

185 = İlm-i Âdem = Âdem'in ilmi

188 = Mehdi-ül zaman = Zamanın Mehdisi

287 = MUHAMMED ibn-i Abdullah = Kızılkocalı = En Nûr

262 = Her şeyin hesabını bilen = ALLAH'ın "El Hasîb" adı⁵⁸⁶

⁵⁸⁶ M.H.Uluğ Kızılköçü, <http://www.ondokuz.gen.tr/ataninozkimligi.htm>.

EK-2

Ebced hesabının Yahudilere dayandığını, aşağıdaki makale de ortaya koymaktadır:

ARAP HARFLERİNİN SIRLARI

Güç kelimeleri ve harfleri bütün majikal sistemlerin esasını teşkil etmektedir. Kabala'da 22 İbranî harflerin ilişkileri sembolik şekilde o sistemde birbirlerine tekabül eden fikir ve düşünceler için bir temel oluşturmaktadır. Bu tefekkürü etkilemektedir ve pratik majide şuurun yüceltilmesine yarar. Geleneksel olarak, İbranî harfler Kabalistik Hayat Ağacına, Tarot kartlarına ve hemen hemen her okült tekabüle addedilmiştir. Bu harfler Arap diline (Arapça'nın geldiği) Aramca'dan göç etmiştir. Ancak, Arapça'da birkaç harf daha gelişmiştir. Modern Arapça'da 28 harf vardır ve bunlara yeni dört harf daha eklenmiştir, ama bu yeni harfler fiilî olarak kullanılmamaktadır. Böylece toplam 32 harfe çıkmıştır, ama sistemimizde sadece 28 harf üzerinde odaklaşırız. Her harf, 10 temel şeklin birini veya ikisini içermektedir. Bunlar Kur'an-ı Kerim'de söz edilen mükemmel on, veya Hayat Ağacındaki on Sefirottur.

Daha fazla ileri gitmeden, Arap Alfabesinin temel ilkelerini size sunmak üzere bir tablo hazırladık. İlk sütunda Arap Alfabesinin harfleri bulunmaktadır. Basılı harflerde Arap Alfabesinin harfleri bulunmaktadır. Basılı harflere kıyasla el yazısında doğal olarak bir fark oluşacağı gibi, bu harflerin şekilleri elle yazılış şekilleriyle karıştırılmamalıdır. İkinci sütunda Arap harflerinin genel telâffuzu vardır. Üçüncü sütunda harflerin İbranî karşılığı verilmiştir. Dördüncü sütunda ise harflerin ebced değerleri verilmiştir. **Kabala'da Gematria olarak bilinen sistemle Arabî ebced değerleri birbirine uyumludur.** Bu tabloda Arap ve İbranî harfleri arasındaki benzerlikleri ve farkları görebilirsiniz:

Arap Harfi	Adı	İbranice Karşılığı	Ebced Değeri
ا	Alef	א	1
ب	Ba	ב	2
ג	Cim	ג	3
ד	Dal	ד	4
ה	Hah	ה	5
ו	Waw	ו	6
ז	Zin	ז	7
ח	Ha	ח	8
ט	Tah	ט	9
י	Ya	י	10
כ	Kâf	כ, ך	20 (500)
ל	Lam	ל	30
מ	Mim	מ	40 (600)
נ	Nun	נ, נו	50 (700)
ס	Sin	ס	60
ע	Ayin	ע	70
פ	Fa	פ, ף	80 (800)
צ	Sad	צ, ץ	90 (900)
ק	Qaf	ק	100

ר	Ra	ר	200
ש	Şin	ש	300
ת	Ta	ת	400
ת	Tha		500
ת	Kha		600
ת	Tza		700
ד	Dad		800
ז	Tzah		900
ג	Ghyn		1000

(...)⁵⁸⁷

⁵⁸⁷ <http://www.hermetics.org/ArapHarfleri.html>, damkar.org'dan çev. Kemal Menemencioğlu.

4. BÖLÜM

NUR RİSALELERİ'NDE HZ. ALİ

Said Nursî, kendisi ve risalelerine Kur'an'ın ve hadislerin ettiği işaretler, imalar... ile yetinmez. Ona, yazdığı kasidelerinde Hz. Ali de işaret etmektedir! Bu işaretler (?) *Nur Risaleleri*'nde "Keramet-i Aleviye" adı altında takdim edilmiştir. *Nur Risaleleri*'ndeki ifadelerden; âdetâ, Hz. Ali'nin kasidesini adından başlayıp sonuna kadar Said Nursî'ye ileride neler yapması gerektiğini ve *Nur Risaleleri*'ne verdiği isimleri göstermek için şifreli bir biçimde yazdığı anlaşılmaktadır. *Nur Risaleleri*'nin metinlerini yazarken ihtiyarsız olduğu gibi, Said Nursî'nin bunların tesmiyesinde de özgür olmadığı anlaşılmaktadır! Neredeyse, bu isimlerin tevkîfî olduğunu iddia edecektir!

Hz. Ali ile Said Nursî ve *Nur Risaleleri* arasındaki bağ (?), yine ebced ve cifir hesapları ile kurulmuştur. Fakat, bu bağın, ebced ve cifir hesapları yapılmadan, sırf kasidelerdeki lâfızlardan yola çıkılarak kurulduğuna da çokça rastlanmaktadır. Said Nursî'nin; Hz. Ali'ye isnat edilen kasidelerin ebcedî, cifrî ve lâfzî yorumlarında -Kur'an'ı tefsirine kıyasla- kalemını daha rahat oynattığı gözlenmektedir.

Bu bölüme de *Nur Risaleleri*'nden konuyla ilgili alıntılar verilerek başlanmış, geçen bölümde olduğu gibi, bunların tek tek incelenmesi yoluna gidilmemiştir. Said Nursî, "Celcelûtiye" kasidesini ebced ve cifir hesaplarının delillerinden biri olarak ileri sürdüğünden, bu kaside bu yönden de incelenmiş, daha sonra kasidelerin Hz. Ali'ye izafeti ve kasidelerin mahiyeti sorgulanmıştır.

Said Nursî ve *Nur Risaleleri*'yle ilgili haberlerin başmuhabiri olan Hz. Ali, elbette bu tahbirde yalnız değildir!... Abdülkadir Geylânî de bu işin ortaklarından! Hatta, Kur'an'dan başka "kütüb-ü sabıka"da da Said Nursî ve *Nur Risaleleri* ile ilgili bu kabil haberlere rastlanmaktadır! Geylânî'ye isnaden "Keramet-i Gavsiye" adı altında takdim edilen sözler ve "kütüb-ü sabıka"nın haberleri (?), *Nur Risaleleri*'nde Hz. Ali'nin verdiği haberlerle (?) beraber telâkki edildiğinden, bu bölümde incelenmiştir.

Nur Risaleleri'ndeki Hz. Ali'yle ilgili hadisler, *Nur Risaleleri*'ndeki hadisleri incelediğimiz bölümün konusu olmasına rağmen, ilgisi nedeniyle, bu bölümde ele alınmıştır.

4.1. KERAMET-İ ALEVİYE (?)

(...) İmam-ı Ali (R.A.) Kaside-i Celcelûtiyesinde sarahat derecesinde Risale-in-Nur'a bakmış ve ona işaret ederek demiş (...)⁵⁸⁸

Hazret-i Ali (R.A.) Ercüze'sinde ve Gavs-ı A'zam (R.A.) Kasidesinde Resaili'n-Nur'a kerametkârane işaret ettikleri vakit (...)⁵⁸⁹

Hz. Ali (R.A.) İbn-i Ebu Talib Keramullahü vechehü ihbarat-ı gaybiyeye ait şu kasidesinin bir kısmında Risale-i Nur şakirdlerine bilhassa baktığına müteaddit emareler var. O da Gavs-ı Geylani gibi Risale-i Nur'un makbuliyetini imza ediyor ve alkışlıyor.⁵⁹⁰

İmam-ı Ali (R.A.) bir def'a "ekıd kevkebî" fıkrasıyle âhir zamanda Risale-i Nur'u dua ile Allahtan niyaz eder, ister ve bidayette oniki risaleden ibaret bulunduğundan, yalnız oniki Risalesine işaret ediyor. İkinci def'ada "tükädü Sirâcü'n-Nûri" fıkrasıyle daha sarîh bir surette Risale-i Nur'u medih ve senâ ile göstererek tekemmülüne işareten, umum Sözlere ve Mektupları ve Lem'aları remzen haber verir.⁵⁹¹

Hazret-i İmam-ı Ali (R.A.) "tükädü Sirâcü'n-Nûri" fıkrasıyle Risale-i Nur'u tarihiyle ve ismiyle ve mahiyetiyle ve esaslarıyla ve hizmetiyle ve vazifesiyle gösterdikten sonra (...)⁵⁹²

Celcelutiyye Said Nursî'ye Bedî' demiş. Bundan daha güzel medh ve bundan daha a'lâ ve ezka bir vasıf mı olur.⁵⁹³

(...) bilâperva hükmediyoruz ki; Hazret-i İmam-ı Ali (R.A.) hem Risale-i Nur'dan, hem çok ehemmiyetli risalelerinden mâna-yı hakikî ve mecazî ile işârî ve remzî ve imai ve telvihi bir surette haber veriyor.⁵⁹⁴

Hazret-i Ali o mücizevâri kerametiyle ve Hazret-i Gavs-ı A'zam (K.S.) o hârîka keramet-i gaybiyesiyle sizlere (Risâle-i Nur şakirdlerine), sırr-ı ihlâsa binaen iltifat ediyorlar ve himayetkârâne teselli verip hizmetinizi mânen alkışlıyorlar.⁵⁹⁵

Evet Hazret-i Ali Radıyallahü Anh, "Kaside-i Celcelûtiye"de iki suretle Risâle-i Nur'dan haber verdiği gibi, "Âyetü'l-Kübrâ Risâlesi"ne işareten "vebî'l-âyeti'l-kübrâ eminnî mine'l-feceti" der. Ve bu işaretle imâ eder ki: "Âyetül Kübrâ" yüzünden ehemmiyetli bir musibet Risâle-i Nur talebelerine gelecek ve Âyetül Kübrâ hakkı için o "fecet" ve "musibetten şakirdlerine Eman ver," diye niyâz eder, o risâleyi ve menbainı şefaathı yapar. (...)

Hem o kasîdede, (...) der:

"tilke hurûfu'n-nûri (...)"

⁵⁸⁸ Sikke-i Tasdik-ı Gaybî, 75, Birinci Şua/İki Acib Suale Karşı Defaten Hatıra Gelen Garib Cevaptır/İkinci Bir İhtar.

⁵⁸⁹ Sikke-i Tasdik-ı Gaybî, 106, Birinci Şua/Yirmidokuzuncu Ayet.

⁵⁹⁰ Sikke-i Tasdik-ı Gaybî, 168-169, Onsekizinci Lem'a.

⁵⁹¹ Sikke-i Tasdik-ı Gaybî, 138, Sekizinci Şua/Altıncı Remz.

⁵⁹² Sikke-i Tasdik-ı Gaybî, 145, Sekizinci Şua/Sekizinci Remz/İkinci Sual/Üçüncüsü.

⁵⁹³ Sirâcü'n-Nûr, 251, Hasan Feyzi'nin Mersiyesi.

⁵⁹⁴ Şuâlar, 589, Sekizinci Şua/Yedinci Remz.

⁵⁹⁵ Rehberler, 261, İhlâs Risalesi/Üçüncü Düsturunuz.

Yâni: "İşte Risâle-i Nur'un sözleri, hurufları ki, onlara işaretler eyledik. Sen onların hassalarını topla ve mânalarını tahkik et. Bütün hayır ve saadet, onlarla tamam olur" der. "Hurufların mânâlarını tahkik et" karinesiyle meâni ifade etmeyen hecaî harfler murad olmadığına belki kelimeler mânâsındaki "Sözler" namıyla Risale-i Nur muraddır.⁵⁹⁶

(...) Hz. Ali (R.A.) Ercüze ve Celcelûtiye'sinde Risale-i Nur'u alkışlıyor, haber veriyor ve müellifi ile konuşuyor, teselli ediyor.⁵⁹⁷

Hz. Ali'nin kasidesinde ebced hesabıyla, "binüçyüzellide Said-i Kürdî gelecektir" çıkıyor. Hülâgû'dan ve latin hurufundan ve İslâm deccalından ve bir kısım ulemâların yanlışlarından kat'i haber veren İmam-ı Ali o cümle ile biçare Said'e diyor: "Sen o zamana yetişeceksin. Cenab-ı Hak'tan muhafazanı niyaz eyle"⁵⁹⁸

Demek İmam-ı Ali (R.A.) bütün ulumunun hazinesi olan Kur'an-ı Muciz-ül-Beyan'ın bir şu'le-i i'cazı olan Risale-i Nur'u Cenab-ı Hak'tan ahir zamanda Kur'an'a çelik bir sur ve parlak bir yıldız istemiş ve duası kabul olmuş.⁵⁹⁹

(..) İmam-ı Ali kerâmet-i gaybiyesinde, Risale-i Nur'a "Sirâcün-nûr" nâmını vermesi, bu âyetin⁶⁰⁰ bu fıkrasından mülhemdir denilebilir.⁶⁰¹

(...) İmam-ı Ali (R.A.) Kaside-i celcelûtiyesinde, Siracü'n-nur'dan sarahat derecesinde haber verdiği gibi, yine o Kasidede Siracü'n-nur'un en nâmdar risalelerine parmak basıyor, adeta alkışlıyor (...).

İmam-ı Ali'nin (Radıyallahü anhü) Âyet-ül-Kübrâ namını verdiği "Yedinci Şuâ"ı bitirdiğim aynı vakitte -îtikadımca bana acele bir mükâfat ve bir ücret olarak- geceleyin Celcelûtiye'yi okudum. Birden bir ihtar-ı gaybî gibi kalbime denildi: İmam-ı Ali Radıyallahü anhü Risale-i Nur ile çok meşguldür. Mecmuundan haber verdiği gibi kıymetdâr risalelerine de işaret derecesinde remzedip îma ediyor. Eğer sarîh bir surette gaybdan haber vermek (çok zararları bulunduğu hâkimete münafi olduğu cihetle) hikmet-i İlâhiye tarafından yasak olmasa idi tasrih edecekti.⁶⁰²

Hazret-i İmam-ı Ali Radıyallahu Anh ve Kerremallahu Vechehu, Kaside-i Celcelûtiye'sinde kerametkârane Risale-i Nur'dan haber verdiği yerde, Risale-i Nur'u "Siracinnur" ve "Siracissürc" namlarıyla tesmiye ederek, Risale-i Nur'un üç ismine iki isim ilâve etmesi (...).⁶⁰³

⁵⁹⁶ Siracü'n-Nûr, 174-175, Denizli Müdâfaası/Bu gelen fıkra buraya müsveddeye girdi. Belki bir hikmeti var diye çıkarmadık.

⁵⁹⁷ Sikke-i Tasdik-ı Gaybî, 164, Yirmisekizinci Lem'a/Keramet-i Aleviyenin Neticesi.

⁵⁹⁸ Müdâfaalar, 124, Denizli Müdâfâsı/Ankara ehl-i vukufunun ittifakla bizi, şimdye kadar suçlu vehmini veren "emniyeti ihlal, cem'iyyet kurmak, tarikat gütmek, hükûmete ve siyasete ilişmek" (...)/İkinci Sehit.

⁵⁹⁹ Sikke-i Tasdik-ı Gaybî, 151-152, Yirmisekizinci Lem'a/İkinci Keramet-i Aleviye.

⁶⁰⁰ "Ey Peygamber! Biz seni; şahit, müjdecî, uyarıcı, kendi izniyle Allah'a davet edici ve aydınlatıcı bir ışık (sirâcen munîran) olarak gönderdik." (Ahzâb, 33/45-46) ayeti kastedilmektedir.

⁶⁰¹ Barla Lâhikası, 248-249, Yirmi Yedinci Mektuptan/Risale-i Nur'un fa'al bir şâkirdi olan, Ahmed Nazif Çelebi'nin bir istihracıdır ve bir fıkrasıdır. Bunu, hem Birinci Şuâ'nın otuz ikinci âyeti olarak ve hem Yirmi Yedinci Mektubun fıkralarında kaydetmek münâsib görüldü.

⁶⁰² Şuâlar, 573; Sikke-i Tasdik-ı Gaybî, 125, Sekizinci Şua/İmam-ı Ali'nin (Radıyallahü anhü) Risale-i Nura dair üçüncü BİR KERÂMETİDİR/Birincisi.

⁶⁰³ Şuâlar, 33, İkinci Şua/Hâtime/Tevhidî Bir Münâcât ve Mukaddimesi.

*İmam-ı Ali Sirac-ün-Nur'dan haber verdikten sonra yine otuzüç ve bir cihetle otuziki adet Süryanice Esmâyı tadâd ederken Risale-i Nur'un en kuvvetli, en kıymetdar olan Mu'cizat-ı Kur'aniye Risalesine ve Otuzikinci Söz'e kuvvetli işaret ettiği gibi, sair risalelere de remzen veya îmâen veya telvihen bakar.*⁶⁰⁴

*İmam-ı Ali'nin (R.A.) Âyet-ül-Kübrâ namını verdiği, "Yedinci Şua" Risalesi'ni yazmakta çok zahmet çektiğime bir mükâfat-ı acile ve bir alâmet-i makbuliyet ve bir medâr-ı teşvik olarak bu keramet-i Celcelûtiye, inâyet-i İlâhiye tarafından verildiğine şüphem kalmamış.*⁶⁰⁵

*(...) Âyet-ül-Kübra risâlesinin öyle bir ehemmiyeti var ki; İmam-ı Ali (R.A.) keramat-ı gaybiyesinde bu risaleye, "Âyet-i Kübra" ve "Asâ-yı Mûsa" namlarını vermiş. Risale-i Nur'un risaleleri içinde buna hususî bakıp, nazar-ı dikkati celbetmiş. "Âyet-ül-kübra" nın bir hakikî tefsiri olan bu "Âyet-ül-kübra Risalesi", Hazret-i İmam'ın (R.A.) tâbirince, "Asâ-yı Mûsa" nâmında "Yedinci Şuâ" kitabıdır.*⁶⁰⁶

(...) "Yirmidokuzuncu Söz"e Hazret-i İmam-ı Ali Radiyallahü anhü zikir ve tadât ettiği surelerin yirmidokuzuncu mertebesinde "ve'-ş-şemsu kuvvirat" ile ona işaret eder. (...)

(...) "Otuzuncu Söz" nâmındaki "Zerrat Risalesi"ne Hazret-i İmam-ı Ali Radiyallahü anhü Otuzuncu Mertebede "vebi'z-zâriyâti zervan" kasemiyle ona işaret eder. Evet bu işarete lâfzan ve sûreten sûre-i "ve'z-zâriyâti zervan" ve Risâle-i Zerrat, birbirine müşabehet ile beraber mâna cihetiyle dahi münasebet var. (...)

(...) "Otuzbirinci Söz" namında ve mertebesinde bulunan Risale-i Mi'rac'a, Hazret-i İmam-ı Ali (R.A.) Otuzbirinci Mertebede Mi'rac-ı Ahmedî (A.S.M.) ve Kab-ı Kavseyn'deki müşahede ve mülâkemeyi sarîh bir surette başlayan "ve'n-necmi izâ hevâ" nın başında bulunan "ve'n-necmi izâ hevâ" cümlesi ile sarahata yakın bir tarzda o Risaleye işaret eder ve sûre-i "ve't-tûri" yi bırakarak "ve'z-zâriyâti" den sonra "ve'n-necmi" suresini zikretmesi bu işareti kuvvetlendirir.

*Hem Şakk-ı Kamer Mu'cizesini, münkirolere karşı kuvvetli deliller ile isbat eden Mi'rac Risalesi'nin Zeyli bulunan "Şakk-ı Kamer Risalesi" namında Otuzbirinci Mertebenin ahirinde olan o Risaleye, Hazret-i İmam-ı Ali (R.A.) (...) sarahata yakın işaret eder.*⁶⁰⁷

*İmam-ı Ali'nin fevkalâde takdirine mazhar olan Otuzikinci sözün (...).*⁶⁰⁸

İslâmlar içinde, dellâllar elinde teşhir suretinde gezdirmeye lâyık olan Risale-i Nur, maatteessüf gayet gizli perde altında intişar ve istitara mecbur olmasına işâreten

⁶⁰⁴ *Sikke-i Tasdik-ı Gaybî*, 133, Sekizinci Şua/İmam-ı Ali'nin (Radiyallahü anhü) Risale-i Nur'a dair üçüncü BİR KERÂMETİDİR/Dördüncü Remz.

⁶⁰⁵ *Sikke-i Tasdik-ı Gaybî*, 124, Sekizinci Şua/Üçüncü Bir Keramet-i Aleviye/Bir İfade-i meram.

⁶⁰⁶ *Şuâlar*, 83, Yedinci Şua/Mühim Bir İhtar ve Bir İfade-i Meram/Beşincisi.

⁶⁰⁷ *Sikke-i Tasdik-ı Gaybî*, 126-127, Sekizinci Şua/İmam-ı Ali'nin (Radiyallahü anhü) Risale-i Nura dair üçüncü BİR KERÂMETİDİR/Birincisi.

⁶⁰⁸ *Kastamonu Lâhikası*, 127, Yirmiyedinci Mektubdan/Mehmed Feyzi, Emin, Halil, Hilmi, Abdurrahman Salahaddin, Said.

İmam-ı Ali Radıyallahü Anhü, iki def'a "sırran beyâneten" ve "sırran tenevveret" kelimeleriyle "sırran" yalnız gizli intişar edebilir. Müteaccibane haber veriyor.⁶⁰⁹

Nasılki Hazret-i İmam-ı Ali (R.A.) sarîh bir surette Sirac-ün-Nur'un tarih-i te'lifini ve tekemmül zamanını ve meşhur ismini "tukādu sirācu'n-nûri" fıkrasıyla haber vermiş. Öyle de "binûri celâlin bâzihin ve şerantahin" ilâ âhir... fıkrasıyla de Sirac-ün-Nur'un esaslarından haber veriyor. "Celâlin bâzihin" izzet, azamet ve celâl ve kibriyadır. "Şerantahin" Süryanice Rauf ve "berkūtin" Rahîmdir. Demek Hazret-i İmam-ı Ali Radıyallahü Anhü Sirac-ün-Nur'u târif ediyor. Hayatını ve nurunu, kibriya ve azamet ve re'fet ve rahimiyetten alıyor diye mümtaz hâsiyetini beyan eder.⁶¹⁰

Hazret-i İmam-ı Ali Radıyallahü Anhü, bu fıkrada "bihi'n-nûru uhmidet" cümlesiyle diyor ki: Bin üçyüz ellidörtte (1354) Sirac-ün-Nur -yâni Risale-i Nurun nuru- ile dalâletin tecavüz eden narı inşaallah sönecek. (...) Evet cifirce "bihi'n-nâru uhmidet" bin üçyüz ellidört (1354) eder. Lillâhilhamd, Sirac-ün-Nurun El-Âyet-ül-Kübrâsı gibi çok risaleleri var. Her biri kuvvetli birer lâmba hükmünde sırat-ı müstakîmi gösterip İmam-ı Ali Radıyallahü Anhü'nün haberini tasdik ediyorlar.

(...) Saidin (R.A.) iki maruf lâkabına remzen ve ismen îma eden ve "kendini muhafaza et" emrini veren; ve o tarihte herkesten ziyade müteaddit tehlikelere maruz bulunacağını telvih eden "Ercüze"nin âhirlerindeki:

"fes'el limevlâke'l-azîmi's-şâni yâ müdriken lizâlike'z-zemâni bien yukîke şerra tilke'l-fitneti ve şerra kulli kurbetin ve mihnetin" fıkrasıyla diyor: "Ya Said-el-Kürdî! Bin üçyüz ellidört tarihine yetişirsen Mevlâyı Azîmden, o zamanın ve o asrın şerlerinden muhafazanı iste ve yalvar"

(...) Sonra İmam-ı Ali (R.A.) Sekine ile meşgul olan Said'e (R.A.) bakar, konuşur; akabinde "yâ müdriken lizâlike'z-zemâni" der. İki-üç yerde kuvvetli işaret ile Said (R.A.) ismini verdiği şâkirdine hitaben "Kendini Sekine ile dua edip muhafazaya çalış." "Yâ"-i nidâi'den sonra müteaddit karineler ve emâreler ile Said var. Demek ya Said (R.A.) "müdriken lizâlike'z-zemâni" olur. Bu fıkra nasılki "müdriken" kelimesiyle "Elkürdî" lâkabına hem lâfzan hem cifren bakar. Çünkü mimsiz "derken" Kürd kalbidir. Mim ise, "lâm" ve "yâ" ye tam muvafıktır. Öyle de: Diğer bir ismi olan Bediüzzaman lâkabına dahi "ezzaman" kelimesiyle îma etmekle beraber bin üçyüz ellidört (1354) veya, bin üçyüz ellibeş (1355) makam-ı cifrîsiyle Said'in (R.A.) hakikat-ı hâlini ve hilâf-ı âdet vaziyetini ve hıfz u vikaye için kesretli duasını ve halvet ve inzivasını tamamıyla tâbir ve ifade ettiğinden sarahata yakın surette parmağını O'nun başına ve o Kasidede teselli için basıyor. Ve burada da "bihi'n-nâru uhmidet" sırrına mazhar olan Risale-i Nur'u alkışlıyor.⁶¹¹

Hazret-i İmam-ı Ali (R.A.)

"bede'tu bismillâhi rûhî bihi'htedet ilâ keşfi esrârin bibâtinihi'ntavet"

⁶⁰⁹ Sikke-i Tasdik-ı Gaybî, 130, Sekizinci Şua/İmam-ı Ali'nin (Radıyallahü anhü) Risale-i Nura dair üçüncü BİR KERÂMETİDİR/Üçüncü Remz/Birincisi.

⁶¹⁰ Sikke-i Tasdik-ı Gaybî, 130, Sekizinci Şua/İmam-ı Ali'nin (Radıyallahü anhü) Risale-i Nura dair üçüncü BİR KERÂMETİDİR/Üçüncü Remz/İkincisi.

⁶¹¹ Sikke-i Tasdik-ı Gaybî, 131-133, Sekizinci Şua/İmam-ı Ali'nin (Radıyallahü anhü) Risale-i Nura dair üçüncü BİR KERÂMETİDİR/Üçüncü Remz/üçüncüsü.

deyip Risalelerin başı ve Birinci Söz olan Bismillah Risalesine baktığı gibi (...) Öyle de:

"biesmâike'l-husnâ ecirnî mine'ş-şetet" cümlesiyle Otuzuncu Lem'aya, yâni müstakil Lem'aların en son olan Esmâ-i Sitte Risalesine tahsin ederek bakıyor ve "hurûfun libehrâmin 'alet ve teşâhemat" kelâmı ile dahi Otuzuncu Lem'ayı tâkip eden işârat-ı huruf-u Kur'aniye Risalesine takdir edip işaretle tasdik ediyor.

"ve ismi 'asâ Mûsâ bihi'z-zulmetu'ncelet" kelimesiyle dahi şimdilik en âhir Risale ve tevhid ve îmanın elinde Âsâ-yı Mûsâ gibi hârikalı en kuvvetli bürhan olan mecmua Risalesini senakârane remzen gösteriyor.⁶¹²

Celcelûtiye, Süryanîce bedî' demektir. Ve bedî' mânasındadır. İbareleri bedî' olan Risale-i Nur, Celcelûtiyede mühim bir mevki tutup ekser yerlerinde tereşşuhatı görüldüğünden, Kasidenin ismi ona bakıyor gibi verilmiş. Hem şimdi anlıyorum ki: Eskiden beri benim liyakatım olmadığı halde bana verilen Bediüzzaman lâkabı benim değildir. Belki, Risale-i Nur'un mânevî bir ismi idi. Zâhir bir tercümanına âriyeten ve emaneten takılmış. Şimdi o emanet isim, hakikî sahibine iade edilmiş. Demek Süryanîce bedî' mânasında ve Kasidede tekerrürüne binaen Kasideye verilen Celcelûtiye ismi, işârî bir tarzda bid'at zamanında çıkan Bediülbeyan ve Bediüzzaman olan Risale-i Nur'un hem ibare, hem mâna, hem isim noktalarıyla bedîliğine münasebettarlığını ihsas etmesine ve bu isim bir parça Ona da bakmasına ve bu ismin müsemmasında Risale-i Nur çok yer işgal ettiği için hak kazanmış olduğunu tahmin ediyorum.⁶¹³

...

4.1.1. CELCELÛTIYE

(Ebcet ve cifir hesaplarının delillerinden) İKİNCİSİ: Hazret-i Ali Radıyallahü Anh'ın en meşhur kaside-i Celcelûtiyesi, baştan nihayete kadar bir nevi hesab-ı ebcetî ve cifir ile te'lif edilmiş ve böyle de matbaalarda basılmış.⁶¹⁴

Said Nursî, Hz. Ali (r.a.)'ye isnat ettiği bu kasidenin ne isnadını ne de kaynağını vermiştir.

Rafızîler, Şiîler ve bilgilerini bunlardan alan kimseler, ehlibeytten aldıklarını iddia ettikleri ya dinî ilimlerle ya da tabiî ilimlerle ilgili birtakım sırlara ve hakikatlere muttalî olduklarını iddia ederler. Onlar böyle bir iddiayı, gizlenmesinin öğütlenmesi ve hakikati bilinemeyen bu sırlara iman edilmesi gerekli birtakım hususlardan dolayı ileri sürmektedirler. Hâlbuki, iddialarının tamamı uydurulmuş bir yalan ve atılmış bir iftiradır.

⁶¹² Sikke-i Tasdik-ı Gaybî, 141-142, Sekizinci Şua/İmam-ı Ali'nin (Radıyallahü anhü) Risale-i Nura dair üçüncü BİR KERÂMETİDİR/Yedinci Remz.

⁶¹³ Sikke-i Tasdik-ı Gaybî, 142-143, Sekizinci Şua/İmam-ı Ali'nin (Radıyallahü anhü) Risale-i Nura dair üçüncü BİR KERÂMETİDİR/Yedinci Remz.

⁶¹⁴ Şuâlar, 560; Sikke-i Tasdik-ı Gaybî, 98, Birinci Şua/Yirmidördüncü Âyet ve Âyetler/İzahtan Evvel Mühim Bir İhtar/İkincisi.

Bu Rafizîler, çeşitli gruplar içinde en çok yalan uyduran ve en çok gizli ilim iddiasında bulunanlardır. Bu sebeple Bâtînîler ve Karmatîler de Rafizî sayılmışlardır.

Rafizîler ilk olarak emîrül-müminin Ali b. Ebu Talip (r.a.) döneminde çıkmışlar ve Hz. Ali'nin özel olarak bazı ilimlere ait sırlara ve vasiyete sahip olduğu iddiasında bulunmaya başlamışlardır. Bunun üzerine Hz. Ali'nin ileri gelen yakınları, ona böyle bir şeyin olup olmadığını sormuşlar, Hz. Ali de böyle bir şeyin olmadığını bildirmişti. Daha sonra çevrede böyle bir sözün söylendiğini öğrenen Hz. Ali, halka bir konuşma yapmış ve kendisinin böyle bir sır ve vasiyete sahip olmadığını açıklamıştı.

Sahih rivayetleri nakleden hadis âlimleri, Hz. Ali'nin bu sözlerini birçok varyantıyla tahrîç etmişlerdir. Meselâ; Ebu Cühayfe'den sahih olarak şu rivayet nakledilir:

Ben, Ali b. Ebu Talip'e:

-Allah'ın Kitabında bulunandan başka yanınızda vahiyden bir şey var mıdır? diye sordum. Ali (r.a.):

-Hayır, yoktur. Taneyi toprak içinde yaran ve insanı yaratan Allah'a yemin ederim ki, benim bildiğim şey, ancak Allah'ın Kur'an'daki hükümleri anlama hususunda insana ihsan etmekte olduğu anlama kabiliyetidir. Bir de şu sahifede yazılı olan hükümlerdir, dedi. Ben:

-Bu sahifedeki hükümler nedir? dedim. Ali:

-Bu sahifede maktulün diyeti, esirin kurtarılması ve bir kâfire mukabil bir Müslümanın öldürülmeyeceği hükümleri vardır, dedi.⁶¹⁵

Buhârî ve *Müslim*'de de İbrahim et-Teymî, babası tarikiyle Hz. Ali'den şöyle dediğini rivayet etmiştir -ki bu tarik, yeryüzünün en sahih isnatlarından biridir:-

"Bizim yanımızda Allah'ın Kitabından ve bir de şu sahifeden başka okuyacağımız bir şey olduğunu iddia eden, muhakkak yalan söylemiştir. Bu sahifenin içinde diyet olarak verilecek develerin yaşları ile yaralardan bazı şeylerin beyanı vardır. Bir de bu sahifenin içinde Peygamber'in şöyle buyurduğu yazılıdır:

"Medine'nin Ayr ile Sevr dağları arasındaki sahası haremdir. (...)"⁶¹⁶

Ulema, bu ve benzer sahih hadislerle dayanarak Hz. Peygamber'in Hz. Ali'ye ve ehlibeyte özel mahiyette bir ilim verildiği yolunda Hz. Ali'ye ve ehlibeyte nisbet edilerek nakledilen rivayetlerin asılsız olduğunu göstermiştir. Sözü edilen özel ilimler cefr, bitâhe, cedvel ve benzeri şeylerle Bâtînî Karmatîlerin Şiadan aldıkları diğer birtakım hususlardır. Hiç şüphe yok ki, **başka bir kimseye nisbet edilmeyen pek çok yalan ve asılsız rivayet Hz. Ali'ye ve ehlibeyte nisbet edilmiştir.**⁶¹⁷

Nitekim, ulemadan İbn Battal⁶¹⁸, Kirmanî⁶¹⁹, Aynî⁶²⁰ bu hadislerden hep aynı sonucu çıkarmışlardır.

⁶¹⁵ *Buhârî*, Cihâd, 170/247.

⁶¹⁶ *Müslim*, Hacc, 85/467; *Buhârî*, Cizye, 17/21.

⁶¹⁷ İbn Teymiye, *Külliyat*, 4/80-81; 2/229.

⁶¹⁸ Sofuoğlu, *Sahîh-i Buhârî ve Tercemesi*, 1/265.

⁶¹⁹ Sofuoğlu, *Sahîh-i Buhârî ve Tercemesi*, 15/7161.

Manzum olarak (Celcelûtiye, Ercüze gibi) veya benzeri şekillerde nakledilen bu tür destanların tamamı için de aynı şeyleri söylemek gerekir; bunların tamamı yalandır, uydurmadır.⁶²¹

Said Nursî, Hz. Ali'ye isnat ettiği bu uydurma kasidelerden kendisi ve *Nur Risaleleri*'ne pay çıkarmakla kalmamış, pervasızca bunların kaynağının vahiy olduğunu da iddia etmiştir:

*Madem Celcelûtiye vahy yolu ile Peygamber Aleyhissalâtü Vesselâma nâzil olmuştur. Ve Allâm-ül-Guyûbun ilmiyle ifade-i mâna eder. Hem madem Celcelûtiye mâna-yı mecazî ile o kasidenin hakikatını isbat eden Risale-i Nur'a sarîhan; ve onun onüç ehemmiyetli risalelerine işareten haber vermekle beraber Risale-i Nur müellifi ve bunun onüç ehemmiyetli vâkıat-ı hayatına îmaen, remzen, işareten mâna-yı mecazî ile haber veriyor.*⁶²²

*Hem madem Celcelûtiyenin aslı vahy'dir. Ve esrarlıdır. Ve gelecek zamana bakıyor; ve gaybî umur-u istikbaliyeden haber veriyor. Ve madem Kur'an itibariyle bu asır dehşetlidir ve Kur'an hesabıyla Risale-i Nur bu karanlık asırda ehemmiyetli bir hâdisedir. Ve madem serahat derecesinde çok karine ve emârelerle Risale-i Nur ve eczaları bu mevkie lâyıktırlar ve Hazret-i İmam-ı Ali'nin (R.A.) nazar-ı takdirine ve tahsinine ve onlardan haber vermesine liyakatları ve kıymetleri var. Ve mâdem Hazret-i İmam-ı Ali (R.A.) Sirac-ün-Nurdan, zâhir bir surette haber verdikten sonra ikinci derecede perdeli bir tarzda Sözlerden, sonra Mektuplardan, sonra Lem'alardan, Risalelerdeki gibi aynı tertip, aynı makam, aynı numara tahtında kuvvetli karinelerin sevkiyle kelâm delâlet ve Hazret-i İmam-ı Ali'nin (R.A.) işaret ettiğini isbat eylemiş.*⁶²³

Eğer bir muannid tarafından denilse: Hazret-i İmam-ı Ali (R.A.) bu umum mecâzî mânaları irade etmemiş?

*Biz de deriz ki: Faraza Hazret-i İmam-ı Ali (R.A.) irade etmezse, fakat kelâm delâlet eder. Ve karinelerin kuvvetiyle işarî ve zımnî delâletle mânaları içine dahil eder. Hem madem o mecâzî mânalar ve işarî mefhumlar haktır, doğrudur ve vâkıa mutabıktır; ve bu iltifata lâyıktırlar ve karineleri kuvvetlidir. Elbette Hazret-i İmam-ı Ali'nin (R.A.) böyle bütün işarî mânaları irade edecek küllî bir teveccühü faraza bulunmazsa -Celcelûtiye vahy olmak cihetiyle- hakikî sahibi Hazret-i İmam-ı Ali'nin (R.A.) üstadı olan Peygamberi Zîşân'ın (A.S.M.) külli teveccühü ve üstadının Üstad-ı Zülcelâlinin ihâtalı ilmi onlara bakar, irade dairesine alır.*⁶²⁴

Kaynağı vahiy olduğu iddia edilen bir metnin (Resul-i Ekrem'den önceki vahiyleri dikkate almazsak), Cebrail (a.s.) vasıtasıyla Hz. Muhammed (s.a.v.)'e gelen ve onun emriyle yazılıp, tevatüren nakledilen Kur'an-ı Kerim'de ya da sabit hadislerde

⁶²⁰ Sofuoğlu, *Sahîh-i Buhârî ve Tercemesi*, aynı yer.

⁶²¹ İbn Teymiye, *Külliyat*, 4/82.

⁶²² *Sikke-i Tasdik-ı Gaybî*, 136, Sekizinci Şua/İmam-ı Ali'nin (Radiyallahü anhü) Risale-i Nura dair üçüncü BİR KERÂMETİDİR/Beşinci Remz.

⁶²³ *Sikke-i Tasdik-ı Gaybî*, 141, Sekizinci Şua/İmam-ı Ali'nin (Radiyallahü anhü) Risale-i Nura dair üçüncü BİR KERÂMETİDİR/Yedinci Remz.

⁶²⁴ *Sikke-i Tasdik-ı Gaybî*, 139, Sekizinci Şua/İmam-ı Ali'nin (Radiyallahü anhü) Risale-i Nura dair üçüncü BİR KERÂMETİDİR/Altıncı Remz.

yer alması gerekir.⁶²⁵ Peki, vahiy olduğu iddia edilen bu "Celcelutiye kasidesi" nerededir? Kur'an'da olmadığına göre, hangi hadis koleksiyonunda yer almaktadır? Bu kaside, sahih hadis kaynaklarında rivayet edilmesi bir yana, zayıf ya da mevzu hadisler arasında bile kendine bir yer bulamamıştır.

Cenab-ı Hak buyurmuştur ki:

"Allah'a karşı yalan uydurarak iftira edenden daha zalim kimdir? (...)"⁶²⁶

Bu kasidenin vahiy ile inzal edildiği iddiası, Allah'a iftira olduğu gibi, Hz. Peygamber'e de iftiradır. Çünkü, *Nur Risaleleri*'nden anlaşıldığına göre; Hz. Peygamber bunu herkese duyurmamış, bilâkis Hz. Ali'ye hasretmiştir. Öyleyse, Hz. Peygamber tebliğ görevini -hâşâ- yerine getirmemiş olmaktadır.

Anseme şöyle demiştir:

"Ben Abdullah İbn Abbas'ın yanındaydım. Bir adam gelip ona dedi ki:

-İnsanlardan bir kısmı geliyor ve sizin (ehlibeytin) yanınızda Hz. Peygamber'in açıklamadığı şeylerin bulunduğunu söylüyorlar, ne dersin?

Abdullah İbn Abbas dedi ki:

-Bilmiyor musun, Allah Tealâ Habib-i Ekrem'ine: 'Ey Peygamber, Rabbinden sana indirileni tebliğ et! Eğer bunu yapmazsan, onun elçiliğini duyurmamış olursun. (...)' (Mâide, 5/67) buyuruyor. Allah'a andolsun ki, Resulullah (s.a.v.) bize beyaz üzerinde karalık miras bırakmamıştır."⁶²⁷

Ebu't-Tufeyl şöyle demiştir:

Ali b. Ebu Talib'e dedik ki:

-Bize, Resulullah'ın (s.a.v) sana sır olarak bildirdiği bir şey söyle! Ali dedi ki:

-O, insanlardan gizleyip de sır olarak bana bir şey vermedi.⁶²⁸ Lâkin, ben onun şöyle buyurduğunu işittim:

"Allah'tan başkası namına hayvan kesene Allah lânet etsin! (...)"⁶²⁹

İmam Gazalî, Said Nursî ve şakirtleri gibilerine soruyor:

⁶²⁵ Sünnetin ve hadislerin vahiy ile ilgisi, âlimler arasında tartışma konusudur. Konu hakkında bak. Ali Osman Koçkuzu, *Rivayet İlimlerinde Haber-i Vâhitlerin İtikât ve Teşri Yönlerinden Değeri*, DİB Yayınları, Ankara 1988, 38-43; Koçyiğit, *Hadis İstihlaları*, 448-454.

⁶²⁶ Ankebût, 29/68.

⁶²⁷ *İbn Kesir*, 5/2417. İmam İbn Kesir, bu haberin sağlam olduğunu belirtmektedir.

⁶²⁸ Hadisin diğer varyantında, Hz. Ali'nin şöyle dediği yer almaktadır: Resulullah, bütün insanlara tamim etmediği bir şeyi bize tahsis etmedi. (*Müslim*, Ezâhî, 8/45.)

⁶²⁹ *Müslim*, Ezâhî, 8/44. Hadisin diğer varyantında, Hz. Ali'nin bu soru üzerine kızdığı da yer almaktadır. (*Müslim*, Ezâhî, 8/43.) Hz. Ali'nin kızması, dalâlet fırkalarından Rafizîlerle Şiîlerin ve İmamiye taifesinin iddialarını iptal etmektedir. (Davudoğlu, *Sahîh-i Müslim Tercüme ve Şerhi*, 9/246.)

Şu zikrettiğiniz teviller ve bâtınlar için size müsamaha edip "hadi bunlar sahihtir" desek, bunların şeriattaki hükmü nedir? Onların gizlenmesi mi yoksa ifşası mı vaciptir? Eğer "onların herkese ifşası vaciptir" dersanız; o zaman deriz ki "Öyleyse, onu Muhammed (s.a.v.) neden gizledi ve bu asra kadar geldi ve bu türden hiçbir kimsenin haberi olmadı?" Dinin gizlenmesinin helâl olmadığını hatırdâ tutup durmak için Allah Tealâ hazretleri: 'Onu insanlara mutlaka açıklamanız ve saklamamanız için' (Â-i İmrân, 3/187) diye buyurup dururken Allah'ın dininin gizlenmesinin caiz olması nasıl olabilir?" Eğer onlar, onun gizlenmesinin vacip olduğunu iddia ederlerse buna da şu cevabı veririz: "Dinin sırrından Resulullah (s.a.v.)'a gizlenmesi vacip olan bir şeyi açıklamak size nasıl helâl oluyor? Bir sırrı bilen birinin onu ifşa etmek suretiyle işlediği suç, en büyük suçlardandır. Eğer şeriâtın sahibi bu sırların gizlenmesinde küllî bir maslahat ve büyük bir sır olduğunu bilmeseydi onları gizlemezdi. (...) Böyle olduğu hâlde siz neden bu sırrı ifşa ettiniz ve bu perdeyi yırttınız? Bu, dinden çıkmaktan, şeriâtın sahibine muhalefetten, onun kurduğu şeylerin hepsini yıkmaktan başka bir şey midir?"

Eğer, "Bu sırrın halkın avamına ifşası caiz değildir. Bundan dolayı Resulullah (s.a.v.) onu ifşa etmedi. Fakat, onun vasisi ve kendinden sonraki halifesi olan sûs (kök, huy, tabiat)una ifşa etmesi Peygamber'in hakkıdır ve şüphesiz o, bunu Ali'ye ifşa etmiştir, başkasına değil" denirse; buna şöyle cevap veririz: "Ali bunu sûsunun ve halifesinin dışında başkasına ifşa etti mi, etmedi mi? Eğer onu sadece sûsuna ifşa etti ise; aynı şekilde sûsu da kendi sûsuna ve halifesinin halifesine olmak üzere bu zamana kadar geldi ise, o hâlde, nasıl oluyor da bu iş avamdan şu cahillerde son buluyor ve onlar onu söylüyorlar. Tasnif ettiğiniz kitaplar onun hikâyeleri ile doluyor, diller onu söyleyip duruyorlar?" Bu sualle ilgili akla ancak şöyle bir cevap geliyor: Her hâlde halifelerden biri isyan etti ve ehlinden başka birine sırrı ifşa etti ve böylece yayıldı. (...)⁶³⁰

Said Nursî ve şakirtleri bunları, başka bir yolla ifşa ettiler. Ayet ve hadislerdeki, Celcelûtiye ve Ercüze'deki Said Nursî'ye ve *Nur Risaleleri'*ne ilişkin işarî, batınî, remzî manaları (!) bu kez Hz. Ali'nin halifesi değil "manevî veledi" olan (?) Said Nursî ve şakirtleri, kirlî emellerine ulaşmak için bizzat kendileri ifşa ettiler.

Bu ifşaat, Hz. Ali (r.a.)'ye ve ehlibeyte atılmış birer iftiradır; çünkü Hz. Ali'nin ve ehlibeytin yanında Allah'ın Kitabından başka vahiyden bir şey olduğunu en başta kendileri yalanlamıştır.

İbn Teymiye, *Minhacu's-Sünne'*de Rafızî'ye şöyle der:

Ey Rafızî! Hz. Ali'nin gaybtan haber verdiğini iddia ediyorsun. Bu doğrudur, aslında gaybtan haber verme işi, Hz. Ali'nin derecesine ve imamete varamayan birçok salih kişilerden de meydana gelmiştir. Ebu Hureyre ve Huzeyfe bunları dile getiriyorlardı. Ebu Hureyre bu gibi haberleri Resulullah'a isnat ederken, Huzeyfe onları bazen Resulullah'a isnat eder bazen de etmezdi. Hz. Ali'nin gaybtan verdiği haberler bazen Resulullah'tan işittikleri haberlerdi. Bazıları da Hz. Ali'nin kendi kalbine doğan keşiflerden ibarettir. Nitekim, Hz. Ömer'in de buna benzer kalbî keşiflerine dayanarak verdiği haberler vardır. Ahmed b. Hanbel'in *ez-Zühde*, Ebu Nuaym'ın *el-Hilye* ve İbn Ebu'd-Dünya'nın *Kerâmâtul-Evliya* gibi eserleri ashap, tâbiîn ve onlardan sonra gelen salih zatlardan zuhur etmiş ve Hz. Ali'nin haberlerine benzeyen birçok haberlerle doludur. Hz. Ali'den rivayet ettiğin haberlerin sıhhatini de teslim etmiyoruz. Hz. Ali'nin istikbalde vuku bulacak her hadiseyi bilmediğini ispat eden hadiselerin bir kısmı da, onun hilâfeti zamanında vuku bulan harpler ve o harplerde zannettiği gibi çıkmayan sonuçlardır. Hz. Ali, bu kadar insanın ölümünden sonra gayenin tahakkuk etmeyeceğini daha

⁶³⁰ Gazâlî, *Fedaihu'l-Bâtıniyye: Bâtınlığın İcyüzü*, çev. Avni İlhan, TDV Yayınları, Ankara 1993, 38-39.

önce bilmiş olsaydı, asla muharebe etmezdi. Çünkü, muharebe etmediği zaman daha üstün ve daha güçlü idi. Eğer hüküm vermek için tayin ettiği hakemlerin verecekleri kararı bilseydi, onları tayin etmezdi. Kendisinden sonra vuku bulacak olayları haber verdiğine dair olan haberler nerede kaldı?... Rafizîler bir yandan Hz. Ali hakkında bazı şeyler iddia ederlerken, öte yandan da ziddi olanlarını kendileri ortaya atmaktadırlar. Onun hakkında aşırı giderek masum olduğunu, ona unutkanlık arız olmadığını ve gaybı bildiğini iddia ediyorlar.

(...) Hz. Ali, Sıffin savaşının gecesinde şöyle diyordu: "Ey Hasan! Baban, işin buna varacağını bilemedi. Allah'a kasem ederim ki, Sa'd b. Malik ile Abdullah b. Ömer'in⁶³¹ yaptıkları iş iştir. Yaptıkları doğru ise sevabı büyüktür, yanlış ise cezası azdır."⁶³²

Hz. Ali, şahadeti ile bitecek olayların bile sonuçlarını kestirememişken, kendisinden yüzyıllar sonra gelecek bir adamdan ve onun risalelerinden haber verecek... Üstelik, onca sıkıntısının arasında oturacak ebced ve cifir hesapları yaparak, kelimelerin Süryanîcesini de göz önüne alıp şifreli-gizli bir şekilde kaside yazacak...⁶³³ Şüphesiz ki, bunlar mümkün değildir. Bu iddialar, Hz. Ali (r.a.)'ye atılmış birer iftiradır.

Sonra, kasidelerin büyük zatları övmek için yazıldıkları bilindiğine göre, Celcelutiye denen bu kaside kimi, kimin eserlerini övmek için yazılmıştır acaba?...

Bu kasideden bir-iki beyti aktaralım:

(...) Bisamsāmin tamtāmin ve yâ hayra bâzihin
Bimihrâşin mihrâşin bihi'n-nâru uhmidet

Biâcin âhûcin yâ ilâhî muhevvin
Ve yâ celcelûtin bi'l-icâbeti helhelet

(...) Bihakki şemâhin eşmehin sellemet semet

(...) Binûri celâlin bâzihin ve şerantahin

(...) 'Alâ risâleti'n-nûri ve a'tihe'l-kabûle bişelmehet

(...) Ebâzîha beyzûhin ve zeymûhin ba'dehâ
Hamârûhin yeşrûhin bişerhin teşemmehat

(...) Feyâ şemahsâyâ yâ şemahsâ ente şemlehâ

⁶³¹ Bu sahâbiler, o dönemdeki savaşlara iştirak etmemiş, tarafsız kalmayı tercih etmişlerdir. Tafsilâtı için hadis ve siyer kitaplarına bakılabilir.

⁶³² İbn Teymiye, *el-Munteka*, çev. Cemaleddin Sancar, Pınar Matbaacılık, İstanbul 1986, 392-393.

⁶³³ Hz. Ali (r.a.)'nin Süryanîce bildiğine dair bir bilgiye biz rastlamadık. Oysa, Resulullah (s.a.v.)'in, Zeyd b. Sabit (r.a.)'e Süryanîceyi ve Süryanîce okuyup yazmayı öğrenmesini emrettiği sabittir. (*Tirmizî*, İstizân ve Âdâb, 22/2857. Bu hadis, hasen-sahihtir.) Zeyd b. Sabit demiştir ki: "(...) (Resulullah), Yahudilere bir şey yazdıracağı zaman, onlara ben yazardım ve onların (Resulullah'a) yazdıkları mektupları da ona ben okurdum." (*Tirmizî*, aynı yer.)

Bilindiği gibi, o, Resulullah'ın, kendisine gelen mektupları herkesin okumasını istemediği için özel olarak görevlendirdiği sır kâtibiydi. (Kettânî, *et-Terâtibu'l-İdâriyye*, 1/119-120; İbn Hacer, *Fethu'l-Bârî*, 13/156.) Nak. Mustafa Ertürk, *Metin Tenkidi (Gayb ve Fiten Hadisleri Örneği)*, Fecr Yayınları, Ankara 2005, 37.

Abdullah b. Amr b. el-Âs (r.a.) da, eski kitapları okur, Süryanîce ve Arapça yazardı. (İbn Kuteybe, *Te'vilu Muhtelifi'l-Hadis*, 378.) Hz. Ali b. Ebu Talib (r.a.) ise, ahidname ve sulh kâtibi idi. (İbn Abdilberr, *el-İsti'ab*, 1/68; Kettânî, *et-Terâtibu'l-İdâriyye*, 1/123.) nak. Ertürk, aynı yer.

(...) Tuheymefyâîlu bihi'l-kurbetu'n-celet...⁶³⁴

Abdulkadir İnan, *Hurafeler ve Menşeleri* isimli eserinde demiştir ki:

Muska, tılsım kitapları incelendiğinde öyle anlamsız melek, cin, şeytan ve peygamber adlarına rastlarsınız ki, anlamlarını hiçbir dilde ve lügatte bulamazsınız.

İşte bunlara örnekler:

a) Melek adları:

Hımtıhlıgyail, Similhiyail, Hırhıyail, Sıfiryail,

b) Cin ve şeytan adları:

Hışıtışalkikuş, Keşikşeliğuş, Bihelhelşituş,

c) Peygamber adları:

Heryail, Tefyail, Beclail, Cerfiyail...

Yukarıda örneklerini verdiğimiz melâike, cin ve peygamber adlarına bakılınca bunların genellikle "İL" ile biten Yahudi adlarına benzediklerini görüyoruz. Sebebi ise; Şems'ül-Maarif yazarı Ahmed el-Bunî'nin, İspanya "KABBALİST"leriyle yakın ilişki kurması ve bu isimleri onlardan öğrenmiş olmasıdır.

Kabbalah; Yahudilerin mistik ve skolâstik felsefeleridir. Bu felsefeye göre Yahudi alfabesindeki 22 harfin ve ifade ettikleri rakamların mistik ve sihrî mahiyetleri vardır. Din kitaplarında zikredilen Tanrı adları ve sıfatlarını iyi kullanmak şartıyla, her türlü harika yaratmak mümkündür. Bu Kabbalah marifetleri nesilden nesle gizli bilgi olarak, seçkin çömezlere öğretildi. 13. yüzyıldan sonra kitap hâlinde yazılmaya başlandı. İspanya ve Güney Fransa'daki en cahil Yahudiler arasında yayıldı. İspanya Yahudilerinden de Müslümanlara geçti.⁶³⁵

Bu satırları nakleden Erdil, *Yaşayan Hurafeler* isimli kitabında şöyle diyor:

Oysa yukarıda adları geçen melek, cin ve peygamber adlarının hiçbirisinin İslâmiyetle ilgisi yoktur. Cümlesi uydurma ve hayalî adlardır, hurafedir.⁶³⁶

Celcelûtiye kasidesindeki "Samsam, Tamtam, Tuheymefyail..."in de bunlardan bir farkı olduğunu zannetmiyoruz. Celcelûtiye'de Süryanîce ifadelerin bolca yer almış olması, bu uydurma rivayette Yahudilerin de parmağı olduğunu akla getirmektedir.

4.1.1.1. İMAM GAZALÎ'NİN CELCELÛTİYE ŞERHİ

⁶³⁴ *Hizbu Envâr el-Hakâik en-Nûriyye*, 100-111.

⁶³⁵ *Hurafeler ve Menşeleri*'nden nak. Erdil, *Yaşayan Hurafeler*, 28.

⁶³⁶ Erdil, *Yaşayan Hurafeler*, 29.

Malûm olsun ki: Celcelûtiye'nin esası ve ruhu olan "el-Kısmu'l-Câmiu ve'd-Da'vetu's-Şerîfetu ve'l-İsmu'l-A'zam" İmam-ı Ali Radıyallahü anhü'nün en mühim ve en müdakkik Üveysî bir şâkirdi ve İslâmiyetin en meşhur ve parlak bir hücceti olan İmam-ı Gazalî (R.A.) Hüccet-ül-İslâm diyor ki: "Onlar vahy ile Peygambere (A.S.M.) nazil olduğu vakit İmam-ı Ali'ye emretti: "Yaz". O yazdı. Sonra nazmetti." İmam-ı Gazalî diyor: Bunlar şeksiz dünya ve ahiret hazinelerinden bir hazinedir. İmam-ı Gazalî, İmam-ı Nureddin'den ders alarak bu Celcelûtiye'nin Süryanî kelimelerini, hem kıymetini ve hasiyetini şerhetmiş.⁶³⁷

Said Nursî, Celcelûtiye'nin vahyen Hz. Peygamber'e inzal edildiği yönündeki iddiasına İmam Gazalî'yi de ortak kılmak istemiştir. Tâmmât ehlinin yorumları hakkında İmam Gazalî'nin görüşünü önceki bölümde nakletmiştik. O, bu konuda yine şöyle demiştir:

Tâmmât denen lüzumsuz sözler, şer'î sözleri anlaşılmanalarından alıp da, hiçbir faydası olmayan anlaşılmaz manalara nakletmektir. Bâtınîlerin tevil âdetleri gibi. Bu, İslam dininde haramdır ve zararı çok büyüktür. Çünkü, Sahib-i Şeriattan bir haber olmaksızın ve akıl delâletinin icap ettirdiği bir zaruret bulunmadan, lâfızların manalarını değiştirmek, sözlere olan itimadı çürütür. Allah Tealâ ve Peygamber kelâmının değeri kaybolur. Bunların iddiasına göre, anlaşılmanaya güvenmemek gerekir. Bâtın mana için bir kaide de yoktur. Herkesin uydurmasına göre ayrı ayrı tevcihlere gidilebilir. İşte bu da, İslâm dinine büyük zararı olan bid'atlerdendir. **Bunun sâliklerinin gayesi, insan tabiatı garabete meylettiği ve bundan lezzet aldığı için, garip şeyler ortaya koymakla zahirini tevil ederek şeriatı yıkmak ve insanları kendi bâtın ve batıl inançlarına çevirmektir.**⁶³⁸

Bu görüşteki birinden, Said Nursî'nin naklettiği sözlerin sâdir olması mümkün değildir. Bu kasideyi şerh ettiği iddiası da kendisine atılan bir iftiradır. Nitekim:

Bazı eserler her ne kadar İmam Gazalî'ye nisbet edilmekteyseler de, ihtiva ettikleri bazı fikirler itibarıyla, onun kaleminden çıkmadıkları, yahut tahrife uğradığı hususunda kuvvetli şüpheler uyandırmaktadır. Gayeye erişmek için her vasıtayı mubah gören Bâtıniye taifesi, kitap uydurmakta ve tahrif etmekte şeytana parmak ısırtacak hünerler göstermişlerdir. (...) İmam Gazalî'ye nisbet edilen, fakat bozuk fikirler ihtiva eden bazı kitapların ve sahifelerin de bozuk mezhepliler ve dinsizler tarafından uydurulduğunu müdekkik âlimler beyan ediyorlar. Mevlâna Şiblî, *Sırru'l-âlemin* kitabı hakkında şunları yazıyor: "Bizce bu kitap şüphesiz düzmedir. Bunun yazılış şekli ve ifade tarzı Gazalî hazretlerinin yazı ve ifade üslubundan tamamen ayırdır. Düzme eseri hazırlayanlar öyle bir hileye başvurmuşlar ki, yer yer İmam-ı'l-Harameyn'in ders verdiğiinden ve hocalık yaptığıından bahsetmişler ve akıllarınca -böyle yazmakla- bu kitabı İmam Gazalî'nin kitaplarından saydırmak için iyi bir tedbir olarak düşünmüşlerdir. Fakat onların bu tedbiri, kitabın düzmece olduğunu ispata yeterli bir delildir. Çünkü, Gazalî'nin âdeti, hocalarını ve şeyhlerini kitaplarında ismen zikretmemektir."⁶³⁹

⁶³⁷ *Sikke-i Tasdik-ı Gaybî*, 133, Sekizinci Şua/İmam-ı Ali'nin (Radıyallahü anhü) Risale-i Nura dair üçüncü BİR KERÂMETİDİR/Üçüncü Remz/Üçüncüsü.

⁶³⁸ Gazalî, *İhyâ*, 1/96.

⁶³⁹ Ubeydullah Küçük, *İhyâ Tercümesinin Önsözü*, Bedir Yayınevi, İstanbul 1989, LXIII-LXV.

İmam Gazalî'ye isnat edilerek uydurulan kitaplardan birçok yazar bahsetmektedir.⁶⁴⁰

Gazalî, böyle uyduruk kasidelere şerh değil, bilâkis Bâtîniye'yi ret kabilinden birçok kitap yazmıştır.⁶⁴¹

Büyük ve sevilmiş Müslümanlara söz uydurup yakıştıran müfteriler; bir de bu yalanlarından fayda uman aptallar, avamî toplumlardan rağbet gördükleri ve ahiretteki acı azapları unuttur oldukları için tarihte çokça yaşamışlardır.⁶⁴²

Said Nursî'nin İmam Gazalî'ye isnat ettiği *Celcelutiye Şerhi*'nden birkaç mısra nakledelim ki, bu şerhin ne menem bir şey olduğu görülsün:

احاطت بي الانوار من كل جانب،
وهيبة مولينا العظيم بنا علت

Bu beytin hâssası:

(Bu beyitten, iki dargın kimsenin barıştırılması veya başkasının sevgisini kazanmak için faydalanılır.)

a- İki hasmının arasını düzeltmeyi istemek,

b- Veya bir insanın kalbini sevgi ve muhabbetle kendine çevrilmesini istemek için kullanılır.

Barıştırılması istenilen iki hasmın adları ile birlikte bu beyit ile beraber şu:

ر ه ر س ب ه ه و ش harfleri yazılır. İsimlerle beytin yazılmasından sonra; barışması istenilen kimsenin ismi söylenilerek:

يا خدام هذه الاسماء بحقها عليكم وحرمتها لديكم
اجلبوا و هيجوا قلب فلان ابن فلانة الى كذا و كذا

"Ey bu isimlerin hüddâmı, bu isimlerin size karşı olan hakkı ve nezdinizdeki hürmet ve saygısı için filânca kadının oğlu filanca kişinin kalbini şu ve şu şeye doğru heyecanlandırarak çekiniz." der. Ve bu nüshayı başının üzerinde taşırsa istenilen kimsenin kalbi ve hatırı Allah'ın izni ile isteyene doğru sevgi ve muhabbetle çekilip gider.⁶⁴³

افض لي من الانوار فيضة مشرق،
على واحى ميت قلبي بطيظفت

Bu beytin hâssaları:

⁶⁴⁰ Bak. Bilmen, *Büyük Tefsir Tarihi*, 2/460; M. Yaşar Kandemir, *Mevzû Hadisler*, DİB Yayınları, Ankara 1984; M. Said Çekmegil, *Tetkiklerde Metod ve Tenkit*, Sanih Kütüphanesi Yayınları, Malatya 1979, 48-49.

⁶⁴¹ "Huccetu'l-Hakk, Mufassalu'l-Hilâf, Kitâbu'd-Derâc, el-Kistasu'l-Mustakîm, Mevâzînu Hamse" bunlardandır. Bak. Bilmen, *Büyük Tefsir Tarihi*, 2/459.

⁶⁴² Çekmegil, *Tetkiklerde Metod ve Tenkit*, 45.

⁶⁴³ *Celcelûtiye Duası Havâs ve Esrârı* (Gazâlî'ye isnat edilen "*Behçetüs-Seniyye*"nin Tercümesi, Arapça Metinle Birlikte), çev. Halil Günaydın, Pamuk Yayınları, İstanbul 1987, 62.

Kim bu beyti Cuma namazı vaktinde yazar ve bir de şu:

۲۷۳ ره رس باورص ظیفحهاه اقسعمده بدومن یدوافصد دیهشده ۲۷۳ isimlerle beraber yandaki şu vefki yazarak sağ kolunda taşıyan kimse cepheye ve harp sahasına vardığı zaman ona Allah'ın izni ile düşmanın kılıcı, mızrakı, ne oku ve ne de herhangi bir silahı isabet etmez.

۱۱۲۴	۱۱۲۷	۱۱۳۰	۱۱۱۷
۱۱۲۹	۱۱۱۸	۱۱۲۳	۱۱۲۸
۱۱۱۹	۱۱۳۲	۱۱۲۵	۱۱۳۲
۱۱۲۶	۱۱۲۱	۱۱۲۰	۱۱۱۳ ⁶⁴⁴

وصب على الرزق صبة رحمة
فانت رجاء العالمين ولوطغت

Bu beyti 28 defa okuyan kimseye yüce Allah bilmediği ve düşünmediği yerlerden rızık ve hayırlı şeyler gönderir, onu kimseye muhtaç etmez. Bu beyti okuyan tüccarsa Allah onun alışını verişini, alıp vermesini kolaylaştırır, malına bereket ihsan eder.

Bu beyti güzelce okuyamayan kişi bir defa yazarak, öd ağacı ile tütsü yapar ve karada, denizde, seferde ve hazarda uyku ve uyanıklık halinde şu vefkle birlikte yanında taşırırsa zikredilen şeylere nail olur.

Vefk-i şerîfin şekli şöyledir:

۱۳۵۴	۱۳۵۹	۱۳۵۲
۱۳۵۳	۱۳۵۵	۱۳۵۷
۱۳۵۸	۱۳۵۱	۱۳۵۱ ⁶⁴⁵

Bu ifade tarzını Said Nursî'nin de benimsediği görülmektedir; zira o, yukarıdaki ifadelerin benzerini "Cevşen" için kullanmıştır.

Said Nursî, Celcelutiye'nin kendisi ve risaleleri için yazıldığına öylesine inanmaktadır ki, "Elbette Hazret-i İmam-ı Ali'nin (R.A.) böyle bütün işarî mânaları irade edecek küllî bir teveccühü faraza bulunmazsa -Celcelûtiye vahy olmak cihetiyle- hakikî sahibi Hazret-i İmam-ı Ali'nin (R.A.) üstadı olan Peygamberi Zîşân'ın (A.S.M.) külli teveccühü ve üstadının Üstad-ı Zülcelâlinin ihâtalı ilmi onlara bakar, irade dairesine alır." diyecek kadar cür'etkârdır. Bu cümlede açıkça Allah'a iftira edilmektedir. Hz. Peygamber de iftiraya maruz kalmıştır. Faraza, bu uyduruk metinlerin Said Nursî'nin iddia ettiği gibi vahiy olduğunu kabul edelim. Bu durumda, bu metni Cenab-ı Hak vahyetmiş; Cebrail indirmiş; Hz. Muhammed Hz. Ali'ye hasretmiştir. Hz. Ali'nin vahiydeki bütün bu işarî manaları irade edecek küllî bir teveccühü bulunmadığına ve bu işarî manaları çözüp gösteren Said Nursî olduğuna göre; Said Nursî, bu vahyi -onca övgüsüne rağmen- Hz. Ali'den daha iyi anlamış demektir.

⁶⁴⁴ Celcelûtiye Duası Havâs ve Esrârı, 63-64.

⁶⁴⁵ Celcelûtiye Duası Havâs ve Esrârı, 69.

Yine bu durumda, Hz. Ali ne söylediğinin farkında değildir. Yazdıklarının ne anlama geldiğini bilmez. Aslında, Allah ve Peygamberi tarafından kullanıldığını da bilmeyen bir aymazdır. Hâşâ, sümme hâşâ!

*Nur Risaleleri'*nden aktardıklarımız iyice incelendiğinde, bu iddiaların şatahatı bile geride bıraktığı ve artık gülünç olduğu görülecektir.

Said Nursî bütün bu anlattıklarının acayip değil, lâzım olduğunu söyleyecek kadar da işi ileri götürmüştür:

Ben üveysî bir tarzda bir kısım ilm-i hakikatı Hücet-ül-İslâm olan İmam-ı Gazalî (K.S.) den almıştım. Şimdi anlıyorum ki: İmam-ı Gazalî (K.S.) aynı dersi üveysî bir tarzda İmam-ı Ali (K.S.) dan almıştır. Demek İmam-ı Ali (R.A.) ın mühim bir şakirdi olan İmam-ı Gazalî (K.S.) nin başı üstünde bu biçare talebesine şefkatkârane, tesellidarâne en sıkıntılı bir zamanda bakması acib değil, belki lâzımdır ve öyle olmak gerekir. Risale-i Nur'a üç fıkrasında kuvvetli işaret eden Hz. Ali (R.A.) nin kaside-i Celcelûtiyesinin hiçbir cihetle tesadüfe hamledilemez.⁶⁴⁶

Biz işin dinî boyutunu -elimizden geldiği kadarıyla- inceledik. Artık bundan sonrasıyla ruh hekimleri ilgilensin...

4.2. "SEKİNE" SAHİFESİNİN VAHYİ (?)

Hz. Cebrail'in, Alâ Nebiyyina (A.S.M.) huzur-u Nebevîde getirip Hz. Ali'ye Sekine namıyla bir sahifede yazılı İsm-i Âzam, Hz. Ali' (R.A.) ın kucağına düşmüş. Hz. Ali diyor: "Ben Cebrail'in şahsını yalnız alâim-üs-sema suretinde gördüm. Sesini işittim, sahifeyi aldım, bu isimleri buldum."⁶⁴⁷

Said Nursî; uydurulmuş, düzülmüş metinleri vahye izafe etmeye oldukça meraklıdır. O, bir şeyin vahiy olup olmadığı konusunda ilmî disiplinden ve ciddiyetten o kadar uzaktır ki, işine gelen her metni vahiy diye takdim etmeye hazırdır. Ne üdüğü belirsiz bu sahife nerededir?⁶⁴⁸ Kim rivayet etmiştir? Sünnetin neresinde yer alır?

Hz. Peygamber'e vahiy olarak gökten, yazılmış hiçbir metnin inmediği Müslümanlarca bilinen ve üzerinde ittifak edilen bir konu iken, bu öyle bir uydurmadır ki, içinde hem vahye, hem vahyedene, hem de vahyedilene karşı saygının kısıntısı bile yoktur. Vahyin tek muhatabı Hz. Peygamber olduğu hâlde, hem de onun huzurunda, getirdiği yazılı bir vahiy metnini Cebrail (a.s.)'e Hz. Peygamber'in değil de Hz. Ali'nin kucağına düşürttüren bu uydurukçuların alçaklıkları ve hain ve pis emelleri o kadar barizdir ki, Hz. Ali'nin değil Hz. Muhammed (s.a.v.)'in peygamber olduğuna

⁶⁴⁶ *Sikke-i Tasdik-ı Gaybî*, 152-153, Yirmisekizinci Lem'a/İkinci Keramet-i Aleviye/Yirmi Sekizinci Lem'anın Birinci Mes'lesi.

⁶⁴⁷ *Sikke-i Tasdik-ı Gaybî*, 167, Onsekizinci Lem'a.

⁶⁴⁸ "Ne üdüğü belirsiz" derken Sekine sahifesinin içeriğini değil, rivayet yönünü kastediyoruz. Yoksa, Sekine'de Allah'ın bazı isimleri ve bazı ayetler yer almaktadır. Bak. *Hizbu Envâr el-Hakâik en-Nûriyye*, 170.

inanın her Müslümanın bunu fark etmesi gerekir. Allah, bu kezzap ve deccaları kahretsin!

Böylece Said Nursî'nin; adları Bâtînî, Rafizî, Hurufî, Karmatî kardeşlerinden sonra Gurabî⁶⁴⁹ adında bir kardeşi daha olduğunu öğrenmiş olduk...

Evet, Said Nursî'nin bu sözleri onun bir Şîî, üstelik Gulât'tan bir Şîî olduğunun en açık göstergesidir. Bu fırkaya Gulât denmesi, Hz. Ali konusunda aşırılığa gitmelerindedir. Ona bir taraftan ulûhiyet, bir taraftan nübüvvet ve bir taraftan da **nübüvvette ortaklık** nisbet etmektedirler.⁶⁵⁰

Yüce Allah şöyle buyurmuştur:

"(...) Bilgisizce, sırf insanları saptırmak için Allah'a yalan isnat eden kimseden daha zalim kim olabilir? Allah, şüphesiz, zalim kimselere hidayet etmez."⁶⁵¹

Sekine; huzur, sekinet, ferahlık, kalp rahatlığı, mutmain olma, yatışma, kalbi tatmin ve teskin edici husus, sebat anlamlarını taşımaktadır.⁶⁵²

Allah Tealâ, "sekine"yi sahife olarak değil, hicret sırasında Hz. Peygamber (s.a.v.) ve Hz. Ebu Bekir (r.a.) Sevr mağarasına sığındıklarında Hz. Ebu Bekir'in kalbine indirmiştir:

"Eğer siz, ona yardım etmezseniz, (bilin ki) kâfirler onu iki kişiden biri olarak (Mekke'den) çıkardıkları zaman, bizzat Allah ona yardım etmişti. O ikisi mağarada iken arkadaşına 'Tasalanıp üzülme! Allah, bizimle beraberdir.' demişti. Allah da, onu üzerine sekinetini indirdi; onu, görmediğiniz ordularla destekledi ve kâfirlerin sözünü ise alçalttı. Zira yüce olan, ancak Allah'ın sözüdür. Allah, aziz ve hakimdir."⁶⁵³

Cenab-ı Hak, "Allah, onun üzerine sekinetini indirdi" buyurmuştur. Bu ifadedeki "aleyhi (onun üzerine)" zamiri, Hz. Ebu Bekir'e racidir.⁶⁵⁴

Allah Tealâ, Kur'an'da Hz. Ebu Bekir'in kalbine "sekinetini indirdiğini" beyan edince, Şîîler buna mukabele olmak üzere; Cebrail (a.s.)'in, "Sekine" sahifesini Hz. Ali (r.a.)'ye indirdiği yalanını uydurmuşlardır.

Sekinetin müminlere de indirildiğini belirten ayetler ve hadisler vardır.⁶⁵⁵

⁶⁴⁹ Gurabiye, Şia'nın aşırı fırkalarından biridir. Bunlar; peygamberliğin aslında Hz. Ali'ye ait olduğunu, fakat Cebrail'in benzerlikten dolayı şaşırıp hata ederek Hz. Ali yerine Hz. Muhammed'e (s.a.v.) geldiğini iddia ederler. Bunlara "Kargacılar" anlamına "Gurabiye" denilişinin nedeni; bunların "Karganın kargaya benzediği gibi Hz. Ali de Hz. Peygamber'e benzer" demeleridir. (Ebu Zehra, *İslâm'da Siyasî ve İtikadî Mezhepler Tarihi*, 47; İbn Kuteybe, *Te'vilü Muhtelifi'l-Hadîs*, 102.)

⁶⁵⁰ Ebû Muhammed Osman b. Abdillâh b. el-Hasen el-İrâkî el-Hanefî, *el-Firâku'l-Mufferika beyne Ehli'z-Zeyg ve'z-Zandaka* (s.29-31), nak. Yaşar Kutluay, *İslâm ve Yahudi Mezhepleri*, Anka Yayınları, İstanbul 2004, 126.

⁶⁵¹ En'âm, 6/144.

⁶⁵² *Mu'cemü'l-Müfehres*, 247.

⁶⁵³ Tevbe, 9/40.

⁶⁵⁴ Bak. Yazır, *Hak Dini Kur'an Dili*, 4/2547; Suyûtî, *İtkân*, 1/523. Fahreddin Razî, bu zamirin Hz. Peygamber'e raci olduğu görüşünün batıl olduğunu etraflıca izah eder. (Râzî, *Tefsîr-i Kebîr*, 11/530-532.)

⁶⁵⁵ Bak. Tevbe, 9/26; Fetih, 48/18-19; 26. Hadisler için örneğin bak. *Müslim*, Zikr, 11/38; 11/39.

(...) Sonra İmam-ı Ali (R.A.) Sekine ile meşgul olan Said'e (R.A.) bakar, konuşur; akabinde *الزمان لذلك الزمان* der. İki-üç yerde kuvvetli işaret ile Said (R.A.) ismini verdiği şâkirdine hitaben "Kendini Sekine ile dua edip muhafazaya çalış." "Yâ"-i nidâî'den sonra müteaddit karineler ve emâreler ile Said var. Demek ya Said (R.A.) *الزمان لذلك الزمان* olur. Bu fıkra nasıllıki *مدرکاً* kelimesiyle "Elkürdî" lâkabına hem lâfzan hem cifren bakar. Çünkü mimsiz *درکاً* Kürd kalbidir. Mim ise, "lâm" ve "yâ" ye tam muvafıktır. Öyle de: Diğer bir ismi olan Bediüzzaman lâkabına dahi "ezzaman" kelimesiyle îma etmekle beraber bin üçyüz ellidört (1354) veya, bin üçyüz ellibeş (1355) makam-ı cıfrisiyle Said'in (R.A.) hakikat-ı hâlini ve hilâf-ı âdet vaziyetini ve hıfz u vikaye için kesretli duasını ve halvet ve inzivasını tamamiyle tâbir ve ifade ettiğinden sarahata yakın bir surette parmağını O'nun başına ve o Kasidede teselli için basıyor. Ve burada da "bihi'n-nâru uhmidet" sırrına mazhar olan Risale-i Nur'u alkışlıyor.⁶⁵⁶

Said Nursî, bu Sekine sahifesiyle o kadar meşguldür ki, hülyalara daldığı bir sırada okuduğu "müdriken lizâlike'z-zemânî" fıkrasına, kendi matmah-ı nazarı⁶⁵⁷ çerçevesinde getirdiği yorum, artık ancak gülünecek ve sahibinin hâline acınacak bir boyut almıştır. Şöyle ki:

Fıkroda yer alan "مدرکاً" kelimesindeki "mim" harfi kaldırılır, "درکاً" sözcüğü elde edilir. "درکاً" kelimesi kalbedilir, yani geri döndürülüp çevrilir, daha doğrusu tersinden okunur. Böylece "کرد- Kürd" kelimesi elde edilir. Bitmedi, devam! Kaldırılan "mim", "lâm" ve "ya"ya tam denk olduğuna göre "lâm" olarak "kef" in önüne gider. Oldu mu size "لکرد"; "ya" olarak da "dal"ın arkasına gider. Şimdi oldu "لکردی". "مدرکاً" in sonundaki "elif" de başa alınınca, "الکردی" yi bulduk demektir... "Yâ"-i nidâî'den sonra müteaddit karineler ve emâreler ile Said var. Yani, "yâ" seslenme ünleminden sonra çeşitli şekillerde (?) "Said" var. Ne oldu? "يا سعيد مدرکاً لذلك الزمان" oldu. E, hem ismi Said, hem Kürt, hem de lâkabı Said-i Kürdî olan kim? Tabî ki, Said Nursî... Demek ki; Hz. Ali, Said Nursî'ye hitaben "Ya Said! Sekine ile dua et, kendini korumaya çalış." demiştir!... Ayrıca; belki aynı isimde, başka bir Kürt daha olabilir. Karıştırmaları diye, yine aynı fıkroda "ez-Zemân" kelimesi de kullanılmış. Çünkü, Said Nursî'nin diğer bir lâkabı da "Bediüzzaman"dır.⁶⁵⁸ Binaenaleyh; Hz. Ali, Said Nursî'yi teselli etmiştir ve *Nur Risaleleri*'ni alkışlamıştır!... Vay anam vay!⁶⁵⁹

⁶⁵⁶ *Sikke-i Tasdik-ı Gaybî*, 132-133, Sekizinci Şua/İmam-ı Ali'nin (Radiyallahü anhü) Risale-i Nura dair üçüncü BİR KERÂMETİDİR/Üçüncüsü.

⁶⁵⁷ Büyük bir hırsla göz dikilerek bakılan şey. Said Nursî'nin tamah ettiği şey; Hz. Ali'nin kendisine hitap etmesi, bu kasideyi kendisi için yazmış olmasıdır.

⁶⁵⁸ Nitekim, Said isminde başka bir Kürt daha vardır: Şeyh Said Kürdî. 29 Haziran 1925'te Diyarbakır'da idam edilmiştir. Şeyh Said, ölüm yıl dönümünde Diyarbakır'da "Şehit Namının (Şehitler ölmez!)" sloganlarıyla ve üzerinde Arap alfabesiyle "Şehîd Şeyh Saîd Kürdî Paluvî" yazan posterleriyle anılmıştır. (Bak. 29 Haziran 2005 tarihli *Hürriyet gazetesi*, s.22.) Demek ki, Hz. Ali'nin Said Nursî'den bu kadar teferruatlı haber vermesinin (!) hikmeti, işini sağlama bağlamış. Aksi takdirde, Hz. Ali'nin işaret ettiği (!) Said'in, maazallah Said Nursî değil Şeyh Said Kürdî olduğu yanlışlığına düşülebilirdi!

⁶⁵⁹ Yaşar Kutluay, *İslâm ve Yahudi Mezhepleri* isimli eserinde Yahudilerin içinden çıkmış "Sahte Mesihler"den bahseder. Onlardan birisi de, 1868'de Yemen'de çıkan Şükr el-Kuheyli'dir. Yemen Yahudilerine mesih olduğunu kabul ettirmiştir. Ümmî olduğu hâlde vahy ve ilham ile bütün hikmeti öğrendiğini iddia etmiştir. Bu sahte mesih, Tanah'ta [Eski Ahit (Tevrat)] İşaya 45, 1'de adı geçen "Koreş" in harflerinin sırasını değiştirmekle kendi adının çıkacağını, doğrusunun da bu ve kendisinin gerçek Mesih olduğunu iddia etmiştir. (Bak. Kutluay, *İslâm ve Yahudi Mezhepleri*, 279-280, 294.) Kutluay, eserinin 294. sayfasında bu iddianın benzerinin başka mezheplerde bulunmadığını söylemektedir.

Biz, bunu *Nur Risaleleri*'ndeki çıkarsamaların nasıl elde edildiğini göstermesi için inceledik. *Nur Risaleleri*'ndeki ebcedî ve cifrî çıkarsamaların, tek tek ele alındığında buradakinden daha gülünç ve megaloman sahibine acınası olduğu görülecektir...

Muhsin Abdülhamid, bizim bu çıkarsamalar ve Said Nursî için diyeceklerimizi, *İslâm'a Yönelen Yıkıcı Hareketler* adlı eserinde, Bahaîliğin önderlerinden biri olan Mirza Hüseyin Ali ve *el-İkân* adındaki kitabında yer alan ve Said Nursî'nin yukarıda zikrettiğimiz tevillere benzeyen teviller için demiştir:

İnsan böyle batıl tevilleri okurken, zihnine sürülerle istifham alâmetleri doluyor. Akıllı bir adamın, bu gibi boş laflar söylemesi mümkün müdür? (...) Allah Tealâ insana akıl vermiştir. Varlığı düşünsün, saadeti elde edecek usûl ve kaideler koysun, ferdî ve içtimâî hayatında kendini anarşiye kaptırmasın diye Allah kendi katında onu diğer yaratıklardan üstün tutmuştur. O hâlde, insan nasıl aklını atar da fikrini bu cins vehimlere yorar? Aklını beğendikten sonra nasıl bu duruma düşer? Muayyen şartlar altında akıllarını yitirmiş cahillerden bir grup bulunduğu zaman böyle rezilcesine nasıl eğlenir?

Bu dünyada, kendi aklına saygı gösteren ve saçma sözlere razı olmayan kimselerin mevcut olduğunu görüp durduğu hâlde bunu nasıl yapar?

Bu tevilleri okurken bu fikirler beynime hücum ediyordu. Hayır, ben tevilleri değil, lâfızlarla oynamanın şeklini, akıllarla eğlenmenin, bıyık altından gülmenin nasıl olduğunu okuyordum.⁶⁶⁰

Abdülhamid şöyle devam eder:

Ondan önce bu mevzuda birçok Bâtınî gruplar, mutasavvıflar içinde fenâyâ inanan, insanı güldürecek şeyler söyleyen, yakıp mahvedici alay mevzuları saçan hulûlcü ve mutaassıp mistikler gelip geçmiştir. Eskiden dendiği gibi, **en kötü belâ güldürücü olanıdır.**⁶⁶¹

4.3. KERAMET-İ GAVSİYE (?)

Said Nursî ve *Nur Risaleleri* hakkında verilen bunca haberin (!) yanı sıra daha başka haberler de (!) vardır. Bunların en yoğun olanı "Keramet-i Gavsiye" adıyla takdim edilen Şeyh Abdülkadir Geylânî'nin haberleridir. Bu kez, Şeyh Geylânî sadece Said Nursî'ye işaret etmekle yetinmez, onun talebelerine de işaret eder! İmam Gazalî, Bahauddin Nakşibend, Ahmed-i Farukî ve Osman-ı Halidî de Said Nursî'yi haber veren, ona işaret eden zevattandır!...

Mezkûr ayetin meali şöyledir: "Önümde milletlere baş içdirmek, ve kıralların belini gevşetmek, ve kapılar kapanmasın diye önünde kapı kanatlarını açmak için elini tuttuğu Koreşe, mesihine, RAB şöyle diyor:" (*Kitabı Mukaddes Eski ve Yeni Ahit*, Kitabı Mukaddes Şirketi, İstanbul 1997, 700.)

Said Nursî'nin yukarıdaki iddiası, Şükr el-Kuheylî'nin iddiasına çok benzemektedir. Maalesef, Said Nursî bu pis Yahudiyle kelimenin harflerinin sırasını değiştirme metodunu paylaşmıştır. Biz de, Said Nursî'nin bu iddiasının benzerini başka İslâm "mezhep"lerinde görmedik.

⁶⁶⁰ Abdülhamid, *İslâm'a Yönelen Yıkıcı Hareketler*, 108-109.

⁶⁶¹ Abdülhamid, *İslâm'a Yönelen Yıkıcı Hareketler*, 109.

(...) *Risale-i Nur mev'id-i Ahmedî (A.S.M.) ve müjde-i Haydarî (R.A.) ve beşaret ve teavün-ü Gavsî (K.S.) ve tavsiye-i Gazalî (K.S.) ve ihbar-ı Fârukî (K.S.) dir.*⁶⁶²

"Evrad-ı Bahaiye"de bir sahifede ve uzun altı buçuk satırında, ondokuz def'a "nur nur nur" kelimeleri... Kat'î kanaatım geldi ki "Şâh-ı Nakşibend", "Gavs-ı A'zam" gibi *Risale-i Nuru* ve kudsî hizmetini keşfen müşahede edip tahsinkârane haber vererek ona işaret ediyorlar.⁶⁶³

Şeyh-i Geylânî kasidesinde "teîşu saîden" ismini sarahatle haber vermekle beraber, maişet hususunda izzet ve saadetle geçineceğini haber veriyor. (...)

Aynı satırın başında "ve kün kâdiriyyu'l-vakti" fıkrasıyla o müridine diyor ki: "Vaktin Abdülkâdiri'si ol." Bu "kâdiri" kelimesi, hesab-ı ebcedî ile üçyüz yirmi beş eder. Üstadımızın lâkabı "Nursî" olduğu cihetle, "Nursî'nin makam-ı ebcedîsini üçyüz yirmi altı ediyor. Bir tek fark var. O tek eliftir. Bin mânasında "elf"e remzeder. Demek bin üçyüz yirmi beşte Şeyh-i Geylânî'ye mensup bir zat, Şeyh-i Geylânî tarzında hakikat-ı Kur'aniyeyi müdafaa etmeye çalışacak, hakikaten üstadımız bin üçyüz yirmialtı senesinde mücadele-i mânevîyeye atılmıştır.

Onun iki ismi var: "Said", "Bediüzzaman." Bu iki ismin mecmuunun makam-ı ebcedîsi "Ez-zaman"daki şedde sayılmazsa üçyüz yirmi dokuz ediyor. İki "dal" bir sayılsa üçyüz yirmi beş, aynen "kün kâdiriyyu'l-vakti" deki muhatab o olmasına işaret ediyor, belki delâlet ediyor.⁶⁶⁴

"ene limürîdî" fıkrasında "mürîdî" "Molla Said" kelimesine tam tevafuk ediyor. Yalnız bir elif fark var. Elif ise, kaide-i Sarfiyece "elfün" okunur. Elfin ise, bindir. Demek bin ikiyüz doksan dörtte dünyaya gelecek bir müridi, bu "muridî" lâfzında muraddır. Çünkü "limürîdî" de lâm sayılsa ikiyüz doksan dört eder ki, bir tek fark ile Saidin tarih-i velâdetine tevafuk eder. (...)

Şu zamanda dellâl-ı Kur'an ve hâdim-i Fûrkan olan o zatın iki ismi ve iki lâkabı var. "Elkürdî" lâkabı ile "Molla Said" ismi, "ene limürîdî" fıkrasında zâhir görünüyor. "Nursî" lâkabiyle "Bediüzzaman Said" ismi "kün kâdiriyyu'l-vakti" fıkrasında âşikâr görünüyor. Hattâ hizmet-i Kur'aniyede en mühim bir arkadaşı ve hâlis bir talebesi olan Hulûsi Beye "lillâhi muhlisan teîşu saîden sâdikan bimuhabbeti" fıkrasında işaret olduğu gibi, diğer bir kısım talebelerine de işaretler var.⁶⁶⁵

"feyâ münşiden nazmî fekulhu ve lâ tehaf" fıkrasının meâl-i gaybîsi şudur ki: "yâ müellifu risâleti'n-nûri câhid bihâ fekul ve lâ tehaf" yâni: "Yâ Risalet-ün-Nur ve Sözler sahibi! Bana bak. Gafil davranma. Bin üçyüz otuz ikide mücadeleye başla; Sözleri korkma yaz, söyle!" Filhakika Said Hazret-i Gavs-ı Geylânî'nin şu vasiyetini ve emrini imtisal ederek envâr-ı Kur'âniyeyi neşretmiş.⁶⁶⁶

⁶⁶² *Emirdağ Lâhikası I*, 91, Yirmiyedinci Mektuptan/Muhterem, Sevgili, Mübarek Kardeşlerim!/Milâs ve havalisi *Risale-i Nur Talebeleri* namına duanıza muhtaç Halil İbrahim (R.H.).

⁶⁶³ *Emirdağ Lâhikası I*, 164, Yirmiyedinci Mektuptan/Bu günlerde rahatsızlık için "Evrad-ı Bahaiye"yi ezber değil, kitaba bakarak okudum. (...).

⁶⁶⁴ *Sikke-i Tasdik-ı Gaybî*, 178-179, Sekizinci Lem'a/Şeyh-i Geylânî'nin -kendinden sekizyüz sene sonra- gayb âşinâ gözüyle haber verdiği bir hâdise-i Kur'aniyedir.

⁶⁶⁵ *Sikke-i Tasdik-ı Gaybî*, 181-182, Sekizinci Lem'a/Şeyh-i Geylânî'nin, Fıkrasıyla Kerametkârane Verdiği Haber-i Gaybinin Tetimmesidir.

⁶⁶⁶ *Sikke-i Tasdik-ı Gaybî*, 184-185, Sekizinci Lem'a/Şeyh-i Geylânî'nin, Fıkrasıyla Kerametkârane Verdiği Haber-i Gaybinin Tetimmesidir/Said Kendi Söylüyor.

"vekün kâdiriyü'l-vakti lillâhi muhlisan * teîşu saîden sâdikan bimuhabbetî"

İlm-i Cifirle Mânası:

"Ey Said! Sen, zamanın Abdülkadiri ol, ihlâs-ı tâmmı kazan, fakrinle beraber maişetini düşünme, nâsdan minnet alma, ismin "Said" olduğu gibi maişette de mes'ud olacaksın! Muhabbetimde sadık olduğundan ve ihlâsa çalıştığından, Hulûsi gibi muhlis talebeler ve yardımcıları ve Süleyman, Bekir gibi sâdik hizmetkârlar ve Sabri gibi tam takdir edici ve ciddi müştak talebeler size verilmiş." Evet, Lillâhilhamd, Gavs'ın sarahat derecesinde ihbar ettiği hal vuku bulmuştur. (...)

"ene limürîdî hâfızan mâ yehâfuhu * ve ahrusuhu fî külli şerrin ve fitnetin"

İlm-i Cifirle Mânası:

"On dördüncü asırda "El-Kürdî" lâkabiyle yâdedilen Molla Said, benim müridimdir. O fitne ve belâ asrının her şer ve fitnesinden, Allah'ın izniyle ve havl-i kuvvetiyle onun muhafızıyım." Evet Hürriyetten yirmi-otuz sene sonraya kadar, yirmi fitne-i azîme içinde fevkalâde bir surette Gavs'ın o müridi mahfuz kalmıştır. Korktuğu şer ve mehâlikten bir hıfz-ı gaybî ile kurtulmuştur.

"mürîdî izâ mâ kâne şarkan ve mağriben * eğişu izâ mâ sârifî eyyi beldetin"

İlm-i Cifirle Mânası:

"O Gavs'ın müridi olan Said-ül-Kürdî, Rusya'da esaretle Asyanın şark-ı şimalisinde ve ehl-i bid'anın eliyle Asyanın garbına nefyolunarak kaldığı mikdarca ve Sibiryâ taraflarından firar edip fevkalâde çok bilâdı seyr ü seyahat etmeye mecbur olduğu zaman, Allah'ın izniyle, havl ve kuvvet-i Rabbanî ile ona imdad etmişim ve istimedadına yetişmişim." Evet Hazret-i Gavs'ın müridi ünvanıyla Said (R.A.), üç sene esaretle Asyanın şark-ı şimalisinde mehâlik içinde mahfuz kalıp, üç-dört aylık mesafeyi firar suretiyle kat' ederek çok şehirleri gezip Gavs'ın dediği gibi mahfuz kalmıştır.

"feyâ münşiden nazmî fekulhu ve lâ tehaf * feinneke mahrûsun biayni'l-inâyeti"

İlm-i Cifirle Mânası:

"Bediüzzaman Molla Said" namıyla yâdolunan ve evrad-ı muntazamasını okuyan müridine der ki: "Benim nazmımı, yâni meslek ve meşrebimi ve mücâhedatımı gösteren makalâtımı söyle; yâni nazmımdan murad, senin risalelerin ve Sözlerin ve Mektubatındır. Bin üçyüz otuz ikide o Sözler ile mücadeleye başla. Sen inayet-i İlâhiyenin hıfzındasın."

Evet, "münşiden" İlm-i Cifirle "Molla Said"i gösterdiği gibi "nazmî" ile Risalet-ün-Nuru gösterir. Ve "zâ" ile hem Mektubat'ı hem "mî" "kelimâtu saîdî'l-kürdî" gösterir. "Kelimat" Sözler demektir.

"fekulhu ve lâ tehaf" bin üçyüz otuz ikiyi gösterir. O tarih, mebde-i cihadıdır. O tarihte "İşârat-ül-İ'caz Tefsiri"nin neşriyle mücahedeye başlamış.⁶⁶⁷

"tevessel binâ fi külli hevlin ve şiddetin * eğîsuke fi'l-eşyâi bihimmetî"

İlm-i Cifirle mânası: "Yâ Said!.. Ahirzamanın fitnelerine yetişip düştüğün zaman, benim dua ve himmetimi kendine vesile ve şefaati yap. İnşaallah, senin her şeyinde ve her işinde uzun bir zamanda, yani tufûliyet zamanından, tâ ihtiyarlığın vaktinde işkenceli esaretine kadar... yâni, bin ikiyüz doksan dörtten, tâ, bin üçyüz kırkbeş, belki altmış dörde, daha ziyade bir zamana kadar Allah'ın izniyle ve kuvvetiyle senin imdadına yetişeceğim."⁶⁶⁸

Nurun fevkalâde has şâkirdleri, "Sikke-i Gaybiye" müştemilâtıyla, o evliyai meşhûreden, kırk günde bir def'a ekmek yeyip kırk gün yemeyen Osman-ı Hâlidî'nin sarîh ihbarı ve evlâdlarına vasiyeti ile ve Isparta'nın meşhur ehl-i kalb âlimlerinden Topal Şükrü'nün zâhir haber vermesiyle çok ehemmiyetli bir hakikatı dava edip, fakat iki iltibas içinde bu bîcâre, ehemmiyetsiz kardeşleri Said'e bin derece ziyade hisse vermişler. On senedenberi kanaatlarını tâdile çalıştığım halde, o bahadır kardeşler kanaatlarında ileri gidiyorlar. Evet onlar, Onsekizinci Mektup'taki iki ehl-i kalb çobanın macerası gibi, hak bir hakikatı görmüşler, fakat tâbire muhtaçtır. O hakikat da şudur:

Ümmetin beklediği, âhir zamanda gelecek zâtın (Hz. Mehdî'nin) üç vazifesinden en mühimmi ve en büyüğü ve en kıymetdarı olan îman-ı tahkikiyi neşr ve ehl-i îmanı dalâletten kurtarmak cihetiyle, o en ehemmiyetli vazifeyi aynen bitemâmiha Risale-i Nur'da görmüşler. İmam-ı Ali ve Gavs-ı Âzam ve Osman-ı Hâlidî gibi zatlar, bu nokta içindir ki, gelecek o zâtın makamını Risale-i Nur'un şahs-ı mânevîsinde keşfen görmüşler gibi işaret etmişler. Bazan da şahs-ı mânevîyi bir hâdimine vermişler, o hâdime mültefitane bakmışlar. Bu hakikatdan anlaşılıyor ki; sonra gelecek o mübarek zat, Risale-i Nur'u bir programı olarak neşr ve tatbik edecek. O zâtın ikinci vazifesi, Şeriat'ı icra ve tatbik etmektir. (...)⁶⁶⁹

RİSALE-İ NUR'UN MAKBULİYETİNE İMZA BASAN VE GAYBİ İŞARETLERLE ONDAN HABER VEREN SEKİZ PARÇADAN BİRİNCİ PARÇADIR.

Aynı mes'eleye bu birinci risalede yirmidokuz işaret var. Sair parçalarla beraber bine yakın işaretler, remizler, imalar, emareler; aynı mes'eleye, aynı dâvaya ittifakla bakmaları, sarahat derecesindedir. Vahdet-i mes'ele cihetiyle, o emareler birbirine kuvvet verir, te'yid eder. O sekizden üç tanesi, İmam-ı Ali'nin (R.A.) üç keramet-i gaybiyesiyle Risale-i Nur'dan haber vermiş. (...)⁶⁷⁰

Isparta'nın saf menâbi-i ilmiyesinden bir zat ki, Tarîkat-ı Aliyye-i Nakşîyye rüesâsından ve bin ikiyüz doksaniki veya bin ikiyüz doksanüç arasında dâr-ı bekaya teşrif buyuran Beşkazalızade Osman-ı Hâlidî Hazretleri, meslek-i ilmiye ve amelîyesiyle alâkadarane keşfiyat ve hâdisatını bir hüccet-i katîa gibi vârislerine vasiyet ve mahz-ı tebşiratlarını şöylece tevarüs eylemiştir. Hattâ Üstad-ı

⁶⁶⁷ Sikke-i Tasdik-ı Gaybî, 188-189, Sekizinci Lem'a/Risale-i Nur Şakirdlerinin Bir Fıkrasıdır.

⁶⁶⁸ Sikke-i Tasdik-ı Gaybî, 204, Sekizinci Lem'a/Kerâmet-i Gaybiye-i Gavsîye'nin Bir Tetimmesidir.

⁶⁶⁹ Sikke-i Tasdik-ı Gaybî, 9, Parlak Fıkralar ve Güzel Mektuplar/Aziz, Siddik Kardeşlerim.

⁶⁷⁰ Sikke-i Tasdik-ı Gaybî, 12, Parlak Fıkralar ve Güzel Mektuplar/Risale-İ Nur'un Makbuliyetine İmza Basan Ve Gaybi İşaretle On Dan Haber Veren Sekiz Parçadan Birinci Parçadır.

muhteremimizin tevellüdüne tam isabetli olarak tarih-i mezkûrda "İmânı kurtaran bir müceddid çıkacak, o da bu sene tevellüd etmiş," demiş. Bundan başka, dört evlâdından birisinin o zat ile müşerref ve mülâkî olacağını ilâve etmiştir.⁶⁷¹

Risale-i Nur'un bu fevkalâde galebesi ve hârikulâde perde altında tenviratı ve düşmanlarını mecbur edip serbestiyetini kazanması gösteriyor ki, o mevkiine lâyıktır ki, kablel-vuku' İmam-ı Ali (R.A.) ve Gavs-ı Âzam (K.S.) ondan haber verdikleri gibi, bunlar; köy ve nahiye ve vilâyetim, benimle beraber şuursuz olarak geleceğini hissedip mesrur olmuşlar. Sizi, eski talebelerim ve eski arkadaşlarım ve kardeşim ve birader-zâdem Abdülmecid ve Abdurrahmanlar bildiğimden, bu mahrem sırrı size açtım.

Evet, "Ben, yirmidört saat evvel, hassasiyetimle ve a'sâbımın rutubetten te'siriyle rahmet ve yağmurun gelmesini hissettiğim gibi; aynen öyle de, ben ve köyüm ve nahiyem, kırkdört sene evvel, Risale-i Nur'daki rahmet yağmurunu bir hiss-i kablelvuku' ile hissetmişiz" demektir.⁶⁷²

İmam-ı Ali (R.A.), Şah-ı Geylânî (RA), Sekizinci, On Sekizinci, Yirmi Sekizinci Lem'alar ile Sekizinci Şua ile keramât-ı evliya hak olduğunu ve yerde iken Arş-ı Azamı müşahede ettiklerini Risale-i Nur beyan etmiş. Hem umum müçtehidler, "mütekellimînden birisi gelecek hakaik-ı imaniyeyi ve bütün mesâli vâzih bir surette beyan edecek" diye müjdelerini, Risale-i Nur, hâdisat-ı âlem ile isbat etmiş. Hem bütün her asırda gelen meb'uslar, veliler keşfiyatlarında, "birisi gelecek, şarktan bir nur zuhur edecek" diye Risale-i Nur'un şahs-ı manevisini ve üstadımın şahs-ı mânevisini ve talebelerinin şahs-ı mânevisini görüp, bütün Ümmet-i Muhammed'e (ASM) Risale-i Nurun faziletini ehemmiyetini, kıymetini ve emr-i Peygamberî ile bütün ümmet virdlerinde azab-ı kabirden ve âhîrzamanda gelecek fitneden, deccâlin şerrinden istiaze etmelerini ve yapacağı maddî ve manevî tahribatını Risale-i Nur tamir yaptığını görmüşler. Müjdeler, beşâretler, işâretler, remizler ile haber verdiklerini, Risale-i Nur, Eskişehir, Denizli, Afyon, İstanbul gibi hâdisât-ı âlem ile göstermiş...

Elhâsıl: Asırlardan beri beklenen ve muntazır kalınan zât, Risale-i Nur imiş. Hatta Üstadın kendisi de bir zaman böyle bir zâtın geleceğine muntazır imiş.⁶⁷³

Âyet-ül-Kübrâ'nın üçüncü menzilin başında, Ahmed-i Farukî Risale-i Nur hakkında demiş ki: "Mütekellimînden biri gelecek, bütün hakâik-ı îmaniyeyi kemal-i vuzuh ile beyan ve isbat edecek." Zaman isbat etti ki; o adam, adam değil belki Risale-i Nur'dur. Ehl-i keşf Risale-i Nur'u, ehemmiyetsiz olan tercümanı suretinde keşiflerinde müşahede etmişler, bir adam demişler.⁶⁷⁴

(...) Hazret-i Şeyh (K.S.) sırrına mazhar olduğu, esmâ ve cilvesine mazhar olduğu levh-i mahfuz ve lûtfuna mazhar olduğu Cenâb-ı Hâlıkın bildirmesiyle, sekiz asır sonra kendisiyle tevafuk eden bir hâdim-i Kur'anı görüp ve tasdik etmekle haber vermesi, hak ve ayn-ı hakikattir.

⁶⁷¹ *Sikke-i Tasdik-ı Gaybî*, 47, Parlak Fıkralar ve Güzel Mektuplar/Risale-i Nur'un Beş Talebesinin Bir Fıkrasıdır.

⁶⁷² *Tarihçe-i Hayat*, 457-458, Emirdağ Hayatı/Aziz Kardeşlerim.

⁶⁷³ *Barla Lâhikası*, 136, Yirmi Yedinci Mektuptan/Birâderzâdem merhum Abdurrahman'ın vefâtını müteakip yanına gelip, kuvvetli emarelerle Abdurrahmân'ın yerine bana gönderildiği kalbime ihtar edilen (...)/Hâşiye.

⁶⁷⁴ *Kastamonu Lâhikası*, 13, Yirmiyedinci Mektubdan/Aziz, Sıddık ve Fedâkâr ve Vefâkâr Kardeşlerim ve Hizmet-i Kur'aniye ve İmaniyede Kuvvetli ve Kıymetli ve Çalıskan ve Muktedir Arkadaşlarım/Hâşiye.

(...) *Nur Risalelerini, değil Hazret-i Şeyh (K.S.) altıncı asırdan ondördüncü asırda görmesi, (Kütüb-ü sâbıkada remzen ve Hazret-i Kur'an'da sarahaten göstermeleri, o kitab-ı mübarekin şe'nindedir) diyebileceğim.*⁶⁷⁵

4.4. GAYB MESELESİ

Nur Risaleleri'nden yaptığımız bu alıntılardan, evliyanın gaybı bildiği sonucu çıkmaktadır. Nitekim, bu kanaat Nur Risaleleri'nde açık olarak belirtilmiştir:

*Madem Hz. Ali (R.A.) "ene medînetu'l-îlmi ve 'aliyyun bâbuhâ" hadisine mazhardır. Hem madem Şah-ı Velayet ünvanını alarak harika kerametlerini göstermiştir. Hem ahir zamanda gelen hadiselerle karşı Kur'an ve Al-i Beyt cihetinde herkesten ziyade alâkadardır. Hem madem esrarlı Kaside-i Ercüziyede ve meşhur Kaside-i Celcelûtiyesinde vâkıat-ı istikbaliyeden haber veriyor. Ve "esrar-ı gaybiyeyi benden sorunuz" diye iddia ederek kısmen davasını ihbarat-i sadıka-i gaybiye ile isbat etmiştir. (...)*⁶⁷⁶

(...) (Hz. Ali) diyor ki:

*"evvel-i dünyadan kıyamete kadar ulum-u esrar-ı mühimme bize meşhud derecesinde inkişaf etmiş kim ne isterse sorsun, sözümüze şüpheden zelil olur"*⁶⁷⁷

*İmam-ı Ali'nin bir kısım sırları ve gaybî haberleri dahi bildirmek istediği anlaşılıyor. Ben sıkıntılı bir zamanda İmam-ı Ali'nin (R.A.) Âyet-ül-Kübrâ namını verdiği "Yedinci Şuâ"yı bitirdiğim aynı vakitte -îtikadımca bana acele bir mükâfat ve bir ücret olarak- geceleyin Celcelûtiyeyi okudum. Birden bir ihtar-ı gaybî gibi kalbime denildi: İmam-ı Ali (R.A.), Risale-i Nur ile çok meşguldür. Mecmuundan haber verildiği gibi kıymetdâr risalelerine de işaret derecesinde remzedip îmâ ediyor. Eğer sarîh bir surette gaybdan haber vermek (çok zararları bulunduğu hikmete münafi olduğu cihetle) hikmet-i İlâhiye tarafından yasak olmasa idi tasrih edecekti.*⁶⁷⁸

*"Ne isterseniz benden sorunuz, haber vereyim size. Sorun bana mazîden, halden ve istikbalden!" diye ashâb-ı izâm arasında, kendini âleme ilân eden ve her müşkülü izah ve beyan ve "ene medînetu'l-îlmi ve 'aliyyun bâbuhâ" Hadîs-i Şerifini isbat ve ayan eden nâşir-i ilim ve vâkıf-ı esrar-ı Kur'ân Cenab-ı Hazret-i Haydar (...)*⁶⁷⁹

Sual: Gavs-ı A'zam gibi büyük veliler, bâzı evkatta, mâzî ve müstakbeli hazır gibi müşahede ederler. Neden mâziye ait cihette sarahat suretinde haber veriyorlar da, istikbalden hafî remizlerle, gizli işaretlerle bahsediyorlar?

⁶⁷⁵ Barla Lâhikası, 212, Yirmi Yedinci Mektuptan/Hâfız Ali'nin fıkrasıdır/Pek Sevgili ve Mübarek üstadım!

⁶⁷⁶ Sikke-i Tasdik-ı Gaybî, 163, Yirmisekizinci Lem'a/Keramet-i Aleviyenin Neticesi.

⁶⁷⁷ Sikke-i Tasdik-ı Gaybî, 167, Onsekizinci Lem'a.

⁶⁷⁸ Şuâlar, 573; Sikke-i Tasdik-ı Gaybî, 125, Sekizinci Şua/İmam-ı Ali'nin (Radiyallahü anhü) Risale-i Nura dair üçüncü BİR KERÂMETİDİR/Birincisi.

⁶⁷⁹ Zülfikar Mecmuası, 439, Zülfikar'ın Hâtimesi/Hasan Feyzi'nin Mektubu.

Elcevap: "lâ ya'lemu'l-gaybe illallâhu" âyetiyle,

*"âlimu'l-gaybi felâ yuzhiru 'alâ gaybihî ehaden * illâ meni'rtezâ min rasûlin..."*

âyetini ifade ettikleri kudsî yasağa karşı ubudiyetkârane bir hüsn-ü edeb takınmak için, tasrihden işaret mesleğine girmişler. Tâ ki işaretler ile, remz ile anlaşılın ki, ihtiyarsız niyetsiz bir surette talim-i İlâhî ile olmuştur. Çünkü istikbâlî olan gaybiyat, niyet ve ihtiyar ile verilmediği gibi; niyet ile de müdahale etmek, o yasağa karşı adem-i itâati işmam ediyor.⁶⁸⁰

Ehl-i Hak geçmişte olanı, gönüllerinde bir kitap gibi okurlar, hâl ve gelecek hepsi aynı şekilde, onların derûnundadır.

Gördüklerini ve söylediklerini (onlara) Allah öğretiyor, (onlar), Hakk'ın mükemmel ve ölçülü kudreti ve âletidirler. (...)

Bu sırrı, Ehl-i velâyetten her zaman görürsün, gelecekte ve hâlden haber vermişlerdir.⁶⁸¹

"lâ ya'lemu'l-gaybe illallâhu" düstürüne karşı hürmetsizlik ve itaatsizlik etmemek içindir ki, medar-ı teklif ve hakaik-ı îmaniyeden başka olan umur-u gaybiyeden izn-i Rabbanî ile haber verenler dahi, yalnız işaret suretinde perdeli ve kapalı ihbar etmişler.⁶⁸²

Gayb ile ilgili teknik açıklamalara girmeden, ayet-i kerimelerden bazılarının meallerini vermekle yetineceğiz:

- **GAYBI TÜMÜYLE BİLEN YALNIZ ALLAH'TIR**

"Gaybın anahtarları onun yanındadır, onları ondan başkası bilmez. (...)"⁶⁸³

"(...) De ki: 'Gayb yalnızca Allah'ındır (gaybı bilen odur).' (...)"⁶⁸⁴

"Göklerin ve yerin gaybı Allah'a aittir. (...)"⁶⁸⁵

"De ki: Göklerde ve yerde Allah'tan başka hiç kimse gaybı bilmez. (...)"⁶⁸⁶

- **GEÇMİŞ(İN BİRÇOĞU) VE GELECEK GAYBTIR**

⁶⁸⁰ *Sikke-i Tasdik-ı Gaybî*, 198, Sekizinci Lem'a/Gavs, meşhur kasidesinde -sarhat derecesinde- bizlerden, yâni hizb-ül-Kur'andan haber verdiği gibi, daha birkaç yerde yine, işârî bir tarzda, haber veriyor. (...).

⁶⁸¹ *Barla Lâhikası*, 233, Yirmi Yedinci Mektuptan/Galib Bey'in Farişî fıkrasının tercümesi.

⁶⁸² *Şuâlar*, 447, Beşinci Şua/Otuzbirinci Mektuptan Otuzbirinci Lem'anın Beşinci Şuâ'dır/Dördüncü Nokta.

⁶⁸³ *En'âm*, 6/59.

⁶⁸⁴ *Yûnus*, 10/20.

⁶⁸⁵ *Hûd*, 11/123.

⁶⁸⁶ *Neml*, 27/65.

"Bunlar sana vahyettiğimiz, gayba ait haberlerdendir. Onlardan hangisi Meryem'i sorumluluğuna alacak diye kalemleriyle kur'a atarlarken sen yanlarında değildin; çekişirlerken de yanlarında değildin."⁶⁸⁷

"Bunlar (Nuh ve kavminin kıssası) sana vahyettiğimiz gayba ait haberlerdendir. Ne sen ne de kavmin daha önce bunları biliyordunuz. (...)"⁶⁸⁸

"İşte sana vahyettiğimiz bu (Yusuf kıssası), gayba ait haberlerdendir. Onlar (Yusuf'un kardeşleri) yapacakları işe topluca karar verip, o hileli düzeni kurarlarken sen yanlarında değildin."⁶⁸⁹

"Musa'ya o işi yaptığımız (kendisine bildirmek istediğimiz işi ona vahyettiğimiz) vakit sen (Mukaddes Vadinin) batı tarafında değildin, (o hadiseyi) görenlerden de değildin. Fakat biz (Musa'dan sonra) birçok nesiller yarattık da onların üzerinden uzun zaman geçti. Sen Medyen halkı arasında oturmuş da değildin ki (orada olanları görüp öğrenesin de) ayetlerimizi bunlara okuyasın. (Bu, bir yerden görme, öğrenme ile değildir, fakat) biz seni elçi olarak gönderdik (ve bu olayları sana vahyettik). (Musa'ya) seslendiğimiz zaman Tur'un yanında değildin. Fakat, Rabbinden bir rahmet olarak (orada geçenleri sana bildirdik) ki, senden önce kendilerine bir uyarıcı gelmemiş olan toplumu uyarasın; belki düşünüp öğüt alırlar."⁶⁹⁰

"(...) Hiç kimse yarın ne kazanacağını bilmez ve hiç kimse nerede öleceğini bilmez. Allah (her şeyi) bilen, (her şeyden) haberi olandır."⁶⁹¹

• HZ. PEYGAMBER DAHİ GAYBI BİLMEZ

"De ki: 'Ben size, Allah'ın hazineleri yanımdadır demiyorum. Gaybı da bilmem, size ben meleğim de demiyorum. Ben sadece bana vahyolunana tâbi oluyorum.' (...)"⁶⁹²

"De ki: 'Ben kendime, Allah'ın dilediğinden başka ne bir fayda ve ne de bir zarar vermeye sahibim. Eğer gaybı bilseydim, elbette daha çok hayır elde ederdim ve bana hiç bir kötülük de dokunmazdı. Oysa ben, inanan kimseler için ancak bir uyarıcı ve bir müjdeciyim."⁶⁹³

"Ben size 'Allah'ın hazineleri yanımdadır' demiyorum. Gaybı da bilmem, size 'ben meleğim' de demiyorum. (...)"⁶⁹⁴

• ALLAH, GAYBTAN DİLEDİĞİ KADARINI, SADECE DİLEDİĞİ PEYGAMBERİNE BİLDİRİR

⁶⁸⁷ Âl-i İmrân, 3/44.

⁶⁸⁸ Hûd, 11/49.

⁶⁸⁹ Yûsuf, 12/102.

⁶⁹⁰ Kasas, 28/44-46.

⁶⁹¹ Lukmân, 31/34.

⁶⁹² En'âm, 6/50.

⁶⁹³ A'râf, 7/188.

⁶⁹⁴ Hûd, 11/31.

"(...) Allah sizi gayba muttali kılacak da değildir; ancak Allah, peygamberlerinden dilediğini seçer. O hâlde Allah'a ve Peygamberine iman edin. (...)"⁶⁹⁵

"O, gaybı bilendir. Dilediği peygamberden başka hiç kimseye gaybını bildirmez. O, (peygamberinin) önüne ve arkasına gözetleyiciler (koruyucular) koyar."⁶⁹⁶

• GAYBI BİLDİĞİNİ İDDİA EDENLER

"Ayetlerimizi inkâr eden ve 'Bana mal da çocuk da verilecek' diyen kimseyi gördün mü? O, gayba mı muttali oldu, yoksa Rahman katından bir söz mü aldı? Hayır, asla! Söylediğini yazacak ve azabını artırdıkça artıracaktır."⁶⁹⁷

"Yoksa onların, göğe tırmanacak bir merdivenleri vardır da, göğün sırlarını oradan mı dinliyorlar? O hâlde dinleyicileri apaçık bir delil getirsin. (...) Yoksa gayb kendilerinin yanındadır da kendileri mi (oradan istediklerini) yazıyorlar?"⁶⁹⁸

"Gaybın bilgisi kendi yanında da o mu (âlemin esrarını) görüyor?"⁶⁹⁹

"Yoksa gayb, kendi yanlarında da onlar mı (istedikleri gibi) yazıyorlar?"⁷⁰⁰

Said Nursî, Hz. Ali'nin şöyle dediğini iddia etmektedir: *"evvel-i dünyadan kıyamete kadar ulum-u esrar-ı mühimme bize meşhud derecesinde inkişaf etmiş kim ne isterse sorsun, sözümüze şüphe edenler zelil olur"* Yani: "Ben, dünyanın başlangıcından kıyamete kadarki mühim sırları biliyorum ve benim bu bilgim gözle görülemeyenin, duyularla idrak edilemeyen, bilinemeyenin ve gizli olanın, yani size 'gayb' olanın aksine; gözle görülen, duyularla idrak edilen ve hâlihazırdaki 'şehadet' bilgisi derecesindedir. Şüphe eden varsa istediğini sorsun! O, zelil (hor, hakir; alçak, aşağılanan) olacaktır."⁷⁰¹

Hiz. Peygamber ise, yukarıda da aktardığımız üzere, şöyle demekle emrolunmuştur:

"Ben gaybı bilmem. Eğer gaybı bilseydim, elbette daha çok hayır elde ederdim ve bana hiç bir kötülük dokunmazdı."

Merhum Yazır, gaybı bilir olmayı rububiyetle irtibatlandırmıştır. O, A'râf suresinin 188. ayetinin tefsirinde şunları söyler:

⁶⁹⁵ Al-i İmrân, 3/179.

⁶⁹⁶ Cinn, 72/26-27.

⁶⁹⁷ Meryem, 19/77-79.

⁶⁹⁸ Tûr, 52/38-41.

⁶⁹⁹ Necm, 53/35.

⁷⁰⁰ Kalem, 68/47.

⁷⁰¹ Bu rivayet, biraz ileride tetkik edilecektir.

(...) Eğer ben kendi kendime gaybı bilir olsa idim, daha çok hayır yapardım ve bana o su', o dokunabilen elem ü zarar dokunmazdı. Yani hâlim şimdiki gibi bir beşer, bir abid hâli olmazdı rabb olmam lâzım gelirdi. Bu ise muhâldir.⁷⁰²

İlyas Çelebi ise, meseleyi ulûhiyetle ilgili görmüştür:

Kur'an; peygamberi sihirbazlarla ve kâhinlerle karıştıran, onun şahsiyetini ilâh, cin ve melek şeklinde düşünen, peygamberin sadakatini ancak gaybtan haber vererek ispat edebileceğine inanan Yahudilere, Hristiyanlara ve müşriklere karşı Resulü Ekrem'e, melek olduğunu söylemediğini, gaybı bildiğini iddia etmediğini ve Allah'ın hazinelerinin kendi yanında olduğunu ileri sürmediğini söylemesini emretmekte (En'âm, 6/50) ve gerçekçi bir akideyi dile getirmektedir. Bu ve benzeri ayetlerde gaybı bilmek ile ulûhiyet arasında ilgi kurulmuştur.⁷⁰³

Said Nursî, yürüdüğü zeminin kayganlığına rağmen adımlarını ihtiyatsızca atmaktadır. Hz. Ali'ye aşırı muhabbet, nicelerinin ayağını kaydırmıştır. Nitekim, Şianın Galiye tائفesinden Hz. Ali'nin ulûhiyetini iddia edenler olmuştur.

Peygamberlik makamının bile söyleyemediği bu sözleri Hz. Ali'ye nisbet etmek, açıkça ona iftira atmaktır.

Said Nursî'nin zikrettiği ayet ("lâ ya'lemu'l-gaybe illallâhu"), Neml suresinin 65. ayeti olsa gerektir. Aslında böyle bir ayet yoktur. İçinde bu kelimelerin geçtiği yerini belirttiğimiz ayet şöyledir: "Kul lâ ya'lemu men fi's-Semâvâti ve'l-Arzi'l-gaybe illallâhu (...)" "De ki: 'Göklerde ve yerde Allah'tan başka hiç kimse gaybı bilmez.' (...)"⁷⁰⁴

Said Nursî'nin, "Allah'ın izniyle, bildirmesiyle" gibi getirdiği istisnalar, ayetlerin hükmünü değiştiremez. Şüphesiz ki, Allah Tealâ sadıktır ve Kitabında belirttiği üzere tasarruf eder. Kitabında "vermem, bildirmem..." demişse; bu, insanların hayatında da aynen tezahür edecektir. Yüce Rabbimiz Kitabında verdiği haber, vaat ve ahitlerini asla neshetmez.

"(...) Allah'tan daha doğru sözlü kim olabilir?"⁷⁰⁵

Nitekim, "Eğer Rabbin dileyseydi, insanları tek bir ümmet yapardı. Oysa, ihtilâf edip durmaktadırlar. Ancak Rabbinin merhamet ettikleri (bu ihtilâftan) istisna teşkil ederler. Zaten, Allah, insanları **bunun için** yaratmıştır. (...)"⁷⁰⁶ buyurulmuştur. Şüphesiz ki, Allah'ın dilediği olur, dilemediği de olmaz. Rabbimiz dileyseydi insanları tek bir ümmet de yapardı, ama yapmamıştır. Diğer bir ayette "(...) Sizin her biriniz için bir şeriat ve bir yol vazettik. Eğer Allah dileyseydi, sizi tek bir ümmet yapardı. Fakat, size verdiği şeylerde denemek için (böyle yapmadı). (...)"⁷⁰⁷ buyurulmuştur. Kur'an-ı Kerim'de böyle birçok ayet vardır:

⁷⁰² Yazır, *Hak Dini Kur'an Dili*, 4/2345-2346.

⁷⁰³ İlyas Çelebi, *İslâm İncisinde Gayp Problemi*, (Doktora Tezi), MÜSBE, 1991, 115'ten nak. Ertürk, *Metin Tenkid*, Fecr Yayınları, Ankara 2005, 180.

⁷⁰⁴ Abdulaziz Bayındır, <http://www.suleymaniyevakfi.org>.

⁷⁰⁵ Nisâ, 4/87.

⁷⁰⁶ Hûd, 11/118-119.

⁷⁰⁷ Mâide, 5/48.

"(...) Eğer Allah dileseydi size güçlük çıkarırdı. (...)"⁷⁰⁸ Ama güçlük çıkarmayı dilememiş, bilâkis kolaylık göstermiştir. "(...) Size kolaylığı ister, güçlüğü istemez."⁷⁰⁹

"(...) Eğer Allah dileseydi, birbirlerini öldürmezlerdi. Fakat Allah, dilediğini yapar."⁷¹⁰ Demek ki, birbirlerini öldürmüşlerdir.

"Eğer Allah dileseydi, onlar şirk koşmazlardı. Seni onlara bekçi kılmadık. Sen, onlara vekil de değilsin."⁷¹¹ Onlar şirk koşmuşlardır.

Eğer Allah dileseydi, peygamberlerden başkasına da gaybı bildirirdi. Ama o, dilediği peygamberden başkasına gaybını bildirmez.

Abdulaziz Bayındır da diyor ki:

Allah'tan başkasının gaybı bilemeyeceği ve Allah'ın onu peygamberlerden başkasına bildirmeyeceği hükmü, Said Nursî tarafından bir "kudsî yasak" diye ifade edilmiştir. Sanki Allah Tealâ, "gaybı kimse bilemez" dememiş de "kimse, gelecekle ilgili açıklama yapmasın." diye bir yasak koymuştur. Bu, kişiyi büyük bir sorumluluk altına sokar.⁷¹²

Hız. Ali (r.a.)'ye ve Allah velisi diğer kullara isnat edilen, ayetlere muhalif olmasın diye çaktırmadan, sezdirmeden gaybtan haber verme iddiası da, alenen onlara atılmış bir iftiradır. "Ayetlerde 'gaybı yalnız Allah bilir; Allah peygamberlerinden başkasına gaybı açmaz' denmiştir, ama aslında gayb bize bildirilmiştir. Ayetlerin zahirine ters düşmemek için bunları sizlere remz, işaret, ima yolu ile bildiriyoruz." türünden sözler, Allah velisi kullardan sâdır olacak sözler değildir.

Said Nursî, kehanetle velâyeti de birbirine karıştırmıştır.

Said Nursî'nin "ilm-i kelâmın en büyük allâmesi"⁷¹³, "Ehl-i sünnetin ve ilm-i kelâmın azîm imamlarından meşhur"⁷¹⁴ diye tavsif ettiği Taftazânî, *Şerhu'l-Akaid*'de kâhini şöyle tanımlamaktadır:

Kâhin, gelecek zamanda vuku bulacak hadiseleri haber veren, sırları bildiğini ve gayb âlemine ait bilgilere vâkıf olduğunu iddia eden kişidir.⁷¹⁵

İmam Nesevî de şöyle der:

Gaybtan verdiği haber konusunda kâhini tasdik etmek küfürdür.⁷¹⁶

Aliyyü'l-Karî ise *Fıkh-ı Ekber Şerhi*'nde demektedir ki:

İnanç hususlarından biri de, kâhinlerin gaybtan verdikleri haberlere inanmanın küfür olduğudur. (...) Kâhin gelecek zamanda olacak hadiselerden haber veren kişidir. Kâhin sırları

⁷⁰⁸ Bakara, 2/220.

⁷⁰⁹ Bakara, 2/185.

⁷¹⁰ Bakara, 2/253.

⁷¹¹ En'âm, 6/107.

⁷¹² Bayındır, <http://www.suleymaniyevakfi.org>.

⁷¹³ *Tarihçe-i Hayat*, 475, Emirdağ Hayatı/Aziz Muhterem Kardeşim.

⁷¹⁴ *Tarihçe-i Hayat*, 477, Emirdağ Hayatı/Aziz Muhterem Kardeşim.

⁷¹⁵ Taftazânî, *Şerhu'l-Akaid*, 353.

⁷¹⁶ Nesevî, *Metnu'l-Akaid*, 432.

bildiğini iddia eder. (...) Kendine ilham geldiği yolunda haber veren kişilerin ilhamlarına uymak da caiz değildir. Hece (ebced) harflerinden manalar çıkaracak bilgiye sahip olduğunu iddia eden kimsenin iddialarına da uyulamaz. Çünkü, bu da kâhinlik manası içine girmektedir.⁷¹⁷

Elbette biz, sahabenin Hz. Peygamber'den duydukları gaybî haberler ve kalplerine doğan keşiflerle istikbalde olacak bazı hadiseleri bildiklerini teslim ve kabul ediyoruz. Buna sonraki Allah velisi kullar da dâhildir. Biz, bu mübarek zatların "Ne isterseniz sorun bize! Geçmişten, gelecekte..." türünden âdeta meydan okuyup mutlak gaybı bilircesine sözler ettiklerini kabul etmiyor, bu sözlerin onlara izafe edilmesini reddediyoruz. Said Nursî, onların da kendisi gibi olduğu hayaline kapılmıştır. Onlar öyle "Burada her soruya cevap verilir, kimseden soru sorulmaz" demedikleri gibi, bu sözleri de asla demezler.

Şüphesiz, müminlerin yapmadıkları bir şeyi yaptıklarını iddia etmek nasıl bir iftira ve açık bir günahsa, demedikleri sözleri dediklerini ileri sürmek de bir iftira ve açık bir günahdır.

"Mümin erkekleri ve mümin kadınları yapmadıkları bir şeyle incitenler, bir iftira ve açık bir günah yüklenirler."⁷¹⁸

Aslında, Said Nursî'ye bunları söyleten; bu zatların, kendisi, şakirtleri ve yazdıkları risalelerle alâkadar oldukları gibi bir hayale ve zehaba kapılmış olmasıdır. Onun saklandığı tevazu perdesi açıldığında ortaya çıkacak olan sadece büyük bir kibir, gurur, enaniyet ve ucubtur. Alçakgönüllü gibi görünmesine karşın, mensubu olduğu ümmetten önceki ümmetlere bile *Nur Risaleleri*'nden haber verildiğini ilân edecek kadar işi ileri götüren birisinin ruh hâli artık sağlıklı kabul edilemez.⁷¹⁹ Kütüb-ü sabıkada bile *Nur Risaleleri*'nden remzen haber verildiği iddiası; Said Nursî'nin tenebbisinde⁷²⁰ onu ele veren hey'atın feletâtından⁷²¹ biridir. Bu konu, kitabımızın sonunda ele alınacaktır.

4.5. NUR RİSALELERİ'NDE HZ. ALİ İLE İLGİLİ RİVAYETLER

⁷¹⁷ Aliyyu'l-Kârî, *Fıkh-ı Ekber Şerhi*, çev. Yunus Vehbi Yavuz, Çağrı Yayınları, İstanbul 1981, 394.

⁷¹⁸ Ahzâb, 33/58.

⁷¹⁹ Said Nursî'nin *Nur Risaleleri*'nde kendisi için ileri sürdüğü tevazukârane ifadelerinin hemen tümü birer "savunma mekanizması"ndan ibarettir. Said Nursî, bu mekanizmalardan, özellikle "Karşıt Tepki Kurma (Reaction-Formation)" türünü çokça kullanmıştır. Bu savunma mekanizmasında temel işleyiş, bilinçdışı dürtü ve eğilimlerin bilinçte tam karşıtını, aşırı vurgulamaktır. Örneğin, içindeki kin, nefret ve kabalık eğilimlerine karşı kişi, aşırı derecede kibar ve nazik olabilir. Böylece, kabul edilmez duygu yerine toplumun olumlu bulduğu, ahlâkî değer yargılarının kabul ettiği duygular ortaya konmuş olur. Said Nursî'nin tevazukâr, alçakgönüllü gibi görünen davranışları ve ifadeleri, gerçekte benliğinde taşıdığı müthiş kibire, gurura ve enaniyete karşı benliğinin geliştirdiği birer savunma mekanizmasıdır.

Eric Hoffer diyor ki: "Müfritlerin en ateşlileri genellikle, doğuştan gelen kusurları sebebiyle veya dış çevre koşulları sonucunda kendilerine güvenlerini kaybetmek zorunda kalmış bencil kimselerdir. Bu kimseler, bencilliklerinin çok hünerli mekanizmasını yetersiz kişiliklerinden ayırıp bunu herhangi bir kutsal amacın hizmetine ilishtirirler. Ve içine büründükleri kimlik, her ne kadar bir sevgi ve alçak gönüllülük taraftarlığı şeklinde olursa da, bu kimseler için sevmek ve alçak gönüllü olmak imkânsızdır." (Eric Hoffer, *The True Believer: Kesin İnançlılar - Kitle Hareketlerinin Anatomisi*, çev. Erkil Günur, Tur Yayınları, İstanbul 1980, 72.)

⁷²⁰ Peygamberlik iddiasına kalkışma, peygamberlik davasında bulunma.

⁷²¹ Birini taklit eden kimsenin taklitçiliğini gözler önüne seren sürçmeleri, falsoları. Taklit edilen insanın ya da meslek erbabının genel ve doğal mükemmelliğini, yetkinliğini ve ölçüsü ile ağırlığını taşıyamayan birinin yapay taklidindeki tabîf ve fitrî olmayan hâli.

4.5.1. "BEN İLMİN ŞEHRİYİM, ALİ DE ONUN KAPISIDIR."

«أنا مدينة العلم وعلى بابها»

"BEN İLMİN ŞEHRİYİM, ALİ DE ONUN KAPISIDIR."⁷²²

Nur Risaleleri'nde "Keramet-i Aleviye" diye sunulan zırvaların temel dayanağı, işte bu hadistir. *Nur Risaleleri*'nin birçok yerinde bu hadise yer verilmiştir.

Tirmizî, hadisi «أنا دار الحكمة وعلى بابها» "Ben hikmetin eviyim; Ali de onun kapısıdır." şeklinde rivayet etmiş ve "Bu hadis, garîb-münkerdir." demiştir.⁷²³

Aliyyu'l-Karî hadis hakkında şu açıklamayı yapar:

Tirmizî: Bu hadis münkerdir, dedi. Buharî'nin de kanaati budur, o der ki: Yalan olup, aslı yoktur. Ebu Hâtim ve Yahya b. Said de böyle dediler.

İbnu'l-Cevzî bunu *Mevzuat*'ına aldı. Zehebî ve diğerleri de buna katıldılar.

İbn Dakiku'l-Iyd dedi ki: Bu hadis sabit değildir ve batıl olduğu söylenmiştir.

Darekutnî de: Sabit değildir, demiştir.

Hafız Askalânî'ye bu hadis hakkında sorulduğunda şöyle demiştir: Hasendir, ne Hâkim'in dediği gibi sahihtir ne de İbnu'l-Cevzî'nin dediği gibi mevzudur. Bunu Suyutî zikretmiştir.

Zerkeşî'nin zikrettiğine göre de Hafız Ebu Said el-Alâî: Ne sahih ne de zayıftır, hasendir, demiştir.⁷²⁴

Şevkânî ise: "Ben ilmin şehriyim; Ali de onun kapısıdır. İlim isteyen kapıya gelsin." şeklindeki hadisin bütün yollarını vermiş ve müttehem, hadis uyduran, yalancı ve kendisiyle ihticacın caiz olmadığı ravilerine dikkat çekmiştir.⁷²⁵

İbn Teymiye de der ki:

⁷²² *Sikke-i Tasdik-ı Gaybî*, 163, Yirmisekizinci Lem'a/İkinci Keramet-i Aleviye/Keramet-i Aleviyenin Neticesi; *Zülfikar Mecmuası*, 439, Zülfikar'ın Hâtimesi/Hasan Feyzi'nin Mektubu.

⁷²³ *Tirmizî*, Menâkıb, 3969.

Garîb: Metin veya isnâd yönünden tek kalmış, yahut benzeri, başka râvîler tarafından rivayet edilmemiş hadise denilmiştir. (...) Garîb hadîsler, umumiyetle sahih olmamakla beraber, garabetin, sıhhati yok edici bir vasıf olduğu da ileri sürülemez. Zira sıhhat, râvîlerin sika kimseler olmaları hâlinde sübût bulur. (Koçyiğit, *Hadîs İstihlaları*, 114.)

Münker: Zayıf olan bir râvînin, güvenilir râvîlere muhalif olarak rivayet ettiği ve bu rivayetiyle tek kaldığı hadîstir. Bu tarif, Şeyhulislâm İbn Hacer'in verdiği tariftir. İbnu's-Salâh ise, Ebû Bekr Ahmed ibn Hârûn el-Berdîcî'den şu tarifi nakleder: Münker, râvînin rivayetiyle tek kaldığı hadîstir ki, metni yalnız onun rivayetiyle bilinir; aynı zamanda bu metin, ne onun rivayet ettiği yönden ve ne de bir başka yönden marûftur. (Koçyiğit, *Hadîs İstihlaları*, 287.)

⁷²⁴ Nûruddîn 'Alî b. Muhammed Aliyyu'l-Kârî, *el-Esrâru'l-Merfû'a fi'l-Ahbâri'l-Mevzû'a*, el-Mektebu'l-İslâmî, 1986/1406, 138-139.

⁷²⁵ Muhammed b. 'Alî eş-Şevkânî, *el-Fevâidu'l-Mecmû'a fi'l-Ehâdisi'l-Mevzû'a*, Matbaatu's-Sünneti'l-Muhammediyye, Kahire, 1960/1380, 348-349.

Hadis, zayıf ve dayanaksızdır. Tirmizî rivayet etmişse de, hadis marifet ehline göre yalan ve uydurmadır.⁷²⁶

Hadisi Hâkim'den başka sahih kabul eden yoktur. Tehânevî onun hakkında demiştir ki:

Hâkim, tashih hususunda mütesâhil (gevşek)dir. Zehebî, *Müstedrek*'ini hülâsa eder ve birçok hadisi zayıf ve münker bulur. Bunda geçen mevzu hadisler için de müstakil bir cüz tertipler. Bu cüzde yüze yakın hadis mevcuttur.⁷²⁷

Hâkim için İbn Teymiye de şöyle der:

Hâkim, hadis hususunda vukufu olan zevata göre tamamen uydurma olduğu hâlde, bir takım hadisleri sahih saymaktadır.⁷²⁸

Buharî'nin hadis hakkındaki kanaatini yukarıda naklettik.

Buharî ise, hadiste derin idrak kabiliyeti yanında, insanlar içinde hadise ve illetlerine en ziyade vukuf sahibi olanıdır. Tirmizî "ilel" konusunda ondan daha bilgili bir kimse görmediğini ifade eder.⁷²⁹

Biz; Buharî, Darekutnî, Ebu Hâtim, Tirmizî, İbnu'l-Cevzî, İbn Dakiku'l-İyd, Zehebî ve İbn Teymiye'nin bu hadis hakkındaki sözlerinden sonra, hadisi "hasen" görenlere iştirak edemiyoruz.

Hadisi, bir de metin yönünden inceleyelim. İbn Teymiye demiştir ki:

Bunun yalan olduğu bizzat metninden anlaşılır ve senedine bakmaya ihtiyaç bırakmaz. Resulullah ilim şehri ise, bu şehrin ancak bir kapısı olur ki, Resulullah'tan tebliği sadece bir kişinin yapmış olmasını düşünmek caiz değildir. Aksine, hazır olmayanlar için kesin ilim ifade edecek tevatür derecesinde kişilerin ondan tebliğ yapmış olması vaciptir. Bir kişinin rivayeti ancak başka karinelerle beraber ilim ifade eder. Bu işaretler de ya mevcut değildir veya insanların çoğuna gizlidir. Böylece Kur'an'a ve mütevatir Sünnete dair bilgiler meydana gelmemiş olur. Hâlbuki, mütevatir nakil böyle olmayıp ilim, avama da havasa da onunla hâsıl olur.

Bu hadisi, övgü yaptığını sanan cahil veya zındık biri uydurmuştur. Ashaptan sadece bir kişinin tebliğ ettiğini söylemek, din ilmini iptal etmek için zındıkların başvurduğu bir yoldur.

Sonra bu, tevatürle bilinenlere aykırıdır. Şüphesiz Resulullah'tan, bütün Müslüman şehirlere Ali (r.a.)'den başka yollarla ilim ulaşmıştır. Mekke ve Medine halkı için bu apaçıktır. Şam ve Basra halkı için de durum böyledir. Bunlar, Hz. Ali'den ancak çok az şey rivayet etmişlerdir. Hz. Ali'nin ilminin çoğu Kûfe halkı arasındaydı. Bununla beraber Kur'an'ı ve Sünneti, Hz. Ali'nin hilâfet zamanı bir yana, Hz. Osman'ın hilâfetinden önce öğrenmişlerdi.

⁷²⁶ İbn Teymiye, *Külliyat*, 4/332; Kandemir, *Mevzû Hadisler*, 151.

⁷²⁷ et-Tehânevî, *İ'lâu's-Sünen'in Mukaddimesi: Yeni Usûl-i Hadîs*, çev. İbrahim Canan, TÖV, İzmir 1982, 69.

⁷²⁸ İbn Teymiye, *Külliyat*, 1/337.

⁷²⁹ İbn Teymiye, *Külliyat*, aynı yer.

Medine ehlinin en fakih ve en âlimleri dini, Hz. Ömer'in hilâfetinde öğrenmişlerdi. Yemen'de bulunduğu süre içinde Muaz İbn Cebel'den öğrendikleri gibi, kendisinden öğrenenler dışında Hz. Ali'den daha önce kimse bir şey öğrenmemiştir. Muaz İbn Cebel'in Yemen halkı arasında ikâmeti ve onlara öğretmesi, Hz. Ali'nin onlar arasında ikâmeti ve öğretmesinden daha çoktur. Onun için Yemen halkı, Hz. Ali'den ve Şurayh'tan rivayet ettiklerinden çok daha fazlasını Muaz'dan rivayet etmişlerdir. Tâbiînin büyüklerinden başkaları da fikhî Muaz'dan öğrenmişlerdir.

Hz. Ali Kûfe'ye geldiğinde Şurayh, daha önceden orada kadı idi. Hz. Ali'nin hilâfetinde kadı yine Şurayh ve Ubeyde es-Selmanî olmuştur ki, ikisi de fikhî Muaz'dan öğrenmişlerdir.

İslâm ilmi Hicaz, Şam, Yemen, Horasan, Mısır ve Mağrib gibi İslâm şehirlerinde Hz. Ali Kûfe'ye gelmeden önce yayılmış ve Kûfe'ye geldiğinde sahip olduğu bütün ilme başka sahabîler de sahip olmuştur. Hz. Ali bir ilmi sadece kendisi tebliğ etmişse, ondan başkaları bunun daha fazlasını tebliğ etmiştir.

Velâyetle Ebu Bekir, Ömer ve Osman için hâsıl olan umumî tebliğ, Hz. Ali için hâsıl olandan çok daha fazladır. Hususî tebliğde ise, İbn Abbas'ın fetvaları, Ebu Hureyre'nin de rivayetleri onunkinden daha çoktur. Hâlbuki, Hz. Ali ikisinden de daha âlimdir. Nitekim Ebu Bekir, Ömer ve Osman da o ikisinden daha âlimdir. Şüphe yok ki, raşit halifeler, insanların daha çok muhtaç oldukları ilmin umumî tebliğini, hususî ilmi tebliğ edenlerin tebliğinden daha çok gerçekleştirmişlerdir.⁷³⁰

İbn Teymiye'nin zikrettiklerine katılmamak elde değildir. Nitekim, bu hadisi uyduranların niyetlerini şu münker rivayet göz önüne sermektedir:

"Ben ilmin şehriyim; Ebu Bekir, Ömer ve Osman surlarıdır. Ali ise kapısıdır. İlim isteyen kapıya gelsin."⁷³¹

Mevdudî de şöyle demiştir:

Bu hadisin kelimelerini doğru kabul edersek, o zaman bunun Hz. Peygamber'in pek çok buyruğu ve hayatı boyunca yaptığı hareket ve davranışları ile çatıştığını ve çeliştiğini görürüz. Hz. Peygamber birçok sahabîsini kendi hayatında ordunun başına komutan tayin ederek önemli işler için göndermişti. İslâm memleketinin çeşitli bölgelerine memur olarak, görevli olarak göndermiş, zekât toplamakla görevlendirmiş, namaz kıldırma görevini vermişti. Eğitim ve öğretimle birlikte İslâmı anlatmak için etrafa bir çok sahabî göndermişti.

Hiç kimsenin inkâr edemeyeceği tarihî birer gerçektir bunlar. Bütün bu hizmetler, din ilmi, İslâm bilgisi olmadan yerine getirilebilir mi? Bütün bu sahabîler Hz. Peygamber'in değil de Hz. Ali'nin mi talebesiydi, onun tarafından mı yetiştirilmiş kimselerdi? Eğer bunlar yanlış ise, o zaman doğru olan sadece şu olabilir: Bu sahabenin hepsi de ilim şehrinde veya hikmet yurdundan doğrudan doğruya ilim ve hikmet almıştır ve bunların hepsi de Hz. Ali (r.a.) gibi hikmet yurdunun ve ilim şehrinin kapılarıydılar.

Sonra, Hz. Peygamber'in tertemiz hayatını bir kere okumuş olanlar bile bilirler ki, Hz. Peygamber peygamberlikle görevlendirildikten hayatının son saatine kadar sadece dini öğretmeye, yaymaya çalıştı. Kim olursa olsun din hakkında bir şey öğrenmek, bir şey sormak

⁷³⁰ İbn Teymiye, *Külliyyat*, 4/333-334.

⁷³¹ Suyûtî, *el-Leâli'l-Masnû'a fi'l-Ehâdisi'l-Mevzû'a*, Dâru'l-Ma'rife, Beyrut, 1/335.

İbn Asâkir dedi ki: Bu hadis, isnad ve metin yönünden ciddi münkerdir. (Suyûtî, *Leâli'l-Masnû'a*, aynı yer.) Suyûtî, hadisin değişik lâfızlarını ve senedlerini 8 sayfada incelemiştir. Bak. Suyûtî, *age*, 1/328-336.

istediğinde, doğrudan doğruya Hz. Peygamber'den sorar, öğrenirdi. Hz. Peygamber kendisine Allah'tan gelen emir ve hükümleri sadece Hz. Ali'ye öğretmiş de bunu bütün dünyaya yaymakla, bu emir ve hükümleri ulaştırmakla yalnızca onu görevlendirdiği vaki olmuş mudur? Veya Hz. Peygamber'den biri bir şey öğrenmeye geldiğinde Hz. Peygamber "Git, Ali'den sor, öğren!" veya "Benim yanıma Ali aracılığı ile gel!" buyurduğu olmuş mudur? Eğer yirmi üç senelik peygamberlik süresi boyunca böyle bir şey olmamışsa, artık bu hadisin ne manası vardır? Bu sözün İslâm'da yeri artık ne olabilir?...⁷³²

Şianın; sahabenin çoğunluğunu münafık, fasık ve dalâlet içinde görmesi; Ali b. Ebu Talib, Mikdad, Ebu Zerr el-Gifarî, Selman el-Farisî ve Huzeyfe el-Yeman gibi bir kısmı dışındaki sahabenin irtidat ederek kâfir olduklarını ve adil olan sahabenin sayısının da yediği geçmediğini ileri sürmesi⁷³³, bu hadisi onların uydurduğu görüşünü ve ihtimalini kuvvetlendirmektedir. Onca rivayetin, onca ilmin kaynağını sadece yedi kişinin ve özellikle Hz. Ali'nin teşkil etmesi, Hz. Ali'nin ancak ilmin kapısı olması hâlinde mümkün olabilirdi. Bu hadis vasıtasıyla, hem yanlarındaki rivayetler mümkün ve meşru oldu, hem de "adil" olmayanların âlim de olmadıkları ispat edildi.

Bu hadisin *Nur Risaleleri*'nde zikredilmesinin sebebi; müellifinin gizli ilimlerin Hz. Ali'ye verildiğine inanması ve bundan kendisi ve risaleleri lehine çıkardığı sonuçların ilk ve en önemli basamağını teşkil etmesidir.

4.5.2. CEMEL VE SİFFİN VAK'ALARI HAKKINDA

*Nakl-i sahih ile Hazret-i Ali'ye demiş: « ستقاتل الناكثين والقاسطين والمارقين » hem Vak'a-i Cemel, hem Vak'a-i Siffin, hem Vak'a-i Havâriç hâdiselerini haber vermiş.*⁷³⁴

Suyûtî, bu hadisi yakın ifadelerle uzun bir hadisin parçası olarak zikretmiş ve demiştir ki:

Mezudur, (hadisin ravilerinden) el-Mualî metruktur, hadis uydurur. (İlk ravi olan) Ebu Eyyub el-Ensârî ise Siffin vak'asına şahit olmamıştır.⁷³⁵

⁷³² Mevdudî, *Meseleler ve Çözümleri*, 3/137-138.

⁷³³ Bu iddiaları Ertürk, *Metin Tenkid*'inde, 288-289 kaynaklarıyla göstermektedir. Şianın, "sahabe kavramı ve sahabenin adaleti" hakkındaki görüşleri için yine bak. Ertürk, age, 288-292.

⁷³⁴ *Mektubat*, 90, Ondokuzuncu Mektub/Mu'cizat-ı Ahmediye/Beşinci Nükteli İşaret; *Zülfikar Mecmuası*, 208, Mu'cizat-ı Ahmediye/Beşinci Nükteli İşaret.

⁷³⁵ Suyûtî, *Leâli'l-Masnu'a*, 1/410.

Metruk: İbn Hacer'in tarifine göre, Hazreti Peygamber'in hadîslerinde kizb (yalancılık) ile itham olunan, yahut hadîste yalanı görülme bile, sair konuşmalarında kezzâb (yalancı) olarak bilinen kimselerin, malûm kaidelere aykırı olarak rivayet ettikleri ve bu rivayetlerinde münferid kaldıkları hâdislere metruk denilmiştir. Râvinin, Hazreti Peygamber'in hadîslerinde yalanı görülme bile, sair konuşmalarındaki yalanı dolayısıyla hadîste de yalancılıkla itham olunması, İbn Hacer'in tasnifinde cerh sebeplerinin ikincisini teşkil eder. Üçüncü, dördüncü ve beşinci derecelerde yer alan ta'n sebepleri ise, râvinin galatı, gaffleti ve fıskıdır. İbn Hacer, biraz önce de zikredildiği gibi, kizb ile itham olunan râvinin hadîsine metruk dediği hâlde, diğer üç hâl ile ta'n edilen râvilerin hadîslerine -yine muhalefeti şart koşmayanların görüşlerine göre- munker denildiğini kaydeder. Metrukun tarifini İbn Hacer'e atfeden es-Suyûtî ise şöyle der: Kendisinde muhalefet bulunmayan ve yalnız kizb ile itham olunan, ya galatı, ya gaffleti, yahut da fıskı çok olan bir râvi tarafından rivayet edilmiş hadîslere metruk denir. Bundan da anlaşılıyor ki, İbn Hacer, yalnız kizb ile itham olunanların rivayetiyle teferrüd ettikleri hadîslere metruk dediği hâlde, es-Suyûtî, İbn Hacer'in munker olarak isimlendirdiği hadîsleri de metruk içinde zikretmiştir. Maamafih, munkeri, zayıf râvilerin sika râvilere muhalif rivayetleri olarak kabul edecek olursak, muhalefet bahis konusu olmaksızın, yalnız zayıf

Hadisi İbn Hibban da rivayet etmiştir ki, bu rivayet sahih değildir. (Hadisin râvilerinden) Asbağ metruktur. (Yine râvilerden) Ali b. el-Hazver (علي بن الحزور) ise zahib(u'l-hadis)tir. Buharî "onun acayip rivayetleri vardır" dedi.⁷³⁶

Şevkânî de *Fevaid*'de, hadisin isnadında iki metruk râvinin bulunduğunu belirtir.⁷³⁷

İşte Said Nursî'nin "nakl-i sahih" dediği rivayet...

4.5.3. HZ. ALİ İÇİN GÜNEŞİN GERİ DOĞMASI

*Büyük bir nur lâmbası, Güneştir ki; arzın şarktan geri dönmesiyle yeniden güneşin görünmesi, kucağında Peygamberin (A.S.M.) yatmasıyla ikinci namazını kılmayan İmam-ı Ali (R.A.) o mu'cizeye binaen ikinci namazını edâen kılmış.*⁷³⁸

Aliyyu'l-Karî, *Mevzuat*'ında şöyle der:

"Güneş, Ali b. Ebu Talip için geri gönderildi." hadisi hakkında:

Ahmed, aslı yoktur, dedi. İbnu'l-Cevzî de mevzu olduğunu söyledi. Lâkin, Suyûtî dedi ki: İbn Mende, İbn Şahin ve İbn Merdeveyh tahriç etmişlerdir.

Tahavî ve Kadı İyaz, sahih olduğunu söylemişlerdir.

Ben derim ki: Belki menfi olan, güneşin Ali'nin emri ile; müspet olan da Nebi (a.s.)'nin duası ile geri gönderilmesidir. Tafsili, siyer kitaplarındadır.⁷³⁹

Aliyyu'l-Karî'nin bu açıklaması, hadisin sıhhatine kail olduğu yönünde bir kanaat vermektedir; ama o, kitabının sonunda uydurma hadisler hakkındaki kaidelerden bahsederken de şöyle demiştir:

Bu kaidelerden birisi de, Efendimiz (s.a.v.)'in ashabin hepsinin huzurunda bir şey yapıp, ashabin da bunu gizlemede ittifak edip nakletmediklerini iddia etmektir. Nitekim, grupların en yalancısının iddia ettiği gibi. Güya Efendimiz Veda Haccı'ndan dönerlerken ashabin tamamının bulunduğu bir yerde Ali b. Ebu Talip (r.a.)'in elinden tutup ashabin arasında hepsinin onu tanıyacağı kadar durdurmuş ve sonra da:

râvilerin rivayetleri cihetinden bilinen hadîslere de metrûk demek doğru olur. Nitekim İbn Hacer de, râvinin zafiyetiyle muhalefet vâkî olursa, bu çeşit hadîslere munker denildiğini kaydetmiştir. (Koçyiğit, *Hadîs İstılahları*, 221.)

⁷³⁶ Suyûtî, *Leâli'l-Masnu'a*, 1/410. Hadisin diğer tarifleri için bak. Suyûtî, age, 1/410-411.

Zâhibu'l-Hadîs: Hadîs râvilerinin cerhinde kullanılan zâhibu'l-hadîs tabiri, sâkıt olan, hadîsi hiçbir surette yazılmayan râvilerle delâlet eder. İbnu's-Salâh, İbn Ebî Hâtim'e uyararak bu tabirin dördüncü mertebede metrûku'l-hadîs ve kezzâbun tabirleriyle aynı derecede olduğunu belirtmiştir. (Koçyiğit, *Hadîs İstılahları*, 467.)

⁷³⁷ Şevkânî, *Fevâidu'l-Mecmû'a*, 383.

⁷³⁸ *Sözler*, 269, Yirmiikinci Söz/Birinci Makam/Onbirinci Bürhan/Hâşiye 22; *Âsâ-yı Mûsa*, 214, Onbirinci Hücet-i İmaniye/Onbirinci Bürhan/Hâşiye 22.

⁷³⁹ Aliyyu'l-Karî, *Esrâru'l-Merfû'a*, 141.

"İşte bu benim vasım, kardeşim ve benden sonraki halifemdir. Onu dinleyin ve ona itaat edin!" buyurmuş. Sonra da hepsi birden bunu gizleyip, değiştirmek ve Efendimize muhalefet etmek hususunda ittifak etmiş. Allah yalancılara lânet etsin!

Yine onların:

"İnsanların gözü önünde, ikindiden sonra güneş, Ali için geri gönderildi." diye rivayet ettikleri de bu kabil uydurmalarıdır. Bu olay, tam olarak meşhur da olmamıştır. Bunu Esmâ binti Umeys'ten başka bilen de yoktur.⁷⁴⁰

Ulema, bu hadisin mevzu olduğunu söylemiştir. Güneş, hiç kimse için geri gönderilmemiştir, sadece Yuşa b. Nun için hapsedilmiştir (durdurulmuştur). Nitekim, (bu konu Muhammed Taberî'nin) *er-Riyazu'n-Nazra fî Menakibi'l-Aşara*'da da böyledir. Ancak, (bu hadis) *Şifa*'da Tahavî'nin rivayetinden zikredilmişse de, şerhinde ben tevcihini yapmıştım. *Siyer*'de de bu hususun üzerinde yeterince durdum.⁷⁴¹

İbn Kesir de bu hadisin mevzu olduğunu söyler.⁷⁴²

İbn Teymiye'nin hadis hakkındaki geniş incelemesini nakletmek faydalı olacaktır.⁷⁴³ O, *Minhacu's-Sünne*'de şöyle der:

Hız. Ali'nin fazileti ve Allah'ın velilerinden olduğu, Allah katındaki yüce mertebesi -hamdolsun- ilm-i yakînin bize ifade ettiği kesin yollarla bellidir. Bunun yanında artık ne yalan ne de doğru olduğu bilinen şeylere ihtiyaç vardır. Güneşin Hız. Ali'ye geri döndürülme hadisini Tahavî, Kadı İyaz ve diğerleri bahsedip bunu Efendimizin mucizelerinden saymışlardır. Lâkin, hadis ilminin muhakkik otoriteleri bilirler ki, bu hadis yalan olup uydurmadır. Nitekim, İbnu'l-Cevzî bunu *Mevzuat* adlı kitabında bahsedip Ebu Cafer Ukaylî'nin *Zuafa* adlı eserinden Ubeydullah b. Musa, Fudayl b. Merzuk, İbrahim b. Hasen, Fatıma binti Hüseyin, Esmâ binti Umeys senediyle şöyle nakleder: Esmâ der ki:

Resulullah'a vahiy geliyordu, başı da Ali'nin kucağında idi. Ali gün batana kadar namazını kılamadı. Nebi (s.a.v.) ona: "Namazını kıldın mı ya Ali?" buyurdu. "Hayır" deyince, Efendimiz "Allahım! O, senin ve Peygamberinin itaatinde idi. Güneşi ona geri çevir." dedi.

Esmâ der ki: "Güneşin battığını görmüştüm. Battıktan sonra yeniden doğduğunu gördüm."

Ebu'l-Ferec İbnu'l-Cevzî der ki: Şüphesiz bu hadis uydurmadır. Bunun ravileri bu hadisi muztarip⁷⁴⁴ olarak rivayet etmişlerdir. Said b. Mesud, bunu "Ubeydullah b. Musa,

⁷⁴⁰ Aliyyu'l-Kârî, *Esrâru'l-Merfû'a*, 413; Kandemir, *Mevzû Hadisler*, 180-181; İbn Kayyim el-Cevziyye, *el-Menâru'l-Munif*, tahkik-terceme ve ta'lik. Muzaffer Can, Cantaş Yayınları, İstanbul 1992, 57-58.

⁷⁴¹ Aliyyu'l-Kârî, *Esrâru'l-Merfû'a*, 398.

⁷⁴² İbn Kesir, *el-Bidâye ve'n-Nihâye*, Matbaatu's-Sa'ade, Mısır 1351, 1/323.

⁷⁴³ Bizim bu incelemeyi burada nakletmemizin sebebi; hem Said Nursî'nin, kendisi ile Hız. Ali arasındaki irtibatı (?) kabul etmeyenleri "Vehhabîlik", İbn Teymiye'yi ve İbn Kayyim'ı da "Hız. Ali'nin faziletini basitleştirmek" ile suçlaması, hem de Sünnetsizlerin hadis ehlini "hadisleri gerektiği şekilde incelememek ve hele metin tenkidine hiç girmemek" ile suçlamalarıdır. Naklettik ki, hadis ehlinin hadis tetkikinde ne derece dikkatli ve özenli oldukları bir kez daha tezahür etsin...

⁷⁴⁴ *Muztarib*: Bazan bir, bazan da iki veya daha fazla râviden muhtelif şekillerde rivayet edilen, fakat ne râvilerden birinin hâfıza yönünden üstünlüğü, ne kendisinden rivayet ettiği şeyhine yakınlık derecesi ve ne de sâir sebeplerinden birinin bulunmaması dolayısıyla rivayetleri arasında tercih yapılamayan hadîse muztarib denir. (...) İztırâb, râvilerin zabt yönünden zayıflıklarına delâlet etmesi dolayısıyla, hadîsin de zayıf sayılmasını gerektirir. (Koçyiğit, *Hadîs İstihlaları*, 357-358.)

Fudayl b. Merzuk, Abdurrahman b. Ubeyd, Abdullah b. Dinar, Ali b. Hüseyin, Fatıma binti Hüseyin, Esmâ" isnadıyla nakleder. Fudayl b. Merzuk'u Yahya b. Maîn zayıf sayar. İbn Hibban da "uydurmaları nakleder ve sikalar üzerine hatalar isnat ederdi" der. Bu hadisin medarı, "Ubeydullah b. Musa'nın Merzuk'tan nakli" şeklindedir.

Derim ki: Maruftur ki Said b. Mesud, bu hadisi "Ubeydullah b. Musa, Fudayl b. Merzuk, İbrahim b. Hasen, Fatıma binti Hüseyin, Esmâ" isnadı ile verirken, Muhammed b. Merzuk da "Hüseyin el-Aşkar, Ali b. Asım, Abdurrahman b. Ubeyd, Abdullah b. Dinar, Ali b. Hüseyin, Fatıma binti Ali, Esmâ" senediyle naklediyor ki, ileride gelecektir. İbnu'l-Cevzî yine der ki:

Bu hadisi İbn Şahin de "Ahmed b. Muhammed b. Said el-Hemedanî, Ahmed b. Yahya es-Sufî, Abdurrahman b. Şerik, babası Şerik, Urve b. Abdullah b. Kays" isnadıyla şöyle nakleder: Urve der ki: Fatıma binti Ali'nin yanına girdim de bana Ali b. Ebu Talib... diyerek güneşin döndürülme hadisesini anlattı.

İbnu'l-Cevzî der ki: Bu, batıl bir hadistir. Abdurrahman b. Şerik'in hadisine gelince: Ebu Hatem "Onun hadisleri vahîdir. Ben bu hadisi sadece İbn Ukde sebebiyle itham ediyorum. Çünkü, Rafızî biri olup, ashabın kötülüklerini sayar dökerdi" der. Ebu Ahmed İbn Adiy de "İbn Ukde, hadise karşı mütedeyyin değildi. Kûfe'de bir çok meşayihî yalana teşvik eder, onlara bir hadis nüshası uydurur ve onu (icazet gibi) rivayet etmelerini emrederdi. Biz onun bu nüshalarının kaç tanesini açıkladık... Darekutnî'ye bu adam sorulduğunda 'Alçak herifin biri' dedi." der.

Ebu'l-Ferec der ki: Hafız İbn Merdeveyh de bu hadisi Davud b. Ferahic yoluyla Ebu Hureyre'den nakleder. Bu Davud, Şu'be tarafından da belirtildiği gibi zayıftır. Derim ki: Ondan sonraki raviler içinde hüccet olacak sağlam birisi yoktur.

Sahihayn'da tahriç edildiğine göre Ebu Hureyre, Efendimizden şöyle nakleder:

"Peygamberlerden birisi harbe gidiyordu. Kavmine: 'Bir kadınla nikâhlanıp da henüz gerdeğe girmemiş, ama girmeye niyet eden; ev yapıp da çatısını örtmeyen; koyun ve deve alıp da yavrularının doğumunu bekleyen kimse arkama düşüp gelmesin.' dedi ve sefere çıktı. Varacağı beldeye iyice yaklaşınca ikinci namazını ancak kılabilmişti. Güneşe 'Sen de memursun, ben de memurum. Allah'ım! Onu bana bir miktar hapsed.' diye dua etti. Güneş Allah'ın ona yardım edeceği vakte kadar hapsedildi."

Eğer, "Bu ümmet İsrailoğullarından daha faziletlidir. Güneş İsrailoğullarından Yuşa Peygamber için geri döndürüldüğüne göre, bu ümmetin faziletliilerine geri dönmesine mâni nedir?" denilirse, şöyle denilir:

Yuşa'ya güneş geri gelmedi, güneşin batışı durduruldu ve gündüz uzatıldı. Bu, insanlar tarafından pek fark edilmez. Çünkü, gündüzün uzama ve kısalması hissedilmez. Hem Allah isterse elbette yapacağına göre, bunun uzatılmasına bir engel yok. Ama, Yuşa'nın buna ihtiyacı vardı. Zira, güneş battıktan sonra harp etmesi ona yasak idi. Çünkü, Allah İsrailoğullarına cumartesi günü ve gecesinde işi haram kılmıştı. Muhammed ümmetinin ise buna ihtiyacı olmadığı gibi, böyle bir durumdan yararlanmaları da söz konusu olamaz. Çünkü, ikindiye geçiren kimse, ifrat ederek geçirmişse günahı ancak tövbe ile düşer. Tövbe ile de güneşin geri dönmesine ihtiyaç duyulmaz. Uykuda ya da unutmuş olan gibi ifrat etmeden geçirmişse, akşamdan sonra o namazı (kazaen) kılmasında kınanacak bir durum olamaz. Üstelik, güneşin batmış olmasıyla ikindi için konulan vakit geçmiş olup, ondan önce namazını

kılan kişi şer'î vakit içerisinde kılmış olur, güneşin dönüp gelmesi durumu değiştirmez. Allah'ın:

"Güneş doğmadan ve batmadan önce Rabbini hamd ile tesbih et!" (Tāhâ, 20/130) ayeti bilinen gurubu kapsamına alır. Kul, işte bu gurutan önce namaz kılmaya mecburdur, tekrar doğup batması durumu değiştirmez. Zira, güneşin batmasıyla ilgili olan hüküm bu gurup ile gerçekleşmiş olur. Artık bu gurup olunca oruçlu orucu açar. Bundan sonra güneş geri gelse bile bu, orucunu iptal etmez. Bununla beraber, böyle bir durum hiçbir kimse için olmamış ve olmayacaktır da. Bunu "olsa" diye takdir etmek, olmayacak bir şeyin olduğunu kabul etmek gibidir. İşte bu yüzden fûruya dalan âlimlerin sözlerinde bu tür meselelere dair bir izaha rastlanmaz.

Hem Nebi (s.a.v.), Hendek Harbi günü ikindiye geçirmiş ve onu kaza olarak birçok ashabıyla beraber kılmış, ama güneşin geri getirilmesini istememişti. Sahih hadiste geçtiğine göre Efendimiz, Hendek'ten sonra Beni Kurayza üzerine onları gönderdiğinde:

"Beni Kurayza'ya varmadan önce hiç kimse namaz kılmasın!" buyurdu. Yolda namaz vakti girdiğinde bir kısmı:

"Peygamber bu emriyle bizim namazı geçirmemizi murat etmedi." deyip yolda kıldılar. Bir kısmı ise:

"Biz, onu ancak Beni Kurayza'da kılacağız" dediler. İki grup birbirine sert davranmadı. İşte, yolculukta Peygamber (s.a.v.) ile beraber bulunan insanlar ikindiye güneşin batışından sonra kılmışlardı. Hz. Ali (r.a.), Efendimizden daha faziletli değildir. Peygamber ve beraberindeki ashabı, gurutan sonra kıldıklarına göre, Ali ile arkadaşları evleviyetle bu vakitte kılmaları gerekirdi. Yok, eğer gurutan sonra kılınan ikindi namazı yeterli olmazsa veya eksik olur da güneşin döndürülmesine ihtiyaç duyulursa; Resulullah bu işe daha lâyük olurdu. Eğer gurup sonrası da olsa kâfi gelip tam namaz oluyorsa, o zaman güneşin geri getirilmesine de hacet yoktur.

Hem böyle bir olay, fevkalâde bir şey olup insan hımmetinin ve davetçilerin nakletme arzusunu coşturan bir şeydir. Onu bir veya iki kişi dışında kimse nakletmediğine göre, nakilcilerin yalanı anlaşılır.

Ayın yarılması geceleyin, insanların uykuda olduğu bir zamanda idi. Bununla beraber, olayı sahabe-i kiram birçok yönüyle nakletti. Bu haberi sahih, sünen ve mesanid kitapları çeşitli yollarıyla rivayet etti. Bu hususta Kur'an ayeti indi. Peki, gündüz olduğu iddia edilen güneşin geri gönderilme hadisesine ne oluyor ki, meşhur olmuyor, böyle bir olay nakledilmiyor, "güneş battıktan sonra geri döndürüldü" diye bir şey asla bilinmiyor. Gerçi, birçok felsefeci, tabiatçı ve birkaç kelâm âlimi ayın yarılma hadisesini inkâr ediyorlarsa da, onlara cevap verilecek yer burası değildir. Ancak, maksat şudur: Bu çok muazzam bir astronomi mucizesidir. İnsanların çoğu böyle bir şeyin olabileceğini inkâr ederler. Eğer güneş geri getirilseydi, onun görünmesi ve anlatılması kendisinden daha küçük şeylerin anlatılmasından daha muazzam olurdu. Ya böyle bir hadisin meşhur bir senedi olmazsa durum ne olur? Böyle bir durum ise, bunun yalan olduğunu, böyle bir şeyin cereyan etmediğine kesin bir bilgi oluşmasını gerektirir.

Güneş bulutla kapanıp sonra açılmış ise, bu, mutad bir olaydır. Belki onlar gün battı sandılar da, sonra bulut açıldı. Eğer olay böyle olmuşsa, bu durumda Allah, onunla daha namaz kılınacak vakit kalmış olduğunu açıklamış oluyor ki, bu, çok insanın başına gelir.

Bu hadis hakkında bir eser de yazılmış ve bütün tarikleri orada toplanmıştır. Bunu Ebu'l-Kasım Abdullah b. Abdullah b. Ahmed el-Hakkanî yazmış ve ona *Mes'ebetun fi Tashihi Reddu's-Şems ve Tergibi'n-Nevası bi's-Şems* adını vermiştir. Ebu'l-Kasım der ki: "Esmâ binti Umeys el-Hasamiyye, Ali b. Ebu Talib ve Ebu Hureyre" tariki ile Efendimizden naklediliyor. Sonra Ebu'l-Kasım, Esmâ hadisini "Muhammed b. İsmail b. Ebu Fudeyle, Muhammed b. Musa el-Kutarî, Avn b. Muhammed, annesi Ümmü Cafer, ninesi Esmâ binti Umeys" isnadıyla "Efendimiz öğleyi kılıp Ali'yi bir ihtiyaç görmeye yolladı. Ali, geri döndüğünde Efendimiz ikindiye kılmıştı. Başını Ali'nin göğsüne yasladı ve gün batana kadar kımıldamadı. Resulullah (s.a.v.):

'Allah'ım! Kulun Ali, nefsini Peygamberi için hapsetti. Ona güneşin doğuşunu geri getir.' dedi. Esmâ der ki: Güneş doğup ışıkları dağlara düştü. Ali kalkıp abdest aldı, ikindiye kıldı. Sonra gün battı."

Ebu'l-Kasım der ki: Buradaki Ümmü Cafer, Muhammed b. Cafer b. Ebu Talib'in annesidir. Ondan nakleden ise, oğlu Avn b. Muhammed b. Ali olup babası Muhammed b. Hanefiyye diye maruftu. Ondan rivayet eden de, Muhammed b. Musa el-Medinî'dir ve el-Kutarî diye tanınır. Rivayeti beğenilen sika biridir. Bundan nakleden de Muhammed b. İsmail b. Ebu Fudeyk el-Medenî olup sika birisidir ve bu hadisi ondan bir gurup insan rivayet etmiştir. Onlardan birisi rivayetinden bahsettiğim Ahmed b. Velid el-Antakî olup, ondan aralarında Ahmed b. Umeyr b. Havsa'nın da bulunduğu bir gurup bunu rivayet ettiler.

Ebu'l-Kasım bunun tarikiyle hadisin senedini verir ki, orada şöyle denilmektedir: "Efendimiz öğleyi 'Subhâ' denen yerde kıldı, ardından bir ihtiyacını görmesi için Ali'yi gönderdi. O, Ali döndüğünde ikindiye kılmıştı. Başını Ali'nin göğsüne yasladı ve gün batana dek kıpırdamadı. Efendimiz (uyanınca): 'Allah'ım! Kulun Ali kendini Peygamberi için hapsetti. Güneşin doğuşunu geri getir.' diye dua etti.

Esmâ der ki: Güneş doğup dağlara ışığı düştü, yere ışığı geldi. Ali de kalktı, abdest aldı ve ikindiye kıldı. Bu hadise Hayber Gazvesi'nde 'Subhâ' denen yerde oldu."

Ebu'l-Kasım der ki: Bunu rivayet edenlerden biri de, Ahmed b. Salih el-Mısır olup İbn Ebu Fudeyk'ten nakleder. Bu rivayeti Ebu Cafer Tahavî kendi eserlerinden *Tefsiri Müteşabihî'l-Ahbar (Müşkilî'l-Âsar)*'ında onun tarikiyle nakleder. Birisi de Hasen b. Davud olup İbn Ebu Fudeyk'ten nakleder. Hadisin lâfzı şudur:

"Efendimiz öğleyi Hayber arazisindeki Subhâ'da kılıp, ardından Ali'yi bir ihtiyacını görmeye yolladı. Döndüğünde Efendimiz ikindiye kılmıştı. Resulullah başını Ali'nin göğsüne koyup gün batana dek kımıldatmadı. Uyandığında: 'Ya Ali! İkindiyi kıldın mı?' buyurdu. Ali'nin 'Hayır' demesi üzerine..."

Ebu'l-Kasım devamla der ki: Bunu Esmâ'dan bir de şehit Hz. Hüseyin'in kızı Fatıma nakleder. Bu "Ebu Cafer el-Hadramî, Muhammed b. Merzuk, Hüseyin el-Eşkar, Fudayl b. Merzuk, İbrahim b. Hasen, Fatıma, Esmâ binti Umeys" tarikidir. Esmâ der ki: "Cebrail, Efendimize ikindiye kıldıktan sonra gelmişti. Tam bilemiyorum hangisiydi, başını ya da yanağını Ali'nin kucağına koymuş, Ali de gün batana kadar namazını kılamamıştı..."

Musannıf Ebu'l-Kasım der ki: Fudayl b. Merzuk'tan bunu, aralarında Ubeydullah b. Musa'nın da bulunduğu bir cemaat rivayet etti. Tahavî, hadisi onun tarikiyle rivayet ediyor ki, lâfzı şöyledir:

"Resulullah'a vahiy geliyordu. Başu Ali'nin kucağındaydı. Gün batana dek ikindiye kılamadı..."

Yine bunu "Ammar b. Matar, Fudayl b. Merzuk" isnadiyla **Zu'afa** adlı eserin sahibi Ebu Cafer el-Ukaylí'den nakleder.

Derim ki: İşte bu hadisin lâfzı, öncekini nakzediyor. Orada şöyledir:

"Efendimiz, başu Ali'nin göğsünde ikindiden akşama kadar uyudu. Bu hadise Hayber Gazvesi sırasında Subhâ'da oldu." İkincisine göre ise, Efendimiz uyanık olup, kendine Cebrail vahiy getiriyordu. Başu gün batana dek Ali'nin göğsünde kalmıştı. İşte bu tenakuz, bu hadisin mahfuz olmadığını gösterir. Çünkü, bu beriki "Efendimiz bu vakitte uykudaydı" diye açıklarken, diğeri "uyanıktı, kendisine vahiy geliyordu" diyor. Her ikisi de batıldır. Çünkü, ikindiden sonra uyumak mekruh olup yasaklanmıştır. Efendimizin gözleri uyur, kalbi uyumazdı. Bu durumda Ali namazı nasıl geçirmiş olur? Hem böyle namaz geçirme, ya caiz cinsten olur ya da olmaz. Eğer caiz cinsten ise, gurup sonrası kılınınca Ali'ye günah olmaz. Ali, Efendimizden üstün değildir. Efendimiz, Hendek günü gün batana kadar ikindiye kılmamış, batınca kılması da, güneş kendisine geri çevrilmedi. Hem Süleyman (a.s.)'a da güneş geri getirilmedi. Hem Efendimiz beraberinde Ali ve diğeri ashabı da olduğu hâlde, sabah namazından gün doğana kadar uyuya kalmışlar, güneş kendilerine geri gelmemiştir. Eğer namazı kaçırmak haramlardan ise, ikindiye geçirmek büyük günahlardandır. Efendimiz (s.a.v.):

"İkindiyi kaçırın sanki ailesini ve malını yitirmiş gibidir." buyuruyor. Efendimiz, onun Kur'an'daki "orta namaz" olduğunu biliyordu. *Sahihayn*'da Efendimizden rivayet edildiğine göre şöyle buyurmuştu:

"Bizi orta namaz ikindiden alıkoydular, hatta gün battı. Allah karınlarını ve evlerini ateşle doldursun." Bu hadise Hendek'te idi. Hayber, Hendek'ten sonradır. Ali ise böyle bir günah-ı kebirini işlemeyecek kadar uludur. Cebrail ve Allah'ın Peygamberi de onun namazı kılmayışını ikrar etmekten beridirler. Kim böyle bir şey yaparsa, bu, onun menakıbından değil ayıplarından sayılır. Allah, Hz. Ali'yi bundan beri kılmasıdır. Hem namaz geçmiş olsaydı, güneşin tekrar geri gelmesi ile o borç üzerinden düşmezdi. Bu hadise Hayber'deki Beriyye'de askerinin önünde olacak, Müslümanlar bin dört yüzden fazla olacak ve asker de olayı görecek ha! Bu tür bir hadise, insanın nakletmeye tam arzu göstereceği bir hadisedir. O zaman bunu bir ya da iki kişinin nakledip ötekilerin susması imkânsızdır. Eğer sahabe bunu nakletseydi, elbette ilim ehli bunun benzeri olayları naklettikleri gibi derhâl bunu da naklederlerdi. Bu hadisin bütün tariklerinde isnadı sabit olup da ravilerinin adalet ve zabt durumları belli olabilecek tek bir isnat dahi yoktur. Onun senedinin muttasıl⁷⁴⁵ olduğu bilinmiyor. Hâlbuki, Efendimiz (s.a.v.) Hayber senesinde:

"Sancağı Allah'ı ve Resulünü seven, Allah ve Resulü de kendisini seven birine vereceğim." buyurmuş, bunu birçok sahabî rivayet etmişlerdir. Onların bu rivayetleri sahih, sünen ve müsnedlerde yer almıştır. Bu hadis ise, hadis kitaplarında yer almadığı gibi, hadis ehli de sünen ve müsned yazarları da onu kitaplarına almamışlar, onu bırakmak ve ondan yüz çevirmek hususunda ittifak etmişlerdir. Gerçek olmuş olsaydı; en büyük, en meşhur, zahirî bir mucize sayılacak olan böyle azim bir olayı, nasıl olur da sıhah ve mesanid yazarları,

⁷⁴⁵ *Muttasıl*: (...) İsnadı kesiksiz olan hadislere muttasıl denilmiştir. İttisal, bir isnadı teşkil eden râvilerden her birinin kendi üstündeki râviyi (şeyhi) işitmesi, veya ondan icazet alması ile hâsıl olur. Semî'tu, haddesenî ve ahbaranî gibi rivayet sîğaları ile nakledilen hadislerin muttasıl olduklarına hükmedilir. (...) (Koçyiğit, *Hadis İstihlaları*, 349.)

Müslüman âlimlerin hadis hafızlarının hiçbiri rivayet etmez ve bu olay mutemet hadis kitaplarında nasıl maruf olmazdı?

Birinci isnadı ele alalım: Onu el-Kutarî, Avn, annesi, Esmâ binti Umeys yoluyla rivayet ediyor. Avn ve annesi hıfz ve adaletleri bilinen kimselerden olmadığı gibi, ilim nakleden kimseler olarak da tanınmıyorlar. Onların hadisleri en basit meselede bile hüccet kabul edilmezken, böyle bir hadisede nasıl kabul edilir? Hem bu hadiste, bu kadının Esmâ'dan işitmesi diye bir şey yoktur. Belki de onu, Esmâ'dan hikâyeye eden birinden duydu da nakletti.

Bu yazar (Ebu'l-Kasım) İbn Ebu Fudeyk'in ve Kutarî'nin sika olduğundan bahseder. Ama, bu ikisinden sonrakilerin sika olduğunu söylemesi imkânsızdır. Onların sadece soylarından bahsetmiştir. Oysa, sırf nesebini bilmekle bir kişinin hafız ve sika olması gerekmez.

Bu hadisin ikinci isnadını ele alalım: Bunun medarı (dönüp dolanıp geldiği yer) Fudayl b. Merzuk'tur. O, yalan kastı olmasa bile sika kimselere hatalı hadisler isnat etmekle maruftur. Onun hakkında İbn Hibban "sikalara hata isnat eder ve Atıyye'den uydurma haberler rivayet eder" der. Ebu Hatem-i Razî de "o, hüccet olamaz" derken, Yahya b. Ma'in de "o, zayıftır" diyor. Bu görüşlere Ahmed b. Hanbel'in "onu ancak hayırlı biri olarak bilirim" demesi ile, Süfyan'ın ve bir keresinde de Yahya'nın "o, sikadır" demesi ters düşmez. Çünkü, o, yalan söyleme maksadıyla rivayet eden kimselerden değildi. Fakat, çok hata ederd. İmam Müslim'in başkalarının yaptığı rivayetlere tâbi olarak ondan da rivayet etmesi, onun tek başına yaptığı rivayetlerin nakledilmesini gerektirmez. Üstelik, onun İbrahim'den, İbrahim'in Fatıma'dan, Fatıma'nın da Esmâ'dan bizzat hadis dinledikleri bilinmiyor. Bu hadisin kesinleşebilmesi için, buradaki ravilerin her birinin adaletli, zabtı güvenli ve her birinin diğerinden kesinlikle işitmiş olması gerekir. Oysa, böyle bir şey bilinmemektedir. Buradaki ravi İbrahim'in hadisleri, sıhah ve sünen gibi güvenilir hadis yazarları tarafından rivayet edilmediği gibi, bu kitaplarda adı bile geçmemektedir. Fatıma binti Hüseyin ise böyle olmayıp, onun herkesçe bilinip nakledilen hadisleri vardır. Artık böyle bir hadis nasıl hüccet olabilir? İşte bu sebeple hadis âlimlerinden hiç biri güvenilir hadis kitaplarında bunu rivayet etmemişlerdir. Bir kişinin babasının yüce ve değerli bir zat olması, kendisinin de Resulullah'tan rivayet ettiği şeyler hususunda güvenilir bir âlim sayılmasını gerektirmez. Esmâ binti Umeys, önce Hz. Cafer (r.a.)'in hanımı idi. O ölünce, Hz. Ebu Bekir'in, o da vefat edince Hz. Ali'nin eşi olmuştu. Esmâ'nın bunların her birinden çocukları dünyaya geldi. Bu çocukların hepsi de Hz. Ali'yi severlerdi. Oysa bu çocukların hiç birisi, Esmâ'dan bu hadisi nakletmemiştir. Hz. Ali'nin bakımında büyüyen, Hz. Ebu Bekir'in Esmâ'dan doğma oğlu Muhammed bile -Hz. Ali'ye olan sevgisiyle maruf iken- bu haberi annesinden nakletmiyor. Hem Esmâ, Cafer'in hanımı olup, onunla beraber Habeşistan'a hicret etmişti. Cafer'le beraber ancak Hayber'in fethinden sonra geri dönmüşlerdi. Bu kıssa ise, Esmâ'nın Hayber'de olduğundan bahsetmektedir. Eğer bu hadise doğru ise, o zaman olayın Hayber fethi sonrası olması gerekir. Hayber'deki gazvede Peygamber (s.a.v.) ile birlikte bin dört yüz kişilik Hudeybiye Müsahhasında bulunanlar da vardı. Oradaki asker sayısı, Cafer ve beraberinde Habeşistan'dan gelen Ebu Musa el-Eş'arî ve arkadaşları gibi ashap ile daha da çoğalmıştı. İşte orada bulunanlardan hiç kimse, bunu rivayet etmedi. İşte bütün bunlar, kesinlikle bu haberin düzme bir yalan olduğunu, Fudayl'ın ve ondan sonraki ravilerin böyle bir şeyi rivayet etmiş olmaları sebebiyle ta'n etmek gerektiğini ortaya koyar. Onlar, bunu rivayet etmişlerdir, yoksa hadisin onlara kesintisiz ulaşmasında şüphe vardır. Çünkü, Fudayl'dan bu hadisi nakleden ilk ravi Hüseyin b. Hasen el-Eşkar el-Kûfî olup, Buharî onun hakkında "onda pek çok münker hadis var"; Nesaî "Darekutnî, 'o kavî biri değildi' dedi"; el-Ezdî "o, zayıftır"; es-Sa'dî "Hüseyin el-Eşkar (Şianın) aşırılarından olup, hayırlı kimselere sövüp sayardı"; İbn Adiy de "Münker hadisleri naklederdi, bana göre bu hadisin (za'f) belâsı ondandır. Ondandır rivayet olunan bütün hadisler, onun

yüzünden münker sayılmaz (bazen de ondan rivayet edenlerden dolayı inkâra uğruyor). Çünkü, Kûfeli birtakım zayıf raviler, ondan aldıkları rivayetlerde hile yapıyorlardı" derler.

Hadisin üçüncü tarihine gelince: Onda da hadisi Fudayl'dan Ammar b. Matar diye biri nakleder. Ukaylî "o, sikalardan münker şeyler nakleder"; Razî "o, yalan söylerdi, hadisleri batıldır"; İbn Adiy "onun hadisleri terk olunmuştur" demektedirler. Bu haberin birinci rivayeti olan Abdullah b. Musa el-Anesî hadisinde, bir tarikte (an'ane) ile "Fudayl'dan" diyerek, bir diğerinde ise (haddesenâ) "bize Fudayl anlattı ki" diyerek naklediyor. İşte, ravinin "bana anlattı ki" dediği kesinlikle sabit olmadığına göre, bunun dinlememiş olma durumu söz konusudur. Çünkü, bu zat Şia mezhebi davetçilerinden olup, Şia'ya ait bütün hadisleri toplamakta çok hırslıydı. Bu konudaki hadisleri yalancılardan rivayet ederdi ve bu hâli ile şöhret bulmuş biriydi. Gerçi, onun hakkında "sikadır, yalan söylemez" deniyorsa da, yalan kastı taşıyıp taşımadığını Allah bilir. Ama, hiç şüphesiz yalancılığıyla şöhrete eren yalancılardan rivayette bulunurdu. Buharî, ondan hadis rivayetini, onun haricinde birinin rivayeti ile hadis sahih olmadıkça kabul etmezdi. Ahmed b. Hanbel de ondan bir şey rivayet etmedi.

Musannıf Ebu'l-Kasım, "onun Fatıma'dan rivayet ettiği bunun dışında da rivayetleri vardır" deyip, sonra da öyle karanlık bir tarikten rivayet eder ki, hadis illeti bilgisi taşıyan herkese yalan olduğu aşikâre belli olur. Onu "Ebu'l-Hafs el-Kettanî, Muhammed b. Ömer el-Kadî, Muhammed b. İbrahim b. Cafer el-Askerî, Ahmed b. Muhammed b. Yezid b. Süleym, Hanef b. Salim, Abdurrezzak, Süfyan-ı Sevrî, Eş'as b. Ebu-ş-Şa'sa, annesi, Esmâ binti Umeys" isnadıyla şöyle rivayet eder: "Nebi (s.a.v.), Ali'ye güneş geri gelinceye kadar dua etti."

İşte böyle bir haberin nakli, ancak adaleti ve zabtı tam olarak bilinen birinden yapılabilir, yoksa durumu meçhul kimselerden değil. Hele hadis âlimleri Süfyan-ı Sevrî'nin ve Abdurrezzak'ın kesinlikle böyle bir nakilleri olmadığını bilirlerken, nasıl bunu naklederler? Sevrî'nin ve Abdurrezzak'ın rivayeti olan hadisleri hadis âlimleri çok iyi bilir. Hem onların rivayetlerini tam bilen talebeleri de vardır. İşte bu hadisi Halef b. Salim de rivayet etmiştir. Bu talebelerin bir an böyle bir şey rivayet ettiklerini kabul etsek bile; ravi Ümmü Eş'as, rivayeti ile hiçbir şey yapılmayacak meçhul biridir. Yazar burada "Muhammed b. Merzuk, Hüseyin el-Eşkar, Ali b. Haşim, Abdurrahman b. Abdullah b. Dînar, Ali b. Hüseyin, Fatıma binti Ali, Esmâ binti Umeys" isnadıyla aynı hadisi ikinci bir yolla rivayet ederse de, bu Hüseyin el-Eşkar hakkında hadis âlimlerinin hükümleri az önce geçmişti. Bu hadisin senedindekilerin hepsi sika ve hadis de muttasıl bir isnada sahip olsa bile, bunun rivayeti ile hiçbir şey gerçekleşemez. Bir de böyle bir şey söz konusu olmadan nasıl olur? Ali b. Haşim b. el-Berîd hakkında Buharî "o ve babası, Şiîlikte çok aşırıydılar"; İbn Hibban ise "O, aşırı bir Şiî idi. Meşhur kimselerden münker haberler naklederdi" demektedirler. Onun rivayet ettiği bazı hadisleri, başka bir isnat ile sahih olarak bilinince kendi kitaplarında rivayet etmiş olmaları, onun tek kaldığı yerlerde de kesin olmasını gerektirmiyor. Hayret ki bu yazar, hadisin bu rivayeti ile ondan sonrakini Fatıma binti Hüseyin'in rivayeti olarak kabul ediyor. Bu kadın ravi ise (Hüseyin'in değil) Ali'nin kızı Fatıma'dır.

Yine bu yazar, Fatıma'dan üçüncü bir rivayet daha yapar ki, isnadı "Abdurrahman b. Şerik, babası, Urve b. Abdullah, Fatıma binti Ali, Esmâ binti Umeys, Ali b. Ebu Talib" şeklinde olup, Efendimizden merfu olarak şöyle anlatılır:

"Efendimize vahiy gelmişti. Ali de elbisesiyle onu bürüyordu. Bu hâl devam ediyordu ki, güneş döndü (battı yahut batayazdı da deniyor). Nihayet Peygamber'den bu hâl gidince 'Ya Ali! Namazı kıldın mı?' diye sordu. 'Hayır' demesi üzerine de; 'Allah'ım! Ali'ye güneşi geri getiriver.' diye dua edince güneş geri döndü. Hatta ışıkları mescidin ortasına kadar geldi."

Görüldüğü gibi bu hadise Medine'de cereyan etmiş oluyor. Öbür hadislerde ise Hayber'de olduğu ve güneşin dağlara düştüğü yer alıyordu.

Ravi Abdurrahman b. Şerik hakkında Ebu Hatem-i Razi "o, vâhiyu'l-hadistir" derken, diğer otoriteler de onu zayıf saymaktadırlar.

Yazar yine bu haberi dördüncü bir yolla: "Muhammed b. Ömer el-Kadî el-Cianî, Ali b. Abbas b. Velid b. Abbad er-Ravacinî, Ali b. Haşim, Sabbah b. Abdullah b. Hüseyin Ebu Cafer, Hüseyin el-Maktul, Fatıma, Esmâ binti Umeys" yoluyla şöyle anlatılır:

"Hayber günü Hz. Ali, ganimet taksimiyle öyle meşgul idi ki, (farkına varmadan) güneş battı yahut batayazdı. Resulullah 'Namazı kıldın mı?' deyince o, 'Hayır' dedi. Bunun üzerine Efendimiz, Allah'a dua etti de güneş geriye doğru yükseldi, hatta gökyüzünü ortaladı. Ali de namazını kıldı. Gün tekrar batarken tıpkı demir kesen testere gibi bir cızırtı çıkardığı işitildi."

İşte hadisin bu dördüncü lâfzı, diğer üç çelişkili rivayete aykırıdır. Böylece bu, kesinlikle hadisin adaletli, zabtı sağlam biri tarafından rivayet edilmediğini; aksine bizzat bu metinlerin birisi tarafından yazılıp, uydurma olduğunu; bir diğer ravinin buna benzetme yaparak onun hadisine benzer şekilde bir hadis uydurduğunu ve kıssanın aynı hadise olduğunu ortaya koyuyor.

Hem bu son rivayette Hz. Ali'nin Resul-ü Ekrem ile değil, ganimet taksimi ile meşgul olduğu yer almaktadır. Hâlbuki, Ali (r.a.) asla Hayber ganimetini taksim etmemişti, -üstelik taksimle meşgul olup namazı kaçırmaması asla caiz değildir- çünkü Hayber'in fethi yedinci yılda, Hendek'ten ve altıncı yıldaki Hudeybiye'den sonra olmuştur. Bu, ilim otoriteleri katında mütevatir bir olaydır. Hendek ise bundan önce, ya dördüncü ya da beşinci yılda idi. İşte Allah:

"Namazları ve orta namazı muhafaza edin." (Bakara, 2/238) ayetini orada inzal buyurarak, Hendek Harbi esnasında izin verilmiş olan tehiri kılmayı neshetmiştir. Üstelik, o zamanki tehiri bir çok âlime göre harp sebebiyleydi. "Namazın tehiri harp için caiz olmaya devam etmektedir, o mensuh değildir" diyen Ebu Hanife ve iki rivayetten birinde İmam Ahmed de tehiri sadece harp için kabul ediyorlar. Âlimler, namazın ganimet taksimi için geçirilmesinin caiz olmadığı hususunda ihtilâf etmiş değildirlere. Çünkü, taksim geçmez, namaz ise geçer. Hem bu haberde "güneşin mescit ortasına kadar yansıdığı" yer alıyor ki, pek açık bir yalandır. Çünkü, böyle bir olay gerçek olsaydı, herkes tarafından anlatılan, dünyanın en büyük garabetinden bir olay sayılırdı. Hem "bıçkı sesi gibi bir ses işitildiği" de yer alıyor ki, o da açık bir yalan. Çünkü, böyle bir şeyin gereği yoktur. Güneş batarken gökteki cisimlerden böyle azametli bir ses yapacak bir cisme sürtünmez ki, ta yere kadar sesi ulaşsın. Hem bu ses olayı doğru olsaydı, o da âlemin harika şeylerinden olacağı için, Hayber ve diğer yerlerde cereyan etmiş olan bundan çok daha küçük hadiseleri anlatan ashap bunu da anlatırdı.

Ravi Ali b. Haşim b. el-Berîd, aşırı bir Şîî olup herkesten kendi maksadına uygun şeyleri rivayet eder, hevasını takviye edecek şeyleri anlatır, buradaki Sabah gibi kimselerden aktarırdı. Bu Sabah, kimliği bilinmeyen biridir. Şianın bu tabakadan Sabah b. Sehl b. el-Kûfî diye birisi vardır ki, Husayn b. Abdurrahman ondan rivayette bulunur. Buharî, Ebu Zur'a ve Ebu Hatem "o, münkeru'l-hadistir"⁷⁴⁶ derler. Darekutnî "o, zayıftır" derken, İbn Hibban da "o, münker haberleri meşhur insanlara yakıştırarak nakleden biri olup, onun haberleri hüccet olamaz" diyor.

⁷⁴⁶ *Münkeru'l-Hadîs*: Münkeru'l-hadîs, hadîs râvilerinin cerhinde kullanılan tabirlerden biri olup "hadîsi kabul edilmeyen, rıza gösterilmeyen kimse" mânâsına gelir. (...) (Koçyiğit, *Hadîs İstilahları*, 291.)

Şianın bir de Sabah b. Muhammed b. Ebu Hazim el-Becelî el-Ahmesî el-Kâfî diye birisi daha vardır ki, Mürre el-Hemedanî'den nakleder. İbn Hibban, onun hakkında "sikalardan uydurma hadis nakleden biriydi" diyor. Yine Sabah diye bir şahıs daha vardır ki, Razî ona "meçhul" diyor.

Yine Sabah b. Mücalid diye biri daha var ki, Bakıyye ondan nakleder. İbn Adiy "o, tanınmayan birisi, Bakıyye'nin meçhul şeyhlerinden biri" diyor. Hüseyin el-Maktul'e gelince; bununla Hüseyin b. Ali'yi kastediyorlarsa, o öyle değerli bir zattır ki, bu adamlardan biri aracılığıyla Ema binti Umeys'ten nakledecek basit biri değildir. Fatıma'nın onun bacısı veya kızı olması fark etmez. Çünkü, bu olay doğru olsaydı, elbette bu haberi onlardan nakleden o olurdu. Onu babasından, diğerlerinden ve babasının eşi Ema'dan işiten ancak o olurdu. Onun dışında biri, bu haberi onun kızı ya da bacısı aracılığıyla babasının hanımı Ema'dan nakletmiyor. Ama, gerçekte bu adam Hz. Hüseyin b. Ali değil, başka birisi ya da Ebu Cafer lâkaplı Abdullah b. Hasen'dir. Onun da emsalleri gibi örnek bir durumu vardır. Hadis; ancak adaleti, zabtı, sikalı ile tanınan ve hadis otoritelerince bilinen biri tarafından rivayet edilmekle gerçek olur. Ravinin sadece soy ve sopunu bilmek bir şey ifade etmez. Kim olursa olsun, bu değişmez. Babaları her ne kadar Müslümanların en hayırlıları olsa da, sahabe ve tâbîn'in çocuklarından hadisi hüccet kabul edilmeyenler vardır. Bu her ne kadar Ali b. Haşim rivayeti ise de, ondan rivayet eden Abbad b. Yakup er-Ravacî olup, İbn Hibban onun hakkında "o, Rafızî, Rafızîliğe davetçi, meşhurlardan münker rivayetler yapan biri olup, terk edilmeyi hak etmiştir"; İbn Adiy "o, ehlibeytin fazileti, diğerlerinin ayıpları hakkında münker rivayetler yapan biri" derken; Buharî ve diğerleri de "ondan sıhhati bilinmeyen hadisler rivayet olundu" derler. Yoksa Kasım el-Muttarız'ın ondan rivayet ettiği "Hz. Ali denizleri kazdı, Hasan da oraya sular akıttı." şeklindeki rivayetler, tenkidi tam hak ettiği yerlerdir.

Yazar Ebu Kasım devamla: "Bu hadisi Ema'dan bunlardan başkaları da rivayet etmiştir" diyerek Ebu'l-Abbas b. Ukde yoluyla bu haberi tekrarlar. O, hafızasının iyiliğine rağmen, Şianın yalanlarını toplardı. İbn Adiy, "Bağdad meşayihini gördüm. Ona övgüyü küçülterek kullanırlar ve o hadise itimat etmezlerdi. Kûfe'de birtakım adamları yalana teşvik eder, bir nüsha adı verir ve onu rivayet etmelerini emrederdi" der. Darekutnî de demiştir ki: "İbn Ukde kötü biriydi. Şöyle diyordu: Bize Yahya b. Zekerıyya, Yakup b. Ma'bed isnadıyla der ki, Amr b. Sabit bize anlattı ki, Abdullah b. Hasen b. Ali'ye 'Güneşin Hz. Ali'ye geri döndüğü hadisi sizce sabit mi?' diye sordum da, bana 'Allah, Kitabında Ali hakkında güneşin geri getirilmesinden daha büyük bir şey indirmedi' dedi. Ben de 'Allah beni sana feda kılsın. Doğru söyledin. Fakat, ben senden duymak istedim.' dedim. O devamla dedi ki: Bana babam Hasen, Ema binti Umeys'ten şöyle dediğini aktardı: 'Bir gün Ali, ikindiyi Resulullah'la kılmak arzusuyla hareket etmişti. Peygamber'e namazdan dönmüş, vahiy gelmiş hâlde rastladı. Ali, hemen onun sırtını bağrına yasladı. Böylece dayalı olarak Resulullah ayılana kadar durdu. Resul-ü Ekrem ayılınca 'İkindiyi kıldın mı Ali?' dedi. O da 'Sana geldiğimde vahiy geliyordu. Bu saate kadar seni göğsüme yasladım.' deyince Efendimiz kibleye dönerek -ki güneş batmıştı- 'Allah'ım! Ali sana itaat hâlinde idi. Güneşi ona geri gönder.' diye niyaz etti. Ema der ki: 'Güneş değirmen sesi gibi ses çıkararak geri dönüp, ta ikindi vakti durduğu yere kadar geldi. Ali de kalkıp ikindiyi kıldı. Namazı bitirince güneş değirmen sesi çıkararak eski yerine döndü. Gün batınca derhâl hava karardı ve yıldızlar göründü.'"

Derim ki, bu hadis beşinci tarihtir ve çelişkili, öncekilere aykırı bir haberdir. Dikkat eden bunun yalan olduğunu anlar. Çünkü, "ikindideki yerine geldi" diyor. Öncekilere "günün ortasına geldi", bir diğerinde "dağ başlarında göründü" diyordu. Burada Efendimiz (s.a.v.)'in "dalını göğsüne yasladığı", ötekinde "başı kucağında idi" şeklindedir. Bunu asla Abdullah b. Hasen rivayet etmemiştir. O, böyle bir yalanı rivayet edecek adam değildir. Babası Hasan da Ema'dan "Allah, Kitabında Ali hakkında güneşi geri getirmesinden daha büyük bir şey indirmedi" rivayetini yapmamıştır.

Eğer bu hadisin Abdullah'tan Amr b. Sabit tarafından rivayeti kesin ise, bunu uyduran odur. Çünkü, o, yalancılığıyla tanınırdı. İbn Hibban, "o, sikalardan uydurmalar aktarırdı" derken; bir rivayette Yahya "o, hiçbir şey değildir", bir keresinde de "sika değildir, güvenilmez" demiştir. Nesaî de, "onun hadisleri terk olunmuştur" demektedirler.

Yazar Ebu'l-Kasım der ki: "Akil b. Hasen el-Askerî, Ebu Muhammed Salih b. Ebu'l-Feth eş-Şinasî, Ahmed b. Amr b. Havsa, İbrahim b. Said el-Cevherî, Yahya b. Yezid b. Abdülmelik en-Nevfelî, babası, Davud b. Ferahic, Umara b. Ferv" yolu ile bu hadisi Ebu Hureyre'den nakletti.

Yazar, "Ben bunu uzun bir hadisten kısalttım" diyor. Cevaben derim ki: Bu karanlık bir isnat olup, bununla ilim ehli nazarında bir şey ispat edilemez. Üstelik, birçok yönden yalanı ortadadır. Her ne kadar Şu'be ve Nesaî tarafından zayıf sayılan Davud b. Ferahic varsa da, senedin ona dayandığı bile meçhuldür. Çünkü, rivayette Yezid b. Abdülmelik en-Nevfelî diye biri var ki, bu haberi Davud'dan ve Umare'den nakleden odur. Buharî onun hakkında, "hadisleri yok sayılabilir, cidden zayıftır" derken; Nesaî "metruk"; Darekutnî "münkeru'l-hadis"; İmam Ahmed "onda çok münker hadisler var"; yine Darekutnî "Zayıf biridir. Her ne kadar bunu ondan İbrahim b. Said el-Cevherî nakletse de, haberin belâsı bu heriftendir" demektedirler. Gerçi, "bu haberi ancak İbrahim b. Said el-Cevherî ispat etmiştir, yok o değilse İbn Havsa etmiştir" dense de durum aynıdır. Çünkü, bu ikisi bilinen, hadisleri tanınan ve âlimlerin kendilerinden rivayetleri olan insanlardır. Buna binaen, İbn Havsa birinci tarikten rivayet edildiğinde, kendine kadar gelen isnat maruf bir isnat oluyor ki, onu âlimlerin bildiği bir isnat ile rivayet etmiştir. Ancak, afet ondan sonrakilerdedir. Bu rivayetin belâsı ise İbn Havsa tarafındadır. Çünkü, o, maruf değildir. Bir an bunun sabit olduğu düşünülse bile, belâ kendinden sonrakindedir. İbnü'l-Cevzî'nin anlattığına göre, İbn Merdeveyh bunu Davud b. Ferahic yoluyla nakleder ve za'fını açıklar. Bununla beraber, hadisin kendine kadar gelen isnadı bile tenkit edilmiştir.

Yazar der ki: Ebu Said el-Hudrî rivayeti: Bize Muhammed b. İsmail el-Cürcanî, kitabet yoluyla, Ebu Tahir Muhammed b. Ali el-Vaiz, Muhammed b. Ahmed b. Mun'im, Kasım b. Cafer b. Muhammed b. Abdullah, babası Ömer'in şöyle dediğini haber verdi:

"Hüseyn b. Ali der ki: Ben, Ebu Said el-Hudrî'nin 'Resulullah (s.a.v.)'ın yanına girmiştim. Ne göreyim, başı Ali'nin kucağında, güneş de kaybolmuştu. Nebi uyanınca: Ya Ali! İkinciyi kıldın mı? buyurdu. Ali: Hayır, ya Resulullah! Siz vahiy acısı çekerken başınızı kucağımdan indirmek hoşuma gitmedi, dedi. Resul-ü Ekrem de: Sana güneşi geri getirmesi için Allah'a dua edeceğim, buyurunca, Ali: Sen dua et, ben de 'âmin' diyeyim, dedi. Efendimiz de: Ya Rab, Ali senin ve Peygamberinin itaatinde idi. Güneşi ona geri getir, diye dua etti. (Ebu Said'in devamla) Vallahi, güneşin makara sesine benzer bir ses çıkardığını duydum ki, güneş parlak şekilde geri geldi.' dediğini duydum."

Derim ki: Bu isnat da bir şey ortaya koyamaz. Bir kere ricalinin adalet, zabt ve nakli taşımadaki ilmî durumları belli değil. İlim kitaplarında adları yok. Bu haberin ricalinden, değil hepsi içlerinden bir tanesi bile bu seviyede olsa, bu haber kesin sayılmaz. Ya birkaç tanesi aynı olan ve Amr b. Sabit gibi yalanı ile maruf birileri olursa ne olur?

Bu haberde "vahiy acısı" olduğu, "gün doğarken makara sesi gibi bir ses çıkardığı" yer alıyor ki, bunlar aklen geçersizdir. Diğerleri bunu söylememiştir. Eğer bu haber, Ebu Said gibi Hz. Ali'yi seven birinde olsaydı, elbette onu talebeleri naklederdi. Nitekim, Ali'nin faziletine dair olan Ebu Said hadisinde Efendimizin:

"Onları iki gruptan hakka daha yakını öldürecek" buyurduğunu, yine onun rivayeti ile Ammar (r.a.)'a:

"Seni bağı grup öldürecek" buyurduğunu bildirmişlerdir. Ebu Said'den aktarılan bu hadisler Ali ve arkadaşlarının, Muaviye ve arkadaşlarından daha haklı olduğunu ortaya koyuyor. Sahih olsa böyle bir haberi nasıl nakletmezlerdi? Oysa, böyle bir şey Hüseyin, kardeşi Ömer ve Ali tarafından anlatılmadı. Doğru olsaydı, onlardan hadis nakledenler bunu da anlatırlardı. Çünkü bu, büyük bir meseledir.

Yazar der ki: Müminlerin emîri Ali (r.a.)'nin rivayetine gelelim: Bize Ebu'l-Abbas el-Fergânî, Ebu'l-Fazıl Şeybanî, Recâ b. Yahya es-Samanî aracılığıyla 240. yılda Samarra'daki Harun b. Müslim, Ubeydullah b. Amr el-Eş'as, Davud b. el-Kemmid, amcası el-Müstehil b. Zeyd b. Sehleb isnadı ile Cüveyriye b. Misker'in şöyle dediğini anlattı: "Ali ile sefere çıkmıştım. Bana: Ya Cüveyre! Nebi (s.a.v.)'ye vahiy gelmişti. Başı da kucağımda idi..." diyerek bu haberi anlattı.

Derim ki: Bu, öncekilerden de zayıf bir isnat. Çünkü, bunda adaleti ve zabtı hiç bilinmeyen birçok meçhul adam var. Böyle bir haberi kendi başlarına anlatıyorlar. Eğer Ali böyle bir şey söyleseydi, Ali'nin maruf ashâbı bunu anlatırdı. Bu senette hâli hiç bilinmeyen bir kadından, yine hâlleri meçhul adamlar naklediyor. Bırak sıfatlarını, adamların kimlikleri bile belli değil! Bununla bir şey ortaya konamaz. Hem bu haberde, buna göre daha iyi olan rivayete aykırılık vardır. Bununla beraber hepsi yalandır. Çünkü, Müslümanlar Hz. Ali'nin faziletleri ve Efendimizin mucizelerinden, buradakinden daha küçük şeyleri bile rivayet etmişlerdir. Bunu ise hadis otoritelerinden nakleden kimse yoktur. Hadis âlimlerinden Hz. Ali'nin faziletlerine dair eser yazanlar vardır. Nitekim, Ahmed b. Hanbel, Ebu Nuaym bu konuda kitap yazmışlar ve orada senedi zayıf birçok hadisi rivayet ettikleri hâlde, bunu anlatmamışlardır. Çünkü, diğerlerinin aksine bunun yalanı yüzünden okunuyor. Tirmizî, Nesaî, Ömer b. Abdülberr de bunu nakletmemişlerdir. Üstelik, Nesaî'nin Hz. Ali'nin özelliklerini anlatan bir de eseri var. Ebu Cafer et-Tahavî'nin naklettiğine göre; Ali b. Abdurrahman, Ahmed b. Salih el-Mısırî'nin "Yolu ilim olan bir kimsenin Esmâ'nın güneşin geri döndürülmesi hadisini bellemekten geri durması uygun olmaz. Çünkü o, peygamberlik alâmetlerindedir." dediğini söylemiştir.

Derim ki: Ahmed b. Salih bunu birinci tarikten nakleder. Buraya onun yalan olduğuna delâlet eden diğer lâfızlarını ve tariklerini almamış. Bu yolun ravileri Tahavî'ye göre yalancılığı bilinenler değil, hâli belli olmayanlardır. Bunun için haberin yalan olduğu ona görünmemiş. Tahavî'nin âdeti, hadis âlimlerinin kritiği gibi kritik etmek değildir. Bunun için *Şerhu Meanî'l-Âsâr* adlı eserinde çeşitli derecedeki hadisleri nakleder ve ekseriyetle fikhî kıyas cihetinden hüccet gördüklerini tercih eder, ekserisi de isnat yönünden sabit olmayan mecruh haberlerdir. Tahavî bunlara temas etmez. Onun bu konudaki bilgisi, hadis illetini bilen âlimler gibi değildir. Gerçi Tahavî, çok hadis bilen, fakih ve âlim biri idi.

Musannıf der ki: Ebu Abdullah el-Basrî anlatıyor: "Battıktan sonra güneşin geri gelmesi, nakledilmesini gerektirecek kadar kuvvetli bir hâldedir. Her ne kadar Hz. Ali'nin faziletine dair görünse de, aslında peygamberlik alâmetlerindedir. Ali'nin faziletlerinden birçoğu, peygamberlik alâmetlerinden olup, diğerlerinden imtiyazlıdır."

Derim ki: İşte bu ifade, bunun yalan olduğunun en belirgin delilidir. Çünkü, ilim ehlinin hadis otoriteleri, Hz. Ali'nin peygamberlik alâmetlerinden olmayan nice faziletlerini sıhah, sünen ve mesanid kitaplarında rivayet etmişler, belli sika kimselerden nakletmişlerdir. Eğer bu da sikaların rivayet ettiklerinden olsaydı, anlatılmasına en fazla rağbet edenler ve sıhhatine en hırslı insanlar âlimler olurlardı. Ama, bunların hiçbirisi, bu hadisi, ilim ehli

birilerinin naklettiği bir senetle ele geçiremedi. Yalanına çok delil varken, zabtı ve adaleti ile bilinenlerin nakline rastlamadılar.

Yazar der ki: Ebu'l-Abbas b. Ukde anlatıyor: Bize Cafer b. Muhammed b. Amr, Süleyman b. Abbad'ın Beşşar b. Derra şöyle derken duydum, dediğini anlattı:

"Ebu Hanife, Muhammed b. Numan'a rastlayınca 'Sen, bu güneşin geri döndürülme hadisini kimden duydun?' diye sordu. Muhammed de: 'Ey Sariye, dağa!' hadisi kendisinden nakledilen adamdan başka birinden, diye cevap verdi." Bütün bunlar, hadisin gerçek olduğunun alâmetleridir.

Derim ki: Bu, ilim ehlinin imamlarının da bu hadisin doğruluğunu tasdik etmediklerini gösterir. İşte Ebu Hanife, meşhur imamlardan birisidir. O, Ali'yi itham edenlerden değildi. Çünkü, o Kûfelidir ve orası Şia yatağıdır. Orada nice Şi'ye rastlamış ve Allah bilir Ali'nin faziletine dair neler neler duymuştur. O, Hz. Ali'yi sever ve ona bağlılığını izhar ederdi. Bununla beraber bu hadisi, Muhammed b. Numan üzerine inkâr etmiştir. İmam Ebu Hanife kesinlikle Tahavî ve emsalinden daha bilgili ve daha fakihti. Muhammed b. Numan, ona doğru bir cevap değil, aksine "Ey Sariye, dağa!" hadisini rivayet edenden başkasından, demekle yetinmiştir. Ona "hadi oradan, bu yalan!" denilir. Hangi şeyin yalanı, doğruluğa delâlet eder gösterilsin. Eğer öyle bir şey olsaydı; Ebu Hanife de Ömer'in, Ali'nin ve diğerlerinin kerametlerini inkâr etmiyordu. Ancak o, bu hadisi, birçok delillerin yalan olduğunu gösterdiği, şeriata aykırı olduğu, akla tersliği, tâbiîn ve tebe-i tâbiîn hadisi âlimleri tarafından terk edildiği için inkâr etmiştir. Sahabe haberlerini nakledenler bunlardır. Ama, bunu onlar değil de, yalancılar, meçhuller, adalet ve zabt durumları bilinmeyenler naklettiler. Bu gibi adamlardan böyle bir haber nasıl alınabilir? **Diğer Müslüman âlimleri de böyle bir haberin sahih olmasını isterler. Çünkü, onda peygamberlik mucizeleriyle, Hz. Ali'yi seven ve velâyetine kendini bağlayanlar için, onun fazileti söz konusudur. Ne yapsınlar ki, yalanı doğrulamaya cevaz veremiyorlar ve onu din gayreti için reddediyorlar.**⁷⁴⁷

4.5.4. "YÂ RAB! SOĞUK VE SICAĞIN ZAHMETİNİ ONA GÖSTERME."

*Hem -nakl-i sahih ile- İmam-ı Ali için duâ etmiş ki: اللهم اكفه الحر والقر Yani: "Yâ Rab! Soğuk ve sıcaklığın zahmetini ona gösterme." İşte şu duâ bereketiyle, İmam-ı Ali kışta yaz libasını giyerdi; yazda kış libasını giyerdi. Der idi ki: O duânın bereketiyle hiçbir soğuk ve sıcaklığın zahmetini çekmiyorum."*⁷⁴⁸

Hadis, daha uzun bir şekilde İbn Mace'nin *Sünen*'inde yer almaktadır. Yalnız, söz konusu ifade şu şekildedir:

«اللهم أذهب عنه الحر والبرد» "Allah'ım! Sıcak ve soğuğu(n eziyetini) ondan gider."⁷⁴⁹

⁷⁴⁷ Nak. Muzaffer Can, (İbn Kayyim, *Menâru'l-Munif* sonunda), 147-172.

⁷⁴⁸ *Mektubat*, 133, Mu'cizat-ı Ahmediyye/Ondördüncü İşaret/Üçüncü Misâl.

⁷⁴⁹ *İbn Mâce*, Mukaddime, 11/117.

Zevâid'de: İsnadı zayıftır. Vekî'nin şeyhi olan Muhammed bin Ebu Leylâ'nın hıfzı zayıftır. Tek kaldığı rivayetlerle ihticac edilmez, denilmiştir.

Dolayısıyla bu rivayet nakl-i sahîh değil, nakl-i zaîftir.

Ancak, hadis Hayber gününde Hz. Ali (r.a.)'nin gözlerinin ağrıdığını, Peygamberimiz (s.a.v.)'in de onun gözlerine tükürüp dua ettiğini, akabinde gözlerinin iyileştiğini ve sancağın ona verildiğini belirtir ki, yukarıdaki ilâveler olmaksızın Buharî'nin *Sahih*'inde de vardır.⁷⁵⁰

4.5.5. "RESUL-İ EKREM, HZ. ALİ'NİN HİLÂFETİNİ ARZU ETMİŞ (...)."

Âl-i Beyt'ten bir kutb-u âzam demiş ki: "Resul-i Ekrem Aleyhissalâtu Vesselâm, Hazret-i Ali'nin (R.A.) hilâfetine arzu etmiş, fakat gaibden ona bildirilmiş ki: Murâd-ı İlâhî başkadır. O da, arzusunu bırakıp, murâd-ı İlâhî'ye tâbi' olmuş."⁷⁵¹

Ramuz'da bu konu hakkında yer alan iki hadis şöyledir:

"Ya Ali! Senin hakkında Allah'tan beş şey istedim. Birini vermedi, dördünü verdi. Ümmetimin senin (hilâfetin) üzerinde toplanmasını istedim; razı olmadı. (...)"⁷⁵²

"Ya Ali! Allah Azze ve Celle'den, seni (hilâfette) öne geçirmesini üç kere istedim; razı olmadı, Ebu Bekir'i öne geçirdi."⁷⁵³

Aliyyu'l-Karî, "Ya Ali!" diye başlayan birkaç hadis tenkidini yaptıktan sonra şöyle der: Bazı muhakkikler dedi ki: Aleyhissalâtu Vesselâm'ın, "Ya Ali! Sen bana, Harun'un Musa'ya olan mertebesindesin. Ancak, benden sonra nebi yoktur." sözünden başka, "ya" nida edatıyla, (Hz. Peygamber'in) "Ali'ye vasiyetler"ini (vesâyâ 'Alî) belirten hadislerin tümü mevzudur.⁷⁵⁴

Yukarıdaki hadisler de, bu cinsten olup uydurmadır.

Abbas, Hz. Peygamber'in vefatıyla sonuçlanan son hastalığı sırasında, Resulullah'ın bu hastalığından vefat edeceğini sandığını Hz. Ali'ye söylemiş ve onu halife olması için teşvik etmişti. Hz. Ali'ye, Resulullah'a beraberce gidip hilâfetin kimde olacağını sormayı teklif etmiş, "Eğer bu iş biz (Haşimîler)de olacaksa, biz bunu bilelim. Bizden başkasında olacaksa, kendisine söyleyelim de bu işi bize vasiyet etsin!" demişti. Hz. Ali (r.a.) ise bunun üzerine, "Vallahi, eğer biz bu işi Resulullah'a sorar, o da bizi bundan men ederse, (onun vefatından) sonra insanlar bunu (delil getirerek, halifeligi) ebediyyen bize vermezler. Bu sebeple ben, bu (halifelik)

⁷⁵⁰ Bak. *Buhârî*, Fezâilu Ashâbu'n-Nebî, 9/49.

⁷⁵¹ *Mektubat*, 91, Ondokuzuncu Mektub/Mu'cizat-ı Ahmediye/Beşinci Nükteli İşaret.

⁷⁵² *Râmûz*, 1/293. *Tarih*'inde Hatîb ve Rafîî, Ali'den rivayet etmişlerdir.

⁷⁵³ *Râmuz*, aynı yer. *Tarih*'inde Hatîb ve İbn Asâkir rivayet etmişlerdir.

⁷⁵⁴ Aliyyu'l-Karî, *Esrâru'l-Merfû'a*, 376.

meselesini Resulullah (s.a.v.)'a asla sormam!" demişti.⁷⁵⁵ Resulullah, Hz. Ali (r.a.)'nin hilâfetini arzu etmiş ve fakat bu arzusunun gerçekleşmeyeceğini, hele halifenin Hz. Ebu Bekir olacağını ona bildirmiş olsaydı; şüphesiz ki Hz. Ali, Hz. Abbas'a böyle cevap vermezdi...

4.5.6. "ULÛM-U EVVELÎN VE ÂHİRÎN (...)"

(...) *ulûm-u evvelîn ve ahirîni bildiğini müftehirane iddia eden Hz. Ali (R.A.)*
(...)⁷⁵⁶

(...) (Hz. Ali) *diyor ki:*

"*evvel-i dünyadan kıyamete kadar ulum-u esrar-ı mühimme bize meşhud derecesinde inkişaf etmiş kim ne isterse sorsun, sözümüze şüphe edenler zelil olur*"⁷⁵⁷

"Ya Ali!" diye başlayan hadislerin durumunu zikrettik. İşte, onların en kötülerinden biri de, Said Nursî'nin Hz. Ali'ye isnat ettiği bu uydurmadır.

İmam Saganî dedi ki: "Ali'ye vasiyetler"de bulunan, "Ya Ali! Falanın üç alâmeti vardır" diye başlayıp, tayin edilmiş özel vakitlerde cinsî münasebeti yasaklayarak sonlanan bütün hadisler uydurmadır.⁷⁵⁸ Bu vasiyetlerin en sonu şöyledir: "Ya Ali! Sana, Bu vasiyetle **evvelkilerin ve sonrakilerin ilmi** verildi." Bunu Hammad b. Amr en-Nusayrî⁷⁵⁹ uydurmuştur.⁷⁶⁰

Suyutî de *el-Leâlî*'de dedi ki: "Ali'ye vasiyetler" de böyle uydurmadır. Hammad b. Amr, bunları uydurmakla itham edilmiştir ve o yalancıdır, hadis uydurur. (...) Abdullah b. Ziyad b. Sem'an da uydurduğu vasiyetlerle itham edilmiştir, şeyhi (Aliyyu'bnü Zeyd) de "bir şey değil"dir.⁷⁶¹

Velhâsıl Said Nursî, ilk halifenin kim olacağını bile -doğal olarak- bilemeyen Hz. Ali (r.a.)'yi âdeta mutlak ilim sahibi olarak takdim etmiştir...

⁷⁵⁵ *Buhârî*, İsti'zân, 29/38.

⁷⁵⁶ *Sikke-i Tasdîk-ı Gaybî*, 172, Onsekizinci Lem'a.

⁷⁵⁷ *Sikke-i Tasdîk-ı Gaybî*, 167, Onsekizinci Lem'a.

⁷⁵⁸ Üç alâmetlerle ilgili hadis için bak. Suyutî, *Leâlî*, 2/373-375.

⁷⁵⁹ Hammâd b. Amr en-Nusayrî, hadis uyduran yalancılardan biridir. Onun hakkında, Buhârî, "Münkeru'l-Hadîs"; Nesâî, "Metrûku'l-Hadîs" dediler. Terceme-i hâli için bak. Zehebî, *Mizânü'l-İtidâl (fî Nakdi'r-Ricâl)*, 1/597. (Muhammed b. Lütfî es-Sabbâğ, *Alî el-Kârî'nin Mevzûât'ının Tahkîk ve Ta'liki*, 388, 2. dipnot.)

Metrûku'l-Hadîs: Metrûk, kizb ile itham olunan kimselerin rivayeti ile teferrüd ettikleri malûm kaidelere muhalif hadîs olduğuna göre, râvilerin cerhinde kullanılan metrûku'l-hadîs tabirinin, hadîsi terk edilen râvilere delâlet etmek üzere kullanıldığı anlaşılır. Buna göre mezkûr tabir, kezzâb (yalancı) ve vazza (hadîs vaz edicisi) gibi cerhin en şiddetli mertebelerinden bir derece evvel gelir ve muttehemun bi'l-kizbi mertebesiyle aynı derecede yer alır. (Koçyiğit, *Hadîs İstihlaları*, 221.)

⁷⁶⁰ Aliyyu'l-Kârî, *Esrâru'l-Merfû'a*, 388.

⁷⁶¹ Suyutî, *Leâlî*, 2/375.

4.5.7. "ZÂT-I AHMEDİYE, HZ. ALİ'YE FERMAN ETMİŞ Kİ (...)"

Zât-ı Ahmediye Aleyhissalâtü Vesselâm, (...) Hz. Ali'ye (R.A.) ferman etmiş "Senin ile Âişe beyninde bir hâdise olsa..." ⁷⁶² *فارفق وبلغها ما منها*

Gümüşhanevî bu hadisi, yakın ifadelerle *Ramuz*'a almıştır:

"Yakında seninle Aişe arasında bir iş (hadise) olacak." Bunu Ali'ye söyledi. (Ali) dedi ki: "Bu durumda ben, onların en şakisiyim (demektir) ya Resulullah!" Dedi ki: "Hayır! Lâkin, bu olduğunda sen onu emin olacağı bir yere geri çevir!"⁷⁶³

Gümüşhanevî, bu hadisi Ahmed b. Hanbel'in ve *Kebir*'de Taberanî'nin Ebu Refî'den rivayet ettiğini ve hadisin zayıf olduğunu belirtmiştir.⁷⁶⁴

4.6. VEHHABİLİK İTHAMI

*Ehl-i vukufun insafsızca ve hatâlı ve haksız tenkidleri, vehhâbîlik damariyle İmam-ı Ali Radiyallahü Anhın Nurlarla ciddî alâkasını ve takdîrini çekemeyerek ve geçen sene zemzem sularını döktüren ve bu sene haccı men'eden evhâmın te'siri altında o yanlıştır ve hasudâne itirazları "Beşinci Şuâ'a" etmişler. (...)*⁷⁶⁵

Risale-i Nur'un üstadı ve Risale-i Nur'a Celcelutiye Kasidesi'nde rumuzlu işârâtiyle pek çok alâkadarlık gösteren ve benim hakaik-i îmaniyede hususî üstadım, "İmam-ı Ali"dir. (R.A.) ve "Kul lâ es'elukum aleyhi ecran ille'l-meveddete fi'l-kurbâ" ayetinin nassıyla, Al-i Beytin muhabbeti, Risale-i Nur'da ve mesleğimizde bir esastır. Ve Vehhabilik damarı, hiçbir cihetle nurun hakikî şâkirdlerinde olmamak lâzım geliyor. (...)

İşte, şimdi gizli münafıklar, Vehhabilik damariyle, en ziyade İslâmiyeti ve hakikat-ı Kur'aniyeyi muhafazaya me'mur ve mükellef olan bir kısım hocaları elde edip, ehl-i hakikatı Alevilikle itham etmekte birbiri aleyhine istimâl ederek, dehşetli bir darbeyi İslâmiyete vurmağa çalışanlar meydanda geziyorlar. Sen de bir parçasını mektubunda yazıyorsun. Hattâ sen de biliyorsun, benim ve Risale-i Nur'un aleyhinde istimâl edilen en te'sirli vasıtayı hocalardan bulmuşlar. Şimdi, Haremeyn-i Şerifeyne hükmeden Vehhabiler ve meşhur, dehşetli dâhîlerden, İbn-üt-Teymiye ve İbn-ül-Kayyim-i Cevzî'nin pek acib ve cazibedar eserleri, İstanbul'da, çoktan beri hocaların eline geçmesiyle, hususan evliyalar aleyhinde ve bir derece bid'alara müsaadekâr meşrebelerini kendilerine perde yapmak isteyen bid'alara bulaşmış bir kısım hocalar;

⁷⁶² *Mektubat*, 88, Ondokuzuncu Mektub/Mu'cizat-ı Ahmediye/Dördüncü Nükteli İşaret/Beşinci Esas/Hâşiye.

⁷⁶³ *Râmûz*/ 1/303.

⁷⁶⁴ *Râmûz*, aynı yer.

⁷⁶⁵ *Şuâlar*, 393-394, Ondördüncü Şua/Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

sizin, muhabbet-i Al-i Beyt'den gelen ve şimdi izharı lâzım olmiyan içtihadınızı vesile ederek; hem sana, Hem Nur Şâkirdlerine darbe vurabilirler. (...)⁷⁶⁶

Hız. Gavs-ı Geylani fitne-i ahir zamanda Sünnet-i Seniyyeyi ve Esrar-ı Kur'aniyeyi muhafazaya ve neşre çalışan bir mürîdine (Said Nursî'ye) on beş emare ile iltifat eder. Ve onunla konuşursa elbette İslâmiyet'in te'sisinde Esedullah unvanını alan ve ulûm-u esrariyede "ene medînetu'l-ilmî ve Aliyyun bâbuhâ" hadisine mazhar bulunan ve keramat-ı harika ile iştihar eden ve vehhabilerin ecdadı olan Haricileri kılınçtan geçiren... ve Gavs-ı Azam'ın cediti ve üstadı olan Hız. Ali (R.A.) elbette Al-i Beytine bir cihette düşman olan Vehhabilerin Haremeyn-i Şerife'ni istilası hengamında ve Haricilerden daha berbat bir tarzda Sünnet-i Seniyyeye muhalefet eden bir kısım ulema-üs su' ve zalimlerin istilası zamanında Risale-i Nur vasıtası ile Risale-i Nur şâkirdleri bütün kuvvetleriyle Sünnet-i Seniyyenin muhafazasına ve Al-i Beytin hürmetine ve meveddetine çalışmaları ve o müthiş mehalike karşı sarsılmadıkları halde imdat-ı ruhaniye ve kuvve-i maneviyenin takviyesine pek çok muhtaç oldukları bir zamanda o ulûm-u evvelîn ve ahirîni bildiğini müftechirane iddia eden Hız. Ali (R.A.) hiç mümkün müdür ki; Evladından olan Gavs-ı Geylani'den geri kalsın. Şecet-ı Haydaranesiyle Risale-i Nur şâkirdlerinin imdadına yetişmesin. Elbette bu suretle yetişir ve yetişti. (...)⁷⁶⁷

Şu vehhabi mes'elesinin kökü derindir. An'anesi zaman-ı sahâbeden başlayarak gelmiş. İşte o an'ane üç uzun esaslarla gelmiştir.

Birincisi: Hız. Ali (R.A.) vehhabilerin ecdadından ve ekserisi necid sekenesinden olan haricilere kılınç çekmesi ve nehrivanda onların hafızlarını öldürmesi onlarda derinden derine hem din namına şialığın aksine olarak Hız. Ali'nin (R.A.) faziletlerine karşı bir küsmek bir adavet tevellüd etmiştir. Hız. Ali (R.A.) şah'ı velâyet ünvanını kazandığı ve turuk-u evliyanın ekser-i mutlakı ona rücu' etmesi cihetinden haricilerde ve şimdi ise haricilerin bayraktarı olan vehhabilerde ehl-i velâyete karşı bir inkâr bir tezyif damarı yerleşmiştir.

İkincisi: Müseylime-i kezzabın fitnesiyle irtidada yüz tutan necid havalisi Hız. Ebûbekir'in (R.A.) hilâfetinde Halid İbn-i Velid'in kılınçıyla zir-u zeber edildi. Bundan necid ahalisinin hulefa-i raşidine ve dolayısıyla ehl-i sünnet vel cemaata karşı bir işbirar seciyelerine girmişti. Halis müslüman oldukları halde yine eskiden ecdadlarının yedikleri darbeyi unutmuyorlar, nasıl ki ehl-i İnan'ın Hız. Ömer'in (R.A.) adilâne darbesiyle devletleri mahv ve milletlerinin gururu kırıldığı için şialar, Al-i beyt muhabbeti perdesi altında Hız. Ömer'e (R.A.) ve Hız. Ebûbekir'e (R.A.) ve dolayısıyla ehl-i sünnet ve cemaate daima muntakimane fırsat buldukça tecavüz etmişler.

Üçüncü Esas: Vehhabilerin azim imamlarından acib dehaları taşıyan meşhur İbn-i Teymîye ve İbn-i Kayımil-cevzî gibi zâtlar Muhyiddîn-i Arab (K.S.) gibi azim evliyaya karşı fazla hücum ettikleri ve gûya mezheb-i ehl-i sünneti Şî'âlara karşı Hız. Ebûbekir'in (R.A.) Hız. Ali'den (R.A.) efdaliyetini müdafaa ediyorum diyerek Hız. Ali'nin (R.A.) kıymetini düşürüyorlar. Harika faziletlerini âdileştiriyorlar. Muhyiddîn-i Arab (K.S.) gibi çok evliyai inkâr ve tekfir ediyorlar. Hem vehhabiler kendilerini Ahmed İbn-i Hambel mezhebinde saydıkları için Ahmed İbn-i Hambel Hazretleri bir milyon

⁷⁶⁶ Emirdağ Lâhikası I, 193, Yirmiyedinci Mektuptan/Aziz Muhterem Kardeşim; Tarihçe-i Hayat, 475-476, Emirdağ Hayatı/Aziz Muhterem Kardeşim.

⁷⁶⁷ Sikke-i Tasdik-ı Gaybî, 172, Onsekizinci Lem'a.

*hadîsin hâfızı ve râvisi ve şiddetli olan Hambeli mezhebinin reisi ve halk-ı Kur'ân mes'elesinde cihan pesendane salabet ve metanet sahibi bir zât olduğundan onun bir derece Zahiri ve Müteassibane ve alevîlere karşı muhalefetkârane mezhebinden din namına istifade edip bir kısım evliyanın türbelerini tahrib ediyorlar ve kendilerini haklı zan ediyorlar. Halbuki bir dirhem hakları varsa bazen on dirhem ilâve ediyorlar. (...)*⁷⁶⁸

Said Nursî, kendisi ve risaleleri ile Hz. Ali arasında var olduğunu hayal ettiği bağı inkâr edenleri "Vehhabîlik"le itham etmiştir. Said Nursî, bu hurafeleri kabul etmedikleri için "medreseden çıkanlar"ı da anlayamamakta; onların "kötü âlimler olduğunu ve bid'atlere müsait olan Vehhabîliği perde altında kabul ettiklerini" söylemektedir.⁷⁶⁹ *Nur Risaleleri*'ndeki ebced ve cifir hesapları, Celcelutiye, Ercüze ve bunlardan çıkarılan neticeleri tenkit eden bilirkişilerin ve bazı hocaların maruz kaldıkları bu itham, elbette ağır bir ithamdır. Ehl-i vukuf, Said Nursî ve talebelerinin muhakemeleri sürecinde mahkemelerce ilmî meselelerde danışılan ve Diyanet İşleri Başkanlığınca görevlendirilen kişiler olduklarına göre; *Nur Risaleleri*'nde iddia edildiği gibi Hz. Ali'nin *Nur Risaleleri* ve Said Nursî ile alâkasına, takdirine; acaba Vehhabîlikleri, evhamları, çekemezlikleri, hasetlikleri yüzünden mi itiraz etmişlerdir? Yoksa bunların ilme, akliselime açıkça aykırı olan hurafeler, evhamlar olduğu için mi?

Said Nursî, *Nur Risaleleri*'nin Hz. Ali'nin eseri olduğunu kabul etmeyenleri bile Hz. Ali düşmanı müfrit Vehhabî ilân etmiştir:

*(...) hocalar, hattâ İstanbulun eskide dost hocaları, kaçmağa; ve az bir kısmı, tenkide çalışmaya; hattâ Âl-i Beyt ve İmam-ı Ali'ye adavetleri bulunan müfrit Vehhabîlik hesabına Risale-i Nurun Âl-i Beyt ve İmam-ı Ali'nin bir mânevî hediyesi ve eseri olmasından, itiraz etmeye başlamışlar. Fakat biz, İstanbul âlimlerinden kızmıyoruz, belki bir cihette memnunuz... Çünkü, başkalara nisbeten ilişmiyorlar.*⁷⁷⁰

Konunun açığa çıkması için, *Nur Risaleleri*'nde dile getirilen ifadeleri buraya aktardık. Daha sonra Vehhabîlikle ilgili bir bilgi notu ekledik. Kitabımızda İbn Teymiye'nin ve İbn Kayyim'in eserlerinden de faydalandığımız için, muhtemelen biz de bu suçlama ile karşı karşıya kalacağız. İmam Şâfiî'nin Rafizîlikle itham edildiğinde "Hz. Muhammed'in âlini sevmek Rafizîlik ise; ins ve cin tanık olsun ki, ben Rafizîyim"⁷⁷¹ dediği gibi biz de peşinen diyoruz ki: Said Nursî'nin hayallerini, hezeyan ve kuruntularını kabul etmemek Vehhabîlik ise, biz de Vehhabîyiz. Hem de biz, bu Vehhabîliği Hz. Ali'yi sevdiğimiz, bu derekede ona nispet edilenleri ona yakıştıramadığımız için yapıyoruz...

4.6.1. VEHHABİLİK NEDİR?

⁷⁶⁸ *Mektubat*, 343-344, Yirmi Sekizinci Mektup/Altıncı Risale Olan Altıncı Mes'ele.

⁷⁶⁹ *Emirdağ Lâhikası I*, 154, Yirmiyedinci Mektuptan/Bu Fıkra Bir Derece Mahremdir Yalnız Haslara Mahsustur.

⁷⁷⁰ *Emirdağ Lâhikası I*, 155, Yirmiyedinci Mektuptan/Bu Fıkra Bir Derece Mahremdir Yalnız Haslara Mahsustur.

⁷⁷¹ İbn Abdülberr, *el-İntika*'dan nak. Muhammed Ebu Zehra, *İmam Şâfiî*, çev. Osman Keskiöğlu, DİB Yayınları, Ankara 1987, 22.

Muhammed Ebu Zehra, *İslâm'da Siyasî ve İtikadî Mezhepler Tarihi*'nde şöyle der:

Vehhabîlik, Arap yarımadasında ortaya çıkmıştır. Şahısların aşırı derecede kutsallaştırılması, onlardan bereket umulması, onları ziyaret ederek Allah'a yakın olmak istenilmesi, dinde bulunmayan bid'atlerin çoğalıp dinî törenlere ve dünyevî işlere hâkim olması sebebiyle, ortaya, bunlara karşı çıkan ve İbn Teymiye'nin mezhebini yeniden canlandıran Vehhabîlik çıkmıştır.

Vehhabîliğin kurucusu, M. 1787'de vefat eden Muhammed b. Abdülvehhab'tır. Bu zat, İbn Teymiye'nin eserlerini okumuş, onları beğenmiş, onları derince incelemiş ve teoriden pratiğe çıkarmıştır.

Aslında Vehhabîler, inanç hususunda, İbn Teymiye'nin görüşlerine bir şey ilâve etmiş değillerdir. Ancak bunlar, İbn Teymiye'den daha katı bir tutum izlemişler ve onun eserlerinden, onun temas etmediği bir kısım sonuçlar çıkarmışlardır. Zira, bu yeni meseleler İbn Teymiye zamanında tartışmaya konu olan meselelerden değildi. Vehhabîlerin çıkarmış oldukları sonuçlar kısaca şunlardır:

1. Vehhabîler, ibadetlerin, sadece Kur'an-ı Kerim'in ve Sünnet-i Seniyenin beyan ettiği ve İbn Teymiye'nin anlattığı şekilde yapılmasıyla yetinmeyip, örf ve âdetlerin de tamamen İslâm çerçevesi içinde devam etmesini gerekli görmüşlerdir.

Bu sebeple Vehhabîler, sigara içmeyi haram saymışlar ve bu hususta çok titiz davranmışlardır. Hatta, Vehhabîlerin halk tabakası, sigara içen kimseye müşrik nazarıyla bakarlar. Vehhabîler bu davranışlarıyla, büyük günah işleyen kimseyi tekfir eden (kâfir sayan) Haricîlere benzemiş oldular.

2. Önceleri kahve ve benzeri şeyleri de haram sayıyorlardı. Fakat, daha sonraları bu görüşten vazgeçtikleri anlaşılmaktadır.

3. Vehhabîlik, sadece bir inanç ve amel şeklinde kalmadı. Vehhabîler, kendilerine muhalif olanlara karşı savaşa giriştiler. Çünkü, bid'atlere karşı savaştıklarına, bid'atlerle savaşmanın gerekliliğine, iyiliği emretme ve kötülükten sakındırma vazifesinin bir vecibe olduğuna inanıyorlardı. Böylece, Allah Tealâ'nın, şu ayet-i kerimede beyan ettiği hükmü yerine getirmiş olacaklardı: "Siz, insanlar için ortaya çıkarılmış en hayırlı bir ümmetsiniz. İyiliği emreder, kötülüğe mâni olursunuz ve Allah'a iman edersiniz. Eğer kitap ehli de iman etseydi, onlar için daha hayırlı olurdu." (Âl-i İmrân, 3/110)

Savaş alanında Vehhabîlik düşüncesine komutanlık yapan kişi, bugün Suudî Arabistan'a hâkim olan Suud ailesinin dedesi Muhammed b. Suud idi. Bu zat, Muhammed b. Abdülvehhab'ın eniştesiydi. Onun mezhebini kabul etti ve ona aşırı derecede bağlandı. Muhammed b. Suud, halkı bu mezhebe kılıç zoruyla davet ediyordu. Bunu, sünnetleri ihya etmek ve bid'atleri ortadan kaldırmak için yaptığını ilân ediyordu.

Belki de zora başvuran bu dinî hareketin altında, Osmanlılara karşı isyan etme düşüncesi yatmaktaydı. Hâsılı, bu mezhebe silâh gücüyle davet hareketi devam etti. Bunun üzerine Osmanlı Devleti, Vehhabîlik hareketini bastırmak için askerî kuvvet gönderdi. Fakat, onları ortadan kaldıramadı. Nihayet, Mısır Valisi Mehmet Ali Paşa, güçlü ordusuyla Vehhabîlerin üzerine yürüdü ve onları birkaç savaşta mağlup etti. Böylece Vehhabîlerin askerî gücü ortadan kalkmış oldu. Ancak, bazı kabileler içinde gizlenen bir azınlık kaldı.

Kuvvet buldukça şiddete başvuran ve saldıran, karşılık gördüğünde ise kabuğuna çekilen bu düşünce, Riyad'ı ve çevresini kendisine merkez seçmişti.

4. Vehhabîler, ellerine geçirdikleri köy ve şehirdeki türbeleri yıkıp harabe hâline getirdiler. Öyle ki, Avrupalı bazı yazarlar bile Vehhabîleri "mabet yıkanlar" diye adlandırmışlardır. Böyle isimlendirilmelerinde elbette aşırılığın payı vardır. Çünkü, türbeler mabet değildir.

Bununla beraber, belki de, içinde veya bitişiğinde kabir bulunan mescitleri yıktıkları için onlara bu isim verilmiştir. Bu hareketi yaparken de Peygamber Efendimizin; İsrailoğullarının, peygamberlerinin kabirlerini mescit yapmalarını çirkin görmesi hadisine dayanmış olabilirler.

5. Vehhabîlerin şiddet eylemleri bununla da kalmadı. Türbe şeklinde olmayan kabirleri de yıktılar. Hicaz topraklarında iktidarı ellerine geçirince, bütün sahabe-i kiramin kabirlerini yıkıp yerle bir ettiler. Buralarda kabir olduğunu gösteren başka bir şey bırakmadılar.

Vehhabîler, kabirlerin ziyaret edilmesine izin verirler. Ancak, ziyaretçinin kabirde yatana "selâmun aleyke" demesi dışında bir şey söyleyemeyeceğini belirtirler.

6. Vehhabîler, aslında putçuluk olmayan ve putçuluğa yol açmayan bazı basit meselelere takılıp kaldılar. Bunlara hep karşı çıktılar. Meselâ: Fotoğraf çekirtmeye karşı oluşları bunlara bir örnektir. Ancak idarecileri, bu gibi meselelere kulak asmamakta ve tatbikata koymamaktadırlar.

7. Vehhabîler bid'at mefhumunu, şaşılacak derecede geniş bir anlamda yorumladılar. Onlara göre, Ravza-i Mutahhara'ya perde asmak dahi bid'attir. Bu sebeple Ravza'da bulunan perdelerin yenilenmesini yasakladılar. Neticede, perdeler eskiyerek parça parça oldu. Öyle ki, Peygamber'in huzurunda bulunan kişiyi ilahî nur aydınlatmasaydı veya bu kişi kendisini, Peygamberlerin Efendisine vahyin indiği yerde hissetmeseydi, mübarek kabirde bulunan eskimiş perdeler, onun için, göze çirkin görünen birer parça olabilirdi.

Ayrıca Vehhabîlerin bazıları, bir Müslümanın "Peygamber Efendimiz" demesini bile bid'at sayarlar. Bu hususta çok ileri gittiler. Davalarını yaymak için sert ve kaba konuşular. Böylece, birçok insan kendilerinden şiddetle kaçır oldu.⁷⁷²

4.6.2. VEHHABİLİĞİN İBN TEYMIYE'YE NİSBETİ

Vehhabîlik, çöl şartlarına göre, bedevî bir cemiyet içinde Selefilik iddiasıyla ortaya çıkan, bilgisiz, kültürsüz, tarihsiz ve mutaassıp kişiler tarafından temsil edilen, İslâm âleminin muhtelif yerlerinde tesirini hissettirmiş olan bir harekettir. Bilgisizlikleri, aşırılıkları ve taassupları bir yana bırakılırsa, bugünkü Vehhabîlik lâıyk olduğu seviyeye çıkamamış bir Selefiliktir.⁷⁷³

Cahil taraftarlarının bütün aşırılıklarını ve taşkınlıklarını İbn Teymiye'ye bağlamak son derece hatalı olur.⁷⁷⁴

⁷⁷² Ebu Zehra, *İslâm'da Siyasî ve İtikadî Mezhepler Tarihi*, 1/260-262.

⁷⁷³ Süleyman Uludağ, *İslâm Düşüncesinin Yapısı*, Dergâh Yayınları, İstanbul 1979, 72.

⁷⁷⁴ Süleyman Uludağ, *"İbn Teymiye"*, (*İbn Teymiye Külliyyatı* girişinde), 61.

Her fırkanın, mezhebin, tarikatın mensupları kendilerini bazı müçtehitlere, imamlara ve mutasavvıflara nisbet ederler. Önemli olan, bu nisbetin sıhhat derecesi, büyüklerin fikir ve görüşlerinin ne kadar temsil edilebildiğidir. İbn Teymiye'nin eserlerini okuyan, onlardan etkilenen sadece Vehhabîler de değildir. Süleyman Uludağ bunların isimlerini verir.⁷⁷⁵

Ömer Nasuhi Bilmen de şöyle demiştir:

Filhakika, pek yüksek bir âlim olan İbn Teymiye'nin bir kısım sözlerini bilâhare bazı mutaassıp kimseler senet ittihaz etmiş, bunları kısmen yanlış tefsire tâbi tutmuş, bu zatın sarîh sözlerine bakmayıp da bazı sözlerinin lâzımını ele almış, bunları bugünkü Vehhabiye mezhebinin esasları meyanında göstermişlerdir. Yoksa, İbn Teymiye'nin âlim, fazıl, müteşerri, zahit bir zat olduğunda şüphe yoktur.⁷⁷⁶

4.6.3. İBN TEYMIYE'NİN İBN ARABÎ'Yİ VE VAHDET-İ VÜCUD TELÂKKİSİNİ TENKİDİ

Bizim bu bölümdeki amacımız; İbn Arabî'yi ve vahdet-i vücud telâkkisini incelemek değildir. Bu mesele, kitabımızın "Nur Risaleleri'nde İtikadî Meseleler" bölümünde kısmen ele alınacaktır. Burada bu konuya, bahsimizle ilgisi kadar değinilecektir.

Ömer Nasuhi Bilmen şöyle diyor:

(Muhyiddin-i Arabî hakkında görüş sahiplerinden) ikinci zümreye göre İslâmiyet'in itikadî, amelî, ahlâkî esasları Kur'ân-ı Mübin ile, Sünnet ile, büyük müçtehitlerin icma ve içtihatlarıyla sabit olmuş, takarrur etmiştir. Dinî tabirlere, mefhumlara bütün âlimler, hakikî sufiler riayet ede gelmişlerdir. Halkın yanlış telâkkisine meydan verecek yazıların, tabirlerin makduhiyeti de yine umum İslâm uleması, sofiyesi tarafından kabul edilmiştir.

Hele dinî mesail içinde bir kısım hükümler vardır ki, bunlara "zaruriyât-ı dîniyye" denir. Halık-ı Âlem'in ezeliyet ve ebediyeti, mahlûkatın hudusu, fenası ve Zat-ı Barî'nin birer eser-i kudreti olmaları gibi. Bu hükümlere muhalefet, İslâmiyetten rabıtayı kesmek demektir. Binaenaleyh elimizde böyle bir mikyasa vardır. Artık bir söz, ümmetin herhangi bir ferdinden sâdir olursa olsun, o ferdin şahsına değil, o sözüne bakılır. Peygamberlerden başka hiçbir kimse masum olmadığından herhangi bir şahsın bidayeten veya nihayeten hataya, küfre düşmesi daima imkân dairesindedir. Bu hâlde söylenen söz, bu mikyasa muvafık ise hakır, değilse batıldır. Ve bu butlan derecesine göre söyleyenin ya fiskını veya küfrünü müstelzimidir.

Muhyiddin-i Arabî'ye gelince, bunun ilme fadlen muktedir bir şahsiyet olduğu inkâr edilemez ve ahirete ne vechile gittiği de bilinemez. Fakat, bir kısım sözleri vardır ki, bunlar dinî mikyasa muhaliftir, bunların bir kısmı, sahibinin fiskını, icmaya muhalefetini; diğer bir kısmı da iman dairesinden büsbütün çikmasını müstelzimidir.

Muhyiddin'in kitaplarında, bhusus *Fusûsu'l-Hikem*'inde bu gibi birçok sözlere tesadüf olunuyor, Firavunun imanına, cehennem azabının adem-i devamına kail bulunuyor, âbide mabudiyet, mahlûka halikiyet sıfatını izafe ediyor, bütün ecza-i kâinata birer hissa-i ulûhiyet

⁷⁷⁵ Bak. Uludağ, *İbn Teymiye*, 52-55.

⁷⁷⁶ Bilmen, *Büyük Tefsir Tarihi*, 2/545.

ayırarak onlara karşı yapılacak ibadetlerin Allah'a ibadet olacağını iddia ediyor, daha birçok sözler var ki, hiçbir vechile tevcih ve tevili kabil bulunmamakta. Eğer bu sözlerde bütün dinî esaslara, lisan kanunlarına, kadim Sofiyye hazeratının nezih, perhizkârane sözlerine muhalif olmalarına rağmen, tevil edilirse artık cihanda batıl hiçbir söz kalmamak ve hiçbir batıl akide bulunmamak icap eder. Bunun neticesinde sözler, maksatlara, hakikatlere delâlet hassasından mahrum kalır.

Hâsılı bu sözler sarıhtir, bunları teville çalışmak zaittir, bunlar bir vecd ve sekir hâlinde söylenmiş şeyler de değildir. Çünkü, kitaplarda yazılmış, bunların ibkasına kailleri tarafından çalışılmıştır. Bu sözler, masum halkın temiz akidelerini bozuyor, bir kısım kimseleri ilhada sevk ediyor, evamir ve nevahîye itaat kalmıyor, kendilerinde birer rububiyet hissası görerek birer firavun kesiliyorlar. Bu hâl ise hem ferdin, hem cemiyetin saadetine, intizamına muhaliftir.

Bir "vahdet-i vücud" sözüdür birtakım lisanlarda deveran edip duruyor, daha ilimlerin mebadisinden haberdar olmayan bir nice gafiller, işittikleri bu sözün tesiriyle ne muzlim çukurlara yuvarlanıp gidiyorlar.

Evet... "Vahdet-i vücud" hakır, şu manaya ki: Bütün mükevvenat, hâdistir, mahluktur; Allah'ın kudretiyle kaimdir, Allah Tealâ ise ezeldir, kadimdir, halık-ı kâinattır, bizzat kadimdir. Binaenaleyh, bütün mükevvenat kendi mahiyetine nazaran yok mesabesinde. Hak Tealâ'nın varlığı karşısında âdeta bir zıll-i zailden, bir hayalden ibarettir. Bunlar bizzat kaim olmadıklarından kendilerinde hakikî bir varlık şemmesi mevcut değildir. İşte bu itibarla (lâ mevcûde illâ hû) denir ve Allah'tan başka olan mevcutlar yok hükmünde tutulur. Yoksa, bunların da Hakk'ın vücuduna delâlet eden, Hakk'ın kudretiyle kaim birer vücudu vardır.

Evet... Sâlike bazen seyr-ü sülûk esnasında bir tecelli, bir vecd ve sekir hâli ârız olur, masiva gözünde kaybolup kendisini de göremez bir hâle gelir, kendisine yalnız Hakk'ın şaşaa lâyih olmaya başlar. Güneş doğduğu zaman yıldızlar gökten kaybolduğu gibi Cenab-ı Hakk'ın tecelli nurları parlamaya başlayınca da masiva göze görünmez olur. Bu, bir vahdet-i vücud değil, bir vahdet-i şuhûddur. Artık sâlik, Haktan başkasını görmeyince Allah Tealâ'yı -hâşâ- her şeyin aynı imiş gibi zanneder, diğer bir tabir ile her şeyi Allah'ta mündemeç, onunla müttehid gibi görmek hayaline düşer. Bu hâl ise bir sâlik için ilk merhaledir ve İmam Rabbanî'nin dediği gibi bir berzaktır, tehlikeli bir ibtilâdır. Vakta ki, sâlik bu merhaleden ileri gider, nusrat-ı ilâhî de kendisini teyit eder, o zaman anlar ki, bütün eşya, Vücud-u Hakk'ın -hâşâ- aynı değil, belki onun birer feyzidir, kudret-i Hakk'ın taallûkiyle vücuda gelmiş birer şahid-i rububiyettir.

Artık böyle bir sâlik, ya o ilk merhaledeki zannına göre söz söyleyerek feyz-i ilâhîden mahrum, sukuta mahkûm olur, veya nadim ve tâib olarak bu mühlikeden kurtulur. "Rabb'in dilediğini yaratır ve seçer. (...)" (Kasas, 28/68)

Demek oluyor ki, böyle bir tarzda vahdet-i vücud tecellisi muvakkattır, tekâmül mertebesinden dûn bir şuhûd hâletinden ibarettir ki, bu sâlik için bir akabe demektir. Bundan geçmeyen bir sülûk sahibi, büyük tehlikelere maruz kalabilir.

İşte *Fusus*'taki sözlerin bir kısmı da sahibinin bu mehlekelerle duçar olduğunu göstermektedir.

Şeyh Alâüddin en-Neccarî, İzzüddin b. Abdüsselâm, Takıyyüddin b. Dakîk, Zeynüddin el-İrakî, İmam Ebu Hayyan, Şeyhülislâm İbn Teymiye, Allâme-i Taftazanî, Aliyyü'l-Karî, Siracüddin el-Bülkinî, Şemsüddin Muhammed el-Cezerî, Kutbüddin el-Kastalânî, Bedrüddin

Muhammed b. Cemâa, şarih-i Sahihü'l-Müslim Kadî Şerefüddin, Allâme Ebu Amr b. el-Hâcib, Sadüddin Çelebi, Şeyhülislâm Ebu Zür'a, Çivizade İbrahim Bikaî, İmam Radiyyüddin b. el-Hayyât, Zeynüddin el-Ezhed gibi pek meşhur ve muktedir ulemeden, muhaddisînden, fukahadan, sofiyeden birçok zevat bu ikinci zümreye dâhildir.

Müfessir Ebu Hayyân, "Andolsun 'Allah, ancak Meryem oğlu Mesih'tir' diyenler elbette kâfir olmuşlardır. (...)" (Mâide, 5/72-73) ayet-i celilesinin tefsirinde diyor ki:

"Zahiren Müslüman kisvesine bürünen, sofiyeye intisap davasında bulunan birtakım kimseler vardır ki, bunlar hulûle, ittihadı kaildirler. Hallâc, İbn Arabî ve saire gibi."

Şeyhülislâm İbn Teymiye de bir mektubunda şöyle diyor: "Ben evvelce İbn Arabî hakkında hüsnüzan ve tazim edenlerdendim, çünkü (*Fütûhat-ı Mekkiyye, Metâli'u'n-Nücûm, ed-Dürretü'l-Fâhira, el-Muhkemu'l-Merbût* gibi) kitaplarında faideli şeyler görmüştüm, fakat hakikî maksadına muttali olmamış, *Füsûs'u* gibi eserlerini henüz okumamıştım. Biz din kardeşlerimizle toplanır, hakkı araştırır, tarihin hakikatini anlamaya, keşfe çalışırdık, vakta ki iş anlaşıldı, artık üzerimize vacip olan şeyleri anlamış olduk."

İbn Teymiye, daha birçok malûmat veriyor ve ezcümle diyor ki: "Vahdet-i vücuda kail olanlar üç tarike ayrılmıştır. İbn Arabî, birinci tarike mensuptur. Bundan dört yüz sene mukaddem İslâm muhitinde bir bid'at türemiştir, o da madumun ilm-i ilâhîden hariç, bir şeyi sabit olması iddiasıydı. İbn Arabî, bu iddiada bulunanlara iltihak etmiştir. *Füsûs'taki* iki esastan biri budur. Diğeri de, Hâlık ile mahlûkatın vahdet-i vücuduna kail olmasıdır. Bu sözleriyle kendisinden evvelki bütün meşayihden, ulemeden ayrılmış bulunuyordu. Mütebakî İttihadiyenin kavilleri de böyledir. Şu kadar var ki, onların arasında İslâm'a en yakın olan İbn Arabî'dir. Onun birçok yerlerde güzel sözleri vardır. Çünkü, o mezhahir ile muzahir beyn'ini ayırıyor, emri ve nehyi ve olduğu gibi şerayii ikrar ediyor, sair meşayih gibi bir kısım ahlâk ile, ibadât ile seyr-ü sülûkta bulunmayı tavsiyede bulunuyor. Bunun içindir ki, bir çok âbid kimseler onun sözlerini hakayikini anlamaksızın ahzetmiş, onunla intifada bulunmuştur. Fakat, bu hakayikî anlayarak İbn Arabî'ye ittiba edenlerin sözleri ise malûm..."

İmam Suyutî'nin Muhyiddin-i Arabî hakkındaki sözlerine gelince; bunlar mütenakız görülmektedir. Şeyh Burhanüddin el-Bikaî ile muarazada bulunmuş, *Tenbîhu'l-Gabî an Ta'ni İbn Arabî* namındaki eserinde İbn Arabî'nin tarikini tasvip ve müdafaa etmiştir. *et-Tahrir li İlmu't-Tefsir* unvanlı kitabında ise İbn Arabî'nin tarikatını tahtie etmiş, "Kur'an-ı Kerim'i cevher-i lâfzînin iktiza etmediği bir vechile tefsir etmek tahrir-i galiz ile haramdır. Kendisine *Kitabu'l-Füsûs* nisbet edilen mübtedî' İbn Arabî'nin yaptığı gibi..." demiştir.

Kezalik *İtmamu'd-Diraye şerhu'n-Nikâye* unvanlı eserinde de şöyle demişlerdir: "Biz itikat ederiz ki; ilmen, amelen, sohbeten Sofiyenin seyyidi bulunan Ebu'l-Kasım el-Cüneydî'nin tariki, kavim bir tariktir. Çünkü bu, bid'atlerden hâlî, tefviz ve teslim, nefisten teberri dairesinde carîdir. İbn Arabî ve emsali gibi mutasavvifeden bir cemaatin tariki hilâfına ki, o zendikadır, Kitaba ve Sünnete münafîdir."

Vaktiyle Yemen havalisindeki ulema ve Sofiyeden bir kısmı Muhyiddin-i Arabî'ye şiddetle taraftar olup, onu müdafaa ediyor, eserlerini tedrise, neşre çalışıyordu. Ezcümle Cemalüddin-i Kirmanî bu zatın kitaplarını tedris ile, tavzih ve tefsir ile meşgul oluyordu. Diğer bir kısmı da İbn Arabî'nin şer'-i şerife muhalif, ittihat ve hulûlu müş'ir olan yazılarını senet ittihaz ederek müdafaacılara hücum ediyor, İbn Arabî'nin hatalarını nazmen ve nesren tenkit ve teşhire uğraşıyorlardı. Nihayet, büyük bir fitne yüz göstermeye başlamıştı, mesele hükümete aksetmiş, Sultan Nâsır, İbn Arabî'nin bazı kitaplarını toplayarak kütüphanesinde saklamış, Kirmânî de yaptığından nedamet göstererek tâib ve müstağfir olmuştu.

(828) senesi idi ki, Şeyh Şemsüddin Muhammed el-Cezerî, Yemen'e gelmiş, neşr-i ilme başlamıştı. Birçok âlimler, fazıllar toplanarak kendisinden icazet almaya koyulmuşlardı. İbn Arabî meselesini bu büyük âlimden sual ettiler, onun vereceği cevaba, karara intizarda bulundular.

Muhammed el-Cezerî, İbn Arabî'nin eserlerini okumuş, vaktiyle bu hususta sair ekâbirin mütalâasından müstefid bulunmuş, lâzım gelen kanaati edinmişti. Bu yüksek âlimin izhar ettiği cevap, Taiz şehrinde Medrese-i Eşrafiye'de yapılan bir icazet merasimi esnasında kürsüye çıkılarak okundu. Orada medresenin istiab edemeyeceği kadar çok olan ulema ve fukaha tarafından tasvip edildi. Sonra bütün Yemen havalisine tamim edilen bu cevap, oralardaki âlimler tarafından da tasdik olundu.

Bu cevabın hülâsası şöyledir: "Evet... Şer'-i şerifin zahirine muhalif, Müslümanların zihinlerine şek ve şüphe ilkasına müsait olan kitaplar, gerek İbn Arabî'ye ve gerek başkalarına ait olsun imha edilmelidir. Bu, salâhiyattar olan makamlar için bir vecibedir. Bu kitapları mütalâa etmek haramdır. 'Bunlar tevil edilmelidir' diyenlerin sözlerine bakmamalı, bu yanlış bir düşüncedir. (Rab kuldur, kul da Rab. O hâlde mükellef kim, keşke bir bilsem) gibi sözler nasıl tevil edilebilir? Böyle bir tevil kapısı açılırsa artık dünyada hiçbir batıl söz kalmaz. Bence en iyi görünen şudur: İbn Arabî, riyazetle tevaggul edince üzerine sevda galebe etmiş, artık dediğini demiştir. Bunun içindir ki, sözleri arasında birçok ihtilâflar, tenakuzlar bulunmaktadır. Bugün bir şey der, yarın onun hilâfına başka bir şey söyler. Artık böyle bir kimsenin sözüne bakmak caiz olur mu? Nerede kaldı ki, sözlerini nakil ve neşir caiz olsun... Onu taklit eden, onun hakkında hüsnüzan besleyen, iki kimseden biridir: Ya onun sözlerini tahkik edemeyen, onun içtihadına, ilminin çokluğuna bakıp onu bu cihetle sofu, hayırlı bir şahıs zanneden vicdanı selim bir kimsedir veya zahiren Müslim görünen, hakikatte ise ibahaya, hulûle kail bulunan bir zındıktır."⁷⁷⁷

Yukarıdaki alıntıyı, İbn Arabî'yi ve vahdet-i vücud görüşünü eleştirenlerin sadece İbn Teymiye⁷⁷⁸, İbn Kayyım ve Vehhabîler olmadığını, bilâkis büyük ulemanın birçoğunun da onlar gibi düşündüğünü özetle açıkladığı için yaptık.

Said Nursî, özellikle İbn Teymiye'nin ve İbn Kayyım'ın İbn Arabî'yi tenkitlerinden yola çıkarak, bu tenkitleri evliya aleyhine bir hücum olarak değerlendirmiş ve sonunda da bu konuyu Vehhabîlikle ilişkilendirmiştir. Bunu yaparken onun güttüğü amaç, Hz. Ali ve Abdülkadir Geylanî ile kendisi ve risaleleri arasında var olduğunu iddia ettiği bağlantıyı kabul etmeyenlere karşı üstünlük sağlamak istemesidir. Bu gayesi âşikârdır. Böylece o, zikredilen bağlantının olmadığını belirtenlerin haklı gerekçelerini boşa çıkaracağını zannetmiştir. Aslında dediği şudur: Zaten, bunlar İbn Arabî gibi azim velileri tenkit, dolayısıyla evliyaya da hücum ederler. Evliyanın şahı olan Hz. Ali'nin, benimle *Nur Risaleleri* hakkındaki kerametlerini kabul etmemeleri de bu yüzdendir. Bu Vehhabîlere inanmayın...

Tabî ki biz, İbn Arabî ile evliyai; küfürden ibaret olan vahdet-i vücud öğretisi ile velâyeti ve vahdet-i şühûdu birbirinden tefrik ediyoruz.

⁷⁷⁷ Bilmen, *Büyük Tefsir Tarihi*, 2/507-512.

⁷⁷⁸ İbn Teymiye'nin vahdet-i vücud, İttihadiye, Hulûliye; İbn Arabî, Sadreddin Konevî, Timilsanî, İbn Seb'in, İbnu'l-Fârız, Hallac vs.nin eser, görüş, kasideleri... hakkındaki görüşleri için bak. İbn Teymiye, *Külliyat*, c.2.

4.6.4. İBN TEYMIYE'NİN VE İBN KAYYIM'IN, HZ. ALİ'NİN KIYMETİNİ DÜŞÜRÜP FAZİLETLERİNİ BASİTLEŞTİRDİKLERİ İDDİASI

Said Nursî, İbn Teymiye'nin ve İbn Kayyim'in İbn Arabî'yi tenkitlerine getirdiği yorumundaki amacının aynısını güderek, onların Hz. Ali'nin kıymetini düşürüp, faziletlerini basitleştirdiklerini de iddia etmiştir. Onlar, bunu güya Ehl-i Sünneti Şiaya karşı müdafaa ve Hz. Ebu Bekir'in Hz. Ali'den efdaliyetini ispat için yapıyorlarmış!... Oysa:

İbn Teymiye Havaric, Mutezile, Kaderiye, Cehmiye, Şia ve Bâtıniye hakkında doğru bilgilere sahiptir. Bu mezheplerden çoğuna dair eserler de yazmıştır. Yaşadığı çağda Fatımî devleti yıkılmış olmakla beraber, onların bakiyeleri olan Hâkimiye, Nusayriye, İsmailiye yaşıyordu. Ayrıca İmamiye ve Caferiye Şiîlerini de çok iyi tanıyordu. Melik Olcayto Hüdabende'yi İmamiye Şiîliğine davet için İmamiyenin tanınmış âlimlerinden İbnu'l-Mutahhar el-Hillî (v.726/1325) *Minhacü'l-İstikame fi İsbatu'l-İmame* isimli bir eser yazmış, bu eserde elinden geldiği kadar Sünnî İslâmlığını karalamış, İmamiye Şiîliğini ise yegâne hak mezhep olarak göstermişti. İbn Teymiye, Rafizî saydığı İbnu'l-Mutahhar'ı ret için *Minhacü's-Sünneti'l-Nebeviyye fi Nakzi Kelâmi's-Şiati'l-Kaderiyye* isimli dört ciltlik eserini kaleme alarak İmamiye Şiîliğinin esaslarını tarumar etmiş, bu mezhebin sonraki asırlarda ne gibi dinî ve içtimâî amillerin tesiriyle çeşitli kaynaklardan aldığı unsurlarla nasıl teşekkül ettiğini gayet açık bir şekilde gözler önüne sermiştir. Sünnîlerin İmamiye Şiîliğini tenkit için yazdıkları en teferruatlı ve en başarılı tenkit budur. İbn Teymiye'ye muhalif olan Takıyyuddin Subkî ve Yusuf Nebhanî bile onun bu başarısını hararetle alkışlamışlar, bu hareketiyle Sünnîliğin yüzünü ağarttığını ifade etmişlerdir. *Minhacü's-Sünne*'nin Sünnîliğin müdafaaasını yapan bir şaheser olduğu hususunda Sünnî ulemasının ittifakı vardır demek yanlış sayılmaz.

Muhammed Mehdî el-Kâzımî el-Kazvî'nin İmamiye Şiîliği namına İbn Teymiye'ye verdiği cevap, çok zayıf ve yetersiz kalmıştır. *Minhacü's-Şeria fi'r-Red alâ İbn Teymiye*, Necef 1346 (el-Hansaî, *Ravzatü'l-Cennat*, Tahran 1367). İmamiye Şiîleriyle Vehhabîlerin arasının çok gergin olmasında İbn Teymiye'nin tesiri büyüktür.

İbn Teymiye; Cehmiye, Mutezile ve Havaric gibi bid'at mezheplere karşı da aynı derecede başarılı reddiyeler yazmış ve bu suretle Sünnîliğin cesur, bilgili ve faal bir savunucusu olduğunu ispat etmiştir.⁷⁷⁹

Said Nursî, hem emellerine Hz. Ali'yi alet etmiş, hem de hemen her risalesinde Şiîliğin ve akrabası Hurufîlik ile Bâtınlığın yolunu tutmuş ve isimlerini vermeden onların propagandasını yapmıştır. Üstelik bir de, ehl-i hakikatin (?) Alevîlikle itham edildiğini söylemektedir. Kendisi, bunca Şiîliğine rağmen "ehl-i hakikat"tir; ama kuruntu, hülya ve hezeyanlarını ortaya çıkararak ise "gizli münafıklardır, Vehhabîdirler, İslâmiyete darbe vurmaya çalışırlar".

Said Nursî, "bir kısım hocalar" dediği insanları da töhmet altında bırakmıştır. Bizim bu konulara girmemizin sebebi, biraz da bu çirkin ithamlardır. Hem gerçeği ortaya çıkarmak, hem de bu müttehem insanlara karşı vefalı olabilmek için gücümüz nispetinde uğraşyoruz. Yoksa, ne İbn Teymiye'yi ne İbn Kayyim'i ve ne de hocaları

⁷⁷⁹ Uludağ, *İbn Teymiye*, 50-51.

savunmak haddimizedir. Zaten, onların da böyle bir şeye ihtiyaçları yoktur vesselâm...

Said Nursî'nin gerek Haricîler gerekse Vehhabîler hakkında verdiği bilgiler yanlıştır. Vehhabîlerin, atalarını katlettiği için Hz. Ali'ye düşmanlık besledikleri iddiası tutarsız görünmektedir. İran'ı fethettiği için ehl-i İran'ın Hz. Ömer'e düşmanlıkları tarihî bir gerçeklik iken; aynı bağ Vehhabîler ile Hz. Ali arasında kurulamaz. Bu, tarihsel açıdan mümkün değildir.

Haricîler ile Vehhabîler arasında benzerliklerin bulunduğu bir gerçektir. Ama, misliyet⁷⁸⁰, ayniyet⁷⁸¹ demek değildir. Üstelik, birazdan geleceği üzere, menşe itibarıyla Haricîlikle ayniyet gösteren Vehhabîlik değil, Şifîliktir.

Said Nursî'nin ifade ettiğine göre; Necid havalisi Hz. Ebu Bekir'in hilâfetinde Halid b. Velid'in kılıcıyla darmadağın edilmiş. Buradan, Necid ahalisinden olanlara kılıç çekenin sadece Hz. Ali olmadığı anlaşılmaktadır. Said Nursî'nin kurduğu mantık uyarınca bu durumda, Vehhabîlerin Hz. Ebu Bekir'e ve Halid b. Velid ile birlikte olan birçok sahabîye de düşmanlık göstermeleri gerekmez miydi? Said Nursî'nin bu iddiasını hele İbn Teymiye'ye ve İbn Kayyim'a da uygulamaya kalkması, tutarsızlığını büsbütün artırmaktadır. Çünkü, o, bu imamların Hz. Ali'nin kıymetini düşürüp faziletlerini âdileştirirlerken (?) geliştirdikleri argümanın Hz. Ebu Bekir'in Hz. Ali'den efdaliyeti olduğunu ileri sürmektedir. Üstelik, yine Said Nursî'nin mantığına göre, Muhammed b. Abdülvehhab gibi İbn Teymiye'nin ve İbn Kayyim'ın da Necidli olması gerekmez mi? Oysa, İbn Teymiye Necidli olmak bir tarafa Arap bile değildir. Harran'da doğmuştur. Ebu Zehra, onun Kürt olabileceğini belirtir.⁷⁸² İbn Kayyim ise, Şam'a 55 mil uzaklıkta bulunan Havran kasabasındandır.

Biz, kısaca Haricîler ve Şifîlerin kökenini ele alalım. Yaşar Kutluay, *İslâm ve Yahudi Mezhepleri* isimli değerli eserinde bu konu hakkında şöyle demiştir:

(...) Hicretin 36. yılı sonlarında, Müslümanlar bir kere daha (Cemel Vak'asından sonra) karşı karşıya geldiler ve Siffin Savaşı başladı. Girişilen uzlaştırma teşebbüsleri hiçbir sonuç vermedi, savaş uzun müddet devam etti. Ali b. Ebu Talib, son darbeyi vurup kesin sonuç almak için harekete geçtiği ve Muaviye ordusu bozulduğu bir sırada, galebenin an meselesi olduğu esnada, panik içinde olan Muaviye'nin imdadına Mısır fatihi ve eski valisi, kurnaz müdebbir Amr b. el-Âs yetişti ve meşhur tavsiyede bulundu: "Askerler mızraklarının ucuna Mushaf sayfelerini takarak karşı tarafı 'Allah'ın hükmüne' davet etmelidirler..."

"Harp hiledir" kaidelerini kullanıyorlar ve buna Mushafı alet ediyorlardı. Ali b. Ebu Talib'in bu hileyi anlaması ve önem vermeyerek hareketine devam etmesi lâzımdır, nitekim o da öyle yapmaya kararlı idi. İşte bu anda **Sebeiye**'nin tekrar harekete geçtiğini görüyoruz: Muaviye'nin askerleri "Kitabullah ile hükme davet ederiz." diye bağırlıklarken, daha sonra Haricî olan bir grup, yanına gelerek: "Ya Ali, davet olunduğun Allah'ın Kitabına uy, aksi hâlde seni düşmanlarına teslim ederiz; yahut da Osman'a yaptığımızı sana da yaparız." dediler.

⁷⁸⁰ Benzerlik.

⁷⁸¹ Aynılık.

⁷⁸² Muhammed Ebu Zehra, *İmam İbn-i Teymiye, Hayatı-Fikirleri-Eserleri*, çev. Heyet, İslâmoğlu Yayınları, İstanbul 1988, 22.

Zafer böylece bir an meselesi iken Ali kumandanlarını geri çekti ve mütareke yapıldı. (Taberî, *Târihu'r-Rusûl ve'l-Mulûk*, 1/3330.)

Savaşta önce olduğu gibi mütareke esnasında girilen müzakerelerde de bir anlaşma zemini bulunamayınca işin "hakem"lere verilmesi kararlaştırıldı. Muaviye'yi temsil eden Amr b. el-Âs'a karşı Ebu Musa el-Eş'arî gönderilecekti. İşte bu sırada, Haricîlerden Hurkus b. Zuheyr ile Zur'at b. el-Burc'un, Ali b. Ebu Talib'e gelerek "Lâ hukme illâ lillah" sözünü ortaya attıklarını görüyoruz. Kendilerine Halife de aynı şekilde cevap verir: "Lâ hukme illâ lillah."

Hurkus b. Zuheyr şöyle devam eder: "Ettiğin hatadan dolayı tövbe et, kararından dön, bizimle beraber düşmanımıza çık, Rabbimize kavuşana kadar savaşalım." Ali şöyle cevap verir: "Ben bunu sizden daha önce istemiştim, fakat bana karşı geldiniz; artık aramızda yazışma oldu, şartlar ileri sürüp ahd ve misak verdik." Allah'ın verilen ahidlerin tutulması emrini hatırlatıp, verilen söze riayet edileceğini belirtince, Hurkus: "Bu yaptığın günahdır, tövbe edilmesi gerekir." şeklinde iddiasında ısrar eder. "Bu günah değil, ancak reyde acz ve fiilde zaaftır." cevabını alır. Bu sırada söze diğeri karışır: "Ya Ali, eğer Kitabullah'ta insanların hakemliğine gidersen seni katlederek Allah'ın rızasını kazanırım." tehdidinde bulunur. (Taberî, 1/3360.)

İslâm mezhepleri tarihi yönünden; Osman b. Affan'ın katline tekaddüm eden günlerden, Sıffîn'de tahkim meselesinin, yani tahkime dayanarak Haricîlerin ilk şekli olan el-Muhakkimetu'l-Ûlâ'nın zuhuruna kadarki devre çok önemlidir. Çünkü, bu iki yıldan biraz fazla zaman içerisinde İslâm'da en büyük iki tefrika hareketinin hem tohumları atılmış, hem yetişip neşvü nema bulmuşlardır. Bunlar **Havaric ve Şiadır**.⁷⁸³

Kutluay, "Haricîler ve Şifilerin Kökeni Konusu" başlığı altında şöyle devam eder:

Tarihte Haricîlerin zuhuru, Sıffîn Savaşı'nda hakem meselesinin ortaya atılışına bağlana gelmektedir. Sünnî kaynaklar, Ali b. Ebu Talib'in, karşı tarafın Mushaf sahifelerini mızraklara takarak sulh taarruzuna girişme hilesini anlayarak önem vermeyip savaşa devam ettiğini, kumandan el-Eşter'in nihaî zafere ulaşmasının an meselesi olduğu bir sırada savaşı terke zorlandığını, bundan başka, sonraları Haricî olanların başlangıçta hakem göndermek hususunda karşı koymak şöyle dursun, tazyikte bulduklarını zikrederler. (Meselâ bak. Şehristânî, *el-Milel ve'n-Nihâl*, 1/171; İbn Ebî Hadîd, *Şerhu Nechu'l-Belâğa*, 1/189; Ebu'l-Abbâs el-Muberrred, *el-Kâmil fi'l-Lugat ve'l-Edeb*, 3/103-104.) Buna karşılık Haricîlere mensup tarihçiler, tahkime kendilerinin daima karşı koyduklarını, Ali'nin bunu kabul etmesi yüzünden huruç ettiklerini ileri sürerler. (Şimakhî, *Siyer*, Chronique d'Abau Zakaria içinde, 339; Emile Masqueray'dan naklen Ali Adib Salem, *Political Theory and Institution of The Havarij*, 16.)

Kaynakların zikrettiğimiz ifadelerine dayanarak, Haricîlerin kökeni hakkında iki görüş ileri sürülmektedir. Birinci görüşe göre (Bu görüşün temsilcileri olarak Goldziher ve Ahmed Emin'i gösterebiliriz. Bak. Ignaz Goldziher, *Vorlesungen über den Islam*, 142; Ahmed Emin, *Fecr el-İslâm*, 259.) menşe tamamen siyasîdir, hakemleri kabul etmeyişlerinde başka sebep aramak yersizdir. (Bu görüş yanlış olmakla tavsif edilmektedir. Bak. Ali Adib Salem, age, 18.) İkinci görüşe göre ise menşe tamamen dinîdir; tahkimi reddederken dayanakları Kur'an'dır, Ali ile tefsir konusunda anlaşmazlığa düşmüşler, bu görüş ayrılığı mezhebin ortaya çıkmasına sebep olmuştur. (Bak. Prof. William Thompson, *The Secrets of Islam*, The Muslim World, Vol. XXXIX. A. A. Salem, aralarında çok sayıda kurra olduğu hakkındaki rivayetlere dayanarak ayrılığın bu şekilde tefsir babındaki görüş farkından zuhur ettiğini ileri sürerek ikinci görüşü benimsemektedir. Gerek bu görüş, gerekse dayanakları hakkında bak. A Adib Salem, age, 18.)

⁷⁸³ Kutluay, *İslâm ve Yahudi Mezhepleri*, 81-83.

Bu iki görüşten bazen birini, bazen diğerini kabul eden yazarlar, mezhebin daha sonraki gelişmelerini bu görüşün ışığı altında izlemektedirler. Haricîlerin genellikle bedevîler ve yarı bedevîlerden müteşekkil oldukları (H. A. R. Gibb, *Muhammedanism*, 120.), aralarına mevalînin katılmasının sonraları ve **bilhassa İranlılardan olduğu** (E. G. Browne, *A Literary History of Persia*, Vol. 1. 202.) hakkındaki görüşler hep bu temel üzerine bina edilmektedir.

Haricîlerin menşeyini "tahkim"e bağlamak görüşü (Buna misal olarak bak. Mehmed Şerafeddin (Yaltkaya), *İslâm'da İlk Fikrî Hareketler ve Dinî Mezhepler*, Dârü'l-Fünûn İlâhiyat Fakültesi Mecmuası, Sayı XIV, 4.), kanaatimizce milel-nihal kitaplarının, bilhassa Şehristanî'nin tesiri altında ortaya çıkmaktadır. Hâlbuki, bu konuda bir an için bu kitapları bırakarak genel tarih kitaplarına dönecek olursak, enteresan bir gerçekle karşılaşırız:

Yukarıda gördüğümüz gibi, Abdullah b. Sebe'nin çeşitli şehirlerde giriştiği "Osman aleyhtarı" ve bir bakıma "Ali taraftarı" hareketi safha safha gözden geçirdiğimiz zaman, bazı dikkat çekici hususlar bulunduğunu tespit etmekteyiz. Meselâ, Sebeiye, Osman b. Affan'ın evini muhasara altına aldığı zaman, dört gurup hâlinde gelmiş olan Basralıların başında Hurkus b. Zuheyr'in bulunduğunu (İbn Kesîr, *el-Bidâye ve'n-Nihâye*, 7/174; *Taberî*, 1/2955.), Sıffîn'de, "Ya Ali, davet olunduğun Allah'ın Kitabına uy, aksi hâlde seni düşmanlarına teslim eder, yahut Osman'a yaptığımızı sana da yaparız." (İbn Kesîr, 7/273; *Taberî*, 1/3330.) diyerek ona savaşı kestirdikten sonra, tahkim konusunda cephe alarak, gelip onu, bundan dönmeye davet eden grubun içinde ve başında yine Hurkus b. Zuheyr'in bulunduğunu görmekteyiz.

İkinci misal olarak Şureyh b. Evfa'yı verebiliriz. Yukarıda Cemel Vak'ası'ndan bahsederken zikrettiğimiz Abdullah b. Sebe ile arkadaşlarının akdettikleri gizli toplantıda bulunarak, iki tarafı tutuşturup ceza görmekten kurtulma çareleri araştıran kişiler arasında tespit ettiğimiz Şureyh b. Evfa ile (İbn Kesîr, 7/288; *Taberî*, 1/3163.), tahkimi bahane ederek, Ali b. Ebu Talib'e cephe alan Haricîler arasında bulunan belli başlı reislerden olan ve Nehveran'da Ali b. Ebu Talib'e karşı savaşırken, kader arkadaşı Hurkus b. Zuheyr'le birlikte öldürülen Şureyh b. Evfa (*Taberî*, 1/3382.) aynı şahıstır.

Üçüncü misal olarak Ebu'l-Muzaffer el-İsferayinî'den bir pasaj nakledeceğiz: "...Haricîler başlarında Hurkus b. Zuheyr ve Abdullah b. Vehb er-Rasibî olduğu hâlde Nehveran'da toplandılar. Ali b. Ebu Talib dört bin kişi ile üzerlerine yürüdü, savaşmaya başlamazdan önce nasihate girişti, şöyle konuştu:

-Ey kavim, bizden niçin ayrıldınız?

-Cemel günü senin yanında savaşıp onları bozguna uğrattık, yenilenlerin mallarını bize mubah kıldın, fakat kadın ve çocukları ile kendilerini kılmadın. Mallar helâl olur da kadın ve çocuklar nasıl olmaz, nasıl haram sayılır; ya ikisini de haram yahut ikisini de helâl kılmalıydın, öyle değil mi?

-Ben onların mallarını Basra'da Beytü'l-Mal'den aldıklarına karşılık olarak mubah kıldım. Kadın ve çocukların bir günahı yoktu. Onlar bize karşı savaşmamışlardı, Müslümandırlar, onlara dediğiniz hükmü nasıl uygularsınız? Uygulasanız bile, hanginiz Ümmü'l-Müminîn Aişe'yi hissesine almak isterdi?

Bunun üzerine sözü hakem konusuna getirip şöyle dediler:

-Sen adını "Emîre'l-Müminîn Ali b. Ebu Talib" yazdın, Muaviye buna itiraz etti. "Senin emîrliğini kabul etmiş olsaydık şimdi burada bulunmazdık." dedi, sen de bunun üzerine isminin başındaki sıfatını sildin, buna niçin rıza gösterdin?

-Ben vaktiyle Peygamber (s.a.v.)'in yaptığı gibi yaptım. O da Hudeybiye'de isminin başındaki "Resulullah" sıfatını sildirmiş ve bana "Ya Ali, bir gün sen de böyle yapacaksın." buyurmuştu. (Ebu'l-Muzaffer el-İsferâyîni, *et-Tefsîr fi'd-Dîn*, 26.)

Sıffin'de tam bir taraf galip gelerek duruma hâkim olacağı sırada savaş durdurulmakta ve hemen akabinde işler yine çıkmaza girmekte ve burada da tıpkı Cemel'deki gibi, işler **Sebeiy**e grubunun istediği yönde gelişmektedir. Abdullah b. Sebe de Sıffin'de hazır mıydı? Burada da Cemel'de olduğu gibi bir gizli toplantı akdedilip plânlar yapılmış mıydı? Bu sorulara, elimizdeki kaynaklarla kesin cevap vermeye imkân yoktur, fakat işlerin gidişi ister istemez akla bu ihtimali getirmektedir.

Bu durumda Haricîlerin menşei Sıffin'den, hakem meselesinden öncelere götürerek Sebeiy'e bağlamak gerekecektir ki, tarihi gerçek de budur. Birbirinin tamamen zıddı iki fırka olarak bilinen Haricîlik ile Şîilik böylece menşede birbiri ile aynıyet göstermektedir.⁷⁸⁴

İbn Teymiye'nin de Haricîler hakkındaki görüşünü, kısaca aktarmak yerinde olacaktır. *Kaidetü Ehli's-Sünne ve'l-Cemaa'*da "İlk Bid'at: Haricîlik ve Şîilik" başlığı altında şöyle der:⁷⁸⁵

Tirmizî, Ebu Ümame el-Bahilî'den, o da Resulullah (s.a.v.)'tan rivayet etmiştir. Haricîler hakkında buyurdular ki: "Şüphesiz onlar cehennemliklerin köpekleridir." (*İbn Mâce*, Mukaddime, 12; *Ahmed İbn Hanbel*, 4/355, 382) Sonra da: "O gün bazı yüzler ağarır, bazı yüzler kararır" (Â-i İmrân, 3/106) ayetini okudular.

İmam Ahmed İbn Hanbel şöyle demiştir: "Haricîler hakkındaki hadisler on açıdan sahihtir." Müslim, onları *Sahih*'inde tahriç etmiştir. Buharî de bir kısmını tahriç etmiştir. Peygamber (s.a.v.) buyurmuştur ki: "Onların namazı yanında kendi namazlarınızı, oruçları karşısında orucunuzu, Kur'an okuyuşları karşısında Kur'an okuyuşunuzu beğenmezsiniz. Kur'an okurlar, boğazlarından aşağı inmez. İslâm'dan, okun fırlayıp çıktığı gibi çıkmışlardır." (*Buhârî*, Menâkıb, 25; *Müslim*, Zekât, 147, 148; *Tirmizî*, Fiten, 24) Bir rivayette de, "Ehl-i İslâm'ı öldürür, putperestlere ülfet ederler." (*Buhârî*, Enbiyâ, 6; *Tevhîd*, 23; *Müslim*, Zekât, 143; *Ebû Dâvud*, Sünnet, 31) buyurulmuştur.

Üstelik Haricîler, Müslümanları günahları sebebiyle ilk tekfir edenlerdir. Çıkardıkları bid'atlerde kendilerine karşı gelenleri de tekfir eder, kanlarını ve mallarını helâl sayarlar. Zaten, bu tutum bid'atçilerin özelliğidir, bir bid'at çıkarır, ona karşı gelenleri de tekfir ederler. Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat ise Kitaba ve Sünnete tâbi olur. Allah'a ve Resulüne itaat, hakka ittiba ve halka merhamet ederler.

İslâm'da ilk çıkan bid'at, Haricîlik ve Şîilik bid'atidir. Müminlerin emîri Ali b. Ebu Talib (r.a.)'in halifeliği zamanında çıkmıştır. O, iki gruba da cezaî takibatta bulundu. Haricîler kendisine savaş açtılar, onları öldürdü. Şîilerin ise gulât (aşırıları)ını ateşte yaktırdı. Abdullah b. Sebe'nin öldürülmesini istedi ise de Abdullah kaçtı. Kendisini (Hz. Ali'yi) Ebu Bekir ve Ömer'den üstün görenlerin dövülmesini emretti. Çok çeşitli vecihlerden kendisinden "Bu ümmetin, Peygamberinden sonra en hayırlıları Ebu Bekir ve Ömer'dir" (*Buhârî*, Fezâilü'l-Ashâb, 6. Hz. Ali'den, oğlu Muhammed İbnü'l-Hanefiyye'nin rivayet ettiği hadis.) dediği rivayet edilmiştir. (...)

⁷⁸⁴ Kutluay, *İslâm ve Yahudî Mezhepleri*, 83-87.

⁷⁸⁵ İbn Teymiye'den yaptığımız alıntıda birçok hadis geçmektedir. Bunların tahriri, tarafımızdan yapılmadığından kaynakları dipnot şeklinde değil, metin içinde göstermeyi tercih ettik.

Vaktiyle, Hz. Peygamber Efendimiz (s.a.v.) kendileriyle muharebe edilmesini emrettiği, haktan uzaklaşmış bulunan Haricîler ile raşit halifelerden birisi olan Müminlerin emîri Hz. Ali b. Ebu Talib muharebe etmişti. Bu kimselerle çarpışmak gerektiği hususunda, gerek sahabenin ve tâbiunun ileri gelenleri, gerekse daha sonraki nesillerin imamları ittifak etmişlerdir. Ama, bu Haricîleri ne Ali b. Ebu Talib, ne Sa'd b. Ebu Vakkas, ne de bir başka sahabî tekfir etmiş, bilâkis kendileriyle çarpışmış olmakla beraber onları Müslüman saymışlardır. Ayrıca, Hz. Ali onlarla ancak haksız yere kan dökmeye ve Müslümanların mallarını yağmalamaya başladıkları zaman savaşmıştır. Ama, onlarla kâfir saydığı için değil, zulümlerini ve azgınlıklarını ortadan kaldırmak için çarpışmıştır. Bu sebeple de o, Haricîlerin esir edilen kadınlarına cariye, ele geçirilen mallarına da ganimet muamelesi yapmamıştı.⁷⁸⁶

İbn Teymiye'nin Haricîler hakkındaki görüşleri özetle böyle. Şimdi de onun, Hz. Ali'nin kıymetini düşürüp, faziletlerini nasıl âdileştirdiğini (?) görelim:

Soru:

İki kişi anlaşmazlığa düştüler. Biri Hz. Ebu Bekir ve Hz. Ömer'in Hz. Ali'den daha âlim ve fakih olduğunu söylerken, diğeri Hz. Ali'nin ikisinden daha âlim ve fakih olduğunu söylemiştir. Bunlardan hangisi doğrudur? "En büyük kadınız (doğru hüküm veren) Ali'dir" (*Buhârî*, Tefsîr Sûre 2, 7; *İbn Mâce*, Mukaddime, 11; *Ahmed İbn Hanbel*, V/112) ve "Ben ilmin şehriyim, Ali de onun kapısıdır" hadisleri sahih midir? Sahih iseler, Ali'nin Ebu Bekir ve Ömer'den daha âlim ve fakih olduğuna işaret ediyor mu? Birisi "Hz. Ali'nin Hz. Ebu Bekir ve Hz. Ömer'den daha âlim ve fakih olduğunda Müslümanların icması vardır" iddiasında bulunursa, doğru mu söylemiş, yoksa hata mı etmiş olur?

Cevap:

Allah'a hamdolsun. Sözü dinlenir İslâm âlimlerinden hiçbiri Hz. Ali'nin Ebu Bekir ve Ömer'den daha âlim ve fakih olduğunu söylememiştir. Hatta, sadece Ebu Bekir'den de daha âlim ve fakih olduğunu söyleyen çıkmamıştır. Bu konuda icma olduğunu iddia eden kimse, insanların en cahili ve yalancısıdır. Aksine, Ebu Bekir'in Ali'den daha âlim olduğuna dair âlimlerin icması olduğunu birçok kişi belirtmiştir. Mansur İbn Abdülcebbar es-Sem'anî el-Mervezî bunlardandır. Şafiî'nin ashabından ve Ehl-i Sünnet imamlarından olan bu âlim *Takvimu'l-Edille Ale'l-İmam* adlı kitabında, Ebu Bekir'in Ali'den daha âlim olduğuna Ehl-i Sünnet âlimlerinin icması bulunduğunu belirtmiştir. Tanınmış herhangi bir imamın buna muhalefet ettiğini bilmiyorum.

Ebu Bekir nasıl daha âlim olmasın? Resulullah'ın yanında fetva veriyor, emir ve nehiy yapıyor, hüküm veriyor ve hitap ediyordu. Resulullah'la beraber halkı İslâm'a çağırmaya çıktığında da bunu yapıyordu. Hicret günü, Huneyn günü ve Resulullah'la beraber bulunduğu başka günlerde yine Ebu Bekir konuşuyor, Resulullah da dinleyip tasvip ediyor ve söylediklerini beğeniyordu. Bu merteye başkasına nasip olmamıştır.

Resulullah ashaptan ilim, fıkıh ve rey sahiplerine danıştığında Ebu Bekir'e ve Ömer'e öncelik tanıyordu. Konuşmada ve ilimde ikisi ashabın diğerlerinden önce gelirlerdi. Bedir esirleri hakkındaki danışmasında olduğu gibi. Bu konuda ilk konuşan Ebu Bekir ve Ömer'dir. Başka konularda da böyledir.

⁷⁸⁶ İbn Teymiye, *Külliyyat*, 3/234-238.

Âlimlerin bir görüşüne göre, ikisinin görüşü hüccettir. İmam Ahmed'den gelen iki rivayetin biri de bu şekildedir. Ama, Osman ve Ali'nin görüşü için böyle değildir.

Sünen kitaplarında Resulullah'ın şöyle buyurduğu kaydedilir: "Benden sonra Ebu Bekir ve Ömer'e uyunuz." (*Tirmizî*, Menâkıb, 16, 37; *İbn Mâce*, Mukaddime, 11) Başkası için böyle söylememiştir. Şöyle dediği de sabittir: "Benim ve benden sonra raşit halifelerin sünnetine sarılınız, azı dişlerinize tutununuz, ortaya çıkan şeylerden sakınınız, şüphesiz her bid'at sapıklıktır." (*Ebû Dâvud*, Sünnet, 5; *Tirmizî*, İlim, 16; *İbn Mâce*, Mukaddime, 6; *Dârimî*, Mukaddime, 16; *Ahmed İbn Hanbel*, IV/126, 127) Raşit halifelerin sünnetine uyulmasını emretmiştir. Bu da dört halifeyi kapsamaktadır. Ebu Bekir ve Ömer'e uyulmasını özellikle belirtmiştir. Fillerinde ve Müslümanlara gösterdiği şeylerde kendisine uyulan kişinin mertebesi, sadece gösterdiği şeylerde kendisine uyulmanın mertebesinden üstündür. Ashabın Resulullah'la beraber olduğu bir yolculukta Resulullah'ın şöyle buyurduğu kaydedilir: "İnsanlar Ebu Bekir ve Ömer'e itaat ederse, doğruyu bulurlar." (*Müslim*, Mesâcid, 311; *Ahmed İbn Hanbel*, V/298)

İbn Abbas'ın, Allah'ın Kitabıyla fetva verdiği bir konuda, orada hüküm bulamamışsa Resulullah'ın Sünnetiyle, orada da bulamamışsa Ebu Bekir ve Ömer'in görüşüyle fetva verdiği sabit olmuştur. Hz. Osman ve Hz. Ali'nin görüşüyle ise fetva vermemiştir. Ümmetin deryası, fakihî ve ashabın en âlimi olan İbn Abbas, Ebu Bekir ve Ömer'in görüşünü öne alıyor ve görüşleriyle fetva veriyordu. Resulullah'ın "Allah'ım, onu dinde fakih yap ve tevili ona öğret" (*Buhârî*, Vuzû, 10; *Müslim*, Fezâilus'-Sahâbe, 138; *Ahmed İbn Hanbel*, I/266, 314, 328, 335) buyurduğu sabittir.

Sonra Ebu Bekir ve Ömer'in Resulullah'a yakınlığı ve onunla beraberliği, başkalarının ona yakınlığından ve beraberliğinden fazladır. Özellikle Ebu Bekir'in yakınlığı ve beraberliği daha fazladır. Bütün gece onun yanında sohbet eder, Resulullah ona ilim, din ve Müslümanların maslahatlarından anlatırdı. Nitekim, Ebu Bekir İbn Şeybe rivayet ederek Ebu Muaviye'nin A'meş'ten, o da İbrahim'den, o da Alkame'den, Ömer'in şöyle dediğini kaydetmektedir: "Gece Resulullah Müslümanların bir işini Ebu Bekir'in yanında görüşüyor, ben de onunla beraber bulunuyordum."

Buhârî ve Müslim, Abdurrahman İbn Ebu Bekir'den şunu rivayet etmektedirler: "Suffe ashabı fakir kimselerdi. Resulullah onlarla ilgili şöyle buyurdu: 'Yanında iki kişilik yiyeceği olan üç kişi götürsün, yanında dört kişilik yiyeceği olan beş veya altı kişi götürsün.' Ebu Bekir, üç kişi getirdi. Resulullah on kişi getirdi. Ebu Bekir akşam yemeğini Resulullah'ın yanında yedi ve yatsı namazı kılınıncaya kadar oturdu. Sonra bir daha geldi ve Resulullah uyuklayıncaya kadar oturdu. Gece geç vakitte evine geldi. Eşi ona: 'Niçin misafirlerine bakmadın?' dedi. O da: 'Yedirmedin mi?' deyince eşi, 'yemediler ve senin gelmeni beklediler' dedi. Yemek getirildi ve yenildi." Bir rivayette de: "Geceye kadar Resulullahla beraber sohbet ederdi." denilmektedir. (*Buhârî*, Mevâkit, 41, Menâkıb, 35; *Müslim*, Eşribe, 176; *Ahmed İbn Hanbel*, I/198)

Hicret yolculuğunda Resulullah'ın yol arkadaşı sadece Ebu Bekir'di. Bedir günü de çardakta Ebu Bekir'den başka kimse kalmadı. Resulullah şöyle buyurmuştu: "Sohbeti ve malıyla Ebu Bekir bize herkesten çok lütufta bulundu. İnsanlardan dost edinseydim Ebu Bekir'i edinirdim." (*Buhârî*, Salât, 80; Menâkıbu'l-Ensâr, 45; Fezâilu's-Sahâbe, 3, 5, Ferâiz, 9; *Müslim*, Mesâcid, 38, Fezâilu's-Sahâbe, 27; *Tirmizî*, Menâkıb, 14-16, *İbn Mâce*, Mukaddime, 11) Sahih hadis kitaplarında bu, birçok yönden rivayet edilen en meşhur hadislerdendir.

Buhârî ve Müslim, Ebu'd-Derda'dan rivayet ediyorlar: "Resulullah'ın yanında oturuyordum. O anda Ebu Bekir, dizi görünecek kadar eteğini çekerek (telâşla) çıkıp geldi. Resulullah: 'Arkadaşınız, birisiyle çekişmiş olacak' dedi. Ebu Bekir selâm verdi ve 'İbnu'l-Hattab'la aramızda bir durum (bir çekişme) oldu, acele davrandım, sonra pişman oldum ve bağışlamasını istedim, kabul etmedi. Onun için sana geldim.' dedi. Sonra Ömer de pişman

olmuş, Ebu Bekir'in evine gitmiş, bulamayınca Resulullah'a çıkıp gelmişti. Resulullah yüzünü asmaya ve içerlemeye başladı. Öyle ki, Ebu Bekir sakındı ve iki defa: 'Ben haksızlık yaptım' dedi. Resulullah şöyle buyurdu: 'Allah, beni size gönderdi. Siz yalanladınız, Ebu Bekir ise tasdik etti, malı ve canı ile destekledi. Arkadaşımı bana bırakır mısınız?' dedi ve bunu üç defa tekrarladı. O olaydan sonra eziyet edilmedi." (*Buhârî*, Fezâilu Ashâbi'n-Nebî, 5)

Buhârî ve *Müslim*'de İbn Abbas'tan şöyle bir rivayet yer almaktadır: "Ömer yatağına konuldu, kefenlendi ve kaldırılmadan önce halk ona dua etti, onu övdü ve namazını kıldı. Ben de aralarındaydım. Bir adam beni çok telâşlandırdı. Arkadan omuzlarımı tuttu. Dönüp baktığımda, Ali, Ömer'e rahmet diliyor ve şöyle diyordu: 'Ameliyle Allah'ın huzuruna çıkabilecek senden daha sevimli kişi geriye bırakmadın. Allah'a yemin olsun ki, Allah'ın seni iki arkadaşınla beraber kılacağına sanıyorum. Çünkü, çok zaman Resulullah'ın şöyle dediğini duyardım: 'Ben, Ebu Bekir ve Ömer geldik; Ebu Bekir ve Ömer'le girdik; Ebu Bekir ve Ömer'le çıktık.' Allah'ın seni onlarla beraber kılacağına sanıyorum (veya umuyorum).'" (*Buhârî*, Fezâilu's-Sahâbe, 6; *Müslim*, Fezâilu's-Sahâbe, 14; *İbn Mâce*, Mukaddime, 11; *Ahmed İbn Hanbel*, I/112)

Buhârî, *Müslim* ve diğer kitaplarda şöyle kaydedilmektedir: "Uhud günü Müslümanlar başarılı olamayınca, Ebu Süfyan: 'Muhammed aranızda mıdır?' dedi ve bunu üç defa tekrarladı. Resulullah 'Ona cevap vermeyin!' dedi. 'Aranızda Ebu Bekir (İbn Ebu Kuhafe) var mıdır?' dedi ve bunu üç defa tekrarladı. Resulullah 'Cevap vermeyiniz!' dedi. 'Aranızda Ömer (İbnu'l-Hattab) var mıdır?' dedi ve bunu üç defa tekrarladı. Resulullah 'Cevap vermeyiniz!' dedi. Ebu Süfyan arkadaşlarına: 'Bunlardan kurtuldunuz.' dedi. Ömer dayanamayıp şöyle dedi: 'Yalan söylüyorsun ey Allah'ın düşmanı! Saydığın kişiler yaşıyor. Hoşlanmadıkların yaşıyor...' Kâfirlerin lideri, o durumda sadece Resulullah'ı, Ebu Bekir'i ve Ömer'i soruyor. Çünkü, bunların Müslümanların liderleri olduğunu biliyor. Resulullah ve iki veziri..."

Onun için Harun Reşid, Malik İbn Enes'ten Resulullah'ın hayatında Ebu Bekir ve Ömer'in yerini sormuş, o da şöyle demiştir: "Resulullah'ın hayatında onların yeri, vefatından sonra ikisinin yeri gibidir. Tam sevgi, kaynaşma, dostluk, ilim ve dinde çokça birlikte olmak ve beraber bulunmak, ikisinin başkalarından daha çok buna lâayık olmasını gerektirir. Onların durumunu bilen herkes için bu apaçıktır."

Hız. Ebu Bekir'e gelince; başkalarının âciz kaldığı ve kendisinin onlara açıkladığı birtakım fikhî ve ilmî meselelerin üstesinden gelmiş ve nassa aykırı bir görüşü tespit edilememiştir. Bu da ne kadar güçlü olduğunu gösterir. Başkalarının ise nassa aykırı birtakım görüşleri olmuştur. Çünkü, o nasslar kendisine ulaşmamıştır.

Hız. Ömer'in nasslara tevafuk ettiği yerler, Hız. Ali'nin tevafuk ettiklerinden fazladır. İlim meselelerini ve âlimlerin bu meseleler hakkındaki görüşlerini bilen kimseler bunu bilirler. Meselâ, kocası ölen kadının nafakasında olduğu gibi. Bu konuda başkasının değil, Ömer'in görüşü nassa uygun olmuştur. Başkasının bu konudaki görüşü ise, nasslara daha yakın olmuştur. *Buhârî* ve *Müslim*'de Resulullah'ın şöyle dediği kaydedilmiştir:

"Sizden önceki milletlerde muhaddisler vardı. Ümmetimden böyle biri varsa, Ömer olur." (*Buhârî*, Fezâilu's-Sahâbe, 6, Enbiyâ, 54; *Ahmed İbn Hanbel*, VI/55) Yine şöyle buyurduğu *Buhârî* ve *Müslim*'de kaydedilmektedir: "'Rüyada gördüm ki, bana bir bardak süt veriliyor. Ondan içiyorum ve tırnaklarıma kadar kanıyorum, sonra artanı Ömer'e veriyorum.' 'Bunun sizce tevili nedir, ey Allah'ın Resülü?' denilince, 'ilimdir' buyurdu." (*Buhârî*, İlim, 22, Ta'bir, 15; *Müslim*, Fezâilu's-Sahâbe, 16; *Dârimî*, Rüyâ, 13) Tirmizî'nin ve başkalarının rivayetinde: "Ben size Peygamber gönderilmeseydim, Ömer gönderilirdi." (*Tirmizî*, Menâkıb, 49) buyurduğu geçmektedir.

Yine Resulullah, İslâm'ın direği olan namazı kıldırmak için yerine Ebu Bekir'i görevlendirmiştir. Sonra, ibadet meseleleri içinde en girift olan hac menasikini yerine

getirmekle de görevlendirmiş ve Resulullah haccetmeden önce, bu menasiki Ebu Bekir yerine getirmiştir. "Bu yıldan sonra hiçbir müşrik haccetmesin ve Kâbe'yi kimse çıplak tavaf etmesin!" diye ilân etmiştir. Müşriklerle olan antlaşmaya son verildiğini bildirmek için arkasından Resulullah, Ali'yi göndermiştir. Ona yetiştiğinde Ebu Bekir: "Amir misin, memur musun?" demiş, o da "memur" cevabını vermişti. Böylece Ebu Bekir, Ali'yi amir yapmıştır. Hac, yolculuk ahkâmı ve başka şeylerde Resulullah Ali'ye, Ebu Bekir'e itaat etmesini emretmiştir. Bu da, Resulullah'ın Medine'de Ali'yi yerine bıraktığı Tebük gazvesinden sonra idi. Medine'de münafık, özürlü veya suçlu dışında, erkek olarak yalnızca Ali kalmıştı. Ali, Resulullah'a geldi ve: "Beni çoluk çocukla beraber mi bırakıyorsun?" dedi. Resulullah ona: "Musa'nın yerine Harun'un baktığı gibi benim yerime de sen bakmak istemiyor musun?" dedi. (*İbn Mâce*, Mukaddime, 11)

Şüphesiz Resulullah'ın Ali'yi savaşa götürmeyip Medine'de yerine (vekil) bırakması, derecesinin düşmesini gerektirmez. Çünkü, Musa da yerine Harun'u bırakmıştı. Resulullah her zaman yerine adamlar bırakırdı. Ama, Medine'de başka adamlar olurdu. Tebük gazvesinde ise Resulullah, bütün Müslüman erkekleri yanında götürmüş ve savaştan kimsenin geri kalmasına izin vermemişti. Çünkü, yol uzundu ve düşman büyüktü. Allah, Tevbe suresini bu savaş münasebetiyle indirmiştir.

Ebu Bekir'in sadakalarla ilgili talimatı en vecizi ve en kapsamlısıdır. Onun için bütün fakihler onunla amel etmiştir. Başkalarının bu konudaki talimatı ise, öncedir ve mensuttur. Bu da Ebu Bekir'in nasih Sünneti daha iyi bildiğini gösterir. *Buharî* ve *Müslim*'de Ebu Said'den şöyle rivayet edilmektedir: "Ebu Bekir, Resulullah'ı hepimizden daha iyi biliyordu." (*Buharî*, Salât, 80, Fezâilu Ashâbi'n-Nebî, 3, Menâkıbu'l-Ensâr, 45; *Tirmizî*, Menâkıb, 15)

Ebu Bekir'in hilafeti zamanında da, ashap bir meselede anlaşmazlığa düştüğünde, onu Ebu Bekir çözüme bağlar ve anlaşmazlık biterdi. Aralarında anlaşmazlığa düşüp de onun çözümüyle anlaşmazlığın ortadan kalkmadığı hiçbir mesele yoktur. Resulullah'ın vefatı, defnedilmesi, mirası, Üsâme ordusunun gönderilmesi, zekât vermeyenlerle savaş gibi büyük meseleler buna örnek olarak gösterilebilir. Resulullah'ın halifesi ashabın arasında idi, onlara öğretiyor, doğruyu gösteriyor ve şüpheleri giderecek açıklama yapıyordu. Aralarında olduğu sürece ihtilâf etmiyorlardı.

Ondan sonra hiçbir kimse, onun ilim ve kemal derecesine erişememiştir. Birtakım meselelerde, meselâ dede ve kardeşlerin mirasında, haramda, üç talâk meselesinde ve Ebu Bekir zamanında ihtilâf etmedikleri bilinen meselelerde ihtilâf etmeleri gibi. Ashap; Ömer'in, Osman'ın ve Ali'nin birçok görüşlerine muhalefet ettikleri hâlde, Ebu Bekir'in fetva veya hüküm verdiği şeylerde ona muhalefet etmemişlerdir.

Ebu Bekir, Resulullah'ın halifesi oldu ve İslâm'ı egemen kıldı. İslâm'ın hiçbir yönünü aksatmadı. Mürtetlerden ve başkalarından muhaliflerin ve yan çizenlerin çokluğuna rağmen, insanları çıktıkları kapıdan tekrar İslâm'a sokmuştur. Halkın ilmi ve dini onunla en mükemmel bir şekilde gerçekleşti ve din tümüyle, önceden olduğu gibi egemen oldu. Ebu Bekir'i Resulullah'ın halifesi diye anarlardı. Ondan sonra Hz. Ömer'i ve diğerlerini "Emîru'l-müminîn" diye anmışlardır. Süheylî ve başka âlimler şöyle demiştir: "Üzülme, Allah bizimle beraberdir" (Tevbe, 9/40) sözü, lâfızda ve manada Ebu Bekir'de zahir olmuştur. "Muhammed, Allah'ın Resulü; Ebu Bekir, Allah Resulünün halifesi" derlerdi. Ebu Bekir'in vefatından sonra bu lâfzî bağlılık kesildi ve ondan sonra kimseye "Allah Resulünün halifesi" denilmedi.

Sonra, Hz. Ali bazı sünnetleri Ebu Bekir'den öğrenmiştir. Ebu Bekir ise böyle değildi. Yani, herhangi bir sünneti Hz. Ali'den öğrenmemiştir. Tövbe namazıyla ilgili olan ve Sünen kitaplarında bulunan meşhur hadiste Hz. Ali şöyle demiştir: "Resulullah'tan bir hadis işittiğimde, ondan Allah'ın dilediği kadar yararlanırdım. Başkası bir hadis naklettiğinde, ona

yemin ettirirdim ve ancak yemin ederse kabul ederdim. Ebu Bekir bana Resulullah'ın şöyle dediğini nakletti -ki Ebu Bekir doğru söyledi-: Bir günah işledikten sonra güzelce abdest alıp iki rekât namaz kılan ve Allah'a istiğfar eden her Müslümanı Allah bağışlar."

Bunu gösteren şeylerden biri de, Ömer ve Ali ile beraber bulunmuş Alkame, el-Esved, Kadı Şüreyh ve başka Kûfe alimlerinin Hz. Ömer'in görüşünü Hz. Ali'nin görüşüne tercih etmişlerdir. Mekke'de, Medine'de ve Basra'da bulunan tâbiinde ise bu daha açık ve meşhurdur. Bilindiği gibi, Hz. Ali halifeliği boyunca Kûfe'de ikâmet ettiği için, orada onun ilmi ve fıkhi yaygınlaşmıştır. Onunla beraber bulunanlardan hiçbirinin fıkhıta, ilimde ve başka şeylerde onu Ebu Bekir ve Ömer'den önde tuttuğu bilinmemektedir. Aksine, onun yanında düşmanlarıyla savaşanlar diğer Müslümanların yaptığı gibi Ebu Bekir ve Ömer'i ondan önde tutmuşlardır. Ancak, Hz. Ali'nin kınadığı ve karşı çıktığı kişiler, bunun aksini yapmıştır ki, bunlar Hz. Ali zamanında çok az ve sönük kimselerdi. Bunlar üç gruptu:

Birincisi: Hz. Ali hakkında aşırı gidenler. Onun ilâh olduğunu iddia edenler gibi. Hz. Ali, bunları ateşte yakmıştır.

İkincisi: Ebu Bekir'e kötülükle dil uzatanlardır. Bunların başında Abdullah İbn Sebe vardı. Bu durumu Hz. Ali'ye ulaştığında onu öldürmek istemiş, ama İbn Sebe kaçmıştır.

Üçüncüsü: Ali'yi Ebu Bekir ve Ömer'den üstün tutanlardır. Bu konuda Hz. Ali şöyle demiştir: "Birinizin beni Ebu Bekir ve Ömer'den üstün tuttuğunu duyarsam, onu müfteri cezası ile cezalandırırım." Kûfe'de cami minberinde şöyle dediği de seksenden fazla yolla rivayet edilmiştir: "Peygamber'den sonra bu ümmetin en hayırlısı Ebu Bekir ve Ömer'dir." *Buharî* ve başka kitaplarda, bilhassa Hemedanlıların rivayetiyle Hz. Ali'nin şöyle dediği kaydedilmiştir: "Cennetin kapısında bir kapıcı olsaydım, Hemedan'a 'selâmetle gir' derdim."

Süfyan es-Sevrî'nin Münzir es-Sevrî'den -ikisi de Hemedanlıdır- rivayetiyle Buharî, Muhammed İbn Kesir'den rivayet etmiştir. Bize Süfyan-ı Sevrî, ona Cami İbn Seddad, ona Ebu Ya'lâ Münzir es-Sevrî, Muhammed İbn el-Hanefiyye'den nakletmiş ve şöyle demiştir: Babama, "Resulullah'tan sonra insanların en hayırlısı kimdir?" dedim. "Oğlum, bilmiyor musun?" dedi. "Hayır" dedim. "Ebu Bekir" dedi. "Sonra kim?" dedim. "Ömer" dedi. (*Buharî*, Fezâilü's-Sahâbe, 5; *İbn Mâce*, Ahkâm, 37)

Bunu çekinmediği oğluna ve yakınlarına söylüyor ve kendisini onlardan üstün tutanları cezalandırıyor. Alçakgönüllü bir kişinin, hakkı söyleyen herkesi cezalandırması yahut ona müfteri demesi caiz değildir. Faziletlerin en başında ilim gelir. Yüce Allah şöyle buyurur: "Hiç bilenlerle bilmeyenler eşit olur mu?" (Zümer, 39/9) Bunun delilleri ve âlimlerin bu konuda söyledikleri çoktur.

"Kadı olarak en üstününüz Ali'dir" sözünü altı hadis kitabı sahiplerinden, meşhur müsned sahiplerinden hiçbirisi, ne Ahmed İbn Hanbel, ne başkası, sahih veya zayıf bir senetle rivayet eden olmamıştır. Sadece yalancılıkla bilinen bir yoldan rivayet edilmektedir. Yalnız, Hz. Ömer şöyle demiştir: "En iyi okuyamız Übey, en iyi kadımız Ali'dir." Bunu da Ebu Bekir'in vefatından sonra söylemiştir.

Tirmizî'de ve başkasında Resulullah'ın şöyle buyurduğu kaydedilir: "Ümmetimden haramı ve helâli en iyi bilen Muaz İbn Cebel'dir, feraizi de en iyi Zeyd İbn Sabit bilir." (*İbn Mâce*, Mukaddime, 11) Hadiste Ali'nin adı geçmemektedir. Hz. Ali'nin adının geçtiği hadiste ise, zayıf olmakla birlikte, helâli ve haramı en iyi Muaz İbn Cebel'in feraizi de en iyi Zeyd İbn Sabit'in bildiği kaydedilmektedir. Bu hadis sahih kabul edilse bile, helâli ve haramı en iyi bilenin ilminin, kaza (yargı)yı en iyi bilenden daha âlim olduğu ifade edilmektedir. Çünkü

yargı, anlaşmazlıkları dış görünüşleriyle çözümleridir. Hâlbuki, meselelerin iç yüzü zahirine aykırı olabilir. Nitekim, Resulullah şöyle buyurmuştur: "Bana muhakeme olunuyorsunuz. Olabilir ki, biriniz delilini diğerinden daha iyi ortaya koyabilir. Ben ancak duyduğuma göre hükmederim. Kimin lehine kardeşinin hakkından bir şey hükmedersem, onu almasın. (Çünkü, bu durumda) ona ancak ateşten bir parça vermiş oluyorum." (*Buhârî*, Şehâdât, 27, Ahkâm, 30, Hilye, 10; *Müslim*, Akdiyye, 4; *Ebû Dâvud*, Akdiyye, 7; *Tirmizî*, Ahkâm, 11; *Nesâî*, Kudât, 13, 33; *İbn Mâce*, Ahkâm, 5) Resulullah, yargısının haramı helâl etmeyeceğini, Müslümanın başkasının hakkından lehine hükmedilen bir şeyi almasının haram olduğunu belirtmiştir. Helâli ve haramı bilmek, zahiri ve bâtını kapsar. Onun helâlini ve haramını bilen, dini en iyi bilen olur.

Kaza (yargı) iki türlüdür:

Birincisi: Hasım olan iki tarafın bir şeyi kabul etmemeleri durumunda hüküm vermektir. Bir taraf, bir şeyi iddia ederken diğer tarafın onu yalanlaması gibi. Bu durumda delil ve ona benzer şeylere bakılarak hüküm verilir.

İkincisi: Arada inkâr edilen bir şey hakkında değil, tasdik edilen, ama her iki tarafa ne düşeceği bilinmeyen bir şey hakkında hüküm vermektir. Miras taksiminde iki tarafın ihtilâf etmesi ya da eşlerden her birinin diğeri üzerindeki hakkı veya iki ortaktan her birine düşecek miktar konusunda ihtilâf etmeleri gibi.

Bu kısım helâl ve haram konularındandır. İkinin de söylediği şeylere razı olacakları biri fetva verirse, bu onlara yeterli olup, aralarında hüküm verecek başkasına ihtiyaçları kalmaz. Sadece karşılıklı olarak bir şeyi kabul etmemeleri durumunda hüküm verecek birine muhtaç olurlar. Bu da genellikle haksızlık durumunda veya unutmâ hâlinde olur. Helâl ve haram bilgisine ise, salih ve facir herkes muhtaçtır. Ama, yargıya taallûk eden şeylere ancak salih kişilerden azınlık muhtaç olur.

Bunun için Hz. Ebu Bekir, Hz. Ömer'e insanlar arasında hüküm vermesini emredince, Hz. Ömer bir yıl beklemiş, karşısına herhangi bir konuda muhakeme olacak iki kişi çıkmamıştır. Resulullah'ın verdiği bu türden hükümler sayılacak olursa, ancak on kadar olduğu görülür. Bu nerede, helâl ve haram hakkında buyurduğu nerede?! Çünkü, helâl ve haram İslâm dininin temel taşlarından biri olup, avam ve havas herkesin bilmeye muhtaç olduğu bir husustur.

"Hüküm vermeyi (kaza) en iyi bileniniz Ali'dir." hadisi sahih kabul edilip delil olacaksa, "Helâl ve haramı en iyi bileniniz Muaz'dır." hadisi, hadis âlimlerinin ittifakıyla sahih olmaya daha yakındır. Bunun senedi, ondan daha sahih ve delâleti daha açık olduğuna göre, Hz. Ali'nin Muaz'dan daha âlim olduğu konusunda delil olarak bunu kabul eden kimsenin cahil olduğu anlaşılır. Bu böyleyken, Muaz'dan daha üstün olan Hz. Ebu Bekir ve Ömer'den daha âlim olduğuna dair nasıl hüccet olarak kabul edilebilir? Kaldı ki, Muaz'ın ve Zeyd'in anıldığı hadisi bazıları "zayıf" sayarken, bazıları da "hasen" kabul etmektedir. Hz. Ali'nin anıldığı hadis ise, "zayıf"tır.

(...) Bazı bilgisizlerin, Hz. Ali'nin Resulullah'ın naaşının yıkandığı sudan içtiği, bunun da kendisine evvelkilerin ve sonrakilerin ilmini kazandırdığına ilişkin söyledikleri sözler ise, çok saçma bir yalandır. Zira, ölünün yıkandığı suyu içmek meşru değildir ve Ali de bunu içmemiştir. Böyle bir şey ilim kazandırsaydı, orada bulunan herkes bu sudan içerdi. İlim ehlinde hiçbir kimse böyle bir şeyi rivayet etmemiştir.

Ali'nin Ebu Bekir'den, Ömer'den ve başkalarından ayrı olarak gizli (bâtın) bir ilme sahip olduğu iddiası da, mülhit Bâtınîlerin ve onlardan daha kâfir

benzerlerinin iftirasıdır. Hatta, onlarda Hristiyanlarda ve Yahudilerde bile bulunmayan küfür bulunmaktadır. Hz. Ali'nin peygamberliğine ve ulûhiyetine inananlar, Resulullah'tan daha âlim ve bâtında Resulullah'ın muallimi olduğuna ve ancak aşırı küfür ve ilhat ehlinin söyleyeceği benzeri iddialara inananlar gibi. Allahu a'lem.

Resulullah'ın Hz. Ali'ye: "Sen bendensin, ben de sendenim." (*Tirmizî, Menâkıb,62*), "Senin benim yanımdaki yerin, Harun'un Musa'nın yanındaki yeri gibidir." (*Buhârî, Fezâilu Ashâbi'n-Nebî, 9; Tirmizî, Menâkıb, 20*) sözleriyle "Bayrağı Allah'ı ve Resulünü seven birine vereceğim." (*Buhârî, Cihâd, 102; Müslim, Fezâilu's-Sahâbe, 32; Tirmizî, Menâkıb, 20*), "Ben kimin mevlâsı isem, Ali'de onun mevlâsıdır. Allah'ım, ona dost olanının dostu, düşman olanın düşmanı ol..." (*Tirmizî, Menâkıb, 19*), "Ehlibeytim konusunda size Allah'ı hatırlatırım." (*Tirmizî, Menâkıb, 31*) gibi sözleri ve yüce Allah'ın "Gelin oğullarımızı ve oğullarınızı, kadınlarımızı ve kadınlarınızı, kendimizi ve kendinizi çağıralım, sonra gönülden dua edelim de, Allah'ın lânetinin yalancılar üzerine olmasını dileyelim!" (*Â-i İmrân, 3/61*), "İnsanın üzerinden, henüz kendisi anılmaya değer bir şey değilken, uzun bir zaman gelip geçmiştir." (*İnsân, 76/1*), "İşte şunlar, Rableri konusunda çekişen iki hasım taraftır. İnkâr edenler için ateşten giysiler biçildi, başlarının üstünden de kaynar su dökülür." (*Hacc, 22/19*) ayetleri karşısında Sünnete bağlı olduğu hâlde, üç raşit halifenin Hz. Ali'ye üstünlükleri konusunda şüpheye düşenin durumu Şeyhülislâm'a soruldu.

Cevap:

Her şeyden önce şu husus bilinmeli ki, üstün kabul edilen kişi, kendisinden üstün tutulduğu kişide bulunmayan hasletlere sahip olmalı ki, üstünlük söz konusu olsun. İki kişi eşit seviyede olur, fakat biri diğerinden farklı iyi birtakım özelliklere sahip bulunursa, bu farklılıklarından dolayı ondan üstün olur. Ortak meziyetler birinin diğerine üstünlüğünü gerektirmez.

Durum böyle olunca, Hz. Ebu Bekir'in temayüz ettiği ve bu hususlarda kimsenin ona ortak bulunmadığı birtakım meziyetleri vardır. Hz. Ali'nin meziyetleri ise, ortak meziyetlerdir. Nitekim, Resulullah: "Şayet yeryüzü halkından bir dost edinseydim Ebu Bekir'i edinirdim." (*Ahmed İbn Hanbel, I/377; Tirmizî, Menâkıb, 14; İbn Mâce, Mukaddime, 11*), "Ebu Bekir'in kapısı hariç mescide açılan her kapı kapatılsın." (*Buhârî, Menâkıbu'l-Ensâr, 45; Müslim, Fezâilu's-Sahâbe, 2*), "Arkadaşlığı ve malı hususunda bana en cömert davranan Ebu Bekir'dir" (*Buhârî, Salât, 80, Fezâilu Ashâbi'n-Nebî, 3; Tirmizî, Menâkıb, 15; Ahmed İbn Hanbel, III/18*) buyurmuştur. Hz. Ebu Bekir'deki şu üç haslete başka hiç kimse sahip değildir:

1. Arkadaşlığı ve malı hususunda hiç kimse, Resulullah'a Hz. Ebu Bekir'den mukaddem değildir.

2. "Ebu Bekir'in kapısı hariç..." sözü, bu hususu sadece Ebu Bekir'e tahsis etmektedir. Bazı yalancılar, Hz. Ali hakkında da bu rivayete benzer bir rivayet uydurmak istemişlerdir. Ne var ki, uydurma rivayet sahih rivayete karşı koyamaz.

3. "Şayet yeryüzünde bir dost edinseydim..." Şayet dostluğu mümkün olsaydı, beşerden, başka hiçbirinin bunu hak etmeyeceğine dair bir hükümdür. Başkası Ebu Bekir'den üstün olsaydı, bunu hak eden o olurdu.

Yine hastalığı süresince mescitte imamlık yapmasını emretmesi, Sünneti ikame edip cahiliyetin izlerini yok etmesi için onu Medine'nin haç emîri olarak tayin etmesi de, onun özel meziyetlerindedir. Aynı şekilde (Hz. Aişe'ye): "Babanı ve kardeşini çağır ki, Ebu Bekir için bir vasiyet yazıyım." (*Müslim, Fezâilu's-Sahâbe, 11*) şeklindeki sahih hadisle benzeri pek çok hadis, sahabe arasında ona denk birinin bulunmadığını beyan etmektedir.

Resulullah'ın Hz. Ali'ye: "Sen bendensin, ben de sendenim." demesine gelince; bunu başkalarına da, meselâ Selman'a ve Eş'arîlere de söylemiştir. Ayrıca, yüce Allah'ın: "Sizden olduklarına dair Allah'a yemin ediyorlar. Oysa, onlar sizden değildir." (Tevbe, 9/56) ayetiyle Resulullah'ın: "Bizi aldatan, bizden değildir. Bize silâh çeken, bizden değildir." (*Müslim*, İmân, 164; *Ebû Dâvud*, Büyü, 50; *Tirmizî*, Büyü, 72; *İbn Mâce*, Ticârât, 36) hadisi, bu büyük günahları işlemeyenlerin bizden olduğunu ifade etmektedir. Kısacası, her kâmil mümin Peygamberdendir ve Peygamber de ondandır. Aynı şekilde, Resulullah'ın Hz. Hamza'nın kızına: "Sen bizdensin, biz de sendeniz." demesi, Zeyd'e: "Sen kardeşimizsin ve azatlımızsın." (*Buhârî*, Sulh, 6, Fezâilu Ashâbi'n-Nebî, 17; *Ahmed İbn Hanbel*, I/108) demesi, bunlara has şeyler değildir. Aksine, bütün azatlıları bu durumdadır.

"Bayrağı Allah'ı ve Resulünü seven birine vereceğim..." hadisi de bu durumdadır. Hz. Ali'nin faziletiyle ilgili rivayetlerin en sahihi de budur. Ancak, bazı yalancılar bu rivayete: "Ebu Bekir ve Ömer bayrağı aldılar, ama kaçtılar." sözlerini ilâve etmişlerdir. Hâlbuki Hz. Ömer'in: "Ancak o gün komutanlığı sevdim" (*Buhârî*, Cihâd, 102; *Müslim*, Fezâilu's-Sahâbe, 32; *Tirmizî*, Menâkıb, 29) dediği sahih rivayete sabittir. Aslında hadis, Hz. Ali hakkında ileri giden Nasibe'ye⁷⁸⁷ reddiyedir ve bu, Hz. Ali'ye has bir durum değildir. Aksine, her kâmil mümin, Allah'ı ve Resulünü sever ve onlar da onu severler. Yüce Allah: "Allah, yakında öyle bir toplum getirecek ki, o onları sever, onlar da onu severler." (Mâide, 5/54) buyurmaktadır. Bu ayette söz konusu edilenler, mürtetlerle savaşanlardır ki, onların imamı Ebu Bekir'dir. Sahih rivayette bir sahabe'nin Resulullah'a: "İnsanlar arasında en çok sevdiğin kimdir?" sorusuna Resulullah'ın: "Aişe'dir" cevabını verdiği, "Ya erkeklerden?" sorusuna da: "Onun babasıdır" dediği nakledilmektedir. (*Müslim*, Fezâilu's-Sahâbe, 33; *Ahmed İbn Hanbel*, II/384) Bu da, Hz. Ebu Bekir'in üstünlük delillerinden biridir.

"Yanımdaki yerinin, Harun'un Musa'nın yanındaki yeri gibi olmasını istemez misin?" hadisine gelince; Resulullah Tebük gazvesinde çıktığında Medine'de yerine Ali'yi bırakınca bu sözü söylemiştir. Hatta, kendisine buğzettiği için onu Medine'de bıraktığı dedikodusu da olmuştur. Resulullah, savaşa çıktığında Müslümanlardan birini Medine'de bırakırdı. Medine'de bu işi yürütecek müminler mevcuttu. Ancak, Tebük gazvesinde, özü bulunanlar hariç hiç kimseye Medine'de kalma izni vermedi. Sadece özü bulunanlarla emre itaat etmeyenler kaldılar. İşte bu sebeple, Tebük gazvesine çıktığında yerine bırakacağı kimsenin görünürde durumu zayıftı. Yine bu sebeptendir ki, münafıklar Hz. Ali hakkında ileri geri konuşmuşlardı. Resulullah da Hz. Ali'ye, kendisini Medine'de bırakıyorsa bunun, yanındaki değerinin eksikliğinden kaynaklanmadığını, nitekim risalette ortağı olduğu hâlde Hz. Musa'nın Hz. Harun'u yerine baksın diye bıraktığını açıklamış ve "Buna rızan yok mu?" demiştir. Bilindiği gibi, daha önce başkalarına da bu görevi vermiştir. Dolayısıyla onlar da aynı durumdaydılar. Eğer, Tebük gazvesindeki bu görevlendirme, diğerlerinden daha önemli olsaydı, Hz. Ali'nin kendisi de elbette bunu anlardı ve Hz. Peygamber'in peşinden ağlamazdı.

Hicretin dokuzuncu yılında Resulullah'ın Hz. Ebu Bekir'i Hz. Ali'ye de emîr tayin etmesi, bu söylediklerimizi teyit etmektedir. Antlaşmaların son bulduğunu bildirmek üzere Hz. Ali'yi göndermesi, ona has durumlardan değildir. Çünkü, âdet gereği anlaşmalara son vermek ve anlaşma akdetmek ancak ehlibeytinden biri tarafından gerçekleştirilecekti. Ehlibeytinden başka herhangi biri de, bu görevi yerine getirebilirdi. Ancak, Haşimoğulları'nın en faziletlisinin Hz. Ali olduğunu burada belirtelim. Bu sebeple, sair Haşimoğulları'na takdim edilmesi onun bir hakkıdır.

⁷⁸⁷ Müfrit Hariciler ve Emevîlerden, Hz. Ali'ye çok muhalif olan zümre.

Sonuç olarak: "Buna razı değil misin?" hadisinden sonra Hz. Ebu Bekir'in tayin edilmesi, Hz. Ali'nin her yönden Hz. Harun menzilesinde olmadığına delildir. Bu sebeple, her ne kadar Resulullah, Medine'de onu yerine emîr bırakmasını Hz. Harun'a benzetmişse de, bu, ona has bir durum değildir.

Kaldı ki, Resulullah esirlerle ilgili görüşlerini belirtirlerken Ebu Bekir'i, Hz. İbrahim'e ve İsa'ya; Ömer'i de Hz. Nuh'a ve Musa'ya benzetmiştir. Bu benzetmeler, Ali'yi Hz. Harun'a benzetmekten çok daha önemlidir. Bu, hiçbir zaman Ebu Bekir ile Ömer'in o peygamberlerin menzilesinde olmalarını da gerektirmez. Bir şey başka birine bazı yönlerden benzediğinde onu, o şeye benzetmek hem Kur'an'da, hem Sünnette, hem de Arap dilinde çok rastlanan bir durumdur.

"Ben kimin mevlâsı isem, Ali de onun mevlâsıdır. Allah'ım, ona dost olanın dostu ol..." hadisine gelince; *Tirmizî* dışında diğer temel hadis kitaplarında böyle bir rivayet yoktur. Hem, *Tirmizî*'de de hadisin sadece "Kimin mevlâsı isem, Ali de onun mevlâsıdır." (*Tirmizî*, Menâkıb, 19) kısmı mevcuttur. Buna ilâve olan kısım, hadisten değildir. Nitekim, İmam Ahmed'e bu ilâve sorulmuş, "Kûfelilerin ilâvesidir" karşılığını vermiştir. Bu ilâvenin uydurma olduğu birkaç vecihle sabittir:

Hak, Peygamber hariç her zaman belli bir kimsenin yanında olmaz. Eğer böyle olsaydı, onun her dediğine uymak vacip olurdu. Sahabenin ve etbainin nassa aykırılığına inandıklarından dolayı, bazı meselelerde ona muhalefet ettikleri, bilinen bir gerçektir. Meselâ, hamile olduğu hâlde kocası ölen kadınla ilgili görüşü bu hususlardandır.

"Allah'ım ona yardım edene yardım et..." sözü vakiya aykırıdır. Siffin vak'asında ondan yana savaşanlar galip gelmemişlerdir. Onun yanında savaşmayan bazı kimseler de mağlubiyete uğramamışlardır. Meselâ, Irak'ı fetheden Sa'd, onunla birlikte savaşmamıştır. Hatta, kendisiyle savaşan Muaviye taraftarları ve Ümeyyeoğulları birçok küffar beldesini fethetmişler ve Allah onlara yardımda bulunmuştur.

"Allah'ım ona dost olana dost; düşmanlık edene de düşman ol." sözü de aynı şekildedir. İslâm'ın temeline aykırıdır. Çünkü, Kur'an-ı Kerim birbirleriyle savaşsalar ve birbirlerine haksızlık etseler bile müminlerin kardeş olduklarını söylemektedir. Aslında, "Ben kimin mevlâsı isem, Ali de onun mevlâsıdır." hadisine tan eden hadis ehli vardır. Meselâ, Buharî ve başkaları onu tenkit etmiştir. Bazı hadis ehli ise, onun hadis olduğunu söylemişlerdir. Ama, eğer Resulullah böyle bir şey söylemişse, bundan özel bir dostluk anlaşılmaz, aksine müşterek bir dostluk anlaşılır. O da, müminler arasındaki iman dostluğudur. Müvalât (dostluk), düşmanlığın zıddıdır. Şüphesiz, başkalarına karşı müminlere müvalât gereklidir. Böylece, hadiste Nasibeye reddiye vardır.

"Hz. Ali'nin namaz kılarken yüzüğünü sadaka olarak verdiğini" ifade eden hadise gelince; bu hadisin uydurma olduğu konusunda hadis ehli ittifak etmiştir. Uydurma olduğu birkaç vecihle sabit olup, bu vecihler başka yerlerde etraflıca anlatılmıştır.

Gadir-i Hum günü: "Ehlibeytim konusunda size Allah'ı hatırlatırım." hadisine gelince; bu tavsiye sadece Hz. Ali'ye has değildir. Ehlibeytin hepsi bu konuda eşittir. Bu vasiyete en uzak olanlar ise, Rafizîlerdir. Çünkü, onlar Hz. Abbas'a ve zürriyetine, hatta ehlibeytin büyük çoğunluğuna düşmanlık beslerler ve onlara karşı kâfirlere yardım ederler.

"Mübahele" ayetine gelince; yine Hz. Ali'ye has bir şey değildir. Aksine; Hz. Ali'yi, Fatıma'yı ve iki çocukları (Hasan ve Hüseyin)'ni çağırmıştır. Bunu yapması ise, ümmetin en faziletlieleri olmaları sebebiyle değil, ehlibeytin havassı olmaları sebebiyledir. Nitekim, bu

durum abâ ile ilgili şu hadisten açıkça anlaşılmaktadır: "Allah'ım! Bunlar ehlibeytimdir, onlardan pisliği (ricsi) gider ve onları tertemiz kıl." (*Tirmizî, Menâkıb, 60; Ahmed İbn Hanbel, I/331*)

Resulullah, onlara dua etmiş ve duayı onlara tahsis etmiştir. "el-Enfüsü" kelimesiyle tek nev' kastedilir. Meselâ, "İnanan erkekler ve kadınlar, kendi nefisleri hakkında en güzel zanda bulundular" (Nûr, 24/12) ve "Nefislerinizi öldürün" (Bakara, 2/54) ayetlerinde anlatılan budur.

"Sen bendensin, ben de sendenim." hadisine gelince, bundan Hz. Ali'nin Peygamber'in zatından olduğunun kastedilmediği açıktır. Ama, Hz. Ali'nin ehlibeyt içerisinde en üstünü olduğunda da şüphe yoktur. Onun öyle akrabalık ve iman meziyeti var ki, diğer ehlibeytte bu meziyet o kadar yoktur. Böylece, Hz. Ali mübahele kapsamına girmiş oluyor. Ancak bu, ehlibeytten olmayanlar arasında ondan daha faziletli birinin, ondan daha faziletli olmasına engel değildir. Çünkü, mübahele sadece akrabalar çerçevesinde vaki olmuştur.

"İşte şunlar, Rableri konusunda çekişen iki hasım taraftır. İnkâr edenler için ateşten giysiler biçildi, başlarının üstünden de kaynar su dökülür." (Hacc, 22/19) ayeti de sadece Hz. Ali hakkında değildir. Hz. Ali, Hamza, Ubeyde ve hatta Bedir savaşına katılan bütün Müslümanlar bunda müşterektir.

"İnsanın üzerinden, henüz kendisi anılmaya değer bir şey..." (İnsân, 76/1) suresine gelince; bu surenin; Hz. Ali, Fatıma ve iki çocukları hakkında indiğini söylemek, tamamen yalandır. Çünkü, bu sure Mekkîdir ve Hasan'la Hüseyin Medine'de doğmuşlardır. Bu görüşün doğruluğunu kabul etsek bile; miskin, yetim ve esire yedirenin, sahabenin en faziletlisi olduğuna ilişkin bir işaret yoktur. Aksine ayet, bu işi yapan herkes hakkında ortaktır. Her kim bunu yaparsa, sevap kazanır. Kaldı ki, Allah'a iman, namazı vaktinde kılmak ve Allah yolunda cihat etmek bundan çok daha faziletlidir.

İbn Teymiye'ye: "Başkasını Ali'ye üstün tutmam." diyen ve Hz. Ali'nin ismi anıldığında sadece ona salât ve selâm getiren kimsenin durumu soruldu, sadece ona salât ve selâm getirmek caiz midir?

Cevap:

Peygamber hariç hiç kimseye, ne Ebu Bekir'e, ne Ömer'e, ne Osman'a, ne Ali'ye salât ve selâmı tahsis etmek doğru değildir. Bunu yapan, bid'at ihdas etmiş olur. Ya hepsine salât ve selâm getirecektir, ya da hiçbirine.

"Başkasını Ali'ye üstün tutmam" diyen ise, hatalıdır ve şer'î delillere aykırı bir tavır içerisinde. Allahu a'lem.⁷⁸⁸

İbn Teymiye, ezcümle şöyle demektedir:

(...) Bu nedenle, Resulullah'ın siretinden, Sünnetinden ve ahlâkından haberdar olan hiç kimse buna (Hz. Ebu Bekir'in üstünlüğüne) karşı çıkmaz. Karşı çıkan, ya da tereddüt eden, bazı konularda bilgi sahibi olsa da Peygamber (s.a.v.) hakkında yeterli bilgiye sahip değildir. En azından, birçok yalan rivayete muhatap olmuştur ve bunların hakikatini bilmemektedir. Ancak bu gibi sebeplerden tereddüde düşmüş veya Ebu Bekir'den başkasını ona tercih etmiştir. Oysa, havastan ilim ehli bu rivayetlerin uydurma olduğunu bilmektedir.

⁷⁸⁸ İbn Teymiye, *Külliyyat, 4/323-341*.

Bu husus, başkaları şüphelense ya da reddetse bile Resulullah'ın Sünnetini bilenlerce zorunlu olarak bilinen diğer durumlar gibidir. (...) ⁷⁸⁹

Said Nursî, İbn Kayyım el-Cevziyye'yi de aynı şekilde itham etmiştir. Biz, el-Cevziyye'nin bir kitabından birkaç satır nakledeceğiz ki, ne ve kim hakkında olursa olsun uydurma rivayetlere aynı tavrı takındıkları görülsün.

O, *Menârü'l-Münif*'te şöyle der:

Şu hadisler de, kendilerini Sünnet âlimi sanan birtakım cahillerin Hz. Ebu Bekir'in fazileti hakkında uydurdıklarıdır:

"Allah, kıyamet günü insanların hepsine birden; Ebu Bekir'e ise hususî olarak tecelli eder."

"Allah'ın kalbime boşalttığı her şeyi Ebu Bekir'in kalbine boşalttım."

"Resulullah, cenneti arzulayınca Ebu Bekir'in ak saçlarını öperdi."

"Ben ve Ebu Bekir yarış atı gibiyiz."

"Allah, ruhları seçtiğinde Ebu Bekir'in ruhunu seçti."

"Ömer dedi ki: Resulullah ile Ebu Bekir konuşuyorlardı. Ben, aralarında dil bilmez zenci gibi kaldım."

"Nuh'un kavmi arasındaki ömrü kadar size Ömer'in faziletlerini anlatsaydım, yine de bitmezdi. Ömer ise, Ebu Bekir'in iyiliklerinden sadece birisidir."

"Ebu Bekir, sizi orucunun ve namazının çokluğu yüzünden geçmedi. O, sizi gönlünde yerleşen bir şeyle geçti."

Rafizîlerin Hz. Ali'nin faziletine dair uydurdıklarına gelince; bunlar sayılamayacak kadar çoktur. Hafız Ebu Ya'lâ el-Halil, *el-İrşad* adlı eserinde der ki: Rafizîler Hz. Ali ile ehlibeytin faziletine dair üç yüz bin kadar hadis uydurmuşlardır.

Bu söz, uzak bir ihtimal değildir. Çünkü, sen Rafizîlerin yanında bulunan uydurmaları saymaya kalkacak olsan, mutlaka neticeyi Ebu Ya'lâ'nın dediği gibi bulacaksın. (...) ⁷⁹⁰

Sünnet ehli, ancak sahih hadisleri kabul eder, hakikatini anlamaya çalışır. Uydurma rivayetleri ise, tereddütsüz reddeder ve dinini asla bunların üzerine kurmaz.

Ebced ve cifir hesaplarıyla Kur'an'ın ve Peygamber'in; Celcelûtiye vb. uydurmalarla Hz. Ali'nin; kasideleriyle Abdülkadir Geylânî'nin; kendisini, risalelerini ve talebelerini alkışladığını iddia eden birinin, bu zırvaları kabul etmeyip tenkit edenlere "Vehhabî" damgası vurması garip değildir.

Merhum Mehmed Akif'in şu sözleri ile konuyu bitirelim:

⁷⁸⁹ İbn Teymiye, *Külliyat*, 4/344-345.

⁷⁹⁰ İbn Kayyım, *Menârü'l-Munif*, 106-108.

Acaba şu şayiayı çıkarırlar bir adamın alına "Vehhabî" damgasını yapıştırmak ne demek olduğunu biliyorlar mı?

Vehhabîlik bir mezheb-i mahsusun ismi olmakla beraber Arabistan'ın birçok yerlerinde dinsiz tanınan yahut öyle tanıtılmak istenilen adamlara verilir bir payedir. Lehte söylenen sözlere inanmamak lâkin aleyhte söylenenlere derhâl iman etmek insanlarda cibillî bir hasisa olduğu için, meselâ ben bugün çıkar da Allah'tan korkmadan en akidesi pak bir adam hakkında "İyidir ama dinsiz olmasa!..." dersem az zaman sonra zavallıyı bütün aşiret halkı baştan başa mülhit tanırlar, acaba bu adam ilhadı mucip olacak ne yapmış, ne söylemiş demeyi hatırlarına bile getirmezler!

Müslümanlıkta en güç bir şey varsa o da, bir adama dinsiz payesini vermekten ibaret olduğu hâlde fazlını, irfanını, ikbalini, şöhretini çekemediğimiz yahut tarz-ı tefekkürünü kendi meşrebimize muvafık görmediğimiz kimseleri bu hasbî rütbe ile nazardan düşürmek nedense bize pek kolay geliyor.

(...) En garibi şurasıdır ki, bütün aktar-ı İslâmiyede "Vehhabîlik" unvanı ile teşhir edilen adamların kısm-ı azamı Müslümanlığı, Müslümanları müdafaaya vakf-ı hayat etmiş olan ekâbir-i ümmettir, fedekâran-ı millettir!

Bir yabancı aramıza girse dese ki:

-Ey cemaat-ı Müslimîn filân filân zatlar, sizin en âkiliniz, en âliminiz, en fazlınız olduktan başka ebna-yı milletin saadetine çalışmış olmak itibarıyla en hayırhâhınız, en hamiyetlinizdir. Siz bunları Vehhabîlikle, masonlukla itham ediyorsunuz yani Müslümanlıktan çıkarıyorsunuz. Demek, sizin dininiz akıl ile, ilim ile, fazl ile, hamiyet ile kabil-i telif olamayacak!

Bu söze karşı ne diyebileceğiz? (...)

Cihan-ı İslâm hakikaten bîkes, cidden garip. Biz bu ekâbir-i ümmeti rahmetle, hürmetle anmalıyız ki, geriden gelenler aramızda bir yad-ı cemil bırakabilmek ümidinden mahrum kalarak mücahededen vazgeçmesinler.

Üç-beş sene evvel bir frenk bana demişti ki:

"Erbab-ı fen ve san'atın kıymetini takdir edemiyorsunuz, mazursunuz; lâkin erbab-ı sa'y ü hizmeti takdir etmiyorsunuz! İşte bu kabahatiniz afvolunmaz..."⁷⁹¹

4.6.5. ŞİİLERİN HADİS UYDURMADAKİ YERİ

Talât Koçyiğit, *Hadîs Tarihi*'nde şöyle der:

Hadis vaz'ının çok erken bir devirde başladığını söylemek zorundayız. Çünkü İslâm âlemi, yarım asırlık bir devri henüz tamamlamadan büyük bir badireye sürüklenmiş ve bu badirede üçüncü halife Osman İbn Affan şehit edilmiştir. Onun şehadetiyle İslâm'ın binası sarsılmış, inanç ve iman duvarlarında tamiri gayri kabil çatlaklar meydana gelmiştir. Osman'ın katlinden sonra Müslümanlar Ali İbn Ebu Talib'e bey'at etmiş olmakla beraber, vukubulan

⁷⁹¹ Mehmed Âkif, *Külliyat*, hzl. İsmail Hakkı Şengüler, Hikmet Neşriyat, 5/51-55.

yeni hadiseler, anlaşmazlıkları bir kat daha artırmıştır. Çünkü bir taraftan Ali'ye bey'at edilirken, diğer taraftan Osman'ın ölümünden mes'ul olduğu gerekçesiyle yine Ali'den onun "dem"i talep edilmiştir. Bu olaylar, Müslüman saflarında büyük bölünmelere sebep olmuş, bir taraftan Hicaz ve Iraklıların takviye ettikleri Ali karargâhı teşekkül ederken, diğer taraftan Şam ve Mısır halkının desteklediği Muaviye karargâhı diğerinin karşısında cephe almıştır. Bu bölünme, Müslümanlar arasında şiddetli çarpışmalara sebep olmuş, iş tahkimle bir neticeye ulaşmış olmakla beraber, yeni yeni siyasî fırkaların zuhur etmesine yol açmıştır. Bu fırkaların zuhuru ise, bir takım itikadî mezhepleri peşlerinden sürüklemiştir. ez-Zehebî, Müslümanlar arasındaki bu bölünmeye bahis konusu ederek şöyle der: "Sahabe, diğerlerine nispetle aralarında en az fitne olan kimselerdi. Nübüvvetten itibaren geçen her asırda, bir evvelkine nispetle daha fazla ihtilâf ve tefrika zuhur ediyordu. Bu sebeple, Osman'ın hilâfetinde zahir bir bid'at vuku bulmamıştı. Fakat onun katledilmesi üzerine, birbirine karşı iki bid'at zuhur etti. Biri Ali'yi tekfir eden **Havaric**, diğeri de, onun imametini, ismetini yahut nübüvvetini veya ulûhiyetini iddia eden **Rafıza** bid'ati idi. Sahabe asrının sonlarına doğru, İbnu'z-Zubeyr ve Abdulmelik'in imaretleri sırasında **Murcie** ve **Kaderiyye** bid'atleri vuku buldu. Tâbiun asrının başlarında, Emevî hilâfetinin sonlarına doğru **Cehmiyye** ve **Muşebbihe Mumessile** bid'atleri zuhur etti. Sahabe devrinde bunların hiç biri olmamıştı." (ez-Zehebî, *el-Muntekâ min Minhâci's-Sunne*, 386.)

ez-Zehebî tarafından özetlenen bu ihtilâfların zuhurunda ve gelişip büyümesinde, İslâm'ın Arap Yarımadasını aşip şarkta ve garpta çok geniş ülkelere yayılmasının tesiri büyük olmuştur. Çünkü bu ülkelerde Müslümanlar, değişik din ve mezheplerde bir çok değişik milletlerle karşılaşmışlar ve onların büyük derecede tesiri altında kalmışlardır. Kur'an-ı Kerim'de, Yahudiler, Nasranîler, Sabiîler, Mecusîler ve müşrikler olarak isimleri geçen (Bak. Hacc, 22/17) bu değişik din mensuplarından bir çoğu, İslâm'ı kabul etmiş olmakla beraber zihinlerinden ilk dinlerinin bazı inanç kalıntılarını atamamışlar ve İslâm'ı bu inançların tesiri altında anlamak zorunda kalmışlardır. Bunlardan bir kısmı ise, çeşitli sebeplerle İslâm'ı zoraki kabul etmişler, fakat hükümlerine son veren bu dine karşı içlerindeki devamlı kin hissinden kendilerini sıyramamışlar, fırsat buldukça onu inanç ve itikat yönünden yıkmaya gayretlerine girmişlerdir. Nitekim Halife Osman İbn Affan'ın öldürülmesiyle başlayan ihtilâfların çıkışında aslen Yahudi olan Abdullah İbn Sebe'nin büyük rol oynadığı tarihî bir gerçektir. et-Taberî'nin kaydettiğine göre İbn Sebe, San'a ehlinden olup, anası siyahî bir köle idi. Osman zamanında Müslüman olmuş, Müslümanlar arasına girerek onları sapıklaştırmaya çalışmıştır. İşe önce Hicaz'dan başlayan İbn Sebe, oradan Basra'ya, sonra da Şam'a gelerek faaliyetine devam etmiştir. Ancak buralarda emellerini tam manasıyla gerçekleştiremeyip Muaviye tarafından Şam'dan çıkarılınca Mısır'a gelmiştir. Burada, İsa'nın bir gün yeryüzüne tekrar döneceğinin iddia edildiği, hâlbuki Muhammed'in son peygamber olduğu ve İsa'ya nispetle onun yeryüzüne dönmeye daha çok hakkı bulunduğu, her peygamberin bir vasisi olduğu, Muhammed'in vasisinin de Ali'den başkası olamayacağı gibi fikirleri yaymaya başlamıştır. (et-Taberî, *Tarih*, 3/378.)

İbn Sebe, İslâm itikadını yıkmak için ona tamamıyla zıt fikirler yaymaya çalışırken, siyasî havayı da bulandırmayı ihmal etmemiş ve esasen böyle bir hava içerisinde kendi fikirlerinin daha kolay yayılabileceğine büyük bir imanla bağlanmıştır. Ona göre, madem ki Ali Peygamber'in vasisidir; o hâlde Peygamber'den sonra imamet, hilâfet veya devlet reisliği herkesten ziyade Ali'nin hakkıdır; Osman bu hakkı ondan gasp etmiştir. Binaenaleyh Müslümanların hemen harekete geçip bu hakkı sahibine iade etmeleri gerekir. Böyle bir hareket **el-emru bi'l-ma'rûf ve'n-nehyi ani'l-munker** hükmünün de bir gereğidir. (Aynı yer.)

İbn Sebe, fikirlerini yayabilmek için siyasî havadan büyük bir maharetle istifade etmiştir. Bazı meşhur sahabîlerin Kûfe, Basra ve Mısır gibi vilâyetlerden azledilerek onların yerine halifenin yakınlarının getirilmesi, İbn Sebe için kaçırılmaz bir fırsat olmuştur. Zaten

insan, tabiatı itibarıyla bu çeşit azil ve tayinleri hoş karşılamaz; içerisini nereden geldiğini pek anlayamadığı bir hoşnutsuzluğun kapladığını hisseder. İnsanlık tarihi, bu tarz idarenin yarattığı çeşitli hadiselerle doludur. Osman İbn Affan'ın yakınlarının işbaşına getirilmesi de böyle bir hoşnutsuzluk yaratmış olabilir. Fakat bu hoşnutsuzluğun, halifenin öldürülmesine varacak, Müslümanların, sarsıntısı asırlar boyu devam ederek büyük hadiselerle tefrikaya düşmelerine sebep olacak dereceye gelebileceğini kabul etmek gerçekten güçtür. Nitekim Osman İbn Affan da, muarızlarının bu konudaki iddialarını reddetmek için "Ben, Resulullah'ın (s.a.v.), kendi kabilesinden ve kendi cinsinden vazifelendirdiği kimselerden başkasına vazife vermedim." demiştir. (*ez-Zehebî, el-Muntekâ min Minhâci's-Sunne*, 383.) Ebu Bekir ve Ömer İbnü'l-Hattab da aynı yolu tutmuşlardır. Ebu Bekir, Şam'ın fethinde Yezid İbn Ebu Sufyan'ı oraya vali tayin etmiş, Ömer ise, onu yine aynı yerde bir müddet tutmuş, sonra onun kardeşi Muaviye İbn Ebu Sufyan'ı görevlendirmiştir. Bu tayinler, Emevî sülâlesinin devlet işlerinde vazife almalarının bir mahzuru bulunmadığını gösterir. Akrabaların tayin edilmesi işine gelince, bunda da herhangi bir garabet olmaması gerekir. Eğer Osman'ın öldürülmesindeki sebep bu olsaydı, ondan sonra hilâfet makamına geçen Ali İbn Ebu Talib'in aynı siyaseti takip etmemesi, yani kendi akrabalarına devlet işlerinde vazife vermemesi gerekirdi. Fakat görüyoruz ki, Ali de, baba ve ana tarafından olan akrabalarını idarî işlerde kullanmış, hatta bu konuda Osman'dan da ileri gitmiştir. Meselâ amcası çocukları Abdullah İbn Abbas ile Ubeydullah İbn Abbas'ı, Kusem İbn Abbas ve Sumame İbn Abbas'ı, kız kardeşi Ummu Hanî'nin oğlu Ca'de'yi muhtelif vazifelere tayin etmiş ve daha garibi -Şi'ilerin ileri sürdüklerine göre- imamet ve hilâfet müessesesini, oğulları Hasan'a ve Huseyn'e miras olarak bırakmıştır. (Aynı eser, 382.) Fakat şurası muhakkaktır ki, İbn Sebe, bunun gibi siyasî ve idarî hadiseleri büyük bir ustalıkla istismar etmesini bilmiş ve Osman İbn Affan'ın öldürülmesiyle neticelenen ayaklanmanın çıkışında hissesine düşen büyük rolü oynamıştır.

Osman İbn Affan'ın öldürülmesi, Müslümanlar arasında büyük bir endişe uyandırmıştır. Ali İbn Ebu Talib'e bey'at edilmekle beraber bu endişe canlılığını muhafaza etmiş ve Ali'den bir devlet reisi olarak katillerin cezalandırılması istenmiştir. Ancak Kûfe'yi devletin merkezi yapan ve oraya yerleşen Ali, bu istek karşısında çeşitli sebeplerden dolayı hareketsiz kalınca, başta Hazreti Peygamber'in zevcesi Aişe olmak üzere, Talha, Zubeyr ve diğer vilâyetlerden gelen bazı sahabîler, katillerin cezalandırılmasını sağlamak için Mekke'de bir toplantı yapmışlar, Basra halkının da yardımlarını sağlamak maksadıyla oraya hareket etmeye karar vermişlerdir. Bundan sonraki hadiseler sür'atle gelişmiştir. Ali İbn Ebu Talib, Basra civarında Hazreti Aişe ile bir anlaşma zemini hazırlar gibi olmuşsa da, neticede, kendi taraftarlarıyla Aişe taraftarları arasında tarihin meşhur Cemel harbinin çıkmasını önleyememiştir (H. 36). Bu harpte Aişe, Talha ve Zubeyr gibi iki büyük yardımcısını şehit vererek geri dönmek zorunda kalmıştır. Ancak iş, bununla sona ermemiştir. O zamana kadar Ali'ye bey'at etmemiş olan Şam valisi Muaviye, Osman'ın katilleri cezalandırılmadıkça bey'at etmeyeceğini açıklamış ve Ali'ye karşı cephe almakta ısrar etmiştir. Bu ısrar ise, Ali ile Muaviye kuvvetlerinin Siffîn mevkiinde karşı karşıya gelmelerine yol açmıştır (H. 37). Tahkim hadisesiyle neticelenen Siffîn harbi de, bilindiği gibi, Ali'nin hilâfet makamından hâlî ve Muaviye'nin nasbı ile sonuçlanmış; fakat daha mühimmi, Kur'an-ı Kerim yerine insanları hakem olarak kabul ettiğinden dolayı, Ali'yi şiddetle suçlayan kendi taraftarlarından büyük bir grubun Ali'den ayrılmasına ve *Havaric* adı altında hilâfet makamını daima meşgul eden korkunç bir kuvvet olarak tarih sahnesine çıkmalarına yol açmıştır.

Havaric fırkası bu suretle ortaya çıkarken, Muaviye'nin hilâfetini tanımayan ve Ali'ye sadık kalan Şia fırkası, Ali'nin bir Haricî tarafından öldürülmesinden sonra (H. 40) da oğlu Hasan'a bey'at etmiş, hatta Hasan'ın bir müddet sonra hilâfetten vazgeçip bütün işleri Muaviye'ye devretmesi bile, onların Irak'a hâkim bir kuvvet olarak hayatîyetlerini devam ettirmelerine engel olmamıştır.

İşte, kısaca özetlemeye çalıştığımız bu siyasî ihtilâflar ve bu ihtilâfların neticesi olarak ortaya çıkan Şia ve Havaric fırkaları, hadis vaz'ının başlamasında başlıca amil olmuşlardır; çünkü her fırka, kendi siyasî görüşlerinin doğruluğuna halkı inandırabilmek için bu görüşleri teyit edecek dinî nasrlara şiddetle ihtiyaç duymuşlardır. Ne var ki, bu nasrları Kur'an içinde ve hadisler arasında bulamadıkları zaman, yeni hadisler imal etmekten başka çıkar yol görememişlerdir. Ancak şunu hemen belirtmek gerekir ki, Haricîler hadis vaz'ında Şiîler kadar ileri gitmemişlerdir; çünkü itikatlarınca murtekibu'l-kebire (büyük günah sahibi) kâfirdir; yalan söylemek kebirdendir; binaenaleyh yalancı kâfir sayılır. Bu itikadın onları hadis uydurmaktan alıkoyacağına hiç şüphe yoktur. Filhakika Haricîlerin hadis uydurduklarını gösteren açık bir delil bulunmadığı gibi, lehlerinde vaki olan şahadetler de onları bu konuda temize çıkarmaktadır. Meselâ İbn Teymiye, Şia ile Havaric arasında bir mukayese yapar ve şöyle der: "Cerh ve ta'dil kitaplarını gözden geçirenler, en fazla yalan uyduranların Şiîler olduklarını açıkça görürler. Haricîler ise, dinden uzaklaşmış olmalarına rağmen, halk arasında en sadık kimselerdir ve hatta hadislerinin en sahih hadisler olduğu bile söylenir." (*ez-Zehebî, el-Muntekâ min Minhâci's-Sunne*, 22.) Yine İbn Teymiye'nin bir Rafizîye karşı ileri sürdüğü itirazda şöyle dediğini görürüz: "Biz biliyoruz ki, Havaric sizden daha şerdir; bununla beraber onlara yalancılık isnat etmeye dilimiz varmaz. Onları tecrübe ettik ve doğruyu arayan kimseler olduklarını gördük." (Aynı eser, 480.)

Şiaya gelince, İslâm tarihinde ilk defa ortaya çıkan büyük siyasî bir fırka olması dolayısıyla, yalnız Ali taraftarlarını değil, aynı zamanda o devre kadar sür'atle genişleyen İslâm hâkimiyetinden korkuya ve dehşete düşmüş yabancı unsurları da bünyesinde toplamış bulunuyordu. Bunlar İslâm aleyhine teksif ettikleri emellerini, zulme uğramış olan Ali ve evlâdı veya ehl-i beyt adına tahakkuk ettirmek yolunu tutmuşlardı. Ali taraftarlığı yahut sevgisi, bu emellerin gerçekleştirilmesi için elverişli bir perde olmuştu.

Ali İbn Ebu Talib'in devletin merkezini Hicaz'dan Kûfe'ye nakletmesi, Irak'ın bir Şia merkezi hâline gelmesini sağlamış, aynı zamanda, İslâm inanç ve itikadının, Irak'ta hâkim eski Fürs inanç ve itikadıyla karışarak yeni bir Şia akaidinin doğmasına yol açmıştır. Fürsler, verasetle intikal eden hükümdarlık idaresine alıştı; İslâmiyetin getirdiği hür seçim sistemini bilmiyorlardı. Bu alışkanlığın, Irak'a hâkim olan Şia üzerindeki en büyük tesiri, Peygamber'den sonra imamet ve hilâfetin Ali'ye geçmesi görüşü üzerinde tecelli etti. Keza Fürslere göre hükümdar mukaddes bir varlıktı; bu görüş, Şia arasında Ali ve evlâtları hakkında ortaya çıktı. Nitekim Şiaya göre imama itaat vaciptir; çünkü bu Allah'a itaat demektir. (Ahmed Emin, *Fecru'l-İslâm*, 271.) Keza Şianın bazı kollarında görülen ve Ali'nin nübüvvet ve hatta ulûhiyetini ortaya koyan inançlar da aynı tesirin neticelerinden başka bir şey değildir. (el-Bağdâdî, *el-Fark beyne'l-firak*, 18, 152.)

Bu çeşit İslâm dışı inançlarla ortaya çıkan ve Irak'a hâkim olan Şianın, İslâm devleti içerisinde varlığını koruyabilmesi için, inanç ve itikadını İslâmî göstermek istemesi tabiidir. Bu ise, inançlarının Kur'an-ı Kerim'e ve Hazreti Peygamber'in hadislerine uygunluğunu ispat etmekle mümkün olur. Eğer Kur'an içerisinde görüşlerine uygun bir hüküm bulabilirlerse, bu, onlar için elbette büyük bir kazanç olmak icap eder. Fakat böyle bir hüküm bulunamazsa, yeni bir Kur'an ayeti icat etmek mümkün olmadığına göre, bunu hadis üzerinde denemekten başka çıkar yol yoktur. Nitekim Şia, İslâm dışı görüşlerini teyit edebilmek için, ne Kur'an-ı Kerim'de ve ne de Hazreti Peygamber'in hadisleri arasında bir nass bulabilmiş, fakat zaman zaman uydurup halk arasında yaydıkları uydurma hadislerle görüşlerini takviye etmeye çalışmışlardır.

Şianın hadis vaz'ındaki önderliği, meşhur Şiî imamlardan İbn Ebu'l-Hadid tarafından da açık bir dille itiraf edilmiş ve şöyle denilmiştir: "Bil ki, fezail ile ilgili yalan hadislerin aslı Şia cihetinden gelmiştir. Onları hadis vaz'ına sevkeden amil, hasımlarının düşmanlığı idi... Ne

zaman ki Bekriye Şianın bu faaliyetini gördü, onlar da kendi imamları hakkında Şianın hadislerine mukabil başka hadisler vazettiler." (*Şerhu Nechi'l-Belâğa*, 3/26-27.)

Şia, hadis vaz'ını bir meslek hâline getirdikten sonra, merkez ittihaz ettikleri Irak'ın, uydurma hadislerin beşiği hâline gelmiş olacağını tahmin etmek güç değildir. Nitekim Medineliler, bu sebepten Iraklıların rivayet ettikleri hadisleri ihtiyatla karşılamışlar, daha doğrusu onlardan "tevakkî" etmişlerdir. (ez-Zehebî, *el-Muntekâ min Minhâci's-Sunne*, 88.) Yine bu sebepten, meşhur imam Malik İbn Enes, Irak ehlinin hadislerini ehl-i kitabın hadisleri ayarında görmüş, "onları tasdik de etmeyiniz tekzip de" diyerek bu ülkede rivayet edilen hadislerden korunmak gerektiğini hatırlatmıştır. (Aynı yer.) Aynı İmamın nazarında Irak bir "daruz-zarb" idi; para basar gibi burada hadis imal ediliyor ve piyasaya sürülüyordu. Malik İbn Enes bunu ifade etmek için "Iraklılar gece basarlar, gündüz harcarlar" demiştir. (Aynı yer.)

Şia tarafından vazedilen hadislerin büyük bir kısmı, Ali'nin menakıbi ile ilgili olduğu gibi, bazıları da Muaviye ve Emevî sülâlesini, Ali'ye tekaddüm eden diğer üç halifeyi ve bazı sahabîleri zemetmek gayesini güdüyordu. Fakat her şeyden önce üzerinde durdukları husus, Hazreti Peygamber'in kendisinden sonra hilâfeti Ali İbn Ebu Talib'e vasiyet ettiğini ispat edebilmektir. Bu konuda pek çok hadis uydurmuşlardır. Misal olmak üzere bunlardan bazılarını zikretmekte fayda vardır:

"Selman'dan rivayet edilmiştir: Hazreti Peygamber'e vasisinin kim olduğunu sordum. Buyurdu ki: Vasim, sırdaşım, ehlim içinde halifem ve kendimden sonra bıraktığım en hayırlı insan Ali'dir." (es-Suyûtî, *el-Leâli'l-Masnûa fi'l-Ehâdisi'l-Mevzûa*, 1/358.)

"Ebu Bureyde babasından rivayet etmiştir: Her nebinin bir vasisi vardım. Benim vasim ve varisim de Ali'dir." (Aynı eser, 1/359.)

Enes İbn Malik'ten rivayet edilmiştir: Hazreti Peygamber devrinde bir yıldız kaymıştı. Allah'ın Elçisi buyurdu ki: Şu yıldız bakın; kimin evine düşerse, o, benden sonraki halifemdir. Baktık: Yıldız Ali İbn Ebu Talib'in evine düştü..." (Aynı eser, 1/357.)

Ali İbn Ebu Talib'in hilâfet ve imametini, uydurdukları hadislerle ispat etmeye çalışan Şiîler, onun faziletine dair de bir çok hadis uydurmuşlardır. Misal olarak bunlardan da birkaç hadis zikredebiliriz:

"İbn Mesud'dan rivayet edilmiştir: Ali'ye bakmak ibadettir." (Aynı eser, 1/343.)

"İbn Abbas'tan rivayet edilmiştir: Ben ilmin şehriyim; Ali de bu şehrin kapısıdır. İlim isteyen kapıya gelsin." (Aynı eser, 1/329.)

"Ali İbn Ebu Talib'ten rivayet edilmiştir: Sen ve şian cennettedir." (Aynı eser, 1/379.)

"Ebu Said el-Hudrî'den rivayet edilmiştir: Kıyamet günü gelince Allah bana ve Ali'ye diyecektir ki: Sizi sevenleri cennete, size düşman olanları da cehenneme sokun." (Aynı eser, 1/381.)

Şiîler, Ali İbn Ebu Talib hakkında uydurmuş oldukları bu çeşit hadislerle onun değerini yüceltmek ve dolayısıyla hilâfet ve imamet meselesinde ona diğer halifelerden önce mutlak bir hak tanımak ve bunu ispat etmek gayesini gütmüşlerdir. İbn Teymiye'nin de dediği gibi, aslında, Ali'nin faziletleri sayılamayacak kadar çoktur; fakat Şia bunlarla iktifa etmemiş, onun için akla hayale gelmedik faziletler düzmüşler ve bunları Hazreti Peygamber'e söyleterek en büyük cürmü işlemişlerdir. (ez-Zehebî, *el-Muntekâ min Minhâci's-Sunne*, 480.) Bu bakımdan Şiîleri

hadis tarihinde ilk vaz (uydurma) kapısını açan mezhep olarak kabul etmemek ve yukarıda zikri geçen *Nechu'l-Belâğa* şarihi İbn Ebu'l-Hadid'e hak vermemek mümkün değildir. Ne var ki Şia, bu kapıyı açmakla beraber, vaz işi yalnız onlara münhasır kalmamış, diğer mezhepler de kendi görüşlerini ve inançlarını aynı yoldan yaymaya başlamışlardır. Bu faaliyet tabiatıyla uzun müddet devam etmiştir. Ancak İslâm dininin en mühim kaynağı olan hadislerin büyük bir tehlike ile karşı karşıya geldiğini daha başlangıçta fark eden hadisçiler, hadis vaz'ına karşı ilk ve en mühim tedbir olarak, hadis aldıkları ravilerin kimliklerini, hâl ve meşreplerini araştırmaya ve onlara, rivayet ettikleri hadisleri kimlerden aldıklarını sormaya başlamışlardır. Aynı zamanda sıhhatini tespit ettikleri hadisleri, daha sistemli bir şekilde büyük hacimli kitaplarda toplamak suretiyle, onların daha emin bir şekilde muhafaza edilmelerini sağlamışlardır. Bu faaliyet neticesinde, bir taraftan hadisin rivayet ve tahammül kaidelerini, ravilerin şartlarını cerh ve ta'dilin hükümlerini tespit eden yeni bir ilim teşekkül etmeye başlarken, diğer taraftan her Müslümanın güvenle başvurabileceği sahih hadis kitapları telifine hız verilmiştir. Hicretin ikinci asrı, bu faaliyetlerin yoğunluk kazandığı bir asır olarak görülür.⁷⁹²

Yaşar Kandemir de *Mevzû Hadisler* adlı eserinde şöyle der:

İslâm'da tedavisi mümkün olmayan büyük ihtilâf ve tefrikaların çıkmasında en büyük rolü oynamış olan Yahudi Abdullah b. Sebe (v. 40/660 civarı), tarih sahnesinde çoğu zaman müfrit bir Şîî kisvesine bürünmüş olarak görünür. Onun bu hüviyeti, fitnenin başlamasıyla ortaya çıkan siyasî firkalardan hangisinin, geniş çapta hadis imali hareketine ilk olarak başladığını tespit etmede faydalı olacaktır.

Siyasî partilerin her şeyden önce, etrafına topladıkları başkanlarının üstün taraflarını anlatarak propagandaya başladıkları bilinen bir husustur. Bunun yanında ileri gelen Şîî imamlarından İbn Ebu'l-Hadid (v. 655/1257)'in "Şunu bil ki, fezail ile ilgili uydurma hadisler, ilk defa Şia tarafından ortaya konmuştur. Onlar, önce Hz. Ali hakkında muhtelif hadisler uydururlar." demiş olduğu dikkate alınır, bu hareketin Şîîler tarafından başlatılmış olduğu kolayca tahmin edilebilir. İbn Sebe'nin, daha Hz. Osman'ın sağlığında, Hz. Ali adına harekete geçmiş olması da bu düşünüşe büyük çapta imkân vermektedir.

Prensipieri Peygamber sözünün otoritesine dayandırılmış davaların daha çok yaşama ve taraftar toplama şansına sahip olacağını bilen İbn Sebe, İslâm'a taban tabana zıt birtakım iddialarla ortaya çıkmaktan çekinmemiştir. Makrizî (v. 845/1441)'nin de söylediği gibi bu meşhur Yahudi dönmesi, Hz. Ali'nin Hz. Peygamber'in vasîsi ve halifesi olduğunu, öldükten sonra dünyaya tekrar döneceğini veya öldürülmeyip hâlâ yaşamakta olduğunu, onda ilâhî bir taraf bulunduğunu, bulutta gizlendiğini ve gök gürültüsünün onun sesi olup şimşegin de ona kamçı vazifesi gördüğünü ileri sürüyordu.

Bu iddialardan ilki olan, Hz. Ali'nin vesayeti meselesi, her şeyden önce ilk iki halifenin olduğu kadar, Hz. Osman'ın da bu makama haksız bir surette geldiğini veya daha sonra hilâfet iddiasında bulunacak olanların tezlerinde isabetsiz olduklarını söyleyebilmek için ortaya konmuştur. Bu habere göre Hz. Peygamber, Veda Haccı'ndan yüz binden fazla ashap ile birlikte dönerken Gadiru Humm'da bir müddet duruyor ve Hz. Ali'nin elini tutarak onlara hitaben "Ali, benim vasim, kardeşim ve benden sonraki halifemdir. Onun sözlerini dinleyiniz ve itaat ediniz." diyor. Fakat, iddiaya göre, sahabîler bu hadisi kasten gizleyerek Hz. Ebu Bekir'i halife seçiyorlar.

⁷⁹² Talât Koçyiğit, *Hadîs Tarihi*, İlmî Yayınlar, Ankara 1981, 106-112.

Batıl fırkaların en yalancısı olarak bilinen Şianın, bizzat Hz. Peygamber tarafından Hz. Ali'nin halife tayin edildiğine inandırmak için sebep-i nüzul dahi uydurmak suretiyle iddialarını Kur'an ayetiyle ispata gayret sarf ettikleri de olmuştur. Abdullah b. Abbas'ın rivayet ettiğini söyledikleri bu uydurma hadise göre Hz. Peygamber, miractan döndüğü gecenin sabahında, müşahede ettiği harikulâde hâlleri halka anlatırken Mekke üzerine bir yıldızın düştüğü görülüyor. Bunun üzerine Hz. Peygamber, bu yıldız kimin evine düşmüşse, o, benden sonraki halifemdir, buyuruyor. Yıldızın Hz. Ali'nin evine düştüğü anlaşılınca, Hz. Peygamber'in hissî davranışını ifade etmek kastıyla Mekkeliler: "Muhammed yanıldı ve doğru yoldan saptı. Ehlibeytine kapılarak amcasının oğlunun tarafını tuttu." diyorlar. Bunun üzerine derhâl: "...sizin arkadaşınız yanılmadı, sapmadı, aldanmadı. O arzu ile söz söylemez..." diye başlayan Necm suresinin ilk ayetleri nazil oluyor. Bu suretle Hz. Peygamber'in, kendinden sonraki ilk halifenin Hz. Ali olacağını söylemekle yanılmadığı anlaşılıyor, üstelik Hz. Ali'nin hilâfeti Kur'an ayetiyle de tevsik edilmiş oluyordu.

Şîî kılıklı Sebe'lerin, Hz. Ali hakkında uydurdıkları ölçsüz birçok sözün arasında, Peygamber'den sonra gelecek bir nebi olduğunu, Selman-ı Fari'si diliyle rivayet ettikleri de olmuştur. Onların bu ölçsüzce uydurmalarına temas eden Goldziher, "Alici hevesat taraftarlarının kasıtlı faaliyeti, fırka hadisleri icadında, sabit bir mukaddes metin tefsirinde olduğundan daha da kayıtsız faaliyette bulunduğu serbest bir saha bulabilmiştir." diyor. Bu serbesti iledir ki, Hz. Ali'ye bir taraftan bu imtiyazları bol bol verirken, diğer taraftan onu Hz. Ebu Bekir ve Hz. Ömer ile mukayese cihetine giderek Peygamber diliyle onları tahkir etmek istemişlerdir. Mutedil bir Şîî âlimi olarak bilinen İbn Ebu'l-Hadid (v. 655/1257)'in "Hz. Ali'nin insanların en faziletlisi olduğuna inanmaktayız. Bununla beraber onun fazileti hakkında uydurulmuş bazı haberler de mevcuttur" diye itiraf ettiği sözler, Hz. Ali'yi, Hz. Ebu Bekir ile Hz. Ömer'den üstün sayan Mufaddile grubunun bu bapta ne kadar ileri gittiğini tahmine imkân vermektedir. Kûfe minberinden bizzat Hz. Ali'nin "Benim Hz. Ebu Bekir ve Hz. Ömer'den üstün olduğumu iddia eden birini elime geçirirsem, ona, müfteriye tatbik edilen had cezasını veririm." demiş olmasına rağmen, "Aliyyun hayru'l-beşer men ebâ fekad kefer" (Ali, insanların en faziletlisidir, bunu kabul etmeyen kâfirdir) gibi kafiyeli birtakım uydurmalarla inatlarında ısrar etmişlerdir.

Taraftarlarına moral takviyesi yapmak veya daha fazla taraftar kazanmak maksadıyla Şîîlerin faziletlerini ifade eden hadislerle elbette ihtiyaç vardı. Bu sebeple piyasaya Hz. Ali taraftarlarının nail olacakları lütufları beyan eden sözde hadisler sürülmeye başlandı. Kıyamet gününde Hz. Ali'yi sevenlerin hemen Cennete, sevmeyenlerin derhâl Cehenneme gönderileceğini, o dehşetli günde Şîîlere küçük-büyük günahlarının hesabını sormak bir tarafa, onların seyyiatının dahi hasenata tedbil edileceğini, hatta Allah Tealâ'ya isyan bile etmiş olsa, Hz. Ali'yi sevmesi sebebiyle kimsenin azap görmeyeceğini müjdeleyen kutsî hadisler imal edildi. (...)⁷⁹³

4.6.6. NUR RİSALELERİ'NİN İMAN, KUR'AN VE HZ. ALİ İLE ÖZDEŞLEŞTİRİLMESİ

Ayet ve hadislerin, Hz. Ali'ye isnat edilen kasidelerin, velî kullara izafe edilen çeşitli sözlerin... *Nur Risaleleri*'ndeki ebcedî ve cifrî tefsirlerin amacı ve sonucu aşağıdaki hükümlere varabilmektir:

⁷⁹³ Kandemir, *Mevzû Hadisler*, DİB Yayınları, Ankara 1984, 32-34. Alıntındaki kaynaklar için aynı kitaba bakılmalıdır.

*Demek bize ilişen, doğrudan doğruya îmana tecavüz eder.*⁷⁹⁴

*Evet muhakememiz şahsımla alâkadar olmaktan ziyade, RİSALE-İ NURUN muhâkemesidir. Risale-i Nur ise, Kur'an-ı Mu'ciz-ül-Beyanın semavî ve kudsî hakaikinin tereşşuhatı olmak hasebiyle, o yüksek eserlerdeki kıymet, doğrudan doğruya Kur'ana âittir. Şu halde, muhakeme de Kur'anın muhakemesidir.*⁷⁹⁵

*(...) Risale-i Nur'a hücum edilmez. O doğrudan doğruya Kur'an'a bağlanmış ve Kur'an dahi arş-ı a'zamla bağlıdır. Kimin haddi var, elini oraya uzatsın ve o kuvvetli ipleri çözsün.*⁷⁹⁶

*Risale-i Nur, Kur'ân'ın malıdır. Kur'ân-ı Hakîm'den süzölmüştür. Kur'an ise, Arşî Ferşle bağlayan bir zincir-i nûranidir... Kimin haddi var ki ona el uzatsın.*⁷⁹⁷

*Risale-i Nur'un arkasında otuzüç âyât-ı Kur'aniye işârâtı ve Hazret-i İmam-ı Ali Radiyallahu Anh'in üç kerâmât-ı gaybiye ile ihbârâtı ve Gavs-ı A'zâm'ın sarahate yakın şehâdeti var. Ona hücum, bunlara hücmdür.*⁷⁹⁸

*Bütün beşeriyet, Kur'âna ve dolayısıyla asrımızda onun mânevî i'cazını ispat ve beyan eden Risale-i Nur'a muhtaçtır.*⁷⁹⁹

*Evet bu asırdaki insanları saadete kavuşturacak eser ancak Risale-i Nur'dur. Bu hüküm Nur Risalelerini okuyanların kat'i bir hükmüdür. (...) Nasıl Kur'an-ı Kerim'e sarılanların dünya ve âhiretleri mamur olursa; O'nun parlak ve yüksek bir tefsiri olan Risale-i Nur'u okuyup amel edenler de hakiki saadete erişeceklerdir.*⁸⁰⁰

4.6.7. NURCULAR KABRE İMANLA GİRERLER, CENNETLİKTİRLER (?)

*(...) işaret ve beşaret-i Kur'aniyede ifade eder ki: "Risale-i Nur dâiresi içine girenler, tehlikede olan îmanlarını kurtarıyorlar ve îmanla kabre giriyorlar ve Cennete gidecekler." diye müjde verirler.*⁸⁰¹

Evet, Risale-i Nur'un bu dehşetli zamanda kazandırdığı iki netice-i muhakkakası, her şeyin fevkindedir; Başka şeylere ve makamlara ihtiyaç bırakmıyor.

⁷⁹⁴ *Kastamonu Lâhikası*, 144, Yirmiyedinci Mektubdan/Azîz, Sıddık Kardeşlerim!

⁷⁹⁵ *İşârâtü'l-l'caz*, 333, Birkaç Defa Beraet Kazanan Risale-i Nur'un Birkaç Vilâyette Haksız Müsaderesine Dâir, Nur'un Yüksek Bir Talebesinin Mahkemesindeki Müdafaasından Bir Parçadır.

⁷⁹⁶ *Tarihçe-i Hayat*, 381, Denizli Hayatı/Bediüzzaman Said Nursî'nin Denizli Mahkemesinde Yaptığı Müdafaadan Bazı Kısımlar; 535, Afyon Hayatı/Bediüzzaman Said Nursî'nin Afyon Mahkemesi/Büyük Müdafaatından Parçalar/Altıncı Esas; *Şuâlar*, 241, Onikinci Şua/Denizli Mahkemesi Müdafaatından; *Siracü'n-Nür*, 188, Denizli Müdâfası/En mühim parça budur. Bir cum'a gününün, birkaç saatinin mahsülüdür/Altıncı Esas.

⁷⁹⁷ *Tarihçe-i Hayat*, 651, Din Düşmanları ve Ehl-i Dalâlet Tarafından Nur Talebelerine Yapılan Son Taarruzlara Mukabil, Üniversite Nur Talebelerinin Tedâfûî Bir Tarzla Âcizâne Bir Müdâfaası Olarak Nur Kardeşlerimize Arz Ediyoruz.

⁷⁹⁸ *Müdâfaalar*, 104, Denizli Müdâfâsı/Efendiler, Hâkimler.

⁷⁹⁹ *Tarihçe-i Hayat*, 666, Risale-i Nur ve Hariç Memleketter.

⁸⁰⁰ *Rehberler*, 134, Gençlik Rehberi/Risale-i Nur Nedir?

⁸⁰¹ *Tarihçe-i Hayat*, 277, Kastamonu Hayatı/Âhiret Kardeşlerime Mühim Bir İhtar.

*Birinci Neticesi: Sadakat ve kanaatla Risale-i Nur dairesine giren, îmanla kabre gireceğine gayet kuvvetli senetler var.*⁸⁰²

*(...) kerametkârane ve takdirkârane İmam-ı Ali'nin (R.A.) üç ihbarı ve keramet-i gaybiye-i Gavs-ı Âzam'daki (K.S.) tahsînkârâne ve teşvikkârâne beşareti ve Kur'an-ı Mu'ciz-ül-Beyan'ın kuvvetli işaretle o hâlis şâkirdler ehl-i saadet ve ashab-ı Cennet olacaklarına müjdesi pek kat'î isbat ederler.*⁸⁰³

*İşârât-ı Kur'aniye'nin, yirmialtıncı âyetinin fe'î'l-cenneti hâlidîne sırrıyla, "Risale-i Nur talebeleri, îman ile kabre gireceklerdir" tebşîratının (...)*⁸⁰⁴

⁸⁰² *Tarihçe-i Hayat*, 312, Kastamonu Hayatı/Bir cüz'î hadise münasebetiyle İnebolu'ya yazılan ve o gibi çirkin hadiseleri köküyle kesen bir mektubun suretidir.

⁸⁰³ *Tarihçe-i Hayat*, 319, Kastamonu Hayatı/Kastamonu'daki Kardeşlerimize Hitaben Yazılan Bir Hakikattir. Belki Size de Faidesi Var Diye Gönderdim.

⁸⁰⁴ *Kastamonu Lâhikası*, 47, Yirmiyedinci Mektubdan/Ahmed Nazif'in bir fıkrasıdır.

5. BÖLÜM

NUR RİSALELERİ'NDE HADİSLER

"Şu şu kadar zina etmek, benim için Eban b. Ebu Ayyaş'tan hadis rivayet etmekten daha iyidir."

İmam Şu'be b. el-Haccac el-Hezdi⁸⁰⁵

*Nur Risaleleri'*nde birbirine karıştırılmış sahih, zayıf, mevzu birçok hadis ve rivayet yer almaktadır. Birkaç istisna dışında, bunların kaynağı belirtilmemiştir. Bazılarının Arapça metni tercümesiyle beraber verilmiş, bazılarının da sadece tercümesi ya da mealiyle yetinilmiştir. Arapça metnin verilip, tercümesinin/manasının verilmediği de olmuş veya tercüme/mana başka bir yerde zikredilmiştir. Bu hadisler; tahric, talik ve tashih yönünden ehlinin uğraş vermesi gereken bir alan durumundadır. Bunu yaptığımıza dair bir iddiamız yoktur.

Biz, gücümüz miktarınca *Nur Risaleleri'*ndeki hadis ve rivayetleri araştırdık, bunların zayıf ve mevzularını gösterdik. Yanlış rivayetleri düzelttik, rivayetlerdeki eksikliğe veya fazlalığa işaret ettik. Arapça metnin olmadığı rivayetleri incelerken metinlerini de eklemeye gayret gösterdik. Sahih veya mevzu olarak bulamadığımız birçok hadis oldu. Bunlar hakkında herhangi bir şey yapmadık. Bunlar, *Nur Risaleleri'*nde dağınık durumda ise de, çoğunlukla *Mu'cizât-ı Ahmediye Risalesi'*nde yer almaktadır.

Ele alınan hadislerin yorumuna girişmedik. Ancak, birçok hadisi de *Nur Risaleleri'*ndeki yorumlarıyla beraber incelemek zorunda kaldık. Mevzu ve zayıf hadis rivayetinin hükmü gibi hadis ilimlerini ilgilendiren bazı konuları, incelemelerimizin arasına dağıttık. Bazen hadis ıstılahlarına da değinmek zorunda kaldık. Bunları dipnotlara aldık. Hadislerin sıralanmasında, *Nur Risaleleri'*ndeki çeviriyi esas alarak alfabetik sistemi takip ettik. Çeviri olmadığında, metnin *Nur Risaleleri'*nde yer aldığı kadarının çevirisini koyduk.

Başka bir bölümde ele alındığında kopukluk oluşturacak, konu itibariyle çok yakın, ama hadisle doğrudan ilgisi olmayan bazı meseleleri de bu bölümde incelemek zorunda kaldık.

Bu bölümü üç başlığa ayırdık:

1. Genel Hadisler,

2. Hz.İsa (a.s.), Mehdî, Deccal, Hristiyanlık, Kıyamet Alâmetleri Hakkındaki Hadisler,

⁸⁰⁵ Nak. İbn Kuteybe, *Te'vilu Muhtelifi'l-Hadîs*, 110. Eban b. Ebî Ayyâş, metrûk bir ravidir.

3. Hz. Muhammed (s.a.v.) Hakkındaki Hadisler.

Araştırmalarımız neticesinde, Said Nursî'nin herhangi bir hadis ve mevzuat kitabını ciddî bir şekilde okuduğuna dair bir kanaat bizde hâsıl olmamıştır. Onun bu konudaki bilgisi, bir eğitime ya da araştırmaya dayalı da değildir. Zaten, kendisi de bunu risalelerinin muhtelif yerlerinde belirtmektedir.⁸⁰⁶

5.1. GENEL HADİSLER

5.1.1. ALLAH'IM ONUN İZİNİ KES!

*Resûl-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm namaz kılariken, hırçın bir çocuk, namazını kat'edip geçtiğinden, Resûl-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm اللهم اقطع اثره demiş. Ondan sonra çocuk daha yürümemiş öyle kalmış, hırçınlığının cezasını bulmuş.*⁸⁰⁷

Hadisi Ebu Davud rivayet etmiştir.⁸⁰⁸ Bu rivayette, Peygamber'in önünden çocuğun eşek üzerindeyken geçtiği belirtilmektedir. Said Nursî bunu zikretmemiştir. Ebu Davud'un aynı bapta rivayet ettiği bir hadis daha vardır ki, Said Nursî'nin naklettiği hadis bu olsa gerektir. Rivayet şöyledir:

Peygamber (s.a.v.) bir gün Tebük'te bir hurma ağacının yanında konaklamış ve "Bu (hurma ağacı), bizim kible (cihetindeki sütte)mizdir" buyurmuş, sonra da namaza durmuştu. Ben de çocuk hâlimle koşarak geldim ve Peygamber'le hurma ağacının arasından geçtim. Bunun üzerine Peygamber de: "O, bizim namazımızı kesti, Allah da onun izini kessin!" buyurdu. Ben de bugüne kadar bir daha ayağa kalkamadım.⁸⁰⁹

Her iki hadiste de meçhul raviler vardır. Birinci hadiste bir meçhul ravi varken, ikincisinde iki ravi meçhuldür. Bu yüzden her iki hadis de zayıftır.⁸¹⁰

Said Nursî, bu hadisi *Mucizat-ı Ahmediye Risalesi*'nde nakletmiş, dolayısıyla olayı Peygamberimizin mucizelerinden biri olarak takdim etmiştir. Oysa, Peygamber (s.a.v.)'in mucizeleri böyle zayıf rivayetlerle ispatlanmaktan müstağnidir.

Ayrıca, bu zayıf hadis, bu konudaki sahih rivayetlere de muarızdır:

İbn Şihab ez-Zührî şöyle demiştir: "Namazı hiçbir şey kesmez."⁸¹¹

⁸⁰⁶ Örneğin bak. *Kastamonu Lâhikası*, 73, Yirmiyedinci Mektubdan/Risale-i Nur talebelerinin hasları olan sâhib ve vârisleri ve haslarının hasları olan erkân ve esasları olan kardeşlerime bu günlerde vuku' bulan bir hâdise münâsebetiyle beyan ediyorum ki (...); *Mektubat*, 179, Ondokuzuncu Mektup/Mu'cizat-ı Ahmediyye/Bir İkrâm-ı İlâhî ve Bir Eser-i İnyet-i Rabbaniye.

⁸⁰⁷ *Mektubat*, 130; Zülfikar Mecmuası, 253, Ondokuzuncu Mektup/Mu'cizat-ı Ahmediyye/Onüçüncü İşaret.

⁸⁰⁸ *Ebû Dâvud*, Salât, 109/705-706.

⁸⁰⁹ *Ebû Dâvud*, Salât, 109/707.

⁸¹⁰ Necatî Yenieli – Hüseyin Kayapınar, *Sünen-i Ebî Dâvud Terceme ve Şerhi*, Şamil Yayınevi, İstanbul 1987, 3/81-82.

Ebu Said el-Hudrî (r.a.)'den demiştir ki: Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

"Namazı hiçbir şey bozamaz. (Bununla beraber, siz yine de) gücünüz yettiğince (önünüzden geçene) engel olmaya çalışınız. Çünkü o, şeytandan başka bir şey değildir."⁸¹²

Ali b. Ebu Talib (r.a.) ve Abdullah b. Ömer (r.anhuma)'den rivayet edildiğine göre; demişlerdir ki:

"Namaz kılan kimsenin önünden geçen hiçbir şey, namazını kesmez."⁸¹³

5.1.2. ALLÂHUMME SALLİ 'ALÂ SEYYİDİNÂ (...)

« اللهم صل على سيدنا محمد الذي قال أصحابي كالنجوم بأيهم اقتديهم اهتديتم
وخير القرون قرنى وعلى آله وصحبه وسلم. »⁸¹⁴

Sözler'deki bu salâvatın mealî şudur:

"Allahım, 'Ashabım yıldızlar gibidir. Hangisine uysanız hidayete erersiniz. Asırların en hayırlısı da benim asırımdır.' diyen Efendimiz Muhammed'e, âline ve ashabına salât ve selâm et!"

Said Nursî'nin, Hz. Peygamber'e isnat ettiği söz, ilâvelerle ve değişik olarak *Ramuz*'da da yer almaktadır: "Allah'ın Kitabından size verilenle amel etmek gerekir ve onu terkte kimse için mazeret yoktur. Eğer Allah'ın Kitabında (bir hüküm) yoksa benden cari olmuş sünnete bakılır. Benden cari olmuş sünnette de yoksa ashabımın dediğine bakılır. Muhakkak ki, ashabım gökteki yıldızlar mertebesindedir. Hangisine tutunsanız hidayete erersiniz ve ashabımın ihtilâfı sizin için rahmettir."⁸¹⁵

Gümüshanevî, bu hadisi Beyhakî'nin *el-Medhal*'de, Hatib'in *Tarih*'te, İbn Asakir'in ve Deylemî'nin İbn Abbas'tan rivayet ettiklerini ve hadisin zayıf olduğunu belirtir.⁸¹⁶

Salâvattaki hadisin, "Ashabım yıldızlar gibidir. Hangisine uysanız hidayete erersiniz." kısmı için Muhammed b. Lütfî es-Sabbâğ, *Alî el-Kârî'nin Mevzûât'ının Tahkîk ve Ta'likî*'nde der ki: "Aclûnî Keşfu'l-Hafa'da (1/132) dedi ki: 'Bunu Beyhakî, Deylemî'ye isnaden İbn Abbas'tan rivayet etti. İbn Abdülberr de *Camiu'l-İlim*'de (2/91), Cabir'den rivayet etti ve dedi ki: 'Bu isnat, kendisiyle hüccet getirilecek kuvvette değildir.' Şeyh Nasır Elbanî ise, senesinde Selâm b. Selim'in yer alması sebebiyle

⁸¹¹ *Buhârî*, Salât, 105/150.

⁸¹² *Ebû Dâvud*, Salât, 114/719.

⁸¹³ *Muvatta'*, Sefer, 11/40.

⁸¹⁴ *Sözler*, 462, Yirmiyedinci Söz'ün Zeylinin Sonu.

⁸¹⁵ *Râmûz*, 2/450.

⁸¹⁶ *Râmûz*, aynı yer.

hadisin mevzu olduğu kanaatindedir. O, hadisin zaafının sebebidir ve yalanla itham edilmiştir. (bak. *Silsiletü'l-Ehadisi'z-Zaife*, 1/79.)⁸¹⁷

Bu söz, hadis-i kutsî şeklinde de rivayet edilmiştir: "Rabbime, ashabımın benden sonraki ihtilâflarını sordum. Bana vahyetti ki: 'Ya Muhammed! Senin ashabın, benim indimde, gökteki yıldızlar gibidir. Bazısı, bazısından daha parlaktır. (...)"⁸¹⁸

Gümüshanevî'nin belirttiğine göre bunu, Ebu Nasr rivayet etmiş ve garip olduğunu belirtmiştir. Deylemî, *Emalî*'de Nizamü'l-Mülk ve Rafîi de Hz. Ömer'den rivayet etmişlerdir. (Ravilerden) Abdurrahim b. Zeyd el-Ammî ve babası, zayıftırlar.⁸¹⁹

Aliyyu'l-Karî, "Ashabımın ihtilâfı sizin için rahmettir." rivayetinin (Deylemî'nin) *Musnedu'l-Firdevs*'te 'Cüveybir (جويبير), Dahhak, İbn Abbas' tarikiyle yer aldığını belirtir.⁸²⁰ Sabbağ ise, (Hafız Safıyyüddin Ahmed b. Abdullah Hazrecî'nin) *Hulâsatu'l-Hazrecî*'de⁸²¹ bu adamın Cüveybir b. Said el-Ezdî Ebu'l-Kasım olarak zikredildiğini; İbn Main'in, onun hakkında "zayıftır" dediğini not eder.⁸²²

5.1.3. BAZI PEYGAMBERLER ÇOBANLIK YAPMIŞLAR.

*Hem Barla, hem Isparta, hem Emirdağ'da çobanlara derdi: "Bu hayvanlara bakmak, büyük bir ibadettir. Hattâ, bazı Peygamberler de çobanlık yapmışlar." Daimî hizmetinde bulunan talebeleri.*⁸²³

Said Nursî, bu hadisi çobanlara yanlış nakletmiştir, çünkü çobanlığı bazı peygamberler değil, her peygamber yapmıştır.

Cabir b. Abdullah (r.a.) şöyle demiştir:

Bizler, Resulullah ile misvak ağacının olgun yemişlerini topluyorduk. Resulullah (s.a.v.):

-Bunun siyah olanını alınız, çünkü böylesi en hoş olanıdır, buyurdu. Sahabîler:

-Sen koyun güder miydin (de bunu biliyorsun)? diye sordular. Resulullah (s.a.v.) da:

-Her peygamber muhakkak koyun çobanlığı yapmıştır, buyurdu.⁸²⁴

⁸¹⁷ Sabbâğ, *Tahkik ve Ta'lik*, 372, 2. dipnot.

⁸¹⁸ *Râmûz*, 1/293.

⁸¹⁹ *Râmûz*, aynı yer.

⁸²⁰ Aliyyu'l-Karî, *Esrâru'l-Merfû'a*, 110.

⁸²¹ Rical kitabıdır.

⁸²² Sabbâğ, *Tahkik ve Ta'lik*, 110, 2. dipnot.

⁸²³ *Tarihçe-i Hayat*, 442. Emirdağ Hayatı/Üstad Gelenlerle Ne Konuşurdu?/Hâşiye.

⁸²⁴ *Buhârî*, Enbiyâ, 31/80.

5.1.4. BENİM İNSANLARA CENÂB-I HAK TARAFINDAN Bİ'SETİM (...)

Hem hadsiz salât ve selâm ol Peygamberimiz Muhammed Mustafa Aleyhissalâtü Vesselâm üzerine olsun ki, demiş: جنت لأتمم مكارم الأخلاق Yâni "Benim insanlara Cenâb-ı Hak tarafından bi'setim ve gelmemin ehemmiyetli bir hikmeti, ahlak-ı haseneyi ve güzel hasletleri tekmil etmek ve beşeri ahlâksızlıktan kurtarmaktır."⁸²⁵

Hadis, *Muvatta'* da şöyledir:

⁸²⁶« بعثت لأتمم حسن الأخلاق. »

Hadisin anlaşılır mealî ise şöyledir: "Ben, güzel ahlâkı tamamlamak için gönderildim."

Said Nursî, hadisteki "buistu" kelimesini "ci'tu"; "husne'l-ahlâk" ibaresini de "mekârime'l-ahlâk" şeklinde rivayet etmiştir. Gariptir, hadisin tercümesinde ise hem "bi'set", hem de "ahlâk-ı hasene" kelimelerine yer vermiştir.

Müstedrek'te Hâkim ve Sünen'de Beyhakî de, « بعثت لأتمم صالح الأخلاق. » lâfzıyla rivayet etmişlerdir.⁸²⁷

Mana ile rivayet etmek, sadece hadis müdevvenatının içermediği hadisler için caizdir. Aksi takdirde, hiç kimsenin herhangi bir musannıfın kitabında yer alan bir hadisin lâfızlarını değiştirerek, onun yerine aynı manayı ifade eden başka bir lâfza yer vermesi doğru değildir. Çünkü, bu ruhsat, sadece lâfızları ezberleyemeyen ve onları aynen aktaramayan kimseler içindir. Yazılı sayfa ve kitaplarda böyle bir durum söz konusu değildir.⁸²⁸

⁸²⁵ *İctimâî Reçeteler II*, 98. Hutbe-i Şâmiye/Arabi Hutbe-i Şâmiye Eserinin Tercümesi.

⁸²⁶ *Muvatta'*, Hüsnu'l-Hulk, 1/8.

⁸²⁷ *Râmûz*, 1/245.

⁸²⁸ Muhammed Ebû Şehbe, *Difâun 'ani's-Sünne: Sünnet Müdafaası*, çev. Mehmed Görmez-Emin Özafşar, Rehber Yayınları, Ankara 1990, 83.

Ebu Şehbe'nin bu ifadesini, Said Nursî'nin birçok rivayetin geçtiği Ondokuzuncu Mektub'un başındaki savunmasını çürütmek için naklettik. Said Nursî, şöyle diyor: *Şu risâlede çok Ehâdis-i Şerîfe nakletmişim. Yanımda kütüb-ü hadîsiye bulunmuyor. Yazdığım hadîslerin lâfzında yanlışım varsa; ya tashih edilsin veyahut "Hadîs-i bilmâna" dır denilsin. Çünkü, kavî-i râcih odur ki: "Nakl-i Hadîs bilmâna câizdir." Yâni: Hadîsin yalnız mânasını alıp, lâfzını kendi zikreder. Mâdem öyledir; lâfzında yanlışım varsa, hadîs-i bilmâna nazariyle bakılsın. (Mektubat, 81, Ondokuzuncu Mektub'un Evveli/İhtar.)*

Tabii ki, mana ile rivayet caizdir ve bunun en kuvvetli delili çevirinin cevazı üzerinde icma edilmiş olmasıdır. Ama bu cevaz, kendini kütüb-ü hadisiyeden bile müstağni gören, hadis metninde kasdî tasarruf ve manasını tahrif eden ehl-i idrac için geçerli değildir. Kitabımızda gösterileceği üzere, Said Nursî'nin nakilleri, mana ile rivayet tarzından ziyade; hadisin manasını bozan, yaptığı kısaltmalar veya ilâveler ve metinle iç içe geçmiş sakat teviller ile hadisi muharref hâle getiren bir tarzdadır.

"(...) (Hadisleri mana ile rivayet etmek) lâfızları hatırlayan ve bunlar üzerinde tasarrufa ehil olan kimseler için caizdir. (...) Nitekim Kadı İyaz, bu konu ile ilgili olarak şöyle demiştir: Eskiden ve hâlen, birçok râvilerde vâki olduğu gibi, iyi rivayet ettiğini zannedip de iyi rivayet etmeyen kimselerin hadîse musallat olmamaları için mana ile rivayet kapısını kapamak lâzımdır." (Koçyiğit, *Hadis İstılahları*, 373.) Lâfzan ve manen rivayet hakkında bak. Müsîr b. Garamullah el-Dümeynî, *Mekâyîsu Nakdi Mütûni's-Sünne: Hadîste Metin Tenkidi Metodları*, çev. İlyas Çelebi-Adil Bebek-Ahmet Yücel, Kitabevi Yayınları, İstanbul 1997, 21-30.)

5.1.5. BEŞİKTEN MEZARA KADAR İLİM PEŞİNDE KOŞUNUZ. İLİM ÇİN'DE DE OLSA BİLE GİDİP ALINIZ.

Bu iki hadisi, Said Nursî'nin avukatı Hulûsi Bitlîsî Aktürk, temyizdeki duruşmada Müdafaanâme'sinde zikretmiş ve bu müdafaaname, içindeki bu iki hadisle birlikte *Müdâfaalar*'a alınmıştır.⁸²⁹

Talât Koçyiğit, bu iki hadisin sıhhati hakkında şöyle demektedir:

Uydurma hadislerden söz edişimizin sebebi, ilim hakkında uydurulmuş bazı hadislerin bilhassa camilerimizde, sık sık tekrarlanması ve tekrarlanırken "Peygamber Efendimiz buyuruyor ki" denilerek, ona isnat edilmesidir. Halk dilinde de şöhret kazanan bu hadislerden bazısı şöyledir:

« اطلبوا العلم من المهد الى اللحد. » "Beşikten mezara kadar ilim talep ediniz."

« اطلبوا العلم ولو بالصين. » "İlim Çin'de de olsa arayınız."

Bazıları, bu hadise başka bir hadis metnini de ekleyerek:

« اطلبوا العلم ولو بالصين فان طلب العلم فريضة على كل مسلم. » "İlmi Çin'de de olsa arayınız; zira ilim talebi her Müslümana farzdır." demişlerdir. (...)

Örnek olarak zikrettiğimiz bu hadislerden hiçbirini sahih hadis kitaplarında görmek mümkün değildir. Aksine, bu hadisler mevzuat adı verilen uydurma hadisler tahsis edilmiş kitaplarda yer verilmiş ve her birinin isnadında bulunan ve hadisçiler tarafından "kezzâb" (yalancı) oldukları tespit olunan ravilere işaret edilerek hadislerin batıl oldukları belirtilmiştir. Yukarıdaki açıklamayı da göz önünde bulundurarak, hadisçiler tarafından mevzu (uydurma) oldukları tespit edilen hadisleri Hazret-i Peygamber'e isnatla tekrarlamaktan ve "her kim, benden, yalan olduğu bilinen bir hadis naklederse, o, yalancılardan biridir" hadisi gereğince yalancı durumuna düşmekten sakınmak gerekir. Şunu da unutmamak gerekir ki, İslâm bizatihi ilimdir ve onun ilme verdiği önemi ispat için uydurma hadisler ihtiyacı yoktur.⁸³⁰

Şevkânî şöyle der:

"İlim Çin'de de olsa arayınız; zira ilim talebi her Müslümana farzdır." hadisi için İbn Hibban: Batıldır, aslı yoktur. İsnadında Ebu Atike var ki, o münkeru'l-hadistir, demiştir. (...) İbnu'l-Cevzî de bunu *Mevzuat*'ına almıştır.⁸³¹

Fevaid'i tahkik ve tashih eden Abdurrahman b. Yahya ile Ezher hocalarından Abdülvehhab Abdüllâtif de diyorlar ki:

Buharî de onun (Ebu Atike) için "münkeru'l-hadis" dedi. Ebu Hatim ise: "Zahibu'l-hadis" dedi.⁸³²

⁸²⁹ Bak. *Müdâfaalar*, 440, Afyon Müdâfaası/Temyiz Mahkemesi Müdâfaları/Ankara'da Avukat Hulûsi Bitlîsî Aktürk'ün Temyiz'deki Duruşmada Yaptığı Müdafaanâmesi.

⁸³⁰ Talât Koçyiğit, *Tercüman Hadîs-i Şerîf Külliyyâtı*, Tercüman Gazetesi, İstanbul 1983, 18-19.

⁸³¹ Şevkânî, *Fevâidu'l-Mecmû'a*, 272.

⁸³² Abdurrahmân b. Yahyâ el-Mu'allî el-Yemânî, *Şevkânî'nin Mevzûât'ının Tahkîki*, 272, 1. dipnot.

Suyutî de şöyle demiştir:

Hadis, *Lisan*'da, isnadında İbrahim en-Nehaî olduğu hâlde zikredilmiştir. İbrahim en-Nehaî (sözde) demiş ki: "Aynısını Enes'ten işittim." *Lisan* sahibi ise dedi ki: İbrahim, Enes'ten bir şey işitmiş değildir.

Mizan'da: İbn Kiram "İlim Çin'de de olsa arayınız" hadisini, Ahmed b. Abdullah el-Cüveybarî (الجويباري), (...) senediyle rivayet etti. Cüveybarî hadis uydurur. Vallahu a'lem.⁸³³

İşte *Nur Risaleleri*'nde zikredilen mevzu, batıl, astı astarı olmayan hadislerden ikisi...

Sahih hadisle uydurma söz birbirinden ayırt edilmelidir. Şüphesiz, Sünnet haklıdır, batıl değil... Ve o, sahih hadislerden oluşur, mevzu sözlerden değil... İşte bu, genel olarak bütün Müslümanlar için, özel olarak da Sünnet ehli olduğunu savunanlar için bir büyük ilkedir.⁸³⁴

5.1.6. BİR ADAMIN SENİNLE İMANA GELMESİ (...)

Hadîs-i Şerif'te vardır ki: "Bir adamın seninle imana gelmesi, sana sahra dolusu kırmızı koyunlardan daha hayırlıdır."⁸³⁵

Bir hadîste ferman etmiş A.S.M.: "Birtek adam seninle hidâyete gelse, sahra dolusu kırmızı koyun ve keçilerden daha hayırlıdır."⁸³⁶

Said Nursî'nin hafızasında bu hadisten kırmızı renk kalmış, ama hayvanın cinsi kalmamıştır. Bir yerde "kırmızı koyun" derken, diğerinde buna "keçi"yi eklemiştir. Hadis şöyledir:

"Allah'a yemin ederim ki, senin vasıtanla Allah'ın bir tek kişiye hidayet etmesi, senin için birçok kırmızı develerinin olmasından hayırlıdır."⁸³⁷

5.1.7. BİR RİVAYETTE, LİSAN-I EHL-İ CENNET'TEN SAYILAN FÂRİSÎ LİSANI (...)⁸³⁸

⁸³³ Suyûtî, *Leâli'l-Masnû'a*, 1/193.

⁸³⁴ İbn Teymiye, *Külliyat*, 3/325.

⁸³⁵ *Âsâ-yı Mûsa*, 218, Hüccetullah-ül Bâliğa Risalesi/Lahika; *Emirdağ Lâhikası I*, 97, Yirmiyedinci Mektuptan/Aziz, Sıddık Kardeşlerim! Şimdiye kadar gizli münâfıklar, Risale-i Nura kanunla, adliye ile ve âsâyış ve idare (...).

⁸³⁶ *Şuâlar*, 326, Onüçüncü Şua/Üstadın Talebelerine Gönderdiği, Nurlu Mektuplardır/Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

⁸³⁷ *Buhârî*, Cihâd, 142/214; *Müslim*, Fezâilu's-Sahâbe, 4/34; *Ebû Dâvud*, İlim, 10/3661.

⁸³⁸ *Mektubat*, 410, Yirmidokuzuncu Mektup/Yedinci Kısım: İşârât-ı Seb'a.

Said Nursî'nin bu ifadesi gayet muğlaktır. Hangi rivayette, kimden yapılan rivayette Farsça cennet ehlinin lisanı sayılmıştır? Bu rivayetin sıhhati nedir? Said Nursî, bu soruların cevabını vermemiştir.

Yaşar Kandemir, *Mevzu Hadisler* adlı eserinde şöyle diyor:

Gerek Arapların diğer milletlerden üstün sayıldığı çağlarda ve gerekse Araplarla öteki unsurlar arasında herhangi bir fark gözetilmediği devirlerde, Araplık davası güden kimselerce uydurulmuş hadisler vardır. Meselâ "Arapların, insanların en hayırlısı olduğu"nu beyan eden (İbn Arrak, *Tenzîhu's-Şerîa*, II/36) ve "Hz. Peygamber'in Arap, Kur'an-ı Kerim'in ve cennet dilinin de Arapça olması sebebiyle Arapların sevilmesini" (Zehebî, *Mizânu'l-İtidâl*, II/213) emreden hadisler bu kabildendir. Arapçayı metheden uydurma hadislerin imalcileri, bunun yanında, diğer dilleri yeren bir seriyi hazırlamayı da ihmal etmemişlerdir. Bunlardan birine göre: Allah Tealâ, lisanlar içinde en çok Farsçadan nefret eder; şeytanlar, Huzistanlıların (bugün İran'ın sınırları içinde bulunan bir yer) diliyle, cehennemlikler Buharalıların diliyle konuşurlar (Suyûtî, *Leâli'l-Masnûa*, I/11; İbn Arrak, age, I/137). İranlılar da buna derhâl cevap vermekten geri durmayacaklardı. Nitekim, şu uydurma onun karşılığıdır: Arşın etrafındaki melekler Farsça konuşurlar; Allah Tealâ, içinde mülâyemet (yumuşaklık) bulunan bir şey vahyedeceği vakit, onu Farsça olarak vahyeder; içinde şiddet bulunan bir şey vahyedeceği zaman da onu Arapça olarak inzal eder (Suyûtî, age, I/10; İbn Arrak, age, I/136).⁸³⁹

Diriliş günü insanların hangi dille konuşacakları, Allah'ın hitabını hangi dille duyacakları bilinmez. Çünkü, yüce Allah ve Hz. Peygamber, bu konuda bize bir şey bildirmemiştir. Farsçanın cehennem ehlinin, Arapçanın da ebedî nimet (cennet) ehlinin dili olduğuna dair sahih bir rivayet yoktur. Ashap arasında bir ihtilâf olduğunu da bilmiyoruz. Bu konuda hiçbirisi bir şey söylememiştir. Zira, bu gibi şeylerde konuşmak boşboğazlıktır. Bu konuda önceki âlimlere de yüce Allah bir şey söylememiştir. Ne var ki, müteahhirîn (sonraki âlimler) arasında bu konuda farklı görüşler belirmiştir.

Bazıları, Arapça konuşacaklarını söylemiştir. Bir kısım âlimler de cehennemliklerin bundan hariç olacakları görüşündedirler. Çünkü, onlar Farsça konuşurlar ve Farsça cehennemde onların dilidir, demişlerdir. Bazısı da Süryanîce konuşacaklarını, çünkü bunun Hz. Adem (a.s.)'in dili olduğunu ve diğer dillerin ondan türediğini söylemişlerdir. Bunlardan bazıları, cennet ehli bunun dışındadır, çünkü onlar Arapça konuşurlar, demişlerdir.

Bütün bu görüşlerin aklî veya naklî hiçbir delili yoktur. Hepsi de delilsiz iddialardır. Allahu a'lem.⁸⁴⁰

İşte Said Nursî'nin zikrettiği rivayet, İranlı Şiîlerin uydurmasından ibarettir. Bu da onun Şiadan etkilendiği konulardan sadece biridir. Kendisinin kalbine Farsça gelen ihtarların zikri daha önce geçmişti.

5.1.8. BİR SAAT TEFEKKÜR, BİR SENE İBÂDETEN HAYIRLIDIR.

« تفكر ساعة خير من عبادة سنة. »⁸⁴¹

⁸³⁹ M. Yaşar Kandemir, *Mevzû Hadisler*, 49-50.

⁸⁴⁰ İbn Teymiye, *Külliyyat*, 4/258-259.

⁸⁴¹ *Şuâlar*, 141, Yedinci Şua/Âyetü'l-Kübra/İkinci Bab Berâhin-i Tevhidiyeye Dâirdir/Beşinci Hakikat; *Lem'alar*, 310, Yirmidokuzuncu Lem'a/İfade-i Meram; *Zülfikar Mecmuası*, 409, Zülfikar'ın Hâtimesi; *Kastamonu Lâhikası*, 12, Yirmiyedinci Mektubdan/Azîz, Sıddık, Mübarek Kardeşlerim!

Fakihânî "Fikru saatin (...)" lâfzıyla zikretmiş ve demiştir ki: Bu (hadis değil), Sırr-ı Sakatî'nin sözüdür.

İbn Abbas ve Ebu'd-Derda: Bir saat fikir, bir gece kıyamdan hayırlıdır, dediler. Bunu Hattabî nakletti ve Suyutî *Camî'*inde "Bir saat fikir, altmış sene ibadetten hayırlıdır" lâfzıyla zikretti.⁸⁴²

Suyutî bu hadisi *Camî's-Sağir'*de zikretti ve zayıf olduğuna karar kıldı. Münavî, *Feyzu'l-Kadir'*de dedi ki: İbn Cevzî bunu *Mevzuat'*ına aldı ve dedi ki: Hadisin iki ravisi yalancıdır ve bu hadisi uydurmuşlardır.

Irakî, *Tahricu'l-İhya'*da: Şahidi var, ama zayıftır, dedi. Suyutî de ona uydu.⁸⁴³

İbn Kesir ise, bu sözün Hasan el-Basrî'nin sözü olarak rivayet edildiğini zikreder.⁸⁴⁴

Hadis, "seksen sene" ve "bin sene" şeklinde de rivayet edilmiştir.⁸⁴⁵

Hadis *Nur Risaleleri'*nde devamlı "Bir saat tefekkür, bir sene ibadetten hayırlıdır" şeklinde nakledilmiştir. Bu ise, Hz. Peygamber'in değil, Sırr-ı Sakatî veya Hasan el-Basrî'nin sözüdür. Diğer rivayetler de mevzu ya da zayıf olmaktan hâlî değildir.

Hadis uydurmak büyük günah olduğu gibi, uydurma hadisi bile bile rivayet etmek veya uydurma olduğundan şüphe edilen hadisi nakletmek de büyük günahdır.

Âlimler: "Hadis rivayet etmek isteyen adam önce tetkik etmelidir. Eğer sahih veya hasen ise 'kâle Rasûlullâhi (s.a.v.) = Resulullah şöyle buyurdu' veya buna benzer kesin bir ifade kullansın. Hadisin zayıf olduğu ihtimali varsa, kesinlik ifade etmeden 'rivayet edildiğine, anlatıldığına, söylendiğine göre' ve benzeri bir tabir kullansın" diye tavsiyede bulunmuşlardır.⁸⁴⁶

Said Nursî, bu mevzu hadisi Resulullah'a isnat etmekle kalmayıp, onun kendisine ihtar edildiğini de söylemiştir:

*Ben namaz tesbîhatının âhîrinde otuzüç def'a kelime-i tevhîd zikrederken birden kalbime geldi ki: Hadîs-i Şerîf'te "Bâzen bir saat tefekkür, bir sene ibadet hükmüne geçer." Risalet-ün-Nur'da o saat var, çalış o saati bul, ihtar edildi.*⁸⁴⁷

⁸⁴² Aliyyu'l-Kârî, *Esrâru'l-Merfû'a*, 175.

⁸⁴³ Sabbâğ, *Tahkîk ve Ta'lik*, 175, 5. dipnot. Ayrıca, Suyutî'nin kanaati için bak. Suyutî, *Leâli'l-Masnû'a*, 2/327.

⁸⁴⁴ İbn Kesir, 4/1507.

⁸⁴⁵ Bu ve diğer rivayetler için bak. Şevkânî, *Fevâidu'l-Mecmû'a*, 242, 251.

⁸⁴⁶ Hatipoğlu, *Sünen-i İbn-i Mâce Tercemesi ve Şerhi*, 1/61.

⁸⁴⁷ *Kastamonu Lâhikası*, 35, Yirmiyedinci Mektubdan/Azîz, Sıddık, Vefâdar, Sebatkâr Kardeşlerim; *Sikke-i Tasdik-ı Gaybî*, 31, Parlak Fıkralar ve Güzel Mektuplar/Bugünlerde mânevî bir muhavere de bir sual ve cevabı dinledim. Size bir kısa hulâsasını beyan ediyorum.

Ayrıca talebelerinin Risale-i Nur'u yazar veya yazdırırlarsa, bu hadisin hükmüne gireceklerini de müjdelemiştir (!):

(...) dört vecihle dört nevi ibadet-i makbule hükmünde bulunan kitabesinde hem imanını kuvvetlendirmek, hem başkalarının imanlarını tehlikeden kurtarmasına çalışmak, hem hadisin hükmüyle, bir saat tefekkür bazen bir sene kadar bir ibadet hükmüne geçer tefekkür-ü îmanîyi elde etmek ve ettirmek (...) gibi ifadeleri elde edebilir.⁸⁴⁸

5.1.9. BOYNUZSUZ OLAN HAYVANIN KISASI KIYAMETTE ALINIR.

حتى يقتص الجماء من القرناء ev kema kal... Yani: "Boynuzsuz olan hayvanın kisası kıyamette alınır," diye ifade-i hadîsiye gösteriyor ki: (...)⁸⁴⁹

Said Nursî, hadisin lâfzında tereddüt etmiş ve bunu naklin sonuna "ev kema kâl (veya dediği gibidir)" ifadesini ekleyerek belirtmiştir. Bu şüphesinde haklıdır, çünkü hadisin aslı şöyledir:

«... حتى يقاد للشاة الجلاء من الشاة القرناء.»

Ebu Hureyre (r.a.)'den, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

"Kıyamet gününde haklar sahiplerine muhakkak verilecektir. Hatta, boynuzsuz koyun için, boynuzlu koyuna kısas yapılacaktır."⁸⁵⁰

5.1.10. CEHENNEMİN DİBİNE DÜŞEN TAŞ

Bir vakit huzur-u Nebevîde derin bir ses işitildi. Resûl-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm ferman etti ki: "Bu gürültü, yetmiş senedir yuvarlanıp ta ancak bu dakika cehennemin dibine düşen bir taşın gürültüsüdür." İşte bu Hadîsi işiten, hakikata vâsıl olmıyan inkâra sapar. Halbuki, yirmi dakika o Hadîsten sonra kat'îyyen sabittir ki: Biri geldi, Resûl-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'a dedi ki: "Meşhur münafık, yirmi dakika evvel öldü." Yetmiş yaşına giren o münafık cehennemin bir taşı olarak bütün müddet-i ömrü tedennîde esfel-i sâfilîne küfre sükuttan ibaret olduğunu gayet belîğane bir surette Resûl-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm beyan etmiştir. Cenâb-ı Hak, o vefat dakikasında o sesi işittirip ona alâmet etmiştir.⁸⁵¹

⁸⁴⁸ Kastamonu Lâhikası, 27, Yirmiyedinci Mektubdan/Âhret Kardeşlerime Mühim Bir İhtar "İki Madde" dir/Birincisi; Tarihçe-i Hayat, 276, Kastamonu Hayatı/Âhret Kardeşlerime Mühim Bir İhtar İki Maddedir/Birincisi.

⁸⁴⁹ Lem'alar, 273, Yirmisekizinci Lem'a/Sadakatta Namdar, Safvet-i Kalbde Mümtaz Süleyman Rüşdü İle Bir Muhavere-i Latife.

⁸⁵⁰ Müslim, Birr, 15/60.

⁸⁵¹ Sözlür, 317, Yirmidördüncü Söz/Üçüncü Dal/Yedinci Asıl.

Bazı hakikatlar var ki, temsil ile fehme takrib edilir. Nasıl ki bir vakit huzur-u Nebevîde derince bir gürültü işitildi. Ferman etti ki: "Şu gürültü, yetmiş senedir yuvarlanıp, şimdi Cehennem'in dibine düşmüş bir taşın gürültüsüdür." Bir saat sonra cevap geldi ki: "Yetmiş yaşına giren meşhur münâfık ölüp, Cehenneme gitti." Zât-ı Ahmediye Aleyhissalâtü Vesselâmın belîğ bir temsil ile beyan ettiği hâdisenin te'vilini gösterdi.⁸⁵²

Bir iki risalede beyan ettiğimiz gibi: Bir vakit huzur-u Nebevîde gayet derin bir gürültü işitildi. Ferman etti ki: "Yetmiş senedir yuvarlanıp, bu dakikada Cehennemin dibine düşen bir taşın gürültüsüdür." Birkaç dakika sonra birisi geldi, dedi: "Yetmiş yaşındaki meşhur münâfık öldü." Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâmın gayet belîğ temsîlinin hakikatını ilân etti.⁸⁵³

Bir sohbetle derin bir gürültü işitildi. Ferman etti ki: "Bu gürültü, yetmiş seneden beri cehennem tarafına yuvarlanan bir taşın bu dakikada cehennemin dibine yetişip düşmesinin gürültüsüdür." Bu garip haberden beş-altı dakika sonra birisi geldi dedi: "Ya Rasûlallah! Yetmiş yaşında bulunan filân münâfık vefat etti, cehenneme gitti." Peygamberin yüksek belîğane kelâmının te'vilini gösterdi.⁸⁵⁴

Said Nursî, hadisi bazı ilâveler yaparak rivayet etmiştir. Bu ilâveler, hadise bambaşka anlamlar yüklemiştir. Hadisin aslı ise şöyledir:

Ebu Hureyre (r.a.) şöyle dedi: Bir gün Resulullah ile birlikte idik. Ansızın bir düşme sesi işitildi. Bunun üzerine Peygamber (s.a.v.):

-Bu nedir, biliyor musunuz? diye sordu. Biz:

-Allah ve Resulü en iyi bilendir, dedik.

-Bu, cehenneme atılmış bir taştır ki, yetmiş sonbahardan (seneden) beri yol almaktadır. O, nihayet şimdi dibine varıp dayandı, buyurdu.⁸⁵⁵

İşte, sahih kaynaklarda hadis bu kadardır. Said Nursî'nin ilâvelerini bulmak imkânsızdır. Bu hadisle aynı mealde birkaç hadis daha vardır ki, hiçbirinde mezkur ziyadeler yoktur.

"Kocaman bir kaya, cehennemin kenarından bırakılır, cehennem çukuruna yetmiş sene iner de yine dibine varamaz."⁸⁵⁶

"Cehenneme bir taş atılsa, dibine ancak yetmiş senede ulaşır."⁸⁵⁷

⁸⁵² Mektubat, 86, Ondokuzuncu Mektub/Mu'cizat-ı Ahmediyye/Dördüncü Nükteli İşaret.

⁸⁵³ Lem'alar, 93-94, Ondördüncü Lem'a/Aziz, sıddık kardeşim Re'fet bey.

⁸⁵⁴ Şuâlar, 446, Siracü'n-Nûr, 232, Beşinci Şua/İhtar/İkinci Nokta.

⁸⁵⁵ Müslim, Cenne ve Sıfati Na'imihâ ve Ehlihâ, 12/31.

⁸⁵⁶ Tirmizî, Sıfati Cehennem, 2/2701.

⁸⁵⁷ Munzirî, Tergîb ve Terhîb, 7/246.

Peki, Said Nursî'nin yaptığı ekler nerededir? Neredeymiş bu "kat'iyyen sabit" olan şey? Böylece Said Nursî, naklettiği hadisi **müdreçü'l-metn** hâline getirmiş, kendisini de **müdrice** zümresine ilhak etmiştir.⁸⁵⁸ Said Nursî'nin bu "derc"i, tarihte eşine az rastlanacak derecede ağır bir "hadis tahrifi"dir ve resmen bir hadis vaz'ıdır.

İmam Süfyan es-Sevrî, ne güzel ifade etmiş: "Hadis fitnesi, altın ve gümüş fitnesinden daha şiddetlidir."⁸⁵⁹

Sonra, hadis niçin inkâr edilsin? Hadisi inkâr edeceklerin itirazı sese olacaktır. "Durup dururken bu ses nereden çıkmış? Nasıl işitilmiş?" diyeceklerdir. Yani, 70 yaşındaki münafığın ölüm haberinin gelmesi, onların itirazlarına mâni olmayacaktır. Yok, itirazları derinliğe ise; cehennem varlığına inanan kişi, derinliğinin hadiste belirtilen gibi olduğuna da inanır. İnanmayana ise "cehennem derinliği 70 metredir" de deseniz, yine iman etmeyecektir. Said Nursî, akli sıra hadis inkâr edilmesin diye, ona ilâveler yapmış ve hadisi bambaşka bir anlama sokmuştur.

Said Nursî'nin hadise vermek istediği anlam, yapılan eklemeler bilinmediği için, kimsenin aklına da gelmiş değildir. Nitekim, hadis imamlarının bu hadisi, cehennem hakkında varit olan hadisleri toplayan bölümlere almış olmaları, bunun açık delilidir. Bu hadisi, Tirmizî "Sıfati Cehennem"; Münzirî "Cennet ve Cehennem" bölümüne almışlardır. *Sahih-i Müslim*'in kitap (bölüm) ve bablarını isimlendiren İmam Nevevî, bu hadisin yer aldığı bölümü "Kitabu'l-Cenne" olarak isimlendirmişse de, bab'a "Cehennem Ateşinin Hararetinin Şiddeti, Dibinin Uzaklığı ve Azap Görenlerden Neler Alacağı Hakkında Bab" adını vermiştir.

Said Nursî, bu rivayeti naklettiği dört yerde, münafığın ölüm haberinin gelmesi hakkında dört ayrı süre vermiştir: Yirmi dakika, bir saat, birkaç dakika ve beş-altı dakika...⁸⁶⁰ Birbirini tutmayan uydurmalar.

"Yalan, yalana mukaddeme olduğu"⁸⁶¹ gibi yanlışlar da diğer yanlışları doğurmakta, çeşit çeşit teviller getirilerek hakikatler mecaza çevrilmektedir... *Nur Risaleleri* bunlarla doludur. Kendini kitaplardan müstağni görenin başına da işte bunlar gelir.

Utbe b. Gazvan (r.a.), bir hutbe vermiş, Allah'a hamd ü sena ettikten sonra şöyle demiştir:

"İmdi, dünya geçici olduğunu bildirmiştir, hızla geçip gitmektedir. Ondan kabın dibinde sahibinin içmeye çalıştığı son damlalar kadar bir şey kalmıştır. Siz bu

⁸⁵⁸ Mudrecu'l-metn: Bir râvinin sika râvilere muhalefette, metne, metnin aslından olmayan bazı sözler ilâve ederek bu sözlerin hadisten olmadığını beyan etmeksizin rivayet ettiği hadise mudrecu'l-metn denir. (Koçyiğit, *Hadis İstihlaları*, 255.)

Hadisçiler nazarında mudricin (ilâve yapanın) hükmü, rivayetindeki muhalefeti dolayısıyla ta'n edilmek ve hadisi merdüt sayılmaktır. Bazı hadis imamları, kasten idrac yapan kimseyi, Kur'anı Kerim'in "yuharrifüne'l-kelime 'an mevâzi'ihî" (Mâide, 5/13) ayetine istinaden adaleti sakit ve dolayısıyla kezzâb (yalancı) zümresine dâhil etmişlerdir. (Koçyiğit, *Hadis İstihlaları*, 258.)

⁸⁵⁹ İbn Adî el-Cürcânî'nin *el-Kâmil fî Zu'afâi'r-Ricâl*'inden nak. Ertürk, *Metin Tenkidi (Gayb ve Fiten Hadisleri Örneği)*, 218, 35. dipnot. Burada zikredilen hadis, "mevzu (uydurma) hadis" anlamındadır.

⁸⁶⁰ Badıllı bile, bu farklı süreler için şöyle der: "(...) Dakikalarla zamanlama meselesi ise, Hz. Üstadın değerlendirmesidir." (Abdülkadir Badıllı, *Risale-i Nur'un Kudsi Kaynakları*, Envâr Neşriyat, İstanbul 1994, 398.) Bir hadisi naklederken, metninde bu tarz değerlendirmeler yapmak, hadis uydurmak demektir.

⁸⁶¹ *Muhakemât*, 22, Birinci Makale/Dördüncü Mukaddeme.

dünyadan zevali olmayan bir diyara gideceksiniz. O hâlde, elinizde olanın en hayırlısı ile gidin! Bize zikredildi ki, cehennemin kenarından bir taş atılacak; taş yetmiş yıl cehenneme düşecek de dibine erişemeyecektir. Vallahi, cehenneme doldurulacaksınız! Buna şaştınız mı? Yine bize söylendi ki, cennetin kapı kanatlarından her ikisinin arası kırk yıllık bir yol tutmaktadır. (...)"⁸⁶²

Sahabînin, cehennemin derinliği ve cennet kapılarının genişliğini bir arada zikretmesi; cehennemin derinliği hakkındaki incelediğimiz hadisin Said Nursî'nin rivayeti gibi olmadığını açıkça göstermektedir. Said Nursî'nin mantığına göre, cennet kapısının mesafesi anlatıldığı anda da 40 yaşındaki salih bir Müslüman ölmüş olmalıdır!⁸⁶³

Said Nursî hadislerin tedvini döneminde yaşamış ve konumuz olan hadisi *Nur Risaleleri*'ndeki gibi rivayet etmiş olsaydı; bütün muhaddislerce en ağır şekilde cerh edilir, daha sonra da onun adına ancak "ez-Zuafâ ve'l-Mecrûhîn" kitaplarında rastlanabilirdi.

Âlimler; hadislerin harfi harfine orijinal lâfızlarını korumanın İslâm teşriyatında son derece önemli bir yeri olup, İslâm ahkâmının yüce bir hükmü olduğunda ittifak etmişlerdir. Mümkün olduğu kadar orijinal lâfızları muhafaza etmek gerekir. Hadis nakli ve rivayeti ile iştigal edenlere bu düşer.⁸⁶⁴

5.1.11. CENÂB-I HAK NEFSE DEMİŞ Kİ: (...)

Hadisin rivayetlerinde var ki: Cenâb-ı Hak nefse demiş ki: "Ben neyim, sen nesin?" Nefis demiş: "Ben benim, sen sensin" Azab vermiş, cehenneme atmış, yine sormuş. Yine demiş: "ENE ENE; ENTE ENTE". Hangi nevi azabı vermiş, enâniyetten vazgeçmemiş. Sonra açlık ile azab vermiş. Yâni aç bırakmış. Yine sormuş: "MEN ENE VEMA ENTE" Nefis demiş: "Sen benim Rabb-ı Rahîmimsin, ben senin âciz bir abdimim..."⁸⁶⁵

⁸⁶² *Müslim*, Zühd ve Rekâik, 14. Bu haber, mevkûftur. "Sahabeden, isnadı ister muttasıl olsun ister munkatı olsun, söz, fiil veya takrir olarak rivayet edilen haberlere mevkûf denilmiştir. Sahabe sözlerine bu ismin verilmesi, isnadın sahabede son bulması ve Hazreti Peygamber'e ulaşmamış olması dolayısıyladır. Bununla beraber, sahabede son bulmuş her isnadla gelen habere mevkûf denilemeyeceğini de hatırdan çıkarmamak gerekir. Zira bazı mevkûf haberler, aslında hükmen merfu' olabilirler. Bu da, sahabiden mevkûf isnadla rivayet edilen bir haberin, Hazreti Peygamber'in söz, fiil ve takrirlerinden olması itibarıyladır. Nitekim sahabînin 'Hazreti Peygamber devrinde şöyle derdik' yahut 'şöyle yapardık' demesi, bu söz veya fiilin Hazreti Peygamber devrine izafesi dolayısıyla merfu' hükmüne sahiptir. (...)" (Koçyiğit, *Hadis İstihlaları*, 224.) Utbe b. Gazvân (r.a.)'ın, cehennemin derinliğiyle ilgili haberinin diğer rivayetlerde merfu' olması ve "zukira lenâ" ifadesini, hem cehennemin derinliğiyle ilgili haberi, hem de cennet kapılarının genişliği hakkındaki haberi naklederken kullanması sebebiyle, bu haberin de merfu' olduğu söylenebilir.

⁸⁶³ Biz, Said Nursî'nin bu rivayetini sahih kaynaklarda böyle nakledilmediği için kabul etmiyoruz, yoksa aklımıza uymadığı için değil... Eğer hadis kaynaklarda da böyle olsaydı, kabulde tereddüt etmezdik.

Medine'de bir münafığın ölümüyle ilgili sahih bir hadis şöyledir: Cabir (r.a.)'den rivayet edildiğine göre; Resulullah (s.a.v.), bir seferden gelmiş. Medine yakınına geldiği vakit, neredeyse atlıyı gömecek derecede şiddetli bir rüzgâr esmiş. Cabir demiş ki: Resulullah (s.a.v.): "Bu rüzgâr, bir münafık öldüğü için gönderildi." buyurdular. Medine'ye geldiğinde gördü ki, münafıklardan büyük bir münafık ölmüştür. (*Müslim*, Sıfâtü'l-Munâfikîn ve Ahkâmihim, 15.) Davudoğlu, bu hadisin şerhinde, "Münafık öldüğü zaman şiddetli rüzgâr çıkması, ona bir ceza ve ölümüne alâmet olmak ve şerrinden kulların rahata erdiğini bildirmek içindir." der. (Davudoğlu, *Sahîh-i Müslim Tercüme ve Şerhi*, 11/175.)

⁸⁶⁴ Ebû Şehbe, *Sünnet Müdafaa'sı*, 1/82.

⁸⁶⁵ *Mektubat*, 381-382, Yirmidokuzuncu Mektub/İkinci Risale Olan İkinci Kısım Ramazan-ı Şerife Dairdir/Dokuzuncu Nükte.

Said Çekmegil, *Vahye Göre Büyük Zulüm* adlı kitabında diyor ki:

Biz burada, yalnız en büyük zulümlerden birkaçını anlatmaya çalışacağız ve göreceğiz ki, aydınsız kesimlerden istifadeyle hakkı batıla karıştıra karıştıra hak yolu saptırmak, ne büyük zulüm imiş...

Gerçi şirk büyük zulümdür. Ancak, şimdi tanıtmaya çalışacağımız zulüm daha büyük bir haksızlıktır. Bu haksızlığı, bu büyük zulmü; beşer müfekkiresinin ürünleri olan mütalâalarla değil, yaratıp yaşatanımızın rahmet olarak lütfettiği vahyî verilerle göstermeye çalışacağız.⁸⁶⁶

Çekmegil, ilerleyen sayfalarda "Zulüm Karışmış Kitapları" ve zulümlerini saymaya başlıyor. İşte onlardan biri: Eşrefoğlu'nun *Tam Müzekkin Nüfus*'u. Çekmegil, kitaptan birkaç zulüm örneği gösteriyor ki, onlardan biri de *Nur Risaleleri*'nde de anlatılan bu hikâyedir. Çekmegil, örnekleri naklettikten sonra "**Kaynak yok, daha ne iftiralar, ne asılsız diyaloglar var.**"⁸⁶⁷ derken ne kadar da haklıdır.

Nakledilen bu rivayet, hangi hadis kitabından alınmıştır? Kim rivayet etmiştir? Bu soruların cevaplarını zulüm karışmış kitaplar verememişlerdir.

Nefis, kişinin kendisi, kimliği, enesi demektir ve birçoğunun sandığının aksine, benliğimizden ayrı "nefis" diye bir şey yoktur.

Bu olayın gerçekleştiğini bir an için kabul etsek bile, cehenneme atıldığı ve her türlü azabı gördüğü hâlde, o nefsin hâlâ "ben benim, sen sensin" demekte ısrar etmesi olabilecek şey midir? Demek ki, cehennem azabı, daha bir nefse "sen benim Rahîm olan Rabbimsin, ben de senin âciz bir kulunum" bile dedirtemeyen bir azaptır, öyle mi?...

Şüphesiz, bunları ancak Kur'an'ı okumamış ya da okuduğu hâlde anlamamış birisi kabul edebilir. Cehennem azabı, açlığı da kapsamaktadır:

"Sonra siz, ey sapık yalanlayıcılar! Elbette bir zakkum ağacından yiyeceksiniz. Onunla karınlarınızı dolduracaksınız. Üzerine de kaynar su içeceksiniz. Susuzluk hastalığına tutulmuş develerin içişi gibi içeceksiniz (çünkü, içtiğiniz su, susuzluğunuzu gidermeyecek, tersine hararetinizi artıracaktır)."⁸⁶⁸

"İrinden başka yiyecek de yoktur. Onu hata işleyenlerden başkası yemez."⁸⁶⁹

"Orada ne bir serinlik, ne de içilecek bir şey tadarlar. Yalnız kaynar su ve irin."⁸⁷⁰

⁸⁶⁶ M. Said Çekmegil, *Vahye Göre Büyük Zulüm*, Nabi Nida Yayınları, Malatya 1989, 15.

⁸⁶⁷ Çekmegil, *Vahye Göre Büyük Zulüm*, 21-22.

⁸⁶⁸ Vâkı'a, 56/51-55.

⁸⁶⁹ Hâkka, 69/36-37.

⁸⁷⁰ Nebe', 78/24-25.

"Kızgın ateşe girerler. Kaynamış bir kaynaktan içirilirler. Onlar için kuru dikenden başka yiyecek yoktur. Ne semirtir o, ne de açlığı giderir."⁸⁷¹

"Ateş halkı, cennet halkına: 'Suyunuzdan veya Allah'ın size verdiği rızktan biraz da bizim üzerimize akıtın (ne olur)!' diye seslenirler. (Onlar da): 'Allah, bu ikisini kâfirlere haram etmiştir.' derler."⁸⁷²

Bakınız cehenneme atılan nefisler Rabbimize "ben benim, sen de sensin" mi diyorlar, yoksa:

"Onlar orada 'Rabbimiz, bizi çıkar, (önce) yaptığımızdan başkasını yapalım!' diye feryat ederler. (...)"

"Ateştekilere, cehennemin bekçilerine dediler ki: '(Ne olur) Rabbinize dua edin de, hiç değilse bir gün, azabımızı hafifletsin!'"⁸⁷³

"(Cehennemin muhafızına:) 'Ey Malik, Rabbin bizim işimizi bitirsin (bizi yok etsin, böyle yaşamaktansa ölmek daha iyidir)!' diye seslendiler. (...)"⁸⁷⁴

Kur'an'da böyle nice ayetler vardır. Bütün bunlar açıkça göstermektedir ki, bu hikâye "hadisin rivayetlerinde" değil, ancak mevzu hadisin rivayetlerinde vardır.

Yüce yaratıcımız Allah Tealâ'nın demediğini, "dedi" demek ise, onun kurtarıcı yolunu, ilmî yöne eğilmemişler nezdinde, karanlıklar arasında seçilmez hâle getireceği ve taliplere yanlış istikametler vereceği için en büyük zulümdür. Bu hâlin en büyük zulümlerden olduğu hikmeti bir yana, onu açıkça gösteren vahî illet bütün berraklığı ile ortadadır. Bu kötü haksızlığı kaldırmaya çalışmanın, gücü yeten her Müslümana vecibe olduğu anlaşılmalıdır.⁸⁷⁵

Görülüyor ki, Kur'an-ı Hakim'deki verilere göre, kaynak göstermeye lüzum görmeden, delilsiz söylentileri "Allah buyurdu ki" diye nakiller yaparken vebal endişesi taşımamak büyük zulüm oluyor. Kitaplarında, kürsülerinde "Allah buyurdu ki" derken, ilmî disiplinden uzakta, bir delile sahip olmamak, insanı zalim olma tehlikesiyle karşı karşıya getiriyor. Böylesine acı tehlikelere düşme dikkatsizliğinde bulunan kimselerin çoğunun bu yanlışları, herhangi bir hıyanetten değil, belki de Kur'an'dan uzakta, disiplinsiz bir din gayretinden kaynaklanıyor olsa gerek.⁸⁷⁶

5.1.12. CEVŞEN-ÜL-KEBİR

Cevşenü'l-Kebir; siyah, kırmızı ve mavi mürekkeple basılmış, ayrıca cümlelerin sonları da numaralandırılmıştır.

Said Nursî, bu münacatın (duanın) Hz. Peygamber (s.a.v.)'e ait olduğunda ısrarlıdır:

⁸⁷¹ Gâşiye, 88/4-7.

⁸⁷² A'râf, 7/50.

⁸⁷³ Mu'min, 40/49.

⁸⁷⁴ Zuhruf, 43/77.

⁸⁷⁵ Çekmegil, *Vahye Göre Büyük Zulüm*,15.

⁸⁷⁶ Çekmegil, *Vahye Göre Büyük Zulüm*,18-19.

*Hem meselâ, Kur'ân'ın hakikî ve tam bir nevi münâcâtı ve Kur'an'dan çıkan bir çeşit hulâsası olan Cevşen-ül-Kebir namındaki münâcat-ı Peygamberî'de (A.S.M.) (...)*⁸⁷⁷

*(...) hem "Cevşen-ül-Kebîr" münâcâtının seksenaltıncı ukdesinde: (...) diye olan gayet ârifâne münâcat-ı Ahmediyenin (A.S.M.) beyanı gösteriyor ki; (...)*⁸⁷⁸

*Kur'an'dan ve münâcât-ı nebeviye olan Cevşen-ül-Kebîr'den aldığım bu dersimi, bir ibadet-i tefekkûriye olarak, Rabb-ı Rahîmimin dergâhına arz etmekte kusur etmişsem; kusurumun affı için Kur'an'ı ve Cevşen-ül-Kebîr'i şefaati ederek rahmetinden niyaz ediyorum.*⁸⁷⁹

*(...) Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm, Cevşen-ül-Kebîr namındaki münâcat-ı âzamında mârifetullahda gayet yüksek ve gayet câmi' derecede mârifetini göstererek böyle demiştir; biz de, hayâlen o zamana gidip Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâmın dediğine "Âmin" diyerek, (...)*⁸⁸⁰

Said Nursî, bu ısrarına rağmen, maalesef hiçbir kaynak göstermemiştir. Cevşenü'l-Kebir⁸⁸¹, cep kitapçığı şeklinde basıldığı hâlde, bunda da herhangi bir kaynağa yer verilmemiştir. Bu duanın Hz. Peygamber (s.a.v.)'e ait olduğu iddia edildiğine göre, hadis kitaplarında yer alması gerekirdi. Oysa, hadis kitaplarında böyle bir duaya rastlanmamaktadır. Şu hâlde, bu duanın Hz. Peygamber'e isnadı yalandır. Maalesef, *Nur Risaleleri*'ndeki mevzu hadislere uzunca bir tanesi daha eklenmiştir.

Said Nursî'nin aşağıdaki ifadelerinden, bu rivayetin de "Celcelûtiye, Ercüze, vb." gibi Şîî kaynaklı olduğu anlaşılmaktadır⁸⁸²:

⁸⁷⁷ *Sözler*, 424, Onbirinci Şua Olan Meyve Risalesi'nin Onuncu Mes'elesi Emirdağ Çiçeği/Aziz siddik kardeşlerim; *Şuâlar*, 213, Onbirinci Şua/Onuncu Mes'ele Emirdağ Çiçeği/Aziz siddik kardeşlerim; *Âsâ-yı Mûsa*, 59, Onuncu Mes'ele Emirdağ Çiçeği/Aziz siddik kardeşlerim.

⁸⁷⁸ *Şuâlar*, 88, Yedinci Şua/Âyetü'l-Kübra/Mukaddime.

⁸⁷⁹ *Şuâlar*, 48, Üçüncü Şua/Münâcat; *Lem'alar*, 445, Münâcat; *Âsâ-yı Mûsa*, 187, Sekizinci Hüccet-i İmaniye Münâcât.

⁸⁸⁰ *Lem'alar*, 415, Otuzuncu Lem'a/Hâtîme.

⁸⁸¹ Cevşen, "örme zırh" anlamında Farsça bir isimdir. (*Meydan Larousse Büyük Lûgat ve Ansiklopedisi*, Sabah Gazetesi, 1992, 4/130.) Cevşen-i Kebir ise, büyük zırh demektir. Efendimiz'e vahyen gelmiş kendisi Arapça, ismi Farsça olan bir başka metin var mıdır?...

⁸⁸² M. Fethullah Gülen, Cevşen hakkındaki bir soruya verdiği cevapta şöyle demektedir: "Daha çok Şîî kaynaklardan gelmiş olması, Ehl-i Sünnet'in Cevşen'e karşı soğuk davranmasına sebep olmuştur. (...) Sünnî kaynaklar Cevşen'e yer vermezler. Sadece Hâkim'in *Müstedrek*'inde Cevşen'den birkaç fıkrayı görebiliriz. Onun dışındaki eserlerde ben şimdiye kadar, Cevşen'e ait ibare ve ifadelerin birkaçının bile nakledildiğini görmedim. Ancak bu tamamen senede ait bir hususiyete dayanılarak alınmış müşterek tavrın tezahüründen başka bir şey değildir ve Cevşen'in değerine menfî yönde etki edecek bir ağırlığı da yoktur. Nitekim Buharî ve Müslim'in rivayet ettiği pek çok hadis var ki; aynı hadisleri çok küçük farklarla, hatta bazen aynı şekilde Küleynî'nin *el-Kâfî*'sinde yer almaktadır. Ne var ki Ehl-i Sünnet alimleri Küleynî'den tek bir nakilde dahi bulunmamışlardır. Halbuki onda yer alan hadisler, *Buharî* ve *Müslim*'de de yer aldıklarına göre hem senet, hem de lafız itibarıyla cerhi söz konusu olmayan hadislerdir. Ancak, *el-Kâfî*'de yer alan hadisleri daha çok Şîî imamlar nakletmişler ve bu sebeple de Sünnîlerce, daha işin başında endişeyle karşılanmışlardır. Cevşen için de aynı durum söz konusu olmuştur. (...)"(M. Fethullah Gülen, *Prizma I*, Nil Yayınları, İzmir 2002, 119-120.)

Şîî Kuleynî'nin *el-Kâfî*'sine daha önce değinmiştik ve onun ne menem bir "hadis kitabı" olduğu hakkında bir bilgi vermesi için bir-iki nakilde de bulunmuştuk. Gülen de, tıpkı üstadı gibi, hatta üstadından daha mahirce, safdil Sünnîleri kandırmak ve onları Şîîliğe ve Şîî kaynaklarına alıştırmak için demagoji yapmaktadır. Biz ise, yalancı

(...) *Al-i Beyt'in manevi ve gayet mühim bir mirası ve maden-i feyzi olan Cevşen-ül-Kebîr'i kendine üstad eden ve bidayette her günde bir defa bazan üç defa tamamını okuyan ve talebesine tavsiye eden adam, Risale-i Nur müellifidir.*⁸⁸³

*Binbir Esmâ-i İlâhiyyeye sarîhan ve işareten bakan ve bir cihetle Kur'an'dan çıkan bir hârika münâcât olan ve mârifetullahda terakki eden bütün âriflerin münâcâtlarının fevkinde bulunan ve bir gazvede "Zırhını çıkar onun yerine bu Cevşeni oku" diye Cebrail vahy getiren "Cevşen-ül-Kebîr" münâcâtı içindeki hakikatlar ve tam tamına Rabbine karşı tavsifler, (...)*⁸⁸⁴

Şifelerin değil, isnadı "din" bilen ve bizi bu konuda ikaz eden selef-i salihînin izindeyiz. İmam Müslim, *Sahih'in* Mukaddimesinde "İsnadın Dinden Olduğunu Beyan Babı" açar ve şöyle der: "Bu babta, rivayetin ancak mevsum ravilerden kabul edilmesi lâzım geldiği; ravilerde bulunan kusurlar sebebiyle onları cerh etmenin caiz, hatta vacip olduğu; bunun haram olan gıybet değil, bilâkis şer'-i şerifi müdafaa manasına geldiği görülecektir." (*Müslim*, Mukaddime, 5. Bab.) Muhammed b. Sirin demiştir ki: "Şüphesiz ki bu ilim (isnad) dindir. Öyle ise, dininizi kimlerden aldığınıza dikkat edin!" Abdullah b. el-Mübarek de şöyle demiştir: "İsnad dindedir. Eğer isnad olmasaydı, muhakkak her isteyen istediğini söylerdi." (*Müslim*, Mukaddime, 5. Bab.)

Böylece Gülen, okurlarına Şiî kaynaklarının kapısını açmıştır. Gülen'in, kapısında durup içeri buyur ettiği ev hakkında Cerrahoğlu, "(...) Şiâ'nın, Buhârî'nin *Sahihine* mukabil olarak gösterdikleri el-Kuleynî'nin *el-Usûl mine'l-Kâfi* adlı eseri, Kur'an'a iftira eden mantık dışı rivâyetlerle doludur." (Cerrahoğlu, *Tefsir Tarihi*, 1/421.) der ve bu rivayetlerin bazılarını nakleder. (Bak. age, 1/422-445.) "el-Kuleynî'nin *el-Kâfi*indeki rivâyetlerin hemen hepsi Muhammed Bâkır veya Cafer-i Sadık-a atfedilir. Onlardan öteye giden bir senet yoktur. Bu imamlar da böyle mantıksız sözler söylemekten münezzehtir. Çünkü, bu sözlerin hiçbir ilmî değeri yoktur. (...)" (Cerrahoğlu, age, 1/424.)

Gülen, ancak safları kandırabilecek ifadelerle meseleyi "dua" eksenine getirmekte ve şöyle demektedir: "(...) Cevşen halisane yapılmış bir duadır. Onun hangi cümle ve kelimesi ele alınır alınsın, damla damla ihlâs ve samimiyet yüklü dua takattur eder. Durum böyle olunca, Cevşen kime izafe edilirse edilsin, özdeki bu hususiyete tesir etmemeli. (...)" (Gülen, age, 119.) Gülen, enayi "Sünnîler'i avlamak için başka bir tuzak daha kurmuştur: Keşif... "(...) Bazen hadis kriterleri ölçü olmayabilir. Ehlullah'ın Efendimiz'den keşfen hadis alması hiç de az vaki olmuş hâdiselerden değildir." der ve misaller verir ki, verdiği misallerden biri özellikle Türk Hanefîlere kurulmuş, ama yine ancak safdillerin düşeceği bir tuzaktır: "(...) Ve yine İmam Rabbanî'den bir misal.. diyor ki: 'Ben bazı hususlarda İmam Şafî'yi taklid ediyordum. Ancak bana İmam Ebu Hanife'nin peygamberlik mesleğini temsil ettiği ihsas edildi. Ben de Ebu Hanife'ye iktida ettim...' "(...) Büyük zatlar, 'keşfen aldık' dediklerini mutlaka öyle almışlardır ve dedikleri de kat'iyyen doğrudur. Ne var ki, bunları belli hadis kriterleri içinde tahlil etmek imkânsızdır. Onun için de hadisçiler bu türlü ifadelerle iltifat etmemişlerdir. Ama onların iltifat etmemesi bu ifadelerin doğru olmadığı manasına da gelmez. Bütün bu söylediklerimiz Cevşen için de geçerlidir. Onun için biz kesinlikle diyoruz ki, Cevşen manası itibarıyla Efendimiz'e ilham veya vahiy yoluyla gelmiştir. Daha sonra da ehlullahtan birisi bu Cevşen'i keşif yoluyla Efendimiz'den almış ve Cevşen bize kadar öyle ulaşmıştır. (...)" (Gülen, age, 121.)

Hem bu keşif madem doğru, senin üstadın neden "Şafî'î" idi? (Said Nursî'nin "Şafî'îliği" için bak. *Mektubat*, 407, Yirmidokuzuncu Mektub/Altıncı Kısmın Zeyli/Üçüncüsü.) Niçin "peygamberlik mesleğini temsil eden Ebu Hanife'nin mezhebine geçmemiş?

Keşfen hadis almak (?) konusunu biraz ileride "Kişinin Uyanırken, Hz. Peygamber'i Görmesi" başlığıyla ele alacağız.

Cevşen, Efendimiz'e ilham veya vahiy yoluyla gelmiş, ama Ehl-i Sünnetin hiçbir muhaddisi oralı olmamış öyle mi? Efendimize gelen ilhamı veya vahiy Ehl-i Sünnet rivayet etmeyecek, buna karşın kezzâb-ı bîhicâb Şia guruğu rivayet edecek ha? Daha sonra da ehlullahtan birisi bu Cevşen'i keşif yoluyla Efendimiz'den almış ve Cevşen bize kadar ulaşmış... Kimmiş bu ehlullahtan birisi?

Bu ifadelerle Şiî daîliği yapılmıştır, aynı zamanda başta muhaddisleri olmak üzere tüm Ehl-i Sünnete hakaret edilmiştir ve küfran-ı nimette bulunulmuştur. İnci, ancak duru, berrak ve temiz deryalarda bulunur. İçine atık suların aktığı, bulanık, dibi balçık gölde inci bulacaklarını vehmedenleri bekleyen son, sadece hüsrandır. İnsan, bu göle daldığı ölçüde ondaki kirlilikten payını alır.

⁸⁸³ *Sikke-i Tasdik-ı Gaybî*, 164, Yirmisekizinci Lem'a/Keramet-i Aleviyenin Neticesi.

⁸⁸⁴ *Şuâlar*, 484, Onbeşinci Şua/Elhüccetü'z-Zehra/Üçüncü Medrese-i Yüsufiye'nin Tek Bir Dersinin Üçüncü Kısmı/Beşinci, Altıncı, Yedinci, Sekizinci Küllî Şehadetler.

Said Nursî, Cebrail (a.s.)'in Hz. Peygamber (s.a.v.)'e bir gazvede zırhını çıkarmasını ve Cevşen'i okumasını emreden bir vahiy getirdiğini de iddia etmektedir. Bu haberin de ne bir kaynağı ve ne de bir mesnedi vardır. İçinde aynı iddiaların yer aldığı Sözler Yayınevi'nce basılan *Cevşen-ül Kebir* adlı kitap, *Vahye Göre Büyük Zulüm* adlı eserde Said Çekmegil tarafından haklı olarak "**zulüm karışmış kitap**" olarak tavsif edilmiştir.⁸⁸⁵

Sonra, söz konusu vahiy hangi gazvede gelmiştir? Resulullah'ın herhangi bir gazvede zırhını çıkardığına dair hiçbir rivayet yoktur. Bilâkis, Hz. Peygamber'in şöyle buyurduğu sabittir:

"Bir peygambere, zırhını giydikten sonra, onunla düşmanları arasında Allah Tealâ hükmünü vermeden zırhını çıkarması yaraşmaz."⁸⁸⁶

Üstelik Cebrail (a.s.), Hz. Peygamber'e zırhını çıkarmasını değil, çıkarmamasını emretmiştir. Hendek Harbi'nde kâfirlerin dağıldığı gecenin sabahı Müslümanlar Medine'ye dönüp silâhlarını bıraktıkları sırada, Cebrail, Resulullah'a gelmiş ve "Zırhını çıkarıyor musun? Melekler, henüz silâhı bırakmadılar. Allah Tealâ, sana Benî Kurayza üzerine yürümeni emrediyor; ben de onlara gidiyorum." demişti.⁸⁸⁷

Savaşta zırhı çıkarmak şöyle dursun, Hz. Peygamber (s.a.v.) Uhud Günü iki zırhı üst üste giymiştir.⁸⁸⁸ Yine aynı savaşta Resulullah'ın başında miğferi de vardı ve aldığı darbe ile miğfer kırılmış; Peygamberimiz de yaralanmıştı.⁸⁸⁹ Resulullah'ın savaşlarda kullanmak üzere 9 kılıcı, 7 zırhı, 6 yayı, 2 kalkanı, 5 mızrağı, 2 miğferi vb. silâh ve teçhizatı vardı.⁸⁹⁰ Herhâlde, bu Cevşen'den sonra hepsini kaldırıp atmıştır!...⁸⁹¹

İbn Kayyim şöyle der:

Allah'a tevekkülün tam anlamıyla gerçekleşebilmesi için, o konuda yapılması gereken her işi yapmak ve bütün sebeplere sarılmak lâzımdır. Hz. Peygamber (s.a.v.) ve ashabı, tevekkül bakımından da insanların en mükemmeli oldukları hâlde, bütün silâhlarla donatılmış olarak düşmanlarının karşısına çıkıyorlardı. Resulullah (s.a.v.), "Allah, seni insanlardan

⁸⁸⁵ Çekmegil, *Vahye Göre Büyük Zulüm*, 35.

⁸⁸⁶ Nak. İbn Kayyim, *Zâdu'l-Meâd*, çev. Şükrü Özen, İklim Yayınları, İstanbul 1988, 3/240. Hadisin tahriri: İbn Hişam, 2/63, 66; İbn İshak'tan, o da Zührî ve bir başkası yoluyla mürsel olarak rivayet etmiştir. Hadisin tamamını ve bir benzerini Ahmed b. Hanbel (3/351) de rivayet etmiştir. Dârimî (2/129, 130) ise mevsul olarak İbn Zübeyr yoluyla Cabir'den aktarmıştır, ravileri sikadır. Bu hadisin İbn Abbas'tan rivayet edilen şahidini ise Hâkim (2/128, 129, 296, 297) ve Ahmed b. Hanbel (290) rivayet etmişlerdir. Hâkim isnadı sahih görmüş, Zehebî de ona muvafakat etmiştir.

⁸⁸⁷ Yazır, *Hak Dini Kur'an Dili*, 6/3886. Bak. *Müslim*, Cihâd ve's-Siyer, 22/65; 23/69.

⁸⁸⁸ *İbn Mâce*, Cihâd, 18/2806. Zevâid'de şöyle denilmiştir: Bu hadisin isnadı, Buhârî'nin şartı üzere sahihtir.

⁸⁸⁹ *Buhârî*, Megâzî, 26/113; *Müslim*, Cihâd, 37/101.

⁸⁹⁰ İbn Kayyim, *Zâdu'l-Meâd*, 1/120-121.

⁸⁹¹ Cenab-ı Hak buyurmuştur ki: "Biz ona (Davut'a), sizin için, sizi savaşın şiddetinden korumak için, giyecek (zırh) yapma sanatını da öğretmiştik. Şimdi siz, şükreden kimseler misiniz?" (Enbiyâ, 21/80.)

Katâde der ki: "İlk zırh yapan kimse, Dâvud (a.s.)'dur. Çünkü, zırhın yapıldığı o malzeme, daha evvel geniş levhalar hâlindeydi. Binaenaleyh, onu delip de ören ve böylece bedene giyilecek hâle getiren ilk kişi, odur."

(...) ("Sizi savaşın şiddetinden korumak için'in) manası, "Sizi yaralanmaktan, öldürülmekten, kılıçtan, oktan, mızraktan korusun diye..." demektir. (...) Allah, "Şimdi siz, şükredenler misiniz?" buyurmuştur. Yani, "Bu sanatı size müyesser kılmasından ötürü, Allah'a şükrediniz..." demektir. (Râzî, *Tefsîr-i Kebîr*, 16/193-194.)

Bu Cevşen uydurması, hem Hz. Dâvud (a.s.)'a bir küfran-ı nimet, hem de Allah'a şükredilmesi gereken bir konunun Hz. Peygamber için iptal edilmesi anlamına da gelmektedir.

koruyacaktır." (Mâide, 5/67) şeklinde Allah Tealâ'nın teminatına rağmen Mekke fethinde oraya girerken başına miğferini koymayı ihmal etmemiştir (*Buhârî*, Libâs, 17/26).

İslâmî ilimlerin künhüne vâkif olamayan bazı sathî âlimler bu konuyu çeşitli yorumlara boğmuşlar; bazen Resulullah'ın bu davranışının yalnızca ümmetini eğitmeye yönelik olduğunu, bazen de yukarıda zikri geçen ayet-i kerimenin o zaman henüz nazil olmadığını söylemişlerdir. Hâlbuki bir ülkede emirlerden birinin sormuş olduğu bir meseleye cevap verilirken, Ebu Kasım b. Asakir'in *et-Tarihu'l-Kebir* adlı eserinde şu hadis zikredilmiştir: "Resulullah (s.a.v.), bir Yahudi kadının kendisine zehirli koyun ikram etmesinden sonra, ev sahibi yemeğe başlamadan o yemekten yemezdi."

Bazı âlimler, bu hadiste, sultanlar için güzel bir örnek bulunduğunu söylemişlerdir.

Bu konuya şöyle bir itirazda bulunulmuştur: Allah Tealâ'nın: "Allah, seni insanlardan koruyacaktır." (Mâide, 5/67) ayetiyle sizin söylediklerinizi bir arada nasıl düşünebiliriz? Allah Tealâ, onu korumayı garanti etmişse, o da hiç kimsenin kılına bile dokunamayacağını kesinlikle bilir.

Bu itiraza cevaplar aranırken bazıları yukarıdaki hadisin zayıf olduğunu, bazıları da bu ayet ininceye kadar Resulullah (s.a.v.)'ın öyle davrandığını, bu ayet-i kerimenin inmesinden sonra o âdetini terk ettiğini söylemişlerdir. Hâlbuki onlar, Allah Tealâ'nın teminat vermesi ile Resulullah (s.a.v.)'ın sebeplere sarılmasının birbirine zit şeyler olmadığını düşünselerdi, zorlama sonucu yaptıkları açıklamalara hiç gerek kalmayacaktı. Allah Tealâ, İslâm dinini bütün dinlere üstün kılacağını haber verdiği hâlde; Resulüne de savaşmayı, düşmanına karşı kuvvet ve mühimmat hazırlamayı, onlara karşı uyanık olmayı, harp sanatının gerektirdiği bütün tedbir, dikkat, ciddiyet ve gizlilik prensiplerine uygun hareket etmeyi emretmekten geri durmamıştır. Çünkü bütün bunlar, Allah Tealâ'nın hangi sebeplere yapışılırsa hangi sonuçlara varılacağı hususunda haber vermesi demektir. Resulullah (s.a.v.), Rabbini en iyi bilen, onun emirlerine en sıkı sarılan bir kimse olarak, Allah Tealâ'nın hikmeti icabı, zafer kazanmayı, dinini diğer dinlerin üzerine çıkarmayı ve düşmanına galip gelmeyi kendisine dayandırdığı sebeplere yapışmayı ihmal etmemiştir. Aynen bu konuda olduğu gibi, Allah Tealâ tebliğini tamamlayabilmesi ve dinini açığa çıkarmak için Resulünün hayatını garanti etmiştir. Ama Resulullah (s.a.v.), normal bir insanın hayatını sürdürebilmesi için muhtaç olduğu yemek, içmek, giyinmek ve barınmak gibi tedbirlerin hepsini almıştır.

Bu husus birçok kimseyi yanıltmaktadır. Hatta bazı kimseler duayı bile terk etme noktasına gelmiştir. Çünkü, onlara göre şayet istenen şey ezelde takdir edilmişse, zaten kendiliğinden olacaktır; yoksa dua etmek sonucu değiştirmeyecektir. "Öyleyse dua ile uğraşmanın faydası nedir?" diye bir soru yöneltilmişler, sonra da akılâne bir cevapla: "Dua etmek ibadettir." demişlerdir. O zaman yanlışı doğruya karıştıran bu adama denir ki: Bir kısım daha kaldı. O da şudur: Bir kimseye, belli bir sebebe yapışması sonucu isteğine ulaşması takdir edilmişse, bu demektir ki, söz konusu sebebe yapılırsa arzusuna nail olacak, yoksa olmayacaktır. Yanılgı içindeki bu adam aynen: "Karnımın doyması takdirde varsa, yemek yesem de yemesem de doyarım. Şayet doymam takdir edilmediyse, yemek yesem de yemesem de doyamam. O hâlde yemek yemenin ne faydası var?" diyen kimseye benzer. Bütün bunlar ve bunun gibi düşünceler, Allah'ın hikmetini ve şeriatının ruhunu yok etmektedir. Başarı Allah'tandır.⁸⁹²

⁸⁹² İbn Kayyim, *Zâdu'l-Meâd*, 4/31-33.

Sözler ve Yeni Asya Yayınevlerince hazırlanan *Cevşen-ül-Kebir*'lerin takdiminde yer alan "kim bu duayı şu kadar okursa, evine hırsız girmez, evi yanmaz, hastalıklardan şifa bulur, cennetlik olur..." gibi ifadeleri buraya nakletmek istemiyoruz.

Vadedilen bu şeylerin okunduğunda gerçekleşmeyeceğini bilen Said Nursî'nin baştan aldığı tedbiri (!) de gösterelim:

Aziz sıddık kardeşlerim! Evvelâ Cevşen'in teksiri gayet büyük bir sevaptır. Ruh-u canımla sizleri tebrik ederim. Fakat sizin tercüme ettiğiniz sevabına dair olan parçanın aynını yazmayınız. Çünkü böyle sevaplar hakkındaki rivayetler müteşabih nev'indedir, hakiki mahiyetleri bilinmez. Dinsizler veya mu'teriz feylesoflar ya mübalâğadır derler veyahut, neuzubillah hurafedir diye tevehhüme düşerler. (...) Hatta kendim 35 seneden beri Cevşen'i hergün okuduğum hâlde ve tavsiyemle de çok şakirdler vird gibi okudukları hâlde sevabına dair olan o parçayı 3-4 defa okumamışım. Çünkü sevap noktasında o mümkün ferde mazhar olmadığı kendim gayet yüksek gördüğümden o haddimden hadsiz derecede yüksek makama elimi uzatamadım (...) (Hizbu Envâr el-Hakâik en-Nûriyye, 39-41, "Said Nursî" imzalı yazı. Yazı, Osmanlıca harfleri ile yazılmıştır.)

Eğer o dünyaya ait faideler ve menfaatlar, o ubûdiyete, o virde veya o zikre illet veya illetin bir cüz'ü olsa, o ubûdiyeti kısmen ibtal eder. Belki o hâsiyetli virdi akîm bırakır, netice vermez. İşte bu sırrı anlamayanlar, -meselâ, yüz hâsiyeti bulunan Evrâd-ı Kudsiye-i Şâh-ı Nakşibendî'yi veya bin hâsiyeti bulunan Cevşen-ül-Kebîri, o faidelerin bâzılarını maksûd-u bizzat niyet ederek okuyorlar.- O fâideleri göremiyorlar ve göremeyecekler ve görmeye de hakları yoktur. Çünkü, o fâideler, o evrâdların illeti olamaz; ve ondan, onlar kasden ve bizzat istenilmeyecek. Çünkü onlar fazîl bir sûrette o hâlis virde talebsiz terettüb eder. Onları niyet etse, ihlâsı bir derece bozulur. Belki ubûdiyetten çıkar ve kıymetten düşer. Yalnız bu kadar var ki; böyle hâsiyetli evradı okumak için, zayıf insanlar bir müşevvik ve müreccihe muhtaçtırlar. O fâideleri düşünüp, şevke gelip, evrâdı sırf rızâ-yı İlâhî için, âhiret için okusa zarar vermez. Hem de makbuldür. Bu hikmet anlaşılmadığından, çoklar, aktabdan ve selef-i salihînden mervî olan fâideleri görmediklerinden şüpheyeye düşer, hatta inkâr da eder.⁸⁹³

Yine Cevşen'le ilgili bir iddia da, onun dua olarak ve hatta kendisinin misli olmadığı iddiasıdır:

Hem binler dua ve münâcâtlarından Cevşen-ül-Kebîr ile, öyle bir mârifet-i rabbaniye ile, öyle bir derecede Rabbini tavsif ediyor ki; o zamandanberi gelen ehl-i mârifet ve ehl-i velâyet, tahkîk-i efkâr ile beraber, ne o mertebe-i mârifete ve ne de o derece-i tavsife yetişemedikleri gösteriyor ki; duada dahi onun misli yoktur. Risale-i Münâcâtın başında, Cevşen-ül-Kebîrin doksandokuz fıkrasından bir fıkrasının kısacık bir mealinin beyan edildiği yere bakan adam, Cevşen'in dahi misli yoktur diyecek.⁸⁹⁴

⁸⁹³ *Mesnevî-i Nuriye*, 156, Zühre/Onüçüncü Nota/İkinci Mes'ele.

⁸⁹⁴ *Şuâlar*, 110, Yedinci Şua/Âyetü'l-Kübra; *Mektubat*, 199, Âyetü'l-Kübra Risalesinin Risalet-i Ahmediyeden Bahseden Onaltıncı Mertebesi/Üçüncüsü; *Âsâ-yı Mûsa*, 111, Birinci Hüccet-i İmaniye Âyetü'l-Kübra.

Allah, Kitabında kendisini nasıl tavsif ve kendisine nasıl ve hangi sözlerle dua edeceğimizin örneklerini göstermiştir. Hadis kitaplarında da Resulullah (s.a.v.)'tan sahih olarak rivayet edilen yüzlerce dua varken, böyle mesnetsiz bir münacatın dua olarak mislinin olmadığı iddiası, çürütülmeye bile gerek olmayan bir iddiadan öteye geçemez. Cevşen'in dahi misli olmadığı iddiası da boştur...

5.1.13. DİNDAR, İHTİYAR KADINLARIN DİNİNE TÂBİ OLUN.

Hadîs-i şerifte "aleykum bidîni'l-acâiz" gösteriyor ki; âhirzamanda kuvvetli îmân, ihtiyar kadınlarda bulunur ki, "Dindar, ihtiyar kadınların dinine tâbi olun." diye hadîs ferman etmiş.⁸⁹⁵

Birden bu gelen Hadîs-i Şerif ihtar edildi: العجائز عليكم بدين يâni: "Ahir zamanda, ihtiyâre kadınların samimî dinlerine ve kuvvetli itikadlarına tâbi olunuz."⁸⁹⁶

Bir hadîs-i şerif ferman eder ki: "aleykum bidîni'l-acâiz" Yâni, "Ahir zamanda ihtiyar kadınların dinlerine iktida ediniz."⁸⁹⁷

Said Nursî, konu hakkındaki iki rivayeti birbirine karıştırmıştır. Birinin metnini vermiş, bu metnin manası olarak da diğer rivayetin yakın anlamdaki tercümesini koymuştur. Yok böyle değilse, rivayeti haddinden ziyade serbest tercüme etmiş demektir ve bu tercümeyle kendi yorumlarını da eklemiş olur.

Biz, önce iki rivayeti birbirinden ayırıp, anlaşılır bir şekilde dilimize çevirelim:

Birinci rivayet: « عليكم بدين العجائز. » "İhtiyar (kadın)ların dinine uyun!" Şöyle de çevrilebilir: "Size ihtiyar (kadın)ların dinini tavsiye ederim."

İkinci rivayet: « إذا كان آخر الزمان ، واختلفت الأهواء ، فعليكم بدين البادية والنساء. » "Ahir zamanda görüşlerin ayrıldığını (ihtilâfa düşüldüğünü) gördüğünüzde, vaha (ehli)nin ve kadınların dinine uyun!"

Şimdi bu rivayetlerin durumuna bakalım:

Birinci hadis için Sehavî dedi ki: Bu lâfızla aslı yoktur. Bu manada hadisler vardır, ama hiçbirisi zaaftan kurtulamamıştır.

Zerkeşî de şöyle demiştir: Deylemî, İbn Ömer'den "Ahir zamanda görüşlerin ayrıldığını gördüğünüzde, vaha (ehli)nin ve kadınların dinine uyun" lâfızıyla rivayet etmişse de, senedi vahî (zayıf)dir. Hattâ, Sağanî: Mevzudur, demiştir.⁸⁹⁸

⁸⁹⁵ *Rehberler*, 154, Hanımlar Rehberi/Mahremdir. Şimdilik Medresetüzzehra erkânlarına mahsustur; *Emirdağ Lâhikası II*, 47, Yirmiyedinci Mektuptan/Mahremdir. Şimdilik Medresetüzzehra erkânlarına mahsustur.

⁸⁹⁶ *Kastamonu Lâhikası*, 130, Yirmiyedinci Mektubdan/Bugünlerde iki hâtradan iki ihtar; *Rehberler*, 156, Hanımlar Rehberi/Genç Nurcu Kızlara Ait Mektuba Ek.

⁸⁹⁷ *Rehberler*, 157, Hanımlar Rehberi/Gayet Ehemmiyetli Bir Hakikata Gayet Kısa Bir İşaret.

"İzâ kâne (...)" rivayetini İbn Hibban da İbn Ömer'den merfuan rivayet etti. Bunun hakkında İbnu'l-Cevzî dedi ki: Sahih değildir. (Senedindeki) Muhammed b. el-Haris el-Harisî bir şey değildir, şeyhi de öyledir. Bunu babasından mevzu olarak nakletmiştir. Bu söz ancak Ömer b. Abdülaziz'in sözü olarak biliniyor.

(Suyûtî) *Leâlî'*de dedi ki: Muhammed b. el-Haris, İbn Mace'nin ricalindedir. (Zehebî) *Mizarî*da dedi ki: Bu, onun rivayet ettiği acayip (hadis)lerdendir. Sağanî ise: Mevzudur, demiştir. (Sehavî) *Makasîd'*da: Bu lâfızla aslı yoktur, dedi.

"Aleykum (...)" lâfızıyla da rivayet edilmiştir. İbn Tahir bunun için: Aslına rastlamadım, demiştir.⁸⁹⁹

Ramuz sahibi Gümüştanevî, *Camîu'l-Mütun'*da bu rivayet için şöyle der:

Peygamberimiz (s.a.v.)'den şöyle bir hadis-i şerifin rivayet olduğu ileri sürülmüştür: "Aleykum bidîni'l-acâiz, İhtiyarların dinini taklit edin!" Hâlbuki bu, hadis-i şerif değildir. Süfyan-ı Sevrî'nin sözüdür. Hadise şundan ibarettir: Mutezile mezhebinden bir grup, taklit erbabının makamının cennet ile cehennem arasında bir yerde olduğunu iddia etmiştir. Bunun üzerine yaşlı bir kadın, onlara itiraz ederek şu ayet-i celileyi okumuş: "Sizi yaratan o (Allah)dur. Böyle iken kiminiz kâfir, kiminiz mümin. Allah yaptıklarınızı görmektedir." (Tegâbun, 64/2) ve "hakikat bundan ibarettir" demiştir. Bunu duyan Süfyan-ı Sevrî: "İhtiyarların dinini (itikadını) taklit edin!" demiştir.⁹⁰⁰

Buna yakın bir sözü İmamü'l-Haremeyn el-Cüveynî de söylemiştir:

Arkadaşlar! Kelâmla meşgul olmayın. Eğer ben, kelâmın beni götürdüğü noktayı önceden bilseydim, onunla hiç uğraşmazdım. Uçsuz bucaksız bir denize dalmışım. Müslümanları ve onların ilimlerini terk etmişim ve beni uyarıp sakındırdıkları şeylere girmişim! Ama şimdi, eğer Rabbim rahmetiyle benim imdadıma yetişmeseydi vay İbnu'l-Cüveynî'nin başına gelenlere! İşte şimdi ben, anamın akidesi üzere -veya diğer rivayete göre: Neysabur kocakarılarının itikadı üzere- ölüyorum!⁹⁰¹

İşte rivayetin durumu... İşte onu söyleyenler... Üstelik, Said Nursî bir de bunun kendisine ihtar edildiğini söylemektedir. Anlaşılan onun muhtarı da hadis bilgisine pek sahip değil!

Mevzu olduğunu bildiği veya kuvvetle zannettiği hâlde uydurma hadisi rivayet etmek haramdır. Binaenaleyh, böyle bir hadisi, uydurma olduğunu bildirmeden rivayet eden, Peygamber (s.a.v.)'in bu husustaki tehdidine dâhildir. Yani, o da, Resulullah (s.a.v.) üzerinden yalan uyduran yalancılardan biri olur. Bundan dolayıdır ki, ulema hadis rivayet edecek zatın evvelâ o hadisin sahih veya hasen olup olmadığını araştırması icap ettiğini, şayet böyle ise onu cezim sıygası ile yani: "Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurdu veya şöyle yaptı" diyerek rivayet etmesini; hadis zayıf ise temriz sıygası yani: "Resulullah (s.a.v.)'tan şöyle rivayet olundu veya şöyle rivayet olunuyor" gibi sözler kullanması gerektiğini beyan etmişlerdir.⁹⁰²

⁸⁹⁸ Aliyyu'l-Kârî, *Esrâru'l-Merfû'a*, 248.

⁸⁹⁹ Şevkânî, *Fevâidu'l-Mecmû'a*, 505; Suyûtî, *Leâlî'l-Masnû'a*, 1/253.

⁹⁰⁰ Gümüştanevî, *Ehl-i Sünnet İtikadı*, çev. Abdülkadir Kabakçı-Fuad Günel, Bedir Yayınevi, İstanbul 1988, 30.

⁹⁰¹ Nak. İbn Teymiye, *Külliyat*, 4/76.

⁹⁰² Davudoğlu, *Sahih-i Müslim Tercüme ve Şerhi*, 1/21.

Said Nursî; kendisinden yıllar, hatta yüz yıllar önce telif edilerek, faydalanmak isteyenlere hazır hâle getirilen onlarca mevzuat kitabından müstağnidir (!) ve bunu gururla zikreder. Ama, sıra Said Nursî'nin risalelerinden müstağni olanlara gelince, *Nur Risaleleri*'nde onlar için şöyle denir:

*Hem şu hakikat zahir ve bahirdir ki: Bir kimse allâme dahi olsa, Risale-i Nur'un ve Müellifinin talebesidir; Risale-i Nur'u okumak zaruret ve ihtiyacındadır. Eğer gaflet ederse kendini aldatan enaniyetine boyun eğip, Risale-i Nur Külliyatını okumazsa büyük bir mahrumiyete düşer olur.*⁹⁰³

*Risale-i Nur: (...) her ilme vukufunu tebarüz ettiren vecizeler mecmuasıdır.*⁹⁰⁴

5.1.14. DÜNYA AHİRETİN TARLASIDIR.

«ألدنيا مزرعة الآخرة.»

*Evet Küre-i Arz, bahr-i muhit-i havâide bir sefine-i Rabbaniye ve nass-ı Hadîsle Âhîretin bir mezraası, yâni fidanlık tarlası olduğundan (...)*⁹⁰⁵

Sehavî dedi ki: Her ne kadar Gazalî bunu *İhya*'da zikrettiyse de, ben ona rastlamadım.

Derim ki (Aliyyu'l-Karî): Manası sahihtir, Tealâ'nın şu kavlından alınmıştır: "Ahiret ekinini isteyen, ekinini artırırız." (Şûra, 42/20)⁹⁰⁶

Elbette, bir sözün manasının doğru olması, o sözün aynı zamanda Hz. Peygamber'in hadisi olduğuna delâlet etmez.

5.1.15. DÜNYA SEVGİSİ BÜTÜN HATALARIN BAŞIDIR.

«حب الدنيا رأس كل خطيئة.»⁹⁰⁷

Bu hadis hakkında Aliyyu'l-Karî der ki:

Bazıları bu hadis için "mevzudur" dediler. İbn Teymiye de onlardandır. Cündüb el-Becelî'nin sözü olduğuna kaildir.

⁹⁰³ *İctimâi Reçeteler II*, 193, Hakikat Çekirdekleri/Hutbe-i Şâmiye'nin İkinci Zeylinin İkinci Kısmı/Üniversite Nur Talebeleri Namına Abdünnur.

⁹⁰⁴ *Rehberler*, 143, Gençlik Rehberi/Dr.Mustafa Hilmi Ramazanoğlu.

⁹⁰⁵ *Lem'alar*, 94, Ondördüncü Lem'a/Birinci Makam/Üç Vecihten Birincisi/Hâşiye.

⁹⁰⁶ Aliyyu'l-Karî, *Esrâru'l-Merfû'a*, 206.

⁹⁰⁷ *Sözler*, 463; *Tılsımlar Mecmûası*, 107, Yirmiyedinci Söz'ün Zeyli/Sual: Deniliyor ki: sahabeler Resûl-i Ekrem Aleyhissalâtu Vesselâmı gördüler, sonra îmân ettiler (...); *Lem'alar*, 235, Yirmialtıncı Lem'a/Sekizinci Rica.

Fakat, Beyhakî *Şuab'*ında bu hadisi hasen bir isnatla mürsel olarak Hasan el-Basrî'ye yükselterek rivayet etmiştir.⁹⁰⁸

İncelediğimiz hadis, Hasan el-Basrî'nin mürseli olduğuna göre, konuyu bir de bu yönünden inceleyelim:

Ahmed b. Hanbel: Mürseller içinde Hasan el-Basrî'nin ve Ata b. Ebu Rebah'inkilerden daha zayıfı yoktur. Çünkü, her ikisi de, her önlerine gelenden hadis alırlardı, der.

Darekutnî de, onun mürsellerinde zaaf olduğunu ifade eder.

Irakî: Hasan el-Basrî'nin mürseli, muhaddislerin nazarında rüzgâr gibi (değersiz)dir, der.

İbn Sirin de Hasan el-Basrî ve Ebu'l-Aliye'nin mürsellerinin zayıf olduğunu belirttikten sonra: Onlar kendilerine her hadis rivayet edeni doğru zannederlerdi, demiştir.⁹⁰⁹

Hadisin tahkikine dönersek:

Suyutî dedi ki: Bu hadis, mevzu hadisler arasına girmiştir. Şeyhülislâm İbn Hacer de aynı görüştedir.

İbn Medinî, Hasan'ın mürsellerine kıymet vermiş ve hadisin isnadını hasen kabul etmiştir.

Deylemî, bu hadisi Ali b. Ebu Talib'in hadislerinden biri olarak Müsned'inde rivayet etti ve isnat zikretmedi.

Hadis, *Tarih-i İbn Asakir*'de tâbiinden Sa'd b. Mesud es-Sedefî'den "Dünya sevgisi, hataların başıdır." şeklinde rivayet edilmiştir.

Hilye adlı eserinde Süfyan es-Sevrî'nin tercemesinde Ebu Nuaym'a göre de Hz. İsa (a.s.)'nin söz(lerin)dendir.

⁹⁰⁸ Aliyyu'l-Kârî, *Esrâru'l-Merfû'a*, 188. Burada mürsel hadisin tarifini vermek gerekecektir: Hazreti Peygamber'e yakın bir devirde yaşamış olmaları dolayısıyla, sahabenin çoğunu gören ve onlarla sohbette bulunan tâbiilerin, işittikleri sahabîleri atlayıp doğrudan doğruya Hazreti Peygamber'e isnatla "kâle Rasûlullah" (s.a.v.) diyerek rivayet ettikleri hadîslere mürsel hadîs denilmiştir. (...) en-Nevevî'nin belirttiğine göre, hadîsçilerin çoğunluğu, birçok fukaha ve usûlcüler nazarında mürsel zayıftır ve onunla ihticac olunmaz. eş-Şafîî de aynı görüşe sahiptir. İmam Muslim ise, *Sahih*'inin Mukaddime'sinde "rivayetlerden mürsel, bize ve haberlere vâkıf olan kimselere göre hüccet değildir" demiştir. Mürselin zayıf ve merdud hadîsler arasında yer almasının başlıca sebebi, mahzûf olan râvinin, yani tâbiinin hadîsi almış olduğu şeyhin adalet ve zabt yönünden hâlinin bilinmemesidir. Eğer isnaddan düşmüş olan bu râvinin sahabî olduğuna kesinlikle hükmedilebilse idi, o zaman, sahabîlerin udûl oldukları kaidesine istinaden, hadîs üzerinde tereddüde mahâl kalmaz ve onun sahîh olduğu kabul edilirdi. Fakat tâbiinin hadîsini alıp ismini hazfettiği şeyhin de kendisi gibi bir tâbiî olması ihtimâli vardır. Keza bu şeyhin tâbiî olduğu takdirde, ya sika ya da zayıf olması ihtimâli vardır. Sika olduğu farzedilse bile, onun da hadîsi kendisi gibi bir tâbiîden almış olması ihtimâli vardır. Eğer tâbiî ise, o da diğeri gibi ya sika ya da zayıf olabilir. Velhâsıl bu ihtimâller ilânihâye teselsül eder gider ki, akıl bu teselsülü sonu gelmeyen bir şekilde tecviz edebilir. Fakat isnadlar tetkik edildiği zaman, bazan bir tâbiinin, en çok altı veya yedi tâbiinin yer aldığı bir isnadla hadîs rivayet ettiği görülmüştür. Bu sebeptendir ki, tâbiiden sonraki sahabî makamında râvisi düşmüş hadîsler, düşen râvinin zayıf olması ihtimâline binaen merdûd sayılmışlardır. (Koçyiğit, *Hadîs İstihlaları*, 291-293.) Mürsel hakkında geniş bilgi için bak. Koçyiğit, age, 291-297; Ahmed Naim, *Sahih-i Buhârî Muhtasarı Tecrid-i Sarîh Tercemesi*, DİB Yayınları, Ankara 1984, 1/133-148; Selahattin Polat, *Mürsel Hadisler ve Delil Olma Yönünden Değeri*, TDV Yayınları, Ankara 1985.

⁹⁰⁹ Polat, *Mürsel Hadisler ve Delil Olma Yönünden Değeri*, 76-77. Rivayetlerin kaynakları mezkur kitapta belirtilmiştir.

Mekayidu's-Şeytan adlı eserinde de İbn Ebu'd-Dünya'ya göre, Malik b. Dinar'ın sözüdür.

Derim ki (Aliyyu'l-Karî): Mevzudur diyenler isnadını belirtmemişlerdir. Senetler ise muhtelifdir. Mürsel hadisler cumhura göre, isnat sahih olduğu zaman hüccettir.⁹¹⁰ Bunun için İbnu'l-Medinî: Mürsel olan hasen hadisleri sikalar rivayet ederse sahihtirler, dedi. Darekutnî de *Merasil'de*: Hadis zayıftır, itimat ise isnadadır, dedi.⁹¹¹

Irakî, *Elfiye Şerhi*'nde dedi ki: "Dünya sevgisi her hatanın başıdır." hadisi ya İbn Ebu'd-Dünya'nın *Mekidu's-Şeytan* adlı eserinde dediği gibi Malik b. Dinar'a ait bir söz ya da Beyhakî'nin *Zühd'de* rivayet ettiği gibi Hz. İsa (a.s.)'nin bir sözüdür.⁹¹²

Bu durumda bu sözün Hz. Peygamber'e izafeti pek sağlıklı görünmemektedir. Doğrusunu Allah bilir.

5.1.16. EN ZAYIFINIZIN YÜRÜYÜŞÜNE GÖRE YÜRÜYÜN!

« سيروا على سير أضعفكم »⁹¹³

Said Nursî, bu rivayet için "Hadis-i Şerif" demiş, tercüme etmemiştir. Şöyle tercüme edilebilir:

"En zayıfınızın yürüyüşüne göre yürüyün!"

el-Karî'nin *Mevzuat'*ında, bu rivayet için şu açıklama yapılmıştır:

Sehavî dedi ki: Bu lâfızla (böyle bir hadisin olduğunu) bilmiyorum. Ama, manası Nebi (a.s.)'nin şu kavlinde vardır:

"Halkı, en zayıfına göre takdir edip değerlendir! Çünkü, onların içinde yaşlı, hasta, (evi) uzak, işi gücü olanlar vardır."⁹¹⁴

5.1.17. GÜNEŞ BİR SAAT TEVAKKUF ETMİŞ

⁹¹⁰ Müellif Ali el-Karî'nin kitabının tahkik ve talikini yapan Muhammed Sabbağ, bu cümleye dipnot düşerek diyor ki: Allah ona rahmet eylesin, müellifin "cumhura göre, isnat sahih olduğu zaman mürsel hadisler hüccettir" demesi sahih değildir. Nitekim, Nevevî der ki: Hadisçilerin çoğunluğuna, Şafî'ye, birçok fukahaya ve usûlcülere göre mürsel zayıftır. (Sabbâğ, *Tahkik ve Ta'lik*, 189, 3. dipnot.)

⁹¹¹ Aliyyu'l-Karî, *Esrâru'l-Merfû'a*, 188-189.

⁹¹² Suyûtî, *Tedribu'r-Râvî fi Şerhi Takrîbi'n-Nevevî*, Mısır 1385/1966, 188.

⁹¹³ *Kastamonu Lâhikası*, 278, Yirmiyedinci Mektubdan/Aziz, Siddik, Mücahid Kardeşlerim Hasan Âtîf ve sâdik rüfekası.

⁹¹⁴ Aliyyu'l-Karî, *Esrâru'l-Merfû'a*, 224. Sehavî'nin zikrettiği hadis eş-Şafî'nin *Sünen'i*, *Tirmizî*, *İbn Mâce'de* birbirine yakın lâfızlarla yer alır. (*Tirmizî*, *Salât*, 175/236; *İbn Mâce*, *İkâmetu's-Salât*, 48/987) *Tirmizî*, onu hasen görmüş; İbn Huzeyme ve el-Hâkim ise sahih kabul etmişlerdir. el-Hâkim, Müslim'in şartı üzeredir, demiştir. (Sabbâğ, *Tahkik ve Ta'lik*, 224.)

*Mi'rac gecesinin sabahında (...) Hem Resûl-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm Kureyş'e demiş ki: "Yolda giderken, sizin bir kafilenizi gördüm; kafileniz yarın filân vakite gelecek. Sonra o vakit kafileye muntazır kaldılar. Kafile bir saat tehhür etmiş. Resûl-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'ın ihbarı doğru çıkmak için, ehl-i tahkikın tasdikıyla, Güneş bir saat tevakkuf etmiş. Yâni Arz, O'nun sözünü doğru çıkarmak için; vazifesini, seyahatını bir saat tâtil etmiştir ve o tâtili, Güneş'in sükûnetiyle göstermiştir."*⁹¹⁵

Bu olayı kim rivayet etmiş, ehl-i tahkikten kim tasdik etmiştir? "Güneşin bir saat tevakkuf ettiğine" dair bir haber, ne hadis ne de siyer kitaplarında vardır. Uydurma olduğu açıktır.

5.1.18. HÂME İSMİNDE BİR CİNNİ (...)

*Hem Hazret-i Ömer'den meşhur bir haberdir ki, demiş: Biz Resûl-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'ın yanında iken, ihtiyar şeklinde, elinde bir asâ, "Hâme" isminde bir cinni geldi, îmân etti. Resûl-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm ona, kısa sûrelerden birkaç sûreyi ders verdi. Dersini aldı, gitti. Şu âhirki hâdiseye, çendan bâzı hadîs imamları ilişmişler: fakat mühim imamlar, sıhhatine hükmetmişler. Her ne ise, bu nevide uzun söylemeye lüzum yok; misâlleri çoktur."*⁹¹⁶

Suyûtî, bunu rivayet eder ve Hâme b. el-Luheyym (الهميم) adındaki cin ile Resulullah'ın konuşmalarını uzunca nakleder.⁹¹⁷ Der ki: Uydurmadır. (Hadisin ravilerinden) İshak b. Bişr el-Kâhulâ (الكاهلى) kezzabtır, hadis uydurduğunda ittifak edilmiştir ve Ebu Seleme, sikalardan, onların hadisleri olmayan şeyleri rivayet eder. Onunla ihticac etmek caiz değildir. Ukaylî dedi ki: "(Bu hadisin) hiçbir isnadı sabit değildir ve aslı yoktur." Derim ki (Suyûtî): *Mizan*'da da böyle denildi. (Zehebî) "İsnatları batıldır (...)." dedi.⁹¹⁸

Aliyyu'l-Karî de der ki:

"Rivayet edilen hadisin batıl olduğuna (delâlet eden kaidelerden biri de), onun butlanına sahih delillerin şahadet etmesidir."⁹¹⁹ Daha sonra bunlardan örnekler verir ve der ki: "(...) Hâme b. el-Luheyym'le ilgili uzun hadis de aynı bunlar gibi batıldır."⁹²⁰

Bu rivayetin sıhhatine hükmeden "mühim" imamlar kimlermiş?

⁹¹⁵ *Mektubat*, 165, Ondokuzuncu Mektub/Mu'cizat-ı Ahmediyye/Onyedinci İşaret.

⁹¹⁶ *Mektubat*, 144, Ondokuzuncu Mektub/Mu'cizat-ı Ahmediyye/Onbeşinci İşaret/İkinci Şu'be/İkinci Cihet.

⁹¹⁷ Suyûtî, *Leâli'l-Masnû'a*, 1/174-175.

⁹¹⁸ Suyûtî, *Leâli'l-Masnû'a*, 1/175.

⁹¹⁹ Aliyyu'l-Karî, *Esrâru'l-Merfû'a*, 425.

⁹²⁰ Aliyyu'l-Karî, *Esrâru'l-Merfû'a*, 430.

5.1.19. HZ. MUSA İLE İLGİLİ BİR RİVAYET

Said Nursî, Hacc suresinin 73. ayetinin tefsirinde, ayetin metninden sonra şöyle diyor:

Yani: "Cenab-ı Hak'tan başka bütün esbab ve ulûhiyyetleri ehl-i dalâlet tarafından dâvâ edilen âliheler içtima' etse bir sineği halk edemezler."

Yani: "Sineğin hilkatı öyle bir mu'cize-i Rabbaniyedir ve bir ayet-i tekviniyedir ki, bütün esbab toplansa onun mislini yapamazlar. O ayet-i Rabbaniyeye muaraza edemezler taklidini de yapamazlar," meâlindeki ayete ehemmiyetli bir mevzu' teşkil eden ve Nemrud'u mağlub eden ve Hazret-i Musâ (A.S.) onların ta'cizlerine karşı müştekiyâne: "Ya Rab, bu muacciz mahlukları ne için bu kadar çoğaltmışsın?" deyince ilhamen cevap gelmiş ki: Sen bir def'a sineklere itiraz ettin, bu sinekler çok defa sual ediyorlar ki: "Ya Rab, bu koca kafalı beşer seni yalnız bir lisan ile zikr ediyor. Bazı da gaflet ediyor. Eğer yalnız kafasından bizleri halk etse idin, binler lisan ile sana zikredecek bizim gibi mahluklar olurlardı," diye Hazret-i Musâ (A.S.) nın şevkasına bir itiraz kuvvetinde hikmet-i hilkatını müdafâa eden sineğin hem gayet nezafetperver her vakit abdest alır gibi yüzünü, gözünü, kanatlarını temizleyen bu taifenin elbette mühim bir vazifesi vardır. Hikmet-i beşeriyenin nazarı kasırdır, daha o vazifeyi ihata edememiş.⁹²¹

Önce, ayetin anlaşılır bir mealini verelim:

"Ey insanlar! Size bir misal veriliyor; onu dinleyin: Allah'ı bırakıp da yalvarıp yakardıklarınız bir araya gelseler bile, bir sineği dahi yaratamazlar. Sinek onlardan bir şey kapsa, onu, ondan kurtaramazlar. İsteyen de âciz, istenen de..."⁹²²

Said Nursî, Hz. Musa (a.s.)'nın böyle bir şikâyette bulunduğunu nereden öğrenmiştir? Bunu hangi kitaptan, hangi kaynaktan nakletmiştir? Bu rivayet, açıkça Hz. Musa'ya atılmış bir iftiradır, çünkü Hz. Musa "beşer" adı altında kısa ve eksik bakışla, sineğin yaratılış hikmetini kavrayamamakla suçlanmaktadır.

Aynı şekilde, yüce Allah'a da demediği bir söz isnat edilmektedir. Bütün bunlardan bîhaber sineklere atfedilenler hakkında ise ne demeli bilemiyoruz...

5.1.20. İBN-İ HUZEM'İN SAHİHİ

Başta meşhur İbn-i Huzem, Sahîhinde, raviler Hazret-i Ömer'den naklediyorlar ki: (...)⁹²³

⁹²¹ Lem'alar, 272, Yirmisekizinci Lem'a/Sadakatta Namdar, Safvet-i Kalbde Mümtaz Süleyman Rüşdü İle Bir Muhavere-i Latife.

⁹²² Hacc, 22/73.

⁹²³ Mektubat, 114, Ondokuzuncu Mektub/Mu'cizat-ı Ahmediyye/Sekizinci İşaret/Sekizinci Misâl.

Sahihi olan bu İbn-i Huzem kimdir? Meşhur İbn Hazm mı? Eğer o ise, onun "Sahih" adında bir hadis kitabı yoktur. Yoksa İbn Huzeyme mi? İmam İbn Huzeyme'nin *Sahihi*'i vardır.

5.1.21. İNSANLAR HELAK OLDU, ÂLİMLER MÜSTESNA. (...)

« هلك الناس إلا العالمون وهلك العالمون إلا العاملون وهلك العاملون إلا المخلصون والمخلصون على خطر عظيم. »⁹²⁴

Tenvir Neşriyat, *Rehberler*'deki hadisleri tahriç etmesine rağmen, bu hadisi tahriç edememiştir. Sadece "hadis-i bil-mana" demekle yetinmiş ve şöyle tercüme etmiştir:

*İnsanlar helak oldu, âlimler müstesna. Amel edenlerin dışındaki âlimler de helak oldu. Amel edenler de helak oldu ihlaslılar hariç. Muhlis olanlar da büyük bir tehlike üzerindedirler.*⁹²⁵

Hadis-i bil-mana denilen bu hadis, mevzuat kitaplarında şu lâfızlarla nakledilip incelenmiştir:

« الناس كلهم موتى إلا العالمون ، والعالمون كلهم موتى إلا العاملون ، والعالمون كلهم موتى إلا المخلصون. »

"Âlimler dışında insanların hepsi ölüdürler (ölü gibidirler); amel edenlerin dışında âlimlerin de hepsi ölüdürler; ihlâslılar dışında amel edenlerin de hepsi ölüdürler."

"Âlimler dışında insanların hepsi ölüdürler" lâfzı yerine "هلکی = helâk olmuşlardır" şeklinde de rivayet edilmiştir. Bu hadis için Sağanî: Mevzudur, dedi.⁹²⁶

Dolayısıyla, *Nur Risaleleri*'nde yar alan rivayet için "hadis-i mevzu bi'l-mana" demek daha isabetli olacaktır.

"Risale-i Nur'un üstadlarından bir üstadı İmam Gazalî" olduğuna göre, Gazalî'nin meşhur eseri *İhya*'ya bakalım.

İmam Gazalî bu sözü, Hz. Peygamber (s.a.v.)'e değil, yakın ifadelerle Sehl'e nisbet ederek kitabına almıştır:

« وقال سهل رحمه الله العلم كله دنيا والآخرة منه العمل به والعمل كله هباء إلا الإخلاص »

⁹²⁴ *Lem'alar*, 133, Onyedinci Lem'a/On Üçüncü Nota; *Mesnevî-i Nuriye*, 157, Zühre/Onüçüncü Nokta/Üçüncü Mes'ele; *Rehberler*, 241, İhlâs Risâlesi, Yirminci Lem'a İhlâs Hakkında.

⁹²⁵ *Rehberler*, 290, Âyet, Hadis ve Arabî İbarelerin Manaları.

⁹²⁶ Şevkânî, *Fevâidu'l-Mecmû'a*, 257.

وقال الناس كلهم موتى إلا العلماء والعلماء سكارى إلا العاملين والعاملون كلهم مغرورون
إلا المخلصين والمخلص على وجل حتى يدري ماذا يختم له به.»

"Sehl (Allah ona rahmet etsin) dedi ki: İlimin hepsi dünyalıktır. Ondan ahiret için olanı, kendisiyle amel edilenidir. İhlâs dışındaki bütün ameller ise heba olup gitmiştir. Ve yine dedi ki: Âlimler dışındaki insanların hepsi ölüdür. Amel edenleri müstesna, âlimler de sarhoştur. İhlâslılar dışında amel edenlerin de hepsi aldanmıştır. Muhlis de, amelinin neticesini bilene kadar korkudadır."⁹²⁷

Said Nursî, Gazâlî'nin yazmadığı kitapları onun eseri sanarak okuyacağına, en temel kitabı İhya'sını okumuş olsaydı, herhâlde bu sözü hadis diye nakletmezdi.

Bu uydurma hadis, Resulullah'tan (s.a.v.) sahih olarak rivayet edilen şu hadise aykırıdır:

"Birisî 'insanlar helâk oldu' dediğinde, insanların en helâk olanı (asıl) kendisidir."⁹²⁸

Hattabî diyor ki: Hadisin manası şudur: Bir kimse başkalarını ayıplar durur, daima kötülüklerini anar ve "insanlar bozuldu, battı" gibi sözler söylerse; kendisi onlardan daha ziyade batmış, yani onları ayıplamakla girdiği günah sebebiyle kendi hâli onlarınkinden berbat olmuştur. Bu hâl, onu çok defa kendini beğenmeye, kendini başkalarından daha hayırlı görmeye sevk eder.⁹²⁹

Said Nursî, zikrettiğimiz hadisi, değişik bir şekilde *Nur Risaleleri*'ne almıştır. Bu hadisten haberdar olunmasına rağmen, yukarıdaki söz hadis diye nasıl nakledilir, bilemiyoruz.

*Salât, Muhammed (A.S.M.)'e olsun; şöyle buyurdu O: insanlar helak oldu, insanlar helak oldu diyen, onların en helak olanıdır.*⁹³⁰

Bu tercümenin metni ise aynı risalenin 243. sayfasında yer almaktadır ki, bu metin, hadisin ne *Müslim*'deki ne de *Muvatta*'daki lâfızlarına uymaktadır.

Muvatta'daki rivayet şu şekildedir:

"Birinin 'insanlar helâk oldu' dediğini duyduğunda (bil ki); insanların en helâk olanı (asıl) odur."⁹³¹

Ayrıca bu uydurma hadisin manası da sıhhatli değildir; çünkü muhlis olanların da büyük bir tehlike içinde olduğunu belirtmektedir. Oysa, yüce Allah Kur'an'da muhlisler hakkında şöyle buyurmaktadır:

⁹²⁷ Gazâlî, *İhyâ*, Dârü'd-Da've, İstanbul 1985/1406, 1/67. İhyâ'nın diğer yayınevlerince yapılan baskıları için bak. *İhyâ*, Kitâbu'l-İlm'in 6. Bâbı «*أفان العلم ، وبيان علامات علماء الآخرة والعلماء السوء*». Ayrıca, Türkçesi için bak. Gazâlî, *İhyâ*, 1/156.

⁹²⁸ *Müslim*, Birr, 41/139. Hadisteki "ehlekuhum" lâfzı, "ehlekehum" şeklinde de rivayet olunmuştur. Bu takdirde manası: "Birisî 'insanlar helâk oldu' dediğinde, onları helâk eden kendisidir." olur.

⁹²⁹ Nak. Davudoğlu, *Sahîh-i Müslim Tercüme ve Şerhi*, 10/589.

⁹³⁰ *İctimâî Reçeteler I*, 243, 331, Devaü'l-Ye's Zeylinin Zeyli.

⁹³¹ *Muvatta*', Kelâm, 1/2.

"Şeytan ise şöyle demişti: 'Rabbim, beni azdırmış olman dolayısıyla, yeryüzündeki günahları Âdemoğulları için süsleyeceğim ve içlerinden muhlis kulların dışında hepsini azdıracam.'"⁹³²

"Ancak Allah'ın muhlis kulları bu cezanın dışındadırlar. Onlar için bilinen bir rızık vardır. (Türlü) meyvelerle ağırlanırlar. Nimet cennetlerinde tahtlar üzerinde, karşılıklı otururlar."⁹³³

"Ancak Allah'ın muhlis kulları o azabın dışında kalırlar."⁹³⁴

"(...) Yusuf, bizim muhlis kullarımızdandı."⁹³⁵

"Kitapta Musa'yı da an. Çünkü o, muhlis ve resul bir peygamberdi."⁹³⁶

5.1.22. İKTİSAD EDEN, MAİŞETÇE AİLE BELÂSINI ÇEKMEZ.

"İktisad eden, maîşetçe aile belâsını çekmez" *لا يعول من اقتصد* *meâlindeki Hadîs-i Şerîfi* sırrıyla: (...) ⁹³⁷

Bu rivayet, bir hadisin parçası olup, aslı şu şekildedir:

« ما خاب من استخار ولا ندم من استشار ولا عال من اقتصد. » "İstihare eden, mahrum kalmaz; istişare eden pişman olmaz; iktisat eden darlık çekmez."⁹³⁸

Gümüşhanevî, hadisin zayıf olduğunu belirtmiştir. Daha önce de değinildiği gibi, *Ramuz*'un orijinal metninde hadislerin durumu sıkça belirtilmektedir. Bunlar tercümeyle aktarılmamıştır.

Hadisin manası sahihse de, hadis ilimleri açısından zayıftır. Gümüşhanevî, bu rivayetin kenarına *Buharî*'den konu ile ilgili bir hadis nakletmiştir.

5.1.23. KIRKBİN BAŞLI, HER BAŞTA KIRKBİN DİLLİ (...) MELEKLER

Elbette Muhbir-i Sâdık'ın rivâyet ettiği melâikeler hakkındaki suretler, gayet münasibtir ve mâkûldür. Ferman etmiş ki: "Bâzı melâikeler bulunur, kırk başı veya

⁹³² Hicr, 39-40.

⁹³³ Sâffât, 37/40-44.

⁹³⁴ Sâffât, 37/74.

⁹³⁵ Yûsuf, 12/24.

⁹³⁶ Meryem, 19/51.

⁹³⁷ *Lem'alar*, 141, Ondokuzuncu Lem'a/İktisat Risalesi/Dördüncü Nükte.

⁹³⁸ *Râmûz*, 2/374.

*kırkbin başı var. Her başda kırkbin ağızı var, herbir ağızda kırkbin dil ile, kırkbin tesbihat yapar.*⁹³⁹

(...) *hadis-i şerifin meali gösteriyor. Şöyle ki:*

*Bir melaike var. Kırk bin başı var. Her başında, kırkbin dil var. Her bir dilde, kırk bin tesbihat yapıyor. Altmışdört trilyon tesbihat aynı anda söylüyor.*⁹⁴⁰

*Hem meselâ küre-i arzın neveleri adedince başlar ve o nevelerin fertleri sayısınca diller ve o ferdlerin âzâ ve yaprak ve meyveleri mikdarınca tesbihatlar yaptığı için elbette o haşmetli ve şuursuz ubûdiyet-i fitriyeyi bilerek, şuurdarâne temsil edip dergâh-ı ilâhiyeye takdim etmek için kırkbin başlı ve her başı kırkbin dil ile herbir dil ile kırkbin tesbihat yapan bir melek-i müekkeli bulunacak ki, ayn-i hakikat olarak muhbir-i sâdık haber vermiş.*⁹⁴¹

Burada muhbir-i sadık ile Hz. Peygamber (s.a.v.)'in kastedildiği açıktır. Bu bölümde birçok kez tekrar etmek zorunda kaldığımız soruyu yine sormamız gerekiyor: Hz. Peygamber'e isnat edilen bu rivayetin kaynağı nedir? Bu haber, hangi hadis kitabında geçmektedir?

"Kırk bin başlı, her başı kırk bin dilli, her bir dili (...)" meleği biz nerede, hangi kitapta arayalım?! Mübarek, melek değil, sanki bir umacı...

Ali el-Karî, sözün saçmalıklar içermesini ve Resulullah (s.a.v.)'in bu tür saçmalıkları asla söylememesini uydurma hadisleri tanıma kaidelerinden biri olarak zikreder ve şu örneği verir:

"Allah, 'lâ ilâhe illâllah' diyenin bu kelimesinden yetmiş bin dili olan bir kuş yaratır; her dil de yetmiş bin lügatle onun için Allah'a istiğfar eder."⁹⁴²

Kırk bin başlı, her başı kırk bin dilli... rivayeti de, işte bu tür uydurmalarından biridir. Said Nursî'nin, artık uydurmadan da öte olan bu haberi nasıl yorumladığına da bakalım:

Şu hakikat-ı hadîsiyenin bir mânası var. Mânası şudur ki:

Melâikenin ibâdâtı, hem gayet muntazamdır, mükemmeldir; hem gayet küllîdir, geniştir. Ve şu hakikatın sureti ise şudur ki:

Bâzı büyük mevcûdat-ı cismaniye vardır ki, kırkbin baş, kırkbin tarz ile vezaif-i ubûdiyeti yapar. Meselâ: Semâ; güneşlerle, yıldızlarla tesbihat yapar. Zemin tek bir mahlûk iken, yüzbin baş ile; her başta, yüzbinler ağız ile; her ağızda, yüzbinler lisan ile, vazife-i ubûdiyeti ve tesbîhat-ı Rabbâniyyeyi yapıyor. İşte küre-i arza müekkel melek dahi, âlem-i melekûtta şu mânayı göstermek için öyle görülmek lâzımdır. Hattâ

⁹³⁹ *Sözler*, 481-482, Yirmidokuzuncu Söz/Birinci Maksad/Dördüncü Esas.

⁹⁴⁰ *Emirdağ Lâhikası II*, 231, Yirmiyedinci Mektuptan/Nur Aleminin Bir Haşiyesi.

⁹⁴¹ *Şuâlar*, 228, Onbirinci Şua/Meyve Risalesi/Onbirinci Mes'ele/Elhasıl.

⁹⁴² Aliyyu'l-Karî, *Esrâru'l-Merfû'a*, 406.

ben, mutavassıt bir bâdem ağacı gördüm ki: Kırka yakın baş hükmünde büyük dalları var. Sonra bir dalına baktım; kırka yakın dili hükmünde küçük dalları var. Sonra o küçük dalının bir diline baktım; kırk çiçek açmıştır. O çiçeklere nazar-ı hikmetle dikkat ettim; herbir çiçek içinde kırka yakın incecik, muntazam püskülleri ve san'atları gördüm ki; herbiri Sâni-i Zülcelâl'in ayrı ayrı birer cilve-i esmâsını ve birer ismini okutturuyor. İşte hiç mümkün müdür ki, şu bâdem ağacının Sâni-i Zülcelâl'i ve Hakîm-i Zülcemâli, bu câmid ağaca bu kadar vazifelerini yükletsin, onun mânasını bilen, ifade eden, kâinata ilân eden, dergâh-ı İlâhiyyeye takdim eden, ona münasib ve ruhu hükmünde bir melek-i müekkeli ona bindirmesin?⁹⁴³

İfadesinden açıkça anlaşılıyor ki, Said Nursî, camid (ruhsuz, cansız) diye tavsif ettiği badem ağacının tesbihat yapamayacağını ve Allah Tealâ'nın da ona bu vazifeleri (tesbihatı) yüklemesinin mümkün olmadığını söylemektedir. Tesbihatı, badem ağacının namına ve yerine "ona münasip ve ruhu hükmünde vekil tayin edilmiş bir melek" yaparmış...

Önce şunu belirtelim ki, şüphesiz ağaçlar ruhsuz ve cansız değil, bilâkis canlı varlıklardır. Hatta, çiçeklerin sevildiklerini anladıkları, kendilerine sevgi gösterildiği ve güzel sözler söylendiği zaman daha iyi büyüyüp çiçek açtıkları bir gerçektir. Aynı cins çiçeklere farklı müzik dinletildiğinde, müziğin türüne göre çiçeklerin tepkisinin de farklı olduğu, bazısının sararıp solduğu, bazısının ise gelişip büyüdüğü deneylerle kanıtlanmıştır.

Doğrusu, ömrünü Kur'an'a adadığını ve 20 yıl boyunca Kur'an'dan başka bir kitap okumadığını iddia eden birinden bu sözler nasıl sâdir olmuş, anlaşılır gibi değildir. Bakınız ayetler, bu konuda ne diyor:

"Yedi gök, arz ve bunların içinde bulunanlar, onu tesbih ederler. Onu övgü ile tesbih etmeyen hiçbir şey yoktur, ama siz onların tesbihlerini anlamazsınız. (...)"⁹⁴⁴

Eğer badem ağacına bile melek tayin olunmuşsa, bildiğimiz mahlûkat içinde insanlar ve cinler dışında meleklerden başka Allah'ı tesbih eden yok demektir. Oysa yukarıdaki ayet, tesbih etmeyi meleklerden başkalarına da izafe etmektedir.

"Göklerde ve yerde olanların tümü Allah'ı tesbih eder. (...)"⁹⁴⁵

Demek ki her şey, Allah'ı tesbih eder. Hatta dağlar, taşlar onu tesbih eder. Velhâsil, bütün elementler onu tesbih eder.

"(...) Dağları ve kuşları, Davut'la beraber tesbih etmek üzere ram etmiştik (itaat ettirmiştik) Bunları yapan bizdik."⁹⁴⁶

Bu ayetin tefsirinde Fahrettin Razî der ki:

Dağlar bizzat Allah'ı tesbih ediyorlardı. Mukatil şöyle demiştir: "Davut (a.s.), Rabbini zikrettiğinde dağlar ve kuşlar da, onunla birlikte zikrediyorlardı."

⁹⁴³ *Sözler*, 482, Yirmidokuzuncu Söz/Birinci Maksad/Dördüncü Esas.

⁹⁴⁴ İsrâ, 17/44.

⁹⁴⁵ Haşr, 59/1.

⁹⁴⁶ Enbiyâ, 21/79.

Kelbî şöyle der: "Davut (a.s.) tesbih ettiğinde, dağlar da onunla birlikte tesbih ederdi."

Süleyman b. Hayyan şöyle der: "Davut (a.s.) kendisinde bir gevşeklik hissettiğinde, Allah Tealâ dağlara emreder, dağlar da tesbihe başlardı. İşte o zaman Davut (a.s.)'un neşvesi ve iştiyakı artardı."⁹⁴⁷

"(...) Ey dağlar ve kuşlar! Onunla (Davut'la) beraber ses verin (tesbih edin) (...)"⁹⁴⁸

Bu ayet, Allah'ın dağlara ve kuşlara emrettiğini, bir emir verdiğini açıkça göstermektedir. Dağların bu tesbihini, Hz. Davut (a.s.)'un sesinin yankılanması şeklinde anlamak sakattır.⁹⁴⁹ Çünkü, yankı Hz. Davut'un sesinden başka sesler için de söz konusudur. Oysa ayette, Hz. Davud'a bir "fazl (üstünlük, lütuf)" verildiğinden bahsedilmektedir. Dağların Hz. Davut'la yaptığı tesbih yankı olsaydı, bunda Hz. Davut için bir üstünlükten söz edilemezdi.

Dağ, taş gibi cansız varlıkların tesbihatını, bunların yaratıcıya delâlet etmesi şeklindeki bir yorum da doğru değildir. Çünkü Cenab-ı Hak, "Biz dağları ona (Davut'a) musahhar kıldık. Onunla beraber sabah akşam tesbih ederlerdi."⁹⁵⁰ buyurmuştur. Tesbihten maksat, dağların Allah'a delâlet etmesi olsaydı, bu, delâletin sabah ve akşam vakitlerine tahsis edilmesi anlamına gelirdi ki, delâletin bu iki vakte mahsus olmadığı açıktır.

Dağın bünyesinde hayat, ilim, kudret gibi şeylerin bulunması ihtimali olmadığını; dolayısıyla hayat sahibi, âlim ve kudretli olmayan bir varlıktan tesbih gibi bir fiilin sudur etmesinin imkânsız olduğunu iddia eden Muteziledir.⁹⁵¹ Razî, buna karşı der ki: Bil ki, Mutezilenin bu görüşünün dayanağı, dağlarda hayat olmadığı prensibine dayanır ki, bu söz kabul edilemez. (...) Ayetin lâfzını, zahirî lâfzından alıp (mecazî) manaya hamletmek için, burada bir zaruret yoktur.⁹⁵²

Zeccac ise demiştir ki: "Cenab-ı Hakk'ın dağa anlayış verip, böylece de onun tesbihte bulunması; (...) hurma kütüğüne akıl verip, böylece de davet edildiğinde duyup boyun eğmesi uzak bir ihtimal değildir."⁹⁵³

"Görmedin mi ki, göklerde ve yerde olanlar, kanatlarını çırparak uçan kuşlar Allah'ı tesbih ederler. Her biri kendi duasını ve tesbihi bilmıştır. Allah da onların ne yaptıklarını bilmektedir."⁹⁵⁴

Bunlar gerçek bir dua ve tesbihtir, Allah bunu bilir. İsterse cahiller, yalancılar inkâr etsinler.⁹⁵⁵

⁹⁴⁷ Râzî, *Tefsîr-i Kebîr*, 16/191.

⁹⁴⁸ Sebe', 34/10.

⁹⁴⁹ İbn Kayyim, ayeti bu tarzda tefsir edenin Allah'ı yalanladığını söyler. Bak. *Kitâbu'r-Rûh*, çev. Şaban Haklı, İz Yayıncılık, İstanbul 1993, 95.

⁹⁵⁰ Sâd, 38/18.

⁹⁵¹ Bak. Râzî, *Tefsîr-i Kebîr*, 16/192.

⁹⁵² Râzî, *Tefsîr-i Kebîr*, 16/192.

⁹⁵³ Râzî, *Tefsîr-i Kebîr*, 11/139.

⁹⁵⁴ Nûr, 24/41.

⁹⁵⁵ İbn Kayyim, *Kitâbu'r-Rûh*, 95.

"Gök gürültüsü hamd ile, melekler de onun korkusundan (Allah'ı) tesbih ederler. (...)"⁹⁵⁶

Cansız varlıkların (bile) böyle bir hayata sahip olmaya yatkın olmalarını imkânsız görmeyiz. Bilâkis, yüce Allah cansız varlıkları, hayata yakın kılmış, bu hayata sahip olabilmelerini imkânsız kılmamıştır. Nitekim, yüce Allah Hz. Musa (a.s.)'nın asasını bir yılan yapmış, böylece bir odun parçasının canlı bir varlık olabileceğini göstermişti. Bir gün Hz. Musa (a.s.) yıkanırken elbiselerini bir taşın üstüne koymuş, taş elbiselerini alıp kaçmıştı. (*Buhârî*, Gusl, 20) Bir keresinde yüce Allah, Musa (a.s.) ile genç arkadaşının yanında bulunan pişmiş balığı diriltmişti. Çakıl taşları ve yiyecekler -hem de yenildikleri sırada- tesbih getirmişlerdi. (*Buhârî*, Menâkıb, 21) Taşlar Peygamberimiz (s.a.v.)'e selâm verirlerdi. (*Müslim*, Fezâil, 2) Hurma kökü onun ayrılığında dolayı inlerdi. (*Buhârî*, Menâkıb, 25) Dağlar, Davud Peygamber (a.s.)'le birlikte Allah'ı tesbih ederlerdi. Bunun örneklerini çoğaltmak mümkündür.⁹⁵⁷

Said Nursî'nin bu yorumu, uydurma hadisi kurtarma kabilinden yaptığını zannediyoruz. Çünkü, yukarıda verilen örnekler cinsinden bir örneği kendisi de nakletmektedir:

(...) *Resûl-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm; Ebu Bekir-is-Siddîk, Ömer-ül-Fâruk ve Osman-ı Zinnûreyn ile Uhud dağının başına çıktılar. Cebel-i Uhud, ya onların mehâbetlerinden veya kendi sürur ve sevincinden lertzeye geldi, kımıldandı. Resûl-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm ferman etti ki: (...)*⁹⁵⁸

Said Nursî'nin bu yorumu, ilmî bir metoda dayanıyorsa, bu metod Uhud dağına da uygulanmalıydı. Oysa, Said Nursî, Uhud dağının ya Peygamber'in, Ebu Bekir'in, Ömer'in ve Osman'ın heybetinden, **onlara olan hürmetli korkusundan** ya da Resul-i Ekrem'e karşı **hissettiği** sürurdan ve sevinçten sallandığını söylemektedir. Hâlbuki bu metoduna göre hürmet etme, korkma, sürur ve sevinç hissetme işlerini de Uhud dağına değil, melek-i müekkele atfetmesi gerekirdi.

Resul-i Ekrem (s.a.v.), bir hadisinde de Uhud dağına "sevmek" fiilini nispet etmiştir:

"Uhud, bizi seven bir dağdır; biz de onu severiz."⁹⁵⁹

Kur'an bize her şeyin Allah'a secde ettiğini de bildirmektedir:

"Görmedin mi, göklerde ve yerde olanlar, güneş, ay, yıldızlar, dağlar, ağaçlar ve hayvanlar, insanların da birçoğu Allah'a secde ederler. (...)"⁹⁶⁰

"Necm (bitkiler, yıldızlar) ve ağaçlar, secde edip boyun eğler."⁹⁶¹

"Zaten göklerde ve yerde bulunan bütün canlılar ve melekler, hiç büyüklük taslamadan Allah'a secde ederler."⁹⁶²

⁹⁵⁶ Ra'd, 13/13. Ayrıca bak. Hadîd, 57/1, Haşr, 59/24, Saf, 61/1, Cum'a, 62/1, Tegâbun, 64/1.

⁹⁵⁷ İbn Teymiye, *Külliyyat*, 8/30.

⁹⁵⁸ *Mektubat*, 123, Ondokuzuncu Mektub/Mu'cizat-ı Ahmediyye/Onbirinci İşaret/Beşinci Misâl.

⁹⁵⁹ *Buhârî*, Daavât, 35/58; *Müslim*, Hacc, 93/504; *Tirmizî*, Menkabe, 4177.

⁹⁶⁰ Hacc, 22/18.

⁹⁶¹ Rahmân, 55/6.

⁹⁶² Nahl, 16/49.

Nahl suresindeki bu ayetten de açıkça anlaşılıyor ki, göklerde ve yerdeki canlılar ile melekler birbirinden ayrı secde ederler. Tâbiî, hepsinin kendine göre bir secde, tesbih şekli vardır.

"Öyle taş vardır ki, içinden ırmaklar fışkırır; öylesi var ki, çatlar da bağrından su kaynar, öylesi de var ki, Allah korkusundan yuvarlanıp düşer."⁹⁶³

5.1.24. KÜTÜB-Ü SAHÎHADAN DÂVUD

*Başta Buhârî, İbn-i Hibbân, Dâvud, Tirmizî gibi kütüb-ü sahîha, müttefikan Hazret-i Enes'ten, Ebû Hureyre'den, Osman-ı Zinnûreyn'den Aşere-i Mübeşşere'den Sa'd İbn-i Zeyd'den haber veriyorlar ki: (...)*⁹⁶⁴

Zikredilen Buhârî'yi, İbn Hibban'ı ve Tirmizî'yi biliyoruz. Yalnız, "Dâvud"un kim ya da hangi hadis kitabı olduğunu çıkaramadık. Acaba, Ebu Davud'un *Sünen*'i mi, Ebu Davud et-Tayalisi'nin *Müsned*'i mi, yoksa başka bir hadis kitabı mı kastedilmiş? Bilen varsa açıklasın!

5.1.25. KÜTÜB-Ü SİTTE'DEN İMAM-I HÂKİM'İN MÜSTEDREK'İ

*(...) Ashab-ı Kütüb-ü Sitte'den İmam-ı Hâkim "Müstedrek"inde ve Ebu Dâvud "Kitab-ı Sünen"inde, Beyhakî "Şuab-ı İman"da tahriç buyurdıkları: (...) Şamlı Hâfız Tevfik.*⁹⁶⁵

Şamlı Hâfız Tevfik'in mektubu, Said Nursî tarafından *Sikke-i Tasdik-ı Gaybî*'ye alınmıştır. Bu mektupta İmam Hâkim'in *Müstedrek*'inin Ashab-ı Kütüb-ü Sitte'den olduğu belirtilmiştir. Oysa, *Müstedrek* kütüb-i sitteden değildir.⁹⁶⁶

⁹⁶³ Bakara, 2/74.

⁹⁶⁴ *Mektubat*, 123, Ondokuzuncu Mektub/Mu'cizat-ı Ahmediyye/Onbirinci İşaret/Beşinci Misâl.

⁹⁶⁵ *Sikke-i Tasdik-ı Gaybî*, 14, Parlak Fıkralar ve Güzel Mektuplar/Şamlı Hâfız Tevfik.

⁹⁶⁶ Sahîh hadîs kitapları arasında en sahîh olarak bilinen el-Buhârî ve Muslim'in el-Câmi'u's-Sahîh'leri ile *Ebû Dâvud*, et-Tirmizî, en-Nesâî ve İbn Mâce'nin es-Sunen'leri, Kutub-i Sitte (altı kitap) adıyla şöhret kazanmıştır. Ancak bunların arasında yer alan İbn Mâce'nin *Sünen*'i, altıncı asrın başına kadar Kutub-i Sitte'den sayılmamıştı; daha doğrusu, bu zamana kadar hadîşçiler nazarında asıl olan beş hadîs kitabı bulunuyordu. Ebu'l-Fazl İbn Tâhir el-Makdisî (v. 507)'nin bu beş kitaba tahsis ettiği Atrâf'a İbn Mâce'nin *Sünen*'ini de eklemesinden ve "Altı İmamın Şartları" (Şurûtu'l-e'immeti's-Sitte) adlı kitabını telif etmesinden sonra, İbn Mâce'nin *Sünen*'i de muteber kitaplar arasında zikredilmeye başlamıştır. Bununla beraber onun, yalancılık ve hadîs hırsızlığı ile itham olunmuş bazı râvilerden gelen hadîslere de kitabında yer vermiş olması, bazı hadîşçilerin *Sünen*'in altıncı kitap olarak kabul edilmesine muhalif kalmalarına sebep olmuştur. Bu hadîşçilerden bir kısmı, daha az zayıf râvileri ve daha az şâz ve munkar hadîsleri bulunan ed-Dârimî'nin *Sünen*'ini altıncı kitap olmaya lâyık görürken, diğer bazıları, Mâlik İbn Enes'in *Muvattâ'* adlı kitabını İbn Mâce'nin *Sünen*'i yerine teklif etmişlerdir. Maamafih *Sünen*, sayıca fazla olmayan zayıf ve hattâ mevzû sayılan bazı hadîslerine rağmen, bilhassa fıkıh bâbları yönünden büyük faydası dolayısıyla altıncı kitap olarak kabul görmüş ve şöhret kazanmıştır. (Koçyiğit, *Hadis İstılahları*, 202.)

Hâkim'in *Müstedrek*'ini hiçbir hadisçi altı kitaptan saymamıştır. Said Nursî ve şakirtlerinin hadis ilimlerinde ne kadar ehliyetli oldukları görülmektedir...

5.1.26. MAHŞERDE ULEMA-İ HAKİKATIN SARFETTİKLERİ MÜREKKEB, ŞEHİDLERİN KANIYLA MÜVAZENE EDİLİR; O KIYMETTE OLUR.

مداد العلماء بدماء الشهداء -Ev kemâ kal- "Mahşerde ulema-i (...)"⁹⁶⁷

Bu sözün mevzuat kitaplarında ele alınan birkaç lâfzı vardır. Şöyle ki:

« مداد العلماء أفضل من دماء الشهداء. » "Âlimlerin mürekkebi, şehitlerin kanından daha faziletlidir."

Hatib (el-Bağdadî) dedi ki: Uydurmadır. Bunu Zerkeşî zikretmiş ve demiştir ki: Bu, Hasenu'l-Basrî'nin sözlerindedir.⁹⁶⁸ Bunu (Hatib'in izahını) Sehavî de *Makasid*'da zikretmiştir.⁹⁶⁹

« وزن حبر العلماء بدم الشهداء فرج عليهم. » "Âlimlerin mürekkebi, şehitlerin kanı ile tartılır da ağır gelir."

Senedinde Muhammed b. Cafer vardır ki, hadis uydurmakla itham edilmiştir.⁹⁷⁰

Gazâlî de bunu *İhya*'da Hasenu'l-Basrî'nin sözü olarak zikretmiştir.⁹⁷¹

Diğer bir lâfzı ise şöyledir:

« يوزن يوم القيامة مداد العلماء بدم الشهداء. » "Kıyamet günü âlimlerin mürekkebi, şehitlerin kanı ile tartılır."

Bunu İbn Abdülberr ve *Tarih*'te Hatib rivayet etmişlerdir.⁹⁷² Ancak, senedinde İsmail b. Muhammed b. Ziyad vardır. Bu, İsmail b. Müslim'dir. (Senedin) dönüp dolaştığı kişi de bu adamdır ki, kezzabtır.⁹⁷³

İşte Said Nursî'nin "hadis-i sahih" dediği söz...

5.1.27. MÜMİNİN MÜMİNE BAĞLILIĞI, (TUĞLALARI) BİRBİRİNE

⁹⁶⁷ *Lem'alar*, 166, Yirmibirinci Lem'a/Bir Kısım Kardeşlerime Hususî Bir Mektubdur.

⁹⁶⁸ Aliyyu'l-Kârî, *Esrâru'l-Merfû'a*, 303.

⁹⁶⁹ Şevkânî, *Fevâidu'l-Mecmû'a*, 287.

⁹⁷⁰ Aliyyu'l-Kârî, *Esrâru'l-Merfû'a*, aynı yer; Şevkânî, *Fevâidu'l-Mecmû'a*, aynı yer.

⁹⁷¹ Gazâlî, *İhyâ*, 1/25.

⁹⁷² Aliyyu'l-Kârî, *Esrâru'l-Merfû'a*, aynı yer.

⁹⁷³ Yemânî, *Şevkânî'nin Mevzûât'ının Tahkiki*, 287.

KENETLEYEN DUVAR GİBİDİR.

« المؤمن للمؤمن كالبنيان المرصوص يشد بعضه بعضا. »⁹⁷⁴

Hadis, Buharî'nin ve Müslim'in rivayet ettiği hadislerdendir.⁹⁷⁵ Ancak, bu hadiste "mersûs" kelimesi yoktur ve bunu hadise Said Nursî eklemiştir.

5.1.28. NAMAZ DİNİN DİREĞİDİR.

« الأصلوة عماد الدين. »⁹⁷⁶

İbn Salâh: "Bu, bilinen bir hadis değildir" dedi. Nevevî: Münker ve batıl olduğunu söyledi. Fakat, Suyutî'nin dediği gibi, hadisi Deylemî, Hz. Ali'den; Beyhakî de *Şuab*'da zayıf bir senetle Hz. Ömer'den merfu olarak rivayet ettiler.⁹⁷⁷

İmam Nevevî'nin hadis için "batıldır" demesini İbn Hacer kabul etmemektedir. O der ki: Gerçi hadis zayıf ve munkatıdır, fakat batıl değildir.⁹⁷⁸

Hadis, Şevkânî'nin *Fevaid*'inde "Namaz dinin direğidir, onu terk eden dini yıkılmış olur." şeklinde verilmiş ve şu açıklama yapılmıştır:

Hadisi Firuzabadî, *Muhtasar*'ında zayıf saymıştır. Aynı şekilde Sehavî de zayıf olduğunu belirtmiştir.⁹⁷⁹

Hz. Peygamber (s.a.v.), Muaz b. Cebel (r.a.)'den rivayet edilen bir hadiste bu mealde şöyle buyurmuştur:

رأس الأمر الإسلام ، وعموده الصلاة ، وذروة سنامه الجهاد.

"(...) İşin başı İslâm; direği namaz; zirvesi de cihattır. (...)"⁹⁸⁰

İncelediğimiz hadisin manası doğrudur. Şüphesiz namaz, dinimizde iki şahadet cümlesinden sonra en önemli ameldir. Ancak, bu bölümün gayesi, *Nur Risaleleri*'nde zikredilen hadislerin hadis ilimleri açısından tahkikinden ibarettir.

Bir hadisin zayıf olma ihtimâli varken bile kesinlik ifade etmeyen "deniyor ki, denildi ki, rivayet edildi ki" gibi sıygalarla zikredilmesi gerekirken⁹⁸¹, Said Nursî, zayıf olduğu kesinlik

⁹⁷⁴ *Mektubat*, 249, Yirmiikinci Mektub/Birinci Mebhas/Beşinci Vecih; *Emirdağ Lâhikası II*, 155, Yirmiyedinci Mektuptan/Ben çok hasta olduğum ve siyasetle alâkasız bulunduğum halde, Adnan Menderes gibi bir İslâm kahramanı ile sohbet etmek isterdim. (...)

⁹⁷⁵ *Buhârî*, Edeb, 36/56; *Mezâlim ve'l-Gasb*, 5/7; *Müslim*, Birr va's-Sıla ve'l-Âdâb, 17/65.

⁹⁷⁶ *Sözler*, 19, Dördüncü Söz; 254, Yirmibirinci Söz/Birinci Makam/Beşinci İkaz; *İman ve Küfür Muvazeneleri*, 19, Dördüncü Söz; *İşârâtü'l-İ'caz*, 46, Sure-i Bakara/Sadaka.

⁹⁷⁷ Aliyyu'l-Kârî, *Esrâru'l-Merfû'a*, 238.

⁹⁷⁸ Sabbâğ, *Tahkik ve Ta'lik*, 238, 2. dipnot.

⁹⁷⁹ Şevkânî, *Fevâidu'l-Mecmû'a*, 27.

⁹⁸⁰ *Tirmizî*, İmân, 6/2749. Tirmizî, bu hadisin hasen-sahih olduğunu belirtir.

kazanan bu hadisi "Allahım, (Namaz dinin direğidir) diyene (...) salât ve selâm et"⁹⁸² şeklinde rivayet etmiştir ki, bununla Hz. Peygamber'in kastedildiği açıktır. Said Nursî, hadisin zayıf olduğunu bilip bunu belirtmek bir tarafa, rivayeti bir de tekitli nakletmiştir.

5.1.29. NEFSİNİ BİLEN RABBİNİ BİLİR.

« من عرف نفسه فقد عرف ربه. »⁹⁸³

Ali el-Karî bu söz için der ki:

İbn Teymiye: Mevzudur, dedi. es-Sem'anî ise: Bunun merfu olarak bilinmediğini, Yahya b. Muaz er-Razî'nin sözü olduğunu, söyledi.

Nevevî dedi ki: Nebi'den (s.a.v.) sabit değildir. Fakat, manası sabittir. Denildi ki: Kendi cehaletini bilen, Rabbinin ilmini; kendisinin fâni olduğunu bilen, Rabbinin baki olduğunu; kendisinin âciz ve zayıf olduğunu bilen, Rabbinin kudret ve kuvvetini bilir.

Bu, Tealâ'nın şu kavlından anlaşılır:

"Nefsini aşağılık yapandan başka, kim İbrahim'in dininden yüz çevirir?" (Bakara, 2/130)⁹⁸⁴

İbn Hacer'e bu hadisi kimin rivayet ettiğini sormuşlar. Cevaben, "Bu hadisin aslı yoktur" demiştir. İbn Hacer daha sonra, bunun Yahya b. Muaz'ın sözü olduğunu belirtir ve manası hakkında da aynı açıklamayı yapar.⁹⁸⁵

Bu söz gerçekten hikmet doludur. (...) Ancak ne var ki, **benimsenen bir hikmetin zamanla "hadis" zannedilmesi ihanet olmaktadır. Zira, bir hadisin Müslüman nazarındaki muallâ mevkiini almaya hiçbir hikmetin hakkı yoktur. Hikmetin hikmet, hadisin hadis olarak bilinmesi şarttır.**⁹⁸⁶

5.1.30. NİL-İ MÜBÂREK, DİCLE VE FIRAT (...)

(...) Nil-i mübârek, Dicle ve Fırat gibi ırmaklar, (...) hadiste rivayet ediliyor ki: "O üç nehrin herbirine Cennetten birer katre her vakit damlıyor ve ondan bereketlidirler." Hem bir rivayette denilmiş ki: "Şu üç nehrin menbaları, cennettendir."⁹⁸⁷

⁹⁸¹ İbrahim Cânan, *Peygamberimizin Sünnetinde Terbiye*, Tuğra Neşriyat, İstanbul, 14.

⁹⁸² *Sözler*, 254, Yirmibirinci Söz/Birinci Makam/Beşinci İkaz.

⁹⁸³ *Barla Lâhikası*, 317, Yirmiyedinci Mektubdan/Hulûsi Bey'in fikrasıdır.

⁹⁸⁴ Aliyyu'l-Kârî, *Esrâru'l-Merfû'a*, 337-338.

⁹⁸⁵ Şeyh Alâaddîn, *İmam Nevevî'nin Fetvalarının Şerhi*, 302.

⁹⁸⁶ Cânan, *Peygamberimizin Sünnetinde Terbiye*, 13.

⁹⁸⁷ *Sözler*, 233, Yirminci Söz/Birinci Makam/Üçüncü Nükte.

H. Peygamber (s.a.v.), miraç hadisinde şöyle buyurmuştur:

"(...) Sidretü'l-Muntehâ'nın dibinde dört nehir vardır: İki bâtın nehir, iki zahir nehir. Cibril'e bunları sordum. Cibril (a.s.): 'Bâtın olan iki nehir cennettir. Zahir olan iki nehir ise Nil ve Fırat nehirleridir.' dedi. (...)"⁹⁸⁸

Müslim'in rivayet ettiği bir hadiste de şöyle buyurulmuştur:

"Seyhan, Ceyhan, Fırat ve Nil. Hepsi cennet nehirlerindedir."⁹⁸⁹

Dicle'nin cennet nehirlerinden olduğu yolunda ne sahih ne de zayıf bir hadis vardır. Said Nursî, bunlara Dicle'yi eklemiş, bir "idrac" faaliyeti daha sergilemiştir.

5.1.31. (...) OSMAN BİDÂYETTE GELMİŞ, İMÂN ETMİŞ.

*Hem Hazret-i Osman'ın arkadaşlarından Sa'd İbn-i Bint-i Küreyz, kâhinlik vasıtasıyla, Resûl-i Ekrem Aleyhissalâtu Vesselâm'ın nübüvvetini gaibden haber almış. Bidâyet-i İslâmiyette, Hazret-i Osman-ı Zinnûreyn'e demiş ki: "Sen git îmân et." Osman bidâyette gelmiş, îmân etmiş. (...)*⁹⁹⁰

İbn Sa'd'ın rivayetine göre Zübeyr b. Avvam Müslüman olduktan sonra, Hz. Osman, Talha b. Ubeydullah'la birlikte, Peygamberimizin yanına gittiler.

Peygamberimiz, onlara İslâm dinini arz etti. Kur'an-ı Kerim okudu, İslâm şeriatını anlattı. Müslüman oldukları takdirde, Allah katında büyük izzet ve şeref kazanacaklarını vadetti. İkisi de hemen iman ettiler.

H. Osman'ın Rüyası:

H. Osman: "Ya Resulullah! Şam'dan bir haberle geldim: Biz, Muan ile Zarkâ arasında bulunduğumuz ve uyuduğumuz sırada bir seslenici 'Ey uyuyanlar, uyanın! Ahmed (a.s.) Mekke'de zuhur etti' diye bize seslenmişti. Mekke'ye gelince, seni işittik!" dedi.⁹⁹¹

5.1.32. ÖLMEK İÇİN TEVELLÜD EDİP DÜNYAYA GELİRSİNİZ, HARAB OLMAK İÇİN BİNALAR YAPIYORSUNUZ.

Rivayet-i Hadîste vardır ki; her sabah bir melâike çağırıyor

⁹⁸⁸ *Buhârî*, Bed'î'l-Halk, 6/17.

⁹⁸⁹ *Müslim*, Cenne ve Sıfati Na'imihâ ve Ehlihâ, 10/26.

⁹⁹⁰ *Mektubat*, 160; *Zülfikar Mecmuası*, 287, Ondokuzuncu Mektub/Mu'cizat-ı Ahmediyye/Onaltıncı İşaret/İkinci Kısım.

⁹⁹¹ Nak. M. Âsım Köksal, *İslâm Tarihi Hz. Muhammed ve İslâmiyet*, Mekke Devri, Şamil Yayınevi, İstanbul 1981, 167.

لدوا للموت وابنوا للخراب *yâni*: "ölmek için tevellüd edip dünyaya gelirsiniz, harap olmak için binalar yapıyorsunuz" diyor.⁹⁹²

Bu rivayet hakkında Aliyyu'l-Karî demiştir ki:

İmam Ahmed dedi ki: Bu, çarşıda pazarda dolaşan bir sözdür, aslı yoktur. Ama Beyhakî, *Şuab*'da Ebu Hureyre'den merfuan şöyle rivayet etmiştir:

Gök kapılarından bir kapıda bir melek şöyle der: "Doğun, nasıl olsa öleceksiniz; dikin binaları da, nasıl olsa harap olup yıkılacak!"

Beyhakî'ye göre bu manada İbnu'z-Zübeyr'den merfuan, senedindeki ravilerden ikisi zayıf ve biri meçhul olan bir rivayet vardır.

Ebu Nuaym da *Hilye*'de bunu Ebu Zerr'den mevkuf ve munkatı olarak rivayet etmiştir.

Bunlar Sehavî'nin (bu rivayet hakkında) zikrettiklerinin özüdür.

Suyutî de şunu eklemiştir: Ahmed, bunu *Zühd*'de Abdülvahid'den rivayet etmiştir. Abdülvahid dedi ki: Bunu İsa (a.s.) buyurdu.⁹⁹³

İmam Fahrüddin er-Razî *Tefsir-i Kebir*'de bu sözün bir şiir olduğunu belirtmiştir:

(...) Şiirden bunun deliline gelince, birkaç beyit gösterilebilir: (...)

له ملك ينادي كل يوم / لدوا للموت وابنوا للخراب

"Onun, hergün, 'Ölüm için doğurun; ve harap olup yıkılsın diye bina edin!' diye nida eden bir meleği vardır."⁹⁹⁴

5.1.33. SEBİR DAĞI İLE İLGİLİ BİR RİVAYET

*Nakledilmiş ki: Resûl-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm, Mekke'den hicret ettiği ve küffarlar tâkibe çıktıkları vakit, Sebîr namındaki dağa çıktılar. Sebîr dedi ki: "Yâ Resûlallah, benden ininiz! Korkarım, benim üstümde sizi vururlarsa, Allah beni tâzib eder. Onun için korkarım." Cebel-i Hirâ çağırıldı: Yâ Resûlallahi ileyye "Bana gel." Bu sır içindir ki, ehl-i kalb, Sebîrde havf ve Hirâ'da da, emniyeti hissederler.*⁹⁹⁵

⁹⁹² *Lem'alar*, 248-249, Yirmialtıncı Lem'a/On Üçüncü Rica.

⁹⁹³ Aliyyu'l-Karî, *Esrâru'l-Merfû'a*, 272-273.

⁹⁹⁴ Râzî, *Tefsir-i Kebir*, 11/159-160.

⁹⁹⁵ *Mektubat*, 123, Ondokuzuncu Mektub/Mu'cizat-ı Ahmediye/Onbirinci İşaret/Beşinci Misal; *Zülfikar Mecmuası*, 245, Mu'cizat-ı Ahmediye/Onbirinci İşaret/Beşinci Misal.

Said Nursî, bu naklin de kaynağını belirtmemiştir. Bu rivayet Peygamberimizin hayatını anlatan siyer kitaplarının hangisinde vardır? Onlarda zikredilen, Hz. Peygamber'in hicret ederken sığındığı dağın Sevr Dağı olduğu yönündedir.⁹⁹⁶ Hz. Muhammed (s.a.v.) ve Ebu Bekir (r.a.), Mekke'den Medine'ye hicret ederken, Abdullah b. Uraykit ed-Deylemî'nin rehberliğinde Sevr Dağı'na varıncaya dek Yemen yolunu takip etmişler ve o dağın mağarasında üç gün geçirmişlerdir. Hz. Ebu Bekir'in oğlu Abdullah da onlarla kalıyor, seher vakti mağaradan ayrılıyor, akşam karanlığında geri dönüyordu. Meşhurdur ki, müşrikler aramalarında bu mağaranın girişine kadar gelmişler, fakat mağaranın ağzında örümcek ağı ve güvercin yuvasını görünce geri dönmüşlerdi.

5.1.34. SEVR VE HÛT

*Pûşide olmasın, Sevr ve Hût'un kıssa-i meşhûresi İslâmiyetin dahil ve tufeylîsidir. Râvisiyle beraber Müslüman olmuştur. İstersen Mukaddeme-i Sâlise'ye git, göreceksin; hangi kapıdan daire-i İslamiyete dahil olmuştur.*⁹⁹⁷

Said Nursî, bu açıklamasında, Sevr ve Hut kıssasının İslâm'a yabancı ve ravisinin Müslüman olduktan sonra ancak onun rivayetiyle İslâm'a giren bir mesele olduğunu açık bir şekilde belirtiyor. Şimdi Said Nursî'nin işaret ettiği 3. Mukaddime'ye bakalım:

İsrailiyyatın bir táfesi ve hikmet-i Yunaniyyenin bir kısmı, daire-i İslâmiyete duhul etmeleriyle, din sÛsÛyle görünerek, efkârı ihtilâle verdiler. Şöyle ki: O necib kavm-i Arab, zaman-ı cahiliyette bir ümmet-i ümmiyye idi. Vakta ki içlerinden hak tecelli edip istidad-ı hissiyatları uyandı da meydanda yol açan din-i mübini gördüklerinden umum rağâbat ve meyilleri, yalnız dinin mârifetine inhisar eylediler. Fakat kâinata olan nazarları teşhirat-ı hikemiyye nazarıyla değil, belki istitraden yalnız istidlâl için idi. Onların o hassas zevk-i tabiielerine ilham eden yalnız onların fitratlarına münasib olan geniş ve ulvi muhitleri; ve safi ve müstaid olan fitrat-ı asliyeleri talim ve terbiye eden yalnız Kur'an idi. Bundan sonra kavm-i Arab, sair akvamı bel' ettiği gibi milel-i sairenin mâlumatları dahi Müslüman olmaya başladığından, muharrefe olan İsrailiyat ise: Vehb, Ka'b gibi ulema-i ehl-i kitabın İslâmiyetleri cihetiyle Arapların hazain-i hayalatlarına bir mecra ve menfez bularak o efkâr-ı safiyyeye karıştılar. Hem sonra da ihtiram dahi gördüler. Zira ulema-i ehl-i kitabdán İslâmiyete gelenler, İslâmiyet şerefiyle gayet celâlet ve tekemmül ettiklerinden, mâlumat-ı müzahrefe-i sâbıkaları makbule ve müselleme gibi oldular.. reddedilmedi. Çünkü İslâmiyetin usûlüne musadim olmadığından hikâyat gibi rivâyet olunur iken ehemmiyetsizliği için, tenkitsiz dinlenirler idi. Fakat hayfâ! Sonra hak olarak kabul edildiler. Çok şübeh ve şükûkâta sebebiyet verdiler.

Hem de vaktaki şu İsrailiyat, kitap ve sÛnnetin bazı imaatlarına merci ve bazı mefahimlerine bir münasebetle me'haz olabilirler idi. Fakat âyât ve hadisin mânâları değil. Belki faraza doğru olsalar idi, mâsadak ve efradından olmaları mümkün olduğundan; su'-i ihtiyarlarıyla başka bir me'hazı bulmayan veya atf-ı nazar etmeyen

⁹⁹⁶ Bu konu hakkındaki hadis için bak. *Buhârî*, Libâs, 16/25.

⁹⁹⁷ *Muhakemât*, 51, Birinci Makale/İkinci Mes'ele.

zahirperestler, bazı âyât ve ehâdisi o hikayat-ı İsrailiyyeye tatbik ederek tefsir eylediler. Halbuki Kur'anı tefsir edecek yine Kur'an ve hadis-i sahihtir. Yoksa; ahkâmı, mensuh olduğu gibi kasası dahi muharrefe olan İncil ve Tevrat değildir. Evet, mâsadak ile mânâ ayırdılar. Halbuki: Mâsadak olmaya mümkün olan şey, mânâ yerine ikame olundu. Çok da imkânât vukuata karıştırıldı.⁹⁹⁸

Aynı konuda Lem'alar'da da şöyle der:

*Benî-İsrail ulemâsının bir kısmı müslüman olduktan sonra, eski malûmatları dahi onlarla beraber müslüman olmuş, İslâmiyete malolmuş. Halbuki o eski malûmatlarında yanlışlar var. O yanlışlar, elbette onlara aittir, İslâmiyete ait değildir.*⁹⁹⁹

İsrailiyat ve etkileri hakkındaki bu güzel açıklamalardan sonra, Said Nursî Sevr ve Hut kıssası ile ilgili şu izahları verir:

*Ama, (Sevr ve Hût kıssasının) İbn Abbas'a olan nisbetin ittisali ise: Dördüncü Mukaddeme'nin âyinesine bak. O ilhakın sırrını göreceksin.*¹⁰⁰⁰

İşte 4. Mukaddeme:

Şöhret; insanın malı olmayanı da insana mal eder. Şöyle ki: Beşerin seciyelerindedir, garip veya kıymettar birşeyi; asil-zâde göstermek için o kıymetdar şeylerin cinsiyle müştehir olan zata nisbet ve isnad etmektir. Yani; sözleri revac bulmak veya tekzib olunmamak veyahut başka ağraz için, zâlimâne ve istibdadkârâne, bir milletin netaic-i ekârını veya mehasin-i etvarını bir şahısta görüp ondan bilirler. Halbuki; o adamın şânındandır o hediye-i müstebidaneyi red ede... Zira güzel bir sıfat veya ulvi bir san'atla meşhur olan bir adam, hüsnü-ü sûrinin maverasını görmek şânından olan nazar-ı sanatperveranesine haksız olarak ona isnad olunan emir arz edilip gösterilir ise; Senin dest-i hattındır denilir ise; o emir san'atın tenasüb ve muvazenesinden nâşi olan güzelliğini ihlal ettiği için, reddedip i'raz ve teberri edecektir. "Hâşa ve kellâ" diyecektir. Bu seciyeye bina ile meşhur kaideye -"Bir şey sâbit olsa, levazımıyla sâbit olur."- istinaden insanlar o şahs-ı meşhurda tahayyülatlarına bir nizam verdirmek için muztardırlar ki: Çok kuvvet ve azamet ve zekâ gibi levazım-ı harikulâdeyi isnad etsinler, tâ o şahsın cümle mensubatına merciyyeti, mümkün olabilsin. O halde o adam bir u'cûbe olarak zihinlerinde tecessüm eder. Eğer istersen hayalât-ı Acemâne içinde perverde olan Rüstem-i Zâl'in timsal-i manevisine bak, gör.. ne u'cûbedir! Zira; şecaatle müştehir olduğundan ve hiç İranîler tazyikatından kurtulamayan istibdad sırrıyla ve şöhret kuvvetiyle İranîlerin mefahirini gasb ve garât ederek büyülttü. Hayallerde büyültüp şişti. Yalan, yalana mukaddeme olduğu için, şu harikulâde şecaat harikulâde bir ömür ve dehşetli bir kamet ve onların levazım ve tevabi'leri olan çok emirleri toplayıp, içinde o hayal-i hâil nara vurarak "Ben nev'ün münhasırün fi'-şahs'ım" der. Gul-i yabânî gibi hurûfâtı arkasına takarak dillerin destanlarında dönüyor. Emsaline dahi meydan açar.

Ey hakikati çıplak görmek isteyen zat!.. Bu mukaddemeye dikkat et; zira hurûfâtın kapısı bu yerden açılır. Ve bab-ı tahkik dahi bunun ile sed olur. Hem de

⁹⁹⁸ Muhakemât, 18-19, Birinci Makale/Üçüncü Mukaddeme.

⁹⁹⁹ Lem'alar, 93, Ondördüncü Lem'a/Birinci Makam/Üç Esas/Birinci Esas.

¹⁰⁰⁰ Muhakemât, 51, Birinci Makale/İkinci Mes'ele.

kıssadan hisse ve meylü't-terakkiyle mütekaddimînin esasları üzerine bina ve seleflerin mevrusatında tasarruf ve ziyadeye cesaret bu şûristanda mahvolur. Eğer istersen meşhur Molla Nasreddin Efendiye de: "Bu garip sözler umumen senin midir?" Elbette sana diyecektir: "Şu sözler ciltleri dolduruyor. Epeyce ömür ister. Zira bütün sözlerim nevadirden değildir. Ben hocayım. Onların zekâtını da bana verseler razıyım ve kâfidir. Fazlasını istemem. Zira zerafetimi tabiilikten çıkarıp tasannua kalbeder." Yahu, bu kökten hurâfât ve mevzuat biter ve tenebbüt eder ve doğru şeyin kuvvetini bitirir.¹⁰⁰¹

İşte gerek Hz. Peygamber (s.a.v.) ve gerekse sahabîler üzerine atfedilmiş, uydurulmuş sözler hakkında güzel bir açıklama daha. Böylece Said Nursî, bu sözleriyle Sevr ve Hut hadisinin İbn Abbas (r.a.)'a nisbetini de kabul etmiyor. Nitekim diyor ki:

Bundan sonra mervidir: "Arz; sevr ve Hût üzerindedir." Hadis olarak rivâyet ediliyor.

Evvelâ: Teslim etmiyoruz ki, hadistir. Zira: İsrâiliyyatın nişanı vardır.

Sâniyen: Hadis olsa da zaaf-ı ittisal için yalnız zannı ifade eden âhâddendir. Akideye dahil olmaz. Zira yakîn şarttır.

Sâlisen: Mütevatir ve kat'iyü'l-metin olsa da kat'iyü'd-delâlet değildir.¹⁰⁰²

Maalesef, Said Nursî'nin "sâniyen" ve "sâlisen" diye başlayan sözleri; baştan beri yaptığımız nakilleri iptal eden aşağıdaki sözlerine bir mukaddime oluşturmuştur. Said Nursî'nin yukarıdaki ifadeleri, söz konusu rivayeti kabul etmediği izlenimini vermektedir. Oysa o, kendisiyle çelişkiye düşmüş ve şöyle demiştir:

Bu defaki sualinizde diyorsunuz ki: "Hocalar diyorlar: arz, öküz ve balık üstünde duruyor. Halbuki Arz, muallâkta, bir yıldız gibi gezdiğini Coğrafya görüyor. Ne öküz var, ve ne de balık?"

Elcevap: İbn-i Abbas (R.A.) gibi zatlara isnad edilen sahih bir rivâyet var ki, Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâmdan sormuşlar: "Dünya ne üstündedir?" Ferman etmiş: "Ale's-Sevri ve'l-Hût". Bir rivayette bir def'a "Ale's-Sevr" demiş, diğer def'ada "Ale'l-Hût" demiştir. Muhaddislerin bir kısmı, İsrailiyattan alınma ve eskidenberi nakledilen hurâfevâri hikâyelere bu Hadîsi tatbik etmişler. Hüsusan Benî-İsrail âlimlerinin müslüman olanlarından bir kısmı, kütüb-ü sâbıkada "sevr ve hut" hakkında gördükleri hikâyeleri, Hadîse tatbik edip, Hadîsin mânâsını acip bir tarza çevirmişler.¹⁰⁰³

İşte şimdi meseleyi kitledi...

¹⁰⁰¹ *Muhakemât*, 22-23, Birinci Makale/Dördüncü Mukaddeme.

¹⁰⁰² *Muhakemât*, 51, Birinci Makale/İkinci Mes'ele.

¹⁰⁰³ *Lem'alar*, 92-93, Ondördüncü Lem'a/Birinci Makam.

Said Nursî, bu rivayet için de herhangi bir kaynak vermemiştir. "Sahih bir rivayet" diyerek Hz. Peygamber (s.a.v.)'e isnat ettiği bu sözler hangi hadis kitabındandır? Hangi âlim bunu sahih görmektedir?

Bu rivayet hakkında onca güzel açıklamadan sonra, nasıl olmuş da bu haberi sahih zannetmiş akıl almıyor. Biz rivayeti tahkik edelim:

İbn Abbas (r.a.)'tan mervî konu ile ilgili rivayet şöyledir:

(...) Allah, yeri balık üzerinde yarattı. Bu balık Cenab-ı Hakk'ın: "Nûn ile kaleme (...) andolsun." (Kalem, 68/1) ayetinde belirttiği gibi Nûn'dur. Balık suyun içinde (üzerinde)dir. Su da, düz ve yalçın bir kaya üzerinde yaratılmıştır. Bu yalçın kaya, bir meleğin sırtındadır. Melek, kaya üzerindedir. Kaya, rüzgârın üstündedir. (...) ¹⁰⁰⁴

İbn Kesir de, bazı tefsircilerden şunu nakleder:

Bu balığın sırtında bir kaya varmış. Kayanın ağırlığı gökle yeryüzünün ağırlığındaymış. O balığın sırtında bir öküz varmış ve onun kırk bin boynuzu varmış. Yedi kat yer ve onun üzerinde bulunanlarla bunların arasında yer alanlar bunun sırtında imiş. ¹⁰⁰⁵

Bu rivayeti eserine alan Taberî, senet hakkında şüphe olduğunu, binaenaleyh buna fazla itimat etmediğini söyler.

İbn Kesir, habere öz olarak değindikten sonra, bunun İsrailiyattan olduğu ihtimalini tasrih eder.

Eserlerine İsrailiyatı almamak için titizlik gösteren bazı İslâm bilginleri ise bu tür haberlere -ilgili ayetleri tefsir ederken- kat'iyen ehemmiyet vermemişlerdir.

Tıpkı İbn Kesir gibi İbn Atıyye de rivayetleri eserine aldıktan sonra; bunların zayıf haberler olduğunu, mevcut senetlerle bunları ispata imkân olmadığını tembih eder. ¹⁰⁰⁶

Görüldüğü gibi, bu rivayetlerin hepsi İsrailiyattan olup, hiçbir şekilde sahih değildir. Bunlar, aşağıda açıklanacağı üzere Kur'an-ı Kerim'e de aykırıdırlar.

"Allah yıkılmamaları için gökleri ve yeri tutmaktadır. Andolsun, yıkılışlar kendisinden sonra artık onları kimse tutamaz. Şüphesiz o, halimdir, çok bağışlayandır." (Fâtır, 35/41)

Bu ayetle ilgili olarak Ka'bu'l-Ahbar'dan şöyle bir açıklama menkuldür:

Abdullah b. Mesud'un arkadaşlarından biri bilgi edinmek niyetiyle -o gün için- Şam'da bulunan Ka'b'ın yanına gitti. Bu zat, Şam'dan dönüp gelince Abdullah b. Mesud kendisine:

-Ka'bu'l-Ahbar'dan ne öğrendin? diye sordu. O zat:

¹⁰⁰⁴ Nak. Aydemir, *Tefsirde İsrâiliyyât*, 80. Aydemir, rivayetin kaynaklarını kitabında belirtmiştir.

¹⁰⁰⁵ *İbn Kesir*, 14/8030-8031.

¹⁰⁰⁶ Aydemir, *Tefsirde İsrâiliyyât*, 81. Rivayetlerin durumu hakkındaki bu açıklamaların her birinin kaynağı aynı sayfada verilmiştir.

- Ka'b'ın şöyle dediğini duydum: "Gökler değirmen eksenine benzer bir direğin ucunda olduğu hâlde bir meleğin omzunda dönmektedir." Bunun üzerine Abdullah b. Mesud arkadaşına:

-Bunu söylediği zaman Ka'b'ı tasdik mi ettin, tekzip mi?

-Ne tasdik ettim ne de tekzip!

-Gerçek şu ki, ben senin atına atlayıp Şam'ı terk etmeni arzu ederdim. Ka'b "gökler bir meleğin omzunda dönmektedir" demekle yanlış ve hatalı bir söz sarf etmiş. O hâlâ Yahudiliğinden vazgeçmedi mi? Baksana Allah ayetinde ne buyuruyor...

Diyerek yukarıdaki ayeti okudu. Bu sözleriyle İbn Mesud, Ka'b'ı yalanlıyor ve anlattığı şeyin İslâm ile alâkasının bulunmadığını, bu tür haberlerin İsrailiyat olduğunu dile getiriyor.¹⁰⁰⁷

İşte sahih olan bu rivayettir.¹⁰⁰⁸

Said Nursî, rivayet hakkında üç yorum yapmıştır. Herhâlde, benimsediği birinci yorumu olsa gerektir, çünkü diğer risalelerde diğer iki yorumu zikretmeden, bu yorumu vermektedir. Şimdi de, Said Nursî'nin söz konusu rivayet için gösterdiği üç vücuhu inceleyelim:

1. Vecih:

*Meselâ, felsefenin ruhsuz kanunları pek karanlık ve vahşetli gösterdikleri hilkat-ı arziye ve vaziyet-i fitriyesini, bu meyve ile nurlu, ünsiyetli bir tarzda "Sevr" ve "Hut" namlarındaki iki meleğin omuzlarında, yâni nezâretlerinde ve cennetten getirilen ve fâni küre-i arzın bâki bir temel taşı olmak, yâni ileride bâkî cennete bir kısmını devretmeğe bir işaret için Bahret namında uhrevî bir madde, bir hakikat gönderilip Sevr ve Hut meleklerine bir nokta-i istinad edilmiş diye Benî-İsrail'in eski peygamberlerinden rivâyet var ve İbn Abbas'tan dahi mervîdir. Maatteessüf bu kudsî mâna, mürûr-u zamanla bu teşbih avamın nazarında hakikat telâkki edilmekle aklın haricinde bir sûret almış. Madem melekler havada gezdikleri gibi toprakta ve taşta ve yerin merkezinde de gezerler; elbette onların ve küre-i arzın, üstünde duracak cismanî taş ve balığa ve öküze ihtiyaçları yoktur.*¹⁰⁰⁹

*Teşbihler ve temsiller suretinde rivâyet edilen bir kısım hadîsler mürûr-u zamanla avamın nazarında hakikat telâkki edildiğinden vâkıa çıkmıyor. Ayn-ı hakikat olduğu halde vâkıa mutabakatı görünmüyor. Meselâ: Hamele-i Arş gibi arzın hamelesinden olan "Sevr" ve "Hut" namında ve misâlinde iki melâike, koca bir öküz ve pek büyük bir balık tasavvur edilmiş.*¹⁰¹⁰

(...) ve "Sevr" ve "Hûd" namlarında iki meleği o sefineye kaptan yapmış.¹⁰¹¹

¹⁰⁰⁷ Aydemir, *Tefsirde İsrâiliyyât*, 86-87. Naklin kaynakları aynı sayfada belirtilmiştir.

¹⁰⁰⁸ *İbn Kesir*, 12/6711.

¹⁰⁰⁹ *Şuâlar*, 228, Onbirinci Şua/Meyve Risalesi/Onbirinci Mes'ele; *Âsâ-yı Mûsa*, 74, Meyve Risalesi/Onbirinci Mes'ele.

¹⁰¹⁰ *Şuâlar*, 446, Beşinci Şua/İhtar/üçüncü Nokta.

¹⁰¹¹ *İman ve Kûfür Muvazeneleri*, 183, El-hüccet-üz-Zehra'nın İkinci Makamı.

*Küre-i Arza Emr-i İlâhi ile nezarete memur "Sevr" ve "Hût" namlarında iki ruhani melâikeyi dehşetli cismâni bir öküz, bir balık tevehhüm edip ehl-i fen ve felsefe hakikatı bilmediklerinden İslâmiyete muarız çıkmışlar.*¹⁰¹²

*Hamele-i Arş ve Semavat denilen Melâikenin birinin ismi "Nesir" ve diğerinin ismi "Sevr" olarak dört melâikeyi, Cenab-ı Hak, Arş ve Semavata saltanat-ı Rububiyetine nezaret etmek için tâyin ettiği gibi, semavatın bir küçük kardeşi ve seyyarelerin bir arkadaşı olan Küre-i Arza dahi iki melek, nâzır ve hamel olarak tayin etmiştir. O meleklerin birinin ismi "Sevr" ve diğerinin ismi "Hut" dur. Ve o namı vermesinin sırrı şudur ki: Arz iki kısımdır: Biri, su; biri toprak. Su kısmını şenlendiren balıktır. Toprak kısmını şenlendiren, insanların medar-ı hayatı olan ziraat, öküz iledir ve öküzün omuzundadır. Küre-i Arza müvekkel iki melek, hem kumandan, hem nâzır olduklarından, elbette balık tafesine ve öküz nev'ine bir cihet-i münasebetleri bulunmak lâzımdır. Belki, ve'l-ilmu indallâhi o iki meleğin âlem-i melekût ve o nezarete işareten ve Küre-i Arzın o iki mühim nev'i mahlûkatına îmaen lisan-ı mu'ciz-ül-beyan-ı Nebevî, el-Arzu ales's-Sevri ve'l-Hûtî demiş, gayet derin ve geniş bir sahife kadar mes'eleleri hâvi olan bir hakikatı, gayet güzel ve kısa tek cümle ile ifade etmiş...*¹⁰¹³

*Nasıl; sevr ve nesir ve insan ve diğerleriyle müsemma olan hamele-i arş, melâikedir. Bu sevr ve hût dahi, öyle iki melâikedir. Yoksa; arş-ı âzamı melâikeye; küreyi, küre gibi himmete muhtaç olan bir öküze tahmil etmek, nizam-ı âleme münafidir. Hem de lisan-ı şeriaten işitiliyor: Herbir nev'e mahsus ve o nev'e münasip bir melek-i müekkel vardır. Bu münasebete binaen o melek o nev'in ismiyle müsemma, belki âlem-i melâikede onun suretiyle mütemessil oluyor... Hadis olarak işitiliyor: "her akşamda güneş arşa gider, secde eder. İzin alıyor, sonra geliyor." Evet, şemse müekkel olan melek; ismi şems, misali de şemsdir. Odur gider, gelir. Hem de hükema-i İlâhiyyun nezdinde herbir nev' için hayy ve nâtık ve efrada imdad verici ve müstemiddi bir mahiyet-i mücerrede vardır. Lisan-ı şeriatte melekü'l-cibal ve melekü'l-bihar ve melekü'l-emptar gibi isimler ile tâbir edilir. Fakat tesir-i hakikleri yoktur. Müessir-i hakiki yalnız Zat-ı Akdes'tir.*¹⁰¹⁴

Said Nursî'ye ait bu sözler, açıklanması gereken birçok mesele içermektedir:

Bazı meleklerin arşı taşıdıkları doğrudur. Nitekim, Allah Tealâ buyuruyor ki:

"Arş taşıyanlar ve onun etrafında bulunanlar, Rablerini hamd ile tesbih ederler ve ona iman ederler."¹⁰¹⁵

"Gök yarılmıştır; o gün o, zayıf, sarkıktır. Melekler de onun kenarındadır. O gün Rabbinin arşını üstlerinde sekiz (melek) taşır."¹⁰¹⁶

Fakat, bu meleklerin "Sevr, Nesir ve İnsan" diye isimlendirildiklerini Said Nursî nereden bulmuştur?

¹⁰¹² *İctimâi Reçeteler II*, 104, Arabî Hutbe-i Şamiye Eserinin Tercümesi/Sekizinci Mâni; *Tarihçe-i Hayat*, 90, İlk Hayatı/Arabî Hutbe-i Şamiye Eserinin Tercümesi/Sekizinci Mâni.

¹⁰¹³ *Lem'alar*, 94, Ondördüncü Lem'a/Birincisi.

¹⁰¹⁴ *Muhakemât*, 52, Birinci Makale/İkinci Mes'ele.

¹⁰¹⁵ Mu'min, 40/7.

¹⁰¹⁶ Hâkka, 69/16-17.

Said Nursî, bazı meleklerin arşı taşıdıklarını delil ve örnek göstererek; arzı da iki meleğin taşıdığını ve isimlerinin "Sevr ve Hut" olduğunu söylemiştir. Abdullah b. Mesud (r.a.)'un hadisini nakletmiştik ki, hadis, Said Nursî'nin bu istidlâlini çürütmektedir. Ayrıca, meleklerin isimleri ancak dinin kaynaklarından öğrenilebilir; Sevr ve Hut isminde iki meleğin olduğuna dair herhangi bir rivayet yoktur.

Her bir nev'e mahsus ve o nev'e münasip bir melek-i müekkel olduğu da doğrudur, ama o meleğin, o nev'in ismiyle isimlendiği iddiası mesnetten yoksundur. Said Nursî, bu iddiasına "Her akşamda güneş arşa gider, secde eder. İzin alıyor, sonra geliyor" hadisini delil olarak getirmiştir, oysa hadisten böyle bir hüküm çıkarılabilmesi mümkün değildir. Hadisin bu mesele ile yakından uzaktan ilgisi yoktur.

Bu hadise geçmeden önce şunu belirtmeyi gerekli görüyoruz: Birçok zayıf ve mevzu hadisi Resulullah (s.a.v.)'a kesin bir biçimde isnat edip, bunlardan bazılarının da kendisine ihtar edildiğini söyleyen Said Nursî, sıra Buharî'nin ve Müslim'in ittifakla naklettikleri bu sahih hadise gelince, nedense "hadis olarak işitiliyor" gibi şüphe ifade eden bir sıyga kullanmıştır. Üstelik, hadisi hem eksik, hem de yanlış rivayet etmiştir. Biz, hadisin tamamını nakledelim:

Ebu Zerr (r.a.) şöyle demiştir: Peygamber (s.a.v.) güneş battığı zaman bana:

-Güneş nereye gider, bilir misin? diye sordu. Ben:

-Allah ve Resulü en bilendir, dedim. Resulullah şöyle buyurdu:

-Güneş gider, ta arşın altında secde eder. (Âdetince doğudan doğmak üzere) izin ister de ona izin verilir (ve doğu tarafından doğar. Bununla beraber insanların günahkârları üzerine doğmayı fena görür) ve bu hâlde secde etmeye yaklaşır. Fakat, secdesi kabul olunmaz. (Doğacağı yerine gitmeye) izin ister; izin verilmez. Ona "Artık nereden geldinse, oraya dön!" denilir. O da battığı taraftan doğar. İşte bu, yüce Allah'ın şu kavli(nin manası)dir:

"Güneş de kendi müstekarrı (karar bulacağı yer veya karar bulması) için akıp gider. Bu, üstün ve bilen (Allah)ın takdiridir." (Yâsîn, 36/38)¹⁰¹⁷

Said Nursî bu hadisi, "Evet, şemse müekkel olan melek; ismi şems, misali de şemsdir. Odur gider, gelir." şeklinde tevil etmiştir. Hâlbuki, hadiste ne şemse müekkel olan meleğin isminin "Şems", ne de misalinin şems olduğuna dair bir işaret vardır. Gidip gelenin, secde edenin melek olduğuna dair bir karine de yoktur.

Bu tevil benimsenir ve -Said Nursî'nin, "kırk bin başlı, her başı kırk bin dilli melekler" rivayetinde ele aldığımız badem ağacı hakkındaki "melek-i müekkel" tevili de göz önünde bulundurularak- teşmil edilirse; kâinatta insanlardan, cinlerden ve meleklerden başka Allah Tealâ'yı tesbih eden, ona hamdeden hiçbir şey yok demektir. Bu teville göre; Kur'an ayetlerinin tesbihi, hamdı, secdeyi insan, cin ve melek dışındaki bir varlığa mecazen de olsa izafe etmesi boşunadır, çünkü bu varlığın adaşı müekkel bir melek vardır ve bütün bu fiillerin müsnedün ileyihi (öznesi)

¹⁰¹⁷ *Buhârî*, Bed'i'l-Halk, 4/9; (Lâfız değişiklikleriyle) *Müslim*, İmân, 72/250. Parantez içindeki açıklamalar Kâmil Miras'ın ve Mehmed Sofuoğlu'nun tercümelelerinden alınmıştır.

olan gerçekte bu melektir. Bu tevil, açıklanmaya muhtaç olmayan derecede sakattır, batıldır.

Kur'an her şeyin, hatta gölgelerin bile secde ettiğini haber vermektedir:

"Göklerde ve yerde her ne varsa, ister istemez Allah'a secde ederler. Gölgeleri de sabah akşam (ona secde ederler)."¹⁰¹⁸

"Allah'ın yarattığı her şeyin gölgelerinin nasıl sağdan, soldan sürünüp Allah'a secde ederek döndüğünü görmediler mi? Göklerde ve yerde bulunan bütün canlılar ve melekler, hiç büyüklük taslamadan Allah'a secde ederler."¹⁰¹⁹

Güneşin arşın altında secde etmesinin keyfiyetini *Buharî* şarihleri; secde, kastı ve iradeyi gerektiren bir fiil olduğundan inkıyad (boyun eğmek, itaat etmek)dan kinaye olmak üzere tevcih etmişlerdir.¹⁰²⁰

Şah Veliyyullah, bu hadisi şöyle açıklamaktadır: Her nev'i mevcudun kendi yaratılışına göre bir secdesi ve Allah'a karşı bir ubudiyet arz etmesi vardır. Gölgenin secdesi yere düşmesi (uzayıp kısalması)dır. Güneşin secdesi de istivadan guruba meylidir.¹⁰²¹

Muhammed Ebu Şehbe de şöyle diyor:

Şayet, bu hadisi hakikî manasına hamledecek olursak, yanlış olduğu açıkça ortaya çıkar, eğer mecazî olarak mana verecek olursak belîğ bir ifade olduğu ortaya çıkar. Zira, güneşin secdesi yüce Allah'ın iradesine boyun eğerek seyrine devam etmesi ve Allah'ın yerleştirdiği sağlam sistemden şaşmayarak, kesintisiz, ara vermeden devam etmesidir. Bu tür hadislerle, yaratıkları âlemlerin Rabbine boyun eğmeye teşvik kastedilir. Son derece azametli bir yapıya sahip olan güneş, Allah'ın iradesine boyun eğiyorsa, zayıf bir yaratık olan insanın -özellikle güneşe ibadet edenlerin- ona inanması ve boyun eğmesi elbette gerekir.¹⁰²²

İşte hadisin izahı... Ne delilsiz bir şekilde bir meleğe "Şems" ismini vermek var, ne o meleği güneş misaline sokmak ve ne de fiili meleğe isnat etmek...

Evet, dağlar meleği/melekleri, denizler meleği/melekleri, yağmur meleği/melekleri... elbette vardır, ama onların isimlerini -vahyin bildirmesi dışında- bilemeyiz. Meleklerin müekkel oldukları şeyin ismini ve misalini aldıklarına dair iddia, Kur'an'dan ve hadislerden bir delil olmadıkça kabul edilmez.

Said Nursî'nin yorumu doğru olsaydı, eceli gelenlerin ruhlarını kabzedene meleğin isminin "Mevt" olması gerekirdi; oysa, ismi Azrail'dir ve bu işle görevli başka melekler de vardır. "Ölüm meleği" ise bir isim tamlamasıdır, has (özel) isim değildir. Birisi için "inşaat işçisi" denildiğinde, onun inşaat işçisi olduğu anlatılır, yoksa ismi Ahmet, Mehmet olan birinin adının "inşaat işçisi" olduğu değil...

¹⁰¹⁸ Ra'd, 13/15.

¹⁰¹⁹ Nahl, 48-49.

¹⁰²⁰ Bak. Kâmil Miras, *Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i Sarîh Tercemesi ve Şerhi*, DİB Yayınları, Ankara 1982, 9/13; Sofuoğlu, *Sahîh-i Buhârî ve Tercemesi*, 7/3017.

¹⁰²¹ Nak. Miras, *Tecrîd-i Sarîh*; Sofuoğlu, *Sahîh-i Buhârî ve Tercemesi*, aynı yerler.

¹⁰²² Ebû Şehbe, *Sünnet Müdafası*, 1/102. Burada dikkat edilmelidir ki, şarihler, sadece, güneşin secde etmesine boyun eğmek ve itaat etmek anlamında mecaz mana vermişlerdir. Yoksa, birazdan belirtileceği üzere güneşin hareket etmesi, belli bir yörüngede yüzmesi hakikî manadadır. Nitekim, bununla ilgili diğer bir hadisi de nakledeceğiz.

Keza, tabiat olaylarını idare eden meleğin ismi Mikâil; peygamberlere vahyi getireninki Cebrail; Sûr'a üfürecek olanıki de İsrafil'dir. Tabîî, burada anlatmak istediğimiz, bu meleklerin sadece bu işlerle görevli olduğu değildir. Başka neler yaptıklarını, vazifelerini Allah bilir.

Görüldüğü gibi, Said Nursî'nin "Sevr ve Hut, iki meleğin ismidir" şeklindeki tevili geçerli değildir.

2. Vecih:

Meselâ: Nasilki denilse: "Bu devlet ve saltanat hangi şey üzerinde duruyor?" cevabında: ale's-seyfi ve'l-kalem denilir. Yani "Asker kılıncının şecaatine, kuvvetine ve me'mur kaleminin dirayetine ve adâletine istinad eder" öyle de: Küre-i Arz madem zîhayatın meskenidir ve zîhayatın kumandanları da insandır ve insanın ehl-i sevâhil kısmının kısm-ı â'zâminin medar-ı taayyüşleri balıktır ve ehl-i sevâhil olmıyan kısmının medâr-ı taayyüşleri de balıktır. Elbette devlet, seyf ve kalem üstünde durduğu gibi; Küre-i Arz da, öküz ve balık üstünde duruyor denilir. Zira ne vakit öküz çalışmazsa ve balık yumurtayı birden doğurmazsa, o vakit insan yaşayamaz, hayat sukut eder, Hâlık-ı Hakim de Arzı harab eder.

İşte Resûl-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm, gayet mu'cizane ve gayet ulvî ve gayet hikmetli bir cevâp ile: el-Arzu ale's-Sevri ve'l-Hût demiş. Nev-i insanînin hayatı, ne kadar cins-i hayvanînin hayatıyla alâkadar olduğuna dair geniş bir hakikatı iki kelime ile ders vermiş.¹⁰²³

Bu sözler, yakın ifadelerle *Muhakemât*'ta da yer almaktadır.¹⁰²⁴ Bu yorum, birinci ve üçüncüden daha tutarlı görünmekle beraber, yine de boşunadır; çünkü Hz. Peygamber'e ait olmayan bir sözü kurtarmak için yapılmıştır.

3. Vecih:

Eski Kozmoğrafya nazarında Güneş gezer. Güneşin her otuz derecesini, bir burc tabir etmişler. O burçlardaki yıldızların aralarında birbirine rabtedecek farazî hatlar çekilse, birtek vaziyet hasıl olduğu vakit, bazı esed suretini, bazı terazi mânâsına mîzan suretini, bazı öküz mânâsına sevr suretini, bazı balık mânâsına hût suretini göstermişler. O münasebete binaen o burçlara o isimler verilmiş. Şu asrın Kozmoğrafyası nazarında ise, Güneş gezmiyor. O burçlar boş ve muattal ve işsiz kalmışlar. Güneşin bedeline Küre-i Arz geziyor. Öyle ise; o boş, işsiz burçlar ve yukarıdaki muattal daireler yerine, yerde arzın medâr-ı senevîsinde küçük mikyasta o daireleri teşkil etmek gerektir. Şu halde burûc-u semaviye, Arzın medâr-ı senevîsinden temessül edecek. Ve o halde Küre-i Arz her ayda burûc-u semaviyenin birinin gölgesinde ve misalindedir. Güya Arzın medâr-ı senevîsi bir âyine hükmünde olarak semavî burçlar, onda temessül ediyor.

¹⁰²³ Lem'alar, 94-95, Ondördüncü Lem'a/İkinci Vecih.

¹⁰²⁴ Muhakemât, 52-53, Birinci Makale/İkinci Mes'ele.

İşte bu vecihle Resûl-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm sabıkan zikrettiğimiz gibi bir def'a "ale's-Sevri" bir def'a "ale'l-Hûti" demiş. Evet mu'ciz-ül-beyan olan lisan-ı Nübüvvete yakışır bir tarzda gayet derin ve çok asır sonra anlaşılacak bir hakikata işareten bir def'a "ale's-Sevri" demiş. Çünkü: Küre-i Arz, o sualin zamanında Sevr Burcunun misalinde idi. Bir ay sonra yine sorulmuş, "ale'l-Hûti" demiş. Çünkü: o vakit Küre-i Arz, Hût Burcunun gölgesinde imiş.

İşte istikbalde anlaşılacak bu ulvî işareten ve Küre-i Arzın vazifesindeki harekete ve seyahatına îmaen ve semavî burçlar, Güneş itibariyle muattal ve mesafesiz olduklarına ve hakiki işliyen burçlar ise, Küre-i Arzın medâr-ı senevîsinde bulunduğu ve o burçlarda vazife gören ve sayahat eden Küre-i Arz olduğuna remzen "ale's-Sevri ve'l-Hût" demiştir. Vallâhu a'lemu bi's-savâb.¹⁰²⁵

Said Nursî'nin bu yorumunda da incelenmesi gereken birçok mesele vardır. Bu bölümün gayesi kozmografyayı, astronomiyi ve astrolojiyi ilgilendiren meselelere girmek değildir. Mevzumuzla ilgili olduğundan bir-iki konuya yüzeysel olarak değinilecektir.

Said Nursî; "kendi zamanındaki kozmografya nazarında güneşin gezmediğini" söylemiş, isnat ettiği söz dolayısıyla da Hz. Peygamber'in güneşin gezmediğine, yani hareket etmediğine, hareket eden ve gezenin ise dünya olduğuna işaret ettiğini belirtmiştir. Said Nursî böylece, kendi zamanındaki güneşin dönmediğini ileri süren bu teorileri Hz. Peygamber'e doğrulatmıştır!

Oysa, güneşin hareketsiz durması, Kur'an-ı Kerim'in bazı ayetlerine fiilen ters düşmektedir:

"Güneş de kendi müstekarrı (karar bulacağı yer veya karar bulması) için akıp gider. (...)"¹⁰²⁶

Süleyman Ateş, bu ayetin manası için şöyle demektedir:

Burada "müstekarr" kelimesi mîmli masdardır, ism-i zaman ve ism-i mekân olabilir. Lâm ile de birkaç anlam kazanır. Onun için bu ifade birkaç manaya gelir: Önce güneş bir kör tesadüf eseri değil, sabit bir kanunla cereyan eder, demektir. Güneş bir istikrar için, yani kendi sisteminde bir düzen meydana getirmek için akıp gider, manası da vardır. Müstekarr zaman ismi olduğuna göre mana: Güneş, kendine mahsus bir istikrar yani durma zamanına kadar akıp gider, demek olur ki, bu durma zamanı, güneşin söneceği kıyamet zamanıdır. Müstekarr mekân ismi olursa: Güneş kendisine tahsis edilmiş bir istikrar yerinde, yani bir yörüngede akıp gider, demek olur. Keza güneş, istikrar bulacağı yeri için hareket eder manası da vardır ki, bu takdirde güneşin, başka bir merkeze doğru hareket ettiği de anlaşılır. Hâsılı ayet, her manasıyla pozitif ilmi doğrulayan ilâhî bir mucizedir.¹⁰²⁷

¹⁰²⁵ Lem'alar, 95, Ondördüncü Lem'a/Üçüncü Vecih.

¹⁰²⁶ Yâsîn, 36/38.

¹⁰²⁷ Süleyman Ateş, *Kur'an-ı Kerim ve Yüce Meâli*, Kılıç Kitabevi, Ankara, 441. Ayrıca bak. Yazır, *Hak Dini Kur'an Dili*, 6/4030. Yazır, ayetin müteaddit manalarından bahsederken bir hadis-i şerife de işaret etmiştir. Bölümümüz de hadislerle ilgili olduğundan şu kısmı nakledelim: "(...) Nihayet birinci "lâm" ilâ manasına olmak üzere şu mana da vardır: Kendisi için bir istikrar noktasına doğru gitmektedir. Tatbiki birkaç vechile izyaha muhtemil bulunan bu manaya göre Şemsin diğer bir merkeze doğru hareket etmekte bulunduğu da anlaşılabilir. Netekim bir hadîsi şerifte de "müstekarruhâ tahte'l-'Arşî" Şemsin müstekarrı Arşın altındadır diye vârid olmuştur." Hadis, Ebu Zerr' (r.a.)'in Peygamberimize Yâsîn suresi 38. ayetini sorması üzerine varit olmuştur. (*Buhârî*, Tevhîd, 23/61.)

Bir başka ayette de şöyle buyruluyor:

"Geceyi, gündüzü, ayı yaratan odur. (Bunların) her biri bir yörüngede yüzmektedir."¹⁰²⁸

Ateş, bu ayet için de şöyle der:

Bu ayet, bütün gök cisimlerinin bir felekte (belli bir yörüngede) yüzmekte olduklarını söylüyor. Kur'an indiği sırada ilim çevrelerine hâkim olan Batlamyus teorisine göre güneşi ve ayı hareket ettiren, felektir. Hâlbuki ayet, bunların felekte yüzdüklerini söylemekle o teoriyi yıkmıştır. Nitekim, bugünün ispatlanmış bilgisine göre de bu varlıkların her biri, Kur'an'ın dediği gibi bir yörüngede yüzmektedir.¹⁰²⁹

"(...) Güneşi ve ayı buyruğu altına aldı. Her biri belli bir süreye kadar akıp gitmektedir. (...)"¹⁰³⁰

Yusuf el-Kardavî, yukarıdaki ayeti zikrederek şöyle demiştir:

Güneşin hareketini ve dolaşmasını haber verdiği gibi, diğer bütün gezegenlerin hareketini ve dolaşmasını da Kur'an-ı Kerim haber veriyor. Eskiden astronomi derslerinde okutulan güneşin hareketsiz olduğu yolundaki teorinin yanlış olduğu, bilimsel yönden kanıtlanmıştır. Bu teoriden sonra ortaya atılan teoriler de Kur'an-ı Kerim'in haber verdiği gibi güneşin de diğer gezegenler gibi hareket ettiğini teyit etmiştir. Bu teoriler, yerkürenin ve güneşin hareket ettiğini söylemektedir. Önceki devirlerde dendiği gibi sabit değildir.¹⁰³¹

Mevdudî de Yasin suresinin 38. ayetinin tefsirinde şu açıklamayı yapmıştır:

(...) Kısacası, daha önce sabit olduğu sanılan gezegenlerin, saniyede 10 veya 100 mil hızla hareket ettiği kabul edilmektedir. Astronomi bilginlerine göre, güneş tüm sistemle birlikte saniyede 20 km. hızla hareket etmektedir.¹⁰³²

Görüldüğü gibi, Said Nursî'nin bu mevzu hadisi kotarayım derken, kendi zamanındaki yanlış kozmografya bilgilerini de kullanarak vardığı netice, bilimsel açıdan da yanlıştır. Çoğu kişinin yanlış bir metot izleyerek, ispatlanmamış teorilerle Kur'an'ı tefsir ederken düştükleri hataların içine bu kez Kur'an'ı değil, sahih zannettiği bir uydurma hadisi tefsir ederken Said Nursî düşmüştür.¹⁰³³

¹⁰²⁸ Enbiyâ, 21/33.

¹⁰²⁹ Ateş, *Kur'an-ı Kerim ve Yüce Meâli*, 323.

¹⁰³⁰ Zümer, 39/5.

¹⁰³¹ Yusuf el-Kardavî, *Çağdaş Problemlere Fetvalar*, çev. Mehmet Keskin, İlim Yayınları, İstanbul, 15-16.

¹⁰³² Mevdudî, *Tefhimul-Kur'an*, çev. Kurul, İnsan Yayınları, İstanbul 1987, 4/523. Güneşin ve ay'ın yörüngelerinde kendilerine mahsus bir hareketle dolaşmaları hakkında daha geniş bilgi için bak. Celâl Kırcı, *Kur'an-ı Kerim'de Fen Bilimleri*, Marifet Yayınları, İstanbul 1984, 64-65; 75-78.

¹⁰³³ Kur'an-ı Kerim, hidayet kaynağı olan ve hayatı düzenleyen bir kitaptır. Keşiflerin ulaştığı ve ilimlerin desteklediği her yeni nazariyeye (teoriye) Kur'an'ı uydurmaya çalışmamız doğru değildir. Yine Kur'an'da tıp, geometri, kimya ve yeni bulunan disiplinler gibi deneysel ilimleri araştırma çabasına girmemeliyiz. Her ne kadar bahsedilen ilimlerin değişik taraflarına değinmiş olsa bile bunu yapmamalıyız. Çünkü, teoriler ve düşünceler yanlış olabilir ve çürütülebilir. Varlık felsefesi ile ilgili nazariyelerin birçoğu yıkılmıştır. Şayet ilmî açıdan öğrendiğimiz şeyleri bünyesinde toplayan bir nazariyeye Kur'an'ı bağlarsak, sonra o nazariye yıkılsa ve yerine tam tersine olan bir başka nazariye geçse, o zaman Allah'ın Kitabını çürütülmeye hedef yapmış ve Allah hakkında bilgisizce asılsız söz söylemiş oluruz. Ama, bahsedilen nazariyeler sabit ilmî gerçekler hâline geldiklerinde, Kur'an'ın ilmin gerçeklerine ters düşmediğini göreceğiz. Zira o, Allah katından indirilmedir ve yüce Allah bu kâinata olmuş ve olacak bütün garip ve ibretli olayları bilir. O bakımdan, Allah'ın Kitabının gerçeklerle çelişmesi imkânsızdır. (Zahir

Said Nursî'nin, güneşin dönmesi ile ilgili olarak, bazı açıklamaları daha vardır ki, ifadelerinden bu konudaki fikri tam olarak anlaşılmıyor. Şöyle diyor:

Kur'an der: "ve-ş-Şemsu tecrî" Güneş döner. Bu "döner" tâbiriyle; kış, yaz, gece, gündüzün deveranındaki muntazam tasarrufat-ı kudreti ihtar ile, azamet-i Sâniî ifham eder.

*İşte bu "dönmek" hakikatı ne olursa olsun, maksud olan ve hem mensuc, hem meşhud olan intizama te'sir etmez.*¹⁰³⁴

Oysa mevsimler ile gece ve gündüzün deveranı güneşin dönmesinin değil, dünyanın kendi ekseninde ve güneş etrafında dönmesinin neticeleridir.

Dünyanın öküz (biz "boğa" diyelim) burcunda olduğu zaman Resulullah'ın "ale's-Sevr"; balık burcunda olduğu zaman da "ale'l-Hût" dediği şeklindeki yorum, tarihsel bağlama da uygun düşmemektedir. Çünkü, Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

"Biz, ümmî bir ümmetiz. Yazıyı ve (gök bilimiyle ilgili) hesabı bilmeyiz. Ay, bazen şöyle, bazen de böyledir." Ravi dedi ki: Peygamber bununla, "ay, bir defa yirmi dokuz; bir defa da otuz (gün çeker)" demek istedi.¹⁰³⁵

Araplar, o zaman ümmî bir topluluktu. Okur yazarı, hele riyazî bilgi sahibi olanları azdı. Hz. Peygamber'in, böyle bir topluluğa durup dururken dünyanın o sırada bulunduğu burcu açıkladığını iddia etmek, tutarsızdır. Bu sözün, gelecekteki kişiler için de bir anlamı yoktur, çünkü bu sözlerde genel olarak burçlardan bahsedilmemektedir.

Ayrıca, Said Nursî'nin bu açıklamalarından; bu sözün Peygamberimiz tarafından bir defasında "el-Arzu ale's-Sevri ve'l-Hût"; bir defasında "ale's-Sevr" ve bir diğerinde de "ale'l-Hût" şeklinde üç ayrı olayda söylendiği anlaşılmaktadır. Bu üç rivayetin hiçbirinin kaynağı belirtilmemiştir. Aslında, bu sözlerin ayrı ayrı zamanlarda söylendiği mevzu olarak bile hiçbir yerde rivayet edilmemiştir. Said Nursî, kendi yorumunu tutarlı göstermek için, uydurma haberi bu şekle dönüştürmüştür.

Yalnız, "Dünyanın bir kayanın üzerinde, o da bir öküzün boynu üzerindedir. Öküz boynuzunu hareket ettirince kaya da hareket eder ve böylece yeryüzü de harekete geçer ki, zelzelede de budur." tarzında bir uydurma hadis vardır.¹⁰³⁶ Said Nursî'nin rivayeti bu rivayete de uymamaktadır. Onda, "inne'l-arza 'alâ sahratin" denmekte, "ve's-sahrati 'alâ karni sevrin" diye devam etmektedir.¹⁰³⁷ İbn Kayyim, bu

b. Avad el-Elmaî, *Menâhîcu'l-Cidâl fi'l-Kur'ani'l-Kerîm: Kur'an'da Tartışma Metotları*, çev. Ercan Elbinsoy, Pınar Yayınları, İstanbul 1984, 17.)

¹⁰³⁴ *Mektubat*, 187-188, Mu'cizat-ı Ahmediyye'nin Birinci Zeyli/Ondördüncü Reşha.

Böylece, *Nur Risaleleri*'ni Said Nursî'ye yazdıranın (!) da bu konuda bir şey bilmediği ortaya çıkmış oluyor.

¹⁰³⁵ *Buhârî*, Savm, 13/23; *Müslim*, Sıyâm, 2/15.

¹⁰³⁶ İbn Kayyim, *Menâru'l-Munîf*, 78; Aliyyu'l-Kârî, *Esrâru'l-Merfû'a*, 430. Aliyyu'l-Kârî, "(...) böylece yeryüzü de harekete geçer ki, zelzele de budur." kısmını zikretmemiştir.

¹⁰³⁷ İbn Kayyim, aynı yer.

rivayetin uydurma olduğuna hükmettikten sonra, haklı olarak der ki: "**Bu hezeyanlarla kitaplarını dolduranlara hayret doğrusu!**"¹⁰³⁸

Sözün özü; kabul edilemeyecek kadar yanlış ve uydurma olan bu rivayetleri Hz. Peygamber'e delilsizce isnat etmek, ilmî sorumlulukla bağdaşmaz. Bu rivayetlerin İsrailiyattan olduğu apaçıkken, olmayacak zorlamalarla yapılmış yanlış yorumlarla çabalamak, olsa olsa tekellüfe dalmaktır.

Said Nursî, kendi rivayet ettiklerinin ve yorumlarının dışındakiler için ise şöyle demiştir:

*Bazı kütüb-ü İslâmiyede sevr ve hûta dair acib ve hâric-i akıl hikâyeler, ya İsrailiyattır veya temsilâttır veya bazı muhaddislerin te'vilatıdır ki, bazı dikkatsizler tarafından Hadîs zannedilerek Resûl-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâma isnad edilmiş.*¹⁰³⁹

Biz de cümlesini, kendisine reddediyoruz.

5.1.35. KİŞİNİN UYANIKKEN, HZ. PEYGAMBER'İ GÖRMESİ

*Hattâ Celâleddin-i Süyûtî gibi, uyanık iken, çok def'a sohbet-i nebeviyeye mazhar olan velîler (...)*¹⁰⁴⁰

*Sonra ehl-i keşfin tasdikıyla; yetmiş def'a Resûl-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm temessül edip, yakaza hâlinde O'nun sohbetiyle müşerref olan Celâleddin-i Suyûtî gibi allâmeler ve muhakkikler (...)*¹⁰⁴¹

*Alem-i yakazada, Resûl-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâmla mükerrer sûrette müşerref olan Celâleddin-i Suyûtî (...)*¹⁰⁴²

Önce şunu sormamız gerekmektedir: Said Nursî, Celâleddin Suyûtî'nin uyanıklık hâlinde, Hz. Peygamber (s.a.v.) ile görüşüğünü onun hangi kitabından nakletmektedir? Niçin bu iddiasını delillendirmemiştir?

Bu konuda Resulullah (s.a.v.)'in şöyle bir hadisi vardır:

"Beni rüyada gören, muhakkak uyanık bir hâlde de beni görecektir. Çünkü, şeytan bana benzer bir surete giremez."¹⁰⁴³

¹⁰³⁸ İbn Kayyım, aynı yer.

¹⁰³⁹ *Lem'alar*, 95, Ondördüncü Lem'a/Üçüncü Vecih.

¹⁰⁴⁰ *Sözler*, 458, Yirmiyedinci Söz/Yirmiyedinci Söz'ün Zeyli/Birinci Hikmet; *Tılsımlar Mecmûası*, 102, Yirmiyedinci Söz'ün Zeyli.

¹⁰⁴¹ *Mektubat*, 104, Ondokuzuncu Mektub/Mu'cizat-ı Ahmediye/Yedinci Nükteli İşaret/Mukaddime.

¹⁰⁴² *Mektubat*, 130, Ondokuzuncu Mektub/Mu'cizat-ı Ahmediye/Onüçüncü İşaret/Sekizinci Misâl/Beşinci Çocuk.

¹⁰⁴³ *Buhârî*, Ta'bîr, 10/12.

Hadis, *Müslim*'de ravinin şekki yüzünden şu ziyade ile beraber yer alır:

"Veya muhakkak beni uyanıkken görmüş gibidir."¹⁰⁴⁴

Bu hadis, uyanıklık hâlinde de Hz. Peygamber (s.a.v.)'in görülebileceğine delil olarak ileri sürülmüştür. Eğer Resulullah, "beni görmüş gibidir" demişse, hadis kesinlikle onlara delil olamaz. *Buhârî*'deki hadis için de:

Âlimler, Hz. Peygamber'i rüyasında gören müminin uyanık iken de görmesini, Hz. Peygamber'in hayatına tahsis etmişlerdir. "Her kim rüyasında Hz. Peygamber'i görürse Medine'ye hicret ederek, onunla hakikatte de müşerref olacaktır" şeklinde açıklamışlardır. "Rüyanın doğruluğu, Hz. Peygamber'i ahirette görmek suretiyle de tahakkuk edebilir ki, bu, bir tebşirdir"¹⁰⁴⁵

Âlimler hadisi böyle anlamışlardır, çünkü Resulullah vefat ettikten sonra, görülen rüya üzerine Hz. Peygamber'i dünya gözüyle uyanıklık hâlinde görmek mümkün değildir.¹⁰⁴⁶

Hadisi bu şekilde anlamamızı gerektiren başka hadisler de vardır:

Enes b. Malik (r.a.)'ten, dedi ki: Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

"Risalet ve nübüvvet muhakkak kesildi. Benden sonra ne resul ve ne de nebi vardır."

Enes dedi ki: Bu durum insanların gücüne gitti. Bunun üzerine Resulullah buyurdu ki:

"Fakat, mübeşşirat vardır." (Sahabe) dediler ki:

-Ey Allah'ın Elçisi, mübeşşirat nedir? Hz. Peygamber dedi ki:

-Müslümanın rüyasıdır ve o, peygamberliğin cüzlerinden bir cüzdür.¹⁰⁴⁷

H. Peygamber risalet ve nübüvvetin kesildiğini, "muhakkak" diye çevirdiğimiz "kad" kelimesini kullanarak tekitli ifade etmiştir.

Resulullah, sadece mübeşşirattan bahsetmiş, bunun üzerine herhangi bir şey ilâve etmemiştir. "Mübeşşirat", hadislerde Müslüman kişinin gördüğü veya başka Müslüman tarafından diğer Müslüman için görülen salih rüya olarak açıklanmıştır. İşte geriyeye kalan yalnızca budur.

Bir diğer hadis, Müslim'in rivayet ettiği şu hadistir:

¹⁰⁴⁴ *Müslim*, Ru'yâ, 1/11.

¹⁰⁴⁵ Miras, *Tecrid-i Sarîh*, 12/77; Davudoğlu, *Sahîh-i Müslim Tercüme ve Şerhi*, 10/27-28; Sofuoğlu, *Sahîh-i Müslim ve Tercemesi*, 7/140; *Sahîh-i Buhârî ve Tercemesi*, 15/6871.

¹⁰⁴⁶ Bak. Miras, *Tecrid-i Sarîh*, aynı yer; Sofuoğlu, *Sahîh-i Müslim ve Tercemesi*, aynı yer; Hatipoğlu, *Sünen-i İbn-i Mâce Tercemesi ve Şerhi*, 10/99.

¹⁰⁴⁷ *Tirmizî*, Ru'yâ, 2/2374. Değişik ifadelerle: *Buhârî*, Ta'bir, 5/9; *İbn Mâce*, Ta'biru'r-Ru'yâ, 1/3896.

"Muhammed'in nefsi elinde bulunana yemin ediyorum ki, muhakkak sizden herhangi birinin üzerine beni göremeyeceği, beni kendileri ile beraber görmesi ehlinden ve malından daha sevimli olacağı bir gün gelecektir."¹⁰⁴⁸

Hadis, Said b. Mansur'un *Müsned*'inde ise şöyledir:

"Muhakkak ki, sizden herhangi birinin üzerine öyle bir gün gelecek ki, beni görmesi, kendisine ehlinin ve malının mislinin meydana gelmesinden daha sevimli gelir. Sonra da beni göremeyecektir."¹⁰⁴⁹

Bu hadisler açıkça göstermektedir ki, Resulullah (s.a.v.) vefat ettikten sonra, artık onu uyanırken görmek mümkün değildir. İşte bunun için Resulullah, ashabını meclisine devama, hizada ve seferde kendisinden ayrılmamaya teşvik etmiştir.

Hiz. Peygamber'i rüyada görmek mümkün olduğuna göre, onun yakaza hâlinde görülemeyeceğini ısrarla niçin vurguladığımız sorulursa, deriz ki:

Uyku hâlindeki bu görüşün, yakaza hâlindeki hakikî görmeden farklı bir hükmü vardır ve uyku hâlinde görüşte, hakikatler için verilmiş misaller bulunduğundan bu görmenin tabiri ve tevili vardır.¹⁰⁵⁰

Resulullah'ı yakaza hâlinde gördüğünü iddia eden kişi, muhakkak şu iki hâlden birisini yaşamıştır:

Birincisi: Hiz. Peygamber'i gördüğünü zannetmiş, fakat yanılmıştır.

Bazı kimseler için yakaza hâlinde de, uyuyan kimse için rüyada görülen şeylere benzer bir görme hâli hâsıl olabilir. Bu kişi kalbi ile uyuyan kimsenin gördüğünün aynısını görür ve ona, kalbiyle müşahede ettiği birtakım hakikatler tecelli eder. Bütün bunlar da dünyada iken vuku bulur.

Bazen kalbiyle müşahede ettiği şey, kişiye üstün gelir, onu tamamen sarar ve o şeyi bütün organları ile algılar; kişi de o şeyi bizzat gözleri ile gördüğünü zanneder. Bu hâl, uyanıncaya kadar devam eder; uyanınca bunun bir rüya olduğunu anlar. Ama, bazen de kişi uykuda iken gördüklerinin rüya olduğunu bilebilir.

İşte öyle abitlerden, kendisi için kalbî bir müşahede meydana gelmiş, bu müşahede kendisini tamamen kaplamış ve onun duygularıyla idrak etmesini ortadan kaldırmış kimseler vardır. Böylesi durumda bu abit, kalbî müşahedesini bizzat gözü ile görme işi zanneder; ama bu konuda yanlıgı içindedir.¹⁰⁵¹

Çölde uzun süre yolculuk yapan kişi, sıcakın ve susuzluğun etkisiyle biraz ilerisinde yeşillikler içinde su görür, fakat gördüğü sadece seraptır.

İkincisi: Şeytanın kişiye gelip, kendisini ona Hiz. Peygamber zannettirmesidir.

¹⁰⁴⁸ *Müslim*, Fezâil, 39/142.

¹⁰⁴⁹ Nak. Sofuoğlu, *Sahih-i Müslim ve Tercemesi*, 7/243-244.

¹⁰⁵⁰ İbn Teymiye, *Külliyat*, 3/333.

¹⁰⁵¹ İbn Teymiye, *Külliyat*, aynı yer.

Şeytan, birçok kişiye gelmiş; kişiye, görünenin Rab olduğu zannını vererek onu aldatmıştır. Elbette onun, kendisini, cahillere "Hz. Peygamber" diye takdim etmesi, "Rab" diye takdim etmesinden daha kolaydır.

Şeyh Geylânî'nin başından da böyle bir olay geçmiştir. O şöyle demiştir:

Bir keresinde ibadet ediyordum. Üzerinde nur bulunan büyük bir arş gördüm. Bu nur bana seslendi:

"Ey Abdulkadir! Ben senin Rabbinim, başkalarına haram kıldıklarımı sana helâl ettim."

Cevap verdim: "Sen, kendisinden başka ilâh olmayan Allah'sın öyle mi? Defol buradan ey Allah'ın düşmanı!"

Bunun üzerine bu nur darmadağın oldu ve kopkoyu bir zulmete dönüştü. Arkasından da şöyle seslendi:

"Ey Abdulkadir! Benden, dinindeki fıkıh (kavrayış)ın, ilmin ve ulaştığın mertebeler sayesinde kurtuldun. İnan ki, ben aynı şekilde yetmiş kişiyi saptırdım."

Abdulkadir Geylânî'yi soruldu:

-Onun şeytan olduğunu nasıl bildin? Cevap verdi:

-Bana, "Başkalarına haram kıldığımı sana helâl ettim" demesinden... Çünkü biliyordum ki, Hz. Muhammed'in (s.a.v.) şeriatı nesholunmaz ve değişmez. Bir de onun "Ben senin Rabbinim" deyip "Ben, zatından başka ilâh olmayan Allah'ım diyememesinden..."¹⁰⁵²

Ama, böyle bir olayla karşılaşarlardan bir kısmı, görünenin bizzat Allah olduğunu sanmışlar ve uyanırken Allah'ı gördüklerine inanmışlardır. Onların dayanağı müşahede ettikleri şeylerdir. Aslında bu kimseler haber verdikleri hususlarda doğru söylemekte, fakat bunun şeytan olduğunu bilmemektedirler.

Bu durum birçok cahil abidin başına gelmiştir.

Bunlardan biri kalkıp dünyada gözü ile Allah'ı gördüğünü sanır ve bunu iddia eder. Çünkü, onların birçoğu Allah sandıkları bir şey görmüştür, ama aslında o şeytandır.

Birçoğu da bir peygamber, salih bir kul veya Hızır (a.s.) sandığı birisini görür ki, aslında bu da şeytandır.

Sahih bir hadiste Hz. Peygamber'in şöyle buyurduğu rivayet edilir:

"Kim rüyada beni görürse, beni gerçekten görmüştür. Çünkü, şeytan benim suretime giremez." (*Buhārî*, İlm, 38; Edeb, 109.)

Bu, uykuda iken rüya ile ilgili bir durumdur. Çünkü, uykuda görülen rüya gerçek olabildiği gibi, şeytandan da olabilir. Cenab-ı Hak, rüyada şeytanın Hz. Peygamber'in şekline girmesini engellemiştir. Uyanıklık durumuna gelince, dünya gözü ile artık onu kimse göremez.

¹⁰⁵² Nak. İbn Teymiye, *Külliyat*, 1/247-248.

Kim, görülen kişinin bizzat daha önce ölen bir kimse olduğunu sanır ve bunu iddia ederse, bunu cahilliğinden dolayı yapmaktadır. Bu sebeple de böylesi bir durum ne sahabeden, ne de güzelce onların yolunda giden tâbiûndan birisinin başına gelmiştir.¹⁰⁵³

Elbette şeytan, Resulullah'ın suretine giremez, fakat başka bir surette gelir ve kişiyi kandırır.¹⁰⁵⁴

Hız. Peygamber buyurmuştur ki:

"Allah, kimin hayrını isterse ona din hususunda fıkıh (anlayış) verir. (...)"¹⁰⁵⁵

"Bir fakih, şeytana bin abitten daha şiddetlidir."¹⁰⁵⁶

İşte bu yüzden;

İlk sufiler arasında önemli bir yeri olan İbn Hafîf diyor ki: "İlimle meşgul olunuz, sufilerin sözlerine kanmayınız. Eskiden hokkamı cebime, kâğıdı şalvarıma saklar, ilim meclislerine gizlice giderdim. Bu hâlimin farkına varan sufiler benimle çekişir ve 'Artık sen felâh bulmazsın', derlerdi. Ama, şimdi onlar bana muhtaç oldular." (İbn Cevzî, *Telbisü İblis*, 317.)

Serî Sakatî şöyle derdi: "Bir kimse, zühdle işe başlar, sonra hadis yazarsa ayağı sürçer, fakat ilk defa hadis tahsil eder de sonra zühde ve tasavvufa intisap ederse, sağlam bir görüşe sahip olur."

Serî, Cüneyd'e şöyle dua ederdi: Allah seni sufi-muhaddis değil, muhaddis-sufi kılsın. Yani önce hadis, sonra sufilik. (Gazalî, *İhyâ*, 1/28.)

Ebu Said Harraz, naklin ve aklın sınırlarını, hedeften sapacak şekilde aşanları görüyor ve şöyle diyordu: "Zahire muhalif olan her bâtın, batıldır." (*Kuşeyrî Risalesi*, 114.)

Ebu Süleyman Daranî aynı hususu şöyle ifade ediyordu: "Nice zamanlar olur ki, içime tasavvufî nükteler ve bilgiler doğar da, ben bunları, iki adil şahit (ayet ve hadis) doğru olduklarını ispat etmedikçe kabul etmem." (*Kuşeyrî Risalesi*, 94.)

(...)"Fıkıhı bilmeyen sufi zındıktır, tasavvuf bilmeyen fakih fasıktır." sözü tasavvufta meşhurdur.¹⁰⁵⁷

Bizim risalet ve nübüvvetin bittiğinin üzerinde ısrarla durmamızın sebebi şudur: Uyanırken, Resul-i Ekrem ile görüşmek mümkün ve vaki ise, peygamberlik bitmemiş

¹⁰⁵³ İbn Teymiye, *Külliyat*, 1/248.

¹⁰⁵⁴ Kendisi uyanırken, Resul-i Ekrem'le görüştüğünü iddia eden o kadar çok adam var ki... İşte onlardan birinin şu söyledikleri, şeytanın bunlarla oynadığının en bariz göstergesidir: "Mir Muhammed Numan (v.1650/1060) şöyle anlatır: Yine bir gün sabah namazından sonra camide oturmuş murakabe ile meşgul oluyorduk. Hocam ile karşı karşıya oturmuştuk. Bir ara başımı meşguliyetimden kaldırdım. Hazret-i İmam (İmam-ı Rabbanî)'in yerinde Resulullah Efendimizin oturduğunu gördüm. Üzerimi bir heybet kapladı. Hemen başımı önüme eğdim. Bir müddet sonra, tekrar başımı kaldırdım. Hazret-i İmam'ın da Server-i Kâinat'ın yanında oturduğunu gördüm. Tekrar murakabe için başımı eğdim. Bir an sonra yine başımı kaldırdım. Gördüm ki, Resulullah Efendimizin yerinde Hazret-i İmam, Hazret-i İmam'ın yerinde de, Resulullah Efendimiz oturuyor. Tekrar murakabeye koyuldum. Bir zaman sonra başımı kaldırıncaya, iki yerde de Resulullah Efendimizi gördüm. Biraz sonra ikisini de Hazret-i İmam buldum. Sonra da Hazret-i İmam'ın yalnız oturduğunu gördüm. Bu gördüklerim baş gözü ile olmuştur, rüya ve vaka hâli değildir." (*Evlîyâlar Ansiklopedisi*, 8/243.)

¹⁰⁵⁵ *Buhârî*, İlim, 14/13.

¹⁰⁵⁶ *İbn Mâce*, Mukaddime, 17/222.

¹⁰⁵⁷ Nak. Uludağ, *İslâm Düşüncesinin Yapısı*, 167-168.

demektir. Peygamberliğin bitmemesi demek, bizim "din, şeriat" bildiğimiz şeylerin her geçen gün kiminin "keşif"ine göre artması, kiminin "müşahede"sine göre ise eksilmesi anlamına gelecektir. İşte burası yolların ayrıldığı yerdir. Biz, dinimizi Allah Tealâ'nın indirdiği kesin olan mütevatir Kur'an'ın ve Resulullah'ın yaptıklarının, söylediklerinin, takrirlerinin tespit edildiği Sünnetin üzerine kuruyoruz. O Sünnet ki, Resule isnadı sağlamdır, sahihtir. Ona karıştırılmak istenen yalanlar ayıklanmıştır. Bazıları ise, dinlerini -Allah'tan olduğunu iddia etmelerine karşın- kimden olduğu belli olmayan ilhamlara, keşiflere ve rüyalarında ve/veya uyanıkken gördükleri -Resulullah olduğunu iddia etmelerine karşın- yine kimin elçisi olduğu belli olmayan kişilerin sözleri üzerine kurmaktadır.

Nitekim, İbn Arabî, sahih olup olmadığı tartışma konusu olan bir hadisi naklettikten sonra şöyle der:

"Bu hadisin senesinde her ne kadar ileri geri laf edilmişse de, bizim gibi kimselere göre bu hadis keşfen sahihtir. Bu, bizim için muhakkak olan bir zevktir. Çünkü biz, rusûm uleması tarafından anlatılan şer'î hükümlerin çoğunu, onlara ve eserlerine başvurmadan bu yoldan öğreniyor ve keşfen biliyoruz. Bilgilerimizi bu yoldan aldıktan sonra rusûm ulemasının bilgileriyle karşılaştırıyor, onların da bizim gibi düşündüklerini görüyoruz. İşte bu yoldan hadislerin sahih olduğuna hükmediyoruz. Aynı şekilde sahih olmadığını görüp reddettiğimiz hadisler de mevcuttur." (İbn Arabî, *Fütuhât-ı Mekkiye*, 1/292.)

Yine İbn Arabî der ki: "Rivayet yolu ile gelen nice sahih hadisler vardır ki, bunlar ravilere göre sahih olduğu hâlde, keşif sahibi olan bu zata göre sahih değildir. Zira, bu hadisin sahih olup olmadığı Resulullah'a sorulmuş, Resulullah bu hadisin mevzu olduğunu ona haber vermiş, o da bu hadisle amel etmeyi terk etmiştir. Fakat, senedi sahih olduğu için nakilciler bu nevi hadislerle amel ederler. Senedi zayıf olan nice hadisler vardır ki, ehl-i keşif olan için sahihtir. Zira, Resulullah'tan işitmiştir." (Nak. Aclûnî, *Keşfu'l-Hafa*, 1/10.)

İsmail Hakkı Bursevî, *Kenz-i Mahfi* isimli eserine şöyle başlar: "Ben gizli bir hazine idim...". Bu hadis naklen gayr-ı sâbit olsa bile keşfen sahihtir. Gerçi Suyutî, "bu hadisin aslı yoktur" demiştir, ama mükâşefe ehli olanlar indinde bu hadis sahihtir. Zira, muhaddisler senedle naklederler; ehl-i keşif ise fem-i Nebevî'den bizzat ahzedip söylerler.

Ahmed b. Mübarek, Abdülaziz b. Debbağ'ın, keşif ve ilham yolu ile: "Şu hadis sahihtir, şu hadis mevzudur", diye hükmettiğini örneklerle gösterir. (*İbrîz*, 54, 64, Mısır 1961.)

Bir yandan keşfe ve ilhama dayanarak hadis usûlü ilmine göre sahih sayılan hadislerin sahih olmadığına hükmeden, öbür taraftan hiç senedi olmayan sözleri, keşfe ve ilhama dayanarak Hz. Peygamber'e isnat ve izafe eden, böylece izn-i Resul ile konuştuklarını söyleyen mutasavvıflar, bu hareketleriyle Selefiye ile aralarında bulunan rabitaları iyice koparmışlardır.

"Haddese kalbî an Rabbî" sözünün manası budur. Keşfi ve ilhami esas alarak ona göre tevil etmek de budur.

Hadis konusundaki bu tutumlarıyla nakil ve rivayetlerden kurtulan mutasavvıflar, çok rahat ve serbest hareket etme imkânına kavuşmuşlardır. Böylece, akla ve kıyasa uymayan hadisleri kabul etmeyen kelâmcılara benzemişlerdir.

"Hadi gidelim Abdurrezzak'tan hadis sema edelim (dinleyelim)", teklifine sufi şu cevabı verir: "Melik-i Rezzak'tan sema eden Abdurrezzak'tan sema'ı neyler!".

İbn Arabî şöyle demektedir: "Biz ve bazı arifler birtakım marifetleri ve sırları açıkladığımız için eza ve cefaya maruz kaldık. 'Zındıksın' diye aleyhimizde şahitlik yaptılar. Katlanılması son derece zor sıkıntılara duçar olduk. Böylece kavmi tarafından tekzip edilen -pek azı müstesna, kimsenin iman etmediği- peygamberler gibi olduk. Bizim baş düşmanımız, fikirlerinde taklit üzere olan mukallitlerdir." (Nak. Şa'rânî, *el-Yevakît*, 1/32.)¹⁰⁵⁸

Görülüyor ki, hadisçiler bir hadisin sahih olup olmadığını objektif, nesnel kurullarla belirlerken; bunlar sübjektif, öznel koşullardan bahsetmektedirler.

Said Nursî, her ne kadar yukarıda anlatılanlar kadar ileri gitmemişse de, *Nur Risaleleri*'nin kendisine ilham edildiğini, yazdırıldığını; görevlendirildiğini, ilm-i Kur'an'ın kendisine Hz. Peygamber tarafından verildiğini iddia etmekte ve hadis kitapları da dâhil olmak üzere yanında kitap bulunmadığını belirtmektedir.¹⁰⁵⁹

¹⁰⁵⁸ Nak. Uludağ, *İslâm Düşüncesinin Yapısı*, 148-150.

¹⁰⁵⁹ Evet, *Nur Risaleleri*'nde belki bu kadar ileri gidilmemiştir, ama onun takipçileri bu metodu kullanmakta oldukça mahirdirler. Bunun bir örneğini Cevşen uydurmasının tetkikinde de gösterdik. Badıllı'nın *Risale-i Nur'un Kudsî Kaynakları*'nda ise bu metoda sıkça başvurulmuştur. Bunların hadis anlayışında "keşif" aslı bir katedir. Bunlara göre, hadisçilerin canla başla ortaya koydukları "cerh ve tadil" ilminin hiçbir kıymet-i harbiyesi de yoktur: Badıllı; hadisçileri suçlayan bir edayla ve onlara "öğretmenlik" taslayarak, mütekaddimin muhaddislerin zamanında yaşasaydı onların arasına nifak sokmak istercesine şöyle der: "Muhaddis âlimlerimiz, hadisleri nakil ve rivayet eden insanların hal ve durumlarını en ince eleklerle tahlil edipeledikleri ve ona göre hadislerin mertebelerini tesbit edip ortaya koydukları gibi; bir de hadîs nekkadlarının hal, meşreb ve mizaçlarını da aynı paralelde tahlil etmiş olsalardı, daha iyi neticeler alınabilirdi. Çünkü hadîsi cerh ve ta'dil süzgecinden geçirmeyi kendilerine vazife adanmış zâtların bu işte hal ve meşreblerinin te'siri büyüktür. Acaba meslek ve meşreb taassubları içerisinde midirler? Mizaçları müstakim midir, değil midir? Hadisi cerh ve ta'dilde, bilerek veya bilmeyerek hâricî herhangi bir te'sirin altında mıdır, değil midirler? gibi bir ikinci cerh ve ta'dil usûlü uygulanmış olsaydı, bizce çok daha iyi olabilirdi. Gerçi ümmetin ekseriyeti, sözü edilen fazla ifratkâr müteşeddidlerin hal ve meşreblerini bir derece biliyor. Hiç olmazsa hissediyor. Amma gönül isterdi ki; keşke muhaddisler de, yani cerh ve ta'dil kanunlarını işleyen şahsiyetler de birbirlerini böyle bir muhasebeye, bir tahlile tabî tutmuş olsalardı..." (Badıllı, age, 227.)

Veysel olsun sana... Bu adam, muhaddislerin cerh ve tadili asıl kendilerine uygulamaları gerektiğini ifade ettikten sonra, hadislerin tesbitinde "çok az arıza ve fire verecek" salım yolu şöyle gösteriyor: "(...) Evet, kâmil ve büyük velî zâtların da, müçtehidlerin büyük şahsiyetlerine mahsus makamlarına benzer bir makamları vardır ki; çok az ârıza ve fire verir, ekseriyetle isabetli ve doğru olur. bunun da kısaca ve hülâsalı bir tarifi şöyledir ki; bu zâtlar isterlerse Allah'ın izin ve havliyle geçmiş zamanların derinliklerine ruhanî ve keşfî bir sûrette dalıp, hâdisatı ruhen ve kalben müşahede etmeleri mümkün olduğu gibi; gelecek zamanın da içlerine girip, vuku' bulacak olan bazı hâdiselerin ilm-i ilâhîdeki mukadder eşkalini hissedip temaşa edebilirler. İşte veliyy-i kâmil olan zâtların ve grubunun zâhirî ülemadan bâriz farkları da budur ve mes'ele vâki ve gerçektir. Evliya arasında meşhur ve meşhud olduğu gibi, ümmetin telâkki-i bil-kabulünce de sarsılmaz hakikatlardandır. Bu mes'eleye ve kökleşmiş hakikata zâhirperest ülema, canları istediği kadar inanmayıp kabul etmesinler... Hattâ red ve inkâr ile karşı da çıksınlar, hiçbir kıymeti yoktur." (Badıllı, age, 278.)

Ve başlıyor "Bu mes'elenin hakikatını beyan eden ve işin içinde olup yaşayan büyük velî zâtların bazı söz ve hallerini nümune için kaydetmeye": Birincisi: İmam-ı Suyutî, *El-Havî Lil-Fetavî* eseri 2/44 ve 349'da ayrı ayrı hâdiselerle izah ve isbat etmiştir ki; bazı kâmil velîler manen ve ruhen Hazret-i Peygamber'le mülâki olup, görüşüp, hadîs hususunda sualler sormuşlardır.

İkincisi: *El-Hâfız Aclunî*, *Keşf-ül Hafâ* eseri 2/262'de yazdığına göre: Muhyiddin-i Arabî demiş ki: Men 'arefe nefsehû fekad 'arefe rabbehû hadîsi, her ne kadar muhaddislerin yanında senedi itibariyle sâbit değilse de, amma keşif yoluyla yanımızda onun sahihliği sâbittir.

Üçüncüsü: *El-Feth-ül Kebir* kitabı Mukaddemesi sh: 7'de, Şeyh Yusuf-u Nebhanî, İmam-ı Suyutî'nin talebelerinden Necmeddin-i Gazzî ve Abdülkadir-i Şazefî ve ayrıca İmam-ı Suyutî'nin Cem'-ül Cevami' kitabının kapağında bizzat müellifin hattıyla yazılmış olan ifadesine dayanarak kaydetmiş ki: Suyutî Hazretleri bizzat kendisi söylemiş; "Ben yetmiş kadar defalar Resulullah'la manen görüştüm ve şüphelendiğim hadîsleri sorar cevabını aldım."

Dördüncüsü: İmam Şa'rânî Hazretleri, *Levakîh-ul Envar* eserinin baş taraflarında demiş ki: "Ben bir defa manen Resulullah'la görüştüğümde, ona sehiv secdesinde bazılarınca okunan subhânellezî lâ yensâ ve lâ yeshû nin keyfiyetini sordum. Resulullah (A.S.M.) bana tebessüm içinde buyurdular ki: "Hasenün!" yani "Güzel bir şeydir" dedi.

Beşincisi: Yine Şa'rânî Hazretleri aynı eseri sh: 60'da Muhyiddin-i Arabî'den naklen: "Bir çok muhaddislerce zaif gösterilen hadîsleri, ben Resulullah'dan sorardım, onların sahih olduklarına dair cevap aldım."

Altıncısı: Yine Şa'rânî Hazretleri aynı eseri sh: 284'de, Şeyh Ahmed-i Zevavî'den naklederek kaydetmiş ki: "Biz, hadîs hâfizlarının zaif gördükleri bazı ehadîs-i şerifeleri Resulullah'dan sorarız, ona göre amel ederiz."

Yedincisi: Mevlâna Celâleddin-i Rumî Hazretleri Mesnevî eserinde bu hususta şöyle der: (...) Yani: "Ehlullahın meşrebi, Buharî, *Müslim* ve sair hadîs ve râvilerin kaynaklarına muhtaç olmadan, bizzat âb-ı hayat olan menba-ı Risaletten hakikati alabilirler."

İşte, evliya arasında meşhur ve meşhud olan hâdiselerden sadece bir tek parmak işareti gibi, nümunelik birkaç misal gösterdik. Bu nümuneler bahsimizin maksadı için kifayet eder tahmin ediyorum. (Badıllı, age, 279.)

[Badıllı'nın verdiği örneklerde "zayıf hadîs" tabirini kullanması, okuru yanıltmamalıdır. Bu tabir, mevzu hadisi zayıf hadisin dışında bırakmamaktadır. Nitekim, "makbûl olan hadîs sahîh, merdûd olan hadîs ise zayıftır. Bununla beraber, sahîhle zayıf arasında, zayıfın üstünde olan, fakat sahîhin üst derecesine yükselemeyen bazı hadîsler daha vardır ki, bunlara da hasen ismi verilmiştir." (Talât Koçyiğit, *Hadîs Usûlü*, AÜF Yayınları, Ankara 1967, 86.) Yani, hadîslerin taksiminde mevzu hadîs, zayıf hadisin içinde yer alır. Dolayısıyla, "Bunlar, mevzu hadîsleri değil zayıf hadîsleri sormuşlar" şeklindeki bir düşünce doğru değildir.]

Bunlara cevap verebilmek, ancak hadîs usûlü kitaplarının ve Rahman'ın velileri ile şeytanın velilerinin farkını gösteren kitapların nakliyle mümkündür. Biz, burada şu kadarını söylemekle yetineceğiz:

Her şeyden önce, bu kapının açılması, şeriatımızdaki "sahabî" tanımını altüst eder. Bu da, "yeni sahabîler", dolayısıyla "yeni hadîsler" ve "yeni şeriat" demektir. Sonra;

Suyutî'nin, Resulullah'la şu kadar kez görüşüğünü, onlarca kitaplarının içi dururken, bir kitabın kapağında kaydetmesi akla uygun gelmemektedir. Badıllı'nın, meseleyi ele aldığı yerde bu görüşmelerinden Suyutî'nin bahsetmesi gerekmez miydi? Sonra, bir mevzuat kitabı olan *Leâli'*de hadîsleri tetkik ederken 70 görüşmesinden birini olsun niye zikretmiyor? Bir kez olsun, bu görüşmelerinden Resulullah'ın hadîsle ilgili değerlendirmesini niçin kaydetmiyor? Biz, bazı kimselerin rüyalarında veya keşiflerinde Hz. Peygamber'e hadîslerle ilgili sorularını Suyutî'nin inkâr ettiğini iddia etmiyoruz, ancak bu başka bir şey, Suyutî'nin bunu kendisine de nisbet etmesi başka bir şeydir. Enbiya Yıldırım da, bu kanaattedir, şöyle der: "Bu rivayet doğruysa, es-Suyutî yetmiş beş kere Resulullah'la görüşmüştür ve bu görüşmelerinde hiç şüphe yok ki, bir kısım hadîslerin durumunu da sormuştur. **Ancak, onun eserlerinde kendisiyle ilgili böyle bir şeyi anlatmaması manidardır. Bu da rivayetin sıhhati hususunda şüphe uyandırmaktadır.**" (Enbiya Yıldırım, *Beyhakî ve Hadîs Rivayetinde Rüyaya Verdiği Değer*, http://www.cumhuriyet.edu.tr/akademik/fak_ilahiyat/der51/09.htm.) Badıllı'nın iddiası, üstadını kurtarmak üzere ileri sürülmüştür ve dayanaktan yoksundur, çürüktür. Aclûnî'nin ifadelerine gelince:

Dümeynî, bu meselede şöyle demektedir : (...) İşaret edilmesi ve hadîsçilerin kendisiyle ilgili tutumlarının belirtilmesi gereken bir husus da rüya veya keramet ve mukâşefe ile bir hadîsin sahîh ya da mevzu olduğuna istidlâl etme meselesidir. Zira, "Rüyamda Resulullah'ı görüp falanca hadîs hakkında kendisine sual sordum. Ben onu söyledim veya söylemedim, dedi." tarzında konuşan nice insanlar görüyoruz. Acaba hadîsçiler geçmişte bir hadîsin sahîh veya zayıf olduğunu tespit noktasında bu tür istidlâlleri ölçü olarak kullanmışlar mıdır? Gerçek şudur ki, bu istidlâlî ölçü olarak kullanmak şöyle dursun, ona karşı çıkmış, tasavvuf ve onlara tâbi olanlardan bu iddiada bulunanları kit akıllı olmakla tenkit etmişlerdir. Nitekim Şeyh Ali, şöyle demektedir: "Herkesçe bilinmektedir ki, hadîsler keşif ve kalp yoluyla değil, sadece senetlerle sabit olurlar. Allah'ın dininde bu nevi bir gevşek tutuma yer yoktur. Velâyet ve kerametın, hadîslerin sübutu meselesinde herhangi bir rolünün bulunması söz konusu değildir. Burada baş vurulacak tek kaynak meselenin uzmanı olan hadîsçilerdir." (Cemâleddin Muhammed Kasımî, *Kavâidü't-Tahdîs*, 184.)

Geçmişten bugüne dek cumhur-u ulema bunu söylemiş, hadîsin sahîh veya zayıf olduğunu belirleme noktasında rüyalara herhangi bir değer atfetmemişlerdir. Ancak, anladığım kadarıyla, Aclûnî *Keşfü'l-Hafâ'*da *Futuhât-ı Mekkiyye'*den nakilde bulunurken, İbn Arabî'nin tutumunu tasvip eden bir üslup takip etmekte ve şöyle demektedir: "eş-Şeyhü'l-Ekber'in *Futuhât-ı Mekkiyye'*sinde özetle şöyle denmektedir: Nice senet açısından sahîh olan hadîsler vardır; keşif yoluyla Resulullah'tan sorarak onun sahîh olmadığını bilirim. Nakilciler senedi sahîh olmasından dolayı bu rivayetle amel etseler de ben etmem. Öte yandan ravileri arasında hadîs uydurduğu bilinen biri olmasından ötürü zayıf kabul edildiği için amel edilmeyen nice hadîsler vardır ki, haddi zatında onlar sahihtir. Çünkü ben, onu Cebrail'e bildirilirken işitirim." (Aclûnî, *Keşfü'l-Hafâ'*, 9.)

Bu söz, hiçbir hadîsçinin kabul edemeyeceği bir iddiadır. Ayrıca, dinin bozulmasına ve İslâmî hükümlerin zayıf olmasına yol açacak olan, hatta içinde Resulullah'ın Allah katından getirdiği bütün esasları inkâr manasını taşıyan batıl bir sözdür. Bu sebeple, sika kimseler rivayet etmiş ve ümmet onunla amel etmekte olsalar dahi; meselâ, Resulullah'ın kendisine bir hadîsin sahîh olmadığını bildirdiğini söyleyen -kendisine göre- hadîslerin sahîh olup olmadığını bilme yolunun mukâşefe ibaret olduğunu iddia eden bir kimseyi tasdik etmemiz asla mümkün değildir. Çünkü, böyle bir sözün Allah'ın dinini ret ve yüzyıllardan beri hadîs ulemasının takip ettikleri doğru yoldan uzaklaşma olduğunda hiçbir şüphe yoktur. (Dümeynî, *Mekâyisü Nakdi Mütüni's-Sünne: Hadîste Metin Tenkidi Metodları*, 200-201.)

Ayrıca, Enbiya Yıldırım bu konuda şöyle demektedir: "İbn Arabî'nin bu sözünü nakleden el-Aclûnî, herhangi bir tenkidde bulunmaz. Sözün konteksi, onun bunu tasdik ettiğini göstermektedir. Buna göre, insanların dillerinde dolaşan hadîslerin sıhhatini tespiti yönelik bir çalışma yapmış olan müellif, hadîslerin sıhhatlerini rüya yoluyla Hz. Peygamber'den öğrenilebileceğini benimsemiş olmaktadır. **Bununla beraber, eserinde rüyayla sıhhati tespit veya reddedilen bir rivayet bulunmamaktadır.**" (Enbiya Yıldırım, aynı yer.)

Sonra, bırakalım "müteşeddît" muhaddisleri, sizler Suyutî'nin de mevzu dediği hadîslerin mevzu olduğuna inanmıyorsunuz ki. İbn Arabî'nin *Futuhâf*'ta keşfen sahîh olduğunu söylediği "Ben gizli bir hazine idim" manasındaki "Küntü kenzen" hadîsine, Abdülaziz ed-Debbâğ da sufi meşreb biri olarak keşfen bu hadîsin sahîh olmadığını, Peygamber (s.a.v.)'in böyle bir şey buyurmadığını iddia etmiştir. Debbâğ, "Ümmetimin âlimleri İsrailoğullarının peygamberleri gibidir" hadîsinin de sahîh hadîs olduğu kanaatine katılmamıştır. (Ahmed b. el-Mübarek, *İbrîz*, s.54-55. Nak. Seyit Avcı, "Keşif Yoluyla Hadîs Rivayeti Meselesi", *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, IV-2004, Sayı:4, 179.) Bu, "keşifler"ın müşterek olmadığına en açık delildir. Hangisinin keşfine,

Said Nursî'nin velilerin uyanırken Hz. Peygamber'le görüştiklerine kail olması; onu yukarıda zikredilen iddialarına götüren yolun yapı taşlarından birini oluşturmaktadır.

Keşke o, şu ifadelerinin arkasında dursaydı:

Hem Sahâbeler, Kur'anın ve âyetlerin hıfzından sonra en ziyade, Resûl-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'ın e'fal ve akvâlinin muhafazasına, bâhusus ahkâma ve mu'cizata dâir ahvaline bütün kuvvetleriyle çalıştıklarını ve sıhhatlerine pek çok dikkat ettiklerini, Tarih ve Siyer şehadet ediyor. Resûl-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'a ait en küçük bir hareketi, bir siyreti, bir hâli ihmal etmemişler. Ve etmediklerini ve kaydettiklerini, kütüb-ü ehâdîsiye şehadet ediyor. Hem Asr-ı Saâdette, mu'cizati ve medâr-ı ahkâm ehâdîsi, kitâbetle çoklar kaydedip yazdılar. Hususan Abâdile-i Seb'a, kitâbetle kaydettiler. Hususan "Tercüman-ül-Kur'an" olan

müşahedesine tâbi olacaksınız? Sonra, verdiği "keşif" örnekleri, -ne hikmetse- hep müsbet! (Burada "müsbet"i mevzu hadisin tashihi anlamında kullanıyoruz.) Peki, bir tek hadis veya sünnet için, yayan yola çıkan, ıssız çöllerde konaklayan ve bunu sadece, bir hadisi nakledenin ağzından işitebilmek için yapan (İbn Kuteybe, *Te'vîlu Muhtelifi'l-Hadis*, 103.) "zahirperest"lerin sahih diyerek rivayet ettikleri hadisleri, bu evliyanıza keşiflerinde "uydurma" olduğu buyrulursa ne yapacaksınız? Bir hadisin tashihi için keşif, rüya; taz'ifi için keşif, rüya; hatta yeni bir hadisin vaz'ı için de keşif ve rüya... Sığındığınız tek melce bu...

Aynı hadis hakkındaki keşiflerdeki bu farklılık hakkında Seyit Avcı şöyle demektedir: Bursevî ile aynı asırda yaşamış olmasına rağmen, Bursevî'nin kesin hadis olduğunu belirttiği yukarıdaki iki hadise yine vehbî ve keşfî ilimlerde söz sahibi olduğu belirtilen Abdülaziz el-Debbâğ'ın katılmaması, aynı hadisler üzerinde farklı bir tutum sergilemesi gerçekten dikkat çekicidir. Bu durum bizi müçtehitlerin içtihatlarındaki farklılıklar gibi velilerin keşiflerinde de ihtilafların bulunduğu sonucuna götürmektedir. Böylesine kapalı olan manevî bir atmosferde hangi keşfin daha sahih olduğunu tespit etmek ise bir hayli müşkil görünmektedir. (Avcı, aynı makale, 179-180.) Biz, bu velilerin (!) keşiflerindeki ihtilâfı, müçtehitlerin içtihatlarındaki farklılıklar gibi değerlendirmesinde sayın Avcı'ya iştirak edemiyoruz. Çünkü, müçtehitlerin içtihatlarındaki farklılıklardaki temel etken elbette manevî değil maddî atmosferdir. Her içtihat, nesnel koşullarda gerçekleşmiştir. Yani, içtihat dışsal gerçeklikle ilişkilidir. Dış dünyadaki gerçeklerden yansıyan nesnel bir düşüncenin ürünüdür ve etkin bir faaliyettir. Müçtehidin elinde içtihat ederken kullandığı birtakım malzeme (âyet, hadis, kavaid...) vardır. Müçtehit, bunlardan bağımsız içtihat edemez. Keşif ise, öznel ve içseldir, edilgidir. Keşifte gerçek, nesnel değildir.. Gerçek keyfe bağlıdır, kişiden kişiye değişir. Buysa nesnel dünyadan kopmayı, kendi bilinci içine kapanmayı doğurur. Keşif, öznel düşünceliğe düşmektir. Bu adamlar, keşifte hata olamayağını; duyularla elde edilen ilmin, vehbî-keşfî-ledünnî ilmin yanında hayal gibi olduğunu iddia etmektedirler. Resul-i Ekrem'i yakazada gördüklerini ve aynı hadis hakkında ondan bilgi aldıklarını iddia ettiklerine göre; aynı hadis için Resulullah'ın bu velilerden (!) birine "sahih", diğerine "sahih değil" demesi makul değildir. Bu durumda ya Resulullah bunlardan birine -hâşâ- yalan söylemiş ya da bunların gördükleri, konuştukları, bilgi aldıkları şahıs Resulullah değil...

Bu vaz işine örnek olarak, bunların içine düştüğü durumun gülünçlüğü de ortaya koyan bir tetkiki nakledeceğiz: Dümeynî, "Bağışlanmış kimse ile yemek yiyen de bağışlanır" anlamındaki rivayeti tetkik ederken İmam İbn Kesîr'den şunu nakleder: Bazı âlimler, "Allah, inkâr edenlere, Nuh'un hanımı ile Lut'un hanımını misal verdi. Bu ikisi, kullarımızdan iki salih kişinin nikâhları altında iken onlara hainlik ettiler. Kocaları Allah'tan gelen hiçbir şeyi onlardan savamadı. Onlara: 'Haydi, ateşe girenlerle beraber siz de girin!' denildi" (Tahrîm, 66/10) âyetini, pek çok kimse tarafından nakledilen "Bağışlanmış kimse ile yemek yiyen de bağışlanır" hadisinin zayıf olduğuna delil getirmişlerdir. Bu rivayetin aslı yoktur. Salihlerden biri, Peygamber'i rüyasında gördüğünü ve "Ya Resulallah, bağışlanmış ile yemek yiyen kimse de bağışlanır buyurdun mu?" diye sorduğunu, Hz. Peygamber'in, bunu söylemedi, ama şu anda söylüyorum, şeklinde cevap verdiğini anlatmıştır. (Dümeynî, age, 106.) Dümeynî şöyle devam eder: "Bağışlanmış kimse ile yemek yiyen..." rivayetine gelince; bununla aksini ifade eden âyetlerin arasını telif etmek de mümkün değildir. Zira, birçok peygamberle beraber babası, çocuğu veya kâfirlerden ve münafıklardan birçok kişi yemek yemiş, fakat bu, onlara hiçbir fayda sağlamamıştır. Hatta, Resulullah'ın kâfir ve münafıkların bağışlanmaları için Allah'a dua etmesi bile onlara fayda sağlamamıştır. Peygamber'in istiğfarda bulunmasının, onunla birlikte sadece yemek yemekten daha önemli olduğunda ise hiç şüphe yoktur. Ayrıca, hadislerin sahih olduğunu tespit için rüyanın hiçbir fonksiyonu yoktur. Rüya yoluyla hadisin sahih olduğunun tespit edilebileceği farz edilse bile, bizzat söz konusu rivayet, Hz. Peygamber'in o hadisi söylemediğine delâlet etmektedir ki, bu da, onun uydurma olduğuna hükmetmek için yeterlidir. (Dümeynî, age, 114.) Ne diyelim, kendi rüyanız kendi aleyhinize hüccet...

Velhâsıl, "Haddesenî kalbî 'an Rabbî" diyerek ilham yoluyla Allah Azze ve Celle'den; yakaza hâlinde, rüyada, müşahedede, keşifte... Resul- Ekrem'den rivayette bulunan bu adamları ne Allah'ın Kitabı bağlar ne de Resulullah'ın Sünneti...

Abdullah İbn-i Abbas ve Abdullah İbn-i Amr İbn-il As, bâhusus yazı ile kaydettiler. Daha ondan sonra, başta dört İmam-ı Müçtehid ve binler muhakkik muhaddisler naklettiler; yazı ile muhafaza ettiler. Daha Hicretten ikiyüz sene sonra başta Buhârî, Müslim, Kütüb-ü Sitte-i Makbûle vazife-i hıfzı omuzlarına aldılar. İbn-i Cevzî gibi şiddetli **binler münekkidler çıkıp; bâzı mülhitlerin veya fikirsiz veya hıfzsız veya nâdânların karıştırdıkları mevzû ehâdisi tefrik ettiler, gösterdiler.**¹⁰⁶⁰

Fakat, bunların hemen ardından şunları ekliyor:

*Sonra ehl-i keşfin tasdikıyla; yetmiş def'a Resûl-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm temessül edip, yakaza hâlinde O'nun sohbetiyle müşerref olan Celâleddin-i Suyutî gibi allâmeler ve muhakkikler, ehâdis-i sahîhanın elmaslarını, sair sözlerden ve mevzuattan tefrik ettiler.*¹⁰⁶¹

Peki, bu durumda; bazı mülhitlerin, fikirsizlerin, hıfzsızların, bilgisizlerin karıştırdıkları uydurma hadisleri o büyük muhaddislerin ayırmalarının ne kıymeti kaldı?! Onlar ayırsınlar, siz Resule sorup (!) onların ayırdıklarını tekrar sokuşturun...

5.1.36. ÜMMETİM İSTİKAMETLE GİTSE, ONA BİR GÜN VAR.

Rivâyette var ki: "Ümmetim istikametle gitse, ona bir gün var." Yâni سنة كان مقداره الف سنة âyetinin sırrıyla bin sene hâkimane ve mükemmel yaşayacak. Eğer istikametle gitmezse, ona yarım gün var. Yâni ancak beşyüz sene kadar hâkimiyeti ve galibiyeti muhafaza eder.

*Allahu a'lem, bu rivâyet kıyametten haber vermek değil, belki İslâmiyetin galibane hâkimiyetinden ve hilâfetin saltanatından bahseder ki, ayn-ı hakikat ve bir mu'cize-i gaybiye olarak aynen öyle çıkmış. Çünkü Hilâfet-i Abbâsiyenin âhîrinde, onun ehl-i siyaseti istikameti kaybettiği için, beşyüz sene kadar yaşamış. Fakat ümmetin hey'et-i mecmuası ise, istikameti kaybetmediğinden, Hilâfet-i Osmaniye imdada gelip binüçyüz sene kadar hâkimiyeti devam ettirmiş. Sonra Osmanlı siyâsiyyunları dahi istikameti muhafaza edemediğinden, o da ancak (hilâfetle) beşyüz sene yaşayabilmiş. Bu hadîsin mu'cizâne ihbarını, Hilâfet-i Osmâniye kendi vefâtiyle tasdik etmiş.*¹⁰⁶²

*Peygamber Aleyhissalâtü Vesselâm, bazı hadîslerle Ümmet-i Muhammediyenin ömrünün binbeşyüz seneyi pek geçmiyeceğini söylüyor. Ahmet Feyzi Kul.*¹⁰⁶³

Hadis-i Sahihte vardır ki Resul-i Ekrem (A.S.M.) ferman etmiş.

إن استقامت أمتي فلهم يوم وإلا فنصف يوم evkemakâle... şu hadis-i şerife her nasılsa kıyamete işaret suretinde mâna verilmiş, mu'cize-i Nebeviye gizlenmiş,

¹⁰⁶⁰ Mektubat, 104, Ondokuzuncu Mektub/Mu'cizat-ı Ahmediye/Yedinci Nükteli İşaret/Mukaddime.

¹⁰⁶¹ Mektubat, 104, Ondokuzuncu Mektub/Mu'cizat-ı Ahmediye/Yedinci Nükteli İşaret/Mukaddime.

¹⁰⁶² Şuâlar, 454-455, Beşinci Şua/Beşinci Şuânın İkinci Makamı ve Mes'eleleri/Onsekizinci Mes'ele.

¹⁰⁶³ Şuâlar, 433; Müdâfaalar, 310, Afyon Müdâfaası/Afyon Mahkemesinde Nur Talebelerinin Müdâfaaları/Ahmed Feyzi'nin Müdâfaasıdır.

anlaşılmamış. (...) Evet hadiste *يوم* tabiri *مما تعدن* كآلف سنة *إن ما عند ربك* ayetinin delaletiyle bin seneden ibarettir. Hilafet-i İslamiye ve hükümet-i Arabiye hadis mücibince tam istikametle gitmediği için tam nısf yevm olan beşyüz senede (Hâşiye) Hülagû hücumuyla hâtıme verildi. Üç-dört asır zaman-ı fetretten sonra *يأت الله بقوم يحبهم ويحبونهم* ayetinin sırrına mazhar olan Osmanlı âdil padişahları hadis-i şerifteki istikâmeti yerine getirmeye çalıştıklarından hadisin hükmüyle ümmet için bin sene Hilafet-i İslâmiyeyi ve Şer'-i Şerif üzerinde giden hükümetin idaresine vasıta oldular. Hadisin ikinci ciheti ki *فلهم يوم* de tahakkuk ediyor. Ve İstanbul'un fethinden takriben yirmi sene evvel yine Hilafet-i İslâmiyeye zemin izhar ve tam umum Alem-i İslâm'ın merkez-i hükümeti olacak bir vaziyet almaya ve müjde ve sena-i Nebeviye mazhar olan Fatih'in vasıtasıyla İstanbul'un fethi tarihinden fetret zamanını tayyedip, Abbasiler nereden bırakmışlarsa oradan başlayarak Alem-i İslâm'ın bil-istikhak başına geçtiler. Yine hadis-i şerif'in hükmüyle, eğer istikâmetle gitse bin seneden ibaret bir gün... yoksa yarım gün devam edecek. İşte aynen Abbasiler gibi tam yarım gün yani beşyüz sene devam etti. Bu Mu'cize-i Nebeviye pek parlak bir surette tezahür ediyor. İşte Hilafet-i Arabiye tam istikâmete mazhar olmadığından yalnız yarım günü aldı. Osmanlı Devleti dahi tek başıyla ahirlerinde ecnebilerin ve münafıkların müdahaleleri yüzünden tam istikâmeti muhafaza edemediği için o da yarım gün olan beşyüz seneyi aldı. Bu iki kardeş olan iki unsurun ittihadlarından tam istikâmete mazhariyet sırrı vardır ki: Bin sene olan bir günü tamam aldılar.¹⁰⁶⁴

(Hâşiye): Hadisin hükmüyle hükümet-i Arabiye beşyüz sene yaşayacak. Halbuki beşyüzden bir miktar geçer. Bunun sırrı şudur ki: Yezid, Velid, Haccac-ı Zâlim gibi zaleminin ve Ebû Müslim-i Horasânî'nin tahakkümü ve Emevilerin inkirazından sonra Abbâsilerin tam takarruruna kadar olan zaman hükümet-i Arabiyyenin fetret zamanı tayyedilmekle tam beşyüz kalır.

Önce şunu sormamız gerekiyor: "Ümmetim istikametle gitse, ona bir gün var. Eğer istikametle gitmezse ona yarım gün var." mealindeki bu hadis hangi hadis kitabından alınmıştır? Kim rivayet etmiştir? Sahih olduğu iddia edildiğine göre, neden bu hadisin sıhhati ispat edilmemiştir? Hadis ilimleri "Hadis-i sahihte vardır ki..." deyip, olmadık yorumlara girmekle gerçeğe mi ulaşmışlardır?

Said Nursî'nin anlaşılması zor ifadelerinin özeti şudur: Bu hadisin kıyametten haber vermesini reddediyor. Bundan sonra da, hadisin, Arapların 500 sene ve Osmanlıların da yine 500 sene devlet ve hükümet hayatı olacağını bildirdiğini söylüyor. Hâşiyede de, hadis, hükümet-i Arabiye'nin 500 sene yaşayacağına delâlet etmektedir, deniyor. Bu sözleri tarihe arz edelim:

Raşit Halifeler Dönemi	: 11-41/632-661
Emevîler Dönemi	: 41-132/661-750
Abbâsîler Dönemi	: 132-656/750-1258 yıllarını kapsar.

¹⁰⁶⁴ Sikke-i Tasdik-ı Gaybî, 173-174. Onsekizinci Lem'a.

Buna göre Arapların hilâfeti 645 yıl sürmüştür.

Hülâgu'nun hücumu ve Halife Mustasım'ı öldürmesiyle Abbasîler Devri 1258'de sona ermiştir. Böylece Said Nursî'nin, hadisten, hükûmet-i Arabiye'nin 500 sene yaşayacağını çıkarması yanlıştır, çünkü bu çıkarım tarihî gerçeklere aykırıdır. Haşiyede yapılan açıklama da aynı şekilde yanlıştır. "Fetret" denilen zaman (Arapların hilâfet süresi olan 645 yıldan Said Nursî'nin iddiası olan 500 yılı çıkarırsak) 145 sene mi sürmüştür?

Osmanlı Devleti ise 1299 yılında kurulmuş ve 1924'te de hilâfet ilga edilmiştir. Böylece, Osmanlı Dönemi 625 yıl devam etmiş olmaktadır. Eğer hilâfetin Osmanlılara geçtiği 1517 yılı esas alınır, bu kez 407 yıl karşımıza çıkmaktadır ki, Osmanlı Dönemi her iki hesapla da, ne hicrî ne de milâdî olarak 500 yıl olmaktadır.

Görüldüğü üzere, Said Nursî'nin hem istidlâli, hem de tevili yanlıştır.

Şimdi de, talebesi Ahmet Feyzi Kul'un ümmetin ömrü ile ilgili zikrettiği hadisi inceleyelim:

Suyutî, dünyanın ömrünün yedi bin yıl olduğuna dair bir çok hadis rivayet etmiştir. O, bu ümmetin ömrünün bin yıldan fazla olacağını ve bu fazlalığın da beş yüz yıla ulaşmayacağını zikreder. Suyutî, buna delil olarak *el-Keşf an Mucavezeti hazihe'l-Ümmeti'l-Elf* adını verdiği risalesinde yer verdiği hadisleri gösterir.¹⁰⁶⁵

Dünyanın ömrünü yedi bin yıllı tahdit eden ve Hz. Peygamber'in altıncı bin yılın sonunda geldiğini bildiren haberlerden sadece birisi merfu olarak rivayet edilmiş, ancak İbnu'l-Cevzî ve diğer hadis uzman ve sarrafları bunun da uydurma olduğuna hükmetmişlerdir. Madem bu haberlerin herhangi bir kıymeti yoktur, öyleyse hadislere dil uzatmak için bize bir sebep teşkil edemez. Bunlardan bazıları mevkuf olarak sahabeden ve tâbiundan rivayet edilmiştir. Sabit oldukları kabul edilse dahi, hüsn-ü niyetle Müslüman olan ehl-i kitaptan aldıkları, batıl İsrailiyattan oldukları muhakkaktır. Maazallah merfu olmaları mümkün değildir. Dünyanın ömrünü 7000 yıllı tahdit etmek; Allah'a, yaratıklara ve ilme iftara eden Yahudilerin cehaletindedir.

(...) İmam Suyutî'nin içtihadı, onu bu İsrailî haberlerin bir kısmını kabul etmeye götürmüşse, bu şüphesiz bir hatadır. İsmet sıfatını haiz olmayan hangi insan hata etmez ki? İsmet sadece Allah'a ve Resulüne aittir. İmam Suyutî bu haberlere güvenmişse, öte yandan onun dışında bir çok hadis imamı, onları tenkit etmiş ve batıl olduklarını ortaya çıkarmıştır. Dünyanın ömrünün bu haberlerde belirtilenden kat kat fazla olduğu kat'î delillerle ortaya çıkmıştır ki, bu da rivayetlerin batıl olduklarını kesinleştirmiştir.¹⁰⁶⁶

(Uydurma hadisi tanıma yollarından biri de) hadisin Kur'an'ın sarahatine muhalefetidir; tıpkı dünyanın ömrünün yedi bin sene olup, bizim de bu yedinci bin (yılın) içinde

¹⁰⁶⁵ Mahmud Ebu Reyve, *Adva alâ es-Sünneti'l-Muhammediyye: Muhammedi Sünnetin Aydınlatılması*, çev. Muharrem Tan, Yöneliş Yayınları, İstanbul 1988, 257. Çeviride "O, bu ümmetin ömrünün bin yıldan fazla olmayacağını (...)" şeklindedir ki, doğrusu "olacağı"dır.

¹⁰⁶⁶ Ebû Şehbe, *Sünnet Müdafaası*, 1/329-330. Çeviride "Dünyanın ömrünü yedi bin yıllı tahdit eden ve Hz. Peygamber'in altıncı yüzyılın (...)" ve "Dünyanın ömrünü 700 yıllı tahdit etmek (...)" şeklindedir ki, doğrusu "altıncı bin yıl" ve "7000 yıl"dır.

bulduğumuz hakkındaki hadis gibi. Bu, çok açık bir yalandır. Çünkü, bu hadis doğruysa, kıyamete 251 sene vaktimiz kaldığını herkes bilir. Allah Tealâ ise şöyle buyurmuştur: "Sana kıyametin ne zaman gerçekleşeceğini soruyorlar. De ki: 'Onun ilmi ancak Rabbimin katındadır.' (...)" (A'râf, 7/187.)¹⁰⁶⁷

Reşid Rıza da şöyle demektedir:

Bazıları da, "Hz. Âdem (a.s.)'den Peygamberimize gelinceye kadar 5500 sene geçtiğini, dünyanın ömrü 7000 yıl olduğundan, bu ümmetin ömrü de 1500 senedir" demişlerdir.

Dünyanın ömrünün 7000 yıl olduğuna dair nakledilen haberler İsrailiyattan başka bir şey değildir; İsrailoğullarının bu kabil haber ve kıssalarına itimat edilemez. Bu mevzuda güvenilecek bilgi kaynağı jeolojik araştırmaların vardığı neticelerdir ki, bu da milyonlarca sene ile ifade edilmektedir.¹⁰⁶⁸

Hadis olduğu ileri sürülen haberlerin, Kur'an'a ve sahih Sünnete muhalefeti sebebiyle kolayca tanınması mümkündür. Dünyanın ömrünü tayin eden bir uydurmada Hz. Peygamber'in, "Dünyanın ömrü yedi bin senedir. Biz yedinci binin içinde bulunmaktayız." dediği iddia edilmektedir. Resul-i Ekrem (s.a.v.)'in vefatından bu yana bin dört küsur sene geçmiş olmasına rağmen, dünyanın hâlâ ayakta durması, her şeyden önce bu sözü yalanlamaktadır. Kaldı ki, bu söz, hem ayetlere, hem de sahih hadise muhaliftir. Kur'an-ı Kerim'de: "Senden kıyametin ne zaman vukua geleceğini sorarlar. De ki: 'Onun ne zaman geleceğini Rabbim bilir.'" (A'râf, 7/186) "Kıyametin ne zaman geleceğini bilmek Allah'a mahsustur." (Lukmân, 31/34) buyurulmakta, Hz. Peygamber diliyle de "ben gaybı bilmem" (En'âm, 6/50) denmektedir. Yine, "Cibril Hadisi" diye meşhur olan hadis-i şerifte ise Hz. Peygamber, kıyametten bahisle: "bu meselede kendisine sorulan, sorandan daha fazla bir bilgiye sahip değildir" buyurarak kıyametin ne zaman vuku bulacağını bilmediğini söylemektedir. Şu hâlde göre, yukarıdaki haber hem Kitaba, hem de sahih Sünnete muhalif olduğu için uydurmadır.¹⁰⁶⁹

Uydurma haberleri kitaplarına alıp, bu rivayetlerin gerçekliğe de uygun olduğunu (!) kanıtlamak amacıyla zorlama yorumlarla milletin imanını kurtardığını sanan ve bununla da iftihar eden bu zihniyet; gerçekte bu suretle, bilimsel bulgulardan haberdar olanları imanlarında şekke ve şüpheye düşürmektedir.

5.1.37. ÜMMETİMİN ALİMLERİ BENİ İSRAİL'İN PEYGAMBERLERİ GİBİDİR.

« علماء أمتي كأتبياء بني إسرائيل. »¹⁰⁷⁰

¹⁰⁶⁷ Aliyyu'l-Karî, *Esrâru'l-Merfû'a*, 431; İbn Kayyim, *Menâru'l-Munîf*, 79.

¹⁰⁶⁸ Rızâ, *Muslih ve Mukallid*, 58.

¹⁰⁶⁹ Kandemir, *Mevzû Hadisler*, 181-182.

¹⁰⁷⁰ *Suâlar*, 80, Altıncı Şua/İkinci Suâl/Birinci Cihet; 486, Onbeşinci Şua/Elhüccetü'z-Zehra/Üçüncü Medrese-i Yûsufiye'nin Tek Bir Dersinin Üçüncü Kısmı/Dokuzuncusu; *Kastamonu Lâhikası*, 9, Yirmiyedinci Mektubdan/ Azîz, Sıddık Kardeşlerim ve Hizmet-i Kur'aniyede Kuvvetli, Dirayetli Arkadaşlarım; *Barla Lâhikası*, 385, Yirmiyedinci Mektubdan/Risale-i Nur'un ehemmiyetli bir şâkirdi olan Yusuf'un bir fıkrasıdır.

Hadis için Demirî ve Askalânî; Aslı yoktur, dediler. Zerkeşî de böyle demiş, Suyutî ise sükut etmiştir.¹⁰⁷¹

Said Nursî, bu hadisi de diğerleri gibi kaynak vermeden rivayet etmiştir. Hadisin aslı olmadığından haberi de yoktur.

Hadis, sadece sika imamların kitaplarından alınır. Hangi hadisin sahih, hangisinin zayıf, hangisinin merdud, hangisinin makbul olduğu kendisine müracaat edilen imamlardan alınır. Bu imamların koydukları kaidelerden birisi şöyledir: Bir hadis rivayet eden, senedini açıkça belirtmek ya da kim tahriç etmişse ona isnat etmek zorundadır.¹⁰⁷²

5.1.38. ÜMMETİMİN İHTİLÂFI RAHMETTİR.

¹⁰⁷³« إختلاف أمتي رحمة. »

Aliyyu'l-Karî bu hadis hakkında diyor ki:

İmamların çoğu bunun aslının olmadığını zannettiler. Fakat, Hattabî bunu *Garibu'l-Hadis*'te istitraden zikretti ve kendi kanaatine göre aslının olduğunu bildirdi. Suyutî de: Nasr el-Makdisî *Hüccce*'de onu tahriç etti ve Beyhakî *Risaletu'l-Eş'ariyye*'de senetsiz olarak zikretti, ayrıca Halimî, Kadı Hüseyin, İmamü'l-Harameyn ve diğerleri de hadisi zikrettiler. Bu hadis, hafızların bizim ulaşamadığımız bazı kitaplarında olabilir, Allahu a'lem, dedi.¹⁰⁷⁴

Suyutî'nin bu sözü tartışmalıdır. Nitekim, âlimlerin bu konuda açıklamaları vardır:

Şeyh Nasır(uddin el-Elbanî), Suyutî'nin bu sözü hakkında diyor ki: Bence bu, uzak (bir ihtimal)tır. Subkî de: Bu, muhaddislerce bilinen bir hadis değildir. Ben ne sahih, ne zayıf ve ne de mevzu bir senetle bu hadise rastladım, diyor.¹⁰⁷⁵

İbn Hazm, *İhkâm*'da: Bu, hadis değildir; bilâkis o, batıldır, mevzudur. Çünkü, eğer ihtilâf rahmet olsaydı, ittifak gazap olurdu. Bu ise, hiçbir Müslümanın söyleyemeyeceği bir şeydir, diyor.¹⁰⁷⁶

Zaten, asıl olan da iddianın ispatıdır. Âlimlerce senedi bile bulunamayan bir sözün Hz. Peygamber'e isnat edilmesi doğru değildir.

Allah, Abdullah b. Mübarek'e rahmet etsin, şöyle demiştir:

¹⁰⁷¹ Aliyyu'l-Karî, *Esrâru'l-Merfû'a*, 247; Şevkânî, *Fevâidu'l-Mecmû'a*, 286.

¹⁰⁷² Ebû Şehbe, *Sünnet Müdafaası*, 1/190.

¹⁰⁷³ *Mektubat*, 247, Yirmiikinci Mektub/Birinci Mebhas/Beşinci Vecih; *Rehberler*, 218, Uhuvvet Risalesi/ Yirmiikinci Mektub/Birinci Mebhas/Beşinci Vecih.

¹⁰⁷⁴ Aliyyu'l-Karî, *Esrâru'l-Merfû'a*, 108-109.

¹⁰⁷⁵ Sabbâğ, *Tahkîk ve Ta'lik*, 109, 6. dipnot.

¹⁰⁷⁶ Nak. Muhammed b. Cemil, *Fırka-i Nâciye: Kurtulan Toplum*, çev. Mehmed Alptekin, Saff Yayınları, Malatya 1989, 115.

"İsnat dindendir. İsnat olmasaydı, muhakkak ki, her isteyen istediğini söylerdi."¹⁰⁷⁷ Yine demiştir ki:

"Bizimle (hadis nakleden) şu kavim arasında ayaklar, yani isnat vardır."¹⁰⁷⁸

Onun bu sözünü Nevevî şöyle açıklıyor: Bunun manası, eğer sahih bir isnat getirirse hadisini kabul ederiz, yoksa terk ederiz, demektir. İsnatsız hadisi ayakta duramayan hayvana benzetti. Nitekim, ayakları olmayan hayvan da ayakta duramaz.¹⁰⁷⁹

5.1.39. YAKLAŞAN BİR ŞERDEN DOLAYI VAY ARABIN HÂLİNE!

*Hem -nakl-i sahîh-i kat'î ile- ferman etmiş: ويل للعرب من شر قد اقترب deyip, Cengiz ve Hülâgu'nun dehşetli fitnelerini ve Arab Devlet-i Abbasiyesi'ni mahvedeceklerini haber vermiş. Haber verdiği gibi çıkmış.*¹⁰⁸⁰

Said Nursî, hadisi eksik rivayet etmiştir; tamamı şöyledir:

Zeyneb binti Cahş (r.anhâ)'tan:

Peygamber (s.a.v.) bir keresinde telâşla Zeyneb'in yanına girmiş ve:

"Lâ ilâhe illâllah, yaklaşan bir şerden dolayı vay Arabın hâline! Bugün Ye'cuc ve Me'cuc'un seddinden şunun gibi bir delik açıldı." buyurup, baş parmağıyla onu takip eden şehadet parmağını halka yaptı. Bunun üzerine Zeyneb binti Cahş:

-Ey Allah'ın Elçisi! İçimizde bu kadar salih kimseler varken, biz helâk olur muyuz? diye sordu. Resulullah (s.a.v.):

-Evet, (fasıklık, facirlik, ahlâksızlık, masiyet gibi) pislikler çoğaldığı zaman, buyurdu.¹⁰⁸¹

Kâmil Miras, hadisin yorumunda şöyle demiştir:

Ye'cuc ve Me'cuc beliyesi bütün beşeriyete şümullu bir afettir. Hâlbuki, Zeyneb hadisinde ise Peygamber Efendimiz Ye'cuc ve Me'cuc'dan erişecek musibeti Arab'a tahsis buyurmuşlardır. Bu tahsis, Ye'cuc ve Me'cuc haile (perde, mania)siyle ve bunları önlemek üzere yapılan sedden bir menfez açılması tabiriyle hakikaten bu haile kastolunmayıp belki buna benzer bir fitnenin pek yaklaştığı ve kendisiyle ilk iki halifenin hilâfeti zamanları geçtikten sonra Hazret-i Osman'ın şehadetiyle o fitneden ilk kapının açıldığı manası kastedilmiş ve bunu birtakım müessif hadiseler takip etmiştir, demek olur.¹⁰⁸²

¹⁰⁷⁷ Müslim, Mukaddime, 5.

¹⁰⁷⁸ Müslim, aynı yer.

¹⁰⁷⁹ Nak. Mehmed Sofuoğlu, *Sahîh-i Muslim ve Tercemesi*, İrfan Yayınevi, İstanbul 1972, 1/39.

¹⁰⁸⁰ *Mektubat*, 95, Ondokuzuncu Mektub/Mu'cizat-ı Ahmediyye/Beşinci Nükteli İşaret.

¹⁰⁸¹ *Buhârî*, Enbiyâ, 10/20; *Müslim*, Fiten, 1/1; *Tirmizî*, Fiten, 21/2283; *İbn Mâce*, Fiten, 9/3953.

¹⁰⁸² Miras, *Tecrid-i Sarîh*, 9/102.

Görüldüğü gibi, Ye'cuc ve Me'cuc seddi, hadiste "fitne" manasında kullanılmıştır. Nitekim, bir hadiste de Hz. Ömer (r.a.) için "bâb (kapı)" kelimesi kullanılmıştır. "Kapının kırılması" ile de, Hz. Ömer'in şehadetiyle fitnenin başlaması kastedilmiştir.

Said Nursî'nin rivayet ettiği hadis, *Ebu Davud*'da şu şekildedir:

"Yaklaşan bir şerden dolayı vay Arabın hâline! Elini ondan uzak tutan kurtulur."¹⁰⁸³

Bu şer, Cengiz ve Hülâgu fitnesi olsa idi, Resulullah (s.a.v.) "Elini ondan uzak tutan kurtulur" demezdi; çünkü o dönemde yaşayan Müslümanların Cengiz ve Hülâgu fitnesine katılmamaları, kurtulmaları için yeterli değildi. Bilâkis, canları ve malları ile cihat etmek onlara vacipti. Nitekim, Said Nursî'nin yerdiği İbn Teymiye, o dönemde hareketsiz Müslümanları ayağa kaldırmış ve İslâm toprakları onun önderliğinde bu fitneden kurtulmuştur. Said Nursî'nin bazı konularda izlerini takip ettiği Bâtinî, Şîî ve Süfîler ise ancak Moğollara, Tatarlara ve Haçlılara yardım etmişler, Müslümanları da kalleşçe arkalarından vurmuşlardı.¹⁰⁸⁴

Tirmizî ve *İbn Mace*'de şöyle bir hadis geçmektedir ki, yukarıdaki hadiste kastedilen şerrin Cengiz ve Hülâgu fitnesi olmadığına göstergelerinden biridir:

"Arapları ihata eden bir fitne olacak! Bu kargaşalıkta öldürülen cehennemliktir ve onda dil, kılıçtan daha şiddetlidir."¹⁰⁸⁵

Gerçi hadis, sıhhati açısından gariptir; ama Ebu Davud'un rivayeti ile aynı manadadır. Hatta, konumuz olan hadisi Nuaym b. Hammad, Ebu Hureyre (r.a.)'den şöyle rivayet etmiştir:

"Yaklaşan şerden; kör, sağır, dilsiz olan o fitneden dolayı vay Arabın hâline! O (fitne zamanı)nda oturan yürüyenden, yürüyen de koşandan hayırlıdır. O fitnede koşanlara, kıyamet gününde Allah'tan (görecekları azaptan) dolayı yazıklar olsun!"¹⁰⁸⁶

Oysa, Cengiz ve Hülâgu fitnesinde şüphesiz ki, savaşmak üzere yürüyen oturandan, koşan da yürüyenden hayırlı idi. Hadisin bu bölümü, değişik şekillerde *Buhârî* ve *Müslim*'de de rivayet edilmiştir.¹⁰⁸⁷

Peygamber'in bu mucizesi de aynen zuhur etmiştir. Hz. Osman'ın şehadeti ile başlayan fitneler, musibetler fasılasız devam etmiştir. Cemel vak'ası, Sıffin vak'ası, Hz. Ali'nin katli, Hz. Hüseyin'in katli, Harre vak'ası ve diğerleri bu cümledendir.¹⁰⁸⁸

¹⁰⁸³ *Ebü Dâvud*, Fiten, 1/4249.

¹⁰⁸⁴ Bak. Ebu Zehra, *İmam İbn-i Teymiye, Hayatı-Fikirleri-Eserleri*, 49-52.

¹⁰⁸⁵ *Tirmizî*, Fiten, 14/2269; *İbn Mace*, Fiten, 12/3967.

¹⁰⁸⁶ *Râmûz*, 2/461. Kelime değişiklikleriyle *Ebü Dâvud*, Fiten, 3/4264.

¹⁰⁸⁷ Bak. *Buhârî*, Fiten, 9/30; *Müslim*, Fiten, 3/10.

¹⁰⁸⁸ Sofuoğlu, *Sahîh-i Müslim ve Tercemesi*, 8/413.

Said, Zeyd, İbn Ömer, Usame, Muhammed b. Mesleme, Ebu Bekre gibi sahabîlerin Hz. Ali ve Muaviye arasında cereyan eden savaflara katılmamalarının sebebi de bu hadislerdir.¹⁰⁸⁹

Velhâsıl, Said Nursî hadisi yanlış yorumlamıştır...

5.1.40. YA RABBÎ! CEBRÂİL, MİKÂİL, İSRÂFİL, AZRAİL HÜRMETLERİNE VE ŞEFAATLERİNE (...)

*Bir gün bir duâda, "Ya Rabbî! Cebrâil, Mikâil, İsrâfil, Azrail hürmetlerine ve şefaathlerine, beni cin ve insin şerlerinden muhafaza eyle" meâlindeki duâyı dediğim zaman, herkesi titreten ve dehşet veren Azrail nâmını zikrettiğim vakit gayet tatlı ve tesellidâr ve sevimli bir hâlet hissettim.*¹⁰⁹⁰

"Hürmetlerine, şefaathlerine" vb. şeklinde dua etmenin hükmüne girmeksizin, kısaca belirtelim ki, ne Peygamber (s.a.v.)'den ne de selef-i sahihinden böyle bir dua nakledilmiştir. Hz. Peygamber şöyle dua ederdi:

"Allah'ım, ey Cebrail'in, İsrail'in, Mikâil'in Rabbi olan Allah'ım! Gaybı ve şهادeti bilen Allah'ım! İhtilâf ettikleri şeylerde kullarına hüküm ve aralarındaki ihtilâfı fasleden sensin. Kullarının ihtilâf ettikleri konuda, izinle beni hakka hidayet et! Sen istediğini sırat-ı müstakime hidayet edersin!"¹⁰⁹¹

"Cebrail, Mikâil, İsrail'in Rabbi olan Allah'ım! Kızgın ateşten, kabir azabından sana sığınırım."¹⁰⁹²

Peygamberimizin "Cibril, Mikâil, İsrail'in Rabbi olan Allah'ım" diye başlayan birçok duası vardır.

Halkın "Karıncı duası" (?) diye bildiği rivayette Cebrail, Mikâil, İsrail'in yanına Azrail de eklenmiştir. Bu rivayet "Yemlîhâ, Mekselînâ, Mislînâ, Mernûş, Debernûş, Şâzenûş, Kefeştatıyûş, Kıtâmîr" (?) sözcükleri ile biter.¹⁰⁹³ Yine, Said Nursî'nin "Kenz-ül-Arş Duası"nı da sık sık okuduğu kendi ifadelerinden anlaşılmaktadır.¹⁰⁹⁴ *Nur Risaleleri*'nde bir "Bal tefsiri" eksik kalmış...

¹⁰⁸⁹ Bak. İbn Teymiye, *Külliyat*, 4/357.

¹⁰⁹⁰ *Şuâlar*, 223; *Âsâ-yı Mûsa*, 69, Meyve Risalesi/Onbirinci Mesele.

¹⁰⁹¹ *Müslim*, Salâtü'l-Musâfirîn, 26/200; *Nesâî*, Kıyâmu'l-Leyl, 12; *İbn Mâce*, İkâme, 180/1357.

¹⁰⁹² *Nesâî*, İsti'âze, 56.

¹⁰⁹³ Karıncı duası. Kaynak (!) olarak örneğin bak. S. Osman Dalcı-H. Arif Pamuk, *Sûre-i Yâsîn, Tebâreke, Amme, Namaz Sûreleri ve Duâlar*, Pamuk Yayıncılık, İstanbul, 58.

¹⁰⁹⁴ Bak. *Emirdağ Lâhikası I*, 172, Yirmiyedinci Mektuptan/Safranbolu Eflâni Nahiyesi Mülâyim Köyünde muallim bir kardeşimiz (...).

Kenzü'l-Arş duası (?) için bak. S. Osman Dalcı-H. Arif Pamuk, *age*, 37-41.

5.2. KIYAMET ALÂMETLERİ, HZ. İSA, MEHDÎ, DECCAL, HRİSTİYANLIK HAKKINDAKİ HADİSLER

Bu bölümden maksadımız; *Nur Risaleleri*'nde yer alan kaynağı belirtilmemiş, birbirine karıştırılmış, çoğu kez yanlış yorumlanmış mezkur konulardaki hadislerin, gücümüz nispetince kaynağının belirtilmesi, ayırt edilmesi, yanlış yorumların gösterilmesi olmuştur. Amacımız, bu konulardaki eski ya da yeni ihtilâflara çözüm bulmak ve konular hakkındaki hadislerin inkârcılarına cevap vermek de olmamıştır. Bunlar, başka çalışmaların konusudur.

Çoğu kez örnek teşkil etmesi için, *Nur Risaleleri*'ndeki aynı konudaki hadislerin ancak bir-ikisi alınmış; bu, Said Nursî'nin hatalarını göstermek için kâfi görülmüştür. Burada da *Nur Risaleleri*'ndeki tercüme esas alınmış, kısaca başlık hâline getirilmeye çalışılmıştır.

Nur Risaleleri'nde özellikle "Deccal" ile ilgili rivayetler, hatalı yorumları ile birlikte son derece karışık ve dağınık bir durumdadır. Bu yüzden, konu hakkında ön bilgi diyebileceğimiz kısa açıklamalara gerek duyulmuştur:

Deccal, decl'in mübalâğa sıygasıdır ki, "yalan söyleyen, aldatan" demektir. Decl, "karıştırmak" manasına da kullanılmıştır. Buna göre Deccal "hakkı batılı, iyiyi kötüyü birbirine karıştıran kişi" demektir.¹⁰⁹⁵

Kiyamet alâmetlerinden biri de Deccal'ın çıkması, ulûhiyet iddiasında bulunması, gösterdiği olağanüstü hâller ve acayip olaylar sebebiyle halkı dinden saptırmaya çalışmasıdır. Ancak, yüce Allah, iman edenlere sebat verecek ve onlar Deccal'ın sapıklıklarına aldanmayacaklardır. Sonra tehlikesi kalkacak, fitnesi bertaraf edilecek, Müslümanlar ve o anda başlarında bulunan Hz. İsa (a.s.) tarafından öldürülecektir.¹⁰⁹⁶

İşte bu konudaki hadislerin özeti bundan ibarettir. Said Nursî ise "Büyük Deccal", "İslâm Deccalı" ve "Süfyan"dan bahsetmektedir. Anladığımız kadarı ile, onun "İslâm Deccalı" dediği "Büyük Deccal"dan ayrıdır ve o, "Süfyan"dır. Said Nursî'nin Büyük Deccal'dan kastı, hadislerde zikredilen "Mesih Deccal" olduğuna göre; o hâlde İslâm Deccalı ve Süfyan kimdir, bunlarla ilgili rivayetler hangi kaynaklardan nakledilmiştir? *Nur Risaleleri*'nde bu soruların cevabı yoktur.

Said Nursî, "Afyon Müdde-i umumisinin iddianâmesindeki hataları gösteren cedveli Afyon Müdâfâsı'nda mahkemeye takdim etmiştir".¹⁰⁹⁷ Afyon Savcısının, *Nur Risaleleri*'ndeki Süfyan ve İslâm Deccalı ile alâkalı hadisler hakkındaki "İstinad ettiği hadisler zaif ve hattâ mevzu olmakla beraber, te'villeri yanlış ve aslı yoktur."¹⁰⁹⁸ iddiasına Said Nursî'nin verdiği cevap, onun mevzu hadis anlayışını da ortaya koymaktadır. O, şöyle der:

Bütün ümmet bin seneden beri telâkki-i bilkabul ettiği ve âlem-i İslâm içinde az bir kısım ulemânın başka te'villerle bir derece za'fiyetine hükmettiklerine mukabil, cumhur-u muhaddisin ve Ümmet-i Muhammediye (A.S.M.) kabul ettiği; âhircamanda gelen bazı hâdiseler hakkındaki muhtelif rivayetleri te'vil, yâni, mümkün bir ihtimal

¹⁰⁹⁵ Miras, *Tecrid-i Sarîh*, 9/184.

¹⁰⁹⁶ Seyyid Sâbık, *İslâm Akaidi*, çev. İbrahim Sarmış, Hibaş Yayınları, 245.

¹⁰⁹⁷ *Müdâfaalar*, 270, Afyon Müdâfâsı/Hata-Savab Cedveli.

¹⁰⁹⁸ *Müdâfaalar*, 280, Afyon Müdâfâsı/Hata-Savab Cedveli/60., 61., 62., 63., Hatalar.

mânasiyle bu zamanda vukua gelen ve gözle görülen hâdiselere tam mutabık çıkması beyana, dünyada hiçbir ehl-i ilim yanlış diyemez. Faraza o hadîslerden birisi mevzu da olsa; mevzuun mânası hadîs değil demektir. Yoksa mânası yanlıştır demek değildir ki, darb-ı mesel nev'inde ümmet o rivayeti kabul etmiş. Bu nevi te'vilâta yanlış diyenler, kaç cihette yanlış olduğu gibi, ümmetin telâkkisine ihanet ve hadîsleri inkârdır. Ve "Süfyana dair hiçbir hadîs yoktur, varsa mevzudur" diyen müddei hiç hadîs kitaplarını okumadığı, belki Kur'an'ın sûrelerini de ne kadar olduğunu bilmediği halde, biri bir milyon, diğeri beşyüzbin hadîsi hıfzına alan İmam-ı Ahmed ibn-i Hanbel ve İmam-ı Buhârî gibi müçtehidlerin, böyle küllî ve umumî bir tarzda cesaret edemedikleri halde, o müddei, küllî bir surette ve umumî bir tarzda "Süfyan hakkında hiç bir hadîs yoktur, varsa mevzu'dur." demesiyle haddinden binler def'a tecavüz edip büyük bir hatâyı irtikâb etmiş. Farz-ı muhal olarak hadîs de olmasa ümmet-i İslâmiyede bir hakikat-ı içtimaiye ve müteaddit def'alar eseri görülmüş vâki ve hak bir hâdise-i istikbaliyedir.¹⁰⁹⁹

Said Nursî bu kadar mugalâta yapacağına, *Nur Risaleleri*'nde Süfyan ile ilgili yer alan rivayetlerden birinin olsun kaynağını, İmam Ahmed'in, İmam Buhârî'nin veya diğer muhaddislerin kitaplarındaki yerini gösterseydi ya...¹¹⁰⁰

¹⁰⁹⁹ *Müdâfaalar*, 280-281, Afyon Müdâfâsı/Hata-Savab Cedveli/60., 61., 62., 63. Hataların Cevapları.

¹¹⁰⁰ Said Nursî'nin mevzu hadîs hakkındaki "(...) Mevzuun mânası hadîs değil demektir. Yoksa mânası yanlıştır demek değildir." tarzındaki savunması ilginçtir: Gerçi onun, Süfyan hakkında rivayet ettiği hadîslerin manaları da yanlıştır; ama bu tarz savunmalara karşı Mahmut Yeşil şöyle der:

Mevzu hadîsin en önemli tarafı, Allah Resulünün söylemediği bir sözün ona nisbet edilmesidir. Peygamberimize ait olmayan sözlerin, davranışların ve tasviplerin, ona aitmiş gibi gösterilmesi, dinin yanlış algılanmasına vesile olacaktır ki, bu çok büyük bir tehlikedir. Allah Resulü, bunu kesin olarak yasaklamıştır. Ancak, uydurma haber olarak nakledilen sözlerin tamamının yanlış olduğunu söylemek mümkün değildir. Onlar içinde de doğru ve güzel sözler olabilir. Ama, hadîs değildir. İnsanların tecrübelerini, düşüncelerini, örf ve âdetlerini yansıtmaları itibarıyla bu sözler bir kültür malzemesi olarak değerlendirilebilir. Bazı muhaddislerin, "Senet yönüyle uydurma, fakat manası sahihtir" şeklindeki değerlendirmeleri yanlış anlamalara sebep olmaktadır. Önemli olan cümlenin manasının sahih olması değil, o sözü Allah Resulünün söyleyip söylemediğidir. (Yeşil, *Va'z Edebiyatında Hadîsler*, 253.)

Abdülkadir Badıllı ise, *Risale-i Nur'un Kudsî Kaynakları*'nda, üstadından aldığı feyzle mevzu hadîs hakkında şunları söyler: "Mevzu' hadîsleri tanıma, bulma ve tesbit etme hususunda bazı kaideler, kanun ve usûller vaz' edilmiş ve muhaddislerce tatbik de edilmiştir. Şöyle ki: Hicrî 200. yıl içerisinde şuyü' bulan Mevzu' hadîsler dedikodusu baş gösterince; büyük ve dâhî hadîs imamları mezkûr kaideleri koymuş ve tatbik etmişlerdir. Hadîs-i Şeriflere katılmak istenen mevzu ve yalan sözler, tâ o zamanlar bulunmuş, tesbit edilmiş ve hadîslerden tarh edilip atılmıştır. **Yani, şimdi elimizde mevcûd me'haz hadîs kitaplarında, o mevzu' denilen yalan sözlerin hiçbirisi yoktur diyebiliriz.** Çünkü bu mevzuda bütün hadîs hâfizlarınca mütefekun aleyh, kat'î kaide ve usûl şudur ki: 'Aslı, faslı mevzu' olarak bilinen bir hadîsi yazmak, kaydetmek ve kitaba dercetmek, çok haram ve büyük günahdır.' **Bu durumda mezkûr asırda kesin olarak mevzulukları tesbit edilmiş binlerce yalan ve uydurma sözlerden şimdi hiçbirisi mevcûd değildir diyebiliriz.** Zira, tâ o zaman o işin farkına varılmış, tesbit edilmiş ve tutup atılmıştır. Hattâ denilebilir ki; büyük muhaddisler, o keskin kaide ve usûlleri tatbik ederken, bir çok sahih hadîsleri de bazı şüphelerle heder etmiş ve zayi' etmişlerdir.

Hem bugün için, farz-ı muhal olarak, sözü edilen **mevzu' hadîslerin** hiçbirisinin, yahut bir kısmının tâ o zamanlar tesbit edilemeyecek de, **mevcûd hadîs kitaplarında -hâşâ ve kellâ- var olduklarını farzetsek** ve biz bunları şimdi, yani 1200 sene sonra tesbit etmek işine girişsek bile; 12 asır evvel olup biten hâdiseyi ve o vakitte o mevzu' ve yalan sözleri yayan ve neşreden adamların şimdi ölmüş ve eserleri bile yok olmuş olmaları hasebiyle; elbette aynıyla mes'eleyi tesbit etmek imkânımız olmayacaktır.

(...) Bu mes'elenin neticesi şudur: Hicrî 2. asrın içinden başlayıp, 3. asrın sonuna kadar devam eden mevzu' hadîsler dedikodusu fırtınasıyla, pür-heyecan hamiyet ve gayrete gelen büyük hadîs imamları, keskin ferasetleri yanında, mevzu' sözleri bulma ve tesbit etme kaide ve usûlleriyle, kat'î mevzu' sözleri bulmuş, tesbit etmiş ve hadîsten ayırıp adem gayyasına atmışlardır. **Yani, şimdi adlı söylenen, fakat varlıkları söz konusu olmayan ve üstünde kat'î olarak yüzde yüz hükmedilmesi mümkün olabilen hiçbir mevzu' söz ve yalan hadîs mevcûd değildir. Yani, şimdi elimizde mevcûd olan yüz kadar kaynak hadîs kitaplarında... Evet, hadîs kitaplarında diyorum...** (...)" (Badıllı, age, 267-268.)

Evet, mevcûd hadîs kaynaklarının hiçbirinde mevzu hadîs yokmuş... Badıllı, bu kitapta *Nur Risaleleri*'nde yer almış hadîs, haber ve eserlerin kutsal (!) kaynaklarını göstermiş ki, bunlar arasında "Hadîs diye uydurulmuş sözlerle ilgili 'Mevzuât Edebiyatı' da diyebileceğimiz, değişik amaçlarla uydurulup hadîs diye ortaya atılmış sözleri tek tek ele alıp inceleyen, sünnet-i seniyyeyi, temiz bünyesini yaraşmayan yabancı unsurlardan arındıran, âdet olarak epey bir yekûn tutan" (Çakan, *Hadîs Edebiyatı*, 136.) kitaplar çokça yer almaktadır. Badıllı; "Hadîsleri, taklidlerinden

Deccal, Müslümanların zihninde her zaman olumsuz anlamlar çağrıştırmıştır. Hadisçiler de bu tabiri, ravi derecelendirmesinde en ağır cerhi ifade etmek üzere kullanmışlardır. Müslümanlar, hiçbir zaman çocuklarına Deccal ismini vermemişlerdir. Said Nursî'nin rivayet ettiği gibi Süfyan ile ilgili hadisler eğer gerçek hadis olsaydı; herhâlde Müslümanlar çocuklarına bu ismi de vermezlerdi. Süfyan isimli sahabiler vardır: Süfyan b. Ebu Züheyr, Süfyan et-Temmar, Süfyan b. Abdullah es-Sekafî.

koruma savaşının ilmî mahsülleri ve İslâm ulemâsının, hadis uydurma girişimlerine karşı aldıkları tedbirlerin belki de en müessir olanı demek olan mevzuât edebiyâtı"nı oluşturan kitapların (Çakan, aynı yer.) da kaynak hadis kitabı olduğunu iddia etmektedir.

Bu adamın dediklerine göre şu hadis bile mevzu değildir: "Ya Resulallah! Rabbimiz ne'ydendir (hangi şeyden yaratılmıştır)?" denildiğinde, (Resulullah) dedi ki: "Yerden de gökten de olmayan, akan bir sudan (ma-i mürur). Allah; bir at yarattı, sonra onu koşturdu ve at terledi. İşte kendisini o terden yarattı."

Şimdi de, bu hadisin, Sayın Badıllı'nın "hadis me hazleri"nden olan kaynaklarını verelim: Suyûtî, *Leâli'l-Masnû'a*, 1/3; İbn 'Arrâk, Ebu'l-Hasen Alî b. Muhammed, *Tenzîhu's-Şerî'ati'l-Merfû'a 'ani'l-Ahbârî's-Şenî'ati'l-Mevzû'a*, Mısır 1375, 1/134; Ebû Abdillâh Muhammed b. Ahmed ez-Zehabî, *Mizânul-İ'tidâl fî Nakdîr-Ricâl*, Mısır 1325, 3/72; Ebu'l-Ferec İbnü'l-Cevzî, *Kitâbu'l-Mevzû'ât*, (Tahkik. Abdurrahmân Muhammed Osman, Medine 1386, 1/105.)

Oysa Suyûtî, bu hadisin mevzu olduğunu belirtir. Zehebî'nin *Mizân*'ından ve İbn 'Adî'den nakiller yapar. İbn 'Adî demiştir ki: "Teşbih ifade eden bu hadisleri uydurdular, bunları ashab-ı hadise nispet ettiler, sonra da onları bu hadisle itham ettiler." (Suyûtî, aynı yer.) İbn 'Arrâk da der ki: "Bunu uydurana Allah lânet etsin; zira bunu ne bir Müslüman, ne şakacı bir insan ve ne de akli olan bir kimse uydurabilir." (*Tenzîhu's-Şerî'a*, 1/134. Nak. Kandemir, *Mevzû Hadisler*, 45.) Zehebî ise diyor ki: "Cehmiye mezhebi taraftarları, bunu, Allah'ın nefsinin mahlûkatından bir şeye muzâf olabileceğini isbât etmek için uydurmuşlardır. 'Beytullâh' ve 'Nâkatullah' sözlerinde olduğu gibi, Allah Tealâ'nın kelâmının kendi nefesine izâfeti de 'Kelâmullah' böyle mülkiyet izâfetidir. Allah'ın nefsi, yaratılmış bir şeye muzâf olunca, kelâmının da öyle olması gerekir." (*Mizân*, 3/72. Nak. Kandemir, aynı yer.) İbnü'l-Cevzî bu rivayeti tenkit sadedinde şöyle demektedir: "Bu, uydurma olduğunda şüphe olmayan bir hadistir. Böyle bir hadisi hiçbir Müslüman kabul edemez. Bu, uydurma hadisler içerisinde ifadesi bozuk, en çirkin olanlardandır. Çünkü, halık olan Allah'ın kendi kendini yaratması muhâldir. Aslında, bu hadisin ravilerini araştırmaya bile gerek yoktur. Zira, muhal olan böyle bir rivayet sika ravilerden bile gelse, yanıldıkları için reddedilir. (İbnü'l-Cevzî, aynı yer.) İbn Kuteybe de, bu hadisi, "zındıkların İslâm'ı tahrif etmek istemeleri ve çirkin, akıl dışı hadisleri sokuşturarak İslâm'ı lekeleme faaliyetleri" içerisinde değerlendirir. (İbn Kuteybe, *Te'vilu Muhtelifi'l-Hadîs*, 368, 106.)

Badıllı'ya açıkça, geçtik siyer ve mağazîleri, mûsnedleri, sünenleri, musannafları, câmileri, cüzleri, mustahrecleri sadece bir örneğini aktardığımız uydurma hadislerin mevzuat kitaplarında bile bulunmadığını iddia ediyor, muhaddislerin onları yok ettiğini söylüyor. Bu iddianın; hastaları iyileştirmek ve/veya sağlıklı insanların sağlıklarını muhafaza etmek amacıyla mikropları ve virüsleri bulup araştıranların bunları yok ettiği, bunlarla ilgili bilgileri de gelecek insanlara aktarmadıkları yolundaki bir iddiadan farkı yoktur. Oysa, bu araştırmacılar, başkalarını da korumak için bu bilgileri, hatta mikropları ve virüsleri bile yok etmezler. Onları dışarıya çıkamayacakları bir ortamda saklarlar, ta ki diğer insanlar da onları görsün, onlardan sakınsın. İşte uydurma hadislerin "karantina" bölgesi de mevzuat kitaplarıdır. İnsanlık, bütün mikropları ve virüsleri tespit edemediği gibi yeni mikroplar ve virüsler de çıkmaktadır. Şüphesiz, muhaddisler mevzu hadisleri ayıklamışlardır. Ama bu, onları yok ettikleri, bütün mevzu hadisleri ayıklayabildikleri anlamına gelmez. Nasıl ki uygun ortamı bulduğunda mikroplar ve virüsler tekrar ortaya çıkıyor, hatta başkalaşım göstererek yeni formlarda türeyebiliyorlarsa, bunun gibi uygun ortamı bulduklarında hadis uydurucuları da ortaya çıkmışlardır, çıkacaklardır. Bunların bulunduğu en uygun ortam da, isnadın ve kaynağın sorulmadığı ortamdır. İşte *Nur Risaleleri* tam da bu ortamdır.

Biz de, her mevzu hadisin manasının yanlış olduğunu iddia etmiyoruz. Ama, hadis uyduranların amaçları (Bak. Kandemir, *Mevzû Hadisler*, 31-61.) ne olursa olsun, biz uyanık olmalıyız, uydurduklarını kabul etmemeliyiz. Manası doğru görülen mevzu hadis, uzman doktorun reçeteye yazmadığı ilâca benzer. Rengârenk, hoş gibi gözükse de bu ilâç kendi bildiğine alındığında onun, vücudu nasıl etkileyeceği bilinemez.

Ayrıca, bu bölümde ele aldığımız veya almadığımız bir çok hadis, haber ve eserin me hazını "karantina" bölgesinde bile bulamayan Badıllı, bunlar için şöyle demektedir:

"Bu rivayet veya hadis-i şerif, şimdilik bizde mevcut hadis kitaplarında bulunamadı. (...) Üstad Bediüzzaman Hazretleri o hadîsi çekinmeden kitaplarında kaydetmiştir. (...) Demek ki, o hadîs vardır ve mevcuttur. (...) **Bu durumda bu hadîs için: 'Yoktur' diye iddia eden adam elbette dünyadaki bütün hadîsleri ve hadîs kitaplarını görüp, okuyup ibraz etmesi mecburiyetindedir. Bunları ibraz ettikten sonra, diyebilir ki: 'Böyle bir hadîs yoktur.' Yoksa bütün hadîs kitaplarını ve umum hadîsleri tefriş nazarından geçiremeden bir iddiada bulunursa, cehaletli asabiyetini ortaya koymuş olur.** (...) (Badıllı, age, 788-789.)

Senin üstadın, Hz. Peygamber'e birtakım sözler isnat edecek; sonra ne üstadın ne de sen, sağlam da olsa çürük de olsa bir kaynak gösteremeyeceksiniz; ama biz, sahihinden mevzusuna kadar bütün hadisleri gözünüzün önüne sereceğiz, ancak onlarda bulunmazsa üstadının isnat ettiği söz hadis olmayacak ha!... Böyle bir usûlü, akli başında hiç kimse teklif de etmez, kabul de... "Müddeî, iddiasını isbat ile mükelleftir." kaide-i külliyesine ne oldu? Müddeî Said Nursî olunca, kaideler mi değişti? Ayrıca, "Hadiste aslonan ademdir, vücut değil." Bu meydan, dünyanın merkezi sorulduğunda, "Burasıdır, inanmazsanız ölçün!" diyen Nasrettin Hoca kurnazlığının sökeceği yer değildir.

Resulullah (s.a.v.)'in ashaptan bazılarının çirkin olan isimlerini değiştirdiği ve bazı isimlerin konulmasını yasakladığı bilinmektedir.¹¹⁰¹ Hz. Peygamber'in "Süfyan" ismine karşı ise böyle bir tavrı olmamıştır. İbn Abbas'ın kölesi Süfyan b. Dinar el-Ufurî, Süfyan b. Huseyn es-Sulemî, Süfyan b. Said, Süfyan es-Sevrî ile Süfyan b. Uyeyne hatırladığımız diğer Süfyan'lardır. Yani, gerek Süfyan gerek Muaviye ve gerekse Yezid, kötü isimler olmayıp, tarihte birçok Müslümana bu isimler konmuştur. Muaviye b. Ebu Süfyan, "Muaviye" adındaki tek sahabî de değildir. İbn Cahime es-Seleimî (r.anhuma)'nin adı da Muaviye'dir. Hem kendisi, hem de babası Cahime sahabîdirler. Yine, Muaviye b. Hayda el-Kuşeyrî ve Muaviye b. Hudeyc de sahabîdirler. Fakat, - herhâlde malûm acı olaylardan sonra Emevî saltanatına karşı tavırlarından dolayı olsa gerek- Müslümanlar çocuklarına tarihin akışında "Süfyan, Muaviye, Yezid" gibi isimleri daha az verir olmuşlardır.¹¹⁰²

Emevîlerle Süfyanîler ya da Ümeyyeoğulları ile Süfyanoğulları arasındaki ilişki, âmm-hâss ilişkisidir.

Haşimoğulları ve Ümeyyeoğulları Kureyş kabilesindedir. Her iki sülâlenin soyları, Kusay'ın oğlu Abdümenaf'ta birleşmektedir. Haşim ve Abdüşems, Abdümenaf b. Kusay'ın oğullarıdır ve rivayete göre ikiz olarak dünyaya gelmişlerdir; onların bu durumları aralarında bir çekişme ve mücadelenin olacağı şeklinde yorumlanmıştır. Haşim, Peygamberimizin dedesinin babasıdır. Abdüşems'in oğlu Ümeyye ise -ki Emevî sülâlesi ondan gelmektedir- Muaviye'nin dedesinin babasıdır. Bu iki sülâle arasındaki ilk düşmanlık ve mücadele, Haşim ile Ümeyye arasında başlamıştır:

Haşim b. Abdümenaf, Kureyş'in büyüklerinden ve efendilerindendi. Ticaretle meşgul olan Haşim, kışları Yemen'e, yazları da Suriye'ye ticarî amaçlı seferlerde bulunuyordu. Aynı amaçla kardeşlerinden Abdüşems Habeşistan'a, Muttalib Yemen'e, Nevfel de Irak'a seferler düzenliyorlardı. Haşim, bu arada hacılara ziyafet verme (rifâde) ve su dağıtma (sikâye) görevlerini de yerine getiriyordu. Muhtemelen Abdüşems erken bir dönemde Mekke'de ölünce kumandanlık (kiyâde) görevini oğlu Ümeyye b. Abdüşems üstlendi. Ümeyye, akraba ve yakınları çok olan, aynı zamanda zengin bir kişiydi. Belki de bu durumuna güvenerek amcası Haşim b. Abdümenaf ile anlaşmazlığa düşmüş, onunla rekabete girmişti. Fakat o, bu mücadeleyi kaybetti ve Hicaz'ı terk ederek, on yıl boyunca Şam'da kaldı. Tarihte böylece Haşim ile Ümeyye arasındaki ilk düşmanlık ve mücadele başlamış oluyordu.

(...) Ümeyye'nin ölümünden sonra onun yerini oğlu Harb almıştır. Abdüşems oğullarının lideri olan Harb, özellikle ficar harplerinden ikisinde Kureyş'in komutanlığını yapmıştır. O, Haşim b. Abdulmuttalib'in yakın dostu ve nedimi idi. Ancak Abdulmuttalib, Yahudi bir kimseyi öldürmesinden dolayı Harb'den, maktûlün diyeti olan yüz deveyi alıp, onun amca oğluna vermesine kadar kendisiyle ilişkisini kesmiştir. Böyle bir olay

¹¹⁰¹ Bak. İbn Kayyim, *Zâdu'l-Meâd*, 2/339-349.

¹¹⁰² Ünal Kılıç, *Tartışmaların Odağındaki Halife Yezid b. Muaviye* adlı kitabında şöyle demektedir: "Yezid'in döneminde, Hz. Hüseyin'in Kerbelâ'da şehit edilmesi Yezid'in nefretle anılmasına sebep oldu. Hangi gerekçelerle ve şartlarla olursa olsun Peygamber'in sevgili torununun öldürülmesi, Yezid döneminde gerçekleştiği için o, tarih boyunca kötü bir yâd ile anıldı. Hatta, bu sebeple bazı kimseler onu tekfir ve tel'in ettiler. Öyle ki, Şianın da gayretiyle bu isim, kötülere ve kötülöklere nisbet olunur bir hâle geldi. Günümüzde bile hiç kimsenin çocuğuna bu adı vermemesi, söz konusu ismin iyi bir imajının olmadığına delilidir." (Ünal Kılıç, *Tartışmaların Odağındaki Halife Yezid b. Muaviye*, Kayıhan Yayınları, İstanbul 2001, 291.) Kılıç'ın, "günümüzde hiç kimsenin çocuğuna bu adı vermemesi" yolundaki iddiası aşırı ve gerçeğe aykırıdır. İnternette taradığımızda, bu ismin günümüzde de kullanıldığını müşahede ettik.

da muhtemelen Haşimoğulları ile Ümeyyeoğullarının arasının daha da açılmasına neden olmuştur.

Ümeyye b. Abdüşems ile Haşim b. Abdümenaf'tan bu yana karşılıklı olarak ilişkilerin pek iyi seviyede seyretmediği bir dönemde Abdulmuttalib'in torunu Hz. Muhammed'in (s.a.v.) Allah tarafından peygamber olarak seçilmesi, elbette Ümeyyeoğulları arasında menfi bir tesir uyandırmış ve kendilerine İslâm tebliğ edildiğinde onu kabul etmemişlerdir.¹¹⁰³

Hız. Ali-Muaviye çatışmasında Muaviye taraftarlarına "Süfyanîler" denilmiştir.¹¹⁰⁴ Nitekim, "Alevî" kelimesi de "Alici, Ali taraftarı" anlamına gelmektedir. Türkiye'deki "Alevîler" ise "Sünnîler'e "Yezit, Yezidî" demektedirler.¹¹⁰⁵ Muaviye taraftarlarına Süfyanîler denmesinin sebebi; Muaviye'nin babası Sahr b. Harb b. Ümeyye'nin künyesinin Ebu Süfyan olması ve/veya Şiîlerin "Beklenen Mehdî"lerine karşılık olarak Emevîlerin de bekledikleri Mehdî'nin adının "Süfyanî" olmasıdır. Nitekim İmam Gazâlî, Emevîlerden İmamiye kolunun bekledikleri imamlarının "Süfyanî" diye bilindiğini zikreder.¹¹⁰⁶ Mevdudî, buna şöyle işaret etmektedir:

Emevîler, Şiîlerin kendileri için bir Şiî Mehdî uydurduklarını görünce, buna karşılık "Süfyanî" fikrini ortaya attılar. Resulullah'a iftira ettiler, birçok mevzu hadis uydurdular. Gariptir ki, Şiîler yine uydurma bir hadis ile bu rivayeti reddettiler. Buna göre, Mehdî çıkınca Süfyanî'yi öldürecekti.

Abbasîler de meydanı terk etmediler. Şiânın bir Mehdî'si olduğunu, Emevîlerin de bir Süfyanî'si bulunduğunu görünce onlar da, nesebi Abbas'a ulaşan Halife Mansur'un oğlu Mehdî Abbas'ı teyit eden uydurma hadisler ortaya koymaya başladılar.¹¹⁰⁷

Bilindiği üzere, Mehdî (a.s.) ile ilgili hadisler -inkâr edenler hariç- bütün Müslümanların sahiplendiği hadislerdir. Oysa Şiîler bu hadislerle yetinmemiş, "Mehdî"yi sadece kendilerine mal etmek istemiş ve bunun için de mezheplerinin asıllarından olan "ric'at" fikriyle "Mehdî"yi birleştirmişlerdir. Böylece "Beklenen Mehdî" akidesine ulaşmışlar ve onunla ilgili birçok hadis uydurmuşlardır. İşte, onların bu yaptıklarına mukabil; Emevîler de Mehdî'nin kendilerinden olmasını istemişler ve bu kez onlar da "Süfyanî" ile ilgili hadisler uydurmuşlardır. Hadis darphaneleri harıl harıl çalışan Şiîler boş dururlar mı!... Bu kez onlar da, bu uyduruk "Süfyanî"ye karşı hadisler uydurmuşlardır. Said Nursî'nin İslâm Deccalı Süfyan'la ilgili olarak getirdiği

¹¹⁰³ İrfan Aycan, *Saltanata Giden Yolda Muaviye Bin Ebî Süfyan*, Fecr Yayınları, Ankara 1990, 30-32. Aycan, bunların kaynaklarını kitabında belirtmiştir.

¹¹⁰⁴ Bak. Miras, *Tecrid-i Sarîh*, 10/216.

¹¹⁰⁵ *Nur Risaleleri*'nde de ona tâbi olanlar "şehid"; ilişenler ise "yezid" olmakla tavsif edilmişlerdir:

EY RİSALE-İ NUR! (...) Sana ilişildiği zaman, anâsır hiddet ederek, bâzan yellere ve seller hâlinde ve bâzan şiddetli yangın ve zelzeleler suretinde tokatlar vurduğundan, sen koşup geldiğinde, mercuh ve mevtâları, "şehid ve yezid" diye iki sınıfa ayırıyorsun!.. (*Zülfikar Mecmuası*, 436, Zülfikar'ın Hâtimesi/Hasan Feyzi'nin Bir Mektubu.)

¹¹⁰⁶ Gazâlî, *Bâtîniğin İçyüzü*, 43.

¹¹⁰⁷ Mevdudî, *Beyânât*, 115-116. Nak. Abdülhamid, *İslâma Yönelen Yıkıcı Hareketler*, 55. Nitekim, Mehdî'nin Abbasîlerden olduğunu belirten bazı hadisler şöyledir: "el-Mehdî, amcam Abbas'ın evlâdındandır." Dârekutnî ve İbn Asâkir, Osman b. Affan'dan rivayet etmişlerdir. (*Râmûz*, 1/236.) (Hadisi, Suyutî de *Câmi'u's-Sagîr*'de nakletmiştir. Lâkin Elbanî, hadisin rivayelerinden Muhammed b. Velîd el-Kuraşî'nin hadis uyduran biri olduğunu ve onun bu hadisi rivayette tek kaldığını belirterek hadisin mevzu olduğunu söyler.) "Peygamberimiz üç kere 'Allahım! Abbas'a ve Abbas'ın evlâdına yardım et! diye dua etti. (Sonra dedi ki:) Ey amca! Şunu bil ki, el-Mehdî senin evlâdındandır. Muvaffak, razı ve kendisinden de razı olunmuş olarak." Heysem b. Kuleyb ve İbn Asâkir, Abdullâh b. Abbas'tan, o da babasından rivayet etmişlerdir. (*Râmûz*, 1/186.) Gümüşhanevî, senedin ricalinin sika olduğunu belirtir.

tüm rivayetler işte bu kabildendir.¹¹⁰⁸ Bilindiği gibi, hadis imalinin belki de en önemli nedeni; firkalara, mezheplere ve görüşlere hadislerden destek bulma gayretidir.¹¹⁰⁹

¹¹⁰⁸ Aslında, Nurcuların Süfyan hakkında bulabildikleri ve sarıldıkları sadece bir-iki hadis vardır. Onlardan birisi *Râmûz*'a da alınan şu hadistir: "Sizleri benden sonra vuku bulacak yedi fitneden sakındırırım: Medine'den çıkacak bir fitne; Mekke'den çıkacak bir fitne; Yemen'den çıkacak bir fitne; Şam'dan çıkacak bir fitne; doğudan çıkacak bir fitne; batıdan çıkacak bir fitne ve Şam'ın merkezinden çıkacak bir fitne -ki bu, Süfyanî fitnesidir-. (*Râmûz*, 1/18.) Hadisi, *Fiten*'de Ebu Nuaym, *Müstedrek*'te Hâkim, İbn Mesud'dan rivayet etmişlerdir.

Badıllı, *Risale-i Nur'un Kudsi Kaynakları*'nda, Hâkim'in *Müstedrek*'inden bu konudaki bir hadis aktarılmıştır. Badıllı, hadisi şöyle meallendirmiştir: "Âhırzamanda bir adam çıkacak, ona Süfyanî denilecektir. Bu şahıs, "Dimeşk Şam Kıtasının" derinliklerinde zuhur edecek, ona ittiba edenlerin ekserisi "Kelb" kabilesindedir. Bu Süfyanî öyle katl ve kıtal yapacak ki, hattâ kadınların karınlarını yaracak, içindeki çocukları dahi öldürecekler... Sonra benim Ehl-i Beytimden bir adam çıkacak. Onun bu çıkışı, Süfyanî Deccal'a haber olarak ulaşacak. Süfyanî, bu zâtın üstüne bir ordu gönderecek..." (Badıllı, age, 473.) Fakat, hadisin orijinali ile tercümesi arasında müthiş farklar vardır. Badıllı'nın da, üstadı gibi hadis tahrifinde mahir olduğu anlaşılmaktadır. Ebu Hureyre'den rivayet edilen bu hadiste: "Kendisine 'Süfyanî' denilen bir adam Dimeşk'in derinliklerinden çıkar, ona uyanlar genellikle 'Kelb' (kabilesin)dendir. O, kadınların karınlarını yarar, çocukları öldürür. (Sonra) ehlibeytimden bir adam çıkar da, Süfyanî'ye bu bildirilir. Süfyanî onun üzerine asker gönderir (...)" denilmektedir. Bu rivayetler, muhtemelen Hz. Ali ile Muaviye arasında geçen savaşlara veya diğer fitnelere işaret etmektedir ve bu rivayetin metninde ne "âhırzaman" ne de "Deccal" kelimeleri geçmektedir. Oysa, Badıllı, "âhırzaman"ı meale eklemiştir. Bunun sebebi, Said Nursî'ye göre İslâm Deccalı olan Süfyan'ın Mustafa Kemal olmasıdır. Böylece rivayetin bu işaretini, "âhırzaman" dedikleri yakın zamana çevirip hadise üstadını doğrulamaya çalışmıştır. Ayrıca, yine Said Nursî'nin birçok hadisi "İslâm Deccalı Süfyan" şeklinde meallendirdiğini bildiğinden, üstadının dediklerini delillendirip bu ibare hadislerde de geçiyormuş gibi göstermek için meale "Deccal"ı da eklemiştir. Bilindiği üzere, Muaviye Şam valisiydi ve orada ikamet ediyordu. Hadiste sözü edilen "Kelb kabilesi" ile Muaviye arasındaki bağ hakkında Aycan, İbnü'l-Fakih'ten şu nakli yapıyor: "Muaviye, Suriye'deki gücünü Hicaz'dan gelenler yerine Suriye'deki Kelb kabilesine dayandırmak istedi. Önce kendisi bu kabileden biriyle evlendi, sonra da Hz. Osman'ı evlendirdi. Böylece bu güçlü kabile ile akrabalık tesis etti." (Aycan, *Saltanat Giden Yolda Muaviye Bin Ebî Süfyan*, 101.) Kılıç da bazı kaynaklardan benzer aktarmalar yapar: "(...) Muaviye'nin bölge halkının desteğini kazanmak için yaptığı faaliyetlerden birisi de, Suriye'nin yerli halkı olan ve nüfusun büyük çoğunluğunu oluşturan Kelb kabilesi ile evlilik yoluyla akrabalık bağları kurmak oldu." (Kılıç, *Tartışmaların Odağındaki Halife Yezid b. Muaviye*, 35.) Yezid'in annesi Meysûn da bu kabiledendir. (Kılıç, age, 33.)

Bre kendini bilmez Badıllı, bari Dimeşk-Şam yerine de Samsun veya Ankara deseydin de tahrifin tam olaydı!...

Bizim burada üzerinde durduğumuz, "Süfyanî Deccal veya İslâm Deccalı Süfyan" şeklinde bir Deccal'ın olmadığı ve hele hele bu hadislerde (?) işaret edilen Süfyanî'nin Mustafa Kemal olamayacağıdır. Ancak, Badıllı "Süfyanî Deccal" hakkında varit olan (?) hadislerin me'hazlarını şöyle veriyor:

"Müstedrek-ül-Hâkim 4/520; Kenz-ül-Ummal 14/272; El-Feth-ül Kebir 1/51; El-Fetavi-I Hadîsiye – Heysemî sh: 27-34; El-Havi Lil-Fetavî – Suyutî 2/213-247 (bu sahifeler arasında Suyutî Hazretleri "El-Örf-ül Verdî Fi Ahbar-il Mehdi" Risalesinde, bu hususdaki hadislerin tamamına yakın kısımlarını dercetmiştir); En-Nihaye – İbn Kesir 1/24-32. Ayrıca bu mes'ele hakkında yazılmış birkaç eserin ismini veriyoruz: Ahbar-ül Mehdi – El-Hâfız Ebu Nuaym; Et-Tezkire – Kurtubî, El-İşâa – Berzencî ve Nur-ul Ebsar gibi eserlerin ve daha bu mevzuda yazılmış olup fakat elimize geçmeyen eserler... İşte bütün bu eserlerde, hülâsa olarak şu mâna ifade edilmiştir: Mehdi (R.A.) Süfyanî Deccal ile mücadele edecek ve o Süfyan'ı mağlub edecek... Daha sonra, büyük Deccal ile mücadele eden Hazret-i İsa'ya (A.S.) yardım için ona katılacak.. ve daha bu mânada genişçe şerhler yazılmıştır." (Badıllı, *Risale-i Nur'un Kudsi Kaynakları*, 472.)

Tabii ki, biz bu kaynakların çoğuna erişemedik. Fakat, bu kaynaklarda muhtemelen Deccal'dan, Mehdi'den, Hz. Ali ve Muaviye'den bahsedilmektedir. Yoksa "İslâm Deccalı Süfyan"dan değil. Ayrıca verilen bu kaynakların çoğu, rivayetleriyle hadisin sabit olacağı, hadisin alınabileceği kaynaklar olmaktan uzaktır. Eğer böyle kitaplar hadis için hem de "kudsî" kaynak kabul edilecekse, Süfyanîlerin reisi Muaviye ile ilgili biz de "mukaddes, kutsal" kaynaklardan hadisler verelim:

Ebu Hureyre'nin, Peygamber (s.a.v.)'den şöyle duyduğu rivayet edilir: "Cebrail bana geldi ve 'Ey Muhammed, Allah vahyini bana ve sana emanet etti, sen de Muaviye'ye emanet et!' dedi." (el-Belâzurî, *Ensâbu'l-Eşraf*, 4/127; ez-Zehbî, *Siyeru A'lâmi'n-Nubelâ*, 3/129.) Enes'ten; Cebrail (a.s.) altın bir kalemle indi ve şöyle dedi: "Ya Muhammed, Aliyyü'l A'lâ şöyle buyuruyor dedi: 'Ben kendi katımdan Muaviye'ye bir kalem hediye ettim. Ona bu kalemle Ayete'l Kursî'yi yazmasını, harekelemesini ve noktalamasını emret!'" (ez-Zehbî, *Siyeru A'lâmi'n-Nubelâ*, 3/129.) Hz. Ali'den; "Cebrail indi ve Muaviye'nin emin bir kimsede olduğu için kâtip tayin edildiğini söyledi." (ez-Zehbî, *Siyeru A'lâmi'n-Nubelâ*, 3/129-130; İbn Kesir, *el-Bidâye ve'n-Nihâye*, 8/123.) Ebu Hureyre, Hz. Peygamber (s.a.v.)'den naklediyor: "Allah katında eminler üç kişidir: Ben, Cebrail ve Muaviye." (ez-Zehbî, *Siyeru A'lâmi'n-Nubelâ*, 3/129-130.) Bir gün Muaviye insanlara hitap ederken şöyle söyler: "Bir gün Resulullah (s.a.v.)'ın abdest suyunu döküyordum, kafasını kaldırdı ve bana şöyle dedi: 'Benden sonra ümmetimin işlerini sen yükleneceksin, bu gerçekleştiğinde onların iyiliklerini taltif et, kötülüklerini affet!' dedi. Muaviye konuşmasına devam ederek: 'Ben, bu makamı elde edene kadar bu ümit içinde oldum.' (İbn Kesir, *el-Bidâye ve'n-Nihâye*, 8/126.) Hz. Aişe'den; Hz. Peygamber (s.a.v.), yaptığı bütün işleri ancak Allah'tan aldığı vahiyle yaptığını belirttiikten sonra Muaviye'ye: "Allah, sana hilâfet gömleğini giydirirse ne yaparsın?" der. Bunun üzerine (Resulullah'ın zevcesi ve Muaviye'nin kız kardeşi) Ümmü Habîbe, Resulullah'ın önüne gelerek yere oturur ve "Ya Resulallah, Allah ona hilâfet gömleğini giydirecek mi?" diye sorar. O da tasdik eder, fakat bir takım problemlerin

Deccal hakkındaki ön bilgiyi tamamlayalım:

Hz. Peygamber (s.a.v.), Mesih Deccal'dan başka deccallar olacağını da bildirmiştir:

"(...) Otuza yakın yalancı deccal türemedikçe kıyamet kopmayacaktır. Bu deccalların hepsi de 'Ben Allah'ın Resulüyüm!' iddiasında bulunacaktır."¹¹¹⁰

"Şüphesiz kıyametin kopmasından önce bir çok yalancılar var olacaktır."¹¹¹¹

"(...) Ümmetimde otuz yalancı belirecek ve her biri peygamber olduğunu iddia edecektir. Oysa ben, peygamberlerin sonuncusuyum; benden sonra peygamber yoktur."¹¹¹²

Görüldüğü gibi, bu hadislerde "deccal", "Mesih Deccal" anlamında değil, "yalancı" anlamında kullanılmıştır.

5.2.1. ÂHİRZAMANDA, ALLAH ALLAH DİYECEK KALMAZ.

Rivâyette var ki: "Âhirzamanda, Allah Allah diyecek kalmaz."

Lâ ya'lemu'l-gaybe illallâhu bunun bir te'vili şu olmak gerekir ki: "Allah!. Allah!. Allah!.. deyip zikreden tekyeler, zikirhâneler, medreseler kapanacak ve ezan ve kamet gibi şeâirde İsmullah yerine başka isim konulacak." demektir. Yoksa, umum insanlar küfr-ü mutlaka düşecekler demek değildir. Çünkü; Allah'ı inkâr etmek, kâinatı inkâr etmek kadar akıldan uzaktır. Umum değil, belki ekser insanlarda dahi vukuunu akıl kabul etmez. Kâfirler Allah'ı inkar etmiyorlar, yalnız sıfatında hata ediyorlar.

*Diğer bir te'vili şudur ki: Kıyamet kopmasının dehşetini görmemek için, mü'minlerin ruhları bir parça evvel kabzedilir. Kıyamet kâfirlerin başlarında patlar.*¹¹¹³

*Rivâyette vardır ki: "Bir zaman gelecek, Allah Allah diyen kalmayacak." Yâni, "Zikirhâneler kapanacak ve Türkçe ezan ve kamet okunacak." demektir.*¹¹¹⁴

de olacağını belirtir. Sonra da Ümmü Habîbe, Peygamber (s.a.v.)'den Muaviye için dua etmesini ister. (İbn Kesir, *el-Bidâye ve'n-Nihâye*, 8/123.) "Muaviye, hilminden ve Rabbimin kelâmı üzerine güvenilirliğinden dolayı nerede ise Nebî olarak gönderilecekti." (ez-Zehebî, *Siyeru A'lâmi'n-Nubelâ*, 3/128.) "Cebraîl, üzeri yazılı bir sahife getirdi ve üzerinde 'Lâ ilâhe illâllâhu, Muaviye sevgisi kullarım üzerine farzdır' yazılı idi." (ez-Zehebî, *Siyeru A'lâmi'n-Nubelâ*, 3/130-131.) Abdullah b. Ömer'in rivayet ettiğine göre; Cafer İbn Ebu Talib, Resulullah (s.a.v.)'a dört adet ayva getirir. Resulullah da onlardan üç tanesini Muaviye'ye vererek "Cennette beni bunlarla karşıla!" der. (el-Belâzûrî, *Ensâbu'l-Eşrâf*, 4/127; ez-Zehebî, *Siyeru A'lâmi'n-Nubelâ*, 3/130.) Abdullah b. Ömer şöyle der: "Resulullah (s.a.v.)'in yanında otuyordum. Resulullah, şimdi şu yoldan cennet ehli olan birisi çıkıp gelecek, dedi. Arkasından Muaviye çıktı geldi. O mu? dedim. O da: Evet, dedi." (el-Belâzûrî, *Ensâbu'l-Eşrâf*, 4/126.) ... Nak. Aycan, *Saltanata Giden Yolda Muaviye Bin Ebî Süfyan*, 50-57.

¹¹⁰⁹ Bak. Kandemir, *Mevzû Hadîsler*, 31-48.

¹¹¹⁰ *Buhârî*, Fiten, 26/65; *Müslim*, Fiten, 18/84.

¹¹¹¹ *Müslim*, Fiten, 18/83.

¹¹¹² *Tirmizî*, Fiten, 36/2316.

¹¹¹³ *Şuâlar*, 450; *Siracü'n-Nûr*, 237, Beşinci Şuâ/Beşinci Şuânın İkinci Makamı ve Mes'eleleri/Dördüncü Mes'ele.

¹¹¹⁴ *Şuâlar*, 447; *Siracü'n-Nûr*, 233, Beşinci Şuâ/Üçüncü Nokta.

Hadisin aslı şöyledir:

"Yeryüzünde 'Allah, Allah' denildiği müddetçe kıyamet kopmaz."¹¹¹⁵

Hadis, bir diğer rivayette de şu şekildedir:

"'Allah, Allah' diyen hiç kimse üzerine kıyamet kopmaz."¹¹¹⁶

Her ne kadar İmam Nevevî, bu hadisin bulunduğu babı "Ahirzamanda İmanın Gitmesi Babı" olarak isimlendirmişse de, hadiste "ahirzamanda" tabiri geçmemektedir.

Said Nursî'nin "diğer bir te'vili" dediği tevil isabetlidir. Zaten, yukarıda zikredilen *Müslim*'in hadisinden de, böyle olduğu anlaşılmaktadır. Nitekim, âlimler de hadisi böyle açıklamışlardır.¹¹¹⁷

Hadisi bu şekilde anlamamızı gerektiren başka hadisler de vardır:

(..) Onlar bu hâl üzere buldukları sırada Allah hoş bir rüzgâr gönderip estirir. İşte bu rüzgâr, onları koltuk altlarından yakalar da her bir müminin ve her bir Müslümanın ruhunu kabzeder. İnsanların şerli olanları da yeryüzünde kalırlar. O şerli insanlar, meydanda alenî olarak eşeklerin cima ettikleri gibi kadın-erkek cima ederler. İşte kıyamet onların üzerine kopar."¹¹¹⁸

"Kıyamet ancak insanların şerlileri üzerine kopacaktır."¹¹¹⁹

Hadislerin, "tekyeler, zikirhâneler, medreseler kapanacak, ezan ve kamet Türkçe okunacak" şeklinde tevil edilmesi mümkün değildir.

Said Nursî, bu hadis hakkında başka bir yerde de şunları söylemektedir:

Dördüncü Suâlinizin Meâli: Âhirzamanda Hazret-i İsâ Aleyhisselâm Deccalı öldürdükten sonra, insanlar ekseriyetle dîn-i hakka gererler. Halbuki rivayetlerde gelmiştir ki: "Yeryüzünde Allah Allah diyenler buldukça kıyamet kopmaz." Böyle umumiyetle îmana geldikten sonra nasıl umumiyetle küfre giderler?

Elcevap: Hadîs-i Sahihde rivâyet edilen: "Hazret-i İsâ Aleyhisselâmın geleceğini ve Şeriat-ı İslâmiye ile amel edeceğini, Deccalı öldüreceğini" îmanı zaif olanlar istib'ad ediyorlar. Onlar hakikatı îzah edilse, hiç istib'ad yeri kalmaz."

O hadîsin ve Süfyan ve Mehdî hakkındaki hadîslerin ifade ettikleri mâna budur ki: Âhirzamanda dinsizliğin iki cereyanı kuvvet bulacak:

¹¹¹⁵ *Müslim*, İmân, 66/234; *Tirmizî*, Fiten, 30/2303.

¹¹¹⁶ *Müslim*, aynı yer.

¹¹¹⁷ Bak. Davudoğlu, *Sahîh-i Müslim Tercüme ve Şerhi*, 2/26.

¹¹¹⁸ *Müslim*, Fiten, 20/110; *Tirmizî*, Fiten, 48/2341; *İbn Mâce*, Fiten, 33/4075.

¹¹¹⁹ *Müslim*, Fiten, 27/131.

Birisi: Nifak perdesi altında Risalet-i Ahmediyeyi (A.S.M.) inkâr edecek Süfyan namında müdhiş bir şahıs, ehl-i nifakın başına geçecek, Şeriat-ı İslâmiyenin tahribine çalışacaktır. Ona karşı Âl-i Beyt-i Nebevinin silsile-i nuranîsine bağlanan, ehl-i velâyet ve ehl-i kemâlin başına geçecek Âl-i Beytten Muhammed Mehdi isminde bir zât-ı nuranî, o Süfyanın şahs-ı mânevîsi olan cereyan-ı münafıkaneyi öldürüp dağıtacaktır. (...)¹¹²⁰

Mehdi'den bahseden hadislerin hiçbirinde, onun "ehl-i nifakın başına geçmiş Süfyan namında bir şahıs"la mücadele edeceğine dair bir şey yoktur. Süfyan ile ilgili *Nur Risaleleri*'nde yer alan diğer rivayetler gibi, bu rivayet de uydurmadır.

5.2.2. FİTNE-İ AHİRZAMAN O KADAR DEHŞETLİDİR Kİ (...)

Rivayette var ki: "Fitne-i Ahirzaman o kadar dehşetlidir ki, kimse nefsine hâkim olmaz." Bunun için, binüçyüz sene zarfında emr-i Peygamberiyle ümmet o fitneden istiaze etmiş, azâb-ı kabirden sonra, من فتنة الدجال ومن فتنة آخر الزمان vird-i ümmet olmuş.¹¹²¹

"Fitne-i Ahirzaman o kadar dehşetlidir ki, kimse nefsine hâkim olmaz" rivayeti nerede, hangi kitapta var? "Rivayette var" demekle iş bitmiyor.

Nakilde kabir azabından ve Deccal'ın fitnesinden bahsedildiğine göre bunun da aslı, şu hadis olmalıdır:

« اللهم إني أعوذ بك من عذاب القبر ومن عذاب النار ومن فتنة المحيا والممات ومن فتنة المسيح الدجال. »

"Allah'ım! Kabir azabından, ateş azabından, hayatın ve ölümün fitnesinden ve Mesih Deccal fitnesinden sana sığınırım."¹¹²²

Hadis *Müslim*'de şöyledir:

« اللهم إني أعوذ بك من عذاب جهنم. ومن عذاب القبر. ومن فتنة المحيا والممات. ومن شر فتنة المسيح الدجال. »

"Allah'ım! Cehennem azabından, kabir azabından, hayat ve ölüm fitnesinden ve Mesih Deccal fitnesinin şerrinden sana sığınırım."¹¹²³

¹¹²⁰ *Mektubat*, 53, Onbeşinci Mektub/İkinci Makam.

¹¹²¹ *Şuâlar*, 451; *Siracü'n-Nûr*, 238, Beşinci Şuâ/Beşinci Şuânın İkinci Makamı ve Mes'eleleri/Altıncı Mes'ele.

¹¹²² *Buhârî*, Cenâiz, 87/131.

¹¹²³ *Müslim*, Mesâcid, 25/128.

Bu hadislerde, Hz, Peygamber (s.a.v.)'in Mesih Deccal'ın fitnesinden sonra, ahir zamanın fitnesinden de sığındığı yer almamaktadır. Bu, hadise idraç edilmiştir.

Hadisin değişik varyantları vardır, biz örnek olması için buraya ikisini aldık.¹¹²⁴

5.2.3. DECCALIN BİRİNCİ GÜNÜ BİR SENEDİR (...)

Rivayetlerde var ki: "Deccalin birinci günü bir senedir, ikinci günü bir ay, üçüncü günü bir hafta, dördüncü günü bir gündür." Lâ ya'lemu'l-gaybe illallâhu Bunun iki te'vili vardır:

Birisi: Büyük Deccal'ın kutb-u şimâlî dâiresinde ve şimal tarafında zuhur edeceğine kinâye ve işârettir. Çünkü kutb-u şimâlînin mevkiinde bütün sene, bir gece bir gündüzdür. Bir gün şimendifer ile bu tarafa gelse, yaz mevsiminde bir ay mütemadiyen güneş gurub etmez. Daha bir gün otomobil ile gelse, bir haftada daima güneş görünür. Ben Rusya'daki esaretimde bu mevkiye yakın bulunuyordum. Demek büyük Deccal, şimalden bu tarafa tecâvüz edeceğine mu'cizane bir ihbardır.

İkinci te'vili ise: Hem büyük Deccal'ın, hem İslâm Deccal'ının üç devre-i istibdatları mânasında üç eyyam var: "Bir günü; Bir devre-i hükümetinde öyle büyük icraat yapar ki, üçyüz sene yapılmaz. İkinci günü, yâni ikinci devresi, bir senede otuz senede yapılmayan işleri yaptırır. Üçüncü günü ve devresi bir senede yaptığı tebdiller on senede yapılmaz. Dördüncü günü ve devresi âdileşir, bir şey yapmaz, yalnız vaziyeti muhafazaya çalışır," diye, gayet yüksek bir belâğatla ümmetine haber vermiş.¹¹²⁵

Alâmet-i Kıyametten olan Deccal hakkında Hadîs-i Şerîfde "Birinci günü bir sene, ikinci günü bir ay, üçüncü günü bir hafta, dördüncü günü eyyam-ı sâire gibidir. Çıktığı zaman dünya işitir. Kırk günde dünyayı gezer." rivayet ediliyor. İnsafsız insanlar bu rivayete muhal demişler. Hâşâ, şu rivayetin inkâr ve iptaline gitmişler. Halbuki, ve'l-ilmî indallâhi hakikatı şu olmak gerektir ki: Alem-i küfrün en kesafetlisi olan şimalde tabiiyyûnun fikr-i küfrîsinden süzülen bir cereyan-ı azîmin başına geçecek ve Ulûhiyeti inkâr edecek bir şahsın şimal tarafından çıkmasına işaret ve şu işaret içinde bir remz-i hikmet vardır ki, kutb-u şimaliye yakın dairede bütün sene, bir gece bir gündüzdür. Altı ayı gece, altı ayı gündüzdür. "Deccalın bir günü bir senedir." O daire yakınında zuhuruna işarettir. "İkinci günü bir aydır." demekten murad, şimalden bu tarafa geldikçe bazan olur yazın bir ayında güneş gurub etmez. Şu dahi, Deccal şimalden çıkıp âlem-i medeniyet tarafına tecavüzüne işarettir. Günü Deccala isnad etmekle şu işarete işaret eder. Daha bu tarafa geldikçe bir haftada güneş gurub etmiyor. Daha gele gele tulû' ve gurub ortasında üç saat devam ediyor. Ben Rusya'da esarete iken böyle bir yerde bulundum. Bize yakın, bir hafta güneş gurub etmiyen bir yer vardı. Seyir için oraya gidiyorlardı. (...)¹¹²⁶

¹¹²⁴ Örneğin bak. *Buhârî*, Cihâd, 25; *Müslim*, Mesâcid, 25; *Ebû Dâvud*, Salât, 148-149.

¹¹²⁵ *Şuâlar*, 452; *Siracü'n-Nûr*, 239-240, Beşinci Şuâ/Beşinci Şuânın İkinci Makamı ve Mes'eleleri/Onikinci Mes'ele.

¹¹²⁶ *Sözler*, 319, Yirmidördüncü Söz/Üçüncü Dal/Sekizinci Asıl.

Rivayetlerde, her iki Deccalın hârikulâde icraatlarından ve pek fevkalâde iktidarlarından ve heybetlerinden bahsedilmiş. Hattâ bedbaht bir kısım insanlar, onlara bir nevi Ulûhiyet isnad eder diye haber verilmiş. Bunun sebebi nedir?

Elcevap: el-İlmu indallâhi icraatları büyük ve harikulâde olması ise: Ekser tahribat ve hevesâta sevkîyat olduğundan, kolayca hârikulâde öyle işler yaparlar ki, bir rivâyette, "bir günleri bir senedir." Yâni; bir senede yaptıkları işleri üçyüz senede yapılmaz denilmiş. Ve iktidarları pek fevkalâde görülmesi ise, dört cihet ve sebebi var.

Birincisi: İstidrac eseri olarak, müstebidâne olan koca hükümetlerinde, cesur orduların ve faal milletin kuvvetiyle vukua gelen terakkiyat ve iyilikler haksız olarak onlara isnad edilmesiyle binler adam kadar bir iktidar onların şahıslarında tevehhüm edilmeğe sebep olur. Halbuki, hakikaten ve kaideten, bir cemaatin hareketiyle vücuda gelen müsbet mehâsin ve şeref ve ganîmet o cemaate taksim edilir ve efrâdına verilir. Ve seyyiat ve tahribat ve zâyiat ise, reisinin tedbirsizliğine ve kusurlarına verilir. Meselâ: Bir tabur bir kal'ayı fethetse, ganîmet ve şeref süngülerine aittir. Ve menfî tedbirler ile zâyiatlar olsa, kumandanlarına aittir.

İşte hak ve hakikatın bu düstur-u esâsiyesine bütün bütün muhalif olarak müsbet terakkiyat ve hasenat o müdhiş başlara ve menfî icraat ve seyyiat bîçâre milletlerine verilmesiyle; nefret-i âmmeye lâîk olan o şahıslar, -istidrac cihetiyle- ehl-i gaflet tarafından bir muhabbet-i umûmiyeye mazhar olurlar.

İkinci cihet ve sebep: Her iki Deccal, âzamî bir istibdat ve âzamî bir zulüm ve âzamî bir şiddet ve dehşet ile hareket ettiklerinden, âzamî bir iktidar görünür. Evet, öyle acib bir istibdat ki: -kanunlar perdesinde- herkesin vicdanına ve mukaddesâtına, hattâ elbisesine müdâhele ederler. Zannederim asr-ı âhîrde İslâm ve Türk hürriyetperverleri, bir hiss-i kablelvuku ile bu dehşetli istibdadı hissederek oklar atıp hücum etmişler. Fakat çok aldanıp yanlış bir hedef ve hatâ bir cephede hücum göstermişler. Hem öyle bir zulüm ve cebir bir adamın yüzünden yüz köyü harab ve yüzer mâsımları tecziye ve tehcir ile perişan eder. (...)¹¹²⁷

Aslında bu, Nevvas b. Seman (r.a.)'dan rivayet edilmiş uzunca bir hadistir ki, konumuzla ilgili kısmı şöyledir:

Hiz. Peygamber (s.a.v.) buyurdu ki:

"(...) Eğer ben sizin aranızda iken (Deccal) çıkarsa, sizin önünüzde onu ben yenerim. Şayet ben aranızda yokken çıkarsa, o zaman herkes bizzat kendi nefsinin savunarak onu yenmeye çalışır. Allah da her Müslüman hakkında benim halifemdir. O, sevilmecek cinsten gayet kıvrıkcık saçlı bir gençtir. Gözü fırlamıştır. Ben, onu Abdüluzza b. Katan'a benzetir gibiyim. Sizden biri ona erişirse, ona karşı Kehf suresinin baş taraflarını okusun. O, Şam ile Irak arasında bir yerden çıkacak ve

¹¹²⁷ Şuâlar, 457-458; Siracü'n-Nûr, 245-246, Beşinci Şuâ/Sâbık yirmi adet mes'elelere bir tetimme olarak üç küçük mes'eledir.

sağda-solda fesat, bozgunculuk çıkaracaktır. Ey Allah'ın kulları, sebat edin!" Biz (sahabe):

-Ey Allah'ın Elçisi! Onun yeryüzünde kalması ne kadar sürer? diye sorduk. Resulullah:

-Kırk gün. Bir gün, bir sene gibidir. Bir gün, bir ay gibidir. Bir gün de, bir cuma (bir hafta) gibidir. Onun geri kalan günleri ise, sizin günleriniz gibidir, buyurdu. Biz:

-Ey Allah'ın Elçisi! Peki, bir yıl gibi olan o günde, bize bir günün namazı kâfi gelir mi? dedik. Resulullah:

-Hayır (kâfi gelmez), her gün için normal bir gün miktarını hesaplayınız! buyurdu. (...)¹¹²⁸

Bu hadisten, "Deccal'in kuzey kutbu dairesinde ve kuzey tarafında zuhur edeceği"nin çıkarılması yanlıştır. Hadiste buna dair en küçük bir işaret bile yoktur; çünkü hadis, Said Nursî'nin rivayet ettiği kadar olmayıp, öncesi ve ardı da vardır.

¹¹²⁸ *Müslim*, Fiten, 20/110; *Ebû Dâvud*, Melâhim, 14/4321; *Tirmizî*, Fiten, 48/2341; *İbn Mâce*, Fiten, 33/4075. Mehmet Erdoğan'ın konumuzla ilgili şu açıklamalarını nakletmek faydalı olacaktır: Biz biliyoruz ki, "vakitler" asıl maksat olan "namaz" için birer vesile hükümdürler. Vakitlerin oluşmadığı yerlerde vesile oluşmuyor diye maksat olan namazı da düşürmek yanlış bir tutumdur. Zira, güneşin belli hareketlerine bağlı vakit vesilesi yerine, asıl maksada ulaştırabilecek "takdir" gibi bir başka vesilenin ihdası mümkündür. Abdestte kol ve ayakları kesik olan kimseden nasıl yıkama farzı düşünürse, vakit oluşmayan yerde de, o vaktin namazı düşer (İbrahim Halebî, *Muhtasarı Gunyeti'l-Mütemellî*, 115; Damâd, *Mecmau'l-Enhur*, 47) şeklinde bir kıyasa gitmek, maksat ile vesileyi eşdeğerde tutmak gafletinden olmalıdır. Kemal İbnu'l-Hümâm (861/1457), birçoklarının tercih ettiği bu anlayışı tenkit etmiş ve şöyle demiştir: "Rivayet edildiği gibi, yatsı vakti oluşmayan, şafak henüz kaybolmadan fecir doğan yerlerdeki insanların durumu ne olacaktır? el-Bakkalî (576/1180), "Sebebi bulunmadığı için bunlara yatsı namazının farz olmayacağına dair fetva vermiş, *Kenz* sahibi Ebu'l-Berekât Abdullah Hafızuddîn en-Neseffî (710/1310) tarafından da bu görüş tercih edilmiştir. Nitekim, abdestte dirsekleri ile birlikte kesik olan kimseden kolları yıkama farzı düşmektedir. el-Halvanî (448/1056) bu görüşü yadırgamış, sonra da muvafakat etmiştir. Burhannedîn el-Kebîr (615/1219) ise bu durumda namazın farz olacağına dair fetva vermiştir. Hem de sahih olan eda niyetiyle -kaza değil- kılacağına söylemiştir. Düşünen bir kimse, farzın mahallinin olmaması ile, haddi zatında sabit olan gizli vücuda alâmet kılınan ca'li (yapay) sebep arasında fark bulunduğu şüphe etmez. Ve yine düşünen kimse, bir şeyin belirleyicilerinin (muarrifât) teaddüdünün caiz olacağını da bilir. Vaktin bulunmaması belirleyicinin bulunmaması demektir. Bir şeye delâlet eden şeyin bulunmaması o şeyin de bulunmamasını gerektirmez. Zira, onun varlığına başka bir delil bulunabilir. Nitekim bulunmuştur da. İsrâ gecesi ile ilgili bütün haberler, önce elli vakitle emrolunan Müslümanlara sonunda, Allah tarafından beş vakit namazın farz kılındığı konusunda birbirlerine mutabakat arz eder. Bu farziyet sonra genel bir teşrî şeklinde, bölgeden bölgeye herhangi bir ayırım yapılmaksızın beş vakit şeklinde yerleşmiştir." (İbnu'l-Hümâm, *Fethu'l-Kadîr*, 1/156) İbnu'l-Hümâm, sonra görüşünü Deccal hadisi ile desteklemiştir. Bu hadise göre, Hz. Peygamber (s.a.v.) Deccal'in çıkmasında yeryüzünde kırk gün kalacağını, ilk gününün bir sene, ikinci gününün bir ay, üçüncü gününün bir hafta süreceğini, diğer günlerin ise normal günler gibi olacağını söylemiştir. Bunun üzerine ashaptan birisi: 'Bir sene kadar uzun olacak günde sadece beş vakit namaz kılmak yeterli midir?' diye sormuş, Hz. Peygamber de cevabında: 'Hayır, (vakit) takdirinde bulununuz.' buyurmuştur. Böylece Hz. Peygamber (s.a.v.)'in henüz gölge boyu bir veya iki misline ulaşmadan ikinci namazının farziyetini (diğer namazlar da buna kıyas edilecektir) ortaya koyduğuna işaret eden İbnu'l-Hümâm devamla şöyle der: Bundan da anlıyoruz ki, haddi zatında farz, genel olarak herkese eşittir. Şu kadar var ki, vakitlerin oluştuğu yerlerde bu beş namaz vakitlere dağıtılır. Oluşmadığı yerlerde ise farziyet düşmez. (Aynı yer) Bu izahında İbnu'l-Hümâm'ın asıl maksatla, maksada ulaştıracak vesileleri aynı kefeye koymadığını görüyoruz. (Mehmet Erdoğan, *İslâm Hukukunda Ahkâmın Değişmesi*, MÜFV Yayınları, İstanbul 1990, 110-112.) Nevevî'nin beyanına göre, Kadî İyaz ve diğerleri şöyle dediler: "(...) Onun (o gün) için miktar takdir ediniz" kavlinin manası şudur: Fecrin tulûduna sonra her günkü mutat fecr ile öğle arasında bulunan zaman miktarı geçtiğinde öğle namazını kılın. Sonra onun ardından öğle ile ikinci arasında bulunan vakit miktarı geçince ikindiye kılın. Bunun ardından, ikinci ile akşam arasında bulunacak müddet miktarı zaman geçince akşamı kılın. Yatsı ve sabah namazları da böyledir. Sonra öğle, sonra ikindi, sonra akşam... İşte o uzun gün bitinceye kadar bu şekilde normal günlerdeki namaz vakitleri kadar vakitler takdir edilecektir de, o gün içinde sünnet ve farz namazların hepsi kendi vakitleri dâhilinde yerine getirilmiş bulunacaktır. Bir ay uzunluğu olan ikinci güne ve bir hafta uzunluğu olan üçüncü güne gelince; onlar da birinci gün gibi zikredilen tarz üzere, yine birinci günün kıyası yapılacaktır. Allah, en iyi bilendir. (Nak. Sofuoğlu, *Sahîh-i Müslim ve Tercemesi*, 8/479; Hatipoğlu, *Sünen-i İbn-i Mâce Tercemesi ve Şerhi*, 10/325-326.)

Nitekim, naklettiğimiz kısımda, Deccal'ın kuzey kutbundan değil, bilâkis Şam ile Irak arasında bir yerden çıkacağı belirtilmektedir.

Sonra hadis, sadece Deccal'dan haber vermekte, "İslâm Deccalı" diye bir Deccal'dan daha bahsetmemektedir. Said Nursî'nin, hadisi sanki iki Deccal'dan haber veriyormuş gibi nakletmesi ve bunun üzerine kurduğu tüm kurgusu hayalîdir, batıldır.

Hz. Peygamber'in sözünü başka türlü yorumlamaya olanak yoktur. Deccal hakkındaki bu hadisin tamamı bilinmez ve ondan başka birisi hakkında daha olduğu zan ve telâkki edilirse, işte böyle yanlış yorumlar ortaya çıkar.

Hele Deccal'ın bir aylık gününü "bu tarafa şimendifer ile gelmesi"; bir haftalık gününü de "otomobil ile gelmesi" şeklinde yorumlamak, akıllara seza bir tevildir... Bizim günlerimiz gibi olan dördüncü gününde de herhâlde "bisikletle" gezse gerek!

Said Nursî bu hadisi, *Sözler*'de "Deccal çıktığı zaman dünya işitir. Kırk günde dünyayı gezer." ziyadesiyle rivayet etmiştir ki, hadisin aslında bu ziyade yoktur. Uydurma olduğu belli olan bu kısmı da şöyle yorumlamıştır:

*"Deccalın çıktığı vakit; umum dünya işitecek" kaydı, telgraf ve radyo halletmiştir. Kırk günde gezmesini de, merkebi olan şimendifer ve tayyare halletmiştir. Eskiden bu iki kaydı muhal gören mühlidler, şimdi âdi görüyorlar!..*¹¹²⁹

Diğer risalelerinde ise daha değişik şekilde nakledip yorumlamıştır:

Rivâyette var ki: "Deccal çıktığı gün bütün dünya işitir ve kırk günde dünyayı gezer ve hârikulâde bir eşeği vardır."

*Allahu a'lem, bu rivâyetler tamamen sahih olmak şartıyla te'villeri şudur: Bu rivâyetler mu'cizane haber verir ki, "Deccal zamanında vâsıta-i muhabere ve seyahat o derece terakki edecek ki, bir hâdise bir günde umum dünyaya işitilecek. Radyo ile bağırır, şark-garp işitir ve umum ceridelerinde okunacak. Ve bir adam kırk günde dünyayı devredecek ve yedi kıt'asını ve yetmiş hükümetini görecek ve gezecek." diye, zuhurundan on asır evvel telgraf, telefon, radyo, şimendifer, tayyareden mu'cizane haber verir. Hem Deccal, deccallık haysiyetiyle değil, belki gayet müstebid bir kral sıfatıyla işitilir. Ve gezmesi de heryeri istilâ etmek için değil, belki fitneyi uyandırmak ve insanları baştan çıkarmak içindir. Ve bindiği merkebi ve himarı ise; ya şemindiferdir ki bir kulağı ve bir başı cehennem gibi ateş ocağı, diğer kulağı yalancı cennet gibi güzelce tezyin ve tefriş edilmiş. Düşmanlarını ateşli başına, dostlarını ziyafetli başına gönderir. Veyâhut onun eşeği, merkebi; dehşetli bir otomobildir veya tayyaredir veyâhut... (sükût lâzım!)*¹¹³⁰

Sahabîlerin Hz. Peygamber (s.a.v.)'e Deccal'ın yeryüzünde ne kadar kalacağını sorduklarında, Hz. Peygamber'in cevaben "Kırk gün" buyurmasını, Said

¹¹²⁹ *Sözler*, 319, Yirmidördüncü Söz/Üçüncü Dal/Sekizinci Asıl.

¹¹³⁰ *Şuâlar*, 454; *Siracü'n-Nûr*, 242, Beşinci Şuâ/Beşinci Şuâ'nın İkinci Makamı ve Mes'eleleri/Onyedinci Mes'ele.

Nursî muhtemelen "Kırk günde dünyayı gezer" şeklinde biliyordu. Fakat, "Deccal'ın çıktığı gün bütün dünya işitir ve hârikulâde eşeği vardır" kısmını nereden bulduğunu bilemiyoruz. Böyle bir rivayet yoktur. Yaptığı yorumu ise ileride ele alacağız.

Bunlardan daha acayip olanı, Süfyan hakkındaki rivayettir:

*Sonra birisi sordu ki: "O (Süfyan) öldüğü zaman İstanbul'da dikilitaşta şeytan dünyaya bağırarak ki; filân öldü." O vakit ben dedim: Telgrafla haber verilecek, fakat bir zaman sonra, radyo çıkmış işittim. Eski cevabım tam değilmiş bildim. On sene sonra Dârü'l-Hikmet'te iken işittim: Şeytan gibi radyo ile dünyaya işittirecek.*¹¹³¹

*Nur Risaleleri'*ndeki Süfyan hakkındaki diğer rivayetler gibi, bunun da uydurma olduğu apaçıktır. Yorumları ise evlere şenliktir...

Said Nursî, hadisin "telgraf, telefon, radyo, şimendifer, tayyareden mu'cizane haber verdiğini" iddia etmektedir. Ayet ve hadisler bu tarz yaklaşım, aslında geniş bir şekilde ele alınması gereken bir hastalıktır. Burada şu kadarını belirtelim ki, bu teknolojik gelişmelerin icadında maalesef hiçbir katkıları bulunmayan Müslümanların bir kısmı, aciz içerisinde kendilerine bu teselli yolunu bulmuşlardır. Müslüman olmayanlarca gerçekleştirilen hemen her buluşu Kur'an'ın veya hadislerin haber verdiğini iddia ederler. Adamlar telgrafı, telefonu, radyoyu bulurlar; e, zaten Kur'an bunlardan haber vermiştir. Aya çıkarlar; o da bir şey mi, Kur'an asırlar öncesinden onu bildirmiştir. Bre mübarekler, madem Kur'an ve hadisler bunlardan haber vermiştir, niçin hep bu icatlar gerçekleştirildikten sonra bunlardan haberdar olursunuz? Bu gelişmelerin bir tanesini de ayet ve hadislerde görüp, siz bulup yaparsınız ya... Bu tarz bir yaklaşım, züğürt tesellisinden başka bir şey değildir!

5.2.4. DECCALIN BİR YALANCI CENNETİ VAR (...)

Sual: Rivayetlerde gelmiş ki: "Deccalın bir yalancı Cenneti var; kendine tâbi' olanları ona atar. Hem yalancı bir Cehennemi var; tâbi olmıyanları ona atar. Hattâ o kendi merkebinin de bir kulağını Cennet gibi, bir kulağını da Cehennem gibi yapmış... Azamet-i bedeniyesi bu kadardır, şu kadardır..." diye târifat var?

Elcevap: Deccalın şahs-ı sûrîsi insan gibidir. Mağrur, fir'avunlaşmış, Allah'ı unutmuş olduğundan; sûrî, cebbârâne olan hâkimiyetine, ulûhiyet namını vermiş bir şeytan-ı ahmaktır ve bir insan-ı dесаstır. Fakat şahs-ı mânevîsi olan dinsizlik cereyan-ı azîmi, pek cesimdir. Rivayetlerde Deccala ait tavsifat-ı müdhişe ona işaret eder. Bir vakit Japonya'nın başkumandanının resmi, bir ayağı Bahr-i Muhitte, diğer ayağı on günlük mesafedeki Port Artür Kal'asında tasvir edilmiş. O küçük Japon Kumandanının bu sûrette tasviriyle, ordusunun şahs-ı mânevîsi gösterilmiş.

Ama Deccalın yalancı Cenneti ise, medeniyetin câzibedar levhiyatı ve fantaziyeleridir. Merkebi ise, şimendifer gibi bir vasıta ki bir başında ateş ocağı bulunur, kendine tâbi' olmıyanları bâzan ateşe atar. O merkebin bir kulağı, yâni diğer başı Cennet gibi tefriş edilmiş, tâbi' olanları oraya oturtur. Zaten sefih ve gaddar

¹¹³¹ *Müdâfaalar*, 226, Afyon Müdâfaası/Afyon Müdde-i Umumisi ve Mahkeme Reisi ve A'zalarına.

*medeniyetin mühim bir merkebi olan şimendifer, Ehl-i sefâhet ve dünya için yalancı bir Cennet getirir. Bîcâre ehl-i diyânet ve ehl-i İslâm için medeniyet elinde Cehennem zebânîsi gibi tehlike getirir, esaret ve sefalet altına atar.*¹¹³²

(...) *Ve bindiği merkebi ve himarı ise; ya şimendifer ki bir kulağı ve bir başı cehennem gibi ateş ocağı, diğer kulağı yalancı cennet gibi güzelce tezyin ve tefriş edilmiş. Düşmanlarını ateşli başına, dostlarını ziyafetli başına gönderir. Veyâhut onun eşeği, merkebi; dehşetli bir otomobildir veya tayıredir veyâhut... (sükût lâzım!)*¹¹³³

Rivâyette var ki: "Ahirzamanın müstebid hâkimleri, hususan Deccal'ın yalancı cennet ve cehennemi bulunur."

*El-İlmu indallâhi bunun bir te'vili şudur ki: Hükûmet dairesinde karşı karşıya kurulan ve birbirine bakan vaziyette bulunan hapishâne ile lise mektebi, "Biri hûri ve gılmanın çirkin bir taklidi, diğeri azap ve zindan sûretine girecek." diye bir işarettir.*¹¹³⁴

Bu konuda bazı hadisler vardır ki, bazıları şöyledir:

"Deccal'ın sol gözü sakat, saçı çoktur. Beraberinde bir cennet ve bir cehennem vardır. Onun cehennemi bir cennet, cenneti de bir cehennemdir."¹¹³⁵

"Deccal'ın beraberinde bir su ve bir ateş bulunacaktır. Fakat, onun ateşi soğuk bir sudur, suyu ise yakıcı bir ateştir."¹¹³⁶

Huzeyfe ile Ebu Mesud (r.a.) bir araya geldiler. Huzeyfe (r.a.) şu hadisi nakletti:

"Muhakkak ki ben, Deccal'ın beraberinde olan şeyi ondan daha iyi bilmekteyim. Muhakkak onun yanında bir su nehri ve bir de ateş nehri bulunacaktır. Fakat, sizin ateş olarak gördüğünüz şey bir sudur. Bir su olarak gördüğünüz şeyse bir ateştir. Binaenaleyh, sizden her kim Deccal'ın çıkması zamanına erişir de suyu içmek isterse, bir ateş olarak gördüğü şeyden içsin. Çünkü, kendisi o ateşi bir su bulacaktır."

Ebu Mesud: "Ben de Peygamber'den işte böyle buyururken işittim." dedi.¹¹³⁷

Hadisler, Said Nursî'nin naklettiği gibi olmadığından, onun tevilleri de yine yanlıştır. Elbette bu fitne, Said Nursî'nin yorumladığı gibi değildir.

Hadislerde belirtilen su ile ateş hakikate mahmûl olmayıp, cennet ile cehennemin birer remzi olacaktır. Yani Deccal, cennet ve cehennemi temsil eden birtakım harikalar gösterecektir. Bu da yüce Allah'ın, kullarını imtihan ettiği fitnelerden birisidir.¹¹³⁸

¹¹³² *Mektubat*, 54, Onbeşinci Mektub/İkinci Makam.

¹¹³³ *Şuâlar*, 454; *Siracü'n-Nûr*, 242, Beşinci Şuâ/Beşinci Şuânın İkinci Makamı ve Mes'eleleri/Onyedinci Mes'ele.

¹¹³⁴ *Şuâlar*, 450; *Siracü'n-Nûr*, 237, Beşinci Şuâ/Beşinci Şuânın İkinci Makamı ve Mes'eleleri/Üçüncü Mes'ele.

¹¹³⁵ *Müslim*, Fiten, 20/104; *İbn Mâce*, Fiten, 33/4071.

¹¹³⁶ *Buhârî*, Fiten, 27/73; *Ebû Dâvud*, Melâhim, 14/4315.

¹¹³⁷ *Müslim*, Fiten, 20/108.

¹¹³⁸ Miras, *Tecrid-i Sarîh*, 9/184; Sofuoğlu, *Sahîh-i Muslim ve Tercemesi*, 8/474.

Cennet misalinden murat, sudur. Çünkü su, bütün nimetlerin zahîr sebeplerindedir. Ateş misalinden murat da, elem ve azaba sebep olacak şeylerdir. Fakat, kullarını imtihan için bu harikaları ona veren Allah, ateşini suya ve suyunu ateşe çevirmek suretiyle, onu halk huzurunda rezil rüsva edecektir. Bu suretle Deccal'ın gösterdiği harikanın hakikati olmadığı, bunun sihir kabilinden bir tahyil ve şabzededen ibaret olduğu anlaşılacaktır.¹¹³⁹

Bu hadislerde ne eşekten, ne eşeğin başından ve ne kulağından bahis vardır. Said Nursî'nin lise ve hapishane yorumları ise, Deccal'a has olarak varit olan bu hadislerin başkalarını da kapsadığını zannetmesinden kaynaklanan yorumlardır. Hadisin aslını okuyan, bizzat hadisin bu yorumları kabul etmediğini görür.

5.2.5. DECCALIN BİR GÖZÜ KÖRDÜR.

Büyük Deccal'ın, ispiirtizma nevinden teshir edici hassaları bulunur. İslâm Deccal'ının dahi, bir gözünde teshir edici manyatizma bulunur. Hattâ rivâyetlerde, "Deccalın bir gözü kördür." diye nazar-ı dikkati gözüne çevirecek Büyük Deccal'ın bir gözü kör ve ötekinin bir gözü, öteki göze nisbeten kör hükmünde olduğunu hadîste kaydetmekle, onlar kâfir-i mutlak bulunduğundan yalnız münhasıran bu dünyayı görecek birtek gözü var ve âkıbeti görebilecek gözleri olmamasına işâret eder.

Ben bir mânevi âlemde İslam Deccalını gördüm. Yalnız bir tek gözünde teshirce bir manyetizma gözümle müşahade ettim ve onu bütün bütün münkir bildim. İşte bu inkâr-ı mutlaktan çıkan bir cür'et ve cesaretle mukaddesata hücum eder. Avâm-ı nâs hakikat-ı hâli bilmediklerinden hârikulâde iktidar ve cesaret zannederler.

Hem şanlı ve kahraman bir millet, mağlûbiyeti hengâmında, böyle istidracı ve şanlı ve tâlîli ve muvaffakiyetli ve kurnaz bir kumandanı bulunduğundan gizli ve dehşetli olan mâhiyetine bakmayarak kahramanlık damariyle onu alkışlar, başına kor, seyyielerini örtmek ister. Fakat kahraman ve mücâhid ordunun ve dindar milletin, ruhundaki nur-u îman ve Kur'an ışığıyla hakikat-ı hâli göreceği ve o kumandanın çok dehşetli tahribâtını tâmire çalışacağı rivâyetlerden anlaşılıyor.¹¹⁴⁰

Said Nursî, "Deccal'ın bir gözü kördür." rivayetinden yola çıkmış, işi Mustafa Kemal'e kadar vardırırmıştır. Aslında o, Mustafa Kemal'i "İslâm Deccal" olarak görmekte¹¹⁴¹ ve Deccal'la ilgili rivayetleri yorumlarken, konuyu döndürüp dolaştırıp

¹¹³⁹ Davudoğlu, *Sahîh-i Müslim Tercüme ve Şerhi*, 11/385.

¹¹⁴⁰ *Şuâlar*, 458-459; *Siracü'n-Nûr*, 247, Beşinci Şuâ/Beşinci Şuânın İkinci Makamı ve Mes'eleleri/Sâbık yirmi adet mes'elelere bir tetimme olarak üç küçük mes'eledir/Dördüncü cihet ve sebep.

¹¹⁴¹ *Ölmüş gitmiş dünyadan ve hükümetten alâkası kesilmiş bir adam hakkında otuz sene evvel bir Hadîs-i Şerifin ihbarıyla Kur'ana zararlı bir adam çıkacak demiştim. Sonra Mustafa Kemal'in o adam olduğunu zaman gösterdi. (...) (Emirdağ Lâhikası I, 278, Yirmiyedinci Mektuptan/Sabık Reis-i Cumhura ve Üç Makama Gönderilen İstidadır.) Risale-i Nurun mahrem bir parçasında elli sene evvel bir Hadîsin tefsirinde, cebrî kanunlarla şapkayı giydiren ve Şeair-i İslâmî bu mübarek Türk milletinden kaldırmak için Lozan Muahedesinde söz veren ve pek şiddetli ve dehşetli hücumlarına rağmen hiçbir hakikî Müslüman - Türkü protestan yapamıyan ve Millet-i İslâm için pek çok zararlı olduğunu e'faliyle isbat eden ve Hadîs-i Şerifin haber verdiği o müthiş şahıs kendisi olduğunu, hayat ve mematiyle gösteren Mustafa Kemale bir mahrem eserde "Din yıkıcı, Süfyan" dediğimizi (...) (Emirdağ Lâhikası II, 50-51, Yirmiyedinci Mektuptan/Mahkeme-i Kübraya Şekva ve Müdafaatın Bir Hâşiyesi Olan Parçanın*

Mustafa Kemal'e getirmektedir. Said Nursî'nin Mustafa Kemal'i nasıl değerlendirdiği, bizi burada ilgilendirmemektedir. Bizi ilgilendiren; onun, Deccal ile ilgili hadisleri "Büyük Deccal ve İslâm Deccalı"ndan haber veriyormuşçasına takdim etmesi, güttüğü amaç doğrultusunda hadisleri tahrif etmesidir. Hadis sadece ve sadece "Deccal'ın tek gözünün kör olduğu"ndan bahsetmektedir. Gerisi, tamamen Said Nursî'nin ziyadeleridir.

Konu hakkındaki birkaç hadisi nakledeyim:

"(...) Deccal, sakat gözlü (a'ver)dür. Allah ise sakat gözlü değildir."¹¹⁴²

"Şüphesiz Allah, sakat gözlü değildir. Dikkat edin ki, Mesih Deccal'ın sağ gözü sakattır. Onun gözü, sanki salkımındaki emsalinden dışarı çıkmış, iri bir üzüm tanesi gibidir. (...)"¹¹⁴³

Hadislerde Deccal'ın gözünün kör olduğu belirtildikten sonra, yüce Allah'ın böyle olmadığı da vurgulanmıştır. Çünkü; Deccal Rablik iddia edecektir. Peygamberimiz, "O hâlde, kendi körlüğünü bile gideremeyen biri nasıl Allah olabilir? Dikkat edin!" demek istemiştir. Nitekim Ebu Ümame el-Bahilî (r.a.)'den rivayet edilen hadiste Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

"(...) Ey Allah'ın kulları! Artık (dinde) sebat ediniz. Şimdi ben, (Deccal'ı) size öyle vasıflandırıp tanıtacağım ki; hiçbir peygamber, onu bu biçimde vasıflandırıp tanıtmamıştır: O önce: 'Ben bir peygamberim' diyecektir. Hâlbuki, benden sonra hiçbir peygamber yoktur. Sonra ikinci bir iddiada bulunarak: 'Ben Rabbinizim' diyecektir. Hâlbuki, siz ölünceye kadar Rabbinizi göremezsiniz ve o (Deccal), a'verdir. Hâlbuki, Rabbiniz a'ver değildir. Deccal'ın iki gözü arasında "kâfir" yazılıdır. Onu (okur-) yazar olan veya olmayan her mümin okur. Şüphesiz, beraberinde bir cennet ve bir cehennem bulunması da onun fitnesindedir. Aslında, cehennemi bir cennet, cenneti de bir cehennemdir. Artık onun cehenneminin belâsına uğrayan, Allah'tan yardım dilesin ve Kehf suresinin ilk ayetlerini okusun ki; İbrahim (a.s.)'e olduğu gibi, ateş, ona da soğuk ve selâmet olsun. Fitnesinden birisi de şudur: O, bir bedevîye: 'Söyle bakayım! Eğer ben senin için babanı ve ananı diriltirsem, benim senin Rabbin olduğuma şehadet eder misin?' diyecek. Bedevî de: 'Evet' diyecek. Bunun üzerine iki şeytan, onun babası ve anası suretlerinde ona görünecekler ve ona: 'Ey oğulcuğum! Ona tâbi ol. Çünkü, muhakkak o, senin Rabbindir!' diyecekler. Onun bir fitnesi de şudur: O, bir tek kişiye musallat kılınarak, onu testere ile biçip öldürecek. Hatta, o kişinin cesedi iki parçaya bölünmüş olarak (ayrı ayrı yerlere) atılacak. Sonra Deccal: 'Şu (öldürdüğüm) kuluma bakınız. Şimdi ben, onu dirilteceğim, sonra da benden başka bir Rabbinin olduğunu söyleyecek' diyecektir. Sonra o kişiyi Allah diriltecek. Habis (Deccal) da o kişiye: 'Senin Rabbin kimdir?' diyecek. Adam da: 'Rabbim Allah'tır! Sen ise, Allah'ın düşmanı Deccal'sın. Allah'a yemin ederim ki, senin hakkında hiçbir zaman bu günkü kadar güçlü basiret sahibi olmadım.' diyecektir. (...)"¹¹⁴⁴

Hulâsasıdır.) Ayrıca bak. *Müdâfaalar*, 226-227, Afyon Müdâfaası/Afyon Müdde-i Umumi ve Mahkeme Reisi ve A'zalarına.

¹¹⁴² *Buhârî*, Enbiyâ, 5/12.

¹¹⁴³ *Buhârî*, Enbiyâ, 50/110.

¹¹⁴⁴ *İbn Mâce*, Fiten, 33/4077.

Nereden çıktı bu İslâm Deccalı, onun kumandanlığı, mücahit ordu, dindar millet?...

Biz, hadisin izahına dönelim:

Deccal'ın sağ ve/veya sol gözünün sakat olduğunu bildiren hadisler vardır. İbn Abdülberr, Buharî ile Müslim'in ittifakla rivayet ettikleri "Deccal'ın sağ gözünün sakat olduğu"nu bildiren İbn Ömer hadisini tercih ederek, bunun daha kuvvetli olduğunu beyan etmiştir. Fakat, Kadı İyaz rivayetler arasında görülen zahirî ihtilâfı şöyle gidermiştir: İbn Ömer'in hadisinde Deccal'ın sağ gözünün sakat olduğu, yani kör olduğu belirtilmiştir. (Hadiste geçen) "tâife", "göremez duruma gelmiş olan göz" demektir. "Tâfiye" de, "dışarı çıkmış vaziyette olup, biraz gören göz" demektir. Gözün dışarıya fırlamış gibi görünümü ve az görmesi de göz için bir kusur ve ayıp sayılır. Huzeýfe'nin hadisinden maksat, Deccal'ın sol gözünün böyle olduğunu ifade etmektir. Çünkü, böyle göze de "a'ver" denilir.¹¹⁴⁵

Aynî de şöyle demiştir: Deccal'ın bir gözü tamamıyla kör, öteki de sakattır. Bu itibarla her biri için kör demek sahih olur. Çünkü, "a'ver" kelimesinin aslı "kusurlu" manasına gelir.¹¹⁴⁶

Said Nursî'nin, olmayan İslâm Deccalı hakkında yaptığı yorumlar da, Deccal'ın iki gözü hakkında âlimlerin yaptığı açıklamalarla heba olup gitmiştir.

Bu cinsten teviller için Kardavî şöyle der:

Reddedilmesi gereken tevillerden bir kısmı da, ibarede ve siyak (sözün bağlamı)ta herhangi bir delil olmaksızın yapılan **bâtınî** tevillerdir. (...)

Her namazda fitnesinden Allah'a sığınmakla emrolduğumuz Mesih Deccal hakkında varit olan hadislerin de "bugünkü karanlık batı medeniyetini simgelediği" şeklindeki teviller de böyledir. (Bu tevili yapanlar şöyle derler:) Çünkü o, Deccal'ın kör olarak vasfedildiği gibi kör bir medeniyettir. Çünkü o, hayata ve insana tek bir göz ile bakıyor ki, o da sadece maddedir ve bundan başkasını görmez. Öyle ki, (sanki ona göre) ne insanın ruhu, ne kâinatın bir ilâhî ve ne de bu dünya hayatından sonra ahiret vardır.

Bu tevil ise, pek çok hadislerle sabit olduğu üzere Deccal'ın gelen-giden, giren-çıkan, propaganda yapan, tahrik edip bozgunculuk çıkaran, tehdit eden... bir fert, bir şahıs veya insan olduğu şeklindeki tarif ve tavsife aykırıdır. Bu konuda o kadar sahih hadis gelmiştir ki, tevatür derecesine varmıştır.¹¹⁴⁷

Deccal'ın gözü hakkında bu tarz yorum getirenlerin, onun diğer vasıfları, örneğin "kivircik saçlı" olması konusunu nasıl yorumladıkları bizim için merak konusudur...

5.2.6. HZ. İSÂ'YA "MESİH" NAMI VERİLDİĞİ GİBİ (...)

¹¹⁴⁵ Nak. Hatipoğlu, *Sünen-i İbn-i Mâce Tercemesi ve Şerhi*, 10/313.

¹¹⁴⁶ Nak. Davudoğlu, *Sahîh-i Müslim Tercüme ve Şerhi*, 11/384.

¹¹⁴⁷ Kardavî, *Sünneti Anlamada Yöntem*, çev. Bünyamin Erul, Rey Yayıncılık, İstanbul 1991, 188-189.

Rivâyetlerde Hazret-i İsa Aleyhisselâm'a "Mesih" namı verildiği gibi her iki deccale dahi "Mesih" namı verilmiş ve bütün rivâyetlerde من فتنة المسيح الدجال من فتنة المسيح الدجال denilmiş. Bunun hikmeti ve te'vili nedir?

Elcevap: Allahu a'lem, bunun hikmeti şudur ki: Nasılki emr-i İlâhî ile İsa Aleyhisselâm, Şeriat-ı Mûseviye'de bir kısım ağır tekâlifi kaldırıp şarap gibi bazı müştehiyâtı helâl etmiş; aynen öyle de; büyük Deccal, şeytanın iğvâsı ve hükmiyle şeriat-ı İseviyenin ahkâmını kaldırıp Hıristiyanların hayat-ı içtimâiyelerini idâre eden râbitaları bozarak anarşistliğe ve "Ye'cüc ve Me'cüc"e zemin hazır eder. Ve İslâm Deccalı olan "Süfyan" dahi: şeriat-ı Muhammediyenin (A.S.M) ebedî bir kısım ahkâmını nefis ve şeytanın desiseleriyle kaldırmağa çalışarak hayat-ı beşeriyenin maddî ve mânevî rabitalarını bozarak serkeş ve zerhoş ve sersem nefisleri başıboş bırakarak hürmet ve merhamet gibi nuranî zincirleri çözen, hevesât-ı müteaffine bataklığında birbirine saldırmak için cebrî bir serbestiyet ve ayn-ı istibdat bir hürriyet vermek ile dehşetli bir anarşistliğe meydan açar ki, o vakit o insanlar gayet şiddetli bir istibdattan başka zabt altına alınamaz.¹¹⁴⁸

Önce şunu belirtelim ki, rivayetlerde « من فتنة المسيح الدجال » cümlesinin iki kez tekrar edildiği iddiası gerçek dışıdır. Bu tekrar, okura, sanki hadis iki Deccal'dan bahsediyormuş izlenimini vermek için hadise idraç edilmiştir. Nitekim, bu ibarenin geçtiği hadis, *Nur Risaleleri*'nin muhtelif yerlerinde daha değişik bazı ziyadelerle nakledilmiştir ki, ileride ele alacağız.

İmam Zührî'nin, "Ey Irak halkı! Hadis bizden bir karış olarak çıkıyor; fakat sizde bir kulaca ulaşıyor."¹¹⁴⁹ dediği gibi, bazı sahih hadisler *Nur Risaleleri*'nde ilâvelere maruz kalıyor ve müdrecü'l-metn hâline geliyor.

Bir kere Said Nursî'nin, "Hz. İsa (a.s.)'nın Şeriat-ı Museviye'de bir kısım ağır tekâlifi kaldırması"yla "Büyük Deccalın şeriat-ı İseviye'nin ahkâmını kaldırması" arasında böylesine bir bağı (!) kurup, bu yüzden ikisine de Mesih namının verildiğini nasıl çıkardığını anlayabileni tebrik etmek gerekir.

Said Nursî, konuyu dallandırıp budaklandırmış, çözüm ve cevap gerektiren bir müşkül hâline getirmiştir. Oysa, "Hz. İsa (a.s.) ve Deccal niçin müşterek isim 'Mesih'le isimlendirilmişlerdir?" sorusunun cevabını, Said Nursî'den asırlarca önce yaşamış âlimler vermişlerdir.

Fahrüddin er-Razî, Allah Tealâ'nın "Hani melekler şöyle demişlerdi: Ey Meryem! Allah, kendinden bir kelimeyi sana müjdeliyor. Adı Meryem oğlu İsa Mesih. (...)" (Âl-i İmrân, 3/45) ayetinin tefsirinde şöyle der:

Hak Tealâ'nın "Adı İsa Mesih, Meryem'in oğlu" tabiri ile ilgili birkaç soru vardır:

Birinci soru: "Mesih" lâfzı, müştak (türemiş) bir isim midir, yoksa bu manaya verilmiş bir özel isim midir?

¹¹⁴⁸ *Şuâlar*, 457; *Siracü'n-Nûr*, 245, Beşinci Şuâ/Beşinci Şuânın İkinci Makamı ve Mes'eleleri/Sâbık yirmi adet mes'elelere bir tetimme olarak üç küçük mes'eledir.

¹¹⁴⁹ Nak. Koçyiğit, *Hadis Tarihi*, 181.

Cevap: Bu konuda iki görüş vardır:

1. Ebu Ubeyde ve Leys şöyle demişlerdir: Bunun İbranîcede aslı "Meşihâ"dır. Araplar, bu kelimeyi Arapçalaştırmış ve lâfzını değiştirmişlerdir. "İsa" kelimesinin aslı da, "İşû" idi. Nitekim onlar, "Musa" lâfzının aslının İbranîcede "Mûşâ" veya "Mîşâ" olduğunu da söylemişlerdir. Bu görüşe göre, bu kelime müştak değildir.

2. Bu, müştak bir kelimedir. Âlimlerin çoğu bu görüştedirler ve bu hususta şu izahları yapmışlardır:

a) İbn Abbas (r.anhuma) şöyle der: Hz. İsa, Mesih diye adlandırılmıştır. Çünkü, onun meshedip dokunduğu her hasta iyileşirdi.

b) Ahmed b. Yahya şöyle der: "Çünkü, o yeryüzünü mesheder, yani dolaşıp gezerdi." Yüzölçümü "mesaha" da bu köktendir. Bu manaya göre, çok fasık ve içkici adama "fesîk ve şerîb" denildiği gibi, mübalâğa ifade etsin diye Hz. İsa (a.s.)'ya da "Mesîh" (çokça gezen) denilmiştir.

c) O, mesih idi. Çünkü, Allah rızası için yetimlerin başını meshederdi. Bütün bu görüşlere göre "fa'îl" vezninde olan bu kelime, "râhim" manasında olan "rahîm" kelimesi gibi, ism-i fail manasındadır.

d) O, günahları ve kötülükleri meshedip silerdi.

e) O, "Mesih" diye adlandırılmıştır, çünkü ayağında çukur yoktu, yani düztabandı.

f) O, "Mesih" diye adlandırılmıştır, çünkü ona ancak peygamberlere sürülen temiz ve mübarek bir koku sürülmüştür. Sonra bu görüştekiler şöyle demişlerdir: Cenab-ı Hakk'ın bu kokuyu, doğduğu zaman kendisine bu koku sürülen herkesin peygamber olacağını melekler bilsin diye, bir alâmet kılmış olması mümkündür.

g) O, "Mesih" diye isimlendirilmiştir. Çünkü, o doğduğu zaman, Cebrail (a.s.) onu şeytanın dokunmasından korumak için, kanadıyla meshedip sarmıştır.

h) O, "Mesih" diye adlandırılmıştır, çünkü ana karnından ilâhî bir koku sürülmüş olarak doğmuştur.

Bu görüşlere göre ise, "mesih" kelimesi, ism-i mef'ul manasında olarak "memsuh" (meshedilmiş) yerine olmuş olur. Böylece fa'îl vezni, mef'ul manasına gelir.

Ebu Amr b. Alâ, Mesih'in "melik, hükümdar"; Nehaî ise "sıddık, sözü özü doğru" manasına geldiğini söylemişlerdir. Allah en iyisini bilendir. Belki de bu ikisi bunu, kelimenin kendisine delâlet etmesi sebebiyle değil de, Hz. İsa'yı methetme cihetinden söylemişlerdir.

Ama, Deccal'ın Mesih diye adlandırılmasına gelince, o şu iki sebepten dolayı bu adı almıştır:

1. Onun iki gözünden birisi; silme, dümdüz ve kör olduğu için...

2. Kısa bir zamanda yeryüzünü dolaşıp katettiği için... (...) ¹¹⁵⁰

"Mesih" namı bir ikinci Deccal'a daha verilmiş değildir. Aslında bu ikinci Deccal'dan (?), Said Nursî'nin tabiriyle "İslâm Deccalı-Süfyan"dan bahseden -velev zayıf senetli olsun- bir hadis yoktur.

"Büyük Deccalın şeriat-ı İseviye'nin ahkâmını kaldırması" konusunu ele alalım. Bir kere, Hz. İsa (a.s.)'nin şeriatı, sıra daha Deccal'a gelmeden çok önce başkaları tarafından bozulmuştur. Hz. Muhammed'in (s.a.v.) gelmesi ile de onun ahkâmı kaldırılmıştır. Dolayısıyla şeriat-ı İseviyeyi ve ahkâmını kaldıran, şeriat-ı Muhammediyedir.

Hamdi Yazır, Daccal'ın Hristiyanlık taklidi altında zuhur edeceğini söyler:

(...) Deccal'ın bu suretle bir yalancı mesih olması, onun Hristiyanlık taklidi altında zuhur edeceğini anlatır. Mesih-i Sadık olan İsa'nın nüzülüyle onu katledeceğine dair olan eserler de bunu teyit eder. Yahudilerin Mesih-i Sadık olan İsa'ya ve Hatemü'l-Enbiya'ya kibr-i hasetle küfrederek bütün ümitlerini Mesih-i Kâzib olan Deccal'e bağlamaları ne acîb bir bedbahtlık, ne elim bir mahrumiyettir. ¹¹⁵¹

Said Nursî, sanki "Büyük Deccal" dediği Mesih Deccal'ı Hristiyanların ahkâmını bozacak; "İslâm Deccalı olan Süfyan"ı da Müslümanların ahkâmını bozmaya çalışan biri olarak görmektedir. Oysa, Mesih Deccal, asıl Müslümanları bozmaya çalışacak bir büyük fitnedir. İslâm Deccalı Süfyan diye biriye zaten yoktur.

Said Nursî, Hz. İsa (a.s.)'nin şarabı helâl ettiğini (?) de iddia etmektedir.

Yüce Allah şöyle buyurmuştur:

"Yahudilere bütün tırnaklı hayvanları haram kılmıştık. Keza, sığır ve koyunun sırtlarının, yahut bağırsaklarının taşıdığı, yahut da kemiğe karışan yağlar hariç, iç yağlarını da haram kılmıştık. İsyanlarından dolayı onları böyle cezalandırmıştık. (...)" ¹¹⁵²

"Yahudilerin zulmü ve birçok kimseyi Allah'ın yolundan saptırmaları sebebiyle kendilerine (daha önce) helâl kılınan temiz ve iyi şeyleri onlara haram kıldık." ¹¹⁵³

Hz. İsa (a.s.) onlara şöyle demişti:

"Benden önce gönderilen Tevrat'ı doğrulamak ve size haram kılınan bazı şeyleri helâl kılmak için geldim. (...)" ¹¹⁵⁴

¹¹⁵⁰ Râzî, *Tefsîr-i Kebîr*, 6/315-316. Ayrıca bak. Ahmed Naim, *Tecrîd-i Sarîh*, 2/883-884.

¹¹⁵¹ Yazır, *Hak Dini Kur'an Dili*, 6/4172.

¹¹⁵² En'âm, 6/146.

¹¹⁵³ Nisâ, 4/160.

¹¹⁵⁴ Âl-i İmrân, 3/50.

Allah Tealâ, içki hakkında ise şöyle demiştir:

"Ey iman edenler! İçki, kumar, dikili taşlar ve fal okları şeytan işi birer pisliktir. Ondan sakının ki, kurtuluşa eresiniz. Şeytan, içki ve kumar ile sizin arınıza düşmanlık ve kin sokmak ve sizi, Allah'ın zikrinden ve namazdan alıkoymak ister. (...)"¹¹⁵⁵

Bilindiği gibi namaz, zekât, oruç gibi ibadetler bizden önceki ümmetlere de emredilmişti. İçkinin haram kılınmasındaki illetler, Yahudiler ve Hristiyanlar için de geçerlidir. O hâlde, nasıl olur da Hz. İsa (a.s.)'nın şarabı helâl ettiği söylenebilir? Böyle bir iddia, Hz. İsa'ya iftiradır.

Meseleyi biraz daha açalım. Kardavî şöyle der:

Tevrat'ta da anlatıldığı gibi, Allah deniz ve kara hayvanlarının birçoğunu Yahudilere haram kılmıştır. Kur'an-ı Kerim de Allah'ın, Yahudilere koyduğu haramları açıkça bildirir. Bu haramlaştırmanın sebebi, onların zulümleri ve hatalarının cezasıdır.

Bu, Yahudilerin durumudur. Bu konuda Hristiyanların Yahudilere uyması gerekirdi. Zira İncil, Hz. İsa'nın Tevrat'ı kaldırmak için değil, onu tamamlamak için geldiğini ilân eder. Fakat onlar, Tevrat'ı tenkit ederek, İncil'in neshetmediği ve Tevrat'ta kendilerine haram kılınan şeyleri helâllemişler, yiyecek ve içeceklerin hükmü konusunda Papazları Pavlos'a tâbi olmuşlardır. Bunun dışında, bir put için kesildiği kesin olarak bilinen hayvanları yemezler.

Pavlos "Temiz olan her şey temizlerindir, ağza giren onu kirletmez, fakat içten çıkan ağız kirletir" gibi hükümler vermiştir. Böylece onlar, bugüne kadar Tevrat'ta haram kılınmış olmasına rağmen domuz eti yemeyi helâl kılmışlardır.¹¹⁵⁶

Kilise mensupları içki hakkında Hristiyanlığın görüşünde ihtilâf etmişlerdir. Bazıları İncil'in "içkinin azı mideye zararlı değildir" ifadesini delil olarak gösterdiler. Eğer bu söz doğru olsa ve içkinin azı mideye gerçekten zararlı olmasa bile, bu azdan kaçınmak gerekir. Çünkü, içkinin azı, çoğuna doğru sürükler ve birinci bardak bir diğerine, o da bir başkasına sürükleyerek helâke kadar götürür.¹¹⁵⁷

Suat Yıldırım da Tevrat ahkâmı ve Hristiyanlık hakkında şu açıklamayı yapar:

Hristiyanlık, genel olarak teoride Eski Ahid kitaplarındaki hükümleri kabul eder. Onlardan, sadece Hz. İsa'nın muhalefet ettiği hükümleri hariç tutar. Bu durum Hz. İsa'dan sonraki 22 yıl böyle devam etti. Bu sene havarîlerden Yakup, milletlere dört şeyin haram sayılmasını teklif etti ki, onlar da zina, boğulmuş hayvanın eti, kan, putlar için kesilmiş hayvan eti yemektir. Böylece sünnet olmayı, Yahudi olmayanların Hristiyan olmaya engel gördükleri mülâhazası ile, kaldırmış oluyorlardı (Resullerin İşleri, 15, 28-29).

Böylece Tevrat'ın haram kıldığı bazı hususları, din adamları, mubah kılma kapısını araladılar. **İçki**, domuz eti gibi Tevrat'ın ve nebilerin haramlığını bildirdikleri şeyleri mubah hâle getirdiler. Bu değişmeyi de Ruhu'l-Kudüs'ün ilhamına isnat ettiler.

¹¹⁵⁵ Mâide, 5/90-91.

¹¹⁵⁶ Kardavî, *İslâm'da Helâl ve Haram*, çev. Ramazan Nazlı, Hilal Yayınları, İstanbul, 48-49.

¹¹⁵⁷ Kardavî, *İslâm'da Helâl ve Haram*, 76-77.

Hâlbuki İnciller, Hz. İsa'nın şu sözünü nakledecekler: "Sanmayın ki, ben şeriatı ve peygamberleri yıkmaya geldim. Ben yıkmaya değil, fakat tamam etmeye geldim". Devamında, şeriatın en küçük emrini dahi değiştireni Allah'ın katında "en hakir" hâle getireceğini belirtir (Matta 5, 17-19). Hristiyanlara göre, şeriatın ihtiva ettiği gerçek değerleri ve zenginlikleri öğreten tek kaynak, Hz. İsa'nın öğrettikleridir (J. Dheilly, 678).¹¹⁵⁸

Suat Yıldırım, devamla Hristiyanlık ahkâmının değişikliğe uğraması konusunda da şöyle der:

Hristiyanlık tarihi, konsillerin ve Papaların, din akaidini, helâlleri ve haramları değiştirmelerinin birçok örneklerini sahnelemiştir. İşte Kur'an-ı Kerim, bundan ötürüdür ki, onların, din önderlerini "Rab" saydıklarını bildirmiştir. "(Yahudiler) hahamlarını ve (Hristiyanlar) rahiplerini Allah'tan ayrı rabler edindiler. Meryem oğlu Mesih'i de. Oysa, kendilerine tek tanrı olan Allah'a ibadet etmeleri emredilmişti. Ondan başka tanrı yoktur. O, onların koştuıkları ortaklardan münezzehtir." (Tevbe, 9/31)

İbn Teymiye'nin ifade ettiği üzere, Hristiyanlar ne Tevrat'a, ne de İncil'e uydular. Aksine, hiçbir nebiye gönderilmeyen bir şeriat ihdas ettiler. Nitekim, dini Konstantin'e emanet ettiler. (...) Başka birçok müşrikliklerin içine düştüler. Dinlerine giren şirk ve resullerin dininin değiştirilmesi sebebiyle İncil şeriatı ile öteki hükümler birbirine karıştı. Hz. İsa'nın, Tevrat'ın hangi hükümlerini nesh edip hangilerini takrir (ibka) ettiğini ayırt edemediler. Keza, onun getirdiği hükümlerle, sonradan uydurulanları ayırt edemediler. Meselâ Mesih, suret dikip onu tazim etmeyi emretmedi, kendi suretini yapan kimse getirmede. Keza hiçbir nebi, böyle bir şey emretmedi. Ve hiçbir nebi, meleklere niyaz edilmesini, onlardan şefaath istemeyi, veya ölmüş enbiya ve evliyaya dua edilmesini emretmemiştir. Nerde kaldı ki onların heykel ve suretlerine dua edilip şefaath dilenilmesini emretsin. Bunlar, nebilerin yasakladıkları şirklerdendir. Ve Âdem evlâdı arasında şirkin zuhuruna da bu yol açmıştır.

Ölen salih kişilerin kabirleri başında tazim duruşunda bulunup, sonra suretlerini yapmak, daha sonra da onlara ibadet etmek suretiyle şirke düşüldüğünü hem Mesih, hem de Hristiyan âlimler zikretmişlerdir. Mesih, onlara, kendisine ibadet etmelerini söylemedi; Tanrı olduğunu da söylemedi. Mesih, onlara Allah'ın Tevrat'ta haram kıldığı domuz eti gibi şeylerin helâl olduğunu da söylemedi. Ama onlar, haram kılınan habisleri mubah yaptılar; Tevrat ve İncil şeriatlarını tağyir ettiler. Mesih: "Şarka doğru namaz kılın" demedi. "Haçı tazim edin" demedi. "Sünnet olmayı terk edin" demedi. Ruhbaniyeti ve sair bid'atlerini de emretmedi. Hristiyanlık bozulduğundan, Ebu Abdullah er-Razî gibileri demişlerdir ki: Hz. İsa (a.s.)'nın dininden istifade eden pek az bir cemaat olmuştur ki, onlar da Hz. Muhammed (s.a.v.)'den önce yaşamışlardır. Zira, Hristiyanların büyük çoğunluğu, Mesih'in dini üzere değildirler (İbn Teymiye, *el-Cevabu's-Sahih*, III, 223-224).¹¹⁵⁹

Hz. İsa (a.s.)'nın "emr-i ilâhi ile şarabı helal ettiği" görüşüne Said Nursî'nin; nasıl, hangi delil, İncil'in hangi ayeti ile kail olduğu, tarafımızdan anlaşılabilmiş değildir. O, bu konuda, ulu'l-azm bir peygambere pek cür'etkâr bir şekilde yapılmış açık bir iftiradan öte tek satır bile zikretmemiştir.

5.2.7. İSLÂM DECCALI HORASAN TARAFINDAN ZUHUR EDECEK.

¹¹⁵⁸ Suat Yıldırım, *Mevcut Kaynaklara Göre Hristiyanlık*, DİB Yayınları, Ankara 1988, 154.

¹¹⁵⁹ Yıldırım, *Mevcut Kaynaklara Göre Hristiyanlık*, 158.

Bir rivâyette, "İslâm Deccalı Horasan taraflarından zuhur edecek." denilmiş. Lâ ya'lemu'l-gaybe illallâhu bunun bir te'vili şudur ki: Şarkın en cesur ve kuvvetli ve kesretli kavmi ve İslâmiyetin en kahraman ordusu Türk milleti, o rivâyet zamanında Horasan taraflarında bulunup Anadolu'yu vatan yapmadığından, o zamandaki meskenini zikretmekle Süfyanî Deccal onların içinde zuhur edeceğine işâret eder.

Garipdir, hem çok gariptir. Yediyüz sene müddetinde İslâmiyetin ve Kur'an'ın elinde şeref-şîâr, bârika-asâ bir elmas kılınç olan Türk milletini ve Türkçülüğü, muvakkaten İslâmiyetin bir kısım şeâirine karşı istimâl etmeğe çalışır. Fakat muvaffak olmaz, geri çekilir. "Kahraman ordu, dizginini onun elinden kurtarıyor," diye rivâyetlerden anlaşılıyor.¹¹⁶⁰

Said Nursî, bu rivayetinde de yine İslâm Deccalı'ndan bahsetmektedir. Oysa, hadisler sadece Deccal ile ilgilidir. Konuyu çarpıtmış ve yine Mustafa Kemal'e dayandırmıştır.

Ebu Bekir es-Sıddık (r.a.)'tan, şöyle demiştir:

"Resulullah (s.a.v.) bize Deccal'ın doğuda Horasan denilen bir yerden çıkacağını, deriyle kaplanmış kalkanlar gibi yüzleri olan kavimlerin ona tâbi olacağını beyan buyurdu."¹¹⁶¹

Deccal'ın nereden çıkacağı hakkında başka hadisler de vardır: Örneğin;

"(...) Deccal, Şam ile Irak arasında bir yerden çıkacak ve sağda-solda hızla fesat, bozgunculuk çıkaracaktır. (...)"¹¹⁶²

5.2.8. YAHUDİ ÇOCUKLARI İÇİNDE BİRİSİ (...)

Bir zaman, Resûl-i Ekrem (Aleyhissalâtü Vesselâm) Hazret-i Ömer Radyallahu Anh'a yahudi çocukları içinde birisini gösterdi. "İşte sureti!" dedi. Hazret-i Ömer (Radyallahu Anh), "Öyle ise ben bunu öldüreceğim." dedi. Ferman etti: "Eğer bu Süfyan ve İslâm Deccalı olsa, sen öldüremezsin; eğer o olmazsa, onun suretiyle öldürülmez."¹¹⁶³

Said Nursî'nin tahrif ettiği rivayeti biz tashih edelim:

Abdullah b. Ömer (r.anhuma) şöyle haber verdi:

¹¹⁶⁰ *Şuâlar*, 459-460; *Siracü'n-Nûr*, 248, Beşinci Şuâ/Beşinci Şuâ'nın İkinci Makamı ve Mes'eleleri/Sâbık yirmi adet mes'elelere bir tetimme olarak üç küçük mes'eledir/Üçüncü Küçük Mes'ele.

¹¹⁶¹ *İbn Mâce*, Fiten, 33/4072; *Tirmizî*, Fiten, 46/2338. Tirmizî, hadisin "hasen-garîb" olduğunu söylemiştir.

¹¹⁶² *Müslim*, Fiten, 20/110; *Tirmizî*, Fiten, 48/2341; *İbn Mâce*, Fiten, 33/4075.

¹¹⁶³ *Şuâlar*, 459; *Siracü'n-Nûr*, 247, Beşinci Şuâ/Beşinci Şuâ'nın İkinci Makamı ve Mes'eleleri/Sâbık yirmi adet mes'elelere bir tetimme olarak üç küçük mes'eledir/Üçüncü Küçük Mes'ele.

Ömer İbnu'l-Hattab (r.a.), Peygamber (s.a.v.)'le birlikte bir topluluk içinde İbn Sayyad'ın bulunduğu tarafa gitti. Onu Meğaleoğullarının taştan yapılmış sağlam kalesinin yanında çocuklarla oyun oynarken buldular. O zamanlar İbn Sayyad, bülüğ çağına yaklaşmıştı. İbn Sayyad, Peygamber'i tanıyamadı. Nihayet, Peygamber eliyle ona (hafifçe) vurduktan sonra, İbn Sayyad'a:

-Benim Allah'ın Resulü olduğuma şehadet eder misin? dedi. Bunun üzerine İbn Sayyad, Resulullah'a baktı ve:

-Senin ümmîlerin resulü olduğuna şehadet ederim, dedi ve Peygamber'e hitaben:

-Sen de benim Allah'ın resulü olduğuma şehadet eder misin? dedi. Resulullah onun sualine cevap vermeyip dedi ki:

-Ben, Allah'a ve (hak) resullerine iman ettim. Akabinde Peygamber, İbn Sayyad'a:

-Ne görüyorsun? diye sordu. İbn Sayyad:

-Bana doğru haber de gelir yalan haber de, dedi. Bu cevap üzerine Peygamber (s.a.v.):

-Öyleyse iş sana çok karıştırılmış, buyurdu. Bundan sonra Peygamber, İbn Sayyad'a:

-Senin için kalbimde bir şey tuttum (içimden geçeni oku da, bil bakalım), buyurdu. Resulullah kalbinde Duhan suresini tutmuştu. İbn Sayyad:

-Kalbindeki o şey "Duh"tur, diye cevap verdi. Bunun üzerine Resulullah:

-Sus, yıkıl git! Haddini aşma! buyurdu. Peygamber'in onu böyle azarlaması üzerine Ömer:

-Ey Allah'ın Elçisi, bırak da şunun boynunu vurayım, dedi. Peygamber (s.a.v.) de:

-Bırak şunu, bu (Deccal) ise, sen onu vurmakla emrolunmadın ve buna muktedir de kılınmadın. Eğer Deccal değilse, onu öldürmekte senin için hiçbir hayır yoktur, buyurdu.¹¹⁶⁴

İşte hadis bundan ibarettir. Said Nursî, bu sahih hadisi "muharref hadis" hâline dönüştürmüştür ki, bu tahrif hadis tedvininden sonra bir hadisin naklinde, metin üzerinde yapılan ve "bu kadarı da olmaz" dedirtecek cinsten ender tahrifattandır.

Görüldüğü gibi Said Nursî, hadisin kelimeleri bir yana, cümlelerini bile değiştirmiş, manasını bozmuştur. Said Nursî'nin bu naklini okuyanlar, "Süfyan ve

¹¹⁶⁴ *Buhârî*, Edeb, 97/197; *Müslim*, Fiten, 19/95. İbn Sayyad kıssası için bak. Miras, *Tecrid-i Sarîh*, 4/520-527; 12/412-413.

İslâm Deccalı" tabirlerinin Hz. Peygamber (s.a.v.) tarafından kullanıldığını zannedecektir.

Said Nursî ayrıca, Resulullah'ın Hz. Ömer'e Yahudi çocukları içinde birisini gösterdiğini ve "İşte sureti!" dediğini belirtiyor. Oysa, Resulullah ashaptan bir cemaat ile birlikte İbn Sayyad'ın yanına gitmiş ve onu Meğaleoğullarının kalesi yanında çocuklarla oynarken bulmuştur. İbn Sayyad'ın oynadığı çocukların Yahudi çocukları olduğuna dair hadiste bir şey yoktur. Meğaleoğulları ise ensardandır. Yine, Resulullah'ın çocuklardan birisini göstererek "İşte sureti!" dediği hadiste yer almamıştır. Hadislerde İbn Sayyad'ın zikri geçtiği hâlde, Said Nursî onun ismini belirtmemiştir. Ayrıca ve en önemlisi, Resulullah ne Süfyan'dan ve ne de İslâm Deccalı'ndan bahseder. Nebinin dediği:

"Bırak şunu, o korkmakta olduğun kimse (Deccal) ise, sen onu öldürmeye asla muktedir olamazsın."¹¹⁶⁵ Ya da diğer varyanttaki gibi "Eğer bu, o (Deccal) ise, sen ona asla musallat olamazsın; o (Deccal) değilse, onu öldürmekte senin için hiçbir hayır yoktur." şeklindedir.

İbn Sayyad, kendisinin Deccal olduğunu zanneden bazı sahabîlere şöyle demiştir:

"(...) Sizin benimle işiniz nedir? Ey Muhammed'in sahabîleri Allah'ın Peygamberi 'Deccal bir Yahudidir' buyurmadı mı? Hâlbuki ben Müslümanım. (...)"¹¹⁶⁶

Deccal ile Yahudiler arasındaki ilişkiyi gösteren başka hadisler de vardır. Örneğin:

"Asbahan Yahudilerinin yetmiş bini, üzerlerinde şalları olduğu hâlde Deccal'a tâbi olurlar."¹¹⁶⁷

Said Nursî, bu ilişkiyi gösteren hadisleri karıştırmış veya aklında hadislerden bir şeyler kalmış olmalı ki, bu naklinde Yahudilerden bahsetmektedir.

O, Buharî'nin ve Müslim'in *Sahih*lerini okuyup, hadisi doğru nakletmesi gerekirken, açıkça tahrif etmiştir. İlle de tahrif etmesi gerekiyorsa, bari yorumlarken yapsaydı!

Resulullah (s.a.v.) buyurmuştur ki:

"Allah, bizden bir şey işitip, işittiği gibi de tebliğ edeni aydınlatsın."¹¹⁶⁸

Said Nursî ise kendi hükmünü yine kendisi vermiş, şöyle demiştir:

¹¹⁶⁵ *Müslim*, Fiten, 19/86.

¹¹⁶⁶ *Müslim*, Fiten, 19/90.

¹¹⁶⁷ *Müslim*, Fiten, 25/124.

¹¹⁶⁸ *Tirmizî*, İlim, 7/2795. Hadis, hasen-sahihtir.

*Hadis ve Kur'an'da dahi ziyade veya noksan etmek memnu'dur. Fakat ziyade etmek, nizami bozduğu ve vehme kapı açtığı için daha zararlıdır. Noksana cehil bir derece özür olur. Fakat ziyade etmek ilim ile olur. Alim olan mâzur değildir.*¹¹⁶⁹

5.2.9. AHİRZAMANIN DEHŞETLİ BİR ŞAHSI, SABAH KALKAR; ALNINDA "HÂZÂ KÂFİR" YAZILMIŞ BULUNUR.

Rivâyette var ki: "Ahirzamanın dehşetli bir şahsı, sabah kalkar; alnında "Hâzâ kâfir" yazılmış bulunur."

*Allahu a'lem bissavab... bunun te'vili şudur ki: O Süfyân, kendi başına frenklerin serpuşunu koyup herkese de giydirir. Fakat cebir ve kanun ile tâtım ettiğinden, o serpuş dahi secdeye gittiği için inşâallah ihtida eder, daha herkes -yalnız istemiyerek- onu giymekle kâfir olmaz.*¹¹⁷⁰

Hadis, kaynaklarda şöyle yer almıştır:

"Allah'ın gönderdiği her peygamber, kendi kavmini muhakkak o pek yalancı şaşı Deccal'dan haber verip sakındırmıştır. O, sakat gözlüdür; Rabbiniz ise, sakat gözlü değildir. Yalancı Deccal'ın iki gözü arasında 'kâfir' yazılıdır."¹¹⁷¹

"Deccal'ın iki gözü arasında 'ke fe ra' yani kâfir yazılmış olacaktır."¹¹⁷²

"(...) Biliyorsunuz ki, hiçbiriniz ölümünden önce, Rabbinizi göremeyecektir ve nitekim Deccal'ın iki gözü arasında 'kâfir' yazılıdır. Onun amelinden hoşlanmayan, bu yazıyı okuyacaktır."¹¹⁷³

Nuaym b. Hammad da "Deccal'ın sol gözü kör ve alnında 'kâfir' yazılıdır. Gözlerinin üzerinde de kalın bir perde vardır." şeklinde rivayet etmiştir.¹¹⁷⁴

Said Nursî, hadisi yine yanlış nakletmiş, Deccal ile Süfyân'ı yine birbirine karıştırmıştır. Âdeti veçhile, konuyu yine Mustafa Kemal'e getirmiştir.

Burada şapka inkılâbı gibi sosyolojik bir konuya girecek değiliz. Bu, bizi bu bağlamda ilgilendirmemektedir. Yanlış bir ön kabulün ve takıntının insanı, ne hayallere, ne vehimlere götürdüğü ortadadır.

¹¹⁶⁹ *Muhakemât*, 45, Birinci Makale/Onikinci Mukaddeme/Hâtime.

¹¹⁷⁰ *Şuâlar*, 450; *Siracü'n-Nûr*, 236-237, Beşinci Şuâ, Beşinci Şuâ'nın İkinci Makamı ve Mes'eleleri/İkinci Mes'ele.

¹¹⁷¹ *Buhârî*, Tevhîd, 17/37.

¹¹⁷² *Müslim*, Fiten, 20/102.

¹¹⁷³ *Tirmizî*, Fiten, 45/2336. Bu konudaki diğer hadisler için bak. *Müslim*, Fiten, 20; *Ebû Dâvud*, Melâhim, 14; *Tirmizî*, Fiten, 45; *İbn Mâce*, Fiten, 33.

¹¹⁷⁴ *Râmûz*, 1/97.

5.2.10. İSLÂM DECCALI SÛRE-İ VE'T-TÎNİ VE'Z-ZEYTÛNİ MÂNASINI (...)

O İslâm Deccalı, "Sûre-i ve't-tîni ve'z-zeytûni mânasını merak edip soruyor" diye çoklar nakletmişler. Gariptir ki, bu sûrenin akîbinde olan ikra' bismi Rabbike sûresinde inne'l-insâne leyatğâ cümlesi, onun aynı zamanına ve şahsına -cifir ile ve mânasiyle- işâret ettiği gibi, ehl-i salâte ve câmilere tâğiyâne tecavüz edeceğini gösteriyor. Demek o istidraclı adam, küçük bir sûreyi kendiyile alâkadar hisseder. Fakat yanlış eder, komşusunun kapısını çalar.¹¹⁷⁵

Said Nursî'nin bu sözlerinde; İslâm Deccalı'nın Tîn suresinin manasını sorduğunu nakledenlerin, hadisçiler ya da Said Nursî'nin zamanındaki birtakım insanlar olduğu gibi iki ihtimal vardır. O, Mustafa Kemal'i İslâm Deccalı olarak görmektedir ve Mustafa Kemal bunu birilerine sormuş, Said Nursî de bunu duymuş olabilir.¹¹⁷⁶ Bu cümlelerden maksadı, böyle bir hadisin nakledildiği yönünde ise, böyle bir rivayet yoktur ve kimse de böyle bir şey nakletmemiştir.

Kim sorarsa sorsun, nihayetinde Tîn suresinin manası sorulmuş, cifri mifri karıştırıp da Alak suresine geçmenin bir anlamı yoktur. Yoksa Tîn suresindeki "esfel-i sâfilîn" cifir hesaplarında istenen rakamı vermedi mi?...

5.2.11. O SÜFYAN BİR SU İÇECEK, ELİ DELİNECEK.

Hadiste "O Süfyan bir su içecek, eli delinecek" denilmiş. Yani bir çeşit su olan rakıyı su gibi çok içecek ve o sebepten batnı su tulumbası gibi olacak ve su hastalığı yüzünden zulüm ve hile ile topladığı milyonlar mal su gibi elinden akacak, ecnebi doktorların boğazına girecek. Mesmuatıma nazaran; üç senede üç milyona yakın liralari tedavisine gayet israf ile sarfeden "bir insan" asrımızda göründü, "bu hadisin te'vilini bende görünüz" hayatının lisan-ı haliyle dedi. Hem, bir su içecek eli delinecek, olan kudsi söz ne kadar manidar ve mu'cizekâr ve yüksek ve cem'iyetli olduğunu vefatiyle bildirdi, gitti.

Rivayette var ki: "Ahirzamanın eşhâs-ı mühimmesinden olan Süfyân'ın eli delinecek."

¹¹⁷⁵ *Şuâlar*, 459; *Siracü'n-Nûr*, 248, Beşinci Şuâ/Beşinci Şuâ'nın İkinci Makamı ve Mes'eleleri/Sâbık yirmi adet mes'elelere bir tetimme olarak üç küçük mes'eledir/Üçüncü Küçük Mes'ele/İkinci Hâdise.

¹¹⁷⁶ Dücane Cündioğlu şöyle demiştir: Birçok kaynaktan yer aldığına göre, Mustafa Kemal Atatürk, karşılaştığı din adamlarının cahil olup olmadıklarını anlamak için, bu sûreyi okutturur ve sonra onlara *Tîn* ile *Zeytûn*'un mânâsını sorarmış. Ayeti *İncir* ve *Zeytin* diye çevirip, bu iki yiyeceğin hikmetini sıralamaya başlayanları susturur, onların ilimlerine itibar etmezmiş. Nitekim 1925'de Samsun'da İstiklâl Ticaret Mektebi'nde okuduğu nutukta yer alan şu satırlar, bir fikir verebilecek mahiyettedir:

Hoca Efendi bir fikrini izah etmek için *Ve't-Tîni ve'z-Zeytûni* ayetini kendince tefsir ettiler; incir ve zeytin çekirdeğinden düsturlar çıkardılar. Birindeki kesreti, diğerindeki vahdeti işaret ettiler. Ayetin medlûlü bu mudur, değil midir birşey diyemeyeceğim. Yalnız bu seyahatim sırasında bi't-tesadûf bu ayetin mazmûnunu ben diğer bir hoca efendi'den sormuştum. Bunun için yarım saat kadar mütalaaya ihtiyaç olduğunu söyledi. (Cündioğlu, *Kur'an Çevirilerinin Dünyası*, 169.)

Allahu a'lem, bunun bir te'vili şudur ki: Sefahat ve levhiyat için gayet israf ile elinde mal durmaz, israfata akar. Dârb-ı meselde deniliyor ki, "Filân adamın eli deliktir." Yani çok müsriftir.

İşte, "Süfyan israfı teşvik etmekle, şiddetli bir hırs (Evet, kendisi onyedi milyon lirayı, onbeş senede onbeş milyon fakir bir millettten hırs ve tamâ' ile boğazına akıtması, ne derece hırs ve tamaâ, tehyc ettiği kıyas edilsin.) ve tamâi uyandırarak insanların o zaif damarlarını tutup kendine musahhar eder." diye bu hadis ihtar ediyor. "İsraf eden ona esir olur, onun dâmına düşer." diye haber verir.¹¹⁷⁷

Süfyan ile ilgili bu hadis (?) hangi kaynaktan alınmıştır? Kim rivayet etmiştir?

Sahih-i Buharî'den *Mesnevî*'ye, *Sahih-i Müslim*'den *Resail-i İbn-ül Arabî*'ye kadar tam 295 "kudsî kaynakta" bu hadisi arayan Badıllı şöyle diyor:

Bu rivayet veya hadîs-i şerif, şimdilik bizde mevcut hadîs kaynaklarında bulunamadı. Bir çok âlimlere sorduk, aldığım cevap: "Evet, biz bu hadîsi ya görmüş ya duymuşuzdur. Lâkin nerede ve kimden duyduk hatırlamıyoruz." şeklindedir. Bununla beraber bu mevzuda yazılmış bir çok kitap dünyada mevcuttur. Fakat onları biz elde edemedik. O kitaplardan bazıları meselâ: Ebu Nuaym'in "el-Ahbar-ul Mehdî" kitabı gibi, Afrika'da bir zaman neşredilmiş büyük ve câmi bir kitap olan "Kitab-üs-Sünen-il Vâride" kitabı gibi eserler... Araştırmamız devam edecektir. İnşâallah ileride bu hadîsin de me'hazlerini bulacağız.¹¹⁷⁸

Bu da göstermektedir ki, bu hadis mevzuat edebiyatında bile yer almamaktadır. Bunu kimin uydurduğunu bilemiyoruz, ama uydurulduğu tarihin yakın olduğu söylenebilir. Said Nursî, bu uydurma rivayetlerin hepsini de kendisi ortaya atmış değildir. Bu rivayetlerin bazılarını da, kendisine yöneltilen "şöyle şöyle rivayet var, ne diyorsun?" şeklindeki soruları, her soruya cevap verme havasına da girip içeriğini sorgulamadan cevapladığından, belki de hadis zannederek *Nur Risaleleri*'ne almıştır. Yalnız, şurası da bir gerçektir ki, Said Nursî, Süfyan ve İslâm Deccalı dediği muhayyelin, Mustafa Kemal olduğunu zannetmekte, rivayetleri ve yorumlarını bu zannına göre yapmaktadır. Risalelerinin çeşitli yerlerinde; şapka, rakı, ezanın Türkçe okunması, ölüm haberinin radyodan ilânı, Kurtuluş Savaşı'nda Türk ordusunun ve komutanı Mustafa Kemal'in payı ve bu başarının kime çıkarılacağı vb. konulardaki sözlerinden de bu zannı açıkça anlaşılmaktadır. Konunun bizi bu bölümde ilgilendiren kısmı, bu uydurmaların hadis diye sunulması, sahih hadislerin ise doğru-düzgün nakledilmemesi ve tahrifatı ve bozuk tevilâta gidilmesidir. Bu yüzden Said Nursî'nin bu çürük zannına değinerek konuyu genişletmeyeceğiz. Ayrıca, bu uydurma rivayetin tevili de pek tutarlı gözükmemektedir. Su nerede, rakı nerede!... "Elin delinmesi"nin "israf" ile yorumu doğru kabul edilse bile tutarlılık söz konusu değildir. Çünkü, bir kişinin sağlığına kavuşmak için yaptığı harcama israf telâkki edilemez.

5.2.12. DECCAL'IN FEVKALÂDE BÜYÜK VE MİNÂREDEN YÜKSEK (...)

¹¹⁷⁷ *Şuâlar*, 449; *Siracü'n-Nûr*, 236, Beşinci Şuâ/Beşinci Şuâ'nın İkinci Makamı ve Mes'eleleri/Birinci Mes'ele.

¹¹⁷⁸ Badıllı, *Risale-i Nur'un Kudsî Kaynakları*, 788.

Rivâyette var ki: -İsa Aleyhisselâm Deccal'ı öldürdüğü münâsebetiyle- "Deccal'ın fevkalâde büyük ve minâreden daha yüksek bir azamet-i heykelde ve Hazret-i İsa Aleyhisselâm ona nisbeten çok küçük bulunduğunu..." gösterir.

Lâ ya'lemu'l-gaybe illallâhu Bunun bir te'vili şu olmak gerektir ki: İsa Aleyhisselâm'ın nur-u îman ile tanıyan ve tâbi olan cemaat-ı rûhâniye-i mücâhidînin kemiyeti, Deccal'ın mektepçe ve askerce ilmî ve maddî ordularına nisbeten çok az ve küçük olmasına işâret ve kinâyedir.¹¹⁷⁹

Âhir zamanda Hazret-i İsa Aleyhisselâm'ın nüzulüne ve Deccal'ı öldürmesine ait Ehâdis-i Sahiha'nın mânâ-yı hakikîleri anlaşılmadığından, bir kısım zâhirî ulemâlar, o rivâyet ve hadîslerin zâhirine bakıp şüpheye düşmüşler. Veya sıhhatini inkâr edip veya hurafevârî bir mânâ verip âdeta muhal bir sureti bekler bir tarzda, avâm-ı müslimîne zarar verirler. Mülhidler ise, bu gibi zâhirce akıldan çok uzak hadîsleri serrişte ederek hakaik-ı İslâmiyeye tezyifkarane bakıp taarruz ediyorlar. Risale-i Nur, bu gibi ehadîs-i müteşabihenin hakikî te'villerini Kur'an feyziyle göstermiş. Şimdilik nümune olarak bir tek misâl beyan ederiz. Şöyle ki:

Hazret-i İsa Aleyhisselâm Deccal ile mücadelesi zamanında, Hazret-i İsa Aleyhisselâm onu öldüreceği vakitte, on arşın yukarıya atlayıp sonra kırkıncı onun dizine yetiştirebilir derecesinde, vücudça o derece Deccal'ın heykeli Hazret-i İsa'dan büyüktür, diye meâlinde rivâyet var. Demek Deccal, Hazret-i İsa Aleyhisselâm'dan on, belki yirmi misli yüksek kametli olmak lâzım gelir. Bu rivayetin zâhirî ifadesi sırr-ı teklife ve sırr-ı imtihana münafî olduğu gibi, nev'-i beşerde cârî olan Âdetullah'a muvafık düşüyor.

Halbuki bu rivayeti, bu hadîsi, hâşâ muhal ve hurafe zanneden zındıkları iskât ve o zâhiri, ayn-ı hakikat itikad eden ve o hadîsin bir kısım hakikatlarını gözleri gördükleri halde daha intizar eden zâhirî hocaları dahi îkaz etmek için o hadîsin, bu zamanda da ayn-ı hakikat ve tam muvafık ve mahz-ı hak müteaddit mânâlarından bir mânâsı çıkmıştır. Şöyle ki:

İsevîlik Dini ve o dinden gelen âdât-ı müstemirresini muhafaza hesabına çalışan bir hükümet ile, resmî ilâniyle, zulmetli pis menfaati için dinsizliğe ve bolşevizme yardım edip terviç eden diğer bir hükümet ki, yine hasis menfaati için İslâmlar'da ve Asya'da dinsizliğin intişarına tarafdar olan fitnekâr ve cebbar hükümetlerle muharebe eden evvelki hükümetin şahs-ı mânevîsi temessül etse ve dinsizlik cereyanının bütün tarafdarları da bir şahs-ı mânevîsi tecessüm eylese, üç cihetle, bu müteaddit mânâları bulunan hadîsin, bu zaman aynen bir mânâsını gösteriyor. Eğer o gâlib hükümet netice-i harbi kazansa, bu işârî mânâ dahi bir mânâ-yı sarîh derecesine çıkar. Eğer tam kazanmasa da, yine muvafık bir mânâ-yı işârîdir.

Birinci cihet: Dîn-i İsevî'nin hakikîsini esas tutan İsevî Ruhânîlerinin cemaati ve onlara karşı dinsizliği terville başlayan cemaat tecessüm etseler, bir minare yüksekliğinde bir insanın yanında, bir çocuk kadar da olamaz.

¹¹⁷⁹ Şuâlar, 454; Siracü'n-Nür, 241-242, Beşinci Şuâ/Beşinci Şuâ'nın İkinci Makamı ve Mes'eleleri/Onaltıncı Mes'ele.

İkinci cihet: Resmî ilâniyle, Allah'a istinad edip dinsizliği kaldıracağım, İslâmîyet'i ve İslâmlar'ı himaye edeceğim diyen bir hükümet yüz milyon küsur iken, dört yüz milyona yakın nüfusa hükmeden bir diğer devlete ve dört yüz milyon nüfusa yakın ve onun müttefiki olan Çin'e ve Amerika'ya ve onlar ile zahîr ve müttefik oldukları olan bolşeviklere gâlibane, öldürücü darbe vuran o hükümetteki muharib cemaatin şahs-ı mânevîsi ile, muharebe ettiği dinsizlerin ve tarafdarlarının şahs-ı mânevîleri tecessüm etse, yine minare boyunda bir insana nisbeten küçük bir insanın nisbeti gibi olur. Bur rivayette, "Deccal dünyayı zabteder" mânâsı; ekseriyet-i mutlaka ona tarafdar olur demektir. Şimdi de öyle oldu.

Üçüncü cihet: Eğer, Küre-i Arz'ın dört kıt'aları içinde en küçüğü olan Avrupa'nın ve bu kıt'anın da dörtte biri olmıyan bir hükümetin memleketi, ekser Asya, Afrika, Amerika, Avusturalya'ya karşı gâlibane harbederek Hazret-i İsa'nın vekâletini dâvâ eden bir devletle beraber dine istinad edip çok müstebidâne olan dinsizlik cereyanlarına karşı semavî paraşütlerle muharebe ve mücadele eden o hükümet ile ötekilerin şahs-ı mânevîleri insan suretine girse; ceridelerin eskidenberi yaptıkları gibi, devletlerin kuvvetlerini ve hükümetlerin derecelerini göstermek nev'inden o mânevî şahıslar dahi rûy-i zemin ceridesinde, bu asır sahifesinde birer insan suretinde mu'cizane ihbar-ı gaybî nev'inden beyan ettiği hâdise-i âhîrzamanın müteaddit mânâlarından tam bir mânâsı çıkıyor. Hattâ, şahs-ı İsa'nın (A.S.) semâvattan nüzulu işaretiyle bir mânâ-yı işârîsi olarak, Hazret-i İsa'yı (A.S.) temsil ederek ve nâmına hareket eden bir taife dahi, şimdiye kadar işitilmemiş ve görülmemiş bir tarzda tayyarelerle, paraşütlerle semâdan, bir belâ-yı semavî gibi nüzul ettiriyor; düşmanların arkasına indiriyor. Hazret-i İsa'nın nüzulünün maddeten bir misalini gösteriyor.

Evet, o hadîs-i şerifin ifadesiyle Hazret-i İsa'nın semavî nüzulü kat'î olmakla beraber; mânâ-yı işârîsiyle başka hakikatları ifade ettiği gibi, bu hakikata da mu'cizâne işaret ediyor. Küçük Husrev olan Feyzi ve Emin'in suali ve ilhahlariyle bazı biçarelerin imanlarını şübehattan muhafaza niyetiyle bu mes'eleye dair yalnız bir-iki küçük satır yazmak niyet edip başlarken, ihtiyârım hâricinde olarak uzun yazdırıldı. Hikmetini de anlamadık, belki bir hikmeti var diye öylece bıraktık.¹¹⁸⁰

Said Nursî, her zamanki âdeti veçhile, bu rivayetlerin de kaynağını vermemiştir. Bu rivayetler, hiçbir sahih hadis kaynağında yoktur. Bunların uydurma oldukları apaçıktır. Üstelik, bu mevzu rivayetler, birçok sahih hadise de aykırıdır. Şöyle ki:

Abdullah b. Ömer (r.a.) dedi ki: Peygamber (s.a.v.) bir gün insanların arasında Mesih Deccal'ı zikretti de, şöyle buyurdu:

"Şüphesiz Allah, şaşşı değildir. Dikkat edin ki, Mesih Deccal'ın sağ gözü şaşşıdır! Onun gözü, sanki salkımındaki emsalinden dışarı çıkmış, iri bir üzüm tanesi gibidir. Ben geceleyin kendimi Kâbe yanında gördüm. Ansızın esmer bir zatla karşılaştım. Sanki o, görülen esmer erkeklerin en güzeldir. Saçları iki omzu arasında

¹¹⁸⁰ *Kastamonu Lâhikası*, 76-78, Yirmiyedinci Mektubdan/Küçük Hüsrev olan Feyzi'nin ve Emin'in suallerine bir cevap ve hâşâ hurafe tevehhüm edilen bir rivayetin bir mucize-i gaybiyyesidir.

sarkıyordu. Saçları taranıp arınmıştı da, başından su damlıyordu. İki elini iki kişinin omuzlarına koyarak, o iki kişi arasında Beyt'i tavaf ediyordu." Ben:

-Bu kimdir? dedim.

-Meryem'in oğlu Mesih'tir, dedi. Resulullah devamla:

-Sonra onun arkasında gayet kıvırcık saçlı, sağ gözü sakat ve pörtlek, gördüğüm insanlar arasında İbn Katan'a en çok benzeyen birisini gördüm. Bu da iki elini iki kişinin omuzlarına koyarak Beyt'i tavaf ediyordu, buyurdu. Ben:

-Bu kimdir? diye sordum.

-Bu Deccal Mesih'tir, dedi.¹¹⁸¹

Hadiste zikredilen İbn Katan'ın adı, Buhârî'nin *Sahih*'inde ez-Zührî'den rivayetine göre Abdüluzza'dır ve Huzaa kabilesinden olup, İslâm dininin zuhurundan evvel ölmüştür.¹¹⁸²

Deccal, eğer *Nur Risaleleri*'nde rivayet edildiği gibi minare boyunda, Hz. İsa (a.s.) da ondan çok kısa birisi olsaydı, şüphesiz bu durum, naklettiğimiz bu sahih hadiste belirtilirdi. Deccal, boyu posu belli olan İbn Katan'a da benzetilmezdi.

Başka bir hadiste de Hz. İsa (a.s.)'nın Urve b. Mesud'a benzediği belirtilmektedir.¹¹⁸³

Sonra, minare boyunda birisi, iki elini iki kişinin omuzlarına koyup, Beyt'i nasıl tavaf edebilir? Üstelik, hadiste Hz. İsa'nın tavafı da bu şekilde tarif edilmiştir ki, bu tarif, Deccal ile Hz. İsa arasında öyle on-yirmi misli boy farkının olmadığını da ortaya koymaktadır.

Hadisin bir başka varyantında Deccal'ın "cesîm" olduğu belirtilmektedir.¹¹⁸⁴ Cesîm, "ce-su-me" fiilinden gelmektedir ki, anlamı "büyüme, iri olmak, gövdelenmek"tir. Dolayısıyla, bu kelime "iri yarı" şeklinde tercüme edilebilir.

Deccal'ın minare boyunda olması bir tarafa, kısa boylu olduğu hakkında hadis vardır:

Ubade b. Samit (r.a.)'ten, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

"Ben size Deccal'dan haber verdim. Hatta, sizin anlamayacağınızdan korktum; Mesih Deccal kısa boylu (kasîr), (...)dur."¹¹⁸⁵

Said Nursî, uydurma rivayetleri gerçek zannettiği, onları kurtarmaya çalıştığı ve sahih hadislerin çoğundan da bîhaber olduğu için hurafevarî, zorlama yorumlarla ne kadar da çırpınıp durmuştur.

¹¹⁸¹ *Buhârî*, Enbiyâ, 50/110.

¹¹⁸² Sofuoğlu, *Sahih-i Buhârî ve Tercemesi*, 15/6979.

¹¹⁸³ *Müslim*, Fiten, 23/116.

¹¹⁸⁴ *Buhârî*, Fiten, 27/71.

¹¹⁸⁵ *Ebû Dâvud*, Melâhim, 14/4320.

Hangi devlet, hangi hükümetmiş "İsevîlik dini ve o dinden gelen müstemir (sağlam, muhkem) âdetler hesabına" çalışan? İsevîlik, çoktan hurafelere boğulmuştur. Hz. İsa (a.s.)'ya tâbi olduğunu iddia edenler, şirk ve küfür bataklığında debelenmektedirler.

Said Nursî'nin bahsettiği savaş, 2. Dünya Savaşı¹¹⁸⁶ olmalıdır. Bu savaş, emperyalist-faşist devletlerin menfaat çatışmalarından çıkmıştır, Hristiyanlık için değil. Faşist Almanya, Sovyetler Birliği'ne Hristiyanlık nam ve hesabına mı saldırmıştır? Sonra, 2. Dünya Savaşı sadece Almanya ile Sovyetler Birliği arasında geçmiş değildir. Bizzat Hristiyan devletler, bu savaşta karşı karşıya gelmişlerdi. Sovyetler Birliği'nin savaşa girmesinden önce, Fransa ve İngiltere Almanya'ya karşı savaş hâlinde bulunuyorlardı. Elbette, konumuz savaşlar tarihi değildir, bu yüzden Said Nursî'nin yorumları nispetince değinmekle yetinelim.

Hem, pis olan sadece Sovyetler Birliği'nin Bolşevizmi, bu yöndeki faaliyetleri değildir. Belki en az Sovyetler Birliği ve Bolşevikler kadar Avrupa, Amerika ve Hristiyanlar da İslâm'a ve onun ehline zarar vermeye çalışmışlar, hâlen de buna devam etmektedirler. Dinsizliği kaldıracığını, İslâmiyeti ve İslâmları himaye edeceğini ilân eden hangi hükümetmiş?

Dinsizliği ve Bolşevizmi savunan, bununla yönetilen ülkeler tarih sahnesinden birer birer silinip gittiler. Eski sosyalist ülkeler, iç savaşlar ve bağımsızlık mücadeleleri ile karşı karşıya kaldılar. Üstelik, başta Rusya olmak üzere, bu ülkelerde Hristiyanlık "yükselen değer" hâline gelmiştir. Geçtik Hristiyanların dinsizlikle mücadele etmelerinden, Yugoslavya'nın parçalanması ile Hristiyan Sırplar, Bosna-Hersek'te Müslümanlara soykırım uygulamışlardır.¹¹⁸⁷ Yine Hristiyanlar tarafından Müslüman Çeçenlere yapılan zulümler, Ermenistan'ın zulümleri tüm vahşetiyle hâlâ devam etmektedir. ABD başkanı Irak'a saldırılarını "bu, bir haçlı seferidir" diye tanımladı. Bunlar, herkesin bildiği şeylerdir ve üzerinde konuşulacak yer burası değildir.

Hz. İsa (a.s.)'nın nüzulü, Said Nursî tarafından "mânâ-yı işârî" denilerek, uçakların ve paraşütlerin inişi ile yorumlanmıştır. Sanki karşı tarafta bunlar yokmuş gibi...

Yalnız, burada şu kadarını söyleyelim ki, Hz. Peygamber (s.a.v.) hadisinde Hz. İsa'nın inişini, kâfir olan Hristiyanları ve emperyalist-faşist devletleri sembolize

¹¹⁸⁶ Cenab-ı Hak, Türkiye'yi bu savaşa girmekten Risale-i Nur'un bereketiyle muhafaza etmiş (?): (...) Birkaç defa mahkemeye gidip geldikten sonra yedi şubat dokuzyüzkırkdört tarihli İstanbul'da münteşir hemşehri isminde bir gazete elime geçti. Gazete okumaya ve de dinlemeye hevesli olmamaklığımla beraber yirminci asrın medenileriyiz diyerek bugünkü terakkیات-ı beşeriyeyi kendilerinden bilen, Allah'ı unutan, ahirete inanmayan insanların başlarına Cenab-ı Hakk'ın motorlu vasıtalar eliyle nasıl ateşler yağdırdığını o münkirlerin dünkü cennet hayatlarının bugünde cehennemî halât içinde nasıl geçmekte olduğunu bilmek ve Risale-i Nur'un bereketiyle Anadolu'yu bu dehşetli ateş yağmurundan nasıl muhafaza etmekte olduğunu görmek ve şükretmek haletinden gelen bir merakla bazı bu gibi hadiseleri sorardım ve dinlerdim. (...) Hüsrev. (Şuâlar, 310. Onüçüncü Şuâ/Elmas Kalemli altın başlı Mu'cize-i Kur'an'ın katibi Hüsrev'in mutabık bir fıkrasıdır.)

Risale-i Nur, (...) İkinci Harb-i Umuminin Anadoluya girmemesine bir vesile olduğu sûre-i Ve'l-'Asr işaret ettiği (...). (Emirdağ Lâhikası I, 30-31, Yirmiyedinci Mektuptan/Bana Hizmet Eden Küçücük Bir Risale-i Nur Talebesinin Çoklar Namına Sorduğu Sualine Cevaptır/Beşinci Nokta.)

¹¹⁸⁷ Üstelik bu katliam, Said Nursî'nin "bir İslâm devletine hâmileler, günün birinde onu doğuracak (...)" (Tarihçe-i Hayat, 48, İlk Hayatı.) dediği Avrupa'nın ortasında gerçekleşmiştir. Fakat ne yazık ki, "hamile" kalan Avrupa değil, Sırpların ırzına geçtiği Müslüman Boşnak kadınlar olmuştur. Aynı kaderi, ABD ve İngiltere askerlerinin tecavüzlerine maruz kalan Iraklı Müslüman kadınlar da paylaşmaktadır. Sömürgeci kâfirler hâlâ camileri, mescitleri bombalamakta, Kur'an'ı tuvalete atıp ayakları altında ezmektedirler.

edecek şekilde akıl ve fehimplere bir işaret verircesine anlatmaktan münezzehtir. Aynı zamanda, Hz. İsa (a.s.) da, bu zalimler tarafından temsil edilmekten ve bunların Hz. İsa namına -böyle bir iddiaları zaten olmamıştır- yaptıklarından beridir.

Belki de, "Müslümanların avamına zarar vermek" fiilinin tam olarak tanımı, böylesi uydurma rivayetleri gerçek hadis diye zan ve takdim etmek; bunları "Hristiyan ve Müslümanları birleştirmek" adı altında kendi pis emelleri için batıl, akıllara ziyan bir şekilde yorumlamaktır. Üstelik, bütün bunları yapan, bu batıl yorumlarının bir de "müteşabih hadislerin hakikî tevilleri" olduğunu ve bunları "Kur'an feyziyle" gösterdiğini iddia etmekle de kalmaz, aynı zamanda bu zırvaların kendisine "ihtiyarı haricinde olarak uzun yazdırıldığını, bunun hikmetini de anlamadığını" söylese; yapacağımız tek şey yüce Kur'an'ı ve ehadis-i sahihayı bunlardan tenzih etmektir. Subhanallahi ve bihamdih, lâ kuvvete illâ billah...

5.2.13. AHİRZAMANDA HAZRET-İ İSÂ ALEYHİSSELÂM GELECEK, (...)

"Ahirzamanda Hazret-i İsâ Aleyhisselâm gelecek, Şeriat-ı Muhammediye (A.S.M.) ile amel edecek" meâlindeki hadîsin sırrı şudur ki: Ahir zamanda felsefe-i tabiiyenin verdiği cereyan-ı küfrîye ve inkâr-ı Ulûhiyete karşı İsevîlik dîni tasaffi ederek ve hurafattan tecerrüd edip İslâmiyete inkılâb edeceği bir sırada, nasıl ki İsevîlik şahs-ı manevîsi, vahy-i semavî kılinciyle o müthiş dinsizliğin şahs-ı mânevîsini öldürür: öyle de; Hazret-i İsâ Aleyhisselâm, İsevîlik şahs-ı mânevîsini temsil ederek, dinsizliğin şahs-ı mânevîsini temsil eden deccalı öldürür.. yâni inkâr-ı Ulûhiyet fikrini öldürecek.¹¹⁸⁸

(...) İşte böyle bir sırada, o cereyan pek kuvvetli görüldüğü bir zamanda, Hazret-i İsâ Aleyhisselâmın şahsiyet-i mâneviyesinden ibaret olan hakikî İsevîlik dîni zuhur edecek, yâni Rahmet-i İlâhiyenin semasından nüzul edecek; hâl-i hâzır Hıristiyanlık dîni o hakikata karşı tasaffi edecek, hurâfattan sıyrılacak, hakaik-i İslâmiye ile birleşecek; mânen, Hıristiyanlık bir nevi İslâmiyete inkılâb edecektir.. Ve Kur'ana iktidâ edecek, o İsevîlik şahs-ı mânevîsi, tâbi'; ve İslâmiyet, metbu' makamında kalacak. Dîn-i hak, bu ittihak neticesinde azîm bir kuvvet bulacaktır. Dinsizlik cereyanına karşı ayrı ayrı iken mağlûb olan İsavîlik ve İslâmiyet; ittihad neticesinde, dinsizlik cereyanına galebe edip dağıtacak istidadında iken, âlem-i semâvatta cism-i beşerîsiyle bulunan Şahs-ı İsâ Aleyhisselâm, o dîn-i hak cereyanın başına geçeceğini, bir Muhbir-i Sâdık, bir Kadîr-i Külli Şey'in va'dine istinad ederek haber vermiştir. Mâdem haber vermiş, haktır; mâdem Kadîr-i Külli Şey' va'detmiş, elbette yapacaktır.¹¹⁸⁹

Hem âlem-i insaniyette inkâr-ı Ulûhiyet niyetiyle medeniyet ve mukaddesat-ı beşeriyeyi zîr ü zeber eden Deccal komitesini, Hazret-i İsâ Aleyhisselâm'ın dîn-i hakikîsini İslâmiyetin hakikatiyle birleştirmeye çalışan hamiyetkâr ve fedakâr bir İsevî cemaâti nâmı altında ve "Müslüman İsevîleri" ünvanına lâayık bir cem'iyet, o Deccal komitesini, Hazret-i İsâ Aleyhisselâm'ın riyaseti altında öldürecek ve dağıtacak; beşeri, inkâr-ı Ulûhiyetten kurtaracak.¹¹⁹⁰

¹¹⁸⁸ Mektubat, 6, Birinci Mektub, Dört Sualin Muhtasar Cevabıdır.

¹¹⁸⁹ Mektubat, 53-54, Onbeşinci Mektub/İkinci Makam.

¹¹⁹⁰ Mektubat, 417, Yirmidokuzuncu Mektup/Yedinci Kısım: İşârât-ı Seb'a.

*Hem Deccal'ın rejimine ve teşkil ettiği komitesine ve hükûmetine ait garip hâlleri ve dehşetli icraatı, onun şahsiyle münâsebetdâr rivâyet edilmesi cihetiyle mânası gizlenmiş. Meselâ, "O kadar kuvvetlidir ve devam eder: yalnız Hazret-i İsâ (A.S.) onu öldürebilir, başka çare olamaz." rivayet edilmiş. Yâni, onun mesleğini ve yırtıcı rejimini bozacak, öldürecek; ancak semâvî ve ulvî hâlis bir din İsevîlerde zuhur edecek ve hakikat-ı Kur'aniye'ye iktida ve ittihad eden bu İsevî dinidir ki, Hazret-i İsâ Aleyhisselâm'ın nüzûlü ile o dinsiz meslek mahvolur, ölür. Yoksa onun şahsı bir mikrop, bir nezle ile öldürülebilir.*¹¹⁹¹

*(...) İstikbalin kıt'alarında hakikî ve mânevî hâkim olacak ve beşeri, dünyevî ve uhrevî saadete sevk edecek yalnız İslâmiyettir ve İslâmiyete inkılâb etmiş ve hurafattan ve tahrifattan sıyrılacak İsevîlerin hakikî dînidir ki Kur'ana tâbi olur, ittifaak eder.*¹¹⁹²

Nasraniyet ya intifa' veya ıstıfa edip İslâmiyete karşı terk-i silâh edecektir. Nasraniyet birkaç def'a yırtıldı, tevhide yaklaştı. Tekrar yırtılmağa hazırlanıyor. Ya intifa' bulup sönecek veya hakikî Nasraniyetin esasını câmi' olan hakaik-i İslâmiyeti karşısında görececek, teslim olacaktır.

*İşte bu sırr-ı azîme Hazret-i Peygamber Aleyhissalâtü Vesselâm işaret etmiştir ki: "Hazret-i İsâ nâzil olup gelecek, ümmetinden olacak, şerîatimle amel edecektir."*¹¹⁹³

*Ahırsamanda dinsizlik cereyanına karşı mukabele etmek, ancak İsevî'nin hakiki dini, hakikat-ı Kur'ân'la ittihad ederek; Kur'ân ise esas ve imam olup, İsevî dini ona tâbi olacağına işareten bir rivayette var ki; "İsâ gelir, namazda Mehdi'ye iktida eder."*¹¹⁹⁴

Semavî ve ulvî halis bir din Hristiyanlarda zuhur edemez, çünkü o, Müslümanlarda zaten zuhur etmiştir. Her ne kadar birçok Müslüman, dinlerinin tecviz etmediği itikadî ve amelî sapkınlıklar içinde olsalar da İslâm, kaynakları açısından bugüne kadar bozulmadan gelen tek semavî dindir ve kıyamete değin de bu özelliğini sürdürecektir. Hristiyanlar ise, dinlerini tahrip ve tağyir etmişlerdir. Şüphesiz, Hz. Muhammed (s.a.v.) peygamberlerin sonuncusudur ve İslâm'ın zuhurundan sonra da bir başka semavî din gelmeyecektir.

"Allah, kendilerine kitap verilenlerden 'Onu insanlara muhakkak açıklayacaksınız; onu asla gizlemeyeceksiniz' diye söz almıştı da, onlar onu arkalarına atıp umursamamışlar, yok pahasına onu satmışlardı. Ne kötü şey satın alıyorlar."¹¹⁹⁵

¹¹⁹¹ *Suâlar*, 448; *Siracü'n-Nûr*, 234, Beşinci Şuâ.

¹¹⁹² *Tarihçe-i Hayat*, 91, İlk Hayatı/Arabî Hutbe-i Şamiye Eserinin Tercümesi/Birinci Kelime.

¹¹⁹³ *Mektubat*, 446; *İctimaî Reçeteler II*, 168, Hakikat Çekirdekleri.

¹¹⁹⁴ *Müdâfaalar*, 131, Denizli Müdâfaası.

¹¹⁹⁵ *Âl-i İmrân*, 3/187.

"Keza, 'biz Hristiyanız' diyenlerden de söz almıştık. Onlar da kendilerine hatırlatılan şeylerin çoğunu unutmışlardı. Biz de, onların arasına kıyamete kadar sürecek kin ve düşmanlığı soktuk. Allah (kıyamet günü), ne yapmış olduklarını onlara elbette haber verecektir. Ey kitap ehli! Kitaptan gizlemiş olduğunuz şeylerin çoğunu size açıklayan, çoğundan da vazgeçen Peygamberimiz size gelmiştir. Ayrıca size, Allah'tan bir nur ve apaçık bir Kitap da gelmiştir."¹¹⁹⁶

"De ki: 'Ey kitap ehli! Siz, Tevrat'ı, İncil'i ve Rabbinizden size indirileni dosdoğru tutup hakkıyla tatbik etmedikçe, herhangi bir şey üzerinde olmuş olamazsınız.' (...)"¹¹⁹⁷

Suat Yıldırım, *Mevcut Kaynaklara Göre Hristiyanlık* adlı eserinde Tevrat'ın ve İncil'in tahrifi meselesinde şöyle der:

Tevrat'ı ve İncil'i "ikame etmek" (uygulamak), her şeyden önce sağlam bir metinle mümkündür. Sonra da bu metni, tevil etmeksizin, saptırmaksızın arz etmeyi gerektirir.

Kur'an-ı Kerim Hristiyanları, İncil'in temel esaslarına aykırı düşmeleri, onun ayetlerini tevil etmeleri sebebiyle kınar. Tahrif ve teviden kurtulmaları için, onları teslissiz ve çocuksuz olarak müteal ve tek Allah'a kulluk etmeye çağırır: "Ey ehl-i kitap! Dininizde taşkınlık etmeyin ve Allah hakkında gerçek olmayan şeyleri söylemeyin! Meryem oğlu Mesih, sadece Allah'ın elçisi, onun Meryem'e attığı kelimesi ve ondan bir ruhtur. Allah'a ve elçilerine inanın, '(Allah) üçtür' demeyin, yararınıza olarak buna son verin! Çünkü Allah, yalnız bir tek Tanrıdır. Hâşâ o, çocuk sahibi olmaktan münezzehtir, yücedir." (Nisâ, 4/177)

Diğer insanlar gibi bir anadan dünyaya gelen, öteki insanların geçirdiği büyüme safhalarını geçiren, onlar gibi yiyen, uyuyan ve tabii ihtiyaçlarını gideren ve Allah'ın bir kulu olan Hz. İsa'nın, Tanrı olamayacağını kesin ve değişik ifadelerle bir çok yerde beyan eder.

Ulûhiyet inancında delâlet ve ihtilâf olur ve bu sapık inanç da semavî bir kitaba dayandırılırsa, ister istemez onun semavî vasfını korumadığı, en azından ona müdahaleler olduğu sonucu ortaya çıkacaktır. Demek ki Kur'an, İncil'in tahrifini bizatihi bir mesele olarak ele almaz, fakat dinin en mühim meselesinde sapma olduğundan hareket ederek, "bu iddianızı dayandırdığınız kitap, Allah'tan geldiği gibi kalmış olamaz" tarzında bir netice olarak meydana çıkarr.¹¹⁹⁸

Hristiyanlar, Hz. İsa (a.s.)'dan sonra şirk ve küfre batmışlardır:

"Yahudiler, 'Uzeyr Allah'ın oğludur' demişler; Hristiyanlar da 'Mesih Allah'ın oğludur' demişlerdi. Bu, onların kendi ağızlarıyla geveledikleri sözleridir ki, kendilerinden önceki kâfirlerin sözlerine benzetiyorlar. Allah onları katletsin; nasıl da uyduruyorlar!"¹¹⁹⁹

"'Rahman çocuk edindi' dediler. Andolsun ki, siz pek kötü cür'ette bulundunuz! Nerdeyse o (sözün dehşeti)nden gökler çatlayacak, yer yarılacak ve dağlar yıkılıp

¹¹⁹⁶ Mâide, 5/14-15.

¹¹⁹⁷ Mâide, 5/68.

¹¹⁹⁸ Yıldırım, *Mevcut Kaynaklara Göre Hristiyanlık*, 106/107.

¹¹⁹⁹ Tevbe, 9/30.

dağılacaktı. Rahman için çocuk iddia ettiklerinden ötürü. Çocuk edinmek Rahman'a yakışmaz."¹²⁰⁰

"Şurası muhakkaktır ki, 'Meryem'in oğlu Mesih, Allah'ın ta kendisidir' diyenler küfre girmişlerdir. (...)"¹²⁰¹

"Onlar Allah'ı bırakıp hahamlarını, rahiplerini ve Meryem'in oğlu Mesih'i kendilerine Rab edinmişlerdir. Hâlbuki, onlar da tek ilâha ibadet etmekten başka bir şeyle emrolunmamışlardı. (...)"¹²⁰²

"(Hristiyan) fırkalar (kimi: İsa Allah'ın oğludur, kimi: Allah ile beraber bir tanrıdır, kimi: Allah'ı oluşturan üç esastan biridir diyerek) aralarında ihtilâf etmişlerdir. O büyük günün azabını görecek olmaları dolayısıyla vay o kâfirlerin hâline!"¹²⁰³

"Allah'ın, Meryem oğlu Mesih olduğunu söyleyenler, muhakkak küfre girmişlerdir. Hâlbuki Mesih, 'Ey İsrailoğulları, Rabbim ve Rabbiniz olan Allah'a ibadet edin! Zira, her kim Allah'a şirk koşarsa, Allah ona cenneti haram kılar ve varacağı yer de ateş olur. Zalimler için hiçbir yardımcı yoktur.' demişti. 'Allah için üçüncüsüdür' diyenler elbet kâfir olmuşlardır. Oysa, yalnız bir Tanrı vardır, başka Tanrı yoktur. Bu dediklerinden vazgeçmezlerse elbette onlardan inkâr edenlere acı bir azap dokunacaktır."¹²⁰⁴

Kur'an'da Hristiyanların şirk ve küfürlerinden bahseden nice ayet vardır.

Said Nursî, hakikî Hristiyanların Müslümanlarla birleşeceğini ve dinsizlere karşı ortak mücadele vereceklerini söylemektedir. Hakikî Hristiyanların yapması gereken şey, Müslüman olmaktır. Hz. Muhammed (s.a.v.)'e ve Kur'an'a iman etmektir. Nitekim, Peygamberimiz dönemindeki Adiy b. Hatem, Abdullah b. Selâm gibi bazı Hristiyanlar İslâm'la şereflenmişlerdi.

"Allah katında din, İslâm'dır. Kitap verilmiş olanlar, kendilerine ilim geldikten sonra sırf aralarındaki aşırılıktan ötürü, ayrılığa düştüler. Allah'ın ayetlerini inkâr eden bilsin ki, Allah hesabı çabuk görendir. Seninle tartışmaya girişirlerse, de ki: 'Ben de kendimi Allah'a teslim ettim, bana uyanlar da.' Kendilerine kitap verilenlere ve ümmîlere de ki: 'Siz de islâm oldunuz mu?' Eğer islâm olurlarsa doğru yolu bulurlar. Yok eğer dönerlerse, sana düşen, yalnız duyurmaktır. Allah, kullarını hakkıyla görmektedir."¹²⁰⁵

"'Yahudi veya Hristiyan olun ki, doğru yolu bulasınız!' dediler. De ki: 'Hayır, biz dosdoğru İbrahim dinine (uyarız). O, (Allah'a) ortak koşanlardan değildi.' 'Allah'a, bize indirilene, İbrahim'e, İsmail'e, İshak'a, Yakub'a ve torunlarına indirilene, Musa ve İsa'ya verilene ve (diğer) peygamberlere Rableri tarafından verilene inandık, onlar arasında bir ayırım yapmayız, biz Allah'a teslim olanlarız.' deyin! Eğer onlar da sizin

¹²⁰⁰ Meryem, 19/88-92.

¹²⁰¹ Mâide, 5/17.

¹²⁰² Tevbe, 9/31.

¹²⁰³ Meryem, 19/37.

¹²⁰⁴ Mâide, 5/72-73.

¹²⁰⁵ Âl-i İmrân, 3/19-20.

inandığınız gibi inanırlarsa, doğru yolu bulmuş olurlar; ama dönerlerse mutlaka anlaşmazlık içine düşerler. Onlara karşı Allah sana yeter. O, işitendir, bilendir."¹²⁰⁶

"İslâm'dan başka bir din arayandan, (bu din) asla kabul edilmeyecektir. O, ahirette de hüsrana uğrayanlardan olacaktır."¹²⁰⁷

"De ki: 'Ey Kitap ehli! Allah'tan başkasına ibadet etmeyeceğimiz, hiçbir şeyi ona ortak koşmayacağımız, Allah'ı bırakıp da kimimiz kimimizi rabler edinmeyeceğimiz hususunda bizimle sizin aranızda müsavi olan bir kelimeye geliniz.' Eğer yine de yüz çevirirlerse, deyin ki: 'Şahit olun, biz muhakkak ki Müslümanız.'"¹²⁰⁸

İmam Fahreddin Razî, bu ayetin tefsirinde şöyle der:

Hristiyanların Müşrik Sayılmalarına Sebep:

Allah Tealâ bu ayette şu üç şeyi zikretmiştir:

- 1- "Allah'tan başkasına tapmayalım";
- 2- "Ona hiçbir şeyi eş tutmayalım",
- 3- "Allah'ı bırakıp da, birbirimizi Rab edinmeyelim".

Allah Tealâ, özellikle bu üç şeyi zikretmiştir, çünkü Hristiyanlar bu üç işi bir arada yapıyorlardı. Onlar, Allah'tan başkasına, yani Mesih İsa (a.s.)'ya ibadet etmişler ve Allah'a onu eş tutmuşlardır. Bu böyledir, çünkü onlar, "Allah şu üç şeydir: baba, oğul ve Ruhu'l-Kudüs" demişler, böylece de kadim ve eşit üç varlığın mevcut olduğunu söylemişlerdir. Biz onların, üç kadim varlık olduğunu söylediklerini ifade ediyoruz, çünkü onlar şöyle demişlerdir: "Kelime" uknumu Mesih'in beşerîlik vasfına (nâsût); Ruhu'l-Kudüs uknumu da, Meryem'in beşerîlik vasfına (nâsût) bürünmüştür. Şayet bu iki uknum, müstakil iki zat olmasaydı, Baba'nın zatından ayrılıp İsa ve Meryem'in beşerîlik vasfına bürünmeleri caiz olmazdı. Onlar, müstakil üç ayrı zatın varlığını kabul etmekle, muhakkak ki müşrik olmuşlardır.

Onların, Allah'ı bırakarak âlimlerini ve zahitlerini Rab edinmiş olduklarına şunlar da delâlet eder:

a) Onlar, helâl ve haram kılma konusunda âlimlerine ve zahitlerine itaat ediyorlardı.

b) Onlar, âlimlerine secdeye kapanıyorlardı.

c) Ebu Müslim şöyle demiştir: "Onların mezhebine göre riyazat ve mücahede konusunda kâmil olan herkeste, ona lâhût (ilâhîlik vasfı)un hulûl ettiğinin eseri görülür; böylece de o kimse, ölüleri diriltebilir. Körleri ve alacalı hastaları iyileştirebilir." Onlar, böyle olan kimseye her ne kadar Rab demeseler bile, ne de olsa o kişi hakkında rububiyet manasının tahakkuk ettiğini kabul ediyorlardı.

d) Onlar, günahlar konusunda âlimlerine itaat ediyorlardı. Rububiyetin manası da ancak budur.

¹²⁰⁶ Bakara, 2/135-137.

¹²⁰⁷ Âl-i İmrân, 3/85.

¹²⁰⁸ Âl-i İmrân, 3/64.

Bunun bir benzeri de, "Hevasını (ve hevesini) kendisine tanrı edinmiş kimseyi gördün mü?... " (Câsiye, 45/23) ayetidir. Böylece, Hristiyanların bu üç şeyi birden yaptıkları sabit olmuş olur. Bu üç şeyin batıl olduğu, akıl sahiplerince üzerinde ittifak edilmiş olan bir husus gibidir.¹²⁰⁹

Hristiyanlarla Müslümanların ittihadı ancak bu şirklerinden vazgeçmeleriyle mümkün olabilir. İslâm'ın yanına ek olarak, başka bir din getirilemez. Allah, ehl-i kitaba girmeleri gereken yolu göstermiştir ki, onlar için bundan başka herhangi bir kurtuluş yolu da yoktur.

"Ey kitap ehli, (gerçeği) gördüğünüz hâlde, niçin Allah'ın ayetlerini inkâr ediyorsunuz?"¹²¹⁰

"Hâlâ Allah'a tövbe edip, ondan af dilemiyorlar mı? Allah çok bağışlayandır, çok merhametlidir."¹²¹¹

Hakikî İsevîler ancak şu kişilerdir:

"Önceden kendilerine kitap verdiklerimiz Kur'an'a da iman ederler. Kendilerine bu Kitap okunduğu zaman, 'Biz, ona iman ettik; o, Rabbimizden gelen bir haktır; ondan önce de biz Müslüman idik.' derler. İşte bunlara mükâfatları, sabretmeleri dolayısıyla iki kere verilir. (...)"¹²¹²

"Meryem'in oğlu İsa da şöyle demişti: 'Ey İsrailoğulları! Ben, benden önce gönderilmiş olan Tevrat'taki şeyleri doğrulayıcı ve benden sonra gelecek olan Ahmed ismindeki peygamberi de müjdeleyici olarak Allah'ın size gönderdiği peygamberiyim.' Fakat, İsa'nın müjdelediği peygamber apaçık delillerle gelince de 'bu, besbelli bir sihirdir.' demişlerdi."¹²¹³

"Kendilerine kitap verdiklerimiz, onu (Muhammed'i), oğullarını tanıdıkları gibi tanırlar, ama yine de onlardan bir grup, bile bile gerçeği gizlerler."¹²¹⁴

"Allah'ı ve peygamberlerini inkâr edenler, Allah ve peygamberi arasını açmak isteyenler, 'Bazılarına inanırız, bazılarına da inkâr ederiz' diyenler ve (iman ve küfür) arasında bir yol tutmak isteyenler... İşte gerçekten kâfir olanlar bunlardır. (...)"¹²¹⁵

Hz. İsa'nın inişinden bahseden hadisleri, Allah'ın Kitabına aykırı düşecek şekilde yorumlamak doğru olamaz.

Hz. İsa (a.s.)'nin müjdelediği Hz. Ahmed (s.a.v.)'e ve onun getirdiği Kitaba iman etmeden "hakikî İsevîlik" mümkün olamayacağı gibi; bu, Hz. İsa'nın getirdiklerine tümüyle inanmamak demektir ki, bu küfürdür. Hz. Muhammed'e ve getirdiği kitaba iman edildikten sonra ise, başka bir dine ihtiyaç da yoktur. İslâmiyet,

¹²⁰⁹ Râzî, *Tefsîr-i Kebîr*, 6/381-382.

¹²¹⁰ Âl-i İmrân, 3/70.

¹²¹¹ Mâide, 5/74.

¹²¹² Kasas, 28/52/54.

¹²¹³ Saf, 61/6.

¹²¹⁴ Bakara, 2/146.

¹²¹⁵ Nisâ, 4/150-151.

Said Nursî'nin iddia ettiğinin aksine dinsizlik cereyanına karşı tek başına hiçbir zaman mağlup olmamıştır, olmayacaktır. Bu akıma karşı yenilmemek için Hristiyanlıkla birleşmeye ihtiyacı da yoktur. Said Nursî'nin "dinsizlik cereyanı" diye tanımladığı materyalizm, sosyalizm, komünizmin... hepsi de Hristiyan toplumların çocuklarıdır. Müslüman toplumlarda bu ideolojiler hiçbir zaman tutunamamıştır.

Said Nursî, Müslümanların komünizme karşı ancak Hristiyanlarla birleşmek suretiyle mücadele edebileceklerini zannederken, vefatından birkaç 10 yıl sonra komünizm tarih sahnesinden silinip gitmiştir. Hem de komünist olan o eski Hristiyanlar, bırakın İslâm'a tâbi olmayı tekrar asıllarına rücu etmiş ve tıpkı ataları gibi dünyanın dört bir tarafında Müslümanlara karşı yeni haçlı seferleri başlatmışlardır.

Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

"Nefsim elinde olan Allah'a yemin ederim ki, muhakkak ileride Meryem oğlu İsa sizin içinize adaletli bir hakem olarak inecektir. O zaman o, haçı kıracak, domuzu öldürecek, cizyeyi kaldıracaktır. (...)"

Hadisi rivayet eden Ebu Hureyre (r.a.) şöyle derdi: İsterseniz şu ayeti okuyunuz: "Kitap ehlinden hiç kimse hariç olmamak üzere, ölümünden evvel, andolsun ona (İsa'ya) mutlaka iman edecek, o da kıyamet günü kendileri aleyhine bir şahit olacaktır" (Nisâ, 4/159)¹²¹⁶

Ahmed Davudoğlu bu hadisin izahında şöyle der:

Onun indiğini duyunca hemen Yahudilerle Hristiyanlar peyder pey istikbale koşarak: "Biz senin ümmetindeniz" diyeceklerse de, Hz. İsa "Yalan söylüyorsunuz!" diyerek kendilerini paylayacak ve ashabının ancak muhacirler olduğunu söyleyerek, onların halifesini arayacak, onu namaz kıldırırken görünce geri çekilerek: "Sen namazı kıldır. Allah senden razı olmuştur. Ben emîr değil, ancak vezir olarak gönderildim!" diyecek, namazı her zamanki imam kıldıracaktır. (...)

Haçı kırmaktan maksat; Hristiyanlığı iptal ederek, İslâm şeriatıyla hüküm vermektir. *et-Tavdih* nam eserinde "haç kırılması, ona tapanları öldürdükten sonra olacaktır" denilmiştir.

Aynî diyor ki: Haç kırmaktan murat, Hristiyanların yalanını meydana çıkarmaktır. Çünkü, onlar Yahudilerin Hz. İsa (a.s.)'yı çarmıha geldiklerini iddia etmişlerdi. İşte Allah Tealâ, Kitab-ı Kerim'inde: "Onu ne öldürdüler, ne de astılar, lâkin (onların gözünde) benzettirildi" buyurarak onların bu yalan ve iftiralalarını haber vermiştir. (...)

İşte İsa'nın haçı kırması, kendisinin öldürüldüğünü iddia edenlerin yalan söylediklerine, dinlerinin batıl, İslâmiyetin hak olduğuna, kendisinin Müslümanlığı meydana çıkarmak ve sair dinlere mensup olanları öldürmek, haçı kırmak ve domuzu tepelemek gibi icraatla o dinleri iptal etmek için indiğine işarettir.

Tibî: "Domuzun öldürülmesinin manası, onu edinmenin ve yemenin haram, öldürülmesinin helâl kılınmasıdır" diyor. Cizye küffardan alınan vergidir. Hz. İsa (a.s.) bunu da ve bir rivayette harbi de kaldıracaktır. Bunun manası, din bir olacak demektir. Çünkü, İsa (a.s.) Müslümanlıktan başka din kabul etmeyecektir. (...)

¹²¹⁶ *Buhârî*, Enbiyâ, 51/118; *Müslim*, İmân, 71/242.

İsa (a.s.)'nın yeryüzüne indirilmesinin hikmeti babında Aynî şunları kaydetmektedir:

"Bu hususta birkaç vecih vardır:

(...) Hz. İsa, Peygamberimiz (s.a.v.) ile ümmetinin sıfatlarını gördüğü vakit, bu ümmetten olmayı istemiş; Allah da duasını kabul ederek onu sağ bırakmıştır. Ahir zamanda Müslümanların umurunu yeniden tanzim etmek için yere indirilecek ve bu hadise Deccal'ın çıktığı zamana tesadüf ederek Deccal'ı tepeleyecektir."¹²¹⁷

Müslümanlarla Hristiyanların birleşmesi bir tarafa, Hristiyanlık bizzat Hz. İsa tarafından iptal edilecektir. Bu, hadiste Hz. İsa'nın haçı kırması şeklinde ifade edilmiştir.

Mehmet Sofuoğlu şöyle demiştir:

Bu hadiste, salibin kırılması Hristiyanlığın iptalini; domuzun öldürülmesi ve cizyenin kaldırılması da artık İslâm'dan başka bütün din sahiplerine tanınan müsamahaların son bulacağını ifade eder. Esasen, İsa'nın adil bir hakem olarak inmesi meselesini de, o büyük peygambere yapılan iftiraların ve o yolda meydana getirilen hurafelerin kötü kazanıp İslâm'ın her yere hâkim olması ve bütün hakikatlerin tamamen anlaşılması manasıyla tevîl de mümkündür.¹²¹⁸

Haydar Hatipoğlu da şöyle demektedir:

Hadiste İsa (a.s.)'nın salibi yani haçı kırıp ezeceği bildirilmektedir. *Şerhu's-Sünne'de* ve başka kitaplarda: "Yani, İsa (a.s.) Hristiyanlığı iptal ederek şer'-i şerifimizle hükmedecektir" denilmiştir.

İsa (a.s.)'nın cizyeyi, yani ehl-i kitaptan alınan vergiyi kaldırmasına dair cümle de şöyle yorumlanmıştır: Yani, İsa (a.s.), ehl-i kitap olan insanları Müslümanlığı kabul etmeye zorlayacak ve böylece cizye vermelerini kabul etmeyecektir. Tüm gayr-ı müslimler, ya Müslümanlığı kabul edecekler veya öldürülecekler. Sindi, bu cümlenin izahı bölümünde: "Bu cümle, Resul-i Ekrem (s.a.v.)'in beyan ettiği bir İslâm hükmüdür. Yani, Peygamberimizin getirmiş olduğu yüce dinimize göre ehl-i kitap olanların cizye vermeleri suretiyle İslâm memleketinde yaşamalarına izin verilmesi hükmü İsa (a.s.) ineceği zamana kadar geçerlidir. Bundan sonraki İslâm'ın hükmü ehl-i kitabın Müslümanlığı kabul etmeleri, aksi hâlde öldürülmeleridir. Yoksa İsa (a.s.), İslâm dininin getirmiş olduğu cizye hükmünü iptal edecek değildir. Böyle bir mana kastedilmemiştir. (...)"

Cizye hakkında başka sözler söylenmişse de Nevevî: "Doğru mana, İsa (a.s.)'nın herkesi Müslüman olmaya zorlaması yorumudur"¹²¹⁹ der.

Said Nursî'nin yorumlarını iptal eden başka hadisler de vardır:

Hiz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

"Kıyamet, Rumlar (Hristiyanlar) insanların en çoğu oldukları hâlde kopar."¹²²⁰

¹²¹⁷ Davudoğlu, *Sahîh-i Müslim Tercüme ve Şerhi*, 2/59-62.

¹²¹⁸ Sofuoğlu, *Sahîh-i Buhârî ve Tercemesi*, 7/3263.

¹²¹⁹ Hatipoğlu, *Sünen-i İbn-i Mâce Tercemesi ve Şerhi*, 10/338-339.

Hız. İsa (a.s.) Hristiyanlarla değil, Müslümanlarla birlikte olacaktır. Nakledeceğimiz şu hadis de bunu belirtmektedir:

"(...) Müslüman askerler nihayet Şam'a geldikleri zaman, harp için hazırlık yapıp saflarını düzeltirlerken namaza kamet yapılır. Hemen Meryem oğlu İsa (a.s.) iner ve peygamberlerinin Sünnetini alıp tâbi olmak için, o Müslüman cemaatinin yanına gelir. İşte o sırada Allah'ın düşmanı olan Mesih Deccal, İsa'yı görünce tuzun suda erimesi gibi erir. Şayet, İsa onu terk edip bırakmış olsaydı, (Deccal) kendi kendine helâk oluncaya kadar eriyip gidecekti. Lâkin, Allah onu kendi eliyle öldürür de süngüsündeki kanını Müslümanlara gösterir."¹²²¹

Yine Hz. Peygamber (s.a.v.) buyurmuştur ki:

"Arap yarımadasına gaza edeceksiniz. Allah, onu fethedecektir (onu size açıp fethine muvaffak kılacaktır). Sonra Fars'a (İran'a gaza edeceksiniz), Allah onu fethedecektir. Sonra Rum'a gaza edeceksiniz. Allah onu da fethedecektir. Sonra Deccal'la gaza edeceksiniz., Allah onu da fethedecektir."¹²²²

Hadisten açıkça anlaşılacağı üzere, Deccal ile çarpışacak olan sadece Müslümanlardır. Onlar, dinsizlik cereyanlarına karşı mağlup değil, bilâkis muzaffer olacaklardır ve bunun için de Hristiyanların yardımına ihtiyaçları yoktur. Zaten, onlarla da dünyanın birçok bölgesinde savaş içerisinde oldukları ve bu durum devam edecektir.

Nur Risaleleri'ndeki bütün bu yorumlar, dinleri birleştirme fikrinin tezahürleridir ve Said Nursî'yi izleyen Nurcular, bu yorumların hadislerin doğru tevilleri olduğunu zannettiklerinden, hâlâ dinleri birleştirme gayret ve mücadelesi içindedirler.

"Ey iman edenler, Yahudileri ve Hristiyanları dost edinmeyin! Onlar birbirlerinin dostudurlar. Sizden onları dost edinen de onlardandır. Şüphesiz Allah, zalim toplumu doğru yola iletmez."¹²²³

"Sizin dostunuz ancak Allah, onun Elçisi ve namazlarını kılan, zekâtlarını veren, rükû eden müminlerdir. Allah'ı, onun Elçisini ve müminleri dost edinen (bilsin ki) galip gelecek olan, yalnızca Allah'ın taraftarlarıdır."¹²²⁴

5.2.14. SAİD NURSÎ'NİN HRİSTİYANLAR HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ

Şiddet-i şefkat ve rikkatten, bu kışın şiddetli soğuğuyla beraber mânevî ve şiddetli bir soğuk ve musibet-i beşeriyeden bîçârelere gelen felâketler, helâketler, sefâletler, açlıklar, şiddetle rikkatime dokundu. Birden ihtar edildi ki: Böyle musibetlerde kâfir de olsa hakkında bir nevi merhamet ve mükâfat vardır ki, o

¹²²⁰ *Müslim*, Fiten, 10/35.

¹²²¹ *Müslim*, Fiten, 9/34.

¹²²² *Müslim*, Fiten, 12/38.

¹²²³ Mâide, 5/51.

¹²²⁴ Mâide, 5/56.

musibet ona nisbeten çok ucuz düşer. Böyle musibet-i semâviye, mâsumlar hakkında bir nevi şehâdet hükmüne geçiyor.

Üç-dört aydır ki, dünyanın vaziyetinden ve harbinden hiçbir haberim yokken Avrupa'da, Rusya'daki çoluk-çocuğa acıyarak tahattur ettim. O mânevî ihtarın beyan ettiği taksimat, bu elîm şefkate bir merhem oldu. Şöyle ki:

O musibet-i semâviyeden ve beşerin zâlim kısmının cinayetinin neticesi olarak gelen felâketten vefat eden ve perişan olanlar eğer onbeş yaşına kadar olanlar ise; ne dinde olursa olsun şehid hükmündedir. Müslümanlar gibi büyük mükâfat-ı mânevîyeleri, o musibeti hiçe indirir.

Onbeşinden yukarı olanlar, eğer mâsum ve mazlum ise; mükâfatı büyüktür belki onu Cehennem'den kurtarır. Çünkü, âhîrzamanda mâdem fetret derecesinde din ve Dîn-i Muhammedî'ye (A.S.M.) bir lâkaydlık perdesi gelmiş. Ve mâdem âhîrzamanda Hazret-i İsa'nın (A.S.) dîn-i hakikîsi hükmedecek, İslâmiyet'le omuz omuza gelecek. Elbette şimdi, fetret gibi karanlıkta kalan ve Hazret-i İsa'ya (A.S.) mensub Hristiyanların mazlumları çektikleri felâketler, onlar hakkında bir nevi şehâdet denilebilir. Hususan ihtiyarlar ve musibetzedeler, fakir ve zaifler, müstebid büyük zâlimlerin cebir ve şiddetleri altında musibet çekiyorlar. Elbette o musibet onlar hakkında medeniyetin sefâhetinden ve küfrânından ve felsefenin dalâletinden ve küfründen gelen günahlara keffaret olmakla beraber; yüz derece onlara kârdır, diye hakikattan haber aldım. Cenâb-ı Erhamürrâhimîne hadsiz şükrettim. Ve o elîm elem ve şefkatten teselli buldum.

Eğer o felâketi gören, zâlimler ise ve beşerin perişanîyetini izhar eden gaddarlar ve kendi menfaati için insan âlemine ateş veren hodgâm, alçak insî şeytanlar ise; tam müstehak ve tam adalet-i Rabbaniye'dir.

Eğer o felâketi çekenler, mazlumların imdadına koşanlar ve istirahat-ı beşeriye için ve esasât-ı diniyeyi ve mukaddesat-ı semâviyeyi ve hukuk-u insaniyeyi muhafaza için mücadele edenler ise; elbette o fedakârlığın mânevî ve uhrevî neticesi o kadar büyüktür ki: o musibeti onlar hakkında medar-ı şeref yapar, sevdirebilir.¹²²⁵

Said Nursî, bu büyük iddialarına ilmî bir tek delil göstermemiştir. Tek delili (?), kimin ettiği belli olmayan ihtardır. Yukarıdaki sözleri, hakikatten haber aldığını (?) iddia ederek söyleyen Said Nursî'ye, Allah'ın Kitabından ve Resulünün sahih hadislerinden aldığımız haberler ile cevap vereceğiz:

Cennet ve nimetleri kâfirlere haram kılınmış olup, yüce Allah, başlarına ne musibet gelirse gelsin kâfirleri cennete koyacak değildir. Küfrün cezası da içinde ebedî kalınacak olan cehennemdir. Bunlar nasslar ile sabittir.

Cehennem pek çok tabakası, çeşit çeşit azabı vardır.

¹²²⁵ *Kastamonu Lâhikası*, 114-115, Yirmiyedinci Mektubdan/Gayet ehemmiyetlidir; *Tarihçe-i Hayat*, 290, Kastamonu Hayatı/Üstad Bediüzzaman'ın İkinci Dünya Harbi Esnasında Yazdığı Mühim Bir Mektub.

"Şüphe yoktur ki, münafıklar ateşin en aşağı tabakasındadırlar. Onlar için asla bir yardımcı bulamazsın."¹²²⁶

"Cehennem ise, o azgınlara hepsinin birden buluşma yeridir. Onun yedi kapısı, her kapının da, oradan girmek için ayrılmış bir grubu vardır."¹²²⁷

Hz. Peygamber (s.a.v.) de bu konuda şöyle buyurmuştur:

"Kıyamet günü cehennem ehlinin en hafif azap göreni, ayak çukurlarına iki ateş parçası konulacak olandır ki, bunların sıcaklığından beyni kaynayacaktır."¹²²⁸

"Mükâfat" kelimesi ise, bu konuda kaçınılması gereken bir sözdür. Kâfirler mükâfatlandırılacak ne yapmışlardır?

"(...) Kâfir olarak ölenlerin bütün amelleri dünyada da ahirette de boşa çıkmıştır ve onlar ateş halkıdır, orada sürekli kalacaklardır."¹²²⁹

"(...) İmanı tanımayıp küfre sapanın ameli boşa gitmiştir. Kendisi de ahirette kaybedenlerdendir."¹²³⁰

"Ayetlerimizi ve ahirete kavuşmayı yalanlayanların amelleri boşa çıkmıştır. Onlar yaptıklarından başkasıyla mı cezalandırılacaklardı?"¹²³¹

"Rablerini inkâr edenlerin amelleri, fırtınalı bir günde rüzgârın şiddetle savurduğu küle benzer (ki, rüzgâr sebebiyle ondan hiçbir eser kalmamış gibi) onlar da kıyamette amellerinden hiçbir şey elde edemezler. İşte bu, çok uzak bir sapıklıktır."¹²³²

"İnkâr edenlerin ve Allah'ın yolundan saptıranların amellerini Allah boşa çıkarır. İman edip salih amel işleyenlerin ve Muhammed'e Rablerinden hak olarak indirilene inananların kötülüklerini ise örter ve hâllerini ıslah eder. Bu, inkâr edenlerin batıla; iman edenlerin ise Rablerinden gelen hakka tâbi olmaları dolayısıyladır. İşte Allah, onların durumlarını, insanlara böyle anlatır."¹²³³

"Küfredenler ise, yüzükoyun düşüş onların olsun! (Allah) onların amellerini boşa çıkarmıştır. Bu, onların, Allah'ın indirdiklerinden hoşlanmamaları sebebiyledir. Allah da onların amellerini heder etmiştir."¹²³⁴

Sahih-i Müslim'in İman Bölümü'nde 92. Bap "Kâfir Olarak Ölene Hiçbir Amelin Fayda Vermeyeceğine Delil Babı"dır. Bu bapta nakledilen hadis de şöyledir:

Aişe (r.anhâ) şöyle dedi:

¹²²⁶ Nisâ, 4/145.

¹²²⁷ Hicr, 15/43-44.

¹²²⁸ *Buhârî*, Rikâk, 51/145; *Müslim*, İmân, 91/363.

¹²²⁹ Bakara, 2/217.

¹²³⁰ Mâide, 5/5.

¹²³¹ A'râf, 7/147.

¹²³² İbrâhîm, 14/18.

¹²³³ Muhammed, 47/1-3.

¹²³⁴ Muhammed, 47/8-9.

-Ey Allah'ın Elçisi, İbn Cüd'an cahiliye devrinde akrabasına yardım eder, fakirleri doyururdu. Acaba bunlar ona bir fayda verir mi? dedim. O:

-Hayır, fayda vermez. Çünkü, o bir gün bile "Ya Rabbi, din gününde benim günahlarımı mağfired eyle" dememiştir, buyurdu.¹²³⁵

Hz. Peygamber, bu adamın ahirete inanmadığını, böyle birine ise, yaptığı hayır ve hasenatın hiçbir faydası olmayacağını belirtmiştir.

Kadı İyaz diyor ki: Kâfirlere amellerinin fayda vermeyeceğine, bunlardan dolayı sevap görmeyeceklerine, azapları da hafifletilmeyeceğine icma-ı ümmet mün'akit olmuştur. Lâkin, suçlarına göre küffarın azapları birbirinden şiddetli olacaktır.¹²³⁶

Said Nursî'nin "masumlar"dan kimleri kastettiği anlaşılıyor. Eğer kastedilen kâfirlerin çocukları ise, bunların durumu hakkında ulema ihtilâf etmiştir. Bazı âlimler, onların cennetlik olduğu görüşündedirler ki, onlar için sadece "ehl-i necat" demişlerdir. Bu görüşten hareket edilse dahi, "şehadet" kelimesi onlar için yine kullanılamaz. Çünkü, birine ancak naslarda belirlenen durumlar doğrultusunda "şehit" denebilir ki, bunlar için böyle bir şey asla varit değildir.

Kâfirlerin çocuklarının babalarına tâbi olduğu ve haklarında tevakkuf edilip, "Yaşayacak olsalardı onların neler yapacaklarını Allah daha iyi bilir" şeklinde ifade edilen görüşteki âlimlere göre ise, onlara ehl-i necat bile denilmez, nerede kaldı ki şehit denilsin... Said Nursî'nin masumlardan kastı, herhangi bir durumdaki kâfirler ise, bu kelimenin onlar için kullanılması "şehadete ve şuhedaya" yapılan bir iftira ve zulümdür.

Bizim burada maksadımız, kâfirlerin çocuklarının durumunu tahkik etmek değil, sadece, ne şekilde ölürlerse ölsünler ya da öldürülsünler onlara "şehit" denilemeyeceğini ortaya koymaktan ibarettir.

Meselenin on beş yaşla bir ilgisi de yoktur. Fıkıh usûlünde incelendiği gibi, mükellefiyet yaşla sabit olmaz.¹²³⁷

¹²³⁵ *Müslim*, İmân, 92/365.

¹²³⁶ Nak. Davudoğlu, *Sahih-i Müslim Tercüme ve Şerhi*, 2/246-247.

¹²³⁷ İnsanın şer'an mükellef kılınışının sahih olması için -kendisi bizzat veya vasıta ile-, kendisine tevcih edilen mükellef kılış hitabını anlayıp, anladığını yerine getirecek kadar manasını tasavvur edecek kudrette bulunması şarttır. Çünkü, mükellef kılmaktaki maksat, itaat ve istenilenin yapılmasıdır. Anlamaya muktedir olamayanın, istenileni yapması mümkün değildir. Anlamaya muktedirlik ise yalnızca akıl ile, şâri'nin hitabının anlaşılır, hitaptan maksadın ne olduğunun bilinir olmasıyla gerçekleşir. Akıl göze görünmeyen, his ile anlaşılmayan, tavsif olunmayan ve insan fertleri arasında değişik ve farklı bir şekilde bulunduğundan İslâm, gözle görülüp tavsif olunabilen bülüğ (devresin)u, aklın yerine koymuştur. Çünkü, bülüğ (baliğ olmak, olgun) aklın me-zinnetidir (ekseriya bulunduğu kanaat getirilen yer durumundaki insanın bir vasfıdır). Bunun için şâri, mükellef kılmanın (teklifin) menatını (müessir sebebini ve iletini), insanın akli başında olarak bülüğe ermesi kılması, bülüğdan önce ise insanın (mükellefiyetini) hafifletme bakımından, insanı mükellef kılmamıştır. Bunun delili Allah Resulünün: "Uyanıncaya kadar uyuyandan, ihtilâm oluncaya kadar çocuktan ve akli başına gelinceye kadar deliden kalem (mükellefiyetler) kaldırılmıştır" hadisidir. Buna göre insan bülüğe erince, söz ve fiiller insanlar arasında alışlagelmiş mutad bir tarzda vuku buluyorsa, bu hâl o insanın aklının selim olduğunu gösterir; ve akli başında olarak bülüğe ermek şeklindeki mükellefiyet şartı tahakkuk ettiğinden, bu insan hakkında "mükelleftir" hükmü verilir. Şu hâlde mükellef sadece "akli başında baliğ kişidir". (Abdülkerim Zeydan, *Fıkıh Usûlü*, çev. Ruhi Özcan, Emek Matbaacılık, 1982, 117-118. Ayrıca bak. Muhammed Ebu Zehra, *Fıkıh Usûlü*, çev. Abdülkadir Şener, Fon Matbaası, Ankara 1981, 281/282.) Yazar, yukarıda nakledilen hadis için usûlü'l-fıkıh kitapları olan Âmidî'nin *el-Ihkâm* ve Şevkânî'nin *İrşâdu'l-Fuhûl*'ünü kaynak olarak vermiştir. Hadisi Ahmed b. Hanbel, *Ebû Dâvud*, Tirmizî, *İbn Mâce*, *Tenzîbu'l-Âsâr*'da İbn Cerîr, *Müstedrek*'te Hâkim, *Sünen*'de Beyhakî tahrîc etmişlerdir. Bak. *Râmûz*, 1/291.

On beş yaşına kadar olanların, hangi dinden olurlarsa olsunlar "şehit" kabul edilmesi, İslâm'a aykırıdır. Örneğin; bir çocuk on dört yaşında iken büluğa erse ve küfür üzere iken bir musibet sırasında ölse, o, kâfir olarak ölmüştür, şehit olarak ölmesi ise şurada kalsın...

Said Nursî, zamanını âdeta "fetret devri" olarak görmektedir. Bahsimiz olan bu mektup, *Tarihçe-i Hayat*'ta da belirtildiği gibi, 2. Dünya Savaşı sırasında yazılmıştır. Savaş esnasında ölen Hristiyanların durumunu, kendince ele almaktadır. Said Nursî, Hristiyanlardan genel olarak bahsetmektedir.

Kesin ve mütevatir olarak bilinmektedir ki, Hz. Muhammed (s.a.v.) müşrikleri kendisine iman etmeye davet ettiği gibi ehl-i kitabı da kendisine iman etmeye davet etmiş; müşriklerle savaştığı gibi ehl-i kitapla da savaşmıştır. Tebuk yılı Hristiyanlara açılan savaşlara ve yapılan seriyelere bizzat kendisi de katılmış, hatta azatlısı ve oğul edindiği Zeyd b. Muhammed, Cafer ve başka yakınları Hristiyanlarla yapılan savaşlarda öldürülmüşlerdir. Yine Necran Hristiyanlarının cizye vermelerini kendisi istemiştir.

Kendisinden sonra raşit halifeleri de ehl-i kitapla savaşmış; onlardan olup kendilerine savaş açanlara savaş açmış ve savaşmayıp kendilerine cizye vermeyi kabul edenlerden cizyeyi almışlardır.

Kur'an, ehl-i kitabı Hz. Muhammed'e uymaya davet eden, ona tâbi olmayanları tekfir edip kınayan ve lânet eden; tıpkı müşrikler için söz konusu olduğu gibi ehl-i kitaptan ona tâbi olmayanların cehennemi hak ettiklerini ifade eden ayetlerle doludur. Bu ayetlerin birinde şöyle buyrulmaktadır: "Ey kitap ehli, biz bazı yüzleri silip arkalarına döndürmeden, ya da cumartesi adamlarını lânetlediğimiz gibi onları da lânetlemeden önce, yanınızdakini doğrulayıcı olarak indirdiğimiz (Kitab)e iman edin." (Nisâ, 4/47) Kur'an'da "Ey kitap ehli...", "Ey İsrailoğulları..." ifadeleriyle başlayan pek çok ayet vardır.

Yüce Allah yine şöyle buyurmaktadır: "Kitap ehlinden ve müşriklerden (Hakk'ı) tanımayanlar, kendilerine açık delil gelinceye kadar (buldukları hâlden) ayrılacak değillerdir. (İşte o delil), Allah tarafından (gönderilmiş) tertemiz sahifeleri okuyan bir elçidir. O sahifelerde doğru yazılmış hükümler vardır. Kitap ehli, ancak kendilerine açık delil geldikten sonra ayrılığa düştüler. Oysa kendilerine, dini yalnız Allah'a halis kılarak, Allah'ı birleyenler olarak ona kulluk etmeleri, namaz kılmaları, zekât vermeleri emredilmişti. İşte doğru din budur. Kitap ehlinden ve (Allah'a) ortak koşanlardan kâfir olanlar, cehennem ateşindedirler. Orada ebedî kalacaklardır. Onlar halkın şerlileridir. İnanan ve iyi işler yapanlar da halkın en hayırlılarıdır." (Beyyine, 98/1-7) Benzeri ayetler Kur'an'da pek çoktur. Yüce Allah ayrıca şöyle buyurmuştur: "De ki: 'Ey insanlar, ben sizin hepinize, göklerin ve yerin sahibi Allah'ın elçisiyim.'" (A'râf, 7/158) "Biz seni ancak bütün insanlara müjdeleyici ve uyarıcı olarak gönderdik." (Sebe', 34/28)

Müstefiz haberle gelen bir rivayette Peygamber (s.a.v.)'in: "(Diğer) Peygamberlere beş konuda üstün kıldım" buyurduğu ve bunlardan birinin de şu olduğu nakledilmiştir: "(Diğer) Peygamberler sadece kendi kavmine gönderilirdi, ben ise bütün insanlara gönderildim." (*Müslim, Tirmizî, İbn Hanbel*) Hatta, Hz. Muhammed (s.a.v.)'in insanlarla birlikte

Bülüğ çağını geçtiği hâlde çeşitli nedenlerden dolayı baliğ olmayanlar için ise takdire başvurulur ki, bu da yaştır. Yaşın kaç olduğu hakkında çeşitli kaviller vardır. Abdülkerim Zeydan'ın belirttiğine göre; bu yaş, fakihlerin çoğuna göre erkek ve kız çocuğu için on beştir. (Zeydan, age, aynı yer.) Kanaatimizce on beş yaş da kat'î olmasa gerektir. Çünkü, bülüğ yaşı iklimle yakından ilgilidir. Sıcak iklimlerde, soğuk iklime nispetle bülüğ yaşı daha küçüktür. Dolayısıyla bu on beş yaş soğuk iklimler için biraz artırılabilir.

cinlere de gönderildiği mütevatir haberlerle sabittir. O hâlde, mütevatir nakille kesin olarak bilinmektedir ki, Hz. Muhammed (s.a.v.) kitap ehlini kendisine iman etmeye davet etmiş, onlardan kendisine iman etmeyenlerin küfrüne hükmetmiş, İslâm'ı kabul edinceye ya da cizyeyi verinceye kadar kendileriyle savaşılmasını emretmiş, bizzat kendisi onlarla savaşmış, cizye vermelerini emretmiş, savaşçıları öldürmüş, çocuk ve kadınlarını esir almış, mallarını ganimet olarak almıştır. Hristiyanlardan cizye almıştır. Âl-i İmrân suresi de bu konuda nazil olmuştur. Yine Tebuk Yılı Hristiyanlarla savaşmış ve Berâe suresi bu konuda inmiştir.

Bakara, Âl-i İmrân, Nisâ ve Mâide sureleriyle diğer Medenî surelerin hepsinde kitap ehli, Hz. Muhammed (s.a.v.)'e iman etmeye davet edilmiş ve onlara çeşitli hitaplarda bulunulmuştur. Bu konuların onda birini anlatmaya kalkacak olsak, bu fetvanın sınırlarını aşar.

İnsanlar arasında Hz. Muhammed (s.a.v.)'e en mükemmel şekilde tâbi olan, emirlerine en çok itaat eden ve sözünü en çok tutan Ebu Bekir ve Ömer gibi halifeleri ile ensardan ve muhacirinden onlarla beraber olanlar, İnan'a akın düzenledikleri gibi Bizans'a da akın düzenlemiş; Mecusîlerle harbettikleri gibi kitap ehliyle de harbetmiş; savaşanlarını öldürmüş ve boyun eğerek eliyle cizye verenlerin cizyelerini kabul etmişlerdir.

Bu konuda varit olan sahih hadislerden biri şöyledir: "Nefsim elinde olana yemin ederim ki, Yahudi olsun Hristiyan olsun beni duyup da bana iman etmeyen cehenneme girer."

Said b. Cübeyr: "Kavimlerden kim onu inkâr ederse, onun yeri ateştir." (Hûd, 11/17) ayetinin bu hadisi doğruladığını söylemektedir. Böylece ona göre hadisin manası mütevatirdir ve hadis, zorunlu bilgi ifade etmektedir. Durum böyle olunca, Hz. Muhammed (s.a.v.)'in bütün insanlara peygamber olarak gönderildiği kaçınılmaz olmaktadır. O, kesin olarak kitap ehline de, başkalarına da gönderilmiştir. Allah'ın Peygamberi ise ne yalan söyler, ne Allah'ın emri olmaksızın kendisine itaat etsinler diye insanlarla savaşır, ne de Allah'ın izni olmaksızın kanlarını, mallarını ve mülklerini helâl sayar.

Şayet: "Allah, ona bunu emretmediği hâlde kendisi, 'Allah bana bunu emretti' demiştir" denilecek olursa, o zaman o, (hâşâ) hem yalancı, hem müfteri, hem de zalim olurdu. "Allah'a karşı yalan uydurandan ya da kendisine bir şey vahyedilmemişken; 'Bana da vahyolundu' diyenden daha zalim kim olabilir?" (En'âm, 6/93) Evet, zalim olduğu gibi müfteri de olurdu. Yeryüzünde büyüklük taslayıp fesat çıkarmak isteyenlerden olurdu. Zalim ve zorba kralların en kötüsü olurdu. Çünkü, zorba krallar bile insanların kendilerine itaat etmeleri için savaşınca: "Biz, Allah tarafından size gönderilmiş peygamberlerdeniz, bize itaat eden cennete, itaat etmeyen de cehenneme girer" dememişlerdir. Hatta, Firavun ve benzerleri bile böyle değildir. "Bana böyle vahyolundu" diyenler ya sadık peygamberlerdir, ya da Müseylime ve el-Esved gibi yalancı peygamberlerdir.

Nasıl olursa olsun, Hz. Muhammed (s.a.v.)'in peygamber olduğu bilindiğine göre, Allah'tan verdiği her haberin hak olması gerekir. Allah Elçisi olduğuna göre, her emrine itaat vaciptir. Nitekim, yüce Allah şöyle buyurmaktadır: "Biz her peygamberi, Allah'ın izniyle itaat edilmesi amacıyla gönderdik." (Nisâ, 4/64) Kendisinin kitap ehline de gönderilmiş bir peygamber olduğunu ve onların da kendisine itaat etmeleri gerektiğini haber verdiğine göre, sözü haklıdır. Onun bir peygamber olduğunu itiraf etmekle birlikte, kitap ehline de gönderilmiş olduğunu inkâr eden; Hz. Musa (a.s.)'nin peygamber olduğunu itiraf etmekle birlikte İsrailoğullarını Mısır'dan çıkarıp Şam bölgesine getirmesini tasvip etmeyen, Allah'ın kendisine ne böyle bir şeyi, ne sebt (cumartesi) günü çalışmamayı emrettiğini, kendisine Tevrat'ın indirildiğini, Tûr Dağı'nda kendisiyle konuştuğunu inkâr eden; Hz. İsa (a.s.)'nin peygamber

olduğunu itiraf etmekle birlikte onun İsrailoğullarına gönderilmediğini, İsrailoğullarının kendisine itaatle mükellef olmadıklarını, Yahudilere zulmettiğini ve benzeri küfür görüşleri süren gibidir.

Bu nedendir ki, Allah Tealâ şöyle buyurmaktadır: "Onlar ki, Allah'ı ve elçilerini inkâr ederler. Allah ile elçilerinin arasını ayırmak isterler. 'Kimine inanırız, kimini inkâr ederiz' derler; bu ikisinin (inanmakla inkârın) arasında bir yol tutmak isterler. İşte onlar gerçek kâfirlerdir. Biz de kâfirlere alçaltıcı bir azap hazırlamışızdır. Ve onlar ki, Allah'a ve elçilerine inandılar, onlardan hiçbiri arasında ayırım yapmadılar." (Nisâ, 4/150-152) İsrailoğullarına hitap ederken şöyle buyurmaktadır: "Yoksa siz kitabın bir kısmına inanıp, bir kısmını inkâr mı ediyorsunuz? Sizden bunu yapanın cezası, dünya hayatında rezil olmaktan başka nedir? Kıyamet gününde de (onlar) azabın en şiddetlisine itilirler. Allah, yaptıklarınızı bilmez değildir." (Bakara, 2/85)

Her Müslümana, her Yahudiye ve her Hristiyana, Yahudilikle Hristiyanlığın değil, İslâm'ın hak din olduğunu apaçık ve kesin olarak ortaya koyan bu anlatım iki temel öncüle dayanır:

Birincisi: Hz. Muhammed (s.a.v.)'in peygamberliği ve mesajı, ümmetin iyi hareketleri ve davranışları daha belirgin ve açıktır; Hz. Musa ile İsa'nın peygamberliklerinin bulunduğu bütün yollardan ziyadesiyle bilinir. Bu sebeple ikisinin peygamber olduklarını kabul etmekle birlikte Muhammed'in peygamber olmadığını söylemek mümkün değildir. Kişi dilerse buna, davet ve getirilen mesajın kendisini, dilerse getirdiği Kitabı, dilerse ümmetin hâllerini ve tavırlarını, dilerse de mucizelerini delil olarak alsın, bütün bu hususlarda Hz. Musa ile İsa'nın peygamberliği anlaşılıyorsa, Hz. Muhammed (s.a.v.)'in bu hususlarda peygamberliği daha bariz ve mükemmel bir şekilde anlaşılır.

İkincisi: Kendisi, risaletinin müşrik veya kitap ehli herkese şamil olduğunu, insanların bir kısmına değil, hepsine gönderilmiş olduğunu haber vermektedir ve bu husus mütevatir nakil ve kat'î delillerle sabittir.

Yahudilere ve Hristiyanlara gelince, dinlerinin aslı yoktur. Nitekim, yüce Allah şöyle buyurmaktadır: "Şüphesiz iman edenler, Yahudiler, Hristiyanlar ve Sabîiler, bunlardan kim ki, Allah'a ve ahiret gününe inanır, iyi bir iş yaparsa elbette onlara, Rableri katında mükâfat vardır; onlara korku yoktur ve onlar üzülmeyeceklerdir." (Bakara, 2/62) Ne var ki, her iki din de sonradan bozulmuş ve hükmü kaldırılmıştır.

Yahudilerin ve Hristiyanların ellerindeki kitapların -diğer peygamberlerin olduğu gibi- kendileri; değiştirileceklerini, şeriatlarının neshedileceğini ve Hz. Muhammed (s.a.v.)'in risaletinin hak olduğunu beyan etmektedir. Peygamberlerin sonuncusunun peygamberliğine dair birçok delil ve işaretleri içeriyorlar. Âlimler bu konuda pek çok eser yazmış ve bu delilleri orada sıralamışlardır. Ayrıca, geçmiş peygamberlerden kalan kitaplarda o kadar çelişki ve ihtilâf var ki, bunlar, onların değiştirilmiş olduklarını ortaya koymaktadır. Ama, üzerlerinden o kadar zaman geçmesine rağmen hükümlerinin kaldırıldığını gösteren ifadeler hâlâ onlarda mevcuttur. Evet, bu konuları ihtiva eden deliller hâlâ kitaplarında vardır. Biz, kitap ehlinden tartıştığımız bazı kimselere bu delilleri gösterdik, âlimlerinden ve iyilerinden bazı gruplar gösterdiğimiz bu deliller karşısında İslâm'ı kabul ettiler ve dindaşlarıyla tartışarak kendi kitaplarında Hz. Muhammed (s.a.v.)'in peygamberliğine işaret eden hususları onlara gösterdiler. Ne var ki, o delilleri sıralamanın yeri bu fetva değildir.¹²³⁸

¹²³⁸ İbn Teymiye, *Külliyyat*, 4/186-191. Yahudilerle ilgili kısımlarını almadık.

Hız. Muhammed, İslâm dinini ehl-i kitap da dâhil insanlara tebliğ etmiş; Allah'ın dini tamamlanmıştır. Hız. Peygamber'den sonra ne bir resul ne de bir nebi gelecektir. Müslümanlar, bugüne kadar İslâm dinini dünyaya yaymışlar, insanlığa onu tebliğ etmişlerdir. İşte bu yüzden "fetret devri" diye bir devir kalmamıştır. Evet, İslâm'ın zuhurundan kıyamete değin, insanlık fetret devri yaşamayacaktır. Hız. Muhammed'in son peygamber olmasındaki hikmetlerden biri de, onun peygamberliği ile gelen mesajın kaybolmayacağına garanti edilmiş olmasıdır. Haberleşme imkânlarından yoksun kalmış, davetin kendisine ulaşmadığı kişiler olabilir ki, durumlarını en iyi bilen Allah'tır. Ulema bu konuyu da ele almıştır.

Gazalî şöyle der:

(...) Kendilerine İslâm'ın daveti ulaşmayan kişiler üç kısımdır:

1) Hız. Muhammed (s.a.v.)'in ismini hiç duymamış olanlar,

2) Hız. Peygamber'in ismini, sıfatlarını ve gösterdiği mucizeleri duymuş olanlar; bunlar İslâm memleketlerine komşu olan yerlerde veya Müslümanlar arasında yaşayan kimselerdir, kâfir ve mülhittirler,

3) Bu iki derece arasında bulunan gruptur. Hız. Peygamber'in ismini duymuşlarsa da vasıflarını ve hususiyetlerini duymamışlardır. Daha doğrusu Hız. Peygamber'i ta küçüklüklerinden beri "İsmi Muhammed olan yalancının ve dalaverecinin biri peygamberlik iddiasında bulunmuştur" şeklinde tanımışlardır. Kendilerine Resulullah bu şekilde tanıtılmıştır. Tıpkı, bizim çocuklarımızın "Adı el-Mükaffa olan yalancının biri Allah'ın kendisini peygamber olarak gönderdiğini iddia etmiş ve yalancı peygamberliği ile meydan okumuştur" sözünü duymaları gibi. Kanaatime göre, bunların durumu birinci grupta olanların durumu gibidir. Çünkü, bunlar Hız. Peygamber'in ismini, haiz bulunduğu vasıfların zıtlarıyla birlikte duymuşlardır. Bu ise hakikati araştırmak için insanı düşünmeye ve araştırmaya sevk etmez. (...)

Kim Hız. Peygamber'in ayın ikiye bölünmesi, taşların tesbih etmesi, parmakları arasından su fıskırması ve bütün Arap ediplerine meydan okuduğu hâlde Kur'an'ın benzerinin yapılmasından âciz kalınması gibi tabiatüstü mucizelerini, sıfatlarını ve peygamberlik için ortaya çıkışını tevatüren işittikten sonra onu tekzip eder, ondan yüz çevirir, kulak ardı eder, üzerinde düşünüp kafa yormaz ve bütün bu mucizelerini duyduktan sonra hemen onu tasdik edivermezse, o kimse; **münkirdir, tekzipçidir. Bundan dolayı kâfirdir.**

Kanaatime göre, zikredilen hususların, onları duyanlarda işin gerçek olan yönünü araştırma isteğini uyandırması da lâzımdır. Bu durum dine karşı alâka gösteren, dünyayı ahiretten daha çok sevmeyenler için bahis konusu olur. Dünyaya fazla dalındığı, Allah korkusu ve dinî işlerin önemi akla getirilmediği için böyle bir istek duyulmazsa, bu da küfürdür. Zaten, Allah'a ve ahiret gününe inanan herhangi bir din mensubunun, işin tabiatüstü sebeplere dayandığını kuvvetle tahmin ettiği şeyleri araştırmaması ve araştırmada kusur etmesi mümkün değildir. Eğer kusursuz bir araştırma ve inceleme esnasında tahkikatını bitirmeden ölürse, o da mağfirete mazhar olur.¹²³⁹

Nur Risaleleri'nin birçok yerinde Avrupa ülkelerinde Müslümanlığı kabul etmiş kişilerden söz edilmekte, adları ve İslâm hakkındaki sözleri nakledilmektedir. O hâlde, nerede kaldı fetret devri?

¹²³⁹ Gazalî, *İslâmda Müsamaha*, 71-75.

Hristiyanların türlü türlü şirk ve küfürleri vardır. Onların cehennemde girmesini istemeyen, çektikleri sıkıntılar ve savaşlarda öldürülmeleri gibi sebepler yüzünden onları "şehit" olmakla tavsif eden biri; bunu onlara "şefkat ve rikkatinden dolayı söylediğini" iddia ediyorsa, gerçek şefkat ve rikkatin ne olduğunu bilmiyor demektir. Çünkü, hiç kimse, Allah'tan daha fazla kullarına şefkat ve rikkat edemez. Hristiyanların hükmü sabit olduktan sonra, bu hükme karşı "elim bir elem" duyan Said Nursî'ye mümkün olsa da kendi sözlerini hatırlatsak:

Kâfir ve münafıkların Cehennemde yanmalarını ve azab ve cihad gibi hâdiseleri kendi şefkatine sığdırmamak ve te'vile sapsak, Kur'anın ve edyân-ı semaviyenin bir kısm-ı azîmini inkâr ve tekzib olduğu gibi; bir zulm-ü azîm ve gayet derecede bir merhametsizliktir. Çünkü, mâsum hayvanları parçalayan canavarlara himayetkârane şefkat etmek, o bîçare hayvanlara şedit bir gadr ve vahşî bir vicdansızlıktır. Ve binler müslümanların hayat-ı ebediyelerini mahveden ve yüzer ehl-i îmanın sû-i âkîbetine ve müdhiş günahlara sevkeden adamlara şefkatkârane tarafdar olmak ve merhametkârane cezadan kurtulmalarına dua etmek, elbette o mazlûm ehl-i imana dehşetli bir merhametsizlik ve şenî bir gadirdir. Risale-i Nur'da kat'iyetle isbat edilmiş ki; küfür ve dalâlet, kâinata büyük bir tahkir ve mevcudata bir zulm-ü azîmdir ve rahmetin ref'ine ve âfâtın nüzulüne vesiledir. Hattâ deniz dibinde balıklar, cânilerden şekva ederler ki; "İstirahatımız selbine sebep oldular." diye rivayet-i sahiha vardır. O halde, kâfirin azab çekmesine acıyıp şefkat eden adam şefkata lââyık hadsiz mâsumlara acıymıyor ve şefkat etmeyip ve hadsiz merhametsizlik ediyor demektir.¹²⁴⁰

Hristiyanlara gösterilecek şefkat ancak Hz. Ömer (r.a.)'in şu şefkati gibi olmalıdır:

Ebu İmran el-Cüvenî'den;

Ömer, bir gün bir rahibin manastırı önünden geçerken durmuş ve beraberindekiler rahibe "Müminlerin emîri seni bekliyor" diye seslenmişler. Rahip çıktığı zaman, dünyayı terk edip fazla ibadet ettiği için benzinin solduğunu gören Ömer (r.a.) ağlamıştır. Bunun üzerine beraberindekiler Ömer'e:

-Bu Hristiyandır, demişler. Ömer de:

-Hristiyan olduğunu biliyorum ve o sebeple ona acıyorum. "O gün, öyle yüzler vardır ki, zillet içinde aşağılanmışlardır. Çalışmış, boşuna yorulmuştur. Kızgın bir ateşe yollanırlar. Kaynar bir kaynaktan içirilirler." (Gâşiye, 88/2-5) ayetlerini hatırladım da onun, bu kadar yorulduğu hâlde ateşe girmesine acıdım, demiştir.¹²⁴¹

Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

"(...) Kıyamet günü bir tellâl: 'Her ümmet neye ve kime tapıyor idiyse onun ardına düşsün!' diye ilân edecek. Bunun üzerine Allah'tan başka şeylere, putlara,

¹²⁴⁰ *Tarihçe-i Hayat*, 278, Kastamonu Hayatı/Şefkat Yüzünden, Esâsat-ı İslâmiyenin Haricindeki Bid'at ve Dalalet Yollarına Sapanları Çeviren Bir Hakikattir.

¹²⁴¹ M. Yûsuf Kândehevî, *Hayâtü's-Sahâbe*, çev. Ahmed Mevlani, İslâmî Neşriyat, Konya 1980, 1/61-62. Beyhakî, İbnu'l-Münzir ve Hâkim rivayet etmişlerdir.

heykellere, dikili taşlara tapagelen ne kadar müşrik varsa, onlardan hiçbiri geri kalmaksızın cehennemine içine dökülürler. Artık ortalıkta yalnız Allah'a ibadet eden gerek salih, gerek facir kimselerle, kitap ehli bakiyelerinden başka kimse kalmayınca, Yahudilerden geri kalanlar çağrılacak ve onlara:

-Siz kime ibadet ederdiniz? diye sorulacak. Onlar:

-Biz, Allah'ın oğlu Uzeyr'e ibadet ederdik, diye cevap verecekler. Bunun üzerine onlara:

-Yalan söylüyorsunuz, Allah hiçbir eş ve çocuk edinmedi, denilecek.

-Şimdi siz ne istersiniz? diye sorulacak. Onlar da:

-Ey Rabbimiz, çok susadık, bize su ihsan et, diyecekler. Bunun üzerine onlara:

-Haydi su başına gelmez misiniz? diye işaret olunacak.

Akabinde onlar bir araya getirilip, cehenneme doğru sevk olunacaklar. O cehennem ateşine ki, onların görüşünde yalımları birbirini kırıp geçiren serap gibi görünecek ve onu su zannedip birbiri ardınca ateşin içine dökülecekler. Sonra Hristiyanlar çağrılacak. Onlara da:

-Siz kime tapardınız? diye sorulacak. Onlar da:

-Biz, Allah'ın oğlu İsa'ya ibadet ederdik, diyecekler. Onlara da:

-Yalan söylüyorsunuz, Allah hiçbir eş ve oğul edinmiş değildir, denilecek ve 'Ne istiyorsunuz?' diye sorulacak.

Onlar da, kendilerinden evvelki Yahudilerin su isteyip cehenneme sevk olunmaları gibi cehenneme sevk olunacaklar. (...)¹²⁴²

Said Nursî'nin zikrettiği şeyler ancak Müslümanlar için geçerlidir. Nitekim, bu konuda birçok hadis vardır:

"Şehitler beş (nev'i)dir: Vebadan ölen, karın hastalığından ölen, suda boğulan, yıkık altında kalıp ölen, bir de Allah yolunda şehit olan."¹²⁴³

"(...) Allah yolunda öldürülmekten başka yedi (çeşit daha) şehitlik vardır: Taundan ölen şehittir, boğularak ölen şehittir, karın ağrısıyla ölen şehittir, yanarak ölen şehittir, göçük altında kalarak ölen şehittir, doğum esnasında ölen kadın şehittir."¹²⁴⁴

İbn Mace'nin bir rivayetinde zatülcenp hastalığından ölen kimsenin de şehit olduğu bildirilmektedir.¹²⁴⁵

¹²⁴² *Buhârî*, Tefsîr, 80/103.

¹²⁴³ *Buhârî*, Cihâd, 30/45; *Müslim*, İmâre, 51/164.

¹²⁴⁴ *Ebü Dâvud*, Cenâiz, 11/3111; *Muvatta'*, Cenâiz, 12/36.

¹²⁴⁵ *İbn Mâce*, Cihâd, 17/2803.

Bu sekiz sınıf insanın hepsi de şehittir. Yalnız, bunların içerisinde en faziletli olanlar Allah yolunda hayatlarını kaybedenlerdir. Diğerleri ise, ölümleri esnasında çekmiş oldukları tahammül edilmez acılardan ve meşakkatlerden dolayı Allah yolunda savaşırken öldürülen şehitlerin eriştiği bazı keramet ve faziletlere erişirlerse de, her hususta onlara denk olamazlar. Allah yolunda savaşırken öldürülenlerin cenazeleri yıkanmaz. (...) Diğerleri hakkında dünyada şehit muamelesi yapılmaz. Bunların cenazeleri yıkanır.¹²⁴⁶

Hakikî şehitten başka şehit hükmünü haiz musibetzedelerin muhtelif adetlerle zikredilmiş olması, tahdide matuf değildir. Bu cihetle, muhtelif hâllere ve suallere cevap olarak zikredilen adetler ziyadeye münafi değildir.¹²⁴⁷

Bu hadisleri mevzu kabul eden, hatta onlarla alay eden bazı Müslümanlar da vardır.¹²⁴⁸ Allah'ın rahmetinin genişliğini anlamayan ve "şehadet" kavramını dar bir alana hapseden bu kişilere cevap vermenin yeri ise burası değildir. Bunu zikretmemizin sebebi, ifrat ve tefrit hastalığına dikkat çekmektir. İşte bir yanda Hristiyanları bile şehit kabul eden ehl-i ifrat, diğer yanda çeşitli musibetler esnasında ölen Müslümanların bile şehadetini kabul etmeyen ehl-i tefrit...

Hz. Peygamber buyurdu ki:

"Müslümana, vücuduna batan bir diken dâhil, yorgunluk, hastalık, keder, hüznün, eza ve iç sıkıntısı isabet ederse; Allah, bunlarla onun günahlarından bir kısmını örter."¹²⁴⁹

"(...) Allah, hastalıktan veya başka bir şeyden kendisine eza isabet eden her Müslümanın günahını, ağacın yapraklarını döktüğü gibi döker."¹²⁵⁰

Bu konuda başka hadisler de vardır. Anlatmak istediğimiz; bütün bunların Müslümanlar için geçerli olduğudur, yoksa Hristiyanlar ya da diğer kâfirler için değil...

Aslında, "şefkat, rahmet" olarak takdim edilen "Hristiyanların da şehid sayılabileceği" görüşünün arka plânında çok daha çirkin ve gizli emeller yatmaktadır. Bu görüş, İslâm'ın ilk zamanlarından günümüze kadar Müslümanları ayakta tutan "şehadet" kavramını sırtından bıçaklamaya yöneliktir. Bu ümmet, tarih boyunca Hristiyanlarla savaşmış, dinini ve toprağını haçlı çapulcularına karşı ancak "şehit" kavramıyla korumuştur. Şimdi ise "hakikat" diye sunulan ve gerçekte ise ihanetten ibaret olan "Hristiyanlar da şehid olabilir" telâkkisiyle, Müslümanın zihninden "şehadet-şehit" mefhumu silinmek ve Hristiyanlar karşısında Müslümanları savunmasız bırakmak istenmektedir. Müslüman, şehit olabileceklerle nasıl savaşacaktır?

Biz, ümmetinden olmakla şereflendiğimiz Hz. Muhammed (s.a.v.)'in bir hadisini naklederek incelememizi bitirelim:

¹²⁴⁶ Yeniél, *Sünen-i Ebî Dâvud Terceme ve Şerhi*, 11/478.

¹²⁴⁷ Miras, *Tecrid-i Sarîh*, 8/293.

¹²⁴⁸ Örneğin bak. Hüseyin Hatemi, *Temel Kaynaklardan Yararlanmada Yöntem*, İşaret Yayınları, İstanbul 1988,

74.

¹²⁴⁹ *Buhârî*, Marzâ, 1/2.

¹²⁵⁰ *Buhârî*, Marzâ, 3/8; *Müslim*, Birr, 14/45.

Ebu Burde (r.a.)'den, o da Ebu Musa (r.a.)'dan naklen rivayet etti. Resulullah (s.a.v.) buyurdular ki:

"Kıyamet günü geldiği zaman Allah Azze ve Celle, her bir Müslümana bir Yahudi veya Hristiyan verecek ve 'Bu, ateşten (cehennemden) kurtuluşun için fidyendir.' diyecektir."¹²⁵¹

(...) *elbette nev'-i beşer, bütün bütün aklını kaybetmezse, maddi veya mânevî bir kıyamet başlarına kopmazsa; İsveç, Norveç, Finlandiya ve İngiltere'nin Kur'an'ı kabûl etmeğe çalışan meşhur hatipleri ve Amerika'nın din-i hakkı arayan ehemmiyetli cemiyeti gibi, ruy-i zeminin geniş kıt'aları ve büyük hikmetleri Kur'an-ı Mu'cizül-Beyan'ı arayacaklar ve hakikatlerini anladıktan sonra bütün ruh u canlariyle sarılacaklar.*¹²⁵²

*İki dehşetli harb-i umuminin ve şiddetli bir istibdad-ı mutlakın zuhuriyle beraber, bir davâya kırkbeş sene sonra şimalin İsveç, Norveç, Finlândiya gibi küçük devletleri Kur'an'ı mekteplerinde ders vermek ve komünistliğe, dinsizliğe karşı sed olmak için kabul etmeleri; ve İngiliz'in mühim hatiplerinin bir kısmı Kur'an'ı İngiliz'e kabul ettirmeğe taraftar çıkmaları; ve Küre-i Arz'ın şimdiki en büyük devleti Amerika'nın bütün kuvvetiyle dîn hakikatlarına taraftar çıkması ve İslâmiyetle Asya ve Afrika'nın saadet ve sükûnet ve musalâha bulacağına karar vermesi ve yeni doğan İslâm devletlerini okşaması ve teşvik etmesi ve onlarla ittifaka çalışması, kırkbeş sene evvel olan bu müddeayı isbat ediyor, kuvvetli şahid olur.*¹²⁵³

Said Nursî, adı geçen ülkelerde tek tek şahısların İslâm'la tanışıp hidayet bulmaları ile, devlet ve hükûmetlerin faaliyetlerini birbirine karıştırmıştır. İsveç, Norveç, Finlandiya gibi ülkelerde komünistlik ciddî bir tehlike oluşturmamıştır. Komünizm; Arnavutluk, Bulgaristan, Romanya, Çekoslovakya, Yugoslavya gibi ülkelere ise ancak Sovyetler Birliği'nin 2. Dünya Savaşındaki askerî baskı ve zorlamaları ile girebilmiştir. Artık Batı Almanya ile Doğu Almanya birleşmiş, Avrupa'daki sosyalist ülkeler bu sistemden vazgeçmiş, böylece birçok yeni devlet ortaya çıkmıştır. Hristiyanlık bu ülkelerde tekrar gündeme gelmiş, haçlı ruhu hortlayarak Müslüman asıllı ulusların başına belâ olmuştur. Avrupa'nın ortasında Bosna Hersek'te Müslümanlar soykırıma uğradılar. Sovyetler Birliği'nin çöküşü ile orada da tekrar gündeme gelen Hristiyanlık, Ermeni zulmüyle Müslümanlara kan

¹²⁵¹ *Müslim*, Tevbe, 8/49. *Müslim*'de hadisin iki varyantı daha vardır: "Allah, ölen her bir Müslüman kimsenin ateşteki yerine bir Yahudiyi veya Hristiyanı girdirecektir." (*Müslim*, Tevbe, 8/50.) ve "Kıyamet gününde Müslümanlardan birtakım insanlar dağlar kadar günahlarla gelecekler, fakat Allah onların bu günahlarını mağfiret edecek ve onları (günahları) Yahudilere ve Hrisyanlara yükleyecektir." (*Müslim*, Tevbe, 8/51.) Filhakika, Ömer b. Abdilaziz'in (hadisin ravilerindendir) ve İmam Şâfi'nin, "Bu hadis, Müslümanlar için en ümit bahş hadistir." dedikleri rivayet olunur. Ki, İmam Nevevî, "Hadis, onların dedikleri gibidir. Çünkü, onda her Müslümanın bir fidyesi olacağına sarahat vardır. Fidyeye, umumî olarak zikredilmiştir." diyor. (Nak. Davudoğlu, *Sahîh-i Müslim Tercüme ve Şerhi*, 11/125-126.)

¹²⁵² *Emirdağ Lâhikası I*, 242, Yirmiyedinci Mektuptan/Aziz, Siddık Kardeşlerim/Evvêlâ: Leyle-i Kadirde kalbe gelen pek uzun ve geniş bir hakikata pek kısaca işaret edeceğiz (...); *Tarihçe-i Hayat*, 489, Emirdağ Hayatı/Aziz, Siddık Kardeşlerim; *Rehberler*, 36, Gençlik Rehberi/Onikinci Söz'ün İkinci Makamının Zeyli.

¹²⁵³ *Tarihçe-i Hayat*, 88, İlk Hayatı/Arabî Hutbe-i Şamiye Eserinin Tercümesi/Birinci Kelime/Hâşiye; *İctimâî Reçeteler II*, 101, Arabî Hutbe-i Şamiye Eserinin Tercümesi/Birinci Kelime/Hâşiye.

kusturmaya devam etmektedir. Rusya, Müslüman Çeçenlere hâlâ büyük zulümler uygulamaktadır.

Said Nursî, İngiltere'den de bahsetmektedir ki, yukarıda da belirtildiği gibi, orada bazı şahıslar İslâm ile müşerref olmuşlardır. Ama, İngiltere devlet olarak, asırlardır İslâm ve Müslümanların en büyük düşmanıdır. Yıllarca İslâm ülkelerini sömürmüş, Müslümanları Hristiyanlaştırmaya çalışmıştır. Hâlâ da bu faaliyetlerine birçoğu fakir olan Asya ve Afrika ülkelerinde, hatta Türkiye'de misyonerleri vasıtasıyla devam etmektedir. Müslümanlara yaptığı en büyük düşmanlık ise, Said Nursî'nin de hayatta olduğu bir tarihte, İslâm topraklarının ortasına İsrail gibi bir terörist Yahudi devletini kurması olmuştur. Keza, Amerika da bu işin en büyük ortağıdır. Bunlar yakın tarihin bilinen olaylarıdır ki, Amerika gibi zalim bir devleti, Said Nursî nasıl olmuş da "bütün kuvvetiyle din hakikatlarına taraftar çıkmış ve İslâmiyetle Asya ve Afrika'nın saadet ve sükûnet ve musalaha bulacağına karar vermiş, yeni doğan İslâm devletlerini okşamış ve teşvik etmiş ve onlarla ittifaka çalışmış" bir devlet olarak tavsif etmiştir, akıl almıyor. Oysa Amerika; Asya'yı, Afrika'yı ve en önemlisi Ortadoğu'yu karıştıran, barışı ve sükûneti önleyen, hatta oraları Müslüman kanına bulayan bir devlettir. Hâlen Filistin başta olmak üzere Ortadoğu'nun birçok ülkesinde Müslüman kanı, Hristiyanlar ve Yahudiler tarafından akıtılmaktadır ki, bunların en büyük destekçisi Amerika ve İngiltere'dir. "Okşadığı" devletlerden olan Irak'ın hâlinden hiç bahsetmeyelim.

Nur Risaleleri'ndeki Said Nursî'yi tavsif eden övgü dolu cümlelerin ayaklarının yere basmadığının en bariz delili, bu safdil ve basiretsiz yorumlardır. O zamanlar Amerika'nın aradığı salim dine (!) talip ve Amerika'nın biçtiği bu rolü oynamaya amade olan bu zihniyetin, Amerika'nın uyguladığı şeytanî siyaseti başka türlü yorumlaması da beklenemezdi¹²⁵⁴.

Lillâhilhamd Risale-i Nur, âli beyanatı ile ruhlarımızı teskin ediyor, hakiki dersleriyle kalblerimizi tatmin ediyor. İşte, bu günde meydana çıkan bu dehşetli cereyanı, ancak ve ancak Hristiyanlık âleminin Müslümanlıkla ittihadı; yani İncil, Kur'an ile ittihad ederek ve Kur'ana tâbi olması neticesi elde edilecek semavî bir kuvvetle mağlûb edileceği iş'ar buyuruluyor ki, Hazret-i İsa Aleyhisselâmın da vüruduna intizar etmek zamanının geldiğini mânâ-yı işârî ile ihtar ediyor. Mesmuâta göre; bu günkü Amerika, aktâr-ı âleme tedkikat için gönderdiği dört hey'etten birisini, bu günkü beşeriyetin saadetini te'min edecek sâlim bir din taharrisine me'mur etmiştir. Bu ise müceddidliğini mahkeme lisaniyle her tarafa ilân eden Risale-i Nur, bu

¹²⁵⁴ "Allah katında din, şüphesiz İslâm'dır. (...)" (Âl-i İmrân, 3/19). *Nur Risaleleri*'nde ayetin bu cümlesinin ebced hesabıyla "549"; Resâil'n-Nür'un da "548"; lam-ı târifsiz olarak da "549" ettiği belirtilmiştir. (*Tilsimler Mecmûası*, 192, Mâidetü'l-Kur'an.) Bu hesaplamaların bir şey ifade etmediği açıktır. Nurcular, aslında bununla Allah katındaki dinin *Nur Risaleleri* olduğunu ihsas etmektedirler. Bununla kimseyi kandıramazlar. Ama onlar; öyle gizli-kapaklı, ihsasen-remzen falan değil açıkça, gerçekleşmesini arzu ettikleri "Amerika katında din, şüphesiz *Nur Risaleleri*'dir"i uzunca zamandır hayata geçirmeye çalışmaktadırlar... İslâmiyetle Hristiyanlığı birleştirme sevdalılarına aynı ayetin devamını hatırlatalım: "Allah katında din, şüphesiz İslâm'dır. Kendilerine kitap verilenler, ancak kendilerine ilim geldikten sonra, sırf aralarındaki kıskançlık sebebiyle ihtilâfa düşmüşlerdir. Allah'ın ayetlerini inkâr eden bilsin ki, Allah hesabı çabuk görendir. Eğer seninle münakaşaya girerlerse, (onlara) de ki: 'Ben, bana tâbi olanlarla birlikte Allah'a teslim oldum.' Kendilerine kitap verilenlere ve ümmilere (cahil müşriklere) de de ki: 'Siz de (Allah'a) teslim oldunuz mu?' Eğer teslim olmuşlarsa (İslâm'a girmişlerse), gerçekten doğru yolu bulmuşlardır. Eğer yüz çevirirlerse, sana düşen duyurup bildirme (tebliğ)dir. Allah, kulları hakkıyla görendir." (Âl-i İmrân, 3/19-20)

*muzdarip, perişan beşeriyetin en büyük bir saadeti olacağına îmanımız pek kuvvetlidir.*¹²⁵⁵

Bu kitaptaki konumuz *Nur Risaleleri*'nin incelenmesi değil de, Nurcuların dünyadaki faaliyetlerinin asıl amaçlarının incelenmesi olsaydı, söylenecek çok şey vardı. Ama, biz kendimizi tutalım da burada şu kadarını söyleyelim: Amerika olsa olsa sömürü düzeninin devamı, dünyanın karıştırılması gibi düşüncelerle heyet gönderir. CIA, yıllardır Mossad ile birlikte bunun için çalışmaktadır.

Said Nursî'nin Hristiyanlarla Müslümanların birleşeceği, komünizm ve dinsizliğin ancak bu şekilde mağlup edileceği şeklindeki kehaneti gerçekleşmeden komünizm tarih sahnesinden silinip gitmiştir. Üstelik, komünizmin yıkılması sürecine Müslümanların ciddi bir katkısından söz edilemez. Hatta birçok Müslüman, o süreç devam ederken aymazlık içinde hâlâ "İslâm sosyalizmi"nden bahsediyorlardı. Eski komünist ülkelerde dinsizliğin yerini tekrar Hristiyanlık almıştır. Emperyalist-faşist devletler, oralarda filizlenmeye çalışan İslâmiyeti ve Müslümanları boğmaya çalışmaktadır. Eski Sovyetlerdeki özellikle Müslüman Türklerin kurdukları devletlere, lâiklik ihraç edilmektedir. Türkiye, bu ülkelere model ülke olarak gösterilmektedir ki, epeydir bu konuda Türkiye'ye biçilen misyon, batının çıkarlarını korumaktan ibarettir.

Yine ne kadar acıdır ki, fakir ve çaresiz, hata büyük çoğunluğu aç olan Afrika ülkelerinde, Müslümanların bu durumlarından istifade eden misyonerler, gıda ve sağlık yardımı bahanesiyle aslında ehl-i İslâmı dininden döndürmeye çalışmaktadır. Açtıkları okul, hastane, yemekhane vb.ni Müslümanları dinlerinden vazgeçirmek için kullanmaktadır. Ya çok safdil ve bütün bunlardan habersiz ya da aslında gizli ve kirli emeller sahibi, kurnaz ve sinsi olan, dinleri birleştirmek gibi bir hedef için çalışan, istediği zaman Papa'yla bile görüşebilen bu zihniyet, öyle ya da böyle, Amerika'nın kendi çıkarları için uydurmaya çalıştığı dine talip olduğunu açıkça ilân etmiştir.

Hâlâ yaşanan Irak faciasını herkes "naklen" seyrettiğinden, biz *Sömürü Ajanı İngiliz Misyonerleri* adlı kitaptan birkaç satır aktararak biraz daha eski katliamlardan bahsedelim:

Haçlı seferlerinden bu yana İslâm'ı yıkmaya çalışan Hristiyan dünyasının sadece silâha, fantom ve miragelara başvurmadığı bir gerçektir. Haddi zatında onların görünmeyen, pasif silâhları, insanlığı yok etmeye matuf bombalarından daha tehlikelidirler.

Bu tehlikeli silâh, misyoner-casus faaliyetleridir.

Lübnan faciasıyla bütün dünyayı kan kokutan hadise, haçlı seferlerinden başka bir şey değil!... İsteyenler buna rağmen başlarını kuma sokup deve kuşu olmaya devam edebilirler; ta ki bu haçlı bombalarından birisi de onların kum altındaki kafalarına düşsün!...

Unutulmamalıdır ki, bu zehirli akım, sadece ve sadece Müslümanlara müteveccihdir. Şimdilik Müslümanları ekonomik ve kültürel yönden sömürmekle yetinen Hristiyan-Haçlı dünyasının esas gayesi Ortadoğu'yu kana bulayıp, Müslümanları bu kanda boğmaktır; ta ki diğer Müslümanlara sıra gelsin...

¹²⁵⁵ *Emirdağ Lâhikası I*, 62, Yirmiyedinci Mektuptan/ Elhamdulillâh, bu sene Ispartada'ki talebelerinizi dünyevî meşâgil daha çok gaflete sokmadı. (...)/Çok Kusurlu Talebeniz Hüsrev; *Tarihçe-i Hayat*, 460, Emirdağ Hayatı/Elhamdulillâh, bu sene Ispartada'ki talebelerinizi dünyevî meşâgil daha çok gaflete sokmadı. (...)/Çok Kusurlu Talebeniz Hüsrev.

Lübnan gitti, sırada Mısır var. Gazetelerden okuduğumuza göre bütün Mısır okullarında Hristiyanlık öğretilmeye başlamış bile. O Mısır ki, her gün yüzlerce Müslüman şehit ediliyor veya tutuklanıyor.

Bu korkunç tehlikeden kurtulmak için onları tanımamız lâzımdır. İşte bu küçük eser, belki bu konuda size yardımcı olabilecektir.

Biz, biz olmazsak; başkası bizi kendisi yapmaya çalışacaktır.

Biz, biz olalım; Hz. Muhammed (s.a.v.)'in izinde...

Katolik Kilisesinde, bizzat Papa'nın yönettiği bu emperyalizm aleti dinî-siyasî örgüt Çonregatio de Propaganda File teşkilâtının faaliyetlerindedir. Haçlı seferleri hangi merkezlerden idare ediliyorsa, misyoner faaliyetleri de aynı merkezden idare edilmektedir.

Eğer bugün Amerika ve Fransa Beyrut'u top ateşine veriyorsa, bunun hazırlayıcıları misyonerlerdir.

Artık gerçekler kabul edilmelidir!

Sosyal krizleri had safhaya ulaşan Polonya'ya Rusya saldırmadı. Çünkü, Katolik dünyasından çekindi. Ama, Afganistan'da durum öyle değil. Rusya, hiçbir Hristiyanın Afgan Müslümanının imdadına koşmayacağını biliyor. Biliyor ve onun için yağdırıyor napalm bombalarını mücahidlerin üstüne... (Afganistan'da birkaç yıl önce aynı şeylerin Amerika ve İngiltere tarafından da yapılması ne kadar manidardır.)

Lübnan'daki Müslüman-Hristiyan mücadelesinde, hiçbir Müslüman devletin doğrudan Müslümanlara yardım etmemesine karşın, bütün Hristiyan devletleri, Lübnan Hristiyanlarına yardım etmektedir.

Lübnan'ı kana bulayan lâik (!) Fransa'nın Ermeni katillerine karşı takındığı hoşgörü, basit bir hadise değildir ve öyle nitelendirilip, geçirilemez. Biz kabul etmesek bile, Fransa'nın bu tutumu, haçlı zihniyetinin, çağımızda misyoner faaliyetlerine ve onların gizli eylemli faaliyetlerine dönüştüğü bir akımın meyvesidir.

Sözü uzatmadan şunu tekrar etmek isteriz ki, esas gayeleri Hz. İsa'nın isteği dışında da olan bu emperyalist misyonerleri iyi tanıyalım. Ta ki Allah'ın emir buyurduğu gibi onları kendimize rehber edinmeyelim!

"Ey iman edenler, Yahudileri de, Hristiyanları da kendinize yâr (ve üstünüze hâkim) edinmeyin! Onlar (ancak) birbirinin yâranlarıdır. İcinizden kim onları dost (ve hâkim) edinirse o da onlardandır. Şüphesiz, Allah o zalim gürhuna muvaffakiyet vermez." (Mâide, 5/51) (...)¹²⁵⁶

Dinsizliğe karşı İncil ile Kur'an'ın ittihat edeceğini zannedip bu yolda çalışanlar; bütün bu yapılanların aslında İslâm'ı Hristiyanlığa, Müslümanları Hristiyanlaştırmaya, İslâm'ı ve Müslümanları yok etmeye yönelik olduğunu fark edemiyorlarsa gaflet içinde; fark ettikleri hâlde bilinçli olarak buna hâlâ devam ediyorlarsa dalâlet ve hıyanet içindedirler.

¹²⁵⁶ İhsan Süreyya Sırma, *Sömürü Ajanı İngiliz Misyonerleri*, Beyan Yayınları, 7-9.

Şimdi de *Nur Risaleleri*'ndeki şu ibretamiz ibareleri okuyalım:

BİR DERECE MAHREMDİR. (...) Hem Salâhaddin'in, Asâ-yı Musa'yı Amerikalıya vermesi münasebetiyle deriz: "Misyonerler ve Hıristiyan ruhanîleri, hem Nurcular, çok dikkat etmeleri elzemdir. Çünkü, her halde şimâl cereyanı; İslâm ve İsevî dininin hücumuna karşı kendini müdafaa etmek fikriyle, İslâm ve misyonerlerin ittifaklarını bozmaya çalışacak. Tabaka-i avama müsaadekâr ve vücut-u zekât ve hürmet-i riba ile, burjuvaları avâmın yardımına dâvet etmesi ve zulümden çekmesi cihetinde müslümanları aldatıp, onlara bir imtiyaz verip, bir kısmını kendi tarafına çekebilir." Her ne ise, bu defa sizin hatırlığınız için kaidemi bozdum, dünyaya baktım. Said Nursî.¹²⁵⁷

Nurcuların misyonerlerle ittifakı... Ne diyelim, yolunuz açık olsun!...

Burada *Nur Risaleleri*'ndeki bir çelişkiye de değinmek istiyoruz. Şöyle ki: Said Nursî, *Nur Risaleleri*'nin tüm uğraş alanının küfr-ü mutlaktan (ateizm, materyalizm ve komünizmden) ibaret olduğu, oysa Allah inancının insanda fitrî olduğu, dolayısıyla *Nur Risaleleri*'nin takdim edildiği kıymeti haiz olmadığı yolunda eleştirileri şöyle cevaplıyor:

(...) bâzı mu'terizler Risale-i Nurun kıymetini bir derece kırmak için demişler: "Herkes Allah'ı bilir. Âdi bir adam, bir velî gibi Allah'a îman eder" diye Nurların pek yüksek ve pek çok kıymetdar ve gayet luzumlu tahşidatını ziyade göstermek istemişler.

*Şimdi, İstanbulda -daha dehşetli bir fikirde- anarşi fikirli küfr-ü mutlaka düşmüş bir kısım münafıklar, Risale-i Nur gibi, ekmek ve suya ihtiyaç derecesinde herkes muhtac olduğu îmanî hakikatlarına ihtiyacı düşürmek desisesiyle diyorlar ki: "Her millet, herkes Allah'ı bilir. O'nu, daha yeni ders almağa ihtiyacımız çok yok." diye mukabele etmek istiyorlar. Halbuki Allahı bilmek, bütün kâinata ihata eden Rububiyetine ve zerrelere yıldızlara kadar cüz'î ve küllî herşey O'nun kabza-i tasarrufunda ve kudret ve iradesiyle olduğuna kat'î îman etmek ve mülkünde hiçbir şeriki olmadığına ve lâ ilâhe illâallah kelime-i kudsiyesine, hakikatlarına îman etmek, kalben tasdik etmekle olur. Yoksa, "Bir Allah var." deyip, bütün mülkünü esbaba ve tabiata taksim etmek ve onlara isnad etmek, hattâ hadsiz şerikleri hükmünde esbabı merci tanımak ve **herşey'in yanında hâzır, irade ve ilmini bilmemek ve şiddetli emirlerini tanımamak ve sıfatlarını ve gönderdiği elçilerini, peygamberlerini bilmemek, elbette hiçbir cihette Allaha îman hakikatı onda yoktur.** Belki küfr-ü mutlaktaki mânevî cehennemden dünyevî ta'zibinden kendini bir derece teselliye almak için o sözleri söyler.*

Evet, inkâr etmemek başkadır, îman etmek bütün bütün başkadır.

¹²⁵⁷ *Emirdağ Lâhikası I*, 150, Yirmiyedinci Mektuptan/Bir Derece Mahremdir; *Tarihçe-i Hayat*, 473, Emirdağ Hayatı/Bir Derece Mahremdir.

*Evet, kâinatta hiçbir zîşuur, kâinatın bütün eczası kadar şahidleri bulunan Hâlik-ı Zülcelâl'i inkâr edemez... Etse, bütün kâinat onu tekzib edeceği için susar, lâkayt kalır. Fakat O'na îman etmek Kur'an-ı Azîmüşşan'ın ders verdiği gibi, O Hâliki, sıfatları ile, isimleri ile umum kâinatın şehadetine istinaden kalben tasdik etmek; ve elçileriyle gönderdiği emirleri tanımak; ve günah ve emre muhalefet ettiği vakit, kalben tevbe ve nedamet etmek iledir. Yoksa, büyük günahları serbest işleyip istiğfar etmemek ve aldırmamak, o îmandan hissesi olmadığına delildir.*¹²⁵⁸

Ne kadar doğru...

Bu ibarelerden bir-iki sayfa sonra ise şöyle diyor:

*(...) Şimdi ehl-i îman, değil Müslüman kardeşleriyle, belki Hıristiyanın dindar ruhânîleriyle ittifak etmek ve medar-ı ihtilaf mes'eleleri nazara almamak, niza etmemek gerektir. Çünkü, küfr-ü mutlak hücum ediyor.*¹²⁵⁹

Peki, Müslümanların Hristiyanlarla aralarındaki ihtilâfın aslı nedir? Yukarıda kalınlaştırarak naklettiğimiz cümlelerde özetlenen meseleler değil mi? Biz, nasıl olur da Kur'an'ın "nazara aldığı", Allah'ın ulûhiyetiyle ilgili, Hristiyanların şirk ve küfürleriyle ilgili, Allah'ın elçileriyle ve Hz. Muhammed (s.a.v.)'le ilgili meseleleri nazara almayız?...

Said Nursî'nin bu sözleri sebebiyle, özellikle bir grup takipçileri, kelime-i şehadetin ikinci cümlesini "ferî" görüp, öyle takdim etmiyorlar mı? Hristiyanlarla ittifak etmek namı hesabına Hz. Muhammed'in resullüğünün ikrarından vazgeçip "İbrahimî dinler" çığırkanlığı yapmıyorlar mı?

İbadet, yardım dileme ve bunun kapsamına giren korkma, umma, sığınma, tevekkül, tövbe, bağışlanmayı dileme gibi bütün şeyler, ortağı bulunmayan ve tek olan Allah'a yapılır. İbadet, ulûhiyetine; yardım dileme de rububiyetine bağlıdır. Allah, âlemlerin Rabbidir; ondan başka ilâh, ondan başka Rab yoktur. Ne bir melek, ne bir peygamber, ne de bir başkası. Büyük günahların en büyüğü, Allah'a ortak koşmaktır. Seni yaratan o olduğu hâlde, başkasını ona eşit kılmandır. Ortak koşmak; ibadetinde, tevekkülünde ve yardım dilemende başkasına pay tanımandır. (...)¹²⁶⁰

Hristiyanlarsa, bunların hemen tümünde şirke ve küfre düşmüşlerdir.

Bütün bunlar, dinin temeli olan iki şehadetin (kelime-i şehadetin); 1- Allah'tan başka ilâh bulunmadığına, 2- Muhammed'in, onun kulu ve elçisi olduğuna şehadet etmenin ayrıntılarıdır. İlâh, kulların kendisine kulluk etmelerini hak etmiş olandır. Onu sevme ve ondan korkma fiilleri de bunun içine girer. Bu nedenle ulûhiyetine tâbi olan şeyler, bütünüyle Allah'ın hakkıdır. Risaleti ilgilendiren şeyler ise, Resulün hakkıdır.

Dinin temeli iki şehadet olunca, bu ümmet de şahitlerdir ve şahitlik bu ümmetin niteliğidir.¹²⁶¹

¹²⁵⁸ *Emirdağ Lâhikası I*, 191, Yirmiyedinci Mektuptan/Aziz Sıddık Kardaşlarım ve Nur Şâkirdlerinin Küçük Pehlivanları!

¹²⁵⁹ *Emirdağ Lâhikası I*, 194, Yirmiyedinci Mektuptan/Aziz Muhterem Kardeşim/Evvelâ zâtınızın bir risale kadar camî' ve uzun ve müdekkikane hararetili mektubunuzu kemal-i merakla okudum. (...).

¹²⁶⁰ İbn Teymiye, *Külliyat*, 1/148.

¹²⁶¹ İbn Teymiye, *Külliyat*, 1/150.

Nitekim Cenab-ı Hak, "Böylece sizi, orta (vasat) bir ümmet yaptık ki, insanlara karşı şahitler olasınız, bu Peygamber de size şahit olsun. (...)" buyurmuştur.¹²⁶²

Yine bunun içindir ki âlimler, iki şehadeti dinî yükümlülüklerin ilki saymışlardır. Ehl-i Sünnetin en ileri gelenleri bu görüştedir. (...) Şirkin aslı da, bu noktadan sapmadır. Bu anlamı saptırarak dinin esası olan tevhit doktrinini bozdular.

Bunun nedenlerinden biri; Allah'ın, Resulü Hz. Muhammed'le birlikte gönderdiği özel şeriatın dışına çıkıp Sabiîn, Hristiyanlar ve Yahudilerle benzerliği olan ortak noktalara saplanmaktadır ki, o da "alışveriş, tıpkı faiz gibidir" diyenlerin yaptığı kıyasa benzeyen fasit bir kıyastır.¹²⁶³

İbadetler, din ve ittiba üzere kuruludur, heva ve ibtida (icat etmek) üzere değil. İslâm iki temele dayanır:

Birincisi: Sadece Allah'a ibadet edip, ona ortak koşmamak.

İkincisi: Heva ve bid'atlere göre değil, Resulullah (s.a.v.)'ın dili üzere bildirdiği şekilde Allah'a ibadet etmek. Allah, şöyle buyurmaktadır:

"Sonra seni de (din) işinde bir şeriatın üstüne memur kıldık. O hâlde sen, ona tâbi ol! Bilmezlerin heveslerine uyma. Şüphesiz onlar, seni Allah'tan müstağni kılamazlar. (...)" (Câsiye, 45/18-19)

"Yoksa Allah'ın dinde izin vermediği bir şeyi onlara meşru kılacak ortakları mı var? (...)" (Şûrâ, 42/21)

Allah Resulünün gösterdiği şeklin dışında hiç kimse Allah'a vacip veya müstehap olarak ibadet etmek hakkına sahip değildir. Sonradan uydurulan şeylerle, bid'atlarla Allah'a ibadet edemeyiz. (...) Hiç kimse, Allah'tan başkasına ibadet etme yetkisine sahip değildir. Yalnızca Allah için namaz kılmalı, onun için oruç tutmalı, Beytullah'ı hacetmeli, Allah'a tevekkül etmeli, Allah'tan korkmalı, ona adak adamalı ve ancak ona yemin etmelidir.¹²⁶⁴

5.2.15. SAİD NURSÎ'NİN MEHDÎLİK İDDİASI

*Nur Risaleleri'*nde Hristiyan ve Müslümanların ittifakına (!) Said Nursî tarafından Mehdî (a.s.) de iştirak ettirilmiş ve bu ittifak işinin programı olan Risale-i Nur'u Mehdî'nin neşir ve tatbik edeceği de iddia edilmiştir:

(...) sonra gelecek o mübarek zat (Mehdî), *Risale-i Nur'u bir programı olarak neşir ve tatbik edecek.*¹²⁶⁵

*Nur Risaleleri'*nde bununla yetinilmemiştir. Said Nursî, Hz. İsa (a.s.)'nin vekili (!) olarak takdim edilmiştir:

¹²⁶² Bakara, 2/143.

¹²⁶³ İbn Teymiye, *Külliyat*, 1/150-151.

¹²⁶⁴ İbn Teymiye, *Külliyat*, 1/154-155.

¹²⁶⁵ *Sikke-i Tasdik-ı Gaybî*, 9, Parlak Fıkralar ve Güzel Mektuplar/Aziz, Sıddık Kardeşlerim.

Ruhum bir mürşid-i ekmel taharri ederdî. Aramak üzere iken bana ilham olundu ki, "Mürşidi sen uzakta arıyorsun, pek yakında bulunan Bediüzzaman vardır. O zâtın Risale-i Nuru müceddid hükmündedir. Hem aktabdır, hem Zülkarneyn'dir, hem âhîrzamanda gelecek İsâ Aleyhisselâmın vekilidir; yani müjdecisidir." denildi. Mustafa Hulûsî.¹²⁶⁶

(...) Ben de o kardeşlerimin pek ziyade hüsn-ü zanlarını (Said Nursî'nin Mehdî olduğunu) bir nevi dua ve bir temenni ve Nur talebelerinin kemal-i îtikadlarının bir tereşşuhu gördüğümünden onlara çok ilişmezdim. Hattâ eski evliyanın bir kısmı, keramet-i gaybiyelerinde Risale-i Nuru aynı o âhîr zamanın hidayet edicisi olduğu diye keşifleri, bu tahkikat ile te'vili anlaşılr.¹²⁶⁷

Said Nursî, talebelerince kendisine verilen Mehdî payesini, hiç de reddetmez ve tevazu perdesinin arkasındaki gerçek kimliği olan müthiş kibirli ve her şeyi ben-merkezli gören o hastalıklı ruh hâliyle der ki:

Ahîrzamanın o büyük şahsı, Al-i Beyt'ten olacak. Gerçi manen ben Hazret-i Ali'nin (R.A.) bir veled-i manevisi hükmündeyim. Ondan hakikat dersi aldım. Al-i Muhammed (A.S.M.) bir ma'nada hakiki Nur Şakirdlerine şamil olmasından, ben de Al-i Beyt'ten sayılabildim; fakat bu zaman şahs-ı mânevî zamanı olmasından ve Nur'un mesleğinde hiçbir cihette benlik, şahsiyet, şahsî makamları arzu etmek, şan ve şeref kazanmak olmaz. Nur'da ihlası bozmamak için, uhrevi makamat dahi verilse bırakmağa kendimi mecbur bilirim.¹²⁶⁸

Allahummec'al rizka âli Muhammedin fi'd-dunyâ kûten

1293	1294
1333	1334
1373	1374

Bu hadis-i şerifin ifade-i riyaziyesi; 1293'te doğup, 1374'e kadar ifa-yı cihad edecek olan bir zâtın (Said Nursî'nin), bir cihette Âl-i pâk-i Muhammedî'den (A.S.M.) olduğuna ve hatta bu tahsis dolayısıyla silsile-i Sâdât'ın bir nevî mümessili bulunduğuna şehadet etmekte ve O'nun rızık-ı mübarekinin kût-u yevmiyeden ibaret bulunacağına delâlet etmektedir.¹²⁶⁹

Said Nursî böyle olunca, Nurculara düşen pay da şudur:

Hazret-i Mehdî'nin cemiyet-i nûrâniyesi (Nurcular olduğunda şüphe yoktur) Süfyan komitesinin tahribat-ı bid'akârânesini tamir edecek; Sünnet-i Seniyyeyi ihya edecek.¹²⁷⁰

¹²⁶⁶ *Barla Lâhikası*, 133, Yirmi Yedinci Mektuptan/Birâderzâdem merhum Abdurrahman'ın vefâtını müteakip yanıma gelip, kuvvetli emarelerle Abdurrahmân'ın yerine bana gönderildiği kalbime ihtar edilen (...).

¹²⁶⁷ *Emirdağ Lâhikası I*, 262, Yirmiyedinci Mektuptan/Aziz Sıddık Kardeşlerim!/Evvelâ: Nurun ehemmiyetli ve çok hayırlı bir şâkirdi (...).

¹²⁶⁸ *Emirdağ Lâhikası I*, 262, Yirmiyedinci Mektuptan/Aziz Sıddık Kardeşlerim!/Evvelâ: Nurun ehemmiyetli ve çok hayırlı bir şâkirdi (...); *Müdâfaalar*, 365, Afyon Müdâfâsı/Muhtelif Sanıklardan Yakalanmış ve Müteaddit Dosyalar İçinde Bulunan Mektublardır.

¹²⁶⁹ *Tılsımlar Mecmûası*, 179, Mâidetü'l-Kur'an/Kısm-ı Sâni/Delâlat ve İşârât Ba'zı'l-Ehâdîs/5.

¹²⁷⁰ *Müdâfaalar*, 358, Afyon Müdâfâsı/Sanıklardan Bilahare Yakalanmış Olduğundan, Bilirkişilere Tedkike Gönderilemeyen Sair Eserler (...)/7. Kısım İşârât-ı Seb'a'da.

Burada amacımız, Mehdîlik hakkındaki hadisleri incelemek değildir. Konuyu, *Nur Risaleleri*'ndeki iddialar çerçevesinde ele alacağız.

Nur Risaleleri'nde bu konu da kurgulanmıştır. Şöyle ki: Ahirzamanda Hristiyanlık ve Müslümanlık birleşecektir. Büyük Deccal bir şahıs, bir fert, bir insan değil; fakat bir şahs-ı manevîdir. Bu şahs-ı manevîyi pozitivizm, materyalizm, komünizm, ateizm ve dolayısıyla dinsizlik oluşturmaktadır. Bu büyük Deccal'ı, Hz. İsa'nın şahs-ı manevîsinde birleşen Hristiyanlar ve Müslümanlar alt edecektir. Deccal'ı ve ahirzamanda incek olan Hz. İsa'yı bir şahs-ı manevî olarak gören Said Nursî, her nedense İslâm Deccalı Süfyanı ve onu alt edecek Mehdî'yi bu kez şahs-ı manevî olarak görmemektedir. İçinde teşevvüş olsa da *Nur Risaleleri*'ndeki ifadelerden; İslâm Deccalı Süfyan'ı Mehdî'nin yeneceği, bu Süfyan'ın Mustafa Kemal olduğu, Mehdî'nin ise Said Nursî olduğu anlaşılmaktadır. Mehdî'nin ehlibeytten olacağı bellidir, zaten Said Nursî de Hz. Ali'nin manevî veledidir, ondan hakikat dersi almıştır. O Mehdî, İslâm Deccalı Süfyan ile olan bu mücadelesinde Risale-i Nur'u bir program olarak neşir ve tatbik edecektir. Nurcular ise, Mehdî'nin cemiyet-i nuranîsidirler.

Özetlemeye çalıştığımız bu kurgu, Said Nursî'nin bir çok konuda olduğu gibi bu konuda da tam bir Şîî olduğunu gözler önüne sermektedir.

Muhsin Abdülhamid şöyle demiştir:

Şîîlerin esas inançlarından biri olan "Beklenen kurtarıcı (Mehdî)" fikri, şu anda gizlenmiş olan, fakat tekrar zuhur edeceği beklenen bir liderin varlığına inanmaktır. Kendisi gizlendikten sonra zulümle dolmuş olan yeryüzünün, o zuhur eder etmez adaletle dolup taşacağı umulmaktadır. Şîîler, gelmesini bekledikleri Mehdî'nin, kayıplara karışan 12. imam olduğuna inanmaktadırlar. Bu zat, hicrî 255 senesi Şaban ayının ortalarında bir cuma günü Bağdat'ta doğan Muhammed el-Mehdî b. el-Hasen el-Askerî'dir. İfade ettiklerine göre, annesi ile birlikte Samarra'daki evlerinin bodrumuna girmiş, orada kaybolmuş ve bu ana kadar da geri dönmemiştir. O ölmemiştir, hâlen hayattadır. Şîîler ile devamlı irtibat hâlinededir. Şîîler bu inanç içinde onun geri dönerek kendilerine yardım etmesini ve Şianın düşmanlarından intikam almasını bekler dururlar. (Muhammed Hüseyin Âli Kâşif el-Gitâ, *Aslu's-Şîati ve Usûluhâ*, 102-109; İbn Hazm, *el-Faslu fi'l-Milel ve'l-Ehvâi ve'n-Nihal*, 4/181; Şehristânî, *el-Milel ve'n-Nihal*, 169; Abdülkadir el-Bağdâdî, *el-Farku beyne'l-Firâk*, 40.)

Bu fikir, esası ve kökleri itibarıyla şark inançlarından, Hristiyanlıktan ve bilhassa Yahudilikten İslâm toplumuna intikal etmiş olan ric'at (geri dönüş) fikrine dayanmaktadır. Ric'at fikrini, entrikacı Yahudi Abdullah b. Sebe, terennüm etmeye başlamış ve ilk zamanlarda bu fikri Resulullah (s.a.v.)'a tatbik ederek şöyle demiştir: "İsa'nın geri döneceğini zannederek 'Muhammed geri dönmez' diyene şaşarım. Allah Azze ve Celle şöyle buyurmuştur: Kur'an'ı sana farz kılıp (veren), mutlaka seni eski yerine döndürecektir. Muhammed, geri dönmeye İsa'dan daha lâyıktır."

Sonra bu fikri Ali b. Ebu Talib'e intikal ettirmiş ve Hz. Ali'nin şehit olmasından bir müddet sonra geri döneceğini söylemeye başlamıştır. (İbn Hazm, *el-Faslu fi'l-Milel ve'l-Ehvâi ve'n-Nihal*, 4/180.)

İlk olarak Hz. Ali'nin kölesi Keysan, Muhammed b. el-Hanefiyye'nin Mehdî olduğunu, binaenaleyh hakikatte imamın bu zat olduğunu ileri sürmüştür. O sırada Muhammed b. el-Hanefiyye, Hicaz'da Cebel-i Radva'da ikamet ediyordu. Hicrî 81 senesinde vefat etmiş ve namazını Hz. Osman (r.a.)'ın oğlu kıldırmıştır. (Ahmed Emin, *Duha'l-İslâm*, 3/236.)¹²⁷¹

Bu manadaki Mehdîlik fikrinin İslâm âlemine girmesine iki amil sebep olmuştur:

1- Kûfe, Şiîlerin beşiğidir. Orada birçok fikir, görüş çarpışıyor; Yahudilik, Hristiyanlık, Mecusîlik bizzat kendi memleketlerindeki gibi boğuşuyordu. Hava, dışarıdan gelen fikirlerin yayılmasına müsaitti. Meselâ, yaralı Şianın içinde bulunduğu hava, en uygun vasattı.

Ayrıca, Kûfe mühim bir kültür merkeziydi. Yunan felsefesi, zındıklık hareketi, kültürler arasında yayılmıştı. Şüphencilik çoğalmış, İslâmiyete ait dinî görüşler sarsılmıştı. Aynı zamanda Kûfe muhiti cehaletin, mitolojinin, hurafelerin yayıldığı; hatta bazı eski putperestlik inançlarının halk arasında yaşadığı garip bir ortamdı. Bu vasat, onları, menfaatleri gerektirdiği zaman, inançlarını bile terk edebilecek duruma getirmişti.

2- Şiîlerin uzun müddet maruz kaldıkları haksızlıklar, kendilerinde intikam hisleri doğurmuş ve bu esnada zihinlerine Mehdîlik fikri yerleşmiştir. Çünkü taraftarlarının, ehlibeyt üzerindeki emellerini kaybetmemeleri, onların iş başına gelip adaleti yayacaklarına ve zanlarınca zulmü kaldıracaklarına dair imanlarını yitirmemeleri için böyle bir Mehdîlik fikrine ihtiyaçları vardı. (Ahmed Emin, *Duha'l-İslâm*, 3/241.) Kur'an-ı Kerim'de Mehdî'nin geleceğine delâlet eden bir ayet bulamayınca hadise sığınmak zorunda kaldılar. Bu yüzden birçok hadis uydurdular ve cemiyete yaydılar. Bu fikrin ortaya çıkması ile hadislerin derlenmeye başlaması arasında iki asırlık bir zaman geçmiştir. Bu zaman zarfında fikir adamakıllı gelişmiş ve bazı hadis kitaplarına sızma imkânı bulabilmiştir. Çünkü, henüz bu devirde hadisler tam manasıyla kritiğe tâbi tutulup ayıklanmamıştı.¹²⁷²

Fazlur Rahman da şöyle demektedir:

İslâm siyasî hayatının akışını kontrol etme teşebbüsünde başarısızlığa uğradıktan sonra Şiîlik, I/VII. yüzyılın son yarısında Beklenen Mehdî (Mehdî-i Muntazar) fikrini geliştirdi. On iki İmam (İsna Aşere) fırkasında Şiî siyasî inancının zaferini etkileyecek olan Mehdî ile "Gizli İmam" aynı kişilikte birleştirildi. Söz konusu bu Mehdîlik nazariyesi ile Hz. İsa'nın İkinci Gelişi hakkındaki nazariyenin iç içe girmesi, tabii olan bir gelişmeydi. İslâmî idealin standartlarının toplum hayatında gerçekleşmediğini iyiden iyiye fark eden Sünnî İslâm dünyasında bile bu çeşit fikirler, vaizlerin de yardımıyla, hayal kırıklığına uğramış halkın kalplerinde hazır bir yer buldu. Mehdî fikri, Sünnî kelâm sistemine resmen sokulmamakla beraber Sünnî halk arasında önemini daima korudu. Daha sonra İslâm'a geniş ölçüde giren Yahudi ve Hristiyan kaynaklı uydurma fikirler de bu faaliyet alanının içine girmektedir. Kur'an tefsirine bile tesir eden bu fikirleri, tenkitçi İslâm kelâmcıları ve âlimleri "İsrailiyat" olarak kabul edip onların karşısına çıktılar.¹²⁷³

Bununla beraber hadisçiler ve ilim adamları bu tip hadisleri reddetmişler, hadis kritiği (cerh ve tadir)nin ışığı altında bilâhare uydurma olduklarını ispat etmişlerdir. Hadisçilerin bu mevzudaki mühim görüşlerinden bazıları şunlardır:

¹²⁷¹ Ahmed Emin'in bu görüşüne Fazlur Rahman da iştirak etmektedir. Şöyle diyor: "Rec'a doktrininin ne zaman benimsendiği ve ilk kez kime atfedildiği bilimsel olarak henüz tespit edilmiş değildir. 'Mehdî' unvanı, öyle görünüyor ki, ilk kez Muhammed İbn Hanefiyye'ye verilmiştir. Muhtemelen 'rec'a' da ilk defa bu kişi için kullanılmış ve bu yolla terim Ali'ye intikal ettirilmiştir. Fakat, bu konu daha ileri derecede bir araştırmayı gerektirmektedir." (Fazlur Rahman, *İslâm*, çev. Mehmet Dağ - Mehmet Aydın, Selçuk Yayınları, İstanbul 1992, 186.)

¹²⁷² Abdülhamid, *İslâma Yönelen Yıkıcı Hareketler*, 51-54.

¹²⁷³ Fazlur Rahman, *İslâm*, 186.

1- İki büyük hadis âlimi Buharî ve Müslim, bu tip hadisleri kabule uygun görmemişlerdir. Onların *Sahih* isimli kitaplarına bu hadisleri almamaları, bu rivayetlerin kıymetini önemli derecede düşürmüştür.

2- Bu rivayetler, delil olarak ileri sürüldükleri mevzuda tenakuz hâlinedir. Meselâ, bir rivayette Mehdî; ehl-i beytten, diğerinde Âl-i Abbas'tan, başkasında Âl-i Abdülmuttalib'ten, bir başkasında da ehl-i Medine'dendir. Bir rivayet der ki, Mehdî'nin ismi Peygamber'in adını takip eder, diğer bir rivayet isminin "Haris" olduğunu söyler. Bütün bu ayrılıklar, bu tip hadislerin uydurulduklarına açıkça delâlet eder. Çünkü, Peygamber'den çelişik ifadelerin gelmesi imkânsızdır.

3- Birçok siyasî hevesler bu rivayetlerle âdeta oyun oynamışlar ve oyunun sonunda kendi çıkarlarına yarayacak fikirleri ve mefhumları rivayetler arasına katmışlardır. Abbasîlerin şark tarafından doğan siyah bayrakları böyle bir devirde dalgalanmış ve Alevîleri üzen meseleler bu devrin karakteristik özelliğini teşkil etmiştir. (Mevdûdî, *Beyânât*, 115.) Emevîler, Şîîlerin kendileri için bir Şîî Mehdî uydurduklarını görünce, buna karşılık "Süfyani" fikrini ortaya attılar. Resulullah'a iftira ettiler, birçok mevzu hadis uydurdular. Gariptir ki, Şîîler yine uydurma bir hadis ile bu rivayeti reddettiler. Buna göre, Mehdî çıkınca Süfyani'yi öldürecekti.

Abbasîler de meydanı terk etmediler. Şianın bir Mehdî'si olduğunu, Emevîlerin de bir Süfyani'si bulunduğunu görünce onlar da, nesebi Abbas'a ulaşan Halife Mansur'un oğlu Mehdî Abbasî'yi teyit eden uydurma hadisler ortaya koymaya başladılar. (Mevdûdî, *Beyânât*, 115-116.)

4- Hadisçilerden birçoğu, bu rivayetleri tenkit ederek ravilerini çürütmüşler ve yalancılıkla itham etmişlerdir. Hatta, bir kısmını Şîîlikle, Harurîlikle, ehl-i kibleye kılıç çekmekle suçlamışlar; bir kısmını da hafıza bozukluğu, hadiste münkerlik, kötü gidiş, sapıklık ve evham, meçhullük, ravilerin sırasızlığı, tedlis, zayıflık, kuvvetsizlik, an'ane bozukluğu, yalan, ıztırap ve hata çokluğu ile tenkit etmişlerdir.

(...) Bu hadislerle bakan basiret sahipleri, Resulullah'ı bu cins sözlerden tenzih için kalplerinde bir zorluk hissetmezler. Bu sözlerde mübalâğa, tarihi tahrif çabası, ifrata dalma gayreti, dünyadan habersizlik, Allah'ın sünnetine aykırılık vardır. Okuyan herkes ilk nazarda bu hadislerin bazı sapıklar tarafından uydurulduğunu, halifelğe hevesli bazı grupların marifetiyle çıkarıldığını anlar. (Muhammed Ferid Vecdî, *Dâiratü Maarifil-Karnî'r-Râbia Aşar*, 10/48.)¹²⁷⁴

Muhsin Abdülhamid devamla Mehdîlik iddia edenlerden bahseder.¹²⁷⁵ Velhâsıl; gizli, müfrit, mistik akımların hepsi belirli merhaleden sonra mensubuna, liderlerinin "Beklenen Mehdî" olduğunu telkin eder.¹²⁷⁶

¹²⁷⁴ Abdülhamid, *İslâma Yönelen Yıkıcı Hareketler*, 54-55.

¹²⁷⁵ Bak. Abdülhamid, *İslâma Yönelen Yıkıcı Hareketler*, 59-71. Biz, her ne kadar Muhsin Abdülhamid'in ve Fazlur Rahman'ın eserlerinden aktarmalar yaptık da, bu konuda görüşlerimiz onların görüşleriyle tamamen örtüşmemektedir. Zaten, Mehdî'yle ilgili hadisleri bütünüyle inkâr eden söylemlere yer vermedik. Biz, Mehdî hakkındaki hadislerin tümünün uydurma olduğunu söylemiyoruz. Mehdî hakkındaki uydurma rivayetleri kabul etmiyoruz, yoksa aslı olan hadisleri değil. Üzerinde durmak istediğimiz, aslı olup "Mehdî"den bahseden hadislerle Şîîlerin inancının temellerinden olan "Mehdî-i Muntazar" hakkında onların uydurdukları hadislerin birbirinden ayırt edilmesi gerektiğidir. Biz, bu konuda Mevdûdî'yle aynı kanaatteyiz. O şöyle demiştir: İmam Mehdî'nin geleceğine inanan cahil Müslümanların inançlarındaki çarpıklıkla, İmam Mehdî'yi tamamen reddedenlerin inançlarındaki çarpıklığın gerçekte olan bağlantısı aynı düzeydedir. Cahil Müslümanlar, hafızalarında Mehdî'yi, eski zaman kıyafetleri içinde, ruhban görünüşlü, elinde tesbih, sırtında cübbe ve "Ben Mehdî'yim, bana uyun!" diye bağırarak birisi olarak canlandırmaktadır. Mehdî çıktığında, bu özelliklere uyup uymadığına bakıp, böylece onun gerçek Mehdî olup olmadığını anlayacaklarını söylüyorlar. Eğer bu özelliklere uyuyor ise, ona biat edip onun emrettiklerini yerine getireceklermiş. Mehdî'nin geldiğini duyan, köşede bucakta ne kadar derviş varsa çıkıp ona tâbi olacakmış. Bu arada küfre karşı yapılacak olan cihatta silâhlar bir sembol olarak taşınacakmış. Çünkü, bu silâhları kullanmalarına sebep olmayacakmış. Kâfirleri zikirlerle, dualarla, marifet bilgisiyle yerle bir edecek; bir bakışta

İşte Said Nursî de, bu çerçevede; hem aktab, hem Zülkarneyn, hem âhîrzamanda gelecek İsâ Aleyhisselâmın vekilidir, Mehdî'dir! O, Risale-i Nur'u bir program olarak neşir ve tatbik edecektir. Nurcular ise, onun cemiyet-i nuranîsidir!

Oysa, Mehdîlik iddiaya değil, yapılan işlere karşılıktır. Mehdî olan şahsın, Mehdîlik gibi bir iddiası yoktur. Değil ileri safhalarda, daha ilk safhada Mehdîlik iddiasına kalkışan ve onu o anda kabul eden kişi ve kişiler hakkında söylenebilecek tek şey; eğer ortada bir çıkar meselesi yoksa, o zaman kapkara bir cahiliyet vardır.

(...) Mehdî, geldiği zaman, Müslümanların düşüncelerine ve inançlarına bulaşan cahiliye pisliklerini temizlemeye çalışacak, en saf şekliyle İslâm'ı ortaya koyacaktır. İslâm'ı her alanda hâkim kılmak için çalışacaktır. Kendisine ait veya kendisinin oluşturduğu bir iddia veya davası yoktur.¹²⁷⁷

Burada sosyolojik tahlillere girecek değiliz, bunu ehline bırakıyoruz; ama bu, Mustafa Kemal'i "İslâm Deccalı Süfyan" olarak gösteren ve kitabımızda ele aldığımız safsatalar yığınınından oluşan Şia-Sufiye karışımı bu zihniyete, Fazlur Rahman'ın tamamen iştirak ettiğimiz şu sözlerini ihtar etmekten de bizi alıkoymayacak:

(...) Tasavvufun ruhanî ideali, kitlelere hayatın nahos gerçeklerinden, ekonomik sıkıntılardan, sosyal dengesizlikten ve siyasî kararsızlıklardan kaçma imkânı verdi. Fakat o, bunu İslâm'ın sosyal düzene dair idealinin zararına olacak şekilde yaptı. O, İslâm'ın ahlâkî-sosyal düzeni yerine, halka kendi kendini telkin altında tutma ve hipnotize etme tekniğini, geniş kitleleri içine alan ruhanî bir histori olarak nitelendirilebilecek tam anlamıyla duyguya boğulmuş bir inanca kapılmayı öğretti. İşte yukarıda ahlâkî ve ruhanî çöküntü diye nitelendirdiğimiz ve İslâm adına silinip atılması gerektiğini söylediğimiz şey bu olgudur: Batıl inançların topyekûn tesiri, keramet tellâllığı, mezar ibadeti ve pek tabii şarlatanlık!... Sufiliğin bu meydan okuyuşunu İslâm dünyasında **Mustafa Kemal Atatürk** hariç hiçbir siyasî lider göğüslemeye cesaret edemedi. Fakat, Atatürk'ün 'reformlarını'; özellikle burada sözünü ettiğimiz alandaki reformlarını, sadece kuvvete başvurularak zorla kabul ettirilen zecrî tedbirlerden daha başka bir şey olarak telâkki etmek kolay değildir. Bunlar, cesaretle alınmış kesin tedbirler idi; fakat toplumun geniş bir kesimi onları kabul etmeye hazır değildi. Bu, bizi, Müslüman toplumun yeniden kurulmasında en acil ve hayatî yeri işgâl eden bu alanla ilgili islahat meselesinin özüne götürmektedir: Kitleleri saran inanışların yerine ne konabilir ve bu

onların toplarını, tüfeklerini, uçaklarını darma dağın edeceklermiş... vs. vs. Hâlbuki araştırdığımızda göreceğiz ki, gerçek çok farklıdır.

Şuna inanıyorum ki, İmam Mehdî, geldiği zamanın en ideal komutanı, lideri olacaktır. buradaki idealden maksadım şudur: O, çağının bütün gerçeklerini bilecek, tam bir yönetici yeteneğine sahip olacak, hepsinden de önemlisi, kendi zamanının insanlarının sorunlarını bilip çözüm yolları getirecektir. Bu ise, elbette ki İslâm'ı çok iyi bilmesine bağlıdır. O, parlak bir zekâyı, geniş bir zihni yapıya, engin bir görüş yeteneğine sahip bir insan olacaktır. **Korkarım ki, onu ilk reddedecek olanlar gelenekçi ulema sınıfı ve sufi takımından başkası olmayacaktır.** Çünkü, onlar göreceklerdir ki, bu insanın, tasavvurlarındaki Mehdî ile hiçbir ilgisi yok. Onun kendisinin Mehdî olduğunu ilânla ortaya çıkması, her şeyden önce kabul edilebilecek bir şey değildir. Öyle zannediyorum ki, o kendisinin Mehdî olduğunu fark etmeyecektir bile. Ancak vefatından sonra bir araya gelen müminler, onun yaptıklarına bakıp, onun Mehdî olduğunu anlayacaklardır. Daha önce de belirttiğim gibi; **Peygamber hariç hiçbir müminin, kabul edilmesini isteyen bir tavrı olamaz.** Peygamberin, kendisiyle ilgili olan davası (kendisinin bir peygamber kabul edilmesi) getirdiği hakikatin kabulü için zorunlu idi. Kaldı ki, bu zorunluluğu o değil Allah belirlemiştir. (...) (Mevdûdî, *İslâm'da İhya Hareketleri*, çev. A. Ali Genç, Pınar Yayınları, İstanbul 1986, 58-59.)

¹²⁷⁶ M. Saim Yeprem - Hasan Güleç, *İslâma Yönelen Yıkıcı Hareketler* isimli kitaptaki bir dipnot, aynı eser, 51.

¹²⁷⁷ Mevdûdî, *İslâm'da İhya Hareketleri*, 59-60.

iş nasıl yapılır? Açıkta ki, Atatürk ve arkadaşları bu soru üzerine kafa yormadılar, yahut en azından yeteri kadar kafa yormadılar. (...)¹²⁷⁸

5.2.16. YEKÛNU FÎ ÜMMETÎ (...)

« يكون في أمتي رجلان أحدهما وهب يهب الله له الحكمة والآخر غيلان فتنته على هذه الأمة أشد من فتنة الشيطان. »¹²⁷⁹

Nur Risaleleri'nde bu rivayetin meali verilmemiştir. Rivayetin anlamı şöyledir:

"Ümmetimde(n) iki adam gelecektir. Biri 'Vehb'dir. Allah ona hikmet verecektir. Diğeri ise 'Geylân'dır. Onun bu ümmet üzerine olan fitnesi, şeytanın fitnesinden daha şiddetlidir."

Ramuz'da belirtildiğine göre; bu hadisi İbn Sa'd, Abd b. Humeyd, Ebu Ya'lâ, *Kebir*'de Taberanî, *Sünen*'de Beyhakî, Ubade b. Samit'ten rivayet etmişlerdir.¹²⁸⁰

Gümüşhanevî, hadisin "zayıf" olduğunu ve İbn Cevzî'nin hadis için "mevzu" dediğini belirtir.¹²⁸¹

Bu mevzu hadis, şu lâfızla da rivayet edilmiştir:

« سيكون في أمتي رجل يقال له وهب يهب الله له الحكمة ورجل يقال له غيلان أضر على أمتي من إبليس. »¹²⁸²

Suyûtî, bu hadisin mevzu olduğunu belirtir ve der ki:

İbn Hibban dedi ki: Bunun aslı yoktur. (Senetteki) el-Ahvas (b. Hakîm) metruktur; el-Velid (b. Müslim) ise "tesviye tedlis"¹²⁸³ yapar.¹²⁸⁴

¹²⁷⁸ Fazlur Rahman, *İslâm*, 343.

¹²⁷⁹ *Tilsimler Mecmûası*, 177, Mâîdetü'l-Kur'an/Kısm-ı Sâni/Delâlât ve İşârât Ba'zı'l-Ehâdis/1.

¹²⁸⁰ *Râmûz*, 2/518.

¹²⁸¹ *Râmûz*, 2/518. Abdülkadir Badıllı, *Risale-i Nur'un Kudsî Kaynakları*'nda *Râmûz*'u da hadisin "me'hazler"inden göstermekte; ama ne hikmetse Gümüşhanevî'nin notunu görmezden gelmektedir. (Bak. Badıllı, *Risale-i Nur'un Kudsî Kaynakları*, 893.)

¹²⁸² Suyûtî, *Leâli'l-Masnû'a*, 1/456.

¹²⁸³ *Tedlîs*: Lugatta, karanlık, zulmet manasına gelen "deles"ten türetilmiş olup, bir şeyin ayıbını ve kusurunu gizlemek, açık ve belli olması gerekirken onu karanlık içinde bırakıp belirsiz hâle sokmak demektir. Hadîs istilâhında ise, bu manaya uygun olarak, ravinin, şeyhinden işittiği ve işitmediği hadîsleri birbirinden ayırt etmeksizin rivayet etmesidir ki, işitmediği hadîsleri de işitmiş olduğu vehmini uyandırdığı için, ayıbını ve kusurunu gizlemiş olur. (...) *Tedlîs*'in bir başka şekli *tedlîsu't-tesviye*'dir. Tesviye, bir şeyi diğer bir şeyle aynı seviyeye getirmek demektir. Bir hadîsin isnadında hem zayıf, hem de güvenilir kimseler yer almış ise, zayıf râvilerin isnaddan çıkartılması hâlinde bu isnad tesviye edilmiş, yani yalnız güvenilir râvilerden oluşan bir isnad hâline getirilmiş olur. Buna göre bir râvi, şeyhini değil de, ya şeyhinin şeyhini, yahut da daha yukarıdaki bir şeyhi, ya zayıf, ya da küçük olduğu için isnaddan düşürür; yani onu tesviye eder. *Tedlîs* ile tesviye edilmiş bu isnadı gören bir başka kimse, râvinin güvenilir olan şeyhinin *tedlîs* yapmadığını ve kendisinden sonra gelen şeyhten hadîsi almış olduğunu düşünerek isnadın sahih olduğuna hükmeder; oysa râvi, şeyhinin şeyhini isnaddan çıkarmıştır. (...) *Tedlîs* ile rivayet edilen hadîsler hakkındaki hükme gelince, bu hususta değişik görüşler ileri sürülmüştür. Bazılarına göre, ne olursa olsun, böyle hadîsler kabul edilmez. Diğer bazıları, Sufyân İbn Uyeyne'nin yaptığı gibi yalnız sika (güvenilir) kimselerden *tedlîs* yaptığı bilinen kimselerin rivayetlerinin kabul edilebileceğini ileri sürmüşlerdir. Bir görüşe göre de, eğer *tedlîs* yapan kimse güvenilir bir kimse ise, onun yalnız "haddeseni" veya

Suyutî, bu hadisi Abd b. Humejd'in *Müsned*'inde tahrîç ettiğini zikreder ki, isnatta "tesviyeci müdellis" Velid b. Müslim yer alır. Taberanî'nin rivayetindeki isnatta ise metruk el-Ahvas b. Hakîm'in olduğu görülür. Beyhakî, hadisi *Delâil(u'n-Nübüvve)*'de tahrîç etmişse de, hadisin zayıf olduğunu söylemiş ve (isnattaki) Mervan b. Salim el-Cezerî'nin (bu hadisin rivayetinde) tek kaldığını bildirmiştir. Suyutî, bu hadisi Ebu Ya'lâ'nın da başka bir tarikte tahrîç ettiğini, ama bunun da zayıf olduğunu belirtir.¹²⁸⁵

Vehbun yehebullâhu lehu'l-hikmete = 234 Kürdî = 234.

Vehbun = 13 Ve'l-âharu Geylânu = 1930-1927.

Bu hadis-i şerif, bu ümmet-i Muhammediye'nin (A.S.M.) hayatı nokta-i nazarından çok şâmil bir te'siri haiz iki insanı haber vermektedir. Bunlardan biri, mahz-ı mevhibe-i İlâhiye olacak ve kendisine hikmet-i İlâhiye ve hikmet-i Kur'aniye ihsan edilecek.. diğeri, fitnesi, bu ümmet-i Muhammed'de (A.S.M.) şeytandan daha te'sirli olan, bir şerir zalim olacaktır.

Muhaddisîn, bu hadis-i şerifin tahkikini birçok zevat ve eşhasa tevcih etmişler. Ve hatta bazıları, -hadisin garâbet-i beyanından dolayı- ta'nı ve inkarı cihetine gitmişlerdir. Ancak, hadisin cihet-i rivayetindeki taaddüdü ve mühim hadis kitablarında bulunması, -ta'nına- kendileri haksız çıkacak şekilde, eimme-i muhaddisîni beyanda bulunmağa sevk etmiştir. Ta'n edenleri, ta'na sevk eden en mühim sebep; hadisin beyanına göre ümmet-i Muhammed (A.S.M.) için, şeytandan daha eşedd tesiri haiz bir kimsenin zuhuru ve bilakis senâ-i Peygamberiye (A.S.M.) lâyük bir şekilde mahz-ı hidayet ve hikmet bir zât-ı âlînin mukabele-i icrasını ve vazife etmesi, hele bir mu'cize-i Muhammedî'yi (A.S.M.) izhar etmek üzere, bunların hemzaman olmalarının hadisteki kat'iyet beyan derecesinde tam tahakkuk etmesidir.

Mânâ-yı hadisin her zamanda bir ferdi bulunmak üzere, bütün zamanları muhit olduğunu kabul ederek muhaddisînin bu husustaki tevcihlerini red etmeden, hadisin ifade-i kat'iyeye-i riyaziyesinin delâletiyle; içinde bulunduğumuz zaman, en kuvvetli bir

"semi'tu" gibi kesinlikle hadîsi işittiğine delâlet eden tabirler kullanarak rivayet ettiği hadîsler kabul edilir; "an'ane" ile rivayet ettiği hadîsler ise kabul edilmez. Burada şuna da işaret etmek gerekir ki, şeyhinden tedlîs ile hadîs rivayet eden bir kimse, bu rivayetinde "semi'tu, haddesenâ" veya buna benzer semâ'a delâlet eden tabirler kullanırsa, bu, açık bir yalan olur. Şeyhinden işitmediği hâlde "işittim" diyerek hadîs rivayet eden bir kimse elbette terke müstehaktır. (Koçyiğit, *Hadîs İstılahları*, 432-436.)

¹²⁸⁴ Suyutî, *Leâli'l-Masnû'a*, 1/456.

¹²⁸⁵ Suyutî, *Leâli'l-Masnû'a*, 1/456.

Badıllı; "zabıt şekli" diyerek, incelediğimiz hadisin gösterdiğimiz ikinci varyanttaki lâfızla da geldiğini belirtmektedir. Badıllı, hadisin bunca zaafına rağmen "Me'hazler" de şöyle demiştir: "Delâil-ün Nübüvve – Beyhakî 6/496; Cem'ül Cevami' – Suyutî 1/1013; Müsned-ül Firdevs 5/454; Kenz-ül Ummal 12/378 bir çok sahih kaynaklardan nakil; El-Leail-il Masnua – Suyutî 1/337; Râmuz-ül Ehadîs sh: 518; El-Müntehab – Abd bin Humejd sh: 203 hadîs no: 185; El-Kâmil Fid-Duafa' – İbn Ady 6/2380." (Badıllı, *Risale-i Nur'un Kudsi Kaynakları*, 893.) Beyhakî ve Suyutî'nin hadîs için söylediklerini zikretmeksizin kitaplarını kaynak olarak vermek, ilme ihanetten başka bir şey değildir. *Râmûz'u* kaynak diye gösterip, sahibinin notunu zikretmemek yine ihanettir. Uydurma hadîslerin incelendiği eserleri, sanki hadîs kitaplarıymış gibi takdim etmek daha büyük bir ihanettir. Taassup... "İhanet" ve "hile" kardeşlerin anaları taassup!... Badıllı'nın bu yaptığını, örnek olarak gösterdik. Yoksa o, kitabının tümünde bu usûlü izlemiştir.

şekilde icra-yı hüküm etmekte olduğunu iddia ve kabul etmek, gayr-ı kabil red bir tevcih olur.

Filhakika, te'sir-i idlâlkârîsi şeytandan daha eşedd ve müessir bir tağutu dalâletin icra-yı şenaat ettiği bir devrin insanları olduğumuz gibi; ona mukabil, senâ-yı Muhammedi'ye (A.S.M.) lâıyk bir şekilde, mahz-ı hikmet ve mahz-ı mevhibe bir me'mur-u Rabbânî'nin neşr-i envar eylediği bir devri yaşıyoruz.

Hadisin beyan-ı riyazîsi, o zatı sarahaten gösterdiği gibi; (وهب) kelimesi de ilmi vehbî olması, hem eserleri de vehbî gibi bulunması.. 13 adediyle, o zâtın ençok alâkadar olduğu ve çok sırların anahtarı olan sarahatini, bir hususî adam halinde göstermektedir. Buna mukabil asırların kaydettiği en büyük sandîd-i dalâletin icra-yı kabâsit için tuğyanını ençok arttırdığı tarihleri hadisin aynen göstermesi, bir mu'cize-i Muhammedi'nin (A.S.M.) bütün vuzuyla ve tarihlerini göstermek suretiyle tahakkuk etmiş olduğunu ve hadisin sıhhati, hadislerin şehadetiyle tamamen meydana çıkmış bulunduğunu ifade etmektedir.

(غيلان) kelimesinin (غول) ve (غيلة) asıllarından müştak bir sıfat-ı müşebbihe olduğunu kabul ettiğimizde, bunların lugâvî mânâlarındaki azameti izhar etmiş bir cebbarın bütün hututuyla tebellür etmiş olduğunu görüyoruz.¹²⁸⁶

Bu mevzu hadis *Nur Risaleleri*'nde işte böyle yorumlanmıştır. "Vehb" isminden çıkarılanlar, daha doğrusu uydurulanlar bir safсата yığınınından ibarettir. Said Nursî'den maada "hem Kürt hem ilmi vehbî olan hem eserleri de vehbî gibi bulunan" biri tahayyül bile edilmemek gerekir!... "Geylân" isminden elde edilenler de en az öteki kadar gülünçtür. "Vehb" Said Nursî, "Geylân" Mustafa Kemal'e karşı!...¹²⁸⁷

5.2.17. SETEKÛNU FİTNETUN (...)

« ستكون فتنة يصبح الرجل فيها مؤمنا ويمسى كافرا إلا من احياه الله بالعلم. »¹²⁸⁸

Ebu Umame (r.a.)'den rivayet edilen bu hadisin meali şöyledir:

"Adamın mümin olarak sabahlayacağı ve kâfir olarak akşamlayacağı birtakım fitneler olacaktır. Ancak, Allah'ın ilimle ihya ettikleri bundan müstesnadır."

¹²⁸⁶ *Tılsımlar Mecmûası*, 177-178, Mâidetü'l-Kur'an/Kısm-ı Sâni/Delâlat ve İşârât Ba'zı'l-Ehâdîs/1.

¹²⁸⁷ Badıllı şöyle diyor: "Mâidet-ül Kur'an Risalesi, Üstad Bediüzzaman'ın büyük ve âlim ve edib talebelerinden merhum Ahmed Fevzi Kul tarafından hazırlanmış bir eserdir. Bu eseri, Bediüzzaman Hazretleri de görmüş, okumuş ve tasdik etmiştir. Hattâ Üstad tarafından bu risale bazı ta'dil ve tashihlerden sonra, 1946-1948'lerde teksir makinesiyle ve İslâm harfiyle neşredilen Tılsımlar Mecmuası adlı kitabın âhırine ilhak edilerek neşrettirilmiştir. Lâkin 1948'de vukua gelen Afyon Mahkemesi savcı ve hâkimleri veya onun ehl-i vukufu Mâidet-ül Kur'an eserini, rapor ve iddianamelerinde çok fazla mevzu' ettikleri için, Hazret-i Üstad Afyon Hapsinden sonra onu Tılsımlar Mecmuası'nın arkasından ayırmış ve umumî neşirden kaldırmıştır. Böylece Mâidet-ül Kur'an'daki ondört tane hadîs-i şerifler dahi Risale-i Nur'un bir nevi hadîslerinden sayılmış olduğu için burada yazıldı, me'hazleri de tesbit edildi. Ancak Mâidet-ül Kur'an'daki bu hadislerin eserdeki yerleri ve sahife numaraları verilemedi. Çünkü şimdi münteşir olarak nüshaları bulunmamaktadır. Belki hususî bazı kimselerde mevcuttur. Tenvir Neşriyat'ın neşrettiği izinsiz nüshası ise, nazara alınmadı." (Badıllı, *Risale-i Nur'un Kudsî Kaynakları*, 893.)

¹²⁸⁸ *Tılsımlar Mecmûası*, 178, Mâidetü'l-Kur'an/Kısm-ı Sâni/Delâlat ve İşârât Ba'zı'l-Ehâdîs/2.

İbn Mace, hadisi rivayet etmişse de¹²⁸⁹; hadis zayıftır. *Zevaid*'de şöyle denilmiştir:

Bu hadisin isnadı zayıftır. İbn Main demiştir ki: "(Ravilerden) Ali b. Yezid'in el-Kasım'dan, onun da Ebu Umame'den rivayet ettiklerinin tümü zayıftır." Buharî ve başkaları da demiştir ki: "Ali b. Yezid, munkeru'l-hadistir."¹²⁹⁰

Nur Risaleleri'nde, bu zayıf hadisin "Allah'ın ilimle ihya ettiği" anlamına gelen kısmı ebced hesabına tâbi tutulmuştur. Tabîî ki, Allah'ın ilimle ihya ettiği kişi de, lakabı "el-Kürdî" olan Said Nursî'dir!... Hadis, Allah'ın görevlendirdiği Said Nursî'nin ödevlerini ve ahvalini, matematiksel kat'î ifadesinin tahsisıyla de aynen göstermektedir:

Ahyâhullâhu bi'l-'ilmi = 265 *el-Kürdî* = 265.

*Bu hadis-i şerif, bir mânâ-yı işâriyle, zamanımızda bütün cihan-ı dalâlete meydan okuyan bir me'mur-u İlâhî'nin vezâif ve ahvâlini, riyazî ifade-i kat'iyesinin tahsisıyla de aynen göstermektedir.*¹²⁹¹

Hz. Peygamber (s.a.v.)'i bunlardan tenzih etmekten başka kalemimizin yazacağı bir şey yok.

5.2.18. ELÂ UHBİRUKUM (...)

« ألا أخبركم عن الأجدود وهو الله وأنا أجدود ولد آدم وأجدودهم من بعدى رجل علم علما فنشر علمه يبعث يوم القيامة أمة وحده ورجل جاد بنفسه فى سبيل الله حتى يقتل. »¹²⁹²

"Size, en cömert olanı bildireyim mi? O, Allah'tır. Âdemoğlunun en cömerdiyse benim. Benden sonra (Âdemoğlunun) en cömerdi de; ilim öğrenen, akabinde ilmini yayandır. İşte bu kişi, kıyamet gününde tek başına bir ümmet olarak diriltilir. Bir de, öldürülünceye kadar, Allah yolunda canını verip feda eden kişidir."

Ramuz'da belirtildiğine göre; bunu Ebu Ya'lâ ve *Şuabu'l-İman*'da Beyhakî rivayet etmişlerdir.¹²⁹³

Bu rivayetin çeşitli şekilleri mevzu hadisleri inceleyen kitaplarda ele alınmıştır. İşte onlardan biri:

¹²⁸⁹ *İbn Mâce*, Fiten, 9/3954.

¹²⁹⁰ *İbn Mâce*, Fiten, 9/3954.

¹²⁹¹ *Tilsimler Mecmûası*, 178-179, Mâidetü'l-Kur'an/Kısm-ı Sâni/Delâlât ve İşârât Ba'zı'l-Ehâdis/2.

¹²⁹² *Tilsimler Mecmûası*, 179, Mâidetü'l-Kur'an/Kısm-ı Sâni/Delâlât ve İşârât Ba'zı'l-Ehâdis/4.

¹²⁹³ *Râmûz*, 1/163.

« ألا أخبركم بأجود الأجودين قالوا بلى يارسول الله فإن الله تعالى أجود الأجودين وأنا أجود ولد آدم وأجودهم من بعدى رجل علم علما فنشر علمه فيبعث يوم القيامة أمة وحده. »¹²⁹⁴

İbn Hibban dedi ki: Bu hadis münkerdir, batıldır. (Hadisin ravilerinden) Eyyub münkeru'l-hadistir, Nuh (b. Zekvan) da öyledir.¹²⁹⁵

Bu münker ve batıl hadisten Said Nursî için öyle çıkarsamalar yapılmıştır ki; âdeta bu hadis, Said Nursî'nin hayatının başlangıcını, ilmini neşrinin en faal devresini ve ilminin nüfuzunun en şamil dönemini göstermek için varit (?) olmuştur:

Ve raculun 'alleme 'ilmen feneşera 'ilmuhu =

*1294 Nihayetdeki zamirin mukadder "vav"ıyla, tenvinsiz
1344 (Birinci tenvinle 1394) İkinci tenvinle*

Bu hadis-i şerif, umumî ve lafzî beyanıyla bütün ulemâ-i İslâmiyeyi gösterdiği halde, riyazî vechesiyle de; 1294'te besmele-i hayatına başlayan, 1344'te neşriyat-ı ilmiyesinin en faal devresini yaşayan, 1394'ta nüfûz-u ilmiyesinin en şamil devresine ulaşacak olan bir zat-ı harikulâdeyi göstermektedir. Ve onun, etbâıyla beraber kıyamette bir ümmet-i müstakile olarak ba's buyurulacağını bildirmektedir.

*Raculun = 233 kelimesi bir farkla, Türkçe Kürdî = 234 kelimesinin tam karşılığıdır.*¹²⁹⁶

Hâsilikelâm, hadisler (?) ilmi vehbî olan birinden mi bahsediyor, o Said Nursî'dir; ilim öğrenen (ilmi kesbî olan) birinden mi bahsediyor, o da Said Nursî'dir. Bu hadislerden (?) ebced hesabıyla bulunan (!) "Kürdî" kelimesi de, tabî ki, tek Kürt (!) olan Said Nursî'ye işaret edecektir!

Bu hadiste (?) ilim öğrenen ve öğrendiği bu ilmi yayan âlime hürmeten kıyamet gününde "tek başına bir cemaat" gibi diriltileceğinden bahsedilirken; bu adamlar açıkça, ["müstakill" sözcüğü, "başlıbaşına (bağımsız)" anlamına geldiğine göre¹²⁹⁷] Said Nursî'nin tâbileriyle birlikte bağımsız bir ümmet olarak diriltileceğini iddia etmektedirler. O hâlde, biz de soruyoruz: Sizler kime tâbi olanlardan ayrı diriltileceksiniz? Hz. Muhammed (s.a.v.)'e tâbi olanlardan mı? "Ümmet-i müstakile" olarak ba's olunacağınıza göre, hangi ümmetten ayrı olarak diriltileceksiniz? Ümmet-i Muhammed'den mi? "**Livaü'l-Hamd**"ın¹²⁹⁸ altından başka yerde toplanmak isteyenlerin yolları açık olsun...

¹²⁹⁴ Suyûtî, *Leâli'l-Masnû'a*, 1/256-257.

¹²⁹⁵ Suyûtî, *Leâli'l-Masnû'a*, 1/257.

¹²⁹⁶ *Tilsimler Mecmûası*, 179, Mâîdetü'l-Kur'an/Kısm-ı Sâni/Delâlat ve İşârât Ba'zı'l-Ehâdis/4.

¹²⁹⁷ Yeğîn, *Yeni Lûgat*, 500.

¹²⁹⁸ Hz. Peygamber'in bayrağı. Ona inananlar, kıyametten sonra bu bayrağın altında toplanacaklardır. (Yeğîn, *Yeni Lûgat*, 365.)

5.3. HZ. MUHAMMED (S.A.V.) HAKKINDAKİ HADİSLER

5.3.1. ALLAH'IN İLK YARATTIĞI ŞEY NURUMDUR.

¹²⁹⁹« أول خلق الله نوری. »

Allah'ın ilk olarak Peygamber Efendimiz (s.a.v.)'in nurunu yaratmış olduğu, sabit bir gerçek olmadığı gibi, bunu belirten hiçbir sahih rivayet de yoktur. Bilâkis, Allah'ın ilk yarattığı şeyin "kalem" olduğuna dair hadisler vardır. Ebu Davud'un *Sünen*'inde Ubade b. Samit'ten naklen Resulullah'ın şu hadisi zikredilir:

"Allah'ın ilk yarattığı şey kalemdir. Kaleme 'Yaz!' dedi. Kalem: 'Ya Rabbi, ne yazayım?' dedi. Allah: 'Kıyamet kopuncaya kadar olacak her şeyin kaderini yaz!' buyurdu."¹³⁰⁰

Hadisin son kısmı *Tirmizî*'de:

"Kaderi, olanı ve ebede kadar olacak olanı yaz!" şeklindedir.¹³⁰¹

İlk yaratılan şeyin "akıl" olduğu yönünde rivayetler varsa da, bunların hepsi asılsız, yalan ve uydurmadır.¹³⁰²

İmran b. Husayn'dan rivayet edilmiştir ki, Peygamberimizin huzuruna Yemenli bazı insanlar geldiler ve âlemin yaratılışını sordular. Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

"Allah vardı ve ondan başka hiçbir şey yoktu. Arşı, su üzerindeydi. Allah, her şeyi zikirde (levh-i mahfuzda) yazdı (takdir ve tespit etti). Gökleri ve yeri yarattı."¹³⁰³

Abdullah b. Amr b. Âs'tan rivayet edildiğine göre de, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

"Allah, göklerle yeri yaratmadan elli bin sene önce mahlûkatın kaderini yazdı. Arşı da, su üzerindeydi."¹³⁰⁴

Bu hadislerden, suyun ve arşın kalemden önce yaratıldığı anlaşılmaktadır. Bu konuda başka hadisler de vardır.

Said Nursî, bu mevzu hadisi kâinatın Hz. Muhammed'in nurundan yaratıldığı iddiasına bir dayanak ve basamak olması için nakletmiştir. Şimdi bu konuyu inceleyelim:

¹²⁹⁹ *Mesnevî-i Nuriye*, 110, Habbe.

¹³⁰⁰ *Ebû Dâvud*, *Sünnet*, 17/4700.

¹³⁰¹ *Tirmizî*, *Kader*, 16/2244; *Tefsîr*, 66/3537. *Tirmizî*, hadis için "hasen-sahîh-garîbtir" demiştir.

¹³⁰² Bak. Aliyyu'l-Karî, *Esrâru'l-Merfû'a*, 143-144; 154-155, *Suyûtî*, *Leâli'l-Masnû'a*, 1/129-130.

¹³⁰³ *Buhârî*, *Bed'i'l-Halk*, 1/2.

¹³⁰⁴ *Müslim*, *Kader*, 2/16.

(...) *Nur-u Muhammediye'den (A.S.M.) yaratılan madde-i acîniyeden, seyyarat ile şemsin o nurun mâcun ve hamurundan infisal ettirilmesine işarettir. Bu safhayı delâletiyle te'yid eden "Allah'ın ilk yarattığı şey benim nurumdur." olan hâdis-i Şerîf'idir.*¹³⁰⁵

*Muhammed-i Arabî Aleyhissalâtü Vesselâm, nasıl şu kâinatın çekirdeğidir? Dersiniz: Kâinat, Onun nurundan halkolunmuş. Hem kâinatın en âhir ve en münevver meyvesidir. Bu ne demektir?*¹³⁰⁶

Elcevap:

*Ey müstemi'!. Şu acib kâinat-ı azîme, bir insanın cüz'î mahiyetinden halkolunmasını istib'âd etme! Bir nevî âlem gibi olan muazzam çam ağacını, buğday tanesi kadar bir çekirdekten halkeden Kadîr-i Zülcelâl, şu kâinatı, "Nur-u Muhammedî" den (Aleyhissalâtü Vesselâm) nasıl halketmesin veya edemesin? İşte şecere-i kâinat, şecere-i tûba gibi, gövdesi ve kökü yukarıda, dalları aşağıda olduğu gibi, aşağıdaki meyve bakımından, tâ çekirdek-i aslî makamına kadar, nuranî bir hayt-ı münasebet var. (...) Zât-ı Ahmediye (A.S.M.), hem en mükemmel meyve, hem bütün meyvelerin medar-ı kıymeti ve bütün maksadların medar-ı zuhuru olduğundan en evvel tecelli-i icada mazhar, Onun nuru olmak lâzım gelir.*¹³⁰⁷

Önce belirtelim ki, sahih olduğunu farzetsek bile bu uydurma rivayetten böyle bir sonuca gidilemez. Nitekim, sıhhat derecesi ne olursa olsun, ilk yaratılan şey hususundaki diğer hadislerden, kâinatın "kaleminden" ya da "akıldan" yaratıldığı gibi bir çıkarsamaya (istidlâle) rastlanmamıştır. Kâinatın kaleminden, akıldan yaratılması ne kadar makul ise, Hz. Peygamber'in nurundan yaratılması da o kadar makuldür. Ayrıca, bu kanaat Allah'ın Kitabına o kadar muhaliftir ki, Kur'an'ı okuyan kişinin gözünden kaçması mümkün değildir.

Yaratılış hakkında Kur'an'da birçok ayet-i kerime vardır ki, birkaçı şöyledir:

"(Allah) gökleri ve yeri yoktan var edendir. (...)"¹³⁰⁸

"Şu küfredenler bilmezler mi ki, gökler ve yer bitişik idi de, biz onları ayırdık ve bütün canlı şeyleri sudan yarattık. (...)"¹³⁰⁹

"Hâlbuki o, sizi çeşitli merhalelerde yaratmıştır. Görmüyor musunuz, Allah yedi kat göğü nasıl yaratmış? Bunların arasında ayı bir nur yapmış; güneşi de bir kandil kılmış. Allah, sizi bir bitki gibi yerden yarattı. Sonra sizi oraya döndürecek ve yine oradan çıkaracak. Geniş yollardan geçebilmeniz için Allah size yeryüzünü yaydı."¹³¹⁰

"Çardaklı ve çardaksız (üzüm) bahçeleri, ürünleri çeşit çeşit hurmaları, ekinleri, zeytinleri, narları birbirine benzer-benzemez biçimde yaratan hep odur. (...)"

¹³⁰⁵ *Mesnevî-i Nuriye*, 110, Habbe.

¹³⁰⁶ *Sözler*, 539, Otuzbirinci Söz/Üçüncü Esas/İkinci Temsil.

¹³⁰⁷ *Sözler*, 542-543, Otuzbirinci Söz/Üçüncü Esas/İkinci Müşkil.

¹³⁰⁸ En'âm, 6/101.

¹³⁰⁹ Enbiyâ, 21/30.

¹³¹⁰ Nûh, 71/14/20.

Hayvanlardan da (çeşit çeşit yarattı). Kimi yük taşır, kiminin tüyünden döşek yapılır. (...)"¹³¹¹

"Allah, her canlıyı sudan yarattı; onlardan kimi karnı üzerinde (sürünerek), kimi iki ayak üstünde, kimi de dört ayak üstünde yürür. Allah dilediğini yaratır. Çünkü, Allah her şeye kadirdir."¹³¹²

"Gökte burçlar yaratan ve orada aydınlatıcı olarak güneşi ve ayı var eden Allah ne yücedir."¹³¹³

"Gökte büyük yıldızlar yarattık ve onları bakanlar için süsledik."¹³¹⁴

Sünnette de yaratılış hakkında birçok haber varit olmuştur. Bunları hadis imamları kitaplarında rivayet etmişlerdir. Örneğin İmam Buharî, *Sahih*'inde yaratılış konusunda "Kitâbu Bed'i'l-Halk" adında bir bölüm açmış, 17 bapta 129 hadis rivayet etmiştir.

Müfrit tasavvufçulara ait bu inançları ve sözleri, Kur'an'dan ve Sünnetten destekleyen tek harf olsun gösterilemez.

Vahdet-i vücud telâkkisinden kaynaklanan bu sözler, aslında temel olarak Hristiyanlık inançlarına dayanmaktadır. Hristiyanlara göre Hz. İsa (a.s.), Allah'ın oğludur. Hz. İsa, Allah ile insanlar arasında bir vasıta kabul edilmiştir. Hadis diye nakledilen yukarıdaki sözlerin sahibi olan tasavvufçuların inancına göre de; Hz. Muhammed (s.a.v.), taayyün (belli olan, meydana çıkan, beliren)lerin ilkidir ve Hz. İsa'nın üstünde baba Allah'tan başka bir şey bulunmadığı gibi, Hz. Muhammed'in üstünde de zat-ı ehadiyetten başka bir şey yoktur. Bunu ispatlamak için de, kâinatın ve içindeki her şeyin Hz. Muhammed'in nurundan yaratıldığını ve dolayısıyla ilk olarak da Muhammed'in nurunun halkolunduğunu söylemişlerdir. Yoksa, bu gibi sözlerin Hz. Peygamber'den sâdır olmasına imkân yoktur.

Hristiyanlara göre; Hz. İsa olmasaydı, Allah ile mahlûkat arasındaki bağ kopar ve âlem yok olurdu. Bunlara göre de; Hz. Muhammed olmasaydı, ne gökler, ne yeryüzü, ne zaman, ne de insan olurdu. Bu amaçla "Levlâke (...)" hadisini de uydurmuşlar ve bununla Hristiyanlara üstünlük sağlamayı düşünmüşlerdir.

Hz. Muhammed (s.a.v.)'in olmadığı bir zamanda nasıl olur da bütün kâinat onun nurundan yaratılmış olabilir? İşte bu soru yöneltildiğinde vahdet-i vücudçular şu hadisi ileri sürerler:

Ebu Hureyre (r.a.)'den rivayet edilmiştir, dedi ki:

-Ey Allah'ın Elçisi! Peygamberliğin ne zaman vacip (sabit) oldu? diye sordular. Resulullah şöyle buyurdu:

-Âdem ruh ile ceset arasında iken.¹³¹⁵

¹³¹¹ En'âm, 6/141-142.

¹³¹² Nûr, 24/45.

¹³¹³ Furkân, 25/61.

¹³¹⁴ Hicr, 15/16.

İmam Ahmed'in Meyseretü'l-Fecr'den rivayetinde şu şekildedir:

Meysere diyor ki: Ben:

-Ey Allah'ın Elçisi, ne zaman peygamber oldun? (Hadisin diğer bir varyantında) **Ne zaman peygamber olarak takdir olundun?** diye sordum. O da:

-Âdem ruh ile ceset arasında iken, buyurdu.¹³¹⁶

Oysa bu hadis, Peygamber Efendimiz'in o zaman bizzat var olduğundan değil, sadece, Cenab-ı Hakk'ın takdirinden haber vermektedir. Nitekim, *Müslim*'de Abdullah b. Amr'dan rivayetle Hz. Peygamber'in şu hadisi yer alır:

"Allah, gökleri ve yeri yaratmazdan elli bin sene önce mahlûkatın kaderini yazmıştır. (...)"¹³¹⁷

Yukarıda *Ebu Davud*'dan ve *Tirmizî*'den naklettiğimiz kalem hakkındaki hadiste de, kıyamet kopuncaya kadar olacak her şeyin kaderinin (takdirinin) yazıldığı belirtilmiştir.

Hz. Muhammed (s.a.v.)'in peygamberliğinin takdir olunmasının, diğer mahlûkatın kaderinden bu vecihte farklı bir yanı yoktur. Ondan özel olarak haber verilmesinin sebebi, onun Âdemoğlunun efendisi, onlar içinde en yüce mertebeye ve en büyük değere sahip olmasıdır.

Efendimiz, henüz Âdem (a.s.) ruh ile ceset arasında iken peygamber olduğunu, yani peygamberliğinin takdir olduğunu haber vermiştir. Bu husus -Allah bilir ya- şundan ileri gelmektedir: Yaratma işiyle görevli melekler vasıtasıyla gerçekleşen takdir, işte bu vaziyette belirlenmekte ve kendisine ruhun verilmesinden önce her yaratığın yapacağı şeyler yazılıp, onlar için takdir olunmakta ve açıklanmaktadır. Nitekim İmam Buhârî ve Müslim, Peygamber Efendimizin bu hususla ilgili bir hadisini tahriç ederler. Abdullah b. Mesud (r.a.)'dan rivayet edilmiştir, o şöyle der:

Doğru sözlü olan ve doğruluğu tasdik edilmiş bulunan Resulullah bize şunları anlattı:

"Sizin anne karnında yaratılışınız şöyle tamamlanır: Önce kırk gün meni (nutfe)dir. Sonra bir o kadar süre alâka olur. Daha sonra kırk gün et parçası (mudga) hâlini alır. Bunu takiben Cenab-ı Hak görevli meleği gönderir, bu meleğe dört şey emredilip şöyle denir: 'Bunun rızkını, ecelini, hayatı boyunca yapacağı amellerini ve şakî ya da said olacağını yaz!' Bundan sonra da ona ruh verilir. (...)"¹³¹⁸

Peygamberimiz, o zamanda kendisinin peygamber olarak yazıldığını bildirmektedir. İşte onun peygamber olarak yazılışı; "Ne zaman peygamber oldun?"

¹³¹⁵ *Tirmizî*, Menâkıb, 1/3850.

¹³¹⁶ *Müsned*, 4/66; 5/59, 379.

¹³¹⁷ *Müslim*, Kader, 2/16.

¹³¹⁸ *Buhârî*, Bed'ü'l-Halk, 6/18; *Müslim*, Kader, 1/1.

sorusuna karşı "Âdem ruh ile ceset arasında iken" cevabıyla ifade olunan peygamber oluşunun ne manaya geldiğini belirtmektedir. Bu oluş, yazı ile sübut bulan takdirdeki oluştur, yoksa aynı vücut plânında bir oluş değil. Çünkü, onun peygamberliği ancak hayatının kırkıncı yılı başlarında, Cenab-ı Hakk'ın durumu ona bildirmesiyle gerçekleşmiştir. Nitekim, Allah Tealâ buyurmaktadır ki:

"İşte sana da böyle emrimizden bir ruh vahyettik. Sen kitap nedir, iman nedir bilmezdin. Fakat, biz onu, bir nur yaptık. Kullarımızdan dilediğimizi, onunla hidayete iletiyoruz. (...)"¹³¹⁹

"Rabbin seni yetim bulup barındırmadı mı? Seni şaşırılmış bulup yola iletmedi mi?"¹³²⁰

"Biz, bu Kur'an'ı vahyetmekle sana kıssaların en güzelini anlatıyoruz. Sen, ondan (Kur'an'dan) önce (bunları) bilmeyenlerdendin."¹³²¹

Alâk suresi, Cenab-ı Hakk'ın ona indirdiği ilk suredir ve bununla o, nebi olmuştur. Daha sonra yüce Rabbimiz ona Müddessir suresini vahyetti ki, bununla da Peygamberimiz "Kalk, inzarda bulun!" emrini alarak resul oldu. İşte bundan dolayı Cenab-ı Hak, bu surede, aynı ve ilmî vücuttan bahsetmektedir. Zaten, bu durum, insanların duyulara ihtiyaç duymayacağı şekilde ve kalbiyle anlayacağı biçimde açıktır; şüphesiz hiçbir şey, oluşundan önce vücut bulamaz.

İbn Arabî'nin ve halk arasındaki diğer cahillerin yaptıkları gibi, bu bilgisiz kimselerin rivayet ettikleri "Âdem, su ile çamur arasındayken ben peygamberdim." (*Fusûs*, 36; *Aclûnî*, *Keşfu'l-Hafâ*, 2/169,173.), "Âdem, ne su ne de çamur iken ben peygamberdim" (*Aclûnî*, age, 2/169.) şeklindeki sözlerin ise aslı, esası yoktur; bunlar güvenilir âlimler tarafından rivayet edilmediği gibi, bu lâfızlar sahih kitaplardan herhangi birisinde de yer almamıştır. Aksine, bu rivayetler bütünüyle yanlış ve asılsızdır. Hz. Âdem, hiçbir zaman su ile çamur arasında olmamıştır. Cenab-ı Hak, onu topraktan yaratmış, çamur hâine gelinceye kadar toprağı su ile karıştırmış; çamur iyice kurumuş ve sonuçta pişmiş çamur gibi balçık hâlini almıştır. Âdem (a.s.) için su ile çamur arasında, su ile çamurdan meydana gelmiş bir hâl söz konusu değildir.

Eşyanın, oluşundan önce Cenab-ı Hak için malûm olmasına gelince; bu üzerinde hiçbir şüphenin bulunmadığı bir gerçektir. Eşyanın, Cenab-ı Hak ya da melekleri yanında yazılıp kaderlerinin belirlenmiş olması da aynı şekildedir. Nitekim, bu hususa Kitap ve Sünnet işaret etmekte, birçok haber de bunu kanıtlamaktadır.¹³²²

(...) mahiyeti nur ve hüviyeti nuraniye olan Hazret-i Peygamber Aleyhissalâtü Vesselâm (...)¹³²³

¹³¹⁹ Sûrâ, 42/52.

¹³²⁰ Zuhâ, 93/6-7.

¹³²¹ Yûsuf, 12/3.

¹³²² Tenkidimizde, *İbn Teymiye Külliyyatı*'nın 2. cildinden faydalandık. Bu cilt, vahdet-i vücut görüşü ve eleştirisi hakkındadır.

¹³²³ *Sözler*, 178; *Tılsımlar Mecmûası*, 29, Onaltıncı Söz/Birinci Şua/Üçüncüsü;

*Ahmed yaratılmış o büyük Nur-u Ehadden
Her zerrede nurdur, o ezelden hem ebedden.*

*Bir nur ki odur hem lâyetenâhî
Ol Fahr-i cihan Hazret-i Mahbub-u İlâhî.*¹³²⁴

Said Nursî, Hz. Peygamber'in mahiyetinin nur olduğunu iddia etmekte, talebelerinden birinin yazdığı şiirde de Hz. Peygamber'in Allah'ın nurundan yaratıldığı söylenmektedir.

Peygamber Efendimiz (s.a.v.)'in babasının Abdulmuttalib oğlu Abdullah olduğu, Kureyş kabilesinin Haşimoğulları kolundan olduğu, fil senesinde Mekke'de Vehab kızı Amine'den doğduğu tevatüren sabittir. Normal bir insan gibi doğmuş, normal bir insan gibi yaşamış, kendisinden önceki peygamberler gibi peygamberlikle görevlendirilmiş, onların getirmiş oldukları inanç sisteminin ve tevhit akidesinin dışına çıkmamıştır. Ömrü ne kadar takdir edilmişse o kadar yaşamış, sonra da ahirete irtihal etmiştir. "Şüphesiz sen de öleceksin, onlar da öleceklerdir." (Zümer, 39/30)¹³²⁵

Kur'an-ı Kerim'de Hz. Muhammed (s.a.v.)'in bir insan olduğu birçok ayetlerde belirtilmiştir:

"Allah'ın, kendisine Kitap, hikmet ve peygamberlik verdiği hiçbir insanın, diğer insanlara 'Allah'ı bırakıp da bana kul olun!' demesi mümkün değildir. (...)"¹³²⁶

"(...) De ki: Rabbimi tenzih ederim. Ben, elçi olan bir insandan başka neyim?"¹³²⁷

"De ki: Ben de sizin gibi bir insanım. İlâhınızın tek bir ilâh olduğu bana vahyediliyor. (...)"¹³²⁸

"De ki: Ben de sizin gibi sadece bir beşerim. Bana ilâhınızın bir tek ilâh olduğu vahyediliyor. (...)"¹³²⁹

Hz. Peygamber de diğer insanlar gibi bir insandır. Diğerlerinden ayrılan tarafı, vahye muhatap olmasıdır. O da, her insan gibi hastalık, açlık, susuzluk, elem, lezzet, hayat ve ölüm gibi olayları yaşamıştır. Hem diğer peygamberlerin, hem de Hz. Muhammed (s.a.v.)'in kâfir ve müşrikler tarafından yalanlanmalarının en önemli sebeplerinden birisi, melek değil insan olmalarıdır.

¹³²⁴ *Sikke-i Tasdik-ı Gaybî*, 251, Parlak Fıkralar ve Güzel Mektuplar/Risale-i Nur'un has şâkirdlerinden ve ehemmiyetli eski muallimlerden ve imanı kuvvetli olan büyük muallimleri temsil eden Hasan Feyzi'nin (...); *Emirdağ Lâhikası I*, 105, Yirmiyedinci Mektuptan/Âciz, Biçâre Talebeniz Hasan Feyzi.

¹³²⁵ Kardavi, *Çağdaş Problemlere Fetvalar*, 189.

¹³²⁶ Âl-i İmrân, 3/79.

¹³²⁷ İsrâ, 17/93.

¹³²⁸ Kehf, 18/10.

¹³²⁹ Fussilet, 41/6.

"Kendilerine hidayet gelince, insanların iman etmelerine engel olan şey, 'Allah, peygamber olarak bir insan mı gönderdi?' demeleridir. De ki: Eğer yeryüzünde (insanlar yerine) yürüyen-oturan melekler olsaydı, gökten peygamber olarak bir melek indirirdik."¹³³⁰

"(...) O zulmedenler, aralarında şu konuşmayı gizlediler: 'Bu (Muhammed) da sizin gibi bir insan değil mi? Şimdi, siz göz göre göre sihre mi kapılacaksınız?'"¹³³¹

"(...) Onlar da şöyle demişlerdi: 'Siz de bizim gibi bir beşersiniz. Atalarımızın ibadet ettiklerinden bizi çevirmek istiyorsunuz. O hâlde bize açık delil getirin!' Peygamberleri de demişlerdi ki: 'Biz de şüphesiz sizin gibi beşerden başka bir şey değiliz. Allah, kullarından dilediğine nimetini lütfeder. Fakat, Allah'ın izni olmadan size delil getiremeyiz.' (...)"¹³³²

"(Nuh'un) kavminden ileri gelenleri, ahirete kavuşmayı yalanlayanlar ve kendilerine dünya hayatında refaha kavuşturduklarımız da demişlerdi ki: 'Bu da sizin gibi bir insandan başkası değil; sizin yediğinizden yiyor, içtiğinizden içiyor.'"¹³³³

"Evelce küfredip de yaptıklarının cezasını çekenlerin haberi size geldi mi? Onlar için acı bir azap vardır. Bu, peygamberlerinin kendilerine apaçık delillerle gelip de, onların 'Bize bir insan mı hidayet edecek?' diyerek küfretmiş ve yüz çevirmiş olmalarındandı. (...)"¹³³⁴

Kur'an'da peygamberlerin de insan olduğunu ve bu yüzden yalanlandıklarını bildiren daha pek çok ayet vardır.

Nurdan yaratılan ancak meleklerdir ve ancak onların mahiyetleri nurdur. Hz. Peygamber (s.a.v.) bu konuda şöyle buyurmuştur:

"Melekler nurdan yaratıldı. Cinler de alevli bir ateşten yaratıldı. Âdem ise size vasfolunan şeyden yaratıldı."¹³³⁵

Resulullah, nurdan ve Âdem (a.s.)'in yaratıldığı şeyden söz ettiği hâlde, kendisinin nurdan yaratıldığına dair bir şey söylememiştir. Hz. Âdem ise, bütün insanlığın olduğu gibi Hz. Muhammed'in de atasıdır. Allah, Hz. Peygamber'e "melek olmadığını" belirtmesini emretmiştir:

"De ki: '(...) Size 'ben meleğim' de demiyorum; ben ancak bana vahyolunana tâbi oluyorum.' (...)"¹³³⁶

"Size, yanımda Allah'ın hazineleri bulunduğunu söyleyemiyorum; gaybı bilmem, 'ben meleğim' de demiyorum. (...)"¹³³⁷

¹³³⁰ İsrâ, 17/94-95.

¹³³¹ Enbiyâ, 21/3.

¹³³² Ra'd, 14/10-11.

¹³³³ Mu'minûn, 23/24.

¹³³⁴ Tegâbun, 64/6.

¹³³⁵ Müslim, Zühd, 10/60.

¹³³⁶ En'âm, 6/50.

¹³³⁷ Hûd, 11/31.

İnsanın yaratıldığı şey hakkında Kur'an'da şöyle buyurulmuştur:

"Allah, insanı ateşte pişmiş gibi kuru bir çamurdan yarattı. Cinleri de dumanı halis bir ateşten yarattı."¹³³⁸

"Biz, insanı balçıktan, şekil verilmiş çamurdan yarattık. Cinni ise, insanı yaratmadan önce aevli ateşten yarattık."¹³³⁹

"Şu bir gerçektir ki, biz insanı çamurun safından yarattık. Sonra onu sağlam bir kalış yerinde bir nutfeye yaptık. Sonra nutfeyi asılı bir hücre kümesine çevirdik; hücre kümesini bir et parçası hâline getirdik; et parçasından kemik yarattık; kemiğe et giydirdik; nihayet onu bambaşka bir varlık olarak inşa ettik. (...)"¹³⁴⁰

"Her şeyin yaratılışını güzel yapan, insanı yaratmaya çamurdan başlayan, sonra neslini hakir bir sudan, bir meniden meydana getiren; sonra ona biçim veren, ruhundan üfleyen, böylece size kulaklar, gözler ve kalpler veren işte odur. (...)"¹³⁴¹

"Sizi önce topraktan, sonra nutfeden, sonra alâka (rahim duvarına asılıp gömülen hücre topluluğun)dan yaratan, sonra büluğ çağına erişmeniz, sonra da yaşlanmanız için sizi yaşatıyor. (...)"¹³⁴²

"Öyleyse insan, neden yaratıldığına (bir) baksın. O, atılan sudan yaratılmıştır ki, bu su, bel kemiği ile kaburgalar arasında (bulunan organlar)dan çıkar."¹³⁴³

"Kahrolası insan ne kadar da nankördür! (Allah) onu hangi şeyden yarattı? Bir parça meni (sperm)den. Onu yarattı, ona biçim verdi."¹³⁴⁴

"O (insan), rahme dökülen meniden bir nutfeye değil miydi? Sonra da asılı bir hücre kümesi olmadı mı? Allah, onu yaratıp şekil vermedi mi? Sonra da ondan erkek ve dişi iki çift yapmadı mı?"¹³⁴⁵

Kur'an'da ve Sünnette insanın yaratılışı hakkında birçok haber varit olmuştur. Bizim burada maksadımız ise, Hz. Muhammed (s.a.v.)'in de nurdan değil, ayetlerde anılan şeylerden yaratıldığına işaret etmektir.

Yüce Peygamber (s.a.v.), diğer insanlar gibi bir insan olduğuna göre, ne nurdan ne de altından yaratılmıştır. O, ancak döl suyundan yaratılmıştır. Yaratıldığı maddesi, bedeni bakımından Peygamber Efendimiz işte bu anlattığımızdan ibarettir.¹³⁴⁶

Elçi ve hidayet rehberi oluşuna bakacak olursak; o, Allah'tan bir nurdur. Dünyayı aydınlatan bir kandildir. Bunu kendisine hitaben Kur'an-ı Kerim ilân etmektedir:

¹³³⁸ Rahmân, 55/14-15.

¹³³⁹ Hicr, 15/26-27.

¹³⁴⁰ Mu'minûn, 23/12-14.

¹³⁴¹ Secde, 32/7-9.

¹³⁴² Mu'min, 40/67. "Alâka" kelimesinin "kan pıhtısı" şeklindeki çevirilerin yanlışlığı ve kelimenin anlamı için bak. Salih Akdemir, *Cumhuriyet Dönemi Kur'ân Tercümelere*, Akid Yayıncılık, Ankara 1989, 91-96.

¹³⁴³ Târik, 86/5-7. Bu ayetin yanlış tercümelere için bak. Akdemir, *Cumhuriyet Dönemi Kur'ân Tercümelere*, 96-108.

¹³⁴⁴ Abese, 80/17-19.

¹³⁴⁵ Kiyâmet, 75/37-39. Ayrıca bak. Fâtır, 35/11; Furkân, 25/54; Nisâ, 4/1; A'râf, 7/11-12; Âl-i İmrân, 3/59.

¹³⁴⁶ Kardavî, *Çağdaş Problemlere Fetvalar*, 190.

"Ey Peygamber, biz seni şahit, müjdecî ve uyarıcı olarak gönderdik. Ve izniyle Allah'a davetçi ve aydınlatıcı bir kandil olarak." (Ahzâb, 33/45-46)

Ehl-i kitaba hitaben Kur'an şu haberi veriyor:

"(...) Gerçekten size Allah'tan bir nur ve apaçık bir Kitap geldi." (Mâide, 5/15)

Bu ayet-i kerimelerdeki "nur" kelimesiyle Resulullah Efendimiz (s.a.v.) kastedilmiştir. Nitekim, ona indirilen Kur'an-ı Kerim'in kendisi de bir nurdur. Cenab-ı Hak buyuruyor ki:

"Artık Allah'a, elçisine ve indirdiğimiz nura (Kur'an'a) inanın. (...)" (Teğâbun, 64/8)

"Ey insanlar, size Rabbinizden delil geldi ve size apaçık bir nur (Kur'an) indirdik." (Nisâ, 4/174)

Şu nakledeceğimiz ayet-i kerimelerle Cenab-ı Allah, Peygamber Efendimizin görevini belirtmiştir:

"Elif, lâm, râ. (Bu), Rablerinin izniyle insanları karanlıklardan aydınlığa çıkarıp güçlü ve övgüye lâyık (olan Allah)ın yoluna iletmen için sana indirdiğimiz bir Kitaptır." (İbrâhîm, 14/1)

Peygamber (s.a.v.) şöyle dua ederdi:

"Allahım, kalbime nur, gözüme nur, kulağıma nur, sağıma nur, soluma nur, üstüme nur, altıma nur, önüme nur ve arkama nur ver ve benim için nuru büyüt!" (*Buhârî, Daavât, 9/12; Müslim, Salâti'l-Müsâfirîn, 26/181*)

O, nur peygamberi idi. Hidayetin, doğru yolun elçisi idi.¹³⁴⁷

Şu güzel beyitle konumuzu bitirelim:

"Muhammedun beşerun lâ ke'l-beşer
Bel huve ke'l-ya'kût beyne'l-hacer."

"Gerçi Muhammed de bir beşerdir, ama (öyle sıradan her) beşer gibi değildir, O, taşlar arasındaki yakut gibidir."

5.3.2. EĞER BU ZÂT (A.S.M.) OLMASA İDİ KÂİNAT DA OLMAZDI.

« لولاك لولاك لما خلقت الأفلاك »

"Eğer bu zât (A.S.M.) olmasa idi kâinat da olmazdı" meâlinde, "LEVLAKE LEVLAK..." olan Hadis-i kudsî (...)¹³⁴⁸

Demek nasilki O'nun risâleti, şu dâr-ı imtihanın açılmasına sebebiyet verdi, "LEVLAKE LEVLAK..." sırrına mazhar oldu. Onun gibi, ubûdiyeti dahi; öteki dâr-ı saadetin açılmasına sebebiyet verdi.¹³⁴⁹

¹³⁴⁷ Kardavî, *Çağdaş Problemlere Fetvalar*, 190-191.

¹³⁴⁸ *Mesnevî-i Nuriye*, 22, Reşhalar/Beşinci Reşha.

(...) Muhammed Aleyhissalâtü Vesselâm, bu kâinatta güneş lüzumu gibi elzemdir ki; nev'-i beşerin üstad-ı ekberi ve büyük peygamberi (A.S.M.) ve Fahr-i Alem ve "LEVLAKE LEVLAK..." hitabına mazhar ve hakikatı Muhammediyye (A.S.M.); hem sebab-i hilkat-i âlem, hem neticesi ve en mükemmel meyvesi olduğu gibi, bu kâinatın hakikî kemalâtı ve sermedî Cemîl-i Zülcelâl'in bâkî âyineleri ve sıfatlarının cilveleri ve hikmetli ef'âlinin vazifedar eserleri ve çok mânidar mektupları olması ve bâkî bir âlemi taşıması ve bütün zîşuurların müştak oldukları bir dar-ı saadet ve âhireti netice vermesi gibi hakikatları, hakikat-ı Muhammediyye (A.S.M.) ve Risalet-i Ahmediyye (A.S.M.) ile tahakkuk ettiğinden (...) ¹³⁵⁰

Hem meselâ: *لولاك لولاك لما خلقت الأفلاك* beyanında "Bu hitab zâhiren Hazret-i Peygamber Aleyhissalâtü Vesselâma müteveccih ise de, zımnen hayata ve zevilhayata râcidir." Fıkrası, ta'dile muhtaçtır. Çünkü: Küllî hakikat-ı Muhammediye (A.S.M.) hem hayatın hayatı, hem kâinatın hayatı, hem ism-i âzamin tecelli-i âzaminin mazharı ve **bütün zîruhların** nuru ve kâinatın çekirdek-i aslîsi ve **gaye-i hilkatî** ve meyve-i ekmeli olmasından, o hutab, doğrudan doğruya ona bakar. ¹³⁵¹

Eğer O olmasaydı, o sâadet-i ebediye olmazdı ve Cennet'in her nevi mahlûkatından istifadeye müstaid olan cin ve ins, Cennet'i şenlendirmeyeceklerdi; bir cihette sahipsiz virâne kalacaktı. ¹³⁵²

Ehl-i İslâmın ve nev'i beşerin medar-ı fahri ve bütün mevcudatın sebab-i hilkatî ve bütün Füyuzat-ı İlâhiyenin mazharı o âlî Peygamberin (...) ¹³⁵³

Nasıl salât ü selâm olmasın ki, ol Hazret-i sepeh-sâlâr-ı Enbiyâ olan, Şâh-ı Levlâke ki (...) ¹³⁵⁴

Evet, mademki kâinatın halkına sebab olan Nebiyy-i Efham (S.A.V.) efendimiz hazretleri (...) ¹³⁵⁵

"Bütün eşya ve eflâki Senin için yarattım Habibim!" Fermânına karşı (...) ¹³⁵⁶

Parlattı cihanı bu güzel Nur-u Muhammed (A.S.M.)
Halkolmasa, olmaz idi bir zerre ve bir ferd. ¹³⁵⁷

Evet Sultan-ı LEVLAKE LEVLAK, öyle bir reistir ki (...) ¹³⁵⁸

¹³⁴⁹ Sözler, 65; Zülfikar Mecmuası, 359-360, Onuncu Söz/Haşır Bahsi/Beşinci Hakikat; Mesnevî-i Nuriye, 38, Lâsiyyemalar;

¹³⁵⁰ Şuâlar, 480-481, Onbeşinci Şua/El-Hüccetü'z-Zehra/Üçüncü Medrese-i Yûsufiye'nin Bir Tek Dersinin Üçüncü Kısmı/Birinci İşaret.

¹³⁵¹ Emirdağ Lâhikası I, 165, Yirmiyedinci Mektuptan/Aziz Sıddık Kardeşlerim!/Evvelâ: Ispartanın acib yangınında musibetzedelerin elemelerine ben vidden iştirâk ediyorum. (...).

¹³⁵² Mektubat, 281, Yirmidördüncü Mektubun İkinci Zeyli/Birinci Nükte.

¹³⁵³ Tarihçe-i Hayat, 588, Isparta Hayatı/Bediüzzaman Said Nursî'nin ve Talebelerinin 1950'den Sonra Yazdığı Mektuplardan Bazıları/Risale-i Nur'un Âciz Bir Şâkirdi Hüsrev.

¹³⁵⁴ Barla Lâhikası, 242, Yirmi Yedinci Mektuptan/Hâfız Ali'nin Fıkrasıdır.

¹³⁵⁵ Barla Lâhikası, 81, Yirmi Yedinci Mektuptan/Hulûsi Beyin Fıkrasıdır.

¹³⁵⁶ Zülfikar Mecmuası, 441, Zülfikar'ın Hâtimesi/Hasan Feyzi'nin Mektubu.

¹³⁵⁷ Sikke-i Tasdik-ı Gaybî, 251, Parlak Fıkralar ve Güzel Mektuplar/Risale-i Nur'un has şâkirdlerinden ve ehemmiyetli eski muallimlerden ve imanı kuvvetli olan büyük muallimleri temsil eden Hasan Feyzi'nin (...); Emirdağ Lâhikası I, 105, Yirmiyedinci Mektuptan/Âciz, Biçâre Talebeniz Hasan Feyzi.

Nur Risaleleri'nde birçok kez tekrarlanan bu söz, böyle kitaplar ve bazı imam-hatiplerin vaazları ve hutbeleri vasıtasıyla Kur'an'a ve Sünnete vâkif olmayan halk arasında yaygınlaşmıştır. İlmî disiplinden uzak bir biçimde, Peygamberimize ve hadis-i kudsî olmasından (?) dolayı da Allah'a atfedilen bu sözü, sadece sıhhati açısından değil, aynı zamanda manası bakımından da ele alacağız.

Eflâk, "feleku" isminin çoğuludur. Felek; yuvarlak kum tepesi, yuvarlak ve müteharrik dalga, yıldızın döndüğü boşluk, yörünge, kendinde yıldızların döndüğü gök anlamlarına gelmektedir.¹³⁵⁹

Felek kelimesi, Kur'an'da iki yerde "yörünge" anlamında kullanılmıştır:

"Geceyi, gündüzü, güneşi, ayı yaratan odur. (Bunların) her biri bir felekte (yörüngede) yüzmektedir."¹³⁶⁰

"Ne güneş aya erişebilir, ne de gece gündüzün önüne geçebilir. Hepsi bir felekte yüzmektedir."¹³⁶¹

Gerek Said Nursî gerekse talebesi Hasan Feyzi'nin, bahis konusu söze verdikleri mealde başarılı oldukları söylenemez. Bu söz, şöyle tercüme edilebilir:

"Sen olmasaydın, sen olmasaydın felekleri yaratmazdım."

Hadis-i kudsî diye nitelenen bu sözün sıhhati hadis âlimlerine göre şöyledir:

Şevkânî, *Fevaid*'de hadis için Sağanî'nin "mevzu" dediğini nakleder.¹³⁶²

Aliyyu'l-Karî de şöyle demiştir:

Sağanî: "(Bu hadis) şüphesiz mevzudur" dedi. Keza, *Hulâsa*'da da böyledir. Lâkin, manası sahihtir. Deylemî, İbn Abbas (r.a.)'tan merfuan şunu rivayet etmiştir:

"Cibril bana geldi ve dedi ki: Ya Muhammed! Sen olmasaydın cennet yaratılmazdı, sen olmasaydın nâr (cehennem) yaratılmazdı."

İbn Asakir'in rivayetinde: "Sen olmasaydın dünya yaratılmazdı" şeklindedir.¹³⁶³

İbn Asakir'in rivayetini İbnu'l-Cevzî de uzun bir hadiste Selman (r.a.)'dan merfu olarak tahriç etmiş ve demiştir ki: "Şüphesiz mevzudur".¹³⁶⁴

¹³⁵⁸ *Mektubat*, 163; *Zülfikar Mecmuası*, 291, Ondokuzuncu Mektub/Mu'cizât-ı Ahmediyye/Onaltıncı İşaret/Üçüncü Kısım/Elhâsıl/Hâşiye.

¹³⁵⁹ Mevlût Sarı, *el-Mevârid Arapça-Türkçe Lûgat*, Bahar Yayınları, İstanbul, 1179.

¹³⁶⁰ Enbiyâ, 21/33.

¹³⁶¹ Yâsîn, 36/40.

¹³⁶² Şevkânî, *Fevâidu'l-Mecmû'a*, 326.

¹³⁶³ Aliyyu'l-Karî, *Esrâru'l-Merfû'a*, 288.

¹³⁶⁴ Nak. Sabbâğ, *Tahkik ve Ta'lik*, 288 (İbnu'l-Cevzî, *Mevzûât*, 1/288-290).

Sağânî ve özellikle İbnu'l-Cevzî'nin hadis tenkidinde -bazılarının ileri sürdüğü derecede olmasa da- müteşeddît olduklarını biz de biliyor ve kabul ediyoruz. Fakat, bu hadisin uydurma olduğunu sadece onlar değil, hadis tenkidinde gevşek davrananlardan Suyutî de belirtmiştir.¹³⁶⁵

Evet, Aliyyu'l-Karî hadisin manasını sahih görmektedir. Lâkin, Şeyh Nasıruddin Elbanî *Silsiletü'l-Ehadisi'z-Zaife ve'l-Mevzua*'da bu hadisin talikinde şöyle der:

Şeyh Karî: "Lâkin, hadisin manası sahihtir" dedi. Bunun üzerine ben de derim ki: Manasının sıhhati ancak Deylemî'den yapılan nakil sabit olduktan sonra uygun olabilir. Ve ben onun (el-Karî'nin) bu beyanının peşine düşen (kabul edip, destekleyen) hiç kimseyi görmedim. Ben, bu hadisin senedi üzerinde durmadım bile. Onun zayıflığında hiç tereddüt de etmedim. Zaten, Deylemî'nin bu konuda tek kalması (hadisi başka tahric edenin olmaması), bize (hadisin zayıflığı konusunda) delil olarak yeterlidir.¹³⁶⁶

Ali el-Karî'nin bu hadisin manasının sıhhati konusunda söyledikleri, Mahmut Yeşil'in şu tespitinin doğru ve yerinde olduğunu ortaya koymaktadır:

Hadis tahricinde gözetilen amaç, rivayet edilen haberin Allah Resulüne nisbetinin doğruluğunu tespittir. Eğer hadis, sağlam bir senedle Resulullah'a ulaşıyorsa, amaç gerçekleşmiş olmaktadır. Hadisin muhtevası ile ilgili metin tenkidi, gerekiyorsa söz konusu edilebilir. Ancak, elimizdeki bir söz, eğer sağlam bir senede sahip değilse, o sözün mücerred doğruluğu, hadis olmasını gerektirmez. Çünkü, sevgili Peygamberimiz bütün doğru ve güzel sözleri söylemekle memur değildir. Bu bakımdan, **"Sağlam bir senedi yok; ama manası sahihtir, doğrudur."** şeklindeki değerlendirmeler, hadis ilimleri açısından isabetli değildir.¹³⁶⁷

¹³⁶⁵ Suyutî, *Leâli'l-Masnû'a*, 1/272.

¹³⁶⁶ Nak. Sabbâğ, *Tahkik ve Ta'lik*, 288.

Badıllı; hem El-Hâfız Aclûnî, hem de Aliyy-ül Karî eserlerinde 'Levlâke' sözü mebnası itibariyle hadîs olmasa dahi, mânası itibariyle doğru ve haktır dediklerini, aynı kanaati İbn-i Teymiye'nin dahi izhar ettiğini söylemektedir. (Badıllı, *Risale-i Nur'un Kudsi Kaynakları*, 371.)

İbn Teymiye, "Âdem, ruh ile ceset arasında iken ben peygamberdim." hadisinin izahında Ebu Nuaym'ın *Delâilü'n-Nübüvve*'sinden bir hadisi nakleder ki, bu hadisin sonunda Allah Tealâ, Âdem (a.s.)'e hitaben: "Muhammed, senin soyundan son peygamberdir; şayet o olmasaydı, seni yaratmazdım." buyurmaktadır. (İbn Teymiye, *Külliyat*, 2/172.) Ancak, İbn Teymiye bu hadise dayanarak bir şey iddia etmiş değildir. Bu hadisi, yukarıda belirtilen hadisin izahı babında şahit olarak getirmiş ve hadisin bir bölümünden istifade etmiştir. Zaten, onun bu hadisi naklederken, hadisin zayıflığını ifade eden "ruviye" tabirini kullanması, onun bu hadisi zayıf kabul ettiğinin delilidir. Böyle bir mesele zayıf hadisler üzerine bina edilemez. Zayıf hadisler, zaten belli olan bir meseleyi kuvvetlendirmek için şahit olarak kullanılabilir.

Biz; bu hadisin manasını doğru kabul eden mezkûr kişilerin hadisten anladıkları manayla, *Nur Risaleleri*'nde hadise verilen mananın örtüşüğünü kabul etmiyoruz. Şöyle ki: Meselâ, doktor olmuş bir çocuk babasına, "Babacığım, sen olmasaydın, ben doktor olamazdım." dediğinde varlık sebebinin babası olduğunu vurgulamaz. Bilâkis, kendisinin büyüüp yetişmesinde babasının rolüne, okutup masraf ettiğine, teşviklerine... dikkat çeker. Ona olan minnetine parmak basar. Bu anlamda, Hz. Peygamber'in söylediği şöyle bir şiir de vardır: "Allahım! Sen olmasaydın; hidayete eremezdik, sadaka veremezdik ve namaz da kılamazdık. (...)" (*Buhârî*, Cihâd ve's-Siyer, 160/235; *Müslim*, Cihâd ve's-Siyer, 44/125.) Hz. Peygamber (s.a.v.), bu şiirle yüce Allah'a karşı aczini, minnetini, şükürünü dile getirmiştir.

İşte, bu uydurma hadisin manası ancak bu anlamda doğru olabilir. İnsanlığın ve hatta âlemlerin Hz. Peygamber'e karşı bir minnet borcu vardır. O, Âdemoğlunun efendisidir ve âlemlere rahmet olarak gönderilmiştir. Yoksa, "O yaratılmasaydı, hiçbir şey yaratılmazdı" gibi bir anlam yanlış ve Hristiyanların Hz. İsa hakkındaki akidesiye aynıdır. Allah Tealâ, yaratmaya onunla başlamadı ve onu yaratmadan önce birçok mahlûk yarattı. O, yaratılışın gayesi de değildir. Bütün bunlar kaderle alakalıdır. Nitekim, Hz. Musa, Hz. Âdem'e "Ya Âdem! Sen bizim babamızsın. Bizi cennetten çıkarttırdığın için, bizleri mahrumiyete ve zarara düşürdün!" demiştir ve işlediği suç nedeniyle başına gelen musibetten dolayı onu kınamıştır; ama Hz. Âdem, "Sen, Allah'ın benim yaratılmamdan kırk sene önce hakkımda takdir ettiği bir şeyden dolayı mı beni kınıyorsun?" diyerek kaderi sağlam bir kanıt olarak ortaya koymuştur. (Bak. *Buhârî*, Kader, 10/20; *Müslim*, Kader, 2/13, 14, 15, 16.)

¹³⁶⁷ Mahmut Yeşil, *Va'z Edebiyatında Hadisler*, TDV Yayınları, Ankara 2001, 189-190.

Mahmut Yeşil, zayıf hadislerle amel konusunda ulemanın görüşlerini zikrettikten sonra şöyle der:

Ahkâmıla ilgili hadislerde sahih veya hasen olma şartı aranırken, fezail, zühd, adab, terhib ve terhib konularında zayıf hadislerle amel edilebilmesi, âlimlerin bu tür hadislerin rivayetinde, araştırmalarını, dikkatlerini ve itinalarını azaltmış, fezail konularında merduda giden bir kapının aralanmasına yol açmıştır. Zayıflığı şiddetli olmayan hadisler lehine aralanan bu kapı, ileride, cehalet, menfaat ve hatta ihanet gibi sebeplerle açılacak; daha çok va'z konuları arasında yer alan fezail hadislerinde, vaiz ve kıssacıları uydurma rivayetleri dahi bu kapıdan içeriye almaya sevk edecektir. Meseleyi bu açıdan değerlendirdiğimiz zaman, va'z-hadis ilişkisinde, zayıf hadislerle amel konusunun ehemmiyetini çok daha açık bir şekilde görmek mümkün olacaktır.¹³⁶⁸

Yeşil, şöyle devam eder:

(Belirtilen konularda zayıf hadislerle amel edilmesi konusundaki) bu müsamahanın sınırını tespit ve bu ölçü ile tatbikat konusunda âlimlerin görüş ve uygulama birliğine vardığını söylemek mümkün değildir. İşte bu anlayış, bazı şartlarla fezail konusunda tatbikata konulan müsamahanın hudutlarının iyice genişlemesine ve va'z hadisleri arasına birçok zayıf ve hatta uydurma haberlerin sızmasına yol açmıştır.¹³⁶⁹

Nitekim, Yeşil'in "Va'z Edebiyatında Kullanılan Uydurma Hadislerin Tahrici ve Değerlendirmesi"nde ele aldığı uydurma hadislerden biri de, konumuz olan "lev lâke" hadisidir.¹³⁷⁰ Yeşil'in, fezail konusunda zayıf hadislerle ilgili çekincesi, uydurma hadislerin manalarının doğru kabul edilmesi için de aynen vaki ve geçerlidir. Bu da, mevzu hadislerle karşı müsamaha kapısını aralamakta, zamanla bunların yayılmasına yardım etmekte, halk üzerindeki etkisinin artmasına yol açmaktadır. Ayrıca, bir sözün manasını sahih görmek nihayetinde bir görüştür. Görüşlerin farklılık arz etmesi ise kaçınılmazdır.

Said Nursî ve talebeleri, bu uydurma hadisi "kâinatın, ahiretin, cennetin, cehennem, bütün eşyanın ve mevcudatın yaratılma sebebinin Hz. Peygamber (s.a.v.) olduğu ve bu sayılanların onun için yaratıldığı" şeklinde anlamışlardır. O hâlde, bu manayı sorgulamamız gerekmektedir:

Abbas b. Abdulmuttalib, Hz. Peygamber (s.a.v.)'e "Ebu Talib'e bir faydan olabildi mi?" diye sorduğunda; Hz. Peygamber şu cevabı vermiştir:

"(...) **lev lâ ene** lekâne fi'd-derki'l-esfeli mine'n-nâr."¹³⁷¹

"(...) Eğer ben olmasaydım; o, ateşin en derin yerinde olurdu."

Hiz. Peygamber'in bu sözünden, kendisi olmasaydı cehennem yine de var olacağı anlaşılmaktadır. Cehennem var olduğuna göre; cennet de var olurdu, dünya da... Dolayısıyla, bu sahih hadisten yukarıda zikrettiğimiz "sen olmasaydın cennet

¹³⁶⁸ Yeşil, *Va'z Edebiyatında Hadisler*, 179.

¹³⁶⁹ Yeşil, *Va'z Edebiyatında Hadisler*, 182.

¹³⁷⁰ Yeşil, *Va'z Edebiyatında Hadisler*, 221.

¹³⁷¹ *Müslim*, *Îmân*, 90/357.

yaratılmazdı; sen olmasaydın cehennem yaratılmazdı; sen olmasaydın dünya yaratılmazdı..." şeklindeki hadislerin tümünün uydurma olduğu anlaşılır.¹³⁷²

Biz, Cenab-ı Halık'ın neyi niçin, kimin için yarattığını Kur'an-ı Kerim'den araştıralım.¹³⁷³ Yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

"Allah, **hanginizin daha güzel amel sahibi olduğunu denemek için** ölümü ve hayatı yarattı. (...)"¹³⁷⁴

"**Hanginizin amelinin daha güzel olduğunu denemek için** gökleri ve yeri altı günde yaratan odur. (...)"¹³⁷⁵

"Allah, gökleri ve yeri hak ile ve **her nefsin, hiç haksızlığa uğratılmadan, kendi kazandığının karşılığını alsın diye** yaratmıştır."¹³⁷⁶

"**Kötülük yapanları, işledikleriyle cezalandırmak ve bazı küçük günahlar dışında günahların büyüklerinden ve hayâsızlıklardan sakınıp iyilik edenleri de daha güzeliyle mükâfatlandırmak için** göklerde ve yerde bulunan her şey Allah'a aittir. (...)"¹³⁷⁷

"Yedi göğü ve yerden de bir o kadarını yaratan Allah'tır. **Allah'ın her şeye kadir olduğunu ve Allah'ın her şeyi ilimle kuşattığını bilmeniz için** (Allah'ın) emri bunlar arasında iner durur."¹³⁷⁸

"Eğer Rabbin dileseydi, insanları tek bir ümmet yapardı. Oysa, ihtilâf edip durmaktadırlar. Ancak Rabbinin merhamet ettikleri (bu ihtilâftan) istisna teşkil ederler. Zaten, Allah, insanları **bunun için** yaratmıştır. (...)"¹³⁷⁹

"Andolsun, **cehennem için** de birçok cin ve insan yarattık. (...)"¹³⁸⁰

"Rabbin meleklerle: 'Ben yeryüzünde **bir halife** yaratacağım' dediğinde (...)"¹³⁸¹

"Sonra onların ardından, **nasıl amel edeceğinizi görmek için** sizi, yeryüzünün halifeleri yaptık."¹³⁸²

¹³⁷² Burada şöyle bir itiraz serdedilebilir: Resulullah, "Eğer ben olmasaydım" ifadesiyle, "Eğer benim şefaetim olmasaydı" şeklindeki manayı murat etmiştir. Dolayısıyla, söz konusu hadisin mevzuлуğuna getirdiğiniz delil kuvvetli değildir.

Cevap: Olabilir; ancak birçok delil, söz konusu hadisin uydurma olduğunu göstermektedir. Zaten, biz de Resulullah'ın yukarıdaki ifadesini aslî delilimiz olarak takdim etmiyoruz. Bu ifade, diğer delillerimizi kuvvetlendirmektedir. Hem nihayetinde sizinki bir yorumdur ve bu yorumunuz doğru da olmayabilir.

¹³⁷³ Naklettiğimiz ayetlerin orijinal lâfızlarına bakıldığında; ayetlerde « ل » harf-i cerrinin geçtiği ve bu harf-i cerrin talil (sebepe-neden bildirir, "için" manasına, yerine göre de ...sebebiyle, ...nedeniyle, ...den ötürü, diye) bildiren anlamda kullanıldığı görülecektir.

¹³⁷⁴ Mülk, 67/4.

¹³⁷⁵ Hûd, 11/7.

¹³⁷⁶ Câsiye, 45/22.

¹³⁷⁷ Necm, 53/31-32.

¹³⁷⁸ Talâk, 65/12.

¹³⁷⁹ Hûd, 11/118-119.

¹³⁸⁰ A'râf, 7/179.

¹³⁸¹ Bakara, 2/30.

¹³⁸² Yûnus, 10/14.

"Biz emaneti göklere, yere ve dağlara sunduk; fakat onu yüklenmekten çekindiler, ondan korktular. Onu insan yükledi. O, çok zalim ve çok cahil idi. Onun bu emaneti yüklenmesi, **Allah'ın erkek münafıklara ve kadın münafıklara, erkek müşriklere ve kadın müşriklere azap etmesi, erkek müminlerin ve kadın müminlerin de tövbelerini kabul etmesi içindi.** (...)"¹³⁸³

"Doğrusu biz insanı, **imtihan etmek için** karışık bir nutfeden yarattık. (...)"¹³⁸⁴

"Ben, cinleri ve insanları **ancak bana kulluk etsinler** diye yarattım."¹³⁸⁵

"Allah; Kâbe'yi, o Beyt-i Haram'ı, haram ay'ı, kurbanı ve (kurbanlardaki) gerdanlıkları **insanlar için** bir nizam kıldı. **Bu, Allah'ın göklerde ve yerde ne varsa tümünü bildiğini ve Allah'ın her şeyi bilen olduğunu sizin bilmeniz içindir.**"¹³⁸⁶

"Arz üzerinde sarsılmaz dağlar var etti, onda bereketler yarattı ve onda **isteyip arayanlar için** rızkları tam dört günde takdir etti."¹³⁸⁷

"Güneşi ışık (kaynağı), ayı nur yapan, **senelerin sayısını ve hesabı bilmeniz için**, aya konak yerleri takdir eden odur. (...)"¹³⁸⁸

"Gökte büyük yıldızlar yarattık ve onları **bakanlar için** süsledik."¹³⁸⁹

"Karaların ve denizlerin karanlıklarında kendileriyle **yolunuzu bulasınız diye yıldızları sizin için** yaratan odur. (...)"¹³⁹⁰

"Geceyi size, **içinde dinlenesiniz diye** (karanlık), gündüzü de (**çalışıp kazanasınız diye**) aydınlık yapan odur. (...)"¹³⁹¹

"**İbret alasınız diye** her şeyi çift çift (erkek, dişi) yarattık."¹³⁹²

"Atları, katırları ve merkepleri, **sizin binmeniz için ve süs olarak** yaratmıştır. (...)"¹³⁹³

"Rabbinizden gelecek olan mağfirete ve **takva sahipleri için** hazırlanan, genişliği gökler ve yer kadar cennete koşun."¹³⁹⁴

"**Kâfirler için** hazırlanan ateşten sakının."¹³⁹⁵

¹³⁸³ Ahzâb, 33/72-73.

¹³⁸⁴ İnsân, 76/2.

¹³⁸⁵ Zâriyât, 51/56.

¹³⁸⁶ Mâide, 5/97.

¹³⁸⁷ Fussilet, 41/10.

¹³⁸⁸ Yûnus, 10/5.

¹³⁸⁹ Hicr, 15/16.

¹³⁹⁰ En'âm, 6/97.

¹³⁹¹ Yûnus, 10/67.

¹³⁹² Zâriyât, 51/49.

¹³⁹³ Nahl, 16/8.

¹³⁹⁴ Âl-i İmrân, 3/133.

¹³⁹⁵ Âl-i İmrân, 3/131.

"(...) Göklerde ve yerde zerre ağırlığına hiçbir şey, ondan gizli kalmaz. Bundan daha küçük ve bundan büyüğü de apaçık bir kitaptadır. **İnanıp iyi işler yapanları mükafatlandırmak için** (her şeyi apaçık bir kitapta tespit etmiştir). **Onlar için** mağfiret ve güzel bir rızık vardır."¹³⁹⁶

"Gerçek şu ki, biz, peygamberlerimizi apaçık delillerle gönderdik; **insanların adaletle hareket etmeleri için**, onlarla birlikte kitabı ve mizanı da indirdik. Keza, kendisinde çok büyük bir sertlik ve insanlar için (çeşitli) faydalar bulunan demiri de indirdik (yarattık). **Bütün bunlar, Allah'ın, kendisine (dinine) ve peygamberlerine gıyabında yardım edenleri bilmesi (ortaya çıkarması) içindir.** (...)"¹³⁹⁷ ...

Yüce Rabbimizin, yarattığını niçin, kim için ve hangi sebepten yarattığı, delilsizce ve sorumsuzca kendisine isnat edilen uydurma kudsî hadislerden değil, fakat onun kelâmı olduğunda şüphe olmayan, doğru yola eriştirici Kur'an-ı Hakim'den öğrenilir. Ayet-i kerimeler; kâinatın, dünyanın, mevcudatın ve bilhassa insanın, ahiretin, cennetin ve cehennemini niçin yaratıldığını ve yaratılış sebeplerini, başka söze hacet bırakmayan şekilde göstermiştir.

Ayetlerde zikredilen bunca hikmet, bu uydurma hadise göre Hz. Peygamber olmasaydı tahakkuk etmeyecekti. Birçok güzellik ancak Cenab-ı Hakk'ın "yaratması"yla tezahür eder. Allah Tealâ'nın "Hâlık" ismini kavrayan biri, bu sözün uydurma olduğundan bir an bile şüphe etmez.

Şüphesiz, sözlerin en güzeli Allah'ın Kitabıdır ve Allah Kitabında şöyle buyurmaktadır:

"Muhammed, sadece bir elçidir. Ondan önce de elçiler gelip geçmiştir. Şimdi o, ölür veya öldürülürse siz ökçelerinizin üzerinde geriye mi döneceksiniz? Ökçeleri üzerinde geriye dönen, Allah'a hiçbir ziyan veremez. Allah, şükredenleri mükâfatlandıracaktır."¹³⁹⁸

5.3.3. VELÂDET-İ NEBEVÎ GECESİNDE MEYDANA GELEN OLAYLAR

Bi'setten evvel bâzı hâdiseler var ki, doğrudan doğruya birer mu'cizedir. Bunlar çoktur. Nümune olarak, meşhur olmuş ve eimme-i hadîs kabûl etmiş ve sıhhatleri tahakkuk etmiş birkaç nümuneyi zikredeceğiz:

(...) İkincisi: O gece Kâ'be'deki sanemlerin çoğu başı aşağı düşmüş.

Üçüncüsü: Meşhur Kısra'nın eyvânı (yâni saray-ı meşhûresi) o gece sallanıp inşikak etmesi ve ondört şerefesinin düşmesidir.

Dördüncüsü: Sava'nın takdis edilen küçük denizinin o gecede yere batması ve İstahr-Âbad'da bin senedir iş'al edilen, yanan ve sönmiyen, Mecûsîlerin mâbud ittihaz ettikleri ateşin, velâdet gecesinde sönmesi... İşte şu üç-dört hâdisi işaretler ki: O yeni

¹³⁹⁶ Sebe', 34/3-4.

¹³⁹⁷ Hadîd, 57/25.

¹³⁹⁸ Âl-i İmrân, 3/144.

*dünyaya gelen Zât ateş-perestliği kaldıracak, Fars saltanatının sarayını parçalıyacak, izn-i İlâhî ile olmıyan şeylerin takdisini men'edecektir.*¹³⁹⁹

Muhammed Gazalî, *Fıkhü's-Siyre*'de der ki:

Hız. Muhammed (s.a.v.) Mekke'de dünyaya geldi. Doğumunda dikkati çekecek bir şey yahut garip hâller vuku bulmadı. Tarihçiler doğduğu günü, ayı ve seneyi tam tayin edememişlerdir. Rivayetlerin çoğu doğumunun Habeşlilerin Mekke'ye hücum ettikleri 570 milâdî senesi Rebiulevvel ayının on ikinci günü olduğunu göstermektedir. Hicretten 53 yıl önce.

Doğum gününün belirlenmesi İslâmî açıdan önemli bir şey değildir. Bu münasebetle yapılan törenler dünyevî bir gelenektir, dinle bir ilgisi yoktur.

Bazıları doğduğu gün, bazı harikulâde olaylar vuku bulunduğunu rivayet etmişlerdir. Kisra sarayının on dört direğinin yıkıldığı, Mecusîlerin ateşlerinin söndüğü, Save Gölü battıktan sonra etrafındaki kiliselerin yıkıldığı rivayet edilmiştir. Bu manada Busayrî'nin bir de şiiri vardır.

Bütün bu sözler, doğru düşüncenin ters şekilde ifadesidir. Çünkü, gerçekten Hız. Muhammed (s.a.v.)'in doğumu, zulmün sona erdiğine ve zamanının geçtiğine ve zulüm alâmetlerinin parçalanacağına işaretler. Musa (a.s.)'nin doğumu da aynıdır. Görmez misin? Allah, Firavun'un zulmünü ve insanların onun azgınlığına boyun eğmesini tavsif ederken kölelerin hürriyete kavuşturulacağı ve ezilmişlerin kurtulacağını ilân etmiş ve bu işleri yapacak kahramanı bize şu ayetlerle anlatmıştı:

"Biz Musa'nın annesine şöyle ilham ettik: 'Çocuğu emzir! Başına bir şey gelmesinden korkunca da onu hemen sandığa koyup Nil nehrine bırak...' (Kasas, 28/7)

Hız. Muhammed (s.a.v.)'in peygamberliği maddî ve manevî hürriyet için âlemin tanıdığı en önemli olaydır. Kur'an askerleri, tarihin en adil insanlarıdır. Zalim ve diktatörlerin başını döndürmüş, kuvvetlerini kırmış, tağutlar peş peşe devrilip gitmiştir.

İnsanlar zulümden kurtulduktan sonra, bu gerçeğin şeklini çizmek isteyince bu kabil harikulâde şeyler ortaya attılar. Ve söylediklerini tasdik için zayıf rivayetler uydurdular. Hız. Muhammed, bütün bunlardan beridir ve bunlara ihtiyacı yoktur. Getirdiği davadaki büyük nasibi, bizi bu ve benzeri rivayetlerden uzak tutmaktadır.¹⁴⁰⁰

¹³⁹⁹ *Mektubat*, 161-162; *Zülfikar Mecmuası*, 289, Ondokuzuncu Mektub/Mu'cizat-ı Ahmediyye/Üçüncü Kısım.

¹⁴⁰⁰ Muhammed Gazalî, *Fıkhü's-Sire*, çev. Resul Tosun, Risale Yayınları, İstanbul 1987, 69-70.

(...)

Bakın ne hâle getirmiş ki cehlimiz dîni:
 Hurâfeler bürümüş en temiz menâbiini.
 Değil hakâyıkı şer'in, bugün, bedîhiyyât
 Bilâ-münâkaşa ikrâr olunmuyor... Heyhât!
 Kitâbı, sünneti, icmâi kaldırıp attık;
 Havâssı maskara yaptık, avâmı aldattık.
 Yıkıp şerîati, bambaşka bir binâ kurduk;
 Nebî'ye atf ile binlerce herze uydurduk!
 O hâli buldu ki cür'et: "Yecûzu fi't-tergîb..."¹⁴⁰¹
 Karâr-ı erzeli fetvâ kesildi!... Hem ne garîb,
 Hadîsi vaz'ediyorken sevâb uman bile var!
 Sevâbı var mı imiş bir zaman gelir, anlar!
 Cihânı titretiyorken nidâ-yı "Men kezebe..."¹⁴⁰²
 İşitmiyor mu, nedir, bir bakın şu bî-edebe:
 Lisân-ı pâk-i Nebî'den yalanlar uyduruyor:
 Sıklımadan da "sevâb işledim" deyip duruyor!
 Düşünmedin mi girerken şerîatin kanına?
 Cinâyetin kalacak zanneder misin yanına?
 Sevâb ümid ediyor ha! Deyin ki nâmerde:
 "Sevâbı sen göreceksin huzûr-ı mahşerde!
 Tepende gezdirecek ra'd-ı intikamını Hak,
 Ki yıldırımları beyninde kaynayıp duracak.
 Yakandan inmeyecek dest-i kahri husrânın...
 Nasıl iner ki, önünden kaçıp da nîrânın,
 Civâr-ı nûr-ı nübüvvette mültecâ bulsan;
 Bu türlü kurtuluş imkânı yok ya... Kurtulsan;
 Şu izdihâmın elinden -ki belki bir milyar
 Nüfûs-ı hâsiredir- kaçmak ihtimali mi var?
 Bugün fesâdına kurban olan zavallıların
 Vebâli boynuna yüklenmesin mi yoksa, yarın?
 Kolay mı ümmeti idlâl edip sefil etmek?
 Kolay mı dîni hurâfât içinde inletmek?
 Niçin Kitâb-ı İlâhî'yi pâyimâl ettin?
 Niçin şerîati murdâr elinle kirlettin?
 Çıkıp tepinmeye yok muydu başka bir sâha?
 Nedir bu salladığın çifte, Kâbetu'llâh'a?
 Herif! Şu millet-i mâsûmeden ne isterdin,
 Ki doğru yol diye tuttun, dalâli gösterdin!"
 (...)¹⁴⁰³

¹⁴⁰¹ "İbâdete teşvik maksadiyle olursa hadis uydurmak câizdir" mânâsına!

¹⁴⁰² "Kim benim ağızımdan bile bile bir hadis uydurursa varacağı yer cehennemdir" meâlindeki Hadîs-i şerîf.

¹⁴⁰³ Mehmet Âkif, *Safahât/Dördüncü Kitap/Fatih Kürsüsünde/Vâiz Kürsüde*.

6. BÖLÜM

NUR RİSALELERİ'NDE İTİKADİ MESELELER

6.1. ÖLÜLERİN TASARRUFU

Özellikle, Allah adamı Hz. Abdülkadir, Gavs-ı A'zam, "ol" der "olur" dairesinin kutbu (...) ¹⁴⁰⁴

Hazret-i Mevlânâ (K.S.) Hindistan'dan Tarîk-ı Nakşîyi getirdiği vakit, Bağdat dairesi, Şâh-ı Geylânî'nin (K.S.) ba'delmemat, hayatta olduğu gibi tasarrufunda idi. Hazret-i Mevlânâ'nın (K.S.) tasarrufu cây-ı kabûl göremedi. Şâh-ı Nakşibend'le (K.S.) İmam-ı Rabbâninin (K.S.) ruhaniyetleri Bağdad'a gelip Şâh-ı Geylânî'nin ziyaretine giderek rica etmişler ki: Mevlânâ Hâlid (K.S.) senin evladındır, kabûl et. Şâh-ı Geylânî (K.S.) onların iltimasını kabûl ederek Mevlânâ Hâlid'i kabûl etmiş. Ondan sonra birden Mevlânâ Hâlid (K.S.) parlamış. (...) ¹⁴⁰⁵

Hazret-i Şeyhin vefatından sonra hayatta oldukları gibi tasarrufları ehl-i velâyetce kabûl edilen üç evliya-yı azîmenin en âzamı o Hazret-i Gavs-ı Geylânî'dir. ¹⁴⁰⁶

(...) mematında dahi hayatındaki gibi dâimî tasarrufu bulunduğu tasdik edilmiş olan bir kahraman-ı velâyet (...) ¹⁴⁰⁷

Hazret-i Ali (R.A.) o mûcizevârî kerametiyle ve Hazret-i Gavs-ı A'zam (K.S.) o hârîka keramet-i gaybiyesiyle sizlere, bu sırr-ı ihlâsa binaen iltifat ediyorlar ve himayetkârâne teselli verip hizmetimizi mânen alkışlıyorlar.

Evet, hiç şüphe etmeyiniz ki, bu teveccühleri ihlâsa binaen gelir. Eğer bilerek bu ihlâsı kırsanız, onların tokadını yersiniz. (Onuncu Lem'adaki şefkat tokatlarını tahattur ediniz.) ¹⁴⁰⁸

(...) ruhânîleri âlem-i ervahtan gönderip beşer sûretine temessül ettiren, hattâ ölmüş evliyaların çoklarının ervahlarını cesed-i mesâliyle dünyaya gönderen bir Hakîm-i Zülcelâl (...) ¹⁴⁰⁹

¹⁴⁰⁴ Barla Lâhikası, 234, Yirmiyedinci Mektuptan/Galib'in Fârisî fıkrası Keramet-i Gavsîye münasebetiyle yazılmıştır/18.

¹⁴⁰⁵ Sikke-i Tasdik-ı Gaybî, 15-16, Parlak Fıkralar ve Güzel Mektuplar/Şamlı Hâfız Tevfik.

¹⁴⁰⁶ Sikke-i Tasdik-ı Gaybî, 180, Sekizinci Lem'a/Şeyh-i Geylânî'nin -kendinden sekizyüz sene sonra- gayb âşinâ gözüyle haber verdiği bir hâdise-i Kur'aniyedir/Beşinci Vecih.

¹⁴⁰⁷ Sikke-i Tasdik-ı Gaybî, 187, Sekizinci Lem'a/Şu Keramet-i Gavsîye Münasebetiyle Üç Nokta Beyan Edilecek/Üçüncü Nokta.

¹⁴⁰⁸ Rehberler, 261; Lem'alar, 162, Yirminci Lem'a/Ihlâs Hakkında/Üçüncü Düsturunuz;

¹⁴⁰⁹ Mektubat, 54, Onbeşinci Mektub/Dördüncü Suâlinizin Meâli.

(...) *Hattâ Seyyid-üş-şüheda olan Hazret-i Hamza Radıyallahü Anh, mükerrer vakıatla kendine iltica eden adamları muhafaza etmesi.. ve dünyevî işlerini görmesi ve gördürmesi çok vâkıatla, bu tabaka-i hayat tenvir ve isbat edilmiş.*¹⁴¹⁰

Nur Risaleleri'nde sarf edilen bu sözlere ancak "ilâh, ulûhiyet, ulûhiyet tevhidi ve şirk" konularını işleyen kitaplarla cevap verilebilir. Bizim burada yapabileceğimiz, zikredilen konulara ancak kısa bir giriş mahiyetinde olacaktır.

Şüphesiz ki; işleri evirip çevirmede, yönetmede, âlemlere tasarrufta yüce Allah'ın hiçbir şeriki (ortağı) yoktur. O, şöyle buyurur:

"Allah, her şeyin yaratıcısıdır. O, her şeyin yöneticisidir."¹⁴¹¹

"Bilmedin mi ki, göklerin ve yerin mülkü (hükümrânlığı, yönetimi, mülkiyeti) yalnız Allah'ındır. Sizin için Allah'tan başka ne bir koruyucu, ne de bir yardımcı vardır."¹⁴¹²

"Göklerin ve yerin mülkü Allah'ındır. Allah, her şeye kadirdir."¹⁴¹³

"Göklerin ve yerin mülkü Allah'ındır. Yaşatan, öldüren odur. Sizin için Allah'tan başka ne bir dost, ne de bir yardımcı vardır."¹⁴¹⁴

"Göklerin ve yerin mülkü (ve yönetimi) onundur. O, bir çocuk edinmemiştir, mülkünde ortağı yoktur. Her şeyi yaratmış, ona ölçü ve düzen vermiştir."¹⁴¹⁵

Bu mealde Kur'an'da pek çok ayet vardır.

Şah Veliyyullah şirki şöyle tanımlar:

Şirk, Allah'a mahsus olan sıfatlardan herhangi birini, münezze ve yüce Allah'tan başkasına isnat etmektir. Bu sıfatlar **KÜN FE YEKÜN** ("ol" der olur) ile tabir edilen irade ile âlemde tasarruf etmek, yahut hastaya şifa icadı, rızkını daraltacak yahut öfke sebebiyle onu hasta yapacak, yahut bedbaht edecek derecede bir şahsa lânet etme ve gücenme, öfkelenme, yahut bir şahsa rızkını genişletecek, bedenine sağlık verecek, kendini mes'ut kılacak derecede rahmet etmek gibi sıfatlardır.¹⁴¹⁶

Yüce Allah şöyle buyurur:

"Gökleri ve yeri hak (ve hikmet) ile yaratan odur. 'Ol' dediği gün, oluverir. Sözü haktır. (...)"¹⁴¹⁷

¹⁴¹⁰ *Mektubat*, 6. Birinci Mektub/Dördüncü Tabaka-i Hayat.

¹⁴¹¹ Zümer, 39/62.

¹⁴¹² Bakara, 2/107.

¹⁴¹³ Âl-i İmrân, 3/189.

¹⁴¹⁴ Tevbe, 9/116.

¹⁴¹⁵ Furkân, 25/2.

¹⁴¹⁶ Dihlevî, *Fevzu'l-Kebîr*, 6.

¹⁴¹⁷ En'âm, 6/73.

"Biz bir şeyi(n olmasını) istediğimiz zaman, söyleyeceğimiz söz, sadece ona 'ol' dememizdir, derhâl olur."¹⁴¹⁸

"Bir işi yapmak istedi mi ona sadece 'ol' der, (o da) olur."¹⁴¹⁹

İşte bu ayetler, "KÜN FE YEKÛN = OL DER OLUVERİR dairesinde" sözün ve kudretin, şeriki olmayan yüce Allah'a ait olduğunu göstermektedir. *Nur Risaleleri*'nde, sadece Allah'a ait olan bu sıfatla kulları da vasıflandırılmıştır.

Öldükten sonra peygamberlerin bile, ümmetleri üzerinde herhangi bir tasarrufları söz konusu değildir. Hiçbir ortağı olmayan yüce Rabbimiz şöyle buyurur:

"Allah, elçileri toplayacağı gün: 'Size ne cevap verildi?' der. 'Bizim bilgimiz yok, gizlileri bilen yalnız sensin' derler."¹⁴²⁰

Razî, bu ayetin tefsirinde der ki:

Onlar şöyle demek istemişlerdir: "Bizim hiçbir bilgimiz yoktur. Bizim bildiğimiz, ancak onların bize, biz hayatta iken vermiş oldukları cevaplardır. Biz, vefat ettikten sonra, onların ne yaptıklarını bilemiyoruz. Ceza ve mükâfat, insanın hatimesine (son anına) göredir. Onların hatimesi ise, bizce malûm değildir." İşte bundan dolayı peygamberler, "Bizim hiçbir bilgimiz yok. Şüphesiz gaybları hakkıyla bilen sensin" demişlerdir.¹⁴²¹

Allah Tealâ şöyle buyurmuştur:

"Ve yine Allah demişti ki: Ey Meryem oğlu İsa, sen mi insanlara: 'Beni ve annemi, Allah'tan başka iki Tanrı edin'in' dedin? 'Hâşâ, dedi, sen yücesin, benim için gerçek olmayan bir şeyi söylemek bana yakışmaz. Eğer demiş olsam, sen bunu bilirsin, sen benim nefsimde olanı bilirsin, ben senin nefsinde olanı bilmem, çünkü gaybları bilen yalnız sensin, sen! Ben onlara: Benim Rabbim ve sizin Rabbiniz olan Allah'a kulluk edin diye senin bana emretmiş olduğundan başka bir şey söylemedim. Ben onların içinde olduğum sürece onları kolladım, fakat sen beni vefat ettirince onları gözetleyen yalnız sen oldun. Sen her şeyi görensiz!"¹⁴²²

İmam Buharî bu ayetin tefsirinde şu hadisi zikreder:

İbn Abbas (r.a.) şöyle demiştir: Resulullah (s.a.v.) bir hutbe verdi de:

"Ey insanlar! Şüphesiz sizler (kıyamet gününde) Allah'ın huzuruna yalın ayaklı, çıplak ve erlik yerleriniz sünnetsiz olarak toplanacaksınız." buyurdu.

Bundan sonra şu ayeti okudu: "O gün göğü, yazı tomarlarını dürer gibi toplarız. İlk yaratmaya başladığımız gibi onu iade ederiz. Üzerimize söz; biz bunu mutlaka yapacağız." (Enbiyâ, 21/104)

Ve şöyle devam etti:

¹⁴¹⁸ Nahl, 16/40.

¹⁴¹⁹ Meryem, 19/35.

¹⁴²⁰ En'âm, 6/109.

¹⁴²¹ Râzî, *Tefsîr-i Kebîr*, 9/275.

¹⁴²² En'âm, 6/117.

"Kıyamet günü yaratıklardan ilk elbise giyecek olan kişi İbrahim'dir. Dikkat edin! Şu muhakkak ki, o gün ümmetinden bir takım adamlar getirilir de, onlar tutulup sol tarafa götürülürler. Ben hemen: 'Ya Rab, onlar benim sahabîlerimdir!' derim. Bana: 'Şüphesiz sen, onların senin ardından dinde ne bid'atler çıkardıklarını bilmiyorsun.' denilir. Buna cevaben ben de, Allah'ın salih kulu (Meryem oğlu İsa)nun dediği gibi derim: 'Ben içlerinde bulunduğum müddetçe üzerlerinde bir kontrolcü idim. Fakat sen, beni vefat ettirip içlerinden alınca, üstlerine görüp gözetici yalnız sen oldun...' Yine bana: 'Şüphesiz bunlar, sen kendilerinden ayrıldığından beri ökçeleri üzerine basarak geri dönmüş mürtetlerdir.' denilir."¹⁴²³

İmam Müslim'in rivayet ettiği bir hadiste de, Hz. Peygamber (s.a.v.):

-Kardeşlerimi görmek isterdim, buyurmuş. Sahabîler de:

-Biz senin kardeşlerin değil miyiz? diye sormuşlar. Peygamberimiz:

-Siz benim arkadaşlarımsınız. Kardeşlerim ise benden sonra gelecek, beni görmedikleri hâlde bana inanacak olan insanlardır, cevabını verdi. Sahabîler:

-Ey Allah'ın Resulü! Ümmetinden henüz dünyaya gelmemiş olanları nasıl tanırırsın? diye sordular. Hz. Peygamber de:

-Düşünün, bir adamın siyah yağız atlar arasında ayağında ve alnında beyazlık bulunan bir atı olsa, atını tanımaz mı? diye karşı bir soru sordu. Onlar da:

-Evet, tanır ey Allah'ın Resulü, cevabını verdiler. Peygamberimiz devamlı buyurdu ki:

-Onlar, aldıkları abdestten ötürü alınları ve ayakları parlar bir vaziyette gelirler. Ben, havuz başında onların önünde bulunacağım. Haberiniz olsun, yitik devenin sürüldüğü gibi bir takım insanlar havuzumdan sürülüp uzaklaştırılacaklar. Ben onlara: 'Hey, buraya gelin!' diye sesleneceğim. Bana: 'Senden sonra onlar da (inançlarını ve amellerini) değiştirdiler.' denecek. Ben de: 'Uzak olun! Uzak olun!' diyeceğim."¹⁴²⁴

Görüldüğü gibi, vefat ettikten sonra ulu'l-azm peygamberlerin bile, ümmetlerinin murakabesi ile ilgili durumları böyleyken, *Nur Risaleleri*'nde ise değil peygamberler, evliya bile öldükten sonra murakıp ve mutasarrıflığa devam ettirilmiştir.

Allah Tealâ şöyle buyurur:

"Ancak işitenler (çağrıya) icabet eder. Ölülere gelince; Allah onları diriltir, sonra ona döndürülürler."¹⁴²⁵

¹⁴²³ *Buhârî*, Tefsîr, 113/147. İmam Buhârî, hadisin Kitâbu'l-Enbiyâ'daki rivayetinde şunu ekler: Kabisa: "Onlar, Ebu Bekir zamanında dinden dönen mürtetlerdir. Ebu Bekir onlarla harbetti" demıştır.

¹⁴²⁴ *Müslim*, Tahâre, 12/39.

¹⁴²⁵ *En'âm*, 6/36.

"Allah'tan başka yalvardıkları hiçbir şey yaratamazlar, zaten kendileri yaratılmışlardır. Onlar ölüdürler; diri değil. Ne zaman dirileceklerini de bilmezler."¹⁴²⁶

Mevdudî bu ayetin tefsirinde der ki:

Burada insanların koştukları ortakları reddederken kullanılan kelimeler, bunların melekler, cinler, şeytan veya putlar değil; ölmüş peygamberler, azizler, şehitler, ulu ve olağanüstü insanlar olduklarını göstermektedir. Melekler ve şeytanlar diridirler, o hâlde "onlar ölüdürler, diri değil" ifadesi onlar için geçerli değildir. "Onlar ne zaman diriltileceklerini de bilmezler" ifadesinin taştan, tahtadan yapılmış putlar için kullanılmış olması da söz konusu değildir. "İslâm öncesi Arabistan'da bu tür soyut ilâh kavramının olmadığı" gibi bir itiraz, itiraz eden kişinin o dönem konusunda tarih bilgisinin eksikliğini gösterir. O dönemde Arabistan'da peygamberlere, azizlere kutsiyet atfeden Yahudilerin ve Hristiyanların bulunduğu bilinmektedir. Arap müşriklerinin taptığı ilâhların çoğunun insan olduğu ve öldükten sonra putlarının yapıldığı da bir gerçektir. İbn Abbas'tan rivayet edilen bir hadise göre "Ved, Suva, Yeğus, Ye'uk ve Nasr büyük insanlardı, kendilerinden sonra gelen insanlar onları ilâh edindi." Hz. Aişe (r.anhâ)'den rivayet edilen diğer bir hadise göre ise; Asaf ve Naile adlı putlar birer insandı. Lât, Menat ve Uzza ile ilgili de buna benzer hadisler vardır.¹⁴²⁷

Esasen, insanların ilâh edindiği şeye dua etmesine, ondan yardım dilemesine sebep olan düşünce, şüphesiz ki onun tabiat kanunları üzerinde hükmünü geçirmeye ve tabiat kanunlarının nüfuzu haricinde bir kuvvete malik olduğunu kabul etmeye götüren düşüncedir.¹⁴²⁸

Ayet ve hadisler, *Nur Risaleleri*'nde "Cenab-ı Hakk'ın, ruhları âlem-i ervahtan dünyaya gönderip beşer suretine temessül ettirmesi, hatta ölmüş evliyanın birçoğunun ruhlarını dünyaya cesed-i misaliyle göndermesi" şeklinde ifade edilen iddia konusunda da bizi aydınlatmaktadır. Yüce Allah, şehitler hakkında şöyle buyurur:

"Allah yolunda öldürülenleri ölüler sanma; hayır, onlar diridirler. Rableri katında rızklanmaktadırlar."¹⁴²⁹

Tirmizî, bu ayetin tefsirinde şu hadis-i şerifi nakleder:

Cabir b. Abdullah (r.a.)'tan rivayet edilmiştir. O şöyle dedi:

Resulullah (s.a.v.) bir gün bana rastladı ve:

-Ya Cabir, neden seni düşünceli görüyorum? buyurdular. Ben:

-Ey Allah'ın Resulü, babam şehit oldu, arkasında borç ve (bakılması gereken bir) aile bıraktı, dedim. Resulullah (s.a.v.):

-Babanın Allah tarafından nasıl karşılandığını sana müjdeleyeyim mi? buyurdu.

¹⁴²⁶ Nahl, 16/20-21.

¹⁴²⁷ Mevdûdî, *Tefhimu'l-Kur'ân*, 3/19.

¹⁴²⁸ Mevdûdî, *Kur'an'a Göre Dört Terim*, çev. Osman Cilacı-İsmail Kaya, Beyan Yayınları, 20.

¹⁴²⁹ Âl-i İmrân, 3/169.

-Evet, ya Resulullah, dedim. Buyurdu ki:

-Allah, hiç kimseyle perde arkasından olmaksızın konuşmamışken, babanla yüz yüze konuştu ve ona: "İste benden, vereyim!" buyurdu. O da: "Ey Rabbim, senin yolunda ikinci kez öldürüleyim, beni dirilt!" dedi. Allah Tealâ: "**Ne var ki, onların (ölülerin) tekrar (dünyaya) dönemeyeceklerine dair benim sabık hükmüm vardır.**" buyurdu. O da: "Ya Rabbi, arkamda kalanlara bunu ulaştır!" dedi. Allah Tealâ da: "Allah yolunda öldürülenleri sakın ölüler sanma (...)" ayetini indirdi.¹⁴³⁰

İbn Abbas (r.a.), Hz. Peygamber (s.a.v.)'in şöyle buyurduğunu rivayet etti:

"Uhud'da kardeşlerinize (şehitlik) isabet edince Allah, onların ruhlarını yeşil kuşların içine yerleştirdi. Cennet nehirlerine uğrar meyvelerinden yerler, (sonra) arşın gölgesinde asılı olan altından kandillere dönerler. Şehitler yediklerinin, içtiklerinin ve kaldıkları yerin güzelliğini görünce, 'Bizim cennette diri olup da rızklandığımızı, cihada yönelmeleri ve harpten korkup kaçmamaları için (dünyada bulunan) kardeşlerimize kim haber verecek?' derler. (Bunun üzerine) her türlü noksan sıfatlardan münezze olan Allah: '(Bunu) sizden onlara ben eriştireceğim' buyurdu ve:

'Allah yolunda öldürülenleri sakın ölüler sanma. (...)' ayetini indirdi."¹⁴³¹

Abdullah b. Mesud (r.a.)'a "Allah yolunda öldürülenleri ölü sanma. (...)" ayeti hakkında soruldu. O da şöyle dedi:

Biz de bunun hakkında sorduk ve bize şöyle bildirildi:

"Onların (şehitlerin) ruhları, yeşil kuşların kursaklarındadır. Cennetin istedikleri yerinde dolaşırlar. Sonra arşa asılı hâldeki kandillere dönerler. Rabbin onlarla ilgilenerek:

-Herhangi bir şeyin artırılmasını ister misiniz? Derhâl sizin için artırayım, buyurdu. Onlar da:

-Ey Rabbimiz, cennetin istediğimiz yerinde dolaşıyoruz. Neyin artmasını dileyelim? dediler. Rabbin ikinci kez onlarla ilgilenerek:

-Artmasını dilediğiniz bir şey var mı? Derhâl sizin için artırayım, buyurdu. Onlar (Rablerinden bir şey istemeden) bırakılmayacaklarını görünce:

-Ey Rabbimiz, yeniden senin yolunda öldürülmemiz için dünyaya geri dönmek üzere, bizim ruhlarımızı bedenlerimize geri çevirmeni istiyoruz, dediler. (Bu olmayınca) derler ki:

-Peygamberimize selâmımızı iletmeni ve bizim razı olduğumuzu, bizden de razı olduğunu ona bildirmeni istiyoruz."¹⁴³²

¹⁴³⁰ *Tirmizî*, Tefsîr, 4/3196. Tirmizî, "hadis hasen-gariptir" dedi. *İbn Mâce* de yine hasen isnatla rivayet etmiştir. Hâkim de rivayet edip "isnadı sahih" demiştir (Munzirî, *Tergîb ve Terhîb*, 3/217). Hadisi İbn Merdûye iki ayrı senetle; Beyhakî, Ebû Ubâde el-Ensârî hadisinden ve Cabir'e varan bir senetle hadisnin bir başka şeklini rivayet etmiştir. (*İbn Kesir*, 4/1443)

¹⁴³¹ *Ebû Dâvud*, Cihâd, 25/2520. Hâkim de rivayet etmiş, "isnadı sahihtir" demiştir. (Munzirî, *Tergîb ve Terhîb*, 3/234). Hadisi İmam Ahmed ve İbn Cerir de rivayet etmişlerdir. (*İbn Kesir*, 4/1442).

İbn Kesir der ki:

İmam Ahmed'in *Müsned*'inde rivayet edilen bu hadis müminlere; ruhlarının cennette dolaşacağı, cennet meyvelerinden yiyip, onun güzellik ve sevinçlerini göreceği, Allah'ın kendileri için hazırlamış olduğu şerefi müşahede edeceği müjdesini içermektedir. Aziz ve sahih bir isnatla rivayet edilen bu büyük hadiste dört mezhepten üçünün görüşleri toplanmıştır. Şöyle ki:

İmam Ahmed, Muhammed b. İdris eş-Şafiî'den; o, Malik b. Enes el-Asbahî'den; o, Zührî'den (...) rivayet ediyorlar ki: Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurdular:

"Müminin ruhu; Allah'ın, kendilerini tekrar dirilteceği günde cesetlerine döndürünceye kadar cennet ağaçlarından yiyen bir kuştur."

Bu hadiste mümin kişinin ruhunun cennette bir kuş şeklinde olduğu tasvir edilmektedir.

Şehitlerin ruhları ise -daha önce geçtiği üzere- yeşil kuşların içinde olup, diğer müminlerin ruhlarına nispetle yıldızlar gibidir. Onlar bizzat kendileri uçarlar.

Allah'ın bizi imanda daim kılmasını dileriz.¹⁴³³

Bu hadisler, şehitlere bile dünyaya dönüp çeşitli tasarruflarda bulunmalarına izin verilmediğini ispat etmektedir, diğerleri ise şurada kalsın. Şehitlerin dünyaya dönememeleri konusundaki bu hüküm, diğer ölüleri evleviyetle kapsamaktadır.

Bizim burada amacımız sadece; insanların -peygamber, veli, şehit dahi olsalar- öldükten sonra âlemde herhangi bir tasarruflarının olamayacağını göstermektir, yoksa dirilerin ruhlarıyla ölülerin ruhlarının birbirine kavuşması ya da ölülerin ruhlarının birbirlerini ziyaret ederek müzakere etmesi vb. meseleleri biz de kabul ve teslim ediyoruz. Zaten, konumuz da bunlar değildir.

"Nihayet, onlardan birine ölüm geldiği zaman: 'Rabbim! Yapmadan bıraktığım amel-i salihî işlemem için beni (dünyaya) geri gönderiniz!' der. Asla! Söylediği sadece kendi sözüdür (olmayacak bir lâftır). Önlerinde ise, diriltilecekleri güne kadar bir engel (**berzah**) vardır. Sûra üflendiği zaman, artık o gün, aralarında ne soy sop kalır, ne de birbirlerine onu sorarlar. Artık tartıları ağır gelenler, kurtulanlar; tartıları hafif gelenler de, sürekli kalacakları cehennemde kendilerine yazık edenlerdir."¹⁴³⁴

6.1.1. KİŞİ AYNI ANDA BİRDEN FAZLA YERDE BULUNABİLİR Mİ? YA DA DİRİLERE GÜÇLERİNİN YETMEYECEĞİ ŞEYLERİN İSNADI

¹⁴³² *Tirmizî*, Tefsîr, 4/3197-3198. Tirmizî, "hadis hasen-sahihtir" dedi.

¹⁴³³ *İbn Kesir*, 4/1443-1444.

¹⁴³⁴ *Mu'minûn*, 23/99-103.

Bizim bu konuyu bu bölüm altında ele almamızın nedeni; Said Nursî'nin ölümlerin tasarrufuna ve kişinin aynı anda birden fazla yerde bulunmasına ilişkin sözlerinin hem aynı noktaya varması, hem de bunu ölümlerin tasarrufuna bir delil olarak ileri sürmesidir. Ayrıca, Said Nursî'nin bu başlık altında toplamaya çalıştığımız sözlerinde akidevî yönden incelenmesi gereken birçok mesele vardır.

(...) ruhânîleri âlem-i ervahtan gönderip beşer sûretine temessül ettiren, hattâ ölmüş evliyaların çoklarının ervahlarını cesed-i mesâliyle dünyaya gönderen bir Hakîm-i Zülcelâl (...) ¹⁴³⁵

(...) Cebrail hem Sidrede, hem sûret-i Dihyede, meclis-i Nebevîde, hem kim bilir kaç yerde!.. Azrail'in bir anda Allah bilir kaç yerde, ruhları kabzediyor. Peygamberin bir anda, hem keşf-i evliyada, hem sâdık rüyalarda ümmetine görünür, hem Haşirde umum ile şefaate görüşür. Velilerin abdâli, çok yerlerde bir anda zuhur eder, görünür. ¹⁴³⁶

Nuranî ruhların aksidir. Şu akis, hem hayydır, hem ayndır. Fakat âyinelerin kabiliyeti nisbetinde tezahür ettiğinden, o ruhun mahiyet-i nefsü'l-emriyesini tamamen tutmuyor. Meselâ: Hazret-i Cebrail Aleyhisselâm, Dihye suretinde Huzur-u Nebevîde bulunduğu bir anda Huzur-u İlâhîde haşmetli kanatlarıyla Arş-ı A'zamın önünde secdeye gider. Hem o anda hesapsız yerlerde bulunur. Evamir-i İlâhiyyeyi tebliğ ederdi. Bir iş, bir işe mâni olmazdı. İşte şu sırdandır ki mahiyeti nur ve hüviyeti nuraniye olan Hazret-i Peygamber Aleyhissalâtü Vesselâm, dünyada bütün ümmetinin salâvatlarını birden iştir ve kıyamette bütün asfiya ile bir anda görüşür. Birbirisine mâni olmaz. Hattâ evliyâdan, ziyade nuraniyet kesbeden ve abdâl denilen bir kısmı, bir anda birçok yerlerde müşahede ediliyormuş. Aynı zat, ayrı ayrı çok işleri görüyormuş. ¹⁴³⁷

Sual: Hazret-i Azrail birdir; bir anda, her yerde eceli gelenlerin ruhunu kabzeder. Hazret-i Cebrail, Sirdetü'l-Münteha'da suret-i hakikiyesinde olduğu anda, "Dihye" veya başkasının suretinde, Meclis-i Nebevîde iman ve İslâmın erkânını soruyor veya tebliğ eder. Daha, yalnız Allah bilir kaç yerlerde bulunuyor. Hazret-i Peygamber demiş:

"Men raânî fî'l-menâmi fekad raânî hakkan" Mânâsı: Kim beni uykuda (rüyada) görürse, o gerçekten beni görmüştür.

Şu sırta binaen, avâm-ı ümmetten binlere, bir anda menâmen ve havassa yakazaten ve keşfen temessülü ve umum ümmetin salavatının istimai ve âhirette umumla görüşmesi ve şefaati... Hem de bir veli, bir anda pek çok yerlerde müşahadesi gibi sırların miftahı nedir?

Cevap: Bir nûraninin timsali, onun hâsiyetine maliktir; hem gayrı değildir. Şu âleme karşı açılan âlem-i suver ve misalin bir penceresi olan ecsam-ı şeffafeden ayineler, ecsam-ı kesifenin hâssasız şeklini alır; fakat nurâninin timsaliyle beraber hassa-i zatiyesini de alır.

¹⁴³⁵ Mektubat, 54, Onbeşinci Mektub/Dördüncü Suâlinizin Meâli.

¹⁴³⁶ Sözler, 657, Lemeât/Temessülün Aksamı Muhtelifedir; Lemeât, 25, Çekirdek Çiçekleri/Mebhaslar/Temessülün Aksamı Muhtelifedir.

¹⁴³⁷ Sözler, 178; Tılsımlar Mecmûası, 29-30, Onaltıncı Söz/Birinci Şua/Üçüncüsü;

Meselâ: Bir adam, binler ayine ortasında dursa, herbir ayinede aynı şahıs bulunur; fakat ruhsuz, hissiz, fikirsiz birer şahıstır.

Lâkin şems binler âyinede temessül etse, herbir timsal çendan şemsin azamet-i mahiyetine ve mertebe-i kemâline mâlik değilse de lâkin şemsin hissi hükmünde olan harareti, hayatı hükmünde olan ziyâsı, akli hükmünde olan tenviri, havass-ı selaseyi câmidir. Nûrâninin timsali hayy-ı murtabittir. Kesifin timsali, meyyit-i müteharriktir. Ruh, en münevver bir nurdur. Tahdidi kabul etmeyen âlem-i misalin pencerelerinde temaşâger bir ruhun gayr-ı mahsûr timsallari de, birer ruh-u mütecessittir. Havassına maliktir, onun gayrı değıllerdir.¹⁴³⁸

Bütün müminler, Cenab-ı Hakk'ın her yerde hazır ve nazır olduğuna inanır. Böylece, Allah Tealâ'yı her şeyi, her yeri bilmek ve görmekle tavsif ederler. Said Nursî'nin bu ifadelerinden, Allah'ın bu sıfatlarına kullarının da sahip olduğu (?) anlaşılmaktadır. Şimdi, Said Nursî'nin bu çıkarımının öncüllerini ele alalım:

Cebrail (a.s.)'in aynı anda hem Sidretü'l-Münteha'da, hem de meclis-i Nebevîde olduğuna dair ne Kur'an'da ne de Sünnette herhangi bir delil vardır. Şüphesiz ki, Cebrail (a.s.) de zamanla kayıtlıdır. Nitekim, Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyurulmaktadır:

"Melekler ve Ruh (Cebrail), ona, süresi elli bin yıl olan bir günde çıkabilmektedir."¹⁴³⁹

Azrail (a.s.)'in aynı anda birçok yerde, eceli gelenlerin ruhunu aldığına dair de bir delil yoktur.

Kur'an-ı Kerim'in hiçbir yerinde ve hiçbir sahih hadiste, bütün kâinatta bir tek ölüm meleğinin olduğu bildirilmemiştir. Kur'an-ı Kerim'den bir tek meleğın ruhları kabzettiğı manası da anlaşılmamaktadır. Aksine, çeşitli ayetlerde ruhları kabzedip teslim alan meleklerin çoğul çekimi ile zikredildikleri görülmektedir.¹⁴⁴⁰

"Melekler, canlarını alırken kendilerine yazık eden kimselere: 'Ne işte idiniz?' derler. (...)"¹⁴⁴¹

"O (Allah), kullarının üstünde yegâne hâkimdir. Size koruyucu (melek)lar gönderir. Nihayet birinize ölüm gelince elçilerimiz (can almakla görevli melekler) onun canını alırlar, onlar (bu hususta) hiç geri kalmazlar."¹⁴⁴²

"(...) O zalimler, ölüm sekeratı içinde, melekler ellerini uzatmış 'Haydi kendinizi kurtarın; bugün Allah'a karşı doğru olmayanı söylemiş ve onun ayetlerinden

¹⁴³⁸ *İctimâi Reçeteler I*, 201-202, Tulûat/Hadsi Bir Hakikat.

¹⁴³⁹ Meâric, 70/4.

¹⁴⁴⁰ Mevdûdî, *Meseleler ve Çözümleri*, 3/292.

¹⁴⁴¹ Nisâ, 4/97.

¹⁴⁴² En'âm, 6/61.

büyüklenerek uzaklaşmış olmanız dolayısıyla zillet azabıyla cezalandırılacaksınız.' derken onların hâlini bir görsen..."¹⁴⁴³

"(...) Nihayet (ömürleri tükendiği zaman) elçilerimiz (melekler) gelip canlarını alırken: 'Hani Allah'tan başka yalvardıklarınız nerede?' dediklerinde: (...)"¹⁴⁴⁴

"Melekler, iyi insanlar olarak canlarını aldığı kimselere de: 'Selâm size, yaptıklarınıza karşılık cennete girin!' derler."¹⁴⁴⁵

"Fakat melekler, onların yüzlerine, sırtlarına vura vura canlarını alırlarken hâlleri nice olur?"¹⁴⁴⁶

Bu ayetlerden anlaşılıyor ki, büyük bir ölüm meleği (Azrail)nin emri altında ruhları kabzedip teslim almakla görevli daha başka pek çok melek vardır. Bu, aynen büyük bir şeytan (İblis)in emri altında dünya üzerinde yayılmış pek çok şeytanın bulunmasına benzer.¹⁴⁴⁷

Cebrail ve Azrail'in yaptığı bir işin bir diğer işe mâni olmadığını iddia etmek de yanlıştır. Gerçi, insanlar da kabiliyetleri ölçüsünde aynı anda birden fazla iş yapabilmektedirler. Cebrail ve Azrail'in de aynı anda yapabileceği iş sayısı, insanlarınkinden fazla olmasına karşın, nihayetinde sınırlıdır. Bizim anlatmak istediğimiz, sonsuz ve mutlak kudretin sadece Allah'a mahsus olduğudur.

"Göklerde ve yerde olan herkes ondan ister. O, her gün (her an) bir iştedir."¹⁴⁴⁸

"(...) O, her işi idare edip düzenler. (...)"¹⁴⁴⁹

"Gökten yere bütün işleri o tanzim eder. (...)"¹⁴⁵⁰

Allah Tealâ, kimilerini yaratırken, kimilerini öldürür. Kendisine edilen bütün dualara karşılık verir. Sesleri birbirine karıştırmadan ancak o işitir. Her şeyi ancak o görür, o bilir. Her türlü eksiklikten münezzehe olan sadece o; bütün kemal sıfatlarıyla muttasıf olan da sadece odur. Onun dışındaki herkes ve her şeyin eksiklikten bir nasibi vardır. Melekler ve peygamberler ise onun kullarıdır. Aynı anda birçok yerde olup, birçok işler yapamazlar. Her şeyi işitip, göremezler.

Bir tek meleğin bütün yeryüzünde her ölen kişinin ruhunu tek başına kabzettiğini farz etsek bile yine de bu, Allah'ın o meleğe belirli bir zaman dilimi için bahsettiği güç ve yetki demektir. O hâlde, bütün kâinatta her yerde hazır ve nazır olan Allah'ın bu sıfatları ile o meleğin ne ilgisi vardır? Ve buradan kıyas yoluyla Hz. Peygamber (s.a.v.)'in her yerde olduğu, her şeyi gördüğü sonucuna varabilir miyiz? Bu iki konu arasında ne gibi ilgi ve münasebet var ki birbiriyle kıyaslanabilsin, birbirine benzetilebilsin?¹⁴⁵¹

¹⁴⁴³ En'âm, 6/93.

¹⁴⁴⁴ A'râf, 7/37.

¹⁴⁴⁵ Nahl, 16/32.

¹⁴⁴⁶ Muhammed, 47/27.

¹⁴⁴⁷ Mevdûdî, *Meseleler ve Çözümleri*, aynı yer.

¹⁴⁴⁸ Rahmân, 55/29.

¹⁴⁴⁹ Ra'd, 13/2.

¹⁴⁵⁰ Secde, 32/5.

¹⁴⁵¹ Mevdûdî, *Meseleler ve Çözümleri*, 3/293.

Bir diğer öncül, Hz. Peygamber (s.a.v.)'in bütün ümmetinin salâvatını birden işittiğidir. Bu iddia da, Sünnete tamamen aykırıdır ve delilden yoksundur. Hz. Peygamber, kendisine getirilen salâvatı duyduğunu değil, salâvatın kendisine ulaştırıldığını bildirmiştir:

"Bana bir defa salât edene, Allah on defa salât eder. Bir melek, getirdiği salâvata vekil tayin edilmiştir, onu bana tebliğ eder."¹⁴⁵²

"Şüphesiz ki, Allah'ın gezici birtakım melekleri vardır. Onlar, ümmetimin selâmını bana tebliğ ederler."¹⁴⁵³

"Nerede olursanız olun bana salât edin! Şüphesiz, salâvatınız bana tebliğ edilir."¹⁴⁵⁴

"Muhakkak ki, Allah kabrime bir meleği vekil eder ve ona yaratıkların isimlerini verir. Kıyamet gününe kadar her kim bana salât ederse, o melek bunu bana onun ve babasının ismi ile ulaştırır: 'Şu fulân oğlu fulân sana salât etti.' der."¹⁴⁵⁵

"Her cuma günü bana salâtı çoğaltınız! Çünkü, o gün meşhûddur, melekler şahitlik ederler. Kim bana salât ederse, bitinceye kadar salâtı bana arz edilir." Ben (Ebu'd-Derda), Resulullah'a:

-Ölümünden sonra da mı (böyledir)? dedim.

-Şüphesiz, Allah yere, peygamberlerin cesetlerini yemeyi (çürütmeyi) haram kıldı! buyurdu.¹⁴⁵⁶

"(...) Cuma günü bana salâtı çoğaltınız! Çünkü, salâtınız bana arz olunur." Ashap:

-Ey Allah'ın Elçisi, salâtımız sana nasıl arz olunur? Hâlbuki siz, çürümüş olacaksınız, deyince, Resulullah:

-Şüphesiz, Allah Azze ve Celle yere, peygamberlerin cesetlerini yemeyi haram kıldı, buyurdu.¹⁴⁵⁷

Açıkça anlaşılıyor ki, ümmetinin salât ve selâmlarını Resulullah'a melekler arz ve tebliğ ederler. Yoksa, Said Nursî'nin ileri sürdüğü gibi Hz. Peygamber bunları bizzat işitiyor değildir.

Hz. Peygamber (s.a.v.)'in kıyamette bütün asfiya ile bir anda görüştüğü ve bu görüşmelerin birbirine mâni olmadığı da doğru değildir. Bu da öncekiler gibi mesnetsiz bir iddiadır.

¹⁴⁵² Munzirî, *Tergîb ve Terhîb*, 3/512. Hadisi, Taberânî, *Kebîr*'de rivayet etmiştir.

¹⁴⁵³ Munzirî, *Tergîb ve Terhîb*, 3/513. Hadisi, Nesâî ve *Sahîh*'te İbn Hibbân rivayet etmişlerdir.

¹⁴⁵⁴ Munzirî, *Tergîb ve Terhîb*, 3/513. Hadisi, Taberânî *Kebîr*'de hasen isnad ile rivayet etmiştir.

¹⁴⁵⁵ Munzirî, *Tergîb ve Terhîb*, 3/514. Hadisi, Bezzar rivayet etmiştir.

¹⁴⁵⁶ Munzirî, *Tergîb ve Terhîb*, 3/519. Hadisi, *İbn Mâce* ceyyid isnadla rivayet etmiştir.

¹⁴⁵⁷ Munzirî, *Tergîb ve Terhîb*, 3/520. Hadisi; Ahmed, *Ebü Dâvud*, *İbn Mâce*, *Sahîh*'te İbn Hibbân ve Hâkim rivayet etmişlerdir. Hâkim, hadisin sahih olduğunu belirtmiştir.

İmam Gazâlî, *İhya*'da "Aklın Hakikati ve Kısımları" konusunda şöyle diyor:

(...) Küçük bir çocuğun, caiz (mümkün) olan şeyleri caiz, muhâl olan şeyleri muhâl kabul etmesi: İkinin birden çok olduğunu, bir adamın bir anda iki yerde bulunamayacağını bilmesi gibi zarurî ilimlerdir.¹⁴⁵⁸

"İnsanların Akılca Farkları"nda ise şöyle der:

(...) Bu hususta açık gerçek şudur ki:

Yukarıda anlattığımız aklın, dört aksamından yalnız ikincisi olan zarurî ilimlerden başka diğer üç kısmında insanlar arasında ayrılık vardır. İkinci manadaki, mümkün olan şeylerin olabileceğine, mümteni olanların da olamayacağına dair olan ilm-i zaruriye delâlet eder. İki adedinin birden çok olduğunu bilen, bir cismin (ve bir kişinin) bir anda iki yerde bulunamayacağını, bir şeyin hem hâdis, hem de kadim olamayacağını bilen akıl sahibi kat'î olarak aklın anlayacağı buna mümasil diğer şeyleri de bilir. Bunda ayrılık yok. (...) ¹⁴⁵⁹

Görüldüğü gibi, İmam Gazâlî bir şeyin ya da bir kişinin aynı anda iki yerde olamayacağı bilgisinin "zarurî ilim"den olduğunu belirtmektedir. Bizim şu anda yaptığımızın ikinin birden büyük olduğunu ispat etmekten farkı yoktur.

Kur'an'da Süleyman (a.s.) ile Belkıs kıssasında şöyle buyrulmaktadır:

"(Süleyman:) Ey ileri gelenler, dedi, onların bana teslim olmuş olarak gelmelerinden önce hanginiz (Belkıs'ın) tahtını bana getirebilir? Cinlerden bir ifrit: 'Sen makamından kalkmadan önce ben onu sana getiririm, bunu yapmaya gücüm yeter ve benim sözüme güvenilir.' dedi. Yanında kitaptan bir ilim bulunan kimse de: 'Sen gözünü açıp kapamadan ben onu sana getirebilirim.' dedi. (Süleyman) tahtı yanına yerleşmiş görünce: 'Bu, Rabbimin lütfundandır. (...)' dedi." ¹⁴⁶⁰

Bu, bir cismin ya da kişinin ayna anda birden fazla yerde bulunabileceğini değil, fakat çok kısa bir sürede bir yerden başka bir yere nakledilebileceğini ya da gidebileceğini gösterir. Bu, erişilen hızla ilgilidir. Çok kısa da olsa, yine de bu nakil belli bir sürede gerçekleşmiştir. İnsanlık bugün ses hızını geçmiştir. Yarın ne olacağını Allah Tealâ bilir. Belki de uzay filmlerinde seyrettiğimiz ışınlama da gerçekleşir. Bizim burada üzerinde ısrarla durduğumuz konu, ne kadar kısa olsa da bunun da belli sürede gerçekleşeceği, belli bir zaman dilimine ihtiyacı olacaktır. Said Nursî ise, bir kişinin bir çok yerlerde müşahede edildiğini, zuhur edip görüldüğünü ve bu müşahede edilenin hem hayy (canlı), hem de o kişinin aynısı (kendisi) olduğunu söylüyor ki, işte mümkün olmayan şey de budur.

Yine onun, Hz. Peygamber (s.a.v.)'in ümmetine rüyalarında görünmesi öncülü tamamen yanlıştır. Çünkü bu, Resulullah'ın zatiyla ilgili değildir. Bu öncülün; kişinin aynı anda birden fazla yerde olabileceği çıkarımını ileri süren birinin, bir kişinin konuşmasının televizyonlarda naklen yayımlandığında onun birçok televizyonda seyredilmesi öncülünden farklı hiçbir yanı yoktur. Televizyonlarda milyonlarca insanın

¹⁴⁵⁸ Gazâlî, *İhyâ*, 1/216.

¹⁴⁵⁹ Gazâlî, *İhyâ*, 1/221.

¹⁴⁶⁰ Neml, 27/38-40.

seyrettiği görüntüyü, hayy ve adamın aynı zannedenler ise, İmam Kurtubî'nin dediği gibi ancak mecnun veya bunamış olabilirler.

İmam Nevevî'nin *Fetava'sını* açıklayan Şeyh Alâaddin, konuyla ilgili olarak şöyle demiştir:

Denilse ki: Resulullah (s.a.v.)'ın bedeni bir tane olduğu hâlde ve bir yerde bulunması lâzım iken, bir anda bir çok yerde tanınmış suretinde görülmesi nasıl olur?

Biz deriz ki: Bu tebedülât, Resulullah (s.a.v.)'ın zatında değil sıfatında olur. Öyleyse, Resulullah'ın zatı Cenab-ı Allah'ın istediği yerde bulunur.

Onun sıfatı zihinlerde ve idraklerde hayalîdir. Onun için, mesafe yakınlığı ve gözlerin gerçekten görmesi şart değildir. Bu hayal olunanın da zahiren yer üzerinde dünyevî yaşamıyla şart değildir. Ancak, mevcut olması şarttır.

İmam Kurtubî, rüyada Resulullah'ın zatının hakikaten görülmesini şiddetle inkâr etmiş ve demiştir ki: "Rüyayı hakikate iltizam eden ve ağzına alan kimse mecnundur ve bunamıştır.

Eğer rüya hakikat olarak kabul edilirse, herkesin Peygamberimizi başka bir surette değil, son nefesindeki suretinde görmesi lâzım geldiği gibi, iki kimsenin de aynı anda Peygamber (s.a.v.)'imizi görmemeleri lâzım gelir."

Şüphesiz ki İmam Kurtubî, bu mevzuun etrafında kalemini oynatırken, rüyanın zatla değil, sıfatla ilgili olduğunun ispatını yapmıştır.¹⁴⁶¹

İbn Teymiye der ki:

Kim, görülen kişinin bizzat daha önce ölen bir kimse olduğunu sanır ve bunu iddia ederse, bunu cahilliğinden dolayı yapmaktadır. Bu sebeple de böylesi bir durum ne sahâbeden, ne de güzelce onların yolunda giden tâbiûndan birisinin başına gelmiştir.

Böyle bir şey gören ya da gördüğünü söyleyenlere inanan bazıları, bir kişinin aynı anda iki ayrı yerde olabileceğine inanmış, böylece de apaçık makul bir şeye aykırı davranmıştır.

Bunlardan bir kısmı, görüntünün, görülen şeyin cism-i lâtifi olduğu veya ruhâniyeti, ya da tecessüm etmiş manası olduğu yanılığına kapılmakta, bunun o görülen şahsın kılığına girmiş bir cin olduğunu anlayamamaktadırlar.

Görünenin melek olduğunu sananlar da vardır. Oysa melek, birçok bakımdan cinden ayrılmaktadır. Bir kere cin taifesi arasında kâfir, fasık ve cahil olanları bulunduğu gibi, mümin olup Hz. Muhammed (s.a.v.)'in yolundan gidenleri de vardır. Bunların cinler ve şeytanlar olduğunu bilmeyen birçok kişi, onlara melâike gözüyle bakmaktadır.

Yıldızlara ve bunlardan başka putlara yakaranların durumu da böyledir. Böylelerinden birine bir ruh gelir, adam da "İşte bu, yıldızların ruhaniyetidir" der, bir kısmı ise bunun meleklerden olduğunu sanır. Hâlbuki bu, müşrikleri saptıran şeytanlar ve cinlerdendir.

¹⁴⁶¹ Şeyh Alâaddin, *İmam Nevevî'nin Fetvalarının Şerhi*, 341-342.

Şeytanlar, arzu ettikleri şirki, fışk ve isyanı irtikap eden kimseye yardım ederler. Bazen açığa vurması için ona gayba dair birtakım şeyleri haber verirler. Bazen öldürme, hastalık verme ve benzeri şekillerle onun eziyet etmek istediği kimselere eziyet ederler. Bazen insanları arzuladığı kimselere çekerler. Bir başka zaman insanlardan para, yiyecek, giyecek gibi şeyler çalarak onları bu kimseye gizlice getirip verirler; o adam da bunu, evliyanın kerametinden sanır. Hâlbuki, getirilen mal, çalıntıdan başka şey değildir. Bazen de onu havada taşıyıp uzak bir yere götürürler. Bu kabilden olmak üzere şeytanların, arefe akşamı Mekke'ye götürüp sonra geri getirdikleri kimseler vardır. Müslümanların ifa ettiği gibi bir hac yapmayı ihrama girmede, telbiyede bulunmadığı, Kâbe'yi tavaf etmediği, Safa ve Merve arasında sa'y yapmadığı hâlde, bu adam da böyle bir şeyin keramet olduğuna inanır. Malûmdur ki bu, büyük bir sapıklıktır.

Böylelerinden, şer'î bir umre tarzında olmaksızın Kâbe'yi tavaf için Mekke'ye gidenler vardır ve bunlar mîkat'a (Mekke'ye dışarıdan gelenlerin ihrama girmeleri gerekli yere) geldikleri zaman ihrama girmezler. Yine malûmdur ki, ibadet amacıyla Mekke'ye yönelen kimsenin mîkatı ancak ihramlı olarak geçmesi mümkün ve gereklidir. Kişi Mekke'ye ticaret, bir yakınını ziyaret veya ilim tahsili için hareket etse bile aynı şekilde mîkat'ta ihrama girmek zorundadır. Bu durumda ihrama girmek acaba vacip midir, yoksa müstehap mı? Bu hususta âlimlerin iki ayrı meşhur görüşü vardır ki bu, hacimli bir meseledir.

Şeytanın dostlarına yardım yollarından birisi de sihir ve keramettir. Puta tapan müşriklerle Hristiyanlar veya bu ümmetin bid'at ehlinin olup bu müşriklerle benzerlik gösterenler nezdinde bu meselelere dair uzun uzun anlatılabilecek hikâyeler vardır. Yalnız durum şudur ki, peygamber olsun olmasın bir ölüye yakaran ve ondan istigase (medet dileme)yi âdet edinen her kişide mutlaka onun dalâlete düşmesine neden olacak böyle bir hâl ortaya çıkmıştır. Meselâ, yokluklarında salih kullara yalvarıp onlardan istigasede bulunanlar, aynen onların suretlerinde olan ya da onların suretinde olduğunu sandıkları, "Ben falancayım" deyip kendileriyle konuşan, bazı ihtiyaçlarını da karşılayan, bizzat kendileriyle konuşan ve isteklerini yerine getiren kişi olduğuna inanmışlardır. Hâlbuki bu, ancak şeytanlardan ve cinlerdendir.

Bazısı, bunun bir melek olduğunu iddia eder. Ama melekler, müşriklere yardım etmezler; dolayısıyla bunlar ancak onları Allah'ın yolundan saptıran şeytanlardır.

Şirk konusunda, işte bu noktada bulunanların ve başlarına benzer hâller gelmiş olanların bildiği, anlatılması uzun sürecek birçok hikâye ve olay vardır.

Cahil kimseler bu hususta iki gruba ayrılır:

Bir grup, böyle şeylerin tamamını inkâr eder.

Diğer grup ise, bunların Allah'ın veli kullarının kerametleri olduğuna inanır.

Birinci grup, "Bu, hariçte hakikati olmayan ve sadece onların nefislerinde cereyan eden bir hayalden ibarettir" demektirler. Onlar bu görüşlerini topluluktan topluluğa aktardıklarında böyle bir şeyi gören ve mevcut olarak bizzat müşahade eden veya hariçte mevcut olarak gören kimselerin haberlerine dayalı olarak âdeta bu husus tevatür derecesine ulaşan ve durumun kendisine, doğruluğundan şüphe etmediği kimselerin haber verdiği kişilere bakacak olursak; birinci grubun bu tutumu, işte ölünün gelip konuştuğunu müşahade eden, güvenilir haberlerle bunu kabullenen bid'at ehlinin ve müşriklerin davalarında sebat ve inat etmelerinin en büyük sebeplerinden biridir.

Sonra böyle bir şeyi kabul etmeyip reddedenler, daha sonra benzer bir şeyi gözleriyle gördükleri zaman, bu durumun kendi başına geldiği kimseye itaat eder, ona boyun eğer ve onun Allah'ın veli kullarından olduğuna inanırlar; hâlbuki onlar bir taraftan da bilmektedirler ki, bu kişi Allah'ın farizalarını, hatta beş vakit namazını dahi eda etmemekte, ne Allah'ın haram kıldığı şeylerden, ne rezaletlerden, ne de zulümden sakınmakta, aksine Cenab-ı Hakk'ın:

"İyi bilin ki, Allah'ın dostlarına korku yoktur, onlar üzülmeyeceklerdir de. Onlar iman edip takva üzere olanlardır." (Yûnus, 10/62-63) ayetinde veli kullarını kendisiyle vasıflandırdığı, insanlar içinde iman ve takvadan en uzağı durumunu arz etmektedirler.

Böylece bunlar, iman ve takva bakımından insanların en aşağısında olan bu kişilerin, Allah'ın takva sahibi veli kullarına has kerametlerden olduğuna inandıkları keşifleri ve harikulâde tasarrufları bulunduğunu sanırlar.

Bunlar arasında, İslâm'dan irtidat edip yüz-geri dönenler, namaz kılmayan, hatta peygamberlere doğru dürüst inanmayan, onlara hakaretler edip noksanlık nispet edenler için "Allah'ın muttaki velilerinin en büyüklerinden" diye inanç besleyenler vardır.

Bunların bir kısmı da şaşkın, mütereddit, şüpheli, endişeli bir durumda kalmıştır; küfre doğru bir adım ilerler, sonra diğer adımını İslâm'a doğru atar; ama çoğu zaman küfre, imandan daha yakın durumdadır.

Bunun sebebi, aslında onların velilik şartlarına hiç de uymayan şeyleri bu hususta delil kabul etmeleridir. Oysa kâfirlerin, müşriklerin, sihirbazların ve kâhinlerin yanında onlara bunun kat kat fazlasını yapan şeytanlar vardır. Nitekim Cenab-ı Hak buyurur:

"Size haber vereyim mi, şeytanlar kimler üzerine inerler? Onlar, her günahkâr yalancının üzerine inerler." (Şuarâ, 26/221-222)

Cenab-ı Hakk'ın, Resulü yoluyla gönderdiği emir ve nehiylerden uzaklaştıkları için bunlarda mutlaka yalan, şeriata muhalefet, günah ve bühtan bulunacaktır. Ve bu şeytanî hâller, onların sapıklığının, bid'at ve cehaletlerinin, küfürlerinin bir sonucu olup, bu hâller dahi bu hususun işaret ve belirtileridir.

Sapık ve cahil biriye, bu hâllerin, onların imanlarının ve Allah'ın veli kulları oluşlarının bir sonucu olduğunu sanırlar. Bu zan, bu cahil kişinin Allah'ın velileri ile şeytanın dostlarını ayırt edecek sağlam bir kıstasa sahip olmayışından ve velilik konusunda delil kabul ettiği bu hâllerin İslâm'a müntesip olanlardan ziyade müşriklerden olsun, ehl-i kitaptan olsun kâfirler için geçerli olduğunu bilmemesinden kaynaklanmaktadır. Delil, medlûlü (işaret ettiği şeyi) gerektirir ve ona mahsustur, medlûlü olmaksızın delil bulunmaz; bu hâller kâfirlerde, müşriklerde ve ehl-i kitapta da bulunduğu ve değil velilik, imanı dahi gerektirmeyip, buna mahsus olmadığına göre veliliğin delili olması mümkün değildir.

(...) Burada demek istiyoruz ki, putların yanında gayba ait bilgilerin, herhangi bir ihtiyacın giderilmesini sağlayan şeylerin, bunlara benzer ve sairenin haber verilmesi tarzında duydukları ya da gördükleri şeyler, müşrikleri sapıklığa düşüren sebeplerin en önemlilerindedir. Bu kişilerden birisi kabrin yarılıp içinden nuranî simalı bir şeyhin çıktığını, kendisini kucakladığını veya kendisiyle konuştuğunu gözleriyle gördüğü zaman, sanır ki bu çıkan, orada medfun olan peygamber veya şeyhtir; oysa ki kabir yarılmamıştır, şeytan bu kişiye öyle göstermiştir. Aynı şekilde, böyle birisine duvarın yarılıp içinden bir insan suretinin

çıktığını gösterdiği gibi. Hâlbuki bu durumda da görünen, insan suretine bürünerek ona kendisini duvardan çıkmış gibi gösteren şeytandan başkası değildir.

Bu şeytanlar arasında kendilerinin kabirden çıktıklarını gören o kişiye "Biz kabirlerimizde durmayız, aksine herhangi birimiz kabre konulduğu andan itibaren kabirden çıkar ve insanlar arasında dolaşırız" diyenler de vardır.

Bu kimselerden bir kısmı, bu ölünün bir cenaze merasimine katıldığını, kendi elinden tuttuğunu ve erbabinca bilinen çeşitli şeyleri yaptığını dahi görebilir.

Sapıklık içinde bulunanlar ya bu hususları reddedecek ya da bunların Allah'ın veli kullarına ait kerametlerden olduğunu zannedecek, bu görünen şahsın bizzat peygamber veya bizzat salih bir kul veyahut da onun suretine girmiş bir melek olduğuna inanacaktır. **"Bu, onun ruhaniyetidir, cism-i lâtifidir, sırrıdır, timsalidir, cesede bürünmüş ruhudur..." diyenler de bulunacaktır. Hatta, bazen bu kişiyi iki ayrı yerde görüp tek cismin aynı anda iki ayrı mekânda olabileceğini zannedenler de çıkacaktır; ama hiç düşünmeyecektir ki bu görüntü, herhangi bir zatın suretine girdiği zaman asla bu zatın kendisi değildir.**

Bütün bunlar açıklamaktadır ki, ölümlerinden sonra kabirleri başında veya uzaktan peygamberlere ve salih kullara dua edip yakaranlar, aynen yıldızlara yakaran ve meleklerle peygamberleri rabler edinenler gibi, Allah'tan başkasına dua eden müşriklerdendir.¹⁴⁶²

Şu ayet-i kerime, her yerde hazır ve nazır olanın sadece yüce Allah olduğu hususunda ne kadar belîğdir:

"Allah'ın göklerde ve yerde olanların tümünü gerçekten bilmekte olduğunu görmüyor musun? Fısıldaşmakta olan üç kişinin dördüncüleri mutlaka odur; beş kişinin altıncıları da mutlaka odur. Bundan az veya çok olsun, her nerede olsalar mutlaka o, kendileriyle beraberdir. Sonra da yaptıklarını kıyamet günü kendilerine haber verecektir. Hiç şüphe yok ki, Allah her şeyi bilendir."¹⁴⁶³

Burada, harika bir hâdiseyi nakletmeden geçemeyeceğiz. Şöyle ki:

Bediüzzaman hapiste iken, bir gün, o zamanın Eskişehir Müddeiumumisi Üstad'ı çarşıda görür. Hayret ve taaccüple ve vazifesine son vereceği ihtariyle, hapishane müdürüne:

-Ne için Bediüzzaman'ı çarşıya çıkardınız? Şimdi çarşıda gördüm. Müdür de:

-Hayır efendim. Bediüzzaman hapishanede, hattâ tecrittedir; bakınız, diye cevap verir.

Bakarlar ki, Üstad yerindedir. Bu hârika vâkıa adliyede şayi olur. Hakimler: "Bu hale akıl erdiremiyoruz" diye birbirlerine naklederler.

¹⁴⁶² İbn Teymiye, *Külliyat*, 1/248-253.

¹⁴⁶³ Mücâdele, 58/7.

Aynen bunun gibi bir vakıa da, Bediüzzaman Denizli hapsinde iken olmuştur. Üstadı, halk, iki-üç defa muhtelif camilerde sabah namazında görür. Savcı işitir. Hapishane müdürüne pürhiddet:

-Bediüzzaman'ı sabah namazında dışarıya, camiye çıkarmışsınız, der. Tahkikat yapar ki, Üstad hapishaneden dışarıya kat'iyyen çıkarılmamış.

Eskişehir hapishanesinde iken de; bir Cuma günü, hapishane müdürü, kâtip ile otururken bir ses duyuyor:

-Müdür bey! Müdür bey!

Müdür bakıyor. Bediüzzaman yüksek bir sesle:

-Benim mutlaka bugün Ak Cami'de bulunmam lâzım.

Müdür:

-Peki Efendi Hazretleri,

diye cevap veriyor. Kendi kendine: "Herhalde, Hoca Efendi kendisinin hapiste olduğunu ve dışarıya çıkamıyacağını bilmiyor" diye söylenir ve odasına çekilir. Öğle vakti; Bediüzzaman'ın gönlünü alayım, Ak Cami'ye gidemeyeceğini izah edeyim düşüncesiyle Üstad'ın koğuşuna gider. Koğuş penceresinden bakar ki, Bediüzzaman içeride yok! Hemen jandarmaya sorar, "İçeride idi, hem kapı kilitli" cevabını alır. Derhal camiye koşar. Bediüzzaman'ın ileride, birinci safda, sağ tarafta namaz kıldığını görür. Namazın sonlarında Bediüzzaman'ı yerinde göremeyip, hemen hapishaneye döner; Hazret-i Üstad'ın "ALLAHÜ EKBER" diyerek secdeye kapandığını hayretler içerisinde görür. (Bu hadiseyi bizzat o zamanki hapishane müdürü anlatmıştır.)¹⁴⁶⁴

Bir zaman meşhur bir allâme, harbin müteaddid cephesinde cihada gidenler görmüşler. Ona demişler... O da demiş: "Bana sevab kazandırmak ve derslerimden ehl-i îmana istifade ettirmek için, benim şeklimde bazı evliyalar, benim yerimde işler görmüşler." Aynen bunun gibi; Denizli'de, camilerde beni gördükleri gibi hattâ resmen ihbar da edilmiş, müdür ve gardiyana aksetmiş. Bazılar telâş ederek, "Kim ona hapishane kapısını açıyor?" demişler. Hem burada dahi aynen öyle oluyor. Halbuki, benim çok kusurlu ve ehemmiyetsiz şahsiyetime, pek cüz'î bir hârîka isnadına bedel, Risale-i Nur'un harikalarını isbat edip gösteren "Sikke-i Gaybîye Mecmuası" yüz derece, belki bin derece ziyade Nurlara itimad kazandırır ve makbuliyetine imza basar. Hususan, Nur'un kahraman talebeleri ve onlar hakikaten hârîka hallerimle ve kalemleriyle imza basıyorlar.¹⁴⁶⁵

Yorumsuz...

¹⁴⁶⁴ *Tarihçe-i Hayat*, 209, Eskişehir Hayatı/Risale-i Nur'un gittikçe inkişaf ettiğini, iman ve İslâmiyetin kuvvetlenmeye başladığını anlıyan gizli din düşmanları (...).

¹⁴⁶⁵ *Tarihçe-i Hayat*, 557-558, Afyon Hayatı/Aziz, Sıddık Kardeşlerim! (Garib ve lâtif iki halimi beyan etmek lâzım geldi.)/İkincisi.

6.2. ALLAH'TAN BAŞKASINDAN İSTİGASE

(...) PEYGAMBERİMİZ HAZRET-İ MUHAMMED Aleyhissalâtü Vesselâm'dan imdat ve Risale-i Nur'un şahs-ı mânevisinden himmet dileyerek çalışıyoruz. ZİVER GÜNDÜZALP.¹⁴⁶⁶

Sevgili Peygamberimiz Resûl-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm Efendimiz, siz Üstadımıza ve Nur Talebeleri kardeşlerimize iman ve Kur'an hizmetinde ebediyen muin ve yardımcı olsun. Hayrünnisâ, Seyyide, Emine, Fatma.¹⁴⁶⁷

Allâhumme salli ve sellim ale'l-gavsi'l-ekberi fi külli'l-usûri ve'l-kutbi'l-a'zami fi külli'd-duhûri seyyidinâ Muhammedin (...)¹⁴⁶⁸

Hazret-i Esedullah-ül Galib Ali İbn-i Ebu Talib (R.A.) ve Kerremallahu vechehü kaside-i Ercüze-i meşhuresinde der ki:

"Fe innemâ nahnu ale't-tahkîki avsun liküllü kurbetin ve dîkin"

Yani "Biz Al-i Beyt'ten her kurbet ve şiddet zamanında birer Gavs çıkıp imdat ediyor."¹⁴⁶⁹

Hizmet-i Kur'aniyenin bir silsile-i kerameti ve o hizmet-i kudsiyenin etrafında izn-i İlâhî ile nezaret eden ve himmet ve duasıyla yardım eden Gavs-ı Âzam (...)¹⁴⁷⁰

"Ene limürîdî hâfızan" İlm-i Cifir itibariyle, makam-ı ebcedî hesabiyle, bin üçyüz otuz altıyı (1336) gösterir. Demek Hazret-i Gavs, "Bu tarihte istikbalde gelecek müridini emr-i İlâhî ile muhafaza edecek," diyor.

(...) müteaddit tehlikede Hazret-i Gavs'ın gösterdiği tarih-i arabî itibariyle, hakikaten bir hıfz-ı İlâhî içinde bulunduğumu hissediyordum. Demek Cenâb-ı Hak o kudsî üstadımı, bir melek-i sıyanet gibi bana muhafız kılmış.¹⁴⁷¹

Bin üçyüz on dört (1314) senelerinde mevzu-u bahis olan müridi mühim vartadan kurtulmasına Gavs (R.A.) işaret ediyor, onun imdadına yetiştim diyor. Hayatta olan eski talebelerim biliyorlar ki, bir üçyüz on dört (1314), bin üçyüz on beş (1315) on altı senelerinde, Van kal'ası ki, iki minare yüksekliğinde sırf dağ gibi bir taştan ibarettir, eskiden kalma oda gibi bir in kapısına gidiyorduk. Aşağımdan kunduralar kaydı, iki ayağım birden kaydı. Tehlike yüzde yüz... Başkaca nokta-i istinad kalmadığı halde, büyük bir istinada basmış gibi üç metrelik bir kavisle o mağaranın kapısına atılmışım. Hem ben, hem beraberimdeki orada hazır arkadaşlarım, ecel gelmediği için sırf bir hıfz-ı İlâhî, hârîka bir imdad-ı gaybî telâkki ettik.

¹⁴⁶⁶ Rehberler, 140, Gençlik Rehberi/Risale-i Nur Nedir?

¹⁴⁶⁷ Rehberler, 201, Hanımlar Rehberi/Hasan Feyzi, Halil-İbrahim misillü Nur'un kahramanları gibi İstanbul'da kadınlar taifesinden Nurlara hârîka bir alâkadarlık gösteren hanımların mektubudur.

¹⁴⁶⁸ Mektubat, 432, Yirmidokuzuncu Mektub/Dokuzuncu Kısım: Telvihât-ı Tis'a.

¹⁴⁶⁹ Sikke-i Tasdik-ı Gaybî, 168. Onsekizinci Lem'a.

¹⁴⁷⁰ Lem'alar, 46, Onuncu Lem'a/Şefkat Tokatları Risâlesi.

¹⁴⁷¹ Sikke-i Tasdik-ı Gaybî, 190, Sekizinci Lem'a/Keramet-i Gaybiye-i Gavsîyenin İşâratını Te'yid Eden Üç Remz.

İşte Hazret-i Gavs, madem bu kasidesinde sergüzeşt-i hayatımın mühim noktalarına işaret ediyor; elbette bu acib ve en tehlikeli bir sergüzeşt-i hayatıma şu cümlesiyle işaret ediyor denilebilir. (...) ¹⁴⁷²

Gavs beytinde diyor ki;

"Garbda beni çağırdığı vakit, onun imdadına yetişeceğim." Evet doğrudur. Arabî tarih ile bin üçyüz otuz dokuzda (1339) müthiş bir buhran-ı ruhî ve dehşetli bir heyecan-ı kalbî ve dağdağalı bir teşevvüş-ü fikrî geçirdiğim sıralarda, pek şiddetli bir surette Hazret-i Gavs'dan istimdad eyledim. Bir-iki yerde bahsettiğim gibi, "Fütuh-ul-Gayb" kitabı ile ve dua ve himmetiyle imdadıma yetişti ve o buhranı geçirdim. ¹⁴⁷³

Hele Gavs-ı A'zam Şeyh Geylânî Hazretlerinin kerâmet ve ihbârât-ı gaybiyesini hemşîreniz o kadar lezzet ve muhabbetle dinliyor ki, üç sene evvelisi hastalığa tutulduğu vakit, o halinde ve kısmen akli başında olmadığı zamanlar bahçede ağaçların dallarını tutup, "Yâ Abdülkâdir-i Geylânî, Yâ Veysel Karânî, meded!" diye bağıırıp sallanıyordu. ¹⁴⁷⁴

Ondokuzuncu Mektub'u bir mecliste ve bir cuma gecesini okumak niyetiyle üzerime almıştım. Şiddetli yağmurlu bir gece idi. O mecliste okumak üzere elimi cebime koydum, o mübârek eser yerinde olmadığını hayretle gördüm. Eseri koyduğum ceb yırtık ve delik olmadığı gibi, ben de başka hiçbir yerde durmadığıma göre bu hale hayret etmemek kabil mi? O geceyi uykusuz geçirdim, müteessir oldum. Hazret-i Gavs'dan bu mübârek eseri istedim. Lillâhilhamd, ertesi günü bu eseri dinlemekle namaza başlamış olan bir muallim vasıtasıyla bulundu. Şakır şakır yağmur altında ve çamur içinde bu mübarek eser bulunsa bile artık okunmayacak derecede olacağını tahmin edersiniz değil mi? Şâyân-ı hayret ve cây-ı dikkat ve medâr-ı ibrettir ki, en ufak bir leke bile olmamıştır. ¹⁴⁷⁵

Ben sekiz-dokuz yaşında iken, bütün nahiyemizde ve etrafında ahali Nakşî Tarîkatında ve oraca meşhur Gavs-ı Hîzan namıyla bir zattan istimdat ederken, ben akrabama ve umum ahaliye muhalif olarak "Yâ Gavs-ı Geylânî" derdim. Çocukluk itibarıyla elimden bir ceviz gibi ehemmiyetsiz bir şey kaybolursa, "Yâ Şeyh! Sana bir fatiha, sen benim şu şeyimi buldur." Acibdir ve yemin ediyorum ki, bin def'a böyle Hazret-i Şeyh, himmet ve duasıyla imdadıma yetişmiş. Onun için bütün hayatımda umumiyetle fâtiha ve ezkâr ne kadar okumuş isem, Zât-ı Risaletten (A.S.M.) sonra Şeyh-i Geylânî'ye hediye ediliyordu. ¹⁴⁷⁶

¹⁴⁷² Sikke-i Tasdik-ı Gaybî, 191-192, Sekizinci Lem'a/Keramet-i Gaybiye-i Gavsîyenin İşâratını Te'yid Eden Üç Remz/İkinci Remz.

¹⁴⁷³ Sikke-i Tasdik-ı Gaybî, 194, Sekizinci Lem'a/Gavs, meşhur kasidesinde –sarhat derecesinde- bizlerden, yâni hizb-ül-Kur'andan haber verdiği gibi (...).

¹⁴⁷⁴ Barla Lâhikası, 239, Yirmiyedinci Mektuptan/Binbaşı Âsım Bey'in fıkrasıdır.

¹⁴⁷⁵ Sikke-i Tasdik-ı Gaybî, 43-44, Parlak Fıkralar ve Güzel Mektuplar/Hulûsi Bey'in Bir Fıkrasıdır.

¹⁴⁷⁶ Sikke-i Tasdik-ı Gaybî, 179. Sekizinci Lem'a/Şeyh-i Geylânî'nin -kendinden sekizyüz sene sonra- gaybâşınâ gözüyle haber verdiği bir hâdise-i Kur'aniyedir.

Konumuzu "Allah'tan Başkasından İstigase" olarak isimlendirmemizin nedeni; *Nur Risaleleri*'nde birden çok kişinin "Gavs" olarak nitelendirilip yardımlarının (?) zikredilmesidir ki, gavs ve istigase aynı kökten gelir.

Nur Risaleleri'nden aktardığımız salâvatta, Hz. Peygamber (s.a.v.) "Gavs-ı Ekber" olarak vasıflandırılmıştır ki, böyle bir salâvat ne bir hadiste ne de bir eserde varit olmuştur. *Nur Risaleleri*'nde Abdülkadir Geylânî de "Gavs-ı A'zam" diye nitelendirilmiş, Hz. Ali (r.a.) ve âl-i beytten bazı kişilerin de "Gavs" oldukları iddia edilmiştir. Ayrıca, *Nur Risaleleri*'ne göre Said Nursî de "Gavs-ı A'zam"dır.¹⁴⁷⁷

Abdullah Yeğin'in *Yeni Lûgat*'ında;

Gavs: Yardım edici, medet verici;¹⁴⁷⁸

Meded: İnâyet, yardım, imdad, emân;¹⁴⁷⁹

İmdâd: Yardım. Yardıma yetişmek. "Yetişin, kurtarın" mânasında da kullanılır. Yardıma gönderilen kuvvet;¹⁴⁸⁰

İstimdad: Meded ve yardım istemek;¹⁴⁸¹

Muîn: Yardımcı.¹⁴⁸²

şeklinde açıklanmıştır ki, bunlar ele aldığımız konunun *Nur Risaleleri*'nde kullanılan anahtar kelimeleridir.

İstigasenin de hangi anlama geldiğini aynı eserden aktaralım:

İstiğase: Medet isteyiş, yardım istemek.¹⁴⁸³

Konu "dua" ile yakından alâkalı olduğundan, önce bu kavram üzerinde durmak gerekmektedir:

Dua, "De-Â" fiilinden "nida" gibidir, şu kadar ki, nidada "yâ" veya "âya" denilir ve ardından bir isim gerekmez; duada ise ismin bulunması zarurîdir, "yâ fülân" gibi. Bazen ikisinin birlikte ve birbirinin yerinde kullanıldığı da olur.

"Dua" temelde "çağırma" anlamındadır; "isim"le çağırma da olduğundan kelimenin anlamı içine "isimlendirmek" de girer. Müşrikler, hak etmedikleri hâlde putlara "ilâh" ismi verirler ve böylece şirk koşarlar; bu şekilde "ilâh" olmayanlara "ilâh" deme, onları "ilâh"

¹⁴⁷⁷ *Tılsımlar Mecmûası*, 191, Mâîdetü'l-Kur'an. Bu iddia, *Tılsımlar Mecmûası*'nda Arabî harflerle yer alan "Metnu Mâîdetü'l-Kur'ân" risalesinde yer almaktadır:

(...) بارک الله فيک يا رسالة النور يا ايها الذي رايات نوره مظاهم اسم الاعظم
ويا من مرشده وترجمانه حضرت غوث الاعظم (...)

¹⁴⁷⁸ Yeğin, *Yeni Lûgat*, 171.

¹⁴⁷⁹ Yeğin, *Yeni Lûgat*, 394.

¹⁴⁸⁰ Yeğin, *Yeni Lûgat*, 271.

¹⁴⁸¹ Yeğin, *Yeni Lûgat*, 297.

¹⁴⁸² Yeğin, *Yeni Lûgat*, 452.

¹⁴⁸³ Yeğin, *Yeni Lûgat*, 293.

olarak çağırma "dua"dır. Müşrikler bu şekilde adlandırdıklarına yalvarırlar ve onlardan yardım dilerler, oysa bu tür duanın onlara zarardan başka kazandıracığı hiçbir şey yoktur.¹⁴⁸⁴

Mu'cemü'l-Müfehres'te "De-Â" fiili şöyle açıklanır:

1- Çağırma; 2- Sızlanarak zikretmek, temenni etmek, (Âh, yetiş ölüm, neredesin?!) demek; 3- Dua etmek, 4- İbadet etmek; 5- Yardım dilemek, medet istemek; 6- İstemek; (...)¹⁴⁸⁵

Konunun hemen başında, etrafındaki insanların Hizan isimli bir zattan medet ve yardım istemelerine rağmen Said Nursî'nin, çocukluğunda, ceviz gibi önemsiz bir şey hususunda bile Geylânî'den yardım dilemesinin üzerinde durmak istiyoruz. Said Nursî, Şeyh Geylânî'nin bin kez imdadına yetiştiğini yemin ederek belirtmektedir. Bu, Said Nursî'nin, çocukken yaptığı şeyin doğru olduğunda yetişkinde de ısrar ettiğini göstermektedir.

Said Nursî, Hizan'dan değil de Geylânî'den yardım dileyerek halka karşı gösterdiği muhalefetini, sanki ölümlerden yardım dileyenlere mukabil diri ve ölümsüz (hayy ve lâyemut) olan Allah'tan yardım isteyen birinin muhalefeti gibi anlatmaktadır. Bunun, necaset çukurundakileri gördüğü hâlde o çukura değil de başka bir necaset çukuruna atlamaktan bir farkı yoktur.¹⁴⁸⁶

Oysa, Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

"Her biriniz ihtiyacını Rabbinden dilesin! Hatta, tuzunu bile ve hatta koptuğu zaman ayakkabısının bağını bile ondan dilesin!"¹⁴⁸⁷

Yüce Allah şöyle dememizi emir buyurmaktadır.¹⁴⁸⁸

"Bizi doğru yola ilet! Nimet verdiğin kimselerin yoluna; kendilerine gazap edilmiş olanların ve sapanların yoluna değil."¹⁴⁸⁹

Sahih bir yolla gelen haberde Peygamber (s.a.v.)'in şöyle buyurduğu nakledilmiştir:

¹⁴⁸⁴ Ali Ünal, *Kur'an'da Temel Kavramlar*, 497-498.

¹⁴⁸⁵ *Mu'cemü'l-Müfehres*, 185.

¹⁴⁸⁶ Yüce Allah şöyle buyurmuştur: "Sizi karada ve denizde yürüten odur. Gemide olduğunuz zaman(ı düşünün): Gemiler, içinde bulunanları hoş bir rüzgâr alıp götürdüğü ve (yolcular) bununla sevindikleri sırada, birden gemiye, şiddetli bir kasırga gelip de, her yerden gelen dalgalar onları sardığı ve artık kendilerinin tamamen kuşatıldıklarını (bir daha kurtulamayacaklarını) sandıkları zaman, dini, yalnız Allah'a halis kılarak ona şöyle yalvarmaya başlarlar: 'Andolsun, eğer bizi bundan kurtarırsan, muhakkak şükredenlerden olacağız.' Ama, (Allah) onları kurtarıncaya hemen yeryüzünde haksız yere taşkınlık yaparlar. (...)" (Yûnus, 10/22-23.) Bu necaset çukurundakiler, Allah Tealâ'nın ayetinde zikrettiği "bağîler"i bile sollamışlardır! Onlar, ayette bahsi geçen durumda dahi Allah'a yalvarmazlar ve şöyle derler: "Bir zaman bir grup tüccar gemi ile sefere çıktılar. Giderken büyük bir fırtına çıktı. Gemi neredeyse batacak hâle geldi. Her bir tüccar can telâşıyla; "Ya Hızır! Ya İlyas! Ey zamanın en hayırlısı!" diye nidaya, duaya başladılar. O sırada gemide bir derviş; "Ya İzzeddin Türkmanî!" diye nida etti. O söyler söylemez fırtına dindi, dalgalar durdu. Tüccarlar adaklar adayıp Türkmanî [Mahmud bin Mevdûd bin Ahmed (v.1424/828)] hazretlerinin dergâhına geldiler ve durumu anlattılar. Kendilerinin kurtuluşuna sebep, talebelerinden biri olduğunu söylediler." (*Evlîyâlar Ansiklopedisi*, 7/354.)

¹⁴⁸⁷ *Tirmizî*, Duâ, 3845.

¹⁴⁸⁸ Bu kısımda *İbn Teymiye Külliyyatı*'nın 1. cildinden faydalanılmıştır.

¹⁴⁸⁹ Fâtiha, 1/6-7.

"Yahudiler, kendilerine gazap edilenlerdir ve Hristiyanlar da sapmış olanlardır."¹⁴⁹⁰

Nitekim, Allah'ın Kitabı da birkaç yerde buna işaret etmektedir. Şu örneklerde olduğu gibi:

"De ki: 'Allah katında yeri bundan daha kötü olanı size söyleyeyim mi? Allah'ın lânet edip gazaba geldiği kimse. (...)'"¹⁴⁹¹

"Gazap üzerine gazaba uğradılar."¹⁴⁹²

"Allah'tan gazaba uğradılar ve onlara alçaklık (damgası) vurulmuştur."¹⁴⁹³

Hristiyanlar hakkında da şöyle buyurmaktadır:

"Ey kitap ehli, dininizde haksız yere aşırılığa dalmayın ve önceden sapmış, birçoklarını da saptırmış, düz yoldan şaşmış bir kavmin keyfine uymayın!"¹⁴⁹⁴

"Yahudiler, 'Uzeyr, Allah'ın oğludur' dediler. Hristiyanlar da, 'Mesih, Allah'ın oğludur' dediler. Bu, onların ağızlarıyla geveledikleri sözlerdir. (Sözlerini), önceden inkâr etmişlerin sözlerine benzetiyorlar. Allah onları kahretsin, nasıl da (haktan batıla) çevriliyorlar. Hahamlarını ve rahiplerini Allah'tan ayrı Rabler edindiler. Oysa kendilerine yalnız tek ilâh olan Allah'a ibadet etmeleri emredilmişti. Ondan başka ilâh yoktur. O, onların ortak koştukları şeylerden münezzehtir."¹⁴⁹⁵

"Allah'ın kendisine kitap, hüküm ve peygamberlik verdikten sonra hiçbir kimsenin, diğer insanlara 'Allah'ı bırakıp bana kullar olun!' demesi yakışmaz. Fakat o, 'Öğrettiğiniz ve okuduğunuz kitap gereğince Rabbe halis kullar olun!' der. Ve size 'Melekleri ve peygamberleri tanrılar edinin!' diye de emretmez. Siz Müslüman olduktan sonra, hiç size inkârı emreder mi?"¹⁴⁹⁶

Her türlü eksiklikten uzak olan Allah, her namazımızda doğru yola; kendilerine gazap edilmişlerin ve sapmış olanlarından farklı yola -ki bu yol Allah'ın kendilerine nimet verdiği peygamberlerin, sıddıkların, şehitlerin ve salihlerin yoludur- iletmesini dilememizi emrettiğine göre; bu, kulun gazap edilmişlerin ve sapmışların yoluna düşmesinin korkulacak bir şey olduğunu gösterir. Nitekim, Peygamber (s.a.v.)'in de haber verdiği gibi, bu durum vaki olmuştur. O, şöyle buyurmaktadır:

"Sizden öncekilerin yollarını tıpatıp takip edeceksiniz. Öyle ki, bir kelerin deliğine girmiş olsalar, siz de oraya gireceksiniz." Ashap: "Yahudiler ve Hristiyanlar mı, ey Allah'ın Elçisi" diye sorunca: "Başka kim olabilir ki!" buyurdu.¹⁴⁹⁷

¹⁴⁹⁰ Ahmed b. Hanbel, 4/378; 5-77.

¹⁴⁹¹ Mâide, 5/60.

¹⁴⁹² Bakara, 2/90.

¹⁴⁹³ Âl-i İmrân, 3/112.

¹⁴⁹⁴ Mâide, 5/77.

¹⁴⁹⁵ Tevbe, 9/30-31.

¹⁴⁹⁶ Âl-i İmrân, 3/79-80.

¹⁴⁹⁷ Buhârî, Enbiyâ, 52/123.

Selef, doğru yoldan ayrılan âlimlerde Yahudilere; abitlerde ise Hristiyanlara bir benzerlik bulunduğu görüşündeydi. Gerçekten, sapan ilim adamlarında, sözlerin anlamlarını değiştirme, kalp katılığı, ilimde cimrilik, büyüklenme, başkalarına doğru olanı söylemesine rağmen kendisinin bunu uygulamaması gibi şeylerin bulunduğu; sapan ibadet ehlinde ise, peygamberlerle salihler konusunda aşırılık, ibadetlerde ruhbanlık, şekilcilik ve müziğe dalma gibi bid'atler görülmektedir.

Bu nedenle Peygamber (s.a.v.):

"Beni Hristiyanların Meryem oğlu İsa'yı andıkları gibi anmayın! Ben sadece kulum, 'Allah'ın kulu ve elçisi' deyin!"¹⁴⁹⁸ buyurmaktadır.

Bundan dolayıdır ki Allah, Resulullah'ı makamların en yücesi olarak kullukla nitelemiştir:

"Eksiklikten uzaktır o (Allah) ki, geceleyin kulunu yürüttü."¹⁴⁹⁹

"Kuluna vahyettiğini vahyetti."¹⁵⁰⁰

"Allah'ın kulu kalkıp ona yalvarınca (...)"¹⁵⁰¹

Yine bu nedenle namazdaki oturuşlarda okunduğu gibi, cuma ve bayram hutbeleriyle nikâh ve diğer ihtiyaç anlarında okunan meşru hutbelerde de: "Allah'tan başka ilâh bulunmadığına ve Muhammed'in onun kulu ve elçisi olduğuna şahadet ederim" cümlesiyle başlanır.

Resulullah (s.a.v.) da, kendisi hakkında ümmetinin, Hristiyanların Mesih konusunda düştüğü ulûhiyet davası gibi yanlışlara düşmemeleri için, bir kul olduğu gerçeğini sık sık vurgulamıştır. Hatta biri: "Allah ve sen dilerse" deyince Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

"Beni Allah'a denk mi tutuyorsun? Aksine, Allah ne dilerse; yalnızca o!"¹⁵⁰²

Yine ashabına: "'Allah ve Muhammed ne dilerse' demeyin! Aksine, 'Allah ne dilerse' deyin! Muhammed'in dilemesi (ondan) sonradır"¹⁵⁰³ buyurmuştur.

Yine şöyle buyurmaktadır:

"Kabrimi (gidip-gelinen) bayram yerine çevirmeyin; nerede olursanız bana salât edin, getirdiğiniz salât bana ulaşır."¹⁵⁰⁴

"Allah'ım, kabrimi tapılan bir put kılma! Peygamberlerinin kabirlerini mescit edinenlere Allah'ın gazabı çetin oldu."¹⁵⁰⁵

¹⁴⁹⁸ *Buhârî*, Enbiyâ, 50/115.

¹⁴⁹⁹ *İsrâ*, 17/1.

¹⁵⁰⁰ *Necm*, 53/10.

¹⁵⁰¹ *Cinn*, 72/19.

¹⁵⁰² *Ahmed b. Hanbel*, 1/214, 224, 283, 342.

¹⁵⁰³ *İbn Mâce*, Keffârât, 13/2117.

¹⁵⁰⁴ *Ahmed b. Hanbel*, 2/367.

¹⁵⁰⁵ *Muvatta'*, Kasru's-Salât fi's-Sefer, 85.

"Sizden öncekiler, kabirleri mescit ediniyorlardı. Sakın ha, kabirleri mescit edinmeyin! Sizi bundan sakındırıyorum, bilirsiniz."¹⁵⁰⁶

Ümmetteki aşırılık özellikle şu iki grup içinde meydana geldi: Peygamberlerde ve ehlibeyt imamlarında ulûhiyet bulunduğu inanan Şianın aşırı giden sapıkları ve peygamberlerle salihlerde buna benzer şeylerin bulunduğu inanan tasavvuf ehli içindeki cahillerden bir grup. Peygamberimizde veya herhangi bir peygamberde ulûhiyet ve rububiyet vehmedenin, Hristiyanlardan bir farkı yoktur.

Yüce Allah, İsrailoğullarına hitaben şöyle buyurmaktadır:

"Elçilerime inanır, onlara yardım eder ve Allah'a güzel borç verirsiniz, elbette sizin günahlarınızı örterim ve sizi altlarından ırmaklar akan cennetlere sokarım."¹⁵⁰⁷

Yine şöyle buyurmaktadır:

"Biz seni şahit, müjdeleyici ve uyarıcı olarak gönderdik ki, (ey insanlar, bu;) Allah'a ve Resulüne inanasınız, onu(n dinini) destekleyesiniz, ona saygı gösteresiniz diyedir."¹⁵⁰⁸

Bu ayetler, Resulullah'ın hakkını anlatmaktadır. Allah'ın hakkıyla ilgili olarak da şöyle buyurulmaktadır:

"(...) ve sabah-akşam onu tesbih edip yüceltesiniz."¹⁵⁰⁹

Allah Tealâ yine şöyle buyurmaktadır:

"Rahmetim ise her şeyi kaplamıştır. Onu, korunanlara, zekâtı verenlere ve ayetlerimize inananlara yazacağım. Onlar ki, yanlarındaki Tevrat'ta ve İncil'de yazılı buldukları o elçiye, o ümmî Peygamber'e uyarlar. O (peygamber) ki, kendilerine iyiliği emreder, kötülükten men eder; onlara güzel şeyleri helâl, çirkin şeyleri haram kılar, üzerlerindeki ağırlıkları, sırtlarındaki zincirleri kaldırıp atar. Ona inanan, destekleyerek ona saygı gösteren, ona yardım eden ve onunla beraber indirilen nura uyanlar, işte felâha erenler onlardır."¹⁵¹⁰

"De ki: Eğer Allah'ı seviyorsanız bana uyun ki, Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın. Allah bağışlayandır, rahîmdir."¹⁵¹¹

"De ki: Allah'a ve Peygamber'e itaat edin. Eğer dönerlerse (bilsinler ki) muhakkak Allah kâfirleri sevmez."¹⁵¹²

"Allah ve melekleri, Peygamber'i överler. Ey inananlar, siz de onu övün, ona içtenlikle salât ve selâm edin!"¹⁵¹³

¹⁵⁰⁶ *Muvatta'*, aynı yer.

¹⁵⁰⁷ Mâide, 5/12.

¹⁵⁰⁸ Fetih, 48/8-9.

¹⁵⁰⁹ Fetih, 48/9.

¹⁵¹⁰ A'râf, 7/156-157.

¹⁵¹¹ Âl-i İmrân, 3/31.

¹⁵¹² Âl-i İmrân, 3/32.

Kur'an'da otuzdan fazla yerde Resulullah'a itaat emredilmektedir. Yüce Allah şöyle buyurur:

"Ey inananlar, size hayat verecek şeylere çağırdıkları zaman Allah'ın ve Resulünün çağrısına koşun!"¹⁵¹⁴

"Hayır, Rabbin hakkı için, onlar aralarında çıkan çekişmeli işlerde seni hakem yapıp, sonra da verdiği hükme karşı içlerinde bir burukluk duymadan, tam anlamıyla teslim olmadıkça inanmış olmazlar."¹⁵¹⁵

"Aralarında hükmetmesi için Allah'a ve Resulüne çağrıldıkları zaman inananların sözü ancak: 'İştittik ve itaat ettik' demeleridir. İşte umduklarına erenler, bunlardır. Allah'a ve Resulüne itaat eden, Allah'tan korkan, o(nun azabı)ndan korunanlar, işte kurtuluşa erenler onlardır."¹⁵¹⁶

Ayetlerde, itaat Allah ve Resulü için emredilirken, korkma ve sakınma yalnız Allah için zikredilmektedir. Nitekim, diğer ayetlerde de şöyle buyurulmaktadır:

"Yalnızca benden korkun!"¹⁵¹⁷

"Sadece benden sakının!"¹⁵¹⁸

"İnsanlardan korkmayın! Benden korkun!"¹⁵¹⁹

Yüce Allah yine şöyle buyuruyor:

"Sana biat edenler, gerçekte Allah'a biat etmektedirler. Allah'ın eli, onların elleri üzerindedir."¹⁵²⁰

"Peygamber'i çağırma, herhangi birinizin çağırması gibi tutmayın!"¹⁵²¹

"Peygamber, müminlere canlarından ileridir. Onun eşleri de onların anneleridir."¹⁵²²

Resulullah da şöyle buyurmaktadır:

"Ben, sizden birinize çocuğundan, babasından ve bütün insanlardan daha sevgili olmadıkça, o iman etmiş olmaz."

Resulullah'ın bu sözleri üzerine Hz. Ömer (r.a.); "Allah'a yemin ederim ki, ya Resulullah, kendimden sonra sen, bana herkesten daha sevgilisin." deyince,

¹⁵¹³ Ahzâb, 33/56.

¹⁵¹⁴ Enfâl, 8/24.

¹⁵¹⁵ Nisâ, 4/65.

¹⁵¹⁶ Nûr, 24/51-52.

¹⁵¹⁷ Nahl, 16/51.

¹⁵¹⁸ Bakara, 2/41.

¹⁵¹⁹ Mâide, 5/44.

¹⁵²⁰ Fetih, 48/10.

¹⁵²¹ Nûr, 24/63.

¹⁵²² Ahzâb, 33/6.

Resulullah: "Hayır, ya Ömer! Sana senden de daha sevgili olmadıkça..." buyurdu. O zaman Hz. Ömer: "Sen bana, benden de daha sevgilisin." dedi ve Resulullah: "İşte şimdi oldu." buyurdular.¹⁵²³

Allah Tealâ Kitabında, Resulullah'ın üzerimizdeki haklarını belirtmiştir ki, bunlar: Resulullah'a itaat, onu sevme, ona değer verme, saygı gösterme, yardım ve destek sağlama, onun verdiği hükme rıza gösterme, ona teslim olma, uyma, salât ve selâm getirme, onu candan ve maldan üstün tutma, anlaşmazlığın çözümü için ona başvurma...dır.

Yüce Allah:

"Resule itaat eden, Allah'a itaat etmiş olur."¹⁵²⁴ buyurarak Resulullah'a itaatın, kendisine itaat anlamına geldiğini ve:

"Sana biat edenler, gerçekte Allah'a biat etmektedirler."¹⁵²⁵ buyurarak Resulullah'a biat etmenin kendisine biat etmek olduğunu haber vermektedir. Yine:

"(...) size Allah'tan ve Resulünden daha sevgili ise (...)"¹⁵²⁶ buyurarak sevgide;

"Allah'a ve Resulüne eziyet edenler (...)"¹⁵²⁷ buyurarak eziyette;

"Kim Allah'a ve Resulüne itaat ederse (...)"¹⁵²⁸ buyurarak itaatte;

"Kim Allah'a ve Resulüne karşı gelir (...)"¹⁵²⁹ buyurarak karşı çıkmada ve bir de:

"(...) Allah'ı ve Resulünü hoşnut etmeleri daha uygundur"¹⁵³⁰ buyurarak hoşnut etmede Resulullah'ın adıyla kendi adını bir arada zikretmektedir. Bu ayetlerde zikredilenler ve buna benzer şeyler, Resulullah'ın gerçekten hak ettiği şeylerdir.

İbadet ve yardım dilemeye gelince; bunlar yalnız Allah'adır, bu konuda ortağı yoktur. Nitekim o, şöyle buyurmaktadır:

"Allah'a ibadet edin, ona hiçbir şeyi ortak koşmayın!"¹⁵³¹

"Sadece sana kulluk eder, sadece senden yardım dileriz."¹⁵³²

"Oysa kendilerine, dini yalnız Allah'a özgü kılarak, Allah'ı birleyenler olarak ona kulluk etmeleri emredilmişti. (...)"¹⁵³³

¹⁵²³ *Buhârî, İmân, 7/7.*

¹⁵²⁴ *Nisâ, 4/80.*

¹⁵²⁵ *Fetih, 48/10.*

¹⁵²⁶ *Tevbe, 9/24.*

¹⁵²⁷ *Ahzâb, 33/57.*

¹⁵²⁸ *Nisâ, 4/13.*

¹⁵²⁹ *Nisâ, 4/14.*

¹⁵³⁰ *Tevbe, 9/62.*

¹⁵³¹ *Nisâ, 4/36.*

¹⁵³² *Fâtiha, 1/5.*

¹⁵³³ *Beyyine, 98/5.*

Aşağıdaki örneklerde olduğu gibi bazı ayetlerde de ibadet ve yardım dilemek bir arada zikredilmiştir:

"Ona kulluk et ve ona dayan!"¹⁵³⁴

"Ve ölmeyen diriye dayan, onu överek tesbih et!"¹⁵³⁵

"Yalnız ona tevekkül eder ve yalnız ona yönelirim."¹⁵³⁶

Aynı şekilde tevekkül de yalnızca Allah'a yapılır. Nitekim, Allah Tealâ şöyle buyurmaktadır:

"Tevekkül edenler de yalnızca ona tevekkül etsinler."¹⁵³⁷

"De ki: 'O hâlde Allah'tan başka çağırıldıklarınızı gördünüz mü, şimdi Allah bana bir zarar vermek isterse, onun vereceği zararı onlar mı giderecekler? Bana bir rahmet dilerse, onun rahmetini onlar durdurabilirler mi?' De ki: 'Allah bana yeter. Tevekkül edenler de yalnızca ona tevekkül etsinler.'"¹⁵³⁸

Dua, ister ibadet duası, ister ihtiyaç ve yardım dileme duası olsun sadece Allah'a yapılır. Nitekim, Allah Tealâ şöyle buyurmaktadır:

"Mescitler, kuşkusuz Allah'ındır. Allah ile beraber bir başkasına dua etmeyin! (...) De ki: 'Ben ancak Rabbime yalvarırım ve hiç kimseyi ona ortak koşmam.'"¹⁵³⁹

"Allah ile beraber başka bir ilâha yalvarma! Ondan başka ilâh yoktur. (...)"¹⁵⁴⁰

"(Cennetlerde nimet içinde olanlar derler ki:) Biz bundan önce yalnızca ona yalvarırdık. Çünkü, iyilik eden, rahîm olan odur o!"¹⁵⁴¹

"(Rahman'ın kulları) Allah ile beraber başka tanrıya yalvarmazlar. (...)"¹⁵⁴²

"Allah, adaletle hükmeder. Ondan başka çağırıldıkları ise, hiçbir şeye hükmedemezler. Çünkü işiten, gören yalnız Allah'tır."¹⁵⁴³

"Allah'tan başkasına; sana ne fayda ne de zarar verebilecek olan şeylere yalvarma! Böyle yaptığın takdirde sen, muhakkak zalimlerden olursun."¹⁵⁴⁴

"Allah ile beraber başka bir ilâha yalvarma; yoksa azap edilenlerden olursun!"¹⁵⁴⁵

¹⁵³⁴ Hûd, 11/123.

¹⁵³⁵ Furkân, 25/58.

¹⁵³⁶ Hûd, 11/88.

¹⁵³⁷ Yûsuf, 12/67.

¹⁵³⁸ Zümer, 39/38.

¹⁵³⁹ Cinn, 18-20.

¹⁵⁴⁰ Kasas, 28/88.

¹⁵⁴¹ Tûr, 52/28.

¹⁵⁴² Furkân, 25/68.

¹⁵⁴³ Mu'min, 40/20.

¹⁵⁴⁴ Yûnus, 10/106.

¹⁵⁴⁵ Şuarâ, 26/213

"Hak olan çağrı (dua, ibadet) yalnızca ona (olan)dır. Ondan başka çağırdıkları ise, onlara hiçbir şekilde cevap veremezler. (Onların durumu) ağzına gelmesi için suya avuç açan kimse gibidir ki, su, ona asla gelmez. İşte kâfirlerin duası, böyle boşnadır."¹⁵⁴⁶

"De ki: 'Allah'tan başka yalvardıklarınızı gördünüz mü? Bana gösterin, onlar yerden neyi yarattılar? Yoksa gökler(in yaratılışın)da onların bir ortaklığı mı var? Eğer doğru iseniz bundan önce (inmiş olan) bir kitap yahut bir bilgi kalıntısı getirin!' Allah'ı bırakıp da kıyamet gününe kadar kendisine cevap veremeyecek şeylere yalvarandan daha sapık kim olabilir? Oysa onlar, bunların yaptıklarından habersizdirler."¹⁵⁴⁷

"Ey insanlar, size bir misal verildi, onu dinleyin: O Allah'tan başka yalvardıklarınız (var ya), onların hepsi bir araya toplansalar, bir sinek dahi yaratamazlar. (...)"¹⁵⁴⁸

"(İbrahim, babasına ve kavmine) 'Peki, dedi; siz dua ettiğiniz zaman onlar işitiyorlar mı? Yahut size fayda veya zarar verebiliyorlar mı?' 'Hayır, ama babalarımızın böyle yaptıklarını gördük (onun için biz de böyle yapıyoruz).' dediler. 'Şimdi gördünüz mü neye tapıyorsunuz?' dedi. 'Siz ve eski atalarınız? Onlar benim düşmanımdır. Yalnız âlemlerin Rabbi (benim dostumdur). Beni yaratan ve bana yol gösteren odur. Beni yediren ve içiren odur. Hastalandığım zaman bana şifa veren odur. Beni öldürecek, sonra diriltecek odur. Ceza günü hatamı bağışlayacağını umduğum da odur.'"¹⁵⁴⁹

"Sizi karada ve denizde yürüten odur. Gemide olduğunuz zaman(ı düşünün): Gemiler, içinde bulunanları hoş bir rüzgâr alıp götürdüğü ve (yolcular) bununla sevindikleri sırada, birden gemiye, şiddetli bir kasırga gelip de, her yerden gelen dalgalar onları sardığı ve artık kendilerinin tamamen kuşatıldıklarını (bir daha kurtulamayacaklarını) sandıkları zaman, dini, yalnız Allah'a halis kılarak ona şöyle yalvarmaya başlarlar: 'Andolsun, eğer bizi bundan kurtarırsan, muhakkak şükredenlerden olacağız.' Ama, (Allah) onları kurtarınca hemen yeryüzünde haksız yere taşkınlık yaparlar. (...)"¹⁵⁵⁰

"Kullarım sana benden sorarlarsa, şüphesiz onlara yakınım. Dua eden, bana dua ettiği zaman, onun duasına karşılık veririm. (...)"¹⁵⁵¹

"Hiçbir şey yaratmayan, kendileri yaratılan şeyleri (Allah'a) ortak mı koşuyorlar? Oysa onlar, ne onlara ne kendilerine yardım edebilirler. (...) Allah'tan başka yalvardıklarınız da sizler gibi kullardır. (Eğer iddianızda) doğru iseniz, çağırın onları da size cevap versinler."¹⁵⁵²

"De ki: 'Düşündünüz mü kendinizi hiç? Size Allah'ın azabı ya da (kıyamet) saati gelse, Allah'tan başkasına mı yalvarırsınız? Doğru (sözlü) iseniz söyleyin?'

¹⁵⁴⁶ Ra'd, 13/14.

¹⁵⁴⁷ Ahkâf, 46/4-5.

¹⁵⁴⁸ Hacc, 22/73.

¹⁵⁴⁹ Suarâ, 26/72-82.

¹⁵⁵⁰ Yûnus, 10/22-23.

¹⁵⁵¹ Bakara, 2/186.

¹⁵⁵² A'râf, 7/191-194.

Hayır, yalnız ona yalvarırsınız; o da dilerse (kaldırmasını) istediğiniz belâyı kaldırır ve o zaman ortak koştuklarınızı unutursunuz."¹⁵⁵³

"Allah'tan başka yalvardıkları, hiçbir şey yaratamazlar, zaten kendileri yaratılmaktadırlar. Onlar ölüdürler, diri değil. Ne zaman dirileceklerini de bilmezler."¹⁵⁵⁴

"Yahut dua ettiği zaman darda kalmışa kim yetişiyor da kötülüğü (onun üzerinden) kaldırıyor (...)? Allah ile beraber başka bir tanrı mı var? Ne de az düşünüyorsunuz."¹⁵⁵⁵

"Denizde size bir sıkıntı (boğulma korkusu) dokunduğu zaman, ondan başka bütün yalvardıklarınız kaybolur. (Artık o zaman, Allah'tan başka kimseden yardım istemezsiniz. Çünkü, ondan başka sizi kurtaracak yoktur.) Fakat, (o) sizi kurtarıp karaya çıkarınca, yine yüz çevirirsiniz. İnsan gerçekten nankördür."¹⁵⁵⁶

"Allah'a yalan uyduran ya da onun ayetlerini yalanlayandan daha zalim kim olabilir? Onlara kitaptan nasipleri erişir; nihayet elçilerimiz (melekler) gelip canlarını alırken: 'Hani Allah'tan başka yalvardıklarınız nerede?' dediklerinde: 'Bizden sapıp, kayboldular.' dediler ve kendi aleyhlerinde, kendilerinin kâfir olduklarına şahitlik ettiler."¹⁵⁵⁷

Yüce Allah; meleklerle, peygamberlere ve başkalarına dua edenleri de kınayarak şöyle buyurmaktadır:

"De ki: 'Ondan başka (tanrı) sandığınız şeylere yalvarın, onlar sizden ne sıkıntıyı kaldırabilirler, ne de (onu) başka bir tarafa çevirebilirler.' O yalvardıkları da onların (Allah'a) en yakın olan(lar)ı da Rablerine yaklaşmak için vesile ararlar; onun merhametini umarlar, azabından korkarlar. Çünkü, Rabbinin azabı cidden korkunçtur."¹⁵⁵⁸

Allah'ı birlemekte, ibadette ve yardım dilemekte dini ona halis kılmak, Kur'an'ın pek çok yerinde dile getirilmiştir. Aslında bu, imanın odak noktasıdır. İslâmın evveli ve sonudur.

Resul-i Ekrem (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

"Allah'tan başkasına yalvarıp dua ederek ölen, ateşe girer."¹⁵⁵⁹

İbadet, yardım dileme ve bunun kapsamına giren korkma, umma, sığınma, tevekkül, tövbe, bağışlanmayı dileme gibi bütün şeyler yalnızca, ortağı bulunmayan Allah'a yapılır. İbadet, ulûhiyetine; yardım dileme de rububiyetine bağlıdır. Allah, âlemlerin Rabbidir; ondan başka ilâh, ondan başka rab yoktur. Ne bir melek, ne bir peygamber, ne de bir başkası... Büyük günahların en büyüğü, Allah'a ortak

¹⁵⁵³ En'âm, 6/40-41.

¹⁵⁵⁴ Nahl, 16/20-21.

¹⁵⁵⁵ Neml, 27/62.

¹⁵⁵⁶ İsrâ, 17/67.

¹⁵⁵⁷ A'râf, 7/37.

¹⁵⁵⁸ İsrâ, 17/56-57.

¹⁵⁵⁹ Buhârî, Tefsîr, 18/24.

koşmaktır. Seni yaratan olduğu hâlde, başkasını ona ortak kılmandır. Ortak koşmak; ibadetinde, tevekkülünde ve yardım dilemende başkasına pay tanımandır. "Biz bunlara, sırf bizi Allah'a yaklaştırsınlar diye tapıyoruz."¹⁵⁶⁰ diyenlerin dediği gibi.

Yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

"(...) Yardım, yalnızca, daima galip, hüküm ve hikmet sahibi Allah katındandır."¹⁵⁶¹

"Eğer Allah size yardım ederse, artık sizi yenecek (kuvvet) yoktur. Ve eğer sizi yüz üstü bırakırsa, ondan sonra artık size kim yardım edebilir? Müminler Allah'a tevekkül etsinler."¹⁵⁶²

"Siz Rabbinizden yardım istiyordunuz. O da, dileğinizi yerine getirdi. (...) Yardım yalnız Allah katındandır. (...)"¹⁵⁶³

"De ki: 'Biliyorsanız (söyleyin) her şeyin melekûtu (mülkü ve yönetimi) elinde olan, koruyup kollayan, fakat kendisi korunup kollan(maya muhtaç ol)mayan kimdir?' '(Her şeyin yönetimi) Allah'a aittir' diyecekler. De ki: 'O hâlde nasıl büyüleniyorsunuz?'"¹⁵⁶⁴

Hayatta bulunan kimseden, gücünün yettiği bir şeyi istemek ve gücünün yettiği konularda ondan yardım dilemek ise şirk değildir. Bilâkis, yüce Allah'ın Musa (a.s.) kıssasında buyurduğu gibi bu, yapılması caiz olan normal işlerdendir:

"(...) Kendi taraftarlarından olan, düşmanlarından olana karşı Musa'dan yardım istedi. (...)"¹⁵⁶⁵

Allah Tealâ yine şöyle buyurmaktadır:

"Fakat onlar, dinde yardım isterlerse (onlara) yardım etmeniz gerekir."¹⁵⁶⁶

"İyilik ve takva üzerinde yardımlaşın!"¹⁵⁶⁷

Allah'tan başkasının güç yetiremediği şeye gelince; o, yalnızca Allah'tan istenir. Bu nedenle Müslümanlar, Resulullah'tan istigasede bulunmazlardı. Onunla istiska ve tevessül ederlerdi. Ömer b. el-Hattab, Abbas aracılığıyla istiska ederek dedi ki:

"Allah'ım, kuraklıkla karşı karşıya kaldığımızda sana Peygamberimizle tevessül ediyorduk, bize yağmuru yağdırıyordun. Şimdi sana, Peygamberimizin amcasıyla tevessül ediyoruz; bize yağmur ver!"

¹⁵⁶⁰ Zümer, 39/3.

¹⁵⁶¹ Âl-i İmrân, 3/126.

¹⁵⁶² Âl-i İmrân, 3/160.

¹⁵⁶³ Enfâl, 8/9-10.

¹⁵⁶⁴ Mu'minûn, 23/88-89.

¹⁵⁶⁵ Kasas, 28/15.

¹⁵⁶⁶ Enfâl, 8/72.

¹⁵⁶⁷ Mâide, 5/2.

Hız. Ömer (r.a.), Resulullah (s.a.v.) hayattayken onunla tevessül ederek yağmurun yağdırılmasını istediklerini, ölümünden sonra ise amcası Abbas'la tevessül ettiklerini zikretmektedir. Onunla tevessülleri de, onunla yağmurun yağmasını istemek şeklindeydi. Öyle ki, o, dua ediyor; onlar da onunla birlikte dua ediyorlardı. Gerek ölümünden sonra gerek gıyabında, sahabe onu vesile edinmemişlerdir. Peygamber böyle bir durumda onlara şefaathçiydi; onlar için dua ediyordu.

Nitekim, şu rivayet vardır:

Birisi Resulullah'a: "Allah'la senden şefaath diliyoruz, seninle de ondan" dedi. Bunun üzerine Resulullah: "Allah'ın şanı bundan yücedir; onunla kullarının hiçbirinden şefaath istenmez" buyurmuştur.¹⁵⁶⁸

Böylece, kendisiyle Allah'tan şefaath istenmesini kabul etmiş, ama Allah'la kendisinden şefaath istenmesini reddetmiştir.

Allah'tan başka kimsenin güç yetiremediği bir şey konusunda yalnızca Allah'tan istigasede bulunulabilir. Ebu Yezid el-Bestamî şöyle demiştir: "Yaratılmışın yaratılmıştan istigasesi, suda boğulmak üzere çırpınanın, yine boğulmak üzere çırpınandan istigasesi gibidir." Yine Şeyh Ebu Abdullah el-Kureşî de demiştir ki: "Yaratılmışın yaratılmıştan istigasesi, mahpusun mahpustan istigasesi gibidir."

Taberanî, *el-Mucemu'l-Kebir*'de şu rivayeti nakleder:

Peygamber zamanında müminlere eziyet eden bir münafık vardı. Hız. Ebu Bekir:

-Kalkın, bu münafık hususunda Resulullah'tan istigasede bulunalım, dedi. bunun üzerine Resulullah (s.a.v.):

-Benden istigasede bulunulmaz; ancak Allah'tan istigasede bulunulur, buyurdu.

Resulullah (s.a.v.) bu sözyle, ancak Allah'ın güç yetirdiği bir şeyin kendisinden istenilmesini reddetmiştir. Yoksa sahabe, ondan dua etmesini istiyor ve onunla istiska ediyorlardı.

Ölümlerinden sonra ve gıyaplarında melek ve peygamberlere yalvarıp dua etmek, Allah'ın teşri buyurduğu, bir peygamberi onunla gönderdiği veya bir kitabı onunla indirdiği hiçbir dinde yoktur. Böyle bir şey, Müslümanların ittifakıyla ne vacip ne de müstehaptır. Ne sahabeden ne de hakkıyla onlara tâbi olanlardan biri böyle bir şey yapmış ve ne de Müslümanların müçtehit imamları böyle bir şeyin yapılmasını istemiştir. Her ne kadar, halktan ibadet ve zühd sahibi kimselerden bazıları bunu yapıyor ve bu konuda bir takım hikâyeler ve rüyalar anlatıyorlarsa da, aslında böyle şeylerin hepsi şeytanın eserlerindedir.

Bu abit ve zahitlerden kimileri, ölüye istekte bulunma anlamında dua ve ondan istigasede bulunma konusunda kasideler düzer, ya da peygamber ve salihlere

¹⁵⁶⁸ *Ebû Dâvud*, *Sünnet*, 19/4726.

methiyeler söylerken bu gibi şeyleri de bu methiyeler arasında zikrederler. Müslüman imamların ittifakıyla, bunlardan hiçbiri meşru, vacip ve müstehap olan davranışlardan değildir. Ne vacip ne de müstehap olan bir şeyle ibadet eden ve onun vacip ya da müstehap olduğuna inanan; sapıktır, bid'at ehliindedir. İşlediği bu bid'at, iyi bid'at değil, din âlimlerinin ittifakıyla kötü bir bid'attir. Allah'a ancak vacip ya da müstehap olan bir fiille ibadet edilir.

Ne yazık ki, birçok kimse, bu tür şirklerde yarar ve maslahatların bulunduğunu söylemekte, ya akıl veya zevk ya da taklit ve rüyalar ile bu söylediklerini delillendirmeye çalışmaktadır.

Kur'an; ister melek, ister peygamber, ister bir başkası olsun, Allah'tan başkasına yakarmayı yasaklamaktadır. **Çünkü, böyle bir şey şirktir veya şirke götüren bir tuzaktır.** Yalnız, bunlardan hayatta olan birisinden dua ve şefaahat istesinde bulunmak, gücü yettiği konuda yardımını istemek böyle değildir. Çünkü bu, işi şirke vordurmaz. Zira, hayatlarında ve huzurlarında hiçbir peygambere ve salih kula yakarılmamıştır; çünkü bu zat böyle yapanı hemen engeller. Sonra, onlara duada bulunulmasında durum aynı değil, tersinedir ve bu onlarla şirke düşülebilecek bir tuzaktır. Zira, o anda mevcut olmayan veya ölmüş bulunan kişi, şirke düşeni engelleyememekte, aksine kalpler ona duaya takılınca, bu durum şirke yol açmaktadır.

Ölümlerinden sonra peygamberlere veya salih kişilere yalvaran, onlardan yardım talep eden, onların bir yarar getireceğini veya bir zararı kaldıracağını sanan; tıpkı yaratılmışlara ibadet etmenin kendilerine bir yarar sağlayacağına veya kendilerinden bir zararı gidereceğine inananlar gibi sapıklardandır.

Bunlara, bazen şeytanlar görünür, onlarla konuşurlar. Kimilerini bazen havada uçururlar, gaybî bir takım haberleri onlara bildirirler veya onlara yiyecek, giyecek ve başka şeyler getirirler. Nitekim, bu gibi durumlar, putperest Arapların ve başkalarının başına gelmiştir. Zamanımızda olduğu gibi, daha önceki dönemlerde de Allah'tan başkasına veya Allah'ın teşri buyurmadığı bir şekilde ibadet ederek Kur'an'a ve Sünnete muhalefet eden bid'atçı sapıkların bu türden pek çok davranışları vardır.

Bunlardan biri harikulâde bir şey yaptığı zaman, bu yapılan şey ya şeytanî bir durumdur ya da uydurma bir bühtandır. Bu, bazen akıllıların da başına gelir akıllı olmayanların da. Ama, onların şeytanla bu arkadaşlığı ya bir tür bid'at, ya küfür, ya fasıklık, ya da şeriatı bilmeme şeklinde olur. Şeytan, gücü yettiğince onları aldatmaya çalışır. Gücü yeterse onları kâfir, olmazsa fasık veya asi yapmaya çalışır. Ama, bunlara da güç yetiremezse o zaman, Allah'ın gönderdiği şeriate aykırı bid'atler işleterek amel ve dinlerini eksiltme yolunu tutar.

Bu sebepledir ki, âlimler, "Havada uçan ya da suyun üzerinde yürüyen birini görürseniz, emirler ve yasaklar karşısındaki tavrını tespit etmedikçe ona aldirmayınız." demişlerdir. Havada uçan pek çok kimse vardır ki, onu taşıyanlar şeytanlardır. Bu uçuşu, Allah'ın takva sahibi velilerinin kerametlerinden değildir.

Allah'ın veli kulları mümin, muttaki kişilerdir. Onların kerametleri de şirkin, bid'atin ve günahkârlığın değil, iman ve takvalarının bir sonucudur. Evliyanın ileri

gelenleri, bu kerametleri din için bir delil olarak ya da Müslümanların bir ihtiyacından dolayı kullanırlar.

Gayba ait bilgilerin, herhangi bir ihtiyacın giderilmesini sağlayan şeylerin, bunlara benzer sairenin haber verilmesi tarzında duydukları veya gördükleri şeyler, insanlığı sapıklığa düşüren sebeplerin en önemlilerindedir. Bu kişilerden birisi kabrin yarılıp içinden nuranî simalı bir şeyhin çıktığını, kendisini kucakladığını veya kendisiyle konuştuğunu gözleriyle gördüğü zaman, sanır ki bu çıkan, orada medfun (defnedilmiş) olan peygamberdir veya şeyhtir; oysa ki kabir yarılmamıştır, şeytan bu kişiye öyle göstermiştir...

Sapıklık içinde bulunanlar ya bu hususları reddedecek ya da bunların Allah'ın veli kullarına ait kerametlerden olduğunu zannedecektir de bu görünen şahsın bizzat peygamber veya bizzat salih bir kul veyahut onun suretine girmiş bir melek olduğuna inanacaktır. **Talep ettiği, şeytanların getirebileceği bir şey olduğunda ve şeytanlar bunu getirdiğinde, zanneder ki, onu ölmüş bulunan veli kul getirmiştir. Heyhat, oysa hem gördüğü, hem de isteğini yerine getiren ancak şeytandır!**

"Gavs" kelimesi ile aynı kökten gelen fiillerin Kur'an'daki birkaç kullanımını verelim ki, müminlerin kimden istigasede buldukları açıkça ortaya çıksın:

"Rabbinizden yardım istemiştiniz (yesteğîsûne) de, o, 'Birbiri ardınca bin melek ile sizin elbette yardımcınızım.' diyerek duanızı kabul etmişti."¹⁵⁶⁹

"Annesine ve babasına 'Öf ikinize de, benden önce nesiller gelip geçtiği hâlde, beni diriltip çıkarılacağımla mı tehdit ediyorsunuz?' diyen kimseye, o ikisi (annesi ve babası), Allah'a yakararak (yesteğîsâni'llâhe) 'Yazıklar olsun sana, iman et! Hiç şüphesiz Allah'ın vaadi haktır.' (derler, fakat) o, 'Bu, evvelkilerin masallarından başka bir şey değildir.' der."¹⁵⁷⁰

Resul-i Ekrem (s.a.v.), Enes (r.a.)'e sabaha çıktığında ve akşama ulaştığında şöyle söylemesini tavsiye etmiştir:

"Ya Hayy, ya Kayyum, rahmetinden medet dilerim (esteğîsu)! İşlerimin tümünü ıslah et ve beni göz açıp kapayacak kadar bir süre bile nefsimi bırakma!"¹⁵⁷¹

Konuyu, Said Nursî'nin de tefsir (!) ettiği bir ayetle bitirelim. Yalnız, onun tefsiri, ayette geçen ve "çekirdek zarı" anlamına gelen "kıtmîr" kelimesinin, Ashab-ı Kehf'in köpeklerinin ismi olması ve Mushafta, Kehf suresinde zikredilen yerle bu ayetteki yerinin sayfalar sonra alt alta gelme (?) tevafuku ile sınırlı kalmıştır:

"(Allah) geceyi gündüzün, gündüzü de gecenin içine sokar; güneşi ve ayı emri altına almıştır. Her biri belirli süreye kadar akıp gider. İşte Rabbimiz Allah budur, mülk onundur. **Ondan başka yalvardıklarınız ise bir çekirdek zarına bile sahip değildirler. Onları çağırırsanız sizin çağrınızı işitmezler. İşitseler bile size cevap**

¹⁵⁶⁹ Enfâl, 8/9.

¹⁵⁷⁰ Ahkâf, 46/17.

¹⁵⁷¹ Râmûz, 2/389. Hadisi Tirmizî, Müstedrek'te Hâkim, el-Muhtar'da Ziya el-Makdisî, Şuabu'l-İmân'da Beyhakî ve İbnu's-Sünnî rivayet etmişlerdir.

veremezler. Kıyamet günü de, sizin (kendilerini Allah'a) ortak koşmanızı tanımayacaklardır. Hiç kimse sana, bilen (Allah) gibi gerçekleri haber veremez."¹⁵⁷²

6.3. CENNET VE CEHENNEM

6.3.1. CENNETİ İSTEMEYEN EVLİYA (!)

"Vedûd" ismine mazhar bir kısım evliya: "Cenneti istemiyoruz. Bir lem'a-i muhabbet-i İlâhiyye, ebeden bize kâfidir." demişler.¹⁵⁷³

Konunun daha iyi anlaşılması için önce, Allah Tealâ'nın "el-Vedûd" isminin manasına bakalım:

Vedûd anlamına gelen mevedde, vudd masdarlarından gelir. İsm-i fail olan vâdd'in mübalâğa sıygasıdır. "Çok sevilen, habîb" veya "kendisine yönelene ve tövbe edene muhabbet eden" diye tarif edilmiştir. Arapçada fa'ül vezni, hem ism-i fail, hem de ism-i mef'ûl manasını ifade edebileceğinden, her iki şekilde de açıklamak mümkündür.

VDD kökü, Kur'an'da değişik şekilleriyle 30 kadar yerde geçer. Fiil olarak kullanılışında, belli başlı iki mana ifade eder. Birincisi, temenni sevgisidir. Bu kısmın misalleri daha fazladır. Meselâ: "Her biri ömrünün bin yıl olmasını sever (yani temenni eder)." (Bakara, 2/96, karşılaştırınız Nisâ, 4/102; Âl-i İmrân, 3/69 vb.) Mücerred sevgi anlamı ise, meselâ şu ayette görülür: "Allah'a ve ahiret gününe iman eden bir topluluğun, Allah'a ve Resulüne karşı çıkanlara sevgi beslediklerini göremezsin (...)" (Mücâdele, 58/22) Buna mukabil, masdar olarak kullanıldığı her yerde, mücerred sevgi manasını haizdir: "Umulur ki, Allah, sizinle düşman olduğunuz kimseler arasında bir sevgi (mevedde) meydana getirir." (Mümtehine, 68/8) "İman edip iyi işler yapanlar için, Rahman, sevgi (vudd) kılacaktır (sevgisine mazhar edecektir)." (Meryem, 19/96) İnsanların özellikle karı-kocanın arasında sevgi meveddet ve şefkat yaratması da, Allah'ın ayetlerindedir. (Rûm, 30/21)¹⁵⁷⁴

Şimdi de Allah'ın kimleri sevdiğini Kur'an'dan araştıralım. Önce Allah'ın kimleri sevdiğini belirten ayet, ardından da onların mükâfatları ile ilgili ayeti nakledeceğiz:

- "(...) Allah, muhsinleri (iyilik edenleri) sever."¹⁵⁷⁵

"Bu sözlerinden dolayı Allah, onlara altlarından ırmaklar akan, içinde ebedî kalacakları cennetler verdi. Muhsinlerin mükâfatı budur."¹⁵⁷⁶

- "(...) Allah, şüphesiz muttakileri (takva sahiplerini) sever."¹⁵⁷⁷

¹⁵⁷² Fâtır, 35/13-14.

¹⁵⁷³ Sözler, 584, Otuzikinci Söz/İkinci Mevkıf/Dördüncü Remiz.

¹⁵⁷⁴ Suat Yıldırım, *Kur'an'da Ulûhiyyet*, Kayıhan Yayınları, İstanbul 1987, 158-159.

¹⁵⁷⁵ Bakara, 2/195. Ayrıca bak. Âl-i İmrân, 3/134, 148; Mâide, 5/13, 93.

¹⁵⁷⁶ Mâide, 5/85. Bak. Zümer, 39/33-34; Mürselât, 77/41-44.

¹⁵⁷⁷ Âl-i İmrân, 3/76. Bak. Tevbe, 9/4, 7.

"Muttakiler ise, Rablerinin kendilerine verdiğini almış oldukları hâlde, cennetlerde ve pınar başlarındaırlar. (...)"¹⁵⁷⁸

- "(...) Allah, sabredenleri sever."¹⁵⁷⁹

"Zulme uğradıktan sonra Allah yolunda hicret edenleri, dünyada mutlaka güzel bir yere yerleştiririz. Hâlbuki bilmiş olsalar, ahiret sevabı daha büyüktür. İşte bunlar sabredenler ve mütevekkilerdir."¹⁵⁸⁰

- "(...) Allah, şüphesiz tövbe edenleri sever, temizlenenleri de sever."¹⁵⁸¹

"Ancak tövbe edenler, inananlar ve iyi iş yapanlar, işte bunlar, cennete girecekler ve hiç haksızlığa uğramayacaklardır."¹⁵⁸²

- "Şüphesiz ki Allah, tuğlaları birbirine kenetlenmiş binalar gibi saf olarak Allah yolunda savaşılanları sever."¹⁵⁸³

"Nice peygamber var ki, kendileriyle beraber birçok rabbanîler çarpıştılar; Allah yolunda başlarına gelenlerden yılmadılar, zayıflık göstermediler, boyun eğmediler. Allah, sabredenleri sever. Allah da onlara hem dünya karşılığını, hem ahiret karşılığının en güzelini verdi. (...)"¹⁵⁸⁴

Bu örnekleri çoğaltmak mümkündür. Birkaç ayeti daha zikrelelim:

"Ve o sabıklar (inançta ve amelde duraklamadan) ileri geçenler! İşte yaklaştıranlar, nimet cennetlerindedirler."¹⁵⁸⁵

"Rabbinin makamından korkan kimseye iki cennet var."¹⁵⁸⁶

"Ancak tövbe edenler, hâllerini düzeltenler, Allah'a sımsıkı sarılanlar ve dinlerini Allah için halis kılanlar, işte onlar müminlerle beraberdirler. Allah da, müminlere büyük bir mükâfat verecektir."¹⁵⁸⁷

"Ancak tövbe eden, inanan ve iyi iş yapanlar... İşte onlar cennete girecekler ve hiç haksızlığa uğratılmayacaklardır. Rahman'ın kullarına giyaben vadettiği Adn cennetleri(ne gireceklerdir). Şüphesiz onun vaadi yerine gelecektir."¹⁵⁸⁸

"İnanıp yararlı işler yapanlara, altlarından ırmaklar akan cennetlerin kendilerine ait olduğunu müjdele! (...)"¹⁵⁸⁹

¹⁵⁷⁸ Zâriyât, 51/15-16. Bak. Âl-i İmrân, 3/15-17; Zümer, 39/33-34; Zuhuf, 43/67-73; Muhammed, 47/15; Kâf, 50/31-35; Kamer, 54/54-55; Kalem, 68/34; Mürselât, 77/41; Nebe', 78/31-36; Nâziât, 79/40-41.

¹⁵⁷⁹ Âl-i İmrân, 3/146.

¹⁵⁸⁰ Nahl, 16/41-42.

¹⁵⁸¹ Bakara, 2/222.

¹⁵⁸² Tevbe, 9/60. Bak. Ahkâf, 46/15-16; Tahrîm, 66/8.

¹⁵⁸³ Saf, 61/4.

¹⁵⁸⁴ Âl-i İmrân, 3/146-148. Bak. Tevbe, 9/111.

¹⁵⁸⁵ Vâkıa, 56/10-12.

¹⁵⁸⁶ Rahmân, 55/46.

¹⁵⁸⁷ Nisâ, 4/146.

¹⁵⁸⁸ Tevbe, 9/61-62.

¹⁵⁸⁹ Bakara, 2/25.

"(...) İnanıp iyi işler yapanlar ise, cennet bahçelerindedirler. Rablerinin yanında onlara diledikleri her şey vardır. İşte büyük lütuf budur."¹⁵⁹⁰

"'Rabbimiz Allah'tır' deyip, sonra doğru olanların üzerine melekler iner: 'Korkmayın, üzülmeysin, size söz verilen cennetle sevinin!' (derler)."¹⁵⁹¹

Yüce Allah, yukarıda vasıfları sayılanlara cenneti vadedmiştir. Şüphesiz vaadi haktır ve o, vaadinden dönmez. Rabbimiz, müminleri mükâfatlandırmayı murat etmiştir. Gerçek sevginin bir tezahürü de, sevgilinin muradını kabul etmek, onun verdiğini almak ve ona razı olmaktır. Seven, hem sevgiliyi kırmamak, hem de ondan geldiği için, önemsiz bile olsa hediye isteyerek alır, onu değerli görür. Allah'ı sevdiğini iddia eden biri nasıl olur da, ondan gelen bir nimeti reddedip "istemiyorum" diyebilir? Üstelik, bu nimet küçümsenemeyecek cennet olduğu hâlde...

İbn Kayyım el-Cevziyye *Medâricu's-Sâlikîn* adlı eserinde "muhabbet" hakkında yapılmış tarifleri toplamıştır ki, onlardan birisi de şudur:

Muhabbet; senden gelen çok şeyi az görmeyen, sevgiliden gelen az şeyi çok görmendir. Bu söz, Ebu Yezid'in sözüdür. Bu da muhabbetin ahkâmından, icaplarından ve delillerindedir. Sadıkane seven, sevgilisine gücünün yettiği bütün şeyleri verse de, yine de az görür ve ondan hâya eder. Sevgilisinden en basit bir şey elde etse, onu çok ve büyük görür.¹⁵⁹²

Yine muhabbet; gücü sarf etmek, sevgiliye itiraz etmemektir. Bu da muhabbetin haklarından, semerelerinden ve icaplarındandır.¹⁵⁹³

İbn Kayyım, muhabbeti celbeden sebepleri de açıklar ki, biri de şudur:

Allah'ın iyiliğini, ihsanını, açık ve gizli nimetlerini müşahede etmektir. Çünkü, bütün bunlar onu sevmeye sebeptir.¹⁵⁹⁴

Yüce Allah'ın sevgisini kazanabilmenin yolu, Resulüne uymaktan geçmektedir:

"De ki: Eğer Allah'ı seviyorsanız bana uyun ki, Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın. Allah gafurdur, rahîmdir."¹⁵⁹⁵

"Andolsun Allah'ın Elçisinde sizin için, Allah'a ve ahiret gününe kavuşmaya inanan ve Allah'ı çok anan kimseler için en güzel bir örnek vardır."¹⁵⁹⁶

Hz. Peygamber (s.a.v.)'den bırakın "cenneti istemiyorum" gibi bir sözü, bunu ihâm ve ihsas edecek bile bir söz acaba sâdır olmuş mudur?

¹⁵⁹⁰ Şûrâ, 42/22.

¹⁵⁹¹ Fussilet, 41/30.

¹⁵⁹² İbn Kayyım, *Medâricu's-Sâlikîn*, 3/13.

¹⁵⁹³ İbn Kayyım, *Medâricu's-Sâlikîn*, 3/15.

¹⁵⁹⁴ İbn Kayyım, *Medâricu's-Sâlikîn*, 3/17.

¹⁵⁹⁵ Âl-i İmrân, 3/31.

¹⁵⁹⁶ Ahzâb, 33/21.

Allah'ın rızası ve muhabbeti ile cennetini ayırmaya çalışanlara, "Allah'ın rızası ve muhabbeti bize yeter, cenneti istemiyoruz" gibi sözlerin sahiplerine, Allah'ın ayetlerini hatırlatacağız ve bu lüzumsuz sözlerin artık bitmesi için bir hadisi nakledeceğiz:

"(...) Allah ise, izniyle, cennete ve mağfirete davet ediyor. (...)"¹⁵⁹⁷

Allah, davetine icabet etmeyenlere "muhabbet-i İlâhiyyenin bir lem'a"sını olsun nasip eder mi?

"De ki: Bunlardan daha iyisini size söyleyeyim mi? Allah'tan korkanlar için Rableri katında altlarından ırmaklar akan, içinde sürekli kalacakları cennetler, tertemiz eşler ve Allah'ın rızası vardır. (...)"¹⁵⁹⁸

"Allah buyurdu: 'Bu, sadıklara, doğruluklarının fayda sağlayacağı gündür; onlar için altlarından ırmaklar akan, içinde ebedî kalacakları cennetler vardır.' Allah onlardan razı olmuştur; onlar da ondan razı olmuşlardır. İşte o büyük başarı budur."¹⁵⁹⁹

"Rableri onlara, kendisinden bir rahmet, rıza ve içinde sürekli kalacakları nimeti bol cennetleri müjdeler!"¹⁶⁰⁰

"Allah, inanan erkeklere ve inanan kadınlara, altlarından ırmaklar akan, içinde ebedî kalacakları cennetler ve Adn cennetlerinde güzel meskenler vadetmiştir. Allah'ın (onlardan) razı olması ise hepsinden büyüktür. İşte büyük başarı budur."¹⁶⁰¹

"Muhacirlerden ve ensardan (İslâm yolunda) yarışanlardan öncüleriyile, onlara güzellikle tâbi olanlardan Allah razı olmuş, onlar da Allah'tan razı olmuşlardır. Allah onlara, içinde daimî kalacakları, (ağaçları) altından ırmaklar akan cennetler vadetmiştir. İşte bu, en büyük kurtuluştur."¹⁶⁰²

"Ve onlar, Rablerinin yüzünü (rızasını) arzu ederek (nefsin gücüne giden şeylere) sabrederler; namazı kılarlar, kendilerine verdiğimiz rızktan gizli ve açık olarak (hayır yoluna) harcarlar ve kötülüğü iyilikle savarlar. İşte bu (dünya) yurdunun (güzel) sonucu onlarındır: (Onlar) Adn cennetlerine girerler. Babalarından, eşlerinden ve çocuklarından iyi olanlar da kendileriyle beraberdir. Melekler de her kapıdan yanlarına varırlar: 'Sabretmenize karşılık selâm size, (bakın) dünya yurdunun sonu ne güzel!' (derler)."¹⁶⁰³

"İnanıp iyi işler yapanlara gelince, onların konağı da Firdevs cennetleridir. Orada sürekli kalacaklardır. Oradan hiç ayrılmak istemezler."¹⁶⁰⁴

¹⁵⁹⁷ Bakara, 2/221.

¹⁵⁹⁸ Âl-i İmrân, 3/15.

¹⁵⁹⁹ Mâide, 5/119.

¹⁶⁰⁰ Tevbe, 9/21.

¹⁶⁰¹ Tevbe, 9/72.

¹⁶⁰² Tevbe, 9/100.

¹⁶⁰³ Ra'd, 13/22-24.

¹⁶⁰⁴ Kehf, 18/107-108.

"(Her şeyi apaçık bir kitapta tespit etmiştir) ki, inanıp iyi işler yapanları mükâfatlandırın. Onlar için mağfiret ve güzel bir rızık vardır."¹⁶⁰⁵

"Muhammed, Allah'ın elçisidir. Onunla beraber bulunanlar, kâfirlere karşı şiddetli, kendi aralarında merhametlidirler. Onların, rükû ve secde ederek Allah'ın lütfunu ve rızasını aradıklarını görürsün. (...) Allah, onlardan inanıp iyi işler yapanlara mağfiret ve büyük mükâfat vadetmiştir."¹⁶⁰⁶

Ebu Said el-Hudrî'den, Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuşlar:

"Şüphesiz ki, Allah cennetliklere diyecek ki:

-Ey cennet ehli! Onlar da:

-Lebbeyke Rabbenâ ve sa'deyk (buyur ey Rabbimiz, emrine hazırız)! Hayır, senin elindedir, diye cevap verecekler. Bunun üzerine Allah:

-Razı oldunuz mu? diyecek. Onlar da:

-Neden razı olmayalım ya Rab! Mahlûkatından hiç birine vermediğini bize verdin, diyecekler. Allah:

-Size bundan daha faziletisini vereyim mi? diyecek. Onlar:

-Ya Rabb! Hangi şey, bundan daha faziletli olabilir ki? mukabelesinde bulunacaklar. O da:

-Size rıdvânımı (rızamı) helâl kılıyorum, ondan (rızamdan) sonra size artık ebediyen gazap etmem, buyuracaktır."¹⁶⁰⁷

6.3.2. HZ. EBU BEKİR'E İSNAT EDİLEN BİR SÖZ

Eğer "Bir kişiden başka herkes cehenneme gidecektir" dense, o kişi olmaktan korkarım. "Bir kişiden başka herkes cennete girecek" dense, o kişi olmayı ümit ederim.

Hz. Ömer (r.a.)¹⁶⁰⁸

*Sıddık-ı Ekber (radiyallahü anh) demiştir ki: "Cehennemde vücûdum o kadar büyüsün ki, ehl-i imana yer kalmasın."*¹⁶⁰⁹

¹⁶⁰⁵ Sebe', 34/4.

¹⁶⁰⁶ Feth, 48/29.

¹⁶⁰⁷ Müslim, Cenne, 2/9.

¹⁶⁰⁸ Gazâlî, İhyâ, 4/304.

¹⁶⁰⁹ Sözlür, 706, Teşrin-i sâni (1950) de Ankara Üniversitesinde (...) dinlenmiş olan bir konferanstır.

Ve Sıddık-ı Ekber'in; "Cehennemde vücudum büyüsün, tâ ehl-i imana yer bulunmasın" diye fedakârlıkta âzamî bir zerresini kazanmak fikriyle, biçare Saîd bütün ömründe tecerrüdü, istiğnâyı ihtiyar etmiş.¹⁶¹⁰

Sıddık-ı Ekber (R.A.) dediği gibi: "Mü'minler cehenneme gitmemek için Allahtan isterim, benim vücudum cehennemde büyüsün ki, onların yerine azab çeksin" diye söylediği kudsî fedakârlığın (...)¹⁶¹¹

Said Nursî, Sıddık-ı Ekber'e, yani Hz. Ebu Bekir (r.a.)'e nispet ettiği bu sözlerin de ne isnadını ne de kaynağını vermiştir.

Bu söz, -Allah'ın korudukları müstesna- vaizlerin cami kürsülerinde, müelliflerin kitaplarında, *Nur Risaleleri*'ndekinden biraz farklı olarak şöyle nakledilmektedir:

(...) Bazı düşünmeyen kardeşlerimiz de Resulullah'ın ilk halifesi büyük veli Hz. Ebu Bekir (r.a.)'e -hâşâ- neler dedirtiyorlar (aynen alıyoruz): "Resulullah'ın hicranıyla ciğerleri parça parça olacak şekilde yanan ve Allah'ına: 'Ya Rabbi, yarın kıyamette benim vücudumu o derece büyüt ve sonra beni cehenneme at ki, ONU YALNIZ BEN DOLDURAYIM, başkasına yer kalmasın.' diye yalvaran (...)"¹⁶¹²

Yukarıdaki cümleleri nakleden merhum M. Said Çekmegil, şu açıklamayı yapıyor:

Bak. *Süleymaniye'den Hitap*, Ömer Öztop (Süleymaniye Camii Hatibi), 5. baskı, s. 82. Kitapta kritiksiz verilen bu söz nereden alınmış diye baktıksa da, ciddî bir kaynağı bırakın, herhangi bir mehaza rastlayamadık. Gerçi, buna benzer bir fıkrayı, faydalandığımız eserler vermiş bir zat olan Osman Keskiöğlü da, 1976 baskılı *Kur'an Yolunda* adlı kitabının 57. sayfasında da kaynaksız vermiş. Ama, bu sekran sözü, değil Sıddık-ı Azam'a, diğer sahabîlere de mal etmeye kalkışmamış. Burada misal olsun diye iki kaynak vermekle yetiniyoruz.¹⁶¹³

Said Nursî, bu sözü ehl-i imanla tahsis edilmiş olarak nakletmiştir; fakat yine de bu rivayet, Hz. Ebu Bekir (r.a.)'e atılmış bir iftiradır.¹⁶¹⁴ Zira, ilim ehli hiç kimse böyle bir sözü rivayet etmemiş, güvenilir kaynaklarda da böyle bir nakil yer almamıştır. Bu söz esasen, birçok yönden Kur'an'a ve Sünnete aykırıdır. Cenab-ı Hak, yukarıdaki gibi değil, aksine şöyle dua etmeyi emretmiştir:

"(...) İnsanlardan kimi 'Rabbimiz, bize dünyada ver!' der; onun ahirette bir payı yoktur. Onlardan kimi de: 'Rabbimiz, bize dünyada da güzellik ver, ahirette de güzellik ver ve bizi ateş azabından koru!' der. İşte onlara, kazandıklarından bir pay vardır. (...)"¹⁶¹⁵

¹⁶¹⁰ *Rehberler*, 159-160, Hanımlar Rehberi/Başka hariç memlekette mühim ceridelerle sorulan "Neden Sünnet-i seniyyeye muhalif olarak mücerred kaldın?" sualine bir cevaptır.

¹⁶¹¹ *Emirdağ Lâhikası II*, 137, Yirmiyedinci Mektuptan/Aziz, Sıddık Kardeşlerim! Bir zât, uzunca bir mektup yeni hurufla bana yazmış, kendisinin kim olduğunu bildirmemiş. (...)

¹⁶¹² Çekmegil, *Tetkiklerde Metod ve Tenkid*, 179-180.

¹⁶¹³ Çekmegil, *Tetkiklerde Metod ve Tenkid*, 180.

¹⁶¹⁴ Tahsissiz rivayetin tenkidi için bak. Çekmegil, *Tetkiklerde Metod ve Tenkid*, 170-182.

¹⁶¹⁵ Bakara, 2/200-202.

Hz. Peygamber (s.a.v.) bu duayı her zaman okurdu.¹⁶¹⁶

"Öyle kullar ki, 'Ey Rabbimiz! İman ettik, bizim günahlarımızı bağışla, bizi ateş azabından koru!' derler."¹⁶¹⁷

"(Akıl sahipleri) ayakta, oturarak ve yanları üzerine yatarken Allah'ı anarlar; göklerin ve yerin yaratılışı üzerine düşünürler. 'Rabbimiz (derler), bunu boş yere yaratmadın, sen yücesin, bizi ateş azabından koru! Rabbimiz sen, kimi ateşe sokarsan, onu perişan edersin. Zalimlerin yardımcıları yoktur.'"¹⁶¹⁸

"(Rahman'ın kulları): 'Rabbimiz, cehennemin azabını bizden uzaklaştır, doğrusu onun azabı sürekli bir azaptır!' derler. Orası ne kötü bir karargâh ve ne kötü bir makamdır!"¹⁶¹⁹

Hz. Ebu Bekir, Kur'an okurken Allah'ın azabının korkusundan gözleri yaşla dolardı. Cehenneme girmemek için bütün malını ve canını Allah için ortaya koymuştur. Nasıl olur da cehenneme girmeyi Allah'tan ister?¹⁶²⁰

Allah Tealâ buyurmuştur ki:

"Sizi alev saçan ateşe karşı uyardım. Ona, hakkı yalanlayan ve ondan yüz çeviren şakilerden başkası girmez. Malını verip temizlenen, en müttakî olan kimse ise, o ateşten uzaklaştırılacaktır. Onun malını vermesi ise, yanındaki başkasına ait bir nimete karşılık olmak üzere değil, fakat yüce Rabbinin rızasını kazanmak içindir. Ve elbette o rızaya erecektir."¹⁶²¹

Elmalılı, bu ayetlerin Hz. Ebu Bekir (r.a.) hakkında nazil olduğunu belirtir ve rivayetleri nakleder.¹⁶²² Suyûtî, Leyl suresi 17. ve 18. ayetlerin icmaen Ebu Bekir Sıddık hakkında indiğini söyler.¹⁶²³

"Ateşten uzak tutulacağı" Kur'an'la sabit olan Hz. Ebu Bekir'e yukarıdaki sözlerin isnat edildiği Risale-i Nur'un, Said Nursî tarafından kerameti kendinden menkul bir tarzda, "Kur'anın bu asırda en yüksek ve en kudsî bir tefsiridir. Hakikatları semavîdir, Kur'anîdir"¹⁶²⁴ şeklindeki tavsifi, bu durumda bir hayal olmaktan öte geçemez.

Ehl-i zikir -şüphesiz Hz. Ebu Bekir de onlardandır- Allah Tealâ'dan cehennemi değil, bilâkis cenneti istemektedir.

Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

¹⁶¹⁶ *Buhârî*, Tefsîr, 32/47; *Müslim*, Zıkr, 8/25.

¹⁶¹⁷ *Âl-i İmrân*, 3/16.

¹⁶¹⁸ *Âl-i İmrân*, 3/191-192.

¹⁶¹⁹ *Furkân*, 25/65-66.

¹⁶²⁰ Mehmet Alptekin, *Sorularla Tevhid ve Akaid*, Saff Yayıncılık, Malatya 1988, 137.

¹⁶²¹ *Leyl*, 92/14-21.

¹⁶²² Yazır, *Hak Dini Kur'an Dili*, 8/5881-5882.

¹⁶²³ *Suyûtî*, *İtkân*, 1/63-64.

¹⁶²⁴ *İşâratü'l-İ'caz*, 336, Müdafaat/Bir Kaç Defa Beraet Kazanan Risale-i Nur'un Bir Kaç Vilâyette Haksız Müsaderesine Dâir, Nur'un Yüksek Bir Talebesinin Mahkemesindeki Müdafaasından Bir Parçasıdır.

"Allah'ın bir sınıf melekleri yollarda, sokaklarda dolaşırlar; zikir ehlini ararlar. Onlar, Allah'ı anan bir cemaat bulunca birbirlerine:

-Aradığınıza geliniz, diye seslenirler.

Bunun üzerine melekler, zikir ehlini dünya semasına kadar kanatlarıyla tavaf edip, etrafını kuşatırlar. Rableri onları pek iyi bildiği hâlde, meleklerle:

-Kullarım ne söylüyorlar? diye sorar. Onlar da:

-Seni tesbih ediyorlar, seni tekbir ediyorlar, sana hamd ve seni sena ediyorlar! diye cevap verirler. Sonra Allah:

-Bu kullarım beni görürler mi ki? diye sorar. Melekler:

-Hayır, vallahi onlar seni görmezler! derler. Allah:

-O kullarım ya beni görseler, nasıl olurlar? buyurur. Melekler:

-Onlar seni görseler, sana ibadet ve ubudiyetleri daha şiddetli, temcid ve tahmidleri daha çetin, tesbihleri daha çok olur, derler. Yüce Allah:

-Benden ne diliyorlar? diye sorar. Melekler:

-Cenneti istiyorlar! diye cevap verirler. Yüce Allah:

-Onlar cenneti görmüşler mi?

-Hayır, vallahi cenneti görmemişlerdir!

-Ya cenneti görselerdi?

-Eğer görselerdi, cennete karşı hevesleri daha çok, talepleri daha şiddetli, rağbetleri daha büyük olurdu. Allah:

-O kullarım neden istiaze ederler? Melekler:

-Cehennem ateşinden!

-Cehennemi gördüler mi?

-Hayır, vallahi görmediler.

-Ya görselerdi, nasıl olurlardı?

-Ondan daha çok kaçınırlardı, korkuları daha çok olurdu. Bunun üzerine yüce Allah, meleklerle:

-Ey melekler, ben sizleri şahit kılıyorum ki, bu zikreden kullarımı mağfiret ettim! buyurur. (...)¹⁶²⁵

Resulullah (s.a.v.) cehennem azabından Allah'a sığındığına göre¹⁶²⁶, Hz. Ebu Bekir gibi bir zat nasıl olur da Peygamberinin sığındığı bir şeyi Allah'tan talep eder?

Resulullah'ın Allah'a sığındığı şeylerden bazılarını örnek verelim. Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle dua ederdi:

"Allah'ım! Tembellikten, bunaklık derecesindeki ihtiyarlıktan, günahattan, korkaklıktan, kabir fitnesi (suali)nden ve kabir azabından, ateş fitnesinden ve ateş azabından, zenginlik gururunun şerrinden sana sığınırım. Fakirlik fitnesinden de sana sığınırım, Mesih Deccal'ın fitnesinden de sana sığınırım. (...)"¹⁶²⁷

Biri kalkar da Hz. Ebu Bekir'in yüce Allah'tan tembelliği, bunaklık derecesinde ihtiyarlığı (...) istediğini söylese, bunun yalan olduğu nasıl aşikâr, bu isteklerin Hz. Ebu Bekir'e isnadı nasıl mümkün değilse; işte aynen *Nur Risaleleri*'ndeki isnat da böyle yalandır, mümkün değildir.

Güya Ebu Bekir Sıddık, bunu insanlara olan merhametinden söylemiş. Eğer cehenneme girene merhamet edilecekse, Allah Erhamur-Râhimîndir: merhametlilerin en merhametlisidir, Allah onlara merhamet ederdi.¹⁶²⁸

Bir Müslüman olarak, mutlak merhametin ancak rahîm olan Allah'a mahsus olduğunun bilinmesi de gerekir. Aynı zamanda iyi insanlara merhameten onların hak arzularını tatmin edecek olan, kötülüklerin cezalandırılması "Adil-i mutlak"ın rahmetinin tabîliklerinden, "Sünnetullah"ın belirmesidir.

Bütün bu tabîliklerin bir kısmı, bazı zaafarla rahatsızlıklara uğramış insanlara dokunur görünmesi normaldir. Onların kendi kendilerini tanımadıkları ise ayrı bir derttir. Dikkat edilirse bunlar, cezalandırılmasını hoş karşılamadıkları bazı suçların bizzat kendilerine karşı işlenmiş olduğu zamanlarda nasıl şahlanırlar; nasıl şiddet taraftarı olurlar. Öyle ki, yaratıcının suçlar için vazettiği hükümleri bile az bulurlar; olanca hınçlarıyla ağır cezalar isterler. Görüleceği gibi, haksızlık kendilerine karşı olduğu zaman, tahrik sebeplerini bile düşünmeden, acımasız cezalar isteyen bu kendilerini merhametli zanneden zalimlerin psikolojisine bir tetkikimizde dokunmuşum.¹⁶²⁹ Derinlerine inerek, zaafalarını merhamet sanan bu haksızlar, müstahak

¹⁶²⁵ *Buhârî*, Daavât, 66/101; *Müslim*, Zıkr, 8/25.

¹⁶²⁶ Örneğin bak. *Buhârî*, Cenâiz, 87/131; *Müslim*, Mesâcid, 25/128.

¹⁶²⁷ *Buhârî*, Daavât, 39/63.

¹⁶²⁸ Alptekin, *Sorularla Tevhid ve Akaid*, 137.

¹⁶²⁹ Çekmegil, *Münevver Anlayışımız* adlı eserine atif yapıyor. Çekmegil bu kanaatinde öylesine haklıdır ki, birazdan ele alınacağı üzere; "cehenneme atılmaya hazır olan" Said Nursî de "Yaşasın zalimler için Cehennem... Yaşasın zalimler için Cehennem!", "(...) Titreyiniz! Haddiniz varsa ilişiniz!.." (*Tarihçe-i Hayat*, 658, Bediüzzaman ve Risale-i Nur/Din Düşmanları ve Ehl-i Dalâlet Tarafından Nur Talebelerine Yapılan Son Taaruzlara Mukabil...) gibi sözler sarf etmiştir. Said Nursî, bakınız, nasıl ilenip feryat ediyor:

İşte, mâdem vatana ve millete hiçbir zararım dokunmadığı halde; beni sekiz senedir, en yabanî ve hariç bir milletten câni bir adama dahi yapılmayan bir esaret altına aldınız. Cânileri afvettiğiniz halde, hürriyetimi selbedip, hukuk-u medeniyeden ıskat ederek muamele ettiniz. "Bu da vatan evlâdıdır." demediğiniz halde; hangi usûl ile, hangi kanun ile biçâre milletinize rızâları hilâfına olarak tatbik ettiğiniz bu hürriyet-şiken usûlünüzü, benim gibi her cihetle size yabancı bir adama teklif ediyorsunuz? Mâdem Harb-i Umumide ordu kumandanlarının şehadetiyle, vasıta olduğumuz çok fedakârlıkları ve vatan uğrunda cansiperâne mücahedeleri cinayet saydınız. Ve biçâre milletin hüsn-ü ahlâkını muhafaza ve saadet-i dünyeviye ve uhreviyelerinin te'minine pek ciddî ve te'sirli çalışmayı hiyânet saydınız. Ve mânen menfaatsiz, zararlı, hatarlı, keyfî frenk usûlünü kendinde kabûl etmiyen bir adama sekiz sene ceza verdiniz. (Şimdi ceza yirmisekiz sene oldu.) Ceza bir olur. Tatbikını kabûl etmedim; cezayı çektirdiniz. İkinci bir cezayı cebren tatbik etmek, hangi usûl iledir?

olan zalim caniler için Allah'ın mahkûm kıldığı cezalılardan ziyade, kendilerinin de bu cezalara istihkak kesbede ede yaşadıklarını hissetmelerinden rahatsızdılar. (...)

Aslında müminler, kötü kimselerin zalimane cinayetlerinin cezasız kalmasından rahatsız olurlar. Onun için iyiler, iyilik isteyenler müsterih (gönlü rahat) olsunlar diye, Rahman ve Rahîm olan, kesin adaletin Hâkim-i Mutlak'ı teminat veriyor (...).¹⁶³⁰

Ve buyuruyor ki:

"Hiçbir günahkâr, başkasının günahını çekmez. Eğer yükü ağır gelen kimse, onu taşımak için (başkalarını çağırır), onun yükünden hiçbir şey (alınıp) taşınmaz; akrabası dahi olsa (kimse onun yükünü taşımaz). Sen ancak görmeden Rablerinden korkanları ve namaz kılanları uyarırsın. Manen temizlenip yücelen, kendi yararına temizlenmiş olur. Dönüş Allah'adır (Allah, herkese yaptığı için karşılığını verir). Körle gören, karanlıkla aydınlık, gölgeyle hararet, dirilerle ölümler bir olmaz. (...)¹⁶³¹

Mâdem sizlerle, itikadınızca ve bana edilen muameleye nazaran, küllî bir muhalefetimiz var. Siz dîninizi ve âhiretinizi, dünyanız uğrunda feda ediyorsunuz. Elbette, mâbeynimizde -tahmininizce- bulunan muhalefet sırrıyla, biz dahi hilâfınıza olarak; dünyamızı, dînimiz uğrunda ve âhiretimize her vakit feda etmeye hazırız. Sizin, zâlimane ve vahşiyane hükmünüz altında bir-iki sene zellâne geçecek hayatımızı, kudsî bir şehadeti kazanmak için feda etmek; bize âb-ı kevser hükmüne geçer. Fakat Kur'an-ı Hakîm'in feyzine ve işârâtına istinaden, sizi tîtretmek için, size kat'î haber veriyorum ki:

Beni öldürdükten sonra yaşayamayacaksınız! Kahhar bir el ile, Cennetiniz ve mahbubunuz olan dünyadan tardedilip ebedî zulûmata çabuk atılacaksınız! Arkamdan, pek çabuk sizin Nemrudlaşmış reisleriniz gebertilecek, yanıma gönderilecek. Ben de huzur-u ilâhîde yakalarını tutacağım. Adâlet-i ilâhiye, onları esfel-i sâfilîne atmakla intikamımı alacağım!..

Ey, din ve âhiretini dünyaya satan bedbahtlar! Yaşamanızı isterseniz, bana ilişmeyiniz!.. İlişseniz, intikamım muzâaf bir sûrette sizden alınacağını biliniz, tîtreyniniz!.. Ben rahmet-i ilâhîden ümîd ederim ki: Mevîm, hayatımdan ziyade dîne hizmet edecek ve ölümüm başınızda bomba gibi patlayıp başınızı dağıtacak! Cesaretiniz varsa ilişiniz!.. Yapacağınız varsa, göreceğiniz de var!.. (Mektubat, 408, Yirmidokuzuncu Mektup/Altıncı Risale Olan Altıncı Kısımın Zeyli Es'ile-i Sitte.)

Yani, başkalarına yapılan zulümlerin, işkencelerin hesabının sorulmasına lüzum yok. Bunların failleri namına Hz. Ebu Bekir, cehennemde yanar! Hz. Ebu Bekir'in yanmasına Said Nursî'nin bir itirazı olmaz, sesi soluğu çıkmaz, adalet duygusu mişil mişil uyumaktadır. Ama, sıra Said Nursî'ye yapılan zulme gelince; Said Nursî, işte o zaman birden tehditler savurup kükreteye başlar, intikam çığlıkları atar.

(...) Demek, gizli komite beni sıkıştırmakla bir hâdise çıkarmak istiyordular. Bir ecnebi müdahalesi hesabına, ve müslümanlar ve vatan zararına, bütün bütün kanunusuz ve keyfî bir tarzda, damarıma şiddetle dokunan ihanetler ve sıkıntılarla tâzipleri, onlara dünyada tam zarar, ve âhirette, cehennem ve sakar; ve bize, dünyada mükemmel sevab ve zafer; ve âhirette inşâallah cennet ve âb-ı kevseri kazandırır. (Emirdağ Lâhikası I, 149, Yirmiyedinci Mektuptan/Bir Derece Mahremdir.)

Ayrıca, Risale-i Nur'a ve talebelerine dokunanların başlarına neler geldiği/geleceğine dair birçok tehdit ve gerçekleşmiş kaza, deprem, musibet vb. birçok olayın da bu yüzden olduğu *Nur Risaleleri*'nde belirtilmektedir: *Bu vatanın her köşesinde bulunan ve çok hakikat için çırpınan ve saf kalbleriyle necatları için Rabb-ı Rahîme iltica eden pek çok masumların semavatı delip geçen ve Arş-ı Errahmana dayanan ahları boşa gitmedi. Allah-ı Zülcelâl Hazretleri o mübarek Üstadımızın İspartada söylediği masumları cennete götüren zalimleri cehenneme yuvarlayan dehşetli bir diğer zelzeleyi gönderdi. Karşısında Risale-i Nur müdafaa vaziyetinde bulunmasından çok haneler harap oldu. (...) Hüsrev. (Şuâlar, 309, Onüçüncü Şuâ/Elmas kalemlî altın başlı Mu'cizeli Kur'an'ın katibi Hüsrev'in mutabık bir fıkrasıdır.) Biz, bir himayet ve inayet altındayız; bize ilişenler, âhirette şiddetli tokatlar yiyecekleri gibi, dünyada dahi bir kısmı çabuk çarpılır. (Emirdağ Lâhikası I, 282, Yirmiyedinci Mektuptan/Nasılki Eğirdirde Asâ-yı Mûsâ'yı müsadere eden ve mahkemeye veren adam kendisi iki sene hapis cezasıyla tokat yedi...) Garibi şu ki: Biz Şubatın üçüncü günü mahkemeye çağırılmıştık. İzdırap ve elemeleri içinde yüreklerimizi ağlatan hastalıklı haliyle kendisinden sorulan suallere cevap vermek için altmışbeş kadar talebesinin önünde ayağa kalkan mübarek Üstadımızın cevapları arasında (O zındıkların dünyaları başlarını yesin ve yiyecek.) Kelimeleri tekrar tekrar hey'et-i hâkimenin yüzlerine karşı dökülüyordu. Hüsrev. (Şuâlar, 310, Onüçüncü Şuâ/Elmas kalemlî altın başlı Mu'cizeli Kur'an'ın katibi Hüsrev'in mutabık bir fıkrasıdır.) (...) Bu ehli dünya, bu Anadolu halkı Risale-i Nur'a girmeseler de ilişmesinler. Eğer ilişeseler; yakında bekliyen yangınlar, tufanlar, zelzeleler ve tâunların istilâsına uğrayacaklarını düşünsünler, akıllarını başlarına alsınlar. (Kastamonu Lâhikası, 144, Yirmiyedinci Mektubdan/Azîz, Sıddık Kardeşlerim!)*

¹⁶³⁰ Çekmeçil, *Tetkiklerde Metod ve Tenkid*, 172-173.

¹⁶³¹ Fâtır, 35/18-22.

Görüldüğü gibi, Hz. Ebu Bekir'e isnat edilen bu uydurma, İslâm'ın en temel ilkelerinden olan "günahın şahsîliği" ilkesinin dibine dinamit yerleştirmektedir.

"Yoksa biz, inanıp iyi işler yapanları, yeryüzünde bozgunculuk yapanlar gibi mi tutacağız? Yoksa (Allah'ın azabından) korunanları yoldan çıkanlar gibi mi tutacağız?"¹⁶³²

"Yoksa kötülükleri işleyen kimseler, kendilerini inanıp iyi ameller işleyenlerle bir tutacağımızı mı sandılar? Yaşamaları ve ölümleri onlarla bir olacak öyle mi? Ne kötü hüküm veriyorlar!"¹⁶³³

"Biz, Müslümanları o suçlularla bir tutar mıyız hiç, neyiniz var, nasıl hüküm veriyorsunuz (öyle)?"¹⁶³⁴

Elbette, rahîm olan Allah'ın ehl-i imana merhameti, hiç kimseninkiyle kıyaslanamaz. Aslında bunlar, her Müslümanın bildiği/bilmesi gereken şeylerdir.

Bu rivayeti uyduranların Hristiyanlıktan etkilendikleri aşikârdır. Nitekim, Hristiyanlığın esaslarından biri de, Tanrının, bütün insanların günahlarına kefarete olmak üzere, onların affı için insan (İsa Mesih) şekline girip yaşadıkdan sonra ıstırap çekerek ölmesi, yani tekfir inancıdır.

Hristiyanlar, Âdem evlâdından her insanda, onun işlediği "ilk günah"tan bir pay olduğuna; peygamberlerin bile doğuştan günahkâr olduklarına inanırlar. (...) Onlar, İsa Mesih'in, lânete müstahak olanların günahlarını yüklenmek için haça gerilmeyi kabul ettiğini söylerler. (...)¹⁶³⁵

Böylece "Tanrının tecessüdü (Tanrının İsa'da bedenleşmesi)" telâkkisine varırlar.

İşte bizimkiler de, "Hz. İsa'nın kendini feda edip çarmıha gerilerek bütün insanlığın kefareti ödlediği" inancına mukabil; bu ümmetin Sıddık'ına "Allah'ım, bedenimi öyle büyüt, öyle büyüt ki, tüm cehennem kaplasın! Ta ki, benden başka hiçbir insana yer kalmasın!" duasını nispet ettiler. Böylece bir taşla iki kuş vuracaklardı. Birincisi; bu ümmetin Kitabında "cehennemden Allah'a sığınma, onun azabından korkma" ile ilgili öyle ayetler, Resulünün Sünnetinde öyle hadisler vardı ki, bu sözü Hz. Peygamber'e nispet edemezlerdi. (Hâlbuki, tüm ehl-i imanın suç-günahı için yanacak birisi varsa, onun Peygamber olması gerekmez mi? İlk muhatap varken, sonrakine ne oluyor?...). İkincisi; bu uydurma sözle Hristiyanlara şöyle bir gönderme yaptılar: "Siz, Hz. İsa'nın bütün insanlık için kendisini feda ettiğini söylüyorsunuz. Oysa, bizim bırakın Peygamberimizi, Sıddık'ımız bile -hem de haça gerilip can vermek gibi kısa süreli değil- cehennemde ebedî yanmak suretiyle kendini fedaya hazır!"

Hz. Peygamber (s.a.v.), ümmetini Hz. Ebu Bekir'den de fazla düşünürdü, onların iyiliğini isterdi.

¹⁶³² Sâd, 38/28.

¹⁶³³ Câsiye, 45/21.

¹⁶³⁴ Kalem, 68/35-36.

¹⁶³⁵ Yıldırım, *Mevcut Kaynaklara Göre Hristiyanlık*, 135-136.

"Size kendi içinizden, sıkıntıya uğramanız kendisine ağır gelen, size düşkün, müminlere karşı müşfik, merhametli bir Peygamber gönderilmiştir."¹⁶³⁶

İşte o Peygamber, rauf ve rahîm olmasına rağmen şöyle demiştir:

"Ey Kureyş topluluğu! Kendinizi Allah'ın azabından satın alınız. Ben, Allah'ın azabından hiçbir şeyi sizden men edemem. Ey Abde Menaf oğulları, sizden de Allah'ın azabından hiçbir şeyi def edemem. Ey Abbas b. Abdülmuttalib, senden de Allah'ın azabından hiçbir parça men edemem. Ey Allah'ın Elçisinin halası Safiye, senden Allah'ın azabından bir kısmını olsun def edemem. Ey Muhammed'in kızı Fatıma, malımdan ne dersen iste (veririm, fakat) Allah'ın azabından bir parçayı bile senden savamam."¹⁶³⁷

Ve ona hitaben buyurulmuştur ki:

"Hakkında azap sözü gerçekleşmiş olanı, ateşte bulunan kimseyi sen mi kurtaracaksın?"¹⁶³⁸

Hz. Peygamber, ehl-i iman için dua ve istiğfar etmiştir. Hatta, en önemli duasını ümmeti için saklamıştır:

Resulullah (s.a.v.):

"Her peygamberin dua ede geldiği (makbul) bir duası vardır. Ben o duamı, ahirette şefaathetmek için saklamak istiyorum."

"Her peygamberin bir duası vardır; onunla dua etti de, duası kabul olundu. Bense duamı kıyamet gününde ümmetime şefaathetmek için ayırdım."¹⁶³⁹ buyurmuştur.

Yüce Allah, o günü şöyle haber vermektedir:

"Ey insanlar, Rabbinizden korkun ve babanın, çocuğu(nun yaptığı)ndan ceza görmeyeceği, çocuğunun da babası(nın yaptığı)ndan ceza görmeyeceği bir günden çekinin. (...)"¹⁶⁴⁰

"(O gün) dost dostun hâlini sormaz. Birbirlerine gösterilirler (fakat herkes kendi derdine düştüğünden başkasıyla ilgilenmez). Suçlu ister ki, o günün azabından (kurtulmak için) fidye versin; oğullarını, eşini ve kardeşini, kendisini barındıran, içinde yetiştiği tüm ailesini ve yeryüzünde bulunanların hepsini (versin) de, tek kendisini kurtarsın."¹⁶⁴¹

"İşte o gün kişi kardeşinden, anasından, babasından, eşinden ve oğullarından kaçır. O gün, onlardan her kişinin, kendisine yeter derecede işi vardır."¹⁶⁴²

¹⁶³⁶ Tevbe, 9/128.

¹⁶³⁷ *Buhârî*, Tefsîr, 233/291; *Müslim*, İmân, 89/351.

¹⁶³⁸ Zümer, 39/19.

¹⁶³⁹ *Buhârî*, Daavât, 1.

¹⁶⁴⁰ Lukmân, 31/33.

¹⁶⁴¹ Meâric, 70/10-14.

¹⁶⁴² Abese, 80/34-37.

Adil-i Mutlak olan yüce Allah, buyurmuştur ki:

"Zina eden kadına ve zina eden erkeğe, bunlardan her birine yüzer değnek vurun! Allah'a ve ahiret gününe inanıyorsanız, Allah'ın dini hususunda onlara karşı acıma duygusu sizi engellemesin. Müminlerden bir topluluk da bunların cezalandırılmasına şahit olsun!"¹⁶⁴³

(Acıma duygusu) Re'fet, rikkat-i kalp ve merhamet demektir.¹⁶⁴⁴

Allah; kullarını, dini konusunda onlara acımdan, yani cezayı uygulamamaktan men etmiştir. Çünkü yüce Allah, şefkat ve merhametiyle birlikte onlara bu cezayı koymuştur. O, merhametlilerin en merhametlisi olduğu hâlde, rahmeti onu bu cezayı vermekten engellememişse, kalbinize doğan şefkat duygusu de sizi bu cezayı uygulamaktan alıkoymasın.¹⁶⁴⁵

Merhamet ve şefkat ancak, insan kendi tabiatı ile, evlâ olanın o cezaların yerine getirilmemesi olduğuna hükmetmesi hâlinde meydana gelir ki, bu durumda böyle bir kimse dini inkâr etmiş ve imandan çıkmış olur. Nitekim, hadiste şöyle varit olmuştur: "Şer'î cezadan bir kamçı noksan yapan bir yönetici, bu işi yapan kişi huzura çıkarılır ve ona, 'Bunu niçin yaptın?' denilir. O da, bunun üzerine, 'Senin kullarına olan merhametimden dolayı' cevabını verir. Bunun üzerine ona, 'Sen, onlara benden daha mı merhametlisin?' denilir ve cehenneme atılması emredilir. Yine, şer'î cezada bir kamçı fazla vuran kimse de huzur-u ilâhîye getirilir ve ona da, 'Bunu niçin yaptın?' denilir. O da, 'Sana isyandan vazgeçsinler diye' cevabını verince, Cenab-ı Hak, 'Sen bu hususta, benden daha mı adil ve hakîmsin?' der, onun da cehenneme atılmasını emreder."¹⁶⁴⁶

Şirkin ve küfrün zinadan daha şeni, daha büyük bir günah olduğunda şüphe yoktur. Zina cezasının uygulanmasında zinakârlara duyulan merhametin durumu böyleyse, doğrudan Allah'ın zatına karşı işlenen şirk ve küfür cürmünün cezası olarak bunu irtikap edenlerin cehenneme atılmalarında duyulacak şefkatin durumu nasıl olur?... Üstelik, ayette cezanın uygulanmamasına kadar varacak olan merhamet men edilmişken, Ebu Bekir'in merhameti -hâşâ-, bununla da yetinmemekte, kâfirlere, müşriklere, mücrimlere verilen cezayı bir de üstlenmektedir!...

Kur'an, Hâbil'in kendisini öldürmeye azmeden kardeşinin cezasını üstlenip onun yerine yanmayı istemesi bir yana, şöyle dediğini haber veriyor:

"Ben isterim ki sen, hem benim günahımı, hem de kendi günahını yüklenip ateşe atılacaklardan olasın! Zalimlerin cezası işte budur."¹⁶⁴⁷

Ayrıca bu söz, Hz. Ebu Bekir (r.a.)'in cennetlik olduğunu bildiren sahih hadislerle de aykırıdır:

Ebu Musa (r.a.), Medine bahçelerinden bir bahçe içinde Peygamber (s.a.v.)'le beraber bulunuyordu. Oradaki kuyunun başında otururlarken, Peygamber'in elinde

¹⁶⁴³ Nûr, 24/2.

¹⁶⁴⁴ Râzî, *Tefsîr-i Kebîr*, 16/514.

¹⁶⁴⁵ İbn Kayyim, *ed-Dâu ve'd-Devâ*, 207.

¹⁶⁴⁶ Râzî, *Tefsîr-i Kebîr*, 16/514-515.

¹⁶⁴⁷ Mâide, 6/29.

bir değnek vardı. Peygamber, bu değnekle su ile çamur arasına vurup düşünüyordu. Bu sırada bahçenin kapısına bir adam geldi de, içeriye girmek için kapının açılmasını istedi. Peygamber, Ebu Musa'ya:

"Kapıyı aç ve o geleni cennetle müjdele!" buyurdu. Ebu Musa dedi ki:

"Ben gidip gördüm ki, o Ebu Bekir'dir. Hemen kapıyı açtım ve kendisini cennetle müjdeledim. (...)"¹⁶⁴⁸

Ebu Hureyre (r.a.) şöyle demiştir: Ben, Resulullah (s.a.v.)'ın şöyle buyurduğunu işittim:

-Allah yolunda bir şeyden çift (malından iki sığır, iki koyun, iki dirhem) infak eden, kapılardan, yani cennet kapılarından "Ey Allah'ın kulu! Bu kapı hayırlıdır!" diye davet edilir. Devamlı namaz kılan da (cennetin) namaz kapısından davet edilir. Cihat ehlinde olan, cihat kapısından; sadaka verenlerden olan, sadaka kapısından davet edilir. Kişi, oruç tutanlardan ise, oruç kapısından ve Reyyan kapısından davet edilir.

Ebu Bekir (r.a.):

-Ey Allah'ın Elçisi, bu kapıların hepsinden davet edilen kişiye (bir kapıdan girmesi, diğer kapıları terk etmesinden dolayı) bir zarar var mıdır? Bir kimse, bu kapıların hepsinden davet edilir mi? diye sordu. Resulullah:

-Evet, hepsinden davet olunur ve senin onlardan olacağını ümit ediyorum ey Ebu Bekir! dedi.¹⁶⁴⁹

Cennetin sadece tek kapısından değil, bütün kapılarından çağrılmayı hedefleyen Hz. Ebu Bekir mi bu uyduruk sözü söylemiş?...

Cenab-ı Hak şöyle buyurmuştur:

"Allah, (kullarını) esenlik evi (cennet)ne çağırır. (...)"¹⁶⁵⁰

Hz. Ebu Bekir, Allah'ın davetine icabet etmeyenlerden olamaz. Yukarıda nakledilen bühtandan da berfidir.

Hiçbir kritik endişeye düşmeden; üstelik avamî teveccühlerle mesrur görünen kimselere sorabilirsek de, desek ki:

-Lütfen cevap verir misiniz kardeşim; Allah mı daha merhametlidir, kulları mı? diye sorsak, hüsnüzan ederiz ki:

-Allah daha rahîmdir, diyecek. Tekraren sorsak:

-Kimse kimsenin yerine cehenneme gitmeyeceğini haber veren ayet-i kerimeyi siz mi daha iyi anlarsınız, büyük sahabiler mi? Yine zannederiz ki:

¹⁶⁴⁸ *Buhârî*, Edeb, 119/239; *Müslim*, Fezâilü's-Sahâbe, 3/28.

¹⁶⁴⁹ *Buhârî*, Fezâilü Ashâbu'n-Nebî, 5/18.

¹⁶⁵⁰ *Yûnus*, 10/25.

-Ashap, Kur'an'ın emin mualliminden İslâm'ı bizzat tahsil etmişlerdir. Elbette ki, onların fihkî katıksız ve daha nettir, diyebileceklerdir. Yine:

-Yukarıda meallerini verdiğimiz beyyinelerde görüldüğü gibi; cehennemi hak etmiş şaki ve acımasız işkence veren zalimlerin mutlaka cezalarını çekeceklerini, Allah'ın rahmetinden kovulacak kadar kötü caniler olduğu haberine sen mi daha yakınsın, yoksa Resulullah'ın en yakın arkadaşı, ilk mümini mi?

-Şüphesiz ki, o Sıddık-ı Azam... diyebilir.

-O hâlde, aklını yitirmeden, müthiş bir zaafı merhamet zannedecek kadar dikkatsizleşmeden, hiçbir Müslüman, "zalimler için hazırlanan cehennemi ben doldurayım da hiçbir kimse orada ceza görmesin" diyebilir mi?

-Elbette, böylesine hissî, nekrî duygulanışları, düşünce ibadetinden uzaklaşmayan müminlere, hem de "cennetin de hak, cehennem de hak" olduğuna iman etmiş Müslümana böylesine zaafı yakıştıramayız, diyeceğini umarız.

Peki, Hz. Ebu Bekir (r.a.)'in böyle bir istekle takdim edilmesi, ona böylesine sekirli görülen bir sözün yakıştırılması günah değil midir?¹⁶⁵¹

Sadece iman ehlinin kurtulması için dahi olsa, edilen bu duanın kabulü; hem Hz. Peygamber'in, ahiret hayatı ile ilgili olarak verdiği birçok haberde yalancı çıkması, hem de bu haberlerin iptali anlamına gelir. Şöyle ki:

Enes b. Malik (r.a.) dedi ki: Peygamber (s.a.v.):

"Bir kavim, kendilerine cehennem ateşi dokunduktan sonra simaları kırmızımsı siyah bir renkte cehennemden çıkacaklar ve cennete girecekler de, cennet ehli bunlara 'cehennemlikler' diye isim vereceklerdir." buyurdu.¹⁶⁵²

Ebu Said el-Hudrî (r.a.) şöyle demiştir: Resulullah (s.a.v.) buyurdu ki:

"Allah, cennetlikleri cennete koyar, dileyeceği kimseleri rahmetiyle cennete katar, ateşlikleri de ateşe katar. Sonra: 'Bakınız, kalbinde hardal tanesi kadar iman olan kimi bulursanız onu ateşten çıkarınız!' buyurur. Bunun üzerine, böyleleri cehennemden kömür gibi yanmış oldukları hâlde çıkarılırlar da, Hayat Nehri ya da Hayâ Nehri'ne atılırlar ve onlar sel uğrağında kalan yabanî reyhan tohumlarının bittiği gibi orada sür'atle biterler. Sizler onu görmediniz mi? Nasıl sapsarı olarak ve salınarak sürer?"¹⁶⁵³

Abdullah ibn Mesud (r.a.) şöyle dedi: Resulullah (s.a.v.) buyurdu ki:

"Ben, ateş ehlinin cehennemden son çıkacak ve cennet ehlinin cennete son girecek olanını biliyorum. Bu kişi, cehennemden emekliye emekliye çıkar. Allah Tebareke ve Tealâ ona:

¹⁶⁵¹ Çekmegil, *Tetkiklerde Metod ve Tenkid*, 178-179.

¹⁶⁵² *Buhârî*, Rikâk, 51/143.

¹⁶⁵³ *Müslim*, İmân, 82/304.

-Git, cennete gir! buyurur. O, cennete varır, cennet ona dopdolu gibi gelir (herkes kendine ait yerlerini almış, açık bir yer kalmamıştır). Dönüp;

-Ya Rab, ben cenneti dopdolu buldum, der. Allah Tebareke ve Tealâ ona yine:

-Git, cennete gir! buyurur. O, cennete varır. Cennet ona yine dopdolu gibi gelir. Dönüp;

-Ya Rab, ben cenneti dopdolu buldum, der. Allah ona:

-Git, cennete gir, dünya kadar ve dünyanın on misli kadar yer senindir -yahut dünyanın on misli senindir!- buyurur. O kul:

-Sen, yegâne melik olduğun hâlde, benimle alay mı ediyorsun -yahut bana gülüyor musun-? der."

Ravi der ki: "Vallahi, o bîçare, bu ilâhî vaadi istihzaya hamlettiğinden dolayı, Resulullah'ın arka dişleri görünecek şekilde güldüğünü gördüm. (Ashap arasında) cennet ehlinin en aşağı menzil sahibi işte bu kimsedir, denirdi."¹⁶⁵⁴

Konumuz olan dua, kabul edilmesi bir yana, kabul olunmayacağı aşikâr olduğundan Allah'a sığınılması gereken bir duadır. Çünkü, Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

"Allah'ım, (...) kabul olunmayan duadan sana sığınırım."¹⁶⁵⁵

Konuyu bir de Hz. Ebu Bekir'in siddıklığı açısından inceleyelim:

Allah Tealâ buyurmuştur ki:

"(...) İşte bugün, sadıklara sıdk (doğruluk)larının fayda sağlayacağı gündür. Onlar için içinde ebedî kalacakları, (ağaçları) altından ırmaklar akan cennetler vardır. Allah onlardan razı olmuştur, onlar da ondan. İşte, büyük kurtuluş ve mutluluk budur."¹⁶⁵⁶

Abdullah b. Mesud (r.a.), Peygamberimizin şöyle buyurduğunu tahdis etmiştir:

"Sıdk (doğruluk); (insanı) birre (halis iyiliğe, itaate) götürür. İnsan doğruluk ede ede nihayet 'sıddık' olur. Yalancılık ise, fücra (günaha dalmaya); fücra da ateşe götürür. İnsan, yalan söyleye söyleye nihayet Allah katında 'kezzâb' (çok yalancı) olarak yazılır."¹⁶⁵⁷

Cenab-ı Hak buyurmuştur ki:

¹⁶⁵⁴ *Buhârî*, Rikâk, 51/154; *Müslim*, İmân, 83/308.

¹⁶⁵⁵ *Müslim*, Zikr, 18/73.

¹⁶⁵⁶ *Mâide*, 5/119.

¹⁶⁵⁷ *Buhârî*, Edeb, 69/119.

"İçlerinden bir adama: 'İnsanları uyarıp korkut ve iman edenlere de, kendileri için Rableri katında 'kadem-i sıdk' (gerçek bir makam) olduğunu müjdele!' diye vahyetmemiz, insanlara şaşırtıcı mı geldi? (...)"¹⁶⁵⁸

"Kadem-i sıdk", cennet olarak açıklanmıştır. "Resulullah" veya "salih ameller"dir de denmiştir. Kademin aslı; takdim ettikleri şey, kıyamet gününde karşılaşacakları şey demektir. Onlar amellerini ve Hz. Muhammed (s.a.v.)'e olan imanlarını sunarlar. Ve bunun karşılığı olan cennetle karşılanırlar. Bunu bu mana ile tefsir eden, karşılaşacakları şeyi kasteder. "Ameller ve Peygamber" diye açıklayanlar, onların, onları takdim etmelerini kastetmiştir. Bu üçü de kadem-i sıdktır.¹⁶⁵⁹

Bir başka ayet-i kerimede de şöyle buyurulmaktadır:

"Hiç şüphesiz muttakiler, cennetlerde ve ırmak (kenarların)dadırlar. Kudret sahibi Melik'in katında 'mak'ad-i sıdk' (hoşnut olunacak, doğruluk makamı)dadırlar."¹⁶⁶⁰

"Mak'ad-i sıdk", Rab Tealâ'nın nezdindeki cennettir.

Bütün bunların sıdk ile nitelenmesi; sabit olmasını ve istikrarını, hak olduğunu, devamını, faydasını ve lütfunun kemalini gerektirir. Çünkü o, Hak Tealâ ile birliktedir. Onun yardımı ile onun için vardır. O, doğrudur, yalan değil; haktır, batıl değil; daimdir, zail değil; faydalıdır, zararlı değil. Batılın ve batıla ilgili şeylerin ona ne yolu vardır ve ne de girişi...¹⁶⁶¹

Sıddık-ı Ekber'i "kadem-i sıdk" ve "mak'ad-i sıdk"tan ayırıp, "mak'ad-i nâr"a lâıyk görenler ne söylediklerinin farkında mıdırlar?

Hz. Ebu Bekir (r.a.)'e nispet edilen bu söz, Hz. Ömer (r.a.)'in incelememizin başında naklettiğimiz güzel ifadesiyle özetlenen ve müminlerin özelliklerinden olan "havf ve reca dengesi"ni de bozmakta, altüst etmektedir. Bu denge hakkında İmam İbn Kayyim der ki:

Aslında, Allah'a doğru sülûk eden kalp, bir kuş gibidir. Muhabbet onun başı, korku ve ümit (havf ve reca) de kanatlarıdır. Ne zaman baş ve kanatlar sağlam olursa, kuş iyi uçar. Baş koparılacak olsa, kuş ölür. Kanatları kırıldığı zaman ise, her türlü avcıya hedef olur. (...)¹⁶⁶²

Ebu Abdullah b. Fütuh el-Humeydî'nin uzunca kasidesinden bir-iki mısra aktararak konuyu noktalayalım:

Ben senin görüşünü, bana şahitlik edecek olan ayet ve hadis ordusu ile çürütmeye geliyorum. (...) Bu kadar gerçek bilgiye (ve ittifaka) kim sapık düşüncelerle karşı koymaya çalışırsa, o hem inatçıdır, hem de şüphe yaymak isteyen bir kişidir. Fakat, apaçık doğru yol ve ona insanı götüren kılavuz gelince, artık sapıklığın ortada kalması mümkün olmaz. (...)¹⁶⁶³

¹⁶⁵⁸ Yûnus, 10/2.

¹⁶⁵⁹ İbn Kayyim, *Medâricu's-Sâlikîn*, 2/230.

¹⁶⁶⁰ Kamer, 54/54-55.

¹⁶⁶¹ İbn Kayyim, *Medâricu's-Sâlikîn*, aynı yer.

¹⁶⁶² İbn Kayyim, *Medâricu's-Sâlikîn*, 1/400.

¹⁶⁶³ Nak. Dehlevî, *Büstanu'l-Muhaddisin*, 126.

6.3.3. SAİD NURSÎ CEHENNEME ATILMAYA HAZIR!

Rabbim, beni nimet cennetinin vârislerinden kıl!
Hz. İbrahim (a.s.)¹⁶⁶⁴

(...) *bütün kanaat ve kuvvetimle ehl-i imana bir hizmet-i imaniye yapmak için, değil yalnız dünya hayatımı ve fânî makâmâtımı, belki -Lüzum olsa- âhiret hayatımı ve herkesin aradığı uhrevî bâkî mertebelerini fedâ etmeği; hattâ cehennemden bazı bîçâre ehl-i îmanları kurtarmağa vesile olmak için -lüzum olsa- cenneti bırakıp cehenneme girmeği kabul ettiğimi hakîkî kardeşlerim bildikleri gibi (...)*¹⁶⁶⁵

*Mü'minin imanını kurtarmak için Cehennem'e atılmaya hazırım.*¹⁶⁶⁶

*Birkaç adamın imanını kurtarmak için cehenneme girmeye hazırım.*¹⁶⁶⁷

*Bu hizmete, yâni ehl-i îmanı dalâlet-i mutlakadan kurtarmağa, lüzum olsa, dünyevî hayat gibi, uhrevî hayatımı da feda etmek bir saadet bilirim; binler dostlarım ve kardeşlerimin Cennete girmeleri için, Cehennemi kabûl ederim.*¹⁶⁶⁸

(...) *Kur'ân-ı Hakim'in hakikatına, değil dünya saadetimi, belki lüzum olsa âhiret saadetimi dahi feda etmeye karar verdim.*¹⁶⁶⁹

*Ben, cemiyetin îmanını kurtarmak yolunda dünyamı da feda ettim, âhiretimi de.*¹⁶⁷⁰

Said Nursî'nin bu sözleri, Hz. Ebu Bekir'e isnat edilen uydurma haberle alâkardır. Bu kudsî fedakârlığı (!) o da göstermiştir.

Hz. Ebu Bekir (r.a.)'e nisbet edilen sözün kritiği bir önceki bölümde yapılmıştı. Bu kez ise nakiller uydurma değil, gerçekten sahibine aittir.

Bir kimse "ehl-i imana bir hizmet-i imaniye yapmak, ehl-i imanı dalâlet-i mutlakadan kurtarmak, Kur'ân-ı Hakim'in hakikatı" için ahiret hayatını neden feda

¹⁶⁶⁴ Şuarâ, 26/85.

¹⁶⁶⁵ *Şuâlar*, 368, Ondördüncü Şuâ/Afyon Mahkemesine Beyan Ediyorum Ki; *Müdâfaalar*, 251, Afyon Müdâfâsı/Afyon Mahkemesine Beyan Ediyorum Ki; *Tarihçe-i Hayat*, 541, Afyon Hayatı/Afyon Mahkemesine Beyan Ediyorum Ki (...).

¹⁶⁶⁶ *Tarihçe-i Hayat*, 657-658, Bediüzzaman ve Risale-i Nur/Din Düşmanları ve Ehl-i Dalâlet Tarafından Nur Talebelerine Yapılan Son Taarruzlara Mukabil (...);

¹⁶⁶⁷ *Sözler*, 706, Teşrin-i sâni (1950) de Ankara Üniversitesinde (...) bir konferanstır; *Emirdağ Lâhikası II*, 137, Yirmiyedinci Mektuptan/Aziz, Siddık Kardeşlerim! Bir zât, uzunca bir mektup yeni hurufla bana yazmış, kendisinin kim olduğunu bildirmemiş. (...)

¹⁶⁶⁸ *Sikke-i Tasdik-ı Gaybî*, 12, Parlak Fıkralar ve Güzel Mektuplar/Risale-i Nur'un Makbuliyetine İmza Basan ve Gaybi İşaretlerle Ondandır Haber Veren Sekiz Parçadan Birinci Parçadır; *Emirdağ Lâhikası I*, 12, Yirmiyedinci Mektuptan/Aziz, Siddık Kardeşlerim!; *Emirdağ Lâhikası I*, 57, Yirmiyedinci Mektuptan/İkramî İzhar Mektubunun Tetimmesi.

¹⁶⁶⁹ *Rehberler*, 158, Hanımlar Rehberi/Başka hariç memlekette mühim yerlerde ceridelerle sorulan "Neden Sünnet-i seniyyeye muhalif olarak mücerred kaldın?" sualine bir cevaptır.

¹⁶⁷⁰ *Tarihçe-i Hayat*, 599, Isparta Hayatı/Tahliller/Eşref Edip.

eder? Aşk olsun bunu anlayana! Daha da anlaşılması, ahiret hayatının **nasıl, hangi biçimde** feda edilmiştir? Gerçi Said Nursî, bazen bu cümlelerini "lüzum olsa" şeklinde kayıtlamıştır; ama bu bile, haddizatında lüzumsuz ve boş bir sözdür. Yüce Allah, yukarıda anılan hizmetler karşılığında, ahiret hayatının feda edilmesini mi istemiştir? Yoksa:

"Rabbimiz, biz, 'Rabbinize inanın' diye imana çağıran bir davetçi işittik, hemen inandık. Rabbimiz, bizim günahlarımızı bağışla, kötülüklerimizi ört, canımızı iyilerle birlikte al! Rabbimiz, bize, elçilerine vadettiğini ver, kıyamet günü bizi rezil, perişan etme! Zira, sen verdiğin sözden caymazsın.' Rableri onlara karşılık verdi: 'Ben, sizden erkek ve kadın, hiçbir çalışanın işini zayi etmeyeceğim. Hep birbirinizdensiniz. Göç edenler, yurtlarından çıkarılanlar, yolumda işkence edilenler, vuruşanlar ve öldürülenler... Elbette, onların kötülüklerini örteceğim ve onları, altlarından ırmaklar akan cennetlere koyacağım. (Yaptıklarına) Allah katında bir karşılık olarak (onlara bu nimetleri vereceğim). Karşılıkların en güzeli, Allah katındadır.'"¹⁶⁷¹

Allah'ın bize örnek gösterdiği mümin şöyle demiştir:

"(...) 'Ey kavmim, elçilere uyun! Sizden bir ücret istemeyenlere uyun, onlar doğru yoldadırlar. Ben, niçin beni yaratana kulluk etmeyeyim? Siz de hep ona döndürüleceksiniz. Ondaki başka tanrılar edinir miyim hiç? Eğer o çok esirgeyen, bana bir zarar vermek dilese, onların şefaati bana hiçbir fayda sağlamaz ve onlar beni kurtaramazlar. O takdirde ben, apaçık bir sapıklık içinde olurum. Ben, sizin Rabbinize inandım, (gelin) beni dinleyin!' Ona: 'Cennete gir' denilince dedi ki: 'Keske, kavmim bilseydi, Rabbinin beni bağışladığını ve beni ağırılanlardan kıldığını...'"¹⁶⁷²

"Malını verip temizlenen, günahlardan da en çok sakınan kimse ateşten uzak tutulur. Onun malını vermesi; yanındaki başkasına ait bir nimete (borca, minnete) karşılık olmak üzere değil, fakat yüce Rabbinin rızasını kazanmak içindir. Yakında kendisi de (Allah'ın vereceği nimetlerden) razı olacaktır."¹⁶⁷³

Şüphesiz ki, Hz. Peygamber (s.a.v.) insanların inanmalarını, ehl-i imanın kurtulmasını, bizden ve Said Nursî'den çok daha fazla istemiştir. Ama, ondan böylesi sözler asla sâdır olmamıştır.

Yüce Allah, Resulüne hitaben şöyle buyurmuştur:

"Herhâlde sen, inanmıyorlar diye nerdeyse kendini helâk edeceksin."¹⁶⁷⁴

"Herhâlde sen, onlar bu söze inanmıyorlar diye üzüntüden kendini helâk edeceksin."¹⁶⁷⁵

"(...) Allah dilediğini sapıklık içinde bırakır, dilediğine de hidayet eder. Bundan dolayı nefsin onların üzüntüsüyle harap olup gitmesin. (...)"¹⁶⁷⁶

¹⁶⁷¹ Âl-i İmrân, 3/193-195.

¹⁶⁷² Yâsîn, 36/20-27.

¹⁶⁷³ Leyl, 92/17-21.

¹⁶⁷⁴ Şuarâ, 26/3.

¹⁶⁷⁵ Kehf, 18/6.

¹⁶⁷⁶ Fâtır, 35/8.

Allah Tealâ, Resulünü ayet-i kerimelerle teselli etmiştir:

"Doğrusu biz seni, gerçeğe, müjdeleyici ve uyarıcı olarak gönderdik. Cehennem halkından sen sorumlu değilsin."¹⁶⁷⁷

"(Ey Muhammed) onları hidayete erdirmek, senin üzerine borç değildir; fakat Allah, dilediği kimseye hidayet eder. Sadaka olarak sarf ettiğiniz her şey, sizin kendiniz içindir. Zaten siz, yalnız Allah'ın rızasını kazanmak için sarf edersiniz. Sadaka olarak her ne sarf etmişseniz, haksızlığa uğratılmaksızın aynen size verilecektir."¹⁶⁷⁸

"(...) Sen ancak kendinden sorumlu tutulacaksın. İman edenleri de teşvik et! (...)"¹⁶⁷⁹

Hz. Peygamber (s.a.v.) buyurmuştur ki:

"Düşmanla karşılaşma (savaşma)yı temenni etmeyiniz. Fakat, (harp felâketinden, dünya ve ahiret çetinliklerinden ve belâlarından koruması için) Allah'tan afiyet isteyiniz!"¹⁶⁸⁰

Görüldüğü gibi Resulullah, Allah'tan afiyet ve selâmet istememizi emretmiştir; musibetlerin en büyüğü olan cehennemi değil...

"Şükrettiğiniz ve iman da ettiğiniz takdirde, Allah size neden azap etsin? Allah, şükredenlerin mükâfatını veren, her şeyi hakkıyla bilendir."¹⁶⁸¹

Said Nursî ise şöyle diyor:

*Sonra, ben cemiyetin îman selâmeti yolunda âhiretimi de feda ettim. Gözümde ne Cennet sevdası var, ne Cehennem korkusu. Cemiyetin, yalnız yirmi milyon Türk cemiyetinin değil, yüzlerce milyon bütün İslâm cemiyetinin îmanı nâmına bir Said değil, bin Said feda olsun. Kur'ân'ımız yeryüzünde cemaatsiz kalırsa Cennet'i de istemem; orası da bana zindan olur. Milletimizin îmanını selâmette görürsem, Cehennem'in alevleri içinde yanmağa razıyım. Çünkü vücudum yanarken, gönlüm gül-gülîstan olur.*¹⁶⁸²

İslâm için, İslâm ümmeti için bin Said olsun, bizim gibi bin değil yüz bin kişi feda olsun tamam; ama öteki sözler niye, ne gerek var bunlara?

"Rabbinizden gelecek olan mağfirete ve takva sahipleri için hazırlanan, genişliği gökler ve yer kadar olan cennete koşun!"¹⁶⁸³

"Çalışanlar bunun (azaba uğratılmamak, nimet cennetlerine kavuşmak) için çalışsınlar!"¹⁶⁸⁴

¹⁶⁷⁷ Bakara, 2/119.

¹⁶⁷⁸ Bakara, 2/272.

¹⁶⁷⁹ Nisâ, 4/84.

¹⁶⁸⁰ *Buhârî*, Temennî, 8/12.

¹⁶⁸¹ Nisâ, 4/147.

¹⁶⁸² *Tarihçe-i Hayat*, 600, Isparta Hayatı/Tahliller/Eşref Edip.

¹⁶⁸³ Â-i İmrân, 3/133.

"(...) İşte yarışanlar bunun (cennet nimetleri) için yarışsınlar!"¹⁶⁸⁵

"Rabbinizden bir mağfirete ve genişliği gök ve yerin genişliği gibi olup Allah'a ve peygamberlerine iman edenler için hazırlanan cennete kavuşmak için yarışın! (...)"¹⁶⁸⁶

Allah Azze ve Celle, Said Nursî'nin gözünde sevdası olmayan cenneti şöyle tanıtıp haber vermektedir:

"İnanıp iyi işler yapanları da altından ırmaklar akan cennetlere sokacağız. Orada ebedî kalacaklardır. Orada kendilerine tertemiz eşler de vardır ve onları eşsiz bir gölgeye sokacağız."¹⁶⁸⁷

"(...) Adn cennetlerinde olanlar, altın bilezik ve incilerle süslenirler. Oradaki elbiseleri de ipektir. Derler ki: 'Korkuyu bizden gideren Allah'a hamdolsun. Şüphe yoktur ki, Rabbimiz çok bağışlayıcıdır, çok ihsan edicidir. Çünkü, lütfu ile bizi temelli kalınacak olan cennete yerleştirecek olan odur. Bize orada ne bir yorgunluk dokunur, ne de bir usanç gelir!'"¹⁶⁸⁸

"O gün cennet halkı, bir iş içinde eğlenirler. Kendileri ve eşleri, gölgelerde, koltuklara yaslanmışlardır. Orada onlar için meyveler vardır; onlar için istedikleri her şey vardır. Bir de çok merhametli olan Rab'dan sözlü 'selâm'. Bugün müminlerden ayrılın ey mücrimler!"¹⁶⁸⁹

"Allah'ın taatinde öne geçenler, onun rahmetinde de önde olanlardır. İşte bunlar, nimet cennetlerinde Rableri katında gözde olanlardır. Bunların çoğu evvelkilerden, azı da sonrakilerden olup, mücevherlerle örülmüş sedirler üzerinde karşılıklı yaslanmışlardır. Ölümsüzlüğe erişmiş gençler; baş ağrısı vermeyen şarap kaynağından doldurulmuş testiler, ibrikler, kadehler, beğenecekleri meyveler ve arzu ettikleri kuş etleriyle çevrelerinde dolaşırlar. Dünyada iken işlemiş oldukları iyi amellerine mükâfat olmak üzere, saklı kalmış inciler gibi iri gözlü huriler onlarıdır. Orada 'selâm, selâm' sözünden başka ne boş ve ne de günaha sokacak bir söz işitirler. O meymenetli olanlar, ne mutludur o meymenetliler... Onlar, dikensiz sedir ağaçlarının, dalları meyvelerle dolu muz ağaçlarının, uzamış gölgelerin, akıp duran suların, arkası kesilmeyen ve yasaklanmayan pek çok meyvenin bulunduğu cennetlerde, yükseltilmiş döşeklerdedirler. Biz, oradaki kadınları meymenetliler için yeniden hazırladık. Onları bakire ve eşlerine sevgiyle bağlı yaşıtılar kıldık."¹⁶⁹⁰

"İyiler ise, karışımı kâfur olan bir tasta içerler. O kâfur, bir pınardır ki, onu, diledikleri yere fişkırtıp akıtan Allah'ın kulları içerler. Kendilerine vacip kıldıkları adağı yerine getirirler; kötülüğü yaygınlaşmış olan bir günden korkarlar. İçlerinin çekmesine rağmen, yiyeceklerini yoksula, yetime ve esire yedirirler. 'Biz, sizi sırf Allah rızası için doyuruyoruz. Sizden bir karşılık ve teşekkür istemiyoruz. Biz, yüzleri asıklaştıracak

¹⁶⁸⁴ Sâffât, 37/61.

¹⁶⁸⁵ Mutaffifin, 83/26.

¹⁶⁸⁶ Hadîd, 57/21.

¹⁶⁸⁷ Nisâ, 4/57.

¹⁶⁸⁸ Fâtır, 35/33-35.

¹⁶⁸⁹ Yâsîn, 36/55-59.

¹⁶⁹⁰ Vâkıa, 56/10-38.

olan bir günde Rabbimizden korkarız' derler. Allah da, onları bu günün şerrinden korur ve yüzlerine parlaklık, kalplerine de neş'e verir. Sabretmiş olmaları dolayısıyla onları, cennet ve ipekle mükâfatlandırır. Cennette sedirlere yaslanmış olarak, ne yakıcı güneş görürler, ne de dondurucu soğuk... Ağaçlarının gölgeleri üzerlerine yaklaşmış, meyvelerini toplamak kolaylaştırılmıştır. Çevrelerinde gümüşten kaplar ve billûr kâseler dolaştırılır. Gümüşten yapılmış gibi billûrlar ki, onları ölçülü bir şekilde dolaştırırlar. Orada, karışımı zencebil olan bir kâseden içirilirler. O da cennette bir pınardır ki, ona 'selsebil' denir. Çevrelerinde ebedîleşmiş gençler dolaşırlar; onları gördüğün zaman saçılmış inci sanırsın. Zaten, cennette nereye baksan bir nimet ve büyük bir mülk görürsün. Üzerinde, yeşil ipekten ince ve kalın elbiseler vardır. Gümüş bilezikler takınmışlardır. Rableri onlara tertemiz bir içki içirir. Onlara denir ki: İşte bu, sizin mükâfatınızdır. Dünyadaki çalışmalarınız şükre değer bulunmuştur."¹⁶⁹¹

"Orada ebedîdirler; kalınacak ne güzel bir yer ve makam!"¹⁶⁹²

"Yüzler vardır, o gün pırıl pırıl... Dünyadaki amelleri dolayısıyla hoşnuttur. Cennette yüksek derecelerdir. Orada boş söz işitmezler."¹⁶⁹³

"Rableri onlara, kendi katından bir rahmet, bir hoşnutluk ve içinde tükenmeyecek nimetler bulunan cennetler müjdelemektedir. Orada daimî ve ebedîdirler. Şüphesiz, en büyük mükâfat Allah katındadır."¹⁶⁹⁴

"Allah'tan korkanlara vadolunan ve içinde tadı ve kokusu değişmeyen sudan, tadı bozulmayan süttten, içenlere lezzet veren şaraptan ve süzme baldan ırmaklar, her çeşit meyveler ve Rablerinden bir de mağfret bulunan cennetteki bir kimse; ateşte daimî olan, kaynar su içirilip de bağırsakları parça parça dökülen kimse gibi midir?"¹⁶⁹⁵

"Rabbinin makamından korkanlara da iki cennet vardır. O hâlde şimdi, Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz? Her ikisi de çeşit çeşit ağaçlara ve meyvelere sahiptir. O hâlde şimdi, Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz? Her iki cennette de akıp giden iki pınar vardır. O hâlde şimdi, Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz? Her ikisinde de her çeşit meyveden çift çift vardır. O hâlde şimdi, Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz? Astarları atlardan yataklara dayanırlar. Her iki cennetin de toplanacak meyveleri çok yakındır. O hâlde şimdi, Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz? O cennetlerde bakışlarını yalnız kocalarına çeviren, onlardan önce hiçbir insanın ve cinin dokunmadığı kadınlar vardır. O hâlde şimdi, Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz? Sanki onlar yakut ve mercan gibidirler. O hâlde şimdi, Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz? İyiliğin karşılığı yalnız iyiliktir. O hâlde şimdi, Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz? Bu iki cennetten başka iki cennet daha vardır. O hâlde şimdi, Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz? Hem de bu iki cennet koyu yeşildirler. O hâlde şimdi, Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz? Her ikisinden de fışkıran iki pınar vardır. O hâlde şimdi, Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz? Her ikisinde de çeşit çeşit meyveler, hurma ve nar vardır. O hâlde

¹⁶⁹¹ İnsân, 76/5-22.

¹⁶⁹² Furkân, 25/76.

¹⁶⁹³ Gâşiye, 88/8-11.

¹⁶⁹⁴ Tevbe, 9/21-22.

¹⁶⁹⁵ Muhammed, 47/15.

şimdi, Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz? Her ikisinde de iyi huylu güzel kadınlar vardır. O hâlde şimdi, Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz? O kadınlar ceylan gözlü olup, çadırlara hasredilmişlerdir. O hâlde şimdi, Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz? Onlara daha önce ne bir insan ne de bir cin dokunmuştur. O hâlde şimdi, Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz? Cennette yeşil yastıklara ve son derece güzel döşeklere dayanırlar. O hâlde şimdi, Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?"¹⁶⁹⁶

Yüce Rabbimizin, özellik ve nimetlerini bildirdiği cennet, hiçbir şekilde ve surette, hiç kimse için zindan olamaz. Yeryüzünde ne olursa olsun, cenneti "zindan" diye vasıflandırmaya kimsenin hakkı yoktur. Cennet her durumda, içinde olan herkes için "zindan" olmaktan münezzehtir.

Şimdi de Said Nursî'nin gözünde korkusu olmayan cehennemle ilgili ayetlerden birkaçını okuyalım:

"(...) Yakıtı insanlar ve taşlar olan ateşten sakının!"¹⁶⁹⁷

"Kâfirler için hazırlanmış ateşten sakının!"¹⁶⁹⁸

"Ey iman edenler, kendinizi ve ailenizi ateşten koruyun! (...)"¹⁶⁹⁹

"Üç dallı bir gölgeye gidin. O ki, ne gölgelendirir ne de alevden korur. O, kütük gibi kıvılcımlar saçar. (Saçtığı) kıvılcım, sanki develer gibi sapsarıdır."¹⁷⁰⁰

"(...) Biz, zaten cehennemi kâfirler için zindan yaptık."¹⁷⁰¹

"(...) Biz, zalimler için, alevi kendilerini kuşatacak olan bir ateş hazırladık. Eğer yardım isterlerse, yüzleri kızartan erimiş maden gibi bir su ile yardım olunurlar. (O su) ne kötü bir içecek ve (o ateş) ne kötü bir dayanaktır."¹⁷⁰²

"Hayır! O (ateş), alevlenen bir ateştir. Derileri kavurur, soyar."¹⁷⁰³

"Oraya (cehenneme) atıldıkları zaman, kaynar hâldeki uğultusunu işitirler. Neredeyse öfkeden çatlayacak olur. (...)"¹⁷⁰⁴

"Biz, zakkum ağacını zalimlere ahiret azabı yaptık. O, cehennemin dibinde çıkan bir ağaçtır. Tomurcukları sanki şeytanların başları gibidir. İşte cehennemdekiler, onun bu meyvelerinden yerler ve karınlarını onunla doldururlar. Sonra onlar için, bunun üzerine kaynar su ile karıştırılmış bir içecek vardır."¹⁷⁰⁵

¹⁶⁹⁶ Rahmân, 55/46-77.

¹⁶⁹⁷ Bakara, 2/24.

¹⁶⁹⁸ Âl-i İmrân, 3/131.

¹⁶⁹⁹ Tahrîm, 66/6.

¹⁷⁰⁰ Mürselât, 77/30-33.

¹⁷⁰¹ İsrâ, 17/8.

¹⁷⁰² Kehf, 18/29.

¹⁷⁰³ Meâric, 70/15-16.

¹⁷⁰⁴ Mülk, 67/7-8.

¹⁷⁰⁵ Sâffât, 37/63-67.

"Onlar cehenneme gireceklerdir. Ne kötü bir yataktır orası. İşte azap bu; öyle ise onu tatsınlar. Kaynar su ve irin... Ve bunun benzeri başka cinsten azap!"¹⁷⁰⁶

"Onlar, insanın içine işleyen bir sığağın ve kaynar suyun içinde, soğukluğu ve hoşluğu olmayan kapkara bir dumanın gölgesindedirler."¹⁷⁰⁷

"(...) Başlarının üzerinden de kaynar su dökülür. Bu su ile karınlarındaki şeyler ve deriler eritilir. Onlar için demirden kırbaçlar vardır. Oradan, uğradıkları o şiddetli üzüntüden her çıkmak isteyişlerinde, oraya tekrar döndürülürler ve onlara 'Tadın yangın azabını!' denir."¹⁷⁰⁸

Cehennemde yanmaya razı olup, vücudu yanarken gönlünün gül-gülistan olacağını iddia edene şu ayet-i kerimleri hatırlatmaktan başka ne yapılabilir:

"Hutame'nin ne olduğunu sen nereden bileceksin? O, gönüllerin içine işleyecek, Allah'ın tutuşturulmuş bir ateşidir."¹⁷⁰⁹

Milletimizin imanını her mümin selâmette görmek ister; fakat hiçbir mümin nefsi için cehenneme razı da olmamalıdır. Hele, orada yanarken gönlünün gül-gülistan olacağını asla zan ve iddia etmemelidir.

Ayakta, oturarak ve yatarak Allah'ı zikreden, göklerin ve yerin yaratılışı hakkında tefekkürde bulunan **akıl sahipleri** ise şöyle derler:

"(...) Rabbimiz, Seni tenzih ederiz; bizi ateşin azabından koru. Rabbimiz! Şüphesiz sen, ateşe attığını hor ve aşağılık kılmışsındır."¹⁷¹⁰

Cennet ve cehennem hakkında Hz. Peygamber (s.a.v.)'den birçok hadis rivayet edilmiştir. Biz, onlardan sadece birini nakledeceğiz:

Resulullah (s.a.v.) buyurmuştur ki:

"Allah, cennet ve cehennemi yaratınca Cibril'i (a.s.) cennete göndererek:

-Cennete ve orada cennetlikler için hazırladıklarına bak! buyurdu. Cibril, gidip döndükten sonra:

-İzzet ve kuvvetine yemin ederim ki, cenneti işiten herkes mutlaka oraya girmek ister, dedi. Allah'ın emri ile cennet, nefse ağır gelen amel ve ibadetlerle çevrelendikten sonra Cibril'e:

-Tekrar oraya git, cennet ehli için neler hazırladığımı gör! dedi. Cibril, gidip de cennetin, nefsin hoşlanmadığı şeylerle çevrelendiğini, oraya girmek için ağır görevler gerektiğini görünce Allah'a:

¹⁷⁰⁶ Sâd, 38/56-58.

¹⁷⁰⁷ Vâkıa, 56/42-44.

¹⁷⁰⁸ Hacc, 22/19-22.

¹⁷⁰⁹ Hümeze, 104/5-8.

¹⁷¹⁰ Âl-i İmrân, 3/191-192.

-İzzet ve kuvvetine yemin ederim ki, oraya hiç kimsenin girememesinden korkarım, dedi. Bunun üzerine Allah Tealâ:

-Bir de git, cehennemi ve orada cehennemlikler için neler hazırladığımı gör! buyurdu. Gidip cehennemde birbirinin üzerinde ateşleri görünce, dönüp:

-İzzet ve kuvvetine yemin ederim ki, onu işiten hiç kimse oraya girmek istemez, dedi. Allah'ın emri ile, hemen cehennemin etrafı ve ona giden yollar nefse hoş gelen, fakat insanı günaha sokan şeylerle bezendiğini görünce Rabbine dönerek:

-İzzet ve kuvvetine yemin ederim ki, hiç kimsenin cehennemden kurtulamayıp, ona gireceğinden korkarım, dedi."¹⁷¹¹

Hz. Peygamber (s.a.v.)'in kemale ermekle vasıflandırdığı Asiye¹⁷¹², Rabbine şöyle yakarmıştır:

"(...) Rabbim, bana katında, cennetin içinde bir ev yap, beni Firavun'dan ve onun işlerinden kurtar ve beni şu zalimler topluluğundan da kurtar!"¹⁷¹³

İşte yüce Allah'ın; Firavun'la, onun zulmüyle, zalimler topluluğuyla çevrelenmiş, iman edenlere örnek gösterdiği kâmil bir müminin duası...

Said Nursî "Kur'ân'ımız yeryüzünde cemaatsiz kalırsa Cennet'i de istemem; orası da bana zindan olur" sözüyle cenneti, gerçekten zindan olarak tavsif etmek istememiş; fakat bu hâlin, cennette de olsa kendisine hüzn (üzüntü, gam, keder, tasa) vereceğini anlatmak istemiş olabilir. Lâkin, kastı bu dahi olsa bu sözler, yine boş ve anlamsızdır; çünkü Kur'an, yeryüzünde hiçbir zaman cemaatsiz kalmayacaktır.¹⁷¹⁴ Bir şart cümlesini, bir muhâl (imkânsız) ile meşrut kılmanın sonucu da muhâldir. Bu da, batıl bir sözün sarfından başka bir anlama gelmez.

Said Nursî, birinci cümlesinde "Kur'ân'ımız yeryüzünde cemaatsiz kalırsa (...)" demiştir ki, bunun muhâl olduğunu ispat ettik. Şimdi, ikinci cümlesini (Cennet'i de istemem; orası da bana zindan olur) ele alalım:

Sözün zahirî ifadesini, bâlâda birçok delille çürüttük. Sözün bâtını (yani Said Nursî'nin kastettiğini sandığımız anlam) da muhâldir. Çünkü, cennette hiç kimse mahzun olmayacaktır:

Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyurulmuştur:

"(...) Girin cennete! Size hiçbir korku yoktur; mahzun olacaksınız da sizler değilsiniz."¹⁷¹⁵

¹⁷¹¹ *Tirmizî*, Cenne, 20/2685. Tirmizî "hadis, hasen-sahîhtir" demiştir.

¹⁷¹² *Buhârî*, Enbiyâ, 48/105.

¹⁷¹³ *Tahrîm*, 66/11.

¹⁷¹⁴ Buna dair birçok delil vardır. Bu delillerden sadece birisini -Said Nursî de bundan haberdardır- hatırlatmakla yetinelim: Resulullah (s.a.v.) buyurmuştur ki: "Ümmetinden birtakım insanlar, kendilerine Allah'ın emri gelinceye kadar galip gelmekte devam edeceklerdir. (Allah'ın emri) onlar galip olduğu hâlde (gelecektir)." (*Müslim*, İmâre, 53/171) Hadisin *Nur Risaleleri*'ndeki ebcedî yorumu hatırlanacaktır.

¹⁷¹⁵ *A'râf*, 7/49.

"Allah, o muttakilere şöyle buyurur: Ey kullarım! Bugün size hiçbir korku yoktur ve mahzun olacaksınız da sizler değilsiniz. Bunlar, ayetlerimize iman edenler ve Müslüman olanlardır. Onlara denir ki: 'Siz ve eşleriniz, sevinç içinde, girin cennete!'"¹⁷¹⁶

"Rabbimiz Allah'tır" deyip, sonra da dosdoğru olanlara hiçbir korku yoktur, mahzun olacaksınız da onlar değildir. Bunlar, cennet ehli olup, yapmış olduklarına mükâfat olarak, orada ebedî kalacaklardır."¹⁷¹⁷

Said Nursî'nin cennet ve cehennem hakkındaki bu muvazenesiz sözleri; bazılarına, coşkun, kendisini İslâm ve Müslümanlar için feda etmeye hazır, iman için her şeyi göze almış birinin sözleri gibi gelse de; bize, "cennet de haktır, cehennem de haktır" şiarından sapış, yüce Allah'ın hem lütfunu, hem de kahrını küçümseyiş, "avam"dan farklı olmak için bir hamaset taslayış gibi gelmektedir. Bu sözler; âdeta, "kulluk" bilincini yitirmiş, cennet ve cehennemi zikrederken -Allah'ın onca tergib ve terhibine rağmen meydan okurcasına- istihfâfkâr, ne havfı ne de recası kalmış, ubudiyete yakışan zillet hırkasının içinde olması gerekirken ancak rububiyete yaraşan kibir ridasına ve azamet izarına bürünmüş birinin sözleri olabilir.¹⁷¹⁸

Allah'ın muhabbetini ve/veya rızasını cennetinden ayırmaya çalışanların bahsi geçmişti. Hatta, sadece Allah'ı isteyenlerin (?), cenneti birkaç köşkle birkaç huriye hasredenlerin olduğunu da biliyorduk.¹⁷¹⁹ Cehennemi küçümseyen, onun azabını önemsemeyen birçok kişi de olmuştur.¹⁷²⁰ Ama, gözünde ne cennet sevdası ne de cehennem korkusu olan; cenneti zindan, cehennemi ise güllük gülistanlık gören birini herhâlde tarih az kaydetmiştir...

6.3.4. CENNETİ İSTEMEYEN NUR ŞAKİRTLERİ

*RİSALE-İ NUR'un hizmeti oldukça, dünyada iken cennete davet etseler, KUR'AN-I KERİM'e hizmet etmek gibi büyük bir şerefi terk edip, böyle mukaddes bir vazifenin, böyle ulvi bir saadetin dünyada olduğunu anlayarak şimdi o hizmeti bırakıp cennete gitmek istemeyeceksiniz. ZİVER GÜNDÜZALP*¹⁷²¹

¹⁷¹⁶ Zuhruf, 43/68-70.

¹⁷¹⁷ Ahkâf, 46/13-14.

¹⁷¹⁸ Resul-i Ekrem (s.a.v.), Allah Tealâ'dan naklederek buyurmuştur ki: "Kibriya, ridam; azamet, izarımdır (bunlar bana mahsus sıfatlar olup, sadece bana lâyıktır). Bunlardan birinde (bile) benimle niza edeni (çekişeni) cehenneme atarım." (*İbn Mâce*, Zühd, 16/4174.)

¹⁷¹⁹ Yunus Emre'nin "Cennet cennet dedikleri birkaç köşkle birkaç hurî – İsteyene ver sen anı bana seni gerek seni" ifadeleri için Osmanlı Şeyhülislâmı Ebussuud Efendi "kelime-i şen'â" (çok kötü bir söz), "küfr-i sarîh" (apaçık küfür) demektedir. (Nak. Uludağ, *İslâm Düşüncesinin Yapısı*, 203-204.)

¹⁷²⁰ Bir kimse iyiliği emredip kötülükten sakındıran bir Müslümana "Neden bilgi öğreniyim?" yahut "Neden Allah'ı tanıyayım? Çünkü, ben kendimi cehenneme itmişim" derse, yahut "Kendimi cehenneme hazırladım" derse, yahut "Yastığımı, dirseğimi, yanağımı cehenneme bıraktım" derse kâfir olur. Çünkü, bu kişi şeriati küçük düşürmüş, yahut Allah'ın rahmetinden ümidini kesmiştir. Her ikisi de küfürdür. (*el-Muhîr*'ten nak. Aliyyu'l-Kârî, *Fıkh-ı Ekber Şerhi*, 455.) *el-Cevahir*'den: Bir kimse "Allah, bana falanca ile cennete gir dese girmem" derse kâfir olur. *el-Hulâsa*'dan: Bir kimse "Falanca olmadan, yahut sen olmadan Allah bana cennet verse girmem", yahut "Falanca ile birlikte cenneti dahi istemem", yahut "Allah'a kavuşmayı isterim, fakat cenneti istemem" dese kâfir olur. Çünkü, Allah'ın iradesine karşı gelmiş olur. *Zahiriyye*'den: (...) Bir kimse "Seninle cehennemin yoluna, yahut cehenneme girerim" derse kâfir olur. (Nak. Aliyyu'l-Kârî, *Fıkh-ı Ekber Şerhi*, 483-484.)

¹⁷²¹ *Rehberler*, 135, Gençlik Rehberi/Risale-i Nur Nedir?

Bu sözlerde de yine iki ayrı şey birbirine karıştırılmıştır. Kur'an-ı Kerim'e hizmet etmek, elbette büyük bir şeref, mukaddes bir vazife, ulvî bir saadettir; ama cennete gitmek neden istenmesin? Kur'an'a en çok hizmet eden kişi Hz. Peygamber'dir. Böylesi sözler, ondan asla çıkmamıştır. Onun duası şöyleydi:

"Allah'ım, gerçek yaşayış ancak ahiret yaşayışıdır."¹⁷²²

Şüphesiz ölüm haklıdır:

"Her nefis, ölümü tadacaktır. (...)"¹⁷²³

Ve muhakkak ki, insanların ecelleri Rabbimiz tarafından takdir edilmiştir:

"Eğer Allah, insanları haksızlıkları yüzünden cezalandırırsaydı, yeryüzünde hiçbir canlı kalmazdı. Fakat o, onları belli bir süreye kadar tehir eder. Ecelleri geldiği zaman da, ne bir saat geride kalırlar, ne de bir saat öne geçerler."¹⁷²⁴

Yüce Allah, dünya hayatının ardından gelecek olan gerçek hayatı haber vermiştir. Dünya fâni olduğuna göre, Allah ne kadar ömür takdir ettiyse, zayi etmeden çalışmalı, Kur'an'a hizmet etmelidir. Bunların mükâfatı mutlaka verilecektir. Ölüm hak olduğuna göre, gerçek hayat, ebedî mutluluk neden istenmesin? Sonra, bunların "Risale-i Nur'un hizmeti oldukça" diye kayıtlanması da doğru değildir. Risale-i Nur'un hizmeti olmasa da -ki bu hizmetin Kur'an'a olduğu su götürür-, Kur'an-ı Kerim'e hizmet edilecektir.

Dünya; Allah'ın rızasına, ahiret taleplerine vesile edinilmesi cihetiyle güzel bir metadır ki, onun hükmü işte bu kadardır. Müslüman, Rabbine kavuşmanın hasreti içindedir. Hz. Peygamber (s.a.v.) de şöyle buyurmuştur:

"Kim Allah'a kavuşmayı severse, Allah da ona kavuşmayı sever. (...)"¹⁷²⁵

Peygamber'in zevcesi Aişe (r.anhâ) şöyle demiştir:

Resulullah sıhhatte iken:

"Hiçbir peygamberin ruhu, cennetteki durağını görmedikçe alınmaz. Sonra (ölümle hayat arasında) muhayyer kılınır." der dururdu. Hastalanıp ruhu alınacağı zaman gelince, başı dizimin üstünde bulunduğu bir sırada kendisine bir süre baygınlık geldi. Ayılınca, gözünü tavana doğru dikti. Sonra:

"Allah'ım, en yüksek refiki isterim!" diye dua etti. Bunun üzerine ben:

"Resulullah, artık bizleri ihtiyar etmiyor" dedim. Bildim ki, Resulullah'ın bu duası sağlıklı zamanında bize söyleye geldiği haber(in kendisinde tecellisi)dir.

¹⁷²² *Buhârî*, Rikâk, 1/2.

¹⁷²³ *Âl-i İmrân*, 3/185.

¹⁷²⁴ *Nahl*, 16/61.

¹⁷²⁵ *Buhârî*, Rikâk, 41/95.

Aişe: "Peygamber'in söylediği son kelime, işte bu 'Allâhumme er-Refîka'l-A'lâ' duası oldu" demiştir.¹⁷²⁶

Hz. Peygamber'in şöyle bir sözü vardır:

"(...) Nefsim elinde olana yemin ederim ki, Allah yolunda öldürülüp diriltilmeyi, ondan sonra öldürülüp diriltilmeyi, sonra öldürülüp diriltilmeyi, sonra öldürülmeyi ne kadar çok isterdim..."¹⁷²⁷

Resulullah'ın öldürülüp diriltilmeyi birkaç defa tekrar etmesine rağmen, sözünün sonunu "diriltirme" ile değil, "öldürülme" ile bitirmesi anlamlıdır. Çünkü o, boş, hiçbir kıymet ifade etmeyen sözler sarf etmekten beridir. Biliyordu ki, ölüm mukadderdir. Şehit olmayı, tekrar tekrar şehit olmayı ne kadar isterse istesin, mutlaka dünya hayatı ölümle sona erecektir.

Yine Hz. Peygamber (s.a.v.) buyurmuştur ki:

"Tekrar dünyaya dönmek ve dünya ile dünyadaki her şeyin sahibi olmak, ölüp de Allah katında büyük bir hayra malik olan hiçbir kulu sevindirmez. Şehit, bundan müstesnadır. Çünkü, şehit olmanın fazileti nedeniyle görmekte olduğu şeylerden (mükâfatlardan) dolayı, tekrar dünyaya dönmek ve dünyada bir kez daha öldürülmek onu sevindirir."¹⁷²⁸

Cabir (r.a.) şöyle demiştir: Bir kimse:

-Ey Allah'ın Elçisi, cihat ederken öldürülürsem, ben nerede olacağım? diye sordu. Resulullah:

-Cennette olacaksın, buyurdu. Bu cevap üzerine o zat, elinde bulunan hurmaları yere attı da, ölünceye kadar düşmanla savaştı.¹⁷²⁹

(Gazvenin birinde) müşrikler yaklaştıklarında, Resulullah (s.a.v.): "Eni gökler ve yer kadar olan bir cennete doğru kalkınız!" emrini verdi.

Umeyr İbnu'l-Humam el-Ensarî:

-Ey Allah'ın Elçisi, eni gökler ve yer kadar olan bir cennet mi? diye sordu. Hz. Peygamber (s.a.v.):

-Evet, buyurunca Umeyr (r.a.):

-Bak, bak! Ne hoş, ne muazzam hayır! dedi. Bunun üzerine Resulullah:

-Seni "bak, bak, ne hoş" demeye sevk eden nedir? buyurdu. Umeyr:

¹⁷²⁶ *Buhârî*, Rikâk, 41/96.

¹⁷²⁷ *Buhârî*, Cihâd ve's-Siyer, 7/14; *Müslim*, İmâre, 28/103.

¹⁷²⁸ *Buhârî*, Cihâd ve's-Siyer, 6/13; *Müslim*, İmâre, 28/108.

¹⁷²⁹ *Müslim*, İmâre, 41/143.

-Hayırdır, vallahi ya Resulullah. Başka şey için değil, ben bunu ancak o cennetin ehlinden olmak ümidiyle söyledim, dedi. Resulullah:

-Şüphesiz, sen onun ehlindensin, buyurdu. Bunun üzerine o, hemen kuburundan birkaç hurmayı çıkarıp yemeye başladı. Sonra da:

-Vallahi, eğer ben şu hurmalarımı yiyip bitirinceye kadar diri kalırsam, muhakkak ki bu, uzun bir hayattır, dedi ve yanında bulunan hurmaları hemen attı. Sonra düşmanla harbe girişti ve nihayet şehit oldu.¹⁷³⁰

Resulullah (s.a.v.) buyurdular ki:

"Cennetteki bir kırbaç kadar yer, dünyadan ve dünyadaki her şeyden daha hayırlıdır. Dilerseniz, '(...) Ateşten uzaklaştırılıp cennete konulan, gerçekten kurtuluşa ermiştir. Zaten, dünya hayatı, aldatıcı bir metadan başka bir şey değildir.' (Âl-i İmrân, 3/185) ayetini okuyun."¹⁷³¹

Vallahi, bırakın cennetin tümünü, cennetten bir kırbaçlık yer bile sizin "dünyadaki hizmetinizden" daha hayırlıdır!

Cenneti istemeyenler, kendilerini "Rü'yetullah"ın lezzetinden de mahrum ederler. Çünkü, müminler Cemalullah'ı ancak cennette göreceklerdir.¹⁷³² Onlara, üstatlarının şu güzel sözlerini hatırlatırız:

*Ey insan! Dünyanın bin sene mes'ûdane hayatı, bir saat hayatına mukabil gelmiyen Cennet hayatının ve o Cennet hayatının dahi bin senesi, bir saat rü'yet-i cemâline mukabil gelmeyen bir Cemâl-i Zülcelâl'in dâire-i rahmetine ve mertebe-i huzuruna gidiyorsun. Müptelâ ve meftun ve müştak olduğunuz mecazî mahbublarda ve bütün mevcudat-ı dünyeviyedeki hüsün ve cemâl, O'nun cilve-i cemâlinin ve hüsn-ü esmasının bir nevi gölgesi.. ve bütün Cennet, bütün letâfetiyle, bir cilve-i rahmeti.. ve bütün iştiyaklar ve muhabbetler ve incizaplar ve cazibeler, bir lem'a-i muhabbeti olan bir Mâbud-u Lemyezel'in, bir Mahbub-u Lâyezâl'in dâire-i huzuruna gidiyorsunuz. Ve ziyafetgâh-ı ebedîsi olan Cennet'e çağrılıyorsunuz. Öyle ise, kabir kapısına ağılıyarak değil, gülerek giriniz.*¹⁷³³

Ziver Gündüzalp devamla şöyle demektedir:

*Dünyanın iman cihetiyle bir mânevi cennet hükmüne geçtiğini söyleyince, dünyadan şimdiye kadar ne gördük ki bundan sonra safa süreceğiz, diyenler olabilir. Halbuki: Dünya ehl-i imân için iman cihetiyle, bir nevi mânevi cennet ve ehl-i dalâlet için bir mânevi cehennem hükmünde olduğunu Risale-i Nur kuvvetli mizanlarıyla ve kat'i delilleriyle ispat etmiştir.*¹⁷³⁴

¹⁷³⁰ Müslim, İmâre, 41/145.

¹⁷³¹ Tirmizî, Tefsîr, 4/3200. İmam Tirmizî, hadisin hasen-sahih olduğunu belirtmiştir. Hadisin, "Cennetteki bir kırbaç kadar yer, dünyadan ve dünyadaki her şeyden daha hayırlıdır." kısmı *Buhârî*'de de rivayet edilmiştir. (*Buhârî*, Rikâk, 2/4.)

¹⁷³² Rü'yetullah meselesi hakkında bak. Talât Koçyiğit, *Kelâmcılarla Hadisçiler Arasındaki Münakaşalar*, 172-184.

¹⁷³³ *Mektubat*, 210, Yirminci Mektup/Birinci Makam/Onbirinci Kelime.

¹⁷³⁴ *Rehberler*, 135, Gençlik Rehberi/Risale-i Nur Nedir?

Hiz. Peygamber (s.a.v.) ise şöyle buyurmuştur:

"Dünya, müminin zindanı, kâfirin cennetidir."¹⁷³⁵

Şarih Sindî, bu hadisi şöyle açıklıyor:

Çünkü mümin, dünya hayatında bol nimetler içinde bile olsa, cennetteki nimetler onun için çok daha üstün ve hayırlıdır. Kâfir, dünya hayatında sıkıntı içinde bile olsa, o sıkıntılı hayatı, cehennemdeki hâline nazaran cennet hayatı gibidir.¹⁷³⁶

Said Nursî, Risale-i Nur'a hizmet yolunda çektiği sıkıntıları, gördüğü ezaları anlatır ve sonra da şöyle der:

*Zaman oldu ki, hayattan bin defa ziyade ölümü tercih ettim. Eğer dinim intihardan beni menetmeseydi, belki bugün Said topraklar altında çürümüş gitmişti.*¹⁷³⁷

Hani dünya Risale-i Nur'a hizmet cihetiyle manevî cennetti, hani bu hizmet için cenneti bile istemiyordunuz?... Said Nursî'nin bu sözleri, önceki ifadelerin ne kadar afakî olduğunun açık bir göstergesidir.

6.3.5. CEHENNEM İÇİNDE ÖZEL CENNET (?)

Diyorsunuz ki: Amcası Ebu Tâlib'in îmânı hakkında esahh nedir?

*Elcevap: Ehl-i Teşeyyu', îmânına kail; Ehl-i Sünnet'in ekserîsi, îmânına kail değiller. Fakat benim kalbime gelen budur ki: Ebû Tâlib, Resûl-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'ın Risaletini değil; şahsını, zâtını gayet ciddî severdi. O'nun -o gayet ciddî-o şahsî şefkati ve muhabbeti, elbette zâyie gitmeyecektir. Evet, ciddî bir surette Cenâb-ı Hakk'ın Habib-i Ekremini sevmiş ve himaye etmiş ve taraftarlık göstermiş olan Ebû Tâlib'in; inkâra ve inâda değil, belki hicab ve asabiyet-i kavmiye gibi hissiyata binaen, makûl bir îmân getirmemesi üzerine Cehennem'e gitse de; yine Cehennem içinde bir nevi hususî Cennet'i, onun hasenatına mükâfeten halkedebilir. Kışta bâzı yerde baharı halkettiği ve zindanda -uyku vasıtasıyla- bâzı adamlara zindanı saraya çevirdiği gibi, hususî Cehennem'i, hususî bir nevi Cennet'e çevirebilir...*¹⁷³⁸

Bir-iki tefsir karıştıran, bir-iki hadis kitabına göz atan birinin bile doğru yanıtına rastlayacağı yukarıdaki soru, Said Nursî'nin verdiği cevapla çözüme muhtaç bir mesele hâline getirilmiştir.

¹⁷³⁵ Müslim, Zühd, 1.

¹⁷³⁶ Nak. Hatipoğlu, Sünen-i İbni Mâce Tercemesi ve Şerhi, 10/382.

¹⁷³⁷ Tarihçe-i Hayat, 599, Isparta Hayatı/Tahliller/Eşref Edip.

¹⁷³⁸ Mektubat, 366, Yirmisekizinci Mektup/Sekizinci Risale Olan Sekizinci Mes'ele/Sekizinci Nükte.

Müseyyeb İbn Hazn (r.a.) şöyle demiştir:

Ebu Talib'e ölüm (alâmetleri) geldiği zaman, Resulullah (s.a.v.) ona geldi ve amcasının yanında Ebu Cehil İbn Hişam ile Abdullah İbn Ebu Umeyye İbnü'l-Mugire de vardı. Resulullah (s.a.v.), Ebu Talib'e:

-Ey amca! Lâ ilâhe illâllah kelimesini söyle de bununla Allah katında sana şefaahat için hüccet getireyim, dedi. Bunun üzerine Ebu Cehil ile Abdullah İbn Ebu Umeyye:

-(Ey Ebu Talib!) Abdulmuttalib milletinden yüz mü çeviriyorsun? diyerek men ettiler.

Resulullah da amcasına tevhit kelimesini arza devam ediyordu. O ikisi de devamlı olarak kendi söylediklerini tekrar ediyorlardı. Nihayet, Ebu Talib bunlara karşı söylediği son söz olarak:

-O (Ebu Talib) Abdulmuttalib milleti üzeredir, dedi ve lâ ilâhe illâllah demekten çekindi.

Ravi dedi ki: Resulullah (s.a.v.):

-Yemin ederim ki, hakkında mağfiret dilemekten nehyolunmadıkça muhakkak Allah'tan senin için mağfiret isteyeceğim, dedi.

Bunun üzerine Allah, "Kendilerinin cehennem ehlinden oldukları iyice belli olduktan sonra, -yakın akraba da olsalar- müşrikler için (Allah'tan) af ve mağfiret dilemek ne Peygamber'in ne de müminlerin yapacağı bir iştir." (Tevbe, 9-113) ayetini indirdi. Yine Allah, Ebu Talib hakkında (ayet) indirdi de Resulüne hitaben şöyle buyurdu: "Sen sevdiğin kimseye hidayet edemezsin; fakat Allah dilediğine hidayet eder. O, hidayete lâıyık olanları daha iyi bilir." (Kasas, 28/56)¹⁷³⁹

Mekke'nin fethi zamanında Usame b. Zeyd (r.a.):

-Ey Allah'ın Elçisi! Mekke'deki evine inecek misin? diye sormuş. Resulullah (s.a.v.):

-Akîl, bize ev bıraktı mı ki? cevabını vermiş.

Akîl ile Talib, Ebu Talib'e mirasçı olmuşlar; Cafer ile Ali miras diye bir şey almamışlardı. Çünkü, onlar Müslüman idiler. Akîl ile Talib ise kâfir idiler.¹⁷⁴⁰

Eğer Ebu Talib Müslüman olmuş olsaydı, Hz. Cafer ve Hz. Ali (r.anhuma) elbette babalarına mirasçı olurlardı.¹⁷⁴¹

¹⁷³⁹ Buhârî, Tefsîr, 234/292, Menâkıbu'l-Ensâr, 39/103; Müslim, İmân, 9/39.

¹⁷⁴⁰ Müslim, Hacc, 80/439.

¹⁷⁴¹ Talib, Ebu Talib'in en büyük oğludur. Akîl'den on yaş büyüktü. (...) Ebu Talib'in vefatında Akîl ile Talib kâfir bulunuyorlardı. Hz. Akîl Hudeybiye'de Müslüman olmuştur. Talib ise Müslümanlığı kabul etmeden vefat etmiştir. Rivayete nazaran Ebu Talib, Abdülmuttalib'in en büyük oğlu olduğu için cahiliyet âdeti vechile babasının bütün emlakını almıştı. Resulullah (s.a.v.) hicret edince Ebu Talib'in malına da Akîl el koydu. Akîl, Peygamber (s.a.v.) ile

Ebu Said el-Hudrî (r.a.)'den:

Resulullah (s.a.v.)'in yanında amcası Ebu Talib anıldı da:

"Kıyamet gününde şefaatinin amcama fayda vereceğini umarım. Şefaetimle amcam, topuklarına ulaşabilen ateşten bir çukura konulur da, o çukurda dimağının aslı kaynar." buyurdu.¹⁷⁴²

Abbas b. Abdulmuttalib (r.a.):

-Ey Allah'ın Elçisi! Amcam Ebu Talib'e herhangi bir şeyle yarar sağladın mı? Çünkü o, daima seni korur ve senin için düşmanlarına karşı öfkelenirdi, dedi. Resulullah (s.a.v.):

-Evet, o şimdi dibi topuklarına kadar olan ateşten bir çukur içindedir. Ben olmasaydım, muhakkak cehennem en derin çukurunda olacaktı, buyurdu.¹⁷⁴³

Ebu Talib hakkında başka sahih hadisler de vardır, biz bu kadarı ile iktifa edelim.

Görüldüğü gibi, Resulullah'ın Ebu Talib'e şefaati, sağladığı fayda hadislerde zikredilmiştir. Efendimiz'in yaptığı bu açıklamalara yapılacak her ziyade, boşboğazlıktan öteye gidemez. Cehennem en hafif azabı bu azaptır ki, Resulün ifadesiyle "beyni fokur fokur kaynatır". Elbette, cehennem tabaka tabakadır; oradaki herkes aynı azaba duçar olmayacaktır. Nitekim, Semura b. Cundeb (r.a.)'den rivayet edildiğine göre Nebiyyullah (s.a.v.) buyurmuştur ki:

"Ateş, onlardan (cehennemliklerden) bazılarını topuklarına kadar; bazılarını dizlerine kadar; bazılarını oturağına kadar; bazılarını da boğazına kadar saracaktır."¹⁷⁴⁴

Said Nursî, kendisine sorulan soruya âsarla cevap vermemiştir. Yanıtı, kendi reyinden ve zannından ibarettir. Oysa nassın olduğu konuda ne reye ne zanna yer vardır. O, "cehennem içinde bir nevi hususî cennet" in mümkün olduğunu ifade etmektedir -ki bunun muhâl olduğunu ortaya koyduk-. Said Nursî'nin bunu imkân dairesinde görmesi, onun Muhyiddin b. Arabî'nin cennet ve cehennem hakkındaki görüşlerinden etkilendiğinin açık bir göstergesidir. Bu görüşü sırf Ebu Talib'e has olarak ortaya koyması, onun aynı zamanda Şianın da tesiri altında olduğunu göstermektedir. Sonra, ehl-i Sünnet bir muhitte yine ehl-i Sünnete mensup insanların sorduğu bir sorunun cevabına ehl-i Teşeyyu'un (Şianın) kail olduğu görüşle başlamanın anlamı nedir?... Bunun anlamı, ehl-i Sünnete bağlı insanları yavaş yavaş Şianın görüşlerine alıştırmaya çalışmaktır. *Nur Risaleleri*'nde gizli gizli Şia propagandası yapılmıştır ki, bu, onun sadece bir yüzüdür.

diğer Abdülmuttalib oğullarına düşen bütün mirası satmıştı. Nitekim, Mekke müşrikleri hicret eden Müslümanların evlerini satıyorlardı. (Davudoğlu, *Sahih-i Müslim Tercüme ve Şerhi*, 7/113.)

¹⁷⁴² *Buhârî*, Rikâk, 51/148, Menâkıbu'l-Ensâr, 39/104, Cenâiz, 80/114; *Müslim*, İmân, 90/360.

¹⁷⁴³ *Buhârî*, Edeb, 115/231, Menâkıbu'l-Ensâr, 39/102; *Müslim*, İmân, 90/357.

¹⁷⁴⁴ *Müslim*, Cenne, 12/33.

6.3.6. CEHENNEM DE OLSA BEKA

(...) *Bir zaman -küçüklüğümde- hayalimden sordum: "Sana bir milyon sene ömür ve dünya saltanatı verilmesini fakat sonra ademe ve hiçliğe düşmesini mi istersin? Yoksa, bâkî fakat âdi ve meşakkatli bir vücudu mu istersin?" dedim. Baktım, ikincisini arzulayıp birincisinden "ah!" çekti. "Cehennem de olsa beka isterim." dedi.*¹⁷⁴⁵

*Vücudun, velev Cehennemde olsun, ademden daha hayırlı olduğu vicdanî bir hükümdür. Zira adem, şerr-i mahz olduğu gibi, bütün musîbet ve ma'siyetlerin de merciidir. Vücut ise velev Cehennemde olsa, hayr-ı mahzdır.*¹⁷⁴⁶

Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyurulmaktadır:

"İşte o gün, küfredenler ve Peygamber'e asi olanlar, kendilerinin yerle bir olmasını temenni ederler ve Allah'tan hiçbir söz gizleyemezler."¹⁷⁴⁷

"(Cehennemin muhafızına:) 'Ey Malik, Rabbin bizim işimizi bitirsin, (bizi yok etsin, böyle yaşamaktansa ölmek daha iyidir)' diye seslenirler. (Malik:) 'Siz burada kalacaksınız (hiçbir suretle buradan kurtuluş yok)' der."¹⁷⁴⁸

"Biz, sizi yakın bir azap ile uyardık. O gün kişi, ellerinin (yapıp) öne sürdüğü işlere bakar ve kâfir: 'Keşke ben, (daha önce) toprak olsaydım' der."¹⁷⁴⁹

O gün kâfir, dünya diyarındayken yaratılmamış olmayı, varlığa gelmemiş olmayı, bir toprak olmayı arzulayacaktır. Bu durum Allah'ın azabını gözüyle gördüğü ve bozuk amellerinin meleklerin eliyle kaydedildiğini müşahede ettiği gündür.¹⁷⁵⁰

"Elleri boyunlarına bağlı olarak onun (cehennemin) dar bir yerine atıldıkları zaman da, orada yok olup gitmeyi dilerler. (Fakat, onlara:) 'Bugün bir defa yok olmayı dilemeyin; birçok defa yok olmayı dileyin!' denir."¹⁷⁵¹

Ayet-i kerimedeki "subûran" kelimesi, Se-Be-Ra fiilinden gelir. (Sebera-yesburu-subûran) Helâk etmek, mahvetmek manasındadır. İsm-i mefulü el-mesbûr'dur. Da'vetü's-subûr, şiddetli bir duruma düşüp de darda kalanın, ölümün darda kalmaktan daha kolay olduğunu görerek nida edip, ah ölüm, yetiş! demesidir.¹⁷⁵²

¹⁷⁴⁵ *Şuâlar*, 193, Onbirinci Şuâ/Meyve Risalesi/Sekizinci Mes'elenin Bir Hülâsası/Birincisi; *Âsâ-yı Mûsa*, 37; *İman ve Kûfür Muvazeneleri*, 175, Meyve Risalesi/Sekizinci Mes'elenin Bir Hülâsası/Birincisi.

¹⁷⁴⁶ *İşârâtü'l-İ'caz*, 90, Mahiyet-i Kûfür/Pekâlâ, o ebedî ceza hikmete muvafıktır; kabul ettik. Fakat merhamet ve şefkat-i İlâhiyeye ne diyorsun?

¹⁷⁴⁷ Nisâ, 4/42.

¹⁷⁴⁸ Zuhruf, 43/77.

¹⁷⁴⁹ Nebe', 78/40.

¹⁷⁵⁰ *İbn Kesir*, 15/8266.

¹⁷⁵¹ Furkân, 25/13-14.

¹⁷⁵² *Mu'cemül-Müfehres*, 111.

Dahhâk, ayetteki (subûran) kelimesini helâk olma ile açıklar. Kuvvetli olan görüşe göre ise bu kelime hem helâki, hem zayıflamayı, hem hüsrânı ve hem de yok olmayı bir araya toplamaktadır.¹⁷⁵³

Cehennemi görmeden, azabını tatmadan böylesi sözlerin söylenmesi nefse kolay gelebilir; fakat işte ayetler bize oradakilerin nasıl feryat ettiğini haber vermektedir.

6.3.7. NETİCE

Nur Risaleleri'ndeki cennet ve cehennem ile ilgili sözleri ele aldığımız bu bölümden çıkan netice şudur: "İman kurtarmak"tan dem vuranlar, ne yazık ki, ölçsüz sözleriyle Müslümanların cennet ve cehennem hakkındaki inançlarını altüst etmeye teşebbüs etmişlerdir. *Nur Risaleleri*'nde cennet ve cehennem öylesine yer değiştirmiştir ki, âdeta cennet, zindan; cehennem, güllük gülistanlık, bazıları için hususî cennet olmuştur. Ashabın en büyüğü, cehenneme sadece kendisinin atılması için Allah'a yakarmakta; evliya, Said Nursî ve talebeleri cenneti istememekte; Said Nursî cehenneme atılmaya hazır olduğunu ilân etmekte...dir. Ehl-i iman dalâlet-i mutlakadan bunlarla mı kurtarılacaktır?...

Bu sözler, Allah'ın cennet ve cehennemi yaratmasındaki âli hikmetlere muvafık olmak bir yana, o hikmetlerle niza etmektedir.

Bunların vahametini ortaya koymak için bu bölümün başından beri verdiğimiz uğraş, gerçekleri hatırlatmaya yöneliktir. Yoksa ister cennet istensin, ister cehennem... Kimin nereyi istediği bizi pek ilgilendirmemektedir. Bizi asıl ilgilendiren, *Nur Risaleleri*'nde cennet ve cehennemin âsarda vafedilenin dışında ve onlara aykırı şekilde nitelendirilmesidir. "Kur'an'ın hakikî tefsiri" olduğu iddia edilen *Nur Risaleleri*, cennet ve cehennemle ilgili ayetleri işte böyle tefsir etmektedir!

Ayrıca, *Nur Risaleleri*'ne topluca bakıldığında, aslında cennet-cehennem ve rahmet-i ilâhiye hakkında hiç de yukarıda sunulduğu gibi düşünülmediği görülmektedir. Kitabımızın ilerleyen sayfalarında "Nur Risaleleri'nde Acayip İddialar" bölümünde aktarılacak sözler, bunu ortaya koymaktadır. *Nur Risaleleri*'nde "Allah", her an Said Nursî ve *Nur Risaleleri* ile alâkadar gösterilmekte; Risale-i Nur'a, müellifine, talebelerine yapılan en ufak bir itirazı, karşı çıkışı, risalelere yönelik görevlerin ihmalini zelzele, belâ, kaza ve hatta kişinin eşinin canını almak vb. ile cezalandırmaktadır!

Cennet ve cehennemin hak olduğuna iman eden akli ve ruhu selim her kişi, cennete girmeyi ister, cehenneme atılmaktan da korkar. Büyüklük paranoyasına tutulanlar ise, kendilerini diğer insanları kurtaracak derecede ulvî görürler ve o eşsiz fedakârlıklarının (!) gereği cehenneme atılmaya hazır olduklarını beyan ve ilân ederler. "Sıradan müminlerin" cennete girmek gibi "basit" isteklerine ortak olmayı ise kendilerine zül addederler.

¹⁷⁵³ İbn Kesir, 11/5992.

6.4. VAHDET-İ VÜCUD

Allah-âlem ayrılığını reddedip, özdeşliğini (aynılığını) ve her şeyin Allah olduğunu ileri süren bu öğretiyi; eşyanın gerçekliğinin inkârı ve madumun (olmayanın, yok olanın) da bir şey olduğu öncüllerine dayanmaktadır. Bu yüzden, *-Nur Risaleleri'*nde temas edildiği kadarıyla- önce eşyanın gerçekliğinin inkârı ele alınacak, ardından bu öğretide önemli yeri olan bir hadis incelenecek, vahdet-i vücud ve İbn Arabî'nin temel görüşlerinin eleştirisi ile bölüm bitirilecektir.

6.4.1. EŞYANIN GERÇEKLİĞİNİN İNKÂRI

(...) *Bazı ehl-i velâyet, dünyanın, dünya cihetiyle ademine hükmetmişler.*¹⁷⁵⁴

Dünyanın fâni olduğu ve ona meyletmenin yanlışlığı; insanı, onun varlığını inkâr etmeye, hatta kendi varlığını inkâr etmeye, yok saymaya götürmemelidir. Nitekim, bu konu akait ilminde ele alınmıştır. İşte Ömer en-Neseî, *Akaidu'n-Neseî'*ye bu konu ile başlamıştır:

Ehl-i hak demiştir ki:

Sufistaiye'nin hilâfına, eşyanın varlığı sabit ve hakikattir, gerçektir ve ilim, bu eşya realitesine nüfuz eder.¹⁷⁵⁵

Zaten İslâm, insandan kâinatın varlığının tetkikini istemiş ve müşahedesinin neticesinde ondan iman etmesini beklemiştir.

"Göklerin ve yerin yaratılmasında, gece ve gündüzün birbiri ardınca gelmesinde, insanlara faydalı olan şeylerle yüzüp giden gemilerde, Allah'ın gökten indirdiği ve kendisiyle ölümünden sonra yeryüzüne hayat verdiği suda ve orada yaydığı her türlü canlıda, rüzgârları ve gök ile arz arasında emre amade bekleyen bulutları evirip çevirmesinde düşünen bir topluluk için ayetler (işaretler) vardır."¹⁷⁵⁶

"De ki: Göklerde ve yerde nelerin var olduğuna bir bakın; ama o ayetler ve uyarmalar, iman etmeyen bir kavme fayda sağlamaz."¹⁷⁵⁷

"Yeryüzünde birbirine yakın toprak parçaları, üzüm bağları, ekinler, çatalı ve çatalsız hurma ağaçları vardır ki, hepsi de aynı su ile sulanır; fakat biz, yemek

¹⁷⁵⁴ *Sözler*, 443; *İman ve Kûfür Muvazeneleri*, 117; *Tılsımlar Mecmûası*, 99, Yirmialtıncı Söz/Hâtîme/ Dördüncü Fıkra;

¹⁷⁵⁵ Neseî, *Metnu'l-Akaid*, 427.

¹⁷⁵⁶ Bakara, 2/164. Ayetin bir bölümü çoğu mealde yanlış tercüme edilmiştir. Biz, Salih Akdemir'in tercümesini verdik. Eleştiriler için bak. *Cumhuriyet Dönemi Kur'ân Tercümeleri*.

¹⁷⁵⁷ Yûnus, 10/101.

hususunda bazısını bazısına üstün kılarız. Şüphesiz bunda, aklını kullanan bir kavim için ayetler vardır."¹⁷⁵⁸

Kur'an'da böyle nice ayet vardır.

İmana vasil oluş, hayat ve kâinat gerçeğini tetkik etmeye bağlıdır. Eğer "kâinat bir gerçek değildir" denirse; imana vasil oluşun birinci ve temel basamağı kaybolur. Görünen realiteyi kabul etmeyen düşünüş, müşahede edilemeyen gerçeği kabul edemez. İlimin mevzusu olan eşya inkâr edilirse, ilim inkâr edilir; ilim inkâr edilince de iman yıkılır.

Eşya realitesinin inkârı, Yunan felsefesinde temellerini bulur:

Heraklit, eşyanın varlık şeklindeki tasavvurunu yanlış addeder. Zenon'a göre ise, hiçbir şey yoktur. Eşya gerçeğinin inkârı, eski Yunan'dan zamanımıza kadar intikal etmiştir.

Birinci mesele ise, eşya gerçeğinin insan tarafından bilinip bilinemeyeceğidir.

"Eşyanın var olduğunu veya mevcut olmadığını anlayamayız" diyenler, Septiklerdir. Bunlar, eşyanın mevcudiyetinin insan tarafından idrak edilemeyeceğini iddia ederler. Bir kısmı "eşyanın varlığı, insanın tasavvuruna bağlıdır" derken; diğer kısmı, eşya realitesini ne tasdik ne de inkâr eder.

Dünya tarihinin başlangıcından beri insanlar, kâinatı izaha teşebbüs etmişlerdir.

Kâinatı rasyonel izahın ilk denemeleri Yunan'da başlar. Hind, İran ve Mısır telâkkileri, Yunan felsefî düşüncesine değişik nispette tesir eder ve Yunan'da kâinatı izah denemesi başlar. Yunan felsefesi, kâinatın izahında bir "ilk sebep" aramaya koyulur. Böylece, kâinatın ilk sebebi olarak "İde", "Madde", "İrade" gibi mefhumlar gösterilir. Bu durum, bütün felsefî münakaşaların temelini teşkil eder. Felsefe, kâinattan ayrı bir varlığa malik, kadir ve fail olan Allah telâkkisini reddederek, kâinatı bir ilk prensiple izaha çalışır. Bu izah, monist bir karakter alınca, kâinatı fikir veya madde ile izahın garipliklerine düşülür.

Felsefe sahasındaki bütün kavgalar, bu noktada düğümlenir. Kâinatı bir sebebe irca temayülü, felsefenin bütün ekollerinin tedavi kabul etmez hastasıdır. Kâinatın izahını sebebe irca temayülü, materyalistler ve ruhçular arasında kavga hâline gelir.

Ruhçu görüş, kâinatın maddî varlığını bir hayal olarak kabul eder. Görülen ve var olan kâinatı, İde'nin gölgesi diye vehmeder. Bu görüş, realiteyi hayal olarak vasıflandırır.

Sistemli ifadesini Platon'da bulan bu görüş, orta çağlarda "Yeni Eflâtunculuk" şeklinde yaşar. On sekizinci asırdan zamanımıza kadar bazı filozoflarda, bu görüşü ihya gayreti görülür.

Aynı görüş, İslâm âleminde de ihtilâflara yol açan bir şekil alır. Ruhçu Panteizm, Bâtınî telâkkilerin kâinat görüşü şeklinde belirir. Yeni Eflâtuncu görüşler Farabî, İbn Sina, İbn Rüşd kanalıyla, Aristo'nun şerhleri ve Kabbala'nın tesirlerini muhteva olarak etkilerini artırır.

Bu telâkkiler, başka bir kanaldan da müessir olmakta devam eder. Bu saha mistisizmdir. Bazı mistiklere izafe edilen eserlerde, İdealist veya Materyalist Panteizm, en

¹⁷⁵⁸ Ra'd, 13/4.

sarih şeklini alır. Böylece, İslâmî bir maske altında saklanan felsefe telâkkileri, tahribatına devam eder.

Bu tahribata karşı, İslâm âleminin muhtelif yerlerinde, devir devir reaksiyonlar zuhur eder. İslâm'ın bulandırılmadan yaşamasını temin gayesini güden bu cereyanlar, "Ehl-i Sünnet" reaksiyonlarıdır.¹⁷⁵⁹

Nureddin es-Sabunî, *el-Bidaye fi Usûli'd-Din* adlı eserinde der ki:

İşte dünyanın ademine (yokluğuna) hükmetmek ancak Yunan felsefesinden tasavvuf düşüncesine sızan görüşlerden sadece biridir.

Sufestaiye diye anılan bir grup (Sofistler) var ki, bilgi vasıtalarının hepsini reddetmiştir. Bunların bir kısmı varlıkların bir gerçekliği (eşyanın hakikatleri) olamayacağını, bir kısmı ise böyle bir şeyin bulunup bulunmadığının bilinmeyeceğini kabul etmiştir. Aslında, bu şüphecilerle ilmî münakaşa yürütmeye imkân yoktur; ancak canlarını acıtacak kadar dövülmeli veya ateşle yakılmalıydılar ki, realiteyi (bizzat yaşayarak) kabule mecbur kalsınlar.¹⁷⁶⁰

"Ehl-i Sünnetin ve ilm-i kelâmın azîm imamlarından meşhur"¹⁷⁶¹ Sadeddin Taftazanî de bu konuda şöyle der:

Sofistlerden bazıları, eşyanın (ve maddenin) hakikatlerini inkâr eder, bilgi sanılan birtakım hayal ve vehimlerden ibaret olduğunu iddia ederler. Bunlara "İnadiye" ismi verilir.

Bazı Sofistler, eşyanın hakikatinin var olduğunu reddeder ve bunun inanca tâbi olduğunu iddia ederler. Hatta, bir şeyin cevher olduğuna itikat etsek o şey cevher, araz olduğuna inansak araz, kadim ve ezelfi olduğuna inansak kadim ve ezelfi, hâdis ve sonradan olduğuna iman etsek hâdis ve sonradan olmadır, derler. Bunlara da "İnadiye" ismi verilir.

Bu konudaki hakikî delilimiz şudur: Biz eşyanın var olduğuna zarurî olarak, kesinlikle apaçık şekilde hükmediyor ve biliyoruz. Bazı şeylerin var olduğunu ise açıklamalarla biliyoruz.

(...) Gerçek şudur ki, Sofistlerle, özellikle bunların "İâedriye" kısmıyla tartışmaya girmenin bir yolu yoktur. Zira onlar, hiçbir malûm ve bilgi kabul etmiyorlar ki, ona dayanılarak bir meçhul ve bilinmeyen bir husus kendilerine ispat edilebilsin. Bunlara gerçeği kabul ettirmenin yolu kendilerine ateşle işkence etmektir. Bu sayede ya gerçeği itiraf ve kabul ederler veya yanmaya razı olurlar.¹⁷⁶²

Muhammed Pezdevî de, *Ehl-i Sünnet Akaidi*'nde der ki:

Düşünürlerin hepsi eşyanın ve manaların hakikati olduğunu söylemiştir.

Sofistler diye adlanan bazı felsefeciler eşyanın hakikatinin olmadığını söylemişlerdir. Bunlar Dehriye'den sayılırlar. (...)

¹⁷⁵⁹ Seyyid Ahsen, *İslâm İnançının Temelleri*, Otağ Yayınları, İstanbul 1980, 30-32.

¹⁷⁶⁰ Nureddin es-Sabunî, *el-Bidâye fi Usûli'd-Dîn: Mâturîdiyye Akaidi*, çev. Bekir Topaloğlu, DİB Yayınları, Ankara 1982, 56.

¹⁷⁶¹ *Tarihçe-i Hayat*, 477, Emirdağ Hayatı/Aziz Muhterem Kardeşim.

¹⁷⁶² Taftazanî, *Şerhu'l-Akaid*, 103-105.

Düşünürlerin umumuna göre, düşünen her kimse hakikatin varlığı görüşüne zorunlu olarak ulaşır. Çünkü, kendisine vurulan, acı duyar. Bir kimse elbiseyi yırttığında elbise parçalanır. Aynı şekilde, tehlikelerden korunmada, acı veren vurmadan kaynaklanan ıstırap duymada, devamlılık sebeplerini arzu etmede, yok olma sebeplerinden kaçınmada hayvanlar bile hakikatleri anlar. Şu hâlde, hakikati inkâr eden hayvanlardan fenadır.¹⁷⁶³

Ehl-i Sünnete mensup bütün kelâm âlimleri, bu konuda görüş birliği içindedir. Vazih açıklamalarının bazılarını aktardık. Bu açıklamalardan sonra sormak gerek: Bu mudur velâyet, bunlar mıdır ehl-i velâyet?...

Müslümanlar, dinin ortaya çıktığı sırada büyük zaferler kazanmış, bütün insanlara karşı üstünlük kurmuşlardı. Üstelik birçok toplumu teknik ve savaş üstünlüğünde geride bırakmışlardı. Sonra aralarında din kisvesi altında faaliyet yürüten adamlar ortaya çıktı. Bunlar, dine birçok hurafe ve bid'atleri soktular. Dinde olmayan şeyleri varmış gibi gösterdiler. Cebriye mezhebinin görüşleri Müslümanlar arasına sokularak zihinler zehirlenmeye başlandı. Bunlar, bir yandan halkı çalışmaktan ve gayret göstermekten alıkoyarken, diğer yandan hicrî üçüncü ve dördüncü asırda türeyen bir alay sofist, görünen varlığı inkâr eden, gözle görüneni hayal sayan anlayışı yaygınlaştırdılar. Yalancı nakilciler, Allah Resulüne iftira ederek bir sürü hadis uydurdular. Sonra bunları kitaplara geçirdiler. Bu uydurma hadislerde, gayret duygusunu yok eden, zihinleri bulandıran ve insanları tembelliğe sürükleyen taraflar vardı.

(...) Müslümanların kuvvetten düşüp yok olmalarına sebep olan en belli başlı etkenler bunlardı. Şu gün içine düştüğümüz durum, çektiğimiz sıkıntı hep bu yüzdendir. Allah'tan ondan kurtulmayı dileriz.¹⁷⁶⁴

6.4.2. "BİLİNMEYEN BİR HAZİNEYDİM (...)" HADİSİ

Cenab-ı Hak, insanı, kâinata câmi' bir nüsha ve onsekiz bin âlemi havi şu büyük âlemin kitabına bir fihrist olarak yaratmıştır. Ve Esmâ-i Hüsnâdan herbirisinin tecelligâhı olan herbir âlemden bir örnek, bir nümune, insanın cevherinde vedia bırakmıştır. Eğer insan, maddî ve mânevî herbir uzvunu Allah'ın emrettiği yere sarfetmekle hamdin şubelerinden olan şükr-i örfiyi îfa ve şeriata imtisal ederse, insanın cevherinde vedia bırakılan o örneklerin herbirisi kendilerine mahsus âlemlere bir pencere olur. İnsan, o pencerelerden, o âleme bakar. Ve o âleme tecelli eden sıfatla, o âlemden tezahür eden isme bir mir'at ve bir âyine olur. O vakit insan; ruhiyle, cismiyle âlem-i şehadet ve âlem-i gayba bir hulâsa olur. Ve her iki âleme tecelli eden, insana da tecelli eder. İşte bu cihetle insan, sıfat-ı kemaliye-i İlâhiyeye hem mazhar olur, hem müzhir olur. Nitekim Muhyiddin-i Arabî, كنت كنزا مخفيا فخلقت الخلق ليعرفوني Hadîs-i Şerifinin beyanında: "Mahlûkatı yarattım ki, bana bir âyine olsun ve âyinede cemalimi göreyim." demiştir.¹⁷⁶⁵

¹⁷⁶³ Pezdevî, *Ehl-i Sünnet Akaidi*, 7-8.

¹⁷⁶⁴ Cemâleddîn Afganî-Muhammed Abduh, *Urvetu'l-Vuskâ*, çev. İbrahim Aydın, Bir Yayıncılık, İstanbul 1987, 108-109.

¹⁷⁶⁵ *İşârâtü'l-İ'caz*, 17, Sure-i Fatiha.

Said Nursî, "hadis-i şerif" diye naklettiği sözün mealini bile vermeden, Muhyiddin b. Arabî'nin bu söz hakkındaki beyanına yer vermiştir. Said Nursî'nin yukarıdaki açıklamaları da dikkate alındığında; o da, bu mevzu hadisi İbn Arabî'nin anladığı tarzda anlamıştır. Oysa, uydurma da olsa bu sözün manası ya da meali ile bu beyan arasında çok büyük fark vardır. İbn Arabî'nin yüklediği anlam, vahdet-i vücud felsefesinin kısa bir tercümesi gibidir.

Said Nursî'nin naklettiği bu uyduruk hadisin anlamı şudur:

"Gizli bir hazineydim, beni bilip tanımaları için mahlûkatı yarattım."

Hani, "âyine" sözün neresinde geçiyor, nerede "âyinede cemalini görmek"?...

Bu söz, Aliyyu'l-Karî'nin *Mevzuat*'ında şöyle yer almaktadır:

« كنت كنزا لا أعرف فأحببت أن أعرف ، فخلقت خلقا ، فعرفتهم بي ، فعرفوني »

"Bilinmeyen bir hazineydim, bilinip tanınmayı sevdim ve mahlûkatı yarattım. Onlara kendimi tanıttım, onlar da beni bilip tanıdılar."

Aliyyu'l-Karî, bu rivayet için şu açıklamayı yapar:

İbn Teymiye dedi ki: "Bu, Nebi (a.s.)'nin sözünden değildir. Ne sahih ne de zayıf bir senetle bilinmektedir."

Zerkeşî ve (İbn Hacer) Askalânî de İbn Teymiye'ye uydular.¹⁷⁶⁶

el-Karî, bu sözün manasını doğru bulur ve Tealâ'nın şu kavlini delil olarak ileri sürer: "Ben cinleri ve insanları ancak bana kulluk etsinler diye yarattım." (Zâriyât, 51/56)

O, "kulluk etsinler diye" ifadesinin "bilip tanısınlar diye" anlamına geldiğini ve İbn Abbas (r.a.)'ın da böyle tefsir ettiğini söylemektedir.¹⁷⁶⁷

İbn Teymiye *İttihadiye'nin Eleştirisi*'nde şöyle der:

"İlâhî yaratılış, Allah'ın var iken şanınin gizlenmesine kadarki oluşundan ibarettir" veya "Hak onda zuhur etti" sözüne ya da bu noktada İttihadiye mensuplarının kullandığı ve senin "Cenab-ı Hak zuhur ve tecelli etti; işte bu, Cenab-ı Hakk'ın zuhur mahâlleri ve tecelligâhlarıdır; şu ilâhî zuhur mahâlli ve ilâhî tecelligâhtır vb." şeklindeki sözlerine benzer cümlelere gelince; sen bu sözlerle Cenab-ı Hakk'ın ayınının burada vücut bulduğunu mu kastediyorsun? Yoksa, Allah'ın bilinmesi itibarıyla bu şeylere tecelli edip zuhur etmiş olduğunu mu söylemek istiyorsun? Ya da bunları yaratması açısından tecelli edip dördüncü bir çeşidin bulunmadığını mı ifade etmek istiyorsun?

Bu sözlerle sen şayet birinciyi söylemek istiyorsan -ki İttihadiye bu görüştedir- böylece köpeklere, domuzlara, pisliklere, şeytanlara ve kâfirlere varıncaya kadar bütün mahlûkatın bizzat Allah olduğunu veya bunlarla Allah'ın zatının birleştiğini ya da Allah'ın bunlara hulûl ettiğini açıkça ifade etmiş oluyorsun. Böylesi bir küfür ise, "Şüphesiz ki Allah,

¹⁷⁶⁶ Aliyyu'l-Karî, *Esrâru'l-Merfûa*, 269.

¹⁷⁶⁷ Aliyyu'l-Karî, *Esrâru'l-Merfûa*, aynı yer.

Meryem oğlu Mesih'tir (...)" (Mâide, 5/17, 72) ve "Muhakkak ki Allah, için üçüncüsüdür (...)" (Mâide, 5/73) diyen ve Allah'ın doğduğuna, oğulları ve kızları olduğuna inanan Hristiyanların küfründen daha beterdir. Şayet bunları açık açık söylemiş olsaydın, Müslümanlar senin sözlerinin ne anlama geldiğini anlar ve seni tâbi olduğun cinslerinin arasına katarlardı. Susuzluktan kavrulmuşların su zannettikleri, öyle muğlak, kapalı sözlere gerek yok! Kişi gelip bakar ki, hiçbir şey yok; aksine bu, yıllanmış, iyice keskinleşmiş bir zehirdir!

Yok eğer bu sözlerinle, bilinmesi itibarıyla Allah'ın bu şeylere zahir olup ayan-beyan olduğunu kastediyorsan, evet, bu gerçektir; şüphesiz Allah bu şeylere malûm olmuştur ve kuşkusuz Rab Tealâ kuluna kendini tanıttıracak, kulu tarafından bilinecektir. Ama, senin bu husustaki sözlerin iki bakımdan geçersizdir: Sana göre Allah, varlığı bulunmayan, yok olan şeylerin malûmudur. Çünkü, Allah bu yokları bilmektedir. İnançına göre yok olan şeyler malûm olduklarına göre, âlim olmaları da caiz olur. Hâlbuki, Cenab-ı Hak bir şeyin olacağını bilince, bu şeyin vücut bulmadan önce âlim, kadir ve fail olması düşünülmediğinden dolaydır ki, senin bu itikadın mahza batıldır.

İkinci olarak da bu, Allah tarafından malûm olan tüm kâinatın hükmü değildir. Bilâkis, bilmek ancak kâinatın bir kısmı için söz konusudur.

Yalnız, eğer sen "Cenab-ı Hak kendisine apaçık işaret eden deliller olması açısından bunlarla bilinmektedir" dersen; tamam, bu doğrudur. Müslümanların yolu, ariflerin tanıklığı da böyledir; ama şu iki sebepten dolayı senin söylediklerin böyle değildir:

1. Bu varlıklar, henüz varlık kazanmamış birer yokluk durumundayken değil, bilâkis ancak Cenab-ı Hak kendilerini yaratıp var kıldıktan sonra birer delil olabilirler. Sen ise Allah'ın bu varlıkları yaratıp var kıldığını ve onun mahlûkatına bir şey verdiğini kabul etmiyor, aksine Cenab-ı Hak'ın bu varlıklara sadece tecelli ettiğini savunuyorsun.

2. Sen yüce Mevlâ'nın bu varlıklarla kullarına delâlet edip yol gösterdiğini ve bunları her tövbekâr kul için bir öğüt ve idrak olacak delil ve hüccet (ayet)ler kıldığını değil de, doğrudan Allah'ın bu varlıklara tecelli edip zuhur ettiğini açıklamış bulunuyorsun. Cenab-ı Hak ise Kitab-ı Mübin'inde bu yaratıklarda ayetler var ettiğini bildirmektedir. Burada ayet; alâmet ve işaret anlamına gelmektedir. Nitekim, Allah Tealâ buyurur:

"Tanrınız tek bir tanrıdır. Ondan başka tanrı yok... O, Rahman'dır, Rahîm'dir. Şüphesiz, göklerin ve yerin yaratılışında, gece ve gündüzün birbiri ardınca gelişinde, insanların faydasına olan şeyleri denizde taşıyıp giden gemilerde, Allah'ın gökten su indirip onunla ölmüş olan yeri diriltirek üzerine her çeşit canlıyı yaymasında, rüzgârları ve yer ile gök arasında emre hazır bekleyen bulutları evirip çevirmesinde düşünen bir topluluk için (Allah'ın varlığına ve birliğine) elbette ayetler (deliller) vardır." (Bakara, 2/163-164)

Bazen Cenab-ı Hak bizzat bu varlığı da "ayet" diye isimlendirir:

"Ölü toprak, onlar için bir ayettir (ölüleri nasıl dirilteceğimize alâmettir). Biz onu dirilttik. (...)" (Yâsîn, 36/33)

Allah Tealâ'nın Kitabında zikrettiği bu hususların gerçek olduğunda şüphe yoktur.

Buna benzer olarak "Cenab-ı Hak bunlarla bilinip tanındı" denildiği gibi, bunlarla Allah'ın zahir olup ayan-beyan olduğu (böylece tecelli, zuhur ettiği) söylenirse; bu anlam doğrudur. Yalnız, böyle bir noktada tecelli ve zuhur lâfızları hadislerde mervî (me'sur) değildir ve bu lâfızlarda müphemlik ve mücmellik vardır. Çünkü, zuhur ve tecelli lâfızlarından, özellikle

de tecelliden göze tecelli, gözle görünür hâle gelmek anlaşılır. Zira, bu kelime daha ziyade göze tecellide kullanılır. Zaten, İttihadiye'nin benimsediği yol da budur. Nitekim, İbn Arabî bu görüşü açıklar ve "Göz, O'ndan başka bir şey görmez; görmeye baksa O'nu görür" der.

Binaenaleyh, İttihadiye'ye göre gözle görülen şey, bizzat Allah kabul edilince bu, apaçık bir küfürdür ki, bunun küfür olmadığını hiçbir Müslüman söylemez. *Sahih-i Müslim*'de yer alan bir hadiste de Peygamber Efendimiz buyururlar:

"Bilmiş olasınız ki, sizden hiç kimse ölmedikçe, Rabbini göremeyecektir."

Hele hele "Allah, varlıklarda zuhur edip tecelli etmiştir" denilirse; buradaki küfür daha açıktır. Çünkü, bu lâfızlar, hem Cenab-ı Hakk'ın zatının bu varlıklarda olmasına, hem de üzerinde görülenin bir benzerinin zuhur ettiği **ayna** mertebesinde bulunacağına işaret etmektedir ki, her ikisi de yanlıştır. Zira, Allah'ın zatı, mahlûkatta değildir. Ancak, varlıkların gözle görülmesi, Cenab-ı Hakk'a işaret ve tanıklık etme durumundadır. Kur'an-ı Kerim'in ifade ettiği gibi bunlar, Allah'a ait olup onun zatına ve sıfatlarına işaret eden ayetleridir. Onu her türlü noksanlıktan tenzih eder, ona hamdederiz.¹⁷⁶⁸

İbn Teymiye şöyle devam eder:

(...) Bu şaşkınlık ve çelişki, tıpkı Hristiyanların teslis konusundaki şaşkınlık ve çelişkilerine benzer:

Hristiyanlar derler ki: "Baba, oğul ve Ruhü'l-Kuds; hem üç ilâh, hem de tek ilâhtır", "Mesih, İsa şeklinde insan tabiatına bürünmüş olan Oğul'dur." Onlar aynı zamanda şunu da söylerler: "O; vücut, ilim, hayat ve kudrettir."

Onlara karşı verilecek cevap şudur: Eğer bunlar, birer sıfat ise o zaman tanrı değildir; Mesih şekline bürünmüş olanın da tanrı olması düşünülemez, olsa olsa Baba olması düşünülebilir. Eğer her biri cevher ise, bu takdirde de tek tanrı olmamaları gerekir. Çünkü, üç cevherin, tek cevher olmayacağı açıktır. Onlar, bazen bunu bizim "Bilgili, güçlü ve diri Zeyd" sözümüze benzetiyorlar. Hâlbuki, Zeyd'in bilgisi olması ayrı, güçlü olması ayrı sıfatlardır.

Şu hâlde onlara denir ki: Bütün bunlar, Cenab-ı Hakk'ın birçok sıfata sahip tek bir zat olmasına engel olmaz. Siz ise bunu söylemiyorsunuz.

Ayrıca, Tanrı, Mesih ile birleşmiş ise, onun sıfatı olması mümkün değildir; o ancak nitelenmiş (mevsuf) olabilir. Siz bunu da söylemiyorsunuz. Hak olan şeyi siz söylemiyorsunuz; sizin söyledikleriniz de hak değil. Nitekim, Allah buyurmaktadır: "Ey ehl-i kitap! Dininizde taşkınlık etmeyin! Allah hakkında ancak hakkı söyleyin!" (Nisâ, 4/171)

Görüldüğü gibi Hristiyanlar, tam bir şaşkınlık ve çelişki içerisindeyler. Teslisi kabul ederlerse Mesih'in tanrı olması mümkün değildir; cevher sayarlarsa tanrının tek olması mümkün olmaz. Onlar ise Mesih'i, Allah kabul etmek, onu Allah'ın oğlu saymak ve Baba, Oğul ve Ruhü'l-Kuds'ü ise tek bir tanrı kılmak istemektedirler. Bu sebeptendir ki, Cenab-ı Hak onları Kur'an-ı Kerim'de bazen şirk ile nitelenmiş, bazen de müşriklerden ayrı bir grup olarak zikretmiştir. Çünkü, her ne kadar çelişkili ise de onlar, bu her iki hususu da söylemektedirler.

İttihadiye mensuplarının durumu da aynen böyledir. Bunlar, hem ittihat fikrini ve ortada O'ndan başka hiçbir şeyin olmadığını iddia etmekte, hem de âlemin varlığını ispat

¹⁷⁶⁸ İbn Teymiye, *Külliyat*, 2/194-197.

etmeye çalışmaktadırlar. Onlara göre âlem, Allah'ın ilminde mevcuttur ve Allah bu âleme şahittir. Allah, şahit olduğu bu âleme tecelli etmektedir. Allah, bu âleme tecelli ettiği zaman görünen (mütecelli) bizzat kendisi idi, başkası değil... Ve bu görünen şeyler (âyân-ı meşhude) âlem idi.

Tilimsanî ve İbn Arabî bu konuda görüş birliği içindedirler. Yalnız, bir başka yönden ayrılmaktadırlar. Şöyle ki:

İbn Arabî der ki: "Hakkın vücudu doğrudan âyân-ı sabite'de zuhur etti. Sen buna ister 'Hakk' de, ister 'Halk'; ister 'hem Hakk, hem de halktır' de; istersen 'hiçbir yönden ne Hakk'tır ne de halktır' de. Ya da bu konuda hayrete düşüp (hiçbir şey söylemeyebilirsin)."

Tilimsanî ise şöyle der: "Allah görünen şeylere tecelli etmiştir." Böylece İbn Arabî ve Tilimsanî; "lâhut (Allah) ve nâsut (insan tabiatı), iki unsurlu tek bir cevher hâline geldiler" düşüncesindeki Hristiyan Melekiye'nin İsa (a.s.) hakkında söylediklerine benzer sözleri bütün yaratıklar hakkında söylemişlerdir.¹⁷⁶⁹

İmam yine der ki:

İbn Arabî iddia etmektedir ki, zatî tecelli, tecelli edenin ve kendisinde tecelli vuku bulanın istidadı suretiyle olur. Şu hâlde; kendisinde tecelli vaki olan kul, Hakk'ın aynasında kendi suretinden başka bir şey görmemiştir; zaten kulun, suretini ancak kendisinde gördüğünü bilmekle beraber Hakk'ı görmesi mümkün değildir. İbn Arabî böylece bir ayna misali vermekte, Cenab-ı Hakk'ı bizzat bu ayna, aynadaki suretleri de O'nun sureti kabul etmektedir.

Onun görüşleri hakkında benim açıklamaya çalıştığım hakikat şudur:

Onun gözünde a'yân'ın vücudu, bizzat Cenab-ı Hakk'ın vücududur; a'yân yoklukta bulunuyordu; bu a'yânda Hakk'ın vücudu ortaya çıktı. Kendisinde tecelli meydana gelen varlık yani kul, mahiyetlerden (zatlardan) bağımsız olarak vücudu göremez; ancak kendisinde vücudun zuhur ettiği mahiyetleri (zatlari) görebilir; evet, onun vücudu görmesi kesinlikle mümkün değildir. Ve İbn Arabî'ye göre bu, mahlûk hakkında kendisinden daha yüksek bir gaye olmayan gayedir. Ondan ötesi mutlak yokluktur. Nefsini görmende Hak, senin aynandır; sen de O'nun esmasını ve bunların ahkâmının zuhurunu görmesinde O'nun aynasıdır.

Şöyle ki: Kul, kendisinin ayn'ı olan nefsinin ancak kendisinin vücudu demek olan Hakk'ın vücudunda görebilir. Yine kul, esmasını ve bu esmanın ahkâmının zuhurunu görmesinde Hakk'ın aynasıdır; çünkü ona göre Hakk'ın esması, a'yân ile Hakk'ın vücudu arasında nisbetler ve izafetlerden ibarettir; esmanın ahkâmı, yoklukta a'yân-ı sabite'dir; bu ahkâmın zuhuru ise, Hakk'ın a'yân'da tecellisi ile olur.

Aynı şekilde ayan-beyan görünmesi hakikati olan a'yân da, bunlar vasıtasıyla esmasını ve bu esmanın ahkâmının zuhurunu gören Hakk'ın aynasıdır. Çünkü Hak, a'yân'da zuhur ettiği zaman, vücut ile -esmadan ibaret olan- a'yân arasındaki nisbet hâsil olmuş ve bu a'yân'ın vücudu ise, bizzat Hakk'tır. Bu sebeptendir ki, İbn Arabî "Hakk'ın esması O'nun aynından başka bir şey değildir. Böyle olunca da durumda bir karışıklık ve kapalılık meydana geldi" demektedir.

¹⁷⁶⁹ İbn Teymiye, *Külliyat*, 2/200-201.

Şimdi, İbn Arabî'nin bu ve buna benzer sözlerini iyi düşün ki, onun Cenab-ı Hakk'ın zatı ve esması hakkında beslediği inancı bilesin. Onun gözünde Zat-ı Barî bizzat mahlûkatın vücudundan ibarettir: O'nun esması, vücut ile a'yân arasındaki nisbetlerdir; bu esmanın ahkâmı ise a'yân'dır. Onun sözlerinin, Allah'ı, isimlerini, sıfatlarını, yaratmasını, idaresini inkâr etmeyi, Allah'ın isimleri ve ayetleri konusunda ilhadı içerdiğini bilesin. Hiç şüphe yok ki, onun sarf ettiği bu sözler, Allah'ın isimlerini ve ayetlerini, hem kevn ayetlerini (kâinatta onun varlığı, birliği ve kudretine işaret eden deliller), hem de Kur'an-ı Kerim ayetlerini inkârın en aşırı noktasındadır. Çünkü İbn Arabî, Cenab-ı Hak için ne isim kabul etmekte, ne de ayet tanımaktadır; zira ona göre sadece tek bir varlık vardır ve bu da ne isimdir, ne de ayet; a'yân-ı sabite de Allah'ın ne isimleri (esması) ne de ayetleridir. O, iki şeyin varlığını kabul etmektedir ki, aslında bu iki unsur arasında hiçbir fark yoktur. Binaenaleyh, İbn Arabî için durum karmakarışık ve kapalı bir hâl almıştır.

(...) Onun sözleri burada sayıp dökülmesi uzun sürecek çeşit çeşit küfür ve sapıklıkla doludur. Biz, yalnızca şunları söyleyelim ki, o her şeyden önce Allah'ın zatını inkâr etmektedir; çünkü ona göre sadece mahlûkatın varlığı vardır. Sonra, Allah'ın isimlerini reddetmektedir; zira ona göre yalnızca yokluğa taallûk eden durumlar söz konusudur. "Hamd âlemlerin Rabbi Rahman ve Rahîm olan Allah'a mahsustur" (Fâtiha, 1/1-2) dediğimiz zaman, ona göre Rab, sübuta nisbeten başka bir şey değildir. (...) ¹⁷⁷⁰

6.4.3. "YERLERE, GÖKLERE SİĞMADIM; AMA MÜMİN KULUMUN KALBİNE SİĞDIM."

(...) *seni âlâ-yı illiyyîne çıkararak bir Hadîs-i Kudsînin meâl-i şerîfi olan:*

من نكنجم در سموات و زمين * از عجب كنجم بقلب مؤنين
denilmiştir. ¹⁷⁷¹

Said Nursî'nin, Farsça mealini verdiği hadis-i kudsî (?), mevzuat kitaplarında şu lâfızla ele alınmıştır:

« ما وسعني أرضي ولا سمائي ، لكن وسعني قلب عبدي المؤمن » ¹⁷⁷²

"Yerlere, göklere sığmadım; ama mümin kulumun kalbine sığdım."

Aliyyu'l-Kârî, bu hadisin tenkidinde şöyle der:

(Gazalî) bunu *İhya'*da zikretti. Irakî: Aslına rastlamadım, dedi. İbn Teymiye: İsrailiyatta mezkûrdur, Nebi Aleyhi's-Salâtu Ve's-selâm'dan bilinen bir isnadı yoktur, demiştir. Manası, (Suyutî'nin) *Zeyl'*de dediği gibidir: " (Mümin kulumun) kalbi, bana imanı ve sevgimi aldı", yoksa (Allah'ın kulun kalbine) hulûl ettiğine dair söz, küfürdür. Zerkeşî de: Bu hadis, mülhitler uydurdu, demiştir. (...) ¹⁷⁷³

¹⁷⁷⁰ İbn Teymiye, *Külliyat*, 2/226-227.

¹⁷⁷¹ *Sözler*, 116, Onbirinci Söz/Senin Hayatının Gayelerinin İcmâli Dokuz Emirdir/Dokuzuncusu.

¹⁷⁷² Aliyyu'l-Kârî, *Esrâru'l-Merfûa*, 301.

¹⁷⁷³ Aliyyu'l-Kârî, *Esrâru'l-Merfûa*, aynı yer.

"Kalp, Rabbin evidir"¹⁷⁷⁴ hadisi de bu uydurmalardandır. Sehavî, bu hadisin merfu olarak aslının olmadığını; Zerkeşî, aslının olmadığını; İbn Teymiye ve Zeyl'de (Suyutî), mevzu olduğunu söylediler.¹⁷⁷⁵

Aliyyu'l-Karî, bu hadislerin manasını her ne kadar doğru kabul ediyorsa da, Sabbağ haklı olarak, bu hadislerin uydurma olduğu belli olduğundan, bu tarz yorumlara gerek olmadığını; bazı âlimlerin bozuk tevellere gitmek suretiyle zayıf ve mevzu hadislere yumuşak tavır göstermelerinin, dalâlet önderlerinin ve sapkınlık reislerinin ellerine, dalâletlerini ve sapkınlıklarını delillendirmelerinde imkân verdiğini; Aliyyu'l-Karî'nin de zikrettiği gibi hulûl inancının küfür olduğunu ve bunun mutasavvıfeden çoğunun sözlerinde itibar gördüğünü ve halkın dilinde dolaştığını söylemektedir. Lâ kuvvete illâ billah...¹⁷⁷⁶

6.4.4. VAHDET-İ VÜCUD ÖĞRETİSİ VE MUHYİDDİN B. ARABÎ

Said Nursî'nin vahdet-i vücud telâkkisi hakkındaki görüşleri, *Nur Risaleleri*'nde dağınık bir şekilde yer almıştır. Biz, bunları toplamaya gayret gösterdik. Bu nakillerin uzun bulunacağını tahmin etmekle beraber, Said Nursî'nin görüşlerini tam olarak aktarmak gerektiğini düşündük:

S: Vahdetü'l Vücudu nasıl görüyorsun?

Elcevap: Tevhidde istiğraktır ve nazara sığışmayan bir tevhid-i zevkidir. Esasen tevhid-i Rububiyet ve tevhid-i Uluhiyetten sonra tevhidde zevken şiddet-i istiğrak, vahdet-i kudret, yâni "lâ müessira fi'l-kefni illâllahi" sonra vahdet-i idare, sonra vahdet-i şühud, sonra vahdetü'l-vücud, sonra yalnız bir vücudu, sonra yalnız bir mevcudu görünceye müncer oluyor. Muhakkikin-i Sofiyenin müteşabihat hükmünde olan şatahatiyle istidlâl edilmez. Daire-i esbabı yırtıp çıkmayan ve te'sirinden kurtulmayan bir ruh, Vahdetü'l-Vücutdan dem vursa, haddinden tecavüz eder. Dem vuranlar Vacibü'l Vücud'a o kadar hasr-ı nazar etmişlerdir ki; mümkünattan tecerrüd ederek, yalnız bir vücudu, belki bir mevcudu görmüşler. Evet, delil içinde neticeyi görmek, âlemde Sanii müşahede etmek, tarik-ı istiğrakkârâne cihetiyle cedâvil-i ekvanda cereyan-ı tecelliyat-ı İlâhiyeyi ve melekûtiyet-i eşyada sereyan-ı füyuzatı ve merâya-yı mevcudatta tecelli-i esmâ ve sıfatı, yalnız zevken anlaşılır birer hakikat iken, dîk-ı elfaz sebebiyle ulûhiyet-i sâire ve hayat-ı sâriye tâbir ettiler. Ehl-i fikir, o hakakik-ı zevkiyeyi, nazarın mekayisine sığıştırdığından çok evham-ı bâtılâya menşe oldu. Madde-perver hükemâ ve zaifü'l-itikad ehl-i nazarın vahdetü'l-vücudu ile evliyânın vahdetü'l-vücudu, tamamen birbirinin zıddıdır. Beş cihetten fark vardır:

Birincisi: Muhakkikin-i Sofiye, Vâcibü'l-Vücud'a o kadar hasr-ı nazar etmiş ve müstağrak olmuş ve ehemmiyet vermişler ki, onun hesabına kâinatın vücudunu inkâr etmişler. Hükemâ ve zaifü'l-itikad olanlar, maddeye o kadar hasr-ı nazar etmişler ve müstağrak olmuşlar ki, fehm-i Uluhiyetten uzaklaştılar. Ve o derece maddeye kıymet

¹⁷⁷⁴ Aliyyu'l-Kârî, *Esrâru'l-Merfûa*, 258.

¹⁷⁷⁵ Aliyyu'l-Kârî, *Esrâru'l-Merfûa*, 258.

¹⁷⁷⁶ Sabbağ, *Tahkîk ve Ta'lik*, 301, 6. dipnot. Kulların Rabblerinden nasiplerini, ona imanlarını dile getirirken bu tür ifadelerin kullanılması hakkında bak. İbn Teymiye, *Külliyat*, 2/367-372.

verdiler ki, her şeyi maddede görmek, hattâ Ulûhiyeti onda meczetmek, hattâ kâinat hesabına Ulûhiyetten istiğna etmek derecede meslek-i müteassifeye girmişlerdir.

İkincisi: Muhakkîkin-i Sofiyenin vahdet-i vücudu, vahdetü'ş-şühudu tazammun eder. İkincilerin, vahdetü'l-mevcudu tazammun eder.

Üçüncüsü: Birincilerin mesleği zevkidir. İkincilerin nazaridir.

Dördüncüsü: Birinciler, evvelen ve bizzat Hakk'a nazar, tebei olarak halka bakarlar. İkinciler, evvelen ve bizzat halka bakarlar.

Beşincisi: Birinciler, Hudâperesttirler. İkinciler, hodperesttirler.

(...) ehl-i vahdetü'ş-şuhudun meşrebi fark ve sahvıdır. Ehl-i vahdetü'l-vücudun meşrebi mahv ve sekirdir. Sâfi meşreb ise, meşreb-i ehl-i fark ve sahvıdır.¹⁷⁷⁷

Vahdet-ül-Vücûda dair bir parça izahat istiyorsunuz. (...)

Bu mes'ele-i Vahdet-ül-Vücûdu şimdiki insanlara telkin etmek, ciddî zarar verir. Nasilki teşbihat ve temsiller, havassın elinden âvamın eline ve ilmin elinden cehlin eline girse, hakikat telâkki edilir. Öyle de: Vahdet-ül-Vücûd mes'elesi gibi hakaik-ı ulviye, ehl-i gaflet ve esbab içinde dalan avamlara girse, tabiat telâkki edilir ve üç mühim zarar verir.

Birincisi: Vahdet-ül-Vücudun meşrebi, Cenab-ı Hak hesabına kâinatı âdetâ inkâr etmek iken, avâma girdikçe, gafil avamlara, hususan maddiyyun fikirleriyle âlûde olan fikirlere girdikçe, kâinat ve maddiyat hesabına Ulûhiyeti inkâr yoluna gider.

İkincisi: Vahdet-ül-Vücud meşrebi, mâsivâ-yı İlâhînin Rubûbiyetini o derece şiddetle reddeder ki, mâsivâyı inkâr ve ikiliği ref'ediyor. Değil nüfûs-u emmarenin, belki herbir şey'in müstakil vücudunu görmemek için, bu zamanda fikr-i tabiatın istilâsiyle ve gurur ve enaniyetin nefs-i emmâreyi şişirmesiyle ve Ahireti ve Halik'i, bir derece unutmak cihetiyle bazı nüfûs-u emmâre küçük birer fir'avn, âdetâ nefsinin Mâbûd ittihaz etmek istidadında bulunan insanlara Vahdet-ül-Vücudu telkin etmek, nefs-i emmâreyi "EL-'İYAZÜBİLLAH" öyle şımartır ki, ele avuca sığmaz.

Üçüncüsü: Tegayyur, tebeddül, tecezzi, tahayyüzden mukaddes, münezze, müberra, muallâ olan Zât-ı Zülcelâlin vücûb-u vücuduna ve tekaddüs ve tenezzühüne muvafık düşmiyen tasavvurata sebebiyet verir ve telkinat-ı bâtilaya medar olur. Evet, Vahdet-ül-vücudtan bahseden; fikren Serâdan Süreyyaya çıkarak, kâinatı arkasında bırakıp nazarını Arş-ı Âlâya diken, istiğrâkî bir surette kâinatı mâdûm sayıp herşeyi doğrudan doğruya kuvvet-i îman ile Vâhid-i Ehadden görebilir. Yoksa, kâinatın arkasında durup kâinata bakan ve önünde esbabı gören ve ferşten nazar eden, elbette esbab içinde boğulup, tabiat bataklığına düşmek ihtimali var. Fikren Arşa çıkan, Celâleddin-i Rûmî gibi, diyebilir; "kulağını aç! Herkesten işittiğin sözleri, fitrî fonograflar gibi Cenab-ı Hak'tan işitebilirsin." Yoksa, Celâleddin gibi, bu derece yüksekçe çıkamayan ve ferşten Arşa kadar mevcudatı âyine şeklinde görmiyen

¹⁷⁷⁷ İctimâi Reçeteler I, 112-114; Mesnevî-i Nuriye, 233, Nokta Risalesi.

adama, "kulak ver, herkesten KELAMULLAH'ı iştirsin." desen, mânen Arştan ferşe sukut eder gibi, hilâfı-ı hakikat tasavvurat-ı bâtilaya giriftar olur!..¹⁷⁷⁸

Aziz kardaşım; Senin ikinci sualin hulâsası Muhyiddin-î Arabî demiş: "Ruhun mahlukiyeti inkişafından ibarettir." O suâl ile benim gibi zaif bir biçareyi Muhyiddin-î Arabî gibi müthiş bir harika-i hakikat, bir dâhiye-i ilm-i esrâra karşı mübarezeeye mecbur ediyorsun. Fakat madem nusûs-u Kur'ana istinaden bahse girişeceğim, ben sinek dahi olsam o kartaldan daha yüksek uçabilirim. Belki: Hazret-î Muhyiddin aldatmaz, fakat aldanır. Hâdîdir, fakat her kitabında mühdî olamıyor. Gördüğü doğrudur. Fakat hakikat değildir. Yirmi dokuzuncu sözde Ruh bahsinde medar-ı suâliniz olan o hakikat izah edilmiştir. Evet ruh mahiyeti itibariyle bir kanun-u emrîdir. Fakat vücûd-u harici giydirilmiş bir namus-u zîhayattır. Ve vücûd-u harici sahibi bir kanundur. Hazret-i Muhyiddin yalnız mahiyeti noktasında düşünmüştür. Vahdet-ül-vücûd meşrebince eşyanın vücûdunu hayal görüyor. O zât harika keşfiyatıyla ve müşahedatıyla ve mühim bir meşreb sahibi ve müstakil bir meslek ihtiyar ettiğinden bilmeceburiye zayıf te'vilatıyla tekellüflü bir surette bazı âyatı meşrebine, meşhudatına tatbik ediyor. Ayâtın sarahatını incitiyor. Sair risalelerde Cadde-i müstâkime-i Kur'aniye ve minhac-ı kavîm-i ehl-i sünnet beyan edilmiştir. O zât-ı kudsînin kendine mahsus bir makamı var. Hem makbulündendir. Fakat mizansız keşfiyatında hududları çiğnemiş. Cumhur-u Muhakkikîne çok mes'elelerde muhalefet etmiş. İşte bu sır içindir ki; o kadar yüksek ve harika bir kutup, bir ferîd-i devran olduğu halde kendine mahsus tarikatı gayet kısacık (Sadreddin-i Konevî)ye münhasır kalıyor gibidir. Ve asarından istikametkârâne istifade nadir oluyor. Hatta çok Muhakkikîn-ı Asfiyâ o kıymettar âsârını mütalaaya revac göstermiyorlar. Hatta bazıları men' ediyorlar.

Hazret-i Muhyiddinin meşrebiyle ehl-i tahkîkin meşrebinin mabeynindeki esaslı farkı ve onların me'hazlarını göstermek çok uzun tedkikata ve çok yüksek ve geniş nazarlara muhtaçtır. Evet, fark o kadar dakik ve derin; ve me'haz o kadar yüksek ve geniştir ki: Hazret-i Muhyiddin hatasından muaheze edilmemiş, makbûl olarak kalmış. Yoksa eğer ilmen, fikren ve keşfen o fark ve o me'haz görünse idi, onun için gayet yüksek bir sukut ve ağır bir hata olurdu. Madem fark o kadar derindir, bir temsil ile o farkı ve o me'hazları Hazret-i Muhyiddin'in o mes'elede yanlısını göstermeğe; münhasıran çalışacağız: Şöyle ki:

Mesela: Bir ayinede güneş görünüyor. Şu ayine, güneşin hem zarfı hem Mevsufudur. Yani güneş bir cihette onun içinde bulunur, bir cihette ayineyi zînetlendirip parlak bir boyası bir sıfatı olur. Eğer o ayine fotoğraf ayinesi ise; güneşin misalini sabit bir surette kağıda alıyor. Şu halde ayinede görünen güneş, fotoğrafın resim kağıdındaki görünen mahiyeti, hem ayineyi süslendirip sıfatı hükmüne geçtiği cihette hakikî güneşin gayridir. Güneş değil, belki güneşin cilvesinin başka bir vücuda girmesidir. Ayine içinde görünen güneşin vücudu ise haricdeki görünen güneşin ayn-ı vücudu değil ise de ona irtibatı ve ona işaret ettiği için onun ayn-ı vücudu zanedilmiş. İşte bu temsile binaen ayinede "hakikî güneşten başka bir şey yoktur" denilmek ve ayineyi zarf ve içindeki güneşin münbasit aksi ve fotoğraf kâğıdına intikal eden resim cihetiyle güneştir denilse hatadır. Güneşten başka içinde bir şey yoktur demek yanlıştır. Çünkü ayinenin parlak yüzündeki akis ve arkasında teşekkül eden resim var. Bunların da ayrı ayrı birer vücudu var. Çendan o vücudlar güneşin cilvesindedir, fakat güneş değildir. İnsanın zihni, hayali bu ayine misaline benzer. Şöyleki:

¹⁷⁷⁸ Lem'alar, 298-299, Yirmisekizinci Lem'a/Aziz Kardeşim.

İnsanın ayine-i fikrindeki mâlumatin dahi iki vechi var. Bir vecihle ilimdir ve bir vecihle mâlumdur. Eğer zihni o mâluma zarf yapsak, o vakit o ma'lum mevcut zihnî bir ma'lum olur. Vucudu ayrı bir şeydir. Eğer zihnî o şeyin husuliyile mevsuf yapsak zihne sıfat olur. O şey' o vakit ilim olur. Bir vücud-u haricisi vardır. O ma'lumun vücudu, cevheri dahi olsa bunun gibi arizî bir vücud-u haricisi olur.

İşte bu iki temsile göre kâinat bir ayinedir. Her bir mevcudatın mahiyetinde bir ayinedir. Kudret-i Ezeliye ile icad-ı ilahiyye maruzdurlar. Herbir mevcut bir cihetle Şems-i ezelinin bir isminin bir nevi ayinesi olup bir nakşını gösterir. Hazret-i Muhyiddin meşrebinde olanlar yalnız ayinelik ve zarfiyet cihetinde o ayinedeki vücud-u misali nefiy noktasında ve aksi ayn-ı mün'akıs olmak üzere keşf edip başka mertebeyi düşünmeyerek "lâ mevcûde illâ hû" diyerek yanlış etmişler. "Hakâiku'l-eşyâi sâbitetun" kaide-i esasıyeyi inkâr etmek derecesine düşmüşler. Amma ehl-i hakikat ise veraset-i nübüvvetin sırrıyla ve Kur'an'ın kat'i ifadatiyla görmüşler ki: Ayine-i mevcudatta kudret ve irade-i ilahiye ile vücud bulan nakışlar onun eserleridir. (Hemeozost)dur. (Hemeost) değil. Eşyanın bir vücudu vardır. Ve o vücud bir derece sabittir. Çendan o vücud, vücûd-u vacibe nisbeten vehmî ve hayalî hükmünde zayıftır. Fakat bir kadir-i ezelinin icad ve irade ve kudretiyle vardır. Nasıl ki temsilde ayine içindeki güneşin hakikî vücud-u haricisinden başka bir vücud-u misalisi var. Ve ayineyi zinetli boyalayan münbasit aksinin dahi ârizî ve ayrı bir vücûd-u haricisi var. Ve ayinenin arkasındaki fotoğrafın resim kâğıdına intikaş eden suret-i şemsiyyenin dahi arizî bir vücud-u haricisi vardır. Hem bir derece sabit bir vücuttur.

Öylede kâinat ayinesinde ve mahiyet-i eşya ayinelerinde esmâ-i kudsiye-i ilâhiyenin irade ve ihtiyar ve kudret ile hasıl olan cilveleriyle tezahür eden nukûş-u müsnûâtının vücûd-u vâcibden ayrı, hadis bir vücudu var. O vücûda kudret-i ezeliye ile sebat verilmiş. Fakat eğer irtibat kesilse bütün eşya birden fenaya gider. Bekâ-i vücûd için her an her şey hâlıkının ibkasına muhtaçtır. Çendan "hakâiku'l-eşyâi sâbitetun" dır. Fakat onun isbat ve tesbitiyle sabittir.

İşte Hazret-i Muhyiddin "Ruh mahlûk değil, alem-i emirden sıfat-ı iradeden gelmiş bir hakikattir." demesi çok nüsusun zahirine muhalif olduğu gibi mezkûr tahkikata binaen iltibas etmiş, aldanmış, zaif vücudları görememiş. Esmâ-i ilahiyyeden Hallâk, Rezzâk gibi isimlerin mazharları vehmî ve hayalî şeyler olamaz. Madem o esmâ hakikatdırlar, elbette mazharlarının da hakikat-ı hariciyeleri vardır.¹⁷⁷⁹

Suâl: Vahdet-ül-Vücûd mes'elesi, çoklar tarafından en yüksek makam telâkki ediliyor. Halbuki, velâyet-i kübrâda bulunan başta Hulefâ-yı Erbaa olmak üzere Sahâbeler ve hem başta Hamse-i Âl-i Abâ olarak Eimme-i Ehl-i Beyt ve hem başta Eimme-i Erbaa olarak Müçtehidîn ve Tâbîinden bu çeşit vahdet-ül-vücud meşrebi sarîhan görülmemiş. Acaba onlardan sonra çıkanlar daha ileri mi gitmişler, daha mükemmele bir cadde-i kübrâ mı bulmuşlar?

Elcevap: Hâşâ! Şems-i Risâletin en yakın yıldızları ve en karîb vereseleri bulunan o Asfiya'dan, hiç kimsenin haddi değil, daha ileri gidebilirsin. Belki cadde-i kübrâ onlarındır.

¹⁷⁷⁹ Lem'alar, 38-40, Dokuzuncu Lem'a/Birinci Suâliniz.

Vahdet-ül-Vücut ise bir meşreb ve bir hal ve bir nâkıs mertebedir. Fakat zevkli, neş'eli olduğundan, seyr ü sülûkta o mertebeye girdikleri vakit çoğu çıkmak istemiyorlar, orada kalıyorlar; en münteha mertebe zannediyorlar.

İşte bu meşreb sahibi, eğer maddiyattan ve vesâitten tecerrüd etmiş ve esbab perdesini yırtmış bir ruh ise, istiğrakkârâne bir şuhuda mazhar ise, Vahdet-ül-Vücutdan değil, belki vahdet-üş-şuhuddan neş'et eden, ilmî değil, hâlî bir vahdet-i vücud onun için bir kemâl, bir makam te'min edebilir. Hattâ Allah hesabına kâinatı inkâr etmek derecesine gidebilir. Yoksa esbab içinde dalmış ise, maddiyata mütevağğil ise, vahdet-ül-vücut demesi, kâinat hesabına Allah'ı inkâr etmeye kadar çıkar.

Evet, cadde-i kübrâ Sahâbe ve Tâbiîn ve Asfiya'nın caddesidir. "Hakâiku'l-eşyâi sâbitetun" cümlesi, onların kaide-i külliyeleridir. Ve Cenâb-ı Hakk'ın, "leyse kemislihi şey'un" mazmunu üzere, hiçbir şey ile müşabeheti yok, Tahayyüz ve tecezzâden münezzehtir. Mevcûdatla alâkası, Hâlikiyettir. Ehl-i Vahdet-ül-Vücutun dedikleri gibi; mevcûdat, evham ve hayâlât değil. Görünen eşya dahi, Cenâb-ı Hakk'ın âsârıdır. "Heme Ost" değil, "Heme Ezost" dur. Çünkü: Hâdisat, ayn-ı kadîm olamaz. Şu mes'eleyi iki temsil ile fehme takrib edeceğiz:

Birincisi: Meselâ bir padişah var. O pâdişahın hâkim-i âdil ismiyle bir adliye dairesi var ki, o ismin cilvesini gösteriyor. Bir ismi de halîfedir. Bir meşihat ve bir ilmiye dairesi; o ismin mazharıdır. Bir de Kumandan-ı A'zam ismi var. O isim ile devâir-i askeriyede faaliyet gösterir. Ordu, o ismin mazharıdır. Şimdi biri çıksa dese ki: "O padişah, yalnız hâkim-i âdildir; devâir-i adliyeden başka daire yok." O vakit bilmeceburiye, adliye me'murları içinde, hakikî değil îtibârî bir sûrette, meşihat dairesindeki ulemânın evsâfını ve ahvâlini onlara tatbik edip, zillî ve hayâlî bir tarzda, hakikî adliye içinde tebeî ve zillî bir meşihat dairesi tasavvur edilir. Hem daire-i askeriyeye ait ahval ve muamelâtını, yine farazî bir tarzda, o me'mûrîn-i adliye içinde îtibâr edip, gayr-ı hakikî bir daire-i askeriyeye îtibâr edilir ve hâkezâ... İşte şu halde, pâdişahın hakikî ismi ve hakikî hâkimiyeti, hâkim-i âdil ismidir ve adliyedeki hâkimiyettir. Halîfe, kumandan-ı âzam, sultan gibi isimleri hakikî değil, îtibârîdirler. Halbuki padişahlık mahiyeti ve saltanat hakikatı, bütün isimleri hakikî olarak iktiza eder. Hakikî isimler ise, hakikî daireleri istiyor ve iktiza ediyorlar. İşte Saltanat-ı Ulûhiyet, Rahmân, Rezzâk, Vehhâb, Hallâk, Fa'âl, Kerîm, Rahîm gibi pek çok esmâ-i mukaddeseyi hakikî olarak iktiza ediyor. O hakikî esmâ dahi, hakikî âyineleri iktiza ediyorlar. Şimdi ehl-i vahdet-ül-vücut mâdem "lâ mevcûde illâ hû" der, hakaik-i eşyâyı hayâl derecesine indirir. Cenâb-ı Hakk'ın Vâcib-ül-Vücut ve Mevcûd ve Vâhid ve Ehad isimlerinin hakikî cilveleri ve daireleri var. Belki âyineleri, daireleri hakikî olmazsa; hayâlî, ademî dahi olsa, onlara zarar vermez. Belki vücûd-u hakikînin âyinesinde vücud rengi olmazsa, daha ziyade sâfi ve parlak olur. Fakat; Rahmân, Rezzâk, Kahrâ, Cebbâr, Hallâk gibi isimleri ise, tecellileri hakikî olmuyor, îtibârî oluyor. Halbuki o esmâlar, Mevcud ismi gibi hakikattırlar, gölge olamazlar; aslîdirler, tebeî olamazlar.

İşte sahâbe ve Asfiyâ-i Müçtehidîn ve Eimme-i Ehl-i Beyt, "hakâiku'l-eşyâi sâbitetun" derler ki, Cenâb-ı Hakk'ın bütün esmâsiyle hakikî bir sûrette tecelliyatı var. Bütün eşyanın, O'nun îcâdiyle bir vücûd-u ârizîsi var. Ve o çendan Vâcib-ül-Vücûd'un vücuduna nisbeten gayet zaif ve kararsız bir zıl, bir gölgedir; fakat hayâl değil, vehim değildir. Cenâb-ı Hak, Hallâk ismiyle vücud veriyor ve o vücudu idame ediyor.

İkinci Temsil: Meselâ şu menzilin dört duvarında dört tane endam âyinesi bulunsa, herbir âyine içinde her ne kadar o menzil öteki üç âyine ile beraber irtisam ediyor.. fakat herbir âyine, kendinin hey'etine ve rengine göre eşyayı kendi içinde ihtiva eyler; kendine mahsus misâlî bir menzil hükmündedir. İşte şimdi iki adam o menzile girse; birisi birtek âyineye bakar, der ki: "Herşey bunun içindedir." Başka âyineleri ve âyinelerin içlerindeki sûretleri işittiği vakit, mesmûâtını o tek âyinedeki iki derece gölge olmuş, hakikatı küçülmüş, tegayyür etmiş o âyinenin küçük bir köşesinde tatbik eder. Hem der: "Ben öyle görüyorum, öyle ise hakikat böyledir." Diğer adam ona der ki: "Evet sen görüyorsun, gördüğün haktır. Fakat vâkide ve nefsülemirde hakikatın hakikî sûreti öyle değil. Senin dikkat ettiğin âyine gibi daha başka âyineler var; gördüğün kadar küçücük, gölgenin gölgesi değil."

İşte Esmâ-i İlâhiyenin herbiri, ayrı ayrı birer âyine ister. Hem meselâ: Rahmân, Rezzâk; hakikatlı, asıl oldukları için, kendilerine lâayık, rızka ve merhamete muhtaç mevcudatı ister. Rahmân nasıl hakikî bir dünyada rızka muhtaç hakikatlı zîruhları ister; Rahîm de, öyle hakikî bir Cenneti ister. Eğer yalnız Mevcûd ve Vâcib-ül-Vücûd ve Vâhid-i Ehad isimleri hakikî tutulup öteki isimler onların içine gölge olmak haysiyetiyle alınsa, o esmâya karşı bir haksızlık hükmüne geçer.

İşte bu sırdandır ki: Cadde-i kübrâ, elbette velâyet-i kübrâ sâhibleri olan Sahâbe ve Asfiya ve Tâbiîn ve Eimme-i Ehl-i Beyt ve Eimme-i Müçtehidînin caddesidir ki doğrudan doğruya Kur'an'ın birinci tabaka şâkirdleridir.¹⁷⁸⁰

(SUAL): Muhyiddin-i Arabî Vahdet-ül vücud mes'elesini en yüksek bir mertebe telakki ettiği gibi, ehl-i aşk bir kısım evlîya-i azime dahi ona ittiba' etmişler. Sen bu mes'elenin en yüksek mertebe olmadığını hem hakiki olmadığını, belki bir derece ehl-i sekr ve istiğrakın ve eshab-ı şevk ve aşk'ın meşrebi olduğunu söylüyorsun. Öyle ise muhtasaran sırr-ı veraset-i nübüvvetle ve Kur'anın sarahatiyle gösterilen tevhidin yüksek mertebesi hangisidir göster.

Elcevap: Benim gibi hiç ender hiç aciz bir biçarenin kısa fikriyle bu yüksek mertebeleri muhakeme etmek yüz derece haddimin fevkindedir. Yalnız Kur'an-ı Hakimin feyzinden gelen gâyet muhtasar bir iki nükteyi söyleyeceğim. Belki bu mes'eledede faidesi olacak.

Birinci Nükte: Vahdet-ül vücudun meşrebine saplanmasına çok esbab var.

Onlardan bir ikisi kısaca beyan edilecek.

Birinci Sebeb: Mertebe-i Rububiyetin hallakiyyetini azami derecede zihinlere sıkıştıramadıklarından ve sırr-ı ehadiyet ile her şey'i bizzat kabza-i rububiyetinde tuttuğunu ve her şey kudret ve ihtiyar ve iradesiyle vücud bulduğunu kalblerine tam yerleştiremediklerinden her şey o'dur, veyahut yoktur veya hayaldir, veya tezahüriyetidir veya cilveleridir, demeğe kendilerini mecbur bilmişler.

İkinci sebeb: Firâkı hiç istemeyen ve firaktan şiddetle kaçan ve ayrılıktan titreyen ve bu'diyetten cehennem gibi korkan ve zevalden gayet derece nefret eden

¹⁷⁸⁰ Mektubat, 76-78, Onsekizinci Mektub/İkinci Mes'ele-i Mühimme.

ve visali ruhu ve canı gibi seven ve kurbiyeti cennet gibi hadsiz bir iştiyak ile arzulayan aşk sıfatı her şeydeki akrebiyet-i ilahiyyenin bir cilvesine yapışmak ile firak ve bu'diyeti hiçe sayıp likâ ve visâli daimi zannederek "lâ mevcûde illâ hû" diye aşkın sekriyle ve o şevk-i beka ve lika ve visalın muktezasiyle gâyet zevkli bir meşreb hâli vahdet-ül vücudda bulunduğunu tasavvur ederek müdhiş firaklardan kurtulmak için o vahdet-ül vücud mes'elesini melce' ittihaz etmişler. Demek birinci sebebin menşei, aklın gâyet geniş ve gâyet yüksek olan bazı hakaik-ı imaniyeye yetişmediğinden ve ihata edemediğinden ve aklın iman noktasında fevkalade inkişafından ve harikulade inbisatından ve genişliğinden ileri gelmiştir. Amma sarahat-ı Kur'aniye ile veraset-i Nübüvvetin evliya-i azimesi ve ehl-i sahv olan asfiyanın gördükleri mertebe-i uzma-yı tevhid ise hem çok yüksektir, hem rububiyet ve hallakiyyet-i ilahiyyenin mertebe-i uzmasını, hem bütün esma-i ilahiyyenin hakiki olduklarını ifade ediyor. Ve esasatı muhafaza edip ahkâm-ı Rububiyetin muvazenesini bozmuyor. Çünkü derler: Cenab-ı Hakkın ehadiyyet-i zatıyesiyile ve mekândan münezzehiyetiyle beraber, her şey bütün suunatiyle doğrudan doğruya ilmiyle ihata ve teşhis edilmiş ve iradesiyile tercih ve tahsis edilmiş ve kudretiyle isbat ve icad edilmiştir. Bütün kâinatı birtek mevcud gibi icad ve tedbir ediyor. Bir çiçeği kolaylıkla halk ettiği gibi koca baharı dahi o suhuletle halk eder. Bir şey bir şey'e mani olmaz. Teveccühünde tecezzi yoktur. Aynı anda her yerde kudret ve ilmiyle tasarruf noktasında bulunuyor. Tasarrufunda tevzi' ve inkısam yok. Onaltıncı söz ve otuz ikinci söz'ün ikinci mevkîfının ikinci maksadında bu sır tamamiyle izah ve isbat edilmiştir. "Lâ muşâhate fi't-temsîl" kaidesiyile temsildeki kusura bakılmadığından gayet kusurlu bir temsil söyliyeceğim, tâ iki meşrebin bir derece farkı anlaşılsın.

Mesela: Harika ve emsalsiz, gayet büyük ve gayet ziyetli, şark ve garba ait bir anda uçacak ve şimalden cenûba ulaşan kanadlarını kapayıp açacak yüzbinler nakışlar ile tezyin edilmiş ve kanadının her bir tüyünde gayet dâhiyâne san'atlar derc edilmiş bir tavus kuşu farz ediyoruz. Şimdi seyirci iki adam var. Akıl ve kalb kanatlarıyla bu kuşun yüksek mertebelerine ve harika ziyetlerine uçmak istiyorlar. Birisi bu tavus kuşunun vaziyetine ve heykeline ve harikulade her bir tüyündeki kudret nakışlarına bakar ve gayet aşk ve şevk ile sever, dakik tefekkürü kısmen bırakır ve aşka yapışır. Fakat görür ki; her gün o sevimli nakışlar tahavvül ve tebeddül eder. Sevdiği ve perestiş ettiği o mahublar kayboluyor, zeval buluyor. O adam kendine teselli vermek ve aklına sıkıştıramadığı vahdet-i hakiki ile Rububiyet-i mutlaka, vahidiyyet-i zatî ile hallakiyyet-i külliyeye malik bir nakkaşın bir nakş-ı san'atıdır demek lazım gelirken, o itikad yerine tavus kuşundaki ruh o kadar âlîdir ki onun saniî onun içindedir veya o olmuş. Hem o ruh vücudu ile müttehid ve vücudu ise suret-i zahiriye ile memzuc olduğundan o ruhun kemali ve o vücudun yüksekliği bu cilveleri böyle gösterir. Her dakika başka bir nakş-ı ve ayrı bir hüsnü izhar eder. Hakiki ihtiyar ile bir icad değildir; belki bir cilvedir, bir tezahürdür der.

Diğer adam der ki: Bu mizanlı ve nizamlı gayet san'atkârane nakışlar kat'i bir surette bir irade ve ihtiyar ve kasd ve meşiet iktiza eder. İradesiz bir cilve, ihtiyarsız bir tezahür olamaz. Evet tavusun mahiyeti güzel ve yüksektir. Fakat onun mahiyeti fail olamaz. Belki münfaildir. Faili ile hiçbir cihetle ittihad edemez. Ruhu güzel ve âlîdir, fakat mucid ve mutasarrıf değil, belki ancak mazhar ve medardır. Çünkü herbir tüyünde bilbedahe nihayetsiz bir hikmetle bir san'at; ve nihayetsiz bir kudretle bir nakş-ı ziyet görünüyor. Bu ise iradesiz, ihtiyarsız olamaz. Bu kemal-i kudret içinde kemal-i hikmeti ve kemal-i ihtiyar içinde kemal-i Rububiyeti ve merhameti gösteren san'atlar, cilve-milve işi değil. Bu yaldızlı defteri yazan kâtip onun içinde olamaz.

Onunla ittihad edemez. Belki yalnız o defter o kâtibin yazı kaleminin ucuyla teması var. Öyle ise o kâinat denilen misali tavusun harikulade ziynetleri tavus hâlıkının yaldızlı bir mektubudur.

İşte o kâinat tavusuna bak, o mektubu oku, kâtibine "mâşâallâhu bârekallâhu subhânallâhi" de. Mektubu kâtib zanneden veya kâtibi mektub içinde tahayyül eden veya mektubu hayal tevehhüm eden elbette aşk perdesinde aklını saklamış, hakikatın hakiki suretini görmemiş.

Vahdet-ül vücud'un meşrebine sebebiyet veren aşkın envairinden en mühim ciheti aşk-ı dünyadır. Mecâzi olan aşk-ı dünya, aşk-ı hakikiye inkılab ettiği zaman vahdet-ül vücuda inkılab eder. Nasıl ki insandan şahsî bir mahbubu muhabbet-i mecazi ile seven sonra zeval ve fenasını kalbine yerleştirmeyen bir âşık, mahbubuna aşk-ı hakiki ile bir beka kazandırmak için ma'bud ve mahbub-u hakikin bir ayine-i cemalidir, diye kendini teselli eder bir hakikata yapışır.

Öyle de koca dünyayı ve kâinatı hey'et-i mecmuasiyle mahbub ittihaz eden, sonra o muhabbet-i acibe, daimî zeval ve firak kamçılarıyla muhabbet-i hakikiye inkılab ettiği vakit, o çok büyük mahbubunu zeval ve firaktan kurtarmak için Vahdet-ül Vücud meşrebine iltica eder. Eğer gayet yüksek ve kuvvetli iman sahibi ise muhyiddin-i Arab'ın emsali gibi zatlara zevkli, nuranî, makbul bir merteye olur. Yoksa vartalara, maddiyata girmek, esabta boğulmak ihtimali var.

Vahdet-üş Şuhûd ise o zararsızdır, Ehl-i Sahv'in de yüksek bir meşrebidir.¹⁷⁸¹

Eğer hakîkî âşık yolunda fena gitse,/ ya ta'bîrde hata etse, ya tavsifte yanılrsa, yine ma'şûka gider./ Ma'şûkdur onu çeker, yolunu da şaşkırtmaz./ Zira aşk câzibedar bir cemâle müncezib cenânî bir cezbedir./ Bazen netice haktır, hem de mütehakkıktır./ Lâkin delil bâtıldır, vesile de hatadır ona zarar veremez. Eğer veliyy-i ârif yolunda fena gitse,/ ya sûret hata görse, ya sözde yanlış etse;/ matlûbuna yetişmez, maksûduna ulaşmaz./ Zira bir yol bozuksa, hiç maksada götürmez./ Eğer şartı olmazsa, meşrût hâsıl olamaz./ O âşık benzemez, mukayyedir, hür olmaz./ Zira ârif, kendisi yukarıya çıkıyor, basamaklara basar;/ lâzım dikkat-i nazar./ Fakat âşık, birisi onu yukarı çeker; hür kalır, mukayyed kalmaz./ Demek veliyy-i âşık, muhtî ise, yine binefsihî hâdîdir, ligayrihî mudilldir./ Fakat ârif, muhtî ise, mudill, hem dâll olur, iktida da edilmez./ Bu sırdandır, bir kısım gürûh-u ârifinin/ idam ve idlaline sebep olan rumûz ve şathiyyât ki te'vîli götürmez./ Zümre-i âşıkîni rumûzdan çıkardılar,/ işaret, şathiyyâtı sarîhan söylediler./ Yine nazar-ı ümmet, onları ta'zîm etti, onlara ilişilmez./ Bu sırdandır, Muhyiddîn, Câmî ve İbnü'l-Fârid, İbn-i Seb'in beraber,/ işaret, şatahâtta birbirine benziyor, telâkkide benzemez./ Vaktâki Muhyiddîn irfanı gâlib çıktı, aşkına sebep oldu ki işârâtı yağdırdı/ ona dehşetli oklar, ta Selîm'e keşfoldu remz!/ Fakat Câmî âşıktı, vâzihan tasrîh etti, hem hürmetle yaşadı./ Oklardan selîm kaldı, hem tenkid de edilmez./ İbnü'l-Fârid, a'şak, o a'raf Muhyiddin'den daha ileri gitti./ Ümmetin itâbından ondan geride kaldı; kusuruna bakılmaz./ İbn-i Seb'in'in vaktâ sözünde sâfî bir aşk pek de görünmez oldu, kendini kurtaramaz./ Eğer desen: Muhyiddîn kelâmında tehâlûf, belki tenâkuz vardır?/ Ben derim: Elbette O za't, görmüş de demiş; görmezse hiç söylemez./ Lâkin nasıl görünse, bir şey nefsü'l-emirde aynen öyle olması/ her dem lâzım gelemez; basar doğru görüyor, yanlış

¹⁷⁸¹ Lem'alar, 43-45, Dokuzuncu Lem'a/Muhyiddin-i Arâbî Hakkındaki Suâlin Cevabına Zeyildir; Barla Lâhikası, 337-340, Yirmi Yedinci Mektuptan/Mektubat/Hulûsi'nin ikinci suâlinin cevabına bir zeyildir.

hüküm ediyor./ Bazen basiret öyle tamamını göremez./ Eğer Muhyiddîn dese: "Gördüm." Doğrudur. Görmüş./ O ruh, öyle âlîdir, kasden yalan söylemek/ Ona hiç yanaşmaz; kat'an tenezzül etmez./ Şu sırra faysal budur./ O bir seyyâre-i rûh, gayr-i sâbit tecellî, tecelliyât-ı seyyâle/ ona olmuş hakikat-ı sâbite./ Savâbit hakâik, dâne sünbülsüz olmaz./ Fakat sabit hakikat, hem de seyyâr tecellî/ bir çekirdek, bir çiçeğin ne zâtıdır, ne gayrı./ Hakikat, hak mîzânı Kur'an'dır, başka olmaz./ Ger desen: Muhyiddîn'in âsâr, kelâmlarında öyle sözler vardır./ Şer'de hiç yeri yoktur, belki ona küfür demiş bazı imamlarımız?/ Cevaben derim:/ Bir kaide-i umûmi beyanı lâzım gelir./ Meselâ: Şeriat bir vasfla, ya bir söze dese ki bu küfürdür, mü'min işi olamaz./ Murad ve mânası: O hal imandan gelmez, sıfatda kâfiredir./ o sözde bir kâfirdir, o zat onunla küfür etti, demektir./ Mutlak o zat kâfirdir denilmez./ Zira imandan neş'et eden pek çok sıfatı vardır./ İmana delîl azher bir te'vîle muhtemel/ bir halî de bir sözü bunları hiç kıramaz./ Demek o zata kâfir demek bir şart ile câizdir/ ki yakînen bir kanaat gelse, o söz küfürden terâşşuh etmiş./ sıfat ondan hâşîdir, başka sebebden gelmez./ Öyle sıfat sözlerin pek çok sebepleri var./ Demek öyle vasıf ve kelâmın delâletinde şek var, küfre kat'î delâlet etmez./ Evsâf-ı sâirenin imana delâleti, hem düstûr-i asıl beka'dır./ Onun da şهادetini tahakkuk-u îmanî yakînen isbat eder, sû-i zann asıl olamaz./ Şek, yakînin hükümünü her dem zâil edemez./ Nisyan veya sehiv ile, hata ve iltibasla, muhtemel bir söz ile çabuk tekfir edilmez./ (...)¹⁷⁸²

(...) Mustafa Sabri ile Mûsa Bekûf'un efkârlarını müvazene etmek için vaktim müsait değildir. Yalnız bu kadar derim ki: "birisi ifrat etmiş, diğeri tefrit ediyor." Mustafa Sabri gerçi müdafaatında Mûsa Bekûf'a nisbeten haklıdır, fakat Muhyiddîn gibi Ulûm-u İslâmiyenin bir mu'cizesi bulunan bir zâtı tezyifte haksızdır. Evet Muhyiddin, kendisi hâdî ve makbûldür. Fakat her kitabında mühdi ve mürşid olamıyor. Hakaikte çok defa mîzansız gittiğinden, kavâid-i Ehl-i Sünnete muhalefet ediyor... ve bazı kelâmları, zahirî, dalâlet ifade ediyor. Fakat kendisi dalâletten müberrâdır. Bazan kelâm, küfür görünür; fakat sahibi kâfir olamaz. Mustafa Sabri bu noktaları nazara almamış. Kavâid-i Ehl-i Sünnete taassub cihetiyle bazı noktalarda tefrit etmiş. Musa Bekûf ise, ziyade teceddüde taraftar ve asrîliğe mümaşatkâr efkâriyle çok yanlış gidiyor. Bazı hakaik-ı İslâmiyeyi yanlış te'viller ile tahrif ediyor... Eb-ül-âlâ-i Maarri gibi merdud bir adamı, muhakkikînin fevkinde tuttuğundan ve kendi efkârına uygun gelen Muhyiddin'in, Ehl-i Sünnete muhalefet eden mes'elelerine ziyade taraftarlığından, ziyade ifrat ediyor...

Muhyiddin dedi ki: "Bizden olmayan ve makamımızı bilmeyen, kitaplarımızı okumasın, zarar görür." Evet bu zamanda Muhyiddîn'in kitapları, hususan Vahdet-ül-Vücuda dair mes'elelerini okumak, zararlıdır.¹⁷⁸³

Nurların şu mu'ciznümâ kerametlerini, ancak ve ancak Mir'ât-ı Muhammediye (ASM) ile müşahede edebiliriz. Bu hakikatın diğeri bir marifeti olan:

*Âyinedir bu âlem, her şey Hak ile kâim
Mir'ât-ı Muhammed'den Allah görünür dâim. (Sabri)*

Lâtif bir tevâfuktur ki: Hulûsi-i sâni Sabri Efendi bu beyti bana yazdığı zamanda, ya aynı zamanda veyahut az sonra, Hulûsi Bey bir ay uzak bir yerde, aynı

¹⁷⁸² Lemeât, 98-100, Mebhaslar/Evliyâdan Âşikîn ve Ârifin Beynlerinde Mühim Bir Fark.

¹⁷⁸³ Lem'alar, 299-300, Yirmisekizinci Lem'a/Bir Suale Cevap.

beyti bana yazmıştır. Bu iki zâtın hem hizmet-i Kur'an'da, hem bana karşı münasebetlerindeki tevâfukları, alâmet-i muvaffakiyettir. (Said)¹⁷⁸⁴

Âyinedir bu âlem, herşey Hak ile kâim,
Mir'ât-ı Muhammed'den, Allah görünür dâim.

Âyinedir bu hâtem, herkes sıdk ile hâdim,
Mir'ât-ı Üstaddan, Kur'an'dır görünen daim. (Hulûsi)

Lâtif bir tevâfuktur ki (...) (Said)¹⁷⁸⁵

Bu bölümden amacımız, *Nur Risaleleri*'nin vahdet-i vücud öğretisine bakışını ortaya koymak ve bu öğretiyi hatırlatmaktan ibarettir; yoksa bütün yönleriyle vahdet-i vücud, ittihat ve hulûl ehlinin görüşlerini ele almak, bu kitaba sığmaz. Bu yüzden M. Hamdi Yazır'ın tefsirinden konu ile ilgili bir bölümü ve Salih Akdemir'in bir makalesini aktarmayı yeterli bulduk. Akdemir'in makalesinin dipnotlarını, yeri geldikçe bizim koyduğumuz dipnotlarla karışmaması için metnin içinde verdik. Said Nursî'nin İbn Arabî'ye bu denli ölçülü davranmasının nedenleri olarak gördüğümüz konuları dipnotlarda belirttik.

Said Nursî'nin; vahdet-i vücud öğretisini en azından savunmaması, Muhyiddin b. Arabî'nin kitaplarının okunmamasını tavsiye etmesi ve *Nur Risaleleri*'nde gerek İbn Arabî'nin ve gerekse İbn Seb'în, İbnu'l-Fârız gibi ittihat ve hulûl ehlinin eser, kaside ve şiirlerine yer verilmemesi de bizi konuya daha fazla girmekten alıkoyan sebeplere dir.

Çoğu kişi tarafından öğretileri bilinmeyen ve bir ön kabul ile yaklaşılın, hatta "şeyh-i ekber, evliya vs." diye adlandırılan bu kişiler, şahısları itibarıyla bizi pek ilgilendirmemektedir. Bizim için daha ziyade fikir ve eserleri önem arz etmektedir. İbn Arabî ve benzerlerinin ne hâl üzere öldüklerini bilmemize imkân da yoktur.¹⁷⁸⁶

Ne var ki, vahdet-i vücud telâkkisi, *Nur Risaleleri*'nde tam olarak açıklanmamış, nakıs kalmıştır. Bu görüş, *Nur Risaleleri*'nde özetlendiğinden ibaret olmadığı gibi, neticeleri de çok daha vahimdir.

¹⁷⁸⁴ *Barla Lâhikası*, 62, Yirmi Yedinci Mektuptan/Sabri'nin fıkrasıdır/Eyyühe'l-Üstadü'l-A'zam!

¹⁷⁸⁵ *Barla Lâhikası*, 78, Yirmi Yedinci Mektuptan/Sabri'nin fıkrasıdır/Eyyühe'l-Üstadü'l-Muhterem!/Yirmi Sekizinci Mektubun Yedinci Mes'elesinin Hâtimesi.

Ayrıca bak. *Muhakemât*, 114-116, Unsuru'l-Akîde/Üçüncü Makâle/ Mukaddeme/Vehm ve Tenbih; *Mektubat*, 229, Yirminci Mektup/İkinci Makam/ Onuncu Kelime/Dördüncüsü/Birinci Sır; *Mektubat*, 306-307, Yirmialtıncı Mektup/ Dördüncü Mebhas/İkinci Mes'ele; *Mektubat*, 309-310, Yirmialtıncı Mektup/ Dördüncü Mebhas/Dördüncü Mes'ele; *Mektubat*, 424-425, Yirmidokuzuncu Mektup/ Dokuzuncu Kısım/Beşinci Telvih.

¹⁷⁸⁶ Vahdet-i vücud, İttihadiye, Hulûliye ve İbahiye ile İbn Arabî, Sadreddîn Konevî, Tilimsânî, İbn Seb'în, İbnu'l-Fârız, Haccac vs.nin eser, görüş, kasideleri hakkında geniş bir eleştiri için bak. İbn Teymiye, *Külliyat*, 2. cilt.

İbn Teymiye, İbn Arabî için özetle şöyle der: "Görüşü açık bir küfür olmakla birlikte, İbn Arabî İttihadiyyenin İslâm'a en yakın olanıdır. Çünkü, onun sözleri arasında birçok güzel söz de vardır. Ve o, ittihat fikrinde diğerleri kadar inat edip direnmemektedir; aksine bu hususta bir çok tereddütlere düşmektedir. Bütünüyle bazen Hakk'ı, bazen de batılı tahayyül ettiği geniş muhayyilesiyle hareket etmektedir. Hangi hâl üzere öldüğünü ancak Allah bilir. (...)" (*Külliyat*, 2/164-165.)

Nur Risaleleri'nde bazen -özellikle talebeler tarafından- vahdet-i vücud, ittihad ve hulûl ehli hakkında övgü dolu şiir ve sözler takriren alınmıştır; bazen de vahdet-i vücud öğretisinin tehlikelerine dikkat çekilmiş ve öğreti sahiplerinin kitaplarının okunmaması istenmiştir.

Nur Risaleleri'nde oldukça yumuşatılarak geçirilmiş olan konu hakkında Said Nursî'nin ifadeleri birbirini tutmamaktadır. Getirdiği izahlarda tutarlılık olduğu söylenemez. Bu nazariyeyi bir yandan "tevhîde gark olmak, tevhîde dalmak, Hüdâperestlik, zevkî bir tevhîd, ulvî hakikatlar" vb. sözlerle nitelemektedir; diğer yandan da İslâmî esaslara aykırılığını bildiğinden "bunu avam anlayamaz" tarzında bir gerekçe ile insanları bu öğretden men etmeye çalışmaktadır. Bu ne menem bir tevhitir ki, "avâmın eline geçince onları firavunlaştırma, nefislerini mâbûd edinme" gibi gizil (potansiyel) bir tehlikeyi de içermektedir. Üstelik, Said Nursî'nin bu konuda "firavunlaştırma" tabirini kullanması da bir şey ifade etmeyecektir, zira İbn Arabî'ye göre Firavun da mümindir.

Merhum M. Hamdi Yazır, "İnsanlar içinde birtakım kimseler de vardır ki, Allah'tan başkasını ona ortaklar edinip, onları, Allah'ı sever gibi severler. İnananlar ise en çok Allah'ı severler. Zulmedenler, azabı gördükleri zaman bütün kuvvetin Allah'a ait olduğunu ve Allah'ın azabının çetin olduğunu anlayacaklarını keşke bilselerdi!" (Bakara, 2/165) ayetinin tefsirinde şunları söyler:

(...) Bunlar hakikatte ne Allah tanır, ne Peygamber. Her birinin gönlünde zaman zaman bir veya birkaç mahlûk yer tutmuştur. Onları Allah Tealâ gibi severler ve onlara mabud muamelesi yaparlar, onlara itaat etmek için Allah'a isyan ederler. "Yuhubbûnehum kehubbillahi" bütün bunları tasvir eder. Ve burada evliya ve enbiyayı mabud derecesine çıkarırlar da dâhildir. Bunun için Allah'ın evliyası, enbiyası, melekleri gibi sevgili kullarını severken nazm-ı celilin mazmûnunu iyi düşünmeli, muhabbetlerini Allah muhabbeti derecesine vardiirmaktan ihtiraz eylemelidir. "De ki: Eğer Allah'ı seviyorsanız, bana uyun ki Allah da sizi sevsin." Binaenaleyh Allah'ın sevdiği kullarını sevmek ve onlara ittiba etmek günah ve şirk değil, bilâkis muhabbetullah delil olur. Ve fakat bu muhabbet hiçbir zaman Allah muhabbeti gibi olmamalı, yani Hristiyanların Hazret-i İsa hakkında yaptıkları gibi onları mabud derecesine çıkaracak bir taabbüd suretini almamalıdır. Bunun en güzel misalini Müslümanlığın miftah-ı iman olan kelime-i şehadetinde ve re's-i ibadet olan namazında buluruz. Bir Müslüman "eşhedü en lâ ilâhe illâllah ve eşhedü enne Muhammeden abduhû ve rasûluh" derken Allah'tan maada bütün mabudların hepsini redd-ü nefyeder ve bu kalb-i pâk ile Peygamberi, Hazret-i Muhammed'in ona ubudiyet ve risaletle izafetini tasdik ve Allah için bu hakka arz-ı şehadet eyler ki, bu şehadette Allah'tan sonra Peygamber'e bir ilân-ı muhabbet vardır. Ve iman bu muhabbetle tamam olur. Ve fakat muhabbetullah tevhid-i kibriya-yı ulûhiyet ile ve bunun yanında muhabbet-i Muhammediye Allah'a ubudiyet ve risaleti haysiyetiledir. İşte Allah için muhabbetin en büyük nümunesi... Kezalik namazda Allah'tan maadasını velev cüz'î bir veçhile olsun niyete karıştırmak küfürdür. Ve namazı müfsiddir. Namazda Peygamber'den ve salih kullardan hiçbir şey istenmez, nihayet tahiyatta onlar hesabına da Allah'tan selâm-ü salâvat, rahmet-ü bereket niyaz edilir ki, bu dua da Resulullah'a ve ibâd-ı salihîne elbette bir izhar-ı muhabbet mevcuttur. Lâkin musallî huzur-u ilâhîde onlardan bir şey istemek mevkiinde değil, onlara ikram etmek mevkiinde bulunacaktır. Ve müslüman bütün ömründe bu hatt-ı hareketi esas-ı siret addedecektir. Buna mukâbil evliya ve enbiyayı veya ervahını veya melekleri müşriklerin mütevassit mabudları gibi bir hisse-i ulûhiyetle sevmek, onları severken Allah'ı ve Allah'ın emirlerini unutmak, onlar namına

kurbanlar, ayinler yapmak, onların isimlerini "Bismillah" gibi fatiha-i umur ittihaz etmek "yuhibbûnehum kehubbillahi" mantukuyla bir şirk ve küfür olduğunda şüphe yoktur. Ve böyle yapmak onlardan uzaklaşmaktır, çünkü onlar ancak Allah'ı sevmişlerdir. Maatteessüf Müslümanlık namına dahi böyle batıl bir akide-i muhabbete tutulan ve bununla dindarlık yapıyoruz zanneden birtakım erbab-ı gaflet de zuhur etmiştir. Bunlar alekser ilm-i dinin iyi tahsil edilmediği ve malûmat-ı diniyenin esası bilinmeden ağızdan ağıza bir efsane gibi dolaştırıldığı cahiliyet devirlerinde, cahiliyet mıntıklarında zuhur edegelmıştır. Çünkü, hiss-i ubudiyet insanlarda fitrî olduğundan dolayı hakikî ve mütekâmil ilm-i din sönünce, insanlar, cahiliyet-i ûlâ devrindeki efsanelerle gönlüne doğan hevâiyât-ı acibe içinde taabbüde çalışır. Hurafât ile boğulur gider. Ölü veya diri, canlı veya cansız putlara bağlanır. Mamafih bu dalâletin felsefî tarîk ile ilm-ü marifet namı altında intişar eden kısmı da yok değildir. Ve elbette bu daha mühimdir, burada münkir-i ilâhiyat olan tâtil (ateizm) felsefelerinden bahse lüzum görmüyoruz. En derin cehalete müsavi ve hatta daha beter olan tâtil felsefelerinin şenaati bilvücûh ihtardan müstağni olduğu gibi ilmî ve felsefî haysiyetten hükümleri de yoktur. Fakat, felsefe-i ilâhiye ve vahdet-i vücud namı altında gizlenen bir felsefe-i tâtil vardır ki, din ve ahlâk namına ilmî ve hikemî şekilde en büyük zarar bundan neş'et edegelmıştır. Ve her nerede bir şirk varsa, bununla az çok alâkası vardır. Evvelâ şunu kaydedelim ki "İlâhınız bir tek ilâhtır. O'ndan başka ilâh yoktur" ayetinde dahi sarîh olduğu üzere din-i İslâm'da emrolunan umumî mevzu-ı iman "lâ ilâhe illâllah" tevhidi, yani tevhid-i ulûhiyettir. "Lâ mevcûde illâllah" diye ifade edilen tevhid-i vücud değildir. Bu olsa olsa tarîk-ı marifette meraklı katetmiş havas için mevzu-ı bahis olabilir. Ve bizim nazarıımızda tevhid-i vücud alelittlak münker değil, belki keşfen müsbettir. Lâkin **"Allah'tan başka mevcut yoktur" demekle "her mevcut Allah'tır" demek arasında pek büyük fark vardır. Evvelkisi tevhid-i mahz olabilir, lâkin ikincisi şirk-i mahzdır.** "Allah'tan başka mevcut yoktur" denildiği zaman masivaya isnat edilen vücudun hakikî olmayıp hayalî, vehmî, şuurda mün'akis bir emr-i zillî olduğu ve vücud-u hakikînin ancak Allah'a muhtas bulunduğu ikrar ve âlemin bizatihi ve lizatihi vücud-u hakikîsi nefyedilmiş olur ki, bu, vahdet-i vücuddur. Çünkü, keşfen sabit olduğu üzere biz âlem namına ne biliyorsak hepsi mahsusatımız, suver-i zihniye ve intibaat-ı ruhaniyetimizden ibarettir. Bunları ayan tasavvur etmemiz ve bil'izafe hak diye bilmemiz zatında vahid-i ekmel olan Hak mefhumunun ezelen ve ebeden tahakkukunu tasdik sayesinde mümkün olabilir. Binaenaleyh, vahdet-i vücud tevhid-i vücudîsi, eşbâh-ı âlemin zillî ve hayalî olduğunu görmek ve onları silip maverasındaki Hakk-ı vahidin vücuduna iman eylemek ile mümkün olur. Nitekim, "lâ ilâhe illâllah" Allah'tan başka ilâh yok dediğimiz zaman da bir takım putların birçok kimseler tarafından mabud ittihaz edildiğini inkâr etmiş olmuyoruz, bunların hak olmadıklarını ilân ve ancak bir Allah ispat ve kabul etmiş oluyoruz. Lâkin **"her mevcut Allah'tır" denildiği zaman vücudda hakikî bir kesret kabul edilmiş ve hepsinin Allah olduğu iddia edilmiş oluyor ki, bunda tevhid yok, bilâkis Allah'ı teksir ile işrâk vardır.** Bu bir vahdet-i vücud değil, ittihâd-ı vücud veya hulûl nazariyesidir veyahut Allah'ı inkâr ile ancak âlemi ispattır, "bir"e "her" demektir. Lâ şerîke leh olan Allah'a lâmütenahî şerîkler ispat etmek, mevcûdât-ı hayaliyeyi mevcûd-u hakikî farzetmektir. Buna en ziyade "Panteizm" "ittihâd-ı ilâhiyyet" denilir ki, bu nazariyede Allah ve vücud hakikaten her şey ile müttehiddir veya her şeyin içinde hulûl etmiştir. Hâşâ Ali ilâh, Veli ilâh, Firavun ilâh, Nemrut ilâh ilâh... her şey ilâhtır. Bunda ispat-ı âlem ve nefy-i Sâni vardır. İşte birtakım cehele veya melahide hikmet-i ilâhiye namiyle muhâl olan bu ittihâd veya hulûl veya tâtil nazariyesini vahdet-i vücud ve mahz-ı tevhid diye ele alarak "lâ ilâhe illâ hû" demek "lâ mevcûde illâ hû" demek olduğunda ısrar eder ve bunu da "her mevcûd odur" manasıyla tefsir eyler ve hatta küll-i mecmûû ile küll-i ifrâdîyi tefrik etmez. Her şeyden maverasında Allah'ı görecek yerde, her şeyde ve hatta her şeyi Allah görmek ister. "O Evvel, Âhir, Zâhir, Bâtin'dir" ayetinin beyan ettiği mertebe-i cem'i mertebe-i farkta ayrı ayrı söyler ve bu suretle kendini Allah görmek ve göstermek için kâmil insanları bizzat Allah gibi gösterir. Artık erenler, evliyalar, bir ilâhlar cemaatı manzarasında tahayyül olunur. Hâlbuki bu nazariyenin esasına göre şeytanların velilerden, kâfirlerin müminlerden farkı kalmamak lâzım gelir. Çünkü, her

mevcûd o sayılır. İşte "İnsanlar içinde birtakım kimseler de vardır ki, Allah'tan başkasını O'na ortaklar edinip, onları, Allah'ı sever gibi severler" ayet-i kerimesi bilhassa bunları da redd-ü iptal içindir. Zaten, İsa'ya Allah veya İbnullah denilmesi de Mısırdan, Hindden, Yunandan, Romadan gelen bir ittihâd nazariyesinin bir fer'idir.¹⁷⁸⁷

Elmalılı, "De ki: Eğer Allah'ı seviyorsanız, bana uyun ki, Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın! Allah gafurdur, rahîmdir." (Âl-i İmrân, 3/31) ayetinin tefsirinde de şöyle der:

(...) Lisan-ı Muhammedî'den işitilen "ene" nefs-i Muhammedî'nin enaniyet-i şahsiyyesi, vicdan-ı ferdîsi ve nefsanîsi değildir. O "eslemtu vecihiye lillah" diye kendisini, kendi benliğini tamamen Allah'a teslim etmiş, Muhammed kendisinin değil, Allah'ın olduğunu bilmiştir. O "bana uyunuz" dediği zaman Allah'ın karşısında ahz-ı vücud etmeye çalışan, ilâhiyeti beşeriyete indirmeye uğraşan bir benlik değil, bilâkis fâni beşeriyeti hâd-ı şirk ve süfliyetten kurtarıp Allah Tealâ'nın kurb-i ehadiyetine, rıdvan-ı ekberine eristirmek için taayyün etmiş bir Resulullah'ın vicdan-ı ubudiyet ve risaletini söylemiştir. Bu nokta o kadar mühimdir ki, vahdaniyet-i ilâhiyeye şehadetle imanda hiçbir şüpheyi mahâl bırakmamak için bu vicdana bir şuur-u sarîh ile şehadet de şarttır. "Eşhedü en lâ ilâhe illâllah" ile iktifa edildiği takdirde Nasaranın şüphesine veya Allah'ın beşerî bir mahlûk ile "ene"de fenâsı tarzında bir vahdet-i vücud telâkkisine imkân kalabileceğinden buna "ve eşhedü enne Muhammeden abduhû ve rasûlüh" şehadetinin zammı da lâzımdır. Zira, ulûhiyet İsa'ya gelmiş, Allah'da fâni olmuştur fikr-i batılında bulunan bir kimse hakikatte Allah'ı nefyetmiş bulunduğu hâlde zu'müne göre "eşhedü en lâ ilâhe illâllah" diyebilir. Ve bunun altında, fakat Allah İsa'dır veya İsa'dadır gibi bir akide gizleyebilir. Kezalik, diğer birisi de "eşhedü en lâ ilâhe illâllah" derken, fakat Muhammed Allah'tır gibi batıl bir vahdet-i vücud akidesi gizleyebilir. Hâlbuki şirk-i mahz, tâtil-i mahz, hulûl, Allah'a nasıl bir küfür ise Allah'ı âlemde veya ecza-i âlemden her birinde fâni veya müstağrak kılmak suretindeki vahdet davası da öylece batıl ve öylece bir küfürdür.¹⁷⁸⁸

Merhum Yazır, bu küfrün mahiyetini o kadar güzel göstermiş ki, artık bunun üstüne söylenecek her söz zait olacaktır. Ancak, o, bu konuyu mezkur ayetin tefsiri çerçevesinde İbn Arabî'yi zikretmeden ele almıştır. Bu yüzden, vahdet-i vücud telâkkisini, bir de İbn Arabî'nin görüşleri açısından ele almamız gerekmektedir. Burada Salih Akdemir'in bir makalesini aktaracağız. Bu makaleyi aktarmamızın bir sebebi de, bugünkü dille yazılmış olmasıdır.

Akdemir şöyle diyor:¹⁷⁸⁹

İslâm dünyasında vahdet-i vücud görüşünü ilk defa sistemleştirerek bir öğreti hâline getiren İbn Arabî olmuştur. Ancak, bu öğreti İslâm'ın tenzih (aşkınlık) akidesine ters düştüğü için, İslâm âlimlerince şiddetle eleştirilip reddedilmiştir. Bununla beraber, İbn Arabî'nin bu vahdet-i vücud öğretisini geçmişte olduğu gibi bugün de benimseyenler ve savunanlar hiçbir zaman eksik olmamıştır.

Abbasîler devrinde, İslâm düşünürlerinin Kur'an-ı Kerim'den iyice koştukları görülmektedir. Çünkü, İslâm düşüncesi, bu dönemde tercüme vasıtasıyla Yunan felsefesiyle karşı karşıya gelmiş bulunmaktadır. Bundan böyle İslâm düşüncesi, Yunan felsefesinin indirgeyici kalıpları içerisine sıkıştırılmıştır. Artık Allah'ın kelâmı rafa kaldırılmıştır.

¹⁷⁸⁷ Yazır, *Hak Dini Kur'an Dili*, 1/573-577.

¹⁷⁸⁸ Yazır, *Hak Dini Kur'an Dili*, 2/1078-1079.

¹⁷⁸⁹ Salih Akdemir, A. E. Affi'nin "The Mystical Philosophy Of Muhyiddin İbnu'l Arabî" Adlı Eseri ve Tercümesi Üzerine, İslâmî Araştırmalar, Cilt: 2, Sayı: 7, Mayıs 1988. Makale kısaltılarak alınmıştır.

İslâm düşünürleri, bundan böyle problemlerini asırlar boyunca Yunan felsefesinin indirgeyici düşünce kalıpları içerisinde çözmeye gayret edeceklerdir. Kanaatimizce İslâm düşüncesine indirilen en ağır darbelerden biri de, Yunan felsefesinin, bilhassa Aristo felsefesinin İslâm âlemine sokulmasıyla indirilmiştir. Çünkü, Kur'an'ın savunduğu yaratma-eylem felsefesi terk edilmiş, yerine Aristo'nun indirgeyici varlık felsefesi konmuştur. Artık, karşımızda Kur'an'ın her an yaratan, âleme müdahale eden, insanları seven Allah'ı yoktur. Onun yerini, âlemde olup bitenlerden habersiz olan "ilk muharrik – vâcibu'l-vücut" almıştır. Artık, İslâm filozoflarının gayretleri, anlamsız, boş işlere çevrilmiştir. Bütün işleri "vâcibu'l-vücut"un ne olduğunu araştırmak olmuştur. Kısacası Yunan felsefesi, İslâm dünyasında "yaratma" fiilini yok etmeye çalışmıştır. İşte bu yüzden ki, büyük bir İslâm düşünürü olan İmam Gazalî, Müslüman düşünülere tekrar "yaratma" fiilini çekirmek, Farabî ve İbn Sina gibi İslâm filozoflarının yanıldıklarını, Kur'an düşüncesinden uzaklaştıklarını göstermek amacıyla meşhur *Tehâfütü'l-Felâsife* adlı eserini yazar. Ne var ki İslâm filozofları, Aristo'nun indirgeyici varlık felsefesinin esiri olmuşlardır bir kere... Geriye dönmeleri artık mümkün değildir. İşte bu sebeptendir ki, İmam Gazalî'den sonra gelen ve Aristo'nun körü körüne çömezliğini yapan İbn Rüşd, İbn Sina'daki "yaratma" ile ilgili her türlü izi bile silmeye çalışır. Çünkü, Aristo'nun da ifade ettiği gibi, bir Yunan için "yaratıcı sebep" olamaz. Bu yüzden bütün gücüyle Gazalî'yi çürütmeye koyulur.

Kısaca özetlemek gerekirse, İslâm düşüncesi Aristo'nun indirgeyici varlık felsefesi içinde bütün canlılığını yitirmiş, yok olmaya mahkûm edilmiştir. Bu bakımdan, eğer İslâm düşüncesi bir gün tekrar dirilecekse, bu, Yunan felsefesi de dâhil olmak üzere, bütün yabancı unsurlardan arınmış olarak, Kur'an'a yeniden dönmek, düşünce sisteminde onu esas almakla mümkün olacaktır.

İbn Arabî'nin vahdet-i vücud öğretisi, "Tanrı-âlem ikiliğini kaldıran, Tanrının her şeyi ihtiva ettiğini, hatta onun her şey olduğunu, dolayısıyla ne tabiatın ne de insanın müstakil varlıklar gibi görülebileceğini, onların sadece ilâhî varlığın farklı tarzlarda açılımlarından ibaret olduğunu ileri süren Batı panteizminden" farklı bir şey değildir. (Mehmet Aydın, *Din Felsefesi*, 145. İzmir 1987.) İki felsefe arasındaki fark, olsa olsa sadece çıkış bakımındandır, yoksa muhteva bakımından aralarında bir fark yoktur; çünkü birazdan da göreceğimiz gibi, aynı menfi sonuçları doğurmaktadır.

Batıda panteizmin izlerini geçmişlere indirmek mümkünse de onu ilk defa sistemleştiren hiç şüphesiz ki Benedict de Spinoza (1632-1677) olmuştur.

Sayın Prof. Dr. Mehmet Aydın'ın da çok güzel ifade ettiği gibi, Spinoza panteizmini daha rahat anlayabilmek için işe "cevher" kavramından başlamak gerekir. Genellikle felsefede cevher derken, "kendi başına var olan" yani var olmak için öteki varlıklara bağımlı olmayan şey anlaşılır. Descartes'in "Madde" ve "Ruh"u, Leibniz'in "Monad"ları cevher kabul ediliyordu. Cevher bağımsız olmak zorunda olduğu için, Descartes, "Madde" ile "Ruh"; Leibniz bir "monad" ile başka bir "monad" arasında doğru dürüst bir ilişki kuramıyordu. Descartes'in iki cevheri birbirine âdeta pamuk ipliği ile bağlıydı. Leibniz'in monadları birbirine kapalıydı. Spinoza, bütün bu "sıkıntı"ların çaresini buldu: Eğer "cevher" ile "kendi başına var olanı (causa sui)" kastedeceksek, bu takdirde sadece Tanrı cevherdir. Bu durumda, "öteki varlıklar" yani aslında cevherin var olduğu anlamda "var olmayanlar" nereye konacaktır? Bu sorunun cevabını Spinoza'nın "Tanrı"yı tarifinde açıkça görmekteyiz: "Tanrı ile" diyor, Spinoza, "Mutlak anlamda sonsuz bir varlığı, yani sonsuz sıfatlara sahip bir cevheri kastetmekteyim." Bu sıfatlar cevher olamaz; çünkü o takdirde onların da yukarıdaki tarife uygun cevher olmaları gerekirdi. Tanrıdan başka hiçbir cevher yoktur. Var olan her şey ancak o cevherde vardır. [Spinoza, *Ethics*, D ef. IV. 1. prop. XIV. (Works of Spinoza, Vol. 11. New York, 1951) Zikreden, M. Aydın, age, 147.] Bu cevhere "Tanrı" veya "tabiat" (Deus sive Natura) denmesi bir şey değiştirmez; çünkü

Spinoza'ya göre tabiat, müstakil cevherlerin toplamından meydana gelen organik bir yapı değil, "Tek ve bölünmez bir cevherdir". (Aydın, age, 147.)

Görüldüğü gibi Spinoza, panteizm öğretisine felsefi mülâhazalardan hareket ederek varmıştır. Oysa 1240 yılında vefat eden İbn Arabî, aynı öğretiye mistik bir tecrübe sonucu ulaşmıştır. Ancak, İbn Arabî'nin, bilhassa Yeni Eflâtunculuktan etkilendiği de bir vakıdır. Nitekim, A. E. Affifi bu hususu açıkça ortaya koymuştur. Gayet tabii ki, İbn Arabî, bir mutasavvif olarak, eserlerinde filozofların takip ettiği tahlil ve terkip metodundan ziyade, kendine has mistik bir metot uygular. Bu yüzdendir ki, onun sık sık tasvir, remz ve işaret yollarına başvurduğunu, duygularını ifade ederken, son derece güçlü hayal gücünü harekete geçirdiğini görüyoruz. (Affifi, *İbn Arabî'nin Fusûsu'l-Hikem'ine Giriş*, 9. Mısır 1946) Kullandığı metot ne olursa olsun İbn Arabî, Spinoza'dan asırlarca önce, ilâhî dinlerin ortaya koymuş olduğu Allah-âlem ayrılığı (aşkınlık) inancını reddederek, Allah-âlem özdeşliğini savunan vahdet-i vücud öğretisini ortaya koyabilmiştir. İbn Arabî bu öğretisini, bilhassa en meşhur eseri olan *e/-Futuhâtu'l-Mekkiyye* ile, *Fusûsu'l-Hikem*'in çeşitli yerlerinde ifade eder. Vahdet-i vücud öğretisini dikkate almadan İbn Arabî'nin eserlerini anlamak mümkün değildir. Şimdi İbn Arabî'nin bu öğretisini formüle ettiği ibareler üzerinde duralım:

"Böylece O'nu madenlerin, bitkilerin, hayvanların, feleklerin ve meleklerin suretlerinde görüyoruz. Öyleyse, eşyanın aynı olduğu hâlde eşyayı izhar eden yücelerin yücесidir.

Gözüm O'nun yüzünden başkasına bakmadı, kulaklarım O'nun sesinden başkasını işitmedi. Hiçbir varlık yoktur ki, onda O'nun varlığı olmasın." (İbn Arabî, *Futûhât*, 2/604. Mısır 1293. Yine bak. *Futûhât*, 1/884; 2/531.)

Açıkça görülmektedir ki, İbn Arabî, Allah-âlem özdeşliğini açık bir şekilde vurgulamaktadır. Yine İbn Arabî'nin en son ve en sistematik eseri sayılan *Fusûsu'l-Hikem* adlı eserini şu ibarelerle sona erdirdiğini görüyoruz:

"(İnsanların) inandıkları ilâhı tarif etmek, tasavvur etmek, tanımak mümkündür. Bu ilâh, kulun kalbine sığan ilâhtır. Oysa mutlak ilâh, hiçbir şeye sığmaz; çünkü o, eşyanın aynı olduğu gibi, Kendinin de aynıdır. Oysa ki bir şey hakkında; (aynı zamanda) O kendi kendine sığar, ya da sığmaz, denilmez. Bunu iyi anla! Allah gerçeği söyler ve doğru yola eriştirir." (İbn Arabî, *Fusûsu'l-Hikem*, 226. Kâhire 1946.)

Böylece İbn Arabî'nin eserlerinde Allah-âlem özdeşliğini, yani panteizm öğretisini açık bir şekilde savunduğu görülmektedir.

İbn Arabî'nin, aynı zamanda Spinoza'nın savunduğu panteizmin en belirgin vasfı, yoktan yaratmayı (creatio ex nihilo) reddetmeleridir. Allah-âlem özdeşliği söz konusu olunca, yaratmadan bahsedilemeyeceği aşikârdır. (Affifi, *İbn Arabî'nin Fusûsu'l-Hikem'ine Tâlikat*, 2/213.) Ortada sadece tek bir varlık ya da Spinoza'nın ifadesiyle "cevher" vardır. Ve bu cevher hem ezeli, hem ebedîdir. Âlemde gördüklerimiz, bu mükemmel varlığın tezahürlerinden başka bir şey değildir. A. E. Affifi, İbn Arabî'nin bu konudaki görüşlerini şöyle açıklar: İslâmın yaratıcı Allah'ı, artık yaratıcı anlamını değil, fakat kendini âlemin sonsuz suretlerinde izhar eden Bir anlamını ifade etmektedir. (Affifi, *The Mystical Philosophy of Muhyiddin İbnu'l-Arabi*, 45. Lahor 1964.)

O hâlde İbn Arabî'nin Allah'ın da Kur'an'ın Allahı olmadığını burada belirtmek gerekir, zira onun Allahı, her an yoktan yaratan, ahlâkî sıfatlara sahip olan şahsî bir Allah değildir. Bu yüzden Affifi'nin de haklı olarak ifade ettiği gibi, İslâm'ın Allah anlayışını tamamen bozduğu ve onun yerine tamamen farklı bir kavram koyduğu için, İbn Arabî'nin, Allah'ı bir şahıs yapan ahlâkî sıfatları bir kenara itmesi ve O'nu bu şekilde tasvir eden bir dil kullanmaktan kaçınması zorunluymuştu. Fakat o, her zaman bu yolu takip etmemiştir. Birbirinden farklı olan teist Allah

anlayışı ile panteist Allah anlayışını zaman zaman uzlaştırmaya çabalarsa da, neticede tam bir başarısızlığa uğrar. "O'nun benzeri hiçbir şey yoktur." (Şûra, 42/11) şeklinde ifade edilen bir Allah anlayışını, her yerde ve her şeyde var olan vahdet-i vücudçu bir Allah anlayışıyla uzlaştırmak nasıl mümkün olur ki? (Affifî, age, 57.) Böyle bir uzlaştırmanın mümkün olamayacağı açıktır. Ne var ki İbn Arabî, Kur'an-ı Kerim'de her an yaratan, her şeye kadir olan, varlığı hiçbir şeye ihtiyaç duymayan ve âlemlerden müstağni olan Allah inancını kabul etmek şöyle dursun, Allah'ı insana bağımlı kılmak, insanı bir bakıma Allah'ın yaratıcısı kabul etmek ve böylece insanı ilâhlaştırmakla, din dairesinden çıkmış bulunmaktadır.

O, bu görüşlerini şiir hâlinde şöyle dile getirir:

"Allah bana hamdeder, ben de O'na
O bana tapar, ben de O'na taparım.
Bir hâlde O'nu ikrar eder,
Âyânda da inkâr ederim.
O beni tanır, ben ise O'nu inkâr ederim.
O'nu tanır, O'na kulluk ederim.
Nasıl olur da O, benden müstağni olabilir?
O'na yardımcı olan, O'na yardım elini uzatan ben iken.
İşte Hakk bu yüzden beni yarattı;
Ben de bu yüzden O'nu biliyor ve O'nu yaratıyorum." (İbn Arabî, *Fusûs*, 83.)

Aşkın (müteâil) Allah inancından yüz çeviren İbn Arabî'nin, vahiy, din, ahiret, cennet ve cehennem konularında da Kur'an-ı Kerim'e tamamen ters düşen görüşler ileri sürmesi şaşırtıcı olmasa gerekir. Nitekim onun, İsmail kelimesindeki âli hikmetlerden söz ederken vahyi inkâr ettiğini görüyoruz; "Sana gelen vahiy başkasından gelmez; sen de bunu başkalarına vermezsin." (İbn Arabî, age, 93.) İbn Arabî'nin öğretisinde varlık bir olduğuna, dolayısıyla insan ile Allah arasında bir fark bulunmadığına göre vahiy konusunda Allah ile insan arasında bir ikilik koymanın anlamı da yoktur. Bu yüzden peygamber de olsa, hiç kimse dışarıdan vahiy ya da başka bir bilgi elde edemeyeceği gibi, bu bilgiyi başkasına da aktaramaz. İnsan her türlü bilgiyi bizzat kendinden elde eder.¹⁷⁹⁰ Ona dışarıdan hiçbir şey gelmez. İbn Arabî, Şît kelimesindeki nefsin hikmetinden söz ederken bu konuyu açıklığa kavuşturur: "Suretleri ne kadar fazla olursa olsun; hiç kimsede Allah'tan bir şey yoktur, ve hiç kimsede de kendinde olandan başka bir şey yoktur. Bu hakikatî, bu işin böyle olduğunu Allah ehlinde çok az kimse bilir. Bunu anlayan kimseyi görürsen, ona güven; çünkü o yüce Allah'ın seçkin kullarından tertemiz biridir. Herhangi bir keşif sahibi, önceden bilmediği yeni bilgileri kendisine ulaştıran bir suret müşahede ederse, (iyi bilsin ki) bu suret onun aynı olup, asla başkasının değildir. Demek ki o, aslında ilminin meyvesini bizzat kendi nefsinden toplamaktadır." (İbn Arabî, age, 66.)

Açıkça görülmektedir ki İbn Arabî, vahiy de dâhil olmak üzere, dışarıdan gelen her türlü bilgiyi imkânsız görmektedir. Bu yüzden onun, Cibril (a.s.)'in Hz. Peygamber (s.a.v.)'e gelişini inkâr etmesine şaşmamak lâzımdır. Ona göre Cibril, Hz. Peygamber'in hayal gücünün bir mahsulü olarak ortaya koyduğu bir varlıktır. İsteddiği kadar Cibril ile konuştuğunu zannetsin, aslında o kendi kendine konuşmaktan ve kendi kendini dinlemekten başka hiçbir şey yapmamaktadır. (Affifî, *İbn Arabî'nin Fusûsu'l-Hikem'ine Tâlikât*, 2/94-95.)

¹⁷⁹⁰ Said Nursî'nin, İbn Arabî ve vahdet-i vücud görüşü hakkında müsamahakâr ifadelerin en önemli sebebi, kendisinin de İbn Arabî'ninkilere benzer iddiaların sahibi olmasıdır. Nitekim o; hatırlanacağı üzere Nûr suresinin 35. ayetinin ebcedî-cifrî tefsirinde şöyle demiştir: "Hem (bu ayet) işaret eder ki; *Resâil-in-Nur müellifi dahi ateşsiz yanar, tahsil için külfet ve ders meşakkatine muhtaç olmadan kendi kendine nurlanır, âlim olur.*" (Şuâlar, 541, Birinci Şua/Birincisi.)

İbn Arabî istediği kadar, nebi ve resul arasındaki farklardan söz etsin ve *Fusûsu'l-Hikem*'inde her peygambere müstakil bir bölüm ayırsın, vahiy müessesesini inkâr ettikten sonra bunun ne anlamı olabilir? Aslında İbn Arabî'nin amacı peygamberlerin hikmetlerinden söz etmek değildir. Onun amacı, ne pahasına olursa olsun, vahdet-i vücud öğretisini İslâm toplumunda sinsice yayabilmektir. O, İslâm toplumunda yaşadığının ve dolayısıyla İslâm inancına açıkça ters düşen görüşler ortaya koymanın doğurabileceği sakıncaların bilincindedir. Bu bakımdan görüşlerine İslâmî bir veche vermeye özen göstermiş ve hatta, *Fusûsu'l-Hikem* adlı eserinin kendisine, rüyasında bizzat Hz. Peygamber (s.a.v.) tarafından verildiğini iddia etme cür'etini göstermekten bile çekinmemiştir. (İbn Arabî, *Fusûs*, 47.) Yine bazı eserlerinde, kendiliğinden hiçbir şey yazmadığını, yazdığı her harfin kendisine Allah tarafından yazdırıldığını söylemekten de geri kalmaz. (İbn Arabî, *Futûhât*, 3/372.)¹⁷⁹¹ Biraz önce de ifade ettiğimiz gibi, İbn Arabî'nin böyle hareket etmekten maksadı, vahdet-i vücud öğretisini toplumda İslâm kisvesi altında yaymaya çalışmaktır.

İbn Arabî'nin vahiy konusundaki görüşlerine işaret ettikten sonra, onun din hakkındaki görüşleri üzerinde durmak istiyoruz. İbn Arabî'ye göre dinler iki kısımdır: 1) Allah elçilerinin getirdiği din. 2) İnsanların dünya ve ahiretlerini düzenlemek için bizzat kendilerinin kurdukları din. Ancak, bilinen ve alışlagelmiş olan din, Allah elçilerinin getirmiş oldukları dindir. Bu yüzden Allah bu dini diğer dinlere tercih etmiştir. Bununla birlikte yüce Allah Kur'an-ı Kerim'inde; "Şüphesiz ki Allah katındaki din İslâm'dır." (Â-i İmrân, 3/19) "Allah'a teslim olmadıkça asla ölmeyin." (Bakara, 2/132) buyurmaktadır. İslâm ise, inkıyad etmek, boyun eğmek anlamına gelir. O hâlde dinin anlamı "boyun eğmek"ten ibarettir. Boyun eğmek de, kulun işi olduğuna göre din de kulun işidir. O hâlde bütün dinlerin kulun işi olduğunu söyleyebiliriz. Oysa bütün dinler Allah'ındır. Öyleyse neye tapılırsa tapılsın, neye boyun eğilirse eğilsin, neticede Allah'a tapılmış olunur. (Affifî, *age*, 2/92; 98.) İşte İbn Arabî, ilâhî olsun olmasın, bütün dinlerin geçerli olduğunu şu meşhur beyti ile ifade eder:

"Allah hakkında insanlar çeşitli inançlara sahip oldular.

Ben ise onların inandıklarının hepsine şahadet ediyorum." (İbn Arabî, *Futûhât*, 3/175.)

İbn Arabî'nin din ile ilgili görüşlerine böylece kısaca temas ettikten sonra, şimdi onun insan hürriyeti, sorumluluk, ahiret, cennet-cehennem gibi her dinin çözmek zorunda bulunduğu ahlâkî problemler üzerinde durmak gerekir.

İlâhî dinlerin bu problemleri çözümleri açıktır: İnsan, davranışlarında hürdür ve hür olduğu için de sorumludur. Aksi hâlde sorumluluğundan söz etmek anlamsız olur. İşte insan bu dünyadaki davranışlarına göre ahirette hesaba çekilecektir. İnananlar, iyi iş işleyenler, yaptıklarının karşılığı olarak cennete; inanmayıp da küfredenler ise, yaptıkları kötü işlerin karşılığı olarak cehenneme gideceklerdir. Böylece sonuçta ilâhî adalet gerçekleşmiş olacaktır.

Tutarlı bir vahdet-i vücudçunun da bu konularda herhangi bir güçlüğü olamaz. Varlığın birliği söz konusu olduğuna göre, söz konusu problemlerin ortaya çıkmaması gerekir. Madem ki ortada Allah-insan ikiliği bulunmamaktadır, o hâlde kim kimin hürriyetini belirleyecek, kim kime karşı sorumlu olacaktır? Ortada sorumlu olmayınca, ahiretten, cennetten ve cehennemden söz etmenin mümkün olamayacağı da açıktır. İşte bu yüzden ki, bizlerden işaret edeceğimiz gibi, birçok Batılı düşünür, panteizmi, dinsizlik (ateizm) olarak görmüştür.

¹⁷⁹¹ İbn Arabî'nin bu iddiaları bize hiç de yabancı gelmemektedir. Hatırlanacağı üzere, *Nur Risaleleri*'nde Said Nursî'ye de ilm-i Kur'an'ın, rüyasında, hiç kimseye soru sormamak şartıyla Hz. Peygamber tarafından verildiği; *Nur Risaleleri*'nin Said Nursî'nin eseri olmadığı ve her nasılsa birinci tercümanlık görevinin yarım ümmî olan Said Nursî'ye verildiği; bu risalelerin kendisine ihtiyarı haricinde yazdırıldığı iddia edilmiştir. Said Nursî'nin İbn Arabî hakkında övgü dolu sözlerinin bir diğer nedeni de; Said Nursî'nin Kur'an'ı ebced ve cifir hesapları ile tefsir etmesindeki dayanak noktalarından birisini İbn Arabî'nin teşkil etmesidir.

Yapılmasını gerekli gördüğümüz bu açıklamalardan sonra İbn Arabî'nin bu problemlerle ilgili görüşlerini gözden geçirelim.

Öncelikle İbn Arabî'ye göre insanın, hatta bir bakıma Allah'ın bile hür olmadığını belirtmemiz gerekir. (Affifi, *The Mystical Philosophy*, 156.) Çünkü, her şey ezelde belirlenmiştir. Allah da dâhil olmak üzere hiç kimse, bu belirli düzenin dışına çıkamaz. Bu bakımdan "Allah dileyseydi hepimizi doğru yola iletirdi" (En'âm, 6/149) demek anlamsızdır. Çünkü Allah'ın, eşyanın tabiatında olmayan bir şeyi murat etmesi imkânsızdır. (Affifi, aynı yer.)

İnsan hür olmayınca, sorumluluğundan da söz edilemez. Ancak ortada, insanın fiillerini hükme bağlayan bir şeriat söz konusudur. Allah açısından bütün fiiller fiil olarak tasvip görür. Bununla birlikte şeriat nazarında bazı fiiller tasvip görür, bazıları ise görmez. Oysa Allah bütün fiilleri tasvip eder. Çünkü, bu fiiller sonuç olarak O'na aittir. Bu bakımdan fiiller ile şeriat arasındaki çatışma sadece zahirdedir. Biz, iyi ya da kötü olsun, bütün fiillerin, bağlı oldukları yegâne kanun olan ilâhî meşiet ile uygunluk içerisinde bulduklarından habersiz olduğumuz için onlara "isyan" adını veririz. Günah, ilâhî iradeye, ya da İbn Arabî'nin kendi ifadesiyle "tekvînî emre" değil, vasita olan dinî emre muhalefettir. (İbn Arabî, *Fusûs*, 165.)

Diğer taraftan İbn Arabî'ye göre şeriat, toplumu yola iletmek, onu yönetmek, kısacası amel olunmak için gönderilmiştir. Bu bakımdan ona muhalefet etmekte bir sakınca söz konusu değildir. Çünkü, bağlayıcı değildir. Amaç zahiri kurtarmaktır. O bu konudaki görüşlerini şöyle açıklar: "Biz biliriz ki, bugün dünyada yürürlükte olan her hüküm, şeriat olarak adlandırılan zahirî hükümlere muhalefet etse de, yine de Allah'ın hükmüdür. Çünkü, hakikatte ancak Allah'ın hükmü yürümektedir. Her ne kadar (şeriatın) kurulup yerleşmesi ilâhî iradeye bağlı ise de, âlemdeki her şey şeriatın hükmüne değil, Allah'ın iradesine bağlıdır. Bundan dolayıdır ki, şeriatın kurulup yerleşmesi hakkındaki ilâhî irade gerçekleşmiştir. Çünkü, ilâhî irade (meşiet) ancak şeriatın kurulup yerleşmesini dilemiştir: YOKSA ONUN GETİRDİKLERİ İLE AMEL ETMEYİ ASLA DİLEMİŞ DEĞİLDİR." (İbn Arabî, age, 165.)

Açıkça görülmektedir ki, İbn Arabî'ye göre şeriat hükümlerinin hiçbir bağlayıcılığı yoktur. Biraz önce, sadece şeriat açısından bazı fiillerin tasvip edildiğini bazı fiillerin ise tasvip edilmediğini, oysa Allah açısından hepsinin tasvip gördüğünü söylemiştik. Şeriat da sadece göstermelik olduğuna ve dolayısıyla hiçbir bağlayıcılığı olmadığına göre, bu durumda dinî emirlere muhalefet edenleri bekleyen akıbet ne olacaktır? Yüce Allah'ın Kur'an-ı Kerim'in birçok ayetinde, kendisini inkâr edip emirlerine karşı gelen kâfirleri ebediyen kalacakları cehennemde şiddetli azapla cezalandırmakla tehdit ettiği herkesçe bilinmektedir. Buna rağmen İbn Arabî, yüce Allah'ın tehdidini gerçekleştirmesinin mümkün olamayacağını açıkça söyleyebilme cür'etini gösterebilmektedir. İbn Arabî, bu konuyla ilgili görüşlerini şöyle açıklar: "Övülme, vadin yerine getirilmesiyle olur, tehdidin gerçekleşmesiyle değil. İlâhî hazret zatı ile övülmeyi ister. Ancak O, tehdidin değil, vadin gerçekleşmesiyle, hatta onun da ötesinde suçu affetmekle övülür. Bu yüzden, 'sakın, Allah'ın elçilerine verdiği sözü yerine getirmeyeceğini sanma' buyurmuş, 'tehdidini' yerine getireceğinden söz etmemiştir. Aksine tehdit ettiği hâlde 'O, onların günahlarını affedecek' buyurmuştur. İsmail (a.s.)'i de, sözünü tuttuğu için övmüştür. O hâlde, tehdidin gerçekleşmesi için ortada herhangi bir karine olmadığına göre, Hakk'ın tehdidini gerçekleştirmesi de imkân dâhilinden çıkmıştır, demektir.

Ortada sadece bir ihtimal kaldı ki, o da Hakk'ın vaadini yerine getireceğidir. Tehdidini yerine getireceğine dair ise, ortada hiçbir delil yoktur. Küfür ve isyan ehli cehenneme girseler de onlar orada ayrı bir zevk ve nimet, cennet nimetleri içerisinde dirler. Bu bakımdan onlarla müminler arasında bir fark yoktur. Fark sadece tecelli bakımındandır. Azaba tatlı denmesi tatlı oluşundandır. Bu azap sözü, onda gizli olan lezzet için bir kabuk gibidir. Kabuk ise özü koruyan bir şeydir." (İbn Arabî, age, 93; 94.)

Açıkça görüldüğü gibi, İbn Arabî, Kur'an-ı Kerim'deki kâfirlerin durumlarıyla ilgili açık ayetleri inkâr etmekte ve böylece kâfir ile mümin arasında farkı ortadan kaldırmış bulunmaktadır. İstedığınız kadar kötülük yapın, yeryüzünü darmadağın edin, kana bulayın, Allah'ı tanımayın, kısacası akla gelmeyecek kadar kötülük yapın, bunların hiçbir önemi yoktur; çünkü bütün yaptığınız kötülüklerin karşılığı olarak cehennem denilen yerde sonsuz zevk ve nimetlere gark olmuş olarak yaşayacaksınız. Sadece bir müddet ilâhî tecelliden mahrum olacaksınız, ama sadece bir müddet. Hepsi o kadar. Sonra siz de ilâhî tecelliye mazhar olacaksınız ve böylece Allah'a iman etmiş, Allah'ın yasaklarına uymuş, emirlerini yerine getirmiş, hayatını insanlığın yararına olan işlerle geçirmiş olan müminlerle olan fark da ortadan kalkmış olacaktır. Neticede herkes mutlu olarak ebedî hayatını sürdürecektir. İşte İbn Arabî'nin ahiret hayatıyla ilgili görüşleri aynen böyledir.¹⁷⁹² Aslında o, dinî anlamda ahiretin vuku bulacağını da kabul etmez. (İbn Arabî, *Futuhât*, 1/338.) Onun ilâhî dinleri ilgilendiren ahiret hayatıyla ilgili konulara girmesinin yegâne sebebi, İslâm toplumunda yaşamış olmasıdır. Ancak din kisvesi altında vahdet-i vücud öğretisini yayabileceğini gayet iyi bilmektedir.

Bütün bu anlattıklarımızdan şu sonuca ulaşmaktayız: İbn Arabî istediği kadar Allah'tan, peygamberden, dinden, cennetten ve cehennemden söz etsin, bütün bu kelimelerin gerçek manada dinî bir anlamı yoktur. Çünkü bu kelimeler, ancak ilâhî bir dinde gerçek anlamlarını taşıyabilirler. İbn Arabî, İslâm dininin hâkim olduğu bir toplumda yaşadığı için bu kelimeleri kullanmak zorunda kalmıştır. Şayet asrımızda, bilhassa dinsizliğin ya da sınırsız bir fikir hürriyetinin hâkim olduğu bir ülkede yaşamış olsaydı, belki de böyle hareket etmez, fikirlerini açıkça ortaya koyar ve onları dinî bir maske altında sunma gereği duymazdı. Yine vurgulanması gereken bir başka gerçek de, İbn Arabî, yaymaya çalıştığı vahdet-i vücud öğretisiyle, İslâm dinini ve dayandığı esasları yıkmayı da amaçlamıştır. Çünkü, onun bu öğretiyi sırf ilim adına savunmadığı aşikârdır. Eserlerinin hepsinin ilâhî menşeli olduğunu, onlara kendinden hiçbir şey katmadığını, hatta en son eserlerinden sayılan *Fusûsu'l-Hikem* adlı eserini rüyasında doğrudan doğruya Hz. Peygamber (s.a.v.)'den aldığını söylemesi bunun kanıtıdır. Böyle bir yola niçin başvurmuştur? İbn Arabî, acaba gerçekten samimî mi idi? Bu soruları şu veya bu şekilde cevaplamak mümkündür ve nitekim geçmişte de yapılan bu olmuştur. Kimileri görüşlerini göz önünde bulundurarak onu tekfir ederlerken, kimileri de onun büyük bir veli olduğunu söylemişlerdir. Onun hakkında geçmişte ve bugün söylenenler ne olursa olsun, şu gerçeğin asla göz ardı edilmemesi gerekir: İbn Arabî, vahdet-i vücud öğretisine ters düşen bütün ayetlerin manalarını açıkça tahrif etmekten kaçınmamıştır. Bu yüzden onun, müfessirlerin üzerinde ittifak ettikleri birçok ayet-i kerimeyi, kendi maksadına uygun olarak tevil ettiğini görüyoruz. Meselâ biraz önce azap ile ilgili tevilini gördük. Kısacası İbn Arabî'nin yaptığı bütün teviller Kur'an-ı Kerim'e aykırı olmakla kalmamış, onun da ötesinde, onun getirdiği esasları yıkmayı amaçlamıştır. Bu bakımdan İbn Arabî'nin öğretisini Kur'anî olarak vasıflandırmak asla mümkün değildir. Çünkü, onun getirdiği esasları yıkmayı amaçlamaktadır.

Nur Risaleleri'nde de zikredilmiş olup vahdet-i vücud, ittihat ve hulûl ehlerinden birkaçının bazı sözlerine, örnek teşkil etmesi için işaret etmek faydalı olacaktır.

¹⁷⁹² Said Nursî'nin İbn Arabî'den övgü ile söz etmesinin bir sebebi de burada karşımıza çıkmaktadır. Cehennem hakkında Hz. Ebu Bekir (r.a.)'e nisbet edilen sözü kabullenmesi, kendisine Ebu Talib'in durumu sorulduğunda onun "cehennemin içinde hususî bir cennette olacağı" yönünde cevap vermesi, "(...) vücudum yanarken, gönlüm gül-gülistan olur" tarzındaki sözleri Said Nursî'nin -cennet ve cehennemle ilgili farklı düşüncelerde olsalar dahi- İbn Arabî'nin fikirlerinden etkilendiğinin açık göstergeleridir.

Nur Risaleleri'nde İbnu'l-Farız¹⁷⁹³ için söyle denmektedir:

İbnu'l-Fârid, a'şak, o a'raf Muhyiddin'den daha ileri gitti./ Ümmetin itâbından ondan geride kaldı; kusuruna bakılmaz.

Kusuruna bakılmayan (!) İbnu'l-Farız, *Nazmu's-Sülûk* adlı kasidesinde şöyle demektedir:

Makamda kıldığım namazlar O'nadır.
Ve şahit oluyorum ki, O da bana namaz kılıyor.

Her ikimiz de namaz kılan "bir"iz;
Secde etmekte kendi hakikati. Her secdede "bir" olarak

Bana namaz kılan, benden başkası değil.
Her secdede namazım da, benden başkasına değil.

Ben O'yum, O da ben;
Ayrılık yok aramızda. Aksine zatım, zatımı sevdi.

Benden bana elçi olarak gönderildim.
Zatım, ayetlerimle bana delâlet etti.¹⁷⁹⁴

İşte bu sözlerin sahibi *Nur Risaleleri*'nde "çok aşık, en âşık-en irfan sahibi, çok bilgili" gibi sıfatlarla nitelendirilmiştir...

Camî¹⁷⁹⁵ için de şöyle denmektedir:

Fakat Câmî âşıktı, vâzıhan tasrîh etti, hem hürmetle yaşadı./ Oklardan selîm kaldı, hem tenkid de edilmez.

İşte onun da bir şiiri:

Ben bilmez idim, gizli ayân hep Sen imişsin
Tenlerde vü canlarda nihan hep Sen imişsin

¹⁷⁹³ Said Nursî, ehl-i vahdet-i vücudun eserlerinin okunmamasını istemişse de, talebelerinin üstadlarını pek de dinlemedikleri anlaşılmaktadır. Şöyle ki: "(...) Kur'an-ı Kerimin işaretinden fehmettiğime göre," denilip (*Hâşiye*) düşünülmüştür. *Hâşiyede* de şöyle denmektedir: "Eğer müellifin, tenzilin nazmından çıkardığı letâifde şüphelen varsa, ben derim ki İbn-ül-Fârid kitabından tefe'ül ettik ve şu beyit çıktı;

Keenne kirâme'l-kâtibîne tenezzelû alâ kalbihî vahyen bimâ fi sahîfetin" (*İşârâtü'l-İ'caz*, 310, Halifelik Sırrı/Mukaddeme/*Hâşiye*.) Beytin anlamı ise şudur: Kirâmen kâtibîn meleklerinin sahifedekini vahyetmek üzere, onun kalbine indirdikleri gibi.

¹⁷⁹⁴ İbnu'l-Farız, nak. İbn Teymiye, *Külliyat*, 2/356.

¹⁷⁹⁵ İbnu'l-Farız'ın kitabı ile fal açılır da, Câmî'ninki ile açılmaz mı?... "Bu yaz mevsiminde hakâik-ı Kur'aniyeye nisbeten meyveler hükmünde tevafukata dair hurufat-ı Kur'aniyenin nüktelerini beyan ediyorduk. Şimdi mevsim değişmiş, huruftan ziyade hakâika ihtiyaç vardır. Gelecek yazı kadar muvakkaten o kapıyı ihtiyarımızla çalınmayacağız. Fakat o hurufa ait beyânat ne derece hak olduğunu Mevlâna Camî'nin Divan'ıyla kardeşimle tefe'ül ettik. Dedik, yâ Camî! Bu hurufât-ı Kur'aniyeye dair beyan ettiğimiz nüktelere ne dersin? Bir fâtiha okuyup falı açtık. İşte başta fal şu geldi:

'Câmî (...)'

Yanî, 'Bu huruf öyle harf değildir ki, açık ve idrâk sahifesinden gitsin. Öyle kudsî harf, öyle güzel şirin hat daima kalbimin sahifelerinde yazılmalı, silinmemeli.' Acıbdır ki, bütün Divan'ında bu fala benzer mâalde yazı göremedik. Demek bu fal, Hazret-i Camî'nin kerâmetinden bir nebze oldu. (Kardeşiniz Said Nursî)" (*Barla Lâhikası*, 353-354, Yirmiyedinci Mektuptan/Aziz siddik müdakkık âhret kardeşim, hizmet-i Kur'aniyede arkadaşım.)

Senden bu cihan içre nişan ister idim ben
Âhir bunu bildim ki cihan hep Sen imişsin.¹⁷⁹⁶

Aşk böyle mi anlatılır, böyle mi "vâzihan tasrîh edilir"? Bu sözleri hangi Müslüman tenkit etmez? Böyle çirkin, küfür dolu nice sözler... Allah'a sığınırız.

Nasıl olmuşsa, İbn Seb'in hakkında "kendini kurtaramaz" denilmiş:

İbn-i Seb'in'in vaktâ sözünde sâfi bir aşk pek de görünmez oldu, kendini kurtaramaz.

6.4.4.1. SEYR-İ SÜLÛKTE "FENÂ" MERTEBESİ

Said Nursî'nin vahdet-i vücud ve ehli hakkındaki açıklamalarında "tevhid-i rububiyet, tevhid-i ulûhiyet, tevhid-i zevkî, fenâ, fark, sahv, sekir" gibi pek çok terim geçmektedir. Meselenin bu terimler kullanılmadan anlatılması da zaten mümkün değildir. Bu ıstılahatın hakikatlerinin kısaca da olsa ele alınması, konumuz olan vahdet-i vücud telâkkisi hakkındaki açılımımızı genişletecektir. Bu yüzden İbn Kayyim'in *Medaric*'inden "fenâ" ile ilgili bölümü aktarmayı uygun bulduk.

İmam şöyle diyor:

Mutasavvıfların işaret ettikleri ve kullandıkları fenâ, kulun gözünden hâdis olanların gitmesi, var olmadan önceki gibi yokluk ufkunda kaybolmaktır. Ezelde olduğu gibi sadece Hakk'ın baki kalmasıdır. Sonra aynı şekilde müşahedeyi yapanın şekli ve varlığı kaybolur. Böylece de onun ne sureti ve ne de varlığı kalır, sonra yine kulun müşahedesini kaybolur, sonra hak bizzat müşahede ettiği şey olur. Bu, varlıkların yaratılmasından önceki durum gibidir. Fenânın hakikati daha önce olmayanın fâni olması, ezeli olanın baki kalmasıdır.

Menâzil(u's-Sâirîn ile'l-Hakk nam eserin) yazarı (Ebu İsmail Ensarî Herevî) fenâ hakkında şunları söyler: "Fenâ; önce ilim, sonra inkâr, sonra Hakk bakımından, Hakk'tan başkasının yok olmasıdır. Fena üç derecedir:

Birinci derecesi: Bilginin bilinende fenâsıdır, bu, ilim bakımından olan fenâdır. Görmenin görünenlerde fenâsı, inkâr itibarıyla olan fenâdır. Varlıkta fenâ olmayı istemek Hakk itibarıyla fenâdır.

İkinci derecesi: Talep müşahedesinin düştüğü fenâ, marifet müşahedesinin düştüğü fenâ, yine görme müşahedesinin düştüğü fenâdır.

Üçüncü derece: Fenânın müşahedesinden fenâ olmaktır. Bu fenâ, Hakk itibarıyla olan, göz aydınlanmasıyla görülen, beka yoluna girilerek, cem denizine binilerek gerçekleşen fenâdır."

Şimdi biz, bu görüşlerin önce hak ve batıl olan taraflarını açıklayacak, sonra da fenânın kısımlarını inceleyeceğiz. Övülen fenâ ile -ki bu Allah'a yakın olan dostlarının fenâsıdır- yerilen fenâ -bu da ilhad ehline ve vahdet-i vücud görüşünde olanlara ait, kemal

¹⁷⁹⁶ Câmî, nak. Uludağ, *İslâm Düşüncesinin Yapısı*, 213.

derecesinde noksan olanların fenâsıdır- arasındaki farkları Allah'ın yardımı, kudreti ve teyidi ile göreceğiz.

Herevî, "Fenâ Hakk'tan başka her şeyin inkâr yönüyle yok olmasıdır" sözüyle, varlık küllî olarak yok olur demek istemiyor. O ancak varlığın ilimde izmihlâl bulmasını kastediyor. Böylece kul, Allah'tan başka her şeyin batıl olduğunu, varlığının iki yokluk arasında bulunduğunu, onun varlığının sadece yokluk olduğunu, yokluğunun kendi varlığı sebebiyle, varlığının ise Allah'ın onu var kılmasıyla gerçekleştiğini bilir. Böylece kul, onun ilminde yokluk hâlinde olduğu gibi fâni olur. Kul onun ilminde fâni olunca, bunun üzerindeki başka bir dereceye yükselir. Bu, birinciden daha yücedir. Çünkü bu, kulun Allah'tan başkasından gayb olmasıdır, kul onların varlığını inkâr etmediği hâlde, onlar kulun idrak alanından çıkar. Bu ikincisi, masivanın inkâr ve reddedilmesidir.

İşte bu noktada İttihadî işe karışır ve der ki: "Fenâdan kastedilen küllî olarak Allah'tan başkasını inkâr etmektir ve burada hiçbir şekilde başkası yoktur."

Şeyhülislâm (Herevî) bu ittihat ehlinin ilhadından uzaktır. Her ne kadar onun ifadeleri, bunu iham ve ilham ettiriyor olsa da, o, bunlardan berîdir. Şeyhülislâm varlıktaki değil, müşahededeki inkârı kastediyor. Yani o, varlığın müşahedesini inkâr etmektedir, yoksa bizatihi haricî varlığı değil. O, varlığın ilim ve müşahede ile ilgili varlığını inkâr ediyor, dıştaki maddî varlığını değil. Böylece kul önce, kendi şuhudî ve ilmî varlığından kaybolur, sonra ikinci olarak kendini ilminde inkâr eder. İşte kulun inkâr itibarıyla izmihlâli budur. Sonra kul, bunun daha üstündeki bir dereceye yükselir. Bu da, kulun hakikatte izmihlâlidir. Bunun artık asla bir varlığı yoktur. Kulun varlığı ancak Hakk'ın varlığı ile kaimdir. Eğer Hakk'ın varlığı olmasaydı, kul da var olamazdı. Gerçekte ise var olan sadece Hakk'tır. Var olanlar onun varlığının eseridir. Onların "mevcudatın asla bir varlığı ve eseri yoktur, bunlar yok olucu, fâni ve izmihlâle uğrayıcıdır" sözlerinin manası da budur.

İttihadî der ki: "Salik sülûkünün başlarında gerçekte Allah'tan başka fail olmadığını görür ve bilir. Bu, ilmin tevhididir. Kul, ilk mertebede bundan daha fazlasına güç yetiremez. Sonra buradan ikinci dereceye geçer. Bu da fiillerin sıfatlara, sıfatların zata döndüğünü müşahede etmesidir. Burada her şey zata döner. Böylece kul da zattan başka her şeyin varlığını küllî olarak inkâr eder. Bu da inkâr itibarıyla izmihlâldir. Buradan isimlerin, sıfatların ve fiillerin kaybolduğu denize dalma derecesine yükselir. Herhangi bir isim, sıfat ve fiil ile kayıt altına alınamayan mutlak bir durum kalır. Burada her mana, kayıt, sıfat ve varlık izmihlâl bulur." Onlara göre ilk seferin, yolculuğun gayesi ve son noktası budur. Sonra salik ikinci sefere çıkmaya hazırlanır. Bu da beka hâlidir.

Herevî "birinci derece, marifetin marufta fenâsıdır" sözü ile salikin marifetinin marufta izmihlâlini ve yok olmasını kastediyor. Böylece kul maruf ile, marifetten kaybolur. Nitekim, meşhudyula kendine şahit olmaktan, onun zikriyle zikrinden, sevgili ile sevgiden, korkusuyla korkmaktan geçer, gayb olur. Bu hâlin imkânında ve meydana gelmesinde şüphe yoktur. Kalp, bir şeyle dolunca, kalbe başkasını alacak hâl ve yer kalmaz. Sen, sevgisine gark olan ve sevgisi, kalbinin bütün cüzlerine nüfuz eden, sevgiliyi müşahede eden adamın hâlini, ya da kalbi korkusuyla dolan kişinin korktuğu şeyi müşahede ederkenki hâlini biliyorsun. Onun sevgisi ve korkusu nedeniyle kendi şuurundan geçip, dehşete düştüğünü biliyorsun. Çünkü, sevdiği ya da korktuğu şeyin gücü ve etkisi onun kalbini kaplamıştır. Ve kesinlikle bunlardan başkasını görme, müşahede etme imkânını kaybetmiştir. Ne var ki **bu, kulun noksanlığından dolaydır, kemalinden dolayı değildir. Kemal, bu hâllerin ötesindedir. Salât ve selâm üzerlerine olsun Allah'ın iki halilinden (İbrahim ve Muhammed) başka hiç kimse Allah'a daha çok muhabbet duymaz. Oysa bu iki halilin hâli, bu hâlden daha mükemmeldi. Kulluğun müşahedesini, mabudun**

müşahedesi ile kulluktan uzak ve gaib olmaktan daha mükemmel, belîğ ve tamdır. Hem kulun ve hem de mabudun müşahede edilmesi, kâmillerin derecesidir. Bunun birinden dolayı diğerinden gayb olmak, eksiklik sahiplerine ait olan bir hâldir. İbadetle mabuddan gayb olmak noksanlık olduğu gibi, aynı şekilde mabudundan dolayı kulun ibadetinden gayb olması da noksanlıktır. Hatta, ariflerin bir kısmı bunu (hem mabudu, hem de ibadeti müşahede etmeyi) ibadetten bile saymışlardır. Ve böyle (ibadetten gayb olarak yapılan) ibadetin varlığı ile yokluğunu bir görmüş "bu, uyuyanın ve akılsızın ibadeti mesabesindedir, dikkate değer bir ibadet değildir" demişlerdir. Bu yabana atılacak bir söz değildir.

Hakk Tealâ'nın kulundan istediği, kulunun kulluk görevini yerine getirmesidir, kulluk görevinden kaybolması değil. Kulluktan gayb hâline geçerek amel eden, Allah'a kendi iradesinin istediği şekilde ve kendi hazzına göre amel ediyor, müşahede hâlinde fenâ ile nimetleniyor demektir. Yoksa, Allah'ın kendisinden istediği şekilde amel ediyor demek değildir. Bu ikisi arasında ise çok fark vardır.

Kulluğun şuurunda olmadığı hâlde "Yalnız sana ibadet ederiz" (Fâtiha, 1/4) diyen biri kulluğun hakikati ve özülle meşgul olduğunu nasıl söyleyebilir? Tam tersine "Yalnız sana ibadet ederiz" hakikati; ilim, marifet, kast, niyet, irade ve amelce gerçekleşir. Bütün bunlar fenâ vadisinde imkânsızdır. Kimin zevki varsa fenâyı da, bunu da iyi bilir, farklarını görür.

Herevî'nin "görmenin görünende fenâsı, inkâr bakımından fenâdır" sözüne gelince; bununla şunu demek istiyor ki: Bilginin bilinende (marifetin marufta) fenâsı, müşahededen öncedir, dolayısıyla görme ve müşahede, ilim ve marifetin üstündedir. Zira, görmenin ilme nisbeti, görünenin ilme nisbeti gibidir. Bu derecede fenâ, salikin görmesinin görünen şeyde fenâsı ve salikin eserinin silinmesi, varlığının yok olmasıdır.

Herevî "salikin talebinin fenâsı Hakk bakımından fenâdır" sözüyle de şunu demek istiyor: Bu müşahede sahibinin hiçbir isteği ve arzusu kalmaz. Çünkü o, mevcuduna ve matlubuna ulaşmıştır, bunları elde etmiştir ve artık mevcudu talep etmek Allah'tan başkasını istemek muhâldir, imkânsızdır. Çünkü artık, mevcut değil müşahede alanından kaybolan istenmektedir. Böylece salikin istediği şeyi görmesi ve müşahedesine karar kılınca, gerçekten de salikin isteği fâni olur.

"İkinci derece: Talebin kalkması için talep müşahedesinin fenâsı, marifetin düşmesi için marifet müşahedesinin fenâsı ve görmenin kalkması için görme müşahedesinin fenâsıdır." sözü.

Herevî bu ifadesiyle demek istiyor ki: Artık, salikin talebi ve isteği de ortadan kalkar. Böylece kul, kendi yokluğunu (adem) müşahede eder. Kulun kendi yokluğunu müşahede etmesinde sırasıyla üç şey bulunur. Birincisi: Salikin talebinin fenâsı ve ortadan kalkması, sonra, salikin talebinin ortadan kalkmasının müşahedesini, daha sonra da salikin müşahedesinin ortadan kalkması ve düşmesidir. İşte ortadan kalkmasından dolayı talep müşahedesinin fenâsı budur.

Ortadan kalkmasından dolayı marifet müşahedesinin fenâsı ile, Herevî şunu demek istiyor ki; marifet görme müşahedesinde düşer, zira görme müşahedesini marifetin üstündedir. Müşahede derecesinde, marifetle müşahede fanî olur. Böylece salik ıyanda (haricî âlemde), marifet müşahedesinin ortadan kalktığını müşahede eder. Daha sonra salikin ıyandaki müşahedesini de ortadan kalkar.

Menazil yazarı Herevî, marifetin ilim perdesiyle örtülü olduğunu görüyor ve bu perdenin ancak görme ve görünen âlemde müşahede yoluyla ortadan kalkacağını söylüyor. İşte o vakit, bu müşahedede, marifetleri fenâ olmakta, salık bu marifetlerinin fenâsını, düşüşünü müşahede ortadan kalkıncaya kadar marifet kalıntıları bulunmaya devam eder. Dolayısıyla, arifte ancak ıyanda müşahede ile zail olabilecek ilimden bir kırıntı, kalıntı vardır. Görme makamındaki de bir kırıntı vardır, bu, müşahedenin ortadan kalkmasıyla zail olur. Sonradan bütün bu hâllerin ortadan kalktığını müşahede etme durumu da ortadan kalkar.

"Görülenin ortadan kalkmasıyla görmede müşahedenin fenâsına" gelince; Herevî demek istiyor ki, aynı şekilde görme ve dış âlemin kendisi de ortadan kalkar. Kul, dış âlemin ortadan kalktığına şahit olur. Sonunda müşahede edilen Allah'tan başka hiçbir şey kalmaz.

İttihadîler: "Bu sözler şeyhin vahdet-i vücud mezhebine dâhil olduğunun delilidir. Çünkü, ıyan ancak cem (bir olma) fenâsıdır. Böylece kul, dış âlemi müşahede etmekten fâni olur ve müşahedesıyla müşahedesinden gayb olur. Çünkü, şeyhin amacı, görenle görünen arasındaki başkalığın, ayrılığın fenâsıdır." derler. Oysa, varlığın gerçekliği değil de, müşahedesini ortadan kalkar. Ne var ki, bu durum mülhitlerin girmesine imkân sağlayan bir kapıdır. Bir şeyin ilim ve müşahede derecesinden düşmesiyle; haricî, zatî varlığının ortadan kalkması arasında fark vardır. Şeyhülislâm ve özellikle kelâmcı mutasavvıflar fenâ kavramıyla bunu demek istiyorlar.

Vahdet-i vücudçulara gelince; onların demek istedikleri şudur: Cem ve vahdet hâli, müşahedede ve varlıkta bütün kayıt ve sayıları yok eder. Şöyle ki: Cem hâlinde bilgi, bilen ve bilinen bir tek varlıktan ibaret kalır. Hatta, tek varlığın ta kendisidir. İlim, akıl ve marifet ancak biri diğerinden daha katı perdelerdir. Salık; ilim, marifet ve akıl perdesini delmedikçe gerçeğe ulaşamaz. Eğer delerse, işte ancak o zaman hiçbir kayıt altına alınamayan ve hiçbir özellikle vasıflanmayan bu perdelerin gerisindeki mutlak vahdete ulaşır ve müşahede eder.

"Üçüncü derece: Fenâyı müşahede etmekten fâni olmak" şeklindeki görüşü ile Herevî şunu demek istiyor: Salık, Hakk'ın varlığında Hakk'tan başka her şeyin fenâsını müşahede eder. Sonra aynı şekilde fenânın da fâni olduğuna şahit olur. Sonra da salık, fenânın müşahedesinde fâni olur. İşte hak olan fenâ budur. "Varlık şimşeklerini gözetler" sözüne gelince; demek istiyor ki, salık, cem hâlini araştırır, ne zaman uzaktan onun parıltılarını görse, bu bakışlardan cem denizinin dalgalarına intikal eder.

Herevî, cem kavramıyla şunu demek istiyor: Bütün ayrılıkların kendisinde toplandığı kader ve kevnî hakikat ve salıkların müşahede etmeye ve kendisinde fenâ bulmaya ve gark olmaya gayret ettikleri kevnî hakikattir. İşte bu hakikat, mutasavvıflara göre sülûkün ve marifetin gayesi ve en son noktasıdır.

Bu fenâ ve müşahede hâli ile kul, Allah'a yakın olan has ve dost kullarından ve müminlerden olmak şöyle dursun, İslâm'a bile giremez. Bu durum, diğer din mensuplarıyla, puta tapıcıların kabul ettikleri müşterek bir keyfiyetin müşahedesidir ki, Allah'tan başka yaratıcı olmadığını onlar da kabul ederler. Allah Tealâ buyuruyor ki: "Eğer sen, onlara 'Gökleri ve yeri kim yarattı?' diye sorarsan şüphesiz 'Allah' derler." (Zümer, 39/38) "Eğer onlara kendilerini kimin yarattığını sorsan şüphesiz 'Allah' diyecekler." (Zuhruf, 43/87) Öyle ise, **bu kadar bir müşahede hâlinde fenâ ve istiğrak, İslâm'a girmelerini sağlamadığı hâlde, sadece, müşriklerin bile kabul ettikleri rububiyet tevhidini gerçekleştirmektedir. Fakat asıl olan, resullerin davet ettiği, ilâhî kitapların getirdiği, Allah'ın dostları ile düşmanlarının ayrıldığı ulûhiyet tevhidini gerçekleştirmektir. Bu da, Allah'tan başkasına ibadet etmemek, ondan**

başkasını sevmemek, ondan başkasına güvenmemektir. Ulûhiyet tevhidinde fenâ olmak, has ve mukarreb kulların fenâsıdır.

Mutasavvıfların fenâdan ne anladıklarını böylece beyan ettikten sonra, şimdi onun kısımlarını, derecelerini, övülen, yerilen ve mutedil olan çeşitlerini anlatabiliriz.

Bilindiği gibi fenâ kelimesi Arapçadaki (fenâ, yefnî, fenâun) "fenâ oldu, fenâ olur ve fenâ olmak" fiilinin masdarıdır. Bir şey izmihlâl bulup ortadan kalktığı, yok olduğu zaman "adem" kelimesi kullanılır. Bu fiil bazen kendisi baki kalmakla beraber, vasıfları ve güçleri ortadan kalkana da isnat edilir. Nitekim, fıkıh bilginleri "şeyh-i fâni (güçten düşmüş yaşlı), savaşta öldürülmez" derler. Yine Allah şöyle buyurur: "Onun üzerindeki her şey fânidir." (Rahmân, 55/26.) Yani, her şey helâk olucu ve gidicidir. Fakat, sufiler topluluğu bunu, kâinatı müşahede etmekten çıkmak ve kevnî hakikatin müşahedesine varmak şeklinde anlamışlardır.

Bu kavram, üç manada kullanılır: Masivanın varlığından fâni olmak, masivanın müşahedesinden fâni olmak, masivayı murat etmekten fâni olmak.

Masivanın varlığından fâni olmak: Bu, varlığın birliği görüşünü söyleyen mülhitlerin fenâsıdır, orada ondan başka bir şey yoktur, ariflerin ve salıkların amacı mutlak vahdette fenâ bulmak, her bakımdan varlıktan kesreti ve sayıyı nefyetmektir. Böylece salık, mutlak varlıktan başka bir şeyi müşahede edemez hâle gelir. Dahası kul, kendi varlığını Rabbin varlığı olarak müşahede eder, hatta bu görüş sahiplerine göre gerçekte Rab ve kul diye iki ayrı varlık da yoktur.

Bu grubun, varlığın müşahedesinde fenâ anlayışlarının hepsi de bir ve aynıdır. Bu da, varlığın bizzat vacib varlık olmasıdır. Burada vacib ve mümkün diye ayrı iki varlık yoktur. Bu taife, mahlûkatın Allah'la beraber olması durumuyla, mahlûkların Allah'ın varlığının kendisi olması arasında bir ayırım yapmaz. Bunlara göre; "âlemîn" ile "Rabbu'l-âlemîn" arasında bir fark ve ayrılık yoktur. Bunlar, dinî emirlerin ve yasakların, müşahede ve fenâ hâllerinden perdelenmiş olanlar için konduğunu iddia ederler. Onlara göre; emirler ve yasaklar, birer şaşırtmacadır. Bunlara göre; gerçeklerden perdeli olanlar, fiilleri birtakım itaatler ve isyanlar olarak müşahede ederler. Bu durum, perdeli kişi fark makamında kaldığı sürece böyledir. Derecesi yükselince bütün fiillerini taat görür, onda isyan göremez. Bu durum kulun, her türlü varlığı kapsayan kevnî hakikati müşahede etmesinden dolayıdır. Bunlar nazarında kulun derecesi biraz daha yükselince, artık, ne isyan kalır ne de itaat. Dahası, itaatler ve masiyetlerin hepsi kalkar. Çünkü ibadetler, itaatler ve isyanlar ikileme, varlığın iki boyutlu karakterine ve kesrete bağlı şeylerdir ve itaat eden ve edileni, isyan eden ve isyan edileni gerektirir. Onlarca bu ikileme, salt şirk; salt tevhit, bu ikilikten kaçınmakla mümkün olur. Bu grubun fenâ anlayışı böyledir.

Masivanın müşahedesinden fenâ olmaya gelince: Bu fenâ, son devir sufilerinin çoğunun işaret ettikleri ve gaye kabul ettikleri fenâdır. Bu, Ebu İsmail Ensarî'nin kitabını üzerine bina ettiği ve kitabının her bölümünde üçüncü derece olarak kaydettiği fenâ anlayışıdır. Bunların demek istedikleri; Allah'tan başka varlıkların, haricî realitedeki varlığın fenâsı değil, Allah'tan başka varlıkların bunların müşahede ve his alanlarından çıkması, fâni olmasıdır. Bu fenânın aslı şudur: Allah'tan başka varlıkları, hatta kendi nefsinin müşahede etmekten uzaklaşmaktır. Çünkü kul, mabudundan dolayı mabuda ibadet etmekten, Allah'ı hatırlamaktan dolayı kendini hatırlamaktan, Allah'ın varlığından dolayı kendi varlığından, Allah'ı sevmesinden dolayı kendini sevmekten, Allah'ı müşahadeden dolayı kendini müşahede etmekten geçer, fâni olur.

Bazen bu gibi hâllere sekr, istilâm, mahv ve cem adı da verirler. Bazen de bu isimlerin manaları arasında fark gözetirler. Bazen Allah'ın sevgisi ve zikrini müşahede etmek kalbi kaplar da, kalp kendinden geçer ve fâni olur. Ve kul, Allah'la birleştiğini, onunla bir olduğunu, hatta Allah'ın kendisi olduğunu zanneder. Nitekim anlatılır ki, bir adam sevgilisinin kendisini suya attığını görür de hemen sevgilisinin arkasından kendini suya atar. Bunun üzerine sevgilisi, "sana ne oldu da kendini suya attın?" dediğinde; adam, "senin sevginle kendimden geçtim ve senin ben olduğunu zannettim." diye cevap verir.

İşte bu durumda kişi, akli başına gelince bu konuda hataya düştüğünü anlar. Ve hakikatlerin kendi varlıklarında birbirinden ayrı olduklarını fark eder. Rab, Rab'tır; kul, kuldur. Halık, mahlûktan ayrıdır. Allah'ın yaratıklarında kendi varlığından ve zatından hiçbir şey bulunmaz ve Allah'ın zati ve varlığında da mahlûklardan hiçbir şey bulunmaz. Ne var ki sekr, istilâm, mahv ve fenâ hâlinde salık bu temyizini kaybeder. Bu hâle kapılanlar bazen sufi Ebu Yezid Bestamî gibi "Ben sübhanım" ya da "Cübbemin altında Allah'tan başkası yoktur" gibi sözler sarf ederler. Bu ve benzeri ifadeler, akli başında birinden sâdir olsa, söyleyeni küfre düşürür. Bu durumdaki salık, şuur ve temyiz vasfı kalktığı için sorumluluktan muaf tutulmuştur.

Bu tür fenânın bir kısmı iyi, bir kısmı kötü kabul edilir, bir kısmı da affedilir. İyi kabul edilen kısmı: Allah'tan başkasını sevmekten fâni olmak, Allah'tan başkasından korkmaktan, ümit etmekten, Allah'tan başkasına güvenmekten, ondan başkasından yardım istemekten ve ondan başkasına iltifat etmekten fâni olmaktır. Böyle bir kulun dini, zahir ve bâtın olarak tamamen Allah'a aittir.

Bu hâldeki kişi, şuarsuzluk hâline gelince bu da şöyle olur: Kendisiyle başkası arasında, arada fark olduğuna inanmakla birlikte Rab ile kul, görenle görülen arasında fark göremeyecek, Allah'tan başkasını göremeyecek derecede şuarsuzluk hâlindeyse, bu durum iyi bir hâl değildir. Bu hâl, istenilen ve emredilen bir hâl değildir. Bilâkis, bu hâl sahibinin varacağı nokta; acizden, kalbinin zayıflığından, aklının temyiz ve ayırım yapamamasından ve her şeyi kendi derecesine indirmesinden dolayı mazur olmaktır. Bunun yapacağı, ilme ve hikmete çağırana uyması, hakikatleri olduğu gibi müşahede etmesidir. Kadimle hâdisin, ibadetle mabudun arasını ayırmasıdır. Böylece, ibadetleri kendi derecelerine indirir ve onları kendi mertebelerinde müşahede eder, kulluk görevinin her bir mertebesinin hakkını verir, kulluk görevi ile kail olduğunu müşahede eder. **Kulun kulluk görevini yerine getirmekle meşgul olduğunu müşahede etmesi, bu görevden geçip fâni olmasından daha kâmil bir iştir.** Kulun kendisinden ve ibadetlerden geçmiş hâlde iken ibadetleri eda etmesi, uyuyanın ve sarhoşun ibadetleri eda etmesi mesabesinde. Kulun ibadetleri uyanıklık ve şuur hâlinde bütün ayrıntılarıyla eda etmesi ve ibadetleriyle meşgul olması; en tam, en mükemmel ve en kuvvetli bir kulluktur.

Şimdi bu iki kulun efendilerine hizmeti konusundaki hâllerini düşün. Birisi, efendisinin hizmetini kendinden ve hizmetten geçmiş vaziyette yerine getirir. Bu durum, efendisini müşahedeye dalmasından dolayıdır. Diğeri ise, üzerine düşen hizmeti onun huzurunda bulunmanın olgunluğu ve efendisine hizmet etmenin şuru içerisinde ve bu hizmetin heyecanını, sevincini, sürurunu ve hazzını yerli yerinde ve ayrıntılarıyla yerine getirmenin huzurunu duyarak ifa eder. Bu, kendisinden efendisinin istediği şekilde ona hizmet etmiştir, kendisinin efendisinden istediği gibi değil. Şimdi bu iki kuldun, hizmetçiden hangisi daha mükemmeldir?...

Öyle ise fenâ, fâni olanın payı ve isteğidir. İlim, şuur, temyiz, fark, eşyaları yerli yerine koymak, her şeyi kendi derecesinde kabul etmek Rabbin hakkı ve isteğidir. Evet, bu kişi bir kez olsun huzur ve müşahede hâli olmayandan daha mükemmeldir. Ötekisi, tabiatı ve

nefsinden dolayı mabudundan ve ona ibadetten geçmiştir. Temyiz ve ayırım sahibiyse -ki bu, üçüncü fenâ hâline sahiptir- bu ikisinden daha mükemmeldir. Aklın temyiz kudretinin zail olması, kulun kendinden ve fiillerinden geçmesi, en üstün kemal mertebesi olmak şöyle dursun, övülen bir şey bile değildir. Bilâkis kul, buna sebep olduğu, bunun sebeplerine tevessül ettiği, temyiz ve akıl gerektirecek sebeplerden yüz çevirdiği zaman yerilir. Salikin kendi dahli bulunmaksızın, mağlup olarak, başına böyle bir şey gelirse mazur sayılır. Nitekim uyuyanın, baygının, mecnunun ve zorda kalarak içki içip sarhoş olanın veya şarabın sarhoş edici olduğunu bilmeyen cahil kimsenin vb.nin özürü sayılması böyledir.

Sonra, bu hâl bütün salıklere gerekli de değildir. Yalnız bazı salıklere arız olan bir hâldir. Ebu Yezid ve benzerleri gibi salıklar, bu hâle müptelâ olurlar. Bazıları ise bu hâle müptelâ olmazlar. Bu ikincilerden ariflerin efendileri, Allah'a ulaşan ve yakın olanların imamları, salıkların önderleri ve örnekleri olan sahabîlerden hiçbirisi, iradesi güçlü, mertebeleri yüksek ve başkalarının müşahede etmedikleri şeyleri müşahede etmelerine rağmen böyle bir hâle müptelâ olmamıştır. Onlardan bu hâlden bir eser de görülmemiş, böyle bir hâl onların hatırlarına dahi gelmemiştir. Eğer fenâ hâli kemal hâli olsaydı, sahabe bu hâle daha lâyük ve ehil olurdu. Onlara başkalarına nasip olmayan hâller nasip olurdu.

Aynı şekilde bu hâl, Nebi (s.a.v.)'ye arız olmadığı gibi, onun hâllerinden de değildir. İşte bu yüzden, Mirac gecesi Nebi (s.a.v.), yolculuğa çıkarıldığında, bu esnada Allah'ın kendisine gösterdiği büyük ayetleri müşahade etti, ama kendisine hiç de böyle bir hâl arız olmadı. Bilâkis Nebi (s.a.v.), Allah Azze ve Celle'nin kendisini vafettiği gibiydi: "Onun gözü kayıp şaşmadı, aşmadı da. Şüphesiz o, Rabbinin en büyük ayetlerini gördü." (Necm, 53/17-18) "Sana gösterdiğimiz bu temaşayı biz, insanlar için ancak bir imtihan vesilesi kıldık." (İsrâ, 17/60) İbn Abbas der ki: "Bu temaşa (müşahade), Allah'ın, Resulüne İsrâ gecesi gösterdiği, bizzat gözüyle gördüğü şeylerdir." Buna rağmen Nebi (s.a.v.)'nin hâli değişmemiş ve baygınlık geçirmemiş, Müslümanlar arasında sabahlamış ve onlara, kendinden ve müşahade ettiklerinden geçip fâni olmaksızın gördüğü şeyleri ayrıntılarıyla haber vermiştir. İşte bu yüzden Nebi (s.a.v.)'nin hâli, Allah dağa tecelli edip dağı param parça ettiği zaman bayılıp başını secdeye koyan İmran oğlu Musa (a.s.)'nin hâliinden daha kâmil ve yüksek bir hâldir.¹⁷⁹⁷

Aziz'in hanımı, Yusuf (a.s.)'u diğer hanımlardan daha çok seviyordu, diğer hanımlar Yusuf'u görünce, onlara arız olan fenâ hâli, beka hâliinden dolayı, Aziz'in hanımına arız olmadı.¹⁷⁹⁸

Fenânın iki sebebi vardır. Birincisi: Gaybtan gelen şeyin güçlü oluşu ve buna muhatap olan kulun zayıflığıdır. Bu fenânın sahibi kötülenmez. İkincisi: İlim ve temyiz eksik ve noksan olmasıdır. Bu fenânın sahibi zemmedilir, özellikle de kendisiyle bu fenâ hâli arasına giren ilimden yüz çevirdiği, bu ilmi ve ilim ehlini kötilediği ve bunu yolundaki engellerden biri olarak gördüğü zaman. Salikin bu hâli, endişe edilecek ve yerilecek bir fenâdır.

Bu sebeple sufiler, ilmi çokça tavsiye etmişler ve ilim olmadan sülûk etmeyi yasaklamışlar, ilimden kaçıp, ondan yüz çevirenden, ilmi kabule yanaşmayanlardan kaçınmayı ve uzak durmayı emretmişlerdir. Sufilerin bunu yasaklamaları, salikin seyrinin kötü akıbetini

¹⁷⁹⁷ İbn Kayyim, *Medâricu's-Sâlikîn*, 1/122-129.

¹⁷⁹⁸ İbn Kayyim, *Medâricu's-Sâlikîn*, 1/111. Allah Tealâ şöyle buyurmaktadır: "Şehirde birtakım kadınlar: 'Aziz'in karısı, kendi uşağının nefsinden murat almak istiyormuş. Öyle ki, sevda onu iyice sarmış. Doğrusu biz, onu apaçık bir sapıklık içinde görmekteyiz' dediler. Kadın, onların (fısıldaşmalarla kendisine karşı) düzenlerini (veya bu konuşmalarını, dedikodularını) işitince, onlara haber gönderdi ve onlar için sedirler hazırladı. Onlardan her birinin eline (önerindeki meyveleri soymaları için) birer bıçak verdi. (Yusuf'a da:) 'Onların huzuruna çık (görün)!' dedi. Kadınlar onu görünce (güzelliğinden insanüstü) büyük bir varlık sanıp ellerini kestiler. Sonra da 'Allah'ı tenzih ederiz; bu bir beşer değildir. Bu, ancak şerefli bir melektir!' dediler." (Yusuf, 12/30-31)

ve durumunun nereye varacağını bilmeleri sebebiyledir. Yine bunların bu tutumu, salikin ilmin gereği olan şeylerden yüz çevirmesinden, zevk ve vecd caddesinde yürümesinden ve bunun onu çeşitli yollara saptırmasından kaynaklanır. Bu, salikin imtihanı olup, bununla imtihan olunmak çok çetindir. Başarı Allah'tandır.

Bu fenânın aslı, rububiyet tevhidine gark olmaktır. Bu, Allah'ın varlığı yaratmadaki tekliğini, bunlar üzerindeki tasarrufunu ve hakimiyetini, varlıkta onun iradesi dışında hiçbir şeyin olmadığını görmektir. Salik, bununla mahlûkatın hepsinin Allah'ın yaratması, dilemesi, kudreti, onlar üzerindeki idaresi ve rububiyeti noktasında ortak olduklarını müşahede eder. Fakat, bu durumdaki salik, Allah'ın bazılarını sevip, bazılarını buğzetmesi; bazı şeyleri emredip, bazılarını nehyetmesi; bazı insanları dost tanıyıp, bazılarını düşman bellemesi noktasında mahlûkatın farklı farklı olduğunu müşahede edemez.

Salik, cem hâlindeki ayrılığı da müşahede edemez. Bu ayrım, rububiyetin cem'i hâlinde halk ve emir âlemi ayrımıdır. Rububiyet cem'inde ilâhlığın gerektirdiği ayrımı, kevnî irade ile bir olmaktan dinî iradenin ayrımı, Allah'ın kazası ve kaderi ile birlikte olma hâlinde sevdiği ve razı olduğu şeyin ayrımıdır. Salik, varlıktaki kesreti de müşahede edemez. Bu kesret, güzel isimlerin, yüce sıfatların manalarının kesretidir ve bunlarla vasıflanan varlığın birliğinde görülen sıfatların ve isimlerin neticeleri ve gerekleridir.

Böylece salik, Rab Tealâ'nın varlığına ve birliğine delâlet eden isimlerindeki ve sıfatlarındaki kesreti müşahede edemez hâle gelir. O Allah ki, ondan başka ilâh yoktur, Rahman'dır, Rahîm'dir, Melik'tir ve Kuddüs'tür. Selâm, Mümin, Müheymin, Aziz, Cebbar, Mütekebbir'dir. Allah'ın her ismi aynı zamanda sıfatıdır ve her sıfatından da bir hükmü vardır. O, zatı tek Subhan'dır, isimleri ve sıfatları çok olandır. İşte, birlikte çokluk budur.

Emrettiği ve nehyettiği, sevdiği ve kızdığı şeylerle, dostu ve düşmanı arasındaki fark, cem'de ayrılık ve fark hâlidir. Öyle ise, bu dört şeyi içine almayan müşahedenin sahibi, Allah'ın arif, has ve dost kullarından değildir. Dahası, eğer bu dört şeyi itiraf etmekle birlikte, bunları müşahede etmekten vazgeçerse; o eksik bir mümindir. Eğer bunların tamamını ya da bir kısmını inkâr ederse; bu davranış, açık ya da kapalı bir küfürdür. Emirle nehyin ayrımını inkâr etmesi ya da kaza ile kaderin cem'ini, ya da sıfatların ve isimlerin manalarının çokluğunu, Allah'ın varlığının birliğini inkâr etmesi gibi...

O hâlde, akıllı salik bu konuyu iyice düşünsün, tartsın ve önemini anlansın! Burası, âlemlerin yollarının birleştiği ve ayrıldığı kavşak noktasıdır. Senin için bu noktanın düğümlerini çözdüm, kaidelerini güzelce ortaya koydum. Başarmak Allah'ın yardımıyladır.

Bu konunun kıymetini ancak ıssız çölleri geçen, denizleri aşan veya bunları yaparken başından hâller geçen salikler bilebilirler. Sefere çıkmayan, doğup büyüdüğü yeri terk etmeyen, arkadaşından, eşinden, alıştığı şeylerden uzak kalmayan; bu konudan, bizim anlattıklarımızdan habersizdir. Bunun kıymetini ve kötülüğünün insanlara yettiğini bilen kimse için kurtuluş umulur. Eğer tutumu bunu aşar, bilmediğini inkâr eder, ilmen kuşatamadığını yalanlar ise, sonra da kendine muhalefet edip tekdir etmeye kalkar, şeyhlerini taklit etmez, nefsinin hoş gördüğünü o da hoş görür ise; işte bu kişi zalim, cahil, zararı ancak kendine dokunan ve kendi payını zayı eden bir kişidir.

Fenâ geçidinde salikin başına birtakım öldürücü, helâk edici şeyler gelir. Salik yolculuk sırasındaki bu belâlardan, varsa ilmin basiretiyle kurtulabilir. Aksi takdirde helâk yoluna gider. Bu helâk edici şeylerden bazıları şunlardır:

Salık, fenâ yokuşunu geçince, fenânın onu eksik hâle getirmesinden ve fenâ hâlini karıştırmamasından dolayı ilâhî emirlerin ve yasakların kendisinden kalktığını zanneder. Fenâyı ariflerin gayesi ve tevhidin son noktası sanır. Böylece fenâ hâlini kendisinden gideren ve kaldıran dinî emir ve yasak gibi olan her şeyi terk etmeyi gerekli görür. Bazıları da ilâhî emrin ve yasağın ilâhî iradeye şahit olanlardan kalktığını söylerler. İlâhî iradeye şahit olmayana ise emir ve nehiy lâzımdır. Oysa, bu aldanmış kişi bilmez ki, kendisinin ulaştığı son noktanın Müslümanların asla kabul etmediği, sadece müşriklerin kabul ettiği tevhitte fenâ hâlidir. Nitekim, Allah Tealâ şöyle buyuruyor: "Eğer sen onlara, 'Gökleri ve yeri kim yarattı?' diye sorarsan 'Allah yarattı' derler." (Zümer, 39/38) "Onlara de ki: 'Eğer bilmekteyseniz, (söyleyin) yeryüzü ve içindekiler kimindir?' 'Allah'ındır' diyecekler. De ki: 'Yine de öğüt alıp düşünmeyecek misiniz?' De ki: 'Yedi göğün ve büyük arşın Rabbi kimdir?' 'Allah'tır' diyecekler. De ki: 'Yine de korkup sakınmayacak mısınız?' De ki: 'Eğer bilmekteyseniz, (söyleyin) her şeyin melekûtu (mülkü ve yönetimi) elinde olan, çekip çeviren, fakat çekip çevrilmeyen kimdir?' Onlar, 'Allah'tır' diyecekler. De ki: 'Öyleyse nasıl oluyor da aldanıyorsunuz?'" (Mu'minûn, 23/84-89) "Onların çoğu da, Allah'a ancak müşrik olarak iman ederler." (Yûsuf, 12/106) İbn Abbas (r.a.) diyor ki: "Onlara 'Gökleri ve yeri kim yarattı?' diye sorsanız 'Allah' derler, ama Allah'tan başkasına taparlar."

Bu tevhidi ve fenâyı tevhidin gayesi edinen, Allah'ın bütün resullerinin dininden ve bütün kitaplarından sıyrılıp çıkmış olur. Zira bu kişi, Allah'ın kendisine emrettiği ile yasakladığı şeyin arasını ayırt etmemektedir. Allah'ın dostları ile düşmanlarını, sevdiği ile kızdığını, marufla münkeri birbirinden ayırt edememektedir. Muttaki ile faciri, taatle isyanı bir tutmaktadır. Allah'ın küllî iradesine dâhil olan her şeyi aynı seviyede görmesinden dolayı, gerçekte ona göre itaatin dışında hiçbir şey yoktur.

Sonra, bu makamdaki kişi kendisinin cem ve tevhit sahibi olduğunu, hakikatin özüne ulaştığını zanneder. O ancak İblis'in ve yandaşlarının ulaşabileceği hakikate ulaşmış bir miskindir; her facirin, kâfirin, müşrikin girebileceği bir yola girmiştir. Bunların hepsi, kaderin kevnî hakikati dairesinin içerisinde. Bu makamdakinin amacı, bu kimselerle Allah'ın has ve dost kullarının, iyi müminlerin bu hakikatte eşit oldukları sonucuna varmaktır. Bununla beraber, zarurî olarak onun bu ayrımı yapması, dostluğun ve düşmanlığın arasını ayırması gerekir. Aksi takdirde, dinî ayırmadan sıyrılıp çıkar ve hevasından ve tabiatından dolayı nefsiyle ve tabiatıyla ilgili ayrılığa döner. Zira, kendisine fayda veren şeyle -onu elde edebilsin ve ona yönelsin diye- zarar veren şeyin -ki böylece de ondan kaçsın- arasını mutlaka tefrik edip ayırması gerekir. Oysa o, her şeyi altüst etti ve işin içinden çıkamadı. Nefsi tabii ayrıma döndü. Böylece de kendi hevasına ve isteklerine göre dostluk ve düşmanlık yaptı, sevdi veya buğzetti.

Doğrusu ayırım, insan için zarurî, kaçınılmaz bir durumdur. Öyle ise, kimin ayrımı (iyi-kötü, yokluk-varlık ayrımı) Kur'anî ve Muhammedî değilse; mutlaka, onun, bu ayrımı yapacağı bir kanunu bulunur. Bu kanun, onu yöneten bir yöneticinin kanunu olabilir, kendisinin ya da başkasının zevki ve görüşleri olabilir veya onu istediği yöne çeken salt şehvetine ve amacına göre hayvanî bir ayırım olabilir. Ama, her hâlükârda bu yöntemlerden birisiyle bir ayırım yapması gerekir.

Şimdi kul, fark konusunda kendi üzerindeki hâkimin kim olduğunu araştırsın! Kendisi sıygaya çekilmeden önce imanını bu hâkimle ölçsün, hesaba çekilmeden önce kendi kendisini hesaba çeksün! Kiremidi altınla, toprağı inciyle, Allah'ın "Susuz kişi onu su zanneder, ta ki yanına gelince onun bir şey olmadığını anlar. Orada Allah'ı bulur, böylece Allah da onun hesabını görür. Allah, hesabı çabuk görendir." (Nûr, 24/39) ayetinde ifade buyurduğu gibi serabı suyla değiştirsin! Ahiret yurduna dönüş çağrısı gelmeden ve şu sözlere muhatap olmadan hâlini fark etsin: "Heyhat! Ona olan oldu; bugün vefa, hesap günüdür; geçen geçip

gitmiştir; hesap uzmanı ve sarraf, hesapları çıkarır, sayar; biraz sonra yanındaki sahte para ile gerçek parayı anlarsın!" denilecektir.

Bu hakikat sahipleri (!), her bağırana uyanlar ve her çağırana meyledenlerdir. Bunlar, ilim nuruyla aydınlanmamışlardır. Bunlar, güvenilir bir sığınağa iltica etmemişlerdir. Bunlar, ulaştıkları hakikatin son noktasında, muhabbette ve rızada olduğu gibi her şeyi Allah'a nisbet etmişler, bunu yaratmanın ve dilemenin yerine koymuşlardır. Bunlar, Allah'ın haklarında şu ayeti söylediği kimselere benzerler: "Allah'a şirk koşanlar, 'Eğer Allah dileseydi, ne biz ne de atalarımız ondan başka bir şeye ibadet ederdik. Onun rızası olmadıkça hiçbir şeyi haram da kılmazdık.'" (Nahl, 16/35) İlâhları hakkında şöyle derler: "Eğer Rahman dileseydi, biz, onlara tapmazdık." (Zuhruf, 43/20)

Burada bunlar, kendileri için Allah'ın kudret ve tekvinini ikrar etmesini; onun rızasına, muhabbetine ve emrine uygun olduğuna yormuşlardır. Onlara göre; eğer Allah yaptıkları işten hoşlanmasaydı, buna mâni olurdu, bunu yapmalarına müsaade etmezdi. Bunlar böylece, Allah'ın kazası ve kaderi ile muhabbetinin ve rızasının aynı olduğunu iddia etmişlerdir. Allah'ın emirlerine ve yasaklarına muhalefet hususunda onun kazası ve kaderi ile istidlâl edenler de, bunlara vâris olmuşlardır. Kur'an'da zikri geçen ve daha sonra onların yolundan giden her iki taife de, Allah'ın kazası ve kaderi ile onun emir ve nehiyelerini ortadan kaldırmaya kalkışmışlardır.

Üçüncü bir grup da, kazayı ve kaderi kabul etmenin, peygamberliği ve şeriatları ortadan kaldıracığını iddia etmiştir. Çünkü bunlara göre; müşrikler peygamberliğin batıl oluşuna kaderi kabul etmekle istidlâl etmişlerdir. Bundan dolayı bu grup, kaderin inkârını en büyük iman esaslarından saymış, Allah'ın emir ve nehiyelerini de kuşatan kazayı ve kaderi reddetmişlerdir.

Şimdi, bu konuda taifelerin kısım kısım olmalarına bak! İlim, tecrübe, sülûk ve hakikat bakımından bu yol ayırımında nasıl ayrılığa düştüklerini düşün. Bu makamdaki insanların hâllerini incele, sana âlemlerin sırları ve gizemleri açılacak, nerede ve hangi makamda olduğunu göreceksin. Bu cem ve fenâ makamının imana ne çok zarar verdiğini, dinin rükün ve temellerinden neleri harap ettiğini göreceksin ve anlayacaksın ki, dinin tamamı Kur'an'da açıklanmıştır. Cem hâlinde fark, vahdette kesret vardır. Allah'a, kitaplarına, resullerine ve dinine en uygun insanlar, cem hâlinde fark gözetenlerdir.

Bunlar, fark yolunu tutarak Allah'ın sevdiği ile kızdığı, emrettiği ile yasakladığı, dostu ile düşmanı arasında ilimle, müşahedeyle, iradeyle ve amelle fark gözetirler. Bununla birlikte, bütün bunları Allah'ın kazası ve kaderi ve kuşatıcı iradesi dâhilinde cem hâlini müşahede edenler, dinî ve kevnî hakikate inanırlar. Her hakikate ibadetten payını verirler.

Dinî hakikatin payı: Allah'ın emrini ve nehyini yerine getirmek, Allah'ın sevdiğini sevmek, hoşlanmadığından tiksirmek, Allah'ın dostuna dost, düşmanına düşman olmaktır. Bütün bunların esası, Allah için sevmeye ve Allah için buğzutmeye dayanır.

Kevnî hakikatin payı: Sadece Allah'a ihtiyaç duymak, ondan yardım istemek, ona güvenmek, ona sığınmak, ondan dilemek ve ondan istemektir. Allah'a boyun eğmektir, onun dilediğinin olacağını, dilemediğinin olmayacağını gerçek olarak kabul etmektir, Allah'tan başka kimsenin zarar ve fayda veremeyeceğine, Allah'ın öldürüp dirilteceğine, kalpleri hâlden hâle onun çevirdiğine kesin olarak inanmaktır. Kulların kalplerinin ve alınlarının Allah'ın elinde, bütün kalplerin onun iki parmağı arasında olduğuna, dilerse doğrultacağına, dilerse kaydıracağına inanmaktır.

Bu her iki hakikatin de biri diğeri ortadan kaldırmayan ve birtakım ibadetleri ve kullukları vardır. Bu kulluklar birbiriyle tamam olur ve gerçek anlamda kulluk, bu iki ibadetin birlikte yapılmasıyla gerçekleşir. "Yalnız senden yardım dileriz" ile "yalnız sana ibadet ederiz" hakikatini iptal edenler şöyle derler: "Yalnız senden yardım isteriz" cem hâlidir. "Yalnız sana ibadet ederiz" fark hâlidir. Salık, bu makamda bazen haddi aşar, güzeli güzel, çirkini çirkin olarak görmez. Bu görüşünü de şöyle açıklar: "Arif güzeli güzel, çirkini çirkin olarak görmez, çünkü onun bakışı kader sırrıdır."

Bunlardan bazıları da şöyle derler: "Bu makamın hakikati, varlığın hepsini güzel olarak müşahede etmektir. Buna göre, varlıkta asla çirkinlik yoktur, varlığın bütün fiilleri itaattir, onda asla isyan bulunmaz. Çünkü onlar, her ne kadar Allah'ın emrine isyan etseler bile, Allah'ın meşiyetine itaat etmektedirler." Sonra şu şiiri söylerler:

"Allah'ın benden ihtiyar ve tercih ettiği şeyden etkilendim.
Oysa, benim fiillerimin hepsi Allah'a itaattir."

Onlardan birisi de: "Bu hakikati müşahede edenden Allah'ın emri kalkar" diyor ve Allah'ın "Sana yakîn gelinceye kadar Rabbine ibadet et" (Hicr, 15/99) ayetiyle delil getiriyor, buradaki "yakîn" kavramını kevnî hüküm müşahedesiyile tefsir ediyorlar. Onlara göre hakikat de budur.

Hiç şüphe yok ki, avam bunlardan daha hayırlı ve imanları daha sahihtir. Bu tavır, onların kendilerine, ilâhlarına ve nebilerine karşı olan zındıklık, nifak ve iftiralardan başka bir şey değildir.

Kendi nefislerine iftiraları şudur: Onların burada kesin bir ayırım yapmaları gerekirdi. Bunlar, Kur'anî ve nebevî ayırımı terk ettiler, tabî ve nefsî ayırımı düştüler. İblis'in hâli de böyledir. Âdem (a.s.)'e secde etmekten büyüklendi de onun zürriyetini sapıtıp fıska düşürmeye razı oldu. Müşrikler de böyledir. Hayy ve Kayyum olan Allah'a ibadet etmekten kibirlenerek kaçındılar. Taşlara, ağaçlara, ölümlere ve putlara tapmaya razı oldular. Bid'atçiler de böyledir. Bunlar da nasları taklit etmeyi ve nasların nurundan hidayet almayı kibirlerine yediremediler de akla, fitrata, şeriata aykırı görüşleri taklit etmeye razı oldular. Bu görüşleri kesin akîl bilgiler zannettiler. Onları nebilerin getirdiği naslardan üstün tuttular. Gerçekte ise bu görüşler, akla da nakle de aykırı birtakım şüphelerden ve kuruntulardan başka bir şey değildir.

Bunlardan bir örneği Cehmiye mezhebidir. Bunlar, Rab Tealâ'yı arşından tenzih ederler de evlerin, hanların, hamamların ortasına lâyük görürler ve "Allah varlığı ile her yeredir" derler. Yine, kendi zanlarınca teşbihten kurtulmak için Rabbi bütün kemal ve celâl sıfatlardan tenzih ederler. Böylece Allah'ı işitmesi, görmesi, konuşması olmayan, hayatı ve ilmi bulunmayan değersiz, eksik ve cansız varlıklara benzetirler. Hatta, onu varlığı bile düşünülmemen birtakım yokluklara benzetirler. Bunların bir diğeri örneği de sıfatları tâtil eden Muattıla mezhebidir.

Muattıla mensupları derler ki: "Arşın üstünde ancak yokluk vardır, arşın üstünde ibadet edilen bir Rab yoktur. Orada, kendisi için namaz kılınan, secde edilen, kendisine dua için ellerin kaldırıldığı, Mesih'in kendisine yükseltildiği, Ruh'un ve meleklerin yükseleceği, Resulullah (s.a.v.)'in Mirac gecesi kendisine çıkarıldığı, iki yay arası hatta daha az bir mesafede kendisine yaklaştığı bir Rab söz konusu değildir." Yine onlara göre: Onun yanından herhangi bir şey inmediği gibi, ona bir şey de yükselmez. Kıyamet günü cennet ehli üstlerinde onu görmeyeceklerdir. Onlara göre: Allah'ın arşı istiva etmesinin bir hakikati yoktur. Aksine, istivası bu vasfının ortadan kalkmasını gerektiren en mecazî bir istivadır. Allah'ın mahlûka

üstünlüğü rütbece ve şerefçedir, zat itibarıyla değildir. Allah'ın üstünlük vasfı da zat itibarıyla üstte olmak değil, kahırca üstün olmaktır. Böylece, Allah'ı tam bir yücelik ve üstünlük sahibi olmaktan tenzih etmişler, onu yokluğa ve imkânsızlığa denk bir vasıfla nitelemişlerdir. Buna göre, Allah ilmin ne içindedir ne dışındadır, ona ne bitişiktir ne de ondan ayrıdır, ona ne yakındır ne de ondan uzaktır, ne bizim içimizdedir ve ne de dışımızdadır.

Bellidir ki, onlardan birisine, "Bize yokluğu anlatır mısın?" denilse, herhâlde bu şekilde anlatır.

Akla ve fitrata göre, bu olumsuzluklarla nitelemeler, gerçekte sırf yokluğa âlemlerin Rabbinden daha uygundur. Allah ki, yaratıklarında kendi zatından, kendi zatında da yaratıklarından hiçbir şey yoktur. Dahası, Allah; mahlûkatından ayrı ve farklı, arşını istiva eden, her şeyden yüce ve âli olan, her şeyin üstünde bulunandır. Neticede, hak olan bir şeyden yüz çeviren ve onu inkâr eden, yüz çevirdiği ve inkâr ettiği hakkın mukabili olan bir batıla düşer. Amelî konularda bile böyledir. Sadece Allah rızası için amel işlemekten yüz çevireni Allah, halkın rızası için çalışmak belâsına duçar eder. Kendisine fayda ve zarar veren, kendisini öldüren, diriltten, mutluluğu kudret elinde olan Allah'a ibadet etmekten kaçınan, kendisine hiçbir fayda vermeye kudreti olmayan kimseler için amel etmeye müptelâ kılınır.

Aynı şekilde, Allah için malını infak etmeyen, istemese bile başkası için malını harcamak zorunda kalır.

Yine Allah, kendisi için yorulmaktan kaçınanı, kaçınılmaz olarak halkın hizmetinde yorulmakla sınırlar.

Aynı şekilde, vahyin hidayetinden yüz çeviren; zihinlerin bulanıklığı, görüşlerin karışıklığı, fikirlerin dağınıklığı belâsına çarptırılır.

O hâlde, nefsinin mutluluğunu, kurtuluşunu ve uslanmasını isteyen herkes, bu konuyu kendi nefsinde ve başkalarında düşünsün.

Hiç şüphe yok ki, Allah'ın emri ve nehyini âtil saymadıkları sürece gaflet ve şehvetlerine rağmen avamın imanı, bunların imanından daha sahihtir. Doğrusu, gaflet ve tefrika ile birlikte bulunan iman, imanın fesadına ve imandan çıkmaya yol açan cem ve müşahede makamından daha hayırlıdır.

Cem ve müşahedeyi savunan mutasavvıfların Nebi (s.a.v.)'ye isnat ettikleri yalan ve iftiralara gelince: Bunların itikadı şudur ki, Peygamber'in vird ve ibadetleri yerine getirmesi teşri (hüküm koymak) içindir, üzerine farz olduğu için değildir. Çünkü, yakînin kemalini ve hakikati müşahede etmesiyle ibadetler ondan düşmüştür. Gerçek şu ki, Allah Tealâ Nebi'ye de diğer resullere de ömürlerinin sonuna kadar ibadet etmelerini emretmiştir. Allah şöyle buyurur: "Sana yakîn gelinceye kadar Rabbine ibadet et!" (Hicr, 15/99) Buradaki "yakîn", ittifakla "ölüm" manasına gelmektedir. Allah, başka bir ayette kâfirlerin dilinden şöyle buyurur: "Biz, din (kıyamet) gününü yalanladık. Ta ki, yakîn bize gelinceye kadar." (Müddessir, 74/46-47) Nebi (s.a.v.) de, Osman b. Maz'un vefat ettiğinde: "Şüphesiz, ona Rabbinden yakîn geldi." buyurmuştur. (*Buhârî*, Cenâiz, 3.) İsa Mesih (a.s.) de şöyle der: "Şüphesiz ben, Allah'ın kuluyum. Allah, bana Kitap verdi ve beni Peygamber yaptı, nerede olursam olayım beni mübarek kıldı ve bana yaşadığım sürece namaz kılmamı ve zekât vermeme emretti." (Meryem, 19/30-31) Bu, Allah'ın İsa Mesih'e olduğu kadar bütün peygamberlerine, elçilerine ve onlara uyanlara da emridir. Hasan el-Basrî der ki: "Allah, mümin kulu için ölümden başka ecel takdir etmemiştir." Bu gruplar, Allah'ın isimleri ve sıfatları konusunda aşırı gidip, hakikatin müşahedesini ve o noktada durma hususunda birleştikleri zaman; Allah, seni Rabbin sıfatlarını

ve dinini küllî olarak tâtil (iptal) etmekten korusun ki, neticede, ortaya ibadet edilmeyen bir Rab ve tamamıyla terk edilen bir şeriat anlayışı çıkmaz. Burada anlattıklarımızın gerçeğine vâkıf olmak isteyen, bakışını bu prensiplere yöneltsin, bu esasları incelesin. Bunun hâlîni, varlığını ve şahitlerini araştırsın. Bu sorulara sözlü bir cevap ve karşılık bulamazsa, hâl ve ders çıkarma yoluyla cevabını bulacaktır. Bunu ancak salıklere refakat edenler, yerinde oturanları terk edenler, iman azığı hazırlayanlar ve devrinin insanların lütuflarına itibar etmeyenler tasdik ederler. Şairin şu sözüne de kulak asmazlar:

"Yüksek gayeler peşinde koşmayı bırak, ona ulaşmak için uğraşma,
Otur oturduğun yerde, ne istiyorsun, yedirilip giydiriliyorsun işte!"

Fenânın üçüncü derecesi, evliyanın havassına ve mukarrep imamlara ait fenâdır. Bu, iradenin Allah'ın dışındakilerden fâni olmasıdır. Bunlar, Allah'tan razı olduğu şeyleri cem etme yoluna sülûk ederler, başkalarının iradesi şöyle dursun sevgilinin muradından yine sevgililerin muradı ile fâni olmak isterler. Böylece, kendi muradıyla sevgilisinin muradı birleşmiş olur. Sevgilinin muradından maksat, dinî emirlerdir, kevnî kaderi murat değildir. Böylece de, iki muradı bir tek murat olur.

Akılca da ancak bu şekildeki bir birlik, ilim ve haberdeki birlik muteberdir. Böylece, murat edilenle, bilinen ve zikredilen iki şey bir tek şey olur. Her ne kadar bu iki irade, ilim ve haber farklı olsa da, bu, böyledir. Şu hâlde, muhabbetin gayesi, sevenle sevilenin iradesinde fenâ bulmasıdır.

İşte, bu birlik ve fenâ seçkin sevenlerin birliği ve fenâsıdır. Bunlar, sevgililerine ibadetleriyle başkalarına ibadet etmekten, onu sevip ondan korkmakla, ona tevekkül edip ondan yardım istemekle ümit besleyip; ondan istemekle başkalarına sevgiden, ümitten, korkudan, recadan, tevekkülden fâni olmuşlardır.

Bu fenânın diğer bir açıklaması şudur: Yalnız Allah için sevmek, onun için buğz etmektir; onun için veli, onun için düşman olmaktır; yalnız onun için vermek, yine yalnız onun için vermemektir. Yalnız Allah'tan ummaktır, Allah'tan yardım istemektir. Böylece, kulun dininin hepsi zahiren ve bâtinen Allah için olur. Allah ve Resulü kula her şeyden daha sevimli gelir. Allah'ın ve Resulünün koyduğu haddi aşanı ise asla sevmez, velev ki bu kişi, kendisine insanların en yakını olsun.

Bu fenânın hakikati ve esası şudur: Salık, Rabbinin razı olduğu şeylerle ve Rabbinin hakkı olan ibadetlerle nefsinin hevasından ve hazlarından fâni olur, geçer. Bütün bunları toplayan hakikat, ilim, marifet, amel, hâl ve niyet itibarıyla Allah'tan başka ilâh olmadığına şahadet etmenin gerçekleştirilmesidir.

Bu şahadetin ihtiva ettiği ispatın ve nefyin hakikati, fenâ ve bekadır. Şöyle ki: Salık ilim, ikrar ve kulluk ile Allah'tan başka ilâh edinmekten fâni olur, sadece ve sadece Allah'ı ilâh kabul ettiğini ispat ve ilân eder. Bu fenâ ve beka, elçilerin getirdiği, kitapların indirdiği tevhidin hakikatidir. Mahlûkat bu tevhit için yaratılmış; dinler bu tevhit için teşri kılınmış; cennete girmek bu tevhide göre düzenlenmiş ve mahlûkat âlemi bunun üzerine kurulmuştur.

Yine aynı şekilde, bu tevhidin hakikati, Allah'tan başkasına ibadet etmekten uzak durmak ve Allah için dost olmaktır. Nitekim, Allah şöyle buyurmuştur: "Şüphesiz İbrahim ve yanındakilerde sizin için güzel bir örnek vardır. Zira, onlar toplumlarına 'Biz, sizden ve Allah'tan başka taptıklarınızdan uzağız, beriyiz, sizi kabul etmiyoruz. Sizinle bizim aramızda, siz bir tek Allah'a inanıncaya kadar ebedî bir düşmanlık ve buğz başlamıştır.'" (Mümtehine, 60/4) "İbrahim'in toplumuna ve babasına söylediğini de hatırla: 'Şüphesiz, ben sizin taptıklarınızdan

uzağım, ben ancak beni yaratana ibadet ederim. Doğrusu, o beni hidayete erdirecektir." (Zuhruf, 43/26-27) "Ey benim milletim, ben sizin şirk koştuğunuz şeylerden uzağım, şüphesiz ben, gökleri ve yeri yaratana bir hanif olarak yöneldim ve ben asla müşriklerden değilim." (En'âm, 6/78-79) Allah Tealâ, Resulüne şöyle hitap eder: "De ki: 'Ey kâfirler, ben sizin tapıklarınıza tapmam!'" (Kâfirûn, 109/1) Bu, kâfirlerden ve onların tapındığı şeylerden beri olmaktır. Allah, bunu şirkten beraat etmek olarak isimlendirmiştir.

İşte bu; kurtuluştur, mahvın ve ispatın hakikatidir. Böylece salık, Allah'tan başkasını sevmeyi ilim, niyet ve ibadet itibarıyla kalbinden sildiği gibi, ondan başkasının varlıktan silinip gideceğini (mahv) ve varlıkta sadece Allah'ın ulûhiyetinin sabit kalacağını kabul eder.

Yine, asıl cem ve fark makamının hakikati ve manası da budur. Kul, hak olan ilâhla batıl ilâhları birbirinden ayırır (fark). Hak ilâhı, ilâh kabul etmeyi, ona tapmayı, onu sevmeyi, ondan korkmayı, ondan ümit etmeyi, ona tevekkül etmeyi, kendisinden başka ilâh olmayan gerçek ilâhtan yardım istemeyi de inancında taşır (cem).

Bu da tecrit ve tefridin hakikatidir. Böylece kul, kendisini Allah'tan başkasına ibadet etmekten tecrit eder, ibadetini sadece Allah için yapar (tefrid). Dolayısıyla tecrit, nefyetmek (başkasına ibadeti ret); tefrid, ispat (sadece ona ibadeti kabul) etmektir. Tefrid ve tecridi cem etmek ise tevhitir. İşte rububiyetin tevhidî ile ilgili olan bu fenâ ve beka, velâ ve bera, mahv ve ispat, cem ve tecrit makamları faydalı, semereli ve kendisiyle saadete ve felâha ulaşılan kurtarıcı yegâne makamlardır.

Bunların Rablîğin birleşmesi -ki bu, putlara tapan müşriklerin de kabul ettiği bir husustur- ile ilgisine gelince: Bunun varlığı son nokta, kâfirlerle müminler arasında müşterek olan bir tevhidin gerçekleştirilmesinde fenâ bulmaktan ibarettir. Bu tevhit, Allah'ın dostları ve düşmanları arasında müşterektir. Bunu gerçekleştiren, arif olmak şöyle dursun, sadece rububiyet tevhidîyle Müslüman bile olamaz.

Bu konu, örtüsü kalın irade sahiplerinin (anlayışı kıt olanların) ve pek çok şeyhlerin hataya düştüğü bir konudur. Masum kişi, Allah'ın koruduğu kimsedir. Müstean olan Allah'tır. Tefvik ve ismet Allah'ın sayesinde...¹⁷⁹⁹

6.4.4.2. ŞATAHATTA MAZERET

Bu mesele hakkında İbn Teymiye şöyle demektedir:

Vecd ve sekir hâlinin etkisiyle bazı kimseler hulûle ve ittihadâ ilişkin sözler söylerler. Ancak, sekir hâlini yaşayan kimsenin aklını işlemez duruma getiren veya sevdiğinden başka her şeyden onu fâni kılan ve elinde olmadan düştüğü bu hâl gelince o kimse mazurdur, aklını kullanamaz durumda kaldıkça cezalandırılmaz. Çünkü, akli başına gelinceye kadar mecnundan kalem kalkmıştır (mükellef olmaz). Eğer bu konuda hataya düşmüş ise, şu ayetlerin hükmüne tâbidir: "Ey Rabbimiz, unutursak veya hata edersek bizi sorumlu tutma!" (Bakara, 2/286) "Hata ettiklerinizde size bir günah yoktur." (Ahzâb, 33/5)

Bu, şu hikâyeye benzer: İki kişi birbirlerini çok seviyordu. Biri denize düştü, öbürü de onun arkasından kendini denize attı. Düşen dedi ki: "Haydi ben denize düştüm, ya sana ne oldu?" Öbürü şöyle cevap verdi: "Seninle kendimden geçtim ve seni kemdim sandım."

¹⁷⁹⁹ İbn Kayyım, *Medâricu's-Sâlikîn*, 129-137.

Bu hâl, irade sahibi ve muhabbet ehli birçok kimsede gerek Cenab-ı Hakk'a gerekse başkalarına karşı meydana geliyor. Eğer bu hâlde bir eksiklik, bir hata varsa, bu hâl düşen sevdiği ile sevgisinden, zikrettiği ile zikrinden, marifetine erdiğiyle marifetinden, müşahede ettiğiyle müşahedesinden, onun varlığıyla varlığından geçmiş, kendini kaybetmiş demektir. Artık, temyiz gücünü yitirir, kendini unuttur, kendi varlığının farkında olmaz. Öyle olur ki, bu hâl içinde bazen "ene'l-Hak" (ben Hakk'ım) veya "subhânî" (kendimi tesbih ederim) yahut "mâ fi'l-cübbetî illâllah" (cübbemin içinde Allah'tan başkası yok) gibi sözler söyler. O, artık sarhoş olmuştur, temyiz gücünden mahrum, sırf lezzet ve neş'e demek olan aşk sarhoşluğu ile kendini kaybetmiştir.

Böyle bir sarhoş, eğer sarhoşluğu mahzurlu, yasaklanmış bir sebepten kaynaklanmıyorsa, kendi hâline bırakılır ve sözleri dayanak teşkil etmez. Fakat, sarhoşluğunun sebebi yasaklanmış bir şey ise, o zaman mazur değildir.¹⁸⁰⁰ Bu noktada bedenî sekirle ruhî sekir arasında fark yoktur, yani ikisi de cezayı mucip hâllerdir. Beden yer, içer, sarhoş olur; gönüller suret ve hayallerle sarhoş olur; ruhlar ise sesler ve nağmelerle sarhoş olur.¹⁸⁰¹

Bazı hulûlcülerin kalbî müşahedeleri ve kalplerine gelen tecelliler galebe eder ve Allah'ı dünya gözüyle gördükleri vehmine kapılırlar.

Bu sebeple abitlerden bir grup, bu hâli kendilerinin bir hatası olarak anlatmışlardır.

Müslim'in *Sahih*'inde de Nevvas b. Sem'an'dan şu hadis nakledilir:

Peygamber (s.a.v.), Deccal'ı ve onun rablık iddiasında bulunacağını zikrederek şöyle buyurdular:

"Bilmiş olunuz ki, hiç biriniz Rabbini ölünceye kadar görmeyecektir!"

Peygamberimizden yine Deccal hususunda başka birkaç hadis daha rivayet edilmiştir:

Deccal rablık iddiasında bulunacağı için Peygamber (s.a.v.) ona dair iki sarih özellikten bahsetmiştir:

Birincisi: Bir gözünün kör olması, Allah ise -hâşâ- kör değildir. İkincisi de: Hiçbirimiz, ölünceye kadar, Allah'ı göremeyeceğiz.¹⁸⁰²

6.4.3.3. ŞATAHATIN TEVİLİ

¹⁸⁰⁰ İbn Teymiye, *Külliyat*, 2/379-380.

¹⁸⁰¹ İbn Teymiye, *Külliyat*, 2/439.

¹⁸⁰² İbn Teymiye, *Külliyat*, 2/380. İmam'ın burada Deccal'ın kör olmasına işaret etmesinin sebebi; ittihat ve hulûl ehlinin elinde Deccal'daki bazı harikulâde hâller olmamasına rağmen rablık iddiasında bulunmuş olmalarıdır. İmam şöyle diyor: "Bazıları Peygamber (s.a.v.)'in, Deccal'ın tek gözünün kör olduğunu söylemesini ve ölmedikçe Rabbimizi göremeyeceğimizi belirtmiş olmasını hayretle karşılamışlardır. İbnü'l-Hatîb, Peygamber (s.a.v.)'in bunu söyleyebileceğini kabul etmez. 'Çünkü' der, 'Deccal'da hâdis (sonradan olan) ve nakıs olma delillerinin apaçık görülmesi, körlüğünden daha açık bir delildir.' Bu ittihadçıların sözlerinin hakikatini görüp, Hristiyanların ve hulûlcülerin düştükleri yanlış düşününce, Peygamber (s.a.v.)'in, ümmetine niçin Deccal'ın bu âlâmetini zikrettiği açığa çıkıyor. Çünkü o (Peygamber), bütün âlemlere rahmettir. Birçok insanda rablık zuhur edebildiğine göre veya birçok insan 'ben Rabbim' diyebildiğine göre, Deccal'ın ilâh olmadığına delil, onun kör olması olacaktır." (*Külliyat*, 2/450.)

Bu sözlerini caiz göstermek mümkün değildir. Bazılarının dilde muhtemel doğru manalarının bulunduğu ve onları söyleyenin maksadının ne olduğu bilinmediğinde, bu doğru manalara hamledilebileceği söylenebilir. Lakîn, nasıl Yahudilerin, Hristiyanların ve Rafizîlerin dinleri biliniyorsa, bunların da maksatlarının ne olduğu artık bilinmektedir. Bu konuda telif ettikleri kitapları, yazdıkları şiirleri ve birbirini açıklayan sözleri vardır.

Maksatları apaçık ortaya çıkmıştır. Buna ancak görüşlerine iltifat edilmeyecek durumda olan cahil karşı koyabilir. Ayrıca, bu sözlere hüsnüzan besleyen kimseye onların manaları ve nereye varmak istedikleri izah edilmelidir. Bu hüsnüzanın, sonucundan ve sahibini sapıklığa götürmesinden korkulur. Bunların Müslümana verdikleri zarar, zehir olduklarını bilmeden yedikleri zehirlerden ve hırsız veya hain olduklarını bilmedikleri hırsızlarla hainlerin verdikleri zarardan daha çoktur.

Bunların (zehirlerin veya hırsızların) verdikleri zarar, nihayet insanın ölümü veya malını yitirmesi şeklindedir. Dünyada insanın başına gelecek böyle bir musibet, ahirette rahmete kavuşmasına sebep de olabilir. Oysa bunlar, peygamberler ve veliler bardağında insanlara küfür ve inkâr şarabını içiriyor; bâtında Allah'la ve Resulüyle savaştıkları hâlde, Allah yolunda cihat edenlerin kılığında giriyor ve hakikat ehli velilerin sözleri kalıbında kâfirlerin ve münafıkların sözlerini yayıyorlar. Kişi, Allah'ın veli ve mümin kullarından olmak için onlara katılıyor, fakat neticede Allah'a düşman bir münafık olup çıkıyor.

(...) Din ehlinden hayır ve fazilet ehli oldukları hâlde, bunların Allah'ın velileri olduklarını ve sözlerinin hakikat ehli ariflerin sözleri olduğunu sanan sayamayacağım kadar çok insan gördüm. Onlardan kimileri zamanla onların sapıklıklarına saplanıp onlardan olmuş; kimileri de, hakkında bir bilgisi bulunmadığı şeylere inanır, anlamadığı şeyleri tazim eder ve meçhul şeyleri tasdik eder bir duruma düşmüştür. İşte bu durumda olanlar, sapık grupların en temizleridir. Bunlar, Allah'ın ve Resulünün düşmanı olduklarını bilmeden Allah'ın ve Resulünün düşmanlarını ululayan ve iman ehlinden ve akıllı kimseler olduklarını sanarak müşriklerle ehl-i kitaba dost olan kimse durumundadırlar. Onları ululayan bu cahiller sebebiyle Müslümanlar öyle kötülöklere maruz kalmışlardır ki, bu kötülöklere boyutlarını ancak âlemlerin Rabbi bilebilir.¹⁸⁰³

Ali el-Karî de *Vahdet-i Vücüt Risalesi'*nde bu konuda şöyle demektedir:

İbn Arabî'nin akidesinin hakikatine inanan kimse icma ile kâfirdir. Bu hususta susmayı tercih edenlere gelince; bu kişiler mazur değiller. İbn Arabî konusunda mazeretli kabul edilemezler. Aksine, bu konuda susmaları küfürlerine sebep oluşturur.

Nitekim, bizim Hanefî mezhebi imamı büyük imam Ebu Hanife'nin *Fıkhu'l-Ekber* adlı kitabında şöyle denmektedir: "Bir kimse tevhitte ilgili incelikli konularda bir problemle karşılaşır, bu kişinin görevi yüce Allah katında doğru olana inanmasıdır. Sonra da bu konuda kendini bilgilendirecek ve ondan sorup öğreneceği bir kimseyi bulması gerekir. Asla bu talebi ertelemesi caiz değildir. Beklemekle mazur sayılmaz. Eğer beklerse ve gerçeği araştırmazsa küfre girer."

Eğer herhangi bir kimse, İbn Arabî'nin *Füsûsu'l-Hikem* ile *Fütuhâtu'l-Mekkiyye* adlı kitaplarında yer alan konuları inceleyecek olursa, kesinlikle onun sufiye terimlerini kullanmadığını, aksine Arapça kuralları kullandığını görür.

¹⁸⁰³ İbn Teymiye, *Külliyat*, 2-352-353.

Muhyiddin-i Arabî hakkında "Çoğu zaman onda öyle sözler meydana gelir ki, bunlar onun manevî sarhoşluk ve mahv hâllerinde ondan sudur eden sözlerdir" tarzındaki savunmaların bir geçerliliği yoktur. Çünkü, bu sözler adamın ayık olduğu bir sırada söylenmiştir. Zira, buradaki açıklama bunu gösteriyor. Dolayısıyla bu müdafaa, onun kitabında yer alan ifadelerle bir uyum göstermemektedir. Çünkü, metni ortaya koyan kişi İbn Arabî'ye tarizde bulunmuyor. İbn Arabî, Resulullah (s.a.v.)'ın dini üzere ölmüş olabilir, ahiretteki durumu bizi ilgilendirmez. Ancak, İbn Arabî'nin taifesi Allah'ın dinine aykırı bir yolda yürümektedir, dinden çıkmışlardır. Azıcık akli olan veya birazcık dürüst düşünebilen bir kimse, nakilden şu ya da bu manada haberdar olan biri bu gerçeği kavrar ve böylece bunların küfürlerinin Müslümanlara verdiği zararın Yahudilerin ve Hristiyanların neden olduğu zarardan daha büyük olduğunu ve tüm bid'at erbabının da bid'atlerini aşacak derecede zarar verdiklerini bilir.¹⁸⁰⁴

Merhum Bilmen'in bu konudaki ifadelerini bir kez daha aktararak konuyu bitirelim:

Muhyiddin-i Arabî'ye gelince, bunun ilme fadlen muktedir bir şahsiyet olduğu inkâr edilemez ve ahirete de ne vechile gittiği de bilinemez. Fakat, bir kısım sözleri vardır ki, bunlar dinî miyasa muhaliftir, bunların bir kısmı, sahibinin fışkını, icmaya muhalefetini; diğer bir kısmı da iman dairesinden büsbütün çıkmasını müstelzimdir.

Muhyiddin'in kitaplarında, bhusus *Fusûsu'l-Hikem*'inde bu gibi birçok sözlere tesadüf olunuyor, Firavunun imanına, cehennem azabının adem-i devamına kail bulunuyor, âbid'e mabudiyet, mahluka halikiyet sıfatını izafe ediyor, bütün ecza-i kâinata birer hissa-i ulûhiyet ayırarak onlara karşı yapılacak ibadetlerin Allah'a ibadet olacağını iddia ediyor, daha birçok sözler var ki, hiçbir vechile tevcih ve tevili kabil bulunmamakta. **Eğer bu sözler de bütün dinî esaslara, lisan kanunlarına, kadim Sofiye hazeratının nezih, perhizkârane sözlerine muhalif olmalarına rağmen, tevil edilirse; artık, cihanda batıl hiçbir söz kalmamak ve hiçbir batıl akide bulunmamak icap eder. Bunun neticesinde sözler, maksatlara, hakikatlere delâlet hassasından mahrum kalır.**

Hâsılı bu sözler sarıhtir, bunları teville çalışmak zaittir, bunlar bir vecd ve sekir hâlinde söylenmiş şeyler de değildir. Çünkü, kitaplarda yazılmış, bunların ibkasına kailleri tarafından çalışılmıştır. Bu sözler, masum halkın temiz akidelerini bozuyor, bir kısım kimseleri ilhada sevk ediyor, evamir ve nevahîye itaat kalmıyor, kendilerinde birer rububiyet hissası görerek birer firavun kesiliyorlar. Bu hâl ise hem ferdin, hem cemiyetin saadetine, intizamına muhaliftir.

¹⁸⁰⁴ Aliyyu'l-Kârî, *Vahdet-i Vücûd Risâlesi*, çev. Abdulvahid Metin, Tevhid Yayınları, İstanbul, 45-46.

7. BÖLÜM

ÇEŞİTLİ MESELELER

7.1. NUR RİSALELERİ VE MÜCEDDİTLİK

Kendisi muhtac-ı himmet bir dede
Nerde kaldı gayrıya himmet ede.
Kelâm-ı Kibar.

Bu bölümde *Nur Risaleleri*'ndeki mücedditlik iddiası ele alınmıştır. Aktardıklarımız -özellikle de çeşitli tevafuklar- bu iddianın ne kadar yerinde (!) olduğunu göstermektedir. Zaten, kitabımızda ele aldığımız konuların tümü, mücedditliğin Said Nursî'deki ve *Nur Risaleleri*'ndeki tezahürlerinden ibarettir! Bunlar, müceddidimizin yetkinliğini ortaya sermektedir!

Malûm olsun ki: "Zübdet-ür-Resâil Umdet-ül-Vesâil" namında kutb-ül-ârifin Ziyaeddin Mevlânâ Şeyh Hâlid (Kuddise sırruhu)nun mektûbat ve resâil-i şerifelerinden muktebes nasâyih-ı kudsiyenin tercümesine dair bir risaleyi, onüç sene mukaddem Bursa'da Hoca Hasan Efendi'den almıştım, nasılsa mütalâasına muvaffak olamamıştım. Tâ bu günlerde kitaplarımın içerisinde bir şey ararken elime geçti. Dedim: "Bu, Hazret-i Mevlânâ Hâlid, üstadımın hemşehrisidir. Hem İmam-ı Rabbanî'den sonra Tarîk-ı Nakşî'nin en mühim kahramanıdır, hem Tarîk-ı Hâliyye-i Nakşîyye'nin piridir" Risaleyi mütalâa ederken Hazret-i Mevlânâ'nın tercüme-i halinde şu fıkrayı gördüm: Ashab-ı Kütüb-ü Sitte'den İmam-ı Hâkim "Müstedrek"inde ve Ebu Dâvud "Kitab-ı Sünen"inde, Beyhakî "Şuab-ı İman"da tahriç buyurdıkları: إن الله يبعث لهذه الأمة على رأس كل مائة سنة من يجدد لها دينها yâni: "Her yüz senede Cenâb-ı Hak bir müceddid-i din gönderiyor." Hadis-i Şerifine mazhar ve mâsadak ve müzhir-i tam olan Mevlânâ Eşşehîr, Kutb-ül-Ârifin, Gavs-ül-Vâsılîn, Vâris-i Muhammedî, Kâmil-üt-Tarîkat-ül-Aliyyeti Vel-müceddidiyyeti Hâlid-i Zülcenahayn (kuddise sırruhu) ilâ âhir...

Sonra tarihçe-i hayatında gördüm ki, tevellüdü, binyüz doksanüç tarihindedir. Sonra gördüm ki, bin ikiyüz yirmidört tarihinde saltanat-ı Hind'in pâyitahtı olan Cihanâbâd'a dahil olmuş. Tarîk-ı Nakşî silsilesine girip müceddidiyete başlamış. Sonra bin ikiyüz otuzsekizde ehl-i siyasetin nazar-ı dikkatini celbedip, vatanını terkederek diyar-ı Şam'a hicretle gitmiştir. Hem içinde gördüm ki: Hazret-i Mevlânâ'nın (K.S.) nesli, Hazret-i Osman Bin Affân Radiyallahu Anh'a mensuptur. Sonra gördüm ki; tercüme-i halinde istidad-ı fitrî ve kabiliyet-i hârika ile sinni yirmiye bâliğ olmadan evvel a'lem-i ulemâ-i asr ve allâme-i vakt olmuş, Süleymaniye kasabasında tedris-i ulûm ile iştilal eylemiştir. Sonra üstadımın tarihçe-i hayatını düşündüm, baktım; dört mühim noktada tevafuk ediyorlar:

Birincisi: Hazret-i Mevlânâ, binyüz doksanüçde dünyaya gelmiş. Üstadım ise, arabî bin ikiyüz doksanüçde, tam Mevlânâ Hâlid'in yüz senesi hitam bulduktan sonra dünyaya gelmiş.

İkincisi: Hazret-i Mevlânâ'nın (K.S.) tecdid-i din mücahedesine başlangıcı ve mukaddimesi: Hindistan'ın payitahtına bin ikiyüz yirmidörtte girmiş. Üstad ise, aynen yüz sene sonra bin üçyüz yirmidörtte Osmanlı saltanatının payitahtına girmiş, mücahede-i mâneviyesine hazırlanmış.

Üçüncüsü: Ehl-i siyaset, Hazret-i Mevlânâ'nın fevkalâde şöhretinden tevehhüm ederek diyar-ı Şam'a naklettirilmesi bin ikiyüz otuzsekizde vâki' olmuştur. Üstad ise, aynen yüz sene sonra bin üçyüz otuzsekizde Ankara'ya gidip, onlarla uyuşamayıp, onları reddederek, küserek tekrar Van'a gidip bir dağda inziva ederken, bin üçyüz otuzsekiz senesini müteâkıp Şeyh Said hâdisesinin vukuu münasebetiyle ehl-i siyasetin vehmine dokunmuş, ondan korkarak Burdur ve Isparta, Kastamonu, Afyon vilâyetlerinde sekizer sene, yirmibeş sene ikamet ettirilmiştir.

Dördüncüsü: Hazret-i Mevlânâ, yaşı yirmiye bâliğ olmadan evvel allâme-i zaman hükmünde fuhul-i ulemanın üstünde görünmüş, ders okutmuş. Üstad ise, tarihçe-i hayatını görenlere ve bilenlere malûmdur ki: Ondört yaşında icazet alıp a'lem-i ulema-i zamana karşı muarazaya girişmiş. Ondört yaşında iken, icazet almağa yakın talebeleri tedris etmiştir. Hem Hazret-i Mevlânâ, neslen Osmanlı olduğu ve Sünnet-i Seniyeyle bütün kuvvetiyle çalıştığı gibi, Üstadım Kur'an-ı Hakîme hizmet noktasında, meşreben Hazret-i Osman-ı Zinnüreyn'in arkasında gidip Hazret-i Mevlânâ (K.S.) gibi, Risale-i Nur eczalarıyla bütün kuvvetiyle Sünnet-i Seniye'nin ihyasına çalıştı.

İşte bu dört noktadaki tevafukat, tam yüz sene fâsıla ile, Risale-i Nur'un takviye-i din hususundaki te'sirati, Hazret-i Mevlânâ'nın (K.S.) Tarîk-ı Nakşiye vasıtasıyla hizmeti gibi azîm görünüyor. (Hâşiye) Üstadım, kendine ait medh ü senayı kabûl etmiyor, fakat Risale-i Nur Kur'an'a ait olup medh ü sena Kur'anın esrarına aittir. (...)

(Hâşiye) Hazret-i Mevlânâ (K.S.), milyonlar etbâlarının ittifakıyla müceddittir ve baştaki Hadis-i Şerif'in bir mâsadakıdır. Ve madem tam yüz sene sonra dört mühim cihetle tevafukla beraber, Risale-i Nur aynı vazifeyi görüyor. Demek nass-ı Hadîs ile, Risale-i Nur eczaları, tecdit ve takviye-i din vazifesini görüyorlar.

(...) Elhâsıl: Baştaki Hadis-i Şerif'in "Her yüz sene başında dini tecdit edecek bir müceddid gönderiyor," va'd-i İlâhîsine binaen, Hazret-i Mevlânâ Hâlid, ekser ehl-i hakikatça bin ikiyüz senesinin, yâni onikinci asrın müceddididir. Mâdem tam yüz sene sonra, aynen dört cihetle tevafuk ederek Risale-i Nur eczaları aynı vazifeyi görmüştür, kanaat verir ki, nass-ı Hadîsle Risale-i Nur, tecdid-i din hususunda bir müceddid hükmündedir. Benim Üstadım daima diyor ki: "Ben bir neferim, fakat müşir hizmetini görüyorum. Yâni: Kıymet bende değil belki Kur'an-ı Hakîmin feyzinden tereşşuh eden Risale-i Nur eczaları, bir müşiriyet-i mâneviye hizmetini görüyor." Üstadımı kızdırmamak için şahsını sena etmiyorum. Şamlı Hâfız Tevfik.¹⁸⁰⁵

¹⁸⁰⁵ Sikke-i Tasdik-ı Gaybî, 14-16, Parlak Fıkralar ve Güzel Mektuplar/Şamlı Hâfız Tevfik.

Isparta'nın saf menâbi-i ilmiyesinden bir zat ki, Tarikat-ı Aliyye-i Nakşîyye rüesâsından ve bin ikiyüz doksaniki veya bin ikiyüz doksanüç arasında dâr-ı bekaya teşrif buyuran Beşkızalızade Osman-ı Hâlidî Hazretleri, meslek-i ilmiye ve amelîyesiyle alâkadarane keşfiyat ve hâdisatını bir hüccet-i katia gibi vârislerine vasiyet ve mahz-ı tebşiratlarını şöylece tevarüs eylemiştir. Hattâ Üstad-ı muhteremimizin tevellüdüne tam isabetli olarak tarih-i mezkûrda "İmânı kurtaran bir müceddid çıkacak, o da bu sene tevellüd etmiş," demiş. Bundan başka, dört evlâdından birisinin o zat ile müşerref ve mülâkî olacağını ilâve etmiştir. Bu beyanat-ı hakikîye şöylece cereyan etmiştir:

Bin üçyüz yirmiyedi rumî senesi Atabey'de sünnet ve hıfz cem'iyetlerinden birinde müşarün'ileyh Osman-ı Hâlidî Hazretlerinin evlâdlarından sonuncusu Ahmed Efendi merhumdan, "Müceddid, müceddid diyorsunuz, nerede ve kimdir?" İrad olunan suale cevaben: "Evet, şimdi mevcuttur ve hem otuz beş yaşlarındadır." demiştir.

Sâniyen: Isparta'nın Yenice Mahallesinden ve kardeşlerimizden Nuri tarafından merhum mumaileyh Ahmed Efendiden "Pederiniz, benim evlâdımdan birisi o müceddidle mükâleme ve musafahada olacaktır, demiş, nasıldır?" diye sorulmuş. Cevaben Ahmed Efendi merhumun "Evet doğrudur. Ben onunla görüştüm" cevabında bulunması, işbu keşfiyat ve beyanata medar olmuştur. (...) Hasan, Osman, Tâhirî, Abdullah, Sabri.¹⁸⁰⁶

(...) Yine bir gün, Mevlânâ Hâlid (K.S.) Hazretlerinin Küçük Âşık nâmında bir talebesinin neslinden mübarek bir hanım, yanında çok senelerden beri muhafaza ettiği Mevlânâ Hazretlerinin cübbesini, Ramazan-ı Şerif'te teberrüken Üstadımızın yanında kalsın diye Feyzi ile gönderir. Üstadımız hemen Emin kardeşimize yıkamak için emrederek Cenab-ı Hakk'a şükretmeye başlar. Feyzi'nin hatırına: "Bu hanım, benim ile yirmi gün için gönderdi! Üstadım neden sahip çıkıyor?" diye hayretler içinde kalır. Sonra o hanımı görür, o hanım Feyzi'ye der ki: "Üstad hediyeleri kabul etmediğinden, bu suretle belki kabul eder diye öyle söylemişim. Fakat emanet onundur, canımız dahi feda olsun." der, o kardeşimizi hayretten kurtarır. Evet, mübarek Üstadımızın o cübbeyi kabulü, Mevlânâ Halid'den sonra vazife-i teceddüd-ü dinin kendilerine intikaline bir alâmet telâkki etmesindedir, derler. Hem de öyle olmak lâzım. Çünkü Hadîs-i Sahihde:

إن الله يبعث لهذه الأمة على رأس كل مائة سنة من يجدد لها دينها

buyurulmuş. Mevlânâ Hazretlerinin velâdeti binyüzdoksanüç. Üstadımız Hazretlerinin ise binikiyüzdoksanüçtür. Feyzi, Emin.¹⁸⁰⁷

(...) Ve evliyâ-yı azîmeden dört-beş zâtın vefat etmeleri cihetinde, elli altı senedir icâzetin zâhir alâmeti olan cübbeyi giymek ve bir üstadın elini öpmek, üstadlığını kabul etmek hakkımı bu günlerde, yüz senelik bir mesafede Hazret-i Mevlânâ Zülcenahayn Hâlid Ziyaeddin (K.S.) kendi cübbesini, o cübbeye sarılan bir sarık ile pek garib bir tarzda bana giydirmek için gönderdiğini bazı emârelerle bana kanaat geldi. Ben de o mübarek ve yüz yaşında cübbeyi giyiyorum. Cenab-ı Hakk'a yüzbinler şükrediyorum. Said Nursî.¹⁸⁰⁸

¹⁸⁰⁶ Sikke-i Tasdik-ı Gaybî, 47, Parlak Fıkralar ve Güzel Mektuplar/Risale-i Nur'un Beş Talebesinin Bir Fıkrasıdır.

¹⁸⁰⁷ Tarihçe-i Hayat, 323-324, Kastamonu Hayatı/Kastamonu'da Bediüzzaman'a Sekiz Sene Hizmet Eden Mehmed Feyzi İle Kıymetdar Bir Nur Talebesi olan Emin'in Bir Mektubudur.

¹⁸⁰⁸ Kastamonu Lâhikası, 96, Yirmiyedinci Mektubdan/Azîz Sıddık Kardeşlerim!

(...) *Vallah, ezelden bunu ben eyledim ezber:
Risale-in-Nurdur vallah o sen müceddid-i ekber.*

*Yüzlerce sened, hem nice yüzlerce işaret,
Eyler bu mukaddes koca dâvaya şehadet.*

*En başta gelen şâhid-i adl Hazret-i Kur'an
Göstermiş ayânen otuzüç yerde o bürhan.*

*Yâ müdriken nin kalbine gömmüş Esedullah,
Çok sır ki, bilenler oluyor hep sana âgâh.*

*Kün kâdiriyye'l-vakti demiş ol pîr-i muazzam,
Binlerce velî hem yine yapmış buna bin zam. (...) Hasan Feyzi.¹⁸⁰⁹*

Bu asırda, Cenab-ı Hakk'a hadsiz şükür olsun ki, Risale-i Nur'un hakikatına ve şâkirdlerinin şahs-ı mânevîsine, hakâik-i îmaniye muhafazasında tecdid vazifesini yaptırmış.¹⁸¹⁰

Müceddidliğini, mahkeme lisaniyle her tarafa ilân eden Risale-i Nur, bu muzdarip, perişan beşeriyetin en büyük bir saadeti olacağına îmanımız pek kuvvetlidir.¹⁸¹¹

(...) Bediüzzaman Said Nursî, Ondördüncü Asr-ı Muhammedî'nin ve Yirminci Asr-ı Milâdî'nin minaresinin tepesinde durup, muasırları olan ehl-i İslâm ve insaniyete bağıyor ve bu asrın arkasında dizilmiş ve müstakbel sıralarında saf tutmuş olan nesl-i âti ile bir Mürşid-i A'zam, bir Müceddid-i Ekber olarak konuşuyor...¹⁸¹²

(...) benim gibi bîçâre, günahkâr bir adamın arkadaşlığını, evliyalara -belki de eğer bulunsaydı müctehidlere dahi- tercih ettiler. Bu hakikate binaen; bu şehre bir kutup, bir gavs-ı âzam gelse: "Seni on günde velâyet derecesine çıkaracağım." dese; sen, Risale-i Nur'u bırakıp onun yanına gitsen, Isparta kahramanlarına arkadaş olamazsın!¹⁸¹³

Ruhum bir mürşid-i ekmel taharri ederdî. Aramak üzere iken bana ilham olundu ki, mürşidi sen uzakta arıyorsun, pek yakınında bulunan Bediüzzaman vardır. O Zâtın Risale-i Nur'u müceddid hükmündedir. Hem aktabdır, hem Zülkarneyn'dir, hem âhîrzamanda gelecek İsâ Aleyhisselâmın vekilidir: yani müjdecisidir." denildi. Mustafa Hulûsî.¹⁸¹⁴

¹⁸⁰⁹ *Sikke-i Tasdik-ı Gaybî*, 258, Parlak Fıkralar ve Güzel Mektuplar/Risale-i Nur'un Has Şâkirdlerinden ve Ehemmiyetli Eski Muallimlerden ve İmanı Kuvvetli Olan Büyük Muallimleri Temsil Eden Hasan Feyzi'nin (...); *Emirdağ Lâhikası I*, 113-114, Yirmiyedinci Mektuptan/Âciz, Biçâre Talebeniz Hasan Feyzi.

¹⁸¹⁰ *Kastamonu Lâhikası*, 208, Yirmiyedinci Mektubdan/Ehemmiyetli Bir Hocanın Üstad Hakkında Ziyade Hüsn-ü Zannın Ta'dil Etmek Münasebetiyle Yazılmış, Belki Size de Faidesi Olur Diye Gönderildi.

¹⁸¹¹ *Tarihçe-i Hayat*, 460, Emirdağ Hayatı/Çok Kusurlu Talebeniz Hüsrev.

¹⁸¹² *Tarihçe-i Hayat*, 156, Barla Hayatı/Barla.

¹⁸¹³ *Tarihçe-i Hayat*, 282, Kastamonu Hayatı/Feyzi Kardeşim!

¹⁸¹⁴ *Barla Lâhikası*, 133, Yirmi Yedinci Mektuptan/Birâderzâdem merhum Abdurrahman'ın vefâtını müteakip yanıma gelip, kuvvetli emarelerle Abdurrahmân'ın yerine bana gönderildiği kalbime ihtar edilen (...).

*Bu dūrūs-u Kur'aniyenin dairesi içinde olanlar, allâme ve müçtehidler de olsalar; vazifeleri -ulûm-u îmâniye cihetinde- yalnız yazılan şu Sözlere'in şerhleri ve izahlarıdır veya tanzimleridir. Çünkü: Çok emârelerle anlamışız ki: BU ULÛM-U İMANİYEDEKİ FETVA VAZİFESİYLE TAVZİF EDİLMİŞİZ.*¹⁸¹⁵

7.1.1. MÜCEDDİTLİK NEDİR?

Ebu Hureyre (r.a.)'den rivayet olduğuna göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

"Şüphe yok ki Allah, her yüzyıl başında bu ümmete (dinî durumunu) yenileyen birisini gönderecektir."¹⁸¹⁶

Teceddüd ve tecdîd "cidd" kökünden gelir; birincisi yenilenmek, ikincisi yenilemek manasında kullanılır. Hz. Peygamber, yukarıdaki hadisinde tecdide işaret buyurduğu için bu kelime ve ondan yapılmış olan "müceddid = yenileyen" kelimesi İslâmî eserlerde çokça kullanılmıştır.¹⁸¹⁷

İbnu'l-Esir şöyle demiştir:

İlim adamları bu hadisin açıklanması konusunda değişik yorumlarda bulunmuşlardır. Bunların her biri, kendi zamanlarına göre yorumlar getirmişler ve her yüzyılın başında insanların dinlerini, yani dinî anlayış ve canlılıklarını yenileyecek bir müceddidin ortaya çıktığına dikkat çekmişlerdir. Her yorumcunun kendi açıklamasını daha tutarlı gördüğü ve hadis-i şerifte kimlerin kastedildiği konusunda kendi tespitlerini daha yerinde bulduğu görülmüştür. En uygun olanı ise, hadis-i şerife genel bir anlam verilmesidir. Resulullah (s.a.v.)'ın "Yüce Allah, her yüzyılın başında bu ümmet için dinini yenileyen (müceddit) gönderir." sözü, her yüzyılın başında sadece bir tek yenileyicinin ortaya çıkmasını gerektirmez. Bir tek yenileyici de çıkabilir, birden fazla da. Hadis metninde geçen "men" bağlacı, tekil için de çoğul için de kullanılır.¹⁸¹⁸

Şah Veliyyullah, mezkur hadisin şu hadis ile açıklandığına işaret eder:

"Bu ilmi her neslin kâmil kişileri taşıyacak; onu aşırı gidenlerin bozmasından, batıl inançlıların karıştırmamasından ve bilgisizlerin yanlış yorumlamasından koruyacaklardır."

Şah Veliyyullah'ın tarifi ile aşağıda vereceğimiz diğer tariflerin özü, birleştiği nokta şu oluyor: Tecdit, İslâm'ı bozmadan, ebedî prensiplerini değiştirmeden korumak, yeni nesillerin anlayacağı kalıplarda sunmak, yaşamak ve yaşatmaktır...

¹⁸¹⁵ *Mektubat*, 403, Yirmidokuzuncu Mektup/Altıncı Risale Olan Altıncı Kısım/Beşinci Desise-i Şeytaniye. Ayrıca bak. *Siracü'n-Nûr*, 220, Denizli Müdâfaası/Ankara ehl-i vukufunun ittifakiyle bizi, şimdiki kadar (...)/Üçüncü Sehi; *İctimâi Reçeteler II*, 193, Hakikat Çekirdekleri/Çok aziz, çok mübarek, çok müşfik, çok sevgili Üstadımız Hazretleri!/Abdünnur; *Şuâlar*, 433, Ondördüncü Şua/Ahmed Fezî'nin Müdafaasıdır/Afyon Ağır Ceza Mahkemesine; *Tarihçe-i Hayat*, 579, Afyon Hayatı/Risale-i Nur Nedir? Bediüzzaman Kimdir; 597, Isparta Hayatı/Tahliller; 610, Isparta Hayatı/Çok Aziz, Çok Mübarek, Çok Müşfik, Çok Sevgili Üstadımız Hazretleri!/Abdülmuhsin; *Sikke-i Tasdik-ı Gaybî*, 9-10, Parlak Fıkralar ve Güzel Mektuplar/Aziz, Siddik Kardeşlerim!; *Müdâfaalar*, 358, Afyon Müdâfâsı/Sanıklardan Bilahare Yakalanmış Olduğundan, Bilirkişilere Tedkike Gönderilemeyen Sair Eserler (...)/7. Kısım, İşârat-ı Seb'a'da.

¹⁸¹⁶ *Ebü Dâvud*, Melâhim, 1/4291.

¹⁸¹⁷ Hayreddin Karaman, *İslâmın Işığında Günün Meselerleri*, Nesil Yayınları, İstanbul 1988, 2/658.

¹⁸¹⁸ Nak. Said Havva, *el-Esâs fi's-Sünne*, çev. Heyet, Aksa Yayıncılık, İstanbul 1991, 9/223-224.

Suyutî, Münavî gibi eski sayabileceğimiz müellifler, hadisten hareket ederek tecdit ve müceddit kelimesini kullanmışlar, yaklaşık olarak Şah Veliyyullah'ın naklettiği mefhumda birleşmişlerdir. Yeni müelliflere gelince:

Said Halim Paşa gerekli gördüğü dinî ve içtimaî islahatı "İslâmlaşmak" kelimesiyle ifade etmiştir:

Bizim için İslâmlaşmak demek, İslâmiyetin inanca, ahlâka, yaşayışa ve siyasete ait esaslarının tam olarak tatbik edilmesi demektir. Bu tatbikin ise o esasların, zamanın ve muhitin ihtiyaçlarına en uygun bir şekilde tefsir edilmesinden sonra yapılması gerekir.

Müslüman milletler mütemadiyen değişmekte olan zamanın zaruretlerini dikkate almamış, bu değişimle meydana çıkan yeni ihtiyaçların ancak dinlerini daha yüksek ve daha verimli bir tarzda tefsir ve tatbik etmeleriyle karşılanabileceğini anlayamamışlar, bu yüzden de gerileyip çökmüşlerdir...

el-Ezher ulemasından ve bu isimle neşredilen derginin muharrirlerinden Prof. es-Seyyid el-Afîfî, eski tarifleri naklettikten sonra tecdidin mefhumunu şu maddelerde topluyor:

Kitap, Sünnet gibi kaynaklardan, zamana ve zemine uygun hükümler çıkarmak, ortaya koymak; kapalı kalmış noktaları açıklığa kavuşturmak; uygulamadan kaldırılmış İslâmî nasslara hayatîyet kazandırmak; dini desteklemek ve yaymak; hakkın ve gerçeğin yanında olmak; toplum için faydalı olanı yapmak; ilâhî nizama hâkimiyet sağlamak...

Prof. M. el-Behiy, emperyalizm ile mücadele eden, batıya cephe alan, doğunun kendi değerlerine yönelerek ve kendini yenileyerek kalkınacağını ileri sürenlerin temsil ettikleri hareketi "dinî islahat" adıyla anmaktadır. Efganî, Abduh, İkbâl gibi zevat tarafından temsil edilen ve kendisinin de katıldığı bu hareketin esaslarını el-Behiy şöyle özetliyor:

Dinî değerlere yeniden itibar kazandırmaya ve Müslümanların gözünden düşürmek için bu değerler etrafında meydana getirilen şüphe bulutlarını dağıtmaya çalışmak; İslâmî esasları, Müslümanların hayatında durakladığı noktadan alarak çağdaş Müslümanın hayatına getirmek; yarınına gözlerini açan Müslümana -dünü ve bugünü arasında zikzaklar çizmeden-gideceği yolu göstermek...¹⁸¹⁹

Tecdit üzerine düşünenlerin ve yazarların çoğunun birleştiği bir mefhum vardır; bunu ifadelendirecek olursak tecdit: Esasını bozmadan dini korumak, toplumun ihtiyaçlarını, onun katıksız ve tükenmez kaynaklarından karşılamak, ilâhî nizamdan sapmaları düzeltmek ve önlemek, İslâm'ı asrın anlayışına söyletmektir. Tecdit toplumun kalkınması ve dünyada refahı, ahirette felâhı için gereken tüm tedbirin alınması; nazarî, fikrî, amelî faaliyetlerin icrasdır.¹⁸²⁰

İslâm'a göre Hz. Âdem'den Peygamberler Hatemine kadar, resullerin getirdiği dinler, tevhit (Allah'ın birliği), nübüvvet (peygamberlik, vahiy), ahiret (öldükten sonra tekrar dirilme, hesap verme, karşılığını görme ve ebedî yaşama) gibi değişmez esaslar yanında, insanoğlunun zaman içindeki gelişmesine paralel olarak değişen içtimaî, hukukî, ahlâkî... hükümler getirmişlerdir. Mustafa-yı Mücteba (s.a.v.) son peygamber; Kur'an-ı Mecid de son kitaptır. Bu demektir ki artık peygamber ve kitap gelmeyecek, İslâm kıyamete kadar devam edecektir. İnsanların ve onlara mahsus müesseselerin değişme zarureti yanında bu devamlılık, değişmeyen ve değişenin beraber yürümesi ve yaşaması nasıl olacaktır? İşte

¹⁸¹⁹ Nak. Karaman, *İslâmın Işığında Günün Meseleleri*, 2/658-661.

¹⁸²⁰ Karaman, *İslâmın Işığında Günün Meseleleri*, 2/661-662.

İslâm'da kaynakların özelliği, içtihat ve tecdit müesseseleri ve zaruret prensibi bu suale cevap, bu probleme çözüm getirmektedir:

a) Kitap, Sünnet, icma gibi kaynaklar hayatın değişen, değişmesi zarurî olan taraflarını serbest bırakmış, bunları durdurucu, bağlayıcı hükümler getirmemiştir.

b) Anormal durum ve zamanlarda zaruret (zorda kalma) prensibi, bağlayıcı hükümlere yumuşaklık getirmiştir.

c) İctihat ve tecdit müesseseleri, çözümü ilim ve ehliyet sahibi Müslümanlara bırakılmış meselelere -zamanın ve zeminin gereğine göre- ana kaynaklardan çözüm getirme imkânını bahşetmiştir.

İsrailoğulları içinde sayıları binleri bulan ara peygamberlerin vazifelerini, İslâm'da -onlardaki vahiy yerine içtihatlarını kullanarak- ifa edenler müceddit ve müçtehitler olmaktadır.¹⁸²¹

Mevdudî de şöyle diyor:

(...) Peygamberle müceddidi birbirinden ayıran çok önemli hususlar vardır. Şöyle ki: Peygamber, bizzat Allah tarafından görevlendirilmiştir ve o, kendisine verilen bu görevin bilincindedir. Ona vahiy gelir. Görevine kendisinin peygamber olduğunu belirterek başlar ve insanların davetini kabul etmelerini ister. Onun davetini kabul imana; ret küfre sebep olur. Buna karşılık, bunlardan hiç birisi müceddit için geçerli özellikler değildir. O, bu göreve açık bir tayin sonucu gelmemiştir. Çoğu zaman, kendisinin bir müceddit olduğunun farkında dahi değildir. Sadece, samimî bir Müslüman olmanın gayreti içindedir, bunun gerektirdiği şeyleri yapmak için çabalar. Genellikle de vefatından sonra, onun yaptıklarını bilen kişiler, onun bir müceddit olduğunu anlarlar. **O, kendisine doğrudan kesin bilgi verildiğini iddia etmediği gibi, bir ilham gerçekleşse dahi, bunun çoğu zaman farkına varmaz. Onun, kendisiyle birlikte gönderilmiş bir dinin tebliğcisi olduğu iddiası kesinlikle yoktur, olamaz da.**

Bazı kişiler, Ahmed Serhendî, Veliyyullah Dehlevî gibi mücedditlerin, "mücedditlik" iddiasında bulduklarını ileri sürerek, bu görüşlere bazı karşı çıkışlarda bulunuyorlar. Şu unutulmamalıdır ki, bir kişi müceddit olduğunu söyleyebilir, iyi bir makama aday olmayı istemek kötü bir şey değildir. Fakat, öyle bir unvanı taşımak gibi bir iddia geçersizdir. **Bir müceddit halkı hiçbir zaman kendisine davet etmez. Onun daveti ancak ve ancak peygamberin getirdiklerinedir. Yine hiçbir müceddidin kendisine uyanların affolunacakları, cennete gidecekleri gibi bir iddiası yoktur.** O, sadece hakkı bildirir.

O, peygamberin getirdiklerine aynen uymak gayreti ve arzusu içindedir. İslâm'ı yaşayıştaki samimiyetinden dolayı müminler onun etrafında toplanırlar. Bir müceddidin yaptıkları bunun dışında olan şeyler değildir. **Ona iman etmek veya tasdik etmek diye bir şey söz konusu olamaz.** O da, diğer insanlar gibi peygambere uymakla, onu tasdik etmekle sorumludur. Bir müceddide karşı çıkmak ile peygambere karşı çıkmak arasında hiçbir benzerlik yoktur. Onu reddetmek insanı dinden çıkarmaz. Bir peygamberi tasdik edip onun getirdiklerine teslim olduktan sonra, bir müceddide karşı çıkmak, sahip olunan İslâm inancına hiçbir zarar vermez. Yeter ki, reddedilen, karşı çıkılan şey, peygamberin getirdiği hakikatlerden birisi olmasın.¹⁸²²

¹⁸²¹ Karaman, *İslâmın Işığında Günün Meseleleri*, 2/664-665.

¹⁸²² Mevdudî, *İslâm'da İhyâ Hareketleri*, 53-54.

Nur Risaleleri'nde tecdit namına belki tek satıra rastlanmaz. Yukarıda izah etmeye çalıştığımız mücedditlik; öyle tevafula mevafula iddia ve ispat edilecek bir şey değildir. Said Nursî; Müslümanların meselelerine çözüm bulmak bir tarafa, gerçek mücedditlerin mücadele edip ortadan kaldırmaya çalıştıkları birçok hurafeyi ve bid'ati savunan birisidir. Hatta, sırf davasını desteklemek için birçok hurafeyi hortlatmıştır. Hem hadis uyduran birinin müceddit olduğu nerede görülmüştür? Velhâsıl, *Nur Risaleleri*'nde tecdidin ismi vardır cismi yoktur.

7.2. FIKIH USÛLÜYLE İLGİLİ BİR MESELE

Nur Risaleleri'nde fıkıh ilmiyle ilgili hemen hiçbir meselenin yer almadığını söylemek yanlış olmaz. Bunun istisnasını aşağıya aktarıyoruz:

Eğer desen: Hak bir olur; nasıl böyle dört ve oniki mezhebin muhtelif ahkâmları hak olabilir?

Elcevap: Bir su, beş muhtelif mizaçlı hastalara göre nasıl beş hüküm alır; şöyleki; Birisine, hastalığının mizacına göre su, ilaçtır, tıbben vaciptir. Diğer birisine, hastalığı için zehir gibi muzırdır; tıbben ona haramdır. Diğer birisine, az zarar verir; tıbben ona mekruhtur. Diğer birisine, zararsız menfaat verir; tıbben ona sünnettir. Diğer birisine, ne zarardır, ne menfaattir; âfiyetle içsin, tıbben ona mübahtır. İşte hak burada taaddüt etti. Beşi de haktır. Sen diyebilir misin ki: "Su yalnız ilaçtır, yalnız vaciptir, başka hükmü yoktur."

İşte bunun gibi, ahkâm-ı İlâhiyye; mezheplere, hikmet-i İlâhiyyenin sevkiyle ittiba edenlere göre değişir, hem hak olarak değişir ve herbirisi de hak olur, maslahat olur. Meselâ, hikmet-i İlâhiyyenin tensibiyle İmam-ı Şâfiî'ye ittiba eden, ekseriyet itibariyle Hanefilere nisbeten köylülüğe ve bedeviliğe daha yakın olup, cemaati birtek vücud hükmüne getiren hayat-ı içtimaiyede nâkıs olduğundan, herbiri bizzat dergâh-ı Kadı-ül-Hâcatta kendi derdini söylemek ve hususî matlubunu istemek için, imam arkasında, Fâtihayı birer birer okuyorlar. Hem ayn-ı hak ve mahz-ı hikmettir. İmam-ı A'zama ittiba edenler, ekseriyet-i mutlaka itibariyle, İslâmî hükümetlerin ekserisi, o mezhebi iltizam etmesiyle, medeniyete, şehirliliğe daha yakın ve hayat-ı içtimaiyeye müstaid olduğundan; bir cemaat, bir şahıs hükmüne girip, birtek adam umum namına söyler; umum, kalben onu tasdik ve rabt-ı kalb edip, onun sözü, umumun sözü hükmüne geçtiğinden, Hanefî mezhebine göre imam arkasında fâtiha okunmaz. Okunmaması hak ve mahz-ı hikmettir.

Hem meselâ, mâdem şariat, tabiat tecavüzatına sed çekmekle onu tâdil edip nefs-i emmareyi terbiye eder. Elbette ekser etbâi, köylü ve nim-bedevî ve amelelikle meşgul olan Şâfiî Mezhebine göre: "Kadına temas ile abdest bozular; az bir necaset zarar verir." Ekseriyet itibariyle hayat-ı içtimaiyeye giren, nim-medenî şeklini alan insanlar, ittiba ettikleri mezheb-i Hanefîye göre: "Mess-i nisvan abdest bozmaz, bir dirhem kadar necasete fetva var."

İşte, bir amele ile bir efendiyi nazara alacağız. Amele, tarz-ı maişet itibariyle; ecnebi kadınlarla ihtilâta, temasa ve bir ocak yanında oturmaya ve mülevves şeylerin

*içine karışmaya mübtelâ olduğundan; san'at ve maişet itibariyle, tabiat ve nefsi-emmaresi meydanı boş bulup tecavüz edebilir. Onun için, şariat onların hakkında, o tecavüzata sed çekmek için, "Abdest bozulur, temas etme; namazını iptâl eder bulaşma" mânevî kulağında bir sada-yı semâvî çınlattırır. Amma; o efendi, namuslu olmak şartıyla, âdât-ı içtimaiyesi itibariyle, ahlâk-ı umumiye namına, ecnebi kadınlara temasa mübtelâ değil, mülevves şeylerle nezafet-i medeniye namına, kendini o kadar bulaştırmaz. Onun için şariat, mezheb-i Hanefî namıyla ona şiddet ve azimet göstermemiş; ruhsat tarafını gösterip, hafifleştirmiştir. "Elin dokunmuş ise, abdestin bozulmaz; hicab edip, kalabalık içinde su ile istinca etmemenin zararı yoktur. Bir dirhem kadar fetva vardır" der, onu vesveseden kurtarır. İşte, denizden iki katre sana misal... onlara kıyas et. Mîzan-ı Şârânî mizaniyle, şariat mizanlarını bu suretle muvazene edebilirsen et.*¹⁸²³

Sualle Said Nursî'nin verdiği cevap birbirine uyumlu değildir. Dolayısıyla, onun açıklamaları yukarıdaki sorunu değil, belki bir başka sorunu çözebilir. Said Nursî'nin verdiği misalden yola çıkarsak; suyun, değişik bünyeli beş hastanın her birine göre ayrı bir hüküm alması tabiidir. Peki, **aynı hastanın** su içmesini bir doktor gerekli, bir diğer doktor sakıncalı, bir diğeri az zararlı, bir başka doktor faydalı ve bir diğeryse ne zararlı ne de faydalı görse bu hasta ne yapacaktır? Demek ki, tıp başka bir şeydir, doktorların görüşleri başka bir şey... Bu doktorların her biri, bilgisi ölçüsünde tıptan bir şeyleri delil olarak ileri sürebilir. Delil getirmesi, getirilen delillerin tıbbı gerçekten de uygun olmasını zarurî kılmamaktadır.

7.2.1. MÜÇTEHİTLERCE İHTİLÂF EDİLMİŞ BİR MESELEDE, YÜCE ALLAH'IN BİRDEN FAZLA MI HÜKMÜ VARDIR?

Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

"Bir hâkim, hükmedeceği zaman içtihat eder, yani hakkı arayıp hükmeder de, sonra bu hükümde isabet ederse, ona iki ecir vardır (hakkı arama ve isabet ecirleri). Eğer hâkim, hükmedeceği zaman içtihat edip hakkı arar, fakat sonunda hata ederse, bu hâkime de bir ecir vardır (hakikati arama eciri)."¹⁸²⁴

Bu hadiste hakkın Allah katında bir olduğuna ve her vakia hakkında Allah'ın bir hükmü olduğuna, bunu bulanın isabet, bulamayanın hata ettiğine ve her müçtehidin hata ve isabet edebileceğine delil vardır.¹⁸²⁵

Bazıları bu mevzuda şöyle der: "Bir meselede hüküm birden fazla olup bu da, her müçtehidin içtihadıyla vardır neticedir. Allah, meselenin hükmünü her müçtehidin içtihadının varacağı hüküm kılmıştır."

Bu görüş yanlıştır. Zira, aynı meselede istidlâlde bulunan kimsenin, kimi zaman isabet edeceği, kimi zaman da hata edeceği belirli bir hakikatin bulunması gerekir. Kiblenin nerede (hangi yönde) olduğunu bilmeyen kimse hakkında Kâbe örneğinde olduğu gibi. Kendi

¹⁸²³ *Sözler*, 454-456, Yirmiyedinci Söz/Hâtime.

¹⁸²⁴ *Buhârî*, İ'tisâm, 21/79.

¹⁸²⁵ Kastallânî, nak. Sofuoğlu, *Sahîh-i Buhârî ve Tercemesi*, 16/7223.

araştırması kendisini bir yöne sevk eden ve oraya dönerek namaz kılmak suretiyle kendisinden farzın sakıt olduğu kimse, içtihadı kendisini bir görüşe sevk eden ve onun gereğince amel eden müçtehit gibidir. Her ikisi de Allah'a itaat etmişlerdir. Allah'a itaat etmiş ve bundan ötürü bir mükâfatı hak etmiş olması anlamında isabetlidir, yoksa belirli bir hakikati bilmiş olmasında anlamında değil. Bu hakikat ancak tek olabilir ve isabet edene de iki ecir vardır.

Şer'î delillerin mevcut olduğu sınıflarda da bu geçerlidir. Ancak, kul kimi zaman bunları bilemez. (...) ¹⁸²⁶

İbn Teymiye'nin de haklı olarak yanlış bulduğu bu görüş kabul edildiğinde; belirli ve sadece bir yönde olan kible, kişilerin farklı içtihatları doğru (!) olduğundan belirsiz ve birden fazla yönde olacaktır. Bu ise, açıkça gerçeğe aykırıdır.

Bu görüş kabul edilecek olursa; müçtehitlerin aynı meseledeki muhtelif içtihatları -helâl, haram, vacip, mekruh, sünnet... şeklinde de olsa- Allah'ın hükmü (hükümleri) olacaktır. Dolayısıyla yüce Allah, aynı olay için hem zıt hükümlerin sahibi, hem de hâkim (hüküm veren) değil, müçtehitlerin hükümlerini kendi hükmü olarak kabul etmek zorunda kalan bir mahkûm olacaktır. Bunların uzaklığı ise ortadadır. ¹⁸²⁷

Fukahanın çoğu, müçtehitlerin yalnız birisinin gerçeği ve olması lâzım geleni bulduğunu söylemişlerdir, onlara göre müçtehitlerden ancak birisi isabet etmiştir. Meşhur dört imam da bu görüştedirler. ¹⁸²⁸

İmam Hafızuddin Neseî, *Musaffa* isimli kitabında evvelki ulemeden şunu nakletmiştir: Biz, fûrua dair seçtiğimiz amel tarzından sorguya çekilsek deriz ki:

"Bizim seçtiğimiz görüş doğrudur, hata ihtimali olmakla beraber; başkalarının ise yanlıştır, doğru olma ihtimaliyle beraber..."

¹⁸²⁶ İbn Teymiye, *Fütûhu'l-Gayb Şerhi*, çev. İlyas Aslan-Derya Çakır, Gelenek Yayıncılık, İstanbul 2004, 188. Bulut veya karanlık sebebi ile kible bilinmezse, bilen bir kimseye sormak gerekir. Soracak kimse bulunmazsa araştırılır ve araştırılıp karar verilen tarafa namaz kılınır. Namazdan sonra hata yapıldığı anlaşılrsa bile, namaz sahihi olup iadesi gerekmez. Eğer namaz içinde kişi hatasını anlarsa, namazını kesmeden kibleye döner. (...) Araştırdıktan sonra bir yöne yönelip namaz kılan kişi başka bir namaz kılacağına yeniden araştırmalıdır. Eğer kanaati değişmiş ise, yeni içtihadına göre bulunduğu yöne namaz kılar, önce kıldığını iade etmez. (Seyyid Sabık, *Fıkhü's-Sünne*, çev. Ahmed Sarıoğlu-Tayyar Tekin, Pınar Yayınları, İstanbul 1986, 1/133.)

¹⁸²⁷ Büreyde b. el-Husayb (r.a.)'dan; şöyle demiştir: Resulullah (s.a.v.) bir seriyye başına bir adamı komutan olarak tayin ettiği zaman, adama kendi nefsi hakkında Allah'tan sakınmayı ve beraberindeki Müslümanlar hakkında hayrı tavsiye ettikten sonra şöyle buyurdu:

"(...) Eğer sen bir kaleyi muhasara eder de kaledekiler Allah'ın hükmüne uymayı (yani, ilâhî hükmün kendilerine uygulanmasını) senden isterlerse, sakın onlara Allah'ın hükmünü uygulamayı kabullenme, velâkin onlara kendi hükmünü uygula (yani, onlar hakkında kendi içtihadına göre hüküm ver)! Çünkü, sen onlar hakkında (vereceğin hükümde) Allah'ın hükmüne isabet edip etmeyeceğini şüphesiz bilemezsin." (*İbn Mâce*, Cihâd, 38/2858.)

Hatipoğlu, bu hadisin şerhinde der ki: "(...) Hadisin son kısmında da muhasara altına alınan düşman, kendileri hakkında Allah'ın hükmünün uygulanmasını kumandanın istedikleri takdirde, bunun kabul edilmemesi ve fakat kumandanın hükmünün uygulanması talimatı verilmekte ve bu talimatın gerekçesi beyan edilmektedir. Gerekçe şudur: Kumandan, düşman hakkında bir hüküm verdiği zaman, bunun Allah'ın hükmüne uygunluğunu kesin olarak bilemez. Şu hâlde, 'Allah'ın hükmüdür' diye düşman hakkında uygulanacak hükümde bir yanılma vuku bulursa, bir isabetsizlik ve hata işlenebilir." (Hatipoğlu, *Sünen-i İbni Mâce Tercemesi ve Şerhi*, 7/600.)

İmam Nevevî demiştir ki: "Bu hadis, 'Her müçtehidin yaptığı içtihatta mutlaka isabetli karar verdiği söylenemez' diyen âlimler için bir delildir. Yani, 'Bir konu hakkında muhtelif içtihatlar yapıldığı zaman, bunlardan birisi Allah katındaki hükme uygun olur ve diğerleri uygun olmaz' diyen âlimler için bu hadis bir delil sayılır. (...)" (Nak. Hatipoğlu, age, 7/601.)

¹⁸²⁸ Şah Veliyyullah, *İkdu'l-Cîd*, (*Dört Risâle* içinde), çev. Hayreddin Karaman, Dergâh Yayınları, İstanbul 1982, 156.

Bu sözden maksat yalnız şunu tahsisen anlatmaktır: Bizim imamlarımızın görüş ve sözleri, hata ihtimali olmakla beraber, kendilerince isabetlidir. Çünkü, bütün müçtehitler gerçeğe göre isabet veya hata edebilirler. Fakat, bize göre isabetlidirler. "Her müçtehit, isabetlidir" sözünün de manası bundan ibarettir, yoksa "gerçek birden fazladır" demek değildir.¹⁸²⁹

Beyzavî de *Minhac*'ında şöyle diyor:

Her hadise için muayyen bir hükmün ve bu hüküm için de kat'î veya zannî bir delilin varlığı veya yokluğu konusundaki ihtilâfa bağlı olarak müçtehitlerin isabeti ve hatası mevzuunda da ihtilâf edilmiştir. Tercih edilen görüş, Şafîî'den sahih olarak nakledilen şu görüştür: Hadisenin muayyen bir hükmü ve bu hükmün de emaresi ve işareti vardır; bunu bulan isabet, bulamayan da hata etmiş olur, fakat günahkâr olmaz. Zira, içtihadattan önce deliller vardır, müçtehit bunlara başvurarak hükmü aramıştır, delâlet hükümden sonradır, eğer birbirine zıt iki içtihat da isabetli olsaydı, çelişme olurdu. Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: "İsabet edene iki, hata edene de bir sevap vardır." Karşı görüşte olan şöyle demiştir: "Eğer muayyen hüküm mevcut olsaydı onunla hükmetmeyen, Allah'ın hükmüne karşı gelmiş fasık olurdu; çünkü Allah Tealâ, 'Allah'ın gönderdiği ile hükmetmeyenler yok mu, işte onlar fasıktır' buyuruyor." Buna şu cevabı veririz: Allah, ancak zannına ve içtihadına göre ilâhî hükümle hükmetmesini emretmiştir. Allah'ın kesin olarak bildiği hükme isabet etsin etmesin. Şöyle de itiraz edilmiştir: Eğer her müçtehit isabetli olmasaydı, muhalif olanı kadı tayin etmek caiz olmazdı. Cevap: Hata edeni değil, ilâhî emirle kasten hükmetmeyi tayin etmek caiz değildir.¹⁸³⁰

7.2.2. SAİD NURSÎ'NİN VERDİĞİ ÖRNEKLER

Bir kere Şafîîlerin köylülüğe ve bedevîliğe, Hanefîlerin de şehirliliğe ve medenîliğe yakın olması kesin ve mutlak değildir, nitekim birçok ülkenin ve şehrin halkı Şafîî olduğu gibi, birçok köylü de Hanefîdir. Hiç kimse mezhebini köylü veya şehirli olmasına göre seçmemektedir. Bunun tarihî ve sosyolojik birçok amili vardır. Hatta, toplumun çoğunluğu için mezhep seçmek diye bir şeyden bahsedilemez. Müslümanların çoğu atalarının mezhebi üzerine devam ederler.

Sonra, imamın arkasında Fatiha okumakla şehirli veya köylü olmanın bir alâkası da yoktur. Ne İmam Şafîî, imamın arkasında Fatiha okumanın gerektiği görüşüne, kendisi ve/veya tâbileri köylü ve bedevî olduğundan; ne de İmam Ebu Hanife, Fatiha okunmaz görüşüne kendisi ve/veya tâbileri şehirli ve medenî olduğu için sahip olmuştur. Onlar, bu görüşlerine ancak kendilerine ulaşan delilleri inceleyip, içtihat ederek varmışlardır.¹⁸³¹ Yoksa, meselenin şehirlilik-köylülük, medenîlik-bedevîlikle bir ilgisi yoktur.

¹⁸²⁹ Muhammed b. Abdulazim, *el-Kavlu's-Sedîd*, (*Dört Risâle* içinde), çev. Hayreddin Karaman, Dergâh Yayınları, İstanbul 1982, 100-101.

¹⁸³⁰ Şah Veliyyullah, *Ikdu'l-Cîd*, 157.

¹⁸³¹ Meselenin aslını ve ihtilâfların nedenini belirtmek için imamların delillerini kısaca incelemek faydalı olacaktır. Amacımız, delilleri tümüyle ortaya koymak değil, kabaca görüş farklılığının sebeplerine dikkatleri çekmektir: Hanefîler Kur'an'ı, Sünneti ve kıyası delil getirirler. Kur'an'dan delilleri: "Kur'an okunduğu zaman ona kulak verin, dinleyin ki merhamet olunasınız!" (*A'râf*, 7/204) ayetidir. Sünnetten delillerine gelince, Ebu Hanife'nin Abdullah b. Şeddad'dan, onun da Cabir'den ve onun da Peygamber'den yaptığı rivayet delillerinden birisidir. Bu rivayete göre Peygamber: "Kim bir imamın arkasında namaz kılacak olursa, imamın kıraati, onun da kıraatidir." buyurmuştur.

Said Nursî'nin ileri sürdüğü hikmet (!) de realiteye uymadığından çoğu zaman gerçekleşmez.

Onun verdiği ikinci örnekteki (kadına dokununca abdestin bozulup bozulmaması) açıklaması ise, birincisinden daha gariptir. Âdeta köylü Şafîiler kadın düşkününü, fırsatını bulunca onları taciz edecek kişilermiş gibi gösterilmiştir. Şehirli Hanefîler ise efendi, medenî, kadınlarla temasa müptelâ olmayan kişiler olarak takdim edilmiştir.¹⁸³² Aslında köyler, şehirlere oranla kadın fitnesinin daha az olduğu yerlerdir. Kadınlara dokununca abdestin bozulmasının sebebi veya hikmeti bu ise, asıl şehirlerde kadınlarla iç içe bir hayat sürdüren şehirlilerin bundan sakındırılması gerekir. Az bir necasetin zarar vermemesinin nedeni ise, kalabalık içinde su ile istinca edilememesi olarak gösterilmiştir. Hicabından dolayı şehirli bunu yapamazmış... Hâlbuki, şehirlerde temizlik imkânları çok daha fazladır. Umumî helâlarda yapılan istincayı ise kimse görmez.

Görüldüğü gibi; Said Nursî'nin gösterdiği illet (!) veya hikmetler (!) ilimden uzak, pratiği olmayan şeylerdir. Açılmayan hikmet kapısı, Said Nursî tarafından zorlanmıştır.

Her iki meselede başka görüşte olan müçtehitler de vardır. İmamın arkasında cehrî namazlarda Fatiha'nın okunmayıp sırrî namazlarda okunacağı (İmam Malik ve Ahmed); kadınlara şehvetsiz dokununca abdestin bozulmayıp dokunulduğunda şehvet oluşursa abdestin bozulacağı (İmam Malik, Leys b. Sad) kavli gibi...

Said Nursî'nin mantığıyla bu hükümler de, köy ile şehrin arasındaki kasabada oturan yarı bedevî-yarı medenî kişiler için olsa gerek!...

Delillerinden bir diğeri, Ebu Hureyre'den gelen rivayettir. Buna göre Resulullah: "İmam, kendisine uyulsun diyedir; tekbir getirdiği zaman tekbir getirin ve okuduğu zaman da dinleyin" buyurmuştur.

Şafîilerin delillerine gelince, önce: "Kur'an'dan kolayınızı geleni okuyun!" (Müzzemmil, 73/20) ayetiyle, Resulullah'ın, "Kıraatsiz namaz yoktur." ve "Kitabın Fatiha'sı olmadan namaz olmaz." sözleriyle me'mun olsun veya olmasın her namaz kılan için kıraatin farz olduğunu gerektiren genel emirleri delil gösterirler. İkinci olarak da, Ebu Hureyre'nin naklettiği bir hadistir. Bu rivayette şöyle denmektedir: Her kim, Fatiha'yı okumadan namaz kılsa, namazı eksiktir. Ravi diyor ki: "Ya Eba Hureyre, bazen imamın peşinde namaz kılıyorum" dedim. Kolumu sıktı ve: "Sen de içinden oku ey Farisî!" dedi.

Ubade b. Samit'in hadisini de delil getirirler. Ubade diyor ki: Resulullah (s.a.v.) sabah namazını kılıyordu. Kıraat ona ağır geldi. Namazı bitirdiğinde: "Bakıyorum imamınızın arkasında okuyorsunuz!" dedi. "Evet, ya Resulallah" dedik. "Yapmayın! Sadece Fatiha'yı okuyun; onu okumayanın namazı yoktur." buyurdu. Üçüncü olarak da kıraatin, tıpkı diğer rükünler gibi me'mumdan sakıt olmamasını delil getirirler. (Bu açıklama, M. Mahmud Şeltut'un ve M. Ali Sayis'in *Mukayeseli Mezhepler Hukuku* isimli eserlerinden kısaltılarak alınmıştır. Çev. Said Şimşek, İlim Yayınları.)

¹⁸³² Kadınlara dokununca abdestin bozulup bozulmama meselesinin de nereden kaynaklandığını aynı kitaptan yararlanarak kısaca ortaya koyalım:

Hanefîler kadına dokununca abdestin bozulmadığına kaidirler. Delilleri ise Hz. Aişe (r.anhâ)'den rivayet edilen hadistir. O şöyle demiştir: "Bir gece Resulullah'ı yatakta bulamadım da, onu aradım. Mescitte şu duayı yaparken ve ayakları dikilmiş iken elimi onun ayaklarının altına koymuş oldum (...)."

Delillerinden bir diğeri, yine Hz. Aişe'den rivayet edilen şu hadistir: "Resulullah, bazı hanımlarını öptü. Sonra abdest almadan (yenilemeden) çıkıp namaza gitti."

Hanefîler Mâide suresinin 6. ayetinde geçen "(...) yahut kadınlara dokunduğunuz zaman (...)" anlamındaki "ev lâmestumu'n-Nisâe" ibaresini cinsî münasebet anlamına yorumlamışlardır.

Şafîiler ise yukarıdaki ibarenin zahirini almışlar ve mecazî bir anlamın kastedilmediğini söylemişlerdir. Hadisten delilleri ise, İbn Ömer (r.anhuma)'den rivayet edilen şu hadistir: "Hanımını öpen veya eliyle ona dokunan kişinin abdest alması gerekir." Yine, "Kim abdestli iken hanımını öperse, abdestini iade eder." hadisi de onların delillerindedir. Her iki tarafın da başka delilleri vardır. Geniş bilgi için fıkıh ve hadis kitaplarına müracaat edilmesi gerekir.

İmamların farklı görüşleri hakkında bu tarz izah getiren kişi, onların ihtilâf nedenlerini bilmiyor, "şeriat" ile "fıkıh-içtihat" ayrımını yapamıyor demektir.

Müçtehitlerin ihtilâflarının birçok sebepleri vardır. İslâm hukuk tarihi, fıkıh mezhepleri, içtihat, usûl-ı fıkıh, usûl-ı hadis gibi konuları işleyen kitaplarda bunların detayları yer almaktadır.

7.2.3. ŞERİAT İLE FIKHİN AYRIMI

Şeriat kısaca "Kitap'ta ve Sünnette gelen ahkâmın tamamı" şeklinde tanımlanır.¹⁸³³ Teşrî yani şeriat koyma, sadece Hz. Peygamber (s.a.v.)'in hayatında olmuştur ve gerek sahabenin ve gerekse daha sonra gelen müçtehitlerin ortaya koydukları hükümler asla teşrî kapsamında mütalâa edilmemiş, tefrî ve tatbik kabilinden sayılmıştır.¹⁸³⁴

Fıkıh ile istidlâl ve istinbat, içtihat ile elde edilen hükümlerin bilinmesidir. Usûl-ı fıkıh otoriteleri, dinde, dinden olduğu zorunlu olarak bilinen -ki bu Kur'an'la ve Sünnetle bilinir-şeriatı, fıkıhtan ayırmışlardır. Zira, fıkıh ancak istidlâl ile bilinen hükümlere denir. Bu da fıkıhın insanın beşerî gücü ve naklî kabiliyeti ile ortaya koymuş olduğu hükümler demektir. Onun için insanlar fıkıh meselelerinde ihtilâf ederler. Çünkü, herkesin aklî kabiliyeti ve anlayışı başkadır. Büyük usûlcüler fıkıhı tariflerinde; "içtihat yolu ile elde edilen" (İmamul-Haremeyn), "dinden olduğu zorunlu olarak bilinmeyen, bizzat istidlâl ile elde edilen" (Fahreddin Razi), "istidlâl ve fikir yolu ile elde edilen" (Seyfeddin Amidî) ifadelerini kullanmışlar ve böylece şeriatın fıkıhtan ayrılmasını münasip görerek, şeriatın dinin kaynağı olarak kalmasını gerekli görmüşlerdir. Öyleyse bu durum karşısında şöyle söylemeyi uygun görenler vardır: Fıkıh tenkit edilir, çünkü müçtehitlerin içtihatlarıdır. Şeriat yani Kur'an ve Sünnet tenkit edilmez, fakat yorumlanır yani tevil edilir. Ancak, Sünnetin naklediliş ve rivayet tarzı da tenkit edilebilir, zira ona insan faktörü karışmaktadır.¹⁸³⁵

Şeriat-fıkıh ayrımını yapamamak; müçtehitlerin ortaya koyduğu fıkıhı, hatta müçtehitler bir tarafa fakihlerin kendi zamanlarına ve zeminlerine uygun olarak ortaya koydukları reylerini, mekruh-mendup anlayışlarını¹⁸³⁶ bile değişmez şeriat zannettiklerinden dolayı çağın gerekleri ile günahkârlık arasında ikilem yaşamak günümüz Müslümanının başının belâlarından biridir.

¹⁸³³ Tanım, Nizamuddin Abdulhamid'indir. Bu tanım ve diğerleri için bak. Erdoğan, *İslâm Hukukunda Ahkâmın Değişmesi*, 118-119.

¹⁸³⁴ Erdoğan, *İslâm Hukukunda Ahkâmın Değişmesi*, 120.

¹⁸³⁵ Erdoğan, *İslâm Hukukunda Ahkâmın Değişmesi*, 120-121.

¹⁸³⁶ Örneğin; klâsik ilmihâl kitaplarının çoğunda, taharette kâğıt kullanmanın mekruh olduğu hükmü yer almaktadır. Kâğıt az bulunan, değerli bir madde olduğundan o zamanki fakihlerin böyle düşünmeleri yerindedir. Fakat, zamanımızda bu iş için özel kâğıtlar üretilmektedir ve maalesef hâlâ, tuvalet kâğıdı kullananları yeren Müslümanlar vardır. Yine klâsik ilmihâl kitaplarının çoğunda, erkeklerin başı açık olarak namaz kılmalarının da mekruh olduğu, hatta başı açık gezenin tanıklığının dahi kabul edilmeyeceği yazılıdır. Bunun illeti de şudur: O zamanlar başı örten giysiler, erkeklerin kıyafetlerini tamamlayan bir unsurdur. Başı açık bir erkek, gündelik yaşamda yadırganırdı. Kıyafeti tamamlayan bir giysinin sırf namazda çıkarılması ve baş açık olarak namaz kılınması elbette mekruh olacaktı. Başı açık gezen biri, "serseri" kabul edildiğinden şهادeti de kabul edilmezdi. İlmihâl kitaplarında bu hükümlerin çoğunun sebebi açıklanmaz. Günümüz Müslümanları taklitçiliğe, kör taassuba sınımsız sarılmışlardır ve fıkıh ve fehmetme yetilerini de epeydir kaybetmişlerdir. Bunların birçoğu, camide başı açık olarak veya kısa kollu gömlekle namaz kılanları "ikaz" ederler. "Yeryüzü benim için mescit kılındı" şiarından bîhaber bu adamlar, keşke şeriatın asıl maksadının kişiye kolaylık sağlanması olduğunu, namaz kılmak için özel mekânların ve özel kıyafetin gerekmediğini, bunun güçlük çıkarmaktan başka bir şeye yaramayacağını, bulunulan mekânda günlük kıyafetle namaz kılınabileceğini anlayabilselerdi...

Henüz şeriat-fıkıh ayırımını yapamayan ve buna rağmen kendilerine "müceddid-i ekber" yaftasını yapıştıranlardan, günümüz Müslümanlarının başlarının belâlarından bir diğeri olan "**makâsıdu's-şerîattan** gaflet" hastalığına şifa bulmalarını beklemek ise ancak safdillik olacaktır...

Bunlar gerçekten yürek sızlatan meselelerdir; ancak bunları ele almak, hem kitabımızın sınırlarını zorlamak, hem de konusu dışına çıkmak olacaktır.

7.2.4. İBRESİ BOZUK TERAZİLER

Said Nursî, "şeriat mizanlarını Mîzan-ı Şârânî mizanıyla muvazene etmeyi" tavsiye etmektedir. Şaranî, *Mizanü'l-Kübra* isimli kitabında imamların akvalini toplamış, kendince hepsinin de doğruluğunu (!) ortaya koymuştur. Aynı meselede bir imamın hükmü "haram", diğeri "mübah" hatta "farz" dahi olsa; bu iki hükmün de şeriatın hükmü olduğunu söylemiş ve birçok zorlamalarla hem tahrimin, hem de tahlilin hikmetlerini (!) saymak için çırpınıp durmuştur.

O da, imamın arkasında Fatiha okuma meselesinde şöyle diyor:

Ben derim ki, imamın arkasında Fatiha okumamak büyüklerin hâline hamledilir. O büyükler, imamın kıraatini duyunca, kalpleri ile Allah Tealâ'nın huzurunda toplanırlar. Tıpkı bir kimsenin, imamının kıraatinden sonra kıraat etmesi gibi olur. Ve imamın arkasında Fatiha okumak imamının kıraati ile, kalbini, Allah Tealâ'nın huzurunda bulunduramayanın hâline hamlolunur.¹⁸³⁷

İmamın arkasında Kur'an okumanın mekruh olduğunu söyleyenin veçhi, bu okumada kalben imamından ayrıldığı içindir. Nitekim, avamın hâli böyledir. Yoksa büyükler, kıraatini duymasalar da, imama bağlanmışlardır. İmama uyanın okuması vaciptir diyenin veçhi, namaz kılanın kalbi, kemal üzere kendi kıraati ile, Allah Tealâ ile huzur ve cem'iyette olur bakımından, ihtiyatı almaktır. Bu da, kalbi dağınık olan avama mahsustur.¹⁸³⁸

Şaranî de böylece, Hanefîleri "kalpleri ile Allah Tealâ'nın huzurunda toplanan büyükler"; Şafîîleri de "kalbi dağınık olan avam" edivermiştir.

Kadınlara dokununca abdestin bozulup bozulmama konusunda da şöyle diyor:

Muhyiddin İbn Arabî buyurdu ki: Kadına dokunmakla abdest bozulmaz diyenin veçhi, kadın kemaline mana bakımından bakmaktır. Nitekim, Allah Tealâ'nın Tahrîm suresi dördüncü: "Yok, eğer, kıskançlık ederek Peygamber'in aleyhinde birbirinizle yardımlaşırsanız, bilmiş olunuz ki, Allah onun yardımcısıdır. Cebrail de, müminlerin salih olanı da... Bunların ardından bütün melekler de ona yardımcıdırlar" ayetinde buna işaret vardır. Bu bir sırdır. Bunu ancak, Allah Tealâ'nın, âlemin suduru mahâlline muttali eyledikleri ve Hafsa ve Aişe'deki kuvveti bilenler anlar. Hatta Allah Tealâ, bu ikisine, meleklerden ve insanlardan ulû'l-azm olanları mukabil tutmaktadır. Bu öyle bir sırdır ki, perde arkasında olanlara açılması caiz değildir.

¹⁸³⁷ Şârânî, *Mizanü'l-Kübra*, çev. A. Fârûk Meyân, Berekât Yayınevi, İstanbul 1980, 142.

¹⁸³⁸ Şârânî, *Mizanü'l-Kübra*, 244.

Üstadım Aliyyülhas'ın duyduğum. Buyurdu ki: Kadına dokunmakla abdestin bozulması, Allah Tealâ'nın, kadınların, âlemin intac mahâlli olmakla kemal sahibi olduklarına muttali kılmadığı kimselere mahsustur. İntac ise, kemal hanesidir. Nitekim: "Sürekli olan hayır, iyilik, bir yerde bitenden efdaldır" demişlerdir. Kadınlara dokunmakla abdestin bozulmamasının veçhi ise, kemal sahiplerine mahsustur. Onlar vücut mertebelerini keşif ve yakın ile bilirler. Kadınlarda noksanlık gören ve erkekliği, kadınlıktan üstün görenler ise, bu kemalde, olgunlukta değillerdir.¹⁸³⁹

Özellikle müminlerin anneleri hakkında sarf ettikleri bu edepsiz sözler, bunların ne kadar cür'etkâr olduklarını göstermektedir. Bu adamların sorgulanması gereken böyle nice sözleri vardır. Bunlara kulak verilirse, daha neler anlatır, ne sırlar (!), ne hikmetler (!) yumurtlarlar...

7.3. CUMA NAMAZI KILMAYAN MÜCEDDİDİMİZ

(...) *Bana itiraz edenler, gizli ayıplarımı bilmiyorlar. Yalnız zahiri bazı hatalarımı bahane edip ve yanlış olarak Risale-i Nuru benim malım zannedip Risale-i Nuru nurlarına perde çekmek, intişarına rekabet etmek için derler: "Said Cum'a cemaatine gelmiyor, sakal bırakmıyor" gibi tenkidleri var.*

Elcevap: Ben, çok kusurları kabul ile beraber derim: Bu iki mes'eledede büyük mâzeretlerim var.

*Evvelâ: Ben Şâfiîyim. Şâfiî Mezhebinde Cum'anın bir şartı; kırk adam imam arkasında Fâtîha okumaktır. Daha başka şartlar da var. Onun için burada bana cum'a farz değil. Ben, mezheb-i Âzamîyi takliden, bâzan sünnet olarak kılıyordum. (...)*¹⁸⁴⁰

Müçtehit imamların muhtelif içtihatları hakkında yukarıdaki sözleri sarf eden Said Nursî, İmam Şafîî'nin içtihadıyla Cuma namazının farzîyetini üzerinden ıskat etmiştir. Daha doğrusu, İmam Şafîî'nin görüşünü bu ıskat işine alet etmiştir. Burada, mesele hakkındaki içtihatları -özellikle Şafîî'nin görüşünü- irdeleyecek değiliz. İmam Şafîî'nin bu görüşünü doğru var sayarak diyoruz ki:

İmam Şafîî'ye göre, Cuma cemaatinin asgarî sayısı kırk kişi olup, bir köyde ikamet etmekte olan kırk kişi toplanırlarsa, Cuma namazı kılmak bunlar üzerine farz olur. Sayı eğer kırka ulaşmazsa, o takdirde bu köy halkına Cuma namazı kılmak farz olmaz.¹⁸⁴¹

Burada köyün zikredilmesi, nüfusu az olduğundandır. Yoksa şehirdekilere Cuma namazının farz olduğunda müçtehitler arasında ihtilâf yoktur.

¹⁸³⁹ Şârânî, *Mîzanu'l-Kübra*, 194.

¹⁸⁴⁰ *Elmadağ Lâhikası I*, 45, Yirmiyedinci Mektuptan/Risale-i Nuru zaif veya yeni şâkirdlerini vesveseden kurtarmak için beyan ediyorum ki: (...).

¹⁸⁴¹ Begavî, *Şerhu's-Sünne*, el-Mektebetü'l-İslâmî, Beyrut, 1403/1983, 4/221'den nak.Yunus Vehbi Yavuz, *Başlangıcından Günümüze Cuma Namazı*, İlim ve Kültür Yayınları, Bursa 1986, 39-40.

İmam Şafiî, en az kırk kişinin aynı zamanda imamın arkasında Fatihâ okumasını da asla şart koşmamıştır. İmama uyanın Fatihâ okuyup-okumaması başka bir konudur. Şafiî'nin Fatihâ okumayı imama uyanlar için farz görmesi, Cuma namazının farz olması için Cuma cemaatinden en az kırk kişinin Fatihâ okumasını da Cumanın şartlarından görmesi anlamına gelemez. Bunun şart olduğu kabul edildiği takdirde, cemaatin mezhebin namaz için farz kabul ettiği her şeyi yapıp yapmadıklarını araştırmak gerekecektir. Bu araştırmaysa hem mümkün değildir, hem de men edilmiştir. Hadi, cemaatin de Fatihâ okuduğunu kabul edelim. Kişiyse Cuma namazının farz olması için bu da yetmeyecektir. Çünkü Said Nursî'nin dediğine göre, Cuma namazının farz olabilmesi için cemaatten en az kırk kişi Fatihâ'yı hatasız okumalıdır. Merhum İmam Şafiî (r.a.), "Namazda Fatihâ suresini okumak farzdır. Okuyabilen kimse namazda Fatihâ'dan bir harf bile terk ederse namazı sahih olmaz." demiştir.¹⁸⁴² O hâlde, her Şafiî Cuma namazından önce cemaatin Fatihâ suresini okuyuşunu imtihan etmelidir! Hatta bu iş, -bırakalım namazın farzlarını- abdestin farzlarına, ihtilâflı meselelerde bozulup bozulmamasına kadar dayanır. Cemaatin abdestinin ve namazının kendi mezhebine göre yerine getirilip getirilmediğinin hafiyeliğini yapmak, kişiyi kendisinin üzerine farz-ı ayn olan işleri bırakmasına yol açar.

Said Nursî, muhtemelen birtakım siyasî mülâhazalarla Cuma namazı kılmamıştır. Bu fiiline bahane olarak Şafiî mezhebinin görüşlerini göstermesi tamamen tutarsızdır ve Şafiî mezhebine karşı da haksızlıktır.¹⁸⁴³

Said Nursî, bir yandan Şiîler ve Alevîlerin Sünnîlerle *Risale-i Nur* vasıtasıyla ittifak edeceğini ileri sürerken¹⁸⁴⁴ diğer yandan Şafiî mezhebindeki bir görüşü yanlış yorumlayarak, hem de Cuma namazı gibi bütün meşrep, meslek, mezhepteki Müslümanları bir araya toplayan bir ibadette Şafiîleri Hanefîlerden ayırmaktadır. Bu kafa, Şafiîleri Malikîlerden de ayırır. Malikîlerin çoğunlukta olduğu yerlerde de Şafiîlere Cuma namazı farz olmayacaktır. Çünkü, İmam Şafiî (r.a.), bismelenin Fatihâ suresinin başında bir ayet olduğunu ve Fatihâ ile birlikte okunmasının farz olduğunu söylemiştir. İmam Malik ve el-Evzaî (r.a.) ise, Neml suresindeki hariç, surelerin başındaki bismelelerin Kur'an'dan olmadığını, bismelenin namazda ne gizliden ne de açıktan okunacağını söylemişlerdir.¹⁸⁴⁵ Said Nursî bu durumda, Fatihâ'yı besmelesiz okuyan Malikîlerle de Cuma namazı kılmayacaktır. İşte Said Nursî'nin bu sözleri; ittifakı değil, bilâkis iftirakı müstelzimdir. İşte "teceddüd"ün âlâsı!...

¹⁸⁴² Râzî, *Tefsîr-i Kebîr*, 1/268.

¹⁸⁴³ Tıpkı, bir zamanlar bazılarının, yine sırf siyasî görüşleri yüzünden Cuma namazının kendilerine farz olmadığını, bu kez İmam Ebu Hanife'nin Cuma namazının sıhhat şartlarından gördüğü "şehir" in var olmadığını ve Cuma namazının "halifenin ya da onu tayin ettiği birinin kıldırması gerektiğini" ileri sürenler gibi. E, bunlara göre milyonluk şehirler bile köy hükmünde olduğundan ve "halife" de olmadığından, tabii ki "darü'l-harp"teki Müslümanlardan Cuma namazı da sakıt oldu!... Bazı Hanefî imamların "şehir, içinde hadlerin tatbik edildiği yerdir" şeklindeki tariflerinden yola çıkarak milyon nüfuslu şehirleri köy yerine koyanlar gibi, Said Nursî de Fatihâ okumayan cemaati "adam" yerine koymamaktadır. İmamların birtakım reylerini yanlış yorumlayarak; Kitap, Sünnet ve icma ile farziyeti sabit olan Cuma namazını iskat eden bu sakat görüşlerin eleştirisi için bak. Yunus Vehbi Yavuz, *Başlangıcından Günümüze Cuma Namazı*.

¹⁸⁴⁴ Hem, *mâdem Risale-i Nur şâkirlerinin en büyük üstâdı, Peygamberden (A.S.M.) sonra "Celcelutiye'nin şehâdetiyle "İmam-ı Ali" Radyallahü Anhudur; onun muhabbetini dâva eden Şiîler, Alevîler, Risale-i Nurun dersini Sünnîlerden ziyade dinlemeseler, Âl-i Beyte muhabbet dâvaları yanlış olur. Zaten kaç sene evvel, o Alevî köyünde üç Alinin himmetiyle mâsumlar Risale-i Nuru şevk ile yazmalarını işittim. Hattâ o zamanda, o köyü de duama dahil etmişim. İnşâallah, yine orada imam olmak istenilen kardeşimiz Alinin himmetiyle ve Hâfız Alinin (Rh.A.) vârisi Küçük Ali gibi kardeşlerimizin gayretiyle, onların hakkındaki dualarım boş gitmeyecek; o köydeki iki kısım Sünnî, Alevî ittifak edecek. (Emirdağ Lâhikası I, 73-74, Yirmiyedinci Mektuptan/Aziz, Siddik Kardeşlerim!/Ali Köyünde Risale-i Nur şâkirlerinden Ali Efendi (...).*

¹⁸⁴⁵ Râzî, *Tefsîr-i Kebîr*, 1/275.

Said Nursî'nin, "*Risale-i Nurun zaif veya yeni şâkirdlerini vesveseden kurtarmak için beyan ediyorum ki*" şeklinde başlayan mektubundan aktardığımız bu sözler, mezhebinin görüşünü tam olarak bilmeyen Şafiî okurun kalbine asıl vesveseyi atacak cinstendir. Bu ifadeleri okuyan Şafiî, hem Hanefîlerle beraber kıldığı Cuma namazlarının sıhhatinden şüphe edecek hem de bu durumda artık Cuma namazının kendisine farz olmadığı kuruntusuna kapılacaktır.

Muhammed b. Abdulazim şöyle demiştir:

Cehalet ve taassuptan ileri gelen davranışlardan birisi de; bir veya birden fazla müçtehidin kavline göre yerine getirme imkânı varken -sırf bir mezhebe bağlanıp kalma yüzünden- Allah Tealâ'nın farzlarından birini geçirmektir. (...) Herhangi şekilde olursa olsun farzı yerine getirmek, bütün durumlarda onu geçirmeye tercih edilir.¹⁸⁴⁶

Şafiî mezhebinin görüşünü yanlış yorumlayıp, Cuma namazının kendisine farz olmadığını iddia eden mukallid "müceddid" Said Nursî'nin verdiği cevapta ileri sürdüğü ikinci mazeret, özrü kabahatinden büyük cinstendir. Şöyle diyor:

*Sâniyen: (...) herkesin arkasında mezhebimce iktida edip namaz kılamıyorum ve okumakta yetişemiyorum ve daha Fâtihanın yarısını okumadan, imam rükûa gidiyor. Bizde Fâtiha okumak farzdır.*¹⁸⁴⁷

Evet, özrü kabahatinden büyüktür. Çünkü, taklit ettiği mezhebin konu hakkındaki kavlini bile bilmiyor. Oysa:

Cemaatle namaz kılan Fatiha suresini bitirememiş olsa da, imam rükûa gidince imamlarla birlikte rükûa gider. Namazı eksik olmaz.¹⁸⁴⁸

Said Nursî'nin Cuma namazı kılmamasının kendince bir sebebi daha vardır ki, biz bu sebep üzerinde konuşmak istemiyor, yorumu okura bırakıyoruz:

(...) Hem camiye, cumaya gitmeye beni men'eden merdumgirizlik¹⁸⁴⁹ hastalığı
(...)¹⁸⁵⁰

*(...) hem yirmibeş senedir ben münzevi yaşadığım için, kalabalık yerlerde huzur bulamıyorum (...)*¹⁸⁵¹

7.4. FALCI MÜCEDDİMİZ

¹⁸⁴⁶ Muhammed b. Abdulazim, *el-Kavlü's-Sedîd*, 122.

¹⁸⁴⁷ *Elmadağ Lâhikası I*, 45, Yirmiyedinci Mektuptan/Risale-i Nurun zaif veya yeni şâkirdlerini vesveseden kurtarmak için beyan ediyorum ki: (...).

¹⁸⁴⁸ Ebû İshâk İbrâhîm b. Alî b. Yûsuf b. Abdullah el-Fîrûzâbâdî eş-Şîrâzî, *el-Mühezzeb fî Fıkhı'l-İmâmî's-Şâfiî*, Matba'âtü'l-Bâbî el-Halebî, Mısır, 1/134.

¹⁸⁴⁹ Merdumgiriz: İnsanlardan sıkılan, kalabalıktan hoşlanmayıp yalnızlık isteyen. (Yeğin, *Yeni Lûgat*, 411.)

¹⁸⁵⁰ *Emirdağ Lâhikası I*, 280, Yirmiyedinci Mektuptan/Yirmi senede kaç vilâyetin zâbitaları kıyafetime ilişmedi. (...)

¹⁸⁵¹ *Elmadağ Lâhikası I*, 45, Yirmiyedinci Mektuptan/Risale-i Nurun zaif veya yeni şâkirdlerini vesveseden kurtarmak için beyan ediyorum ki: (...).

Bu yaz mevsiminde hakâik-ı Kur'aniyeye nisbeten meyveler hükmünde tevafukata dair hurufat-ı Kur'aniyenin nüktelerini beyan ediyorduk. Şimdi mevsim değişmiş, huruftan ziyade hakâika ihtiyaç vardır. Gelecek yazı kadar muvakkaten o kapıyı ihtiyarımızla çalmayacağız. Fakat o hurufa ait beyanât ne derece hak olduğunu Mevlâna Camî'nin Divan'ıyla tefe'ül ettik. Dedik, yâ Camî! Bu hurufât-ı Kur'aniyeye dair beyan ettiğimiz nüktelere ne dersin? Bir fâtiha okuyup falı açtık. İşte başta fal şu geldi:

Câmî (...)

Yâni, "Bu huruf öyle harf değildir ki, akıl ve idrâk sahifesinden gitsin. Öyle kudsî harf, öyle güzel şirin hat daima kalbimin sahifelerinde yazılmalı, silinmemeli." Acıdır ki, bütün Divan'ında bu fala benzer meâlde yazı göremedik. Demek bu fal, Hazret-i Camî'nin kerâmetinden bir nebze oldu.¹⁸⁵²

Hem bir sene evvel bir seyre giderken arkamdan bir kız çocuğuyla bir kadın geliyorlardı. Ben yoldan çıktım, yolu onlara bıraktım. Baktım beni geçmiyorlar, sıkıldım. Acele geçtim bir bahçeye girdim, baktım onlar da bahçeye girdiler. Hem hiddet, hem hayret ettim. Mu'cizat-ı Ahmediye elimde idi. Tefe'ül gibi açtım. En evvel gözüme ilişen ve yalnız risalede bir tek defa zikredilen bir isim ki, aynı o kadının ismini o sahife içinde gördüm. Baktım, o kadını tanıdım. Fesühânallah dedim. Bunlar kim olduklarını anlamak için için daha evvel o kitaba baksa idim, bu hayretten kurtulacaktım. Bu hâdiseye hem ben, hem hâzır olan Şamlı Hafız ve hâdiseyi anlatan o kadın ve başkaları hayret ettik.¹⁸⁵³

(...) Kur'an-ı Kerimin işaretinden fehmettiğime göre, (Haşiye) (...)

(Hâşiye) Eğer müellifin, tenzilin nazmından çıkardığı letâifde şüphen varsa, ben derim ki İbn-ül-Fârîd kitabından tefe'ül ettik ve şu beyit çıktı;

Keenne kirâme'l-kâtibîne tenezzelû alâ kalbihî vahyen bimâ fî sahîfetin.¹⁸⁵⁴

Lâtif ve Müjdeli Bir Tefe'ül: Üstad, Galib ve Süleyman: Ümmî Sinan divanında mesleğimize ve Sözler'e dair tefe'ül edildi, şu beyitler çıktı. Baktık, "Sözler" lâfzı, bütün divanında yalnız bu kafiyelerde görünüyor. Demek Sözler "hak söz" hem "nur söz" oluyor.

*DERİM Kİ YARDIMCIM ALLAH,
ŞEFAATÇIM RESULULLAH.
Kİ BÜRHANIM KİTABULLAH,
BUDUR BENDEKİ HAK SÖZ.*

*SENİN KAPINDA KUL ÇOKTUR,
HESABI, HADDİ HIÇ YOKTUR.*

¹⁸⁵² *Barla Lâhikası*, 353-354, Yirmi Yedinci Mektuptan/Aziz sıddık müdakkik kardeşim, hizmet-i Kur'aniyede arkadaşım.

¹⁸⁵³ *Barla Lâhikası*, 380, Yirmi Yedinci Mektuptan/Mesleğimizin bir medar-ı şevki ve zevki olan tevafuk letâifinden üç-dört nümune.

¹⁸⁵⁴ *İşârâtü'l-İ'caz*, 310, Halifelik Sırrı/Mukaddeme.

Anlamı: Kirâmen kâtibin (meleklerin)in sahifedekini vahyetmek üzere onun kalbine indirdikleri gibi.

VELAKİN BİR DAHİ YOKTUR.
SİNAN-I ÜMMİ GİBİ NUR SÖZ.¹⁸⁵⁵

Bundan otuz sene evvel, Eski Said'in gafil kafasına müthiş tokatlar indi, el-Mevtu hakkun kaziyesini düşündü. Kendini bataklık çamurunda gördü. Meded istedi, bir yol aradı, bir halâskâr taharri etti. Gördü ki, yollar muhtelif; tereddütte kaldı. Gavs-ı A'zam olan Şeyh-i Geylânî Radyallahü Anh'ın "Fütûh-ul-Gayb" nâmındaki kitabıyla tefe'ül etti. Tefe'ülde şu çıktı:

Ente fî dâri'l-Hikmeti fatlub tabîben yudâvî kalbeke

Acîbdir ki, o vakit ben, Dâr-ül-Hikmet-il-İslâmiye âzası idim. Gûya Ehl-i İslâm'ın yaralarını tedâviye çalışan bir hekim idim. Halbuki en ziyade hasta ben idim. Hasta evvelâ kendine bakmalı, sonra hastalara bakabilir.

İşte Hazret-i Şeyh bana dedi ki: "Sen kendin hastasın, kendine bir tabib ara!" Ben dedim: "Sen tabibim ol!" Tuttum, kendimi ona muhatab addederek, o kitabı bana hitab ediyor gibi okudum. Fakat kitabı çok şiddetli idi. Gururumu dehşetli kırıyordu. Nefsimde şiddetli ameliyat-ı cerrahiye yaptı. Dayanamadım, yarısına kadar kendimi ona muhatab ederek okudum; bitirmeye tahammülüm kalmadı. O kitabı dolaba koydum. Fakat sonra, ameliyat-ı şifâkârânen gelen acılar gitti, lezzet geldi. O birinci üstadımın kitabını tamam okudum ve çok istifade ettim. Ve onun virdini ve münâcâtını dinledim, çok istifâza ettim.

Sonra İmam-ı Rabbânî'nin Mektubat kitabını gördüm, elime aldım. Hâlis bir tefe'ül ederek açtım. Acâibdendir ki, bütün Mektubâtında yalnız iki yerde "Bediüzzaman" lâfzı var. O iki mektub birden açıldı. Pederimin ismi Mirza olduğundan, o mektubların başında "Mirza Bediüzzaman'a Mektub" diye yazılı olarak gördüm. Fesühbânallah! dedim, bu bana hitab ediyor. O zaman Eski Said'in bir lâkabı, "Bediüzzaman" dı. Halbuki hicretin üçyüz senesinde, Bediüzzaman-ı Hemedânî'den başka o lâkaba iştihar etmiş zatları bilmiyordum. Halbuki İmam'ın zamanında dahi böyle bir adam vardı ki, ona o iki mektubu yazmış. O zâtın hâli, benim hâlime benziyormuş ki, o iki mektubu kendi derdime devâ buldum. Yalnız İmam, o mektublarında tavsiye ettiği gibi çok mektublarında musırrane şunu tavsiye ediyor: "Tevhîd-i kible et." Yâni: Birini üstad tut, arkasından git, başkasıyla meşgul olma.¹⁸⁵⁶

Ebu Hureyre (r.a.) şöyle demiştir: Peygamber (s.a.v.):

"Tiyere yoktur. Onun en hayırlısı faldır." buyurdu. "Fal nedir, ey Allah'ın Elçisi?" diye soruldu. Resulullah:

"Herhangi birinizin işiteceği güzel sözdür." buyurdu.¹⁸⁵⁷

¹⁸⁵⁵ Sikke-i Tasdik-ı Gaybî, 177, Sekizinci Lem'a/Şayan-ı Hayret Bir Tefe'ül ve Mühim Bir İhbar-ı Gaybi/Sabri, Süleyman, Bekir, Galib ve Tevfiğin fıkrasıdır. Hem Husrev, Hâfız Ali ve Refet ve Âsım'ın ve Kuleönünden Mustafaların fıkrasıdır.

¹⁸⁵⁶ Mektubat, 330-331, Yirmisekizinci Mektup/Üçüncü Mes'ele Olan Üçüncü Risale/Üçüncü Nokta.

¹⁸⁵⁷ Buhârî, Tıbb, 44/70; Müslim, Selâm, 34/110.

Tiyere, Inebe vezninde, kendisiyle teşe'üm olunan yaramaz fala denir. Bir maksada gitmek üzere evinden çıkan yolcunun önünden kuş yahut bir hayvan geçmesiyle, bunu uğursuz sayıp maksadına gitmekten vazgeçmesi ve geri dönmesidir. Bu, cahiliyet âdetlerinden idi. Ne menfaat celbine, ne de mazarrat def'iyle ilişiği olan ve ferdin iradesini kırıp şahsî teşebbüse engel olan bu zararlı âdet, İslâm'da men olunmuştur.¹⁸⁵⁸

Fala gelince, Peygamber (s.a.v.) bunu, iyi söz, güzel söz diye tefsir buyurmuştur. Resulullah (s.a.v.)'ın falı sevmesi, netice itibarıyla, Allah Tealâ'dan bir hayır ve faide ummayı gösterdiği içindir. Çünkü, insan kuvvetli veya zayıf bir sebepten dolayı Allah'tan bir faide beklerse, ümit cihetinde hata etmiş bile olsa, onun bu bekleyişi hayırdır. Fakat, Allah'tan tamamıyla ümidini keserse bu, kendisi için şer olur. Teşe'ümde suizan ve belâyı beklemek vardır. Meselâ; bacasına baykuş konan adam, hanesinden birinin öleceği zannına kapılır ve artık onu için için bekler durur. Falın misali; hastası olan bir kimsenin dışardan birinin "ya Salim" sözünü işiterek hayra yorması, "İnşallah, bizim hasta da selâmete erer" demesi, yahut ihtiyaç sahibi birinin, dışardan "bulan" manasına gelen "ya Vacid"¹⁸⁵⁹ sözünü işiterek hayra yorması ve "İnşallah, aradığımı buluyorum" demesidir.¹⁸⁶⁰

Tefâül, tefe'ül, iftiâl hepsi de fal tutmak manasınadır. Tefe'ül de, uğurlu ve hayırlı saymaktır ki, Türkçede "yom tutmak" tabir olunur. Güzel sözle tefe'ül hakkında en güzel misal, Peygamber'in Hudeybiye seferinde Süheyl b. Amr'ın adıyla tefe'ül etmesidir. Şöyle ki: Hudeybiye'de Kureyş, Müslümanları müşkül bir vaziyete soktuğu sırada Kureyş, Süheyl b. Amr'ı, Huveytib b. Abduluzza ile beraber Peygamber'e sulh akdi için göndermişti. Resulullah, Süheyl'i görünce uysallık ve yumuşaklık ifade eden Süheyl adı ile tefe'ül ederek sahabîlerine: "Artık, işiniz kolaylaştı" buyurdu. Peygamber'in bu kabil güzel tefe'ülleri daha başka münasebetlerle de vaki olmuştur.

Teşe'ümü hurafelerden sayarak ret ve nehyeden Peygamber, güzel isim ile tefe'ülü bir ümit ve başarı sebebi olarak tasvip edip kullanmıştır.¹⁸⁶¹

Nur Risaleleri'nde anlatılanlarla şer'î olan tefe'ül arasında bir benzerlik yoktur. Tefe'ül için gayriiradî, plânlanmamış, tabiî bir olay veya söz şarttır. Ancak o güzel söz, durumla tevafuk ettiği tefe'ül edilir. Hatta, o olay veya söz öncesinde kişinin aklında, niyetinde tefe'ül diye bir şey yoktur bile. Sözleri veya olayları hayra yorarak iyilik ummak tefe'üldür, ama ortada fol yok yumurta yokken, bazı kitapları açıp oradaki sözlerden birtakım neticeler çıkarmak tefe'ül değildir. Bu, düpedüz fal açmaktır. Fal malzemesinin nohut, bakla, fasulye, iskambil kâğıdı, kahve telvesi... olması ile herhangi bir kitap olması arasında ise hiçbir fark yoktur. Bütün bunlar, hayra yorulup iyilik umulacak herhangi bir sözün veya olayın olmadığı bir zamanda, kasden ve sırf fal bakmak için yapılan şeylerdir.

7.5. MEŞHUR BİR HİKÂYE

¹⁸⁵⁸ Sofuoğlu, *Sahîh-i Buhârî ve Tercemesi*, 12/5776.

¹⁸⁵⁹ Vâcid, bulmak anlamındaki ve-ce-de fiilinin ism-i fâilidir.

¹⁸⁶⁰ Davudoğlu, *Sahîh-i Müslim Tercüme ve Şerhi*, 9/671. Davudoğlu'nun verdiği misal, Asmaî'nin rivayetidir. O dedi ki: İbn Avn'a "Fe'l (hayır umma) nedir?" diye sordum. Bana: "Bir kimsenin, hasta olduğu zaman kendisine 'ya Sâlim' dendiğini işitmesi; bir şey aradığında da 'ya Vâcid' dendiğini duymasındır." dedi. (İbn Kuteybe, *Te'vilü Muhtelifi'l-Hadîs*, 149.)

¹⁸⁶¹ Davudoğlu, *Sahîh-i Müslim Tercüme ve Şerhi*, 7/85-86.

Eski zamanda bir şeyhin müridleri pek çok olmasından, o memleketin hükûmeti siyasetçe telaş etmiş onun cemâatini dağıtmak istemiş. O zât, hükûmete demiş: Benim yalnız bir buçuk müridim var, başka yok. İsterseniz tecrübe edeceğiz. O zât, bir yerde çadır kurdu, kendi binler müridlerini oraya topladı emretti: Ben bir imtihan yapacağım. Her kim benim müridim ise ve emrimi kabûl etse, cennete gidecek. Çadırın yanına birer birer çağırdı. Çadırın içinde gizli bir koyun kesti; güya has bir müridini kesti, cennete gönderdi. O kanı gören binler müridler, daha hiç biri şeyhi dinlemediler, inkâra başladılar. Yalnız bir adam dedi: Başım fedâ olsun. Yanına gitti. Sonra bir kadın dahi gitti, başkaları dağıldılar. O zât, hükûmet adamlarına dedi: İşte benim yalnız bir buçuk müridim bulunduğunu gördünüz.¹⁸⁶²

Bu hikâyeye meşhur olup, bununla şeyhe kayıtsız bir itaatin gerekli olduğu telkin edilmektedir.

Konuyu Kur'an'a ve Sünnete göre değerlendirelim:

"Ey iman edenler, Allah'a itaat edin, Resule ve sizden olan emir sahiplerine de itaat edin! Eğer herhangi bir konuda anlaşmazlığa düşerseniz, Allah'a ve ahiret gününe gerçekten inanıyorsanız, onu Allah'a ve Peygamber'e havale edin! Bu sizin için daha hayırlı ve sonuç bakımından da daha güzeldir."¹⁸⁶³

Bu ayet şu olay üzerine nazil olmuştur¹⁸⁶⁴:

Hiz. Ali (r.a.) şöyle demiştir: Peygamber (s.a.v.) bir seriyenin başına ensardan bir adamı emîr, yani kumandan yapıp gönderdi. Bu zatın emrindeki mücahitlere de kumandanlarına itaat etmelerini emretti. Bu kumandan, sefer esnasında bir meseleden dolayı maiyetindekilere öfkeleni de:

-Peygamber sizlere bana itaat etmenizi emretmedi mi? diye sordu. Onlar da:

-Evet, emretti, dediler. Bunun üzerine kumandan:

-Öyleyse benim için odun toplayın! dedi.

Mücahitler odun topladılar. Bu defa da kumandan:

-Odunları yakınız! emrini verdi. Mücahitler odunu yakınca da:

-Bu ateşe giriniz! diye emretti.

Bu emir üzerine askerlerin bir kısmı ateşe girmeyi düşündüler. Fakat, bazıları da bunları tutmaya ve:

-Bizler ateşten Peygamber'e kaçıp sığınmış kimseleriz, demeye başladılar.

¹⁸⁶² *Şuâlar*, 299, Onüçüncü Şua/Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

¹⁸⁶³ *Nisâ*, 4/59.

¹⁸⁶⁴ *Buhârî*, Tefsîr, 83/106; *Müslim*, İmâre, 8/31.

Onlar bu karşılıklı konuşmaya devam ederken nihayet ateş söndü. Kumandanın da öfkesi geçip sakinleşti. Bu olay Peygamber'e ulaştınca:

"Eğer mücahitler ateşe girselerdi, artık kıyamet gününe kadar ateşten çıkamazlardı. **İtaat ancak marufta olur.**" buyurdu.¹⁸⁶⁵

Hadisteki bu olay ile yukarıda zikredilen hâdise -farklı amaçlar taşısa da- birbirine benzemektedir. Mücahitler, verilen emir maruf olmadığından, emri dinlememişler ve ateşe girmemişlerdir. Hikâyedeki şeyhin verdiği emir de şüphesiz maruf olarak kabul edilemez. Şeyhin biri erkek, diğeri de kadın olan iki müridi (şeyhe göre bir buçuk müridi) kesileceklerini zannederek ve bunu kabul ederek bile bile çadıra girmişlerdir. Böylece, maruf olmayan bir emirde, şeyhe itaate hazır olduklarını göstermişlerdir. Burada kınanması gerekenler, şeyhi dinlemeyenler değil, bilâkis şeyhe boyun eğip cennete gideceğini zannedenlerdir.

Bir kısım mücahidin tereddüde düşmesi, Resule mutlak itaat dolayısıyla onun itaati emrettiğine de itaatin gerekeceğini düşünmelerinden kaynaklanmıştır. Fakat, Peygamber'in terbiyesi etkisini göstermiş ve hiçbiri bu hataya düşmemiştir.

Dikkat edilmek lâzım gelir ki, Allah ve Resulü hakkında "itaat edin ve itaat edin" diye itaat itlakı üzere tasrih edildiği hâlde, ulüemir hakkında ayrıca "itaat edin" buyurulmayıp bunlara itaat Resule atfen ve mahza itaati Resule tebaan emrolunmuş ve bu suretle tâbiyet tahtinde itaatin hem aynı kuvvetle mutlak olduğu gösterilmiş, hem de isyan mevkileri hükümden hariç bırakılmıştır. "Yaratana isyan olduğu takdirde, mahlûka itaat yoktur" kezalik "İtaat ancak maruftadır" hadis-i şerifleri de bunu mübeyyindir. Şu hâlde, amirin her emri memuru mes'uliyetten kurtarmaya kâfi gelmez.¹⁸⁶⁶

Hikâyenin elle tutulacak hiçbir tarafı yoktur. İslâm'ın bütün ilkelerine aykırıdır. Müslümanlar; Hristiyan papazların halka tapuyla cennet dağıttıkları dönemde, Peygamberlerinin getirdiği nurla, cennete girmeyi "din adamları"nın belirleyemeyeceğini, cennetin satılmayacağını çoktan öğrenmişlerdi.

Said Nursî, bir de bu hikâyeden hikmetler (!) çıkarıp kendi müritlerine şöyle demektedir:

*Cenâb-ı Hakk'a yüzbinler şükür olsun ki; Risâle-i Nur, Eskişehir imtihan ve mahkemesinde, şâkirdlerinden yalnız bir buçuk kaybetti. O eski şeyhin aksine olarak Isparta ve civarı kahramanların himmetiyle, o zâyi olan bir buçuk adam yerine onbin ilâve oldu. İnşâallah, bu imtihanda dahi hem şark, hem garbın kahramanlarının himmetleriyle, çokları kaybedilmeyecek ve bir giden yerine on girecek.*¹⁸⁶⁷

...

7.6. HZ. HIZIR HAYATTA MIDIR?

¹⁸⁶⁵ Buhârî, Megâzî, 61/340; Müslim, İmâre, 8/40.

¹⁸⁶⁶ Yazır, Hak Dini Kur'an Dili, 2/1374-1375.

¹⁸⁶⁷ Şuâlar, 299, Onüçüncü Şua/Aziz, Siddık Kardeşlerim!

Hazret-i Hızır Aleyhisselâm hayatta mıdır? Hayatta ise niçin bâzı mühim ulema hayatını kabul etmiyorlar?

Elcevap: Hayattadır, fakat merâtib-i hayat beştir. O, ikinci mertebededir. Bu sebepten bâzı ulema hayatında şüphe etmişler.

Birinci Tabaka-i Hayat: Bizim hayatımızdır ki, çok kayıdlarla mukayyedir.

İkinci Tabaka-i Hayat: Hazret-i Hızır ve İlyas Aleyhimesselemin hayatlarıdır ki bir derece serbesttir. Yâni bir vakitte pek çok yerlerde bulunabilirler. Bizim gibi beşeriyet levâzımatıyla daimî mukayyet değildirler. Bâzan istedikleri vakit bizim gibi yerler, içerler; fakat bizim gibi mecbur değildirler. Tevatür derecesinde ehl-i şuhûd ve keşif olan evliyânın, Hazret-i Hızır ile maceraları, bu tabaka-i hayatı tenvir ve isbat eder. Hattâ makamât-ı velâyette bir makam vardır ki, "Makam-ı Hızır" tâbir edilir. O makama gelen bir velî, Hızır'dan ders alır ve Hızır ile görüşür. Fakat bâzan o makam sahibi yanlış olarak ayn-ı Hızır telâkki olunur.¹⁸⁶⁸

Hz. Hızır (a.s.)'in hayatta olup olmaması meselesi eskiden beri tartışıla gelmiştir. Mutasavvıflar, Hızır'ın sağ olduğunu, hatta zor durumda kalanların imdadına yetiştiğini ileri sürmüşlerdir. Aynı iddia burada Said Nursî tarafından tekrarlanmıştır. Delil olarak da sadece "ehl-i şuhûd ve keşif olan evliyânın Hazret-i Hızır ile maceraları"nı göstermiştir.

Bazı muhaddislerin naklettikleri kimi haberler de Hz. Hızır'ın yaşadığına delil olarak ileri sürülmüştür. Kâtip Çelebi, bu konu hakkında şöyle demiştir:

Muhaddislerin vazifesi, eserlerde ve haberlerde buldukları rivayetleri kaydetmektir. Bahis konusu Hafız Askalânî hadis fenninin hükmünü icra ve rivayetin hakkını eda etmiştir. Lâkin, dirayet başka bir hâl olup makulâtla olur, merviyatla olmaz. İbn Hacer'in eserine yazdığı zanniyata dayanarak yakiniyattan olan hususlara karşı çıkmak, cehaletten başka bir şey değildir (şek ile yakın zail olmaz). Onun için hasmı ilzam etmez.¹⁸⁶⁹

Süleyman Uludağ, Kâtip Çelebi'nin bu sözlerini şöyle açıklamaktadır:

İbn Hacer gibi büyük hadis âlimleri, Hızır'ın yaşadığına dair bazı haberler nakletmişlerdir. Kâtip Çelebi'nin bu nev'î nakil ve rivayetler karşısındaki tavrı akla, mantığa, gerçeğe, ilme ve İslâm'a uygun bir tavidir. Ona göre herkesin tabîî bir ömrü vardır. Vadesi yeten ve eceli gelen her insan mutlaka ölür. Bu husus tecrübe ve müşahede ile sabittir. Yakiniyattandır. Yani kesin ve apaçık bir hükümdür. Hızır'ın yaşamakta olduğuna dair nakledilen rivayetler ise uydurmadır, zayıftır. Hiçbir şekilde sahih değildir. Mütevatir hiç değildir. O hâlde, zannî bilgilerle ve zayıf rivayetlerle kesin ve açık olan akli hükümlerin teknik bir ifade ile yakiniyatın karşısına çıkmak nakli de akli da bilmemek olur. Bu konuda her ilim adamı mutlaka Kâtip Çelebi gibi: "İbn Hacer'in yazdığı zanniyatla, yakiniyattan olan hususa muaraza cehlîdir, hasmı ilzam etmez" diyebilme cesaretini göstermelidir ki, batıl itikatların ve

¹⁸⁶⁸ *Mektubat*, 5-6, Birinci Mektub/Dört Sualin Muhtasar Cevabıdır/Birinci Sual.

¹⁸⁶⁹ Kâtip Çelebi Mustafa b. Abdullah, *Mizânu'l-Hak fî İhtiyârî'l-Ehakk: İslâm'da Tenkid ve Tartışma Usûlü*, sad. Süleyman Uludağ - Mustafa Kara, Marifet Yayınları, İstanbul 1990, 51.

hurafelerin önü alınabilsin. "İbn Hacer yazmıştır ki" diye aklın kesin hükümlerine aykırı olan bir hususu reddedemeyen korkak insanlardan dine de ilme de hayır gelmez.¹⁸⁷⁰

Hadisçiler bazen belli bir konudaki haber ve rivayetleri -zayıf dahi olsa- bir araya toplamışlardır. Bundan maksatları, o rivayetleri doğrulamak ve sahihlemek değildir. Nitekim İbn Hacer, Hızır ve İlyas'ın hâlâ yaşadığının sabit olmadığı görüşündedir.¹⁸⁷¹

Ehl-i intikadın¹⁸⁷² yüksek bir siması olan İbn Kayyım: "Hızır'ın hayatına dair nakledilmiş rivayetlerin hepsi yalandır, bu hususta sahih bir hadis yoktur" demiştir.¹⁸⁷³

Ali el-Karî, Hızır'dan ve hayatından bahseden hadislerin hepsinin yalan olduğunu, hayatına dair rivayetlerin hiçbirinin sahih olmadığını belirtir.¹⁸⁷⁴

İbn Hazm'ın açıklamasına göre; Yahudiler, İlyas ve Fenhas İbnu'l-Âzâr'ın bugüne kadar hayatta olduklarını ileri sürüyorlardı. Bugün, Hızır ve İlyas'ın hâlen yaşadığı inancı da bunun kalıntılarından başka bir şey değildir.¹⁸⁷⁵

M. Yaşar Kandemir, *Mevzû Hadîsler* adlı kitabında Hızır ve İlyas'ın hayatlarından bahseden hadislerin mevzu olduğunu söyler.¹⁸⁷⁶

Şîliktteki Mehdî'nin hâlâ yaşamakta olduğu inancına benzeyen ve belki de o inancın Sünnî muhit içinde tebdil-i kıyafet etmiş bir şekli olan Hızır'ın hâlâ yaşamakta olduğu inancı birçok hurafenin, efsanenin ve menkıbenin kaynağı olmuştur. Ayet ve hadisten açık, kesin ve sıhhatli hiçbir mesnedi bulunmadığı hâlde bu telâkki "kat'î bir akide" hâline getirilmiştir.¹⁸⁷⁷

İbn Teymiye de bu konuda şöyle demektedir:

Ashap arasında, kendisine Hızır (a.s.)'ın geldiğini iddia eden kimse çıkmamıştır. Çünkü, Hz. Musa'nın çağdaşı olan Hızır, vefat etmiştir. **Birçok kimseye gelip görünen Hızır, ancak ve ancak ya insan suretine girmiş bir cinnî ya da yalancı bir insandır;** "Ben Hızır'ım" dediğine göre bir melek olması da caiz değildir. Çünkü, melekler yalan söylemezler. Yalanı sadece insanlar ve cinler söyler. Şahsen ben, burada anlatması uzun sürecektir "Ben Hızır'ım" diye kendilerine cinlerin geldiği bazı kimseleri tanıyorum. Şüphesiz sahabe, üzerlerinde böyle bir teşevvüşün¹⁸⁷⁸ cereyanına imkân bırakmayacak tarzda bilgi sahibi idi.¹⁸⁷⁹

¹⁸⁷⁰ Süleyman Uludağ, *Notlar*, (Kâtip Çelebi, *Mizân* sonunda), 161-162.

¹⁸⁷¹ İbn Hacer el-Askalânî, *Fetavâ: İbn Hacer el-Askalânî'nin Akaid Konusundaki Fetvaları*, çev. Bilal Uzun, Hak Yayınları, İstanbul, 60-61; nak. Aliyyu'l-Kârî, *Esrâru'l-Merfûa*, 106.

¹⁸⁷² Tenkitçilerin.

¹⁸⁷³ Miras, *Tecrîd*, 9/145; Ayrıca bak. İbn Kayyım, *Menâru'l-Münîf*, 106.

¹⁸⁷⁴ Aliyyu'l-Kârî, *Esrâru'l-Merfûa*, 422.

¹⁸⁷⁵ Talât Koçyigit, *Hadisçilerle Kelâmcılar Arasındaki Münakaşalar*, TDV Yayınları, Ankara 1984, 33.

¹⁸⁷⁶ Kandemir, *Mevzû Hadîsler*, 170.

¹⁸⁷⁷ Uludağ, *Notlar*, 161.

¹⁸⁷⁸ Bulanıklığın, karışıklığın.

¹⁸⁷⁹ İbn Teymiye, *Külliyyat*, 1/331. İmam, bu sözlerinde ne kadar da haklıdır... İşte "evliya" diye takdim edilenlerden birinin [Ebu Bekr b. Kavvam b. Ali (v.1259/658)] Hz. Hızır (?) ile yaşadığı macera: "Bir gece Hızır aleyhisselâm bana geldi ve; "Kalk ya Eba Bekr!" dedi. Kalkıp onu takip ettim. Hızır aleyhisselâm, beni Resulullah Efendimizin huzuruna götürdü. Resul-i Ekrem'in huzurunda; Hazret-i Ebu Bekr, Hazret-i Ömer, Hazret-i Osman ve Hazret-i Ali de vardı. Selâm verdim. Onlar selâmıma cevap verdiler. Sonra Resulullah Efendimiz; "Ey Ebu Bekr bin Kavvam!" buyunca; ben de; "Emret ya Resulallah!" dedim. Buyurdu ki: "Allah Tealâ seni, veli, dost kullarından eyledi. Kendi nefsin için neyi istiyorsan onu seç." Allah Tealâ, o anda beni cevap vermeye muvaffak kıldı ve; "Ya Resulallah! Sizin, kendiniz için seçtiğiniz şeyi seçiyorum." dedim. O anda şöyle diyen bir ses işittim: "Öyleyse

Said Nursî'ye, Hızır'ın hayatta olduğunun mühim ulema tarafından niçin kabul edilmediği sorulmuş, o ise buna cevap vermemiş veya verememiştir. Bunun cevabını biz verelim: Mühim ulema, bunu, yukarıda zikrettiğimiz ve aşağıda belirteceğimiz nedenlerden dolayı kabul etmemişlerdir:

İbrahim el-Harb, Ahmed b. Hanbel'e Hızır ve İlyas'ın kıyamete kadar yaşayıp yaşamayacaklarını, hâlâ yaşayıp da kendilerinden rivayetler yapılıp yapılmadığını sordu. İmam Ahmed şöyle dedi:

"Kim gaip olan bir kimseye isnat ediyorsa, ona haksızlık etmiş olur. Bunu ancak şeytan ortaya atıyor."

Hızır ve İlyas ve hâlâ yaşayıp yaşamadıkları Buharî'den sorulduğunda şöyle dedi: "Bu nasıl olabilir? Hâlbuki Resulullah, 'Bir asır sonra yeryüzündekilerden kimse kalmaz' diyor."

Ebu'l-Ferec İbn el-Cevzî, yüce Allah'ın, "Senden önce de hiçbir insanı ölümsüz kılmadık" (Enbiyâ, 21/34) ayetini okudu ve Hızır ve İlyas'ın yaşayanlar arasında olmadıklarını söyledi.¹⁸⁸⁰

İmam Buharî'nin zikrettiği hadis şöyledir:

"Bu geceni görüyorsunuz ya, işte bu gecenziden itibaren yüz seneye kadar (bugün) yeryüzünde olanlardan hiçbir kimse kalmayacaktır."¹⁸⁸¹

İmam Ahmed b. Hanbel'in, Buharî'nin sözünün üstüne söz söyleyenin sözü yere düşer...

Bu konu hakkında Yusuf el-Kardavî de şöyle demiştir:

Bazı insanlar Hz. Hızır'ın, Hz. Musa'dan sonra Hz. İsa zamanına kadar, sonra da Hz. Muhammed (ş.a.v.)'in zamanına kadar yaşadığını, günümüze dek yaşamakta olduğunu, kıyamete değin de yaşayacağını söylemektedirler. Falan kimseyle karşılaştığına, falan kimseye hırka giydirdiğine ve falanca kimseye söz verdiğine dair bazı hikâyeler, kıssa ve rivayetler uydururlar, hatta Cenab-ı Allah'ın onu yetkili bir görevli olarak yeryüzüne indirmiş olduğuna dair efsaneler düzerler.

Bunların zannettikleri gibi Hızır (a.s.)'in sağ ve mevcut olduğuna delâlet eden kesin deliller yoktur. Tam bunun tersi istikamette olan deliller vardır. Hızır'ın sağ olmadığına dair Kur'an'dan, Sünnetten, akıldan ve muhakkik âlimlerin ettikleri icmadan deliller vardır.

İbrahim el-Harbî'ye Hızır (a.s.)'in hâlen hayatta olup olmadığını sorduklarında, İbrahim şu cevabı vermişti: **"Halk arasında karşılaşılan bu şahıs, şeytandan başkası olamaz."** İbrahim el-Harbî ile Buharî dışındaki birçok imam da kendilerine bu konuda soru

sana dünyada yiyeceğin gıdadan ahiret sahibinin elinden (yani Resulullah'tan) gelenden başka bir şey vermeyeceğiz." Resulullah Efendimiz bana; "Ey Ebu Bekr bin Kavvam! Bize namaz kıldır." buyurdu. Resulullah'ın, eshabının ve birçok velinin hazır bulunduğu bir mecliste öne geçmeye korktum. Kendi kendime; "İçinde Resulullah'ın bulunduğu bir cemaatin önüne nasıl geçerim." diye düşündüm. Resul-i Ekrem buyurdu ki; "Öne geç. Zira senin öne geçmende velâyet sırrı vardır. Böylece kendisine uyulan bir imam olursun." Resulullah Efendimizin emri üzerine, öne geçip iki rek'at namaz kıldırdım. İlk rek'atta Fatiha'dan sonra Kevser suresini, ikinci rek'atta Fatiha'dan sonra İhlâs suresini okudum." (Evlîyâlar Ansiklopedisi, 7/157-158.)

¹⁸⁸⁰ Nak. İbn Teymiye, *Külliyat*, 4/281.

¹⁸⁸¹ *Buharî*, İlim, 42/57.

sorulduğunda, Kur'an-ı Kerim'den şu ayeti cevap olarak okumuşlardır: "Biz, senden önce hiçbir insana ebedîlik vermedik. Şimdi sen vefat edersen, onlar ebedî mi kalacaklar?" (Enbiyâ, 21/34)

Şeyhülislâm İbn Teymiye'ye bu konuda fikri sorulduğunda şöyle demişti: "Hızır eğer sağ olsaydı, Peygamber (s.a.v.)'e gelerek onun yanında cihat edip ondan ilim öğrenmesi gerekirdi. Oysa ki, Bedir gününde Peygamber şöyle dua etmiştir: 'Allah'ım, bu (mücahitler) topluluğunu (savaşta) helâk edersen, yeryüzünde artık sana ibadet edilmez.' Bedir savaşına katılan Müslümanların sayısı 313 erkekten ibarettir ki onların adları bellidir. Hani o zaman Hızır neredeydi?"

Kur'an, Sünnet ve muhakkik İslâm bilginleri, Hızır'ın sağ olmadığını haber vermektedir. Hızır (a.s.) eğer insansa, ebedî olamaz. Çünkü, bir insanın ebedî kalmasını Kur'an ve Sünnet reddetmektedir. Eğer Hızır hayatta olsaydı, Peygamber (s.a.v.)'in yanına gitmesi gerekirdi. Zira, Peygamber (s.a.v.) bir hadis-i şeriflerinde buyuruyorlar ki: "Vallahi, Musa eğer hayatta olsaydı, bana tâbi olmaktan başka yapacak bir şeyi kalmazdı." Bu hadisi Ahmed b. Hanbel, Cabir b. Abdullah'tan rivayet etmiştir.

Hızır (a.s.) eğer peygamberse, Hz. Musa'dan üstün olamaz. Eğer veli ise Hz. Ebu Bekir'den daha üstün olamaz.

Şu hâlde Hızır'ın bu uzun asırlar boyunca çöllerde, kurak arazilerde ve dağlarda yaşamını sürdürmesinin, (bu inanışta olanlara göre) faydası ve hikmeti nedir? Bunun ardında şer'î ve akfî bir fayda yoktur. Bunun tek sebebi şu olsa gerektir: İnsanlar her zaman garipliğe, acayıpliğe, kıssalara ve efsanelere meylederler. Kendi hayallerini işleterek bazı tasvirlerde bulunurlar. Sonra da bu tasvirlerine dinî bir görünüm verirler. Dinî görünüme büründürülen hayal mahsulü bu efsaneler de, basit insanlar nezdinde revaç bulurlar. Bu efsaneleri kendi dinlerinin parçası sanırlar. Oysa ki, **bu gibi şeylerin dinle uzaktan yakından hiçbir ilişkisi yoktur. Hz. Hızır hakkındaki hikâyeler, delilsiz ve mesnetsiz birer uydurmacadan ibarettir.**¹⁸⁸²

7.7. ABDULKADİR GEYLÂNÎ'YE İSNAT EDİLEN BİR HİKÂYE

Bir zaman Hazret-i Gavs-ı Âzam (K.S.) Şeyh Geylânî'nin terbiyesinde, nazdar ve ihtiyâre bir hanımın bir tek evlâdı bulunuyormuş. O muhterem ihtiyâre, gitmiş oğlunun hücreğine, bakıyor ki, oğlu bir parça kuru ve siyah ekmek yiyor. O riyâzattan za'fiyetiyle vâlidesinin şefkatini celbetmiş... Ona acımış. Sonra Hazret-i Gavs'ın (K.S.) yanına şekva için gitmiş. Bakmış ki, Hazret-i Gavs (K.S.) kızartılmış bir tavuk yiyor. Nazdarlığından demiş: "Ya Üstad! Benim oğlum açlıktan ölüyor. Sen tavuk yersin!" Hazret-i Gavs (K.S.) tavuğa demiş: "Kum Biiznillâh" O pişmiş tavuğun kemikleri toplanıp, tavuk olarak yemek kabından dışarı atıldığını mu'temed ve mevsûk çok zatlardan Hazret-i Gavs (K.S.) gibi kerâmât-ı hârikaya mazhariyeti dünyaca meşhur bir zâtın bir kerameti olarak mânevî tevatürle nakledilmiş. Hazret-i Gavs (K.S.) demiş: "Ne vakit senin oğlun da bu dereceye gelirse, o zaman, o da tavuk yesin." İşte Hazret-i Gavs'ın (K.S.) bu emrinin mânâsı şudur ki: Ne vakit senin oğlun da, ruhu

¹⁸⁸² Yusuf el-Kardavî, *Çağdaş Problemlere Fetvalar*, 207-210. (Tekrar olmasın için bazı bölümleri çıkarılarak aktarılmıştır.)

*cesedine, kalbi nefesine, akli mîdesine hâkim olsa ve lezzeti şükür için istese, o vakit leziz şeyleri yiyebilir...*¹⁸⁸³

M. Said Çekmegil, *Vahye Göre Büyük Zulüm* adlı eserinde yukarıda anlatılan hikâyeyi kısa da olsa tenkit etmiş, şöyle demiştir:

Mazanneden meşhur Abdulkadir Geylânî'ye mal edilen şu hikâyeye bakınız, (Üç kitaptan; 1. Türkiye gazetesi *İslâm Âlimleri Ansiklopedisi*, 2. Risale-i Nur Külliyyatından *Lem'alar*, 3. Necip Fazıl Kısakürek, *Halkadan Pırlıtlar*) dan okuyunuz:¹⁸⁸⁴

Hikâyeyi naklettikten sonra şöyle diyor:

Acıdan perişan bir evlâdın kalbi sızlayan anasına, bir büyük mümin böyle şeyler söyler miydi? Bu hikâyeye, hem de keramet olarak bir veliye isnat edilebilir miydi? İlmî bir delili var mıydı bu sözlerin? Yukarıda ismi geçen üç kitap da belge niteliğinde bir kaynak vermiyordu.¹⁸⁸⁵

Nasıl versinler muhterem, böyle bir olay zaten olmadı ki. Önce Said Nursî'ye sormak lâzım: Kimdir bu "mu'temed ve mevsûk çok zatlar"? Bu hikâyeye hem de "mânevî tevatürle" nerede rivayet edilmiştir?

Bir müridin tavuk yiyebilmesi için diriltme derecesine (!) mi gelmesi gerekiyor? O takdirde hiçbir mürit tavuk yiyemez, çünkü hem müritler, hem de şeyhleri diriltme kudretinden yoksundurlar.

Sonra, bırakın veliyi sıradan biri bile, kendisi tavuk yerken gelen perişan bir ananın çocuğu için istediği bir parçacık tavuk etini vermez mi? Abdulkadir Geylânî gibi biri, bir parçacık tavuk etini vermeyecek ve üstelik alay edercesine o zavallı kadına "keramet" gösterecek! Gerçekten bunlar saçma sapan şeylerdir. Hani nerede *Nur Risaleleri*'nde anlatılan "Vedûd ismine mazhar" evliya? Nerede cenneti bile istemeyenler? Nerede diğer insanların kurtulması için cehennemi sadece kendilerinin doldurmasını isteyenler? Vallahi, Abdulkadir Geylânî değil, Said Nursî'nin bize evliya diye takdim ettiği tipler, bırakın cennetten vazgeçmeyi işte böyle bir parça tavuk etinden bile vazgeçemezler.

Mucizeyi getirmek, peygamberlerin elinde değildir. Allah, onu istediği zaman peygamberlerin elinde yaratır. Bu husus, tamamen Allah'ın iradesine bağlıdır. Allah, ne zaman isterse o zaman mucizeyi yaratır. Peygamberlerin istediği zaman mucize olmaz. Allah, gerçekten mucize görmekle yola gelecek insanlar bulunduğu zaman ilâhî hikmet uyarınca, peygamberlerinin elinde mucizeler meydana getirir.¹⁸⁸⁶

"Eğer onların yüz çevirmesi sana ağır geldiyse, haydi (yapabilirsen) yerin içine (inebileceğin) bir delik ya da göğe (çıkabileceğin) bir merdiven ara ki onlara bir

¹⁸⁸³ *Lem'alar*, 141, Ondokuzuncu Lem'a/İktisat Risalesi/Üçüncü Nükte.

¹⁸⁸⁴ Çekmegil, *Vahye Göre Büyük Zulüm*, 84-85.

¹⁸⁸⁵ Çekmegil, *Vahye Göre Büyük Zulüm*, aynı yer.

¹⁸⁸⁶ Ateş, *Kur'an-ı Kerim ve Yüce Meâli*, 130.

mucize getiresin! Allah dileseydi elbette onları hidayet üzerinde toplardı, o hâlde cahillerden olma!"¹⁸⁸⁷

" (...) De ki: 'Mucizeler ancak Allah'ın katındadır.' (...)"¹⁸⁸⁸

"Andolsun, biz senden önce de elçiler gönderdik, onlara da eşler ve çocuklar verdik. Allah'ın izni olmadan hiçbir peygamber bir ayet (mucize) getiremezdi. (...)"¹⁸⁸⁹

"Elçileri onlara dediler ki: 'Biz de sizin gibi insandan başka bir şey değiliz. Fakat Allah, kullarından dilediğine nimetini lütfeder. Allah'ın izni olmadan biz size delil getiremeyiz. İnananlar Allah'a dayansınlar.'"¹⁸⁹⁰

Peygamberler mucizeleri istedikleri zaman gösteremediklerine göre, veliler de kerametlerini istedikleri zaman gösteremezler. O, Allah'ın bir lütfudur ve ancak Allah'ın dilediği zaman vuku bulur. Yoksa, keramet sahibi her istediği zaman kerametini izhar edemez. Hatta, İsa (a.s.) bile kendisinden gökten bir sofraya istenince:

"Allah'ım, Rabbimiz, bizim üzerimize gökten bir sofraya indir ki; bizim için, önce ve sonra gelenlerimiz için (o gün) bir bayram ve (o olay) senden bir mucize olsun. Bizi rızıklandır, sen rızık verenlerin en hayırlısı!"¹⁸⁹¹ demiştir.

Hz. İsa (a.s.) Allah'ın Resulü olmasına rağmen mucize için Allah'a yalvarıp yakarırken, nasıl olur da gereksiz bir hâlde Şeyh Geylânî keramet gösterebilir?

Kerametler, Allah'ın mümin kuluna diniyle ve dünyasıyla ilgili nimetidir. **Din hususunda hüccet olur, dünya konusunda da müminlerin bir ihtiyacını giderir.** Peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.v.)'in mucizeleri de din için hüccet oluyor ve Müslümanlar için bir ihtiyacı gideriyordu. Yiyecek ve içeceklerde meydana gelen bereket, parmakları arasından su akması, dua ettiğinde yağmurun yağması, kâfirlerin yenilmesi ve hastanın şifa bulması, hazır bulunanlarca bilinmeyen ve yararlı olan haberler vermesi gibi.¹⁸⁹²

Bir ananın huzurunda "tavuğu diriltme"nin din hususunda ne gibi bir hücceti olabilir? Dünya konusunda müminlerin hangi ihtiyacını giderebilir?... Sözün özü, yukarıda nakledilen hikâyeye, Şeyh Geylânî'ye atılmış bir iftiradan ibarettir.

Mazannadan bir evliyaullahın deyip yapmadığını, "dedi-yaptı" demek, Allah'ın velilerini şeytanın velileriyle karıştırıp ölçüsüzler nezdinde seçilmez hâlde getirdiği için zulümdür. En çok işlenen zulüm de bu olsa gerek. Kişiliği olanlar bu haksızlığa da karşı çıkmalıdır.¹⁸⁹³

"Mümin erkekleri ve mümin kadınları, yapmadıkları bir şeyle incitenler bir iftira ve açık bir günah yüklenirler."¹⁸⁹⁴

Yücelerden yüce Allah cümlemizi, insanlardan işittiği her sözü kritiksiz olarak hemen kabullenen mukallitler olmaktan korusun.¹⁸⁹⁵

¹⁸⁸⁷ En'âm, 6/35.

¹⁸⁸⁸ En'âm, 6/109.

¹⁸⁸⁹ Ra'd, 13/38.

¹⁸⁹⁰ İbrâhîm, 14/11.

¹⁸⁹¹ Mâide, 5/114.

¹⁸⁹² İbn Teymiye, *Külliyat*, 1/158.

¹⁸⁹³ Çekmeçil, *Vahye Göre Büyük Zulüm*, 14.

¹⁸⁹⁴ Ahzâb, 33/58.

Allah, bize kendi velileri ile şeytanın velilerini ayırt edecek bir nur ve feraset ihsan etsin ve bizi velilerine iftira atmaktan korusun...¹⁸⁹⁶

7.8. TILSIMLAR

*İnşaallah nasıl Tilsimler Mecmuası'nda dinin mühim tilsimlerini ve hilkat-i âlemin muammalarını keşfeden parçalar o mecmuada toplanmış; (...)*¹⁸⁹⁷

*Risale-i Nur, yüze yakın din tilsimlerini ve hakâik-ı Kur'aniyenin muammalarını keşfetmiştir ki; her bir tilsimin bilinmemesinden çok insanlar şübehata ve şükûke düşüp, tereddüdlere kurtulmayıp, bazan îmanını kaybederdi. Şimdi, bütün denizler toplansalar, o tilsimlerin keşfinden sonra galebe edemezler.*¹⁸⁹⁸

*Bu Tilsimler Mecmuası Risâle-i Nur'un ve dînin ve îmanın ve Kur'ân'ın yüzer muammâ ve tilsimlerinin keşfiyatından bir kısmını beyan eder. Her bir parçada bir ehemmiyetli muammâ-yı Kur'âniye ve tilsim-i îmâniye hall ve keşfedilmiştir.*¹⁸⁹⁹

¹⁸⁹⁵ Çekmegil, *Vahye Göre Büyük Zulüm*, 199.

¹⁸⁹⁶ Hafız İbn Receb, Abdulkadir Geylânî'nin hayatını anlatırken onun şöyle dediğini nakleder:

Diken saplarıyla, sebze artıklarıyla ve dere kenarlarındaki marul yapraklarıyla geçiniyordum. Darlığım, Bağdat'ta ortaya çıkan bir pahalılık yüzünden öyle arttı ki, günlerce hiç yemek yemediğim oldu. Yiyecek bir şeyler bulabilmek için çöplükleri gezerdim.

Bir gün, çok şiddetli açlık hissettiğim için, nehrin kenarında marul veya sebze yaprakları ya da başka şeyler bulur, açlığımı onunla gideririm düşüncesiyle çıktım. Nereye uğradımsa, benden önce orayı birisi daha aramıştı. Bulduğum oluyorsa da, bakıyordum ki, fakirler üzerine çullanmışlar. Ben de o zaman orayı severek bırakıyordum. Nihayet yürüyerek şehrin ortasına kadar geldim. Benden önce uğranılmamış hiçbir döküntü bulamıyordum. Nihayet Bağdat Kokuçular Çarşısı'ndaki Yâsin Mescidi'ne vardım. Hâlsizlik beni öyle ezmişti ki, ayakta duramaz olmuştum. Mescide girip bir köşeye yığılıverdim.

Ben tam ölümle tokalaşıyordum ki, içeriye yabancı bir delikanlı girdi. Elinde has ekmek ve kebab vardı. Oturup yemeye başladı. O, her lokmayı kaldırımda ben, açlığın şiddetinden neredeyse ağzımı açacak oluyordum. Sonra bu hâlimden hoşlanmadım ve kendi kendime: "Nedir bu hâl! Burada ya Allah yetişir ya da hükmettiği ölüm! Ondan öteye ne var!" dedim.

Baktım, döndü ve beni gördü: "Bismillah, kardeşim buyur!" dedi. Ben direttim. "Allah aşkına buyur!" deyince, nefsim arzuladı, ama ben ona yine karşı koydum. "Allah aşkına!" diyerek, tekrar çağırınca, varıp boynum bükük, yemeye başladım. O da sordu: "Ne iş yaparsın? Nerelisin? Kimsin?" Ben de: "Geylânî bir talebeyim." dedim. "Ben de Geylânliyim. Geylânî Abdulkadir diye bir delikanlı tanır mısın? Zahid Ebû Abdullah es-Savmaî'nin torunu olarak bililir." dedi. "Ben oyum." deyince, sarsıldı, rengi attı ve dedi ki:

"Vallahi, Bağdat'a geldiğimde bir miktar harçlığım kalmıştı. Seni aradım. Kimse bilip, göstermedi. Kalan harçlığım da bitti. Üç gün oldu ki, senin, yanımdaki parandan başka yiyeceğimi temin edecek param kalmadı. Öyle ki, bana artık meyte (ölmüş hayvan eti) helâl olmuştu. Senin emanetinle bu ekmeği ve kebabı aldım. Gönül hoşluğuyla yiyebilirsin. Çünkü, senin malındır. Biraz önce sen benim misafirimdin. Şimdi ise ben senin misafirininim."

"Nereden bu?" diye sordum. "Annen benimle sana sekiz dinar göndermişti. Ben de darda kalınca onunla yiyecek satın aldım. Çok özür dilerim." dedi. Onu teskin ettim, iyi yaptığını söyledim. Yemeğin geri kalanı ile harçlık olarak da bir miktar altını ona verdim. Kabul edip ayrıldı. (İbn Receb el-Hanbelî, *Zeylu Tabakâtu'l-Hanâbile*, 1/298'den nak. Abdülfettah Ebu Gudde, *İlim Uğrunda*, çev. Faruk Beşer, Ebru Yayınları, İstanbul 1985, 120-122.)

İşte gerçek Abdulkadir Geylânî... Öyle tavuk mavuk diriltlen değil, o da her insan gibi açlık çeken birisiydi. Paylaşmayı bilen, affı seven kâmil bir insandı. Rahmetullahi Aleyh.

¹⁸⁹⁷ *Şuâlar*, 531, Onbeşinci Şua/Elhutbet-üş-Şamiye Namındaki Arabî Dersin Tercümesinin Mukaddimesidir/Bu asırda ikinci dehşetli hâl; *İman ve Kûfür Muvazeneleri*, 9, Gayet mühim bir suale verilen çok ehemmiyetli bir cevabı burada yazmağa münasebet geldi. (...)/Bu Asırda İkinci Dehşetli Hâl.

¹⁸⁹⁸ *Kastamonu Lâhikası*, 231, Yirmiyedinci Mektubdan/Risale-i Nur Şâkirdleri Tarafından Sorulan Suale Cevabdır.

¹⁸⁹⁹ *Tilsimler Mecmûası*, 5, Kitabın başlangıcında, Birinci Söz'ün Önünde.

Tılsım, herkesin bilip çözemediği gizli şey, gizli sır, fevkalâde kuvvet ve tesiri hâiz olan şey anlamlarına gelmektedir.¹⁹⁰⁰

Yukarıdaki ifadelerde "tılsım" kelimesi, eğer herkesin bilip çözemediği şey anlamında kullanılmış ise, buna "tılsım" değil, "müşkil" denir. Bu anlamda "garîb" de kullanılmıştır. Bir şeyin çözümünün zor olması başka bir şey; o şeyin gizli, sır olması başka bir şeydir. Dinin, imanın, ayet ve hadislerin müşkülü olabilir, ama bunlar gizli, sırlı değildir. Dinimiz, Kitabımız apaçıktır. Allah Tealâ, onu insanlar için anlaşılır biçimde indirmiştir. Uydurmalardan arınmış Resulün Sünneti de ayaktadır. O hâlde, dinimiz esrar perdesiyle örtülü değildir. Esrarengiz bir dinle Allah'a nasıl kulluk edilebilir?

Kur'an'ın bir ismi de "Beyan"dır.

"Bu, insanlar için bir beyandır. (...)"¹⁹⁰¹

"Andolsun, sana apaçık ayetler indirdik. (...)"¹⁹⁰²

"(...) Sana, her şeyi açıklayıcı olmak üzere bu Kitabı indirdik. (...)"¹⁹⁰³

"(...) Bunlar, apaçık Kitabın ayetleridir. Biz, onu Arapça bir Kur'an olarak indirdik ki anlayasınız."¹⁹⁰⁴

"Ve işte biz, Kur'an'ı böyle açık açık ayetler olarak indirdik. (...)"¹⁹⁰⁵

Birçok dinî meseleyi herkesin bilip çözemeyeceği bir gerçektir ve gayet tabîdir. Anlaşılması zor birçok müşkülü ancak müçtehitler, âlimler hâlledebilir.

Nur Risaleleri dinin, imanın, ayet ve hadislerin hangi müşkülünü çözmüş? Hangi muammayı keşfedip hâlletmiş? Said Nursî, birçok ayet ve hadisi ebced ve cifir hesaplarına tâbi tutmuş, kendisi ve risalelerine çeşitli paylar çıkarmıştır. Kur'an'ın hakikî tefsiri olduğu iddia edilen *Nur Risaleleri*'nde, bilinen anlamıyla doğru-düzgün tefsir bile yoktur.¹⁹⁰⁶ Zaten, bunu Said Nursî de bilmektedir ve bu konunun üstünü mugalâta yaparak örtmeye çalışmıştır:

"Risâle-i Nur Kur'an'ın çok kuvvetli, hakikî bir tefsiridir." tekrar ile dediğimizden, bâzı dikkatsizler tam mânasını bilmediklerinden bir hakikatı beyan etmeğe bir ihtar aldım. O hakikat şudur:

Tefsir iki kısımdır:

¹⁹⁰⁰ Yeğîn, *Yeni Lûgat*, 735.

¹⁹⁰¹ Âl-i İmrân, 3/138.

¹⁹⁰² Bakara, 2/99.

¹⁹⁰³ Nahl, 16/89.

¹⁹⁰⁴ Yûsuf, 12/1-2.

¹⁹⁰⁵ Hacc, 22/16.

¹⁹⁰⁶ Tefsir kitapları, Kur'an'ın tümünü, bir bölümünü veya Kur'an'daki bir konuyu ele alır. Bu çerçevede *Nur Risaleleri*, bırakalım Kur'an'ın tümünün tefsiri olmasını, bir surenin bile baştan sona ele alınıp tefsir edildiği bir eser değildir. *Nur Risaleleri*; örneğin, Elmalılı Hamdi Yazır'ın *Hak Dini Kur'an Dili*, Ömer Nasuhi Bilmen'in *Kur'an-ı Kerim'in Türkçe Meali Âlisi ve Tefsiri* gibi bir tefsir kitabı değildir. *Nur Risaleleri*'nin, bir konu hakkındaki ayetleri ele alan konulu tefsir kapsamına dâhil edilebilecek kısımları ise, konu ile ilgili ayetlerin bir çoğunu ele alıp tefsir eden bir tarzda değildir, bir kısım ayetlere sadece temas edilmiştir.

Birisi: Mâlûm tefsirlerdir ki, Kur'an'ın ibaresini ve kelime ve cümlelerinin mânâlarını beyan ve izah ve isbat ederler.

İkinci kısım tefsir ise: Kur'an'ın îmanî olan hakikatlarını kuvvetli hüccetlerle beyan ve isbat ve izah etmektir. Bir kısmının pek çok ehemmiyeti var: Zâhirdeki mâlûm tefsirler, bu kısmı bâzan mücmel bir tarzda dercediyorlar. Fakat Risâle-i Nur; doğrudan doğruya bu ikinci kısmı esas tutmuş, emsâlsiz bir tarzda muannid feylesofları susturan bir mânevî âlî tefsirdir.¹⁹⁰⁷

Said Nursî, bazı mevzu hadisleri risalelerine almış, birçok rivayeti birbirine karıştırmış, çoğu hadisi yanlış yorumlamıştır. İnsanların şüpheyeye ve terettüde düşüp bazı uydurma hadisleri inkâr ederek imanlarını kaybedeceklerini sanmış, sözde onları kurtarmak için batıl yorumlar yapmıştır. Hatta, bazı hadisleri yorumlarken hadis uydurmuştur. Hz. Ali'ye isnat ettiği uydurma kasidelerin vahiy olduğunu ileri sürerek, birtakım şeyleri tertemiz ve arı vahye sokuşturmaya çalışmıştır.

Onun "dinin, imanın, Kur'an'ın tılsımları, muammaları" dediği şeyler; kendisine ve risalelerine Kur'an'ın, hadislerin, Hz. Ali'nin gizli, sırlı, imalı... işaretlerinden başka bir şey olmadığı gibi, *Nur Risaleleri*'nin bunları "keşf ve hallettiğini" iddia ettiği şeyler de bu işaretlerin deşifresinden ibarettir. Tabî ki, bunların gerçeklerle hiçbir ilgisi yoktur, bunlar Said Nursî'nin muhayyelâtından ibarettir.

İmam Gazâlî, tılsımlar hakkında şunları söyler:

Mezmum¹⁹⁰⁸ ilimlere gelince:

Bunlar dinde yeri olmayıp, hiçbir fayda sağlamayan, sihir, **tılsimat**¹⁹⁰⁹, şubeze, telbisat gibi ilimlerdir.¹⁹¹⁰

(Bazı ilimler) sahibini veya başkasını zararlandırması bakımından mezmum olur. Sihir ve **tılsimat** ilimleri gibi.¹⁹¹¹

Azı da çoğu da yerilen ilimler, ne dine ne de dünyaya kârı olan bilgilerdir. Bu gibi bilgilerin zararı, kârından çoktur. Sihir, **tılsım** ve nücüm ilmi gibi. Bunların bazılarının hiçbir kârı yok, belki insanın en kıymetli sermayesi olan ömrünü bunlara sarf etmekle zarar ve ziyânı vardır.¹⁹¹²

İmam Gazâlî ne kadar da doğru söylemiştir. Said Nursî de, ömrünü ebced ve cifir hesapları yaparak, tevafuklar arayarak, fallar açarak geçirmiş; âdeta Gazâlî'nin işaret ettiği neticeye mazhar olmuştur.

İbn Haldun da *Mukaddime*'de şöyle der:

¹⁹⁰⁷ *Şuâlar*, 391, Ondördüncü Şua/Aziz, Siddık Kardeşlerim!

¹⁹⁰⁸ Zemmolunmuş, yerilmiş, kötü.

¹⁹⁰⁹ Tılsımlar.

¹⁹¹⁰ Gazâlî, *İhyâ*, 1/49.

¹⁹¹¹ Gazâlî, *İhyâ*, 1/77.

¹⁹¹² Gazâlî, *İhyâ*, 1/102.

Şeriat bakımından sihirle tılsım arasında fark yoktur. Şeriat her ikisini bir cinsten sayarak, her ikisini de yasak etmiştir. Çünkü şeriat, ancak dinî bakımdan ahiretimiz için faydalı ve dünyada geçinmemize yardımcı dokunacak, dünya işlerimizi düzeltecek olan işleri ve amelleri mubah kılmıştır. Dünya ve ahiretimiz için önemi olmayan işlere gelince, o iş zararlı veya o işte bir çeşit kötülük bulunursa, şeriat onu işlemekten insanı alıkoymuştur.¹⁹¹³

Mevdudî, Yahudilerle tılsım arasındaki ilişkiye şöyle temas etmektedir:

Yahudiler esaretleri, cahillikleri, fakirlikleri ve yurtsuz dolaşmaları gibi nedenlerle ahlâken ve maddî yönden çok bozulup tüm iyi niteliklerini kaybettiklerinde sihir, büyü, tılsım ve buna benzer diğer sanatlarla ilgilenmeye başladılar. Hiçbir çaba sarf etmeksizin bu tür tılsımlarla ve büyülerle kendi geleceklerini kazanabilecekleri konusunda kendilerini aldatmaya başladılar.¹⁹¹⁴

Nitekim, biz de kitabımızda buna değinmiştik. İşte şimdi, tılsımlar konusunda aynı adres karşımıza bir kez daha çıkmaktadır.

İbn Teymiye de şöyle demektedir:

İşte yeryüzünü dolduran binlerce insan... Her bir topluluğun, peygamberlerin iddia etmediği, sırların ve hakikatlerin kendi gruplarında bulunduğunu, bu sırların ve hakikatlerin kendi mümtaz âlimlerince bilindiğini ve bunlara ancak tam teslimiyetle muttali olunabileceğini iddia ettiğini görürsün. Onlar, bu iddialarına delil olarak mevzu hadisler ve batıl tefsirler ileri sürerler.¹⁹¹⁵

¹⁹¹³ İbn Haldun, *Mukaddime*, 3/17.

¹⁹¹⁴ Mevdûdî, *Tefhim*, 1/87-88.

¹⁹¹⁵ İbn Teymiye, *Külliyyat*, 4/79.

8. BÖLÜM

NUR RİSALELERİ'NDEKİ GARİP VE ACAYİP İDDİALAR

Bu bölümde *Nur Risaleleri*'ndeki garip ve acayip iddialar aktarılmıştır. Bunları sınıflandırmaya çalıştık. Bu iddialara verilecek cevap bulamadığımızdan bunlar hakkında herhangi bir yorum yapmadık. Çünkü, olayları bu şekilde algılayıp böyle dile getirenlere dinî bir cevap verilemez, bunlara ancak ruh hekimleri cevap verebilir. Biz, Said Nursî'ye tanrı koyacak da değiliz; bu, psikolog veya psikiyatrların işidir. Ancak, bu iddiaların ruh hâli sağlıklı birinden sâdir olmasının mümkün olmadığını anlamak için ruh hekimi olmaya da gerek yoktur. Bunları okurken çok güldük, ama gülüşümüz üzülmemize ve acımamıza mani olmadı.

8.1. NUR RİSALELERİ VE DEPREMLER

*EY RİSALE-İ NUR! (...) Sana ilişildiği zaman, anâsır hiddet ederek, bâzan yeller ve seller hâlinde ve bâzan şiddetli yangın ve zelzeleler suretinde tokatlar vurduğundan, sen koşup geldiğinde, mercuh ve mevtâları, "şehid ve yezid" diye iki sınıfa ayırıyorsun!..*¹⁹¹⁶

*(...) size ihtar ediyorum: Kur'an'a dayanan Risale-i Nur ile mübareze etmeyiniz. O mağlûb olmaz, bu memlekete yazık olur. (Dört def'a o mübareze zamanında gelen dehşetli zelzeleler, "yazık olur" hükmünü isbat ettiler.)*¹⁹¹⁷

*Bu mes'eledede benim şahsımın veya bâzı kardeşlerimin kusuriyle Risâle-i Nur'a hücum edilmez. O doğrudan doğruya Kur'an'a bağlanmış ve Kur'an dahi arş-ı a'zamla bağlıdır. Kimin haddi var, elini oraya uzatsın ve o kuvvetli ipleri çözsün. Hem bu memlekete maddî ve mânevî bereketi ve fevkalâde hizmeti, otuzüç âyât-ı Kur'anîyenin işârâtiyle ve İmam-ı Ali Radiyallahu Anh'ın üç kerâmet-i gaybiyesi ile ve Gavs-ı A'zam'ın (K.S.) kat'î ihbâriyle tahakkuk etmiş olan Risâle-i Nur; bizim âdi ve şahsî kusurlarımızla mes'ul olmaz ve olamaz ve olmamalı. Yoksa bu memlekete hem maddî, hem mânevi telâfi edilmeyecek derecede zarar olacak. (Bu istida, Kastamonu zelzelesinden yirmi gün evvel yazılmıştı. Risale-i Nur bereketiyle her vilayetten ziyade âfetten mahfuz kalmıştı. Şimdi âfet başladı: bu davamızı tasdik etti.)*¹⁹¹⁸

Ey efendiler! Dört senede dört def'a dehşetli zelzeleler, tam tamına dört def'a Risâle-i Nur Şâkirdlerine şiddetli bir surette taarruz ve zulüm zamanlarına tevafuku ve her bir zelzele dahi tam taarruz zamanında gelmesi; ve hücumun durmasıyla

¹⁹¹⁶ *Zülfikar Mecmuası*, 436, Zülfikar'ın Hâtimesi/Hasan Feyzi'nin Bir Mektubu.

¹⁹¹⁷ *Siracü'n-Nûr*, 168, Denizli Müdâfaası/Onsekiz sene sükûttan sonra mecburiyet tahtında bu istida mahkemeye ve sureti Ankara'ya makamata verilmişken; tekrar vermeğe mecbur olduğum iddianameye karşı itiraznamemdir.

¹⁹¹⁸ *Siracü'n-Nûr*, 187-188, Denizli Müdâfaası/En mühim parça budur. Bir cum'a gününün, birkaç saatinin mahsülüdür. Müdde-i Umumi Bey!/Altıncı Esas.

zelzelenin durması işaretiyle, şimdiki mahkûmiyetimiz ile gelen semavî ve arzî belâlardan siz mes'ulsünüz!..¹⁹¹⁹

(...) Risâle-i Nur, Anadolu'yu Cebel-i Cûdîde Hz. Nuh'un (A.S.) sefinesi gibi ve Isparta ve Kastamonu'yu âfat-ı semaviye ve arziyeden muhafazaya bir vesile olduğunu ve "bize ve Risâle-i Nur'a ilişmesinler, yoksa yakından bekliyen âfetlerin geleceklerini bilsinler, akıllarını başlarına alsınlar" Bu musibetten biraz evvel tekrar ile söylüyordum. Ve size de o mektublar gönderilmişti. Şimdi aldığım haber: Kastamonu, civarı ve kal'ası, Risâle-i Nur'un mâtemini tutmuş gibi ağlamış ve zelzele ile sıtma tutmuş, inşaallah yine Risâle-i Nur'a kavuşacak ve gülecek ve şükredecek.¹⁹²⁰

Risâle-i Nur'un kerametlerindendir ki: Üstadımız (R.A.) çok defa Risâle-i Nurda "Ey mülhidler ve ey zındıklar Risâle-i Nur'a ilişmeyiniz. Eğer ilişirseniz yakından sizi bekliyen belâlar sel gibi başınıza yağacaktır" diye on seneden beri kerratla söylüyorlardı. Bu hususta şahid olduğumuz felâketlerden:

Birincisi: Dört sene evvel Erzincan'da ve İzmir civarında vukua gelen hareket-i arz olmuştur. O vakitler münafıklar desiselerle Isparta mıntıkasında Sav ve Kuleönü ve civarı köylerdeki Risâle-i Nur talebelerine iliştiler. Otuz kırk kadar Risâle-i Nur talebelerini camiye gitmiyorsunuz, takke giymiyorsunuz, tarikat dersi veriyorsunuz diye mahkemeye sevk etmişlerdi. Cenab-ı Hak İzmir civarını ve Azerileri ve civarındaki halkı dehşetler içinde bırakan zelzelelerle Risâle-i Nur'un bir vesile-i def-i belâ olduğunu gösterdi. Bu zelzeleden sonra mahkemeye sevk edilmiş olan o kardeşlerimizin hepsi beraat ettirilerek kurtulmuşlardı.

İkincisi: Yine vakit vakit Risâle-i Nur talebelerinin arkalarında koşmakta devam eden mülhidler Hatt-ı Kur'ânla çocuk okuttuklarını bahane ederek Isparta'da müteveffa Mehmed Zühdü ile Sav karyesinden müteveffa Hafız Mehmed isminde iki Risâle-i Nur talebesine hücum etmişler. Çocuklar bu iki kardeşimizin evlerinden alınan Risâle-i Nur eczalarıyla mahkemeye sevk edilmiş. Merhum Mehmed zühdü para cezasıyla mahkum edilmek istenilmiş. Merkez-i erbaa ve Tokatta vukua gelen ikinci bir korkunç zelzele ile Cenab-ı Hak, Risale-i Nur bir vesile-i def-i belâ olmakla şakirdlerine yardım ederek Üstadlarının verdiği haberin sıhhatini tasdik etmek için o kardeşimizi beraat ettirmiştir.

Üçüncüsü: İçinde bulunduğumuz Denizli Hapishanesindeki musibetimizin başımıza gelmesine sebep olan o münafıklar, Rûmi binüçyüzellidokuz senesinde tekrar başta sevgili Üstadımız olduğu halde bize ve Risâle-i Nur'a hücum ettiler. Bir kısmımızı Isparta'dan topladılar. Bir kısmını Çivril'den Isparta'ya getirdiler. Sevgili Üstadımızı da yalnız olarak Kastamonu'dan Isparta'ya sevk ettiler. Daha başka vilâyetlerden de arkadaşlarımız Isparta'ya getirilmişti. Ehl-i garazın iğfaline kapılan Isparta Adliyesi, Risale-i Nur-un gayesi haricinde bulunan cephelerde bizce manası olmayan ittihamlar altında bizi sıkıyordu. Bilhassa kıymetdar Üstadımızı daha çok tazyik ettikleri vakit, Üstadımıza lüzumlu lüzumsuz, birçok sualler açan Isparta müdde-i umumisinin: Bu belâlar dediğin nedir? diye olan sualine cevaben: Evet demiş. "Zındıklar eğer Risâle-i Nur'a ve şakirdlerine ilişmeler; yakından bekleyen belâların hareket-i arz suretiyle geleceğini söylemişti." Daha sonra bizi sevk ettiler. Kastamonu, İstanbul, Ankara dahil olmak üzere on vilâyetten adliyelere sevk edilen

¹⁹¹⁹ Şuâlar, 254, Onikinci Şua/Bu Gelen Kısım Çok Ehemmiyetlidir. Son Sözün Mühim Bir Parçası. Efendiler!

¹⁹²⁰ Şuâlar, 287, Onüçüncü Şua/Aziz Sıddık Kardeşlerimiz.

yüzü mütecaviz Risâle-i Nur talebelerinin bir kısmı bırakılmış, yetmiş kişiden olan diğer bir kısmı da Denizli'de Medrese-yi Yusufiye'de bulunuyorduk. Bizim bütün müracaatlarımıza sudan cevap veriliyor. Sevgili Üstadımız daha çok tazyik ve sıkıntı içerisinde yaşattırılıyor. Ufûnetli, rutubetli, zulmetli: havasız bir yerde bütün konuşmaktan ve temastan men'edilmek suretiyle, haps-i münferidte ve komşusunda bulunan daha genç yaşlarında adam öldürmek, hırsızlık etmek, kız kaçırmak gibi en şeni' suçlardan dolayı mahkûm edilmiş, ahlâkî terbiyelerden soyulmuş gençler arasında azap çektiriliyordu.

İşte bu sıralarda Denizli zindanının bu dehşetli ızdıraplarını geçirmekte idik. Allah'tan başka hiçbir istinadgahları bulunmayan bu biçarelerin bir kısmı Kastamonu'dan... diğer bir kısmı İnebolu'dan, diğer bir kısmı da İstanbul'dan henüz gelmemişlerdi. Bu vatanın her köşesinde bulunan ve çok hakikat için çırpınan ve saf kalbleriyle necatları için Rabb-ı Rahîme iltica eden pek çok masumların semavatı delip geçen ve Arş-ı Errahmana dayanan ahları boşa gitmedi. Allah-ı Zülcelâl Hazretleri o mübarek Üstadımızın Ispartada söylediği masumları cennete götüren zalimleri cehenneme yuvarlayan dehşetli bir diğer zelzeleyi gönderdi. Karşısında Risale-i Nur müdafaa vaziyetinde bulunmasından çok haneler harap oldu. Çok insanlar enkaz altında ezildi. Çokları sokak ortalarında kaldı. Henüz memleketlerinin hapisanelerinde bulunan kardeşlerimizden Kastamonuda Mehmet Feyzi, Sadık, Emin Hilmi ve İnebolu'dan Ahmet Nazif Denizli Hapishanesine sevk edildiklerinde şu malûmatı verdiler. (Zelzele tam gece saat sekizde başladı. Bütün arkadaşlar lâ ilâhe illallah zikrine devam ediyorduk. Zelzele bütün şiddetiyle devam etmekteydi. O sırada hatırımıza geldi, Risale-i Nur'u aşkla ve bir saikle üç-beş defa şefaathçi ederek Cenab-ı Hak'tan halâs ettik. Elhamdulillah derhal sakin oldu. Kastamonu ise o gece kaleden kopan çok büyük bir taş aşağı yuvarlanmış, bir haneyi ezmiş. Tekrar kalkıp bitişindeki hanenin üzerinden atlayarak diğer bir hanenin üzerine düşmüş. Onu da ezmiş. Birçok hanelerde yarıklar, çukukluklar olmuş. Birkaç ev çökmüş, hükümet binası yarılmış. Daha bunun gibi hasarat ve zayıat olmuş. Fakat zelzele hergün olmak suretiyle bir müddet devam etmiş. Tosya'da binbeşyüz ev harap olmuş. Ölü ve yaralı çok fazla imiş. Kargı ve Osma ne çok tamamen, Lâdik ve sair mahallerde zayıat fazla miktarda imiş. İnebolu'da bir minarenin alemleri eğrilmiş, ufak tefek çatlaklıklar olmuş, hasarat ve zayıat olmamış.

Doğrudur, Ahmet Nazif. Doğrudur, Emin. Doğrudur, Sadık. Doğrudur, Mehmet Feyzi.

Dördüncüsü: Üçüncü olan bu hareket-i arziyeden sonra yine Risâle-i Nur'a ve talebelerine ve müellifine hücum eden ehl-i garazın sözlerini dinleyen adliye aynı tarzda bizi sıkmakta devam ediyordu. Zındıka taraftarları mübarek Üstadımızın ihbarları olan ve Risale-i Nur'un büyük kerametlerinden olup... zelzele eliyle gelen beliyelere ehemmiyet vermek istemiyorlardı. Risâle-i Nur'un İlâhi ve Kur'anî hakikatlarına karşı cephe alan bu zümre-i münafikînin başlarına bir dördüncü tokat daha geldi. Garibi şu ki: Biz Şubatın üçüncü günü mahkemeye çağırılmıştık. ızdırap ve elemeleri içinde yüreklerimizi ağlatan hastalıklı haliyle kendisinden sorulan suallere cevap vermek için altmışbeş kadar talebesinin önünde ayağa kalkan mübarek Üstadımızın cevapları arasında (O zındıkların dünyaları başlarını yesin ve yiyecek.) Kelimeleri tekrar tekrar hey'et-i hâkimenin yüzlerine karşı dökülüyordu. Birkaç defa mahkemeye gidip geldikten sonra yedi şubat dokuzyüzkırkdört tarihli İstanbul'da münteşir hemşehri isminde bir gazete elime geçti. Gazete okumaya ve de dinlemeğe

hevesli olmamaklığımla beraber yirminci asrın medenileriyiz diyerek bugünkü terakkiyat-ı beşeriyeyi kendilerinden bilen, Allah'ı unutan, ahirete inanmayan insanların başlarına Cenab-ı Hakk'ın motorlu vasıtalar eliyle nasıl ateşler yağdırdığını o münkirlerin dünkü cennet hayatlarının bugünde cehennemî halât içinde nasıl geçmekte olduğunu bilmek ve Risâle-i Nur'un bereketiyle Anadolu'yu bu dehşetli ateş yağmurundan nasıl muhafaza etmekte olduğunu görmek ve şükretmek haletinden gelen bir merakla bazı bu gibi hadiseleri sorardım ve dinlerdim.

İşte bu gazetenin de harp boğuşmalarının resimlerine bakıyordum. Nazarıma çarpan büyük yazı ile yazılmış bir sütunda, Anadolu'nun yirmibir vilâyetini sarsan ve şubatın birinci gününün gecesinde sabaha karşı herkes uykuda iken vukua gelen ve pek çok zayıata malolan dehşetli bir zelzeleyi haber veriyordu. Derhal şubatın üçünde mahkemede Sevgili Üstadımızın hey'et-i hâkimiye "Zındıkların dünyaları başlarını yesin ve yiyecek" diye tekrar tekrar söylediği sözlerini hatırladım. Eyvah! dedim. Risale-i Nur ıslah eder, ifsad etmez. İmar eder, harap etmez. Mes'ud eder, diye söylerken bizi ve Risale-i Nur'u Hâlık'ın hoşuna gitmiyor dedim. İşte merkezi Gerede, Bolu ve Düzce olan bu kanlı zelzele Risale-i Nur'un dördüncü bir kerameti idi. Bu gazete şu malûmatı veriyor: Ankara, Bolu, Zonguldak, Çankırı, İzmit vilâyetlerinde fazla kayıplar varmış. Gerede'de ikibin ev yıkılmış, yıkılmayan evler de oturulmayacak derecede harap olmuş. Binden fazla ölü varmış. Enkaz altından mütemadiyen ölü çıkarılıyormuş. Düzce'de zarar çokmuş. Ölü ve yaralıların miktarı malum değilmış. Ankara'da Yüzotuz ölü ve bir o kadar da yaralı varmış. Bine yakın ev yıkılmış. Debbağhanede iki ev çökmüş. Bazı köylerde sarsıntıyı müteakip yangınlar olmuş. İlk sarsıntı çok kuvvetli olmuş. Sarsıntıyı yeraltından gelen bir takım gürültüler takip etmiş. Bolu'dan ve diğer yerlerin köylerinden bir hafta geçtiği halde henüz malûmat alınamıyormuş. Diğer bir yerde ikiyüz ev yıkılmış, onbir ölü varmış. Bolu ile telgraf ve telefon hatları kesilmiş. Zelzele mıntıkasında şiddetli bir fırtına hüküm sürüyormuş. İzmitte zelzele olurken şimşekler çakmış. Şehir birkaç saniye aydınlık içinde kalmış. Birçok yerlerde halk çırılçıplak sokaklara fırlamış. Dünyanın bütün rasathaneleri bu büyük Anadolu zelzelesini kaydetmiş. Bir İngiliz rasathanesi sarsıntının çok harap edici olduğunu bildirmiş. Sinop'ta aynı günde çok korkunç bir fırtına olmuş. Gök gürültüleri ve şimşeklerle gittikçe şiddetini arttırmış.

"Daha sonra başka bir gazetede, tamamlayıcı ve hayret verici şu malûmatları gördüm: Zelzeleden evvel kediler, köpekler üçer beşer toplanmışlar, düşünceli gibi, hüznü gibi alık alık birbirine bakarak bir müddet beraber oturmuşlar, sonra dağılmışlar. Gerek zelzele olurken ve gerek olmadan evvel ve olduktan sonra da bu hayvanlardan hiçbirisi görülmemiş; kasabalardan uzaklaşarak kırlara gitmişler. Bir garibi de şudur ki: bu hayvanlar isyanımızdan mütevellid olan başımıza gelen felâketleri lisan-ı halleriyle haber verdiklerini yazıyorlar da biz anlamıyoruz diye taaccüb ediyorlar. İşte Üstadımız Bediüzzaman Hazretleri uzun senelerdenberi "zındıklar Risale-i Nura dokunmasınlar ve şakirdlerine ilişmesinler. Eğer dokunurlar ve ilişirlerse, yakından bekliyen felâketler, onları yüz defa pişman edecek," diye Risale-i Nur ile haber verdiği yüzler hadisat içinde işte zelzele eliyle doğruluğunu imza ederek gelen dört hakikatlı felâket daha. Cenab-ı Hak bize ve Risale-i Nura taarruz edenlerin kalblerine iman, başlarına hakikatı görecek akıl ihsan etsin. Bizleri bu zindanlardan, onları da bu felâketlerden kurtarsın, âmin!" Mevkuf Hüsrev¹⁹²¹

¹⁹²¹ Şuâlar, 308-311, Onüçüncü Şua/Elmas kalemli altun başlı Mu'cizeli Kur'an'ın katibi Hüsrev'in mutabık bir fıkrasıdır.

Şimdi tam tahakkuk etti ki; zelzele, Risale-in-Nur ile alâkadardır. Husrev'in, müdafaatımda yazılan dört zelzele mes'elesini tasdik eden bu geceki şiddetli dört def'a zelzele, bana ve Nurlara ve bu memlekette kat'i bir su'-i kasd eseri olarak hükümet içerisinde hizmetime bağırarak bana tahkirkârane ihanet ve şetmedip "Git ona söyle!" diyen ve kaymakamın emr-i cebrî ile "Hasta da olsa buraya getiriniz!" Bekçilere ve jandarmalara emir veren ve Afyonun perde altındaki büyük me'mura dayanan Emirdağ zabıtası, hem Nur şâkirdlerinin zevklerine, hem Nurların burada yazılmasına, hem bana ehemmiyetli sıkıntı vermesi, aynı vakitte böyle burada görülmeyen bu şiddetli zelzelenin gelmesi gösteriyor ki; Risale-i Nur, bir vesile-i def'-i belâdır... tatile uğradıkça belâ fırsat bulup gelir.¹⁹²²

Kardeşlerim, bu zelzele benim itikadımca **Şakk-ı Kamer** gibi bir mu'cize-i Kur'an'dır. En mütemerridi dahi tasdike mecbur eden bir vaziyete girdi.¹⁹²³

8.2. NUR RİSALELERİ VE MEVSİMLER, HAVA DURUMU

(...) Üstadımız Isparta'ya getirildi. Fakat Üstadımızın teşrif ettiği zaman, yaz mevsiminin en harareti zamanı idi. Yağmurlar kesilmiş, Isparta'yı iska eden sular azalmış, bir kısm-ı mühimminin menbaı kesilmiş, ağaçlar sararmaya, otlar kurumaya, çiçekler buruşmaya başlamıştı. Risale-i Nur'un en ziyade intişar ettiği mahal Isparta vilâyeti olduğu için, Risale-i Nur hakkındaki inâyet-i Rabbaniyeyi pek yakında temaşa eden Risale-i Nur'un şâkirdleri olan bizler, acib bir vak'aya daha şâhid olduk. Bu hâdise ise, Risale-i Nur müellifinin Isparta'ya teşrifini müteâkip, bir asır içinde bir veya iki def'a vukua gelen bu yaz mevsimindeki yağmurun kesretle yağması olmuştur. Pek hârika bir surette yağın bu yağmur, Isparta'nın her tarafını tamamen iskâ etmiş, nebatata yeniden hayat bahşedilmiş, bağlar, bahçeler, başka bir letafet kesbetmiş; ekserisi hemen hemen ziraatle iştilal eden halkın yüzleri Risale-i Nur'un nâil olduğu inâyetten ve bereketinden olan bu yağmurdan istifade ederek gülmüş, ruhları inbisat etmişti. Cenâb-ı Hak kemal-i rahmetiyle, bu yaz mevsiminin bu şiddetli ve harareti vaziyetini, baharın en letafetli, en şirin ve en hoş vaziyetine tebdil etti. Güya Risale-i Nur, yüz ondokuz parçasıyla müellifi olan Üstadımıza bir taraftan hoş âmedi etmek ve mahzun olan kalbine teselli vermek ve gamnâk ruhunu tatyib etmek ve diğer taraftan da sekiz senedenberi yaşadığı Barla'yı unutturmak ve o muhteşem çınar ağacını ve dostlarını ve alâkadar olduğu şeylerden gelen firak hüznünü hatırlatmamak için, Cenâb-ı Hakdan, yüz ondokuz risalenin eliyle yüz ondokuz bin kelimeleri diliyle dua etti ve yağmur istedi. Cenâb-ı Hak öyle bereketli bir yağmur ihsan etti ki, bir misli doksanüç tarihinde yağdığını ihtiyarlarımızdan işitiyoruz ki, bu tarih üstadımızın tarih-i velâdetine tesadüf etmekle beraber, bu umumî hâdise-i rahmet olan kesretli yağmur, hususî bir surette Risale-i Nur'a baktığına bir delili de şudur ki:

Risale-i Nur'un neşrine vasıta olan Üstadımız geldiği gün, Isparta'yı gayet harareti ve yağmursuzluktan toz toprak içinde görmüş, Barla gibi bir yayladan gelip böyle bir yerde dayanamayacağı, diye telâş ediyordu. Üçüncü ve dördüncü günü bahçeleri kısmen gezdiği vakit, sebze ve ot ve çiçeklerin susuzluktan buruştuklarını görerek, gayet müteessirane su istiyor, yağmur talep ediyordu. Arkadaşımız olan

¹⁹²² Sikke-i Tasdik-ı Gaybî, 270, Parlak Fıkralar ve Güzel Mektuplar/Bismihî es-Selâmu aleykum ve rahmetullahi ve berakâtuhu ebeden daimen.

¹⁹²³ Kastamonu Lâhikası, 14, Yirmiyedinci Mektubdan/Azîz, Tam Siddık Kardeşlerim.

Bekir Bey'den değirmenleri çeviren suyu göstererek "Isparta'nın suyu bu kadar mıdır?" diye sormuştu. Bekir Bey cevap verdi: "Gölcüğün suyu kesilmiş, gelmiyor. Isparta'nın dörtte birini sulayan bu sudan başka yoktur" dedi. Üstadımızın, Isparta'da çok talebeleri bulunduğundan ruhen yağmurun gelmesini istiyordu. Aynı günde öyle bir yağmur geldi ki, elli senedenberi Isparta böyle hâdiseyi görmemiş. O yağmur yüzde doksandokuz menfaat vermiştir. Bundan anlaşılıyor ki, o tevafuk, tesadüfî değil. Bu rahmet, Isparta'ya rahmet olan Risale-i Nur'a bakıyor. (...)

Mustafa, Lütfi, Rüşdü, Husrev, Bekir Bey, Re'fet (R.H.)¹⁹²⁴

Re'fet Bey ve Husrev gibi kardeşlerimizin hârika bir surette yağın umumî yağmur içinde, Risale-i Nur bereketine hususî baktığına kanaatımız geliyor. Çünkü gözümüzle yağmur hâdisesinin hususi bir şekilde hizmet-i Kur'an ve Risale-i Nur'a baktığını iki suretle gördük.

Birinci Suret: Risale-i Nur'un vasıta-i neşri olan üstadımızın câmii seddedildi. Risale-i Nur'u yazacak hariçteki talebelerinin yanına gelmeleri men'edildiği hengâmda kuraklık başladı. Yağmura ihtiyacı şedid oldu. Sonra yağmur başladı, her tarafta yağdı, yalnız Karaca Ahmed Sultan'dan itibaren bir daire içinde kalan Barla mıntıkasına yağmur gelmedi. Üstadımız bundan çok müteessir olarak dua ediyordu. Sonra dedi ki: "Kur'anın hizmetine set çekildi, bu köydeki mescidimiz kapandı, bunda bir eser-i itab var ki, yağmur gelmiyor. Öyle ise mâdem Kur'anın itabı var, Yâsin Sûresini şefaathı yapıp Kur'anın feyzini ve bereketini istiyeceğiz." Üstadımız Muhacir Hâfız Ahmed Efendiye dedi ki: "Sen kırk bir Yâsin-i Şerif oku." Muhacir Ahmed Efendi (R.H.) bir kâmişa okudu. O kâmişı suya koydular. Daha yağmur alâmeti görünmezken, ikinci namazı vaktinde, üstadımız daima îtimad ettiği bir hâtırasına binaen Muhacir Hâfız Ahmed Efendiye (R.H.) söyledi ki: "Yâsinler tılsımı açtı, yağmur gelecek." Aynı gecede evvelce yağmadığı Barla dairesi içine öyle yağdı ki, üstadımızın odasının altındaki Çoban Ahmed'in bahçesindeki duvar yağmurdan yıkıldı. Halbuki Karaca Ahmed Sultan'ın arkasında ve deniz kenarında balık avlamakla meşgul olan Şem'î ile arkadaşları bir damla yağmur görmediler. İşte bu hâdis kat'iyyen delâlet ediyor ki, o yağmur hizmet-i Kur'an ile münasebetdardır. O rahmet-i âmme içinde bir hususiyet var. Sûre-i Yâsin, anahtar ve şefaathı oldu ve yağmur kâfi miktarda yağdı.

İkinci Suret: Kuraklık zamanında yirmi-otuz gün içinde yağmur Barla'ya yağmamışken, Yokuşbaşı Çeşmesi yapıldığı bir zamanda menbâna yakın, Üstadımız ve biz, yani Süleyman, Mustafa Çavuş, Ahmed Çavuş, Abbas Mehmed... filân beraber cemaatle namaz kıldık. Tesbihattan sonra dua için elimizi kaldırdık. Üstadımız yağmur duası etti, Kur'anı şefaathı yaptı. Birden o güneş altında her birimizin ellerine yedi-sekiz damla yağmur düştü. Elimizi indirdik, yağmur kesildi. Cümlemiz bu hale hayret ettik. O vakte kadar yirmi otuz gündür yağmur gelmemişti, yalnız o yağmur duası anında dua eden her ele yedi-sekiz damla düşmesi gösteriyor ki, bunda bir sır var. Üstadımız dedi ki; "Bu bir işaret-i İlâhiyedir. Cenâb-ı Hak mânen diyor ki, ben duayı kabul ediyorum fakat şimdi yağmur vermiyorum." Demek sonra Yâsin şefaathı edecek ve nitekim de öyle olmuştur.

¹⁹²⁴ Sikke-i Tasdik-ı Gaybî, 17-18, Parlak Fıkralar ve Güzel Mektuplar/Re'fet Bey ve Husrev ve Rüşdü Gibi Risale-i Nur Şâkirdlerinin Risale-i Nur Bereketine İşaret Eden -Buldukları- Bir Tevafuk-u Lâtifdir.

Elhâsıl: Isparta'daki kardeşlerimizin umumî rahmet içindeki Risale-i Nur'un bereketine dâir dâva ettikleri hususiyeti, şu iki kuvvetli delil ile tasdik ediyoruz.

Şem'î Mustafa Çavuş, Bekir Bey, Muhacir Hâfız Ahmed, Süleyman (R.H.)¹⁹²⁵

(...) Hem Risale-i Nur yazın nasilki büyük bir yağmur ve rahmete sebep olduğu delillerle beyan edilip Gavs-ı Geylânî'nin (K.S.) kerametine dair risalede kaydedilen hâdiseler Risale-i Nur'un bir kerameti olduğu gibi; bu seneki kışta Risale-i Nur'un merkez-i faaliyeti, Barla'dan Isparta'nın bağlarına nakledilmiş idi. Bağlarda soğuk ve fırtına, şehirden çok şiddetli oluyordu. Bu şiddetli kışta Risale-i Nur'un dersi tatil olmamak ve nâşiri de dayanabilmek için, bir eser-i rahmet olarak bu senenin kışı gayet mutedil geçti. Evet herkes biliyor ki, şimdiye kadar böyle mutedil ve bazı günleri yaza benzer tarzda bir kış, bu yakın zamanlarda görülmemişti. İşte bu gün, yeni mart oniki, eski şubat yirmiyedir. Sitte-i Sevr denilen fırtınalı altı meşhur günün üçüncü günü olan bu gün, nevrüz günü gibi açıktır, güzeldir. Nasıl ki Risale-i Nur'un bereketi yüzünden rahmet-i İlâhiyye yaz ortasında bir bahar getirdiğini kanaat verecek emareler ile görmüştük; öyle de bu kış ortasında Risale-i Nur'un bereketi yüzünden bir güz mevsimi olmasına bir vesile olduğuna kanaat ettik. (...)

*Talebeniz ve Hizmetkârınız
Süleyman Rüşdü¹⁹²⁶*

Bizim kat'iyyen şek ve şüphemiz kalmadı ki, bu hizmetimizin neticesi olan Risale-i Nur'un serbestiyetini, değil yalnız biz ve bu Anadolu ve âlem-i İslâm alkışlıyor, takdir ediyor, belki kâinat memnun olup cevvi semâ, feza-yı âlem alkışlıyor ki, üç dört ayda yağmura şiddet-i ihtiyaç varken gelmedi. Ankara teslim kararına tevafuk eden Leyle-i Regaib'deki emsalsiz ve gürültülü rahmetin gelmesi ve Denizli'de mahkemenin bilfiil teslimine karar vermesi, yine Leyle-i Mi'rac'da aynen Risale-i Nur'un bir rahmet olduğuna işareten Leyle-i Regaib'e tevafuk ederek kesretle Melek-i Ra'dın alkışlamasıyla ve rahmetin Emirdağ'ında gelmesi o teslim kararına tevafuk etmesi ve bir hafta sonra demek Denizli'de vekillerimizin eliyle alınması hengâmlarında yine aynen Leyle-i Mi'rac'a ve Leyle-i Regaib'e tevafuk ederek aynen onlar gibi bir cuma gecesinde kesretle rahmet ve yağmurun bu memlekette gelmesi, o tevafuklarıyla kat'î kanaat verir ki: Risale-i Nur'un müsaderesine ve hapsine zelzelelerin tevafuku küre-i arzca bir itiraz olduğu gibi, bu Emirdağ memleketinde dört ay zarfında yalnız üç cuma gecesinde ki, biri Leyle-i Regaib, biri Leyle-i Mi'rac, biri de Şâbân-ı Muazzam'ın birinci cuma gecesinde rahmetin kesretle gelmesi ve Risale-i Nur'un da serbestiyetinin üç devresine tam tamına tevafuk etmesi, küre-i havaıyyenin bir tebriki bir müjdesidir ve Risale-i Nur dahi, mânevî bir rahmet, bir yağmur olduğuna kuvvetli bir işarettir.¹⁹²⁷

Pek çok tecrübelerle ve hâdiselerle kat'î kanaat verecek bir tarzda Risale-i Nur'un ağlamasıyla, ya zemin titrer veyahut ağlar. Gözümüzle çok gördüğümüz ve kısmen mahkemelerde dahi isbat ettiğimiz gibi, tahminimce, bu kış, emsalsiz bir

¹⁹²⁵ *Sikke-i Tasdik-ı Gaybî*, 19-20, Parlak Fıkralar ve Güzel Mektuplar/Risale-i Nur Bereketine Ait Yağmur Hadisesini Te'yid Eden Muhacir Hâfız Ahmed, Süleyman, Mustafa Çavuş ve Bekir Bey ve Şem'î'nin (R.H.) Bir Fıkрасıdır.

¹⁹²⁶ *Sikke-i Tasdik-ı Gaybî*, 23, Parlak Fıkralar ve Güzel Mektuplar/Sadakatta Meşhur Olan Barlalı Süleyman'ın Vazife-i Sadakatını Tamamiyle Yapan Isparta Süleymanı Rüşdü'nün Bir Fıkрасıdır.

¹⁹²⁷ *Sikke-i Tasdik-ı Gaybî*, 57, Parlak Fıkralar ve Güzel Mektuplar/Aziz, Sıddık Kardeşlerim!; *Emirdağ Lâhikası I*, 43, Yirmiyedinci Mektuptan/Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

tarzda bidayette yaz gibi gülmesi, Risale-i Nur'un perde altında teksir makinesiyle gülmesine ve intişarına tevafuku ve her tarafta taharri ve müsadere endişesiyle tevakkufla ağlamasına, birdenbire kış, dehşetli hiddeti ve ağlamasıyla tetabuku, kuvvetli bir emaredir ki, hakikat-ı Kur'aniyenin bu asırda parlak bir mu'cize-i kübrasıdır. Zemin ve kâinat onun ile alâkadardır.¹⁹²⁸

Şiddetli bir teessüfle "Leyle-i Mi'râc" vaktinde Mi'râc-ı Şerif, Şuhur-u Selâse hürmetine vesile beklerken, Tarihçe-i Hayat hasebiyle taharri hâdisesi şiddetli bir keder verdi. "Sadaka belâyı defeder." mealindeki hadîs-i sahihin hükmüyle, Risale-i Nur Anadolu için belâları defeder bir sadaka hükmüne geçtiği; ona beraetler ve serbestiyetler verildiği zaman belâların def edilmesi, ona hücum edildiği zaman belâların gelmesi yüz hâdisesi var ki, bazan zelzele ve fırtınalarla kaydedildiği gibi, bu defa da hayatımda görmediğim tahtessîfir onsekiz dereceye yakın bir soğuk taarruz ve taharrinin aynı vaktinde geldi.¹⁹²⁹

Garib ve acib bir hâdis: Bu ayda bir gün avluya indim, baktım. Gelen kar üstünde, Risale-i Nurun eczalarında tevafukatına işaret eden boyalar ve kırmızı, sarı mürekkebler misillü, o karın üstüne serpilmiş katreler ve noktalar var. Çok hayret ettim. Sair yerlere baktım, avlumdan başka yerlerde yoktu. Endişe ettim, kalben dedim: Risale-i Nur umum memleketle, belki Kuran hesabına küre-i arzla o derece alâkadardır ki, onun başına gelen belâdan ve musibetten bulutlar dahi kan ağılıyorlar. Bir-iki adamı çağırdım, onlar da hayret ettiler. Benim endişe ve telâşımı gören hane sahibinin biraderzadesi Mehmed Efendi zannetmiş ki, ben karın çokluğundan yolu kapamasından telâş ediyorum. Ben yukarı çıktıktan sonra, yolu açmak için o karı iki tarafa atıp o manidar kırmızı ve sarı hâdis-i cevviyeyi kapatmıştı. Ona dedim: Kapatmasaydın daha iyi idi. Aynı günde Risale-i Nur aleyhine üç hadise zuhur etti: (...)¹⁹³⁰

Risale-i Nur'un erkân-ı mühimmesinden bir zât yazıyor ki; "Adapazar zelzelesinin aynı gününde, zelzeleden birkaç saat evvel, umumî ve herkese göstermek için, bir büyük tiyatro teşekkülüyle ve oyuncu kızlardan dört güzelini çırıl-çıplak olarak âlâyîşle çarşı ve pazarda gezdirerek, o câzibedarlara kapılan tiyatro binasında bulunan bin kişiden fazla seyirciler, oyun başlarken, birdenbire arz, kemal-i hiddet ve gayz ile onların hayâsız yüzlerini dehşetli tokatladi; mahvedip zîr ü zeber etti. Ve o binayı hâk ile yeksan eyledi." Ben, dünyanın bu nevi hâdiselerinden iki senedir hiç haberim yoktu, bakmıyordum. Fakat bugünlerde hem Husrev ve hem kahraman Çelebi zelzeleden haber vermeleri; ve Husrev ve rüfekasının kanaatiyle, Isparta'nın gürültülü zelzelesi, karşısında Risale-i Nur'un kuvvetli bir kalkan bulmasıyla hiçbir zarar vermemesi; ve Risale-i Nur'a muâriz bir hocanın bütün hâsılatını mahveden dolu o muarıza has kalması, başkasına ilişmemesi bir derece kanaat verir ki; ekser vilâyetlere giren ve Adapazar'a girmiyen Risale-i Nur'un ehemmiyetli bir esası olan tesettür şiarını bu derece açık ihanetiyle, Risale-i Nur onların yardımlarına koşmamış diye, yalnız bu hâdiseye baktım.¹⁹³¹

¹⁹²⁸ Tarihçe-i Hayat, 557, Afyon Hayatı/Aziz, Sıddık Kardeşlerim!/Rabian.

¹⁹²⁹ Tarihçe-i Hayat, 661, Risale-i Nur/Gayet şiddetli hasta Üstadımıza mühim, resmî bir zattan bir mektup geldi. Diyor ki: "Tarihçe-i Hayat"ın neşrolunmaması için eski partinin mühim adamları, büyük bir tâviz ile eski partinin bazı memurlarını bu hatâyâ sevk etmişler...

¹⁹³⁰ Şuâlar, 261, Onikinci Şuâ/Kendi Kendime Bir Hasb-ı Haldir/Hâşiye; Emirdağ Lâhikası I, 18-19, Yirmiyedinci Mektuptan/Kendi Kendime Bir Hasb-ı Haldir/Hâşiye.

¹⁹³¹ Kastamonu Lâhikası, 293, Yirmiyedinci Mektubdan/Medar-ı İbret ve Hayret Bir Hâdisedir.

8.3. NUR RİSALELERİ VE HAYVANLAR

EY RİSALE-İ NUR! (...) rûy-i zeminin insanla beraber bütün zîyahat mahlûkatı dahi seni kabule hazırlanıyorlar. Hattâ çekirgeler ve arı ve serçe kuşu gibi bir kısım hayvanat dahi, senin bu sözlerin ve nurun okunurken, pervâne gibi etrafında dolaşıp, sana olan incizaplarını ve nurundan ve sözlerinden ferahnâk ve zevkyâb olduklarını başlarını, başlarımıza çarpmakla güya bize anlatmak istemeleri ne kadar gariptir. Ezcümle: Sava'da iki çekirge ve Emirdağı'nda iki güvercin ve iki kuş, İnebolu'da iki acip kuş, Isparta ve Sava'da bülbül ve hüdhüd, bu kerâmeti gösterdiler.¹⁹³²

(...) Dün birdenbire bir serçe kuşu pençereye geldi, pençereye vurdu. Biz uçurmak için işaret ettik, gitmedi. Mecbur olduk, dedim: "Pençereyi aç, o ne diyecek." Girdi, durdu, ta bu sabaha kadar. Sonra o odayı ona bıraktık. Yatak odama geldim. Bu sabah çıktım, kapıyı açtım, yarım dakikada döndüm, baktık; "kuddüs kuddüs" zikrini yapan bir kuşu odamda gördüm. Gülerek dedim: "Bu misafir ne için geldi?" Tam bir saat bana baktı. Uçmadı, ürkmedi. Ben de okuyordum. Bir saat bana baktı. Ekmek bıraktım, yemedi. Yine kapıyı açtım, çıktım, yarım dakikada geldim, o misafir de kayboldu.

Sonra bana hizmet eden çocuk geldi. Dedi ki: "Ben bu gece gördüm ki, Hâfız Ali'nin kardeşi yanımıza gelmiş." Ben de dedim: "Hâfız Ali ve Husrev gibi bir kardeşimiz buraya gelecek." Aynı günde iki saat sonra çocuk geldi, dedi: "Hâfız Mustafa geldi." Hem Risale-i Nur'un serbestiyetinin müjdesini, hem mahkemedeki kitaplarını da kısmen getirdi. Hem serçe kuşunun ve benim rû'yamın, hem kuddüsî kuşunun tâbirini isbat etti ki, tesadüf olmadığını gösterdi.

Acaba emsalsiz bir tarzda hem serçe kuşu acib bir surette, hem kuddüs kuşu garib bir surette gelip bakması, sonra kaybolması ve mâsum çocuğun rû'yası tamı tamına çıkması, Risale-i Nur'un, Hâfız Ali gibi bir zâtın eliyle buraya gelmesinin aynı zamanına tevafuku hiç tesadüf olabilir mi? Hiçbir ihtimali var mı ki, bir beşaret-i gaybiye olmasın! (Hâşiye)

(Hâşiye): Hem bu kuşların Risale-i Nur'la alâkadarlıklarını te'yid eden çok emareler var. Ezcümle, o kuşların alâkadarlığını gösteren mektup Milâs'a gittiği aynı vakitte garip bir tarzda kuddüs kuşu o mektubun meâlini vaziyetiyle te'yid ettiği gibi, aynı mektup İnebolu'da geceleyin okunurken büyük bir gece kuşu hârika bir tarzda pencereye gelip kanadiyle vurup, durup dinlemesi ve aynı mektup Sav'da okunurken bir defa iki çekirge, üstüne gelip, durup neticeye kadar durmaları, bir def'a da bülbül serçe kuşları aynı mektubun okunmasında pervane gibi uçup alâkadarlık göstermesi gibi çok emareler, bu keramet-i Nuriyeyi te'yid ediyor.

Evet bu mes'ele, küçük bir mes'ele değil! Kâinat ve hayvanat ile dahi alâkadardır. Ben Risale-i Nur'un bir şâkirdi olmak itibariyle onun serbestiyetinden kendi hisse düşen bu kâr ve neticeyi binler altun lira kadar kazancım var kanaat ediyorum. Başka yüz binler Risale-i Nur şâkirdleri ve takviye-i îmana muhtaç ehl-i îmanın istifadeleri buna kıyas edilsin.¹⁹³³

¹⁹³² Zülfikar Mecmuası, 433, Zülfikar'ın Hâtimesi/Hasan Feyzi'nin Bir Mektubu.

¹⁹³³ Sikke-i Tasdik-ı Gaybî, 58, Parlak Fıkralar ve Güzel Mektuplar/Aziz, Siddik Kardeşlerim! Emirdağı'nda Kardeşiniz Said Nursî; Emirdağ Lâhikası I, 43-44, Yirmiyedinci Mektuptan/Aziz, Siddik Kardeşlerim!

(...) Ben, Berat gecesinden az evvel "Asâ-yı Mûsa" tashihiyle meşgul iken, bir güvercin pencereye geldi, bana baktı. Ben dedim: "Müjde mi getirdin?" İçeriye girdi. Güya eskiden dost idik gibi hiç ürkmedi. "Asâ-yı Mûsa" üstüne çıktı, üç saat oturdu. Ekmek, piriñç verdim; yemedi. Tâ akşama kadar kaldı, sonra gitti. Tekrar geldi, tâ sabaha kadar yanımda kaldı. Ben yatarken başıma geldi. Allaha ısmarladık nev'inden başımı okşadı, sonra uçtu, gitti. İkinci gün ben teessüf ederken yine geldi, bir gece daha kaldı. Demek bu mübarek kuş, hem Asâ-yı Mûsa, hem Berâtımızı tebrik etmek istedi.¹⁹³⁴

(...) Ben bu mektubu, bu tadilât ile yazdığımız halde iki def'a bir güvercin yanımdaki pencereye geldi. İçeriye girecekti; Ceylân'ın başını gördü girmede. Birkaç dakika sonra başkası aynen geldi. Yine yazanı gördü girmede. Ben dedim, herhalde evvelki serçe ve kuddüs kuşu gibi müjdecilerdir. Veyahut bu mektub gibi müteaddit mektupları yazdığımızdan, mübarek mektubun tâdili ile mübarekiyetini tebrik için gelmişler kanaatımız geldi.¹⁹³⁵

(...) Aynı günde bir mektubu elime geçti, açtım. Marangoz Ahmed'in gönderdiğimiz mektupları arkadaşlara gecede okumak zamanında, iki çekirge mektubun başına gelip ta bitinceye kadar dinlemelerini gördüm. Bir kaç gün evvel bir mektubu yazarken iki güvercin mektubun makbuliyetini ve müjdecî serçe ve kuddüs kuşlarının müjdelerini tasdek ettikleri gibi; marangozun iki çekirgeleri de güvercinleri ve müjdecî kuşları tasdik ederek, biz dahi Risale-i Nuru tanıyoruz diye, lisan-ı halleri ifade ediyor diye lâtif ve mânidar tevafuk olmuş.¹⁹³⁶

(...) Bu bereketler, ya yanıma gelen hâlis dostlarıma ihsandır; veyahut: "Yâ Rahîm, Yâ Rahîm" ile zikreden ve yanımda bulunan dört kedinin rızıklarındır ki, bereket suretinde gelir, ben de ondan istifade ederim. Evet hazin mırmırlarını dikkatle dinlesen, "Yâ Rahîm, Yâ Rahîm" çektiklerini anlarsın. Kedi bahsi geldi, tavuğu hatıra getirdi. Bir tavuğum var. Şu kışta, yumurta makinası gibi, pek az fâsıla ile, hergün rahmet hazinesinden bana bir yumurta getiriyordu. Hem bir gün, iki yumurta getirdi; ben de hayrette kaldım. Dostlarımdan sordum: "Böyle olur mu?" dedim. Dediler: "Belki bir İhsan-ı İlâhîdir!" Hem şu tavuğun yazın çıkardığı küçük bir yavrusu vardı. Ramazan-ı Şerifin başında yumurtaya başladı, tâ kırk gün devam etti. Hem küçük, hem kışta, hem Ramazan'da bu mübarek hâli bir İkrâm-ı Rabbanî olduğuna, ne benim ve ne de bana hizmet edenlerin şüphemiz kalmadı. Hem ne vakit annesi kesti; hemen o başladı, beni yumurtasız bırakmadı.¹⁹³⁷

(...) Hem Risale-i Nur'un hakkında inayet-i Rabbaniyenin lâtif bir himayeti şudur ki; Karanlık bir vaziyette, korkutan bir zamanda casusların ve taharri me'murlarının tecessüsleri Üstadımızın menzilini sarması dakikasında bir fare, üstadımızın bir çorabını aldı. Ne kadar aradık, hiçbir yerde bulamadık. O farenin yuvasını gördük, kabil değil çorap oraya giremez. İki gün sonra gördük ki, o hayvan, o çorabı getirmiş, öyle yere ki: Saklanmış, muhteviyatı unutulmuş olan mahrem mektupların ve evrakların tam yanında bırakılmış. Halbuki iki defa oraya bakmıştık,

¹⁹³⁴ Sikke-i Tasdik-ı Gaybî, 270, Parlak Fıkralar ve Güzel Mektuplar/Aziz, Sıddık Kardeşlerim!; Emirdağ Lâhikası I, 160, Yirmiyedinci Mektuptan/Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

¹⁹³⁵ Şuâlar, 240, Onbirinci Şua/Meyve Risalesi/İsparta'daki umum Risale-i Nur talebeleri namına ramazan tebriki münasebetiyle yazılmış ve onüç fıkra ile ta'dil edilmiş bir mektuptur.

¹⁹³⁶ Emirdağ Lâhikası I, 63, Yirmiyedinci Mektuptan/Zatınızın şahsıma karşı haddimden pek ziyade (...).

¹⁹³⁷ Tarihçe-i Hayat, 260, Eskişehir Hayatı/Onaltıncı Mektub/Dördüncü Nokta/Dördüncüsü.

görememiştik. Hem o çorabı o yere getirmek, soba borusuna çıkıp yukarıdan olur; gayet kurnaz ve zeki adam ancak o işi yapar. Hiçbir cihette tesadüf ihtimali kalmadığından, üstadımız dedi: "Bu mektupları oradan kaldıracacağız." Biz onlara baktık, gerçi siyasetle alâkaları yoktur, fakat vehham casuslar, aleyhimize habbeyi kubbe yapmaya ehemmiyetli bir vesile olurdu. Biz hem onları hem daha bahaneye medar olabilen başka şeyleri kaldırdık. O heyecanımızdan casuslar haber alıp anladılar ki, hazırlandık. Daha hücum etmeden yalnız ikinci gün Emin, elinde bir torba ile menzile girdi. Tam arkasında karakol komiseri, gizli, hissettirmeden girdi. Emin'in elinde kitaplar yerinde yoğurdu gördü, tavrını değiştirdi.

Elhâsıl: Risalet-ün-Nur'un intişarına karşı gelen düşman ve casuslara mukabil bir tek fare çikti, planlarını zîr ü zeber etti.

<i>Evet</i>	<i>Evet</i>	<i>Evet</i>	<i>Evet</i>	<i>Evet</i>	<i>Evet</i>
<i>Tevfik</i>	<i>Ahmed</i>	<i>Tahsin</i>	<i>Hilmi</i>	<i>Feyzi</i>	<i>Said Nursî¹⁹³⁸</i>

8.4. NUR RİSALELERİ VE GÜNDELİK BAZI OLAYLAR

Yedi yaşından on yaşına kadar masum çocuklar, faytonla gezdiğim vakit beni görünce koşup, ellerime sarılmalarının hikmeti nedir diye hayret ediyordum. Birden ihtar edildi ki; küçük masumlar tafesi bir hiss-i kablelvuku ile, Risale-i Nur ile saadet bulacaklarını, tehlike-i maneviyelerden kurtulacaklarını hissettiklerini anladım.¹⁹³⁹

Bu iki gün zarfında iki küçük patlak, zâhirî hiçbir sebep yokken acib, mânidar bir tarzda olması tesadüfe benzemiyor.

Birincisi: Koğuşumda muhkem demirden olan soba birden kuvvetli tabanca gibi ses verip aşağısındaki kalın ve metin demiri bomba gibi patladı, iki parça oldu, terzi Hamdi korktu, bizi hayret içinde bıraktı. Halbuki çok def'a kışta taşkömürü ile kızdığı, kırmızılaştığı halde tahammül ediyordu.

İkincisi: Feyzilerin koğuşunda hiçbir sebep yokken birden su destisi üstünde duran bardağın acib bir surette parça parça olması... Hatıra geliyor ki; inşaallah Size zarar dokunmadan, aleyhimizdeki dehşetli bombalar Ankara'nın altı makamına gönderilen müdâfaat nüshaları patlattırdılar, bize zarar vermeden aleyhimize ateşlenen ve kızışan hiddet sobası iki parça oldu. Her ihtimal var ki; mübarek soba, benim teessüratımı ve tazarruatımı dinliyen tek ve menfaatli arkadaşım bana haber veriyor ki: "Bu zindan ve hapishaneden gideceksin, bana ihtiyaç kalmadı..."¹⁹⁴⁰

Sobamın ve Feyzilerin ve Sabri ve Hüsrev'in iki su bardakları parça parça olması, dehşetli bir musibetin geldiğini haber verdiler. Evet, bizim en kuvvetli nokta-i istinadımız olan hakikî tesanüd ve birbirinin kusuruna bakmamak ve Hüsrev gibi Nur kahramanından -benim yerimde ve Nur'un şahs-ı mânevîsinin çok ehemmiyetli bir mümessili olmasından- hiçbir cihetle gücenmemek elzemdir. Ben kaç gündür dehşetli

¹⁹³⁸ *Sikke-i Tasdik-ı Gaybî*, 35, Parlak Fıkralar ve Güzel Mektuplar/Hem Risalet-ün-Nur'un suhuletle intişarının bir kerametini, bu mektubu yazdığımız zamanda ve yemekteki kerâmet dakikasında gözümüzle gördük.

¹⁹³⁹ *Müdâfâalar*, 363, Afyon Müdâfâası/Muhtelif Sanıklardan Yakalanmış ve Mütөөaddit Dosyalar İçinde Bulunan Mektublardır.

¹⁹⁴⁰ *Şuâlar*, 361-362, Ondördüncü Şua/Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

bir sıkıntı ve me'yusiyet hissettiğimden "Düşmanlarımız bizi mağlub edecek bir çare bulmuşlar." diye çok telâş ettim. Hem sobam, hem hayalî ayn-i hakikat müşâhedem doğru haber verdiler. Sakın, sakın, sakın!.. Şimdiye kadar demir gibi kuvvetli tesanüdünüzü çabuk tâmir ediniz. Vallahi bu hâdisenin bizim hapse girmemizden daha ziyade Kur'ân ve îman hizmetimize -hususan bu sırada- zarar vermek ihtimali kavîdir.¹⁹⁴¹

Sebepsiz kalın demir sobamın parçalanmasıyla verdiği haber ve biz dahi o işârete binâen tam bir ihtiyat ve temkinle hareket ettiğimizden bu geçen fırtınacık, yüzden bire indi, barut ateş almadı. Şimdi yine, sebepsiz mataramın acib bir tarzda parçalanması ve küçücük parçalara inkısam etmesi, bizim tekrar tam bir temkine ve tahammüle ve ihtiyata sarılmamızın lüzumunu haber veriyor. Aldığım manevî bir ihtarla, gizli münafıklar, dindarlara karşı namazsız sefahetçileri ve mürted komünistleri istimal etmek istiyorlar, hattâ parmaklarını buraya da sokmuşlar.¹⁹⁴²

İki saat zarfında iki acib ve lâtif, zâhiren küçük, hakikaten ehemmiyetli iki hâdiseyi size yazmak için ihtar aldım.

Birincisi: Nur'un iki namzed talebesine Rehber'den Leyle-i Kadir'de ihtar edilen mes'eleyi okudum. Âhirinde, "Beş-on senede medrese hocalarının tahsil derecelerini, Nur Şâkirdleri on haftada kazanır." dediğim aynı dakikada kalbe geldi ki: Eski Said'in, onbeş yaşında iken medrese usûlünce onbeş senede okunan ilmi onbeş haftada okumağa inâyet-i İlâhiyye ile muvaffak olması gibi, rahmet-i Rabbaniye ile Risâle-i Nur dahi, ilm-i hakikatta ve îmâniyede onbeş seneye mukabil -bu medresesiz zamanda- onbeş haftada kâfi geldiğini, bu onbeş senede belki onbeşbin adam kendi tecrübeleriyle tasdik ediyorlar.

İkincisi: Aynı saatte, ağır penceremiz adeta sebepsiz kablarım ve şişelerim ve yemeklerim üzerine düştü. Biz tahmin ettik ki, hem camlar, hem bütün şişe ve bardaklarım kırıldılar ve içlerindeki taamlar zâyi' oldular. Halbuki, hârîka olarak hiçbir kırık ve zâyat olmadı. Yalnız bana hediye gelen pişirdiğim et döküldü. Fakat Nur'un namzed yeni talebelerine kısmet oldu, benim de hediye kabul etmemek olan kaidemi muhafaza etti ve birinci hâdiseye hârikaliğiyle tasdik edip imza bastı.¹⁹⁴³

Bugünlerde ziyade bir hassasiyetle risalelere bakıldığından, inayetin himayeti dahi bir nev'i hassasiyetle ikramını gösterdi. Gayet cüz'î bir nümunesi şudur ki: Risale-i Nur şâkirdlerinin maişet cihetinde bir ikram-ı İlâhî ve küçük, fakat şâyân-ı hayret ve gayet lâtif bir tevafuk, bir vâkıadır. Risalet-ün-Nur hizmetinin şüphesiz bir kerametidir. Evet, Risale-i Nur'un bir silsile-i kerametinin menbaı olan tevafuk, bu vâkıada o cinsten altı adet tevafukatın ittifakı ise, tesadüf ihtimalini köküyle keser diye hükmettik. Şöyle ki:

Birkaç gündenberi üstadımızın ziyaretine gitmediğimizden, kardeşim Emin ile beraber üstadımızın ziyaretine gittik. İkinci vakti beraber namaz kıldıktan sonra bize emretti ki: "Size yemek yedireceğim, burada ta'yınız var." Mükerreren: "Yemezseniz bana dokuz zarar olur, dedi. Çünkü, yiyeceğinize karşı Cenâb-ı Hak gönderecek." Yemek yemekten affımızı rica etmiş isek de emretti: "Rızkınızı yiyin,

¹⁹⁴¹ Şuâlar, 374, Ondördüncü Şua/Aziz, Siddık Kardeşlerim!

¹⁹⁴² Şuâlar, 386, Ondördüncü Şua/Aziz, Siddık Kardeşlerim!

¹⁹⁴³ Şuâlar, 413, Ondördüncü Şua/Aziz, Siddık Kardeşlerim!

bana gelir." Emrini kırmamak için lütuf buyurduğu tereyağı ve kabak tatlısını ekmekle yemeye başladık. Daha sofrada iken ümid edilmeyen bir vakitte bir tarzda ve aynı miktarda bir adam geldi, elinde yediğimiz kadar taze ekmek, aynı yediğimiz miktarda -fındık kadar- tereyağı ve diğer elinde bize verilenin tam bir misli kabak tatlısı olarak kapıyı açtı. Artık taaccüb edilecek hiçbir cihette tesadüfe mahal kalmayarak Risalet-ün-Nur şâkirdlerinin rızındaki bereket-i Rabbaniyeyi gözümüzle gördük. Üstadımız emretti: "İhsan on misli olacak. Halbuki bu ikram tamı tamına mislidir. Demek ta'yın ciheti galebe etti. Ta'yın te'mini ise mizanla olur." Sonra aynı akşamda sadaka ciheti dahi hükmünü gösterdi. Biz gördük ki: Ekmek on misli, tereyağı tatlısı; o da on misli ve kabak tatlısı çok sevmediği için kabak, patlıcan turşusu on misli, me'mul hilâfında Risalet-ün-Nur'dan İkinci Şuâ'nın bir hafta mütalâasına mukabil bir manevi ücret olarak geldi. Gözümüzle gördük. Demek kabak tatlısının tatlılığı, tereyağının un helvasına girdi, kendisi turşuda kaldı.

Risalet-ün-Nur şâkirdlerinin, hüsn-ü hizmetine acele bir mükâfat gördükleri gibi, hizmette kusur edenler dahi tokat yediklerini, Isparta'da olduğu gibi burada dahi gözümüzle gördük. Pek çok vukuatından beş-altısını beyan ediyoruz:

Birincisi: Ben, yâni Tahsin, bir gün yeni açtığımız dükkân meşgalesiyle bana emrolunan vazife-i Nuriyeyi tenbellik edip yapamadım. Aynı vakitte şefkatli bir tokat yedim. Dükkânda otururken birisi bana geldi, tebdil edilmek için emanet olmak üzere yüz lira verdi. Bu paranın sahibine Allah için bir hizmet yapmak üzere tebdil için maliye sandığına gittim. Bu parayı sayarken aralarında bir kalp lira bulundu. Bu yüzden ifadeye, sual ve cevap ve muahezeye maruz kaldığım gibi, evimizi de taharri etmek icab etti. Beni mahkemeye verdiler. Fakat terbiye ve şefkat tokadı olmak cihetiyle yine Risalet-ün-Nur kerâmetini gösterdi, zararsız kurtulduk.

İkincisi: Üstadımıza ve Risalet-ün-Nur'a dört-beş sene hizmet eden ve okutturan ve cidden tarafdar bulunan bir zat, elinde dine ait bir gazete ile geldi. Risale-i Nur'un mesleğine muhalif bir cereyanın sahiplerine tarafdarane bir tavır gösterdiği zaman, Üstadımın canı çok sıkıldı. Bir-iki gün sonra şiddetli, fakat şefkatli bir tokat yedi. Bir doktor ona dedi ki: "Eğer ameliyat yaptırmazsan yüzde yüz ölüm var." O da bilmeceburiye ameliyat yaptırdı. Fakat şefkat ciheti imdada yetişerek çabuk kurtuldu.

Üçüncüsü: Bir me'mur, Risalet-ün-Nur'u kemal-i iştihakla okurdu. Hem Üstad ile görüşmeye ve tam ders almaya çalışıyordu. Birden bir komiser tarafından ona evham verildi. O da görüşmeyi ve okumayı bırakıp başka şehre giderken birden sebepsiz bir tarzda bir ayağı kırıldı, bir ay çekti. Yine şefkat yar oldu ki, şimdi tekrar okumaya şevk ile başladı.

Dördüncüsü: Ehemmiyetli bir zat, Risalet-ün-Nur'u kemal-i takdir ile okur yazardı. Birden sebatsızlık gösterdi. Şefkatsiz bir tokat yedi. Gayet meftun olduğu refikası vefatla iki oğlu da başka yere gitmesiyle acınacak bir hale girdi.

Beşincisi: Dört senedir Üstadın çarşı içinde hizmetine bakan bir zat, birden sadakatını bırakıp mesleğini değiştirdi. Birden şefkatsiz bir tokat yedi, bir senedir daha çekiyor.

Altıncısı: Bir hocaya ait bir hâdisedir. Belki helâl etmez, biz de onu görmüyoruz. Tokadı şimdilik kaldı.

Bu vukuat nev'inden hem çok var, hem Risale-i Nur'a karşı kusura binaen tokat olduğundan, kat'iyyen şüphemiz kalmadı.

*Risale-i Nur Şâkirdlerinden
Emin Tahsin Hilmi
Evet tasdik ediyorum.
Said Nursî¹⁹⁴⁴*

(...) Kurban arefesinden bir gün evvel Üstadım gezmeye gidecekti. At getirmek üzere beni gönderdiği zaman, Üstadıma dedim:

"Sen aşağıya inme, ben kapıyı arkasından örtüp odunluktan çıkacağım" Üstadım: "Hayır" dedi; "Sen kapıdan çık" diyerek aşağıya indi. Ben kapıdan çıktıktan sonra kapıyı arkasından sürgüledi. Ben gittim, kendisi de yukarıya çıktı. Sonra yatmış... Bir müddet sonra Kuleönlü Mustafa, Hacı Osmanla beraber gelmişler. Üstadım hiç kimseyi kabul etmiyordu ve etmeyecekti. Hususan o vakit iki adamı beraber hiç yanına almaz geri çevirirdi. Halbuki bu makamda bahsedilen kardeşimiz Kuleönlü Mustafa, Hacı Osmanla gelince, kapı güya lisan-ı hâl ile ona demiş ki: "Üstadım seni kabul etmeyecek fakat ben sana açılacağım" diyerek arkasından sürgülenmiş kapı kendi kendine Mustafaya açılmış. Demek üstadımın onun hakkında, "Mustafa istikbale lâyıktır" diye söylediği sözü istikbal gösterdiği gibi, kapı da buna şahid olmuştur.

Husrev

Evet Husrevin yazdığı doğrudur, tasdik ediyorum. Kapı bu mübarek Mustafayı benim bedelime hem istikbal etti, hem de kabul etti.

Said Nursî¹⁹⁴⁵

(...) Size yazılan, dört ay gelmeyen hâne sahibesi için Emin kardeşimize dedi: "Haber gönder" tekellümünde, onun kapı çalması tevafuk ettiği gibi; aynı cümleyi mektubda iki defa okuduğu zaman, "Emin'e dediği" kelimesi okunduğu anında, aşağıdaki kapıyı Emin açtı. Gelmek zamanı gelmeden geldi. İkinci gün, yine başka bir adama okunduğu vakit, "Emin'e dediği" kelimesini okuduğu vakit, aynı anda yukarı kapıyı Emin açtı, gelmek âdetine muhalif olarak geldi, girdi. Bu iki tevafuk, hâne sahibesinin tevafukuna tevafuku gösteriyor ki: en cüz'î işlerimiz de tesadüf değil, kasdî tevafuktur.

Hem dört ay evvel bize bir parça tarhana getiren Risale-i Nur şâkirdlerinden Fuad'ın İstanbul'a gidip, otuz gün te'hirinden geç kalmasından endişe ettiğimiz aynı günde, onun tarhanası bittiği aynı günde gelmesi, tevafuk etti.

¹⁹⁴⁴ *Sikke-i Tasdik-ı Gaybî*, 33-34, Parlak Fıkralar ve Güzel Mektuplar/Emin ve Tahsin ve Hilmi'nin Bir Fıkrasıdır. Yirmiyedinci Mektub'un Fıkraları İçine Girmeye Münasip Görüldü.

¹⁹⁴⁵ *Lem'alar*, 246, Yirmialtıncı Lem'a/Şu Lem'a Yirmialtı Ricadır/On İkinci Rica/Hâşiye-2/Hâşiye.

Hem aynı günde, bir parça tereyağı, -biz de üstadımız da bunun bereketini hissediyorduk- bittiği dakikada onun mikdarına tevafuk edip, zannımızca aynı yerde, aynı mikdar, aynı zamanda geldiği gibi; hem buralarda köylerde, kül içinde yapılan bir çörek, üstadımızın hoşuna gittiği için sabah-akşam ondan yiyip ve -bir ekmek on beş gün devam eden- bittiği aynı günde, aynı çörekten, onun akrabasından birisi getirdi. Bu tevafukun hatırı için geri çevirmedi, kabul etti. Mukabiline bir teberrük verdi. Gözümüzle bu lâtif tevafukdaki şirin inâyet-i İlâhiyenin cüz'î cilvelerini gördük ve anladık ki, kör tesadüf işimize karışmıyor. Mânidar tevafuk, Risale-i Nur'un kelimatında ve hurûfatında olduğu gibi, ona temas eden harekât ve efalde de öyle mânidar tevafuklar var. İnâyete temas ettiği için, en cüz'î birşey de olsa kıymeti büyüktür. Böyle uzun yazmak ve ziyade ehemmiyet vermek israf olmaz. Çünkü, mânâsı olan inâyet ve iltifat-ı rahmet muraddır. Ve o bahis dahi, mânevî bir şükürdür.

Risale-i Nur şâkirdlerinden
Emin, Feyzi¹⁹⁴⁶

Hizmet-i Kur'aniyede bize sebkat eden sâdik ve hâlis, metin ve vefakâr kardeşlerimizden mübârek Husrev ve Rüşdü gibi zatlar, Risalet-ün-Nur'un hâdimlerine ve vazifelerinin makbûliyetine bir emare olan ihsan olunan bereket hakkında müteaddit fıkralar yazmışlar. Biz de bu kardeşlerimizin fıkraları gibi bu yakın zamanda beraber tezahür eden gördüğümüz bâzı hâdisatı kaydedeceğiz. Hem nümune için yalnız bir kısmını beyan ederiz.

Birincisi: Bu yakında Üstadımız ile beraber kıra çıkmıştık. Çay yapılmasını hem ikişer çay, üçer şekerle içilmesini emir buyurdular. Hepimiz üçer şekerle ikişer çay içtik. Yalnız Emin kardeşimiz, bir şeker kendisine noksan olarak içmiş. Akşam üzeri, Risalet-ün-Nur'un menba-ı intişarı olan Üstadımızın odasına geldik. Emin, şeker kutusuna sarfolan şekerleri koymak istemiş, fakat kutu sekiz şekerden fazla almamış. Emin, "fesühbanallah" der. Onyediyi şeker yerine kutu sekiz şeker ile dolsun, diye taaccüb ettik. Bu vak'a bize şuhud derecesinde kanaat verdi ki, şu sırr-ı bereket, Risalet-in-Nur hâdimlerine bir inâyet-i İlâhiyye ve bir iltifat-ı Rabbaniyyedir.

İkincisi: Yine aynı günde ben, yâni Mehmed Feyzi, evvelce yazıp Üstada teslim ettiğim "Hücumat-ı Sitte Risalesi"ni bana vermek için sakladığı yerden ararken, fevkalâde bir surette bulunmaz. Birden o anda adetlerinin hilâfına olarak hiç vuku bulmamış bir tarzda bir hâdise zuhuriyle, gözlüklerini bırakarak merdivene müteveccih olurlar. Aynı vakitte Risale-i Nur'un intişarına ve hizmetine zarar vermek niyetiyle casus bir adamın merdivene doğru zâhiren ziyaret maksadiyle geldiği görülür. Üstadımızın telâşlı olduğunu hisseder. Hem Üstadımız onun nazarını öteki hâdise-i bedeniyeye çevirir, ona der ki: "Görüyorsun, ben mâzurum, ziyareti başka vakte bırak!" O da döner, gider. Hem Hücumat-ı Sitte, hem Mehmed Feyzi, hem başka işlerimiz o tecessüsten kurtuldu.

Evet, "Hücumat-ı Sitte" saklandığı muayyen yerinde fevkalâde bir surette kaybolması, ehemmiyetli bir hâdisenin önünü aldı. Üstada ârız olan bu hilâf-ı âdet hâlet ve o risalenin yerinde bulunmaması, kat'iyyen tesadüfe hamledilmez. Bir hafta sonra o risaleyi hilâf-ı me'mul bir yerde bulduk. Üstadımızın emriyle Emin kardeşime ehemmiyetli bir surette okudum. Üstadımız izahat veriyordu. O vakte kadar öyle

¹⁹⁴⁶ Kastamonu Lâhikası, 245-246, Yirmiyedinci Mektubdan/Azîz, Sıddık Kardeşlerim!

mühim ve te'sirli ders almamıştık. Demek bu iki mühim sırra binaen risale kendini göstermedi. Bu hâdise, Risale-i Nur'un sâdik ve ihlâslı şâkirdleri daima bir hıfz-ı inayet ve himayet altında olduklarına şüphe bırakmıyor.

Üçüncüsü: Yine bir vak'a-i bereket: Üstadımızın bir okka (yani kilo) peyniri vardı. Ekser günlerde o peynirden hoşuna gittiği için bir-iki def'a yiyordu ve bize de veriyordu. Hem yemeksiz olduğu ekser vakitlerde ondan yediği halde altı ay kadar devam ettiğini ve hâlen de yüz dirhem kadar o peynirden bulunduğunu görüp yakînen tasdik ediyoruz. Fakat, bu hâdise-i bereketin ifşasından sonra, evvelce görünmeyen dibi, görünmeye başladı, noksanîyetini gösterdi. Evet, bereket hususunda şâyân-ı hayret bir hâdisedir. Hem, yarım kilo tereyağı, ekser günlerde fazlaca sarfolunduğu halde, elli güne yakın devamiyle anladık ki, şüphesiz bir bereket içine girmiş.

Hem yine aynı Ramazan Bayramında Üstadın rızası olmadığı halde Tahsin ve ben, yani Emin, bir kilo kadar ince şeker getirmiştik. Ekser yoğurt ve süt ve tatlı kabağı vesair şeylere bazen yirmi-otuz dirhemden fazla kattıkları halde, beş ay devam etti. Halen o şekerden yüz dirhem kadar kalması, elbette bereket sebebiyledir.

Hem bu havalideki şâkirdler, herkes cüz'î-küllî hissetmiş ve itiraf ediyorlar ki: Risalet-ün-Nur'a çalıştığımız zaman, hem rızığımızda bereket ve suhulet, hem kalbimizde bir inşirah ve ferah, zâhiren hissediyoruz. Ezcümle: Ben kendim, yâni Emin, itiraf ediyorum ki: Risalet-ün-Nur dairesine girdim, beş senedenberi üç-dört ay kadar çalıştığım halde, evvelkinden daha müferrah ve daha mes'ut bir halde yaşamaklığım, yüzde yüz Risalet-ün-Nur'un hizmetinin bereketiyle olduğunda hiç şüphem yoktur.

Hem, ezcümle Üstadımız diyor ki: "Benim de kanaat-ı kat'iyyem çok tecrübelerle gelmiş ki, ben Risalet-ün-Nur'un tashihatıyla meşgul olduğum zaman, pek zâhir bir tarzda hem rızıkımda bereket, hem suhulet görüyordum. Ne vakit çalışmazsam, o hali göremiyordum."

Hem üstadımız diyor ve biz de tasdik ediyoruz ki: Ben son zamanda anladım: Şimdiye kadar hem ben, hem dostlarım, bir hakikatın suretini başka şekilde görmüşüz. Şöyle ki:

Hapishanede bir tek ekmek, sekiz ve bâzen on gün bana kâfi geldiği gibi, burada da aynen o tarzda yaşıyordum. Hem ben, hem kardeşlerim, bunu benim az yemek ve iştahsızlığımıza veriyorduk. Halbuki çok emarelerle kat'iyyen anladık ki; o acib hal, bereket neticeleri imiş. Birkaç def'a sekiz günde bana kâfi gelen bir ekmeği, aynı iştiha ile çalışmadığımdan berekete mazhar olmadığım zaman iki günde, bazen bir buçuk günde bitiriyordum. Demek bu onaltı ve onyedî senedenberi benim mükemmel ta'yinatım, Risalet-ün-Nurun hizmetinden gelen bir bereket idi. Evet, bize de aynelyakîn derecesinde kanaat gelmiş ki; bu kesretli hâdisât-ı bereket, Kur'an-ı Mu'ciz-ül-Beyanın i'câz-ı mânevîsinin bir şuaıdır. Mânen der: "Ey Kur'an şâkirdleri! Sizi vazife-i mukaddesenizden ekseriyetle geri bırakan maişet telâşesidir. O ise, Kur'anın feyziyle bereket nev'inden sizlere veriliyor, vazifenize bakınız."¹⁹⁴⁷

¹⁹⁴⁷ Sikke-i Tasdik-ı Gaybî, 39-40, Parlak Fıkralar ve Güzel Mektuplar/Emin ve Feyzi'nin Bir Fıkrasıdır. Risalet-ün-Nur'a Ait Dört-Beş Kerâmetten Bahseder.

(...) Yine Risale-i Nur'la münasebeti tahakkuk eden hâdiselerden birisi de şudur ki, Risale-i Nur'un Ispartaya medar-ı bereket olduğunu çok emarelerle gördük ve görüyoruz. Ezcümle:

Şükrü Efendi hem kendi köşkünü, hem merhum kardeşi Nuri Efendinin köşkünü Risale-i Nur'un ders ve te'lifine verdiği bir zamanda onun şehirdeki evine muttasıl büyük bir halîçe binası ateş aldı. Bütün o büyük bina yandığı halde, Şükrü Efendinin evine sirayet etmedi, hattâ yanan halîçe binasının müştemilâtından olup, halîçe binası ile Şükrü Efendinin hanesine bitişik olan ahşap odunluk dahi yanmadı. Bu vaziyeti gören herkes hayret içinde kaldı. Fakat Risale-i Nur ile alâkadar olanların şüpheleri kalmadı ki; Şükrü Efendi Risale-i Nurun te'lifine bu iki köşkü verdiği için, onun bereketiyle hârika bir surette hem kendi hanesi, hem merhum kardeşinin hanesi o müdhiş yangından kurtuldu.¹⁹⁴⁸

Hem hâdisat-ı bereketin aynı zamanında Risalet-ün-Nur'un bir kerameti olarak bir şâkirdinin binler lira kıymetinde hanesinin, ona pek yakın dehşetli bir yangından fevkal-me'mul bir surette Risalet-ün-Nur'un bereketiyle kurtulması ve Risalet-ün-Nur'un tercümanına âhîret cihetinde çok alâkadarlık gösteren bir hanım, o dehşetli yangında hanesinin üçüncü katında bulunan elmas ve mücevherat ve altunlarını kurtarmak için koşup çıktığı vakit ateş her tarafını sarmış, elmas ve mücevheratını kurtaramadığı gibi kendi nefsinin de bütün bütün tehlike-i kat'iyede gördüğü vakitte Risale-in-Nur tercümanı, o ateşten talebesinin hanesini kurtarmasına şiddetli dua ederken o bîçâre hanım hâtırına gelmiş, "Acaba o yangında o âhîret hemşirem bulunmasın?" diye ona da Risalet-ün-Nur'u şefaathî edip dua etmiş. "Yâ Rabbî, ona merhamet eyle!" niyaz etmiş. Aynı zamanda o hanım, pencereyi kırmış, kendini iki kat yüksekliğinde avluya atmış, fevkalâde bir surette ne incinmiş, ne de bir yeri kırılmış. Hem, bakır ve demiri eriten o dehşetli ve şiddetli yangından bütün konak yandıktan sonra bütün mücevheratını ve altununu, hiçbir zâyî olmayarak bir un onu muhafaza etmiş, bulmuş, almış. Risalet-ün-Nur'un bereketinden hem canını, hem malını kurtarmış.

Hem mezkûr hâdisâtın aynı zamanında vuku bulması münasebetiyle Risalet-ün-Nur'un kerametkârâne iki tokadını yiyen aynı anda vazifece ehemmiyetli iki müteceviz ve muacciz iki adamın tecavüz ve ta'ciz ânında birisinin kafasına, diğerinin ciğerine vurması (Evet, o mütecevizlerden birisi, dehalet etti ölümden kurtuldu, diğeri bir sene azap çekti ve hem öldü.) bizde hiçbir şüphe bırakmadı ki, hizmet-i Kur'aniyyedeki inayet-i Rabbaniyyenin bir hıfz ve himayet silsilesidir, "Artık durunuz, yeter! Tokada müstehak oldunuz!" diye mânen söylemesidir.

Risalet-ün-Nur şâkirdlerinden
Emin ve Feyzi¹⁹⁴⁹

Size, mânidar ve acib ve Risale-i Nurun talebeleriyle ve Risale-i Nura ve "Âyet-ül-Kübrâ"nın kerametiyle ve ehl-i dünyanın ilişmek niyetleriyle alâkadar karşımda eskiden belediye bulunan hükümet dairelerinden birisi, hiçbir şey kurtulmuyarak, hiç görmediğimiz acib bir parmakla gecenin en soğuk bir vaktinde üç saat Cehennem

¹⁹⁴⁸ Sikke-i Tasdik-ı Gaybî, 23, Parlak Fıkralar ve Güzel Mektuplar/Sadakatta Meşhur Olan Barlalı Süleyman'ın Vazife-i Sadakatını Tamamiyle Yapan Isparta Süleymanı Rüşdü'nün Bir Fıkrasıdır.

¹⁹⁴⁹ Sikke-i Tasdik-ı Gaybî, 40-41, Parlak Fıkralar ve Güzel Mektuplar/Emin ve Feyzi'nin Bir Fıkrasıdır. Risalet-ün-Nur'a Ait Dört-Beş Kerâmetten Bahseder.

gibi yandığı halde; tam bitişiğinde, Risale-i Nurun alışkanlarından bir talebesi, yine iki kardeşinin, mâsum Ceylânın sermayelerinin kısm-ı âzamı bulunan büyük mağazaları, o yangın yeri ile iki küçük dükkân fasıla ile o dehşetli yangın bütün şiddetiyle mağazaya doğru gelirken biçare Ceylân geldi, dedi: "Biz yanıyoruz, mahvolduk." Ben de iki gün evvel mağazalarında bulunan "Âyet-ül-Kübrâ"nın bir kısım matbu nüshalarını yanıma getirmek için söyledim, fakat getirmedi. Demek o ateşi söndürmek için orada kalmıştı. Ben de Risale-i Nuru ve "Âyet-ül-Kübrâ"yı şefaatı yapıp: "Ya Rabbi kurtar" dedim. Üç saat o dehşetli yangın -hücumunda-bütün o büyük daireyi mahvetti. Altında ve bitişiğindeki dükkânları bütün yaktı, yıktırdı. Risale-i Nurun ve "Âyet-ül-Kübrâ"nın hıfzında olan mağazaya kat'iyyen ilişmedi ve altındaki şâkirdin dükkânı da müstesna olarak sağlam kaldı. Yalnız ahali camlarını kırdılar. Eğer ahali ilişmeseydi, eşyalarını almasaydılar, hiçbir zarar olmayacaktı.

İşte Emirdağ halıhanesinin yangını ile, Risale-i Nurun derslerine köşklerine tahsis eden zâtların o dehşetli yangınla bitişik iki kardeşinin iki hanesinin kurtulması Risale-i Nurun bir kerameti olduğu gibi; Kastamonuda aynen bir Emirdağı yangını gibi, orada, karşımdaki dehşetli bir yangının ittisalindeki Risale-i Nur şâkirdlerinden Hâfız Ahmedin evi hârika bir surette kurtulması ve hemşiresinin üçüncü kat yangın içinde hârika bir tarzda, hem elmas ve altun mücevheratını, hem canını Risale-i Nurun alışkan talebelerinden ve alışkan Hanedanından üç kardeşi olarak dört zâtın o dehşetli yangından kurtulması, Risale-i Nurun ve "Âyet-ül-Kübrâ"nın bir kerameti olduğuna hem benim, hem onların, hem sair kardeşlerimizin kat'i kanaatımız geldi. Burada eksik olmayan az bir rüzgar esseydi, o arşı dükkânlarının ekserisini yandırabilirdi. Hattâ "Âyet-ül-Kübrâ"nın mağazasından on-onbeş dükkân tâ uzakta eşyalarını çıkarıp kaçırdılar. (...)

Said Nursî

Yangın hakkında üstadımızın yazdığı hakikata kat'i kanaatımız geldi; gözümüzle gördük.

Osman, Mehmed, Hasan, Ceylân, ve yardım eden İbrahim.¹⁹⁵⁰

(...) biçare mâsum Nur şâkirdlerine ve beni Risale-i Nurun mütalâasından mahrum etmeğe alışdıkları bir zamanda ve benim acınacak dört buçuk saat istintakımın aynı vaktinde maarif dairesinin sebepsiz yanması ve söndürülmesine hiçbir imkân bulunmaması ve tamamen yanması, tesadüfe benzemiyor, bir eser-i hiddet görünüyor.¹⁹⁵¹

(...) Dağda, üç ay bana ve misafirlerime bir kıyye tereyağı, hergün ekmele beraber yemek şartiyle kâfi geldi. Hatta Süleyman isminde mübarek bir misafirim vardı. Benim ekmeğim de ve onun ekmeği de bitiyordu. arşamba günü idi; dedim ona: Git ekmek getir. İki saat, her tarafımızda kimse yok ki, oradan ekmek alınsın. "Cuma gecesini senin yanında bu dağda beraber dua etmek arzu ediyordum" dedi. Ben de dedim: "Tevekkelnâ alellah, kal." Sonra hiç münesabeti olmadığı halde ve bir bahane yokken, ikimiz yürüye yürüye bir dağın tepesine çıktık. İbrikte bir parça su

¹⁹⁵⁰ Emirdağ Lâhikası I, 100-101, Yirmiyedinci Mektuptan/Aziz, Sıddık Kardeşlerim!

¹⁹⁵¹ Emirdağ Lâhikası I, 281, Yirmiyedinci Mektuptan/Adliyenin şahs-ı mânevîsine ve dahiliye vekiline bera-yı malûmat takdim edilen ve Emirdağındaki istintakda verdiğim ifadenin hâşiye ve lâhikasıdır.

vardı. Bir parça şeker ile çayımız vardı. Dedim: "Kardeşim, bir parça çay yap." O ona başladı, ben de derin bir dereye bakar bir katran ağacı altında oturdum. Mütessifane şöyle düşündüm ki: Küflenmiş bir parça ekmeğimiz var; bu akşam ancak ikimize yeter. İki gün nasıl yapacağız ve bu sâfi-kalb adama ne diyeceğim? diye düşünmede iken, birden bire başım çevrilir gibi başımı çevirdim, gördüm ki: Koca bir ekmeğe, katran ağacının üstünde, dalları içinde bize bakıyor. Dedim: "Süleyman müjde! Cenab-ı Hak bize rızık verdi" O ekmeği aldık; bakıyoruz ki kuşlar ve hayvanat-ı vahşiye hiçbiri ilişmemiş... Yirmi-otuz gündür hiçbir insan o tepeye çıkmamıştı. O ekmeğe, ikimize iki gün kâfi geldi. Biz yerken, bitmek üzere iken, dört sene sâdik bir siddikim olan müstakîm Süleyman, ekmeğe aşağıdan çıkageldi.¹⁹⁵²

Yirmi senede kaç vilâyetin zâbitaları kıyafetime ilişmedi. Yalnız yirmibeş sene evvel Ankara Valisi Nevzat Bey, cebren kıyafetime ilişmek istedi; hem muvaffak olamadı, hem kendi kendini intihar etmekle tokadını yedi.¹⁹⁵³

Nasılki Eğirdirde "Asâ-yı Mûsa"yı müsadere eden ve mahkemeye veren adam kendisi iki sene hapis cezasıyla tokat yedi ve Husreve hiddetle bir ay ceza veren hâkimin istifaya mecbur olmasıyla ve refikasının oradan müfarakatıyla bir nevi tokat yemesi gibi, aynen burada dahi size leffen gönderdiğimiz pusulada yazılan tokatlar kat'î gösteriyorlar ki; biz, bir himayet ve inayet altındayız; bile işenler, âhirette şiddetli tokatlar yiyecekleri gibi, dünyada dahi bir kısmı çabuk çarpılır.¹⁹⁵⁴

(...) Birincisi: Bana hizmet eden Feyzi'dir bidâyette ona dedim: Sen "Meyve"nin bir dersinde bulundun, haylazlık yapma. O yaptı, birden tokat yedi, bir hafta eli bağlı kaldı.

Evet doğrudur
Feyzi

İkincisi: Bana hizmet eden ve "Meyve"yi yazan Ali Rıza. Bir gün, yazdığını ona verecektim. O, haylazlığından yemek pişirmek bahanesi ile gelmedi, bir tokat yedi. O vakit onun tenceresi sağlam iken, dibi, yemeği ile beraber tamamen düştü ve döküldü.

Evet doğrudur
Ali Rıza

Üçüncüsü: Ziya "Meyve"nin gençliğe ve namaza dâir mes'elelerini kendine yazdı, namaza başladı. Fakat haylazlık yaptı, namazı ve yazıyı bıraktı. Birden, o vakitte tokat yedi. Hilâf-ı âdet sebepsiz, başı üstündeki sepeti ve elbiseleri yandı. O kadar kalabalık içinde yanıncaya kadar kimse farkında olmaması, kasdî bir şefkat tokadı olduğunu gösterdi.

Evet doğrudur
Ziya

¹⁹⁵² Tarihçe-i Hayat, 259-260, Eskişehir Hayatı/Onaltıncı Mektub/Dördüncü Nokta/Üçüncüsü.

¹⁹⁵³ Emirdağ Lâhikası I, 280, Yirmiyedinci Mektuptan/Yirmi senede kaç vilâyetin zâbitaları kıyafetime ilişmedi. (...)

¹⁹⁵⁴ Emirdağ Lâhikası I, 282, Yirmiyedinci Mektuptan/Aziz Siddik Kardeşlerim!

Dördüncüsü: Mahmud'dur. Ona "Meyve"deki gençlik ve namaz mes'elelerini okudum ve dedim: Kumar oynama, namaz kıl. Kabûl etti. Fakat haylazlık galebe etti, namaz kılmadı, kumar oynadı. Birden, hiddet tokadını yedi. Üç-dört def'ada daima mağlûb oldu, fakir hâliyle beraber kırk lira ve sako ve pantolonu kumara verdi, daha akli başına gelmedi.

*Evet doğrudur
Mahmud*

Beşincisi: Ondört yaşında Süleyman nâmında bir çocuk, ziyâde haylazlık yapıyordu. Ona dedim: Uslu dur. Namazını kıl. Senden büyük haylazlık içinde temkinli ol. O, namaza başladı, fakat yine namazı terk edip haylazlığa girdi. Birden tokat yedi. Uyuz illetine mübtelâ oldu, yirmi gün yatağında yatmağa mecbur oldu.

*Evet doğrudur
Süleyman*

Altıncısı: Bana bidâyette hizmet eden Ömer, namaza başladı, şarkıları bıraktı. Fakat bir akşam, kapıma yakın bir şarkı kulağıma geldi, evrad ile meşguliyetime zarar verdi. Ben, hiddet ettim, çıktım, gördüm ki; hilâf-ı âdet Ömer'dir. Ben de hilâf-ı âdet bir tokat vurdum. Birden, sabahleyin hilâf-ı âdet olarak o Ömer, başka hapisaneye gönderildi.

*Evet doğrudur
Ömer*

Yedincisi: Hamza nâmında onaltı yaşında sesi güzel olduğundan şarkı söyleyen bu gençtir, başkalarının haylazlık etmesine sebep oluyordu. Ona dedim: Böyle yapma, tokat yiyeceksin. Birden, ikinci gün bir eli yerinden çıktı, iki hafta azâbını çekti.

*Evet doğrudur
Hamza*

Bu gibi tokatlar daha var; fakat kâğıt bitti, mâna da bitti.

Said Nursi¹⁹⁵⁵

BİRİNCİSİ: Bu bîçare Said'dir. Her ne vakit hizmete fütur verir, "neme lâzım" deyip hususî nefsimde ait işlerle meşgul olduğum zaman tokat yemişim. Hem de kanaatım geliyor ki: İhmalimden tokat yedim. Çünkü: hangi maksadım beni iğfâle sevketmiş ise, onun aksi ile tokat yedim. Sâir hâlis arkadaşlarımda da yedikleri şefkat tokatları, dikkat ede ede, benim gibi hangi maksad için ihmal etmişse onun aksiyile şefkat tokatlarını yediklerinden kanaatımız gelmiş ki: O hâdiseler, hizmet-i Kur'aniyenin kerametindedir. Meselâ: Bu bîçare Said, Van'da ders-i hakaik-i Kur'aniye ile meşgul olduğum miktarca Şeyh Said hâdisesi zamanında vesveseli hükûmet, hiçbir cihetle bana ilişmedi ve ilişemedi. Vakta ki "neme lâzım" dedim, kendi nefsimi düşündüm. Âhiretimi kurtarmak için Erek Dağında harabe mağara gibi bir yere çekildim. O vakit sebepsiz beni aldılar nefyettiler. Burdur'a getirildim. Orada yine

¹⁹⁵⁵ *Şuâlar*, 322-323, Onüçüncü Şua/Risâle-i Nur'un "Gençlik Rehberi"nin "Meyve Risâlesi"ndeki beş mes'elesinin haylaz gençlerde dokuz tokadı Risâle-i Nur'un bir lâtif kerâmeti olduğunu o gençlerde dahi tasdik ediyorlar.

Hizmet-i Kur'aniyede bulunduğum miktarca o vakit menfilere çok dikkat ediliyordu. Her akşam isbat-ı vücud etmekle mükellef oldukları halde, ben ve hâlis talebelerim müstesna kaldık. Ben hiçbir vakit isbat-ı vücuda gitmedim, hükûmeti tanımadım. Oranın valisi, oraya gelen Fevzi Paşaya şikâyet etmiş. Fevzi Paşa demiş: "Ona ilişmeyiniz, hürmet ediniz!" Bu sözü ona söylettiren, hizmet-i Kur'aniye'nin kudsîyetidir. Ne vakit nefsimi kurtarmak, yalnız âhiretimi düşünmek fikri bana galebe etti. Hizmet-i Kur'aniyede muvakkat fütur geldi; aksi maksadıyla tokat yedim. Yâni, bir menfadan diğerine, (İsparta'ya) gönderildim. Isparta'da yine hizmet başına geçtim. Yirmi gün geçtikten sonra bazı korkak insanların ihtarlariyle: "Belki bu vaziyeti hükûmet hoş görmeyecek, bir parça teenni itersen, daha iyi olur" dediler. Bende, tekrar yalnız kendimi düşünmek hâtırası kuvvet buldu. "Aman halklar gelmesin" dedim. Yine o menfadan dahi üçüncü nefy olarak Barla'ya verildim. Barla'da ne vakit bana fütur gelmiş ise, yalnız kendimi düşünmek hatırası kuvvet bulmuş ise, bu ehl-i dünyanın yılanlarından, münafıklarından birisi bana musallat olmuş. Bu sekiz senede seksen hadiseyi, kendi başımdan geçtiği için hikâyeye edebilirdim. Usandırmamak için kısa kesiyorum.

Ey kardeşlerim! Başıma gelen şefkat tokatlarını söyledim. Sizlerin de başınıza gelen şefkat tokatlarını, izin verirsiniz ve helâl etseniz söyleyeceğim. Gücenmeyiniz. Gücenen olursa ismini tasrih etmiyeceğim.

İKİNCİSİ: Öz kardeşim ve en birinci ve yüksek ve fedakâr bir telebem olan Abdülmecid'in Van'da güzel bir evi vardı. İdaresi yerinde, hem muallim idi. Hizmet-i Kur'aniyenin daha revaçlı bir yeri olan hududa gitmekliğim için arzumun hilâfına olarak teşebbüs edenlere, içtihadınca güya menfaatim için iştirak etmedi, re'y vermedi. Güya ben hududa gitseydim, hem hizmet-i Kur'aniye siyaset-siz, sâfi olmayacak, hem onu Van'dan çıkaracak idiler diye iştirak etmedi. Maksadının aksiyile şefkatli bir tokat yedi. Hem Van'dan, hem o güzel evinden, hem memleketinden ayrıldı; Ergani'ye gitmeye mecbur kaldı.

ÜÇÜNCÜSÜ: Hizmet-i Kur'aniyenin pek mühim bir âzâsı olan Hulûsî Bey, Eğirdir'den memlekete gittiği vakit, saâdet-i dünyeviyeyi tam zevkettirecek ve te'min edecek esbab bulunduğundan, bir derece sırf uhrevi olan hizmet-i Kur'aniyede fütura yüz göstermeğe dair esbab hazırlandı. Çünkü: Hem çoktan görmediği peder ve validesine kavuştu, hem vatanını gördü, hem şerefli, rütbeli bir surette gittiği için dünya ona güldü, güzel göründü. Halbuki hizmet-i Kur'aniyede bulunana; ya dünya ona küsmeli, veya o dünyaya küsmeli. Tâ ihlâs ile, ciddiyet ile hizmet-i Kur'aniyede bulunsun.

İşte Hulûsî'nin kalbi çendan lâyetezelzel idi. Fakat bu vaziyet onu fütura sevkettiğinden şefkatli bir tokat yedi. Tam bir iki sene bazı münafıklar ona musallat oldular. Dünyanın lezzetini de kaçırdılar. Hem dünyayı ondan, hem onu dünyadan küstürdüler. O vakit vazife-i mânevîyesindeki ciddiyete tam mânâsiyle sarıldı.

DÖRDÜNCÜSÜ: Muhacir Hâfız Ahmed'dir. O kendisi söylüyor: "Evet ben itiraf ediyorum ki: Hizmet-i Kur'aniyede âhiretim nokta-i nazarında içtihadımda hata ettim. Hizmete fütur verecek bir arzuda bulundum. Şefkatli, fakat şiddetli ve keffaretli bir tokat yedim. Şöyleki: Üstadım yeni icadlara (Türkçe ezan gibi Şeâir-i İslâmîyeye muhâlif bid'atlardır) taraftar olmadığı için -benim câmiim onun komşusudur; şuhûr-u selâse geliyor- Câmiimi terketsem, hem ben çok sevab kaybediyorum, hem mahalle

namazsızlığa alışacak. Yeni usul yapmazsam menedileceğim. İşte bu içtihadı göre ruhum kadar sevdiğim Üstadımın muvakkaten başka bir köye gitmesini arzu ettim. Bilmedim ki, o yerini değiştirirse, başka bir memlekete gitse, hizmet-i Kur'aniyeye muvakkaten fütur gelir. Tam o sıralarda ben tokat yedim. Şefkatli, fakat öyle dehşetli bir tokat yedim ki, üç aydır daha aklım başıma gelmedi. Fakat Lillâhil-Hamd, Üstadımın kat'î ihbarıyla, ona ihtar edilmiş ki: O musîbetin her dakikası, bir gün ibadet hükmünde olduğunu Rahmet-i İlâhiyeden ümidvar olabiliriz. Çünkü: O hata, bir garaza binaen değildi. Sırf âhiretimi düşünmek noktasında o arzu geldi."

BEŞİNCİSİ: Hakkı Efendidir. Şimdi burada olmadığı için, Hulûsî'ye vekâlet ettiğim gibi, ona da vekâleten derim ki: Hakkı Efendi talebelik vazifesini hakkıyla ifa ederken, ahlâksız bir kaymakam geldi. Hem Üstadına, hem de kendine zarar gelmemek için, yazdıklarını sakladı. Muvakkaten hizmet-i Nûriyeyi terketti. Birden bir şefkatli tokadı mânâsında bin lirayı vermeye mükellef olacak bir dâvâ başına açıldı. Bir sene o tehdit altında kaldı. Tâ geldi, burada görüştük avdetinde hizmet-i Kur'aniyeye talebelik vazifesine girdi. Şefkat tokadının hükmü kalktı, tebrie etti. Sonra Kur'ân'ı yeni bir tarzda (tevâfuk mu'cizesini gösterir bir surette) yazmak hususunda talebelere bir vazife açıldı. Hakkı Efendiye de hisse verildi. Elhak o, hissesine sahip çıktı. Bir cüz'ü güzel yazdı, fakat derd-i maîşet zaruretiyle kendini mecbur bilip gizli dâvâ vekâletine teşebbüs etti. Birden bir şefkat tokadı daha yedi. Kalem tutan parmağı, muvakkaten kırıldı. Bu parmakla hem dâvâ vekâleti yapmak, hem Kur'anı yazmak olmayacak diye, lisan-ı mâna ile ihtar edildi. Dâvâ vekâletine teşebbüsünü bilmediğimiz için parmağına hayret ediyorduk. Sonra anlaşıldı ki: Kudsî, sâfi hizmet-i Kur'aniye, gayet temiz kendine mahsus parmakları başka işe karıştırmak istemiyor. Her ne ise... Hulûsî beyi kendim gibi bildim, ona bedel konuştum. Hakkı Efendi de aynen onun gibidir. Eğer benim vekâletime razı olmazsa, kendi tokadını kendi yazsın.

ALTINCI: Bekir Efendidir. Şimdi hâzır olmadığı için; ben, kardeşim Abdülmecide vekâlet ettiğim gibi, onun itimat ve sadakatine itimadım ve Şamlı Hâfız ve Süleyman Efendi gibi bütün has dostlarımla hükümlerine (bildiklerine) istinaden diyorum ki: Bekir Efendi Onuncu Sözü tab'etti. İ'caz-ı Kur'ana dair Yirmi Beşinci Sözü yeni haruf çıkmadan tab'etmek için ona gönderdik. Onuncu Sözü'nün matbaa fiyatını gönderdiğimiz gibi, onu da göndereceğiz diye yazdık. Bekir Efendi, benim fakr-ı hâlimi düşünüp matbaa fiyatı dört yüz banknot kadar olduğunu mülâhaza ederek ve kendi kesesinden vermek, belki Hoca razı olmaz diye onun nefsi onu aldattı. Tab'edilmedi. Hizmet-i Kur'aniyeye mühim bir zarar oldu. İki ay sonra dokuz yüz lira hırsızların eline geçti. Şefkatli ve dehşetli bir tokat yedi. İNŞAALLAH ziyâa giden dokuz yüz lira, sadaka hükmüne geçti.

YEDİNCİSİ: Şamlı Hâfız Tevfiktir. O kendisi diyor: Evet itiraf ediyorum ki: Ben bilmiyerek ve yanlış düşünerek hizmet-i Kur'aniyede fütur verecek harekâtım sebebiyle iki şefkatli tokat yedim. Şüphem de kalmadı ki, bu tokat, o cihetten geldi.

Birincisi: LİLLAHİL HAMD, benim hatt-ı arabiyem Kur'ana bir derece uygun bir tarzda ihsan edilmişti. Üstadım en evvel üç cüz' bana yazdırmakla sair arkadaşlarıma taksim etti. Kur'an yazmak iştiyakı, Risalelerin tebyiz ve tesvîdindeki hizmetime arzumu kırdı. Hem arabî hattı bulunmayan sair arkadaşlara tefevvuk edeceğim diye gururkârane bir tavırda bulundum. Hatta Üstadım yazıya ait bir tedbir bana söylediği vakit, "bu iş bana aittir" o vakit dedim; "ben bunu biliyorum; ders almıya ihtiyacım yoktur" gibi mağrurane söyledim. İşte bu hatama göre fevkalâde hiç hatıra gelmiyen

bir tokat yedim. En az arabî hattı olan bir kardeşime (Husreva) yetişemedim. Bizler bütün hayret ettik. Şimdi anladık ki: O bir tokattır.

İkincisi: Ben itiraf ediyorum ki: Hizmet-i Kur'aniyedeki kemâl-i ihlâs ve sırf livechillah için hizmeti, iki vaziyetim ihlâl ediyordu. Şiddetli bir tokat yedim. Çünkü: Ben bu memlekette garip hükmündeyim, garibim. Hem şevvâ olmasın, Üstadımın en mühim bir düsturu olan iktisada ve kanaata riayet etmediğimden fakr-ı hâle maruzum. Hodbin, mağrur insanlarla ihlilâta mecbur olduğumdan Cenab-ı Hak affetsin. Mürüvvetkârane bir surette riyaya ve tabasbusa da mecbur oluyordum. Üstadım çok defa beni ikaz ve ihtar ve tekdir ediyordu. Maatteessüf kendimi kurtaramıyordum. Halbuki Kur'an-ı Hakîmin ruh-u hizmetine zıd olan bu vaziyetimden şeytan-ı cinnî ve insî istifade etmekle beraber hizmetimize de bir soğukluk, bir fütur veriyordu.

İşte ben bu kusuruma karşı şiddetli, fakat İNŞAALLAH şefkatli bir tokat yedim. Şüphemiz kalmadı ki; bu tokat, o kusura binaen gelmiş. O tokat da şudur: Sekiz senedir ben, Üstadımın hem muhatabı, hem müsevvidi, hem mübeyyizi olduğum halde, sekiz ay kadar nurlardan istifade edemedim. Bu hale hayret ettik. Ben de ve Üstadım da: "Bu neden böyle oluyor?" diye esbab arıyorduk. Şimdi kat'î kanaatımız geldi ki: O hakaiki Kur'aniye; nurdur, ziyadır. Tasannu, temelluk, tezellül zulmetleriyle birleşmiyor. Onun için bu nurların hakikatlarının meâli, benden uzaklaşıyor tarzında bulunarak, bana yabanî görünüyor, yabanî kalıyordu. Cenab-ı Haktan niyaz ediyorum ki: Bundan sonra Cenab-ı Hak bana o hizmete lâıyk ihlâs ihsan etsin, ehl-i dünyaya tasannu' ve riyadan kurtarsın; başta Üstadım olarak kardeşlerimden dua rica ediyorum.

*Pür-kusur
Şamlı HÂFİZ TEVFİK*

SEKİZİNCİSİ: Seyranîdir. Bu zat, Husrev gibi Nur'a müştak ve dirayetli bir talebemdi. Esrâr-ı Kur'aniyenin bir anahtarı ve ilm-i cifrin mühim bir miftahı olan tevâfuka dair Isparta'daki talebelerin fikirlerini istimzac ettim. Ondan başkaları, kemal-i şevk ile iştirak ettiler. O zat başka bir fikirde ve başka bir merakta bulunduğu için, iştirak etmemekle beraber; beni de kat'î bildiğim hakikattan vaz geçirmek istedi. Cidden bana dokunmuş bir mektub yazdı. "Eyvah! dedim, bu talebemi kaybettim!" Çendan fikrini tenvir etmek istedim. Başka bir mânâ karıştı. Bir şefkat tokadını yedi. Bir seneye karîb bir halvethânede (yani hapiste) bekledi.

DOKUZUNCUSU: Büyük Hâfız Zühtü'dür. Bu zat, Ağrustaki Nur Talebelerinin başında nâzırları hükmünde olduğu bir zaman, Sünnet-i Seniyyeye ittiba ve bid'alardan içtinabı meslek ittihaz eden talebelerin mânevî şerefini kâfi görmiyerek ve ehl-i dünyanın nazarında bir mevki kazanmak emeliyle mühim bir bid'anın muallimliğini deruhte etti. Tamamiyle mesleğimize zıd bir hata işledi. Pek müdhiş bir şefkat tokadını yedi. Hanedanının şerefini zirüzeber edecek bir hâdiseye maruz kaldı. Fakat maatteessüf Küçük Hâfız Zühtü, hiç tokada istihkakı yokken o elim hadise ona da temas etti. Belki İNŞAALLAH o hâdiseye, onun kalbini dünyadan kurtarıp tamamiyle Kur'ana vermek için bir ameliyat-ı cerrahiye-i nâfia hükmüne geçer.

ONUNCUSU: Hâfız Ahmed (R.H.) namında bir adamdır. Bu zat, Risalelerin yazmasında iki üç sene teşvikkârane bir surette bulunuyordu; ve istifade ediyordu. Sonra ehl-i dünya, zaif bir damarından istifade etti. O şevk zedelendi. Ehl-i dünyaya

temas etti. Belki o cihetle ehl-i dñnyanın zararını görmesin, hem onlara sözünü geçirsin ve bir nevi mevki kazansın ve dar olan maîşetine bir sühûlet olsun. İşte hizmet-i Kur'aniyeye o suretle o yüzden gelen fütur ve zarara mukabil iki tokat yedi. Biri; dar maîşetiyle beraber beş nüfus daha ilâve edildi; perişaniyeti ehemmiyet kesbetti. İkinci tokat: Şeref ve haysiyet noktasında hassas ve hatta birtek adamın tenkid ve itirazını çekemiyen o zat, bilmiyerek bazı desso insanlar onu öyle bir surette kendilerine perde ettiler ki, şerefi zirüzeber oldu. Yüzde doksanını kaybetti ve yüzde doksan adamı aleyhine çevirdi. Her ne ise... Allah affetsin, belki İNŞAALLAH bundan intibaha gelir, yine kısmen vazifesine döner.

ON BİRİNCİSİ: Belki rızası yok diye yazılmadı. ...

ON İKİNCİSİ: Muallim Galibdir. (R.H.). Evet bu zat, sâdıkkane ve takdirkârane, Risalelerin tebyîzinde çok hizmet etti ve hiçbir müşkilât karşısında zaaf göstermedi. Ekser günlerde geliyordu, kemal-i şevk ile dinliyordu ve istinsah ediyordu. Sonra kendine, otuz lira ücret mukabilinde umum Sözlere ve Mektubatı yazdırdı. Onun maksadı, memleketinde neşretmek ve hem hemşehrilerini tenvir etmek idi. Sonra bazı düşünceler neticesinde Risaleleri tasavvur ettiği gibi neşretmedi; sandığa bıraktı. Birden elîm bir hadise yüzünden bir sene gam ve gussa çekti. Risalelerin neşri ile ona adâvet edecek resmî birkaç düşmanlara bedel, zâlim insafsız çok düşmanları buldu; bir kısım dostlarını kaybetti.

ON ÜÇÜNCÜSÜ: Hâfız Hâliddir (R.H.). Kendisi der: "Evet itiraf ediyorum, Üstadımın hizmet-i Kur'aniyede neşrettiği âsârın tesvîdinde hararetili bir surette bulunduğum zaman mahallemizde bir câmi imamlığı vardı. Eski kisve-i ilmiyeyi, sarığı bağlamak niyetiyle muvakkaten o hizmete fütur verip, bilmiyerek çekildim. Maksadımın aksiyile şefkatli bir tokat yedim. Sekiz-dokuz ay imamlık ettiğim halde, müftünün çok vaadlerine rağmen, fevkalâde bir surette sarığı saramadım. Şüphemiz kalmadı ki, o kusurdan bu şefkatli tokat geldi. Ben Üstadımın hem bir muhatabı, hem bir müsevvidi idim. Benim çekilmem ile tesvid hususunda sıkıntı çekmişti. Her ne ise... yine şükür ki: Kusurumuzu anladık ve bu hizmetin de ne kadar kudsî olduğunu bildik. Ve Şah-ı Geylânî gibi arkamızda melek-i siyanet gibi bir Üstad bulunduğuna itimad ettik.

Ez'af-ül-ibâd
HÂFİZ HÂLİD

ON DÖRDÜNCÜSÜ: Üç Mustafanın küçücük "üç tokat" yemeleridir.

Birincisi: Mustafa Çavuş (R.H.) sekiz senedir bizim hususî küçük Câmîe, hem sobasına, hem gazyağına, hem kibritine kadar hizmet ediyordu. Hatta gazyağını ve kibritini sekiz senedir kendi kesesinden sarfettiğini sonra öğrendik. Cemaate, hususan Cuma gecelerinde gayet zarurî bir iş olmayınca geri kalmıyordu. Sonra ehl-i dünya onun safvet-i kalbinden istifade ederek dediler ki: "Sözlerin bir kâtibi olan Hâfızın sarığına ilîşecekler. Hem gizli ezan, muvakkaten terkedilsin. Sen kâtibe söyle, cebir görmeden evvel sarığın çıkararsın." O bilmiyordu ki: Hizmet-i Kur'aniyede bulunan birisinin sarığını çıkarmağa dair sözü tebliğ etmek, Mustafa Çavuş gibi yüksek ruhlulara pek ağırdır. Onların sözlerini tebliğ etmiş. O gece rü'yada ben görüyordum ki: Mustafa Çavuşun elleri kirli, kaymakam arkasında olarak odama geldi. İkinci gün ona dedim: Mustafa Çavuş, sen bugün kim ile görüştün? Seni elin mülevves bir

surette kaymakamın arkasında gördüm. Dedi: "Eyvah! Bana böyle bir söz, muhtar söyledi; kâtibe söyle. Ben arkasında ne olduğunu bilmedim." Hem aynı günde bir okkaya yakın gazyağını Câmie getirmiş. Hiç vuku bulmıyan, o gün kapı açık kalmış, bir keçi yavrusu içeriye girmiş, büyük bir adam gelmiş, keçi yavrusunun seccademe yakın bıraktığı müzahrefatı yıkamak için, ibrikteki gazyağını su zannedip bütün o gazyağını temizlik yapıyorum diye Câminin her tarafına serpmiş. Acaiptir ki: Kokusunu duymamış. Demek o meşhid lisan-ı hâl ile Mustafa Çavuşa diyor: "Senin gazyağın bize lâzım değil. Ettiğin hata için gazyağını kabul etmedim" diye işaret vermek için o adama koku işittirilmedi. Hatta o hafta içinde Cuma gecesinde ve birkaç mühim namazda o kadar çalıştığı halde cemaate yetişemiyordu. Sonra ciddi bir nedamet, bir istiğfar ettikten sonra safvet-i asliyesini buldu.

İkinci Mustafalar: Kule önündeki kıymetdar, çalışkan mühim bir talebem olan Mustafa ile, onun çok sâdık ve fedakâr arkadaşı Hâfız Mustafadır. (R.H.). Ben Bayramdan sonra, ehl-i dünya bize sıkıntı verip hizmet-i Kur'aniyeye fütur vermemek için şimdilik gelmesinler, diye haber göndermiştim. Şayet gelecek olurlarsa birer birer gelsinler. Halbuki bunlar üç adam birden, bir gece geldiler. Fecirden evvel hava müsaid ise gitmek niyet edildi. Hiç vuku bulmadığı bir tarzda hem Mustafa Çavuş, hem Süleyman Efendi, hem ben, hem onlar, zâhir bir tedbiri düşünemedik. Bize unutturuldu. Herbirimiz ötekine bırakıp ihtiyatsızlık etti. Onlar fecirden evvel gittiler. Öyle bir fırtına onları iki saat mütemadiyen tokatladı ki: Bu fırtınadan kurtulmayacaklar, diye telâş ettim. Şimdiye kadar bu kışta ne öyle bir fırtına olmuş ve ne de bu kadar kimseye acımıştım. Sonra Süleymanı, ihtiyatsızlığının cezası olarak arkalarından gönderip sıhhat ve selâmetlerini anlamak için gönderecektim. Mustafa Çavuş dedi: "O gitse, o da kalacak. Ben de onun arkasından gidip aramak lâzım. Benim arkamdan da Abdullah Çavuş gelmek lâzım!" Bu hususta "TEVEKKELENA ALELLAH" dedik, intizar ettik.¹⁹⁵⁶

(...) Hapishane içerisinde polis, jandarma ve gardiyanlar müdhiş arama yaparken, o esnada hiç kimse görmeden, yedi sekiz yaşında, hemşiremin mahdûmu, mekteb çantasının içerisinde Risale-i Nurun nüshalarını koyarak alıp gitmiştir. Arama, bendenizin odasında idi. Çocuk odaya geldi, odada telaş görünce, odanın bir tarafında ayrıca duran Risale-i Nurları çantasına koydu; ve içerideki me'murların hiçbirisi farkına varmadı, çocuğa da birşey demediler. Fedakâr çocuk doğruca validesine gidiyor... "Dayımın daima bize okuduğu Risale-i Nurları getirdim. Bunları alacaklarmış... Ben onların haberi olmadan, onlar başka mektub, kitab karıştırırlarken aldım, çantama koydum. Bunları iyice bir yere koyunuz.. muhafaza ediniz... Ben bunların okunmasını çok seviyorum... Dayım bize bunları okuyordu. O okurken ben başka bir hâlet kesbediyordum..." diye vâlidesine söylüyor.. ve mektebine avdet ediyor. Bu sayede o Elmas, Cevher, Nurlar ele geçmemiş oluyor. Bu kerâmet değil de nedir? Kur'ânî bir mu'cize değil de nedir?¹⁹⁵⁷

Çok mübarek hediyeinizi açtık gördük ki, Van hediyesi değil belki Medine-i Münevvere ve Ravza-i Şerifenin mübarek kerâmetli hediyesidir. Hem fiatı, üstünde yazıldığı gibi yirmi beş lira değil, yirmi beş bin liradan fazla mânen kıymetlidir. O mübarek hediye Medine-i Münevvere nâmına bu havalideki Kur'an-ı Hakîm'in hizmetinde hâlis hizmetkârlarına ve benim arkadaşlarıma tevzi' etmek için -alerre'si vel'ayn- kabul ettik. Fakat bu manevî hediyein ehemmiyetli bir sırrı bulunduğu bana

¹⁹⁵⁶ Lem'alar, 47-52, Onucu Lem'a/Şefkat Tokatları Risâlesi.

¹⁹⁵⁷ Lem'alar, 303, Yirmisekizinci Lem'a/Manidar Bir Tevafuk-u Lâtife.

ihtar edildi. Yâni Cenab-ı Hakk'a yüz bin şükür ediyorum ki, Kur'an'a ve Zât-ı Risaletle hizmetimizin bir alâmet-i makbûliyeti nev'inden olarak bir iltifat-ı Nebevîyi hissettim. O sırrı size açmak münasib görüldü. Şöyle ki: Şimdi bu mektubu yazan kâtib ile kardaşı Mes'ud beraber bir gün, üç aydan beri bahsi geçmediği Ahmed Ağanın bahsi geçti. Beraberimde kâtib Tefvik ile Mes'ud'a dedim: Bütün kitapları Diyarbakir'deki Ahmed Ağaya göndereceğiz. Tâ, ya Şâm-ı Şerif tarafına, ya Van'daki siddıklara ulaştırırsın. Bu sözümüz ve meşveretten dört saat sonra aynen o Ahmed Ağa habersiz çıktı geldi.

Aynı günde siyah bir mürekkebimiz vardı. Keşki güzel bir kırmızı mürekkebimiz olsaydı dedik. Biraz o mürekkebden taş üzerine döktük, siyah ve mor idi. Sonra yazmaya başladık. Tam istediğimiz tarzda kırmızı oldu. Bu hale yedi sekiz kişi pek çok hayret ettik. Bu işi de bir fâl-i hayr addettik. Fesühânallah dedik, bunda bir sır var. Sonra birdenbire hatırıma geldi; Şam-ı Şerif'te eniştem Molla Said var, bir kısım kitapları Ahmed Ağaya verip göndereceğim, dedikten sonra tam bir siddik olan Nuh Bey hatırıma geldi. Evvel başka memleket niyetiyle sonra İstanbul'daki kardaşların istemesiyle siyah talîmiz suretini değiştirip parlayacaktır diye mânâ verdik. Sonra Mısır'a niyet edip yazdırdığım kitablari en lâyük Van'ı ve en sâdıkı Nuh'u gördüm, ona göndereceğim diye Ahmed Ağa gittikten sonra onun arkasından Burdur'a kadar gönderdim. Sonra bu işte öyle bir muvaffakiyet ve teshilât görüldü ki, şübhe bırakmadı ki burada bir sır var. Nazar-ı dikkati celbetti. Dikkat ettik ki evvelki mektubda size yazdığımız gibi İstanbul'da oturan bir adam üç defa buraya misafireten gelerek onun eliyle Nuh Beyin üç defa mektub telgrafı elime geciyor. Ve en sevdiğim Hulusi Bey ve Molla Abdülmecid ve Molla Hamid ve Hoca Abdülmecid Efendilerin selâmları ve isimlerini bir mektubda, yine o Mehmed Efendi geçen sene bana o getirdi. Dedim: Bu bir işaret-i inayettir, bu tesadüfi değil. Sonra Nuh'un hediyesi, yirmi beş liralık kıymetinde bir teneke bizim nâmımıza geldiğini işittik. Arkadaşlarla beraber hesap ettik ki, biz burada hangi tarihte kitap hediyelerini Nuh için hazırlıyorduk, aynı tarihte Nuh habersiz olarak kırk gün mesafede bize o nisbette ve mânâ cihetiyle onun gibi mübarek hediye hazırlıyordu. Bu tevafuk kat'iyyen tesadüf değil. Hatta bir kısım dostlar dediler ki, bu Nuh Beyin kerâmetidir. Acaba Nuh Beyin kerâmeti var mı ki biliyormuş gibi mukabilini gönderiyor dediler. Dedim ki, ihlâsın ve sadâkatın dahi velâyet gibi kerâmeti var. Belki, bazan daha fevkindedir. Hediyein vürûdundan sonra bir ay kadar kaza merkezinde bıraktık almadık. Sonra Nuh'un mektubunu aldıktan sonra getirterek açtık, hayrette kaldık. Tasavvurumuzun bütün bütün fevkinde çıktı. Bu teberrüke karşı istiğna değil, belki bir iltifat-ı Ravza-i Mutahhara olduğundan ona karşı dilencilikle iftihar ediyorum.

"Küllü şeyin mine'l-habîbi habîbun" sırrınca, Habîb'in diyarından gelen her şey mahubdur. Ve onun içinde bir, bilhassa Ravza-i Mutahhara'nın levha-yı müzeyyene ve münevveresi var. Bir kısım san'at-ı İlâhiyenin bir nevi küçük müzehânesi şekline getirdiğim hücremin duvarına o levha-yı mübarekeyi dahi ta'lik ettim ve karşısında oturdum; derince, müştakâne temaşâyâ başladım. Birden o levhada bana ihtar eder gibi kalbime geldi: Bizler senin risalelerinin mânidar işaretleriyiz. Fesühânallah dedim, bu hediye içinde sırlar var. Tedkike başladım. Baktım ki, gönderdiğim risaleler kaç parçadır, her bir parçaya mukabil bir nevi hediye var. Yirmi bir parça, hem risalelerden hem teberrükten saydım. Bu çeşit teberrükü şimdiye kadar işitmemiştim. Hiçbir hacı böyle bir zamanda, böyle merak edip her neyden bir kısım alsın. Hem benim hesabıma Medine-i Münevveresi'nin mübarek eşyasını bana ayırıp göndersin. Bu demek Nuh muh işi değil. Ravza-i Mutahhara sahibinin bu teberrük içinde bir iltifâtı vardır. Madem kitapların parçaları ve hediyelerin nev'ileri birbirine tevafuk

ediyor. Öyle ise her bir nev', bir nev' kitaba işareti var, münâsebeti var. Şu gözümün önündeki levha ise, Mu'cizat-ı Ahmediye nâmında aslı beş parçadan ibaret On Dokuzuncu Mektub'a muvafakat münâsebeti var. Çünkü şu levha, o Ravza-i Mutahharanın ve Hücre-i Saadetin suretini gösterdiği gibi, Mu'cizat-ı Ahmediye Risalesi dahi Asr-ı Saadetin manevî suretini almıştır. Şu beş minare o beş parçaya işaret ediyor. Şu kubbe Mi'rac Risalesine bakıyor. Öyle ise sâir nev'lerin dahi risalelerin nev'lerine işaret eder diye dikkat ettim ki; yedi nev' hurma gönderilmiş. Bir parçası büyükçe, otuz üç tane kadar. Fesühânallah dedim, yedi nev'i göndermekte ne mânâ var. Birden kalbime geldi ki: İman-ı billâha dair yedi nev' ile aynı hakikat yazılmış, Van'a gönderilmiş. Dikkat ettim, evet mevzu' vahdâniyet-i İlâhiye olduğu halde; Yirminci Mektub ile sureti küçük, mânâsı pek büyük zeyliyle ve Yirmi İkinci Söz herbiri birer risale Birinci Makam, İkinci Makamı ve Otuz İkinci Söz Üçüncü Mevkıfı ile evvelki iki mevkıf her biri birer risale hükmünde ve Otuz Üçüncü Mektub Otuz Üç Pencere ile yedi risaledir. O da aynen yedi nev' envâr-ı ma'rifetullahtan bir şems-i hakikatın ziyasındaki elvan-ı seb'a gibi bir mahiyet gösterdiğinden, Medine-i Münevvere'nin hediyesi içinde hakikat-ı hurmadan yedi nev' Nuh Beyin eline verilip buraya kadar gönderilmesi, o yedi Nur'a tevafukla bir makbûliyet işareti veriyor dedik, Allah'a şükrettik. Hem o nev'den birisi otuz üç tane olması, o risalelerin birisi Otuz Üç Pencere olması ve hediye içindeki Tesbih üç defa otuz üç olması, Otuz Üçüncü Sözün Otuz Üçüncü Mektubundan otuz üç penceresine muvafakatı; Nuh'u ihtiyarsız, sırf bir vasıta-i zâhirî olarak bize gösterdi. Nuh'a değil, belki Ravza-i Mutahharaya karşı minnetdarâne, müteşekkirâne baktık. Sonra o mübarek mâ-i zezem büyükçe bir şişe ve parlak nuranî bir surette içinden çıkması.. dedik ki: Madem o levha-yı mübarek Mu'cizat-ı Ahmediyeye, o yedi nev' hurma marifetullaha ve resâil-i tevhide işaret var. Elbette bu mâ-i zezem dahi, âb-ı hayatın mâ-i zezemesini kâinata dağıtan Kur'an-ı Mübîn'in menbaı ve birinci mahall-i nüzûlü bi'r-i zezeme civarı olduğundan Yirmi Beşinci Söz olan İ'caz-ı Kur'ana işaret vardır. Ve alâmet-i makbûliyet olarak telâkki ediyoruz.¹⁹⁵⁸

Ben hem Risâle-i Nur'u, hem sizleri, hem kendimi, Husrev ve Hıfzı ve Bartınlı Seyyid'in kıymettar müjdeleriyle hem tebrik, hem tebşir ediyorum. Evet bu sene hacca gidenler, Mekke-i Mükerrreme'de Nur'un kuvvetli mecmualarını büyük âlimlerin hem Arapça'ya, hem Hindçe'ye tercüme ve neşre çalıştıkları gibi; Medine-i Münevvere'de dahi o derece makbul olmuş ki, Ravza-i Mutahhara'da Makber-i Saadet üstüne konulmuş. Hacı Seyyid kendi göziyle, Asâ-yı Mûsa mecmuasını Kabr-i Peygamberi (A.S.M.) üzerinde görmüş. Demek makbul-ü Nebevî olmuş ve rıza-yı Muhammedî Aleyhissalâtü Vesselâm dâiresine girmiş. Hem niyet ettiğimiz ve buradan giden hacılara dediğimiz gibi, Nurlar bizim bedelimize o mübârek makamları ziyaret etmişler.¹⁹⁵⁹

...

Nur Risaleleri'nden aktardıklarımız, Said Nursî ve şakirtlerinin olayları algılama biçimini ortaya koymaktadır. Bunlar; depremlerden mevsimlere, hava durumundan hayvanların çeşitli hareketlerine, birinin intiharından ötekinin karısının kendisini terk

¹⁹⁵⁸ Kastamonu Lâhikası, 274-277, Yirmi Yedinci Mektuptan/Aziz, siddik, vefadâr, hakikatlı, fedakâr kardeşlerim Nuh Bey, Molla Abdülmecid, Molla Hamid.

¹⁹⁵⁹ Şuâlar, 356, Ondördüncü Şua/Aziz, Sıddık Kardeşlerim.

etmesine varıncaya kadar çevrelerindeki hemen her olayı, Said Nursî ve *Nur Risaleleri*'yle ilişkilendirmeye çalışmışlardır. Bunlara göre; her şey, Said Nursî ve Risale-i Nur'la bir türlü ilgilidir! Kâinatın merkezinde Said Nursî ve Risale-i Nur vardır; her şey Said Nursî ve Risale-i Nur yörüngesinde yüzmektedir!

Yukarıda değindiğimiz gibi, biz bu iddialara dinî bir cevap veremiyoruz. Yalnız, burada şu kadarını söyleyelim ki, biz, Resulün "Allah'ın kulu" olduğuna şahadet etmeyen İslâmlığı kabul etmeyen bir dinin mensubuyuz ve ısrarla kendisinin "kul" olduğunun altını çizen bir Resulün ümmetiyiz. O, öyle yüce bir resuldür ki, biraz sonra aktaracağımız olayı kendisiyle ilişkilendirip lehine yorumlayabileceği fırsat eline geçtiği hâlde realiteden asla ayrılmamıştır, yalana kat'a tenezzül etmemiştir. O, ruhu öylesine sağlıklı bir kuldür ki, kendisiyle ilgili olmayan olayları ilgiliymiş gibi de algılamaz. Hz. Peygamber (s.a.v.), bu konuda da bize düsturu göstermiştir:

Ebu Bekre, İbn Mesud, İbn Ömer, İbn Abbas, Mugire b. Şube, Aişe, Ebu Musa (r.anhum) gibi birçok sahabeden rivayet edildiğine göre; Resulullah (s.a.v.) zamanında, oğlu İbrahim'in öldüğü gün güneş tutuldu. İnsanlar, "Güneş, İbrahim'in ölümünden dolayı tutuldu." dediler. Bunun üzerine Resulullah buyurdu ki:

"Şüphesiz ki, güneşle ay, Allah'ın ayetlerinden iki ayettir. Bunlar, hiçbir kimsenin ölümünden ve hayatından dolayı tutulmaz. Bu tutulmayı gördüğünüz zaman hemen namaz kılın ve Allah'a dua edin!"¹⁹⁶⁰

Şimdi, "kâinatın Risale-i Nur ile alâkadar olduğunu, Risale-i Nur'un başına gelen belâdan ve musibetten bulutların dahi kan ağladığını" iddia eden zihniyete sormak lâzım:

Üstadınızın tutuklandığı veya Nurculuğunuz yüzünden size menfi bir şey yapıldığı veyahut üstadınız öldüğü gün güneş veya ay tutulsaydı; siz de üsve-i hasene şanlı Resul (s.a.v.) gibi mertçe "güneşin veya ayın tutulmasının bu olaylarla bir alâkası yoktur" diyebilir miydiniz? Yoksa, malûl olduğunuz, bünyenizde tedavi kabul etmez derecede ilerlemiş olan "tevfukat-ı gaybiye" hastalığı son şiddetiyle depreşeceğinden müstağrakâne yeni hülyalara dalar, hevanıza ve teşehhiyenize tâbi olur, safdilleri de kandırmak üzere hikmet fûruş edanızla indî ve keyfî "hikem" mi yumurtlardınız?

İmam İbn Kayyim demiştir ki:

Şeytanın insanlara kurduğu hilelerden ve tuzaklardan biri de, batıl ve saçma sözler, birbiriyle çelişen hayal ve vehimlerdir. Bunlar, zihinlerin süprütüsü ve fikirlerin kırıntısı durumundadır. Böyle batıl söz ve düşüncelere ancak kalpleri hayretler ve karanlıklar içinde bulunanlar yer verirler. Böyleleri hakkı batıldan, hatayı sevaptan (doğrudan) ayırt edemezler. Bunlar, şüphe dalgaları ve hayalât bulutları içinde birbiriyle çarpışır dururlar. Bu şüphe, hayal ve vehimleri oradan buraya taşıyan da, kıyl ü kal'den (o böyle söylemiş, filân şöyle dedi... gibi lâkırıldardan) başka bir şey değildir. Bir dedikodu ve çekişmedir sürer gider. Dayanılacak ve güvenilecek bir bilgiye ve inanca ulaştırıcı bir durum söz konusu değildir. Sadece saçma sapan sözler ve birtakıl aldatmacalar vardır ortada. Nitekim, bir ayet-i celilede şöyle buyurulmuştur:

¹⁹⁶⁰ *Buhârî*, Küsûf, 1/4; 2/5.

"Böylece biz, her peygambere insan ve cin şeytanlarını düşman yaptık. Bunlar aldatmak için birbirlerine saçma ve yaldızlı sözler fısıldarlar. Rabbin dileseydi bunu yapamazlardı. Artık onları, o uydurdukları şeylerle baş başa bırak!" (En'âm, 6/112)

İşte bu duruma düştükleri için, Allah'ın Kitabı Kur'an'ı arkalarına atmışlar da onunla ciddî bir şekilde ilgileri bulunmamaktadır. Bu yüzden ağızlarından çıkan lâkırdılar, iddialarının aksine Kur'an'a ve hakikate uygun düşmemektedir. Onlar, kendiliklerinden batıl, münker ve yalan şeyler söylemekte, şek ve şüpheler içinde yuvarlanıp gitmektedirler.

Bitmez tükenmez hayretler, şaşkınlıklar içinde şeytanlardan gelen fısıltılara kulak asıp sapıtmışlar, hakem olarak Kur'an'a müracaat edecekleri yerde, öncekilerin dedikodularına kulak asar bir hâle gelmişlerdir. Bunları değişmez ölçüler sanıp ilim ve diyanet ehli ile cidal ve husumet ederler. Kesin delili bırakıp hevasına ve hevesine uymuş ve bu yüzden nicelerini de sapıtmış kimselerin peşinden gidip dosdoğru yolu kaybederler.¹⁹⁶¹

Şeytanın insanlara kurduğu hilelerden ve tuzaklardan bir diğeri, kulun kendisini beğenmesidir. Ucub denilen bu duygu ile şeytan kula yaklaşır ve ona, kendisini beğenmesi için bazı şeyleri kabul ettirir. Meselâ: Elinin öpülmesini, kendisinin övülmesini, kendisiyle teberrük edilmesini (kendisinin mübarek bir zat sayılmasını), kendisinden dua ve himmet istenilmesini ve daha buna benzer şeyleri ister. Böylece kendisini ve şanını yüce görür, kibre ve ucba düşer. Başkaları kendisine, "vaktin imamı, asrın kutbu sensin!" deseler hemen kabul eder.¹⁹⁶² Kendisini, kendisiyle belâların def edildiği evtaddan sayar. Kendisine denilse ki: "Bugün insanlar, Allah'tan isteyeceklerini senin yüzün hürmetine istiyorlar, seninle tevessül ediyorlar"; kabul eder ve bu yüzden sürura gark olur. Bilmez ki, bütün bunlar, onun helâk olmasının ta kendisidir. O, artık kendisini bu makamda gördüğü için, kendisine hürmette ve tazimde kusur edene hışımlanır ve içinden ona kin besler. Gerçekte ise, kulun bu duruma düşmesi, iflâsın en büyüğüdür. Hatta bu durum, büyük günahlar üzerinde ısrar edenlerin hâlinde bile daha kötüdür!¹⁹⁶³

İmam İbn Teymiye de, tabiî olaylarla ilgili uydurulan yalanlardan bahsederken şöyle der:

Tabiî olaylar hakkında uydurulan yalanlar, dinî hususlarda uydurulanlardan daha fazladır. Çünkü, dünyayı dine hâkim kılanların bu tür şeylere meyli ve arzusu daha fazladır. Gerçi dine bağlı olanların da bu hususa meyli vardır; fakat onların dine olan meyilleri daha kuvvetlidir. Diğerlerinin ise, dine bağlı olanların sahip bulunduğu hak ile batılı ayırabilecek bir güçleri (furkan) ve nurları yoktur. Bu sebeptendir ki, bu noktada pek çok yalancı türemiş, birçok şey rağbet görmüş, bu yolda nice mallar batılla, haksız yere yenmiş; saltanata göz diken binlerce kişi bu sebeple öldürülmüştür.

Yine bu adamlar, hakkı batıldan ayıracak nura sahip bulunmadıkları içindir ki, bu noktalarda çeşit çeşit yalan uydurmuşlar ve bile bile, baka yalan söylemişlerdir. Bazen göklerin, sabit duran ve kayan yıldızların, gök gürültülerinin, şimşeklerin, rüzgârların ve diğer şeylerin hareketleri gibi ilâhî ve cismanî şekiller ve hareketlere olmadık anlamlar yüklemişlerdir. Bazen bizzat kendileri, birtakım hareketler ve şekiller ortaya atmışlar, meselâ fal oklarıyla kısmet denemek cinsinden olmak üzere elle ve benzeri şeylerle kur'a atmışlar, kum, çakıl ve arpa ile fala bakmışlardır. Çünkü bunlar, fal oklarıyla veya çakıllarla, yahut da

¹⁹⁶¹ İbn Kayyım el-Cevziyye, *İğâsetu'l-Lehfân fî Mesâyidi's-Şeytân*, 1/414-415.

¹⁹⁶² Said Nursî'nin, "zamanın harikası" anlamına gelen "Bedüzzaman" lâkabını hemen kabul etmesi, diğer iddialarına göre çok basit kalmaktadır.

¹⁹⁶³ İbn Kayyım el-Cevziyye, *İğâsetu'l-Lehfân fî Mesâyidi's-Şeytân*, 1/420-421.

tefsir âlimlerinin zikrettiği başka şeylerle kısmet deneme işleriyle uğraşmalar ve bunlardan birtakım anlamlar çıkarmak isterlerdi.

İnsanoğlunun, ileride başına gelecek şeylerle ilgili bir bilgi çıkarabilmek üzere, bir harekete bakarak ortaya attığı, cisimlerden herhangi bir şeyi her değiştirme ameliyesi, bu cinse girer. Yalnız şer'î olan tefe'ül farklıdır. Peygamberimiz, Allah'a tevekkül ederek bir karara varıp ardından hoş bir söz duyduğunda bunu hayra yorumlar ve bu hoşuna giderdi. (*İbn Mâce, Tıbb, 43.*) Çünkü, olayları hayra yorma, Allah'ın izniyle yapılan bir şey için takviyedir; Cenab-ı Hakk'a tevekküldür. Olaylardan uğursuzluk çıkarma ise bunun tam aksidir. Bu sebeple kişi için, olaylardan uğursuzluk çıkarmak caiz değildir. Olayları uğursuzluğa yormak, bu işi yapana zarar verir; çünkü bu kişi, kendi kendine zarar vermiştir. Ama, Allah'a tevekkül eden için böyle bir zarar söz konusu değildir.

Bizim buradaki amacımız, bu gibi hususları yahut da bunların bazen doğru çıktığı ve bazen tutmadığını belirtmek değildir. Bizim söylemek istediğimiz şudur: Bu noktalarda bu adamlar, söylediklerini doğru çıkaracak hiçbir işaret olmadığı hâlde, göz göre göre birçok yalan uydurmaktadırlar. Meselâ, pek çok kimse, yalan rüyalara güvenmekte ve onlara inanmaktadır. O rüyalar ki, aslında aralarında nübüvvetin kırk altıda biri mesabesinde olan rüya-ı salihâ da vardır. Bir başka örnek verecek olursak: Cinler, semadan duydukları bir söze bin yalan katmakta ve daha sonra bunu kâhinlere intikal ettirmektedirler.

Şimdi, nübüvvetin bölümlerinden biri olan rüya ve semadaki meleklerin haberleri ile ilgili hususlarda böylesine çok yalana itimat edilip dayanılınca; bizzat kendisi sağlıksız olan ve hiçbir esasa dayanmayan hususlarda acaba durum nasıldır, siz hesap edin?! Bundan dolayıdır ki, dininde fesat olan kişilerin tamamı, tabii olaylarla ilgili yalanlara dalarlar. Meselâ, vahdet-i vücudcular böyledir. İşte İbn Arabî, *Ankaü Mağrib* adlı kitabında ve diğer eserlerinde gelecekle ilgili pek çok şeyden haber vermiştir ki, hepsi de yalandır. İbn Seb'in'in durumu da aynıdır. Yahudilerden miras aldıkları, alfabe harflerine sayısal değerler vererek yapılan hesaba göre ve Sabîilerden aldıkları yıldızların hareketlerine göre yapılan hesapla bu ümmetin dünyada kalacağı süreyi (kıyametin kopacağı zamanı) çıkarmaya çalışanların durumu da böyledir.

Ben (İbn Teymiye), bunların tâbilerinden, bu tür işlerin gizli sırlar ve korunmuş ilimler olduğunu iddia eden bazı grupları gördüm; bu hususlarda onlardan bazı gruplarla konuştum. Onlara bu iddialarının tamamen uydurulmuş yalanlar olduğuna, bu iddialardan hiçbirinin hakikati olmadığına ve hiçbirinin gerçekleşmeyeceğine yeminler ediyordum. Hatta, onlardan bir kısmını mübahaleye (haksız olan üzerine Allah'ın lânetini dilemeye) davet ettim; çünkü iddiaları, usûlü'd-dini (dinin temel esaslarını) ilgilendiriyordu.

İddialarına göre, gözlerinde vaktinin arifi ve zahidi olan şeyhleri, nüzul edecek olan Mesih'tir; bunun anlamı, İsa (a.s.)'nin ruhaniyetinin inmesi demektir; annesinin ismi de Meryem'dir; üç milleti (Müslümanlar, Yahudiler, Hristiyanlar) toplama görevini yerine getirecektir ve Hz. Muhammed ile diğer peygamberlerin eriştiği mazhariyetten daha mükemmel bir mazhariyete erişecektir. Daha buna benzer nice garip ve şaşırtıcı görüşler vardır ki, bu görüşlerin sıralanması ve anlatılması sayfalar doldurur.

Diğer taraftan, hayret edilecek hususlardandır ki, ilmî ve dinî hususlarla ilgili hakikatlere vâkıf olduklarını iddia eden, Sünnete ve cemaate muhalif şu kelâmcılardan her biri, önüne çıkan her mevzu hadisi veya anlamını kavrayamadığı mücmel bir sözü delil olarak ileri sürmektedir. Bunlar ne zaman mücmel bir rivayet bulsalar, onu hemen kendi görüşlerine göre yorumlamakta, bir kısmı da uydurma rivayetleri delil olarak kullanmaktadır. Meselâ, Hz. Ömer'e atfedilen şu uydurma, "...Ben Hz. Peygamber'le Ebu Bekir arasında zenci gibi idim."

sözü böyledir. Naklettikleri "Miracın sırrı" ile ilgili rivayet de böyledir ve şu rivayet de aynı mahiyettedir: "Ashab-ı Suffa, Hz. Peygamber'in farkına varamayacağı bir şekilde münacatını işittiler. Hz. Peygamber miraçtan inince de durumu ona bildirdiler. Hz. Peygamber sordu: 'Siz nereden duydunuz?' Cevaben: 'Biz konuşmaları duyuyorduk' dediler."

Hatta, bir keresinde şeyhlik taslayan ve halk yanında önder durumuna gelen bir gruba bu rivayette geçen olayın, geçerliliği olmayan bir uydurma olduğunu açıklayarak şöyle demiştim: "Söylediklerinin yalan olduğunu açıklamaya şu husus yeterlidir: Kur'an nassı ve Müslümanların icmaıyla sabittir ki miraç, Mekke'de meydana gelmiştir. Suffa ise ancak Medine döneminde yapılmıştır. Buna göre Mekke'de Ashab-ı Suffa ne gezer?!"

Kendisiyle Sünnetten ve cemaatten ayrıldıkları sırlar ilmine vukufiyet ve hakikatlere erişme iddiasında bulunan kelâmcılarımızın yol ve metotları işte bu şekildedir; onlar bu dinî ve tabî ilimlerin sadece kendilerinde bulunduğu iddiasındadırlar ve bunların mücmeline de, müteşabihine de inanmışlardır. Yine onların iddiasına göre, selef-i salihinin, İslâm hafızlarının ve bu milletin efendilerinin nasipdar olamadığı ibadetlerin hakikatlerine ve diyanetlerin özüne erişme nasibi kendilerine verilmiştir. Bu noktalarda batıl unsurlar bazen açıkça ortaya çıkmasına, bazen de gizli kalmasına rağmen bunları reddetmeye ve yalanlamaya cesaret gösterememişlerdir. Şimdi bu durumda, bilindiği gibi akıl ve din, nübüvvet ve risalet müessesesinin her türlü hakikate erişmeye, ilme, marifete, çeşitli sırları ve bâtinî yönleri kuşatıp kavramaya daha lââyık ve müstahak olmasını gerektirir. Bu husus, hiçbir müminin karşı çıkamayacağı bir gerçektir. Artık biz şimdi kalbinde iman olan kimselere sesleniyoruz.

Durum böyle olduğuna göre, **bu hakikatleri, ilmi ve marifeti, sırları insanların en iyi bileni, elbette ki Hz. Peygamber ile en ziyade en meşgul olanıdır; Resulullah'ın sözlerini, fiillerini, hareketlerini, takrirlerini, girdisini-çiktısını, içini-dışını en iyi bilenidir; Hz. Peygamber'in ahabına, onların yaşadığı günlere en çok vâkıf olanıdır; bu hususları ve ravilerini en fazla araştıranıdır; bu noktalara en ziyade bağlanarı, tâbi olanı ve uyanıdır. İşte bunlar, Ehl-i Hadis ve Sünnettir. Hadisi ezberleyerek, sahih olanını ve çürüğünü bilerek, onu kavrayarak, anlamları konusunda Cenab-ı Hakk'ın kendilerine bahsettiği güçle onu anlayarak, iman ederek, itaat içinde boyun eğerek, tâbi olarak, izinden giderek hadise sahip çıkan kimseler ve bütün bunlara ilâve olmak üzere akıl, kıyas, hakkı batıldan ayırt etme gücüne sahip, mükâşefeleri ve ilhamları son derece açık olan kişilerdir. Bunlar; fikir, değerlendirme, kıyas ve görüş bakımından insanların aslanları; rüya ve keşif yönüyle en doğru sözlüleridir.**

Azıcık akli ve dini olan, bunların doğruluğa, ilme, imana, hakikate erişmeye, muhaliflerinden daha lââyık olduklarını bilmez mi? Bunlar, ancak cahillerin ve bid'atçilerin inkâr edeceği ilimlere sahiptirler ve sahip oldukları bu bilgiler apaçık haktır, gerçektir. Onların hâlini ve durumunu bilmeyenler ve onlara muhalif olanlar, alabildiğine haşviyat (fuzulî söz) ve aynı derecede dalâlet içindedirler. Bu konu, açıklaması uzun sürecek bir konudur.¹⁹⁶⁴

¹⁹⁶⁴ İbn Teymiye, *Külliyat*, 4/82-88. (Kısaltılmıştır.)

9. BÖLÜM

SAİD NURSÎ'NİN TENEBBİSİ¹⁹⁶⁵ (NAZİRELER)

Bu bölümde, Said Nursî'nin veya şakirtlerinin Said Nursî'nin peygamberliğini ima eden; hatta bunu, bazen imadan da öte bir tarzda, iddia eden sözlerini ele aldık.

Bilindiği gibi; Allah Tealâ, bir insana nübüvvet veya risalet yüklediğinde ona vahyetmektedir. Yani, nübüvvet veya risalet "vahiy"le başlamaktadır. Biz, burada "vahiy" kelimesini sözlük anlamında değil, tamamen ıstilahî (terimsel) anlamda kullanmaktayız. Gayrı ilâhî vahiyler¹⁹⁶⁶ ve peygamberler haricindekilere edilen [çansız arza¹⁹⁶⁷, semaya¹⁹⁶⁸, bal arısına¹⁹⁶⁹, meleklerle¹⁹⁷⁰, Hz. İsa (a.s.)'nin havarîlerine¹⁹⁷¹, Hz. Musa (a.s.)'nin annesine¹⁹⁷² edilen] ilâhî vahiyler de konumuz dışındadır. Yani, Allah Tealâ tarafından peygamberlerine ulaştırılan vahyi kastetmekteyiz. Kişi, Allah'tan gelen bu vahiyyle peygamber olmaktadır. Peygamber, tebliğine söylediklerinin kendi sözü değil, Allah'ın sözü olduğunu açıkça ortaya koyarak başlamaktadır. Yine peygamber, kendi söz ve görüşlerini Allah'ın kelâmı ile asla karıştırmamaktadır. Bu görevi kendisine Allah'ın verdiğini ısrarla vurgulamaktadır.

Şimdi, bu anlatılanlar çerçevesinde aşağıdaki ifadeleri inceleyelim:

***RİSALE-İ NUR*, yirminci asrın Müslümanlarını ve bütün insanları koyu bir fikir karanlıklarından ve müthiş dalâlet yollarından kurtarmak için müellifin kendi ihtiyariyle yazılmış değil, Cenab-ı Hak'ın lisanıyla yazılmış bir eserdir.**¹⁹⁷³

Ey Risale-i Nur! Senin, hakkın dili, hakkın ilhamı olup O'nun izni ile yazıldığına şüphe yok. "Ben, kimsenin malı değilim. Ben hiçbir kitabdan alınmadım, hiçbir eserden çalınmadım. Ben Rabbânî ve Kur'ânîyim. Bir lâyemut'un eserinden fıskıran kerametli bir Nûr'um.¹⁹⁷⁴

¹⁹⁶⁵ Tenebbi: Peygamberlik iddiasına kalkışma, peygamberlik davasında bulunma, dava-yı nübüvvet.

¹⁹⁶⁶ "Zekeriyya mihraptan kavminin karşısına çıktı ve onlara gece-gündüz Allah'ı tesbih etmeyi vahyetti." (Meryem, 19/11) Gayrı ilâhî vahye insan ve cin şeytanların birbirlerine ettikleri vahiy de dâhildir: "Keza biz, her peygambere, aldatmak için birbirlerine vahyeden insan ve cin şeytanlarını düşman etmişizdir. (...)" (En'âm, 6/112)

¹⁹⁶⁷ "İşte o gün, Rabbinin kendisine vahyetmiş olması dolayısıyla, yer bütün haberlerini anlatır." (Zilzâl, 99/4-5)

¹⁹⁶⁸ "(...) Her göğe kendi işini vahyetti. (...)" (Fussilet, 41/12)

¹⁹⁶⁹ "Rabbin bal arısına şöyle vahyetmiştir: 'Dağlardan, ağaçlardan ve çardaklardan kendine evler edin!'" (Nahl, 16/68)

¹⁹⁷⁰ "Rabbin meleklerle de şöyle vahyetmişti: (...)" (Enfâl, 8/12)

¹⁹⁷¹ "Hani havarîlere 'Bana ve peygamberime iman edin!' diye vahyetmiştim. (...)" (Mâide, 5/111)

¹⁹⁷² "Musa'nın annesine, 'Onu emzir; onun başına bir tehlike geldiği zaman onu denize bırak; korkma ve üzülme! Çünkü, onu sana mutlaka geri döndüreceğiz ve onu peygamberlerden kılacağız' diye vahyettik." (Kasas, 28/7)

¹⁹⁷³ *Rehberler*, 141, Gençlik Rehberi/Risale-i Nur Nedir? Ziver Gündüzalp kardeşimizin Konya Nur Talebeleri adına, Risale-i Nur hakkında görüşlerini ifade edip, Ankara Üniversitesi gençlerine gönderdiği bir konferanstır.

¹⁹⁷⁴ *Müdâfaalar*, 347, Afyon Müdâfâsı/Afyon Mahkemesi Kararnâmesinden/Sanıklardan Bilahere Yakalanmış Olduğundan, Bilirkişilere Tedkike Gönderilemeyen Sair Eserler ve Mektublardaki Suç Mevzuu Olan Yazıların Hulâsaları. Benzer ifadeler için bak. *Şuâlar*, 141, 523, 535, 545, 590; *Mektubat*, 361, 362; *Sikke-i Tasdik-ı Gaybî*, 68, 74; *Kastamonu Lâhikası*, 14, 179, 212; *Âsâ-yı Mûsa*, 118; *Tarihçe-i Hayat*, 579.

(...) Hem mütedeyyin bir kadın, yine hâdiseden sonra görüyor ki: Semâvattan mübarek kâğıtlar yağıyor. Soruyorlar: "Bu nedir?" Rü'yada demişler: "Risale-i Nur'un sahifeleridir." Yâni, tâbirce **Risale-i Nur**, Kur'anın tefsiri olduğu cihetle, vahy-i semavî olan Kur'anın **semavî ve ilhamî bir tefsiridir**.¹⁹⁷⁵

(...) Bu hakikatlardan anladım ki, **Risale-i Nur**, bu asrın insanları olan bizler için **yazdırılmıştır**.¹⁹⁷⁶

Said Nursî, *Nur Risaleleri*'nin kendi eseri olmadığını öylesine vurgulamaktadır ki; bu vurgu, eserin kendisine nisbetini imkânsız kılmaktadır. E, Said Nursî *Nur Risaleleri* ile bu kadar da bağlantısız olamayacağından, bu bağ onun tercümanlığı vasıtasıyla sağlanmıştı:

(...) benim gibi yarım ümmi ve kimsesiz (...) bulunan bir adam, (...) *Risale-i Nur'a sahip değildir; ve o eser, onun hüneri olamaz, onunla iftihar edemez. Belki doğrudan doğruya Kur'an-ı Hakîmin bu zamanda bir nevi mu'cize-i mâneviyyesi olarak, rahmet-i İlâhiyye tarafından ihsan edilmiştir. O adam, binler arkadaşıyla beraber, o hediye-i Kur'aniyeye el atmışlar. Her nasılsa birinci **tercümanlık** vazifesi, ona düşmüş. Onun fikri ve ilmi ve zekâsının eseri olmadığına delil (...)*¹⁹⁷⁷

*Kur'anın bir nevi tefsiri olan Sözlere'deki hüner ve zarafet ve meziyet kimsenin değil; belki muntazam, güzel hakaik-ı Kur'aniyenin mübarek kametlerine yakışacak mevzun, muntazam üslûb libasları, kimsenin ihtiyar ve şuuriyle biçilmez ve kesilmez; belki, onların vücududur ki, öyle ister; ve bir dest-i gaybîdir ki, o kamete göre keser, biçer, giydirir. Biz ise, içinde bir **tercüman**, bir hizmetkârız.*¹⁹⁷⁸

*Risale-i Nur ve **Tercümanına** Gelince: (...)*¹⁹⁷⁹

Tercüman; terceme eden, bir dilden başka bir dile çeviren; birisinin veya bir şeyin maksadını anlatmaya, bir şeyi tasvir ve ifadeye vasıta olan¹⁹⁸⁰ anlamlarına gelmektedir. Dikkat edilirse açıklamada "birisinin veya bir şeyin maksadını" ifadesi geçmektedir. *Nur Risaleleri*'nde Said Nursî için kullanılan "tercüman" ifadesiyle, kendisinin veya kendi eserinin değil; başkasının veya başkasının eserinin tercümanlığının kastedildiği anlaşılmaktadır.

Nitekim Said Nursî, "Peygamberimiz-Kur'an" ilişkisini şöyle açıklamaktadır:

Vahiy iki kısımdır:

¹⁹⁷⁵ *Sikke-i Tasdik-ı Gaybî*, 26, Parlak Fıkralar ve Güzel Mektuplar/Risale-i Nur'un Müsadere Hâdisesi Münasebetiyle Isparta Süleyman'ı Rüşdü'nün, Evvelki Fıkrasına Zeyil Olarak Yazdığı Bir Fıkrasıdır.

¹⁹⁷⁶ *Müdâfaalar*, 300, Afyon Müdâfâsı/Zübeyir'in Müdafaasıdır.

¹⁹⁷⁷ *Şuâlar*, 534-535, Birinci Şua/İki Acip Suale Cevaplar/İşârât-ı Kur'aniye Hakkında Lahika; *Sikke-i Tasdik-ı Gaybî*, 68, Parlak Fıkralar ve Güzel Mektuplar/Bu âciz kardeşiniz, hem itiraz eden o eski dost zâta, hem ehl-i dikkate ve sizlere beyan ediyorum ki (...); *Kastamonu Lâhikası*, 179, Yirmiyedinci Mektubdan/Aziz, Siddik, Risale-i Nur Şâkirdleri Kardeşlerim.

¹⁹⁷⁸ *Mektubat*, 362-363, Yirmisekizinci Mektup/Sekizinci Risale Olan Sekizinci Mes'ele/Birinci Nükte.

¹⁹⁷⁹ *Tarihçe-i Hayat*, 579, Afyon Hayatı/Risale-i Nur Nedir? Bediüzzaman Kimdir?

¹⁹⁸⁰ Yeğin, *Yeni Lûgat*, 717.

Biri: "Vahy-i sarîhî" dir ki, Resûl-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm onda sırf bir tercümandır, mübelliğdir, müdahalesi yoktur. Kur'an ve bâzı Ehâdîs-i Kudsiye gibi...

Peygamberimiz Kur'an'ın tercümanıdır, mübelliğdir¹⁹⁸¹; Said Nursî de *Nur Risaleleri*'nin tercümanıdır, mübelliğdir.

Nasıl ki, Kur'an-ı Kerim Hz. Muhammed (s.a.v.)'in değil, Allah'ın kelâmıdır; o sadece tercümandır, mübelliğdir. İşte, Risale-i Nur da Said Nursî'nin eseri değildir; o da *Nur Risaleleri*'nin tercümanıdır, mübelliğdir.

Peygamberimiz (s.a.v.)'in "Allah'ım, buna Kitab'ı öğret"¹⁹⁸² duasına mazhar olan Abdullah İbn Abbas'ın lakabı "Tercümanu'l-Kur'an"dır. Bu lakabı kendisine sahabîler ve tâbîler vermiştir.¹⁹⁸³ Kur'an, Peygamberimize ve İbn Abbas'a ne kadar izafe edilebilirse; *Nur Risaleleri* de Said Nursî'ye o kadar izafe edilebilir.

Zaten, Said Nursî de *Nur Risaleleri*'nin tümünün değil "ekseriyet-i mutlakasının, bir kısmının ani ve defî olarak ihsan edildiğini, ihtiyarı haricinde yazdırıldığını" beyan etmiştir:

Hem yazılan eserler, risaleler; -ekseriyet-i mutlakası- hariçten hiçbir sebep gelmiyerek, ruhumdan tevellüd eden bir hâcete binaen, ânî ve defî olarak¹⁹⁸⁴ ihsan edilmiş. (...)

İşte ihtiyar ve şuurumun dairesi haricinde, mezkûr hâletler ve sergüzeşt-i hayatım ve ulûmların enva'larındaki hilâf-ı âdet ihtiyarsız tettebbuatım; böyle bir netice-i kudsiyeye müncer olmak için; kuvvetli bir inâyet-i İlâhiye ve bir ikrâm-ı Rabbânî olduğuna bende şüphe bırakmamıştır.¹⁹⁸⁵

*Hem Risale-i Nur zâhiren benim eserim olmak haysiyetiyle senâ etmiyorum. Belki yalnız Kur'anın bir tefsiri ve Kur'andan mülhem bir tercüman-ı hakikisi ve imanın hüccetleri ve dellâlı olmak haysiyetiyle meziyetlerini beyan ediyorum. Hattâ, **bir kısım Risaleleri ihtiyarım hâricinde yazdığım** gibi, Risale-i Nur'un ehemmiyetini zikretmekte ihtiyarsız hükmündeyim.¹⁹⁸⁶*

Demek ki, Said Nursî'ye ait olan sadece belirtilen bu kısmın dışında kalanlardır. O, kendisine verilen tercümanlık görevini Risalelerin ekseriyet-i mutlakasını teşkil eden ve ânî ve defî olarak ihsan edilen kısmında ifa etmiştir!

¹⁹⁸¹ Bak. *Mektubat*, 86, Ondokuzuncu Mektub/Mu'cizat-ı Ahmediyye/Dördüncü Nükteli İşaret/İkinci Esas.

¹⁹⁸² *Buhârî*, Fezâilü Ashâbi'n-Nebî, 26/97.

¹⁹⁸³ Örneğin bak. Sofuoğlu, *Sahîh-i Buhârî ve Tercemesi*, 8/3530. *Nur Risaleleri*'nde de şöyle denmektedir: *Hususan "Tercüman-ül-Kur'an" olan Abdullah İbn-i Abbas (...). Mektubat*, 104, Ondokuzuncu Mektub/Mu'cizat-ı Ahmediyye/Yedinci Nükteli İşaret/Mukaddime.

¹⁹⁸⁴ "Ani ve defî" sözcükleri ansızın, birdenbire, bir anda, hemen anlamlarına gelmektedir. Subhi es-Salih, *Kur'an İlimleri*'nde şöyle demektedir: "Din, bu şekildeki sür'atli ve gizli haber vermeyi vahiy olarak isimlendirmektedir." (Salih, *Kur'an İlimleri*, 20, 22.) Şunu demek istiyoruz: Said Nursî, kendisine edilen bu ihsanın (?) keyfiyetini izah ederken, aslında vahiy aldığına ihsas etmektedir.

¹⁹⁸⁵ *Mektubat*, 353-354; *Sikke-i Tasdik-ı Gaybî*, 267; *Barla Lâhikası*, 12, Yirmisekizinci Mektub/Yedinci Risale Olan Yedinci Mes'ele/Altıncı İşaret; *Tarihçe-i Hayat*, 190-191, Barla Hayatı/Yirmisekizinci Mektub'un Yedinci Mes'ele'si.

¹⁹⁸⁶ *Şuâlar*, 572; *Sikke-i Tasdik-ı Gaybî*, 124, Sekizinci Şua/Üçüncü Bir Keramet-i Aleviye/Bir ifade-i meram.

Peygamberimizin Kur'an'ı tebliğ görevi vardır; Said Nursî'nin de *Nur Risaleleri*'ni "tebliğ" görevi vardır.¹⁹⁸⁷

Her ne kadar *Nur Risaleleri*'nin Said Nursî'ye Allah Tealâ tarafından vahyedildiği açıkça söylenmiyorsa da¹⁹⁸⁸, bu ifadelerin mazmunu şudur:

Nur Risaleleri, Said Nursî'nin eseri değildir, onun ihtiyarıyla yazılmamış, bilâkis Cenab-ı Hak'ın lisanıyla yazdırılmıştır. Semavîdir, arşîdir. Said Nursî, *Nur Risaleleri*'nin ancak tercümanıdır.

Allah Tealâ Kur'an'ı, Tevrat'ı ve İncil'i insanlara hidayet olmak üzere inzal etmiş, indirmiştir¹⁹⁸⁹; *Risalet-ün-Nur da doğrudan doğruya Kur'anın feyzinden mülhemdir ve semâ-i Kur'aniden ve âyatın nücumundan, yıldızlarından iniyor, nüzul ediyor.*¹⁹⁹⁰

Ayette kitapların "indirildiği, inzal edildiği" belirtilmektedir. İşte *Nur Risaleleri* de Kur'an'ın semasından, ayetlerin yıldızlarından inmektedir! Kur'an, kendinden önceki

¹⁹⁸⁷ *Barla Lâhikası*, 21, Yirmiyedinci Mektuptan/Hulûsi.

¹⁹⁸⁸ Sahibine ilham ve vahyolunduğu veya sahibinin bizzat kendisinin söyleyip ortaya koyduğu ve Kur'an'a muhalefet ettiği cinsten olan herhangi bir söze ve kelâma tâbi olan herkes, zulüm itibarıyla zalimlerin en azıllarından biridir.

Bu sebeptendir ki, Cenab-ı Hak insanlara, vahyi inkâr etmek suretiyle kendi kadrini lâyıkıyla bilemeyenlerin sözlerini açıkladığında, Peygambere benzerlik taslayan ve ona eşliğini iddia eden üç guruptan söz etmiştir. Peygambere benzerlik taslayan böyle birisi:

1- Ya "Allah bana vahyetti" diyecektir;

2- Veya "Bana vahyolundu; bana ilka olundu; bana söylendi" diyecek; ama kimin söylediğini, kimin vahyettiğini belirtmeyecektir;

3- Ya da vahiy ve inzal işini kendisine nispet edip vahyi söyleyenin, kendisi olduğunu iddia edecektir.

Vahyi indirme konusunda bir tahsis yapan kişi, bu işi yapanı ya hiç söz konusu etmeyecek, ya da zikredecektir. Zikrettiği zaman ise bu vahyi, ya Allah'ın sözlerinden kılacak, ya da onun kendi sözü olduğunu belirtecektir. Çünkü, bunun şeytanların sözlerinden olduğunu söylese, bu sözler kabul edilmez. Meleklerin sözlerinden olduğunu belirttikleri ise, Cenab-ı Hak'a nispet ettiği ve failini zikretmediği sözler içine girer. Bu hususu şu ayet-i kerime ortaya koymaktadır:

"Allah'a karşı yalan uydurandan, ya da kendisine bir şey vahyedilmemişken 'Bana da vahyolundu' diyenden ve 'Ben de Allah'ın indirdiği gibi indireceğim!' diyenden daha zalim kim olabilir? (...)" (En'âm, 6/93.)

Böylece Cenab-ı Hak, ilk grupta yer alanları vahyedenin kim olduğunu zikretmeksizin, sözlerinin Allah'tan bir vahiy olduğunu iddia edenlerin sahasında saymıştır. Çünkü, bu iki grup da haber verilme iddiası itibarıyla aynı türdendir. Diğer grubu ise vahyin bir benzerini getirme iddiasında bulunan kimselerin alanında söz konusu etmiştir. İşte bu bakımdan yukarıda zikrettiğimiz ayette önce, "Allah'a karşı yalan uydurandan (...)" buyurulmuş, devamında ise: "(...) 'Ben de Allah'ın indirdiği gibi indireceğim' diyenden (...)" denmiştir. Yalan uyduran ve kendisine bir şey vahyedilmemişken "Bana da vahyolundu" diyen kimseler, aslında birinci grup içine girmektedir. Ayette hemen bunların arkasından diğer grup zikredilmiştir. İşte bunlar, peygamberliğe benzerlik taslayan üç grup olup bunlardan önce de peygamberlik iddiasında bulunan yalancılar olmuştur. Böyle bir iddia, peygamberleri yalanlamak veya onlara denklik iddiasında bulunmak demek olan bütün küfür unsurlarını içine alır. Müseylimetü'l-Kezzab gibi kimseler, işte bu yalancılardandır.

Aslında bu husus, aynı zamanda bizim burada reddine çalıştığımız bid'atlerin esaslarını da teşkil eder. Çünkü, Sünnete aykırı davranan kimse, Peygamber Efendimiz (s.a.v.)'in getirdiği bazı şeyleri reddetmekte veya Resulullah'ın sözlerine, onlara denk kabul ettiği birtakım görüşler, keşifler ve benzeri şeylerle karşı çıkmaktadır. (İbn Teymiye, *Külliyyat*, 4/88-89.)

Şeyhülislâm'ın zikrettiği ayetin devamı şöyledir: "(...) Ölümün şiddetleri içinde, meleklerin de ellerini uzatarak kendilerine: 'Canlarınızı (bu kısıvrak yakalanıştan) kurtarın! Allah'a karşı haksız olanı söylediğiniz ve Allah'ın ayetlerinden kibirlenerek yüz çevirmiş olduğunuz içindir ki, bugün alçaltıcı bir azapla cezalandırılacaksınız!' (dedikleri zaman) sen bu zalimleri bir görsen!"

¹⁹⁸⁹ Bak. Âl-i İmrân, 3/3-4.

¹⁹⁹⁰ Bak. *Şuâlar*, 559; *Sikke-i Tasdik-ı Gaybî*, 97, Birinci Şua/Yirmidördüncü Âyet ve Âyetler/İzahtan Evvel Mühim Bir İhtar/ İkinci Nokta.

kitapları, Tevrat'ı, İncil'i tasdik etmek için indirildiğine göre; *Nur Risaleleri* de Kur'an'ı tasdik etmek için indirilmiştir. Nitekim bu, *Nur Risaleleri*'nde birçok kez tekrar edilmiştir:

(...) *Risale-i Nur'a hücum edilmez. O doğrudan doğruya Kur'an'a bağlanmış ve Kur'an dahi arş-ı a'zamla bağlıdır. Kimin haddi var, elini oraya uzatsın ve o kuvvetli ipleri çözsün.*¹⁹⁹¹

*Risale-i Nur, Kur'ân'ın malıdır. Kur'ân-ı Hakîm'den süzülmüştür. Kur'an ise, Arş'ı Ferşle bağlayan bir zincir-i nûranidir... Kimin haddi var ki ona el uzatsın.*¹⁹⁹²

Yine bilindiği gibi; Allah Tealâ, peygamberlerine davalarını ispat etmek üzere, insanları âciz bırakan mucizeler vermiştir. Kur'an-ı Kerim, en büyük mucizedir; *Nur Risaleleri de mucize-i Kur'âniyedir.*¹⁹⁹³

Mucizeler, diğer insanlar boyun eğip itaat etsinler için peygamberliğin delili olarak ancak peygamberlere verilir; *Nur Risaleleri* de Said Nursî'nin mucizesidir, kalplerin ve akılların zaptedilerek ona itaat ettirilmesi istenmiştir!:

*Yâ Rabbî (...) Hazret-i Mûsa Aleyhisselâm'a denizi ve Hazret-i İbrahim Aleyhisselâm'a ateşi ve Hazret-i Dâvud Aleyhisselâm'a dağı, demiri ve Hazret-i Süleyman Aleyhisselâm'a cinni ve insi ve Hazret-i Muhammed Aleyhisselâtu Vesselâm'a şems ve kameri teshir ettiğin gibi, Risale-i Nur'a, kalpleri ve akılları musahhar kıl!*¹⁹⁹⁴

"Elif, lâm, râ. İşte bunlar, hikmetli Kitabın ayetleridir."¹⁹⁹⁵ *Bu asırda Resail-in-Nur denilen otuzüç adet Söz ve otuzüç adet Mektup ve otuzbir adet Lem'alar, bu zamanda, Kitab-ı Mübindeki âyetlerin âyetleridir. Yâni hakaikının alâmetleridir ve hak ve hakikat olduğunun bürhanlarıdır. Ve o âyetlerdeki hakaik-ı îmaniyenin gayet kuvvetli hüccetleridir. (...)*¹⁹⁹⁶

¹⁹⁹¹ *Siracü'n-Nûr*, 188, Denizli Müdâfaası/En Mühim Parça Budur. Bir cum'a gününün, birkaç saatinin mahsülüdür/Altıncı Esas; *Şuâlar*, 241, Onikinci Şua/Denizli Mahkemesi Müdâfaatından; *Tarihçe-i Hayat*, 381, Denizli Hayatı/Bediüzzaman Said Nursî'nin Denizli Mahkemesinde Yaptığı Müdafaadan Bazı Kısımlar; 535, Afyon Hayatı/Bediüzzaman Said Nursî'nin Afyon Mahkemesi/Büyük Müdafaatından Parçalar/Altıncı Esas.

¹⁹⁹² *Tarihçe-i Hayat*, 651, Risale-i Nur/Din Düşmanları ve Ehl-i Dalâlet Tarafından Nur Talebelerine Yapılan Son Taarruzlara Mukabil, Üniversite Nur Talebelerinin Tedâfûî Bir Tarzla Âcizâne Bir Müdâfaası Olarak Nur Kardeşliğimize Arz Ediyoruz.

¹⁹⁹³ Bak. *Tarihçe-i Hayat*, 440, Emirdağ Hayatı/Üstad Gelenlerle Ne Konuşurdu?; *Sikke-i Tasdik-ı Gaybî*, 7, Parlak Fıkralar ve Güzel Mektuplar/Evvelâ: Leyle-i Kadir'de kalbe gelen pek uzun ve geniş bir hakikata pek kısaca işaret edeceğiz, *Şuâlar*, 152, Yedinci Şua/Âyetü'l-Kübra/Bugünlerde mânevî bir muhavere de bir "SUAL ve CEVABI" dinledim. (...), *Şuâlar*, 114, Yedinci Şua/Âyetü'l-Kübra; *İman ve Küfür Muvazeneleri*, 9, Gayet mühim bir suale verilen çok ehemmiyetli bir cevabı burada yazmağa münasebet geldi. Çünkü kırk sene evvel, Eski Said o dersinde bir hiss-i kablelvuku ile Risale-i Nur'un hârika (...).

¹⁹⁹⁴ *Tarihçe-i Hayat*, 376, Kastamonu Hayatı/Münâcât.

¹⁹⁹⁵ Yûnus, 10/1.

¹⁹⁹⁶ *Sikke-i Tasdik-ı Gaybî*, 95; *Şuâlar*, 557, Birinci Şua/Yirmiikinci Âyet ve Âyetler.

Abdulaziz Bayındır, Said Nursî'nin naklettiğimiz bu ifadeleri için şöyle der: Yani Said Nursî'ye göre Kur'an delil olmaktan çıkmış, delile muhtaç hâle gelmiş ve Risale-i Nur'un âyetleri, Kur'an âyetlerinin delili olmuştur. Böyle bir kitabın hatasız olması gerekir. Said Nursî, bu iddiayı da yapıyor ve şöyle diyor: "*Sözler şüphesiz Kitab-ı Mübin'in nurlu lemeâtıdır. İçinde izaha muhtaç yerler eksik olmamakla beraber küll halinde kusursuz ve noksansızdır.*" (*Barla Lâhikası*, 26.) (Bayındır, <http://www.suleymaniyevakfi.org>) Eleştirisine tamamen katıldığımız Bayındır, bu cümleleri Said Nursî'nin zannetmiş. Her ne kadar Said Nursî'nin bu ifadelerden haberdar ve ifadelerin mazmununa katılmış olmasına rağmen, biz yine de ilmî sorumluluğumuz gereği bu yanlış tashih edelim: Bu

Hız. Peygamber'in ayın yarılması mucizesi vardır; Said Nursî'nin de en inatçıyı dahi tasdiğe mecbur eden zelzele mucizesi vardır.¹⁹⁹⁷

Said Nursî'nin peygamberlik taslaması öyle pervasızcadır ki; şakirtlerinin, daha doğrusu artık "imanlıları"nın imanını kabul noktasına gelmiştir:

*Envâr-ı Muhammediyeyi ve Maârif-i Ahmediyeyi ve füyuzat-ı şem-i İlâhîyi en müşâ'şâ bir şekilde parlatması ve Kur'ânî ve hadîsî olan işarât-ı riyaziyenin kendisinde müntehî olması ve hitabat-ı Nebeviyeyi ifade eden Âyat-ı Celîlenin riyazî beyanlarının kendi üzerinde toplanması delâletleriyle o zat (Said Nursî), hizmet-i îmâniye noktasında **Risâletin bir mir'at-ı mücellâsı ve şecere-i Risâletin bir son meyve-i münevveri ve lisan-ı Risaletin irsiyet noktasında son dehan-ı hakikatî ve şem-i İlâhînin hizmet-i îmaniye cihetinde bir son hâmil-i zîsaadeti olduğuna şüphe yoktur.***

Üçüncü Medrese-i Yûsufiye'nin "Elhüccet-üz-zehra" ve "Zühret-ün-Nur" Olan Tek Dersini Dinleyen Nur Şâkirtleri Namına

Ahmed Feyzi, Ahmed Nazîf, Zübeyir, Selâhaddin, Ceylan (Tabancalı), Sungur.

[Benim hissemi haddimden yüz derece ziyade vermeleriyle beraber, bu imza sahiplerinin hatırlarını kırmağa cesaret edemedim. Sükût ederek, o medhi, Risale-i Nur Şakirdlerinin şahs-ı mânevîsi namına kabul ettim.]

Said Nursî¹⁹⁹⁸

Evet, Said Nursî kendisine "imana hizmet yönünde peygamberliğin bir cilâlı aynası, peygamberlik ağacının nurlandırılmış son meyvesi, peygamberlik lisanının vârislik noktasında son gerçek ağzı, ilâhî ışığın imana hizmet yönünde son mutlu taşıyıcısı" gibi sıfatların hepsini yine tevazu maskesiyle, "istemem, yan cebime koy" kabilinden kabul etmiştir.

Said Nursî'nin bu sıfatların hepsinin "son sahibi" olduğu vurgulanmaktadır. Aslında, bu sıfatların gerçek ve son sahibi -hâşâ- Said Nursî değil, Hz. Muhammed'dir.

Elma ağacının meyvesi olduğu yönündeki telkini kabul eden çürük muşmulaya diyecek söz bulamıyoruz, ama elma ağacının muşmula verdiği inanan safdillere birkaç hakikatî gösterelim:

"Muhammed, (...) Allah'ın Elçisi ve peygamberlerin sonuncusudur. (...)"¹⁹⁹⁹

sözler Risale-i Nur şakirtlerinden Hulûsî'ye aittir. (*Barla Lâhikası*, 18, Yirmi Yedinci Mektuptan/Eyyühel Üstadü'l-Muhterem!)

¹⁹⁹⁷ Bak. *Kastamonu Lâhikası*, 14, Yirmiyedinci Mektubdan/Azîz, Tam Sıddık Kardeşlerim.

¹⁹⁹⁸ *Tarihçe-i Hayat*, 580, Afyon Hayatı/Risale-i Nur Nedir? Bediüzzaman Kimdir?/Risale-i Nur ve Tercümanına Gelince.

¹⁹⁹⁹ Ahzâb, 33/40.

Peygamberlik ağacının gerçek ve son meyvesi Hz. Muhammed (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

"Risalet ve nübüvvet kesildi. Benden sonra ne resul ve ne de nebi vardır."²⁰⁰⁰

Hatemu'l-Enbiya yine buyurmuştur ki:

"Şüphesiz, ben ve benden önceki peygamberler; süslü, güzel, ancak bir köşesinde bir kerpici olmayan eve benzeriz. İnsanlar evi dolaşmaya, takdirle beğenmeye ve 'Keşke şu tek kerpiç de yerine konulsaydı!' demeye başlarlar. İşte ben, o (yeri boş bırakılan) kerpicim. Ben Hatemu'n-Nebiyîn (peygamberlerin sonu)im."²⁰⁰¹

Hz. Peygamber (s.a.v.)'in risaleti bir ağaca değil de, bir eve benzetmesinin hikmeti nasıl da ortaya çıkıyor. O, ağacı örnek olarak vermiyor, çünkü ağaç meyve vermeye devam eder. Ama, ev sağlam bir biçimde tamamlandığından yeni tuğlaya ihtiyaç hissetmez.

Efendiler, mimar evi tamamlamış, tuğlalardan birini söküp yeni bir tuğla koymayacak! O evden ne bir tuğla sökebilir ne de ona tuğla bildiğiniz bir şeyi yamayabilirsiniz!... O ev, çıkıntı kabul etmez.

Şakirtleri Said Nursî'ye öylesine iman etmişlerdir ki, sarf ettikleri sözler aralarındaki ilişkinin "peygamber-yakın ashabı" ilişkisi olduğunu açıkça ortaya koymaktadır:

*(...) Demek göç ve sefer muhakkak mı Üstadım. Demek Hazret-i İmam-ı Ali'yi ağlatıp, Ömer'i şaşkırtan, Ehl-i Beyt'i inletip, Medine-i Münevvere'yi karartan o hâl-i pür-melalin bir nümunesi, âkıbet bizim bu garip başlarımıza da mı çöküyor. Pek vakitsiz, pek erken değil mi Üstadım...*²⁰⁰²

Said Nursî'nin tâbileri, kıyamette bağımsız bir ümmet olarak Said Nursî'yle beraber diriltilmekten de razıdırlar:

*(...) Bu hadis-i şerif, umumî ve lafzî beyanıyla bütün ulemâ-i İslâmiyeyi gösterdiği halde, riyazî vechesiyle de; 1294'te besmele-i hayatına başlayan, 1344'te neşriyat-ı ilmiyesinin en faal devresini yaşayan, 1394'ta nüfûz-u ilmiyesinin en şâmil devresine ulaşacak olan bir zat-ı harikulâdeyi göstermektedir. Ve onun (Said Nursî'nin), etbayla beraber kıyamette bir ümmet-i müstakile olarak ba's buyurulacağını bildirmektedir.*²⁰⁰³

²⁰⁰⁰ Tirmizî, Rü'yâ, 2/2374.

²⁰⁰¹ Buhârî, Menâkıb, 18/42.

²⁰⁰² Siracü'n-Nûr, 252, Hasan Feyzi'nin Mersiyesi.

²⁰⁰³ Tilsimler Mecmûası, 179, Mâidetü'l-Kur'an/Kısm-ı Sâni/Delâlat ve İşârât Ba'zı'l-Ehâdîs/4. Müslümanların, ölülerini kabre koyarken "Bismillâhi ve 'alâ milleti Rasûlillâh (Allah'ın adıyla ve Resulullah'ın dini üzere)" veya "Bismillâhi ve 'alâ sünneti Rasûlillâh (Allah'ın adıyla ve Resulullah'ın sünneti üzere)" demelerinin hikmeti üzerinde okurun düşünmesini rica ediyoruz. Bunun Sünnetteki yeri için bak. Sabık, Fıkhu's-Sünne, 1/394.

Said Nursî'nin inanlıları bunlarla da yetinmezler. Peygamberlerin bir özelliğini belirten hadis-i şerifi Said Nursî'ye de teşmil ederler:

(...) *Böyle bir emr-i Hak vuku bulduğunda, seni nerede defn edeceğiz. Konya'da Hazret-i Mevlana'da mı? Civar-ı Hazret-i Eyyüb'de mi? yoksa Cennetü'l Mualla veya Cennetü'l Bâki'de mi? Bunu bize açıkça bildir.*

Hayır Üstadım, gel biz seni Risale-i Nur tercümanı şahsiyetiyle gönlümüze gömelim. Her zaman seni orada görelim, görüşelim, her zaman sevelim ve sevişelim. Yahut bu ciheti

ما قبض الله نبياً إلا في الموضع الذي يجب أن يدفن فيه

*Hâdis-i Âlîsine havale ederek, vasiyetnamenizde onun için mi beyan ve tasrih buyurmadınız.*²⁰⁰⁴

Zikredilen hadisin meali şöyledir:

"Allah, her peygamberi(n ruhunu), ancak defnedilmesi gereken yerde kabzeder."²⁰⁰⁵

E, Hz. Peygamber'in veda haccı olur da Said Nursî'nin olmaz mı:

(...) *Şimdi biz Hacce't-ül Veda'sız böyle bir ölüme nasıl inanalım.*

(...) *Son sözlerini Hind'den, Yemen'den, Irak'dan, ve Afgan'dan ve dünyanın her yerinden o mahall-i mübarek ve mukaddeste toplanan bütün müslümanlara, bütün âşıklara ve bütün hicranlı gönüllere söyle, bize "elâ hel bellağtu" ı (Dikkat edin! tebliğ ettim mi?) tekrarlayıp, "felyubelliğu's-şâhidu minkumu'l-gâibe" derken, âlem-i gayb ve ervaha işte oradan pervaz et. (...)*²⁰⁰⁶

Said Nursî, bu ifadelerden hiç de rahatsızlık duymaz, bu cümlelerdeki peygamberlik ihsasını reddetmez. Bilâkis şöyle der:

*Hasan Feyzi'nin Denizli ve hapsinin ve civarının has talebelerini temsil ederek, onların namına üstadının vasiyetnamesi ve zehirlenmeden şiddetli hasta olması münasebetiyle yazdığı bir mersiyedir. Vefat haberini almış gibi kalemi ağlamış. Lahikaya geçirilsin.*²⁰⁰⁷

²⁰⁰⁴ *Siracü'n-Nûr*, 253, Hasan Feyzi'nin Mersiyesi.

²⁰⁰⁵ *Tirmizî*, Cenâiz, 32/1023. Nitekim, Resulullah (s.a.v.) vefat ettiğinde, defin yeri hususunda ihtilâf edilmiş, Ebu Bekir (r.a.)'in bu hadisi hatırlatması üzerine, Peygamberimiz yatağının olduğu yere defnedilmiştir.

²⁰⁰⁶ *Siracü'n-Nûr*, 254, Hasan Feyzi'nin Mersiyesi.

²⁰⁰⁷ *Siracü'n-Nûr*, 249, Hasan Feyzi'nin Mersiyesi'sinin önünde.

Her peygamber, doğru yolun temsilcisidir ve kendisine inanıp tâbi olanları "cennet"le müjdelir. Said Nursî de, inanlılarına "iman ile kabre girmeyi, cenneti gitmeyi" garantiler:

(...) bu iki Âyet de, işaret ve beşaret-i Kur'aniyede ifade eder ki: "Risale-i Nur dâiresi içine girenler, tehlikede olan îmanlarını kurtarıyorlar ve îmanla kabre giriyorlar ve Cennete gidecekler." diye müjde verirler.²⁰⁰⁸

Evet, Risale-i Nur'un bu dehşetli zamanda kazandırdığı iki netice-i muhakkakası, her şeyin fevkindedir; başka şeylere ve makamlara ihtiyaç bırakmıyor.

Birinci Neticesi: Sadakat ve kanaatla Risale-i Nur dairesine giren, îmanla kabre gireceğine gayet kuvvetli senetler var. (...) ²⁰⁰⁹

(...) kerametkârane ve takdirkârane İmam-ı Ali'nin (R.A.) üç ihbarı ve keramet-i gaybiye-i Gavs-ı Âzam'daki (K.S.) tahsînkârane ve teşvikkârâne beşareti ve Kur'an-ı Mu'cizil-Beyan'ın kuvvetli işaretle o hâlis şâkirdler ehl-i saadet ve ashab-ı Cennet olacaklarına müjdesi pek kat'î isbat ederler.²⁰¹⁰

İşârât-ı Kur'aniye'nin, yirmialtıncı âyetinin "fe'îl-cenneti hâlidîne" sırrıyla, "Risale-i Nur talebeleri, îman ile kabre gireceklerdir" tebşîrâtının sıdkını gösteren bu açık kerâmetin ve tebşîrat-ı azîmenin bütün kardeşlerimize ta'mîm olunmasını, Risale-i Nur'un derece-i ulviyetini ve hâdimlerinin mükâfatlarının ne zaman ve ne suretle verilmekte olduğunu aynelyakîn bilinmek ve görülmek üzere (...) ²⁰¹¹

(...) Bu müjde-i Kur'aniyenin binden bir vechi bize teması, bin hazineden ziyade kıymetdardır. Bu müjdenin bir müjdecisi bir sene evvel görülmüş bir rü'ya-yı sadıkadır. Şöyle ki: Isparta'da başımıza gelen bu hadiseden bir ay evvel bir zata rü'yada (ona) deniliyor ki:

"RESAİL-İN-NUR ŞAKİRDLERİ, İMAN İLE KABRE GİRECEKLER, İMANSIZ VEFAT ETMEZLER."

Biz o vakit o rü'yaya çok sevindik. Demek o müjde bir müjde-i Kur'aniyenin bir müjdecisi imiş.²⁰¹²

Said Nursî, resullük değil nebilik iddiasında olduğundan, bu tebşîratı; Kur'an ayetlerine, Hz. Ali'ye, Şeyh Geylânî'ye yaptırmıştır.

Her peygamber, kendisine tâbi olmayanları Allah'a havale eder ve onlara Allah'ın va'idini belirtir.

²⁰⁰⁸ Tarihçe-i Hayat, 277, Kastamonu Hayatı/Âhîret Kardeşlerime Mühim Bir İhtar.

²⁰⁰⁹ Tarihçe-i Hayat, 312, Kastamonu Hayatı/Bir cüz'î hadise münasebetiyle İnebolu'ya yazılan ve o gibi çirkin hadiseleri kökünden kesen bir mektubun suretidir.

²⁰¹⁰ Tarihçe-i Hayat, 319, Kastamonu Hayatı/Kastamonu'daki Kardeşlerimize Hitaben Yazılan Bir Hakikattir. Belki Size de Faidesi Var Diye Gönderdim.

²⁰¹¹ Kastamonu Lâhikası, 47, Yirmiyedinci Mektubdan/Ahmed Nazîf'in Bir Fıkrasıdır.

²⁰¹² Sikke-i Tasdik-ı Gaybî, 102, Birinci Şua/Yirmialtıncı Âyet.

Said Nursî'ye ve *Nur Risaleleri*'ne karşı çıkanların başlarına neler geldiği/geleceği kitabımızın birçok yerinde aktarılmıştı. Biz, bu tehditlerden birkaçına işaret edelim:

*Kasem ederim, (Said Nursî'nin) doğrudur, sözü özüyle beraber.
Bu hakikatı kabûl ve tasdik etmiyen bedmâyeler*²⁰¹³,

*Kalır dalâlet ve vâdi-i husranda nice seneler. (...)*²⁰¹⁴

Nur Risaleleri'ne tâbi olanlar "şehid"; ona ilişenler ise "yezid" olmakla tavsif edilmişlerdir:

*EY RİSALE-İ NUR! (...) Sana ilişildiği zaman, anâsır hiddet ederek, bâzan yeller ve seller hâlinde ve bâzan şiddetli yangın ve zelzeleler suretinde tokatlar vurduğundan, sen koşup geldiğinde, mercuh ve mevtâları, "şehid ve yezid" diye iki sınıfa ayırıyorsun!..*²⁰¹⁵

*(...) Evet, Risale-i Nur'a hücum edenler, vaktiyle kefenini boynuna takınmalı ve rezalete bürünmeli ve mânevî cehenneme dünyada girmeyi göze almalı.*²⁰¹⁶

*Ey Risâle-i Nur! Seni söndürmek isteyen bedbahtların necm-i istikbâli sönsün!.. İzzet ve ikbâli, şan ve şerefi aksine dönsün!..*²⁰¹⁷

Nur Risaleleri, bunlarla yetinmez. İmanlılarına cenneti garantileme babında sorgu meleklerine Risale-i Nur ile cevap verileceğini de ileri sürer. Tabî ki o zaman şakirtler, başka kitapları değil *Nur Risaleleri*'ni tekrar tekrar okumalıdır!

*Sarf ve Nahiv ilmini okuyan bir medrese talebesinin vefat edip, kabirde, Münker ve Nekirin "Men Rabbüke" = "Senin Rabbin kimdir?" diye suallerine karşı, kendini medresede zannedip Nahiv ilmi ile cevap vererek: "(Men) müptedadır, (Rabbüke) onun haberidir. Müşkil bir mes'eleyi benden sorunuz, bu kolaydır." diyerek, hem o melâikeleri, hem hazır ruhları, hem o vakıayı müşahede eden orada bulunan bir keşfelkubur velîsini güldürdü ve Rahmet-i İlahiyyeyi tebessüme getirdi. Azaptan kurtulduğu gibi.. Risale-i Nur'un bir şehid kahramanı olan merhum Hafız Ali, hapisde Meyve Risalesini kemâl-i aşkla yazarken ve okurken vefat edip kabirde melâike-i suale mahkemedeki gibi Meyve hakikatları ile cevap verdiği misillü; ben de ve Risale-i Nur Şâkirdleri de, o suallere karşı Risale-i Nur'un parlak ve kuvvetli hüccetleriyle istikbalde hakikaten ve şimdi mânen cevap verip onları tasdike ve tahsine ve tebrike sevkedecekler inşaallah.*²⁰¹⁸

²⁰¹³ Ahlâksız, soysuz, sütü bozuklar.

²⁰¹⁴ *Mektubat*, 360, Yirmisekizinci Mektup/Merhum Binbaşı Asım Bey'in fıkrasıdır.

²⁰¹⁵ *Zülfikar Mecmuası*, 436, Zülfikar'ın Hâtimesi/Hasan Feyzi'nin Bir Mektubu.

²⁰¹⁶ *Sikke-i Tasdik-ı Gaybî*, 27, Parlak Fıkralar ve Güzel Mektuplar/Risale-i Nur'un Müsadere Hâdisesi Münasebetiyle Isparta Süleyman'ı Rüşdü'nün, Evvelki Fıkrasına Zeyil Olarak Yazdığı Bir Fıkrasıdır. Ayrıca bak. *Lem'alar*, 259, Yirmialtıcı Lem'a/On Beşinci Rica, *Tarihçe-i Hayat*, 650-651, Risale-i Nur/Din Düşmanları ve Ehl-i Dalâlet Tarafından Nur Talebelerine Yapılan Son Taarruzlara Mukabil, Üniversite Nur Talebelerinin Tedâfüî Bir Tarzla Âcizâne Bir Müdâfaası Olarak Nur Kardaşlarımıza Arz Ediyoruz.

²⁰¹⁷ *Zülfikar Mecmuası*, 442, Zülfikar'ın Hâtimesi/Hasan Feyzi'nin Bir Mektubu; *Emirdağ Lâhikası I*, 79, Yirmiyedinci Mektuptan/O, (Bediüzzaman) Nurun hâdimidir. (...)/Duanıza muhtaç talebeniz Hasan Feyzi.

²⁰¹⁸ *Âsâ-yı Mûsa*, 71, Onbirinci Mesele; *Şuâlar*, 225, Onbirinci Şua/Meyve Risalesi/Onbirinci Mesele.

(...) kabre gelecek olan Munker-Nekir isminde Melâikeleri ehl-i hak ve hakikat yolunda gidenler için birer mûnis arkadaş yapan ve Risale-i Nur'un Şâkirdlerini talebe-i ulûm sınıfına dâhil edip Munker-Nekir suallerine Risale-i Nur ile cevap verdiklerini merhum kahraman Hâfız Ali'nin vefatıyla keşfeden ve hayatta bulunanlarımızın da yine Risale-i Nur ile cevap vermemizi rahmet-i İlâhiyeden dua ve niyâz eden (...) ²⁰¹⁹

(...) o merhum şehidin kuvvetli emârelerle, kabrinde Nurlarla meşgul olması ve sual meleklerine Nurlar ile cevap vermesi (...) ²⁰²⁰

Burada, Peygamber Efendimiz (s.a.v.)'in kabir suali ve azabı hakkındaki birkaç hadisini nakletmekle yetineceğiz:

Osman b. Affan (r.a.) demiştir ki:

Peygamber (s.a.v.) cenazeyi defnetme işini bitirince, (cenazenin kabrinin) başında durup şöyle dedi:

"Kardeşiniz için (Allah'tan) af dileyiniz! Onun için (kabir sualine cevap vermekte) muvaffakiyet isteyiniz! Çünkü o, şu anda sorguya çekiliyor." ²⁰²¹

Hz. Peygamber şöyle buyurmuştur:

"Cenaze tabuta konulduğu ve erkekler onu omuzları üzerine yükledikleri zaman, eğer o cenaze iyi bir kişi idiyse: 'Beni (sevabıma) ulaştırınız!' der; eğer o cenaze iyi olmayan bir kişi idiyse, cenaze ahâlisine karşı: 'Bu cenazeye yazıklar olsun! Onu nereye götürüyorlar?' diye feryat eder. Cenazenin bu feryadını, insandan başka her şey işitir. İnsan bunu işitseydi, muhakkak bayılıp düşerdi." ²⁰²²

Resulullah (s.a.v.) yine şöyle buyurmuştur:

"Gerçekten bu ümmet, kabirlerinde imtihan olunuyor. Eğer defnetmemenizden endişe etmeseydim, kabir azabından işitmekte olduğumu size de işittirmesi için Allah'a dua ederdim." ²⁰²³

Hz. Peygamber buyurmuştur ki:

"Bir kul, kabrine konulup yakınları (kabrinin) yanından ayrıldıklarında, onların ayak seslerini duyar. Yakınları dağıldıktan sonra, kabre konulan kişinin yanına iki melek gelir. Onun oturturlar ve:

-Şu adam, yani Muhammed hakkında ne diyorsun? diye sorarlar. Eğer kabirdeki kişi mümin ise:

²⁰¹⁹ *Âsâ-yı Mûsa*, 85, Isparta Mektubu; *Şuâlar*, 239, Onbirinci Şua/Meyve Risalesi/Isparta'daki umum Risale-i Nur talebeleri namına ramazan tebriki münasebetiyle yazılmış ve onüç fıkra ile ta'dil edilmiş bir mektuptur.

²⁰²⁰ *Lem'alar*, 264, Yirmialtıncı Lem'a/On Altıncı Rica.

²⁰²¹ *Ebü Dâvud*, Cenâiz, 67/3221.

²⁰²² *Buhârî*, Cenâiz, 52/74.

²⁰²³ *Müslim*, Cennet, 17/67.

-Onun Allah'ın kulu ve peygamberi olduğuna şahadet ederim, diye cevap verir. Bunun üzerine melekler:

-Cehennemde sana ayrılmış yere bak! Allah Tealâ, sana onun yerine cennetten bir yer ayırdı, derler. Ölen kişi her iki (yeri)sini de görür. Ölen kişi, kâfir veya münafık ise meleklerin sorusuna:

-Bilmiyorum. Onun hakkında insanların söylediklerini söyledim, diye cevap verir. Bunun üzerine:

-Sen bilemedin ve doğruyu söyleyemedin, derler.

Sonra bu kâfirin veya münafığın iki kulağı arasına demirden bir topuzla vurulur. O topuzu yiyince kâfir veya münafık, şiddetli bir feryatla bağırır ki, bu feryadı insanlar ve cinler dışındaki bütün canlılar duyar.²⁰²⁴

Başka bir rivayette de Resulullah (s.a.v.)'in şöyle buyurduğu bildirilmiştir:

"(...) Sonra ona iki melek gelir, onu oturturlar ve kendisine:

-Rabbin kimdir? diye sorarlar. O.

-Rabbim Allah'tır, diye cevap verir. Bunun ardından melekler:

-Dinin nedir? diye sorarlar. O da:

-Dinim İslâm'dır, diye cevap verir. Sonra melekler:

-Size gönderilen şu adam, yani Muhammed nedir (kimdir)? diye sorarlar. Bu kişi:

-O, Allah'ın Resulüdür, diye cevap verir. Melekler:

-Nereden biliyorsun? derler. O da:

-Allah'ın Kitabını okudum, ona inandım ve onu doğruladım, diye cevap verir. (...)²⁰²⁵

Konu hakkında Allah Resulünün bildirdikleriyle *Nur Risaleleri*'nde anlatılanların hiç alâkası var mıdır? Meleklerin sorduklarına verilecek cevabın Risale-i Nur'la ne ilgisi vardır?

Nur şakirtlerinin Said Nursî'ye ve *Nur Risaleleri*'ne olan imanları öyle kuvvetlidir ki, meleklerin Risale-i Nur'dan soru soracaklarını zannetmekte ve bu sorulara Risale-i Nur ile cevap vermeyi rahmet-i ilâhiyeden dua ve niyaz etmektedirler.

²⁰²⁴ Buhârî, Cenâiz, 67/94.

²⁰²⁵ Ebû Dâvud, Sünnet, 27/4753.

Efendiler! Uyanın bu hülyadan, uyanın da artık anlayın ki, kabirdeki sorular başka dinle değil İslâm'la; Said Nursî'yle değil Hz. Muhammed'le; *Nur Risaleleri*'yle değil Kur'an'la ilgilidir!

Malumdur ki, Kur'an'ın bazı harflerinde, hatta kelimelerinde ve vakıf (duraklama) yerlerinde, dolayısıyla noktalamasında çeşitli ihtilâflar vardır. Buna karşın *Nur Risaleleri*'nin noktasına bile itiraz edilemez, bir harfine bile dokunmak büyük bir günahtır:

*Kimin haddi var ki, risâlelerin birisine el uzatsın veyahut bir sahifesine dil uzatsın, veyahut bir cümlesini tenkid etsin, veyahut bir kelimesine, hatta bir harfine ve belki bir noktasına itirazda bulunsun.*²⁰²⁶

*Kimin haddidir ki, bu Nurlarda yanlışlık bulsun. (...) Onun için bir harfe dokunmayı azîm bir günah işliyorum telâkki ediyorum.*²⁰²⁷

*Mükerreren mütalâa ve kıraat ederek, arş kadar yüksek eserleriniz hakkında mütalâa serdine bir kelime hatta bir nokta ilâvesine kendimde cür'et ve kudret bulamadığımdan dolayı bu babda bir mütalâa dermeyânına imkân göremiyorum.*²⁰²⁸

Bilindiği gibi, Kur'an'dan önceki ilâhî kitaplar, Peygamberimizden haber vermiştir. Said Nursî bu konuda şöyle diyor:

*Nass-ı Kur'anla; Tevrat, İncil, Zebur ve Suhuf-u Enbiyanın, nübüvvet-i Ahmediye Aleyhissalâtü Vesselâm'a dair verdikleri haberdir. Evet, mâdem o kitaplar semâvîdirler ve mâdem o kitap sahipleri enbiyadırlar; elbette ve her halde, onların dinlerini nesheden ve kâinatın şeklini değiştiren ve yerin yarısını getirdiği bir nûr ile ışıklandıran bir Zât'tan bahsetmeleri, zarurî ve kat'îdir. (...)*²⁰²⁹

Tevrat ve İncil'de yazılı mev'ud olan Peygamber Muhammed aleyhisselâmdır²⁰³⁰; Nurculara göre -Said Nursî diyemediklerinden- *Risale-i Nur* da mev'uddur. Allah, *Nur Risaleleri*'ni göndermeyi vadetmiş; onun gönderilmesi önceden takdir olunmuş; dünya da her an onu beklemiştir!:

*Ey Nûr-u Risaletten gelen bir bürhan-ı Kur'an!
Ey sırr-ı Fûrkandan çıkan hüccet-i iman!*

*Sendin bize matlub, yine sendin bize mev'ud,
Sayende bugün herkes olur zinde ve mes'ud.*

²⁰²⁶ *Barla Lâhikası*, 194, Yirmi Yedinci Mektuptan/Husrev, Üstadın kendi hakkında hiddetini zannedip, bir mes'eleye dair, müteessiren yazdığı mektubundan bir fıkradır.

²⁰²⁷ *Barla Lâhikası*, 56, Yirmi Yedinci Mektuptan/Eyyühe'l-Üstadü'l-Aziz!

²⁰²⁸ *Barla Lâhikası*, 40, Yirmi Yedinci Mektuptan/Şu fıkra, hakiki ve birinci bir kardeşimiz olan Hakî Efendi'nindir.

²⁰²⁹ *Mektubat*, 148, Ondokuzuncu Mektub/Mu'cizât-ı Ahmediyye/Onaltıncı İşaret/Birinci Kısım.

²⁰³⁰ Yazır, *Hak Dini Kur'an Dili*, 9/5992.

***Her an seni bekler ve sayıklardı bu dünya,
Hak kendini gösterdi, bugün bitti o rü'ya.***²⁰³¹

Nur Risaleleri'nin (daha doğrusu Said Nursî'nin) Hz. Peygamber'le "vadedilmişlik" konusundaki ortaklığı (!) ile yetinilmemiş, daha da ileri gidilmiştir: Bu kitapların Hz. Peygamber'den verdiği haberler nasıldır? Yani, açık mı, kapalı mıdır? İşte Said Nursî'nin cevabı:

"Lâ ya'lemu'l-gaybe illallâhu" düsturuna karşı hürmetsizlik ve itaatsizlik etmemek içindir ki, medar-ı teklif ve hakakik-ı îmaniyeden başka olan umur-u gaybiyeden izn-i Rabbanî ile haber verenler dahi, yalnız işaret suretinde perdeli ve kapalı ihbar etmişler. Hattâ "Tevrat" ve "İncil" ve "Zebur"da Peygamberimiz hakkında gelen müjdeler ve haberler dahi, bir derece perdeli ve kapalı gelmiş ki; o kitapların bir kısım tâbileri te'vil edip îman etmediler.²⁰³²

Yani, ilâhî kitaplarca verilen bu haberler, "birkısım tâbilerinin tevil edip iman etmediği bir derece perdeli ve kapalı" haberlerdir. Peki, aynı kitapların Said Nursî ve *Nur Risaleleri* hakkında verdiği haberler nasıldır? İşte bu sorunun *Nur Risaleleri*'ndeki cevabı:

(...) Nur Risalelerini, değil Hazret-i Şeyh (K.S.) altıncı asırdan ondördüncü asırda görmesi, (Kütüb-ü sâbıkada remzen ve Hazret-i Kur'an'da sarahaten göstermeleri, o kitab-ı mübarekin şe'nindedir) diyebileceğim.²⁰³³

Kur'an'dan önceki ilâhî kitapların Peygamberimiz ve Kur'an hakkında verdikleri haberler, "bir kısım tâbilerinin tevil edip iman etmediği bir derece perdeli ve kapalı" haberler iken; Said Nursî ve *Nur Risaleleri* hakkındaki haberleri "remzî"dir.

Allah Tealâ şöyle buyurmuştur:

"(Zekeriya) dedi ki: 'Rabbim! Bana (ben yaşlı olduğum, karım da kısır olduğu hâlde çocuğum olacağına dair) bir ayet (delil, alâmet, nişan) ver.' (Rabbi de:) 'Senin ayetin, üç gün boyunca, **remz** (işaret) dışında konuş(a)mamandır. Rabbini çokça zikret ve onu sabah akşam tesbih et!' dedi."²⁰³⁴

Ayetteki **remz** hususunda, çeşitli görüşler bildirilmiştir.²⁰³⁵ Hz. Zekeriya (a.s.)'nın (eli, başı, kaşı gözü, dudakları ile yaptığı) işareti nasıl olursa olsun, nihayetinde diğer insanlar onun remzini anlamışlardır. Şunu demek istiyoruz: Demek ki, remz anlaşılırdır. "Remzî" haberler, "perdeli ve kapalı" haberlere oranla daha

²⁰³¹ *Sikke-i Tasdik-ı Gaybî*, 257, Parlak Fıkralar ve Güzel Mektuplar/Risale-i Nur'un has şâkirdlerinden ve ehemmiyetli eski muallimlerden ve imanı kuvvetli olan büyük muallimleri temsil eden Hasan Feyzî'nin Sikke-i Tasdik-ı Gaybî'den aldığı bir ilhamla Risale-i Nur hakkında ve onun menba'ı ve esası olan Nur-u Muhammedî (A.S.M.) ve hakikat-ı Kur'an ve sırr-ı İman tarifinde şu kasideyi yazmış; *Emirdağ Lâhikası I*, 113, Yirmiyedinci Mektuptan/Âciz, Biçâre Talebeniz Hasan Feyzi.

²⁰³² *Şuâlar*, 447, Beşinci Şua/İhtar/Dördüncü Nokta.

²⁰³³ *Barla Lâhikası*, 212, Yirmi Yedinci Mektuptan/Hâfız Ali'nin fıkrasıdır/Pek Sevgili ve Mübarek üstadım!

²⁰³⁴ Â-i İmrân, 3/41. Her ne kadar ayette "akşam sabah" şeklinde geçiyorsa da, biz, mealde "sabah akşam" şeklinde takdim tehir yaptık. Bilindiği gibi, Araplarda gün akşam; bizde ise sabah başlar. Bu yüzden Türkçede her vakit, daima, sürekli, devamlı anlamında "sabah akşam" deyimini kullanılmaktadır. (Bak. *Türkçe Sözlük*, TDK Yayınları, Ankara 1988, 2/1235.) Bu yüzden, ayetteki bu sıralamayı mealde de korumak bir çeviri yanlışlığıdır.

²⁰³⁵ Bak. Râzî, *Tefsîr-i Kebîr*, 6/301.

açıktır. Yani, önceki ilâhî kitapların Said Nursî ve *Nur Risaleleri* hakkındaki haberleri, Peygamberimiz ve Kur'an hakkındaki haberlerinden daha açıktır!

Ayrıca, kütüb-ü sabıkanın Hz. Muhammed'den "bir derece perdeli ve kapalı" haber vermesine karşın; Kur'an'ın Said Nursî'den, onunla ilgili tarihlerden, risalelerinin isimlerinden... verdiği haberler "sarahaten"dir. "Sarahaten", yani açık ve sarih olarak, açıktan açığa... *Nur Risaleleri*'ndeki bu ifadelerden aşıkâre anlaşılmaktadır ki, kütüb-ü sabıkayı ve Kur'an'ı indiren yüce Allah, Hz. Muhammed'in bir derece perdeli ve kapalı haberlerle bildirilmesini ve fakat buna karşın Said Nursî'nin ise açık ve sarih haberlerle bildirilmesini irade etmiştir!... Yuh artık!

Bu sözler; ümmet-i Muhammed'den önceki ümmetlerin, Said Nursî'yi Hz. Muhammed'den daha iyi tanıdıklarını iddia etmektedir.²⁰³⁶

Dilimizin ucuna çok şey gelmektedir, ama yine kendimizi tutalım...

Aslında, *Nur Risaleleri*'nde Said Nursî Hz. Muhammed (s.a.v.)'le; *Nur Risaleleri* de Kur'an'la âdeta aşık atmaktadır. *Nur Risaleleri*'nde sergilenen tek taraflı bu yarışta ortaya konan taklitler o kadar kötüdür ki, hey'atın feletatı sırtmaktadır.

Hz. Muhammed (s.a.v.) ve Hz. Ebu Bekir (r.a.), Mekke'den Medine'ye hicret ederlerken, Abdullah b. Uraykit ed-Deylemî'nin rehberliğinde Sevr Dağı'na varıncaya dek Yemen yolunu takip etmişler ve o dağın mağarasında üç gün geçirmişlerdir. Meşhurdur ki, müşrikler aramalarında bu mağaranın girişine kadar gelmişler, fakat mağaranın ağzında örümcek ağı ve güvercin yuvasını görünce geri dönmüşlerdi. Bir güvercinle bir örümceğin, müşriklerin tüm çabalarını boşa çıkardığı gibi; *Risale't-ün-Nur'un intişarına karşı gelen düşman ve casuslara mukabil bir tek fare çıktı, planlarını zîr ü zeber etti:*

(...) *Hem Risale-i Nur'un hakkında inayet-i Rabbaniyenin lâtif bir himayeti şudur ki; Karanlık bir vaziyette, korkutan bir zamanda casusların ve taharri me'murlarının tecessüsleri Üstadımızın menzilini sarması dakikasında bir fare, üstadımızın bir çorabını aldı. Ne kadar aradık, hiçbir yerde bulamadık. O farenin yuvasını gördük, kabil değil çorap oraya giremez. İki gün sonra gördük ki, o hayvan, o çorabı getirmiş, öyle yere ki: Saklanmış, muhteviyatı unutulmuş olan mahrem mektupların ve evrakların tam yanında bırakılmış. Halbuki iki defa oraya bakmıştık, görememiştik. Hem o çorabı o yere getirmek, soba borusuna çıkıp yukarıdan olur; gayet kurnaz ve zeki adam ancak o işi yapar. Hiçbir cihette tesadüf ihtimali kalmadığından, üstadımız dedi: "Bu mektupları oradan kaldıracamız." Biz onlara baktık, gerçi siyasetle alâkaları yoktur, fakat vehham casuslar, aleyhimize habbeyi*

²⁰³⁶ Benzer iddialar Bahaîlikte de görülmektedir. Ebu Zehra şöyle diyor: Bahaîler, Hristiyanlıkta, kendi dinlerine davet esasının bulunduğu iddiasında çok ileri gittiler. Tevrat ve İncil ile alâkalı kitapların, Bahau'llah'ı ve oğlunu müjdelediğini iddia ettiler.

Bu hususta Goldziher şöyle der: "Bahaîlik, Abbas Efendinin ortaya çıkıp Tevrat ve İncil'le yardımlaşmasıyla yeni bir merhaleye ulaşmıştır. Tevrat ve İncil, önceden, Abbas Efendinin geleceğini müjdelemişlerdi. 'Eşiya' sifrinin on sekizinci eshahının altıncı bölümünde zikredilen üstün vasıfları taşıyacak ve emîrlik elinde bulunacak kişiden bu şahıs kastedilmiştir. Eşiya sifrinde şunlar zikredilir: Bizim bir oğlumuz doğacak, ona bir öğül verilecek, liderlik bunun omzunda olacak, buna acayip bir isim verilecek ve devamlı olarak 'Barış Reisi' denilecektir." (*el-Akide ve Ş-Şeria*, 250'den nak. Ebu Zehra, *İslâm'da Siyasî ve İtikadî Mezhepler Tarihi*, 270.)

kubbe yapmaya ehemmiyetli bir vesile olurdu. Biz hem onları hem daha bahaneye medar olabilen başka şeyleri kaldırdık. O heyecanımızdan casuslar haber alıp anladılar ki, hazırlandık. Daha hücum etmeden yalnız ikinci gün Emin, elinde bir torba ile menzile girdi. Tam arkasında karakol komiseri, gizli, hissettirmeden girdi. Emin'in elinde kitaplar yerinde yoğurdu gördü, tavrını değiştirdi.

Elhâsıl: Risalet-ün-Nur'un intişarına karşı gelen düşman ve casuslara mukabil bir tek fare çıktı, planlarını zîr ü zeber etti.

<i>Evet</i>	<i>Evet</i>	<i>Evet</i>	<i>Evet</i>	<i>Evet</i>	<i>Evet</i>
<i>Tevfik</i>	<i>Ahmed</i>	<i>Tahsin</i>	<i>Hilmi</i>	<i>Feyzi</i>	<i>Said Nursî</i> ²⁰³⁷

Said Nursî'nin peygamberlik taslaması artık Hz. Muhammed'le mücadeleye dönüşmüştür. Yalnız, bir derece altta kalınmaya özen gösterilmektedir. Bunun sebebi ise şudur: Ortada Kur'an-ı Kerim gibi bir mucize, Hz. Muhammed (s.a.v.)'in son peygamberliği gibi bir hakikat varken, Said Nursî bunları görmezden gelemez, bunlara rağmen peygamberliğini açıkça iddiada edemez, kendisine verilen kitabın da Risale-i Nur olduğunu alenen söyleyemezdi.

O, peygamberlik iddiası çerçevesinde; Hz. Peygamber'in altında ezileceğini bildiğinden, kendisini bir resul olarak değil, bir nebi olarak görmekte ve takdim etmektedir. Hz. Muhammed'in şeriatına bağlı bir nebi!...

Said Nursî, *Nur Risaleleri*'nin de Kur'an altında sineceğinin farkındadır. Bu yüzden risalelerini, müstakil bir "Kitap" olarak takdim edememiştir. Nebilerden bazılarına, resulün kitabına tâbi "suhuf" indirildiği gibi, Said Nursî de kendisine, Kur'an'a bağlı *Nur Risaleleri*'nin indirildiğine inanmaktadır.

Said Nursî, bunu şöyle açıklamaktadır:

*Kardeşlerim, bu zelzele benim itikadımca Şakk-ı Kamer gibi bir mu'cize-i Kur'an'dır. En mütemerridi dahi tasdike mecbur eder bir vaziyete girdi.*²⁰³⁸

²⁰³⁷ *Sikke-i Tasdik-ı Gaybî*, 35, Parlak Fıkralar ve Güzel Mektuplar/Hem Risalet-ün-Nur'un suhuletle intişarının bir kerametini, bu mektubu yazdığımız zamanda ve yemekteki kerâmet dakikasında gözümüzle gördük.

Allah Tealâ, "İrzini koruyan kıza (Meryem'e) da yardım ettik. Ona ruhumuzdan üfledik, onu ve oğlunu âlemlere bir ayet (delil) kıldık." (Enbiyâ, 21/91.) buyurmaktadır. Bu ayet, Hz. Meryem'de harikulâde hâller zuhur ettiğini göstermektedir. Onlardan birisi de şudur: "(...) Zekeriya, ne zaman mihraba girse, (Meryem'in) yanında bir rızık (yiyecek) bulurdu. 'Ey Meryem! Bu sana nereden geliyor?' deyince, 'Bu, Allah katındandır. Şüphesiz Allah, dilediğini hesapsız rızıklandırır.' dedi." (Âl-i İmrân, 3/37.) Ruhullah olan Hz. İsa'nın annesine Allah katından rızık gelir de Said Nursî'ye gelmez mi:

(...) *Mütessifane şöyle düşündüm ki: Küflenmiş bir parça ekmeğimiz var; bu akşam ancak ikimize yeter. İki gün nasıl yapacağız ve bu sâfi-kalb adama ne diyeceğim? diye düşünmede iken, birden bire başım çevrilir gibi başımı çevirdim, gördüm ki: Koca bir ekmeğe, katran ağacının üstünde, dalları içinde bize bakıyor. Dedim: "Süleyman müjde! Cenab-ı Hak bize rızık verdi" O ekmeği aldık; bakıyoruz ki kuşlar ve hayvanat-ı vahşiye hiçbiri ilişmemiş... Yirmi-otuz gündür hiçbir insan o tepeye çıkmamıştı. O ekmeğe, ikimize iki gün kâfi geldi. Biz yerken, bitmek üzere iken, dört sene sâdik bir siddikim olan müstakim Süleyman, ekmeğe aşağıdan çıkageldi. (Tarihçe-i Hayat, 260, Eskişehir Hayatı/Onaltıncı Mektub/Dördüncü Nokta/Üçüncüsü.)*

Bu olayın peygamberliğin delili olan bir mucize değil de, "keramet" olduğunu iddia edecekler deriz ki: Peygamberler, mucizeleri izhar etmekle; veliler ise bu harikulâde hâllerini gizlemekle emrolunmuşlardır. Peygamberler mucize getirdiklerini öne sürmüşlerdir ve bunun Allah katından olduğu hususunda kesin konuşmuşlardır. Velilerin ise, harikulâde hâlleri ve bu hâllerin Allah katından olduğu hususunda kat'î konuşmaları mümkün değildir. Mucizeye karşı konulmaması gerekir. Keramete karşı konulması ise mümkündür. Muvaffakiyet ancak Allah'tandır. (Bak. Râzî, *Tefsir-i Kebîr*, 6/285.)

²⁰³⁸ *Kastamonu Lâhikası*, 14, Yirmiyedinci Mektubdan/Azîz, Tam Siddik Kardeşlerim.

Daha önceki bölümlerde aktardığımız gibi; Said Nursî, yargılanması esnasında mahkemeye hitaben yaptığı konuşmasında, "zındıklar Risale-i Nur'a ve şakirtlerine ilişirlerse, yakında bekleyen belâların deprem suretiyle geleceğini" belirtmiştir. Yukarıda aktardığımız sözleri, bu konuşmasından sonra söylediği anlaşılmaktadır. Said Nursî, işte bu tehdidinin gerçekleşmesini Kur'an'ın bir mucizesi olduğunu söylemektedir. Hem de ayın yarılması gibi mucize! Bu mucize; en inatçıyı, ısrarla inanmayı bile "tasdik"e mecbur etmiştir!²⁰³⁹

Görülmektedir ki, Said Nursî Hz. Muhammed'e; *Nur Risaleleri* de Kur'an'a tâbidir. Kur'an'a inanmayanlara, inat ve ısrarla Hz. Muhammed'i tasdik etmeyenlere ayın yarılması mucizesi gösterildiği gibi; *Nur Risaleleri*'ne inanmayanlara, Said Nursî'yi tasdik etmeyenlere de zelzele mucizesi gösterilmiştir!

Kur'an müminlere şifa ve rahmettir²⁰⁴⁰; *Risale-i Nur da müminlere şifa ve rahmettir.*²⁰⁴¹

*EY RİSALE-İ NUR! (...) Sen, "Ben, Rabbânî ve Kur'anîyim. Öyle kuru kavak değilim. Şevkli ve şa'saali ve nûrânîyim. Bir Hayy-ı Lâyemût'un eserinden fıskıran, lâyetmût san'atlı ve kerâmetli bir nurum. Cansızlara can ve canlılara taze can üflüyorum. Bin, dertlere derman ve âlemlere rahmet-i Rahmânım. İnat ve ısrarı bırak. Beni oku ve beni dinle. Karanlığa ve hiçe giden, hesapsız ve hedefsiz yolundan seni kurtarıp, kokocaman bir saadet ve sermediyet âlemi kazandırayım." diye nidâ ediyorsun.*²⁰⁴²

Kur'an bir burhan (açık ve kesin bir delil) ve apaçık bir nurdur²⁰⁴³; o semavî bürhan-ı kudsînin yerde bir bürhanı Resâil-in-Nur'dur.²⁰⁴⁴

Hz. Peygamber ümmîdir²⁰⁴⁵; *Said Nursî ise yarım ümmî bir zattır.*²⁰⁴⁶

²⁰³⁹ 19'cu Reşad Halife'nin mesajının (*The Final Testament*) iki elçisi/mütercimi var. Birincisi Bahattin Uzunkaya, ikincisi Edip Yüksel.

"Allah'ın Elçisi Bahattin Uzunkaya" imzasıyla Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer'e mektup da gönderen bu hazret kendi web sitesinde şöyle diyor:

Bugüne kadar *Allah'ın Postacısı* olarak Türkiye toplumuna Allah'ın mesajını ilettim. 1995 yılında, Allah'ın kitabı Kuran'ın (*The Final Testament*) Türkçe çevirisini ve 19 Mucizesi ile ilgili bir kitabı yayınlamak Mesaj'ın insanlara ulaşmasını sağladım. Allah, Türkiye toplumunu yetirince uyarmıştır. (...) İnkâr ettiler ve ilgilenmediler. O yüzden azap, şiddetli bir deprem olarak 17.8.1999 tarihinde saat 3:2'de Türkiye toplumunu vurdu. (Nak. Cündioğlu, *Kur'an Çevirilerinin Dünyası*, 262.) Anlaşılan, Türkiye bu yalancı peygamberlere iman etmedikçe depremlerden kurtulamayacak!...

²⁰⁴⁰ Bak. İsrâ, 17/82; Fussilet, 41/44.

²⁰⁴¹ *Sikke-i Tasdik-ı Gaybî*, 90, Birinci Şua/Onaltıncı Âyet; 92, Birinci Şua/Yirminci Âyet,

²⁰⁴² *Zülfikar Mecmuası*, 436, Zülfikar'ın Hâtimesi/Hasan Feyzi'nin Bir Mektubu.

²⁰⁴³ Bak. Nisâ, 4/174.

²⁰⁴⁴ *Sikke-i Tasdik-ı Gaybî*, 89-90; *Şuâlar*, 551-552, Birinci Şua/Onbeşinci Âyet.

²⁰⁴⁵ Bak. A'râf, 7/157.

²⁰⁴⁶ *Sözler*, 703, Teşrin-i sâni (1950) de Ankara Üniversitesinde (...) bir konferanstır.

Tağutu inkâr eden ve Allah'a inanan, kopması mümkün olmayan en sağlam kulp (Urvetü'l-Vuska)a tutunmuş olur.²⁰⁴⁷ *Risaletu'n-Nur bu asırda, bu tarihte bir "Urvetül-Vuska"dır.*²⁰⁴⁸

Cenab-ı Hak buyurmuştur ki:

"Hepiniz, Allah'ın ipine sımsıkı yapışın! Bölünüp parçalanmayın! (...)"²⁰⁴⁹ Her ne kadar "Hablullah" hakkında çeşitli tefsirler yapılmışsa da²⁰⁵⁰, Kur'an-ı Mecid'in Hablullah olduğunda şüphe yoktur. Zaten, Müslümanların bölünüp parçalanmamaları, kalplerinin birbirlerine ısınması, kardeş olmaları, hidayete erip ateş çukurundan kurtulmaları ancak Kitabullah'a itisamları ile mümkündür. Buna rağmen; *bizzat Kur'an-ı Kerim, Risaletu'n-Nur'un çok muhkem, kopmaz bir zincir ve bir "Hablullah" olduğunu "Ona (Nur Risaleleri'ne) elini atıp yapışanın necat bulacağını" mana-yı remziyle haber verir.*²⁰⁵¹

Müslümanların arasındaki asırlardan beri devam eden ihtilâfı kaldıracak, vahdet-i İslâmı sağlayacak olan da *Risale-i Nur*'dur:

Ey Risale-i Nur! (...) Bütün eller ve dillerde kemâl-i iştiha ve iştiyakla dinlenip okunacak ve yazılıp yayılacak en tatlı ve en halâvetli, en câzibedar ve en revnekdar yegâne eser-i metin ve nûr-u mübîn ancak sensin!

Mekteblerin medreseye ve medreselerin tekkelere uymayan ayrı ve gayrı ulûm ve fûnûnunu yeknesak bir hâle getirerek ve tâlib-i ilim ve esrâr-ı cihânı yekdil ve yekzebân ederek, vahdet-i İslâm ve insanîyeti elde tutup, birlik ve beraberlik nurunu nessar edecek yine sensin. Bütün dünyaya ilm-i zâhir ve bâtın, senin menbain ve mâdenin olan Kur'an'dan dağılıp yayılarak, nizâm-ı âlemin istikrarı ve vakt-i merhununa kadar imtidâdına ve ibâdullahissâlihînin istirahat ve isti'lâsına medar ve müessir olacak yine sensin!

Ey Nûr-u Kur'ân! Ve ey hakikat-ı îmân!

*Madem ki: Bugün üçyüzelli milyan İslâmın pişvâlığını Kur'an namına deruhte ediyorsun. o halde asırlardan beri ehl-i İslâm arasına girmiş ve yerleşmiş olan kötü itikad ve ihtilâfları kaldıracak, hüküm süren fitne ve fesadı, nifak ve şikakı dahi kökünden kurutup, sevâd-ı âzâm olan bu ümmet-i merhûme-i Muhammediyeyi (A.S.M.) büyük bir kütle ve bir fırka-i nâciye halinde, Kur'ân'ın cenâh-ı re'fet ve rahmeti altında, İnşaallah tâ subh-u Maşşere kadar Nûr-u Kur'ânla saklayacaksın.*²⁰⁵²

Bu ifadeler, şu ayetle sona erdirilmiştir²⁰⁵³:

²⁰⁴⁷ Bakara, 2/256.

²⁰⁴⁸ *Şuâlar*, 236; *Âsâ-yı Mûsa*, 82, Birinci Şua/Meyve Risalesi/On birinci Mes'elenin Haşiyesinin Bir Lahikasıdır, *Sikke-i Tasdik-ı Gaybî*, 86-87. Birinci Şua/Dokuzuncu Ayet.

²⁰⁴⁹ Âl-i İmrân, 3/103.

²⁰⁵⁰ Bak. Râzî, *Tefsîr-i Kebîr*, 6/513-514.

²⁰⁵¹ *Şuâlar*, 236; *Âsâ-yı Mûsa*, 82, Birinci Şua/Meyve Risalesi/On birinci Mes'elenin Haşiyesinin Bir Lahikasıdır.

²⁰⁵² *Zülfikar Mecmuası*, 438-439, Zülfikar'ın Hâtimesi/Hasan Feyzi'nin Bir Mektubu.

²⁰⁵³ *Zülfikar Mecmuası*, 443, Zülfikar'ın Hâtimesi/Hasan Feyzi'nin Bir Mektubu.

"Ağızlarıyla Allah'ın nurunu söndürmek istiyorlar; Allah ise, kâfirler hoş görmeseler bile, kendi nurunu tamamlayacaktır."²⁰⁵⁴

Allah katında din, şüphesiz İslâm'dır.²⁰⁵⁵ *İnne'd-Dîne 'indallâhi'l-İslâm = 549; Resâilî'n-Nûr = 548, lam-ı târifsiz 549.*²⁰⁵⁶

Kur'an-ı Kerim 23 sene zarfında zaman aralıklarıyla ihtiyaca binaen parça parça indirildi²⁰⁵⁷; *Nur Risaleleri de 23 senede tamamlandı.*²⁰⁵⁸

Hz. Peygamber'e tekrarlanan yedi (ayet) ve büyük Kur'an verilmiştir²⁰⁵⁹; *Bu âyet, "seb'al-mesânî" nuruna mazhar bir âyinesi olan Risale-i Nur'a cıfırca dahi işaret eder. Çünkü makam-ı ebcedîsi bin üçyüz otuzbeş adediyle Risale-in-Nur'un Fâtihası olan İşârât-ül-İ'caz tefsirinin Fâtîha sûresiyle Elbakara sûresinin başına ait kısmı bakmakla intişar tarihi olan bin üçyüz otuzbeş veya altıya tevafukla remzî bir perdeden ona baktığına bir emâredir.*²⁰⁶⁰

*Kur'an'ın nükteli, hikmetli, lüzumlu, usandırmayan tekrarı gibi Nur Risaleleri'nin de lüzumlu, hikmetli, belki zarurî ve maslahatlı tekrarı vardır.*²⁰⁶¹

Kur'an-ı Kerim Arapça indirilmiştir; *Nur Risaleleri ise Türkçe yazdırılmıştır. Kur'an, vazife-i irsiyeti yapan Nur Risaleleri'nin Türkçe olmasını tahsin ve takdir eder.*²⁰⁶²

²⁰⁵⁴ Saf, 61/8.

²⁰⁵⁵ Âl-i İmrân, 3/19.

²⁰⁵⁶ *Tılsımlar Mecmûası*, 192, Mâîdetü'l-Kur'an.

²⁰⁵⁷ Cerrahoğlu, *Tefsir Usûlü*, 43, 34.

²⁰⁵⁸ Bak, *Sözler*, 645-646, Lemeât/Tenbih; *Lemeât*, 8, Tenbih.

²⁰⁵⁹ Hicr, 15/87.

²⁰⁶⁰ *Sikke-i Tasdik-ı Gaybî*, 81, Birinci Şua/Dördüncü Âyet-i Meşhure.

²⁰⁶¹ Bak. *Şuâlar*, 65, Dördüncü Şua/Tenbih. Ayrıca bak. *Kastamonu Lâhikası*, 14-15, Yirmiyedinci Mektubdan/Azîz, Sıddık ve Fedâkâr ve Vefâkâr Kardeşlerim ve Hizmet-i Kur'aniye ve İmaniye Kuvvetli ve Kıymetli ve Çalışkan ve Muktedir Arkadaşlarım.

Said Nursî, bu tekrarların ihtiyarı ve rızası dışında gerçekleştiğini söylemektedir: (...) *Aynen bu ehemmiyetli hikmet içindir ki, bâzı def'a haberim olmadan, ihtiyarım ve rızam olmadığı halde, ince hakaik-ı İmaniye ve kuvvetli hüccetler, müteaddit risalelerde tekrar edilmiş. Ben çok hayret ediyordum: Neden bunlar bana unutturulmuş, tekrar yazdırılmış? Sonra kat'î bir surette bildim ki: Herkes bu zamanda Risale-i Nur'a muhtaçtır, fakat umumunu elde edemez; etse de tam okuyamaz; fakat küçük bir Risale-in-Nur hükmüne geçmiş bir risale-i câmiayı elde edebilir ve ekser vakitlerde muhtaç olduğu mes'eleleri ondan okuyabilir. Ve gıda gibi, her zaman ihtiyaç tekerrür ettiği gibi, o da mütalâasını tekrar eder. (Sikke-i Tasdik-ı Gaybî, 36, Parlak Fıkralar ve Güzel Mektupları/Aziz Kardeşlerim!/Birincisi; *Barla Lâhikası*, 259, Yirmi Yedinci Mektuptan/Aziz Sıddık Kardeşlerim.)*

²⁰⁶² Bak. *Sikke-i Tasdik-ı Gaybî*, 110, Birinci Şua/Dördüncü Âyet.

Yalnız, *İşârâtü'l-İ'caz* Arabîdir, Abdülmecid Nursî tarafından Türkçeye tercüme edilmiştir. Said Nursî, Türkçe tercümenin hemen başında şöyle der:

(...) *Fakat Arabî tefsirde tevafukun envaından çok harikalar vardır; beşer ihtiyarı karışmamıştır. Onun için, o matbuun aynı tarzında -imkânı varsa- mümkün olduğu kadar çalışmak lazımdır ki, alâmet-i makbuliyet olan o harikalar kaybolmasın.*²⁰⁶³

Kur'an, Arapçanın şaheseri olduğu gibi; *EY RİSALE-İ NUR! Sen ne büyük bir eser, ne tatlı bir kevsersin. Bu hâlin, Türkçemize büyük bir kıymet ve tükenmez bir meziyet bahşediyor. Senin ulviyet ve kerametın, Türk dilini bütün diller içinde yükseltiyor. Kur'an'dan maada hiçbir kitaba ve hiçbir kavmin lisanına sığmayan bu kadar yüksek asâlet ve fesâhatı seninle dilimizde görüyoruz. (...)*

İslâmiyet güneşinin doğuşundan tam öndört asır sonra, senin gibi ulvî ve İlâhî ve arşî bir nurun tekrar ve yeniden, bhusus bu son asırda, hem Türk elinde ve hem de Türk dilinde doğması, acaba kimin hatır ve hayalinden geçerdî? Bu ne büyük bir ni'met bizlere ve bu asır halkı için ne bahtiyarlık Yârabbî!..

*Türkçemiz seninle iftihar edip dolmakta, kabarıp şişmekte ve her lisan üstüne bağdaş kurup oturmaktadır.*²⁰⁶⁴

Bilindiği üzere Kur'an-ı Mecid'in fesahat ve belâğatı eşsizdir, mucizedir. *Nur Risaleleri'*nde, Kur'an'ın bu yönüne de nazire yapılmıştır:

EY RİSALE-İ NUR! (...) Fesâhât ve belâğatın son haddine çıktığı bir devirde, Kur'an-ı Kerim'in nâzil olmaya başlaması ile, Kur'an nuru karşısında üdebâ ve büleğânın kıymetten düşüp sönen âsârı gibi; senin de hudutsuz ve nihayetsiz ve emansız fesâhat ve belâğatın, hutebâyı hayretlere düşürmüştür. Sen bir şiir-i destâni değilsin. Fakat, o kadar fasih ve belîğ ve edâlı ve sadâlı ve nağmeli yazılmış ve bütün harflerin birbirine dayanarak kelime ve kelâmların siyak ve sibak, intizam ve insicam ile dizilmiş ve bunlar birbirine o kadar kuvvet ve kudret ve metanet vermiş ki: Mensur ve Türkî ibâreli olduğun halde, yine mislin getirilemez. Senin gibi parlak bir eser, bir daha kimseye nasib olmaz.²⁰⁶⁵

(...) *Risale-i Nur Kur'an-ı Mu'ciz-ül-Beyanın taht-ı tasarrufunda olduğundan, ona uzanan, ilişmek isteyen her el kırılır ve her dil kurur. Kur'an-ı Mu'ciz-ül-Beyanın ve mâ erselnâ min rasûlin illâ bilisâni kavmihi* ["Biz, her elçiyi kendi kavminin diliyle gönderdik. (...)" (İbrâhîm, 14/4)] *kavl-i şerifinin îma ve işâratından şu devrede Türk lisanının sadmeler geçirmesine bakılırsa, "Risale-i nur", Türkçede, lisan üzerinde de imam olacağına; yâni yarın hâlis Türkçe olan Risale-i Nurun kesb-i imtiyaz edip diğerlerini terke edeceklerine dair işaret-i Kur'aniyedendir demiş olsam hatâ etmemiş olurum zannederim.*²⁰⁶⁶

²⁰⁶³ *İşârâtü'l-İ'caz*, 4, Hâşiye/Üçüncü Nükte.

²⁰⁶⁴ *Zülfikar Mecmuası*, 433, Zülfikar'ın Hâtimesi/Hasan Feyzi'nin Bir Mektubu.

²⁰⁶⁵ *Zülfikar Mecmuası*, 433, Zülfikar'ın Hâtimesi/Hasan Feyzi'nin Bir Mektubu.

²⁰⁶⁶ *Emirdağ Lâhikası I*, 92, Yirmiyedinci Mektuptan/Muhterem, Sevgili, Mübarek Kardeşlerim!/Milâs ve havalisi Risale-i Nur Talebeleri namına duanıza muhtaç Halil İbrahim (R.H.).

Oysa *Nur Risaleleri*'ni Said Nursî'ye inzal edenin, yazdırmanın Allah ya da bir melek olmadığına en bariz delili, *Nur Risaleleri*'nin dilidir. Bu dil; bol terkiplidir, ağıdalıdır, çoğu kez anlaşılmazdır. Hem anlamla, hem de dilbilgisiyle ilgili anlatım bozukluklarıyla doludur. Hemen her cümlede gramer hataları, edebî bozukluklar görülür. Bu Risaleleri okuyan kişi, cümle kuruluşlarındaki bozuklukların, sahibinin en basit gramer kurallarını dahi bilmemesinden kaynaklandığını hemen fark eder.

Kur'an-ı Kerim'in fesahat ve belâğatı ne kadar yüksek, bu içerikteki bir kitabı bir "ümmî"nin yazamayacağı ne kadar açık ise; *Nur Risaleleri*'nin fesahat ve belâğat açısından o kadar değersiz olduğu, bunları ancak Türkçeyi bilmeyen bir "yarım ümmî"nin yazdığı da o kadar açıktır. Said Nursî'nin **anadilinin** Türkçe olmadığı ve bu dili sonradan öğrendiği de izahtan varestedir. *Nur Risaleleri*'nden herhangi bir pasajı okuyan, onun dil selikasından ne kadar uzak olduğunu anlar.

"Kur'an'ı düşünsünler diye kolaylaştırdık. Fakat düşünen mi var?"²⁰⁶⁷

Burada "Kur'an'ın kolaylaştırılması" (teysiru'l-Kur'ân) ile kastedilen nedir? "Kur'an'ın kolaylaştırılması" ile 'düşünmek' (tezekkür) arasındaki alâka nedir? Bu ve benzeri suallerin cevabının aşağıdaki ayetlerde bulunabileceği kanaatindeyiz:

"Sırf şu Kur'an'ı *senin lisanın üzere* (indirmek suretiyle) kolaylaştırdık ki düşünebilsinler." (Duhân, 44/58.)

"Sırf şu Kur'an'ı *senin lisanın üzere* (indirmek suretiyle) kolaylaştırdık ki onunla muttakileri müjdeliyesin, inatçıları da inzar edesin." (Meryem, 19/97.)

Görüldüğü üzere bu ayetlerde tezekkür, tebşir ve inzar eylemleri Kur'an'ın Hz. Peygamber'in *lisanı üzere* kolaylaştırılması sebebiyle gerçekleşebiliyor; tezekkür etmenin, düşünmenin ve anlamının gerçekleşebilmesi, Kur'an'ın kolaylaştırılmasıyla mümkün olabiliyor.

Müfessirler ayette geçen 'senin lisanınla' ibaresinden muradın Arap dili olduğunu söylemişlerdir.²⁰⁶⁸

Oysa Said Nursî'nin anadili, *Nur Risaleleri*'nin diliyle aynı değildir. Bu yüzden, Risalelerin iddia edildiği üzere "lisan üzerinde de imam olacak şekilde halis Türkçe" (!) olması, onların anlaşılmasını zorlaştırmaktan başka bir işe yaramamıştır. Allah'ı bu kadar kötü bir Türkçeden tenzihse, ancak tenezzülle mümkündür.

Bilindiği gibi, Kur'an-ı Kerim herkese meydan okumuş, en küçük suresine benzer bir sure getirilmesini istemiştir. Bakara suresinin 23. ayeti şöyledir:

"Eğer kulumuz (Muhammed)a indirdiğimiz (Kur'an)den şüphe içindeyseniz, haydi onun (surelerinden birisi) gibi bir sure getirin! (Bunun için) Allah'tan başka şahitlerinizi de (yardıma) çağırın; eğer sözünüzde doğru kimseler iseniz."

²⁰⁶⁷ Kamer, 54/17, 22, 32, 40.

²⁰⁶⁸ Cündioğlu, *Anlamın Buharlaşması ve Kur'an*, 60-61.

Nur Risaleleri, bu konuda da Kur'an'la aşık atar. Bu ayet ebced hesabına tâbi tutulmuş ve şöyle denmiştir:

Ve in kuntum fî raybin mimmâ nezzelnâ 'alâ 'abdinâ = 1372.

*Şems-i Kur'an'ın meydan okumasına bir zeyl olarak ondan lâ-yenfek bir inşîâ' olan envar-ı nuriyenin bütün aktar-ı âleme okuyuşunu gösteriyor.*²⁰⁶⁹

Yani bu ayet, Kur'an'ın meydan okumasına bir ek, bir devam olarak ondan bölünemez, ayrılamaz olan *Nur Risaleleri*'nin de her tarafa, âlemin her yerine meydan okuyuşunu gösteriyormuş!

Kitabımızda daha önce gösterildiği üzere, 1372, "devr-i Nur'un başlangıç" tarihidir.²⁰⁷⁰

Aynı ayetin diğer bir cümlesi de ebced hesabına tâbi tutulmuş ve bununla *Nur Risaleleri*'nin Kur'an'dan fıskırdığı (?), onun da Kur'an gibi meydan okuduğu sonucuna varılmıştır:

*Fe'tû bisûratin min mislih = 1880. Son asırların tağut dalâletinin doğumu olup, onun temsil ettiği ruh-u dalâlete hazret-i Kur'an'ın ve ondan nebean eden Risale-i Nur meydan okumasını gösterir.*²⁰⁷¹

Nur Risaleleri'nde, onun mislini insanlardan hiç kimsenin yazmasına imkân olmadığı da belirtilir. İşte, "hem kel, hem fodul" diye buna denir. Şecaat arz ederken merd-i kıptî sirkatin söylemiş...

*Kimin haddi var ki, risâlelerin birisine el uzatsın veyahut bir sahifesine dil uzatsın, veyahut bir cümlesini tenkid etsin, veyahut bir kelimesine, hatta bir harfine ve belki bir noktasına itirazda bulunsun.*²⁰⁷²

*Risale-i Nur, yer yüzünde emsaline rastlanmıyan ve bundan sonra dahi rastlanmasına imkân olmıyan bir derya-yı îmân ve bir tevhid hazinesidir.*²⁰⁷³

*Evet, tarih-i beşer, Risale-i Nur gibi bir eser göstermiyor. (...)*²⁰⁷⁴

*(...) Risale-i Nur, gayet fasih ve vecîzdir. Sözü'n kıymeti; îcazındadır, kısalığındadır.*²⁰⁷⁵

*Çeşm-i im'ânımla kıldım, Risale-i Nur'a nazar
Yoktur imkân yaza mislin, efrâd-ı beşer.*

²⁰⁶⁹ *Tılsımlar Mecmûası*, 193, Mâîdetü'l-Kur'an.

²⁰⁷⁰ Bak. *Tılsımlar Mecmûası*, 181, Mâîdetü'l-Kur'an.

²⁰⁷¹ *Tılsımlar Mecmûası*, 193, Mâîdetü'l-Kur'an.

²⁰⁷² *Barla Lâhikası*, 194, Yirmi Yedinci Mektuptan/Husrev, Üstadının kendi hakkında hiddetini zannedip, bir mes'eleye dair, müteessiren yazdığı mektubundan bir fıkradır.

²⁰⁷³ *Rehberler*, 194, Hanımlar Rehberi/Üstadımıza, Ramazan-ı Şerifini tebrik münâsebetiyle yazılan ve İzmir, Manisa ve havalisinde Risale-i Nurun ehemmiyetli ve te'sirli hizmet ve intişarının ve hanımlar arasında hüsn-ü te'sirinin bir nümunesi olan bu mektup (...).

²⁰⁷⁴ *Sözler*, 718, İmân ve İslâmiyet âb-ı hayatına susamış kıymetli kardeşlerim!

²⁰⁷⁵ *Sözler*, 719, İmân ve İslâmiyet âb-ı hayatına susamış kıymetli kardeşlerim!

*Bu ne elfaz, bu ne ma'nâ, bu ne üslûb-u hasen,
Okudukça münceî olmakda, dâim bir hüsün.*

*Bârekâllah ey mukaddes Nur-u Hudâ,
Sendedir envâr-ı tevfik-i îlâhî, rûşenâ.*

*Âfitâbın nûru zâildir, bu nûr emân verir,
Subh-u mahşerde uyun-u mü'minîne incilâ.*

*Her harfi şem'a-i feyzi ilâhî, cilveger,
Zevk alır baktıkça insan, bütûn eşyadan geçer.*

*Eyliyor ta'lîm-i îmân-ı tahkikî cümle âleme,
Kim okur sıdk ile, iner feyz-i Rahman kalbine.*

*Hal eder tılsım-ı kâinatı, her harfi dünyaya değer,
İlm-i nâfidir, yazılır ecr-i cezîl, tâ kıyâmet bîkeder.*

*Hâsılı, bilcümle meknûzât-ı hikmet-perverin,
Her biridir ehline, bir âfitab-ı Hak-nümâ.*

*Îlâhi bihakkı Esmâikel Hüsnâ,
Tâ kıyâmet münteşir olsun, uyûn-u ehl-i Hak bulsun cilâ.*

*Ey müellif-i Risale-i Nur, ger edersin iftihar becâdır,
Gıpta ederse cümle ihvânın sana, çok sezâdır.*

*Çünkü eyledin îman-ı tahkika bir memer,
Elde ettin şâh-ı eserle zuhr-i yevmil mefer.*

*Bilirim değılsin enbiyâdan bir nebî,
Lâkin elinde nedir bu nûr-u mu'teber.*

*Fevzi başetme tatvîl-i kelâm,
Eyler elbet, ehl-i irfan, arz-ı tahsîn-i eser.*

*Fakir Talebeniz Küçük Husrev
Mehmed Feyzi²⁰⁷⁶*

Üstadımız Bediüzzaman'la ve Risale-i Nur'la mücadele eden bîçare gizli din düşmanları, acz-i mutlakla ebede kadar mağlubiyettedir. Bediüzzaman ve Risale-i Nur ise, ebediyen muzaffer ve muvaffaktır. Şahsı çürütmekle Risale-i Nur çürütülemez. Zira, Risale-i Nur, bizatihî hüccet ve bürhandır. O'nu ve O'nun müellifini çürütmeye çalışanlar, çürümeye mahkûm olmuşlardır.²⁰⁷⁷

²⁰⁷⁶ *Barla Lâhikası*, 101-102, Yirmi Yedinci Mektuptan/Küçük Husrev Mehmed Feyzi'nin bir fıkrasıdır.

²⁰⁷⁷ *Tarihçe-i Hayat*, 650, Risale-i Nur/Risale-i Nur, ehl-i mekteb ve ehl-i medreseye bir ders-i Kur'anî olmasından ve bütün mesâilli delâil-i akliye isbat ettiğinden hakiki, münevver olan üniversite talebelerinin (...).

Risale-i Nur da Kur'an-ı Kerim gibi kıyamete kadar baki kalacak, Kur'an okundukça o da okunacaktır:

(...) *Ve tâ kıyamete kadar Risale-i Nur bâki kalacak ve daima tekemmül edecektir.*²⁰⁷⁸

*Ölmeyen, bâkî olan Kur'an tefsiri Risale-i Nur (...)*²⁰⁷⁹

*Risâle-i Nur, Kur'anın bu asırda en yüksek ve en kudsî bir tefsiridir. Hakikatları semavîdir, Kur'anîdir. O halde Kur'an okundukça, o da okunacaktır.*²⁰⁸⁰

Hz. Muhammed (s.a.v.), kendi arzusu ile peygamber olmamıştır. Onu, bu görevi ifa etmesi için Allah Tealâ seçmiştir. Dinini ikmal ettiğinde de durumu kendisine bildirmiştir: "(...) Bugün size dininizi kemale erdirdim, üzerinizdeki nimetimi de tamamladım ve size din olarak İslâmı seçtim. (...)"²⁰⁸¹ İşte bunun gibi, Said Nursî'nin bir inanlısı da üstadına şöyle seslenmiştir: *Madem bu hizmet münhasıran re'yuniz ile değil, istihdam olunuyorsunuz; nasıl Mübelliğ-i Kur'an, fahr-i Cihan, Habib-i Yezdân Sallâllahu Aleyhi Vesellem Efendimiz Hazretleri bir gün "el-Yevme ekmeltu lekum dînekum (Bugün size dininizi kemale erdirdim)" ferman-ı celilini tebliğ buyurmakla aynı zamanda vazife-i Risâletinin hitâmına remzen işaret eylemişti. Muhterem Üstadın da hizmeti kâfi görülürse, bildirilir kanaatındayım.*²⁰⁸²

Kitabımızın başından beri *Nur Risaleleri*'nden aktararak eleştirdiğimiz ifadelerin -özellikle velâyet, keramet, Mehdîlik, peygamberlik gibi iddiaların- birçoğunun zıddı veya inkârı yine *Nur Risaleleri*'nde yer almaktadır. Biz, araştırmamızda bu tutarsızlık ve ihtilâflara çoğunlukla değinmedik. *Nur Risaleleri*'ndeki tenakuzların gösterilmesi ancak ikinci bir kitapla mümkündür. *Nur Risaleleri*'nde, Kur'an-ı Mecid'in hemen her özelliğine bir "nazire" yapılmıştır ve bu suretle bu hususiyetleri Risale-i Nur'un da taşıdığı ima edilmiştir. Bu nazirelerin istisnası sayılıdır. İşte bu istisnaların belki de en önemlisi, Kur'an'ın tutarsızlıktan, çelişkilerden uzak bulunması hususiyetidir. Yüce Allah buyurmuştur ki:

"Onlar, hâlâ Kur'an'ı düşünmeyecekler mi? Eğer o, Allah'dan başkasının katından olsaydı, kuşkusuz onun içinde pek çok aykırılıklar (çelişkiler, ihtilâflar) bulurlardı."²⁰⁸³

Kur'an, büyük bir kitap olup, pek çok ilim çeşidini ihtiva etmektedir. Binaenaleyh şayet bu, Allah'tan başkası tarafından meydana getirilmiş bir kitap olsaydı, hiç şüphesiz bunda, birbiriyle çelişen pek çok kelime bulunurdu. Çünkü, büyük ve çok kalın bir kitap, böyle

²⁰⁷⁸ *Tarihçe-i Hayat*, 162, Barla Hayatı/Risale-i Nur'un Te'lifi ve Neşri.

²⁰⁷⁹ *Rehberler*, 203, Hanımlar Rehberi/Hasan Feyzi, Halil-İbrahim misillü Nur'un kahramanları gibi İstanbul'da kadınlar taifesinden Nurlara hârîka bir alâkadarlık gösteren hanımların mektubudur.

²⁰⁸⁰ *İşârâtü'l-İ'caz*, 336, Müdafaat/Bir Kaç Defa Beraet Kazanan Risale-i Nur'un Bir Kaç Vilâyette Haksız Müsaderesine Dâir, Nur'un Yüksek Bir Talebesinin Mahkemesindeki Müdafaasından Bir Parçasıdır.

²⁰⁸¹ Mâide, 5/3.

²⁰⁸² *Barla Lâhikası*, 19, Yirmi Yedinci Mektuptan/Eyyühel Üstadü'l-Muhterem!

²⁰⁸³ Nisâ, 4/82.

olmaktan hâlî kalamaz. Binaenaleyh, biz bu Kur'an'da böyle bir şey bulamadığımızı göre, onun, Allah'tan başkasının katından olmadığını anlamış oluruz.

(...) Malûmdur ki, bir insan son derece beliğ ve fasih olsa bile, birçok manaları ihtiva eden uzun bir kitap yazdığı zaman, bir kısmının, bir kısmından daha kuvvetli, bir kısmının ise zayıf ve düşük olacağı için, sözünde birçok farklılıkların bulunması kaçınılmaz olur. İşte Kur'an-ı Kerim böyle olmayınca biz, onun Allah katından bir mucize olduğunu anlamış oluruz. Kadî, bu hususta bir benzetme yaparak şöyle demiştir: İçimizden birisinin, hiçbir harfinde bir eksiklik ve bozukluk meydana gelmeyecek şekilde tomar tomar yazılar yazması mümkün değildir. Öyle ki, eğer biz, böyle tomar tomar yazılmış şeylerin, bu gibi eksikliklerden ve bozukluklardan uzak olduğunu görürsek, işte bu bir icaz sayılır. Bunun gibi, burada da böyledir.²⁰⁸⁴

Nur Risaleleri'nin Allah katından ve onun ilhamı olmadığını, bilâkis bu iddiaların Allah'a iftira ve mariz bir aklın ürünü olduğunu delillerinden biri de, *Nur Risaleleri*'ndeki çelişki yığıdır.

Ebu Hureyre (r.a.)'den rivayet edilen bir hadiste Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

"Kıyamet gününde insanların, üzerine ilk hüküm verilecek olanı şehit düşmüş bir kimse olup huzura getirilir. Allah, ona ihsan ettiği nimetleri hatırlatır; o da hatırlar ve bunlara kavuştuğunu ikrar eder. Allah:

-Peki, bunlara karşı ne yaptın? buyurur. O:

-Senin uğrunda şehit düşünceye kadar çarpıştım, der. Allah Tealâ:

-Yalan söyledin. Sen, 'ne cesur adam' desinler diye savaştın; gerçekten denildi de! buyurur. Sonra verilen emir üzerine, o kişi yüzü koyun ateşe atılır.

Ardından ilim öğrenmiş, öğretmiş ve Kur'an okumuş bir kişi huzura getirilir. Allah, ona ihsan ettiği nimetleri hatırlatır; o da hatırlar ve bunlara kavuştuğunu ikrar eder. Allah:

-Peki, bunlara karşı ne yaptın? buyurur. O ise:

-İlim öğrendim, öğrettim ve senin rızan için Kur'an okudum, der. Cenab-ı Hak:

-Yalan söyledin. Sen, ilmi 'âlim' desinler diye öğrendin; 'ne güzel okuyor' desinler diye Kur'an okudun. Bunlar da senin hakkında söylendi, buyurur. Sonra verilen emir üzerine, o kişi de yüzü koyun ateşe atılır.

Ardından Allah'ın kendisine bolluk ve her çeşit maldan verdiği bir kişi getirilir. Allah, ona da ihsan ettiği nimetleri hatırlatır; o da hatırlar ve bunlara kavuştuğunu ikrar eder. Allah:

-Peki, bunlara karşı ne yaptın? buyurur. O da:

²⁰⁸⁴ Râzî, *Tefsîr-i Kebîr*, 8/185.

-Servetimi, verilmesini istediğın, sevdiğın yollarda sırf senin rızan için harcadım, der. Hak Tealâ:

-Yalan söyledin. Sen, bütün yaptıklarını 'cömert' desinler diye yaptın. Bu da zaten senin için söylendi, buyurur. Emrolunur, o da yüzü koyun ateşe atılır."²⁰⁸⁵

İmam İbn Kayyım der ki:

Şeyhülislâm İbn Teymiye'yi şöyle derken işittim: "**İnsanların en hayırlıları peygamberler olduğu gibi; en şerhileri de peygamberlerden olmadıkları hâlde onlar gibi görünen, kendisinin onlardan olduğu vehmini veren kimselerdir.** Peygamberlerden sonraki en hayırlı insanlar ise âlimler, şehitler, sıddıklar ve ihlâslılar olduğu gibi; en şerhileri de bunlardan olmadıkları hâlde kendilerini bunlar gibi gösteren kimselerdir."²⁰⁸⁶

Nur Risaleleri'nden aktardığımız bu iddialardan, Said Nursî'nin Nebiyy-i Muhterem (s.a.v)'e kelimenin tam anlamıyla *öykündüğü* ortaya çıkmıştır. Peygamberlik mesleğini taklidindeki aşırılık ve yapaylık, aynı zamanda onun kötü bir *öykünmeci* olduğunu da ele vermektedir. *Nur Risaleleri*'nin büyük bir kısmı buram buram *öyküntü* tütmehtedir.

Nur Risaleleri de, muciz olan Kur'an'ın "hakikî ve manevî tefsiri" olduğu iddiasına rağmen onunla aşık atmıştır. Bu perdenin ardındaki asıl amaca, Kur'an'ın icaz (إيجاز) ve i'caz (اعجاز)ının asla izin vermeyeceği ise izahtan varestedir.

Nur Risaleleri'ndeki bu kadar herzenin, tezviratın, hezeliyatın ve ancak emraz-ı akliye ile malûl kafalardan sudur edecek bu iddiaların inadına hatırlatıyoruz:

Gelmiş ve gelecek bütün insanların en üstünü, en seçkini, şahit, müjdeleyici, uyarıcı ve nur saçan bir kandil, kendisinden sonra peygamber gelmeyecek olan; kendisiyle insanların karanlıklardan aydınlığa çıkarıldığı, kitapların ve haberlerin en yücesinin kendisine verildiği, yolların en üstünü olan en büyük din ile gönderilen, ümmeti en hayırlı ümmet olan, ümmetinin insanlara iyiliği emredip onları kötülükten alıkoyduğu, vefatından sonra dalâlet üzere işbirliği etmekten ümmetinin korunduğu Hz. Muhammed (s.a.v.) buyurdu ki:

"İmanın tadını, ancak Rab olarak Allah'a; din olarak İslâma; peygamber olarak da Muhammed'e razı olan tadar."²⁰⁸⁷

²⁰⁸⁵ *Müslim*, İmâre, 43/152.

²⁰⁸⁶ İbn Kayyım, *ed-Dâu ve'd-Devâ*, 45-46.

²⁰⁸⁷ *Müslim*, İmân, 11/56. *et-Tahrir* namındaki *Müslim* şerhinde beyan olunduğuna göre; "bir şeye razı oldum" demek, "ona kanaat ettim; onunla iktifa ederek başkasını istemedim" manasına gelir. O hâlde, hadisin manası: Allah'tan başka ilâh aramayan, İslâm yolundan başka bir yola girmeyip yalnız Muhammed'in (s.a.v.) şeriatına uygun olan yolu tutan kimsenin kalbinde imanın halis lezzeti yer eder ve onun tadını duyar, demek olur. (Davudoğlu, *Sahîh-i Müslim Tercüme ve Şerhi*, 1/239-240.)

SON SÖZ

*Nur Risaleleri'*ndeki ayak izlerini takip ettiğimizde bu izler bizi; hane halkını müfrit, müfsit, gizli, mistik ve müptedi dinî akımların oluşturduğu eve götürmektedir.

- Bu akımlar; "ilim" diye takdim ettiklerini rüya ve ilhamlara dayandırırılar.
- Eşyanın hakikatlerine, kâinatın sırlarına ve ilâhî hikmete vâris kılındıklarını iddia ederler. İlimlerinin ledünnî, vebî olduğunu ileri sürerler. Ümmîlikleri ile övünürler.
- Hakikatin kendilerinde olduğunda ısrar ederler. Liderlerine kutsîlik izafe eder, keramet sahibi olduğunu dava ederler. Hayret uyandırmak, daha çok taraftar toplamak için "sır" prensibini kullanırlar.
- Bâtınî dedelerine çekmişlerdir. Tefsirleri; realiteye uygunluktan, akıl ölçülerinden, lügat manalarından ve belâgat kaidelerinden uzaktır. Tevilleri, belli kurallara uymaz, tamamen keyfidir.
- Bu akımların damarlarında Şî kanı dolaşır.
- Hz. Ali'nin soyundan geldiklerini, ehlibeyte mensup olduklarını söylerler.
- Bu akımların liderleri çoğu kez mücedditlik, Mehdîlik ve nihayet peygamberlik dava ederler. Bu liderler, bazen bunları açıkça söylemez, inanlılarına söyletirler.
- Bu akımlar, mensuplarına ilim inhisarı koyarlar. Mensuplarının, ilmin tümüne sahip olduğu iddia edilen üstatlarının eserleri dışında herhangi bir kitap okumalarına müsaade etmezler.
- Tergib ve terhib prensibini kullanmakta çok mahirdirler. Mensuplarına, imanlarının kurtulmasının, imanla kabre girmelerinin ancak mensubiyetlerinin devamına bağlı olduğunu telkin ederler. Neden-sonuç ilişkisini tamamen hevalarına ve heveslerine göre kurmak suretiyle olayları çarpıtırlar. Böylece adamlarını korkutup tehdit ederler.

Bid'atçı, sapık cereyanların özetlemeye çalıştığımız bu karakterlerinin tümü Said Nursî'de ve Nurculukta tam anlamıyla tezahür ve tekerrür etmiştir.

Yine birçok sapık akımın özelliklerinden biri de, dinleri birleştirme iddiası ve gayretidir. Bu akımların liderlerinin hepsi ruh hastasıdır. Taktıkları tevazu maskesi; gerçek yüzlerindeki müthiş kibri, narsisizmi gizleyememektedir. Dinleri birleştirme gayretlerinin temelinde de bu megalomani yatar. Bunlar kendilerini öyle ulu, öyle yüce, öyle büyük görmektedirler ki, dinleri birleştirme gibi büyük bir iş ancak kendileri

başarabilir! Bunlar, yaşarken başaramadıkları gayelerinin peşinden bazı bağlılarının koşaçağından emin olmak isterler. Çünkü onların davaları, ölümlerinden sonra da devam ettirilmesi gereken önemli davalardır! Ancak, bunların tüm dinleri birleştiremeyeceklerini, bunun mümkün olmadığını bilecek kadar akıllı olanları seçicilik yaparlar. Bazısı üç dini (Yahudiliği, Hristiyanlığı ve İslâmiyeti) bazısı da iki dini birleştirme gayesi güder.

Said Nursî'nin en önemli hedefi, Hristiyanlık ile İslâmiyeti birleştirmektir. O, bu yolda; İslâm davasının özü olan ve Allah'tan başkasına dua ve ibadet etmemeyi, hiçbir şeyi ona ortak koşmamayı ifade eden "ulûhiyet tevhidi"nden çoktan vazgeçmiştir. Said Nursî'nin çağırdığı tevhit, "rububiyet tevhidi"nden ibarettir. Onun menzili, cahiliye dönemindeki Arap müşriklerinin de kabul ettiği bu tevhittir. Her şeyi Allah'ın yarattığının kabulü, onun davasına yetmektedir.²⁰⁸⁸ Çünkü, Hristiyanlar ve Müslümanlar ancak bu suretle birleşebilirler.

Said Nursî, birçok İslâmî ilim dalında ve birçok problemlili konuda kalem oynatmıştır. *Nur Risaleleri*; Kur'an tarihi, Kur'an ilimleri, tefsir, akaid, hadis, hadis ilimleri, mezhepler tarihi, fıkıh usûlü gibi ilim dallarına ve epistemoloji, vahiy, ilham, velâyet, icaz, gayb, tecdid, nübüvvet gibi meselelere yanlış, hatta bazen bid'atçı ve sapkın yaklaşımlarla doludur.

Sırat-ı müstakimden küçük ve iyi niyetli olarak değerlendirilen her sapma -hangi yöne olursa olsun-, üzerinde devam edildiği müddetçe her adımda sırat-ı müstakimle arasını biraz daha açar. Ara öyle açılır ki, artık kapanması çok zordur. Âlimlerin bid'atten şiddetle sakındırmaları işte bu yüzdendir.

Biz, "nur" taliplilerine, Ahmed Farukî'nin şu güzel sözünü hatırlatıyoruz:

Sünnet-i Seniyyenin şuai, bir iksirdir. Hem o Sünnet, nur isteyenlere kâfidir, hariçte nur aramaya ihtiyaç yoktur.²⁰⁸⁹

Rabbimiz! Sen, gökleri ve yeri boşuna yaratmadın. Seni tenzih ederiz; bizi ateşin azabından korusun. Rabbimiz! Şüphesiz sen, ateşe attığını hor ve aşağılık kılmışsındır. Zalimlerin yardımcısı yoktur.

Rabbimiz! Biz, "Rabbimize iman edin!" diye çağıran bir münadiyi işittik ve hemen iman ettik. Rabbimiz! Sen de bizim günahlarımızı bağışla, kötülüklerimizi ört ve canımızı iyilerle birlikte al.

Rabbimiz! Peygamberlerinin dilleri üzere bize vadettiklerini ver ve kıyamet günü bizi zelil etme. Şüphesiz sen, vadenden dönmezsün.

Allah'tan bizi bağışlamasını, sözü dinleyip güzeline uyanlardan kılmasını diliyoruz. O, merhametlilerin en merhametlisidir.

²⁰⁸⁸ Said Nursî'nin takipçileri kelebek kanatları, üzerlerinde "Allah" yazılı (?) gümeç balı ve balık kuyruğu, gövdesinde yine "Allah" yazılı (?) ağaçlar, böcekler; gâvurların keşiflerinin ve icatlarının Kur'an'da önceden haber verilmesi (?); bazılarının Müslüman olmadıklarını ısrarla söylemelerine karşın popüler ve ünlü gâvurların ihtidaları (?)... ile kendilerinden geçmektedirler.

²⁰⁸⁹ Nak. *Lem'alar*, 61, Onbirinci Lem'a/Dokuzuncu Nükte.

Allah (Azze ve Celle) Sünnet, cemaat ve hadis ehlini korusun, onların sayısını çoğaltsın.

Âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdolsun. Onun salât ve selâmı, Efendimiz Hz. Muhammed'in, âlinin ve ashabının üzerine olsun.

KAYNAKÇA

ABDUH, Muhammed

- *Tevhîd Risalesi*, çev. Sabri Hizmetli, Fecr Yayınları, Ankara 1986.

ABDÜLHÂLIK, Abdülgâni

- "*Sünnet'in Hüccet Oluşunu İnkâr Edenlerin Ortaya Attıkları Kuşular ve Bunların Eleştirisi*", (Muhammed Ebu Şehbe, *Sünnet Müdafaası* içinde), Rehber Yayıncılık, Ankara 1990.

ABDÜLHAMİD, Muhsin

- *Hakikatü'l-Bâbiyye ve'l-Behâiyye: İslâma Yönelen Yıkıcı Hareketler (Bâbilik ve Bahâiliğin İçyüzü)*, çev. M. Saim Yeprem - Hasan Güleç, DİB Yayınları, Ankara 1986.

AFGANÎ, Cemâleddîn - ABDUH, Muhammed

- *Urvetu'l-Vuskâ*, çev. İbrahim Aydın, Bir Yayıncılık, İstanbul 1987.

AHSEN, Seyyid

- *İslâm İnançının Temelleri*, Otağ Yayınları, İstanbul 1980.

AKDEMİR, Salih

- *E. Affifi'nin "The Mystical Philosophy Of Muhyiddin İbnu'l Arabi" Adlı Eseri ve Tercümesi Üzerine*, İslâmi Araştırmalar, Cilt: 2, Sayı: 7, Mayıs 1988.
- "*İlmî Tefsir Hareketinin Değerlendirilmesi ve On Dokuz Rakamı Üzerine*", (Abdullah Draz, *Kur'ân'ın Anlaşılmasına Doğru* içinde), Mim Yayınları, 1983.

ÂKİF, Mehmed

- *Külliyat*, hzl. İsmail Hakkı Şengüler, Hikmet Neşriyat.
- *Safahât*.

AKPINAR, Ali

- "*Mushafa Abdestsiz Dokunma Meselesi*",
http://www.cumhuriyet.edu.tr/akademik/fak_ilahiyat/der51/05.htm.

AKSEKİ, A. Hamdi

- "*Mezâhibin Telfiki ve İslâmın Bir Noktaya Cem'i*", (M. Reşid Rızâ, *Muhâverâtu'l-Muslih ve'l-Mukallid* tercümesi içinde), sad. Hayreddin Karaman, DİB Yayınları, Ankara 1974.

AKSOY, H. Fikri

- "*Hattat Hafız Hasan Rıza Efendi ve Yazdığı Mushaf-ı Şerifler*", (*Kur'ân-ı Kerîm ve Türkçe Anlamı* içinde), DİB Yayınları, Ankara 1983.

ALPTEKİN, Mehmet

- *Sorularla Tevhid ve Akaid*, Saff Yayıncılık, Malatya 1988.

ASKALÂNÎ, İbn Hacer

- *Fetavâ: İbn Hacer el-Askalânî'nin Akaid Konusundaki Fetvaları*, çev. Bilal Uzun, Hak Yayınları.

ATEŞ, Süleyman

- *Kur'ân-ı Kerîm ve Yüce Meâli*, Kılıç Kitabevi, Ankara.

AVCI, Seyit

- "*Keşif Yoluyla Hadis Rivayeti Meselesi*", Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi, IV (2004), Sayı:4.

AYCAN, İrfan

- *Saltanata Giden Yolda Muaviye Bin Ebî Süfyan*, Fecr Yayınları, Ankara 1990.

AYDEMİR, Abdullah

- *Tefsirde İsrâiliyyât*, DİB Yayınları, Ankara 1979.
- BADILLI, Abdülkadir
 - *Risale-i Nur'un Kudsî Kaynakları*, Envâr Neşriyat, İstanbul 1994.
- BAYINDIR, Abdulaziz
 - <http://www.suleymaniyevakfi.org>.
- BAYRAKDAR, Mehmet
 - *İslam'da Bilim ve Teknoloji Tarihi*, TDV Yayınları, Ankara 1989.
- BİLMEN, Ömer Nasuhi
 - *Büyük Tefsir Tarihi*, Bilmen Yayınevi, İstanbul 1973.
- BUHÂRÎ, Ebu Abdillah Muhammed İbn İsmail
 - *el-Câmi'u's-Sahîh*.
- CÂNAN, İbrahim
 - *Peygamberimizin Sünnetinde Terbiye*, Tuğra Neşriyat, İstanbul.
- Celcelûtiye Duası Havâs ve Esrârı* (Gazâlî'ye isnat edilen *Behçetüs-Seniyye* Tercümesi, Arapça metinle birlikte), çev. Halil Günaydın, Pamuk Yayınları, İstanbul 1987.
- CERRAHOĞLU, İsmail
 - "Sunuş", (Abdullah Draz, *Kur'an'ın Anlaşılmasına Doğru* içinde), Mim Yayınları, 1983.
 - *Tefsir Tarihi*, DİB Yayınları, Ankara 1988.
 - *Tefsîr Usûlü*, TDV Yayınları, Ankara 1983.
- CÜNDİOĞLU, Düccane
 - *Anlamın Buharlaşması ve Kur'an*, Kaknüs Yayınları, İstanbul 2005.
 - *Kur'an Çevirilerinin Dünyası*, Kaknüs Yayınları, İstanbul 2005.
 - *Sözlü Kültür'den Yazılı Kültür'e Anlam'ın Tarihi*, Kaknüs Yayınları, İstanbul 2005.
- ÇAKAN, İsmail Lütfi
 - *Hadîs Edebiyatı*, MÜİFY, İstanbul 1989.
- ÇEKMEGİL, M. Said
 - *Tetkiklerde Metod ve Tenkit*, Sanih Kütüphanesi Yayınları, Malatya 1979.
 - *Vahye Göre Büyük Zulüm*, Nabi Nida Yayınları, Malatya 1989.
- ÇELEBİ, İlyas
 - *İslâm İnancında Gayp Problemi*, (Doktora Tezi), MÜSBE, 1991.
- DALCI, S. Osman – PAMUK, H. Arif
 - *Sûre-i Yâsîn, Tebâreke, Amme, Namaz Sûreleri ve Duâlar*, Pamuk Yayıncılık, İstanbul.
- DAVUDOĞLU, Ahmed
 - *Sahîh-i Müslim Tercüme ve Şerhi*, Sönmez Neşriyat, İstanbul 1977.
- DEHLEVÎ, Abdülaziz b. Şah Veliyyullah
 - *Büstanu'l-Muhaddisin*, çev. Ali Osman Koçkuzu, DİB Yayınları, Ankara 1986.
- DİHLEVÎ, Şah Ahmed b. Abdurrahîm Veliyyullah
 - *el-Fevzu'l-Kebîr fî Usûli't-Tefsîr*, çev. Mehmed Sofuoğlu, Çağrı Yayınları, İstanbul 1980.
 - *Ikdu'l-Cîd*, (*Dört Risâle* içinde), çev. Hayreddin Karaman, Dergâh Yayınları, İstanbul 1982.
- DÜMEYNÎ, Müsfir b. Garamullah
 - *Mekâyisu Nakdi Mütûnis-Sünne: Hadiste Metin Tenkidi Metodları*, çev. İlyas Çelebi-Adil Bebek-Ahmet Yücel, Kitabevi Yayınları, İstanbul 1997.

- EBU DÂVÛD, Süleyman b. el-Eş'as b. İshak el-Ezdî es-Sicistânî
- *es-Sünen*.
- EBU GUDDE, Abdülfettah
- *İlim Uğrunda*, çev. Faruk Beşer, Ebru Yayınları, İstanbul 1985.
- EBU REYYE, Mahmud
- *Adva alâ es-Sünneti'l-Muhammediyye: Muhammedî Sünnetin Aydınlatılması*, çev. Muharrem Tan, Yöneliş Yayınları, İstanbul 1988.
- EBU ŞEHBE, Muhammed
- *Difâun 'ani's-Sünne: Sünnet Müdafaası*, çev. Mehmed Görmez - Emin Özafşar, Rehber Yayınları, Ankara 1990.
- EBU ZEHRA, Muhammed
- *İmam İbn-i Teymiye, Hayatı-Fikirleri-Eserleri*, çev. Heyet, İslâmoğlu Yayınları, İstanbul 1988.
 - *İmam Şâfiî*, çev. Osman Keskiöğlü, DİB Yayınları, Ankara 1987.
 - *İslâm'da Siyasî ve İtikadî Mezhepler Tarihi*, çev. Hasan Karakaya - Kerim Aytekin, Hisar Yayınevi, İstanbul 1983.
- ELMAÎ, Zahir b. Avad
- *Menâhîcu'l-Cidâl fi'l-Kur'âni'l-Kerîm: Kur'an'da Tartışma Metotları*, çev. Ercan Elbinsoy, Pınar Yayınları, İstanbul 1984.
- ERDİL, Kemalettin
- *Yaşayan Hurafeler*, TDV Yayınları, Ankara 1991.
- ERDOĞAN, Mehmet
- *İslâm Hukukunda Ahkâmın Değişmesi*, MÜİFV Yayınları, İstanbul 1990.
- ERTÜRK, Mustafa
- *Metin Tenkidi (Gayb ve Fiten Hadisleri Örneği)*, Fecr Yayınları, Ankara 2005.
- Evlîyâlar Ansiklopedisi*, İhlâs Gazetecilik Holding A.Ş., İstanbul 1992.
- FAZLUR RAHMAN
- *İslâm*, çev. Mehmet Dağ - Mehmet Aydın, Selçuk Yayınları, İstanbul 1992.
- GAZALÎ, Muhammed
- *Fıkhu's-Sîre*, çev. Resul Tosun, Risale Yayınları, İstanbul 1987.
- GAZÂLÎ, Zeynuddîn Ebû Hâmid
- *Fedaihu'l-Bâtıniyye: Bâtınlılığın İçyüzü*, çev. Avni İlhan, TDV Yayınları, Ankara 1993.
 - *Feysalu't-Tefrika beyne'l-İslâm ve'z-Zendaka: İslâm'da Müsamaha*, çev. Süleyman Uludağ, Marifet Yayınları, İstanbul 1990.
 - *İhyâu 'Ulûmi'd-Dîn*, çev. Ahmed Serdaroğlu, Bedir Yayınevi, İstanbul 1989.
 - *İhyâu 'Ulûmi'd-Dîn*, Dâru'd-Da've, İstanbul 1985/1406.
 - *el-Munkızu min ed-Dalâl*, çev. Hilmi Güngör, MEB Yayınları, İstanbul 1989.
- GÜLEN, M. Fethullah
- *Prizma I*, Nil Yayınları, İzmir 2002.
- GÜMÜŞHANEVÎ, Ahmed Ziyâuddin
- *Ehl-i Sünnet İtikadı*, çev. Abdülkadir Kabakçı-Fuad Günel, Bedir Yayınevi, İstanbul 1988.
 - *Râmûz el-Ehâdîs*, çev. Abdülaziz Bekkine, Milsan 1982.
- HATİPOĞLU, Haydar

- *Sünen-i İbn-i Mâce Tercemesi ve Şerhi*, Kahraman Yayınları, İstanbul 1982.

HAVVA, Said

- *el-Esâs fi's-Sünne*, çev. Heyet, Aksa Yayıncılık, İstanbul 1991.

Hizbu Envâr el-Hakâik en-Nûriyye.

HOFFER, Eric

- *The True Believer: Kesin İnançlılar - Kitle Hareketlerinin Anatomisi*, çev. Erkil Günür, Tur Yayınları, İstanbul 1980.

İBN HALDUN, Abdurrahman b. Muhammed

- *Mukaddime*, çev. Zakir Kadirî Ugan, MEGSB Yayınları, İstanbul 1986.

İBN KAYYIM, Şemsuddîn Ebû Abdillâh el-Cevziyye

- *ed-Dâu ve'd-Devâ: Kalbin İlacı*, çev. Savaş Kocabaş, Elif Yayınları, İstanbul 2003.
- *İgâsetu'l-Lehfân fi Mesâyidi's-Şeytân: Şeytanın Tuzakları, İnsanların Kurtuluş Yolları*, çev. Ömer Temizel, Uysal Kitabevi, Konya 1993.
- *Kitâbu'r-Rûh*, çev. Şaban Haklı, İz Yayıncılık, İstanbul 1993.
- *Medâricu's-Sâlikîn*, çev. Kurul, İnsan Yayınları, İstanbul 1990.
- *el-Menâru'l-Munîf*, tahkik-terceme ve ta'lik. Muzaffer Can, Cantaş Yayınları, İstanbul 1992.
- *Zâdu'l-Meâd*, çev. Şükrü Özen, İklim Yayınları, İstanbul 1988.

İBN KESİR, İsmâ'îl Ebu'l-Fidâ

- *el-Bidâye ve'n-Nihâye*, Matbaatu's-Sa'ade, Mısır 1351.
- *Tefsîru'l-Kur'âni'l-Azîm: Hadîslerle Kur'ân-ı Kerîm Tefsîri*, çev. Bekir Karlığa- Bedrettin Çetiner, Çağrı Yayınları, İstanbul 1984.

İBN KUTEYBE, Muhammed Ebu Abdullah

- *Te'vîlu Muhtelifi'l-Hadîs: Hadîs Müdâfası*, çev. Mehmed Hayri Kırbaşoğlu, Kayıhan Yayınları, İstanbul 1979.

İBN MÂCE, Muhammed İbn Yezîd Ebu Abdillâh el-Kazvînî

- *es-Sunen*.

İBN TEYMİYYE, Takıyyuddîn Ahmed b. Abdulhalîm

- *"Fütûhu'l-Gayb Şerhi"*, çev. İlyas Aslan-Derya Çakır, Gelenek Yayıncılık, İstanbul 2004. (Abdulkadir Geylânî, *Fütûhu'l-Gayb: Âlemlerin Kapısı* içinde).
- *Mecmû'u'l-Fetevâ: Külliyyat*, çev. Kurul, Tevhid Yayınları, İstanbul 1986.
- *Mukaddime fi Usûli't-Tefsîr: Tefsir Üzerine*, çev. Harun Ünal, Pınar Yayınları, İstanbul 1985.
- *el-Munteka*, çev. Cemaleddin Sancar, Pınar Matbaacılık, İstanbul 1986.
- *Sırât-ı Müstakim*, çev. Salih Uçan, Pınar Yayınları, İstanbul 1990.

İslâm Ansiklopedisi, MEB Yayınları, İstanbul 1965.

KADÎ, Abdulfettah

- *Esbâb-ı Nüzul*, çev. Salih Akdemir, Fecr Yayınevi, Ankara 1986.

KÂNDEHLEVÎ, M. Yûsuf

- *Hayâtü's-Sahâbe*, çev. Ahmed Meylani, İslamî Neşriyat, Konya 1980.

KANDEMİR, M. Yaşar

- *Mevzû Hadîsler*, DİB Yayınları, Ankara 1984.

KARAMAN, Hayreddin

- *İslâmın Işığında Günün Meseleleri*, Nesil Yayınları, İstanbul 1988.

KARDAVÎ, Yusuf

- *Çağdaş Problemlere Fetvalar*, çev. Mehmet Keskin, İlim Yayınları, İstanbul.
- *İslâm'da Helâl ve Haram*, çev. Ramazan Nazlı, Hilal Yayınları, İstanbul.
- *Sünneti Anlamada Yöntem*, çev. Bünyamin Erul, Rey Yayıncılık, İstanbul 1991.

KÂRÎ, Alî Nûruddîn 'Alî b. Muhammed

- *el-Esrâru'l-Merfû'a fi'l-Ahbâri'l-Mevzû'a*, el-Mektebu'l-İslâmî, 1986/1406.
- *Fıkh-ı Ekber Şerhi*, çev. Yunus Vehbi Yavuz, Çağrı Yayınları, İstanbul 1981.
- *Vahdet-i Vücûd Risâlesi*, çev. Abdulvahid Metin, Tevhid Yayınları, İstanbul.

KÂSİMÎ, Cemâleddîn

- *Mehâsinu't-Te'vil: Tefsir İlminin Temel Meseleleri*, çev. Sezai Özel, İz Yayıncılık, İstanbul 1990.

KÂTİP ÇELEBÎ, Mustafa b. Abdullah

- *Mizânu'l-Hak fi İhtiyâri'l-Ehakk: İslâm'da Tenkid ve Tartışma Usûlü*, sad. Süleyman Uludağ - Mustafa Kara, Marifet Yayınları, İstanbul 1990.

KESKİOĞLU, Osman

- *Nüzûlünden Günümüze Kur'ân-ı Kerîm Bilgileri*, TDV Yayınları, Ankara 1987.

KILIÇ, Ünal

- *Tartışmaların Odağındaki Halife Yezid b. Muaviye*, Kayıhan Yayınları, İstanbul 2001.

KIZILKEÇİLİ, M. H. Uluğ

- <http://www.ondokuz.gen.tr/altiyuzaltmisalti.htm>.

Kitabı Mukaddes Eski ve Yeni Ahit, Kitabı Mukaddes Şirketi, İstanbul 1997.

KOÇYIĞIT, Talât

- *Hadîs İstihlaları*, AÜİF Yayınları, Ankara 1985.
- *Hadîs Tarihi*, İlmî Yayınlar, Ankara 1981.
- *Hadîs Usûlü*, AÜİF Yayınları, Ankara 1967.
- *Hadîşçilerle Kelâmcılar Arasındaki Münakaşalar*, TDV Yayınları, Ankara 1984.
- *Tercüman Hadîs-i Şerîf Külliyyâtı*, Tercüman Gazetesi, İstanbul 1983.

KÖKSAL, M. Âsım

- *İslâm Tarihi Hz. Muhammed ve İslâmiyet, Mekke Devri*, Şamil Yayınevi, İstanbul 1981.

KULEYNÎ, Ebû Ca'fer

- *el-Kâfî*, el-Mektebetu'l-İslâmiyye, Tahrân 1400, 5. Baskı.

KUTLUAY, Yaşar

- *İslâm ve Yahudi Mezhepleri*, Anka Yayınları, İstanbul 2004.

KÜÇÜK, Ubeydullah

- *"İhyâ Tercümesinin Önsözü"*, Bedir Yayınevi, İstanbul 1989.

MÂLİK, İbn Enes İbn Ebî 'Âmir el-Asbahî

- *el-Muvatta'*.

MERCANLIGİL, Muharrem

- *Ebcad Hesabı*, Doğuş, Ankara 1960.

MEVDÛDÎ, Ebu'l-Alâ

- *İslâm'da İhya Hareketleri*, çev. A. Ali Genç, Pınar Yayınları, İstanbul 1986.
- *Kur'an'a Göre Dört Terim*, çev. Osman Cilacı-İsmail Kaya, Beyan Yayınları.

- *Resâil ve Mesâil: Meseleler ve Çözümleri*, çev. Yusuf Karaca, Risale Yayınları, İstanbul 1990.
- *Tefhimu'l-Kur'ân*, çev. Kurul, İnsan Yayınları, İstanbul 1987.

Meydan Larousse Büyük Lûgat ve Ansiklopedisi, Sabah Gazetesi, 1992.

MİRAS, Kâmil

- *Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i Sarîh Tercemesi ve Şerhi*, DİB Yayınları, Ankara 1982.

Mu'cemu'l-Müfehres Tercümesi: Kur'an Kelimelerinin Anahtarı, çev. Mahmud Çanga, Timaş, 1986.

MUHAMMED B. ABDULAZİM

- *el-Kavlu's-Sedîd*, (*Dört Risâle içinde*), çev. Hayreddin Karaman, Dergâh Yayınları, İstanbul 1982.

MUHAMMED B. CEMİL

- *Fırka-i Nâciye: Kurtulan Toplum*, çev. Mehmed Alptekin, Saff Yayınları, Malatya 1989.

MUNZİRÎ, Abdülazîm b. Abdelganî b. Abdillâh, Ebû Muhammed Zekiyyuddîn

- *et-Tergîb ve't-Terhîb: Hadislerle İslâm*, çev. Heyet, Hikmet Yayınları, İstanbul 1989.

MUTAHHARÎ

- *Hâtemiyyet*, çev. Şamil Öcal, Fecr Yayınları, Ankara 1989.

MÜSLİM, İbnu'l-Haccâc el-Kuşeyrî

- *el-Câmi'u's-Sahîh*.

NAİM, Ahmed

- *Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i Sarîh Tercemesi*, DİB Yayınları, Ankara 1984.

NASR, Seyyid Hüseyin

- *İslâm ve İlim*, çev. İlhan Kutluer, İnsan Yayınları, İstanbul 1989.

NESÂÎ, Ebu Abdirrahmân Ahmed İbn Şuayb

- *es-Sünen*.

NESEFÎ, Necmuddîn Ebû Hafs Ömer İbn Muhammed

- *Metnu'l-'Akâid*, (*Akaid Risaleleri içinde*), hzl. Ali Nar, Fatih Gençlik Vakfı, İstanbul 1984.

NURSÎ, Said

- *Âsâ-yı Mûsa*, Tenvir Neşriyat, İstanbul.
- *Barla Lâhikası*, Tenvir Neşriyat, İstanbul.
- *Bediüzzaman Said Nursî Hayatı-Mesleki Tercüme-i Hâli*, Tenvir Neşriyat, İstanbul 1987.
- *Emirdağ Lâhikası I*, Tenvir Neşriyat, İstanbul 1991.
- *Emirdağ Lâhikası II*, Tenvir Neşriyat, İstanbul 1991.
- *İctimâi Reçeteler I*, Tenvir Neşriyat, İstanbul 1990.
- *İctimâi Reçeteler II*, Tenvir Neşriyat, İstanbul 1990.
- *İman ve Küfür Muvazeneleri Hidâyet ve Dalâlet Mukayeseleri*, Tenvir Neşriyat, İstanbul 1987.
- *İşârâtü'l-İ'caz (Türkçe Tercümesi)*, Mütercim: Abdülmecid Nursî, Tenvir Neşriyat, İstanbul.
- *Kastamonu Lâhikası*, Tenvir Neşriyat, İstanbul.
- *Lem'alar*, Tenvir Neşriyat, İstanbul.
- *Lemeât*, Tenvir Neşriyat, İstanbul 1989.

- *Mariz Bir Asrın, Hasta Bir Unsurun, Alil Bir Uzun Reçetesi Veyahut Saykalü'l-İslâmiyet Veyahut Bediüzzaman'ın Muhâkematı*, Tenvir Neşriyat, İstanbul 1988.
 - *Mektubat*, Tenvir Neşriyat, İstanbul.
 - *Mesnevî-i Nuriye*, Tenvir Neşriyat, İstanbul 1990.
 - *Müdâfaalar*, Tenvir Neşriyat, İstanbul 1988.
 - *Rehberler*, Tenvir Neşriyat, İstanbul 1989.
 - *Sikke-i Tasdik-ı Gaybî*, Tenvir Neşriyat, İstanbul 1986.
 - *Siracü'n-Nûr*, Tenvir Neşriyat, İstanbul 1988.
 - *Sözler*, Tenvir Neşriyat, İstanbul 1990.
 - *Şuâlar*, Tenvir Neşriyat, İstanbul.
 - *Tılsımlar Mecmûası*, Tenvir Neşriyat, İstanbul 1988.
 - *Zülfikar Mecmuası*, Tenvir Neşriyat, İstanbul 1988.
- PEZDEVÎ, Muhammed Ebû Yusr
- *Ehl-i Sünnet Akaidi*, çev. Şerafeddin Gölcük, Kayıhan Yayınları, İstanbul 1980.
- POLAT, Selahattin
- *Mürsel Hadisler ve Delil Olma Yönünden Değeri*, TDV Yayınları, Ankara 1985.
- RÂZÎ, Fahrüddîn
- *Tefsîr-i Kebîr*, çev. Heyet, Akçağ Yayınları, Ankara 1988.
- RİZÂ, Muhammed el-Hüseyinî M. Reşîd
- *Muhâverâtü'l-Muslih ve'l-Mukallid: Mezâhibin Telfiki ve İslâmın Bir Noktaya Cem'i*, çev. Ahmed Hamdi Akseki, sad. Hayreddin Karaman, DİB Yayınları, Ankara 1974.
- SABBÂĞ, Muhammed b. Lütfî
- *Alî el-Kârî'nin Mevzûât'ının Tahkik ve Ta'liki*, el-Mektebu'l-İslâmî, 1986/1406.
- SÂBIK, Seyyid
- *Fıkhü's-Sünne*, çev. Ahmed Sarıoğlu-Tayyar Tekin, Pınar Yayınları, İstanbul 1986.
 - *İslâm Akaidi*, çev. İbrahim Sarmış, Hibaş Yayınları.
- SABÛNÎ, Nureddîn
- *el-Bidâye fî Usûli'd-Dîn: Mâturîdiyye Akaidi*, çev. Bekir Topaloğlu, DİB Yayınları, Ankara 1982.
- SALİH, Subhi
- *Mebâhis fî 'Ulûmi'l-Kur'ân: Kur'an İlimleri*, çev. M. Said Şimşek, Hibaş Yayınları, Konya.
- SARI, Mevlût
- *el-Mevârid Arapça -Türkçe Lûgat*, Bahar Yayınları, İstanbul.
- SIRMA, İhsan Süreyya
- *Sömürü Ajanı İngiliz Misyonerleri*, Beyan Yayınları.
- SOFUOĞLU, Mehmed
- *Sahîh-i Buhârî ve Tercemesi*, Ötüken Neşriyat, İstanbul 1987.
 - *Sahîh-i Muslim ve Tercemesi*, İrfan Yayınevi, İstanbul 1972.
 - *Tefsîre Giriş*, Çağrı Yayınları, İstanbul 1981.
- SUYÛTÎ, Celâluddîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr b. Muhammed
- *el-İtkân fî 'Ulûmi'l-Kur'ân: Kur'an İlimleri Ansiklopedisi*, çev. Sâkıp Yıldız - Hüseyin Avni Çelik, Hikmet Neşriyat, İstanbul 1978.

- *el-İtkân fi 'Ulûmi'l-Kur'ân*, Dâru Kahramân, İstanbul 1978/1398.
- *el-Leâli'l-Masnû'a fi'l-Ehâdîsi'l-Mevzû'a*, Dâru'l-Ma'rife, Beyrut.
- *Tedribu'r-Râvî fi Şerhi Takrîbi'n-Nevevî*, Mısır 1385/1966.

ŞÂRÂNÎ

- *Mîzanu'l-Kübra*, çev. A. Fârûk Meyân, Berekât Yayınevi, İstanbul 1980.

ŞÂTİBÎ, İbrahim b. Mûsâ

- *el-Muvafakât*, çev. Mehmed Erdoğan, İz Yayıncılık, İstanbul 1990.

ŞELTUT, M. Mahmud – SAYİS, M. Ali

- *Mukayeseli Mezhepler Hukuku*, çev. Said Şimşek, İlim Yayınları.

ŞEVKÂNÎ, Muhammed b. 'Alî

- *el-Fevâidu'l-Mecmû'a fi'l-Ehâdîsi'l-Mevzû'a*, Matbaatu's-Sünneti'l-Muhammediyye, Kahire, 1960/1380.

ŞEYH ALÂADDİN

- *İmam Nevevî'nin Fetvalarının Şerhi*, çev. Abdülbari Polat, Kahraman Yayınları, İstanbul 1988.

ŞÎRÂZÎ, Ebû İshâk İbrâhîm b. Alî b. Yûsuf b. Abdullah el-Fîrûzâbâdî

- *el-Mühezzeb fi Fıkhı'l-İmâmi's-Şâfiî*, Matba'âtü'l-Bâbî el-Halebî, Mısır.

TAFTAZÂNÎ, Sa'duddîn Mes'ûd b. Ömer

- *Şerhu'l-Akaid*, çev. Süleyman Uludağ, Dergâh Yayınları (Arapça Metin İle Birlikte).

TEHÂNEVÎ, Zafer Ahmed

- *İ'lâu's-Sünen'in Mukaddimesi: Yeni Usûl-i Hadîs*, çev. İbrahim Canan, TÖV, İzmir 1982.

TİRMİZÎ, Ebu 'İsâ Muhammed İbn 'İsâ

- *es-Sünen*.

Türkçe Sözlük, TDK Yayınları, Ankara 1988.

UGAN, Zakir Kadirî

- *"Mukaddime'nin Son Sözü"*, (İbn Haldun, *Mukaddime* içinde), MEGSB Yayınları, İstanbul 1986.

ULUDAĞ, Süleyman

- *"İbn Teymiye"*, (*İbn Teymiye Külliyyatı* içinde).
- *İslâm Düşüncesinin Yapısı*, Dergâh Yayınları, İstanbul 1979.
- *"Kelâm İlmi ve İslâm Akaidi"*, (Taftazânî, *Şerhu'l-Akaid* içinde), Dergâh Yayınları.
- *"Notlar"*, (Kâtip Çelebi, *Mîzân* içinde), Marifet Yayınları, İstanbul 1990.

ÜNAL, Ali

- *Kur'an'da Temel Kavramlar*, Beyan Yayınları, İstanbul 1986.

ÜNVER, Mustafa

- *Kur'an'ı Anlamada Siyâkın Rolü – Bütünlük Üzerine*, Sidre Yayınları, Ankara 1996.

YAVUZ, Yunus Vehbi

- *Başlangıcından Günümüze Cuma Namazı*, İlim ve Kültür Yayınları, Bursa 1986.

YAZIR, Elmalılı M. Hamdi

- *Hak Dini Kur'an Dili*, Eser Neşriyat, İstanbul 1971.

YEĞİN, Abdullah

- *Osmanlıca-Türkçe Yeni Lûgat*, Hizmet Vakfı, İstanbul 1983.

YEMÂNÎ, Abdurrahmân b. Yahyâ el-Mu'allî

- *Şevkânî'nin Mevzûât'ının Tahkîki*, Matbaatu's-Sünneti'l-Muhammediyye, Kahire 1960/1380.
- YENİEL, Necati - KAYAPINAR, Hüseyin
- *Sünen-i Ebî Dâvud Terceme ve Şerhi*, Şamil Yayınevi, İstanbul 1987.
- YEPREM, M. Saim - GÜLEÇ, Hasan
- *İslâma Yönelen Yıkıcı Hareketler* isimli kitaptaki dipnotlar.
- YEŞİL, Mahmut
- *Va'z Edebiyatında Hadisler*, TDV Yayınları, Ankara 2001.
- YILDIRIM, Enbiya
- *"Beyhakî ve Hadis Rivayetinde Rüyaya Verdiği Değer"*, http://www.cumhuriyet.edu.tr/akademik/fak_ilahiyat/der51/09.htm.
- YILDIRIM, Suat
- *Kur'an'da Ulûhiyyet*, Kayıhan Yayınları, İstanbul 1987.
 - *Mevcut Kaynaklara Göre Hristiyanlık*, DİB Yayınları, Ankara 1988.
- ZERZUR, Adnan
- *"Tefsir Üzerine Şerhi"*, (İbn Teymiye, *Tefsir Üzerine* içinde), çev. Harun Ünal, Pınar Yayınları, İstanbul 1985.
- ZEYDAN, Abdülkerim
- *Fıkıh Usûlü*, çev. Ruhi Özcan, Emek Matbaacılık, 1982.